PERITISSIMI VI

ri.R.P.F.Fran.Leuchetti de Brixia toti⁹ ordi.Mino.generalis mi
nistri: In Ioan.duns Scotum super quęstionibus Quodlib.
clarissima Commentaria. subtiliū difficultatum per
pulchrę solutiones: appparentium pręlibati Scoti
contradictionum solutiones. demum opinio
num multarum Scotico dogmati obuiantiū
destructiones feliciter incipiunt. Appro
bat[illegible]
vi[illegible]

IEHAN:GRANION

¶ Veneunt apud pręclarum bibliopolam Ioannem Grāion
apud clausum brunellum, in signo magni Iunci appendēte.

Incipit Tabula questionum Quodlibeticarum.

¶ Incipit tabula questionum quodlibeticarum.

¶ Questio prima.

¶ Questio secunda.

¶ Questio Tertia.

¶ Questio quarta.

¶ Questio quinta.

¶ Questio Sexta.

¶ Questio Septima.

¶ Questio Octaua.

¶ Questio Nona.

¶ Questio Decima.

¶ Questio Undecima.

¶ Questio Duodecima.

¶ Questio Terciadecima.

¶ Questio Quartadecima.

¶ Questio Quintadecima.

¶ Questio Septadecima.

¶ Questio Decimaseptima.

¶ Questio decimaoctaua.

Tabula.

¶ Incipiūt Elegātissima Cōmētaria Reuerēdissimi. P. fratris Frācisci Lycheti de Brixia/ totius ordinis Minorum Generalis Ministri consumatissimi viri in Quolibeta Scoti In nomine Domini nostri Iesu Christi.

CVncte res difficiles.

Eccl'i primo. Quia doct. in p̄nti ope intēdit loq̄ de reb' diuersimode s̄m ꝙ diuersimode tractatur de eis in quattuor libris Magistri/ vt patet in questionibus. Ideo primo distinguit de re dicēs: ꝙ res prima sui diuisione diuidi potest in rem creatam: ⁊ in rem increatam. siue in rem a se: et in rē ab alio habentem esse ⁊c̄. Hec non est prima diuisio entis etiā realis: vt infra patebit. q. 3. Sed est diuisio entis quanti in sua diuisa. Ens em̄ quantum/ primo diuiditur in ens creatum ⁊ in ens increatum: accipiendo tamen creaturā vt ipse accipit in. 3. dist. 11. Creatura em̄ ibi pōt accipi proprie. ⁊ sic accipitur vt tm̄ est immediate causata a prima causa: nulla secunda causa concurrente. Potest etiā accipi improprie siue generaliter: ⁊ hoc modo accipitur ꝓ omni causato: etiā secundis causis concurrentibus. Accipitur etiam creatura pro omni re que potest esse terminus creationis proprie/ vel improprie/ mediate/ vel immediate: quia relatio creature ad deum non terminat creationem immediate: vt patet: terminat tamen mediate: quia concomitatur ad aliquid immediate creatum. Accipit etiā creaturam pro omni re quāta alia a deo cui non repugnat esse actualis existentie: quia omnis talis est ens creabile mediate vel imediate: vt supra dixi. Et omnis creatura est res habens esse ab alio possibilis ⁊ finita. Deus vero est res necessaria increata: hn̄s esse a se: ⁊ infinita.

Creatura pōt accipi multiplicit'

¶ Ibi iterū in diuinis accipit' res essentialiter ⁊ notionaliter. Accipit hic doc. essentiale pro perfectione diuina. Quoddā em̄ est essentiale quod est formaliter ꝑfectio: vt deitas ⁊ omnia attributa: ⁊ quoddā nullā ꝑfectionē formaliter dicens: vt essentiale dicens formaliter respectum ad extra/ vt creare/ causare/ predestinare: ⁊c̄. Nota etiam ꝙ personale siue notionale non accipitur hic pro persona constituta in diuinis: sed accipitur pro personalitate: siue pro ratione formali constituente personam: siue pro ꝓprietate hypostatica: quia primo modo semper īcludit essentiale dicens formaliter perfectionem: secundo modo non: nisi tm̄ per identitatem realem vt patebit infra. q. 3. ⁊. 5.

Quomodo hic accipit' personale' siue notionale.

¶ Ibi fuerunt igitur aliqua quesita in diuinis de re essentiali: aliqua de notionali siue personali. Unicum autem quesitū erit de ordine essentialium ad notionalia. De re essentiali satis patet in primo dist. 1. 2. 4. ⁊ alibi. De secundo. s. personali patet in primo vbi supra: ⁊ precipue distinctione. 26. 28. ⁊ alibi sepe. De tertio hic facit specialem questionem comparando essentialia ⁊ notionalia ad essentiam diuinam.

Vtrum in diuinis essentialia sint immediatiora essentie diuine vel notionalia?

Titulus questionis clarus erit in secundo articulo. Et primo arguit ꝙ notionalia sint īmediatiora: ⁊ argumenta soluētur post. Demū arguit ꝙ essentialia sint immediatiora. ⁊ hoc argumētū tenet loquendo de essentialibus formaliter dicentib' perfectionem. ⁊ sic argumentum concludit vt patet in litera. Omnia enim essentialia in diuinis que formaliter dicunt perfectionem sunt perfectiones simpliciter: quia ibi nulla est perfectio nisi formaliter infinita vt patuit in primo di. 2. ⁊. 8. q. penul. ⁊ talis perfectio est immediatior essentie diuine. vt supra patuit in primo dist. 8. ⁊. 28. Notionale vero ex sua ratione formali nullam dicit perfectionem: quia tūc aliqua perfectio esset formaliter in vna persona que nō in alia: qd̄ est impossibile. Tum etiā quia si aliquā perfectio nem formaliter includeret illa perfectio esset formaliter infinita: cui' oppositum improbatur a Doc. infra. q. 5. Et qd̄ dicit de illa propositione Ansel. de perfectione simpliciter exponet' infra. q. 5. ⁊ exposita est s̄ in p̄mo dist. 2. pte. 2. q. 1.

¶ De primo ⁊c. in isto primo articulo intendit p̄ncipaliter declarare quattuor termios/ videlicet/ essentiam/ essentiale/ notionale: ⁊ immediati'. De primo in diuinis necessario est aliqua entitas ex natura rei/ ⁊ in existentia reali actuali. Hoc est ꝓbatū in primo dist. 2. parte. 1. q. 1. vbi ꝓbatū est ꝙ si est aliqd̄ effectum actu existens/ prima causa erit actu existens. Idē de primo finitiuo/ primo in eminētia. vide q̄ ibi exposui. Sequit' in litera. Illa entitas realis actualis/ siue ponatur oīno vnica: siue ponatur aliquo mō distinctio ex natura rei siue ratiōis: semper erit ibi ponere de necessitate aliquam entitatē oīnino primā vnicam: que nō precexigat aliquā priorē. Et qd̄ dicit de di. ex natura rei vel rationis. Uide que dicit in primo. di. 2. pte. 2. q. 1. ⁊ di. 8. q. penl'. Hic. n. non habet disputare quō relationes distinguant' ab essentia: vel quomodo attributa adinuicē vel ab essentia distent. Sed quomodocunqȝ distinguant'/ dicit ꝙ est necesse ponere in diuinis vnicā entitatē primā ⁊c. quia si nulla esset prima/ nulla esset posterior. patet p Phm̄. 2. meta. t. ca. 10. Illud inquit cuius primū non est: qd̄ consequitur illud p̄mū nō est. vide Cōmē. Sequitur. illā etiā primā entitatē oportet esse absolutam. quia septimo de tri. hāc auctoritatē supra exposui in primo dist. 1. q. 2. arti. 1. vide ibi. Cū em̄ dicit: omnis essentia que relatiue dicitur ⁊c. non debet intelligi ꝙ essentia relatiue dicatur: quia essentia diuina nō dicit' relatiue. vt supra patuit in primo dist. 5. q. 1. sed sic intelligitur/ ꝙ oīns essentia que est ratio fundamentalis s̄m quā aliquid relatiue dicat': est aliquid excepto relatiuo. i. excepta relatione: s̄m quā aliquid dicitur formaliter referri ⁊ nō fundamentaliter. Sic in ꝓposito essentia diuina cum sit proximū ⁊ immediatum fundamentū relatiōis diuine est ratio fundamētalis s̄m quam puta pater fundamentaliter refertur ad filium: ⁊ paternitas in patre est ratio formalis s̄m quā pater formaliter refertur ad filiū. Similiter auctoritas sequēs. s. si nō est aliquid ad se ⁊c. Sic exponitur. i. si non est aliquid vt proximū fundamentū relationis qd̄ sit ens ad se/ qd̄ est ratio fundamentalis vt supra. nō est oīnino qd̄ relatiue dicatur. q: relatio s̄m quā aliquid formaliter refert' ad aliud fundatur in aliquo absoluto existente in illo quod refertur. Sequitur. ista realis entitas vocatur a sāctis essentia. Hic probat per auctoritates August. 7. de tri. c. 1. in fine ⁊. c. 5. circa finem. vbi vult ꝙ sapientia dicitur a sapere: siue sapere a sapientia. parum est curandum siue ista denominatio accipiatur grammatice siue logice non curo. sufficit ꝙ esse proprijssime conuenit essentie: siue essentia dicatur ab esse siue ecōtra. nihil em̄ immediatius ꝯpetit essentie q̄ȝ esse existentie: ⁊ precipue prime essentie conuenit prima existētia. immo ipsa existentia cōuenit essentie diuine in primo modo dicēdi per se: vt supra patuit in primo dist. 2. parte. 1. q. 2. ⁊ in ista. q. Omne em̄ illud potest dici essentia cui potest competere existentia: vt patet a doc. in pluribus locis: ⁊ eēntia ⁊ existentia etiā in creaturis nō differunt realiter. vt patet a doct. in. 2. dist. 1. ⁊ in. 3. dist. 2. ⁊ cui repugnat esse existentie repugnat sibi essentia: loquendo de essentia proprie. Non credo tamen generaliter esse verū qd̄ cui conuenit eē existētie q̄d sibi conueniat esse essentie. Multa em̄ dicunt ꝓpriā existentiam que forte non dicunt ꝓpriam essentiā. De hoc alias: forte em̄ ratio indiuidualis vt hecheitas. puta Francisci dicit ꝓpriam existentiam: cum dicat propriam entitatem superadditam nature specifice. vt patet a doc. in p̄mo di. 5. q. 2. ⁊ di. 26. ⁊ in secūdo di. 3. Hoc idē posset dici de entitatibus hypostaticis: sustinēdo ꝙ dicant aliquid positiuū: vt exposui super primo doc. di. 28. ⁊ super tertio disti. 1. ⁊ tm̄ iste entitates tam indiuiduales q̄ȝ suppositales nō sunt essentia: nec pertinent ad essentiam: nec ad q̄dditatem: vt patet a doc. in primo di. 5. q. 2. di. 26. ⁊ alibi.

Quomodo sit vera hec propositio cui cōuenit esse existentie cōuenit esse essētie

Sequitur. Manifestum est deū abusiue vocari substantiā ⁊c. Quomodo hoc intelligatur vide doc. in primo disti. 8. q. 1. ⁊ ea que ibi exposui. Loquendo em̄ de substantia trāscendenter/ Deus dicit' ꝓprie ⁊ non abusiue substantia. ¶ Ibi. De ista essentia siue minus proprie substātia. Hic doct. ꝓbat p auctoritates ꝙ essentia diuina est ratio simpliciter essendi in diuinis cuicūqȝ. Aduerte bene hāc litterā. vult doc. ꝙ quicquid habet esse in diuinis suo modo est originatum ab essentia diuina. Nam ꝑfectiones attributales pullulant ab essentia diuina. ⁊ in essentia diuina. Similiter prima proprietas personalis immediate est ab essentia diuina. alie vero ꝓprietates sunt ab essentia vt a ratione formali ꝓducendi personas. Similiter est verum: ꝙ oīns perfectio diuina posterior suo modo essentia diuina: suo modo oritur ab eēntia diuina. ⁊ hoc mediate vel immediate. quod dico ꝓpter operationes intellectus ⁊ voluntatis: que sunt in eēntia mediātibus potentijs intelligēdo ergo originatiue vel pullulatiue/ sola eēntia diuina est ratio simpliciter essendi ⁊c. formaliter autē non est simpliciter ratio eēndi. quia bonitas infinita est formaliter existēs: licet realiter sit essentia diuina. De hoc vide que exposui super primo doct. di. viij. q. pen. His pretermissis patent auctoritates. Prima que habetur. 7. de tri. c. 6. vel. 14. sc; substantia patris ipse pater est: nō quo pater est pater;

sed quo est.i.q essentia que est in patre est id quo simpliciter pater habet esse siue essentie siue existentie:ad est q totum esse essentie et existentie in patre est ipsa essentia diuina. ¶ Et que ratur:nonne etiam pater habet esse ex.ntie a paternitate? Et videtur q sic:quia pater constituitur in esse personali per paternitatem:sustinendo comunem opi.s.q persone constituan tur in esse personali per relationes. Cum etiam quia per paternitatem realiter distinguitur a filio.et per consequens videtur q paternitas dicat propriam existentiam:cum ipsa formaliter distinguatur ab essentia: vt patet a doct.in primo dist.8. q.penul.quod enim est ratio distinguendi realiter actualiter: actu existit.quia si actu non existeret non esset ratio realiter distinguendi actualiter. ¶ Respondeo q paternitas dicit propriam existentiam et aliam ab existentia deitatis. non aliam realiter:sed aliam vel ex natura rei vel formaliter.vt supra exposui in primo di.2.parte secunda. et sic pater dicitur existere paternitate.quia tamen paternitas non dicit entitatem perfectam:sed tantum entitatem hypostaticam:illa pater non dicitur simpliciter habere esse:sed sola essentia diuina que est ratio perfectissime essendi et dicit perfectionem essentialem et quidditatiuam. et sic debent exponi auctoritates August. et aliorum sanctorum. ¶ Ibi.huic concordat Dama.c.12. Quo intelligatur auctoritas Dama.vide Doct.in primo di.8.q.penul. ¶ Ibi.contra ista que dicta sunt.Hic doc.intendit probare per duo argumenta:q essentia non sit precise illa prima entitas distincta ab aliis attributis et perfectionibus simpliciter:sed q sit omnis perfectio simpliciter. Et probat sic.Primo per Dama. dicentem totum in se continens &c. et sic videtur includere omnem perfectionem diuinam.ergo non datur talis entitas sic precise distincta ab aliis perfectionibus. ¶ Ibi.Hoc confirmatur per illud Ansel.deus est quo maius cogitari non potest/litera clara est. ¶ Secunda ratio est ibi. Secundo ad idem arguitur sic.et ratio stat in hoc.existentia diuina est prior essentia.ergo essentia non est prima entitas: antecedens probat.quia secundum Augu.essentia diuina accipitur pro existentia. contrarium videtur esse in creaturis:quia essentia est prior existentia:sicut potentiale et susceptiuum existentie. ¶ Respondet doc.ad primam rationem et eius confirmationem: q essentia est virtualiter et identice omnis perfectio diuina: non aut formaliter et quidditatiue. vt clare patuit in primo di.8.q. penul.

Pulchra expo q includit aliq dubia.

¶ Nota tamen pro clariori intelligentia:q essentia diuina prius natura est essentia in vltima actualitate et formaliter infinitas:et in illo priori non includit nec formaliter:nec virtualiter perfectiones attributales:cum in illo priori non preintelligantur habere esse in se formaliter. In secundo vero signo nature sunt ille perfectiones attributales:que pullulant ab essentia diuina.Cum ergo doc.dicit q est necesse ponere aliquam entitatem absolutam omnino primam: cui comparantur essentialia et notionalia in ratione prioris et posterioris: ita q vnum illorum immediatius insit essentie diuine: et per consequens prius &c.Est querendum an illa entitas primam sit pelagus &c.Et sit id quo maius cogitari non potest &c.Sit e.contra: in illo priori non continet omnem perfectionem simpliciter:vt patet. Si non.ergo non est perfectissima entitas: et sic auctoritates non sunt vere. Et vltra.ergo non continet virtualiter.et sic Responsio doc.non soluit rationes. Dico q in illo priori non continet virtualiter: et tamen est perfectissima entitas: quia vt sic non tantum est formaliter infinita:sed etiam virtualiter et originatiue infinita. vt patet a Doc.in primo di.8.q.penul.et talis infinitas originatiua non conuenit perfectionibus aliis diuinis. vt patet a Doc.vbi supra. Cum dicitur. si non continet omnem perfectionem simpliciter non est pelagus:nec id quo maius cogitari &c. Dico q sufficit q in tali priori sit talis entitas: a qua possit originari:vt sit idem sibi realiter omnis perfectio attributalis.et sic in secundo instanti nature in quo originantur vel pullulant ab essentia diuina,identificantur realiter cum illa. Dico vltra q est maioris perfectionis esse in se talem entitatem: propter cuius perfectionem necessario pullulant perfectiones formaliter infinite quam continere illas tamen formaliter. Hoc posset probari per dicta doc. in primo di.2.parte.1.q.1. vbi probat q maioris perfectionis est in prima causa continere virtualiter causalitatem secunde cause: quam continere formaliter. Hoc idem in proposito probat illa propositionem famosa doc. Videlicet qualis est ordo inter aliqua/vbi realiter distinguuntur:talis est ordo vbi ratione distinguuntur. Si ergo per possibile vel impossibile perfectiones ille realiter distinguerentur ab essentia diuina: adhuc ipsa esset id quo maius &c.quia nihil esset quod posset originatiue continere huiusmodi perfectiones. De facto tamen continet illas virtualiter propter infinitatem/quia infinitum identificat sibi realiter quicquid ibi potest esse.vt patet a doc in primo di.2.d.5.q.1.et alibi sepe.

¶ Si iterum dicatur:videtur enim q etiam attributum aliquod:puta bonitas in diuinis possit dici prima entitas:quia talis bonitas propter suam infinitatem identificat sibi omnem aliam perfectionem simpliciter:patet:quia infinitum continet virtualiter realiter quicquid ibi potest esse:vt patet a doc.vbi supra. Respondeo q quamuis bonitas diuina sit formaliter infinita:non tamen continet virtualiter realiter essentiam diuinam:sed bene econtra:quia essentia diuina originat suo modo illas perfectiones simpliciter: vt idem sibi realiter. Sicut etiam dicimus q anima intellectiua continet per identitatem realem intellectum et voluntatem:et non econtra. vt patet a doc.in secundo di.16. Dico ergo q essentia diuina est sic prima entitas absoluta q ex sua infinita perfectione ex necessitate nature emanant omnes perfectiones attributales in summo: quia vt infinitas formaliter: vt supra patuit a doc.in primo di.8. q penul.et illas perfectissime sibi vnit quantum sibi vniri possunt:hoc est in perfectissima identitate reali. ¶ Ibi.Ad secundum dici potest.Respondet ad illud de existentia concedendo q existentia in creaturis est posterior essentia:et distinguitur ab illa cum sit modus eius. Sed forte hoc non dicit secundum intentionem propriam:sed secundum Tho.qui ponit existentiam esse accidens essentie.secundum vero doc.existentia non distinguitur realiter ab essentia vt patet a doc.in secundo di.1.2 in tertio di.6.est enim gradus intrinsecus essentie. Sed quicquid sit:in diuinis non ponitur existentia distingui ab essentia:(cum ipsa sit de ratione formali essentie diuine.vt etiam patet a doc.in primo dist.2. parte prima.q.2.et que ibi notaui considera) et per consequens in quocunque priori intelligitur essentia diuina in eodem intelligitur sua existentia.et sic non sequitur q existentia diuina sit prima entitas circumscripta essentia diuina. ¶ Ibi.Aliter dicitur hic.&c. Hec responsio doct.videtur esse ad primum argumentum et ad confirmationem:quod patet:quia in primo argumento probat q essentia sit omnis perfectio simpliciter:et per consequens non est vnica talis entitas sic prima in diuinis:cui comparentur essentialia et notionalia: vt mediatius et immediatius:quia vbi non est aliquod primum ibi non potest esse immediatius et mediatius: vt supra patuit. Et q sic intelligat doc.patet per hoc quod dicit:q ratio illa si quid valet: videtur esse contra illud quod questio supponit. Questio autem supponit aliquam immediationem essentialis ad essentiam. Cum queritur in principio questionis: an essentialia sint immediatiora essentie diuine quam notionalia:ergo questio supponit q essentialia et notionalia insunt essentie immediate. Et querit questio quanta sit talis immediatio:an.s.essentialia insint immediatius quam notionalia. Et sic patet quomodo primum argumentum est contra illud quod questio supponit:quia si essentia est simpliciter omnis perfectio essentialis:ergo non erit ibi immediatio aliqua. Probat ergo doc.ibi. Id quod questio supponit: videlicet q essentialia insint immediate diuine essentie: vt vni entitati omnino prime et vnice:et non sint vnum totum cum illa:quia omnia essentialia in diuinis dicentia perfectionem sunt perfectiones simpliciter:et simpliciter simplices:ergo cui insunt immediate insunt:quia non per partes cum non habeat. Si enim perfectio simpliciter haberet partes:vna esset potentialis et alia actualis : et sic inesset prius per partem potentialem:patet in simili a doc. in primo di.3.q.2.de cognitione habituali et virtuali: et di.5. et 27.de essentia vt quasi materia:et in 4.di.1.q.1. Cum ergo pars potentialis secundum rationem sit prior actuali : ita constitutum ex illis prius perficit secundum partem potentialem. De hoc vide doc.in secundo di.16.contra opi.sancti Bonauent. Si ergo perfectio simpliciter est simpliciter simplex:sequitur q cui inest immediate inest: et sic stat suppositum questionis. ¶ In litera tamen doc. occurrunt aliqua dubia. Primo in hoc quod dicit.q perfectio sit simpliciter simplex:hoc non videtur. Tum quia resoluitur in plures conceptus quidditatiuos. Nam sapientia dei resoluitur in sapientiam transcendentem vt videtur innuere doc.in primo di.8.q.2.respondendo ad vltimum argu.principale. Tum quia sapientia in communi predicatur de sapientia creata et increata in quid: vt patet a doc.in primo di.3.q.1.in tertia ratione:quam facit pro vniuocatione entis. Cum quia ens predicatur in quid de sapientia increata: et sic resoluitur in ens quidditatiue:quod habet rationem determinabilis:et per consequens erit potentiale:et entitas contracta habebit rationem actus. ¶ Secundo dubitatur:quia posito q sapientia diuina que est perfectio simpliciter sit simpliciter simplex:non tamen sequitur q insit immediate:quia diceretur secundum primum argumentum q essentia est omnis perfectio simpliciter:et non est talis entitas prima cui vt priori insit perfectio essentialis immediate: sed est simpliciter illa. ¶ Respondeo ad primum dubium:est opi.aliquorum q perfectio simpliciter non est composita ex rebus realiter distinctis:quia tunc partes constituentes non essent perfectiones simpliciter:quia nihil habens rationem partis est perfectio simpliciter cum necessario partes includat imperfectionem:vt patet a doc.in primo di.2.5.et.8. Perfectio enim

Difficul.

Respondeo ad difficultatem primam.

simpliciter nō pōt cōponi nisi ex perfectionibus simpliciter Aliter tñ dico q̄ ois perfectio simpliciter in diuinis ē formaliter infinita: ⁊ in vltima actualitate ⁊ ē simpliciter simplex: ita q̄ nō est resolubilis in priores concept⁹ q̄ditatiuos. Et dico q̄ nec ens: nec sapiētia cōis: nec trāscendēs p̄dicaṫ in q̄d de sapientia diuina: accipiendo in quid vt sit de quiditate illius ⁊ prius ex natura rei. Et de hoc vide q̄ notaui in p̄mo di. 2. parte. 1. q. 1. exponēdo illud arg. doc. quo p̄bat q̄ nō p̄nt eē plura necesse esse. Uide etiā q̄ dixi sup p̄mo doc. di. 3. q. 3. de cōceptu simpliciter simplici. Ubi declaraui quō deus dicat cōceptū simpliciter simplicē ⁊ quō nō.

Rīdeo ad scdam dif ficultatē. ¶ Ad scdm dubiū forte posset dici non asserendo tñ. q̄ doc. loquitur ibi de essentia diuina: que et quo est perfectio simpliciter. ideo non est constituta ex oībus perfectionibus simpliciter. q̄a tūc vna haberet rōnē actus: ⁊ alia rōnē potētie: ⁊ sic nō essent perfectiones simpliciter: ergo in illo priori quo essentia est essentia. s. in suo esse essentiali ⁊ quiditatiuo nō icludit hmōi essentialia. ⁊ per cōsequēs si insunt essentie diuine insunt imediate vt entitati vnice sic p̄me. ⁊ sic patet prim⁹ articulus. ¶ De altera termino. s. essentiale. Hic doc. exponit se de quo essētiali intēdit loq̄ cū q̄rit an essentialia sint imediatiora ⁊c. et litera est satis clara. Nota tñ cū dicat de cōposito reali ⁊ rationis ⁊c. accipit compositū reale qd est compositū ex reb⁹ habētib⁹ verū esse reale: qd est esse existētie. Compositū vero rōnis qd est cōpositum tñ cōceptibiliter: sicut cōceptus hominis cōponiṫ ex conceptibus oium superiorū ⁊ oium que essentialiter includunṫ in illo: qd tñ cōpositū non dicitur compositū rōnis vt secunda itentio dicitur ens rōnis. Et qd dicat de diffinito q̄ est cōpositum rōnis non debet sic absolute intelligi: vnde est notādum q̄ diffinitio pōt multipliciter accipi. Unomodo formaliter vt est declaratiua distīcte quid sit res. puta quid sit hō. que vt sic fundatur in cōceptibus in quos est diuisus conceptus diffiniti ⁊ sic est p̄cise ens rationis: quia hmōi declaratio obiecti distincta non est nisi relatio rationis: sicut etiā dicit doc. in p̄mo dist. 2. parte. 2. q. 2. ⁊ d. 27. q̄ declarare obiectū est relatio rōnis ⁊ vt sic diffinitū vt tñ habet esse declaratū est ens rationis vt patet. Aliq̄n accipitur diffinitū p̄ illa re q̄ est fundamētū declarationis passiue: siue que est terminus declarationis actiue. ⁊ sic diffinitum erit ens reale. licet diffinitio formaliter sumpta. s. p̄ declaratione sit ens rationis. potest etiā accipi diffinitio fundamētaliter. ⁊ sic accipitur p̄ illis conceptibus ex quibus constat diffinitū. vt cum homo prius cognoscitur confuse siue concipitur: postea itellectus diuidit ipsum formādo duos conceptus de eo. s. animalis ⁊ rationalis. qui cōcept⁹ distincte declarant quid sit homo. ⁊ forte illi duo conceptus declarantes hoīem non sunt ens mere rationis. Aduerte tñ q̄ licet hō vt confuse conceptus sit tñ ens rationis. quia concipi passiue est tñ relatio rationis: in se tñ etiā vt p̄scindit ab oī singularitate est ens p̄ter actū intellectus. vel ens cui non repugnat actualis existentia vt in suis singularibus pariformiter dico q̄ animal ⁊ rationale vt sunt concepta ab intellectu sunt tñ ens rationis. vt vero in se considerantur sunt p̄ter oē opus intellectus. vt vero diffiniunt formaliter siue vt distincte declarant qd homo confuse importat: sunt tñ ens rationis. hmōi eñ declaratio non potest fieri nisi p̄ actū intellectus. Et de hoc vide aliqualiter doc. in p̄mo di. 36. soluendo argumenta Hen. ⁊ vide que ibi exposui ⁊ notaui. ⁊ di. 8. p̄ma. q. 3. Et sic patet ista litera. ¶ Ibi. Theo. pro vtuntur hoc noīe essentiali in diuinis ⁊c. q̄a essentialia hūt similē modū p̄dicādi essentie diuine: quia sicut essentia diuina est cōis trib⁹ cōitate reali: sic ⁊ quelibet p̄fectio essentialis. quia sicut ista est vera tres persone sunt realiter deus: sic ⁊ iste tres persone sunt sapientes realiter ⁊ simpliciter eadē sapiētia nūero. Et nota q̄ cōe cōitate reali est tñ singulare existēs qd vere ⁊ realiter p̄dicaṫ de plurib⁹ ⁊ includiṫ multis: cuiusmōi ē sola eēntia diuia ⁊ ois p̄fectio diuia. cōe aūt qd nō ē singulare nō p̄t realiter cōicari nec vt q̄ nec vt qd. Et quō vniuersale dicaṫ cōe plurib⁹ vide doc. in scdo di. 3. q. 1. ⁊ ibi q̄ notaui i exponēdo rōnes doc. ¶ Ibi. ⁊ per oppositū notionale dicaṫ illō qd nec sic p̄dicaṫ: nec habet talē cōitatē sed qd pertinet ad notitiā distictiōis personarū. Sic ergo distinguit Theolog⁹ notionale cōtra essentiale. Hec litera clara est vsq̄ ibi. Oē notionale ē relatiuū ad intra ⁊ ecōuerso Hic loquiṫ doc. de relatiuo vel pertinēte ad originē: vel qd est ibi rōne personarū: ⁊ nō rōne essentie diuie. qd dico

Quid dica tur notio nale. propter relationem idēptitatis ⁊ similitudinis ⁊ equalitatis i diuis q̄ nō sunt notionalia. Dubiū tñ est de spiratione actiua: an dicatur relatio notionalis: quia per illā nō cognoscunṫ persone distīcte: cū sit cōis patri ⁊ filio. De hoc vide i p̄mo doc. di. 28. ⁊ si nō ponit iter notiones nō erit verū q̄ oē relatiuū ad intra sit notionale: nisi forte intelligaṫ sic: q̄ oē relatiuū ad intra cōstituēs personā. Si etiā dicaṫ inascibile est notionale vt patet. quia per innascibilitatē cognoscitur distincte prima persona. ⁊ tamē nō est relatiuū vt patet. imo nec forte ens positiuū: vt videtur tenere doc. i primo di. 28. Potest dici q̄ doc. loquitur de notionali: vel pertinente ad originē. vel constituente personā in talitatē personali. ¶ Ibi. Secunda distinctio huius vocabuli qd est eēntiale p̄ut in diuinis specialiter accipitur potest poni talis: q̄ aliqd est essentiale qd importat respectū ad extra: ⁊ aliquod nō. Primū membrū probat que probatio est satis clara in litera. Non. n. intendit doc. q̄ aliquod sit essentiale in diuinis qd per se ⁊ q̄ditatiue includat respectum ad creaturā: quia nullū est tale: vt patet in litera. Si dicaṫ q̄ respectus creationis in deo cōuenit tribus: ergo essentiale/ ⁊ tamē ille respectus rōnis qui necessario terminatur ad aliquid extra: dicit vnū conceptum per se vnum. Dicit doc. q̄ null⁹ talis respect⁹ imediate cōuenit tribus personis: sed tñ mediāte aliquo fundamēto qd conuenit trib⁹ in quo imediate fundaṫ: vt patet de respectu creationis q̄ imediate fundaṫ vel in actu voluntatis diuine: vel in voluntate diuina. ⁊ quia ista sunt in trib⁹ p̄sonis: respectus talis erit similiter in trib⁹. Dicit igiṫ doc. q̄ tale eēntiale: vt puta creare: vel simul includit respectū ad extra ⁊ fundamentū absolutū. ⁊ tūc non erit vnus cōceptus per se: sed tñ per accidens/ q̄ cōstans ex ente reali absoluto: ⁊ ente rationis/ dicit tñ conceptum p̄ accidens. Si vero tale eēntiale significat aliquē vnū cōceptū per se nō pōt significare nisi absolutū in diuinis. cōnotando respectū ad extra q̄ fundatur in tali absoluto. ¶ Ibi. De scdo mēbro huius di. Dices forte q̄ nullū est essentiale non includēs respectū ad extra: sed sola eēntia est hmōi qd cūq̄ aūt aliud cōe tribus: vel est respect⁹ ad extra: vel includēs respectum ad extra.

Opinio Tho. est Gothof. Hec est opi. Tho. in p̄mo scripto di. 2. ⁊ Gothofre. quol. 7. q. 1. ⁊ multorū alioꝝ. q̄ opiniones specialiter improbantur a doc. in p̄° di. 8. q. 3. siue penul. ¶ Ibi. Ma vero solutio. q. ⁊c Hic doc. intendit p̄bare q̄ sint multa eēntialia in deo: q̄ nullum respectū includūt ad extra: ⁊ p̄bat quattuor rōnibus. ¶ Ibi. Prima ratio talis est: qd est p̄fectionis simpliciter nō includit p̄ se relationē ad creaturā: sed aliquod eēntiale in diuinis est p̄fectio simpliciter. ergo ⁊c. p̄batio ma. p̄fectio simplr nō includit aliquid p̄ se: cui repugnat per se rō perfectionis simplr: q̄ da oppositū/ tunc nō erit in quolibet melius. De hoc vide que exposui in p̄mo doc. di. 2. parte scda. q. 1. arti. 1. Quidquid. n. per se includiṫ in p̄fectione simpliciṫ est perfectio simpliciter. patet q̄ tota entitas perfectionis simpliter est ex oībus per se ⁊ quidditatiue inclusis. Sequitur in littera. Sed relationi ad creaturā repugnat q̄ sit p̄fectio simplr: cū sit ad terminū imperfectū ⁊ potentialem: qd aūt necessario coexigit aliqd ens potētiale: cōmō quo relatio quo exigit terminū tāq̄. s. aliquid secū simul natura vel prius: id sic coexigens nō est simplr necessariū: nec p̄ consequens simplr perfectū. Tota p̄batio huius stat in hoc: quia si relatio ad sui esse de necessitate coexigit secū ens imperfectū vel potētiale: q̄d. s. natū est esse subiectū accidētium: vel possibile qd pōt esse ⁊ nō eē: necessario erit impfecta. patet. Tū quia depēdet ad ens impfectū. Tū q̄ tali termino destructo necessario destruiṫ relatio cū in suo eē necessario dependeat ab illo. ⁊ sic nō erit necesse eē: nec per cōñs p̄fectio simpliciter. Et qd dicit de coexigentia secū simul vel prius. Aliqui exponūt simulitatem respectu relatiui: quia relatiua sunt simul natura: ⁊ prioritatē exponūt de absoluto correlatiui. Sed hec expositio nō videtur ad mentē doc. quia tam simul q̄ prius debet referri ad terminū talis relatiōis: ⁊ nō ad correlatiuū. patet per literā doc. cū dicit. Comō quo relatio coexigit terminū tanq̄. s. aliquid secū ⁊c. Dicit ergo q̄ si relatio coexigit ad sui eē terminū potētialē: siue q̄ ille terminus necessario sit simul: siue sit prius ipa ⁊c. Sequitur ibi. minor patet ex intentione Ansel. Ista minor est: sed aliqd eēntiale est perfectio simplr: que minor p̄batur auctoritatibus ⁊ Ansel monol. 15. ⁊ Aug. 15. de tri. c. 4. vel. 5. que probatio clara est in litera. ¶ In ista tñ litera occurrūt alique

Difficultates notande. difficultates. Prima in hoc qd dicit: q̄ perfectio simpliciter nō includit aliqd per se cui repugnat rō perfectionis simpliciter: hoc videtur dubiū. Tū q̄ eēntia diuina includit per se p̄priā hecheitatē: cui tamē repugnat ratio p̄fectionis simpliciter. vt patet: q̄ aūt sic per se includat patet a doc. in p̄° di. 2. di. 5. q. 2. ⁊ alibi. vbi dicit q̄ deitas est formaliter de se hec. Tū etiā q̄ vltime differētie ex quo nō sunt ens quidditatiue nec passiones entia: nō videnṫ perfectiōes simpliciṫ/ ⁊ tamē per se videntur includi in aliquibus perfectionibus simpliciter: vt vltima differētia qua bonitas infinita differt

a sapientia diuina infinita. Et q talis differentia vltima p se includatur in entitate cuius est videtur innuere doc. in primo di. 3. q. 3. Tum quia conceptus entis vt hmōi non dicit q sit perfectio simpliciter: quia vt sic non includit infinitatē: et tn̄ per se includitur i perfectione simpliciter. patet: quia p se primo modo pdicatur de deo: et de intellectu diuino: vt pbat doc in primo di. 3. q. 1. et. 4. et di. 8. ¶ Secundo dubitatur circa hoc qd dicit q illi repugnat perfectio simpliciter: qd coexigit secum: vel simul: vel prius natura terminum imperfectū: quia intellectio diuina est perfectio simpliciter: et tn̄ necessario est ad terminū imperfectū: quia ad obiecta secundaria. Est enim impossibile esse intellectionē diuinā quin ad obiecta secundaria terminetur: vt posset patere a doc. in primo di. 3. q. 4. di. 35. 36. 43. et in quol. q. 13. et alibi. ¶ Tertio dubitatur in hoc qd dicit: q illud qd nō est simpliciter necessarium non est perfectio simpliciter: quia aut loquitur de necessario formaliter: et ex sua ratione formali: aut quia realiter idēptificatur alicui qd ex sua ratione formali est necesse esse Si intelligatur primo modo / non videtur esse verū. quia attributa multa in diuinis sunt perfectiones simpliciter: et tn̄ nō videntur formaliter necessaria. Non enim bonitas dei formaliter sumpta videlicet pro sua rōne formali videtur formaliter necessaria. Tū quia in diuinis essent plura necesse esse actu existentia. quia necessitas est conditio existentis. Tū quia ratio formalis bonitatis non videtur formaliter necesse esse: quia tūc (cū differat formaliter a sapientia diuina. vt patet a doc. in primo di. 8. q. penul.) id in quo conueniret qd ditatiue cum alio attributo: et id quo differret esset necesse esse: et sic in bonitate diuina essent due rationes necessario essendi: et si per possibile: vel impossibile circūscripta alia ratione necessario essendi esset necesse esse et non necesse esse: vt faciliter pōt deduci per argumētum doc. di. 2. parte. 1. primi sen. ¶ Respondeo ad difficultates Et ad primam dico q omne inclusum per se primo modo in perfectione simpliciter est perfectio simpliciter propter rationē doc. Ad instantias cū dicit de hecheitate dei: Dico q hecheitas deitatis nullo modo differt a deitate: cū deitas sit ex sua ratione formaliter hecata q hecheitas non dicitur proprie de formali ratione dei cū nullo modo differat. Non enim est aliquo modo actus essentie diuine: vt patet a doc. in primo di. 5. q. 2. Essentia enim diuina vt essentia est in vltima et perfectissima actualitate: vt patet a doc. in pluribus locis. Posito etiā per impossibile q differret ab essentia: et esset de essentia ipsius. Dico q hecheitas illa esset perfectio simpliciter: quia etiam in creaturis diceret perfectionem additam nature create: vt patet a doc. in primo di 5. q. 2. et in secūdo di. 3. q. 6. Si ergo in diuinis diceret perfectionem non posset dicere nisi perfectionem simpliciter: cū omnis perfectio diuina sit perfectio simpliciter. Non est aūt sic de actu personali. quia talis nullam perfectionem includit. vt patet a doc. in primo di. 26. et alibi sepe. ¶ Ad secundam instantiam de vltimis differētiis et c. Dico q bonitas diuina forte seipsa differt a sapientia diuina quia forte non habet quo cōueniat et quo differat. et si conueniunt in aliquo conceptu cōi in quid: non tn̄ forte cōueniūt in aliqua realitate quiditatiue. Posito etiā q in bonitate includeretur per se ex natura rei aliqua vltima differētia. Dico q illa esset perfectio simpliciter: nec enim est necesse q omnis perfectio simpliciter sit ens quiditatiue / aut passio entis. sufficit enim q sit entitas cui ex sua ratiōe nō repugnet infinitas. Quecūqz enim entitas dicēs perfectionē vel cui ex ratione sua formali non repugnat perfectio: si ponitur formaliter in diuinis / erit necessario perfectio simpliciter: cū ibi nulla sit perfectio nisi in summo. ¶ Ad tertia instantiam de conceptu entis et c. Dico primo q ens in communi est perfectio simpliciter: saltem permissiue. quia potest esse in aliquo actu perfectio simpliciter. Dico secundo q et si conceptus entis predicetur in quid de deo: adhuc non sequitur quod infertur. quia distinguo de predicari in quid. Aliquid enim predicatur in quid de alio. ita q est vere de quiditate et essentia illius. et per se includitur in intellectu eius de quo predicatur. Aliquid vero dicitur predicari in quid tm̄ conceptibiliter. nō tamen est de essentia illius. sed ex hoc dicitur predicari in quid quia abstrahitur ab entitate quiditatiua: hoc secūdo modo conceptus entis predicatur in quid de deo. non autem primo modo. Et de hoc vide que exposui super primo doc. di. 2. parte. 2. q. 1. arti. vlti. et di. 25. q. vnica. Dico tertio q accipiendo entitatem que dicitur de deo: pro entitate ex natura rei: illa erit perfectio simpliciter. ¶ Ad secundum dubiū principale est facilis responsio. quia et si actus intellectus diuini terminetur ad obiecta secundaria: non tamen sic coexigit illa secum: nec simul: nec in aliquo priori nature: cum illa sint producta in tali esse ab actu illo. simpliciter enim est prior actus intellectus diuini qz sint obiecta secundaria. immo intellectio diuina est etiam prior personis diuinis. cum sit perfectio essētialis: et persone sunt simpliciter priores obiectis secundariis. cum persone intelligantur esse in primo instanti nature. et obiecta secundaria sunt tm̄ in secūdo instāti nature: vt subtiliter probat doc. in secundo di. 1. q. 1. et ibi vide qz singulariter notaui de istis ordinibus prioris et posterioris Dico secundo q doct. limitate loquitur et nō sic absolute. intelligit enim sic: qn̄ a. coexigit secum. b. ad sui esse vel simul vel prius natura. ita q. b. nō existente impossibile est. a. eē et c. Et q sic intelligat: patet / cum ibi dicit. Quod aūt necessario coexigit aliqd ens potētiale eo mō quo relatio coexigit terminū et c. Sed relatio sic coexigit terminū: q est impossibile ipsam esse termino nō existente. In pposito aūt intellectio diuina ad sui eē nō coexigit secū aliquā creaturā et c. patet: qz in se est prior: et si p impossibile nulla creatura eēt: nec in esse simplr nec in esse sm̄ quid: eēt necessario intellectio diuina. ¶ Ad vltimū dubium dico: q eēt formaliter necesse eē: ita q entitas bonitatis diuine esset simplr necessaria formaliter: licet originatiue ab eēntia diuina. Et cū dicitur q tūc eēnt plura necesse esse. Dico q nō est inconueniens eē plura necesse esse: tm̄ formaliter distincta / eēt bene incōueniēs: si eēnt realiter distincta. Et cū vltimo dicitur q eēnt in illa plures rōnes formales necessario essendi. Patet risio ex his que notaui in primo di. 2. pte. 1. q. 1. ar. vl. ¶ Ibi. Pro ista sn̄ia pōt adduci Hilarius et c. Hoc est extra literā doct. vsqz ibi. Scda ratio ad cōclusionē et c. Non tn̄ credo illā literam continere aliquid falsi recte intelligēdo. Et qz ille tres rōnes que sumuntur ex prima rōne videntur concludere de omi respectu ad extra q no sit pfectio simpliciter: cuius tn̄ oppositū patet p Ansel. et Aug. quia Aug. ponit potentissimū / iustissimū et c. et Ansel. ponit omipotentem iustū et c. et tn̄ ista dicūt respectū ad extra.

Aliud est esse perfectionis simpliciter et aliud ē esse perfectionē simpliciter.

¶ Rndet distinguēdo de pfectiōe simpliciter. Qz aliud est esse pfectionis simpliciter et aliud esse pfectionē simpliciter. Secūdū importat eē eēntialiter et quidditatiue pfectiōem simpliciter: ita q illud tale pse sumptū in suo eē formali siue eēntiali: circūscripto omi eo qd nō est de intellectu eius dicit pfectiōem simpliciter Et hoc mō nulla relatio: siue ad intra: siue ad extra: siue realis siue ratiōis est pfectio simpliciter: et sic ille rōnes cōcludūt. Primū vero importat nō q tale sit pfectio simplr quidditatiue: sed q tale denominatiue soli pfectioni simpliciter qdditatiue accepte conueniat. Et hoc mō sunt multe pfectiones simpliciter in deo / sicut respectus oipotentis qui terminatur ad obiectū possibile qui tn̄ fundatur in aliquo absoluto / in deo dicēte perfectionem omnino illimitata: siue perfectionem simpliciter patet. quia talis respectus nō potest fundari in aliqua creatura: qzuis perfectissima. Hoc idē dico de multis aliis relationibus ad extra. hoc modo ille rationes non procedunt. Hoc etiā modo aliquid potest dici perfectionis simpliciter tripliciter. Primo: pexigendo. vt creatio respectus preexigit necessario aliquid in quo fundetur: qd sit perfectio simpliciter. puta: volūtatem diuinā. Scdo ostendendo siue manifestādo: et sic cognito isto respectu: qui est creare manifestatur nobis aliqua ratio formalis absoluta que sit ratio formalis creandi: que erit perfectio simpliciter. Tertio consequendo perfectionem simpliciter: sicut relatio creationis ad creatura consequitur potentiam creatiuam: que necessario est perfectio simpliciter: accipiendo potentiam creatiua tm̄ fundamētaliter. His ergo tribus modis potest concedi respectum aliquē: siue realem: siue rationis esse perfectionis simpliciter. ¶ Ibi. Item instatur contra rationem. Hic doc. instat contra primam rationem principalem: quia si nulla perfectio simpliciter includit respectū ad extra: ergo nullū essentiale includit respectū ad extra: cum omne tale sit perfectio simpliciter. Hoc autē est falsum et contra Ansel. et Aug. qui ponūt multa essentialia includere respectum ad extra: que sm̄ eos dicunt perfectionem simpliciter: vt patet de omnipotente: et iustissimo.

Aliqd pōt dici pfectionis simpliciter tripliciter.

¶ Respondeo q si accipiatur essentiale illud. puta omnipotentem pro respectu solo ad creaturam: sic nō est perfectio simpliciter: licet possit esse perfectionis simpliciter modo pexposito. Si vero accipiatur pro immediato fundamēto: qa omnis talis respectus immediate fundatur in aliquo absoluto: vt supra patuit: tunc erit perfectio simpliciter qa fundamentum illud erit aliqua perfectio absoluta in deo: et ois talis est pfectio simpliciter. Si vero accipiatur p fūdamēto et respectu simul: tūc nō dicūt vnū cōceptū p se: vt supra patuit a doc. Et sic patz ad instantiā. ¶ Scda rō pncipalis. Hec ē secūda rō pncipalis qua doc. intēdit pbare. q aliqd attributū siue aliqd essētiale nō includat p se respectū ad extra: et acci

pit in ista rõne essentiale:non tñ pro essentiali attributo:vt
bonitas que non est de essentia dei:et tñ est essentiale. Sed
etiã accipit hic essentiale pro eo quod est de essentia dei:cu=
iusmodi est intellectualitas ɽc. Et licet in ista q̃stione pn̄ci
paliter intendat loqui de essentiali quod nõ est de quiddita
te deitatis:cum querit an essentialia sint imediatiora essen=
tie q̃ notionalia:incidentaliter tñ ꝓbat hic de essentiali q̃d
ditatiuo:ꝙ nõ includat respectũ ad extra: vt vult Tho. vbi
supra. ɽ Gothofr. ꝙ in deo sunt ibi intellectus ɽ volũtas:tã
tum ꝑ cõparationem ad extra. contra quã opinionem etiam
subtiliter arguit doc. in p̃mo di. 8. q. penul. ɽ vide que ibi ex=
posui:hoc p̃misso expono rationẽ doct. Cũ dicat ꝙ in deo est
essentia mere ex natura rei. que ex se nullũ includit respec=
tũ ad extra. Ex hoc stati intendit inferre:ꝙ oia que sunt de
conceptu quidditatiuo essentie sint ibi ex natura rei. Et ab
oĩbus cõiter conceditur:ꝙ in deo est essentia sub rõne abso=
lutissima:sic ꝙ nullũ includit respectum ad extra. sequitur ꝙ
habent hoc idẽ concedere de intellectu et voluntate. His
premissis formatur rõ. Quicquid est idem alicui habenti es
se ex natura rei:idẽ dico essentialiter illo q̃d est sic idẽ:est ibi
mere ex natura rei. Sed itellectualitas est idẽ essentialiter
essentie diuine habenti verũ esse ex natura rei. ergo intelle=
ctualitas est in deo mere ex natura rei. Maior declaratur
q̃uo itelligatur:ɽ postea probatur. Dicit. n. ɽ hoc siue sit idẽ
essentialiter idẽ ptitate adequata. i. cõuertibili:vt etiam ex=
posui in primo di. 2. parte. 2. sicut in creaturis diffinitio ẽ idẽ
diffinito. siue sit idez tanq̃ inclusum essentialiter in illo. q̃uo
illud q̃d intelligit per partẽ diffinitionis posset dici idem ei
q̃d intelligitur per diffinitũ. Hoc premisso probat maiorem
sic. quia videtur ꝯtradictio ꝙ aliquid sit realiter in actu:et
ꝙ id q̃d est idẽ sibi essentialiter:siue adequate:siue nõ adeq̃
te non sit realiter in actu. Minor patet quia itellectualitas
sic est idẽ essentie diuine:ꝙ si essentia diuina diffiniretur nõ
esset extra diffinitionem eius:sicut sapiens vel bonum esset
extra diffinitionem essentie diuine si diffiniretur. Et post
declarat q̃uo vita ɽ intellectus sunt idem essentie:quia non
habent rõnem attributi:quasi actus secundi aduenientis ip
si:sed rõnem perfectionis omnino intime:ɽ hoc probat tam
de vita q̃ de intellectualitate per auctoritates. 15. de tri. c.
5. vel. 7. que sunt clare in litera. ¶ Ponit vnũ extra Pau
loante ibi. Nam licet aliquid possit esse in re ex natura rei:
licet eius diffinitio vel pars diffinitionis nõ sit actu cõpleto
in re:sed tñ in itellectu considerante tñ id q̃d intelligitur p
diffinitionem vel partem diffinitionis. sicut significatum per
ipsum signum:necessario est in re actu:si id q̃d intelligitur p
diffinitum sit in re actu. Sed q̃uo hec litera intelligatur:vi=
de que supra exposui de diffinitione in presenti questione.
q̃uo diffinitio põt dici ens rõnis ɽ q̃uo nõ. ¶ Aliq̃ tñ Sco=
tiste arguunt ꝓbãdo: ꝙ vita intellectualis nõ sit de eẽntia
deitatis. Et arguũt sic. Intellectus ɽ volũtas nõ sũt idẽ for
maliter essentie diuine. sꝫ vita itellectualis sumit ab itelle=
ctu. ergo nõ est idẽ pfecta idẽptitate eẽntie diuine. Rñdet p̃
mittẽdo vnũ:ꝙ p̃dicata quedã sumunt a cõposito. puta ab
hoie. genus ɽ dria: s̃m aliquos Scotistas sumunt a pte. puta
rõnale ab itellectu:ɽ genus a parte materiali puta ab aia sẽ
sitiua. Isti tñ dicũt ꝙ p̃dicatũ formale tñ sumit a tertia en
titate puta ab hũanitate:ɽ sic est de eẽntia ɽ q̃dditate ipius.
Et sic dicunt ꝙ vita itellectualis nõ sumitur ab itellectu di
uino:sed ab eẽntia diuina. ¶ Dico p̃mo:ꝙ isti nõ loquũtur
s̃m itẽtionẽ Sco. s. ꝙ dria sumat tñ a tertia entitate. Doc.
eñi expõisse vult in p̃mo di. 3. q. 3. ꝙ sumat a parte formali. vbi
sic dicit ad lram. Distinguo inquit de differentijs. q̃ aliqua
põt sumi a pte eẽntiali vltima:que est res ɽ natura alia ab
illo a quo sumit ꝯceptus generis. Sicut si ponatur pl̃ralitas
formaꝝ:ɽ genus dicat sumi a pte essentiali priori:ɽ differẽtia
specifica a forma vltima tũc sicut ens dicit in quid de illa p
te eẽntiali:a qua sumit dria talis specifica. ita dr̃ in q̃d de ta
li dria in abstracto. ita ꝙ sicut hec est in q̃d. aia itellectiua ẽ
ens:accipiẽdo eũdẽ cõceptum entis:s̃m quẽ dr̃ de hoie vel
de albedine. ita hec est in quid. rõnalitas est ens. hec Sco.
Itẽ in p̃mo di 8. q. 2. sic dicit. In aliq̃bus inq̃t creaturis ge
nus ɽ dria accipiunt ab alia et alia re:sicut ponẽdo plures
formas i hoie:aial accipit a sensitiua. ɽ rõnale ab itellecti=
ua:ɽ tunc illa res a q̃ accipit genus ẽ est potẽtialis:ab illa
re a q̃ accipit differentia. Aliq̃n ibi nõ sunt res ɽ res sicut in
accidentibus:saltẽ in vna re est aliq̃ p̃ma realitas a qua su=
mit genus:ɽ alia realitas a qua sumit differẽtia. hec ille ad
literã. hoc ẽt idẽ pꝫ in pluribus alijs locis. sed ista sufficiant
pro nũc. Posset ẽt ꝓbari rõne ostensiua:et rõne ducẽte ad
impossibile. ꝙ vltima dria in ꝯposito reali nõ põt sumi a ter
tia entitate. Sꝫ q̃ hoc eẽt multũ declinare a p̃ncipali ꝓpo
sito:iõ ad p̃ns omitto. Et faciliter põt rñderi ad rõnem illius
ɽ dico ꝙ itellectualitas est de essentia deitatis. quicquid sit
de intellectu:q̃a vt sic forte nõ ponit de essentia. ɽ similiter
quidditas volũtatis est de essentia:ɽ si forte volũtas vt sic
nõ sit de essentia. ɽ tũc si vita itellectualis sumit ab istis pa
tet ꝙ erit de essentia deitatis. ¶ Sed occurrũt aliq̃ nõ par=
ue difficultates. Prĩa est de hoc q̃d dicit doc. ꝙ intellectua
litas est de essentia deitatis: quia si sic: seq̃tur ꝙ voluntas
erit similiter de essentia. cũ nõ sit maior rõ de vno q̃ de alio
ɽ sic videntur sequi aliq̃ falsa. Primo quia tũc essentia eẽt ne
cessaria duplici rõne formali necessitatis: ɽ tũc p arg. doc. in
primo di. 2. pte. 1. q. 1. arti. vlt. per ipossibile circũscripta vna
rõne formali necessario essendi:essentia diuina eẽt simplici
ter necesse eẽ stãte vna rõne formali necessario essẽdi. ɽ tũc
esset necesse eẽ alia circũscripta. Sꝫ itellectus ɽ volũtas sũt
due entitates distĩcte in eẽntia diuina:ɽ formalr̃ necessarie
vt pꝫ ergo. Scđo sequitur:ꝙ intellectus ɽ volũtas si ponã
tur de eẽntia dei:dicunt duas exñtias alias ab exñtia eẽntie
diuine:q̃d videt incõueniens. pꝫ ꝯseq̃ntia. Tũ q̃ exñtia poni
tur de eẽntia dei. ergo q̃cũq̃ sunt de eẽntia dei ẽ exñtũt. ɽ
vt exñt sunt de eẽntia dei. ɽ sic due exñtie adinuicẽ distincte
sunt de essẽtia dei. q̃d videt oĩno absurdũ. Tũ q̃ p doc. pñ
ti q̃one:q̃ facit hãc ꝯsequẽtiam:essẽtia est in diuinis simplr
ex natura rei:ergo quicquid est de eẽntia eius est ibi ex natu=
ra rei:supple in actuali exñtia:ergo. Tũ q̃ ponunt p̃ncipia
formalia pfectissima:tã opatiua q̃ ꝓductiua: vt pꝫ a doc.
in pluribus locis:ergo ꝓpriã includũt exñtiã. ¶ Scđa dif=
ficultas ẽ:q̃a ponẽdo intellectualitatẽ de essentia dei. stati
videt ꝯtradicere dictis suis. q̃a ponit itellectũ dici vniuoce
de itellectu creato ɽ de intellectu diuino. q̃ cũ itellectus crea=
tus nõ sit de essentia aie:sed tñ eius potẽtia. vt pꝫ ab ipso in
scđo di. 16. Sequit ꝙ ẽt intellectus diuinus nõ erit de essentia
dei. patet ꝯsequentia:q̃a intellectus creatus ɽ diuinus sunt eius
dẽ rõnis:cũ ꝯueniãt q̃ditatiue in itellectu cõi:q̃ si vnus non
est de essentia alicuius:nec alius similiter erit. ¶ Rñdeo ɽ p̃
mo suppono aliq̃. Primũ. ꝙ q̃cquid est in diuinis ex natura
rei:sic est in vltima ɽ pfectissima actualitate:vt sibi oĩno re
pugnet posse determinari:vel ꝯtrahi ad aliquã maiorẽ actua
litatẽ. Hoc satis patere põt ex multis dictis doc. vt i p̃mo di. 2. p
te. 1. q. 1. ɽ pte 2. q. 1. di. 5. q. 2. di. 26. ɽ alibi. ɽ sic itellectus et
voluntas sunt ibi ex natura rei in vltima actualitate. Secũ
do suppono ꝙ aliquid eẽ de eẽntia alicuius põt multipliciter
intelligi. Primo ꝙ sit de eẽntia cõstitutiue:ita ꝙ sit realitas
q̃dditatiue constituens aliq̃d in eẽ eẽntiali:vel q̃dditatiuo.
Secũdo aliquid põt dici de eẽntia:q̃d licet non ꝯstituat:tñ
est ita intimũ illi:ꝙ nõ distinguitur ab illo nec vt passio:nec
vt quasi passio:sed circumscripta oi passione adhuc est inti
mũ:ɽ sic intimũ vt ipso circumscripto eẽt ipossibile pfecte in
telligere illud cui ponitur sic intimum:sicut nec pfecte eẽn
tialiter siue q̃dditatiue intelligi posset:ɽ hoc ex natura rei.
Tertio aliq̃d põt dici de eẽntia non ꝙ q̃dditatiue ꝯstituat:
nec sit ex natura rei distinctũ: sed ꝙ sit talis entitas a qua
per intellectũ possit abstrahi aliq̃s cõceptus dictus in quid.
eo mõ quo exposui in p̃io di. 2. pte. 2. q. 1. art. vlt. di. 25. q.
vnica. Uide ibi aliqua valde notabilia. Quarto aliq̃d põt
dici de eẽntia alicuius ex hoc ꝙ ẽ talis entitas: q̃ si realiter
vel ex natura rei distingueret ab illo:cuius ponit de eẽntia:
vere includeret q̃dditatiue:ɽ ex natura rei ꝯstitueret q̃ddi
tatiue. Dico tũc ꝙ p̃io mõ nihil põt põi de eẽntia dei:quia
tũc eẽt ibi saltẽ quasi cõpositio:q̃ oĩno sonat imperfectionẽ
Et iõ doc. i p̃mo di. 5. q. 2. ɽ di. 26. negat i diuinis oẽm cõ=
positionem:vel quasi compositionẽ. Secũdo mõ põt aliq̃d
eẽ de essentia dei:q̃ hoc mõ nullã ponit compositiõem:nec
quasi ꝯpositionẽ:nec sonat imperfectionẽ aliquã:ɽ hoc mõ
itellectualitas ponit de eẽntia dei:vt pꝫ a doc. pñti q̃one.
Tertio mõ forte põt poni aliquid de eẽntia:quia conceptus
entis põt abstrahi ab aliqua realitate: qui dr̃ in q̃d de deo
sed ille conceptus est simpliciter posterior:nec tñ sic itelligo
ꝙ possit abstrahi ab aliq̃ realitate eẽntie diuie:ita ꝙ talis rea
litas possit ex natura rei itelligi prior ipa eẽntia:q̃ hoc sõat
ipfectionẽ. Nõ. n. ibi poni põt talis realitas ex natura rei.
De hoc vide q̃ exposui in p̃io di. 2. di. 8. ɽ. 25. Quarto mõ
põt poni aliq̃d esse de eẽntia dei:q̃ si ibi itellectualitas eẽt
distincta ex natura rei cõstitueret vel quasi constitueret q̃d
ditatiue: q̃ ꝯstitutiuũ q̃dditatiue distinguitur a cõstituto:
ɽ hoc si sit cõstitutiuũ ex natura rei. vt pꝫ de aia intellecti
ua:ɽ vbi cõit est talis constitutio ẽ ꝯpositio. ¶ Ex his pꝫ
Rñsio p̃dictis ad rões factas p̃llis difficultatibus. Ad p̃
mã cũ arguit:q̃ tũc eẽnt ibi due rões formales necessario
eẽndi. Dico ꝙ si intellectus ɽ voluntas eẽnt ibi vt constituti
ue q̃dditatiue eẽntiã diuinã:ɽ inter se formaliter distincte:

[Left margin: Intellectualitas ponit de essentia dei simuliter vita.]

[Right margin: Difficultates notãde]

[Right margin: Rñsio ad difficultates.]

argumentum concluderet: sicut etiā cōcludit argumentum
Sco. in primo di.2. quia si duo essent dij: non differrent spe
cie: sed essent eiusdē speciei specialissime. τ sic haberēt ex na
tura rei quo cōuenirēt qdditatiue. τ quo differrent numera
liter: τ per ɔ̄ñs essent ibi due formalitates ex natura rei. ex
quibus ɔ̄stitueretur vnus deus: vt supra exposui. Sed itel
lectus τ voluntas nō sunt hmōi vt patet. Et posito ꝙ itel-
lectus τ volūtas distinguanť in deo ex natura rei vel etiam
formaliter. adhuc non seqtur. qꝛ nullo modo essentia diuina
nec ꝑm rem: nec quasi ꝑm rem dꝛ ɔ̄stitui ab eis. sed oīno sūt
intime essentie diuine. Dico scdo: ꝙ quādo doc. loqtur de i-
tellectualitate: ꝙ non loqtur de itellectu vt est potentia: ſꝫ
loqtur de natura itellectuali: siue de entitate intellectuali:
ad quam imediate suo mō pululāt itellectus τ voluntas. si-
cut dicimus ꝙ aīa est natura siue entitas itellectualis iclu
dens suo modo itellectū τ volūtatē: que aīa ꝓprie est de es
sentia hoīs: non tñ itellectus nec volūtas: patet. qꝛ nō sunt
de essentia aīe itellectiue. nec ecōtra. Sic dico in ꝓposito: ꝙ
entitas itellectualis est de essentia dei. nō tñ ɔ̄stitutiue: cuꝫ
ex natura rei sit oīno idem essentie. et si diffiniret: diffiniret
per hmōi entitatē que entitas est realr̄ τ vnitiue itellectus
τ voluntas vt sunt potentie. Et si in aliqbus iueniať dictū:
ꝙ intellectus τ voluntas sunt de essentia dei exponať vt hic
Et ꝙ doc. non itelligat: ꝙ sint de essentia dei/ patet: qꝛ vule
in p̄mo di.13. τ in quol. q.2. τ in p̄mo di.2. parte.2. q.4. τ ali
bi: ꝙ sint principia formalia oīno diuersarum rōnum. Unde
in. q.2. quol. vult ꝙ generatio τ spiratio oīno sint alterꝰ ra-
tionis. qꝛ sunt a principijs productiuis alterius rōnis. hoc
idem patet di.13. primi. Tunc vltra: si sunt due potentie ex
natura rei formaliter distincte. τ certum est ꝙ vna non ē de
terminatiua alterius: cū sint ibi in summa actualitate: nec
sunt tales entitates in quocunq;: ꝙ vna sit determinabilis
ab alia. Tū etiam qꝛ tūc sequereť: ꝙ distinguerentur forma
liter ab essentia: si abinuicē distinguerentur formaliter: τ sic
non essent de essentia eius. Si dicatur: ergo videtur ꝙ si in-
tellectus τ voluntas non sunt de essentia dei: ꝙ sint attribu
ta: cuius oppositum patet hic τ in primo di.8. q. penul. Di-
co ꝙ non sequitur. sed sunt sic intime ꝙ circūscripto omni at
tributo: adhuc itellectus τ voluntas eēnt ibi ex natura rei:
attributa. n. quasi perficiunt in actu scdo. vt pꝫ a doc. in pri
mo di.8. q. penul. Nā infinitas non poniť de eēntia deitatis
τ tñ nō ē attributū: vt pꝫ a doc. in p̄mo di.3. q.1. τ in q̄l. q.5.
¶ Ad aliud de existia. patet: ꝙ si eēnt formaliter distincte:
τ de eēntia dei ꝙ dicerent duas existias adinuicem formali-
ter distinctas: τ hoc non habeo ꝓ iconuenieñti ponere plures
existias formaliter distinctas in deo. nō tñ realr̄ qꝛ tantum
est vna. Dico tñ vt supra ꝙ intellectus τ volūtas nō sunt de
eēntia dei. vt sunt potētie. ¶ Ad scdaꝫ difficultatē. Dico ꝙ
posito ꝙ sint de eēntia dei. non seqtur ꝙ intellectus noster
sit de eēntia aīe: nec ecōtra. si intellectus noster nō ē de eēn
tia: ergo nec diuinꝰ: vt patuit in p̄mo di.2. parte.1. q.2. expo
nēdo quō existentia dei sit de eēntia dei: τ existia creata non
sit de eēntia creature: sed tm̄ gradꝰ itrinsecus. Vide ibi. Di-
co etiā ꝙ ista ꝓpositio nō est absolute vera. s. q̄ sunt eiusdeꝫ
rōnis: qđ conuenit vni conuenit τ reliquo: sed est ꝟa de his
que ɔueniūt ꝑm illā rōnem ꝑm quā ɔuenisūt. patet. quia al-
bedo τ nigredo sunt eiusdē rōnis in colore: ſꝫ albedini cōue
nit disgregare. ergo τ nigredini: Nō sequitur: sed bene seq
tur qđ competit albedini ꝑm rōnē coloris: competit etiā ni-
gredini. Dico tertio ꝙ si illa ꝓpositio est vera: erit tm̄ vera
qm̄ illa q̄ dr̄ eiusdem rōnis: sunt eiusdem rōnis in aliq̄ revł
realitate: nō aūt vt sunt eiusdem rōnis tm̄ in aliquo ɔceptu
Mō intellectus creatus τ diuinꝰ τ si sint eiusdē rōnis i ɔce
ptu intellectꝰ: nō tñ in aliqua realitate: vt supra exposui in
primo di.2. parte.1. q.1. arti. vlti. τ di.8. q.2. τ dist.25. Et sic
patet responsio ad difficultates quam bene nota.

Tertia ratio sumitur ex parte intellectus diuini:
qua ꝓbat ꝙ in deo est intellectꝰ ex natura rei et nullo mō ꝑ
respectū ad extra: ita ꝙ ꝑ se icludat talē respectū: τ formať
sic rō. Nullū prius icludit ꝑ se posterius: vt pꝫ: sed intellectꝰ
τ minus est prior respectu: quo aliquid intrinsecū deo ɔpara
tur ad extra: ergo itellectus nullū respectū ꝑ se icludit. Mi
nor ꝓbať. Tū qꝛ qđ ē p̄us p̄ore/ ē p̄us posteriore. Sꝫ itelle
ctio ē p̄or oī respectu ad ex̄: pꝫ. qꝛ respectꝰ ad ex̄ causať ꝑ
actū itellectꝰ diuini ɔparāt; aliqđ itrinsecū ad extra. Et ꝓ
bat doc. ibi Qđcūq; intrinsecū pōt ad qđcūq; extrinsecū ꝑ
quēcūq; actū intellectus creati ɔparari: illud ad idē ɔpara-
ri pōt ꝑ actū intellectus diuini τc. Sꝫ itellectꝰ est p̄or actu
suo: τ ille est prior respectu. ergo intellectus erit in deo vt
prior oī respectu ad extra: τ ꝑ ɔ̄ñs est ibi ex natura rei. non
includendo respectū ad extra. Et pꝫ ista rō. ¶ In ista tñ
litera ꝓ maiori declaratiōe occurrūt aliqua dubia. Primū
est in hoc qđ dicit: ꝙ intellectus diuinus pōt obiectū sub oī
rōne ex p̄te obiecti intelligere sub qua est intelligibile. Hoc
nō videť verum. Tū qꝛ est intelligibile abstractiue: τ ꝑ speci
em itelligibilē: vt etiā pꝫ a doc. in scdo di.3. q.10. vbi habeť
ꝙ angelus potuit cognoscere deum sub rōne deitatis ꝑ spe-
ciem intelligibilē creatā. Tū qꝛ pōt cognosci sub rōne entis
τ sic abstractiue. Tū quia hoc specialr̄ nō videť verū de ob
iectis creatis: qꝛ ɔpositum natū est cognosci confuse. Tum
qꝛ natū est cognosci precise sub conceptu entis: que oīa re-
pugnāt intellectui diuino. ¶ Rn̄deo ꝙ dictū Sco. debet sa
ne intelligi veꝫ. ꝙ possit cognoscere illud sub oī rōne non in
cludente imperfectionē. Oīa. n. cognoscit perfectissime: mō
cognoscere abstractiue est hmōi. Sed cognoscere eēntiam
diuinā vt cōparabilem ad creaturā: puta. in q̄ntum est imita
bilis ab oī creatura nullā includit imperfectionē. Et quō re
latio rōnis cognoscať ab intellectu diuino: vide gl. quā feci
credo. in primo doc. di.8. q.3. Dico scdo ꝙ doc. multū limita
te loquitur. cū dicat sub oī rōne: ex p̄te obiecti τc. Quia ha-
bita p̄ntia perfecta obiecti: illud perfectissime cognoscit sub
oī rōne: τ vt sic nō est natū cognosci abstractiue. Cū ergo itel
lectꝰ diuinꝰ h̄eat oīa intrinseca in ꝑfectissima p̄ntia ꝑm oēm
rōnē q̄ sunt itelligibilia. Et silr̄ sic habet omnē creaturaꝫ
qꝛ eēntia diuina est perfectissima rō repn̄tandi itellectui di
uino oīa obiecta secundaria: vt patet a doc. in primo. di.2. p
te.1. q.1. τ di.39. τ in quol. q.14. τ alibi. Sequitur ꝙ intelle-
ctus diuinus cognoscit ꝑm omnem rōnem τc. ¶ Scdm du-
biū est. ibi. Quicquid intellectus diuinus pōt ad qđcūq; cō
parare intelligendo: hoc actu intelligendo ɔparat: qꝛ nulla
est ibi potentia sine actu ad qđcūq; intrinsecū. ergo ꝑ actuꝫ
intellectus diuini actu ɔparať qđcūq; intrinsecū: ad quod-
cūq; extrinsecū: ad qđ pōt intelligendo ɔparari. Primo du
bitať qꝛ aut loquiť de intrinseco ex natura rei: aut de intrin
seco nō ex natura rei. Si primo mō non videť ꝙ possit ɔpa-
rare diuinā volūtatē ad creaturā quo ad suū eē existie/ nisi
prius talis creatura h̄eat eē volitū a volūtate diuina/ qꝛ an̄
determinationē volūtatis diuie/ nulla creatura existit ꝓ ali
quo tp̄e/ vt pꝫ a doc. in pluribus locis/ ergo si intellectꝰ di
uinus sic ɔparat. talis ɔparatio erit contingens. pꝫ quia i-
tellectio diuina sequēs determinationē volūtatis diuine ē
contingēs: qꝛ sicut voluntas diuina contingenter deteriat.
ita intellectus diuinus cōtingēter itelligit: vt pꝫ a doc. in
p̄io di.39. Et vide q̄ ibi exposui: τ sic talis cōparatio nō erit
intrinseca deo: τ ꝑ ɔ̄sequens nō sequiť: ꝙ pōt ibi eē hoc mō
actu ibi sit. Si vero loquitur de intrinseco nō ex natura rei:
tūc nō seqtur ꝙ quicqđ pōt eē ibi: actu sit: qꝛ respectꝰ rōnis
quo dr̄ deus dn̄s tm̄ inest ex tp̄e: vt supra patuit in p̄io di.
30. Preterea aut loqtur de oī ɔparatione: que pōt fieri ab
itellectu diuino ɔparādo intrisecū ad extra: aut tm̄ de aliq̄
bꝰ/ puta de illis q̄ p̄cedūt oēm actū volūtat; diuie ad extra
Si p̄io: hoc nō vr̄: qꝛ illa ꝓpositio/ Qđ pōt eē in deo: actu
ibi est: tenet ex alia ꝓpositione. s. ꝙ oē qđ ē in deo ē simpli-
citer necesse eē: hoc pꝫ a doc. i p̄io di.2. parte.1. q.1. τ p̄te
2. q.1. τ in quol. q.2. τ alibi. Sed non oīa cōparatio intelle-
ctꝰ diuini est necessaria: qꝛ non illa que tm̄ seqtur actum vo
lūtatis ad extra: vt dixi supra. Si secūdo. adhuc nō vr̄ seq̄
qꝛ talis cōparatio non est simpliciter necessaria: qꝛ necessi-
tas est conditio existis. ¶ Rn̄deo ad oīa ista vnica rn̄siōe:
videlicet ꝙ doc. in proposito tm̄ loquiť de cōparatione que
fit per actū intellectꝰ diuini: τ nō creati: illa eñ semꝑ actu
ē. Et iō doc. sic dicit circa finē rōnis: cōparatio cuiuscunq;
talis: puta intrisecū ad quodcūq; tale. veꝫ extrinsecū. hꝫ eē
suum actuale per actum intellectus diuini comparātis: nō
dico quecunq; comparatio huius ad hoc: qꝛ nō formaliter
illa qua intellectus creatus comparabit: supple habet esse
actuale τ necessario formaliter in deo: sed aliqua huius ex
tremi intrinseci ad hoc extremum extrinsecum. Dico secun
do ꝙ loquitur de omni comparatiōe intellectus diuini: siue
sequens actum volūtatis ad extra: siue precedens: quia in
tellectus diuinus necessario comparat: τ ab eterno. Nō eī
potest comparare ex tempore: vt probat doc. in p̄io di.30
Quāuis ergo voluntas diuina determinet contigenter ad
extra: tamen quia quicquid vult ab eterno vult: vt probat
doc. in primo di.39. τ specialiter in.45. intellectus diuinꝰ
qui agit de necessitate nature: ab eterno comparat quicqđ
comparat. Et concedo ꝙ talis comparatio sequens actum
voluntatis diuie est necessaria: quia presupposita deteria
tione tali: intellectus diuinꝰ necessario comparat: τ nō po-
test non comparare: licet dicatur contingens pro quāto se
quitur determinationem contingentem. ¶ Nota illa ver-

Quo intel
lectus τ vo
luntas non
sint de essē
tia dei.

Dubia no-
tanda τ eo
rum respō
siones.

ba quando dicit q intellectus diuinus intelligendo comparat. debet sic intelligi q comparatio psupponit extrema cognita actu. qn actu comparat illa adinuicē. Nisi em precognosceret non posset comparare. An modo comparatio illa sit actus intellectus: aut intelligendi: aut alius? Dico q non est actus intelligendi: vt pz. nec est proprie act⁹ causat⁹: nec ab intellectu: nec ab actu intelligēdi: qz oē tale esset necessario ens reale: vt exposui in pmo di. 3. q. 7. improbando opi. Gothof. i fine iprobatiōis. vide ibi. Dico ḡ q cōparatio est quidā respect⁹ rōnis derelict⁹ ab actu cōparatiuo intellectus cōparātis duo obiecta cognita adinuicē q est in obiectis cognitis comparatis. Sed an talis cōparatio sit ēt subiectiue in creatura cōparata? Dico q si cōparat creaturā ad deū: q erit ibi. z non erit inconueniens vnū respectū rōnis fundari in alio. vt pz de scđis intentionibus.

Quarta ratio sumitur ex parte operationis seu actus intelligendi. Hic doc. intendit probare q actus itelligendi intellectus diuini sit in deo ex natura rei: nullū per se includēdo respectū ad extra. Et rō stat i hoc. Nullū formaliter infinitū in deo icludit per se aliquid cui formaliter repugnet infinitas. hoc patet. vt supra in pma rōne: vbi pbatum est q nulla perfectio simpliciter icludit per se aliqd cui repugnet perfectio simpliciter zc. Sed relationi rōnis z ꝑcipue ad extra repugnat infinitas. pz vt supra in pma rōne: qz formaliter infinitum est simpliciter necessariū: z tale non includit p se aliqd qđ nō est necessarium: vt ibi patuit. Probat ēt doc. per argumēta a fortio: i. qz relationi reali repugnat formaliter infinitas ēt relationibus diuinis: vt pbat. q. 5. quol. ergo multo fortius repugnabit relationi rōnis: sed intelligere diuinum est formalr infinitū. Tū qz perfectio simpliciter. Tū qz est actus comphensiu⁹ obiecti formaliter infiniti: qz obiectū infinitū est natū intelligi infinita intellectione: ḡ nō perfecte comphendit nisi actu intelligatur infinita intellectione: z nulla pōt eē nisi diuina: ergo si p se nō includit respectum ad extra erit ibi ex natura rei: z sic patet ratio. Et tota litera sequens vsq ad declarationem quarti termini: clara est nec indiget alia expōne: tota ei dependet ex superius declaratis in quattuor rōnibus.

De quarto termino scilicet immediatius est distinguendum: qz dr immediatius aliquid dupliciter. Vel q sit medium inter primum z vltimum. Exemplū superficies est immediatior substantie q color: ita q habet rōnem medij positiui inter illa. Secundo dicit immediatius negatiue ex hoc q inter ipm z primū nō sit mediū: aut pauciora sunt media q iter tertiū z primū. Exēplum risibile est immediatius hoi q color negatiue. Nō. n. mediat iter illa positiue: sz magis excludit mediū inter hoiem z risibile: q inter hominē z colorem. Et breuiter immediatius positiue est qđ includit tanq mediū inter extrema. z immediatius negatiue est vbi aliquid tanq medium magis excludit. Et dr imediatius positiue: qz tertium nō posset inesse primo: puta color substantie: nisi mediante superficie: q est ratio recipiendi colorē. prius. n. recipitur color in supficie: q in substātia. Immediati⁹ negatiue: qn ibi nō reqrit mediū vt rō recipiēdi: sed dr immediati⁹ p carentiā pluriū: qz inter hoiem z risibile plura excludunt: q inter hoiem z colorē. ptz. qz risibile sic inest immediate hoi q forte nihil mediat: saltē vt rō receptiui: ita q immediate recipiat in aliquo alio ab hoie. color vero nō inest: nisi imediate recipiat i quātitate. Et io inter hoiez z risibile plura media excludūt: q it hoiez z colorē. ¶ Posset aūt z alio mō distigui de imediationi sm rē z rōnē: qz imediati⁹ z min⁹ imediatū vl mediati⁹ nō sūt sine ordine. Ordo aūt non vr posse intelligi sine distinctiōe: sed quia hic non queritur qualis sit distinctio essentialium a notionalibus vel vtrorūq ab essentia: iō ista distinctio immediationis non tractatur ad pñs. sed diffuse tractatum ē in primo di. 8. q. 3. z di. 2. parte 2. q. 1. Sed qualiscunq sit distinctio zc. Querendum est de immediationi zc.

De secūdo articulo principali. Dico tres cōclusiones. pma. Nullū notionale est immediati⁹ ipsi eēntie aliquo eēntiali: z hoc loquendo de imediate primo modo. hoc probatur. qz quod est immediatius primo: non excedit a tertio. cum sit per se medium inter pmū z tertiū: sed oē eēntiale excedit qđcunq notionale: qz eēntiale est cōe tribus: notioale nō. Et nota q imediati⁹ p:io nō excedit a tertio: qz tertium presupponit secundum: z non econtra: ideo non sequitur econuerso: albedo inest substantie. ḡ quātitas necessario inest: sed nō sequit quantitas inest: ergo z albedo.

Si ergo notionale esset mediū positiue: essentiale nō posset inesse: nisi presupposito notionali vt medio quod est falsuz. ¶ Secunda conclusio. Omni essentiali includente respectū ad extra immediatius inest essentie aliquod notionale: et hoc loquendo de immediate secundo modo: patet quia tale essentiale non conuenit ipsi deo: nisi per operationem intellectus comparantis ad extra. Notionale autem conuenit essentie ex natura rei absq omni comparatione intellectus ad extra: ergo minus requiritur medium inter essentiam et notionale: q inter essentiam z tale essentiale: vbi necessario mediat actus intellectus. ¶ Sed occurrūt aliquae difficultates. Primo circa hoc quod dicit: q nullum notionale est immediatius positiue aliquo essentiali ipsi essentie: hoc nō videtur: ex dictis do. supponēdo aliqua. Primo essentiale ad extra p nūc accipitur p respectu ad extra: vt respect⁹ creationis: z talis respect⁹ est necessario posterior psonis: quia omnis productio ad extra. siue simpliciter: siue sm quid de necessitate psupponit productionē ad intra: vt ext at probatū a doc. in scđo di. 1. q. 1. Et vide q ibi exposui. Scđo suppono q pprietates hypostatice sunt imediate in essentia diuina. q est immediatū fundamētum pprietatū personaliū: vt patet a doc. in primo di. 2. parte. 2. q. 1. di. 5. q. 2. di. 26. 28. z alibi sepe. Et tales proprietates sunt ētitates positiue: vt patet a doc. expresse i tertio di. 1. q. 1. licet dubitatiue de hoc loquat in primo di. 28. An persona dicat positiuū an negationem. Tertio suppono q z si essentiale ad extra sit cōius notionali: quia ipm pdicatur de omni persona: non aūt notionale. si tn accipiat cōius a quo nō cōuertit subsistēdi cōsequentia: notionale pōt dici cōius: quia bene seqtur essentiale ad extra est: igitur notionale ad intra est. nō ecōuerso: vt patet. Istis psuppositis seqtur q notionale sit immediatius positiue aliquo essentiali ad extra. Tū etiā qa pñitas in diuinis pus inest essentie diuine q respect⁹ ad extra: vt cōceditur a Sco. i secūdo di. 1. q. 1. si prius. ergo imediatius z positiue: cū sit entitas positiua. Tū quia qn aliqua duo sic se habent q vnū est idē realiter alteri ex natura rei z intrinsece: z aliud nō est idē realiter z intrinsece: z ex natura extremorū. qđ est idē: est immediatius positiue illo qđ non est sic idē. patet. quia nō idem realiter nō pōt esse imediatius: eo q est idem realiter. Sed pñitas ppter infinitatez essentie diuine est idē realiter z ex natura ppria essentie. sed respectus ad extra: z si nō possit separari ab essentia diuina saltē aliquis: tn nō dr idem realiter essentie: quia talis inseparabilitas non est ex natura extremoꝝ: vel alteri⁹ extremi: sed tn est ab extrinseco. s. a cā necessario causante talem respectū. vt patet a doc. in scđo di. 1. ¶ Secūdo dubitatur circa secūdam cōclusionem: quia videtur q essentiale ad extra sit immediatius essentie diuine notionali: loquendo de immediate secūdo mō. Tū per rationes quas feci super scđo do. di. 1. q. 1. arti. 2. pbādo q pductio ad extra sm quid est prior pductione ad intra: quas rationes vide ibi. Tū quia posito per impossibile: q nullū notionale esset: qa z philosophi hoc expresse negauerūt: sed posuerūt primā cām eē: vnū ens pfectissimū ex natura rei z singularissimū vt patet a doc. in pmo. in plurib⁹ locis. Et tūc si poneret tn absolutū dei: adhuc posset pducere ad extra. etiā per impossibile circūscripta pductiōe ad intra: vt patet a doc. in secūdo d. 1. q. 1. arti 2. ergo talis respect⁹ posset inesse immediati⁹ notionalib⁹. Si tn doc. hic intēdat loqui. q sic notionale est immediati⁹ z prius essentiali. q per possibile vel impossibile circūscripto notiōali: tale eēntiale nō posset icē. ¶ Rñdeo premittendo aliqua. Primo q p immediatius positiue non intelligo illō qđ est mediū inter pmum z tertiū z est positiuū: quia vt sic paternitas inter eēntiā z eēntiale ad extra dr imediatior: quia pri⁹ inest vt pbatum est in secundo dist. 1. q. 1. arti. 2. Sed voco immediatius positiue qđ sic de necessitate pri⁹ i est pmo positiue: sic q est simpliciter impossibile tertiū ineē medio ipso non existēte. z hoc siue illud mediū reqratur vt pricipiū formale pductiuū respectu tertij: sic q est omnino impossibile tertiū inesse: nisi sit productū a p:incipio formali pductiuo: z hoc modo intellectus diuinus est immediatior actu intelligendi ipsi essentie diuine. Siue ponat immediatius vt rō formalis sic recipiēdi tertiū: sic q est absolute impossibile tertiū ineē pmo: ipso secundo p possibile vel impossibile circūscripto: z sic color inest superficiei: z act⁹ volēdi inest voluntati: nā voluntas nō tn est ratio formalis pducēdi velle. sed est imediatū receptiuū ipsi⁹. Et si p possibile vel impossibile nō esset voluntas. nullū velle posset esse i aliquo supposito. Ex his ergo ptz responsio ad obiectiōes. Ad pmā. cōcedo oia illa presupposita. z cum vltimo infert ergo notiōale est immediatius positiue. si intelligat q sic sit

Sig[illegible] difficultates.

Respōsiones ad difficultates.

medium inter essentiam & essentiale ad extra q per impossibi le notionali circuscripto/tale eentiale nullo mo posset i esse essentie diuine: negatur/qz per impossibile circuscripta om ni pductione ad intra: adhuc deus posset pducere aliquid ad extra non tm in ee fm quid: sed etiam i ee simpliciter/ vt patet a doc. in scdo dist. 1. q. 1. Si vero intelligat q de facto medium/non tn necessario requisitum. concedo. sed hoc nō est contra doc. qz tantum loquitur de medio primo mō non secundo modo. Et similiter cōcedo q paternitas inest pri9 eentie diuine q̄ eentiale ad extra: & ē entitas positiua/ nō tamē propter hoc dicitur immediatior positiue modo pre expositio: qz non requiritur de necessitate vt medium posi tiuum/ vt tertium nō possit inesse/tali medio non existente. ¶ Ad aliud quando dr q paternitas est idem realiter eēn tie diuine ex natura extremorum/ vel alteriua extremi: & q eentiale ad extra (accipiendo ipsum p solo respectu rōnis ad extra) non est sic idem: totū cōcedo: & cum infertur illud quod est idem primo modo est immediatius positiue illo qd est idem tm secūdo mō. negatur: qz illud qd est sic idem: nō dr immediatius/nisi requiratur vt mediū necessarium mō quo prece posui. Et hoc ptz euidēter: qz risibile ē idem rea liter homini. & color non/non tn dicim9 risibile eē immedia tius positiue: qz per possibile vel impossibile circūscri pto ri sibili: adhuc color posset inee homini: qz color non inest ra tione risibilitatis: sed ratiōe corporis/ mediante superficie. ¶ Ad rōnes factas pro secūdo dubio/solue illas eo modo quo solute sunt ille que facte sunt in secūdo di. 1. q. 2. Et vi de que ibi notaui. ¶ Ad secundam specialiter dico/conce dendo q si per impossibile: nullum eēt notionale: sed tm na tura absoluta singularissima: talis natura posset habere re spectum ad extra: & ille respect9 eēt immediate fundat9 in tali natura absoluta. Et cum infertur ergo paternitas nō est immediatior negatiue tali eentiali. Dico q si ineēt pater nitas de necessitate eēt immediatior/qz si inest de necessi tate pri9 inest/& de necessitate plura media excludit/vt pa tet a doc. in scdo vbi supra. Et si per impossibile non ineēt talis respectus ineēt/& ex hoc apparet q notionale nō po nitur immediatius positiue/qz ipso circūscripto eentiale ta le posset ineē/& sic patet responsio. ¶ Conclusio tertia est q oi notionali est aliquod eentiale immediatius diuine eēn tie vtroqz modo immediatiōis/hoc probatur dupliciter. p mo. Qualis ordo per se realis eēt inter aliqua si eēnt disti cta realiter/talis per se ordo est inter illa correspōdens illi distinctiōi quā habent: vtpote rōnis/si rōne distinguūtur. Et hoc siue rōne sumpta ex parte rei/siue mere causata p actum intellectus. Nunc aūt si eēt distinctio realis int' ista eentia/memoria perfecta/& dicere perfectū: memoria esset per se i ordine reali immediatior ipi eentie q̄ dicere/ ergo & quocunqz mō sit distinctio inter illa/eo mō ē immediatio correspondens. ¶ Pro intelligentia maioris suppono ali

qua. Primo q ratio terminorum non variatur in se/nec p hoc q vnus realiter distinguitur ab alio/nec per hoc q vn9 rea liter idemptificatur alteri: qz rationes formales terminorū abstrahuntur ab istis conditionibus/quod est eē idem rea liter/vel distingui realiter: & quodāmodo accidit eis sic esse idem/vel distingui. Posito enī q homo realiter distingua tur a risibilitate: adhuc stat perfectissima rō tam hoīs q̄ ri sibilitatis/sicut & modo stat cū perfecta idemptitate reali verinsqz. Secūdo psuppono q si duo termini adinuicē rea liter distinguantur ex rōnibus terminorū/est impossibile q duo alij termini eiusdem rōnis cum primis: ex rōnibus ter minorum realiter nō distinguantur: aliter nō eēnt eiusdem rō nis cum primis. Et sic si in nobis intellectus/& act9 intelli gendi ex rōnib9 terminorum realiter distinguuntur/in quocū qz erunt realiter distincta ex rōnibus terminorum nisi aliud ad datur. & si in aliquo erunt realiter distincta/& in alio reali ter idem: sed sola rōne distincta erit pp aliquid aliud preter formalem rōnem terminorum/& sic in nobis act9 intelligendi est realiter distinctus: qz est vere pductiua/& vltra qz est in in tellectu limitato & formaliter finito: cui vt sic repugnat ha bere operationem propriam eandem sibi realiter: qz omis operatio finita & limitata necessario est accidens/& forte q̄ litas absoluta. vt infra patebit. q. 13. In diuinis vero intel lectus & operatio sunt idem realiter: qz intellect9 est simpli citer illimitat9 & formaliter infinit9 cui vt sic repugnat ha bere form aliter aliquid qd nō sit realiter idem: patet: qz ali ter eēt pfectibilis: qd repugnat infinito intēsiue. Tertio p suppono q qn duo termini ex rōnibus formalibus sic se ha bent q vnus necessario presupponit alium/vel in rōne pri cipij formalis pductiui: sicut necessario & adequate: ē sim pliciter impossibile q secundus tertius sit nisi a primo/vel a supplente perfecte vicem illius primi: vel q presupponat in ratione principij immediate receptiui: ita q sit impossibile scdm terminū posse in aliquo recipi: nisi immediate recipia tur in primo: vel q alio mō preexigat pmum terminum: vbi cūqz similes termini: siue termini eiusdem rationis reperiū tur: de necessitate talem ordinem habebunt: q secundus p exiget primum & vbi realiter distinguuntur: realiter preexi gunt. & vbi ratione tantum distinguuntur: secundus preexi git primum fm rationē: & simpliciter eodem modo quo disti guntur: vnus preexigit alium: quia talis ordo consequēs de necessitate entitatē extremorum: nunq̄ variatur per quod cūqz posterius. puta per realem idemptitatem. Et sic patet illa maior doct. ¶ Ibi. Nec ista maior inuenitur habere in stantiam: nisi forte in aliquo qd non est ad propositum: & il lud sufficienter excluditur per exceptionem istam: si addat in maiori sic. Qualis est ordo realis: talis & rationis: nisi for te in distinctiōe reali: illud qd est posterius aliquo: in distin ctiōe minori haberet veri9 eē illo. & illo qd sibi correspondet &c. Ista litera ab aliquibus excellentissimis Scotistis sic ex

ponitur: nisi forte in distinctione reali id qd est posterius ali quo (& fiat hic punctus) in distinctione minori haberet ve rius esse illo: & illo quod sibi correspōdet. idest sicut albedo in pariete realiter distincta ab illo est posterior pariete: in di stinctione minori qua differunt in esse cognito in intellectu diuino: ipsa albedo haberet verius esse simpliciter illo vide licet pariete: vt paries existit in se: & illo qd sibi correspōdet idest albedine realiter existente. Vel fiat pūctus ibi. nisi for te in distinctione reali punctus: illud qd est posteri9 aliquo in distinctione minori haberet &c. idest sicut albedo in disti ctione minori. s. rationis qua differt a pariete: vt est in esse co gnito &c. Et licet propter reuerentiam tanti viri non inten dam contradicere: videtur tamen hic non euacuare instantiā doc. quia comparatio tantum fit inter distincta realiter & di stincta ratione. idest q qualis ordo est inter. a. & b. vbi reali ter distinguuntur: talis est vbi. a. & b. tantum ratione distin guūtur. Ideo alij exponentes dixerūt: q doc. cum dicit: nisi forte &c. idest q si posset dari talis casus. vbi. a. & b. in reali distinctione. b. esset posterior. a. & in minori distinctiōe idest vt tantum habent esse cognitum in intellectu diuino. b. ha beret verius esse. a. in esse cognito: & etiam ipso. a. in esse rea li: vel ipso. b. in esse reali: non curo: exemplum esset ad propo situm: quia. b. in esse cognito non haberet ordinem posterio ris ad. a. vt ad prius in esse cognito: & tamen. b. in esse realis existentie: vt realiter distinctum ab. a. esset posterius ipso. a. Sed casus est impossibilis: quia si. b. habet posterius esse in esse reali de necessitate: vbi. a. & b. in minori distinctione ha bebit simile esse. Aliqui tn̄ textus habent illā literā ex literā doc. & sic non pertinebit quouis modo ad propositū. ¶ Ibi Secundo probatur illa maior a priori: per se ordinem intel ligo qui est ex per se rationibus extremorū: & hic accipiendo per se rationem essentialem: siue quidditatiuam nō determi nādo id cuius est ratio ad esse in re: licet in intellectu: sic q̄d ē illud vtrunqz esse videtur habere rationē quidditatiuā intel ligibilem nō determinādo ad hoc vel illud esse: & litera se quens est clara vsqz ibi secūdo ad idē sic. ¶ Scda ratio pri cipalis ad pbandum aliquod essentiale esse immediatius tam positiue q̄ negatiue ipso notionali: & ratio stat in hoc: quia essentie est immediatior potentia q̄ actio realiter pro ductiua (que dicitur realiter productiua: vel quia terminatur ad realiter productum: vel quia est via inter producens & p ductum que realiter distinguuntur) secundum illam poten tiam: omne autem notiōale est actio productiua fm aliquā potētiam in natura diuina: vel supponens illam: quia est p ductio alicuius suppositi ergo. Et quod dicit q omne notio nale est actio productiua fm aliquam potentiam debet sa ne intelligi: quia filiatio non est actio productiua: nec spira tio passiua: nec similiter paternitas que vt sic vltimate ab stracta non dicitur actio productiua. Dico q actio producti ua que in proposito accipitur tantum pro actione respect9 potest dupliciter intelligi. s. vel formaliter vel consequtiuē primo modo generatio actiua dicitur formaliter actio siue productio: secundo generatio passiua dicitur actio produ ctiua concomitanter: eo q sequitur ad actionem producti uam formaliter: primo modo est fm aliquam potentiam id est q est act9 alicui9 potētie: & accipit hic potentiam non for maliter pro respectu: sed fundamentaliter. puta pro intelle ctu: vel voluntate: vel supponit illam: quia est productio ali cuius suppositi: quod potest dupliciter intelligi. vel quia est actus suppositi producentis: vel quia terminatur ad ali quod suppositum productum. Et loquitur hic doctor du bitatiue. quia hic non determinat: an productio sit tantum

ipsius suppositi: vel ēt possit eē ipsius memorie fecūde. De hoc infer⁹. Sufficit eñ q̄ siue sic: siue sic: de necessitate p̄supponit potentiā vt aliqd̄ absolutū. Sequit̄ in lr̄a: ibi. Ul̄ supponēs p̄ductionē: hoc nullo mō pōt referri ad actionē actiuā formaliter. ptz. q: esset processus in infinitū. qd̄ ē inconueniēs: sed debet referri ad actionē passiuā: siue ad gn̄ationē passiuā: vel spirationē passiuā: q: oio talis gn̄atio vel spiratio de necessitate p̄supponit actionem productiuā formaliter. Dicit g̃: ex quo actio passiua presupponit de necessitate actiuā formaliter: ⁊ actiua formaliter de necessitate p̄supponit potentiā: que ē perfectio eēntialis. Sequitur q̄ oē nononale presupponat aliqd̄ eēntiale: vt imediat⁹ vtroqȝ mō. Et qd̄ dr̄ de paternitate: hoc nihil est: q: ibi tñ ē differētia rōnis. Concretū eñ ⁊ abstractū sunt penitus idē preter oē opus intellect⁹: vt patet a doc. in p̄io di. 2. parte. 2. q. 1. di. 8. q. 3.

Difficultates nocan de cā eāū rationibus

¶ Sed occurrit dubiū: primo ī hoc qd̄ dicit: q̄ esse qddītatiuū conuenit rei: nō determinādo: neqȝ ad esse in intellectu: neqȝ ad esse extra itellectū: q: si intēdit hoc etiā cōparādo ad intellectū diuinū: vr̄ sibi contradicere: q: ipse vult in p̄io di. 3. q. 4. q̄ oia obiecta secūdaria tñ habeant esse per actū intellect⁹ diuini. ita q̄ ante illū actum nullum esse hñt. Hoc idē dicit di. 36. cōtra Hen. ⁊ in ti. 43. ⁊ diffuse in scd̄o di. 1. q. 1. ⁊ in quol. q. 14. ¶ Dico breuiter q̄ doc. loquit̄ hic de esse q̄ddītatiuo formaliter: nō originatiue. bene verū est: q̄ tale eē tñ originat̄ ab actu itellect⁹ diuini. Ex hoc ēt apparet: q̄ esse quidditatiuū hoīs nō est eē cognitū: q: vt sic tñ habet eē in intellectu diuino: sed est esse vt p̄scindit s̄m intellectū a tali esse cognito. ¶ Scd̄o dubitat̄ ī hoc qd̄ dicit: q̄ per se ordo aliquorū: puta posterioris ⁊ prioris essentialiter: accipit̄ s̄m esse q̄ddītatiuū extremoꝝ. Si itelligit̄ q̄ talis ordo includat̄ q̄ddītatiue ī extremis: hoc nō pōt eē: q: tūc relatio includeret̄ q̄ddītatiue ī ente absoluto. Si vero intelligit̄ q̄ eē pri⁹ q̄ddītatiue includit̄ in entitate que dr̄ prior essentialit̄: ⁊ silr̄ esse posteri⁹: hoc nō vr̄: q: pri⁹ ē in se q̄dditas talis q̄ȝ dicat̄ prior vel posterior. Dico g̃ q̄ ordo talis ɔ̄sequatur naturā extremoꝝ p̄cise ɔ̄sideratoꝝ s̄m esse q̄ddītatiuū: ⁊ nō prout talia extrema habēt eē in intellectu: vel extra intellectū. ¶ Tertio dubitat̄ in hoc qd̄ dicit: q̄ aliqua actio productiua: accipiēdo passiue vt exposui p̄supponat p̄ductionē actiuā: imo magis vr̄ ecōtra. Tū q: vult ipse in p̄io dist. 3. q. 5. cōtra Hen. de illa ratitudine: q̄ relatio creature ē posterior ente absoluto producto: ⁊ ī tali priori cōparat̄ cā ⁊ in esse absoluto: ⁊ post seqtur relatio p̄ductiōis q̄ formaliter dr̄ productio respectus. Et si q: in secūdo di. 1. q. 2. exp̄sse dicit: q̄ ad absolutū ī cā: seqtur absolutū in causato: ⁊ postea seq̄t̄ relatio causati ad cām ⁊ ecōtra: imo expresse dicit in secūdo di. 1. q. 2. q̄ prior ē respect⁹ causati q̄ȝ respect⁹ cāe. ¶ Rn̄deo q̄ secus ē in deo: q: ibi p̄sone ɔ̄stituunt̄ p̄ relatiōes: q: gn̄atio actio ē cōstitutiua patris: vt ptz a doc. infra. q. 4. ⁊ in p̄io di. 28. ⁊ vide q̄ ibi exposui. Et iō gn̄atio actio ē prior saltē origine. Et de hoc vide q̄ notaui in p̄io in plurib⁹ locis: p̄cipue di. 1. q. 2. ibi. Pr̄ prius origine est beatus q̄ȝ generet filium ⁊c̄.

Opinio Ochā contra Sco.

Guilielmus Ocham in p̄logo. q. principali improbare nitit̄ hāc propositionē: videlicet qualis est ordo inter distincta realiter ⁊c̄. Primo arguit: q: nō semp est silis ordo in reb⁹: ⁊ in cōceptib⁹ correspōdentib⁹. Exemplū hō ⁊ albedo ordinant̄: sicut subiectū ⁊ accidens: nō tñ sic ordinant̄ ɔcept⁹ correspōdentes. Silr̄ hō ⁊ aīal si distinguerent̄ realiter: vnū esset potentia ⁊ aliud act⁹: ⁊ neutrū esset de altero p̄dicabile in p̄io mō: sed tñ in scd̄o mō: nec vnū esset de intellectu alteri⁹: ⁊ tñ vbi mō nō distinguunt̄ realiter: sed tñ rōne: nō hñt ordinē talē: q: vnū p̄dicat̄ de alio nō scd̄o mō: sed p̄io mō. Eodē mō est de ente ⁊ deo: q̄ si distinguerent̄ realiter: vnū eēt vere potētia ⁊ aliud act⁹: ⁊ tñ non ē ita mō vbi distinguūt̄ rōne. Silr̄ si de⁹ ⁊ deitas distinguerent̄ realiter: vnū esset perfecti⁹ ⁊ aliud imp̄fecti⁹: nec alterū de altero p̄dicaret̄ p̄dicatiōe dicēte hoc eē hoc: ⁊ tñ isti cōceptus nō sic ordinātur. Et iō ex ordine reꝝ: vel de facto vel de possibili: nō ex ordine reꝝ posita positiōe impossibili includēte contradictiōem: debet accipi ordo conceptuū. Non g̃ etiā in illo casu est sp̄ cōsimilis ordo inter res: ⁊ cōcept⁹ vel rōnes. Patet ēt falsitas illi⁹ p̄positiōis: q: si corpus/aīal/hō/⁊ iste hō distinguerentur realiter: inter ea non esset ordo s̄m superius ⁊ inferi⁹: q: sicut alias declarabitur: inter res non est ordo inferioris ⁊ superioris. ⁊ tñ inter istos conceptus est ordo inferioris ⁊ superioris. Eodem mō de ente ⁊ deo: q: mō habent ordinē isti concept⁹ s̄m superius ⁊ inferius: ⁊ tñ tunc non haberēt talē ordinē. ¶ Addit dicēs: q̄ illo casu impossibili posito: natura itellectualis perfecta ⁊ intellectus perfectus se haberent sicut subiectū ⁊ accidens: q: cū illa positio icludat contradictionem: adeo non oportet q̄ sit cōsimilis ordo nūc inter ɔcept⁹: nec oportet nūc q̄ vnū possit eē mediū concludēdi aliqd̄ de aliquo: sicut si deus ⁊ deitas distinguerentur realit̄: vel includerēt distincta realit̄: vnū eēt pars alteri⁹: vl̄ subiectū alteri⁹: ⁊ per ɔ̄ns vnum posset eē mediū demonstrādi aliquid de reliquo: ⁊ tamen modo non est sic.

Responsio ad rōnes Ocham.

Respondeo dupliciter. Primo q̄ casus illi sunt oīo impossibiles: ⁊ ideo nihil sequitur ɔtra p̄positionē doc. Dico scd̄o respōdendo ad singulas instātias. Cū dicit p̄mo de hoīe ⁊ albedine ⁊c̄. Dico q̄ non intelligit mentē propositionis: q: non dicit doc. q̄ qualis est ordo int̄ realiter distincta: talis est inter ɔceptus eaꝝ: sed dicit q̄ talis ē ordo vbi sola rōne distinguūtur. Sicut dicim⁹ qualis ē ordo int̄ intellectū ⁊ actū intelligēdi vbi intellect⁹ ⁊ act⁹ intelligēdi realiter distinguūtur: talis est vbi intellectus ⁊ actus intelligendi sola rōne distinguuntur: q: hic ordo sumitur ex rōne quidditatiua terminoꝝ: vt supra exposui. ⁊ hic est sensus p̄positionis: ⁊ non debet inferri q̄ talis sit īter ɔceptū intellectus ⁊ ɔceptum act⁹ intelligēdi. Dico secūdo: ⁊ q̄ro ab eo quid itelligit per conceptū. aut accipitur concept⁹ pro actu concipiēdi quo aliqd̄ concipitur: ⁊ hoc mō non est ad p̄positum: q: doc. non accipit in p̄positiōe distincta rōne p̄ conceptibus correspondentibus rebus realiter distinctis: quia ⁊ si albedo dependeat in esse reali: puta a pariete: tñ cognitio albedinis non dependet a cognitiōe parietis: vt patet. Aut accipit conceptū pro re vt concepta: siue vt habēte eē cognitum: nec etiā hoc modo intelligit doc. quia ⁊ si albedo dependeat in eē reali a pariete: ⁊ nata sit realiter inesse: tñ esse cognitum albedinis non dependet a pariete in esse cognito: nec vt sic nata est in esse s̄m rationem parieti habēti eē cognitū. Aut accipit̄ cōcept⁹ p̄ q̄dā idolo fabricato per actū itellect⁹: vt etiā ipse Ochā aliq̄n accipit. Et hoc siliter mō non ē ad p̄positū p̄pōnis: q: vnū idolū non sic depēdet ab alio: vt ptz. Aut accipitur conceptus pro entitate conceptibili: ⁊ sic propositio doc. debet itelligi: q: q̄lis est ordo inter albedinē ⁊ parietē: vbi distinguunt̄ realit̄/talis ē vbi sūt idem realiter: ⁊ distinguunt̄ sola ratione: quia sicut albedo s̄m suū eē q̄ddītatiuū: nata ē ineē parieti ⁊ depēdere realit̄ ab eo q̄n distinguunt̄ realit̄: sic similiter si ī aliquo subiecto tantū rōne distingueretur secūdum suū eē quidditatiuū nata eēt secundum rationem in esse ⁊ dependere. ¶ Ad aliā instantiam de animali ⁊ homine si realiter distinguerēt̄ ⁊c̄. Dico primo q̄ casus est impossibilis. Dico secundo q̄ etiam hoc posito aliud istorum sequeretur: vel si distinctum realiter non esset de quiditate hominis: etiam quando non distingueretur realiter non esset de quiditate hoīs: vel si vt realiter distinctum esset de quiditate hoīs: esset etiā vbi sunt idē realiter. Et ratio istorū est: quia queciīqȝ mutuo se respiciunt secundum esse quiditatiuum terminorum. ordo talis nō variatur per quodcūqȝ posterius vt supra exposui. Et sic sequitur de facto q̄ qualis est ordo inter aliqua vbi realiter distinguntur: talis est etiā vbi sola ratione distinguntur ⁊ ecōtra: stante semper rōne formali terminorū: ⁊ sic accidit aīali q̄ sit idem realiter homini: vl̄ q̄ sit distinctū realiter. Nec talis ordo competit: vt quia idem: vel diuersum: sed precise ex ratione quiditatiua terminorum. Sicut posito q̄ albedo sit idem realiter homini: ⁊ tñ ratione distinguatur ab homine. si vt realiter distincta habet ordinem dependentis et informantis tñ accidētaliter: sequitur q̄ talē ordinē habebit vbi realiter idēptificatur: cū nullo modo varietur rō quiditatiua terminorū ex hoc q̄ termini sunt idem realiter. ¶ Ad aliā istātiam de deo ⁊ ente. Dico primo q̄ si ponatur ens de conceptu quiditatiuo dei: q̄ statim seqtur: q̄ vbi realiter distinguūtur: ens est in potentia reali ad deū: sic vbi sola ratione distinguūtur s̄m rationem ens est in potentia. quia vt sic non variatur formalis ratio terminorū. Dico scd̄o q̄ conceptus entis non potest poni esse de quiditate dei: vt exposui in primo di. 2. parte. 1. q. 1. Est. n. conceptus entis posterior ipso deo: licȝ sit prior prioritate cōitatis: vt ibi exposui. Est eñ essentia diuina de necessitate nature ī p̄fectissima actualitate: ⁊ in perfectissima existentia/ita q̄ existentia est de q̄dditate eius: vt supra patuit: ⁊ in illo priori quo est in vltima actualitate nullus conceptus entis est: quia vt sic tantum est essentia vt essentia: vt patuit in primo articulo. ¶ Ad aliam instantiam de deo et deitate. Dico q̄ est falsa imaginatio: supponendo q̄ idem distinguatur a seipso: deus. n. ⁊ deitas tñ rōne differunt. Et posito ꝑ īpossibile q̄ distinguerentur realiter: adhuc nihil sequit̄ cōtra Sco. quia hoc posito

ipſa deitas eēt tota perfectio quidditatiua huius concreti deus: quia deus eſſet deitate deus. ⁊ ſi deitas non eēt/ deꝰ nihil eēt. Nam cuicunq; quo adequate correſpondet aliqđ quod vel quis: quod eſt ſimpliciter tale tali quo: ſiue entitate ſic abſtracta. vt patet a doc. in pmo di. 2. parte. 2. q. . di. 4. q. 1. ⁊ 2. ⁊ diſt. 5. q. 2. Si tñ eēnt diſtincta ⁊c. Dico ꝙ ſeruata rõne quidditatiua terioꝝ: ꝙ ſp eēt talis ordo vbi ſola rõne diſtinguunt: qualis eēt vbi realiter diſtinguerent. Ex his patet reſponſio ad vltimam inſtantiam.

De tertio articulo. hic Doc. adducit duas rõnes Hen. cõtra duas rõnes factas ꝓ tertia cõcluſione. Cõtra primã ſic arguit Hen. ꝓbando ꝙ nõ ſit ſimilis ordo int̄ memoriam diuinã ⁊ gignere. ꝗ rõne diſtinguunt: ꝗlis ē int̄ memoriã creatã ⁊ dicere reſpectu verbi creati: ꝗ realiter diſtinguunt. Et tota rõ ſtat i duobus: primo ꝙ memoria creata eſt pricipiũ dicẽdi: ſiue principiũ ꝓductiuũ v̄bi creati. Secũdo ꝙ mẽoria diuina vt memoria ē. ⁊ vt aliqđ diſtinctũ ab eēntia diuina nõ ē pncipiũ dicẽdi: ſiue nõ ē pncipiũ ꝓductiuũ verbi diuini: ⁊ ꝑ ꝯſequẽs nõ eſt ſilis ordo inter memoriã ⁊ dicere: ꝗlis ē iter mẽoriã creatã: ⁊ dicere creatũ. Et ꝙ mẽoria diuina vt memoria ē. (ꝗ vt ſic icludit itellectũ ⁊ obiectũ i rõne obiecti) nõ ſit pricipiũ dicẽdi. ꝓbat. q: itellectꝰ pn̄us nõ hʒ eēntiã diuinã pn̄tē in rõne obiecti actu intelligibilis niſi vt in filio: ſiue vt in v̄bo: nec actu intelligit eam: niſi vt actu cõicatã v̄bo: ſicut patuit i pmo di. 3. q. 2. Et hoc ꝓbat: q: v̄bũ eſt expꝛſſiuũ ſiue declaratiuũ eoꝝ ꝗ in eēntia diuina ꝗſi inuolute ꝯtinent: ⁊ ꝑ ꝯſequẽs intellectus pn̄ꝰ nec eēntiã: nec aliqđ cõtentũ in eſſentia: nec actu: nec habitu intelligit añ ꝓductionẽ verbi. Cũ ergo intellectꝰ pn̄us nõ hēat eēntiã diuinã: nec aliqđ cõtentũ in eſſentia vt obiectũ pn̄s in rõne obiecti intelligibilis niſi vt in v̄bo. Sequit. ꝙ memoria pr̄is vt memoria (ꝗ vt dixi icludit itellectũ paternũ: ⁊ eſſentiã pn̄tē tali intellectui) ꝑexigit ipm̄ v̄bũ: ⁊ ꝑ ꝯñs gignitionẽ verbi. Et ſic ſeqtur ꝙ nõ eſt pricipiũ gignẽdi v̄bũ. Seqtur ēt ꝙ gignitio verbi ſit imediatioꝛ eēntie diuine ꝗ̄ memoria diuina vt mẽoria. Et ꝙ v̄bũ ſit ſic expꝛeſſiuũ ⁊c. ꝓbat auctoritate Aug. 6. de tri. c. vlti. ꝗ dicit ꝙ v̄bũ eſt ars pr̄is plena oim̄ rõnũ viuẽtiũ. Vult ğ Hē. ꝙ ſola eēntia diuina ſub rõne eēntie: vt tñ ꝯiungit ei reſpectꝰ realis ſit principiũ emanationũ: ita ꝙ ſola eēntia diuina eſt rõ formalis tã dicẽdi ꝗ̄ ſpirãdi. Sed ꝑ gñationẽ actiuã det̄minat ad dicẽdũ: ⁊ ꝑ ſpirationẽ actiuã determinatur ad ſpirãdũ ſpm̄ ſctm̄. Et de hoc vide in pmo di. 18. Et cũ dicit Hen. ibi qđ ꝓbat dupliciter. pmo ſic. v̄bũ eſt expꝛeſſiuũ ⁊c. Debet referri ad hoc. ſ. ꝙ mẽoria diuina: vt mẽoria non eſt principiũ dicẽdi. ¶ Ibi. Jrẽ diſticto ſm rõnem ⁊c. ⁊ ꝑ iſtã rõnẽ ꝓbat Hen. ꝙ ꝑ ꝓductionẽ verbi nullomõ memoria diuina diſtinguit rõne ab eēntia diuina: q: diſtinctio ſm rõnẽ eſt tñ ꝑ actũ intelligẽdi. Sed primꝰ actꝰ intelligẽdi in deo: ſuppoſita ꝓprietate perſonali: ſiue ſuppoſita pma perſona ē principiũ ꝓductiõis verbi: quia verbũ ꝓducit naturalit ⁊ actu naturali ipſiꝰ intellectꝰ: ⁊ ꝑ ꝯñs ꝑ nullũ actũ ꝗſi pcedentē ꝓductionẽ v̄bi põt hēri aliqua diſtictio rõnis: ⁊ ſic tã memoria ꝗ̄ ipſũ dicere eꝗ imediate iſunt eēntie diuine: imo añ ꝓductionẽ v̄bi ſunt pcíſe ipſa eēntia diuia: q: in illo priori nulla ē diſtinctio rei: nec rõnis. Et ſic ptʒ quõ iſta ſcđa rõ ipedit ſecundã rõnẽ doc ¶ Ibi. Et ſi qrat ad eis. hic doc. qrit: ſi añ ꝓductionẽ v̄bi nulla ē diſtinctio: nec re: nec rõne: quõ ğ in deo intellectꝰ ⁊ volũtas diſtinguunt: ꝗ precedũt ꝓductionẽ v̄bi/ dicit Hen. ꝙ poſitis ꝓductionibꝰ diuinis. ſ. dictiõe ⁊ ſpiratiõe: ⁊ hoc ꝑ ſolã eēntiã vt pricipiũ formale ꝓductiuũ reſpectu vtriuſq; ꝓductionis: põt intellectꝰ diuinꝰ ꝯparare eas ad aliꝗ ſilia i creaturis. Vni ãt ſilis ē ꝓductio itellectꝰ i creatura: q: ipſa ē: nulla alia ꝓductiõe pſuppoſita: alteri ſilis ē ꝓductio volũtatis: q: ipſa eſt altera pſuppoſita. ſ. ꝓductiõe ꝑ intellectũ. Et ita itellectꝰ diuinꝰ ex tali ꝯparatiõe ad extra ꝯcipit iſtas ꝓductiões ⁊ hoc mõ diſtinguunt rõne ¶ Ibi. cõtra. doc. iprobat hãc rõnẽ multipliciter. ſ. ꝙ ſola eēntia diuina ē rõ formalis ꝓductionũ ad intra. Et pmo ſic: q: duaꝝ ꝓductionũ alterꝰ rõnis ſi videt poſſe poni idẽ pricipiũ formale ꝓductiuũ. ⁊ ſpãliter taliũ ꝓductionũ: ꝗꝝ vna nõ põt poni: niſi iã altera ponat. Cũ ğ gñatio ⁊ ſpiratio ſint alterꝰ rõnis: imo ſimplicit pmo diuerſe: vt ꝓbat doc. in pmo di. 7. ⁊ 13. ⁊ ſpiratio neceſſario pſupponat gñationẽ. Sequit ꝙ reſpectu illaꝝ non põt poni idẽ principiũ formale ꝓductiuũ: ꝗle eēt ſi ſola eēntia eēt pricipiũ forale reſpectu illaꝝ ꝓductionũ. Nã ab iſtis ponit ꝙ ſola eēntia ē ſic principiũ: vt tñ determiat ꝑ aliũ ⁊ aliũ reſpectũ: nõ ꝙ reſpectꝰ ſit aliꝗ mõ rõ formalis producẽdi: ſed ſola eſſentia. Et hoc ſatis patuit i pmo di. 6. ⁊ 13. vide ibi. ¶ Secũdo arguit: q: nõ videtur rõ: quare productiones ſint alicuꝰ determinate pluralitatis: reſpectu quarum vnum eſt principiũ formale eiuſdẽ rõnis: ⁊ hoc in productionibus neceſſarijs: tñ iſta vſq; ad proximã queſtionẽ differatur. Nam ibi probat. ꝙ ſi ſit idem principium formale productiuum eiuſdẽ rõnis loquendo de productione neceſſaria: ꝙ productiões ab eodẽ principio neceſſario eſſent eiuſdẽ rõnis: ⁊ dicit de neceſſarijs: q: plures alterꝰ rõnis ꝯtingentes pñt eſſe ab eodẽ pricipio: vt ptʒ de productiõibus creaturaꝝ ſpecie diſtinctaꝝ ꝗ differunt ſpē: ⁊ tñ ſũt ab eadẽ volũtate diuina ſub eadẽ rõne formali: vt ptʒ a doc. i ſecũdo di. 1. q. 1. ⁊ infra in quol. q. 9 Secus ē ſi productio ē ſimpliciter neceſſaria: vt ibi expoſui. Et ſi productiões ſunt eiuſdẽ rõnis nõ apparet determiata pluralitas: vt ibi prolixe probatur. ¶ Ibi. Cum accipitur contra ma. prime rõnis. ꝙ non manente eadẽ rõne ordinis: non manebit idẽ ordo. conceditur de illa que ē prima ⁊ ꝑ ſe cauſa ⁊ ratio ordinis: ſicut vniuerſaliter tenetur de pmo ꝑ ſe ordine quorũcunq;. Nam rõ prima ⁊ ꝑ ſe ordinis aliquoꝝ adinuicem. ſ. ordinis prioris ⁊ poſterioris: mediatioꝝ ⁊ immediatioꝝ accipit ex precíſa rõne formali terioꝝ: ſicut dicimꝰ ꝙ cã eſt prioꝛ effectu: q: acceptis rõnibꝰ formalibꝰ cãe ⁊ effectꝰ: cã ē prioꝛ effectu. Sic in propoſito accipiẽdo memoriã vt memoria: ⁊ dicere vt dicere: vt. ſ. ꝯſiderãtur ſub ſuis pcíſis rõnibꝰ formalibꝰ: memoria ē prioꝛ ipo dicere. ptʒ. q: neceſſario pſupponit ipſi dicere. Nã nõ eſt itelligibile ꝙ ſit dicere: ⁊ ꝙ nõ ſit memoria: vl' ꝙ nõ pſupponat memoriã. ſeqtur ğ ꝙ memoria ex ſua rõne formali ſit imediatioꝛ nature: cuiꝰ ponit memoria ꝗ̄ ipm̄ dicere: vbi memoria ⁊ dicere diſtinguunt realiter: ſicut in nobis ⁊ cum eadẽ rõ ordinis ſit iter memoriã diuinã. ⁊ dicere diuinũ. Seqtur ꝙ memoria diuia erit imediatioꝛ eſſentie diuine ipo dicere diuino. ¶ Ibi. Et vlterꝰ cum dr̄ inmi. ꝙ i diuinis nõ manet iſta rõ ordinis. ſ. memorie ⁊ dicere ꝗ in creaturis: q: nõ eſt ibi rõ principij ⁊ principiati: ſicut eſt in creaturis. vbi memoria eſt principiũ dicendi: ſiue producẽdi albũ. Dicit doc. ꝙ etiã poſito ꝙ iſta eēt ratio ordinis. ſ. ratio principij formalis agendi ⁊ actionis: adhuc habebo propoſitũ. ſ. ꝙ i deo memoria ē pncipiũ formale dicẽdi verbũ: ⁊ ꝓbat ꝑ auctoritates Aug. Nã ſm Aug. 15. de tri. c. 15. Sic hoc verbũ nr̄m de nr̄a ſcientia naſcitur: quẽadmodũ illud dei verbũ de ſcĩa pr̄is natũ eſt. ⁊ vbiq; vult ꝙ de rõne verbi eſt naſci de ſcia: que ſcia eſt in memoria. Nã Aug. accipit ibi ſciam ꝓ memoria/ ſiue ꝓ obiecto reducente in memoria: vt ꝓlixe expoſui in pmo di. 4. ⁊ 26. ⁊ dicit obiectũ eſſe in memoria pro quãto ipm̄ eſt preſens intellectui ſub ratiõe obiecti actu intelligibilis ⁊ eſt ps memorie.. Et hoc eſt qđ dicit. ſ. que ſcia eſt i memoria. i. obiectum actu intelligibile eſt pars memorie. Et hec oĩa plenius patẽt in pmo di. 2. parte. 2. q. 3. ⁊ di. vi. q. vnica. ¶ Ibi. Cõfirmo hoc: q: ſi nõ ꝓcedat ſcđa perſõa ꝑ mẽoriã vt memoria/ ſed ꝑ mẽoriã vt eēntia/ nõ magis ergo ꝓducit ꝑ ſe ꝑ actũ memorie ꝗ̄ ꝑ actũ volũtatis: q: eēntia vt eſſentia nõ eſt magis hoc ꝗ̄ illud: ergo ꝓductio eiꝰ in ſua realitate nõ eſt magis dictio ꝗ̄ ſpiratio. qđ eſt ꝯtra Augu. Nã dicitur ſpiratio q: ꝓducit ꝑ modũ volũtatis ⁊ libertatis: ⁊ dicit gñatio ſiue dictio: quia ꝓducit ꝑ modũ nature: ſiue ꝑ modũ intellectus. vt patuit in primo ⁊c. ¶ Ibi. Ad argumẽta ꝓbãtia ꝙ eſſentia ſub rõne eſſentie. vt tñ cõiungitur ei reſpectus realis eſt pricipiũ formale primũ ꝓducẽdi filiũ. Ad primũ cũ dicit: deꝰ qđcũq; intellectu diſtincte intelligit verbo iã ꝓducto itelligit. Dicit doc. ꝙ hoc eſt verũ: ſeʒ ꝙ verbũ eſt eternaliter ꝓductũ: tñ cũ hoc ſtat ꝙ ſit poſterius origine patre: vt clare patet a doc. i pmo di. 2. 6. 12. 26. in ſcđo diſt. 1. q. 1. ⁊ in quol. q. 8. ⁊ ſic pater vt prioꝛ origine filio: in ſeipo diſticte intelligit oĩa: vt patet ꝑ Aug. 15. de tri. c. 7. ꝙ quelibet ꝑſona/ ſibi meminit/ ſibi itelligit/ ſibi diligit: ⁊ ifert ꝙ ſi filio intelligeret pater/ pr̄ nõ eſſet ſapiens de ſeipſo: ſed de filio. Vult dicere ꝙ pater habet in ſe formal'r memoriã: ꝗ eſt principiũ formale itelligẽdi. Et ſilr̄ habʒ formaliter in ſe actualem intelligentiam: ſiue intellectionẽ omniũ. Et hoc eſt idem. cum dicit. Intelligit ſibi. i. ꝙ habet formaliter intellectionẽ quaſi ſibi inherentẽ qua formaliter dicitur intelligere. Et ſic ptʒ quõ pater formaliter intelligit ꝑ memoriã formaliter ſibi inexiſtentẽ. Intelligit dico ꝑ memoriã habitualiter: ⁊ ꝑ actualẽ intellectionẽ ſibi formalit inexiſtentẽ actu. dr̄ formaliter itelligere ⁊ nõ dr̄ formaliter intelligere nec habitualiter: nec actualiter: ꝑ verbum productũ/ quia tunc eſſet ſapiens nõ formaliter: ſed tñ ſapientia genita. ſ. filio: qđ eſt ꝯtra Augu. vbi ſupra. Ex hoc ğ formatur rõ ſic pma. Qualẽcũq; ꝑfectionẽ pr̄ hr̄e põt: hēt eã vt eſt pꝛioꝛ origine filio/ q: hēt eã a ſe: nullã. n. ꝑfectionẽ põt

habere nisi a se. ergo nec a filio. ergo si pater posset noscere distincte actu oē intelligibile nouit ꝛc. vt est ꝑoꝛ origine filio ꝛ sic sequitur ꝙ nō nouit distincte aliq̄ intelligibilia ꝑcise in filio: sed formaliter in seipso vt exposui. Unde Aug. 15. de tri. c. 14. Nouit de⁹ pater oīa in se: nouit ꝛ in filio. in se ipso tanq̄ seipsum. Uult dicere ꝙ nouit oīa in se tanq̄ seipsum. i. ꝙ sicut habet formaliter i se notitiam q̄ seipsum nouit: ita habet formaliter in se notitiam q̄ nouit oīa alia. Et cū dicit ꝙ nouit oīa in filio: hoc debet intelligi: quia filius habet eandem notitiā in se formaliter quā habet pater. ꝛ si ꝑ filiū intelligit oīa siue in filio: debet intelligi non formaliter: sed tm̄ denominatione extrinseca. ꝛ hec ꝑma ratio ꝓcedit de notitia habituali qua pater nouit se ꝛ alia formaliter: pro quāto habet formaliter in se memoriā: q̄ est ꝑncipiū formale ꝓducēdi siue quasi ꝓducēdi actualē itelligētiam siue intellectionē. Ex hoc etiā dicto pariformiter formaꝰ scda rō q̄ est de actuali notitia: qu͞a pater nouit formaliter oīa: quia cōsimilis est ordo originis pr̄is ꝛ filij in habēdo intelligētiā perfectā. i. actualē intellectionem: qualis est in habēdo memoriā perfectam. Sicut ergo pater non ꝑcise in filio nouit seipsum quasi per memoriā: sed per seipsum vt est ꝑoꝛ filio ita ꝛ de notitia actuali ꝑ intelligētiā. Sicut ergo actuali notitia siue intellectione per intelligētiā nouit pater seipsum ꝑrius origine q̄ in filio: ita actuali intellectione per intelligētiam ingenitā nouit oīa distincte in se ꝑrius q̄ in filio. et accipitur actualis intellectio ꝓ illa opatione ꝑcise. ꝛ intelligētia accipitur pro intellectu habēte formaliter actualē intellectionē. Et vult dicere ꝙ pr̄ ꝑ itellectū vt ꝑfectū actuali intellectione intelligit oīa. ¶ Ibi ad ꝓbationē quā Hen. ꝓbat ꝙ pater intelligit oīa ꝑcise in verbo. quia verbū est expressiuū ꝛc. Dicit ꝙ bene est expressiuū siue declaratiuū oīum q̄ virtualiter ꝯtinētur in essentia: sed nō ꝑcise verbū: q͞a etiā pater vt habēs formaliter notitiā omniū: ē ꝑ illā declaratiuus oīum. Nā ꝑ memoriā formaliter inexistē prīs ē habitualiter declaratiuus oīum q̄ virtualiter continētur in essentia diuina q̄ est pp memorie. ꝛ ꝑ actualē intellectionē formaliter sibi inexistē est declaratiuus actualiter oīum. ita ꝙ oēs creature vt actu nō intelliguntur: sed vt sunt ꝑcise obiecta secūdaria virtualiter cōtēta in essentia diuina: habitualiter dicūꝛ relucere in memoria diuina: ꝓ quanto. s. est productiua illoꝝ in esse cognito: sicut sunt nata cognosci. Ut vero ipse creature actu intelligūtur a pr̄e: dicūtur relucere in itelligētia patris. i. in intellectu patris formaliter ꝑfecto actuali intellectione illaꝝ. q͞a sic cognite actu dicūtur declarate ꝛ manifestate. q͞a tūc actu itelligūtur sm̄ ꝙ erāt itelligibiles. Et cū ꝓbaꝛ: ꝙ ꝑcise relucēt in ꝟbo: q͞a ꝟbū ē ars pr̄is. ꝑ Aug. 6. de tri. Dicit. doc. ꝙ ita pr̄ est formaliter ars sicut ꝛ ꝟbū. Et ꝓbat ꝑ Aug. 7. de tri. c. 4. Nā ars est notitia factibiliū sicut sapiētia notitia eternoꝝ. mō vt supra dixi: ita pater habet formaliter in se notitiā oīum factibiliū: sicut ꝛ ꝟbū. ꝛ ita pr̄ est ita formaliter ars oīum sicut ꝛ filiꝰ. Ap ꝓpriate tñ filiꝰ siue ꝟbū dicꝛ ars. q͞a ꝟbo ex vi sue ꝓductionis cōpetit notitia declaratiua. q͞a est ꝓductū ꝑ actū memorie expmētis talē notitiā: ꝛ iō ap ꝓpriate dicunꝛ de ea q̄ ꝑtinēt ad ꝑfectionē cognitiōis actualis. magis tñ ꝓprie dicꝛ verbū sapiētia q̄ ars. q͞a ex vi ꝓductionis sue magis est notitia declaratiua eternoꝝ: q̄ factibiliū. q͞a ꝓprie ꝓducꝛ de essentia diuina sm̄ suū esse simpliciꝛ: ꝛ de aliis tñ sm̄ q͞d. Et de hoc vide in pri. di. 5. q. 2. di. 27. in scdo di. 1. q. 1. ꝛ ifra i quol. q. 8. ¶ Ibi. Scda rō innititur isti ꝓpositiōi false. s. ꝑmꝰ actꝰ intelligēdi in diuinis est ꝑncipiū ꝓpriū ꝓducēdi verbū. Et ꝓpter duo est falsa. Primo q͞a nullꝰ actꝰ intelligēdi est ꝓpe ꝑncipiū ꝓducēdi verbū: cū sit finis potētie opatiue. cui vt sic non correspōdet aliqd ꝓductū. Et hoc plure ꝓbatū ē a doc. in ꝑmo di. 2. pte. 2. q. 4. ꝛ. di. 6. Scdo q͞a nō est ꝑmꝰ actꝰ intelligēdi ꝑncipiū ꝓducēdi: sicut ipse Hen. intēdit de illo: q͞a actꝰ intelligēdi est opatio q̄ est ipsa itellectio. Si talis actꝰ est principiū ꝛc. aut est ꝑncipiū formale ꝓductiuū fundamētale sicut caloꝛ est ꝑncipiū formale calefaciēdi: aut est actꝰ tm̄ ꝓductiuꝰ: sicut calefactio siue sicut generatio vꝛ ꝓductio formaliter. Nullo alio mō pōt itelligi ꝙ actꝰ intelligēdi sit ꝑncipiū ꝓducēdi verbū. Nō ꝑmo: q͞a actꝰ intelligēdi tm̄ attribuꝛ itelligētie. i. ꝙ tm̄ accipiꝛ ꝓ itelligētia: q̄ formaliter dicimur itelligere. sed itelligētie nō attribuꝛ ꝓductio ꝟbi: sed tm̄ attribuiꝛ memorie: q̄ ꝓpe est ꝑncipiū ꝓducēdi. vt patet per Aug. 14. de tri. c. 7. Nō scdo: patet quia itellectio in diuinis ē ꝑoꝛ origine ꝓductione ꝟbi: q͞a oē essentiale dicēs ꝑfectionē est ꝑus origine notionali: vt supra patuit. ergo actꝰ itelligēdi nō est formaliter actus ꝓductiuꝰ siue formaliter ꝓductio verbi. Et cū ꝓbaꝛ per hoc: ꝙ verbū naturaliter producitꝛ. hoc nō valet: quia intellectus ē ꝑncipiū ꝑ modū nature: respectu cuiuscūq actꝰ: siue sit actꝰ intelligēdi: siue actꝰ producēdi. Et q̄uis actꝰ producēdi ꝑsupponat actū intelligēdi, nō tñ ex hoc sequiꝛ ꝙ actus producēdi nō sit ꝑ modū nature. Nec ē simile de actu producēdi voluntatis. q͞a ille nō dꝛ liber ex hoc solo q͞a ꝑsupponit ꝓductionē ꝑ modū nature: sed dꝛ liber: q͞a a potētia libere producte. Et addit respōsionē breuē: cū dicꝛ verbū ꝓducꝛ ꝑ ꝑmū actū intellectus verū ē ꝙ ꝑ ꝑmū actū ꝓductiuū. Nā intellectus diuinus habet duplicē actū ꝓductiuū: vnū quo producit verbū diuinū: ꝛ hic est ꝑmus. ꝛ aliū quo ꝓducit creaturā in esse obiectiuo ꝛ in esse cognito. Uerbū ergo producꝛ per primū actū productiuū: ꝛ nō per ꝑmū actū simpliciter qui ē actꝰ intelligēdi. Nā intellectus est ꝑus opatiuus q̄ ꝓductiuus: vt satis patuit in primo di. 2. pte. 2. q. 3. ꝛ ifra patet. q. 13. quol. mō actus opatiuus nō habet terminū ꝓductū: sed est vltimꝰ terminꝰ potētie: vt patet ex ꝑmo ꝛ. 10. ethi. Actꝰ vero ꝓductiuꝰ semꝑ est alicuiꝰ termini ꝑ se: q̄ terminus per ipsum actū ꝓductiuū accipit esse. ¶ Respōsio ad scdam rōnē posita ab ipso exclusa est ꝑ hoc ꝙ ꝓbatū est: essentiam vt essentia nō esse ꝑncipiū formale ꝓducēdi. excludēdo memoriā vt memoria est a rōne talis principij ꝓductiui. Ista respōsio Hen. posita est ibi. Et si q̄ratur ab eis quō ergo distīguitur in deo itellectus ꝛ volūtas ꝛ parū infra. Rn̄det ibi. Dr̄ ꝙ positis istis ꝓductionibꝰ dictione ꝛ spiratiōe ꝛ hoc per solam essentiam: vt ꝑrius formale vtriusq̄ productionis ꝛc. vide ibi ꝛc.

In hoc articulo occurrūt aliqua parua dubia primo in hoc. s. ꝙ idē nō pōt esse ꝑncipiū formale ꝓductiuū respectu duarū ꝓductionū alterius rōnis: ꝛ spāliꝛ taliū ꝓductionū quaꝝ vna nō pōt poni: nisi ꝑus alia ponaꝛ. Instaꝛ sic ꝑmo q͞a ꝓductio ad intra ꝛ ꝓductio ad extra sunt alteriꝰ rōnis: q͞a ꝛ termini alterius rōnis: ꝛ ꝓductio ad eꝫ nō pōt poni nisi ꝑus posita ꝓductiōe ad intra: vt ꝓbat doc. i scdo. d. 1. q. 1. ꝛ tñ vtraq̄ ꝓductio est ab eodē ꝑncipio formali. ptꝫ q͞z ꝓductio ꝟbi ē ab itellectu diuino: ꝛ ꝓductio creature in eē itelligibili siue i eē cognito ē ab eodē itellectu. Silr ꝓductio. i. s. ē a volūtate diuia ꝛ ꝓductio creature tā i eē volito q̄ i eē reali extra ē ab eadē volūtate. ¶ Scdo q͞a volitio diuia qua deꝰ vult essentiā: ꝛ spiritus sanctus: sunt alteriꝰ rōnis: patet: q͞a spiritꝰ sanctꝰ est ꝑsona incōicabilis: volitio cōicabilis. tū q͞a ꝑsona spiritus sancti est relatiua: volitio absoluta. ergo ꝛ productio spiritꝰ sancti: ꝛ productio siue quasi productio volitionis diuie sūt alteriꝰ rōnis. ꝛ productio spiritus sancti presupponit volitionem essentie diuine. ꝛ tñ sunt ab eodem principio formali. quia ab eadem voluntate diuina. ¶ Tertio quia volitio finis in nobis: ꝛ volitio entis ad finem: sunt alteriꝰ rōnis: q͞a ꝛ obiecta volita sunt alteriꝰ rōnis. ꝛ volitio entis ad finem volendo illud ꝓpter finē presupponit volitionē finis. ꝛ tñ vtraq̄ est ab eadem voluntate. Similiter notitia conclusionis demōstrate. ꝛ notitia principij sunt alterius rōnis: quia notitia conclusionis est euidēs ꝓpter principiū. ꝛ notitia principij est euidēs nō ꝓpter aliud. ꝛ notitia ꝯclusionis ꝑsupponit notitiā principij. ꝛ tñ vtraq̄ notitia est ab eodem principio. s. intellectu: ꝛ ab eodem obiecto virtualiter continēte tales notitias vt exposui i ꝑmo ergo ꝛc. ¶ Quarto. Ab eodem principio pōt esse productio dispositiōis ad formā substātialē: ꝛ productio ipsius forme: que differunt nō tm̄ specie: sed etiā genere. vt pꝫ de forma ignis q̄ ē substātia: ꝛ de dispositiōe preuia: q̄ cōiter est qualitas. ꝛ productio forme substantialis presupponit ꝓductionē dispositiōis necessario requisite ergo. Et sic de multis aliis posset istari. ¶ Quinto instatur specialiter probando ꝙ ꝓductio spiritꝰ sancti nō necessario ꝑexigit ꝓductionem verbi: probatur sic. Uoluntas habēs essentiā diuinā perfecte ꝑsitem in rōne obiecti amabilis amore ifinito: est vere ꝓductiua spiritꝰ sancti. hoc patet a doc. in p̄mo di. 2. pte. 2. q. 3. di. 10. ꝛ in secundo di. 1. q. 1. natura hn̄s eēntiā sic ꝑsentē est vere opatiua ꝛ ꝓductiua sed essentia diuina ē sic ꝑfecte ꝑsens vt actu cognita ab intellectu diuino. fit eñ p̄ns per solū actum intelligēdi. quia voluntas nō fertur nisi i obiectum actu cognitū. Posito ergo per possibile vel impossibile / ꝙ paꝛ non genuisset filium ꝛ haberet eēntiam presentē voluntati sue vt actu cognitā: tūc posset vere esse operatiuꝰ: volendo eā in se: ꝛ vere ꝓductiuꝰ spiritus sancti: siue amoris infiniti spirati: ꝫ ꝓductio spiritus sancti nō preexigit necessario productionem verbi: quasi esset impossibile ipsam esse circūscripta ꝓductiōe verbi. ¶ Posset ēt instare: ꝓbando generationem ꝟbi ꝛ spirationem spiritus sancti non esse productiōes alterius rōnis,

quia nec verbum nec spiritus sanctus sunt persone alteri⁹ rationis. Sed de hoc diffuse dictū est in primo di. 7. q. vnica. et di. 13. q. vnica. ¶ Respondeo ad istas instantias. Ad primā dico q tñ productio ad extra de facto psupponat productiōem ad intra: tñ si productio ad intra per possibile vel impossibile non esset: adhuc posset esse productio ad extra tā in esse cognito et volito / q̄ ēt in eē reali / vt plixe pz a doc. in. 2. di. 1. q. 1. Dico secūdo q doc. non intelligit de productiōibus alterius rōnis qualitercūq accipiatur alteri⁹ rōnis: sed specialiter loquitur de productionib⁹ alterius ratiōis / pro quanto distinguuntur penes alium et alium modum producendi / quia vna est per modum nature et alia per modū voluntatis. tales eñ productiōes non possunt esse ab eodem principio formali productiuo / vt clare patet a doc. in primo di. 2. parte. 2 q. 2. et di. 10. et infra. q. 2. quol. Et loquendo de talibus: illa que est per modum voluntatis non potest poni nisi prius ponatur illa que est per modum nature. nam prima simpliciter motio / et prima simpliciter productio est per modum nature vt clare patet a doc. in quol. q. 14. ¶ Et p hoc patet responsio ad alias tres instātias. Unde ad secūdam dico primo / q ille due productiones non distinguūtur per alium et alium modum producendi. vt patet. Dico secūdo q ille productiones non sunt alterius rōnis / quia si amor essentialis esset realiter distinctum a persona spirāte: esset amor vere spirat⁹. sicut patet de notitia ingenita / siue essentiali / et de notitia genita. vt diffuse dictum est a doc. in prio di. 2. parte. 2. q. 4. et vide que ibi exposui. Et soluta est illa difficultas de relatiuo et absoluto. ¶ Ad tertiam dico prio vt dixi / q non distinguuntur penes alium et alium modum. Dico secūdo q q̄uis productio dispositionis sit alterius rationis a productione forme: tñ productio forme nō presupponit productionem dispositiōis. Si eñ agens esset perfectum sicut primum agens statim induceret formam. Ad illud de volitione finis etc̄. Dico q quis absolute potest velle ea ad finem absq hoc q velit ipsum finem / licet nō possit velle sub isto respectu. s. propter finem. Ad vltimū dico primo q productio que est per modum voluntatis / necessario est posterior: productione per modum nature / et sic spiratio non potest poni / nisi prius ponatur productio per modum nature / licet productio per modum nature nō necessario p exigatur ad esse ipsius spirationis. s. q circūscripta generatione verbi: q sit simpliciter impossibile spirationem eē: sed dicatur necessario presuppōi: quia productio per modū nature necessario est prior: et sic doc. intelligit. Dico secūdo nō asserēdo tamen / q forte generatio verbi sit necessario pexigitur spirationi: q si illa nō esset / esset impossibile ipsam eē: quia sicut est simpliciter impossibile: principium liberū esse operatiuum circa aliquod obiectum: nisi principium per modum nature: quale est intellectus / nō sit prius operatiuum circa idem obiectum: ita videt impossibile q tale principiū liberum sit productiuum circa obiectum: quin principium p modum nature / quale est intellectus: non sit prius productiuum circa idem obiectum. Prima tñ responsio videt melior: et magis ad mentem doc. et magis cōsona veritati: et sic patet ¶ Secūdo principaliter dubitatur de illa ppositione que est de ratione ordinis: quia in creaturis accipiendo quidditatem: puta lapidis: et existentiam eius vt precise cōsiderantur sub rationibus formalibus terminorum: existentia necessario est posterior essentia cum sit gradus intrinsecus eius. Ergo similis ordo erit inter essentiam diuinam et eius existentiam. qd̄ tamen est falsum: quia existentia i deo est de essentia eius: vt patet a doc. in primo di. 1. parte. 1. q. 2. et q. psenti art. 1. ¶ Respondeo q non est similis ratio ordinis: quia essentia diuina est de se hec: et ex sua formali ratione est de se existens: et ideo existentia eius nullo modo ē posterior sua essentia: sed econtrario est de essentia et existētia creata. ¶ Posset etiam dubitari in hoc qd̄ dicit q pater vt prior origine filio intelligit oīa distincte: quia obiecta secundaria nullo modo habent esse nisi filio iam producto. ergo pater in illo priori in quo intelligitur filius productus: nō intelligit illa. Dico breuiter q accipit prius origine: p q̄to pater nō habet intelligere oīm ab alio: sed precise a se. Nō ergo intelligit q pater in aliquo priori intelligat oīa distincte: in quo priori non intelligitur filius iam productus: immo in quocunq instanti pater intelligit oīa obiecta secūdaria: in eodē etiā filius intelligit eadē: et cū hoc stat q pater intelligat illa a se: et vt sic pri⁹ origine et fili⁹ a patre: et sic vt posterius origine. De hoc vide super secūdo di. 1. q. 1.

Ad argumentum principale arguit probādo q notionalia sint immediatiora essentialibus. patet. quia natura immediatius se habet ad suppositū ppriū q̄ ad pprietatē: quia de supposito pdicatur in primo modo: et de pprietate tñ in scdo modo: ergo constitutiuum suppositi: q̄le est notionale / immediatius se habet ad naturam q̄ pprietas nature. Respondet doc. q hec ratio supponit q suppositum diuinum constituatur per notionale: quod supponitur p nūc: et vocat hic notionale pprietatē relatiuā: vt paternitas et filiatio etc̄. q̄a p illa notionalia innotescunt psone diuine. Et an modo cōstituantur per pprietates relatiuas: an p absolutas / plixe disputauit i primo dist. 26. vbi. vt dixi videt tenere magis q per absolutas pprietates cōstituantur: q̄ per relatiuas. Supponendo tamen hic q constituantur per relatiuas. Respōdet ad ratiōem: q maior est vera qñ suppositum est eiusdē generis cum natura: sicut Joā. qui est eiusdem generis cū natura humana: quia vtrūq pertinet ad genus substātie: non tamen intelligendo Joa. prout includit illam negationem duplicis communicabilitatis. s. vt quo: et vt qd̄ vt not. doc. in primo di. 2. parte. 2. q. 1. siue vt includit negationem duplicis dependentie ad aliud suppositum. de qua per doc. patet in tertio di. 1. q. 1 quia talis negatio nullo modo pertinet ad genus substātie: cum sit nihil: sed accipitur suppositum pro illo singulari constituto ex natura et singularitate: nato per se stare: cui iest talis negatio: vt plixe exposui super tertio di. 1. q. 1. et etiam alibi. Et sic de tali supposito natura pdicatur in primo modo vt alias exposui. Loquendo ergo de tali supposito in nobis: conceditur q natura immediatius se habet ad illum: et ad positiuum cōstitutiuum illius: et mediatius ad proprietates nature: puta ad risibilitatem. Sic etiam si cōstitutiuum suppositi diuini esset eiusdē generis qd̄ est falsum: quia est relatio et essentia substātia absoluta. Et licet multe proprietates diuine vt bonitas sapientia et huiusmodi non pertineāt formaliter ad genus substantie: immo dicūt quasi qualitatem: adhuc tamē sunt immediatiores: quia sicut genus qualitatis est immediati⁹ substantie q̄ genus relationis sic quasi genus quātitatis ē immediatius nature diuine quasi genere relationis. ¶ Si queratur quare nō potest hoc suppositum constitui per aliquid eiusdem generis cū natura: Hoc est de eo quod questio supponit: nec per consequēs est ad propositum: sed ad questionem de constitutiuis psonarum pertinet: tamē concedo pro nunc suppositum. s. q non cōstituatur per aliquid eiusdem generis. Et ostēdit quomodo non constituatur suppositum idem per aliquid eiusdem generis: quia vbi est aliquid de se hoc et tamen cōmunicabile: nō potest intelligi aliqua determinatio vlterior nisi ad incommunicabile: patet: quia singulare non potest vlteri⁹ determinari: nisi q determinetur per incōmunicabile: et sic cum suppositū sit simpliciter incōmunicabile: sequitur q vltimate constitutiuū illius sit simpliciter incōmunicabile: quia suppositum per tale cōstitutiuum habet q sit incōmunicabile. Cū ergo natura diuina sit de se hec et tñ vere cōmunicabilis: et suppositum nature diuine sit simpliciter incōmunicabile: ergo cōstitutiuū talis suppositi erit oīno incōmunicabile: ergo erit relatiuū quia supponitur hic q oē absolutum in diuinis sit perfectio simpliciter: et ois talis est cōmunicabilis. Si ergo cōstitutiuum suppositi diuini esset eiusdem generis cū natura diuina esset vere absolutum sicut et natura diuina: et per cōsequēs incōmunicabile: ex quo patet q suppositū diuinū nō ē eiusdē generis cū natura diuina. Concedo tñ q suppositū diuinū cōstituatur per absolutum: diceretur q tale cōstitutiuū nō esset pfectio simpliciter: vt dicit doc. in primo di. 26. Tenendo etiā q sic cōstituat per entitatē absolutā: adhuc diceretur q essentiale dicens pfectionem esset immediatius nature diuine q̄ talis entitas absoluta. Et ad ratiōem: diceretur ad mi. q talis entitas nō esset eiusdem gñis cū natura diuina: quia tūc eēt pfectio simpliciter: sicut ēt Hecheitas in Joā. per quā Joānes est singularis: et ens per se sibi relinquatur: nō est eiusdē generis cū natura Joā. vt patet a doct. in. 2. di. 3. q. 6. et talis dicit etiā perfectionē additā nature. vt patet a doc. in prio di. 5. q. 2. et di. 26. Sic similiter si cōstitutiuū suppositi diuini esset eiusdē gñis cū natura diuina diceret perfectionem simpliciter: quia ois pfectio diuina q̄cunq̄ sit illa est perfectio simpliciter. Sed tale cōstitutiuum nullo mō esset pfectio simplicit: licet esset entitas absoluta. Et in hoc nō oportet multum insistere. Possent tñ adduci aliqua dubia in hac lra: sed breuitatis cā reliquo ingeniosiori et subtiliori me. Et sic finis huius. q. 1.

¶ Questio Secunda Quolibetorum.

Utrum in deo possint esse plures pductiões eiusdẽ rõnis

Titulus questionis sic intelligit de pductione eiusdem rationis: accipiendo eiusdem rationis vt est eiusdẽ specie specialissime: quia licet i deo non sit aliqua species. si tñ poneret paternitas et filiatio specie distinguerentur: plus.n. differt paternitas a filiatione: q̃ paternitas a paternitate. titul⁹ ergo questio. sic intelligitur: an in deo possint esse plures generationes. et per ɔñs plures filij: vel plures spirationes: et per consequẽs plures spũs sancti. ¶ Hic ɔcordant oẽs theologi in ɔclusione negatiua scʒ q̃ non pñt esse plures pductiones eiusdẽ rationis: sed oportet videre: an hoc sola fide teneat: an per rationem. Et diuerse a diuersis adducũt rões: prima opi. est Tho. prima parte summe. q.41. arti.6. et quatuor adducit rationes. Unde in ista. q. quattuor sunt videnda: p ordinem. primo tangentur rationes aliquorum ad hanc questionem. secundo dicetur quid sit magis tenendum. tertio quedam dubia excludentur: et quarto erit solutio principalis argumẽti. ¶ De prio ad hoc ponunt quattuor rões a Tho. vbi supra. Prima q2 forma eiusdẽ rõnis non multiplicatur nisi fm materiam: materia aũt in diuinis esse non põt. vt pz 12. meta.t.c.30. secundum aliam translationẽ vbi sic habet. Oportet inquit vt iste substãtie sint existentes extra materiam: cum necesse est vt sint eterne. Et ibi Comen. i. q2 iste substantie sunt mouentes sine aliqua potentia: necesse ẽ vt sint sine omni materia: cũ necesse est vt sint eterne. omne.n. eternũ est actio pura. hec ille. ¶ Secũda ratio: deus oia intelligit et vult vno actu simplici: ergo nõ põt esse ibi nisi vna persona procedens per modum verbi. et vna per modũ amoris. antecedens patet. 12. meta.t.c.51. vbi probat q̃ intelligere primi nõ est aliud a substantia primi et per consequẽs est ibi tñ vna intellectio. ¶ Tertia rõ: q2 persone pcedunt naturaliter: ergo tñ est vna vnius rõnis. consequentia pz quia natura tñ determinat ad vnum: vt patet secundo de generatione. t.c.56. vbi sic habetur. Idem enim et silr se habens: semper idem natum est facere: et loquitur ibi de agente naturali vt pz, in tex. ¶ Quarta rõ: ex hoc est perfectus filius: quia tota filiatio diuina in eo continetur: non ergo põt esse aliqua alia. ¶ Ibi prima ratio videtur eẽ trãscẽdẽs ppositũ et assumere dubiũ siue falsũ fm multos. Hic doc. oñdit q̃uo iste rõnes nõ ɔcludũt ppositũ. De prima patet: q2 est nimis trãscẽdẽs. Illa.n. ppositio: forma eiusdẽ rõnis nõ multiplicat nisi p materiã. põt hẽre duplicẽ sensum. Prio q̃ forma imatãlis sit de se hec ex rõne sue q̃ditatis: sicut de⁹ deitate est hic. Scdo q̃ forma imaterialis nõ sit hec formalr sua q̃ditate. tñ ipa in re multiplicari nõ põt. q2 vnica forma talis singularior signata habet in se totã entitatẽ illius forme et intẽsiue et extẽsiue: vt pz de sole. Si itelligit prio mõ: tũc forme specifice in angelis includũt ɔtradictionẽ ad plurificari realiter: qđ est cõtra multos: et ɔtra Dama. i Elem. c.12. Et articuli dãnati tres vident istũ ar. pma facie reprobare. Primus est a Dño Stephano ɔdẽnatus: q̃ dicit sic: q̃ quia intelligentie nõ hñt materia: deus non posset eiusdem spẽi facere plures: error: et est articulus. 16.c.7. Scdo q̃ deus nõ põt multiplicare indiuidua sub vna spẽ sine materia: error: et est articulus. 40.c.6. Tertius: q̃ forme non recipiunt diuisionem nisi fm diuisionem materie: error: et est articulus primus.c.13. nisi intelligat de formis eductis de potẽtia materie. q̃ de formis nõ eductis de potẽtia materie hoc dicere. est error. ¶ Si dicat scdo sens⁹ ppõnis. s. q̃ q̃uis forma. puta Michaelis nõ sit hec formalr sua q̃ditate: in re tñ multiplicari non põt. Et hoc intẽdit pbare doc. q̃ talis natura specifica Michaelis ex quo nõ est de se hec: non repugnat sibi ɔtradictione nõ eẽ in hoc puta in Michaele. Uult dicere q̃ si de se nõ includit hãc hecheitatẽ necessariã. erit indifferẽs ad plures et sic plurificabilis. Sicut ergo natura Michaelis nõ est de se hec. Sequit: q̃ p diuinã potẽtiã possit fieri et nõ i hoc indiuiduo: sed i alio. ¶ Ibi dicet forte q̃ nõ posset eẽ stãte illo. dt doc. q̃ hec visio nõ excludit ppositũ quinimo vez talis natura specifica multiplicari possit. et addit q̃ ẽ falsum supple q̃ stante tali natura in vno indiuiduo nõ possit esse simul in alio: et pbat primũ per hoc: q2 si destruat Michael: et tũc fiat natura in alio: et sic nõ est necesse Michaelẽ esse hũc vnicũ. Scdm pbat: q2 q̃ simul sunt in potentia actiua agentis: nec inter se repugnãt. hoc dicit ppter illa q̃ inter se formaliter repugnãt: q̃ lʒ simul sint in potentia actiua primi effectiui: ex parte tamen eorum repugnant simul esse: sed naturã esse in pluribus indiuiduis non repugnat ex pte nature: et sic hñs hoc in potentia sua potest illã simul facere eẽ in pluribus indiuiduis. ¶ Ibi. Esto eẽ q̃ scdo sens intellectus esset verus. Dicit doc. q̃ posito q̃ scdo sensus illius ppositionis sit verus: ex quo tñ nõ est simpliciter impossibilis scʒ includẽs ɔtradictionẽ: sequit q̃ non erit simpliciter impossibile duas filiationes esse in diuinis: qđ tñ est simpliciter impossibile. Si dicat q̃ scdo sensus est sic necessario ver⁹ q̃ ei⁹ oppositũ est simplr ipossibile: et si hoc: nõ sequit q̃ due filiationes possint eẽ in diuinis. Dico q̃ scdo sens⁹ est tñ necessarius fm qđ: quia natura vt in tali singulari exñs nõ põt eẽ in alio singulari. q2 tale singulare: vt dictũ est supra includit totã entitatẽ huius nature: nõ tñ est simpliciter repugnantia ex pte nature / vt possit eẽ in alio singulari / et si non simul cũ alio. Sʒ filiatio in diuinis sic ex natura sua est tñ vna q̃ nõ pñt esse plures: et ita simpliciter de necessitate est tñ hec q̃ si per ipossibile illa nõ esset nulla eẽt: vt ifra patebit pñti questione: et sic est simpliciter magis ipossibile filiationẽ in diuinis plurificari: q̃ talis natura. ¶ Ibi igit. Ista propositio scʒ forma eiusdẽ rationis non multiplicatur nisi fm materiã / non concludit ppositũ scʒ cõclusionem quã tenemus (videlicet q̃ est simpliciter ipossibile eẽ plures filiationes in diuinis) sicut ipsa est vera: nisi accepta fm primũ intellectũ qui rõnabilr multis vr falsus: vt dictũ est. Nõ.n. est doctrina ɔueniẽs: ɔclusionẽ certissimã et summe necessariã tenere pter rõnem nimis generalem que videtur multi; habere plures instantias. ¶ Ibi. preterea instatur de anima intellectiua: hic doct. instat / contra illã propositionem scilʒ forma eiusdem rationis &c. Et ratio stat in hoc / quia aña intellectiua prius est hec q̃ vniatur corpori / patet. tum q2 est terminus creationis que non terminatur primo nisi ad singulare actu exñs. tum quia realiter perficit corp⁹ / et nõ põt realiter pficere nisi vt actu exñs singlaria. Erit ergo hec hecheitate sibi intrinseca / et non per materiã cui vnitur. Sʒ omnes anime intellectiue sunt eiusdem rationis / ergo anima intellectiua que in se nullã icludit materiã / est multiplicabilis in plures aias eiusdem rationis / et nõ per materiã. Q̃ aũt ipa aia sit prius natura termin⁹ creationis q̃ infundat / pbat per Aristotelem. 5.t. metaphysi.c.16. qui vult q̃ illud qđ sine ɔtradictiõe põt eẽ sine alio et nõ ecõtra / est pri⁹ naturaliter illo. Ubi sic ait. Alia vero scdm substantiã et naturam / q̃cunq̃ ɔtingit eẽ sine aliis: et illa non sine illis: qua diuisione vsus est Plato. Hec ille. Et ibi ɔmẽtator. Quedã inqt dicuntur priora naturaliter: et sunt illa q̃ cum fuerint nõ sequitur vt posteriora sint: et si posteriora fuerint: illa nõ erũt Hec ille. Hoc idem in.7. meta.t.c.4. Substantia inqt esse oim primũ rõne et notitia: et tpe: et natura. aliorum eñ categorematũ nullũ est sepabile: hec aũt sola sepabilis ẽ. Hec ille. Uult dicere q̃ substãtia ẽ prior aliis pdicamẽtis: q2 põt eẽ sine illis et nõ ecõtra. Et vide Comẽ. ibi. modo in proposito aia intellectiua non solum fm substantiam et eẽntiam: sed fm existentiam et vt terminus creationis diuine põt eẽ sine materia: ergo põt eẽ sine hoc q̃ vniat materie. ¶ Ibi. Si dicat q̃ est hec per vnibilitatẽ in ipsa materia. Sʒ hoc nihil est: q2 natura ipsa absoluta ẽ prior ipsa vnibilitate: q2 hec aia hʒ aptitudinẽ ad hoc corpus: et hec aptitudo repugnat alii aie ad idem corpus: sed cõueniet sibi alia aptitudo ad aliud corpus. Si ergo hec aptitudo cõuenit vni anime et repugnat alteri: necessario preexigit distinctionem anime ab anima. ¶ Ibi. confirmatur. Hic doc. confirmat rationẽ de aptitudine per hoc q̃ aptitudo illa non dicit entitatem absolutam: anima autem ẽ entitas absoluta: ergo erit hec per entitatem absolutam. vt satis patere potest ex dictis a doc. in scdo dist.3.q.6. de rõne indiuiduati. ¶ Ibi. Et q̃ immaterialitas non sit prima ratio forme eiusdem rationis essendi hanc: nec materialitas prima ratio plurificationis in forma. Probatur ratione et auctoritate. Et ratio stat in hoc: quia quo aliqđ est in actu extra cãm et intellectũ: eo ẽ hoc prio: q2 sic eẽ nõ cõpetit nisi huic. Uult dicere q̃ illđ qđ hʒ eẽ extra cãm et intellectũ. i. q̃ actu existit: ẽ hoc sua ppa hecheitate: q2 sic hẽre eẽ: tñ competit singulari actu existẽti. Et sic si aliqđ absolutũ habet aliquod esse extra suã cãm: quo mõ ponit hẽre eẽ extra cãm eo modo ponitur eẽ singulare: terminat aũt actionẽ cãe vt ens absolutum: ergo erit singulare tñ per entitatẽ absolutã. Et hoc est fñia hui⁹ lre: quã tñ aliqualiter declaro. ¶ Cum dicit quo aliquid est extra cãm et intellectũ. i. illud quo mediante habet verum esse actualis existentie: eo est hoc primo. patet. q2 si Franciscus p entitatem actu existentem et singularem habet simpliciter eẽ extra cãm: per eandem erit hoc singulare. nõ eñ habet esse primo extra cãm nisi inquãtũ singulare actu exi-

Tho. pte pma sũme q.lt.ar.lx.

Quõ aia itellectiua pri⁹ ẽ hec q̃ corpori vniatur.

stens. Sequitur. imo vniuersalitas siue non hoc: non potest alicui competere: nisi in intellectu. vult dicere q nunq vniuersale vt predicatur de suis singularibus habet esse extra intellectu. Licet eni natura sit prior singularitate preter omne opus intellectus q tn dicatur vniuersalis nō pōt esse nisi per intellectu: vt patuit in scdo di. 3. q. 1. Sequitur. nunc autē quecunq entitas precipue absoluta seipsa primo est in suo esse. i. q entitas: puta Francisci seipsa supple formaliter est in suo esse: licz illud esse sit ab alio originatiue. Sequitur. qz seipso primo recedit a non esse ad esse. i. q entitas Francisci seipsa formaliter recedit a non esse ad esse. i. q prius nō habuit eē: puta existentie z essentie: z nūc habet esse essentie et existentie: z habet illud seipsa formaliter. i. q esse essentie et existentie conuenit sibi formaliter: licet illud esse sit originatiue ab alio: sicut etiā dictum est in simili in primo di. 2. parte. 2. q. 3. in rñsione ad primum argumentū principale: quō aliquid dicit ex se necesse esse formaliter: licet ab alio originatiue. Sequitur. quia licet multa concurrant ad suum eē: sicut materia ad esse forme: z forma ad esse materie: qz materia non existit nisi sub forma: nec forma existit nisi in materia: tn nullum concurrens est sibi prima ratio essendi in suo eē hoc est: nec materia dat esse forme nec ecōtra. Materia. n. sua propria hecheitate z existentia est hec: z similiter forma. Sequitur z per oppositum filiationem diuinam esse hanc: accipit primo ex ratione filiationis talis: nō ex imaterialitate que tn aliquid ponit vel excludit aliquid annexum proprie singularitati. i. q si filiatio in diuinis est hec: erit simpliciter hec: qz talis filiatio. z non quia imaterialis: que supple imaterialitas tn ponit aliquid annexū proprie singularitati: vel excludit aliquid annexū. ¶ Confirmatur hoc per auctoritatē: et confirmatio stat in hoc. Si forma est hec per materiam. ergo materia erit aliquo modo cā forme: ptz: quia hecheitas constituit singulare vltimate z intrinsece: vt patet in secūdo di. 3. q. 6. Sed materia nō est per se causa forme sm Auic. z q forma non sit hec per materiā: probat ex intentione per philosophum. 12. meta. c. 3. z c. 27. vbi sic habetur. Principium. n. singularium singulare. hō quidem hois vniuersaliter sed non est nullius. verū pelleus Achillis: tui vero pater. z huius syllabe ba. b. z a. siue totaliter siue particulariter: vult dicere q principium entium singularium est singulare: sicut et principium vniuersalium erit vniuersale: hō. n. vniuersalis est principium hois vniuersaliter: sed nō nullius. i. q nullus est hō vniuersaliter subsistēs. z ideo non est aliqd principium vniuersale hois vniuersalis: sed singulare singularis z hoc realr loqndo: qz oēs actus z gñationes sunt circa singularia ex primo meta. i. prohemio vt Pelleus est supple pater siue principiū Achillis z. b. particulare huius particularis syllabe ba. Sequitur in textu parū infra. Et eorum inqt q sunt in eadē specie: diuersa non spē: sed quia singularium aliud tua materia: z species z mouēs: z vide ibi Com. Ex ista auctoritate ptz: quō vtraq pars compositi sit de se hec: z nulla est hec per alia. Et qd dicit doc. q vtrūq per se principiū compositi oportet hēre indifferentiam consimilem in differentie compositi z determinationem similē determinationi compositi. i. q si compositū est indifferens ad plura: ita et principia intrinsece componētia. Et si compositū est determinatū. puta ad vnū singulare: ita q sit tn vnū singulare z componentia intrinsece erunt de necessitate singularia: z sic patet litera. ¶ De secūda ratione. Hic doc. ostendit secundā rationē propositum nō concludere: quia ista consequentia non tenet gratia forme: videlicet est tn vnum intelligere: ergo tn vnum dicere: sed tenet tn gratia materie: quia si in creaturis esset tn vnum intelligere: esset tn vnū dicere: quia intelligere in creaturis exprimitur per actum dicendi: z qōlibet intelligere: est verbū in creaturis: ita q si intelligere est perfectum: verbū est perfectum: et si imperfectum: verbum erit imperfectum: vt patet a doc. di. 27. primi. Et iō si in creaturis esset tn vnum intelligere: esset tn vnū dicere: quia illud non posset produci nisi p actū dicendi: qui actus dicēdi non est aliquis actus intelligēdi siue aliqd intelligere. sz est actio de genere actionis: vt patz a doc. in primo di. 3. q. 7. z. 9. z di. 27. et alibi. In diuinis aūt intelligere quod est cōe tribus personis nō exprimitur p actum dicendi: quia oē tale realiter distinguitur a persona dicente: vt ptz a doc. di. 27. et p consequens vltra intelligere pōt eē aliqd verbum quod vere exprimitur per actum dicēdi: ideo dicit doc. q ista propositio non habet veritatē in deo. quia non oē intelligere diuinum est p aliquod dicere/ propter cām supius dictā. Sequitur. imo intelligere paternū respectu cuiuscūq obiecti nō p aliqd dicere. quia tūc tale intelligere esset realiter distinctū a patre. Sequitur/ z iō posset pater quantum ad hoc hēre intelligere vnicū respectu omnium obiectorū/ licet hēret singula dicere respectu singulorū obiectorū si singula obiecta hērēt verba propria. Vult dicere q si singula obiecta hērent verba propria quod est intellectio p prima vel esse cognitū propriū/ q hēret singula dicere respectu taliū obiectorū. Nā aliud z aliud obiectū hz aliud z aliud esse cognitū ab actu itellectus diuini. z respectu illorū est aliud z aliud dicere/ accipiēdo ly dicere/ nō p actione reali qua producit in esse reali. sed p alio z alio respectu. z sic idē itelligere diuinū licet sit vnicum in se. tn vt trāsit sup aliud et aliud obiectum cognitum dr diuersificari sm aliū z aliū respectū sm quod transit super aliud z aliud obiectum/ vt satis patuit in primo di. 39. Vel melius ad intētionem litere pater posset hēre vnicum intelligere respectu essentie diuine z aliorum obiectorum/ puta respectu hominis/ lapidis zc. Licet hēret singula dicere respectu singulorum si singula haberēt propria verba. i. q si lapis: hō et sic de aliis obiectis possent esse ex memorie patris in diuinis (que memoria includit intellectū patris et obiectū patris) et per consequens possent habere singula verba/ tunc ibi esset tantum vnum intelligere respectu omnium obiectorū z etiā aliud z aliud dicere respectu alterius verbi hois z respectu alterius verbi lapidis zc. ¶ Ibi Vel breuiter hec propositio nō videt necessaria gratia forme/ quia licet in vno non sit nisi vna forma absoluta eiusdē rationis/ ipm tn pōt habere plures productiōes actiuas plurium terminorum. Exemplum. Licet sol vna luce sit lumino sua/ tamen potest habere plures actus illuminandi. Intelligere autē est perfectio intelligentis/ et forte forma absoluta. hic dicit forte/ quia adhuc non determinauit an intellectio sit forma absoluta/ quia hoc habet declarari infra. q. 13. vbi probat q est forma absoluta. Et posito q nō sit forma absoluta/ vl q sit forma absoluta/ saltem ipsa non productio alicuius termini/ vt supra patuit i primo di. 2. parte secūda. q. 3. Dicere autem dicitur actio productiua termini/ non q terminus producatur ab ipsa/ nec q sit ratio formalis q producēdi/ sed quia respicit aliqd productum ad qd terminat/ imo prius intelligitur absolutum productum q intelligat relatio producentis/ quia ad absolutum in causa prius sequit absolutū in effectu/ vt dicit doc. in. 2. dist. 1. q. 2. z. 5. z vide quia ibi diffuse exposui. Non ergo gratia forme sequitur/ si itelligere nō multiplicat ergo nec dicere? Sed esset bona difficultas circa hoc qd dicit doc. q intellectio nō est productio alicuius termini. Nam obiecta secūdaria producuntur ab actu intellectus diuini. vt patet a doc. in primo di. 3. q. 4. di. 35. 36. 43. z alibi. Tum etiam quia per actum intelligendi: vt per causam partialem producitur habitus. vt patet a doct. in primo di. 17. z tamen itellectio est vera qualitas absoluta. vt patet ab ipso infra. q. 13. Est etiam difficultas quia dicit q intellectio inexistit ipi operāti. Nā vnus angelus loquens alteri angelo de aliqua re producit intellectionem illius rei in altero angelo. vt patet a doct. in. 2. distin. 9. Similiter quando angelus superior illumiat inferiorem de aliqua re: causat intellectionem illius rei in altero angelo. vt patet a doct. in secundo distin. 11. Sed solutio harum difficultatum z multarum aliarum ad hoc propositum pertinentium dimittatur vsq ad. qu. 13. ¶ Ibi. Sed dices q dicere non est actus transiens: sicut illuminare. patet. quia terminus eius: puta intelligere est i eodem intellectu: ergo si tn est vnicum intelligere in intellectu diuino erit tantum vnum dicere. Respōdet doct. q de facto est tn vnum intelligere in intellectu diuino: z tn vnum dicere: sic tamē intelligendo q illud dicere non sit respectu ipsius intelligere: qz intelligere diuinum non dicitur: sed ponitur tn vnum dicere respectu verbi producti: quod sicut est tn vnum: ita est tantum vnum dicere. Et addit auctor q querenti rationē: quare sit tn vnum dicere: si tn esset vnū intelligere? Oportet allegare rationem: quia si per impossibile verbum diuinum posset producere aliud verbum: de necessitate essent ibi duo dicere. Vnum respectu primi verbi: z aliud respectu secundi verbi: z tamen vnicum tn esset itelligere: quia cum sit perfectio essentialis est idem in omnibus suppositis. ¶ Sed occurrit parua difficultas in hoc quod dicit: q si verbum diuinum produceret aliud verbum: esset ibi aliud dicere. s. filii z dicere patris. Nam doc. in. 1. di. 12. vult q pater z filius eadem spiratione spirent spiritum sanctum propter eandem rationem formalem spirandi que est in patre z filio: z in secundo di. 1. q. 1. vult q tres persone eadem creatione creent propter eandem rationem formalem creādi existētem in eis. Sic videretur dictum i proposito: quia eadem memoria fecunda que est ratio formalis dicendi est in patre z filio: q etiam sit idem dicere patris z filii. ¶ Respondeo q respectu secundi verbi est simpliciter idem dicere

Quō materia non ē p se cā forme. z vtraq pa compositi est d se hec.

Aduerte locum.

Quōdicere dr actio productiua.

Optima difficul.

Difficultas applicabilis.

respectu patris/et filij dicētis. Sed dico q dicere patris respectu primi verbi qd tm competit patri ē aliud a dicere respectu secundi verbi: qd dicere est commune patri et filio. ¶ Ibi tm videtur q ista propositio. vbi vnum intelligere: ibi vnum dicere. Ponit litera aliquam euidentiam comparando ad obiecta: quia ille intellectus qui potest vno actu intelligendi comprehendere plura: pari ratione potest vno actu exprimendi exprimere notitiam declaratiuam plurium. Et tunc tm modo ex illa consequentia habetur q in diuinis nō est aliud et aliud dicere propter distinctionem obiectorum: sicut nec aliud intelligere. Hec litera presupponit vnum: qd scz doctor loquitur de notitia vera expressa per actum dicendi: oportet (q realiter distinguitur a dicente q sit expressa per actum dicendi non tm de memoria secunda: sed etiā de omnibus intelligibilibus ad hoc vt dicatur expressiua & declaratiua omnium intelligibilium. Et de hoc vide que prolixe exposui in secundo di.1.q.1. vl' si accipitur notitia declaratiua: prout dicit relationem rationis respectu omnis obiecti intelligibilis: tunc accipitur pro ipso intelligere. vt patet a doc. in primo di. 27. et in secundo di.1.q.1. et sic poterit esse tm vnum dicere: quia tantum & vnum intelligere. Sz tn̄c adhuc non habetur propositum: videlicet q si in diuinis sit tantum vnum intelligere: q tantum sit vnum dicere. Ad habendum ergo propositum oportet probare q nō ē ibi aliud dicere respectu eiusdem obiecti: et hoc vel respectu alterius persone dicentis: vt pote. Si ponatur filium dicere suū verbum: vel eiusdem persone: vt pote si ponatur patrem dicere aliud verbum. ¶ Ibi de tertia ratione. Hic doc. ostendit q tertia ratio facta a S. Tho. non concludat propositum: quia illa propositio scilicet q natura determinatur ad vnū

Nō natura terminat ad vnum. non debet intelligi q sit determinata ad vnum numero: vel vnum specie: patet: quia idem sol potest esse principium productiuum nō tm plurium numero: sed etiam plurium specie. Intelligitur ergo naturam determinari ad vnum scilicet ad vnum modum producendi: quia non est ibi principium indeterminatum respectu oppositorum: sicut voluntas. ¶ Si dicatur q ideo natura potest esse principium plurium: quia producit de pluribus materijs: & ideo preexigit plura opposita de quibus producit. Exemplum de igne qui q̄uis agat per modum nature: nō posset tamē producere plures ignes nisi de pluribus materijs: vt de materia ligni et de materia aeris & huiusmodi. Que materie insunt composito producens: & sic preexigit plura opposita de quibus producit. Natura ignis producit ignez de aere vt de opposito: quod ideo dicatur producere de opposito: quia agit in aerem corrumpendo formam aeris que opponitur forme ignis introducēdo formam ignis sibi similem. Modo in diuinis non sūt plures materie nec producens producit de aliquo opposito.

¶ Dicit doc. q hoc non obstat. & hec responsio stat in hoc: q2 agens quod habet in potestate sua totum effectum: nullam materiam presupponendo potest in illum: quia si agēs naturale tm̄ habet in virtute sua actiua plures effectus partialiter: q̄tum ad formam potest in plura producibilia: q̄to magis agens quod habet totum effectum in virtute sua poterit pducere: sz de hoc vide clari⁹ que dicta sunt. Sed in secundo di.18. & vide quia ibi exposui. & quomodo passum oppositum de quo agens producit nō necessario requiritur ad actionem agētis naturalis. & ista lr̄a est satis clara. ¶ Ibi de quarta ratione: filius est pfectus deus &c. dicit. Doc. q ex hoc q filius est pfectus deus intēsiue: non sequitur q habeat oēm filiationē possibilē extēsiue: vel saltem non oi modo possibili. quia sicut essentia diuina alio & aliomodo habetur in filio & spiritu sancto: ita si essent plures filij essentia diuina haberetur a primo filio a solo patre: & a secundo filio: a pře & filio. Ibi. in filiatione autem cum non sit eadem cōmunicabilis pluribus. non oportet distinguere inter alietatē filiationis & alium modum habendi. i. q cum vna filiatio non sit cōmunicabilis pluribus: non potest distingui in alia & alia persona: sm̄ alium et alium modum habendi: quia vna filiatio tantum habetur in vna persona vnomodo habendi: & tamē habens illam esset perfectus filius. et si alia haberetur in alio filio illa essz perfectus filius: sicut habens essentiam alio et aliomodo habendi esset perfectus deus &c.

Tho. gaie arguit contra Sco. Sup er prima parte summe sancti Tho. q. xlj. ar. 6. Thomas gaie. nitit' soluere sanctū Tho. & soluere instantias doc. cōtra sanctū Tho. Et primo p̄mittit aliq̄. Et scdo soluit istantias doc. vñ sic dicit ad literā. ¶ Ad horū euidētiam. nota primo q materie nomine hoc in loco intelligitur omne receptiuum. Nam constat q charitas forma est vni⁹ speciei multiplicata ad multitudinem beatorum angelorum

et hominum: & tm̄ nulla est in voluntate materia: que est ps compositi: sed receptiua tm̄ potentia. Vnde sensus ppositionis est: q forma specifica non multiplicatur nisi sm̄ receptiuū. et intendit q si est forma receptibilis plurificatur ad plurificationem receptiuorū actu vel potentia: qd dico ppter aiam intellectiuam. Si aūt est irreceptibilis: eo ipso est implurificabilis. Aduerte secundo: q vt patet. 5. metaphy. vbi fundamenta ois scientie traduntur: dum omniū terminū rōnem habemus: vnum numero sunt: quorū materia est vna. Identitas igitur numeralis penes vnitatem attenditur materie: nec cum vnitate materie stat pluralitas numeralis forme eiusdem spēi. Et ppterea Arist. sequētes negamus omnia in instantijs assumpta: qm̄ stat formam esse vnam in essendo: et multiplicem in dependendo: vel repñtando: vel respiciendo: vel alia hmōi: & sic similitudo albi: & ad omnia alba vna est relatio in essendo: et multiplex in respiciendo. De defectu aūt ad defectum termini distingue qd defecat ad defectum termini adequati: non aūt inadequati: cuiusmodi sunt singula respecta ab vno: singulum. n. inadequat' extensiue: & ideo altero remanente non sufficit ad hoc vt desit relatio: que erat ad ipsum: sed ad hoc q desinat ipsum respicere: spēs quoq in medio etiam respectu obiectorū intēsi & remissi vnica est sm̄ esse: multiplex aūt in representando & dependendo. Et ppterea vt intentio est huius ducit ad hoc: & vt illius ad illud: & simile est de lumine: est. n. vnum lumen sm̄ esse/& multiplex in depēdentijs. Et ppterea conceduntur multe illuminationes/& cōceditur q est multiplex sz vias seu tendentias & obstacula. Et ppterea apparent inter vmbre. Stat igit' i suo robore assumpta ppositio i tractatu de angelis stabiliēdo. ¶ Ad p̄mā aūt rōnē Sco. dr primo q ipse

nō itellexit propositionē tanto studio a se impugnatam: nō enī imaterialitas id est carentia materie/est q est altera ps compositi sed imaterialitas. i. carentia materie. i. potentie receptiue/est de qua auctor loquit' vt manifestaui⁹/& etiā litera insinuat hic in exēplo de albedine/si subsisteret. Et ppterea vane articulos parisienses/q de materia vt materia loquūt'/affert/cū sz Auitatē materia vt potētia receptia formali loqñdo in hac ppōne itelligat'. ¶ Vex ne eadē argumenta fierēt cōtra irreceptibilitatez/rñdetur ad singula. Ad primū qdē falsa est maior/q2 vnumquodq est primo extra cām & itellectū eē significato per sm̄ adiacens/& tm̄ non est illo hoc. Probatio vero illa nihil valet ēt sz apparētiā. Ex hoc q nō nisi singulari aliqua duo. s. esse extra intellectū & cām: & eē hoc cōueniunt inferens idētitatem formalē vtriusq. Quo ad secūdum vero q nec somniauimus q forma i materia cā sit hec p materiam intrinsece seu formaliter sed causaliter: & licet materia sm̄ Auic. nō sit causa materialis forme: sed cōpositi: q2 cā materialis noiat cām intrinsecam: est tm̄ materia cā forme in genere cause materialis. Educit' eī de ea vt materia: & hoc sufficit. Ad ea āo q de angelis tanguntur suo loco dicetur: & dictum est in cōmētarijs de ente & eētia: vbi ēt articulos Parisienses glosauimus. Et aduerte q hec doctrina mō tradita nō est noua sed forte ascēdēs ad altitudinē intēti diui Tho. noiauit aūt ēē irreceptibilitatē imaterialitatē. Tū q2 i substātijs separatis irreceptibilē: nō nisi immaterialitatē subsistētem in spē significat: tū q2 potētia receptiua ex pte materie se tenet: & facile ppterea erat ex hac illam itelligere: & sic patet prīa ratio sumpta ex cōibus oībus oio i materialib⁹ formis subsistentib⁹. nec incōueniēs eā adduxisse ad pprietates personales: imo necesse fuit qm̄ ipse de taliū numero sunt: & nō cognoscimus eas sm̄ seipsam sed ex creaturis: vt possim⁹ ad eas ascēdim⁹: vt teneam⁹ cōclusionē certā & necessariā ex ppositiōe certissima cōi oib⁹ phis: imo cōi ai cōceptiōe sapientū. ¶ Secūda rō sumit' ex mō specificāte pcessiōes. s. p modū verbi & amoris & fundat' sup vnitate act⁹ intelligēdi: ac vnitate act⁹ amādi i diuinis cōtra quā rōnē instant qdā sic. Si vnitas act⁹ itelligēdi ifert vnitatē filij: aut intēdis de vnitate reali aut sm̄ rōnē. Si reali. g vnitas realis act⁹ itellect⁹ & voluntatis iferret i deo vnitatē psone pducte. Si sm̄ rōnē. g distictio sm̄ rōnē inferret distinctionē psonaq: sicut eī vnitas ad vnitatē: sic distictio ad distictionē se hz. Scotus autem i quolib. vbi supra contra hanc rationem dicit q non est valida: quia fundatur super hac ppositione vbi nō potest eē: nisi vnicus actus intelligēdi non potest eē nisi vnicū dicere: & vnicum verbum: hec aūt propositio vera est in nobis gr̄a materie: q2 i nobis omne intelligere est expressum p actum dicēdi: nō sic aūt est in diuinis &c. Et breuiter indt ex vnitate forme eiusdē rōnis non pōt inferri vnitas productiōis: & termini vniuersaliter: & i oi materia: g ex vnitate itellectionis nō sequit' gr̄a forme vnitas

Gaietanū i genioſe ta xat.

Ad argumēta gaietani.

Thomas exponitur

dictionis et verbi. ¶ Ad hoc breuiter dr̄ ꝙ hic est sermo de
vnitate numerali q̄ supponit vnitatē formalem: vt patet. 5.
meta. c. de vno: quonia de multiplicatione numerali tm̄ per=
sonaꝝ est q̄stio. Ita ꝙ ratio ꝯsistit in hoc. intellectio dei est
vna numero: ergo verbū est vnū numero: ⁊ si essent itellecti=
ones dei plures ſm numeꝝ: essent plura verba ſm numeꝝ.
vnitas nu= Ad argumentū ergo dr̄ ꝙ intēdit de vnitate numerali for=
meralis du malı. i. q̄ infert vnitatē formalē: nō aūt de vnitate numera=
plex. li idē ptifica q̄lis est inter actū intellectus ⁊ volūtatis diui=
ne: ⁊ ꝓpterea negaſ sequela q̄ūo aūt ex distinctione forma
li ſm rōnē inter intellectū ⁊ voluntatē inferaſ distinctio ꝑso
naꝝ in. q. 27. declaratū fuit et dictū ꝙ hoc non seq̄tur īme=
diate ſ3 mediate ordine originis. Ad obiectionē vero Sco.
dr̄ ꝙ ratio lr̄e non fundaſ sup illa ꝓpositione: sed sup hoc ꝙ
vbi est vnum tm̄ intelligere ⁊ dicere adequatū illi: ibi nō est
nisi vnū dicere: ⁊ vnū verbū: qđ patet eē verū: supfiueret nā
q3 aliud dicere ⁊ similiter ex vnitate forme absolute optima
inferſ vnitas forme respectiue seu actiōis adequate. Et ad
hanc adequationē insinuādam dr̄ in lr̄a ꝙ deus oīa simplici
actu itelligit / ac per hoc dicit. ¶ Tertia rō sumiſ ex cōi mō
ꝓcedendi q̄ vere est modus quo. s. ꝓcedūt naturalr̄: vt di=
stinguiſ ꝯtra libere: ⁊ fundaſ sup hoc ꝙ natura determina
tur ad vnū. Cōtra quā rōnē instāt q̄dā: aut intelligis ꝙ natu=
ra determinaſ ad vnū nūero: ⁊ hoc est falsū etiā in natur; li=
mitatis: aut in vnū modū ꝓducendi: ⁊ hoc est falsū in natu=
ra ifinita. Neutro igiſ modo rō valet aliq̄d. ¶ Ad hoc bre=
uiter dr̄ ꝙ intēdit tertio mō: ꝙ natura determinaſ ad vnum
formalr̄ / sub hac nisi subsumaſ ⁊ recte de natura eadē plu=
rib⁹ modis cōicabili: ꝙ ſm vnūquēq3 modū ē determinata
ad vnū formalr̄ illi⁹ modi: ⁊ ꝯñr: ꝙ hec non ſ3 hūc modū est
determinata ad hoc vnū: ⁊ sic cōcluditur vnitas numeralis
ꝓducti vnomō. Et inducta est hec rō ad ostendā dr̄iam in
ter naturale ⁊ volūtariū agens in largiēdo vnitatē nūeralē
effectui vnica simul actione agēdo. Ab agēte. n. voluntario
pñt simul plura ꝓduci: vt inq̄t Auer. c. 44. 12. metaphysi.
A naturali aūt non nisi vnū ab vno. Et ex his pz rñsio ad
obiectionē Sco. vbi supra infringētis quoq3 hāc rōnē. qꝛ na
tura nō determinaſ ad vnū nūero. ¶ Quarta vero rō ex ꝑ
fectione dīna sumiſ: ⁊ fundaſ sup hoc: ꝙ oīs res diuina hēt
q̄cq̄d inuenire pōt ifra latitudinē illi⁹ rōnis formalis. Ex hoc
eñ manifeste seq̄ſ ꝙ nō ꝯpatiſ sui ꝑtitionē: ⁊ ꝯñr nec plura=
litatē. Sed ꝯtra hanc quoq3 rōnē instatur ꝙ nihil valeat: qꝛ
sic seq̄reſ ꝙ esset vnum tm̄ ꝓductum in diuinis. ⁊ ꝓbaſ seq̄
la: qꝛ ꝓductū est res dīna: ac ꝑ hoc hñs quicq̄d infra latitu=
dinē inueniri pōt: ⁊ sic excludit multiplicationē3 sui: ꝙ si hic
nō valet ergo nec in rōne tua. ¶ Ad hoc breuiter dr̄ ꝙ fun=
damentū illud intelligēdū est de re dīna: que ē vna ꝑ modū
speciei specialissime. ⁊ nō de re diuina q̄ est vna ꝑ modū gñis
qm̄ sub specie nō nisi materialis restat differentia: sub gñe
aūt latent multa: ⁊ sic directe deseruit ꝓposito: qm̄ de plu=
ralitate nūerali: vt iā dictū est: q̄riſ ⁊ cessant obiectiones. ꝓ
ductum. n. nō specificā: sed gñicā rōnē significat. Fili⁹ autē
specificā: ⁊ iō de filiatione tenet rō: de ꝓductione autē non.
Et nota hāc rōnem: qm̄ ꝯcludit vniuersalr̄ nullū p̄dicatum
specificū: siue absolutū: siue respectiuū in deo plurificari: vñ
patet ꝙ nulla sit instantia Sco. vbi supra. cōtra hanc ratio=
nem: quia filius est perfectus deus: ⁊ tamen non habet dei
tatem omnimodo habendi. ergo filiatio potest esse perfe-
cta: ⁊ tamen haberi alia ab alio. Similitudo. n. nulla est: vt
patet: quia est a modo habendi ad diuersitatē numeralē im
mo quia filius est perfectus deus. sequitur ergo habet quic
quid est infra latitudinem deitatis: ⁊ consequenter est mul
tiplicabilis secundum deitatem. Hec ille.

Contra ca **Contra hanc opi. Tho. Caie. multa essent dicen**
ietanum. da: sed pro nūc aliqua improbabo in suis presuppositis. Se
cundo ostendam q̄ūo instantie Doc. ꝯtra Tho. nimime sol=
uuntur etiā accipiendo materiā: vt ipse exponit. Primo qñ
ipse. d. ꝙ Tho. accipit materiā tm̄ pro receptiuo: sic intelli=
gēdo ꝙ omnis forma receptibilis in aliquo receptiuo plurifi
catur ad plurificationem receptiuoꝝ. Sed an hec expositio
sit ad mentē Tho. difficile est iudicare Dicit. n. sic Tho. vbi
supra. Cum. n. persone diuine sint ipse relationes subsisten=
tes non possent esse plures patres: vel plures filij in diuinis
nisi essent plures paternitates ⁊ plures filiationes quod q̄=
dem esse nō posset nisi ſm materialē eoꝝ distinctionē. For=
me. n. vnius speciei non multiplicantur nisi ſm materiam.
hec ille. Sed quicquid sit de intentione Tho. non opz am=
plius explicare. Secundo. d. ꝙ distinctio numeralis est tm̄ ꝑ
diuersa receptiua: adducendo Arist. pro fundamento in. 5.
metaphy. c. de vno. t. c. 12. sic dicit vnū nūero sunt: quoꝝ for

ma est vna ſ3 certe in ista ꝑte nō recte intelligit Arist. ⁊ q̄ūo
Ari. itelligaſ: vide Doc. i scđo dist. 3. q. 6. ⁊ ꝙ materia nō sit
cā indiuiduationis ipsi⁹ forme: pz ꝑ phm p̄mo metaphy. t.
c. 27. in fundamento nature nihil est distinctū. Vñ ſm trāſ=
lationē arabicā sic habeſ: qm̄ aūt in fundamento nature nō
est aliq̄d distinctum: manifestū est: qꝛ non vere dr̄ in illa subā
quod est alicuius dispositionis. hec ille. Et ibi Com. sic ait.
Quoniam autem manifestum est: ꝙ in principio ex quo est
generatio. s. principium ſm naturam non debet esse aliquid
eorum que generanſ ex eo actu: manifestum est ꝙ illud pri=
cipium non debet esse in aliqua dispositione eorum que fiūt
ex eo: neq3 secūdū qualitatem accidentalem: neq3 subālem.
hec ille. Sed de ista materia vide diffuse Doc. in scđo. vbi su
pra. Et quod tertio dicit: ꝙ similitudo albi ad oīa alba / vna
est tm̄ relatio in essendo / sed multiplex in respiciendo / ⁊ hoc
est manifeste falsum ⁊ subtiliter īprobatū3 a Doc. in. 3. d. 8.
⁊ vide q̄ ibi ꝓlixe exposui. Et qđ quarto dr̄ de specie i medio
respectu obiectorū est tm̄ vnica ſm esse ⁊ multiplex in repñ
tando ⁊ dependēdo. hoc ēt reputo manifeste falsum. Et qꝛ
hoc improbare non est pñtis speculationis / nec ꝑtinens ad
intentionem principalem. ideo pro nūc addmittaſ / nō est in
conueniēs plures species colorū eē in eodem puncto aeris
distincte realiter / ⁊ similiter plura lumina / vt patz a Doc. i.
5. metaphy. sue. ¶ Cum dicit ad primā instantiam Doc. ꝙ
Doc. non intellexit Tho. Dico vt apparet ex litera doc. ꝙ si
Tho. itellexit tm̄ de materia receptiua ꝑfecte itellexit Tho.
nec est verisimile Doc. merito subtilem positionem Tho. in
hac ꝑte ignorasse. Nā cū probat ꝙ aīa multipliceſ / ondit ip
sam multiplicari / nō ꝑ aliud / ⁊ aliud receptiuū / vt pz ex lite
ra Doc. Et quod dicit de articulis damnatis ꝙ nō loquenſ
de materia receptiua. Hoc patet manifeste falsū. nā i tertio
artic. vbi habeſ sic forme nō recipiūt diuisionē nisi ſm diuisi
onē materie error ꝙ nō intelligiſ nisi de materia receptiua.
Et tenēdo ꝙ Tho. tm̄ loquiſ de materia tm̄ receptiua / ⁊ ꝙ
forma oīno irreceptibilis sit implurificabilis rōnes date ab
isto ad istātias Doc. minime soluit illas / et doleo ꝙ sic sicco
pede trāsit illas / nec v̄ba / nec sēsū v̄boꝝ adducit / q̄s si recte
intelligeret / aut illa approbaret / aut nō sic expedite / ⁊ q̄dā=
mō supficialr̄ trāsiret. Nō. n. v̄ba doc. sūt p̄termittēda. cū iſ e
inter oēs Doc. resolutissim⁹ fuerit / ⁊ iō volēs improbare tm̄
Doct. oportet fideliter adducere ea q̄ doct. dicit ꝯtra Tho.
sicut ⁊ ipse doc. fideliter opi. Tho. adducit. qđ ergo dicit ꝙ
illa maior est falsa. s. quo p̄mo aliquid est in actu extra cau=
sam ⁊ in intellectum: eo est hoc p̄mo: illa propositio si recte
intelligatur vt ipsam supra exposui nullā patiſ instātiā. qđ
ergo dicit ꝙ vnum q̄dq3 ē primo extra causam ⁊ intellectū
eē significato per secūdū adiacens: ⁊ tm̄ nō est illo hoc. Sed
ad hoc videtur implicatio ꝙ Franciscus sit extra causam ⁊
intellectum: ⁊ ꝙ non tm̄ sit: sed ꝙ etiam non sit singulare ⁊
indiuiduū: videtur oīno impossibile. Et si dicatur ꝙ illud est
singulare ꝑ materiam receptiuā. Contra hoc est ratio doc.
quam ipse non adducit. vz. ꝙ ipsa anima intellectiua in ali
q̄ priori nature q̄3 infundaſ corpori est vere terminus crea=
tionis: ⁊ vt sic terminat de necessitate erit hec ⁊ singularis
quia creatio nō terminatur primo nisi ad ens reale actu exi
stens ⁊ singulare. Et quod dicit de eē significato per secun
dum adiacens: videlicet ꝙ vnumq̄dq3 extra causam ⁊ intel
lectū: est primo ipso eē significato per secūdum adiacēs: qꝛ
quero si. a. vt est terminus creationis est ipso eē prio signi=
ficato ⁊c. Aut. a. tm̄ icludit ipm eē quidditatiue: aut eē exi
stentie: aut eē eēntie ⁊ existentie: ⁊ eē singulare. Nō primo:
qꝛ eē quidditatiuū vt p̄cedit oēm existētiā nō est terminus
creationis. Si secūdo. habetur intētum: quia nihil prio ha=
bet eē exñtie: nisi singulare: ⁊ ꝑ cōsequēs dicere ꝙ. a. est ipo
eē primo significato ꝑ secundū adiacens: ⁊ ꝙ nō sit singula
re est iplicatio. Et qđ dicit ꝙ. a. nō est illo eē hoc. i. ꝙ. a. nō
est singulare ꝑ eē significatum ꝑ secundum adiacēs in ista
parte nō intelligit doc. sicut nec in multis alijs locis. nō eī
dicit doc. ꝙ. a. sit hoc ipso eē. Dicit eñ sic doc. quo aliquid ē
in actu extra causam ⁊ intellectum: eo est hoc primo: qꝛ sic
eē nō competit nisi huic. Ista litera doc. debet sane intelli=
gi potest. n. habere multiplicē sensum: quia ly eē pōt multi
pliciter intelligi: in ꝓposito tm̄ intelligiſ tm̄ de eē existētie p̄=
mo: qꝛ eē existētie primo cōuenit singulari: ita ꝙ eē existen=
tie primo de necessitate icludit singularitatē: prius eī intel
ligiſ natura singularis: q̄3 itelligaſ actu exñs. vt patuit in
secūdo di. 3. imo eē existētie prio ꝯuenit singl'ari vt gradus
intrinsec⁹: l3 inter eē existētie ⁊ singl'aritatem sit aliqualis
distinctio. Intelligitur ḡ ista propositio sic: quo aliq̄d est in
actu extra causā ⁊ intellectū. s. in actuali existētia eo ē hoc
primo. i. ꝙ eē actuale existētie p̄mo cōuenit singulari: qꝛ cui

puenit esse actualr existentie: primo ei cōuenit esse. Doc. nō dicit ergo doc. ꝙ eodem formaliter sit actu existēs. ⁊ sit hec: sed est actu existens sua existentia: ⁊ est hec sua propria hecheitate: sed quia esse existentie primo conuenit singulari: ideo illud quod est tale esse primo est primo singulare. Et hic sensus huius litere: quē ipse non adducit. qui. n. vult habere sensum Doc. oportet per multum tempus illi doctrine vacare oibus aliis pretermissis propter eminentes sensus in verbis Doc. contentos. Et ꝙ dicit ꝙ probatio doc. nihil valet, etiam fm apparentiam, verum dicit: quia non intelligēs ppositionē. minus etiam pbationem percipit. Elicit. n. iste ex probatione minoris Doc. ꝙ esse extra intellectum ⁊ causā: ⁊ esse hoc, dicant eandez formalitatem, qḋ Doc. non dicit, vt supra patet declarādo illa propositionē. Et posito etiam ꝙ esse extra causam ⁊ intellectum. ⁊ esse hoc sint idē formaliter adhuc inter illa potest stare distinctio ex natura rei: ⁊ p ꝯñs. a. non erit eodem esse: ⁊ esse hoc: licet eodem sit realr esse: ⁊ esse hoc: cum esse hoc: ⁊ eē sint simpliciter realiter idē vt supra patet a Doc. in secūdo. d. 3. q. 6. ¶ Ad aliud quod dicit: ꝙ nec somniauimus ꝙ forma in materia existens sit hec per materiam intrinsece: seu formaliter; sed causalr: q2 materia est causa forme in genere cause materialis. Dico ꝙ hoc est minus bene dictū. forte enim eēt minus incōueniens dicere formā esse hanc per materiā intrinsece: cū forma maxime materialis habeat tm̄ esse existēs in materia, ꝙ̄ dicere eē hanc causaliter p materiam: cum materia nullo mō sit causa forme: nisi tm̄ receptiua. Et vltra si forma est hec p materia causaliter. quero an hecheitas per quā est hec: q̄ est entitas positiua etiam fm ipsos sit causata a materia in ipsa forma: aut sit ipsa materia: aut sit tm̄ ipsa forma. Non primo: q2 materia nihil causat in forma quam recipit. Tum etiam: q2 secundū ipsos materia est tm̄ ens in actu per formam: ⁊ per ꝯñs ipsa forma erit hec intrinseca: et non p aliquid causatū a materia. alr ipsa materia per formā non eēt in actu. Tum etiam quia forma vere perficit materiā ⁊ realiter: qḋ non eēt nisi eēt intrinsece singularis: qḋ enim dat esse alicui primo includit propriū eē: ⁊ propriam hecheitatez. Non secundo: quia ⁊ ipsi negāt ꝙ materia sit hecheitas forme. Non tertio: quia forma non est formaliter hec seipsa: sz aliqua hecheitate ipsam contrahente. Et posito ꝙ eēt hec seipsa: adhuc habeo intentum. quia non erit hec per materiam; nec intrinsece: nec causaliter. Et quod dicit: ꝙ per materiam non est hec intrinsece: sed tm̄ causaliter: aut hoc dicit ex propria intentione: aut ex intentione Sancti Tho. Si primo eadem facilitate contemnitur qua et probatur: nec minimam adducit probationē. Si secundo. hoc non habetur ex verbis Sancti Thome. Preterea ista expositio cōtradicit priori expositioni. Dixit enim primo ꝙ Thomas accipit materiam tantum pro receptiuo. Receptiuum autem inquantum huiusmodi nullam causalitatem dicit respectu recepti. ¶ Ad rationes Doctoris de angelis pro tunc nullum dat responsum sed remittit se alibi: et in hoc optime facit.

¶ Responsio ad scđam instantiam doct. patet expresse ꝙ non est ad mentem sancti Tho. sic exponendo Tho. ꝙ sic intelligit. ꝙ vbi ē tm̄ vnuz intelligere ⁊ dicere adequatum illi. ibi non est: nisi vnum dicere: ⁊ vnum verbum. Hec expositio non videtur posse dari ex verbis diui Thome. dicit. n. sic i litera. vbi supra. Secunda vero supple ratio est ex modo processionum: quia deus omnia intelligit et vult vno ⁊ simplici actu: vnde non potest esse nisi vna persona procedēs p modum verbi que est filius: ⁊ vna tm̄ per modum amoris que ē spiritus sanctus. hec Tho. Si. n. Tho. intelligeret de intelligere ⁊ dicere adequato illi: nulla eēt pbatio. Nā apḋ oēs in deo est tm̄ vnū intelligere numero: ⁊ cum infertur. ergo tm̄ vna persona per intellectum. ⁊ cū probatur. ꝙ tm̄ sit vna: q2 ibi est tm̄ vnū dicere trāseat. Sz adhuc remanet difficultas quomodo ibi est tm̄ vnū dicere. Si probatur p hoc: quia ibi est tm̄ vnum intelligere ergo tm̄ vnum dicere: ꝯsequētia est enthymematica: nec est vniuersaliter vera: vt supra patuit. Et cū dicit iste nou⁹ expositor: ꝙ Tho. tm̄ loquit̄ de intelligere ⁊ dicere: que adinuicē adequantur: oporteret eū probare ꝙ ipsum dicere adequetur ipsi intelligere: qḋ nō pbat: sz tm̄ supponit. Et vltra, si sic exponit Tho. tunc videtur petere principium supponendo qḋ probare debet. Et vltra: q̄ consequentia est ista: si intelligere est vnū ⁊ dicere adeq̄tur illi. ergo tm̄ est vnum verbum. Non. n. ꝯsequentia formali pōt sequi consequens verum ex antecedente falso. vt p3 p̄ mo priorum. Nam hoc antecedens scilz itelligere ⁊ dicere adequari: non est vniuersaliter verū. Tum etiam: q2 nulluz consequentia pōt sequi verum ex antecedēte icludente falsū: licet sequatur ex vna parte illius antecedentis, ⁊ sic in proposito: verbum tm̄ esse vnum: sequitur ex ista parte antecedentis: ex hoc ꝙ dicere est vnum. sed non ex hoc ꝙ intelligere est vnum vt supra patet a doc. quia si verbuz produceret aliud vbū: eēt simplr vnū intelligere in vtroq3 verbo. ⁊ tm̄ essent duo verba: ⁊ duo dicere correspondentia. Et qḋ dr iste expositor: ꝙ ex vnitatē forme absolute optima infert̄ vnitas forme respectiue: seu actiōis adeq̄te. Si absolute intelligit: hoc patet esse manifeste falsum. Nā eadē res absolute summa pōt habere plures actiones: q2 etiam plura pducta. vt p3 de sole, qui secundū suum eē absolutum pōt esse cā plurium. Deinde quero quid intelligit, cum dicit actionem adequam forme absolute, si intelligit ꝙ ab vna forma absoluta nō pōt eē nisi vna actio. hoc p3 manifeste falsuz, ⁊ hoc etiā posito, adhuc nō probat intentum, quia dicere non ē actio ipsius intelligere, cū intelligere etiam fm Tho. nō sit ratio formalis producendi verbum in diuinis. Vult. n. ipse in prima pte Summe. q. 41. art. 5. ꝙ essētia diuia sit ratio formalis producendi filiū: vbi sic ait. Sic igitur dicēdū est, ꝙ potētia generandi pricipalr significat diuinā essētiam, vt Magister dicit septima di. primi. nō aūt tm̄ relationem. nec etiam essentiā inq̄ntum est idē relationi. Et infra idem inquit quo pater generat est natura diuia, in qua sibi fili⁹ assimulat̄. Et fm hoc Dama. dicit, ꝙ generatio est op⁹ nature, nō sicut generantis, sed sicut eius quo generās generat. Et iō potentia generādi significat in recto naturam diuinam, sed in obliquo relationē. hec ille. Et licet iste nou⁹ expositor exponat ibi Tho. ꝙ accipit diuinam naturam p omni absoluto i diuinis. Sed quicquid sit parū est curandū, p̄cipue cū verba diui Tho. sint ita clara ⁊ apta, ꝙ non oportet ea retorquere ad alium sensum. ¶ Ad illud qḋ dicit ad tertiam instantiam doc. contra Tho. ꝙ natura sumendo fm vnum modū cōicandi, fm illum modum est determinata ad vnum numerō. Sed hoc patet eē falsum. quia eadem natura nūero exis fm modum naturalem agēdi: nō tm̄ pōt in plura numero distincta successiue. sed ēt simul, licet forte non eque pfecte vt p3 de sole applicato diuersis passis. p3 ēt de intellectu, q̄ simul plura intelligit. Et qḋ dicit, ꝙ in hoc differt agēs naturale ab agente volūtario. Agēs. n. naturale simul vnica actiōe vnū tm̄ producit effectū. Agens vero volūtariū pōt simr plā pducere, ⁊ allegat Coment. 12. meta. c. 44. Sed certe hec non ē differentia agētis naturalis ⁊ agētis volūtarii. Sed hec ponit̄ dria. videlicet ꝙ agens naturale nunꝙ̄ potest esse ad contradictoria: licet possit esse ad disparata: quia agit per modum nature ⁊ de necessitate nature: iō stante dispositione agentis ⁊ passi: sic de necessitate agit ꝙ non potest non agere. Agens vero voluntarium pōt in opposita cōtradictorie. Et hec est differentia quā ponit Aristo. 9. meta. t. c. 3. Palā inquit: quia ⁊ potentiarū alie erūt irrationales: alie cum ratione: quapropter omnes artes ⁊ scientie factiue potentie sunt. i. ꝙ practice scientie. vt puta mechanice ⁊ morales potentie sunt. s. ratiōales. Et parū infra. Et que quidem cum ratione omnes contrarioꝝ sunt eedē. Et que irrationales vna vnius. vt calidum calefaciēdi solū: medicatiua aūt infirmitatis ⁊ sanitatis. Et vult dicere ꝙ potētie rōnales se hn̄t ad opposita: irratiōales aūt non: sed ad alterum oppositoꝝ tm̄. Et potentia rationalis non tm̄ ē ad opposita positiue: sed etiā priuatiue ⁊ contradictorie, vt patet in eodē text. Vide ibi. ⁊ que exposita sunt a doc. sup p̄io di. 2. Et sic p3 ꝙ illa nō est dria inter agēs naturale ⁊ volūtarium. quā iste assignat. Et qḋ adducit de comentatore. 12. meta. cō. 44. patet in illo comento: quomodo nec ex intentione comētatoris: nec per verba eius p̄cise habetur talis differentia inter agens naturale ⁊ voluntarium. ¶ Ad alia que dicit respondendo ad instātiam doc. contra quartam instantiā sancti Tho. non oportet aliter improbare: cum nec vere nec apparenter soluat rationem doc. Et sic patet quomodo respōsio istius noui expositoris minime euacuat rationes doc. contra Tho. ¶ Ibi. Ad conclusionem negatiuam apponitur ratio talis a quibusdam. Hic doc. ad probandum ꝙ non possunt eē plures filii in diuinis: adducit vnā rōnem Hen. ⁊ ratio stat in hoc. Actus siue pductum adequatum principio productiuo intensiue: ⁊ semp stās sic ꝙ semp producitur: vt adequatum principio pductiuo: non compatitur secum alium actum: siue aliud pductum eiusdem rōnis: supple ꝙ sit pductum ab eodem principio pductiuo. Sed actus gn̄ationis in diuinis: siue filius qui est totalis termin⁹ adequatus illi⁹ generatiōis: est adequat⁹ memorie fecunde: vt pncipio pductiuo: ⁊ semp stat: ergo i diuinis est tm̄ vna generatio: ⁊ tm̄ vnus filius: maior videtur nota: ⁊ minor pbatur: q2 in deo tota fecūditas ordinata ad filii generationē ē exhausta in

Agētis naturalis ⁊ voluntarii discrimen.

Opi. He.

vnius filij generatione: patet quia vnico actu generādi sem per manente: producitur vnus filius semper manens. ⁊ ex eodem semper vniformiter se habente. Et confirmatur: q̄ꝛ sicut est impossibile vnam ⁊ eandem materiam simul moueri pluribus motibus generationis vel alterationis ad plura solum numero differentia ergo sic est impossibile plura solo numero differentia esse ex eodem principio semper vniformiter se habente: quorū quodlibet adequatur illi ꝑncipio. Antecedens est notum. quia eadem materia ligni nō simul mouetur ad duas formas substātiales ignis solo nūero differentes: nec similiter subiectum simul pōt moueri ad duas albedines solo numero differentes. Et hec est expressa snīa phī tertio phy. t. c. 19. sic dicentis. Inconueniens inquit est per duos motus simul moueri: quedam namqꝫ erunt alterationes due vniꝰ ⁊ in vnā speciē: sed impossibile ē: ⁊ ibi com. deinde inquit. Contingit aliud opinabile ⁊ est: vt idē numero moueaꝝ duobꝰ motibꝰ diuersis: vt idē numero. Hec ille. Hoc idem pꝫ tertio phy. t. c. 37. cōsequentia videtur nota.

¶ Secundo ꝓpter quedam verba doct. potest sic formari ratio. Ubicunqꝫ aliqua tota fecunditas in generatione alicuius sic exhauritur ꝙ non manet ad alium actum generationis alterius filij: ibi tali fecunditate non pōt esse alius filius: sed in generatione filij in diuinis sic tota fecūditas patris exhauritur: ꝙ non potest manere in patre respectu alterius filij ergo ⁊c. ¶ Rn̄detur a doc. negando minorem: ⁊ cōcedendo maiorem. Et cū probatur illa minor per hoc ꝙ generatio filij semper stat ⁊c. ⁊ sic probatio minoris pōt eē ratio prius facta. s. actus adequatus principio actiuo ⁊ semper stans ⁊c. Sed actus generationis in diuinis est hmōi ergo ⁊c. Et doc. negat istam ma. prime rationis que assumiꝝ ad probandum minorem secunde rōnis: ⁊ non tm̄ negat illam maiorem: sed etiā contra ipsam instat ibi. Contra istam rōnem ꝙ non concludit sufficienter propositū: pōt argui sic Quecunqꝫ potentia ⁊c. Ista ratio stat in tribus dictis. Primū ꝙ aliqd repugnare alicui: potest dupliciter intelligi Primo simpliciter ⁊ absolute: et ratione proprie entitatis: sicut dicimus ꝙ rudibile repugnat homini simplr̄. Scd̄o ꝙ tantū repugnat rōne alicuius posterioris actu inherentis. sicut dicimus ꝙ nigredo repugnat homini actu existenti sub albedine ⁊ non repugnat homini absolute: sed tm̄ rōne albedinis stantis in hoīe. Scd̄m dictū est qd̄ repugnat p̄mo mō alicui nunq̄ꝫ potest inesse etiā per quodcunqꝫ posterius in illo cui repugnat: quia quod repugnat alicui simpliciter: nunq̄ꝫ fiet non repugnans per qd̄cuqꝫ posterius vt patet a doc. in primo di. 3. q. 5. contra Hen. Et qd̄ repugnat secundo mō pōt simpliciter inesse: q̄ꝛ circūscripto posteriori cui repugnat pōt inesse priori: cui tm̄ repugnat rōne illiꝰ posterioris. Tertiū dictū est: ꝙ qcq̄d ē i diuinis sic ē necesse eē: ꝙ est simplr̄ ipossibile ipꝫ nō eē in q̄cūqꝫ instāti. Et qd̄ nō repugnat in diuinis simpliciꝝ ad intra illd̄ tale est ibi de necessitate nature. Istis presuppositis: infert doc. intentum principale contra illam ꝓpositionem. s. ꝙ actus adequatus principio productio ⁊ semꝑ stans: alius eiusdem rōnis non pōt inesse. Si ergo alius filius non potest esse in diuinis: ex hoc ꝙ primus filius adeq̄tur in perfectione principio productiuo: ⁊ semper stat. sequitur ꝙ nō repugnat simpliciter: quia tm̄ repugnat rōne p̄mi filij semper stantis. Sed quod non repugnat simpliciter in diuinis illud est simpliciter possibile ⁊ omne possibile ad intra est ibi de necessitate nature. ⁊ per ꝯn̄s si illa ratio Hen. est vera: concludit plures filios esse in diuinis. Dicit ergo doc. sic. Quecunqꝫ potentia pōt habere alium actum: si ille actꝰ non staret semper: illa simpliciter pōt habere alium actum. sed potentia generatiua in diuinis per Hen. solū ex hoc nō pōt habere alium actū: q̄ꝛ ille actꝰ semper stat: ergo illa potentia absolute pōt habere alium actū. Et probat illā ma. rōne ⁊ exemplo: Rōne sic. quia potētia naturaliter prior est actu. vt patet. 9. meta. t. c. 13. Et vide ibi: quō potentia sit prior actu tpe: quia certum est ꝙ potentia actiua que est in actu: est prior actu ipso producto. Modo qd̄ non repugnat priori naturaliter: nisi per illud qd̄ est posterius natura: simpliciter nō repugnat sibi: vt supra dixi: ⁊ sic patꝫ rō doc. Et similiter exemplū est notū. ¶ Ibi. Confirmatur ista ratio. Ista confirmatio supponit vnum videlicet. ꝙ qn̄ sunt duo effectus eiusdem rōnis nō est talis ordo inter illos: vt vnꝰ dicatur prior: ⁊ alter posterior. presertim si illi effectus sint ꝑ se stantes. qd̄ dico: q̄ꝛ forte vna pars aeris. puta ꝓpinq̄ priꝰ illuminaꝝ q̄ꝫ remota. Cōparando ēt duas illuminatiōes eiusdē rōnis ad idē lucidū: vna nō supponit aliā de necessitate. Aliq̄n vero est ordo effectꝰ ad effectū: vt posterioris ad priꝰ sic ꝙ posteriꝰ nō pōt haberi: nisi priori prius habito. Et sic dicimꝰ ꝙ intellectꝰ de necessitate est priꝰ operatiuꝰ q̄ꝫ sit ꝓductiuus: que tm̄ intellectio ⁊ productio sunt alterius rōnis q̄ꝛ vnū est absolutū ⁊ reliquū relatiuū. Sed qn̄ sūt duo effectus eiusdē rōnis ab eadem cā: nō est talis ordo prioris et posterioris: quia vnū est eque ꝓducibile imediate a tali causa sicut aliud. ⁊ ecōtra. Cū ergo due generatiōes in diuinis si essent: essent eiusdem rōnis: ⁊ essent ab eodē principio ꝓductiuo: non esset maior rō de vna q̄ꝫ de alia ꝙ imediate sit a tali principio. Et probat quia potentia ꝓductiua est prior natura actu ꝓductionis. Tūc arguo sic. quecunqꝫ potentia ꝯparatur ad duos actus posteriores ipsa: inter quos nō est necessario ordo prioris ⁊ posterioris: talis potentia esset ꝓductiua vnius sicut ⁊ alterius: quia semper comparatur vt prior: sed potētia generatiua in patre est prior ipso actu generationis: ergo sicut pōt habere vnū actum generationis ita pōt habere alium: cum nō sit maior rō de vno q̄ꝫ de alio Et sic si secundus actus generationis non pōt inesse stante primo/ ⁊ ille secūdus est ita imediate ꝓducibilis sicut ⁊ primus. Et ꝙ non sit ordo prioris ⁊ posterioris inter illos/ sequitur. vel ꝙ vterqꝫ sit simul a potētia tali vel neuter/ q̄ꝛ quicq̄d ibi pōt esse de necessitate absoluta: ibi est. Et sic ptꝫ ista confirmatio. ¶ Ibi. Uidetur ergo q̄ꝫtum ad istā rationem ⁊c. Dicit doc. in ista litera ꝙ non ꝓbaꝝ sufficienter illa ꝯclusio negatiua (scꝫ ꝙ non possint esse simul plures generationes eiusdem rōnis) nec ꝑ hoc ꝙ vna generatio semꝑ stat vt supra patuit. Nec per hoc ꝙ vna materia nō pōt simul ꝑfici pluribꝰ actibus eiusdē rōnis: puta ꝙ essentia diuina que poniꝝ scꝫ Hen. quasi materia respectu generationis: pficiaꝝ duabꝰ gn̄ationibus eiusdem rōnis. Et ꝓbaꝝ ista secūda ps sicut ⁊ prima: quia si eē̄ntia diuina nō pōt ꝑfici simul duabꝰ ꝓductionibꝰ eiusdē rōnis/ aut hoc ideo est/ q̄ꝛ sibi repugnat simplr̄/ ⁊ hoc nō ꝓbaꝝ ab Hen. Aut q̄ꝛ stante vna ꝓductione in essentia/ alia non pōt inesse/ ⁊ sic secūda ꝓductio non repugnat simplr̄ in eē̄ntia diuina/ sed tm̄ rōne alterius gn̄ationis inexn̄tis/ qua stante secūda nō pōt inesse/ ergo nō repugnat sibi simplr̄/ ergo absolute possibile est scd̄am inesse. ⁊ si pōt inesse absolute de necessitate inest/ vt supra patuit Pōt ēt ꝓbari illa scd̄a ps ꝑ illā ꝯfirmationē/ q̄ꝛ potētia q̄si receptiua ex se nō magis determinaꝝ ad vnū q̄ꝫ ad aliud. Et ꝙ prius sit sub vna forma q̄ꝫ sub alia/ hoc erit ꝑ rōnē ꝓducētis priꝰ inducētis vnā q̄ꝫ aliā/ sꝫ sicut supra ꝓbatū ē. potētia gn̄atiua in diuinis: cum sit prior vtroqꝫ actu gn̄ationis: ita pōt in vnū inmediate sicut ⁊ i alium: ḡ due ꝓductiones eiusdē rōnis/ vel tres: Uel simul erunt in eē̄ntia diuina a potentia productiua vel neutra. Et sic patet ista secūda ps ꝓbata.

¶ Dicit ḡ doc. vnā cōclusionē valde notabilē ꝙ oportet ꝓbare ꝙ sic est necessitas ad vnam ꝓductionē vnius rōnis/ ꝙ si per impossibile illa non semꝑ staret: vel nunq̄ꝫ esset: adhuc nulla alia posset haberi in diuinis eiusdē rōnis. Oportet ēt ꝓbare ꝙ hic pater in diuinis est sic de necessitate absoluta hic pater ꝙ si per impossibile ille non eēt: nullus aliꝰ eēt. Et silr̄ oportet ꝓbare ꝙ hic filius i diuinis sic necessario est hic filius: ꝙ si per impossibile hic filius non eēt: nullus alius filius eēt. Hoc idē dico de gn̄atione actiua in patre: ⁊ passiua in filio. ꝙ oportet ꝓbare ꝙ hec gn̄atio actiua in patre/ sic de necessitate est hec generatio actiua. ꝙ si per impossibile illa nō eēt: eēt impossibile simpliciter aliam esse. hoc idē dico de gn̄atione passiua: ⁊ similiter idē dico de spiratiōe actiua ⁊ passiua: ⁊ sic patet litera doc. Et ex his patet quō lrā doc. in primo di. 2. parte. 2. q. 2. in rn̄sione ad vltimū argumentū non concludit de necessitate ibi tm̄ eē vnā ꝓductionem eiusdem rationis. Dicit em̄ sic potentia finita non potest habere simul duos terminos adequatos in produci: licet possit habere vnum in produci ⁊ alium in producto esse: potentia tamen infinita habet terminum suum intra se semper in produci: ⁊ iste est adequatus: ideo non potest habere plures termios. hec ille. Hec ratio non magis concludit q̄ꝫ illa Hen. nisi accipiat adequationem tam intēsiue q̄ꝫ extensiue. Nec similiter litera doc. quā ponit in primo. vbi supra. q. 3. rn̄dēdo ad. q. circa finē. vbi sic dicit. Ulterius sequitur. si non sunt ibi nisi duo principia productiua alterius rationis. ergo tm̄ sunt due ꝓductiōes numero. ꝓbatio: quia vtrunqꝫ principium productiuum habet productionem sibi adequatam ⁊ coeternam: ergo stante illa non potest habere aliam. hec ille. Et ideo oportet multum considerare literam doc. Sufficit. n. doc. in illis locis tm̄ ostendere ꝙ ex quo sunt duo principia alterius rōnis ⁊ infinita: ergo ⁊ duo producta tm̄ infinita que adequantur illis principijs: tam intensiue q̄ꝫ extensiue: sed quomodo sic adequātur alibi habet ostendere quod ⁊ facit in presenti. q. Cōformat passū pas- sui egregie

De secundo articulo hic doct. intendit probare

conclusionem negatiuam. videlicet ꝙ est simpliciter impossibile esse plures productiones eiusdem rationis in diuinis. Et hoc probat tripliciter. Primo argumēto ducente ad impossibile. Secundo argumento ostensiuo. Tertio ex intētione philosophi. ¶ Quantum ad primū deducit doc. ad hoc impossibile. s. ꝙ actu essent infinite productiōes in diuinis: si possent esse plures eiusdem rationis. probatur ista consequentia. s. si in diuinis possunt esse plures ꝓductiones eiusdem rōnis: puta plures generationes actiue: vel passiue. ergo ⁊ infinite: patet ista cōsequētia pͥmo auctoritate Aug. contra Maximinum lib. primo. vbi intendit probare ꝙ si filius genitus posset generare alium filium: ille alius posset generare aliuꝫ: ⁊ sic in infinitū. Dicit eñ sic absit vt ideo potentior sit pater filio: vt putas. quia creatorem genuit pater: filius autē nō genuit creatorem. neqꝫ eñ non potuit: sed nō oportuit. Et subdit quare non oportuit. Immoderata esset diuina generatio. si genitus filius nepotē gigneret patri. quia nisi ⁊ ipse nepos auo suo pronepotem gigneret fm vestrā mirabilem sapientiam impotens diceretur: similiter ⁊ ille ⁊ ille. Et subdit: nec impleretur generationis series: si semper alter ex altero gigneretur: nec etiam perficeret eā vllus: si nō sufficeret vnus omnipotens. hec ille. ¶ Sed dubitatur de auctoritate Aug. in hoc qđ dicit ꝙ filius potuit generare filiū: sed nō oportuit: ꝙ si filius potuit generare filiū. ergo de facto genuit. quia q̄cquid est ibi possibile: est semper in vltīa actualitate. ¶ Rūdeo ꝙ dictū Aug. debet intelligi q̄tū ad perfectionem principij ꝓductiui: quia illud idē pͥncipiū. s. memoria fecunda est ita perfecta in filio sicut in patre: sed vt in filio nō dicitur potētia generādi. sed tm̄modo in patre vt supra ostēsum est in pͥmo di. 7. Intelligit ergo Aug. ꝙ illa eadem perfectio que est in pr̄e: eadeꝫ pfecta est in filio: sed quia tali principio productiuo tm̄ sibi correspondet vna ꝓductio ⁊ vnum productum: ideo vt in patre dicit̄ potentia generādi non autem vt in filio. ¶ Ibi probatur eadē cōsequētia per rōnem sic. Hic doc. probat illam cōsequentiam ostēsiue. Quicquid eñ est plurificabile eiusdeꝫ rōnis vel ad plura eiusdē rōnis se habens: non determinatur ex se ad certam pluralitatem: patet hec propositio: siue comparādo cōe ad sua singularia: siue cām ad sua causata siue principium ad sua pͥcipiata. patet etiaꝫ de cōi. Si eñ natura humana de se est plurificabilis in duo singularia: ita de se est plurificabilis in infinita. i. ꝙ q̄tū ē ex pte sua nō repugnat sibi posse plurificari in infinita: hoc idē ptꝫ de cā respectu effectus: que si ex se pōt ꝓducere duos effectus eiusdē rationis: ita q̄tum est de se pōt producere in infinitum cum non sit maior ratio de vno q̄ȝ de alio. Ex hac ꝓpositione probata sequitur ꝙ qđcūqꝫ plurificabile eiusdem rōnis q̄tum est de se: pōt extendi ad infinita nisi determinet̄ aliūde: nec determinari potest per principium eiusdē rōnis. ptꝫ quia si natura eiusdē rationis ex se non determinat̄ ad certū numerū: ita nec pͥncipiū formale eiusdem rōnis poterit esse ratio: quare sit determinatio ad certū numeruꝫ: si eñ a pōt multiplicare naturā humanam in duo singularia: ideꝫ a. vel aliud eiusdē rōnis cum. a. poterit ꝓducere illam naturam q̄tum est ex parte sua in infinita singularia eiusdem rōnis. cum nō sit maior ratio de vno q̄ȝ de alio: si ergo generatio actiua ex se non sit determinata ad certū numeruꝫ: cū sit plurificabilis in plura: nec erit determinata ad certum numerum per pͥncipium eiusdem rationis: puta per intellectum diuinum. si enim intellectus diuinus potest esse principium plurium rationum eiusdem rationis. ergo q̄tum est de se potest esse principium infinitarum productionum eiusdem rationis: nec videtur ꝙ ista determinatio ad certum numerum possit fieri ab aliquo posteriori: quia a posteriori nihil habet suam entitatem: ergo nec vnitatem: nec certam pluralitatem. Si eñ natura humana non est ex se determinata ad certam pluralitatem: nec ex principio productiuo eiusdem rationis causante naturam in tali ⁊ tali singulari. Sequitur ꝙ per nullum posterius ipsa natura potest determinari nec ab aliquo quod est simul natura cum productionibus. Qua ratione ipsa productio que est vnius rōnis nō determinat̄ ex se ad certā pluralitatē: pari rōne nec id qđ est simul natura cū illo: nec ab aliquo priori: q̄a illud prius: vel est pͥncipium formale ꝓducēdi: vel pͥncipiū ꝓducēs: qđ est suppositū a pͥncipio formali productiuo eiusdē rōnis nō est ista determinatio: vt supra patuit: nec ab ipso supposito: q̄a ad tot se extēdit suppositum: ad quot se extendit rō formalis ꝓducendi. tota eñ ratio agendi supposito: ⁊ tota perfectio agendi ipsi supposito est simpliciter a pͥncipio formali ꝓductiuo: vt exposui ī pͥmo. di. 1. q. 2. ⁊ di. 3. q. 6. Si ḡ ꝓductio eiusdē rōnis pōt multiplicari in plures. ergo ⁊ in infinitas cū nō appareat determinatio aliq̄: ex supradictis. ¶ In ista tamen litera doc. occurrūt alique difficultates. prima in hoc quod dicit ꝙ principium formale productiuū eiusdem rationis: si potest producere plura eiusdem rationis: ꝙ etiam ⁊ infinita: q͛ videtur sequi ꝙ illud tale erit formaliter infinitum: q͛ maioris perfectionis est posse producere plura simul q̄ȝ vnū tm̄: ergo posse producere plura infinita ⁊ eiusdem rationis erit infinite perfectionis: ⁊ sic calor in igne qui ponitur principium eiusdē rationis / si potest producere duos calores simul: ergo ⁊ īfinitos quod est falsum. patet ēt: q͛. d. doc. ꝙ cum non est determinata ex se ad certa causata: cum ergo sol non sit ex se deteīatus ad certa causata specie distincta: sequitur ꝙ ex se posset producere infinitas species: q͛ plures potest producere ⁊ ex se non est determinatus ad certam pluralitatem: ḡ ⁊ infinitas potest producere ḡ erit infinite perfectionis. ¶ Respōdeo ꝙ ⁊ si principium ꝓductiuum eiusdem rationis possit ex se ꝓducere infinitos effectus eiusdem rationis: non tamē sequitur ꝙ simul illos possit ꝓducere: sed tm̄ successiue: ⁊ ex hoc non sequitur maior perfectio. vt patet a doc. primo di. 2. parte. 1. q. 1. Et cum dr̄ ꝙ ex se simul potest ꝓducere duos: negatur ꝙ eque perfecte duos: sicut quemlibet seorsū vt exposui in primo supra. ⁊ in. 2. di. 3. Dico secundo ꝙ fm aliquos non sequeretur talis infinitas / posito ꝙ infiniti effect⁹ eiusdem rōnis simul possint produci ēt eque perfecti / sicut quilibet seorsum: q͛ vnus non requirit maiorem perfectionem ī causa q̄ȝ alius: nec alius ⁊ alius effect⁹ eiusdem rōnis requirit in causa aliā ⁊ aliam perfectionem: q͛ eadem perfectio q̄ est sufficiens ad vnū eiusdē rationis est etiam sufficiens ad aliud eiusdē rōnis. Prima tm̄ respōsio vr̄ verior. ¶ Ad aliud de sole. Dico ꝙ si sol possit ꝓducere infinitas species siue sil' / siue successiue esset formaliter infinit⁹: q͛ alia ⁊ alia spēs nō tm̄ requirat aliā ⁊ aliam pfectionē in causa: sed necessario pfectior spēs: maiorem pfectionē req̄rit in causa q̄ȝ imperfectior: modo si essent infinite spēs possibiles semp vna eēt pfectior alia: q͛ forme se habent: sicut numeri p phm 8. Meta. t. c. 10. Dico ergo ꝙ ⁊ si sol possit ꝓducere plures spēs: est tm̄ ex sua natura limitata determinatus ad certā pluralitatē vltra quā virtus solis non pōt. Et dico ꝙ doc. hic loquit̄ de cā eiusdē rōnis. i. de causa que cōparat̄ ad effectus eiusdē rōnis. ꝙ illa si pōt ꝓducere duos. ergo ⁊ infinitos quātū est de se. Non. n. loquit̄ de causa eiusdē rōnis pͨcise in se: sed tm̄ in comparatione ad effectus. ita ꝙ illa dicatur causa eiusdē rōnis: que respiciat effectus eiusdē rōnis / licet illa causa sit equiuoca respectu illoꝝ effectuum: ⁊ causa dr̄ alterius rōnis que respiciat effect⁹ alterius rōnis: ita ꝙ ista cōparatio fiat tm̄ effectus ad effectum: non autē effectus ad causam. ¶ Ibi. Secundo arguit̄ ostensiue sic. Hic doc. ꝓbat eādem cōclusionem p rōnem ostensiuā: siue demonstratiuā. ⁊ rō stat in hoc. oē plurificabile ī diuinis necessario determinat̄ ad aliquā certā pluralitatē / puta dualitatem: vel trinitatem ⁊c. Sed ꝓductio eiusdem rōnis ī diuinis nullo mō pōt determinari ad certā pluralitatē. ergo: maior primo declaratur. q͛ cum dico necessario determinatur ad certā pluralitatem: intelligo sic / ꝙ sit simpliciter impossibile excedere illam pluralitatē: ⁊ non loquendo de impossibili per posterius / vel p aliquod simile: sicut dicimus ꝙ impossibile est hoīem stantem sub albedine fieri nigrū: impossibilitas. n. nigredinis inest hoī nō absolute: sed rōne alicui⁹ posterioris. s. albedinis. intelligitur ergo de impossibili absolute quod inest rōne nature: maior sic intellecta ꝓbatur: ⁊ ꝓbatio stat in hoc / si necessario nō determinat̄ ad certam pluralitatē. ergo de se pōt eē in īfinitis: ergo ibi actio est infinita pluralitas īdiuiduoꝝ: vt supra patuit. quicquid n. ibi pōt eē ibi de necessitate ē actu. Probatio minoris. Si ꝓductio eiusdem rōnis in diuinis posse determinari ad certā pluralitatē inferioꝝ eiusdē rōnis necessario p̄exigeret aliqua plura alteri⁹ rōnis per q̄ determiet̄ ad certā pluralitatem. patet ista. quia ex se determinatur: nec per aliquid qđ est simul natura cum ea: nec p principium ꝓductiuū eiusdē rōnis: nec p aliquid posterius: vt supra patet in pͥa ratione. Sequitur ergo ꝙ erit determinata p aliqua plura alterius rōnis. sed hoc non: q͛ ꝓductio eiusdem rōnis / puta generatio in diuinis: tm̄ p̄exigit rōnem formalem ꝓducendi: ⁊ ꝓducens qđ. Sed eadem rō formalis / sicut pōt eē rō ꝓductiua vnius: ⁊ etiā alteri⁹ eiusdē rōnis sicut calor: ita potest eē ꝓductiuūs vnius caloris: sicut ⁊ alteri⁹. ḡ illa certa pluralitas nō potest eē ab eadē rōne formali: q͛ pͥcipium ꝓductiuū eiusdē rōnis / si ex se nō est determinatū ad certā pluralitatē. pōt eē in infinitis: nec ista certa pluralitas: erit a principio qđ: q͛ principiū quod ad tot precise se extendit:

Dubiuꝫ circa dictum Aug.

Solutio.

Difficultates notande circa literā doc. ⁊ eaꝝ solutiones.

Aduerte de q̄ causa doc. hic stelligat.

ad quod ratio formalis illius se extendit: quia principium quod habet precise rationem formalem producendi, ut possit producere. Si ergo productio eiusdem rationis posset plurificari: et per consequens a esse in infinitum: necessario esset actu infinitum: quia possibilitas in diuinis ponit necessitatem: vt ponitur. 3. phy. t. c. 32. Coment. generaliter dicit ab esse nihil differt in perpetuis. id est quod in perpetuis quod est possibile: actu est: vt clarius patet secundum aliam translationem vbi habetur: quod in eternis non est differentia inter possibile. et id quod est quod debet intelligi de esse pertinente ad naturam eterni. Unde Com. ibi in fine com. et cuius fuerit possibile aliquid esse de natura rerum eternarum illud erit necessarium: non contingens. ¶ Ibi. Tertio declaratur iuxta intentionem philosophi. Hec ratio stat in hoc breuiter: Quod non habet materiam contrahentem ad esse indiuiduum est simpliciter implurificabile: sed omnia eterna siue necessaria secundum mentem philosophi non habent differentiam contrahentem ad esse indiuisibile cum sint de se hec. ergo impossibile est productionem eiusdem rationis in diuinis plurificari. maior est nota. quia plurificabile in plura eiusdem rationis est contrahibile ad illa plura per alia et alia rationem indiuidualem. minor patet per philosophum. 12. meta. t. c. 40. vbi arguit: quod non possunt esse plures celi: quia non possunt esse plura mouentia prima. Hoc probat: quia quecunque sunt numero multa vnum autem specie habent materiam: primum autem mouens non habet materiam: est enim actus purus. Unum ergo et ratione et numero primum mouens: et immobile ens. Et hoc infert vnum igitur celum. Ait enim sic secundum aliam translationem. Quoniam autem celum est vnum manifestum est quod si plures celi fuerint erunt sicut homines. Si autem principium vnius hominis est vnum et fuerit numero vnum plura et aliud numero multum habet materiam. Sermo enim vnus quod est idem est etiam pluribus: non sermo hominis .i. secundum Com. Ea que sunt vnum in ratione .i. diffinitione sunt plura in numero: vt homo qui est vnus in numero et plura in potentia: vt Sor. et Pla. Sequitur in tex. Quod autem est essentia prima non habet materiam: quia est perfectio .i. secundum Comet. quod prima essentia que significat esse rei oportet vt non habeat materiam: quoniam si haberet materiam: haberet aliam essentiam: et sic in infinitum: et ideo necesse est: vt prima forma que est perfectio et finis non habeat materiam. erit ergo simplex. et omne simplex est in non materia. Sequitur in tex. Primus igitur motor quod non mouetur est vnus ratione et numero. Motor igitur motus continui. oportet semper vt sit vnus tantum: ergo vnum celum est tantum. i. secundum Com. et si motor est vnus numero ergo ipsum primum motum ab eo si mouetur motu continuo est vnum etiam numero: et si celum est tale: vt declaratum est ergo celum est vnum numero: mouetur enim vno motu continuo ab vno motore numero et diffinitione. hec ille. ¶ Ibi. Ex ista intentione philosophi videtur confirmari illa prima ratio adducta in primo articulo quod. s. entitas numeralis necessario competit cuilibet forme immateriali eiusdem rationis. Sed considerando intentionem Aristo. in diuersis locis textus. Hic doc. intendit ostendere quod philosophus in proposito loquatur tantum de materia que est ratio indiuiduandi: siue contrahendi naturam ad esse indiuiduale. Et primo ostendit quomodo diuersimode loquitur de materia in diuersis locis: vt facilius cognoscatur quomodo in proposito tantum loquatur de materia que est ratio formalis indiuiduandi. de qua prolixe dictum est in secundo di. 3. q. 6. Dicit igitur doc. quod philosophus quandoque accipit materiam pro principio receptiuo faciente compositionem cum actu: siue cum forma: quo dicit materiam et formam esse duo principia: vt patet primo phy. t. c. 65. et 79. Hoc idem secundo phy. et secundo de anima t. 5. et 12. meta et primo celi et alibi sepe. Dicitur igitur materia principium receptiuum: et per oppositum forma habet rationem actus. Alio modo forma dicitur quiditas secundum philosophum in multis locis: et per oppositum materia dicitur quicquid habet rationem contrahentis vel determinantis ipsam quiditatem: et hoc modo differentia indiuidualis quecunque sit ipsa dicitur materia respectu quiditatis specifice. Et dicit doc. quecunque sit ipsa: quia siue differentia indiuidualis accipiatur pro duplici negatione: vt patet per Henri. qui dicit: quod indiuiduum dicit negationem diuisibilitatis in se et negationem identitatis cum alio: vt patet in secundo dist. 3. q. 2. siue accipiatur pro existentia rei materialis. vt ponit Boetius: vt patebit in secundo sententiarum di. 3. Dicit ergo quod quocunque modo accipiatur differentia indiuidualis: potest dici habere rationem materie. pro quanto est contractiua quiditatis specifice. Sed tale contrahens: vel determinans potest dupliciter intelligi. Uno modo quasi intrinsecum inferiori sic determinato sub tali com. Alio modo quasi presuppositum determinato. Exemplum. differentia indiuidualis Sor. contrahit hominem primo modo. que est intrinseca Sor. et secundo modo hoc corpus contrahit albedinem vel colorem: quia in alio corpore est alia albedo Et secundum hoc: si non possent esse nisi tria corpora: non possent esse nisi tres albedines. Contrahens tamen secundo modo potest reduci ad materiam primo modo: pro quanto dicitur contractiua. vel saltem in diuinis quasi materiam. Et sic proprietates hypostatice: siue personales possunt dici quasi materia non quod determinent essentiam diuinam: sed determinant personas/siue hypostases. vt patet per Dama. li. t. c. 5. vel. 10. et lib. 2. c. 6. Relatio inquit non determinat naturam: sed hypostasim. et sic proprietas personalis non dicitur actus nature sed actus hypostasis. vt patet a doc. in primo. di. 1. q. 2. et di. 26. Potest etiam dici quod supposita diuina determinant relationes communes eiusdem rationis: quia quot sunt persone diuine: tot sunt etiam equalitates/vel similitudines/vel identitates. Alia est enim equalitas in patre: et alia in filio. vt patet in primo di. 31. Ubicunque igitur est pluralitas eiusdem rationis ibi necesse est ponere materiam: accipiendo materiam non pro receptiue/sed pro contrahente: siue vel sic accipiendo. s. primo vel secundo modo: quia nullo modo potest poni naturam que est vnius rationis plurificari: nisi sit aliquid contrahens hoc modo vel illo. Non enim potest poni naturam humanam plurificari in plura indiuidua eiusdem rationis: nisi per aliam et aliam differentiam indiuidualem. Nec similiter potest poni albedinem plurificari in plura subiecta: nisi illa subiecta precise determinent eam ad certum numerum. Aduerte tamen quod isto secundo modo subiectum non dicitur determinare albedinem vt dicatur hec: sit enim hec per propriam hecceitatem. Nota. Et similiter relationes communes sunt de se hec: ita quod equalitas que est in filio est de se hec. Dicimus tamen quod subiecta determinant ad certum numerum: quia communiter non numerantur accidentia eiusdem rationis nisi ad numerum subiectorum. Nam plura accidentia precise numero differentia possunt esse in eodem subiecto. etiam loquendo de accidentibus absolutis. vt patet a doc. in tertio di. 8. et in. 5. meta. doc. q. 7. Illa igitur accidentia essent precise numero distincta. Patet etiam quomodo deus posset facere plures albedines numero distinctas sine subiecto. vt posset probari per dicta doct. in secundo di. 12. q. 2. et de facto patet quomodo ponuntur plures quantitates eiusdem rationis separate a subiecto. vt in sacramento eucharistie. posset etiam facere plures albedines in vno subiecto. vt doc. vult innuere in tertio di. 8. et in. 5. met. sue. q. 7. Non vult ergo doc. hic. quod talia eiusdem rationis sint precise determinata ad certum numerum propter numerum subiectorum. Cum ergo dicat quod nullo modo potest poni naturam que est eiusdem rationis plurificari: nisi sit aliquid contrahens hoc modo vel illo: et cum dicat naturam contrahi et plurificari per aliam et aliam differentiam indiuidualem. Hoc dicit secundum intentionem propriam. Nota. Cum vero dicat formam eiusdem rationis vt albedinem: vel aliquod aliud accidens determinari ad certum numerum per aliud et aliud subiectum. Hoc non dicit secundum intentionem propriam: intelligendo quod illa certa pluralitas sit precise per aliud et aliud subiectum. vt supra patet. Sequitur et patet oppositum: vbi non est hoc modo materia: impossibilis est pluralitas eiusdem rationis: sed nec talis materia est possibilis respectu productionum in diuinis: quia nihil tale contrahens: vel determinans posset esse: nisi determinatum ad certam pluralitatem: et per consequens: nisi prius habens pluralitatem alterius rationis: vt supra patet in secunda ratione. et nulla pluralitas alterius rationis posset poni prior productionibus talibus. vt supra patuit. Et sic applicata est intentio philosophi ad conclusionem hic intenta. ¶ Ibi. Sed inquirendo qualiter et vbi generaliter secundum philosophum habeat veritatem. Uidetur dicendum quod philosophus diceret quod nec talis materia poni posset in aliquo quod est in diuinis. i. materia secundo modo: immo nec in aliquo immateriali. Unde dicit. 7. meta. c. 9. t. c. 41. quod quid erat esse et vnumquodque in quibusdam idem. vt in primis substantiis. vt curuitas et curuitatis esse. i. quod quid erat esse et singulum cuius est in quibusdam est idem. vt in primis substantiis. i. in speciebus vniuersalibus. vt curuitas et curuitatis esse quod quid est curuitatis sunt idem Sequitur in tex. Si prima est. i. si curuitas sit prima substantia et species. Sequitur in tex. Dico autem primam que non dicitur per aliud in alio esse: vt subiecto vel materia. Quecunque vero vt materia: aut concepta cum materia: non idem neque secundum accidens vnum: vt Sortes et musicum: et vocat hic primam substantiam que non habet formam in subiecto et in materia signata et indiuiduali. Quecunque vero sunt concepta vt materia: aut concepta cum materia. s. indiuiduali: vt sunt singularia non sunt idem. s. quod quid est cum eo cuius est. Sed hec auctoritas exposita est supra in secundo di. 3. q. 5. Et sic patet quomodo philosophus non vult nisi dicere quod in immaterialibus non est idem quod quid est et illud cuius est. licet aliqui sic exponant.

De tertio articulo principali in quo doct. addu-

est tres instātias: duas cōtra questionem principalem q̄b⁹ pbat q̄ in diuinis possunt esse plures pductiones eiusdem rationis. Et tertia instantia est contra illam ppositionem superius dictam in scdo articulo. s. q̄ prima distinctio finita est necessario aliquorum alterius rōnis. Per primam ergo instantiam que est contra conclusionem: pbat q̄ generatio et spiratio sint eiusdē rationis: q̄a ois pductio cui⁹ pncipiū formale pductiuū: et termin⁹ formalis pductionis sunt eiusdem rōnis est principaliter eiusdē rōnis: hec pz specialiter de termino formali eiusdē rōnis p phm q̄nto phy. t. c. 4. vbi vult q̄ mot⁹: vel mutatio magis denoiat a termino ad quē: q̄ cōiter poni͂t termin⁹ formalis pductionis: q̄ a termino a quo. Et exēplificat ibi de generatione et corruptiōe. hoc idē patet. t. c. 18. et 19. vbi exēplificat idē de motu alterationis. et augmētationis: et diminutionis et c̄. Si ergo phs vult q̄ pductiōes quaꝝ termini formales ad quē sunt eiusdē rōnis: sint eiusdē rationis: a fortiori ille erūt eiusdē rationis: quaꝝ termini formales sunt eiusdē rationis: et principia formalia pductiua: sunt eiusdē rationis: nō tm̄ adinuicē: sed etiā cū terminis formalib⁹. sed in pposito eadē essentia diuina est principiū formale pductiuū: tā respectu generationis filij: q̄ spiratiōis spirit⁹ sancti: et ē eadē termino formali vtriusq̄ pductionis: ergo generatio et spiratio sunt eiusdē rōnis mi. patet p auctoritatē Hilarij et Aug. quo ad hāc ptē. s. q̄ essentia sit terminus formalis. Nā Hilarius vult q̄ sicut fili⁹ nihil habet nisi natū. i. nisi q̄d nascendo accepit: et spirit⁹ sanct⁹ nihil habet nisi q̄d procedendo accepit: sed accepit essentiam: et patet q̄ non accepit eam nisi vt terminus formalis pductionis. Sicut dicimus q̄ genitū accepit naturā a generante: et patet q̄ nō accepit eā nisi vt terminū formalē. Patet etiā p Aug. 15. de tri. c. 26. Sicut filio inquit prestat essentiā de patre generatio. siue cōicat: ita spiritui sancto de vtroq̄ processio: sed essentiā sic cōicari per generationē/et spirationē: nō intelligitur cōicari nisi vt terminus formalis. Sicut etiam natura creata per generationē cōmunicatur supposito non intelligit͂ cōmunicari supposito: nisi vt termin⁹ formalis generatiōis. Et sic patet quomō essentia est termin⁹ formalis vtriusq̄ productionis. Et hoc prolix⁹ ostensum est in primo di. 5. q. 2. Alia pars. s. q̄ sit principiū formale productiuum. patet: quia nunq̄ termin⁹ formalis pōt aliq̄ mō eē prior. vl̄ prioritate origīs/ vl̄ prioritate pfectiōis illo pncipio formali pducēdi. patet q̄a terminus formalis p principiū formale productiuū capit esse simpliciter: vl̄ in se sicut est in creaturis: vel in alio tm̄: sicut essentia diuina capit esse non in se: sed tm̄ in persona producta: pro quanto intelligit͂ sibi cōicari. Cū ergo essentia diuia sit simpliciter prīmū ens tā primitate pfectionis q̄ originis: vt patet. q. 1. ar. p̄. Et illa est simpliciter prīmus termin⁹ formalis. sequit͂ q̄ erit pncipiū formale pductiōis. Minor etiā pbat͂ q̄tū ad vtrāq̄ ptem. per hoc: quia illud est principiū formale et termin⁹ formalis: in quo pducēs assimilat͂ pducto: et precipue qñ ē pductio vniuoca: sicut in proposito generatio filij in diuinis est simpliciter vniuoca: quia generans et genitū sunt eiusdē rōnis: similiter spiratio est vniuoca. quia spirans et spiratus sunt eiusdem rationis: et hoc satis patet in primo dist. 7. et 13. Cum ergo prima assimilatio producentis ad productū

Opi. Hē. in diuinis est essentia illa: vt essentia. (Et loquitur hic de prima assimilatione fundamētali: supple que est ratio formalis fundamentalis: qua pductum assimilat͂ pducēti) ergo illa essentia est formalis terminus vtriusq̄ productionis. et formale pncipiū pducēdi. ¶ Respondet doc. pmo recitādo duas opi. quas etiā improbat. q. 4. Prima est Hen. in sum. arti. 39. q. 3. qui vult q̄ licet essentia sit principiū elicitiuum vtriusq̄ productionis: non tm̄ est sic imediatū principium: nisi per aliud et aliud determinatiuū. Uult ergo q̄ essentia non vt absolute sumpta: sed vt determinat͂ per generationē actiuā: sit principium elicitiuū pductionis filij et vt determinat͂ p spirationem actiuā sit pncipium spiratiōis. s. s. ¶ Cōtra hoc instat doc. quia si essentia non est ex se determinata respectu vtriusq̄ pductionis: sed determinat͂ per generationē et spirationem. tūc quero aut est ex se determinata ad illos duos respectus: qui ponunt͂ alterius rationis. s. ad generationē et spirationem: aut non est ex se determinata. Si primo mō ita videt͂ ɔcedēdū q̄ sit ex se detminata ad illas duas pductiones. cum nō sit maior ratio de vno q̄ de alio. Si scdo mō ergo determinabit͂ ad illos duos respectus alteri⁹ rōnis: p alios duos alteri⁹ rōnis. et tūc q̄ro vt prius: aut ē ex se determinata ad illos duos: aut nō: si sic q̄ ē ex se detminata ad illos duos p q̄s detmiat͂ ad pductiōes filij et s. s. cū nō sit maior rō de vno q̄ de alio. Aut nō ē ex se detminata: sz detminat͂ adhuc p alios duos: tūc erit pcessus i infinitum. Et si talis pcessus sit impossibilis. statim sequitur: q̄ determinata per illos respectus: vt per principia determinatiua: non sufficit: quia non oportet ponere q̄ ex se sit determinata ad vtrāq̄ productionem cum non sit maior ratio q̄ sit determinata ad illas pductiones q̄ sit determinata ad illos respectus determinatiuos eēntie ad illas pductiones: vel oportebit ponere pcessum in infinitum. ¶ Secundo instat contra hanc opi. q̄ tunc sequeretur q̄ idē eēt determinatiuū sui. patet. q̄ per Hen. eēntia diuina determinatur ad generationem filij per paternitatem. vel p generatiuitatem: que tm̄ in re nihil aliud ē: nisi generatio actiua. vt infra patebit. q. 4. et in primo satis patuit di. 28. q. 3. siue vlt. ergo eēntia diuina determinatur ad gn̄ationē actiuam per generationem. et sic idem est determinatiuum sui.

¶ Secunda opi. est Adā li. 1. di. 6. q. 1. art. 2. qui dicit q̄ sola eēntia est principium formale pductiuum vtriusq̄ pductionis: cum sit simpliciter illimitata. et ille pductiōes erūt alterius ratiōis: q̄ aliqua pluralitas est simpliciter prima: et illa necessario erit alterius rationis. Falsa est ergo illa ppositio q̄ vbicunq̄ est idem principium et idem terminus q̄ ibi sit eadem pductio: q̄ hoc non est verum de principio omnino illimitato: quale est eēntia diuina: sed tm̄ est verū de principio limitato. Adē op's mo. ¶ Cōtra hāc opi. instat doc. q̄ si eēntia diuina est immediatum principium tam filij q̄ s. s. Tūc spūs. s. ex vi pductionis sue: nō dr̄ magis spūs. s. q̄ verbum. nec verbum magis verbum q̄ spūs san. Cum tm̄ verbum non dicatur verbum: nisi q̄ natum: et spūs sanctus: nisi q̄ datus: et sic v̄bum dr̄ verbum de memoria natum p modū nature: et spūs sanctus dr̄ datus: q̄ libere pductus p modum voluntatis. Secundo instat q̄ sequeretur q̄ non magis prīmo verbum eēt pductum q̄ spūs sanctus. patet. q̄ suppositū habens idem pricipium formale pfectum aliquarum pductionum potest ita primo per illud principium in vnam illaꝝ sicut in aliam. Et ita prima persona eque primo posset pducere spiritum sctm̄ sicut et filium: et ita spūs sanctus non necessario eēt a filio. Et ille due pductiones cum sua improbationibus clare patent in primo di. 13. ¶ Ibi tertio modo conceditur minor. Hic doc. ponit responsionem ppriam que ē satis clara. maior eñ rōnis est vera: loquendo de principio formali totali: et de termino formali totali. Sed in pposito eēntia diuina non est totale pncipium pductiuum: nec filij: nec spūs sancti: sed respectu filij est eēntia diuina: vt perfecte p̄sens intellectui diuino sic q̄ vtrūq̄ est principium formale pductiuum ptiale: licet eēntia diuina sit magis pricipale. Ex quibus integratur vnum pncipium formale totale. quod dr̄ memoria fecūda. Et siliter respectu. s. s. eēntia diuina: vt pfecte p̄sens volūtati per actū cognoscēdi ē pricipiū ptiale respectu. s. s. et pncipale et voluntas diuia aliud ptiale et integrant vnum pncipium totale: sic q̄ intellectus et voluntas non concurrunt: vt pncipia tm̄ determinatiua: sed vt pncipia vere ptialiter pductiua. Et hoc magis prolixe patet in primo di. 2. parte. 2. q. 3. et di. 7. et 13. et in scdo. dist. 1. q. 1. vide ibi. Similiter terminus formalis pductiōis loquendo de termino totali non est sola eēntia diuina: sed terminus totalis generationis filij est persona filij constituta ex eēntia et ppnetate. Aduerte tm̄ q̄ loquendo de termino formali totali: nulle pductiones possent dici eiusdem rationis adinuicē: vt p̄ase denominantur a termino totali et patet. q̄ generatio Sor. et generatio Ioānis: vt denominantur a Ioāne et Sorte pductis: non dicerētur p̄ase eiusdem rationis: q̄ Sortes et Ioānes. et si ratione nature humane sint eiusdem rationis. ratione tm̄ proprietatis indiuidualis que proprietates sunt prīmo diuerse. vt patet a doc. in primo di. 3. et 25. non eēnt eiusdem rationis: tm̄ ɔmuniter productio denominatur non a termino totali: sed a termino formali partiali et principali: qualis est natura cōmunicata siue forma. Et sic in proposito generatio et spiratio in diuinis. vt denominant͂ a termino formali principali: qui ē eēntia diuina sunt eiusdem rationis: vt vero denoiantur a proprietatibus cōstitutiuis sunt simpliciter alterius rationis tm̄ ab illis non hñt q̄ sint alterius rationis: nisi precise ex q̄dam denoiatione extrinseca: sed originatiue habent ab intellectu et voluntate q̄ sint alterius rationis tanq̄ a principiis formalibus originatiuis alterius et alterius rōnis partialibus tamen: et nunq̄ principalibus. Duo rōne termini rōnalis formalis productiones sint eiusdē rōnis et quō nō. ¶ Secundo instat contra eandem conclusionem probando q̄ possint esse plures generationes: et arguit sic. Habens principium formale producendi perfectum: potest illo producere: sed fili⁹ habet principium formale dicendi vel generandi perfectū ergo et c̄. Probatio maioris: quia ideo est suppositum potens agere: quia habet principium agēdi et maxime perfectum.

Probatio minoris memoria perfecta est principium dicēdi siue generandi: ⁊ eam habet filius: vt patet. 5. de tri. c. 7.

¶ Respondet ⁊ primo ad rem: secūdo ad formam. Ad rem responsio stat in hoc q̄ memoria in diuinis habet tm̄ vnam productionem sibi perfecte adequatam: sic adequatā q̄ est simpliciter impossibile habere aliam: immo sic habet illa determinate: q̄ si illam non haberet: esset simpliciter impossibile posse habere aliam: ⁊ illa productio sic est ibi necessaria q̄ si illa precise non esset: nec alia posset esse. Et ratio est: q̄a quicq̄d est in diuinis est ita necessario q̄ est impossibile illud idem non esse: ⁊ si per impossibile illud non esset: aliud eiusdem rōnis nō posset esse: ⁊ patet discurrēdo i oībus. Nā natura diuina sic necessario est de se hec: q̄ si illa p̄cise nō esset nec alia eiusdem rationis posset esse: patet. q̄a si alia posset ergo illa nō fuit de se: ⁊ ex sua rōne formali hec patet: quia si alia posset esse: ergo natura diuina esset determinabilis per illam aliam: ergo non esset de se hec: imo si alia posset esse: ergo ⁊ infinite: vt supra patuit. arti. 2. ⁊ in p̄mo di. 2. p̄te. 2. Et sicut dixi de natura diuina. hoc idē patet de omni alio i deo: quia quicquid est ibi ex sua entitate formali est simpliciter in vltima actualitate. ita q̄ non est determinabile ad vlteriorem actualitatem: nec per consequens ad aliquā hecheitatē ⁊ hoc in re (quicquid sit de cōceptu). ⁊ per consequens de se hoc ⁊ si illud nō esset. aliud nō posset esse. Et dico vltra q̄ q̄uis similitudo que est in filio sit eiusdem rationis cū illa que est in patre (non tamen sic intelligendo q̄ in deo sit similitudo habens maiorem vnitatē vnitate numerali preter omne opus intellectus: quia ē simpliciter impossibile: sed dr̄ eiusdē rationis pro quanto ab illa que est in patre: ⁊ ab illa que est in filio potest abstrahi vnus conceptus dictus in quid de illis) tamen illa que est in filio sic de se ⁊ ex natura rei est hec: q̄ si illa nō esset: nec alia posset esse i filio: idem dico de illa que est in patre. Et hec est ratio immediatissima: quare in diuinis non possunt esse plures productiones eiusdem rationis. Tūc vltra talis memoria erit tm̄ principium formale p̄ducendi vnā tm̄ p̄ductionē: ⁊ habita illa est impossibile q̄ sit ratio formalis respectu alterius p̄ductionis. Cū ergo illa memoria vt in filio preintelligat habere illam vnicam productionez est impossibile q̄ ipsi filio sit principium formale producendi: quia si esset principiuz formale producendi ipsi filio. aut ergo erit ratio producēdi eūdem filium: aut aliū. Nō primo: quia tunc filius gigneret se ipsum qd̄ mens nō capit. Non secundo: quia tunc esset principium duorū productionum qd̄ est impossibile. vt supra expositum est. ¶ Ad formam argumenti vbi est tm̄ difficultas grammaticalis ⁊ non realis. Et est aliqualis difficultas de hoc qd̄ ē habere. vl̄ hēri q2 hēri pōt multipliciter accipi: vt pz in predicamentis proprie tn̄ non dr̄ aliquid formā habere: nisi habeat eam: sicut formā. hoc est per moduz forme informātis. quia aliter nō est nata haberi ab aliquo: vt patet. Et vlterius nomē abstractū significans principiuz agendi cōstructū cū gerūdiuo significāte aliquā actionē natū est haberi a supposito vt sit illi principiū agēdi tali actione. Exēplum habeo potentiam videdi: potētia est quid abstractū: quia abstrahit a potēte: quia potens est potēs potentia. Et hoc verbū vidēdi est gerūdiuū significans actionem: ⁊ constituitur cū potētia. Si ergo habeo potētiam videdi: nō tm̄ habeo illam: vt formā, sicut cum dico habeo albedinem. si em̄ haberē potētiam: vt precise formā informātem: tūc haberē eam absolute: ⁊ nō constructam cū aliquo gerundiuo) sed habeo illam vt principiū operatiuū sm̄ illā formā: similiter ista grāmatica patet ex vsu loquēdi. Quāuis em̄ hec sit vera filius dei scit generationem p̄ris: quia vere cognoscit illam: tamen hec est falsa filius dei habet scientiam generandi: quia tūc filius haberet eā vt principiū operandi tali actione: qd̄ est falsuz: vt supra patuit: ⁊ sic in multis alijs pōt exemplificari. Sic dico in proposito: q̄ habēs principium formale producendi ⁊c̄. est illi habenti principiū formale producendi: productione cōuenienti tali principio. Et tunc negatur ista. s. filius habet principium formale generandi: quia tunc sequeretur q̄ illo posset generare: ⁊ cum probatur: quia filius habet memoriam que est principium formale dicendi. Dicit doc. q̄ hec propositio: memoria est principium dicendi perfectū: est propositio trūcata: ⁊ oporet eam supplere per aliquod datiuum additum significās cui sit principium dicendi: quia si queratur cui memoria est principium dicendi: ex quo enī ipsa est principium tm̄ quo: ⁊ non quod: oporet supplere suppositum cui. s. sit principiuz. non em̄ cuicūq3 supposito est principium dicendi. patet. q̄a nō supposito. puta lapidis. Si etiā3 accipiatur absolute nō addendo cui: sed vt est indifferens ad supposita: potest concedi q̄ memoria est pricipium dicendi absolute. sicut etiam conceditur q̄ calor absolute est potentia calefaciendi: nec plus ponit illa minor: ⁊ q̄ filius habeat memoriam perfectam. patet. quia eandem essentiam ⁊ eūdem intellectum quem pater habet. Sed vltra cōcludendo. filius habet memoriam: vt principium dicendi: fit fallacia amphybologie: quia ex vi constructionis notatur in conclusione q̄ actus dicendi non tm̄ comparatur ad principium formale. s. ad memoriam perfectam absolute sumptam: sed etiam ad suppositum: vt egrediens ab illo. qd̄ tamen nō notatur cum dicatur. filius habet memoriam perfectam. Est etiam fallacia figure dictionis: quia per similitudinem dictionis actus significati in gerundiuo in premissa ⁊ conclusione: commutatur habitudo actus ad formale principium in habitudinē actus ad suppositum agens. ⁊ sic commutatur quale quid in hoc aliquid: quia in prima accipitur principium absolute in supposito in secunda accipitur principium vt est rō agendi supposito. Fit etiam fallacia consequentis: quia in maiori habetur actus signatus in gerundiuo i vniuersali ad nullum suppositum comparat⁹: vt cum dicatur memoria ē principium perfectum dicendi: ⁊ in conclusione determinat ad certum suppositum: vt cum dicitur ergo filius habet memoriam vt est principiū formale dicendi. ¶ Tertio instat contra illam propositionem. s. q̄ prima distinctio finita aliquorum alterius rationis. Et instat dupliciter primo: quia vnitati est immediatior distinctio minor q̄ maior. patet. q2 ex quo vnum est oīno indistinctum: sequitur: q̄ quanto aliqua sunt magis propinqua vnitati: tāto magis sunt indistincta sicut etiam quoad entitatem: quanto magis aliquid appropinquat perfectissimo enti: tāto est perfectius: q2 magis participat illud: sic quāto aliquid magis appropinquat prime vnitati: tanto magis erit vnum: ⁊ quanto magis vnum: tanto magis indistinctum: ⁊ per consequens minus distictum. Cum ergo distinctio eiusdem rationis sit minor q̄ distictio alterius rationis: sequitur q̄ illa erit magis propinqua prime vnitati. Et si pōatur q̄ generatio ⁊ spiratio sint simpliciter primo distincta. sequitur q̄ tantum erunt distincta vt eiusdem rationis. ¶ Secundo q̄a a deo possunt esse immediate plura creata in eadem specie: ergo possibile est q̄ pluralitas eiusdem ratiōis sit omnino prima ⁊ immediata vnitati: ergo sicut in causa prima pōt esse pluralitas causatorum immediata eiusdem rationis: ita in principio vt in patre possunt esse principiata accipiendo principiata p̄ ipsis p̄ductionib⁹ passiuis: vt simpliciter eiusdem rōnis. ¶ Ad primum istorum respondet doc. ⁊ p̄io ad rem: ⁊ deinde ad formam argumēti. quo ad rem dicit q̄ primo pluralitas necessario finita est alterius rationis. Et dicit necessario finita: quia pluralitas que est contingens ⁊ contingenter finita posset esse eiusdem ratiōis: quia duo eiusdem speciei potuissent immediate causari a deo ad extra. nam quelibet necessario finita si non est alterius ratiōis: necessario precipit aliquam alteri⁹ rationis per quam necessario determinetur: vt patuit in secūdo arti. Cum ergo prima pluralitas in diuinis sit prima: ⁊ necessario finita. q̄ prima patet: q2 ante productionem personarum nulla est ibi pluralitas: accipiēdo pluralitatem pro pluralitate reali distictorum adinuicē licet em̄ sit ibi pluralitas prior aliquorum formaliter distinctorum: vt patet de attributis que formaliter distinguūtur adinuicem. vt patet a doc. in primo di. 8. q. pe. ⁊ illa pluralitas est prior p̄ductionibus diuinis: tamen illa nō potest dici p̄prie pluralitas: prima ergo pluralitas in diuinis est ipsarum productionum que est alterius rationis. Aduerte etiā q̄ generatio passiua: ⁊ spiratio passiua sunt simpliciter alterius rōnis: imo primo diuersa. s. in realitate: licet nō in conceptu vt tenet in primo di. 7. 13. ⁊. 26. tm̄ filius ⁊ spirit⁹. s. nō sunt alterius rationis adinuicē: immo simpliciter eiusdem rationis. vt tenet in primo di. 13. q2 includut naturam diuinam per quam dicūtur esse eiusdem rationis. Et q̄ talis pluralitas sit necessario finita. patet. quia in diuinis nulla est possibilis nisi ad illud quod est in actu. i. q̄ omne possibile in diuinis est necessario i suma actualitate. Si ergo aliqua pluralitas maior finita potest esse in diuinis illa necessario esset in actu. Et quia constat talem pluralitatem ibi non esse: sed tm̄ pluralitas finita statim sequitur q̄ illa finita erit necessario finita. ¶ Nunc quo ad formā argumenti dicit doc. q̄ maior pluralitas: vel minor: siue maior distictio vel minor. potest dupliciter intelligi. s. extensiue ⁊ intēsiue. Primo modo. s. extensiue minor pluralitas: siue minor distinctio precise accipitur p̄ maiori paucitate nūerali: ⁊ maior pluralitas: siue maior distinctio p̄cise accipitur pro minori paucitate numerali: sicut dicimus q̄ quattuor ē minor

Pondera singula

similitudo i p̄re ⁊ filio q̄uo dicat esse eiusdē rationis.

Notabilis regula scotica p̄pulchre exponitur.

Nota.

paucitas ꝙ duo. Loquendo ergo de distinctione maiori vel minori extensiue. patet ꝙ distinctio productionum in diuinis est simpliciter minor quia simpliciter minor pluralitas. ⁊ prio mō maxia paucitas: qꝛ maxima paucitas ē tm̄ dualitas: ⁊ ille ꝓductiões sunt ꝑcise due: ⁊ sic conceditur ꝙ prie vnitati est ꝓpinqor minor distictio extēsiue ꝙ maior: sed illa minor distinctio extensiue que est necessario finita: igitur illa erit necessario alterius rationis: vt supra patuit. Secūdo modo. s. intensiue loquendo de maiori vel minori distinctione: adhuc potest dupliciter intelligi. s. ꝙ sit maior vel minor distinctio aliquorum quantum ad per se formalē rationem distinctionis extremorum: ⁊ sic illa dicuntur magis distingui secundum per se rōnem formalem distinctionis extremorum que minus conueniūt in tertio ꝙ illa que magis conueniunt: ⁊ sic albedo ⁊ Sor. magis intensiue per se distiguuntur ꝙ Sor. ⁊ brunellus. patet. qꝛ Sor. ⁊ albedo nō conueniunt quidditatiue in aliquo genere/cum sint in diuersis predicamentis: sed Sor. ⁊ brunellus conueniunt in genere animalis. Aliqua vero dicitur magis distigui tm̄ materialiter siue p accidens: ⁊ hoc dupliciter. s. quia sunt magis incompossibilia adinuicem: ⁊ sic Sor. ⁊ Pla. magis distiguūtur: quia sunt incompossibiles in eodem ꝙ Sor. ⁊ albedo. patet. quia Sor. potest esse albus. vel quantum ad maiorē entitatem extremoꝝ. puta. quia extrema distincta sunt magis perfecta: ⁊ sic Sor. ⁊ Pla. magis distinguuntur ꝙ duo asini adinuicem. Aduerte ergo ꝙ aliqua que magis distinguuntur per se: magis sunt incompossibilia videlicet Sor. ⁊ albedo/⁊ aliqua que magis distinguuntur per se sunt magis incompossibilia. vt patet de Sor. ⁊ Platone. His premissis dicit doc. ꝙ si illa maior. s. vnitati est immediatior minor distinctio intelligatur de minori distinctione p accidēs siue materialiter pro quanto illa distincta sunt magis incōpossibilia ⁊ magis ens ꝙ illa ꝓpositio potest alicubi habere veritatem: quia alicui vni primo immediatior ē distictio rōnis ꝙ rei: ⁊ minor est distinctio rōnis quantū ad entitatē extremoꝝ: ⁊ incōpossibilitatē distinctoꝝ ꝙ distinctio realis nā in eodē colore sunt ille due intentiões scōe. s. genus ⁊ species: qꝛ color respectu superioris est species ⁊ respectu inferioris ē genus ꝗ tn̄ intentiões sunt minus ens ⁊ minus incōpossibiles ꝙ sint Sor. ⁊ Pla. adiuicē. Sꝫ in ꝓposito nō oportet de illa distinctiōe maiori vel minori curare: qꝛ i diuinis nō ponit aliq̄ distictio rōnis immediata prio enti a q̄ ꝓcedit ois multitudo. Sed loquēdo de maiori vel minori distictiōe intēsiue: ⁊ hoc quātū ad p se formalē rōnē distictiōis: illa maior ē simpliciter falsa. s. ꝙ vnitati sit imediatior distinctio minor ꝙ maior: qꝛ nulli dubiū ꝙ distictio eiusdē rōnis quātū ad p se formalē rōnē distictiōis ē minor ꝙ distictio alterius rōnis: qꝛ disticta alterius rōnis p se minus cōueniunt ꝙ illa q̄ sunt eiusdē rōnis. nā oportet ꝙ vni pmo: puta ēentie diuine a qua ꝓcedit aliqua distinctio: siue illa sit rei: siue rōnis immediatissima sit aliq̄ distictio alterius rōnis: qꝛ aliqua necessario finita: ⁊ qꝛ illa q̄ est alterius rōnis i diuinis est necessario prio finita. vt supra patuit: iō prie vnitati imediatior est distictio maior ꝙ minor: loquēdo de maiori vel minori intēsiue: ⁊ quantū ad p se formalē rōnē distinctiōis. ❡ Ad aliud patet rn̄sio: qꝛ causata a voluntate diuina ex quo sunt contingenter causata: non magis immediatius causant plura eiusdem rōnis ꝙ alterius. Et sic patet rn̄sio ad rōnem.

❡ Questio Tertia.

VTrum relatio diuina vt comparata ad essentiam sit ratio tm̄: ⁊ vt cōparata ad oppositum sit res. ❡ In ista. q. sunt principaliter tres articuli. Primo si relatio originis vt p̄nitas ⁊ filiatio in se sit res ⁊ que res. Secūdo si comparata ad eēntiam sit res ⁊ que res. Tertio q̄dā dubia occurrētia soluent. ❡ De primo: qꝛ de equiuoco nō est simpliciter respondendū cū sit de ipso prius distiguendū pp eius multiplex significatū. Sequit ⁊ hoc nomē res est equiocū. p3. qꝛ est cōis enti rōnis ⁊ enti reali: mō enti reali ⁊ enti rōnis nihil est cōe vniuocū. vt infra patet s doct. Deinde dicit doc. ꝙ hoc nomen res potest tripliciter accipi. s. communissime communiter ⁊ strictissime. Communissime dupliciter. prio. pro oī eo qd̄ verissime non est nihil: ⁊ est illud quod non includit cōtradictionem: quia solum illud est verissime nihil: vt patet de chimera que omnino nihil est: cum partes cōponentes sint simpliciter incōpossibiles: ⁊ pp talē incōpossibilitatē nullo mō pōt diffiniri vt innuit doc. i prio di. 3. q. 5. arti. 2. principali. Siliter simpliciter repugnat ꝙ negatio simplicit sit ens. Sequit qd̄ ei ē sic includēs ꝯtradictionem: sicut nō pōt eē extra aīam: ita nō pōt esse aliqd̄ intelligibile: vel aliqd̄ ens i aīa: quia nunꝗ cōtradictoriū cum contradictorio constituit vnum intelligibile neqꝫ sicut obiectum cum obiecto: neqꝫ sicut modus cū obiecto. Cōpossibilia em̄ ⁊ adinuicem vnibilia possunt constituere vnum intelligibile cōstitutū ex duobus p se intelligibilibus: patet: quia materia ⁊ forma substantialis sunt duo obiecta p se intelligibilia: vt exposui in pmo. di. 3. q. 4. ⁊ cōstituūt vnum per se intelligibile: vt ipsum compositum. Aliquando etiam constituit vnum intelligibile ex obiecto ⁊ mō intelligendi ipsius: sicut homo intelligit sub mō vniuersali: sic ꝙ homo est p se obiectum intelligibile: ⁊ vniuersalitas ē modus eius: vt patuit in scdo. di. 3. q. 1. In proposito autem includens contradictionem non est vnū obiectum intelligibile constitutum ex duobus obiectis intelligibilibus: lꝫ em̄ cōstituentia chimerā sint obiecta per se intelligibilia: vt seorsum sumpta: nullo tamen mō aliquid cōponūt cū sint simpliciter incōpossibilia: nec similiter est vnū constitutū ex obiecto et modo: quia vnum contradictoriū nullo mō est modus alterius contradictorij: cum sit ei simpliciter incōpossibile. modus autem intelligēdi est cōpossibilis obiecto intelligibili: vt patet. ❡ Sed occurrūt alique difficultates istis litera. Et primo dubitatur circa hoc qd̄ dicit. s. ꝙ illud qd̄ ē simpliciter nihil nō est vnū intelligibile: siue illud qd̄ includit contradictionem. s. posse esse aliqd̄ ēs: siue reale: siue rōnis posse esse vnū intelligibile. Arguit primo: quia ponens differentiā inter aliqua duo necessario cognoscit vtrūqꝫ: sic em̄ arguit pħs secūdo de anima ꝓbando sensum cōem esse: sed intellectus ponit differentiam inter illud qd̄ est aliquo mō ens: ⁊ inter illud qd̄ nullo modo est ens: ergo vtrūqꝫ est intelligibile. ❡ Secundo formans ꝓpositionem cognoscit extrema propositionis aliter non posset illam formare: sed intellectus format hanc propositionem: nihil simpliciter est nihil simpliciter. similiter istam: ens aliquo modo non est nihil simpliciter: ergo ⁊c̄. ❡ Tertio habens modū sub quo potest cognosci: est vere cognoscibile. patet: quia modus obiecti cognoscibilis ꝑsupponit obiectū cognoscibile: sed illd̄ qd̄ est nihil simpliciter est hmōi. patet. qa sibi pōt applicari aliqua secūda intētio sub qua pōt cognosci ipsum: quia pōt diuersimode comparari: ⁊ ex tali comparatione relinquitur in ipso relatio rationis. ergo ⁊c̄. Tum etiam quia sibi pōt applicari intentio vniuersalis: saltem sm̄ quid: patet. quia sicut ens est cōe oībus entibus. ita non ens est cōe omnibus non entibus: qa si affirmatio est cōis pluribus: ita negatio opposita erit similiter communis: vt patet a doc. in primo di. 28. ❡ Secundo principaliter dubitat de hoc qd̄ dicit. s. ꝙ vnū contradictorium non est modus obiecti respectu alterius contradictorij: quia ens rationis ⁊ non ens rationis cōtradicūt: ⁊ tamen ens rationis potest esse modus non enti rationis. patet. quia non enti rationis potest applicari ens rationis: patet comparando non ens rationis ad aliqua ergo vnū contradictorium potest esse modus alteri ꝯtradictorio ❡ Secundo vnum contradictorium cognoscitur per aliud ergo vnum est modus cognoscendi alteri: antecedens pꝫ: quia negatio cognoscit per affirmationē oppositam: vt patet. 3. de anima vbi vult philosophus ꝙ tenebra cognoscatur per lucem. nam per absentiam lucis cognoscitur tenebra: sic in proposito. ❡ Tertio principaliter dubitatur de hoc quod dicit. s. ꝙ includens contradictionem sit nihil: ⁊ ꝙ solum sit nihil: ⁊ arguo primo ꝙ includens contradictionez sit aliquid. Tum quia includens contradictoria includit saltē aliquod ens positiuum: cum ens ⁊ nō ens contradicūt: ergo erit aliquid saltem ratione partis incluse: ⁊ per consequēs non erit simpliciter nihil. ❡ Secundo obiectum intellectus est aliqūo aliquid: sed includens contradictionem est huiusmodi: patet. quia tale pōt ab intellectu percipi aliter ignoraret que contradicunt ⁊ que non. ❡ Respōdeo ad omnes difficultates. ⁊ primo: premitto aliqua: Primo premitto ꝙ quando doc. loquitur de obiecto intelligibili loquitur de obiecto qd̄ continetur sub obiecto adequato intellectus. siue illud sit vniuocum: siue analogū: siue illud obiectum per se contineatur: siue reductiue contineatur (qd̄ dico ꝓpter entia rationis: quia si teneatur ꝙ obiectum intellectus sit ens reale: tunc sm̄ aliquos ens rationis erit obiectum tm̄ per reductionem ⁊ per accidens. De hoc tamen vide que exposui in primo. di. 3. q. 3.) ⁊ omne tale est aliquo modo ens: vel reale: vel rationis. vt patet. Secundo premitto: ꝙ doct. in presenti. q. ponit ens communissime acceptum (qd̄ est cōe tā enti rationis ꝙ enti reali) esse adequatū obiectū intellectus nostri. Tertio ꝑmitto: ꝙ licet nō ens simpliciter cogno-

Singularissime difficultates.

Responsio ad difficultates.

ficatur quantum ad hoc.s.quid importatur per hoc qd dico non ens: sive qd importat hoc nomen non ens tm in se nullo modo est obiectum cognoscibile: cum nullo modo contineatur sub obiecto adequato. His premissis patet responsio ad obiectiones pro primo dubio. Ad primam dico q z si intellectus portat differentiã inter ens z nõ ens: non tamen cognoscit non ens in se cum nihil sit: sed potest cognoscere quid intelligatur per hoc nomen non ens: z posito etiam q aliquo modo cognoscat illud per accidens: nullo tamẽ modo ponitur sub obiecto adequato intellect⁹. Et per hoc patet responsio ad secundam de propositione: quia in tali propositione cognoscitur hoc nomen nihil sive non ens: z posito q cognoscat non ens: hoc erit tm per accidens: non q cognitio terminetur ad non ens in se. ¶ Ad tertiam dico primo q relatio rationis forte non potest fundari super nihilo simpliciter. cum non fundetur nisi super obiecto cognito: vel volito: vel imaginato. Dico secũdo q licet relatio rationis possit denominare illud quod est nihil: vt eẽ comparatũ tamen illa denominatio erit extrinseca: z p consequens nõ fundabitur in illo talis relatio rationis: quia cũ ens potest comparari ad nõ ens: z sic talis comparatio passiva potest terminari ad non ens: z per consequens ab illa poterit denominari: z quamvis vocaliter dicatur non ens comparatur ad ens: in re tamen nulla comparatio passiva erit fundata in non ente. Sicut de⁹ dr creator: ex hoc q relatio creature terminatur ad ipsum: z non q aliqua relatio ad creaturam sit in ipso. Potest tertio dici q omnis relatio rationis habet tm esse obiectivum: vt alias expositum primo di.3.q.7. quo posito patet solutio ad rationem illam. ¶ Ad aliam instantiam dico q nulla secunda intentio potest inesse non enti simpliciter. Et cum probatur: quia est commune. Dico q talis cõmunitas sumitur precise per comparationẽ ad suum oppositum.s.ens. Et hoc modo loquit doc. in primo di.28. z posito etiam q preter omne opus intellectus dicatur cõmune omni non enti: non tamen ex hoc sequit q in ipso possit fundari aliqua secunda intentio. Et si forte dicatur vniversale erit tm denoiatione extriseca. vt supra dixi. ¶ Ad rationes secundi dubii dico breviter q doc. loquitur de modo qui inest obiecto intelligibili. modo nulla secunda intentio inest formaliter non enti. vt supra dixi. Et posito q aliq̃ secunda intentio possit inesse formaliter nõ enti: tunc dico q illa que formaliter inest: non erit contradictoria non enti propter impossibilitatem contradictoriorũ. ¶ Ad aliud dico primo q vnum contradictorium nõ est ratio formalis cognoscendi aliud: cum vnum non includat aliud virtualiter. Dico secundo q aliud est esse rationem formalẽ cognoscendi: z aliud esse motivum cognoscendi: quia primo modo notatur ratio formalis principii. vt diffuse expositum est in primo distin.3.q.7. z in.2.distin.3. secundo modo non notatur aliqua ratio principii productivi. vt patet quãdo natura cõmunis cognoscitur sub modo vniversali: talis vniversalitas nullam rationem principii productivi hz. Et sic posito q vnum contradictorium sit formalis ratio cognoscendi aliud tamen ex hoc non sequitur q sit modus obiecti cognoscibilis. ¶ Ad instantias contra tertium dubium. Ad primam dico breviter q z si vnum contradictorium sit vere aliquid: tamen includens contradictoria in se nihil est simpliciter: qz impossibile est aliquid constitui in esse ex duobus omnino incompossibilibus. z sic intelligit doc. ¶ Ad secundam instantiam patet responsio ex supradictis quomodo.s. includens contradictoria possit cognosci: z quomodo dicatur habere rationem obiecti z quomodo non. ¶ Sequitur in litera ibi. Alio modo dicitur nihil quod nec est: nec eẽ potest aliquod ens extra animam. Ex hoc sequit q omnis secunda intentio z omnis relatio ratiõis sint hoc modo nihil cum eis simpliciter repugnet posse habere eẽ extra aiam. sive esse reale: omnia eñ ista precise dependent ab actu collativo alicuius potentie vel intellectus vel voluntatis: vel imaginative: vel alterius potentie comparative. De quibus vide doc in primo disti.45. ¶ Si dicatur q hoc modo homo ab eterno erit nihil: quia vt tm habet esse cognitum ab intellectu divino: nec est ens extra itellectum: nec similiter potest esse. patet. quia repugnant.s.q esse cognitũ formaliter possit formaliter eẽ ens reale: sive extra animam. Dico breviter q homo habens esse cognitum ab eterno ex tẽpore põt habere eẽ reale: z non intelligo q eẽ cognitũ formaliter: possit formaliter eẽ ens reale: sed itelligo sic q hoi habenti prius eẽ cognitũ ab eterno: sive etiã eẽ possibile nõ repugnat esse realis existentie ex tẽpe: z sic intelligit doc. in primo. ¶ Sequitur in litera. Ens ergo vel res isto primo mõ accipitur communissime: z extendit ad q̃cũq3 qd non includit contradictionem: sive sit ens rationis: hoc est precise habens esse in intellectu considerante: sive sit ens reale habens aliquam entitatem extra cõsiderationem intellectus. Tota litera sequẽs vsq3 in finem articuli est clara: nec indiget alia expositione. Potest tamẽ esse aliqualis difficultas in hoc qd dicit q ens cõmunissime acceptũ potest poni primum obiectum intellectus: quia in hoc videtur sibi contradicere. Tum quia in primo.di.3.q.4. ponit precise ẽs reale esse primum obiectũ intellectus hoc idez in quol.q.14.arti.2. Tum quia in primo. vbi supra ponit primum obiectum intellectus esse cõe vniuocũ: sed ens cõmunissime acceptum non est vniuocũ: vt patet per ipsum qui vult q enti reali et enti rationis nihil sit cõe vniuocũ. ¶ Respondeo ad primũ q doc. in primo loquitur de obiecto motivo: vt ibi diffuse exposui. hic autez loquitur de obiecto primo absolute sumpto sive motivo: sive terminativo. ¶ Ad secundum dico primo q doc. in primo non ponit expresse primum obiectum intellectus esse commune vniuocũ: sed dicit ipsum esse primum: vel primitate cõitatis: vel primitate virtualitatis: vt ibi clare exposui: quia tamẽ in primo ponit illud esse ens reale ponit etiam ipsum esse vniuocum ponit ens commune deo et creature esse vniuocũ. Hic vero ponit obiectum intellectus prout comprehendit omnia intelligibilia: sive sint entia realia: sive rationis: z vult dicere q primum obiectum intellectus est ens cõmunissime sumptum pro quanto comprehẽdit sub se omnia entia realia z rationis: sive cõtineat vniuoce sive equiuoce non est cura. Vide tamẽ si placet omnia q̃ prolixe declaravi sup primo doc. di.3.q.4. ¶ Doct. in isto primo articulo ponit rem cõmunissime acceptam pro re cõmuni: tam enti reali q̃ enti rationis. Secundo ponit rẽ minus cõmunissime acceptam pro re extra animam: sive intellectum considerantem. et de hac re minus cõmunissime loquit Auic. primo meta.c.5.s.q illa que sunt cõmunia oib⁹ generib⁹ sunt ens z res.s.realis. Tertio ponit rẽ cõiter: et accipit rẽ cõiter vt distinguitur contra circumstantiã rei fm Boetiũ: sic tm ens absolutũ dr res. vt sunt substantia: quãtitas: z qualitas: alia vero septem predicamẽta dicũtur circũstantie rei: quia septem predicamenta dicunt habitudinẽ vnius ad aliud. Dicuntur eñ circũstãtie rei p quanto res absolute per illa dicuntur referri. Quarto ponit rem strictissime: z hoc modo accipit rem pro substantia. vt distinguit contra accidens. Et sic accipit rem phs.7.meta.t.c.2. que auctoritates patent in expositione primi.di.3.q.3. Quinto respondendo ad quesitum dicit duo. Primo. q relatio originis in divinis nõ est res: nec strictissime: nec communiter: vt patet: quia nõ est ens absolutum: sed est res minus cõmunissime accepta: quia realis z extra animam cum oriatur ex natura rei positis fundamento z termino. z sic põt dici res vt est circumstantia rei: vt supra dictum est. Secundo declarat que res sit z dicit q est res non ad se: sed ad aliud. patet articulus iste q̃ videt satis facilis pcipue ex habitis in primo

De secundo art.

In isto secundo art. tria intẽdit primo probat q relatio vt comparata ad essentia n sit vera res. secundo ostendit quõ ista propositio.s. relatio vt comparata ad essentiam est res. potest esse vera logice loquẽdo Tertio ostendit quõ relatio vt comparata ad essentiaz possit dici ratio z quõ non. ¶ De primo intento. probat doct. intentum: z ratio prima stat in hoc: constituẽtia aliqd tertiũ necessario vniuntur adinvicem: z per consequens adinvicẽ comparantur: sed relatio originis z essentia constituũt personam: vt patet in primo di.26.28. z hoc tenendo cõmunez opi. ergo relatio originis z essentia vniuntur in constituendo personã. Maior ẽ nota z probat per argumentum a minori de causis extrinsecis: quia si cause extrinsece concurrẽtes ad aliquẽ effectum non producunt illum nisi prius aliquo modo adinvicẽ vniantur ergo multomagis cõstituẽtia intrinsece vnientur. Tum vltra. sed essentia z relatio nõ cõstituũt: nisi relatio sit in essentia: aliter non intelligerentur vniri vt constituentia intrinsece: vt patet in omnibus intrinsece constituentibus: necesse est eñ vnũ esse in alio. Sed relationem esse in essentia est relationem comparari ad essentiam: loquendo de comparatione preter omne opus intellectus: z per consequens relatio non constituit personam nisi vt comparata ad essentiam: sed non constituit personam nisi vt res alioquin persona vt constituta formaliter nõ eẽt res: ergo relatio vt comparata ad essentiam est res.

¶ Secũdo arguit ad idez. Et ratio stat in hoc comparatio ad essentiam aut est ipsamet relatio originis aut aliquid superveniens. Si primo patet ex primo arti q est res. Si secundo patet q illud superveniens non tollet a relatiõe quin sit

res: imo p̄supponit ipsam relationem esse rem. ¶ Deinde doc. ifert que res sit talis relatio originis. puta paternitas etiam vt ꝯparata ad eēntiā: ꝛ dicit ꝙ est ipamet relatio: q2 ad q̄ocūqꝫ ꝯparatur aliq̄d: ipsum est ipm: patet: quia cōparatio talis / vel est ipamet res compata: vel aliquid superueniens: ꝛ oē tale presupponit ipam rem comparatā. ꝙ autem non sit res formaliter. loquendo de re. ad quā compatur. patet: quia substantia bouis comparata ad hominē non ē formaliter substantia hois: sed est formaliter substantia bouis sic similiter relatio originis: vt comparata ad essentiam nō est formaliter ipa essentia: sed est formaliter ipamet relatio originis et formaliter est res que est ipsa relatio originis.

Opi. aliq̃ ¶ Ibi. Hic tn̄ est alius modus dicēdi. Hic doc. recitat opi. Tho. parte. 1. q. 36. arti. 2. ꝛ opi. Egidij de Roma. quol. 4. q. 6. ꝛ Henr. in sum. arti 6. q. 1. ꝛ quol. 5. q. 1. ꝛ dicit ꝙ relatio vt comparatur ad fundamentum est simpliciter realis: ꝛ sic relatio originis vt comparatur ad essentiā: vt ad fundamētum est simpliciter realis: eo ꝙ essentia est realitas oim diuinarum relationū: ꝛ hoc modo inter relationes diuinas nulla penitus est distinctio: cum vt sic sint tm̄ res que est eēntia diuina: vt vero comparant̄ ad oppositum: tunc realiter distiguuntur ita ꝙ paternitas ꝛ filiatio vt compantur ad eēntiā diuinam nullam habent distinctionem: vt vero comparātur adinuicem realiter distinguūtur. ¶ Ibi. Contra. Illud quo aliquid est ens ꝛc. Hic doc. reprobat hanc opi. ꝛ intendit ꝓbare ꝙ relatio originis etiā vt comparata ad essentiam realiter distinguūtur a relatione opposita: ꝛ ꝙ nullo modo habeat talem distinctionem ex compatione ad oppositum. Et primo arguit sic: a quo paternitas habet vnitatem ab eo habet ꝙ distinguatur a quocūqꝫ non habēte talem vnitatem: sed paternitas in diuinis a sua propria realitate habet vnitatem sic incōmunicabilem: est. n. incōmunicabilis formaliter sua propria entitate: patet. non. n. est icōmunicabilis entitate diuina siue essentia diuina cum ipsa sit formaliter cōicabilis: nec est incommunicabilis realitate filiationis: quia tunc paternitas esset formaliter filiatio: habebit ergo vnitatem incōmunicabilitatis: siue vnitatem personandi. sic a sua propria entitate que entitas: vt supra dictū est ipsamet paternitas: ergo ab eadem entitate habebit ꝙ distinguatur realiter a relatione opposita ꝛ per consequens hoc non habebit per compationem ad oppositam scilicet relationē: q2 siue cōparet̄ / siue non ꝯpet̄ sp sua ꝓpria entitate distinguatur ab opposita relatione originis. Maior ꝓpositio tenet per hanc ꝓpositionem doc. in pluribus locis precipue in prologo. q. vlt. ꝛ dist. 7. q. 13. primo. scilicet que sunt principia essendi. eo modo quo sunt principia essendi: sunt et principia distinguendi: ꝛ sic q̄ sunt p̄ncipia intrinseca ꝛ formalia dandi talē vnitatē sunt formalia p̄ncipia distiguēdi a q̄cūqꝫ nō hn̄te talē vnitatē. ¶ Ibi. Cōfirmat̄ spāli᷑ de relationib⁹ in diuinis hec ꝯfirmatio clara est. ꝛ p̄supponit vnū ꝯnsuz in primo. di. 13. ꝛ. 26. scz ꝙ relatio originis seipsa sit incōicabilis / vide ibi que exposui. Et loquitur hic de relationib⁹ originis q̄ constituunt personas. qd̄ dico ꝓpter relationē scilz spirationem actiuā / q̄ est relatio originis. cum mediante ipsa pater ꝛ filius originent spiritū scz q̄ tn̄ est cōicabilis patri et filio. Hoc p̄misso patz rō / q2 quo aliquid est tale formalr̄. eo formaliter hȝ: vt distinguatur a non tali: sed paternitas seipa in diuinis est simpliciter icōicabilis: ergo seipa distiguit̄ ab oi cōicabili: ꝛ sic seipa distiguit̄ ab eēntia diuina. Ex hac etiā ꝯfirmatiōe p̄t ꝓbari: ꝙ p̄nitas realr̄ distinguat̄ a filiatione: ꝛ nō p ꝯparationem ad seipam: q2 p̄nitas seipā ē incōicabilis incōicabilitate nō ꝯpetēte / imo repugnante filiationi: vt pȝ: alr̄ pr̄ posset eē filius in diuinis. ergo p̄nitas seipa distiguit̄ a filiatiōe nō hn̄te hāc incōicabilitatē: ꝛ p ꝯns nō distinguit̄ p̄cise p ꝯparationē ad filiationem. ¶ Ibi. p̄terea: si essentia vt dr̄ est realitas oim relationū. ꝛ iō s̄m illam ꝯparationē nō differūt realr̄: ergo cū illa ꝯparatio sit etiā in eēntia: sequit̄ ꝙ vt sunt in eēntia nō differūt realr̄: ergo vt sūt in eēntia: vel nullo mō differūt: qd̄ oino est irrationale: vl̄ sola rōne differūt: ꝛ si hoc: igit̄ ꝯstituta p ipas vt sunt i eēntia sola rōne differūt: psone aūt ꝯstituunt̄ p ipsas vt sunt i eēntia: vt dictū est in prima rōne. ¶ Ibi. Quātū ergo ad istud hic doc. q̄si epilogādo plura dicit. Primo ꝙ relatio originis ab eodē hȝ ꝙ ē realis: ꝛ ꝙ ē distincta a relatiōe opposita: et hoc pȝ p illā ꝓpōnē supradictā. s. q̄ sūt p̄ncipia eēndi sūt principia distiguēdi. Scd̄o dr̄: ꝙ nō est itelligibile: ꝙ relatio originis sit realis: ꝛ nō sit realis hītudo ad oppositū. patz. si. n. p̄nitas ē realis: necessario erit realis habitudo ad aliḋ. pȝ q2 relatio est hītudo ad aliud. ꝛ si in se formalit̄ sit realis: ēt formalr̄ erit realis habitudo. Tertio ex quo relatio originis est realis hītudo ad oppositū: seq̄t̄ ꝙ realit̄ erit distincta ab opposito: ꝛ p consequēs seipsa formaliter erit distīcta realiter ab opposito. cū formalit̄ sit realis habitudo ad oppositum a quo realiter scd̄m oēs distiguit̄. Quarto ifert ꝙ relatio originis a fundamēto hȝ vtrūqꝫ fundamētaliter ꝛ originaliter. i. ꝙ relatio originis hȝ ab eēntia diuīa: ꝛ ꝙ sit res ꝛ ꝙ distinguat̄ realit̄ ab opposito: ꝛ hȝ fūdamētalit̄: q2 ipsa ē fūdamētū oim relationū diuinaꝝ. hȝ ēt origīaliter: q2 ipa est origo oim relationū originis. nā ab ipa p2io pullulat p̄rnitas. nō tn̄ tāq̄ a p̄ncipio formali ꝓductiuo: ꝛ filiatio silr̄ ter pullulat vt a p2icipio formali vere ꝓductiuo. que omnia prolixius exposui super p̄mo doc. di. 28.

Difficultates notande.

In ista litera doc. occurrūt nōnulle difficltates. Prima q2 vr̄ cōcedere ꝙ eēntia diuīa ꝛ relatio nō ꝯstituant suppositū diuinū nisi adiuicē vniant̄. ꝛ hoc p̄ter oē opus intellect⁹. vt appet i lr̄a. Cōtra q2 ex hoc vidēt̄ seq̄ plura icōueniētia. Prio ꝙ i eodē instāti q̄ p̄nitas ē: nō sit pr̄. pȝ. q2 prius erit p̄nitas q̄ pr̄. pȝ. q2 pr̄ p̄supponit vnionē cōstituētiū ipm: vnio vero p̄suppōit extrema vnibilia. ¶ Scd̄o sequit̄ ꝙ eēntia diuīa realiter poterit referri ad p̄nitatē. pȝ. q2 int̄ ipas ē realis vnio: ꝛ sic s̄ȝ vnionē realit̄ potit referri. ꝛ p ꝯns erit realit̄ distīcta a p̄nitate. vt pȝ i p2io di. 5. q. 1. qd̄ ē ipossibile. ¶ Tertio seq̄t̄ ꝙ an̄ psonā erit i diuīs relatio realis: qd̄ ē oino icōueniēs. ¶ Scd̄o p̄ncipalit̄ ē difficltas i hoc qd̄ dicit doc. s. ꝙ relatio originis ē i eēntia diuīa: q2 tūc vr̄ seq̄ ipossibilia. Prio ꝙ eēntia diuīa potit realit̄ referri s̄m relationē origīs. pȝ. q2 ē ipossibile eē relationē i aliq̄ ꝛ nō denoiari ab illa. ¶ Scd̄o seq̄t̄ vel ꝙ ipa relatio erit act⁹ eēntie diuīe actuās ipam: vel ꝯtrahēs ad eē incōicabile: sicut ēt i nobis act⁹ psonalis ꝯtrahit naturā ad eē psonale ꝛ incōicabile: ꝛ sic eēntia diuīa eēt actu incōicabilis qd̄ ē ipossibile. ¶ Tertio seq̄t̄ ꝙ si ē i eēntia diuīa maxie pr̄nitas: aut seipsa erit ibi: aut fit ibi ab aliq̄ alio: nō p2io. vt pȝ nec scd̄o: q2 tūc p̄nitas eēt ꝓducta i essentia diuīa: sicut ēt forma fit i mat̄ia: q2 agēs ꝓducit eā ibi. ¶ Tertio p̄ncipalit̄ dubitat̄ de h̄. s. ꝙ relatio origis nō ꝯstituit psonā nisi vt ipa relatio ē i eēntia. Ex h̄ vr̄ seq̄ p2io ꝙ psōa erit ꝯstituta ex actu ꝛ potētia vl̄ q̄si potētia cui⁹ oppositū oñdit doc. i p̄. d. 5. q. 2. ꝙ aūt seq̄t̄. pȝ. q2 nūq̄ aliqd̄ tertiū ꝯstituit̄ p se ex duob⁹: quoꝝ vnū non ꝯstituit sine alio ꝯstituēte: nisi vnū se hēat q̄si mat̄ia: vl̄ q̄si potētia: ꝛ aliḋ q̄si act⁹. vt pȝ discurrēdo in oib⁹ simili mō ꝯstituentib⁹. ¶ Scd̄o seq̄t̄ ꝙ omne qd̄ ē in essentia vel saltē ois relatio in essentia ꝯstituat personā: patet: quia bene sequitur homo vt rōnalis est risibilis: ergo omne rōnale est risibile: ergo si relatio originis: vt est in eēntia constituit personam: ergo ois relatio originis in essentia constituit personam: ꝛ per ꝯns spiratio actiua q̄ est relatio originis ꝯstituet personā qd̄ est falsum. ¶ Tertio sequitur ꝙ paternitas erit ꝓ aliquo instanti sine termino. patz / quia si paternitas nō constituit pr̄em nisi sit in essentia / ergo paternitas prius est in essentia q̄ sit pater / ꝛ filius posteri⁹ origine habet esse / ꝛ pater prius origine / vt patet a doc. in primo. di. 28. ꝛ p̄nitas est prior pr̄e / ergo in illo priori cū nō sit fili⁹ nullū t̄minū hēbit / ꝛ tūc quero q̄uo p̄nitas sit prior pr̄e qd̄ erit difficile assignare / ꝛ tn̄ oporteb͛it hoc assignare. si nō constituit nisi sit in essentia. ¶ Quarto principaliter dubitat̄ de hoc ꝙ relatio personalis seipsa formalr̄ est incōicabilis. Cōtra q2 ipsa cōicatur persone / patet / quia filiatio cōicat̄ filio per generationē / vt patet / ergo nō est formaliter incōicabilis. Tum etiā quia cōicat̄ eēntie diuine per generationem filij. tūc. n. fili⁹ dr̄ generari q̄n per generationē filiatio est in eēntia diuina. ergo per ḡnationē cōicat̄ essentie diuine / ꝛ per ꝯns nō est incōicabilis formaliter. ¶ Seq̄tur ꝙ erit formaliter distincta ab essentia diuina / qd̄ tn̄ doc. in primo. di. 2. nō expresse ꝯcedit / licet ꝯcedat ꝙ sint nō idē formaliter. Et ꝙ sequat̄. patet. quia si paternitas seipā formalr̄ ē incōicabilis / ꝛ essentia formalr̄ est cōicabilis / ergo p̄nitas dicit distinctā formalitatē ab essentia diuina / vt pȝ intuenti.

Rńsio ad difficultates.

¶ Rn̄deo ad rōnes hāꝝ difficultatū ꝛ p2io ad primā rōnē prīe difficultatis. Et dico ꝙ q̄n ptes ꝯstituētes tertiū causant illḋ / sicut materia ꝛ forma causant ꝯpositū / ꝛ entitas cōpositi ē alia realr̄ a ptib⁹ / tūc ptes sunt priores ipso. Sȝ q̄n nō causant / sȝ p̄cise ꝯstituūt / nec ex illis resultat tertiū / tūc nō sp ptes sunt p2ores / vt ēt pȝ de ꝯposito p accn̄s / tenēdo ꝙ nō sit aliḋ a ptib⁹ / tūc in eodē istanti quo albedo ē in subiecto ē ēt albū. Sic i ꝓposito dico / ꝙ psona diuīa nō dt̄ triā entitatē aliā ab eēntia ꝛ relatiōe / sȝ p̄cise dt̄ relationē ꝛ eēntiā. ita ꝙ in eodē instāti quo relatio originis est in eēntia / in eodē istanti ē psona. Et cū dr̄ / ꝙ p̄supponit vnionē: Dico ꝙ hoc verū est / q̄n ꝯstitutū dicit aliud a partibus vnitis / sicut ꝯpositum per se / sed q̄n p̄cise dicit vnionē cōstituentiū / tunc

nõ p̄supponit talẽ vnionẽ. Et cum dr/ q̄ vnio p̄supponit ex-
trema vnibilia. Dico q̄ hoc verũ est/ qñ talis vnio dicit rela-
tionem realẽ inter extrema. sicut est vnio inter ptes cõpositi
per se/ vel etiã inter ptes ꝯpositi p accidens. Sed in ꝓposi
to inter eẽntiam et relationẽ originis nulla est vnio/ que sit
relatio. sed p̄cise ista vnio intelligit̃ ip̃a relatio/ vt p̄fecte in
essentia diuina. ita q̄ inter ip̃am ꝛ essentiã nulla cadat rela-
tio/ ꝛ hoc ꝓpter p̄fectã idemptitatem realẽ/ quã h̄nt iter se
Si dicat̃/ q̄ si essent realit̃ distincta/ tũc inter ipsa posset eẽ
realis vnio/ que eẽt relatio realis. ꝓbo/ vbi sunt quasi distin-
cta erit ibi quasi vnio/ patet per ꝓpositionẽ doc. supra. q. t.
scȝ q̄lis est ordo inter aliqua vbi realiter distinguũtur talis ẽ
vbi sola rõne distinguũtur. Rñdeo ꝛ dico/ q̄ hoc forte verũ
eẽt/ si relatio eẽt in essentia/ sicut actus p̄ficiens/ sed nõ seq̄
tur/ qñ ip̃a est in eẽntia sicut actus p̄sonalis/ vel sicut rõ sub
sistendi. Dico etiã/ q̄ si vnio q̄ est relatio noiet imp̄fectionẽ
vel quasi imperfectionẽ/ nullo mõ posset eẽ inter eẽntiam et
relationẽ. Ad ꝓbationem dico/ q̄ si essent realiter distincta
inter illa non posset eẽ vnio que sit relatio realis: ꝛ hoc pp
infinitatẽ essentie diuine. ꝛ per ꝯñs: nec nũc põt esse quasi
vnio vbi nõ distinguunt̃ realiter. Et quõ ꝓpositio illa h̄eat
veritatẽ ꝓlixe exposui in p̄ma. q. quol. ¶ Ad scd̃am patet
rñsio: q2 illa vnio inter eẽntiã ꝛ relationẽ: nullã relationem:
nec realẽ: nec rõnis dicit ꝓpter perfectam idẽptitatẽ eorũ:
vt supra dixi. Similiter patet rñsio ad tertiaȝ rõnẽ: q2 talis
vnio nullã relationem dicit. ¶ Ad primã scd̃e difficultatis:
dico q̄ ad hoc vt eẽntia possit denoiari a tali relatione: ne-
cesse est q̄ sit in eẽntia sicut actus perficiẽs: vl' sicut forma i
formãs: qñ vero est in eẽntia subsistẽs in natura in qua subsi
stit: vel sicut rõ subsistẽdi alicuius persone subsistẽtis in tali
natura diuina: tũc a tali relatiõe nullo mõ denoiat̃: vt patȝ
a doc. in p2io. di. 5. q. 2. modo relatio originis est in eẽntia: si-
cut subsistẽs: vel rõ subsistẽdi ꝛc. vt patet a doc. in p̄mo. di.
5. q. 2. ꝛ di. 26. ¶ Ad secũdam patet q̄sio relatio nõ est i es-
sentia: sicut actus actuans aliquo mõ: cuȝ eẽntia ex se sit in
vltima ꝛ perfectissima actualitate: vt patet a doc. in primo.
d. 2. 5. 26. ꝛ. q. 1. quol. nec similiter contrahit ip̃am ad esse i-
cõicabile: q2 aliter vt in p̄re amplius nõ posset cõicari filio.
Et cum ꝓbat̃ de natura creata: dico q̄ nõ est simile: q2 nul-
la natura creata singularis est pluribus cõicabilis. ꝛ in vna
natura creata singulari tñ est vna rõ suppositalis. natura
vero diuina ẽt singularissima ꝓpter sui ifinitatẽ est plurib9
cõicabilis: vt oñdit doc. in p̄mo. di. 2. ꝛ singulariter di. 28. ꝛ
sic in ip̃a simul sunt plures relationes originis incõicabiles
formaliter. ¶ Ad tertiã dico q̄ paternitas est in eẽntia di-
uina se ip̃a formaliter: originatiue vero est ibi ab eẽntia di-
uina. vt patet a doc. p̄mo. di. 28. sicut etiã albedo est seipsa
formaliter in pariete cũ sit forma ipius. causatiue siue effe-
ctiue est ibi a causante illam in pariete. Cũ dr q̄ si eẽt in eẽn
tia diuina ab ip̃a eẽntia: tunc esset ꝓducta ab eẽntia. Dico
q̄ nõ esset ꝓducta: q2 tũe eẽt realiter distincta ab ip̃a: sed es
set ab ip̃a: quasi pullulatiue: vel quasi originatiue sicut etiã
alia attributa sunt originatiue ab eẽntia ꝛ in eẽntia diuina:
vt patet a doc. in p̄mo. di. 8. q. pe. ꝛ in quol. q. 1. ¶ Ad p̄maȝ
tertie difficultatis dico q̄ bene cõcluderet si relatio eẽt in es
sentia vt actus perficiens: vel vt forma informãs: q2 tũc es
sentia h̄ret rõnẽ materie: vel quasi materie: vel potẽtie: vel
quasi potentie: sed non est sic ibi: sȝ ẽ ibi tñ et actus perso-
nalis: siue vt rõ subsistendi. vt supra dixi. ¶ Ad secũdam di
co q̄ ly vt stat specificatiue ꝛ nõ reduplicatiue. Et vltra. di
ctũ doc. sic intelligit̃: q̄ relatio originis nõ constituit nisi sit i
eẽntia. ¶ Ad tertiã dico q̄ in eodẽ instanti quo paternitas
est in eẽntia pater est: ꝛ nõ prius est paternitas in eẽntia q̄
pater sit: vt supra dixi. ¶ Ad primã quarte difficultatis di-
co primo: q̄ non cõicat̃ persone ꝓprie loquendo: quasi tunc
persona p̄existat cui cõicet̃: vt patet a doc. in primo di. 5. q.
2. Secũdo dico q̄ posito etiam q̄ persone cõicetur adhuc ẽ
simpliciter incõicabilis: quia ex hoc intelligitur simpliciter i
cõicabilis: q2 ꝯstituit suppositum simpliciter incõmunicabi-
le: ꝛ ideo magis conceditur q̄ est ratio incõmunicabilitatis
illi quem constituit. ¶ Ad secundam patet responsio: quia
proprie non cõmunicatur essentie cum sit i ipsa vt ratio sup
positalis: siue personalis. De huiusmodi materia vide q̄ di-
xi in primo di. 2. parte. 2. q. 1. ꝛ i. 30. di. 1. ¶ Ad vltimaȝ dico
primo q̄ nullum apparet incõueniens: ipsam formaliter di-
stingui ab essentia diuina: vt patȝ a doc. in primo. di. 8. q. pe
nul. Dico secũdo sustinendo dictum doc. in p̄mo di. 2. q̄ non
sequitur ipsam formaliter distingui: vt patet in simili de eẽn
tia diuina ꝛ modo intrinseco: puta infinitate. arguendo sic.
Infinitas formaliter est gradus intrinsecus eẽntie diuine:
eẽntia diuĩa formal'r nõ est gradus intrinsec9. ergo essentia
diuina ꝛ infinitas dicũt distinctas formalitates: nõ sequit̃.
quia gradus intrinsecus ꝛ si nõ sit idem formaliter eẽntie di
uine: tamen ex hoc nõ dicit distinctam formalitatem ab eẽn
tia diuina: vt patet a doc. in primo. dist. 8. q. 2. principali.

De secundo principali in isto secundo articulo p̄n
cipali scȝ s̄m ꝯsiderationem logicam: quomodo ista proposi
tio sit vera relatio originis vt ꝯparata ad essentiam est res.
Dicit doct. q̄ ly vt: siue inq̄ɇtum/ siue s̄m qđ/ et h̄mõi q̄ sunt
dictiones reduplicatiue possunt dupliciter accipi. Aliquan-
do enim notant rationem accipiendi illud qđ determinatur
per ip̃as dictiones/ ꝛ tunc accipiuntur specificatiue/ quia tã
tum specificatur ratio formalis illius quod determinatur p
ipsas. Sicut dicimus homo inquantum albus est risibilis. i.
q̄ homini albo/ vel sub ratione qua albus non repugnat ri-
sibilitas. Aliquando vltra q̄ notent rationem formalem illi
us/ quod determinant/ etiam ꝓprie important causalitatẽ
inherentie predicati ad subiectum/ sicut hic/ homo inquan-
tum rationalis est risibilis. ly rationale quod determinatur
per ly inq̄ɇtum non tantum accipitur specificatiue/ sed etiaȝ
reduplicatiue. i. non tantum specificatur rõ formalis illius/
sed etiam illa ratio formalis est causa p̄cisa et adequata q̄
risibile inhereat homini. qñ ergo accipitur reduplicatiue s̄
in tali determinato notatur causa p̄cisa ꝛ adequata respe-
ctu iherẽtie p̄dicati ad subm̄. Et iõ qñ dicit Arist. 3. phy. t.
c. 6. ꝛ. 10. q̄ motus est actus entis i potẽtia s̄m q̄ in potẽtia
ly s̄m q̄ specificat rõnẽ s̄ȝ quã mot9 est actus mobilis/ quia
cũ sint in mobili due rationes/ est. n. in actu. s. in se est ens in
actu/ ꝛ est in potentia ad aliud/ ꝛ sic accipit̃ specificatiue/ ꝛ
est sensus/ mot9 est actus entis in actu ꝯsiderati/ vt ẽ i potẽ
tia ad aliud/ nõ aũt accipit̃ reduplicatiue ly s̄m q̄ est in po-
tẽtia/ q2 tunc sequeret̃ q̄ eẽ in potẽtia vniuersaliter verifica
ret̃ de motu qđ est falsum/ ꝛ pȝ p philosophũ p̄mo p̄orũ qui
sic arguit. Iustitia est bonuȝ s̄m q̄ bonum/ ergo iustitia est
oẽ bonum/ si. n. est bonum inq̄ɇtum bonũ reduplicatiue que
reduplicatio notat vniuersalitatẽ illius qđ reduplicat/ seq̄t̃
q̄ erit oẽ bonũ. Sequitur in tex. ibi. Et planius a parte sub-
cti/ vt si homo s̄m q̄ rationale intelligit/ sequit̃ q̄ oẽ rõnale
intelligit/ hoc modo ẽt qñ idem ponit̃ determinatio sui ipsi9
mediante hac dictione inq̄ɇtum. Vult dicere q̄ aliqñ redu-
plicatum ponitur a parte predicati. vt iustitia ẽ bonum in-
quantum bonum. Aliquando a parte subiecti. vt homo se-
cundum q̄ rationale est intelligens. Aliquando idem ẽ de-
terminatio suip̄sius mediante inquantum. vt homo inquã
tum homo est rationalis. vel homo inquantum homo est ri
sibilis. Et his tribus modis potest accipi specificatiue tñ:
ꝛ aliquando specificatiue simul ꝛ reduplicatiue. In primo
sensu cõsideratur precise ratio ipsius reduplicati. vt homo
consideratus inquantum homo est precisissime considera-
tus: quia vt sic precise consideratur homo. similiter si dice-
retur homo inquantum homo est albus. vt etiam supra ex-
posui. Sed in secundo sensu. s. reduplicatiue homo inquan
tum homo est rationalis: quia homo sequens reduplicatio
nem est ratio inherentie predicati. i. q̄ est ratio quare p̄di-
catum inhereat subiecto in p̄mo modo dicendi per se: ꝛ ra-
tio est: quia homo idẽptificat sibi rationale formaliter ꝛ nõ
econtra: vt exposui i p2io di. 2. Quod bene nota. Similiter
hic homo inquantum homo ẽ risibilis: ly homo sequens re-
duplicationem stat reduplicatiue: quia est causa inherẽtie
p̄dicati ad subiectum: ꝛ hoc in secundo modo dicendi per se
Sequitur ibi ad ꝓpositum. Hic doct. applicat ad ꝓpositũ
que dixi de dictione reduplicatiua dicens. Ad ꝓpositũ ca
dico q̄ relatio cõparata ad eẽntiam est res: põt dupliciter
intelligi. Primo mõ vt relationi considerate sub tali cõpa-
ratione conueniat hoc p̄dicatum res. Vel secũdo modo q̄
illa comparatio sit ratio inherentie huius p̄dicati qđ ẽ res.
Scđo mõ propositio est falsa. vt patet. quia tũc relatio ra-
tionis esset causa inherẽtie huius predicati qđ ẽ res. P2io
mõ propositio põt concedi. Et litera clara est vsq̄ ibi. Ex
istis patere põt illud qđ querit̃. s. quomodo relatio vt cõpa
rata ad eẽntiam dicatur ratio. Et plura dicit i ista litera q̄
non indigẽt expositiõe. Primo aliquid põt dici ratio dupli
citer. P2io quia ẽ modus alicuius cui comparatur: ꝛ nõ est
res tali realitate: sicut Boeti9 vocat habitudines circũstã
tias ꝛ nõ res. Et hoc modo relatio originis vt cõpata ad
eẽntiã põt dici ratio: q2 est modus eius: ꝛ nõ ẽ res tali reali
tate: cum ip̃a sit tñ habitudo: ꝛ essentia entitas absoluta.
Scđo dicit̃ ratio. vt accipitur sub rõne formaliter: sicut hõ
dicitur species ꝓ quanto considerat̃ sub intentione speciei
Et hoc modo relatio originis vt cõparatur per intellectũ
põt dici ratio: quia vt si cõsideratur sub ente rationis: q2 di

Expositio notabilis.

cat esse comparatum. Secundo principaliter dicit: q relatio
originis vt comparata ad essentiam licet dicatur ratio his duo
bus modis: tamen vt comparata semper est res: quia talis
comparatio non tollit a relatione quin sit vera res: imo pre
supponit eam: comparatio enim vnius ad aliud presupponit
entitatem sm se. Tertio dicit: q magis vsitate dicitur res
vt comparata ad oppositum: et ratio vt comparatur ad essē
tiam: quia vt comparatur ad oppositum est eque simul en-
titatis cum opposito: nec respectu eius habet rationem mo
di: sicut nec econtra: similiter ipsa est comparatio sui ad op-
positum. Et ideo cū dicitur: vt comparata: nō consideratur
sub aliqua ratione que proprie dicatur ratio: non.n. est aliud
paternitas vt comparatur ad filiationem: q̄ paternitas vt
cōparatio ad filiationem. Quarto dicit in litera: q relatio
originis vt comparata ad essentiam dicit relationem: siue
Dubium. respectū rationis. ¶ Dubitatur de hoc: non.n. videtur q re
latio originis dicat relationem rationis. qr sunt eadem per
fecta idemptitate reali scilz essentia et relatio originis: ergo
relatio non dicit relationem rationis terminatam ad essen
tiam: patet per doc.q.14.quol.arti.3.q vult q cognitio bea
ta in intellectu diuino nullam relationē: nec realem: nec ra-
tionis includat: pp̄ter perfectam idemptitatem realem ac-
tus beatifici ad obiectum beatificum: ergo sic erit in propo
sito ¶ Respondeo: q doc. non negaret: quin actus beatifi-
Solutio. cus intellectus diuini diceret relationem rationis: si ab itel-
lectu diuino compararetur ad obiectum beatificum: cum om-
nis cōparatio per actum itellectus sit respectus rationis: vt
patet a doc. in pluribus locis. Sed negat ibi relationem tā
realem q̄ rationis qualis est in actu itellectus nostri ad ob
iectum: quia si actus intellectus nostri terminatur ad rē exi
stentem inq̄tum existens: sicut in cognitione intuitiua: tunc
talis actus includit relationem realem: que inter extrema
realia et realiter distincta: et oritur ex natura extremorum.
Si vero actus intellectus nostri terminetur ad rem nō exi-
stentem inq̄tum non existens: vt in cognitione abstractiua:
talis actus includit relationem rationis: quia non termina
tur ad rem existentem vt existens: omnis.n.relatio que est
inter extrema non existentia: vel etiam si alterum existat et
alterum non: semper est relatio rationis: vt patet a doc.ibi.
In proposito autem: quia actus beatificus intellectus di-
uini terminatur ad obiectum beatificum perfectissime exis
vt exis et idē actus ē pfecte idem tali obiecto: ideo nullā re
lationem includit nec realem: nec rationis: et hoc modo loq
tur doc.ibi. Si modo intellectus compararet actum beatificū
vt cognitum: ad obiectum beatificum vt cognitum: tunc es-
set relatio rationis.

De tertio articulo pricipali in quo mouentur du

bia contra predicta in primo et secundo articulo. Et primo
arguit probādo q relatio originis vt comparata ad essentiā
sit res. Et ratio prima stat in hoc: si est res: erit res ad alte-
rum. patet. qr non est absoluta: vt supra patuit: sed vt com
parata ad essentiam est idem qd essentia: ergo essentia erit
res ad alterum: qd est falsum. q aūt sequatur hoc. patet in
simili: quia bene sequitur: homo inquantum rationalis intel
ligit: ergo rationale intelligit: ergo erit similiter hec oñā bo
na: relatio vt comparata ad essentiam est res ad alterū: er-
go essentia erit res ad alterum: patet etiam hec ɔsequentia
per rōnem: quia predicatum qd conuenit alicui per rationē
alicuius: conuenit prius ei: sicut intelligere conuenit hoi per
rationale. ergo prius conuenit rationali: modo cū terminus
reduplicatus sit ratio q predicatum conueniat subiecto: se
quitur q tale predicatum prius ɔueniat termino reduplicato.
Sic i pposito/qr terminus reduplicatus est essentia. cum dr
relatio originis vt ɔparata ad essentiam est res ad alterū.
¶ Scdo principaliter arguit p argumentum ducēs ad im-
possibile: qr si relatio origīs vt ɔparata ad eēntiaz sit res ɔ
pria realitate. ergo silr relatio in creatura vt cōparata ad
fundamentū est res ppria realitate: et nō p̄cise realitate fū
damēti. ergo ē ibi accidēs ppa accītalitate: qr nō ē ibi subā
et tūc seqr q alia ē accītalitas relatiōis i creatura: et alia ac
cidētalitas absoluti i q̄ fundatr: et sic vr sequi pcess⁹ in ifini-
tū: qr illa accidētalitas relatiōis hz ppriā realitatē: et nō ni
si accidētalē. ergo hz ppriā accidētalitatē. et illa silr. et sic in
infinitū. ¶ Tertio si in diuinis hz ppriā realitatē: vt ɔpara
tur ad eēntiam: ergo illa est substātialis / vl accidētalis. nō
accidētalis/qr nullū accñs est in deo.5.de tri.c.5 ergo hz p
priā substantialitatē. Et tūc pr pnitate hēbit esse p se et ad
se/qd est icōueniens/qr tūc in diuinis erunt tria per se esse.
qr tres relationes/cum tñ nō sit ibi nisi vnicum p se esse sm
Aug. 7.de tri.c.8.dicētē. q substātia est quo pr est et q̄ fili
us similiter hz esse/licz nō sit quo pr est pater. ¶ Rñ. Ad
primū. patet in scdo art. de distinctiōe huius propositionis.
Relatio vt comparatur ad essentiam est res / quia vera est
prout ly vt stat specificatiue: nō reduplicatiue. Vide ibi. Et
cū vltra q̄ritur/aut est res ad se/aut ad alterum. Dico q vt
comparata ad essentiā est res ad alterū/sic intelligēdo q vt
ɔparata ad essentiā est res rationis/ quia vt comparata et
in se est res vere realis ad alterum accipiendo ly alterum p
filio/et nō pro essentia/quia non refertur ad essentiam/sz ad
filium/quia qui comparat paternitatem ad essentiam exclu
dendo filium/non comparat paternitatem nisi habeat duo
contradictoria in intellectu suo. cum paternitas sm illd qd
est sit per se ad filium/est enim manifesta contradictio q sit
paternitas et non sit ad filium/sicut est manifesta contradi-
ctio scilicet q sit relatio et non sit ad aliud/vel vt ad terminū
vel vt ad correlatiuum. Et vltra cum infertur si paternitas
est res ad alterum/ergo vt est essentia/vl idem essentie erit
res ad alterum/cōceditur/sed postea negatur q essentia sit
ad alterum. Et cum probatur per simile de rationali. Dico
q ibi inquantum stat reduplicatiue. notatur.n.ibi q rationa
le sit causa inherētie predicati ad subiectum. Hic autē tan
tum stat specificatiue/et iō nō seqtur/q eēntia est ad alterū
sicut nec hic. hō inq̄tū albus est rōnalis/q albū est rōnale/
nō sequitur qr ly inquātū stat tm specificatiue. Ex hoc etiam
pz ad aliā pbationē per rōnē scz qd ɔuenit alicui per rōnē
alicuius/prius ɔuenit illi. Hoc cōceditr/sed postea negatr q
ɔueniat paternitati esse rē ad alterū per rationē deitatis/si
ue per ɔparationē ad eēntiaz/vt supra patuit/imo ex rōne
ppria et formali ɔuenit sibi esse ad alterū/ licz originatiue et
fundamentalr ɔueniat esse rem ad alterū ab essentia diuina/
vt supra patuit. Declarat etiā doc. quō paternitas vt ɔpa-
rata ad essentiā/sit idē qd essētia/vel sit ipsa essentia et dr q
est ipsa eēntia realr/sed nō formalr.i.q essentia et relatio ori
ginis sunt vna res realr/ sed nō sunt vna res formalr/imo
in eade re simplr pñt esse plures formalitates/vt doc. osten
dit in pmo.di.8.q.penul. Et sic pt concedi q essentia reali
ter est res ad alterū/quia realiter est ipsa paternitas q̄ ē res
ad alterū/negatur tñ q formaliter sit res ad alterū/imo for
maliter et quiditatiue est res ab se/siue absoluta. Sic silr po
test ɔcedi q pñitas sit res ad se/et non sit res ad se. Est.n.
realr res ad se/qr realr est essentia diuina que est res ad se
formaliter vero non est res ad se: sed ad alterum. Expono
tamen hanc literam sic. Sed quia in antecedente fuit pre-
dicatio formalis dicendo: paternitas vt comparatur ad es Notabilis
sentiam est res ad alterum (et patet quomodo sit predica- expositio.
tio formalis: quia paternitas secundum suam formalem ra
tionem est res ad alterum) et ideo si inferatur similis predi
catio in consequente. s. ergo diuinitas est formaliter ad al-
terum (.i. q diuinitas secundum suam formalem rationem
sit res ad alterum) neganda est consequentia: quia non o-
portet q predicatum eo modo conueniat determinationi:
quomodo conuenit alicui intellecto sub tali determinatio-
ne: quando illa determinatio non notatur esse ratio inherē
tie predicati ad subiectum sicut hic. Aduerte q nō accipit
hic determinationem pro dictione reduplicatiua: sed pro
termino reduplicato: qui terminus reduplicatus potest di-
ci determinatio respectu subiecti. vt cum dico homo inquā
tum rationalis est risibilis: non accipitur homo absolute:
sed sub illa ratiōe qua rationalis. Similiter hic paternitas
vt comparata ad essentiam non accipitur absolute: sed sub
illa ratione qua comparatur ad eēntiam: et iō paternitas ē
terminatiue: et cōparata ad eēntiam ē determinatio. Dicit
ergo doc. q quando determinatio non est ratio inherētie p̄
dicati ad subiectum: nō sequitur q p̄dicatum eodem modo
ɔueniat ipsi determinationi: sicut conuenit subiecto deter-
minabili. vt si formaliter cōuenit vni q conueniat formali-
ter alteri: et patet hic: homo inquātum risibilis est rōnalis:
rationale conuenit homini in pmo modo dicendi per se: et ri
sibile in nullo modo dicendi p se conuenit: et ratio est: qr risi
bile non est ratio inherētie p̄dicati ad subiectum. vt patet.
Sic est in pposito cum dicitur paternitas/vt compara ad
essentiam est res ad alterum. Si vero determinatio eēt cā
inherentie forte eo modo quo esset causa inherētie p̄dicati
ad subiectum: eodem modo ipsum p̄dicatum cōuenire pos-
set ipi determinationi: sicut conuenit determinabili: vt hic:
homo inquātum rationalis est risibilis: ita risibile ɔuenit ra
tionali in secūdo modo dicēdi p se sicut ɔuenit homini: et ra
tio ē: quia si.a.est ratio formalis q.c.ɔueniat.b.sequitur q
etiā: imo forti⁹ ɔueniet ipsi.b. Et sic patet i sta lra. ¶ Ibi.
Sz si dicatur. Hic doc. obijcit ɔtra hoc qd pius dixit.s.q re
latio vt compata ad eēntiam ē in essentia: qr vr stati seq q

poterit eam formaliter denominare/ ꝛ per consequens esse
na ſm illam poterit formaliter referri ad aliud/ qđ est inco
ueniens/ vt patet in primo di.3.q.1. ¶ Respondet doc. pre-
mittendo ꝙ aliqua predicantur denominatiue in primo mo
do dicendi per se/ aliqua vero in secundo modo. Exemplum
primi/ homo est rationalis/siue animatus. Exemplum secū
di/corpus est animatum. Prima dicitur denominatiua essen
tialis/denominatiua quidem/quia predicantur in concreto et
quasi per modum inherentis. essentialis vero quia anima ē
de essentia hominis. Secunda dicitur denominatiua:quia
anima informat ꝛ inheret corpori/siue susceptiuo/ꝛ dicitur ī
secundo modo/ vt distinguitur cōtra primum modum/ quia
vt sic predicatur passio de subiecto/ꝛ quod sic cōuenit ī secū
do modo necessario et vniuersaliter conuenit: vt patet prio
posteriorum:sed dicitur in secūdo modo prout distinguitur
contra per se.i.prout accipitur pro predicatiōe per accidēs
non ꝙ ibi predicetur accidens:sed quia anima informat su-
sceptiuum quasi per accidens. Forte etiam posset dici per se
secundo modo ex hoc ꝙ forma substantialis est per se actus
ꝛ subiectum per se potentia subiectiua: vt patet.8.meta.et
sic ex his fit per se vnum. Forma vero accidentalis est per
accidens actus:ꝛ subiectum illius per accidens potētia: vt
patet per philosophum: vbi supra. Sed prima expositio vi-
detur magis ad propositum: ꝙ scilicet dicatur per se secun-
do modo: hoc est nullo modo essentialis. sed denominatiua
per accidens. Et ideo dicit doc. per se secundo modo siue p
accidens. Deinde addit doc. ꝙ in creaturis vbi est aliqua for
ma: ibi oportet dare predicationem formalem de toto: que
sit per se primo modo: ꝛ predicationem que sit proprie deno
minatiua forme de susceptiuo: hoc tñ debet intelligi quan-
do susceptiuum et forma nata sunt facere vnum per se. Et
ideo dicit doc. ꝙ hoc verum est specialiter si subiectum id est
totum fit per se vnum q̄tum ad conceptum. Applicando in
diuinis. Doctor concedit primam denominatiuam. vt
hic: pater generat: hec videtur primo modo: eo ꝙ generare
constituat patrem: paternitas enim et generatio actiua in
re idem important: vt declaraui in primo di.2.ꝛ.28. quia er
go paternitas siue generatio actiua per se pertinet ad ratio
nem patris: ideo ista conceditur: pater generat: ꝛ similiter
ista: generans in diuinis generat: generans enim ꝛ pater in
diuinis idem in re important. Et quod dicit hic: ꝙ pater est
compositus: hoc debet sane intelligi. Negat enim doc. in p-
mo. dist.5.q.2. omnē compositionem: vel quasi compositio-
nem. Accipitur ergo quasi compositum.i. quasi quoddam to
tum cōstitutum ex essentia et paternitate. ¶ Si dicatur: ꝙ
Difficultas ꝛ eiꝰ solutio.
ista: pater generat: nullo modo est in primo modo dicendi p
se: quia qñ predicatio denoīatiua est in pmo modo. semper for
ma pertinet ad quiditatē totius. modo paternitas siue ge-
neratio actiua in diuinis nullo modo pertinet ad quiditatē:
cum sit ratio subsistendi: ꝛ omnis quiditas est cōicabilis: vt
patꝫ a doc. in pmo. di.2.ꝛ.26. Dico breuiter ꝙ posito ꝙ nul
lo mō dicat quiditatē: quia tñ p se pertinet ad eē formale pris
ɔstituendo ipm p se in esse psonali: pōt ex hoc dici pdicatio
p se pmo mō. An modo dicat qditatē: vide q̄ exposui super
pria doc. di.25.ꝛ.26. ¶ Sed scda pdicatio scilꝫ relationis
de susceptiuo vr esse negāda in diuis: quia essentia diuina et si
sit fundamentū harū relationū: nō tñ hꝫ rōnē susceptiui. et
hoc pbat rōne ꝛ auctoritate. Rō stat in hoc: quia susceptiuum
forme natū denoīari ab illa: nō est illimitatū ad formam op
positā.i. ꝙ simul nō possit eē sub formis oppositis. vel qđ est
susceptiuum forme denotaē esse distinctū a forma opposita
id est ꝙ successiue nō possit eē sub vtraqꝫ. ita ꝙ qñ est sub vna
non simul sit: vel possit esse sub alia. Sꝫ qñ est sub vtraqꝫ op
posita nō denoīatur ab aliqua illarū. Si.n. subiectum simul
esset sub albedine: ꝛ sub nigredine: vt albedo ꝛ nigredo oppo
nuntur: nō denoiareē ab illis vt patet. Mō in pposito. Es-
sentia diuina est simpliciter illimitata respectu oīm relatio
num: ꝛ necessario simul est sub omnibus: cum qcqđ sit ibi est
simpliciter necesse esse: sequitur ꝙ essentia diuina nullo mō
hēbit rōnē suceptiui respectu relationū originis. ¶ Hoc idē
pbat auctoritate Dam. li.1.c.5. qui vult ꝙ relationes determi
nāt hypostases nō naturā.i. ꝙ relationes ille denomināt
personas: non naturam diuinam. ¶ Ad secundam rationē
licet ista litera sit satis clara. hic tamen non expono eam a-
liter: quia plixe totam exposui in secundo. di.1.q.1. an rela-
tio distinguaē realiter a fundamento: vbi doc. facit simile ar
gumētū ꝛ simile rñsionē. vide ibi mlta bona ꝛ nōnlla dubia.
¶ Ibi ꝛ cū arguiē vlterius de substantialitate relatiōis in
diuinis. Hic doc. soluit vltimā rōnē ꝛ plura dicit: que sub bre
uitate expono. Primo dt ꝙ essentia diuina pōt dici substan
tia secunda ꝛ prima, scda quo ad hoc ꝙ est cōicabilis pluri-
bus realr: sed nō ē diuisibilis ī illis. Ibi.n. ſm Dama.c.4. ē
natura cōis cōitate reali: ꝛ non cōitate rōnis: sicut est natu
ra creata. Aduerte ꝙ natura creata actu nō cōicatur pluri-
bus: nec actu predicaē de pluribus nisi ſm rōnē: licet dicaē
hēre vnitatē minorē vnitate numerali: ꝛ hoc ex natura rei: il
la tñ vnitas nō est actu cōis pluribus ſm rem. De hoc vide
que per longum tractatum exposui in secūdo di.3.q.1. Na-
tura etiā diuina hꝫ rōnem substātie pme: quia ipsa ē de se hec
ꝛ singularis. licet nō incōicabilis: ꝛ differt a substātia prima
creata/quia ibi substātia ɔtrahiē ad singularitatē/ ita ꝙ singu
laritas aduenit sibi ɔtrahendo ꝛ determinādo illā ad singu
laritatē/vt patet a doc. in secundo. di.3.q.1.ꝛ.6. natura ve-
ro diuina ex se formaliter est hec/vt patet a doc. in pmo. di.
2.5.26. Deinde addit ꝙ in diuinis nō restat alia rō substan
tie qlitercūqꝫ accepte querenda vltra rōnē eēntie/nisi rō in-
cōicabilitatis/ista aūt in diuinis nō pt eē rō substātie q̄tum
ad cōem opi.q̄ tenet psonas nō posse ɔstitui p absoluta vt pꝫ
in pmo. di.26. tenēdo.n. ꝙ constituanē per proprietates ab
solutas/est postea vidēdum quō possint pertinere ad primā
subām/ꝛ quō nō/vide in pmo. di.26. Nā ſm cōem opi. oīe
absolutū in diuinis est cōicabile. Et sic patet quō relatio in
diuinis nullā hēat rōnē substātie/nec pme/nec scde. cū sub-
stātia qlitercūqꝫ accepta ī diuinis sit cōicabilis. hꝫ ḡ tñ ibi
rōnem icōicabilitatis. ¶ Ibi. Si arguitur cōtra hmōi. Hic
do. arguit pbādo/ꝙ relatio originis ptineat ad substātiā/quia
qđ ptinet ad subām pmā hꝫ rōnem substātie/sed incōicabi-
litas est hmōi. vt pꝫ. ergo. ¶ Respondet doc. ꝙ loquēdo de
incōicabilitate singularitatis/illa bñ ptinet ad substātiā/quia
vltimū ɔtrahēs substātiā ad esse singulare/ est eiusdē gñis
cū natura cōtracta(ꝛ hoc tñ reductiue. nō.n. singularitas p
tinet ad quiditatē rei/nec aliquo modo dicit quid/ vt notat
doc. in.2. di.3.q.6. vide ibi multa singularia) ꝛ per cōsequēs
ipm ſm suā rōnē formalē ptinet ad genus substātie. In deo
nō est sic/quia relatio nullo modo cōtrahit naturam diuinā
cum ex se sit singularissima ꝛ simpliciter in vltima actualita
te/ꝛ vt sic est simpliciter pluribus cōicabilis. ¶ Et qđ dicit
doc. ꝙ vltimū ɔtrahens naturam creatam/siue ad singula-
ritatē/siue ad incōicabilitatē/est eiusdem generis cū natu-
ra cōtracta/hoc vr dubiū de cōtractiuo ad incōicabilitatem
quia incōicabile vt quo ꝛ vt quod/cōstituitur in esse tali per
negationem. vt notat doc. ī tertio di.1.q.1. Modo negatio
non pertinet ad genus substātie. Respōdeo vt plixe expo
sui supra in tertio. vide ibi singularia quedam. ¶ Ibi. Sed
adhuc arguiē. Doc. adhuc instat pbando ꝙ paternitas sit
substātia. Et arguit diuisiue: quia aut ē substātia: aut acci-
dēs: quia inter ista duo nō datur medium. nō accidēs: ergo
substantia: ꝛ sic habet propriam substātialitatem. ¶ Re-
spondendum secūdum Aug.5. de tri.c.6. ꝙ nō omne qđ in
deo est dr ſm substātiam: aut ſm accidens: sed ē ibi aliquid
quod ad alterum dr ꝛ relatio: ꝛ nullo mō secūdū substātiā
vel secūdum accidēs. ¶ Ibi. Si adhuc tertio replices: ad
huc ad idem arguiē. Et ratio stat in hoc: quia aut paternitati
ɔuenit inherere alteri: aut sibi repugnat. Si pmo: ḡ erit ac
cidēs: si secūdo: ḡ erit substātia: cui pprie repugnat inhere
re. ¶ Respōdet doc. secūdū Aui.5. meta. nō inherere ꝛ nō
posse inherere: nec ē ratio substātie vt substātia ē genꝰ: nec
inherere ē ratio accidētis vel alicuiꝰ gñis accidētis: quia ihe
rere ē dare eē vel actum secūdū quid alicui terio priori sim
pliciter enti: sed substātia ē illud substratū cui ɔuenit nō in
herere: vel cui repugnat iherere: ꝛ accidēs vel qualitas: vel
quātitas ē natura cui cōuenit inherere. Vult dicere ꝙ ista
nō sunt de rōne cop. Nō eīn inherere: vel posse inherere ē
de rōne formali accidētis. vt pbat doc. in.7. meta. sue. nec
similiter nō posse iherere ē de formali rōne substātie accepte
secūdū genꝰ: ita ꝙ sit de rōne substātie secūdū genꝰ: ꝛ p cō
sequens sit de ratione omnis substantie. Istis eīn circūscri
ptis per possibile vel impossibile adhuc remanēt formales
rōnes: tā accidentis q̄ substantie. Ad propositum ergo ap
plicādo ad relationem originis: dicit ꝙ nō cōuenit sibi inhe
rere: quia nō ɔuenit sibi dare actum secūdū quid ꝛ diminutū:
cum hoc dicat imperfectionem: ꝛ sic repugnat substātie inhe
rere: nec tñ sequiē ꝙ secūdū suā rōnem formalē habeat p-
priam substantialitatem: quia non posse inherere non cōplet
rōnem substātie. vt dcm̄ ē. ¶ Ibi. Si quarto repliceē. Hic
replicat pbādo ꝙ non posse inherere conueniat relationi p
rationem cōem. Et p consequens per rationē substātie: quia
non p rōnem entis: quia tunc inherere repugnaret oi enti.
nec p aliā cōioē q̄ p rōnē substātie: ḡ si tali incōicabili re-
pugnat iherere p rōnē substātie: sedꝫ ꝙ tale icōicabile erit
substantia. ¶ Rñdet doc. ꝙ imperfectio pōt repugnare alicui
bꝰ non p rationē cōem: sed p rōnes speciales. patet. quia re-

pugnat deo esse album ꝓpter perfectionem simpliciter ⁊ illimitatam in deo: repugnat etiã nigro esse albũ ꝓpter pfectionem limitatã sub genere coloris: que perfectio limitata necessario habet pfectionem annexã aliã tñ: ⁊ in alio gradu a perfectione albi. Ad ppositum aũt inherere siue depẽdere ad subãm est imperfectio: ideo repugnat substantie: qꝛ sibi repugnat esse entitatem sm q̃d siue diminutũ: qꝛ substantia dat esse simpliciter: siue primũ. Repugnat etiã relationi diuine: que licet non det eẽ simpliciter: siue p se esse: tñ ipsa ẽ entitas cui repugnat sibi esse entitatem diminutam. Inherere aũt repugnat essentie diuine: quia ipsa est pfectio simpliciter: repugnat etiã relationi diuine: que licet non sit pfectio tñ est talis entitas. cui repugnat oĩs impfectio: ⁊ p ↄ̃ns inherere sibi repugnat: cum dicat imperfectionem.

Pulchra dubia.

In isto articulo occurrunt quedaꝫ parua dubia.

Primo in hoc qḋ dicit: ꝙ relatio originis per realẽ idẽptitatem est res eadẽ que est essentia diuina. Hoc.n. videt̃ dubiũ Primo quia sequitur ꝙ paternitas ⁊ filiatio non distinguũtur realiter: nec per consequens psone constitute: qḋ est falsum. ꝙ aũt sequatur / patet: quia que sunt realiter idem alicui habenti vnitatem numeralẽ: siue singularem: sunt vnuꝫ numero siue vnũ singulare realiter. Hec propositio videtur manifesta ⁊ concessa a doct. in pluribus locis: sed relatiões originis sunt idẽ realiter essentie diuine singulari: ergo omnes relatiões originis sunt vnum numero et vnũ singulare realiter: ⁊ per ↄ̃ns non distinguunt̃ realiter: vt patꝫ. ¶ Secundo arguitur sic: non repugnat essentie diuine posse esse sine relationibus originis: ergo non idẽptificat sibi illas realiter: consequentia nota. Antecedẽs ꝓbatur ex dictis doc. qꝛ ipse vult ꝙ priori natura non repugnat posse esse sine posteriori natura: vt patet in secũdo. di.1. ⁊ 2. ⁊ in tertio. di.3. vbi etiam vult ꝙ non repugnat priori natura: posse eẽ prius duratione posteriori natura Sed per doct. essentia diuina est prior natura relationibus originis: vt patet pma.q.quol. ergo non repugnat essentie diuine posse eẽ sine relationibus originis: ⁊ si potest eẽ ergo est sic de facto: qꝛ in diuinis ad intra nihil est possibile quin illud sit de facto imo qui sit necesse eẽ ⁊ in vltima actualitate: vt patet a docto. in plurib⁹ locis: precipue in primo. di.2. parte.1.q. vlti. ⁊ parte.2.q.3. et in quol.q 2. ⁊ alibi sepe. ¶ Tertio arguitur quia videtur repugnantia: ꝙ relatio originis ⁊ essentia diuina sint vna ⁊ eadem res realiter: ⁊ ꝙ distinguantur formaliter. Tum qꝛ accipio formalitatem: puta paternitatis: ⁊ formalitatem essentie: ⁊ quero an formalitas paternitatis sit idem qḋ formalitas essentie: aut non sunt idem. Si primo ergo non distinguuntur formaliter: vt patet. Si secundo ergo vna non trãsit in idemptitatem alterius: quia si formalitas paternitat̃ est alia a formalitate eẽntie: seq̃tur ꝙ formalitas paternitatis non idemptificetur formalitati essentie diuine. ¶ Quarto videtur implicatio ꝙ distinguãtur formaliter: ⁊ ꝙ sint idẽ realiter. Probatur quia maior distinctio infert minorem: sꝫ distinctio formalis est maior reali. ergo si distiguuntur formaliter distinguuntur realiter: minor probatur. Tum quia distinctio essentialis est maior reali: vt etiam patet per doc. ĩ diuinis nõ ꝓcedit̃ eẽntialis distictio: ⁊ tñ ꝓcedit̃ realis. Sꝫ distinctio formalis est eẽntialis: patꝫ. qꝛ eẽntialis accipitur penes quiditatem. ⁊ sic cum omnis formalis sit quiditatiua sequitur ꝙ erit essentialis. Tum quia distinctio formarum ẽ maior reali: vt patet: sꝫ distinctio formalis est distinctio formarum: patet. per doc qui vult ꝙ formalitas sumatur a forma. ¶ Respondeo ad has obiectiones. Ad primam. p̃mitto aliqua. Primo. ꝙ in diuinis nulla est singularitas que sit contractiua nature: vel alicuius alterius ad esse singulare: quia hoc est imperfectionis. Secundo si teneatur: vt videt̃ tenere doct. in primo: dist.2. parte.2.q.1. ꝙ singulare est cõmunicabile saltem vt quo. Tunc dico ꝙ proprietas in diuinis vt pẽnitas. nullo mõ ẽ singularis: cũ ex sua rõne formali sit simplr̃ incõmunicabilis: ⁊ vt quo: ⁊ vt qḋ. Si dicatur ꝙ omne suppositũ ẽ etiã singulare: qꝛ rõ suppositi p̃supponit rõnẽ singularis. Dico ꝙ hoc est falsũ in diuinis: qꝛ ibi repit̃ aliq̃d qḋ formalr̃ dt rõnẽ suppositi: siue rõnẽ incõicabilitatis: qḋ tñ nullo mõ includit rõnẽ singularitatis. Sola ergo natura diuina: ⁊ oĩa attributa: ⁊ oĩa cõicabilia plurib⁹ suppositis: ⁊ oẽs relationes cões: vt eq̃litas sĩltudo ⁊ idẽtitas includũt rõnẽ singularitatis ⁊ nõ suppositi. ¶ Scḋo p̃mitto: ꝙ aliud est loq̃ de distinctiõe reali in creaturis: ⁊ aliud in deo. Primo mõ: q̃ realr̃ distinguũtur: distinguunt̃ et eẽntialiter: vt exposui in scḋo di.1.q.4. distinguũtur et nũeralr̃: ⁊ sunt distincte nature nũero. Sꝫ in diuinis que realr̃ distinguunt̃ / nõ sunt distincta singularia / loquendo de suppositis diuinis / qḋ dico ꝓpter relationes cões. Nam similitudo in filio realiter distiguitur a similitudine in patre / et tñ sunt distincte singularitates / vt patet a doct. in primo. dist.19. ⁊ 31. ⁊ ĩfra in quol.q.6. Distinguunt̃ ergo psone realiter. i. personaliter ⁊ suppositaliter / ita ꝙ tota rõ distinguẽdi vnũ suppositũ ab alio est ꝓprietas suppositalis / ⁊ natura diuina est ibi oĩno indistincta / nõ sic est in Petro ⁊ Johãne / qui distinguũtur realiter / quia etiã in eis sunt distincte humanitates realiter. ¶ Tertio premitto / ꝙ ideo paternitas distinguit̃ realiter a filiatione / quia nihil pertinẽs ad paternitatem aliquo modo / includit per aliquam idẽptitatem aliquid ptinẽs ad filiationem / imo sunt primo diuerse / vt patet a doc. in p̃mo. di.13. ⁊ sic psone diuine dicunt̃ realiter distingui rõne ꝓprietatum. nõ tñ sunt p̃mo diuerse / quia vltra ꝓprietates ĩcludunt quiditatiue naturã diuinam / in qua essentialiter et quiditatiue conueniũt / vt pꝫ a doc. ĩ p̃rio. d.7. ⁊ 13. ¶ His premissis. Rñdeo ad rõnẽ ⁊ ↄcedo ꝙ inter se sunt vnũ nũero / ⁊ vnũ singulare realr̃ loq̃ndo de singulari in quo ↄueniunt realr̃. Sũt.n. idẽ singulare realr̃ qḋ est eẽntia diuina / q̃ realr̃ idẽptificat sibi oẽs relationes / nõ sũt tñ illud formalr̃. Et de hoc dictũ est in p̃mo. di.2. pte.2.q.1. in respõsiõe / ad primũ argumentũ principale / vide ibi. ¶ Ad scḋm. Dico ꝙ si natura diuina est p̃or natura positiue / ⁊ nõ tãtũ negatiue que distinctio patꝫ a doct. in.3. dist.3. ⁊ in.2. di.1.q.2. ꝙ non repugnat sibi posse esse sine illis / ⁊ hoc ex sola rõne formali eẽntie diuine. Sicut et nõ repugnat hoĩ ex sua rõne formali posse eẽ sine risibilitate / repugnat tñ sibi p aliđ / puta / qꝛ hõ ex sua rõne formali ⁊ itrinseca ꝓducit ĩ seipso risibilitatẽ vt oĩno eandẽ sibi realr̃. Hoc idẽ dico de essentia diuina que ex infinitate idẽptificat sibi oẽs relationes et oĩa que ibi possunt esse. Quia ergo essentia diuina est formaliter ĩfinita / nõ realr̃ sibi idẽptificat eas. Et quia et necessario oĩa sibi itrinseca originat in se per veram idẽptitatem / ideo rõne istoruꝫ repugnat sibi posse eẽ sine istis relationib⁹ / cui tñ ex sua rõne formali nõ repugnat. ¶ Ad tertiũ dico breuit̃ / ꝙ formalitas eẽntie diuine / loq̃ndo de formalitate fundamẽtali ⁊ ex natura rei ẽ idẽ realr̃ / qḋ formalitas pẽnitatis. Sunt.n. iste due formalitates vna res realr̃ / sed nõ sunt vna res formalit̃ / imo sp sunt distincte formalitates. In vna.n. ⁊ eadeꝫ re realr̃ possunt eẽ plures formalitates ⁊ realitates formalit̃ adinuicẽ distincte / vt satis patuit ĩ p̃rio. di.8.q. penul. ¶ Ad quartum dico ꝙ distictio essentialis ꝓpe est distinctio specifica: siue distictio duarum naturarum dicẽtium veram rẽ de qua satis dixi in secũdo di 1.q.4. ⁊ hoc modo formalis nõ est essentialis. Accipitur eñ formalis p quidditatiua: siue p rationibus formalibus: ita ꝙ ratio formalis vni⁹ nõ includitur in ratione formali alterius: quecunqꝫ sit illa ratio formalis. Et de hoc satis dixi ĩ p̃mo di.8.q.pe. ¶ Deinde dubitatur de hoc quod dicit ꝙ ideo essentia nõ denominatur a relationibus originis: quia est illimitata ad oppositas formas siue relatiões: ⁊ nõ distinguitur ab eis. Quod autem denominatur a forma aliqua / per hoc denotatur eẽ distinctum ab opposito. ¶ Instatur cõtra hoc. Prĩo. quia quod ẽ tale cuicũqꝫ comparetur semp erit tale: sed relatio etiã originis nata ẽ denoiare fũdamẽtũ. vt patet. g si comparetur ad essentiã ⁊ sit ĩ ipsa denoiabit eã. ¶ Scḋo instatur: qꝛ nõ videtur sequi: est illimitata ad opposita: ergo nõ põt denoiari ab aliquo illorũ: qꝛ et volũtas nostra est illimitata ad oppositas relatiões. vt pꝫ a doc. in p̃mo di.2. parte.2.q.3. ⁊ in scḋo di.25. ⁊ tñ denoiat̃ simul ab vtroqꝫ oppositorum: qꝛ simul mouet ⁊ mouetur: siue simul est mouẽs ⁊ mota: sic erit in ꝓposito. ¶ Tertio instat̃: quia vr̃ sequi ꝙ saltẽ quasi denoietur. Si eñ eẽt realit̃ disticta ab eis / posset vere denominari: quia dicit doc. ꝙ nõ denominat̃: quia nõ distinguit̃ ab vtroqꝫ oppositorum: ergo si distinguit̃ vere denominat̃: ergo vbi quasi distinguit̃: quasi denomiatur. Patet per illã regulam doc.q.1.quol. Qualis ẽ ordo inter aliqua vbi realiter distinguũtur: talis ẽ vbi sola rõne distinguunt̃. g. ¶ Quarto instat̃: quia sunt multe alie relatiões que nõ opponunt̃ adinuicẽ. vt similitudo ⁊ equalitas ⁊ idẽptitas que oẽs fundãtur in essentia diuia. vt patet a doc. ĩ p̃mo di.19.q.1. ⁊ di.31. ⁊.q.6.quol. ⁊ tñ nõ denoiat̃ ab eis. vt pꝫ. ¶ Rñdeo ad primã instãtiã ꝙ ad hoc ꝙ susceptiuũ possit denoiari a tali forma: non tñ requirit̃ ꝙ ipsa sit nata denoiare: sed et requirit̃ ꝙ sit in susceptiuo cõuenienti: quale non est essentia diuina ꝓpter sui illimitationẽ: ⁊ ꝓpter indistinctionem ab vtroqꝫ opposito: concedo ergo ꝙ ipsa cuicũqꝫ comparet̃: sp talis forma quãtum ĩ se est nata ẽ denominare: sed ꝙ non denoiet hoc est ex pte susceptiui. ¶ Ad secundam dico ꝙ volũtas nr̃a est tñ illimitata sm quid. vt patet a Doc. vbi supra: essentia vero diuina est simplicit̃ ex

vnius filij generatione: patet quia vnico actu generādi semper manente: producatur vnus filius semper manens. τ ex eodem semper vniformiter se habente. Et confirmatur: qꝛ sicut est impossibile vnam τ eandem materiam simul moueri pluribus motibus generationis vel alterationis ad plura solum numero differentia ergo sic est impossibile plura solo numero differentia esse ex eodem principio semper vniformiter se habente: quorū quodlibet adequatur illi pricipio. Antecedens est notum. quia eadem materia ligni nō simul mouetur ad duas formas substātiales ignis solo nūero differentes: nec similiter subiectum simul pōt moueri ad duas albedines solo numero differentes. Et hec est expressa snia phi tertio phy. t.c. 19. sic dicentis. Inconueniens inquit est per duos motus simul moueri: quedam namq; erunt alterationes due vnꝰ τ in vnā specie: sed impossibile ē: τ ibi com. deinde inquit. Contingit aliud opinabile τ est: vt idē numero moueat duobꝰ motibꝰ diuersis: vt idē numero. Hec ille. Hoc idem pꝫ tertio phy. t.c. 37. cōsequentia videtur nota. ¶ Secundo ꝓpter quedam verba doct. potest sic formari ratio. Vbicunq; aliqua tota fecunditas in generatione alicuius sic exhauritur ꝙ non manet ad alium actum generationis alterius filij: ibi tali fecunditate non pōt esse alius filius: sed in generatione filij in diuinis sic tota fecūditas patris exhauritur: ꝙ non potest manere in patre respectu alterius filij ergo τc. ¶ Rńdetur a doc. negando minorem: τ cōcedendo maiorem. Et cū probatur illa minor per hoc ꝙ generatio filij semper stat τc. τ sic probatio minoris pōt eē ratio prius facta. s. actus adequatus principio actiuo τ semper stans τc. Sed actus generationis in diuinis est hmōi ergo τc. Et doc. negat istam ma. prime rationis que assumit ad probandum minorem secunde rōnis: τ non tm̄ negat illam maiorem: sed etiā contra ipsam instat ibi. Contra istam rōnem ꝙ non concludit sufficienter propositū: pōt argui sic Quecunq; potentia τc. Ista ratio stat in tribus dictis. Primū ꝙ aliqd repugnare alicui: potest dupliciter: intelligi. Primo simpliciter τ absolute: et ratione proprie entitatis: sicut dicimus ꝙ rudibile repugnat homini simplr. Scdo ꝙ tantū repugnat rōne alicuius posterioris actu inherentis. sicut dicimus ꝙ nigredo repugnat homini actu existenti sub albedine τ non repugnat homini absolute: sed tm̄ rōne albedinis stantis in hoīe. Scdm dictū est ꝙ repugnat pmo mō alicui nunq; potest inesse etiā per quodcunq; posterius in illo cui repugnat: quia quod repugnat alicui simpliciter: nunq; fiet non repugnans per qdcunq; posterius vt patet a doc. in primo di. 3. q. 5. contra Hen. Et qđ repugnat secundo mō pōt simpliciter inesse: qꝛ circūscripto posteriori cui repugnat pōt inesse priori: cui tm̄ repugnat rōne illiꝰ posterioris. Tertiū dictū est: ꝙ qcqd ē i diuinis sic ē necesse eē: ꝙ est simplr impossibile ipꝫ nō eē in qcūq; instāti. Et qđ nō repugnat in diuinis simpliciter ad intra illō tale est ibi de necessitate nature. Istis presuppositis: īfert doc intentum principale contra illam ꝓpositionem. s. ꝙ actus adequatus principio productiuo τ semper stans: alius eiusdem rōnis non pōt inesse. Si ergo alius filius non potest esse in diuinis: ex hoc ꝙ primus filius adeqtur in perfectione principio productiuo: τ semper stat. sequitur ꝙ nō repugnat simpliciter: quis tm̄ repugnat rōne pmi filij semper stantis. Sed quod non repugnat simpliciter in diuinis illud est simpliciter possibile τ omne possibile ad intra est ibi de necessitate nature. τ per ɔ̄ns si illa ratio Hen. est vera: concludit plures filios esse in diuinis. Dicit ergo doc. sic. Quecunq; potentia pōt habere alium actum: si ille actꝰ non staret semper: illa simpliciter pōt habere alium actum. sed potentia generatiua in diuinis per Hen. solū ex hoc nō pōt habere alium actū: qꝛ ille actꝰ semper stat: ergo illa potentia absolute pōt habere alium actū. Et probat illā ma. rōne τ exemplo: Rōne sic. quia potētia naturaliter prior est actu. vt patet. 9. meta. t.c. 13. Et vide ibi: qūo potentia sit prior actu tpe: quia certum est ꝙ potentia actiua que est in actu: est prior actu ipso producto Modo qđ non repugnat priori naturaliter: nisi per illud qđ est posterius natura: simpliciter nō repugnat sibi: vt supra dictū: τ sic patꝫ rō doc. Et similiter exemplū est notū. ¶ Ibi. Confirmatur ista ratio. Ista confirmatio supponit vnum videlicet. ꝙ qñ sunt duo effectus eiusdem rōnis nō est talis ordo inter illos: vt vnꝰ dicatur prior: τ alter posterior. presertim si illi effectus sint p se stantes. qđ dico: qꝛ forte vna pars aeris. puta ꝓpinq̄ priꝰ illuminat q̄ remota. Cōparando ēt duas illuminatiōes eiusdē rōnis ad idē lucidū: vna nō supponit aliā de necessitate. Aliqñ ṽo est ordo effectꝰ ad effectū: vt posterioris ad priꝰ sic ꝙ posteriꝰ nō pōt haberi: nisi priori prius habito. Et sic dicimꝰ ꝙ intellectꝰ de necessitate est priꝰ operatiuꝰ q̄ sit ꝓductiuus: que tm̄ intellectio τ productio sunt alterius rōnis qꝛ vnū est absolutū τ reliquū relatiuū. Sed qñ sūt duo effectus eiusdē rōnis ab eadem cā: nō est talis ordo prioris et posterioris: quia vnū est eque ꝓducibile imediate a tali causa sicut aliud. τ ecōtra. Cū ergo due generatiões in diuinis si essent: essent eiusdem rōnis: τ essent ab eodē principio ꝓductiuo: non esset maior rō de vna q̄ de alia ꝙ imediate sit a tali principio. Et probat quia potentia ꝓductiua est prior natura actu ꝓductionis. Tūc arguo sic. quecunq; potentia ꝯparatur ad duos actus posteriores ipsa: inter quos nō est necessario ordo prioris τ posterioris: talis potentia esset ꝓductiua vnius sicut τ alterius: quia semper comparatur vt prior: sed potētia generatiua in patre est prior ipso actu generationis. ergo sicut pōt habere vnū actum generationis ita pōt habere alium: cum nō sit maior rō de vno q̄ de alio Et sic si secundus actus generationis non pōt inesse stante primo/ τ ille secundus est ita imediate ꝓducibilis sicut τ primus. Et ꝙ non sit ordo prioris τ posterioris inter illos/ sequitur. vel ꝙ vterq; sit simul a potētia tali vel neuter/ qꝛ quicqd ibi pōt esse de necessitate absoluta: ibi est. Et sic patꝫ ista confirmatio. ¶ Ibi. Videtur ergo q̄stum ad istā rationem τc. Dicit doc. in ista litera ꝙ non ꝓbat sufficienter illa ꝯclusio negatiua (scꝫ ꝙ non possint esse simul plures generationes eiusdem rōnis) nec p hoc ꝙ vna generatio semꝑ stat vt supra patuit. Nec per hoc ꝙ vna materia nō pōt simul ꝑfici pluribꝰ actibus eiusdē rōnis: puta ꝙ essentia diuina que ponit scꝫ Hen. quasi materia respectu generationis: pficiat duabꝰ gñationibus eiusdem rōnis. Et ꝓbat ista secūda ps sicut τ prima: quia si eēntia diuina nō pōt pfici simul duabꝰ ꝓductionibꝰ eiusdē rōnis/ aut hoc ideo est/ qꝛ sibi repugnat simplr/ τ hoc nō ꝓbat ab Hen. Aut qꝛ stante vna ꝓductione in essentia/ alia non pōt inesse/ τ sic secūda ꝓductio non repugnat simplr in eēntia diuina/ sed tm̄ rōne alterius gñationis inexistentis/ qua stante secūda nō pōt inesse/ ergo nō repugnat sibi simplr/ ergo absolute possibile est scđam inesse. τ si pōt inesse absolute de necessitate inest/ vt supra patuit Pōt ēt ꝓbari illa scđa ps p illā ɔfirmationē/ qꝛ potētia q̄si receptiua ex se nō magis determinat ad vnā q̄ ad aliā. Et ꝙ prius sit sub vna forma q̄ sub alia/ hoc erit p rōnē ꝓducētis pꝰ inducētis vnā q̄ aliā/ sꝫ sicut supra ꝓbatū ē. potētia gñatiua in diuinis: cum sit prior vtroq; actu gñationis: ita pōt in vnū immediate sicut τ i alium: g̃ due ꝓductiones eiusdē rōnis/ vel tres: Vel simul erunt in eēntia diuina a potentia productiua vel neutra. Et sic patet ista secūda ps ꝓbata. ¶ Dicit g̃ doc. vnā ꝯclusionē valde notabilē ꝙ oportet ꝓbare ꝙ sic est necessitas ad vnam ꝓductionē vnius rōnis/ ꝙ si per impossibile illa non semꝑ staret: vel nunq; esset: adhuc nulla alia posset haberi in diuinis eiusdē rōnis. Oportet ēt ꝓbare ꝙ hic pater in diuinis est sic de necessitate absoluta hic pater ꝙ si per impossibile ille non eēt: nullus aliꝰ eēt. Et siliter oportet ꝓbare ꝙ hic filius i diuinis sic necessario est hic filius: ꝙ si per impossibile hic filius non eēt: nullus alius filius eēt. Hoc idē dico de gñatione actiua in patre: τ passiua in filio. ꝙ oportet ꝓbare ꝙ hec gñatio actiua in patre/ sic de necessitate est hec generatio actiua. ꝙ si per impossibile illa nō eēt: eēt impossibile simpliciter aliam esse. hoc idē dico de gñatione passiua: τ similiter idē dico de spiratiōe actiua τ passiua: τ sic patet litera doc. Et ex his patet quō lra doc. in primo di. 2. parte. 2. q. 2. in rńsione ad vltimū argumentū non concludit de necessitate ibi tm̄ eē vnā ꝓductionem eiusdem rationis. Dicit eñ sic potentia finita non potest habere simul duos terminos adequatos in producendo: licet possit habere vnum in produci τ alium in producto esse: potentia tamen infinita habet terminum suum intra se semper in produci: τ iste est adequatus: adeo non potest habere plures terminos. hec ille. Hec ratio non magis concludit q̄ illa Hen. nisi accipiat adequationem tam intēsiue q̄ extensiue. Nec similiter litera doc. quā ponit in primo. vbi supra. q. 3. rńdēdo ad. q. circa finē. vbi sic dicit. Vlterius sequitur. si non sunt ibi nisi duo principia productiua alterius rationis. ergo tm̄ sunt due ꝓductiōes numero. ꝓbatio: quia vtrunq; principium productiuum habet productionem sibi adequatam τ coeternam: ergo stante illa non potest habere aliam. hec ille. Et ideo oportet multum considerare literam doc. Sufficit. n. doc. in illis locis tm̄ ostendere ꝙ ex quo sunt duo principia alterius rōnis τ infinita: ergo τ duo producta eēnt infinita que adequantur illis principijs: tam intensiue q̄ extensiue: sed quomodo sic adequētur alibi habet ostendere quod τ facit in presenti. q.

Cōformed passū pas- sui egregie

De secundo articulo hic doct. intendit probare

conclusionem negatiuam. videlicet q̄ est simpliciter impossibile esse plures productiones eiusdem rationis in diuinis. Et hoc probat tripliciter. Primo argumēto ducente ad impossibile. Secundo argumento ostensiuo. Tertio ex intētione philosophi. ¶ Quantum ad primū deducit doc. ad hoc impossibile. s. q̄ actu essent infinite productiōes in diuinis: si possent esse plures eiusdem rationis. probatur ista consequentia. s. si in diuinis possunt esse plures productiones eiusdem rōnis: puta plures generationes actiue: vel passiue. ergo τ infinite: patet ista cōsequētia primo auctoritate Aug. contra Maximinum lib. primo. vbi intendit probare q̄ si filius genitus posset generare alium filium: ille alius posset generare aliū: τ sic in infinitū. Dicit enī sic absit vt ideo potentior sit pater filio: vt putas. quia creatorem genuit pater: filius autē nō genuit creatorem. neq̄ enī non potuit: sed nō oportuit. Et subdit quare non oportuit. Immoderata esset diuina generatio. si genitus filius nepotē gigneret patri. quia nisi τ ipse nepos auo suo pronepotem gigneret ēm vestrā mirabilem sapientiam impotens diceretur: similiter τ ille τ ille. Et subdit: nec impleretur generationis series: si semper alter ex altero generetur: nec etiam perficeret eā vllus: si nō sufficeret vnus omnipotens. hec ille. ¶ Sed dubitatur de auctoritate Aug. in hoc q̄ dicit q̄ filius potuit generare filiū: sed nō oportuit: q̄ si filius potuit generare filiū. ergo de facto genuit. quia quicquid est ibi possibile: est semper in vltia actualitate. ¶ Rñdeo q̄ dictū Aug. debet intelligi q̄tū ad perfectionem principij pductiui: quia illud idē pncipiū. s. memoria fecunda est ita perfecta in filio sicut in patre: sed vt in filio nō dicitur potētia generādi. sed tñ modo in patre vt supra ostēsum est in primo di. 7. Intelligit ergo Aug. q̄ illa eadem perfectio que est in p̄re: eadē p̄fecta est in filio: sed quia tali principio productiuo tñ sibi correspondet vna pductio τ vnum productum: ideo vt in patre dicit potentia generādi non autem vt in filio. ¶ Ibi probatur eadē cōsequētia per rōnem sic. Hic doc. probat illam cōsequentiam ostēsiue. Quicquid enī est plurificabile eiusdē rōnis vel ad plura eiusdē rōnis se habens: non determinatur ex se ad certam pluralitatem: patet hec propositio: siue comparādo cōe ad sua singularia: siue cām ad sua causata siue principium ad sua pricipiata. patet etiā de cōi. Si enī natura humana de se est plurificabilis in duo singularia: ita de se est plurificabilis in infinita. i. q̄ q̄tū ē ex pte sua nō repugnat sibi posse plurificari in infinita: hoc idē p̄z de cā respectu effectus: que si ex se pōt pducere duos effectus eiusdē rationis: ita q̄tum est de se pōt producere in infinitum cum non sit maior ratio de vno q̄ de alio. Ex hac ppositione probata: sequitur q̄ q̄cūq̄ plurificabile eiusdem rōnis q̄tum est de se: pōt extendi ad infinita nisi determinet aliūde: nec determinari potest per principium eiusdē rōnis. p̄z quia si natura eiusdē rationis ex se non determinat ad certū numerū: ita nec pncipiū formale eiusdem rōnis potent esse ratio: quare sit determinatio ad certū numerū: si enī a pōt multiplicare naturā humanam in duo singularia: idē a. vel aliud eiusdē rōnis cum. a. poterit pducere illam naturam q̄tum est ex parte sua in infinita singularia eiusdem rōnis. cum nō sit maior ratio de vno q̄ de alio: si ergo generatio actiua ex se non sit determinata ad certū numerū: cū sit plurificabilis in plura: nec erit determinata ad certum numerum per pncipium eiusdem rationis: puta per intellectum diuinum. si enim intellectus diuinus potest esse principium plurium rationum eiusdem rationis. ergo q̄tum est de se potest esse principium infinitarum productionum eiusdem rationis: nec videtur q̄ ista determinatio ad certum numerum possit fieri ab aliquo posteriori: quia a posteriori nihil habet suam entitatem: ergo nec vnitatem: nec certam pluralitatem. Si enī natura humana non est ex se determinata ad certam pluralitatem: nec ex principio productiuo eiusdem rationis causante naturam in tali τ tali singulari. Sequitur q̄ per nullum posterius ipsa natura potest determinari nec ab aliquo quod est simul natura cum productionibus. Qua ratione ipsa productio que est vnius rōnis nō determinat ex se ad certā pluralitatē: pari rōne nec id q̄ō est simul natura cū illo: nec ab aliquo priori: q̄a illud prius: vel est pncipium formale pducēdi: vel pncipiū pducēs: q̄ō est suppositū a pncipio formali productiuo eiusdē rōnis nō est ista determinatio: vt supra patuit: nec ab ipso supposito: q̄a ad tot se extēdit suppositum: ad quot se extendit rō formalis pducendi tota enī ratio agendi supposito: τ tota perfectio agendi ipsi supposito est simpliciter a pncipio formali pductiuo: vt exposui i primo. di. 1. q. 2. τ di. 3. q. 6. Si ḡ pductio eiusdē rōnis pōt multiplicari in plures. ergo τ in infinitas cū nō appareat determinatio aliq̄ ex supradictis. ¶ In ista tamen litera doc. occurrūt alique difficultates. prima in hoc quod dicit q̄ principium formale productiuū eiusdem rationis: si potest producere plura eiusdem rationis: q̄ etiam τ infinita: q̄z videtur sequi q̄ illud tale erit formaliter infinitum: q̄z maioris perfectionis est posse producere plura simul q̄ vnū tñ: ergo posse producere plura infinita τ eiusdem rationis erit infinite perfectionis: τ sic calor in igne qui ponitur principium eiusdē rationis/si potest producere duos calores simul: ergo τ infinitos quod est falsum. patet ēt: q̄z s. doc. q̄ cum non est determinata ex se ad certa causata: cum ergo sol non sit ex se determinatus ad certa causata specie distincta: sequitur q̄ ex se posset producere infinitas species: q̄z plures potest producere τ ex se non est determinatus ad certam pluralitatem: ḡ τ infinitas potest producere ḡ erit infinite perfectionis. ¶ Respōdeo q̄ τ si principium pductiuum eiusdem rationis possit ex se producere infinitos effectus eiusdem rationis: non tamē sequitur q̄ simul illos possit pducere: sed tñ successiue: τ ex hoc non sequitur maior perfectio. vt patet a doc. primo di. 2. parte. 1. q. 1. Et cum dr̄ q̄ ex se simul potest pducere duos: negatur q̄ eque perfecte duos: sicut quenlibet seorsū vt exposui in primo supra. τ in. 2. di. 3. Dico secundo q̄ sm aliquos non sequeretur talis infinitas/posito q̄ infiniti effect⁹ eiusdem rōnis simul possint produci ēt eque perfecti/sicut quilibet seorsum: q̄z vnus non requirit maiorem perfectionem i causa q̄ alius: nec alius τ alius effect⁹ eiusdem rōnis requirit in causa aliā τ aliam perfectionem: q̄z eadem perfectio q̄ est sufficiens ad vnū eiusdē rationis est etiam sufficiens ad aliud eiusdē rōnis. Prima tñ responsio vr̄ verior. ¶ Ad aliud de sole. Dico q̄ si sol possit pducere infinitas species siue sil̄/siue successiue esset formaliter infinit⁹: q̄z alia τ alia spēs nō tñ requirat aliā τ aliam p̄fectionē in causa: sed necessario p̄fectior spēs: maiorem p̄fectionē reqrit in causa q̄ imp̄fectior: modo si essent infinite spēs possibiles semp vna eēt p̄fectior alia: q̄z forme se habent: sicut numeri p p̄hm 8. Meta. t. c. 10. Dico ergo q̄ τ si sol possit pducere plures spēs: est tñ ex sua natura limitata determinatus ad certā pluralitatē vltra quā virtus solis non pōt. Et dico q̄ doc. hic loquit de cā eiusdē rōnis. i. de causa que cōparat ad effectus eiusdē rōnis. q̄ illa si pōt pducere duos. ergo τ infinitos quātū est de se. Non. n. loquit de causa eiusdē rōnis p̄se in se: sed tñ in comparatione ad effectus. ita q̄ illa dicatur causa eiusdē rōnis: que respicit effectus eiusdē rōnis/licet illa causa sit equiuoca respectu illoꝝ effectuum: τ causa dr̄ alterius rōnis que respicit effect⁹ alterius rōnis: ita q̄ ista cōparatio fiat tñ effectus ad effectum: non autē effectus ad causam. ¶ Ibi. Secundo arguit ostensiue sic. Hic doc. pbat eādem cōclusionem p rōnem ostensiuā: siue demonstratiuā. τ rō stat in hoc. oē plurificabile i diuinis necessario determinat ad aliquā certā pluralitatē/puta dualitatem: vel trinitatem τc. Sed pductio eiusdem rōnis i diuinis nullo mō pōt determinari ad certā pluralitatē. ergo: maior primo declaratur. q̄z cum dico necessario determinatur ad certā pluralitatem: intelligo sic/q̄ sit simpliciter impossibile excedere illam pluralitatē: τ non loquendo de impossibili per posterius/vel p aliquod simile: sicut dicimus q̄ impossibile est hoīem stantem sub albedine fieri nigrū: impossibilitas. n. nigredinis inest hoī nō absolute: sed rōne alicu⁹ posterioris. s. albedinis. intelligitur ergo de impossibili absolute quod inest rōne nature: maior sic intellecta pbatur: τ pbatio stat in hoc/si necessario nō determinat ad certam pluralitatē. ergo de se pōt eē in infinitis: ergo ibi actu est infinita pluralitas illarum duoꝝ: vt supra patuit. quicquid n. ibi pōt eē ibi de necessitate ē actu. Probatio minoris. Si pductio eiusdem rōnis in diuinis posse determinari ad certā pluralitatē inferioꝝ eiusdē rōnis necessario p̄exigeret aliqua plura alteri⁹ rōnis per q̄ determiet ad certā pluralitatem. patet ista. quia ex se determinatur: nec per aliquid q̄ō est simul natura cum eā: nec p principium pductiuū eiusdē rōnis: nec p aliquid posterius: vt supra patet in pria ratione. Sequitur ergo q̄ erit determinata p aliqua plura alterius rōnis. sed hoc non: q̄z pductio eiusdem rōnis/puta generatio in diuinis: tm̄ p̄exigit rōnem formalem pducendi: τ pducens q̄ō. Sed eadem rō formalis/sicut pōt eē rō productiua vnius: τ certā alteri⁹ eiusdē rōnis sicut calor: ita potest eē pductiuus vnius caloris: sicut τ alteri⁹. ḡ illa certa pluralitas nō potest eē ab eadē rōne formali: q̄z principium pductiuū eiusdē rōnis/si ex se nō est determinatū ad certā pluralitatē. pōt eē in infinitis: necessario certa pluralitas: erit a principio q̄ō: q̄z principiū quod ad tot p̄cise se extendit:

Dubiū circa dictum Aug.
Solutio.

Difficultates notande circa literā doc. τ eaꝝ solutiones.

Aduerte de q̄ causa doc. hic intelligas.

ad quod ratio formalis illius se extendit: quia principium quod habet precise rónem formalem producendi. ut possit producere. Si ergo productio eiusdem rónis posset plurificari: et per consequens esse in infinitum: necessario esset actu in infinitum: quia possibilitas in diuinis ponit necessitatem: ut ponitur. 3. phy. t. c. 32. Contingere namque ab esse nihil differt in perpetuis. i. quod in perpetuis quod est possibile: actu est: ut clarius patet secundum aliam translationem ubi habetur: quod in eternis non est differentia inter possibile. et id quod est. quod debet intelligi de esse pertinente ad naturam eterni. Unde Com. ibi in fine com. et cum fuerit possibile aliquid esse de natura rerum eternarum illud erit necessarium: non contingens. ❡ Ibi. Tertio declaratur iuxta intentionem philosophi. Hec ratio stat in hoc breuiter: Quod non habet materiam contrahentem ad esse indiuiduum est simpliciter implurificabile: sed omnia eterna siue necessaria secundum mentem philosophi non habent differentiam contrahentem ad esse indiuisibile cum sint de se hec. ergo impossibile est productionem eiusdem rationis in diuinis plurificari. maior est nota. quia plurificabile in plura eiusdem rationis est contrahibile ad alia plura per alia et alia rónes indiuidualem. minor patet per philosophum. 12. meta. t. c. 49. ubi arguit: quod non possunt esse plures celi: quia non possunt esse plura mouentia prima. Hoc probat: quia quecunque sunt numero multa unum autem specie habent materiam: primum autem mouens non habet materiam: est enim actus purus. Unum ergo et ratione et numero primum mouens: et immobile ens. Ex hoc infert unum igitur celum. Aut enim sic secundum aliam translationem. Quoniam autem celum est unum manifestum est quod si plures celi fuerint erunt sicut homines. Si autem principium unius hominis est unum et fuerit numero unum plura et aliud numero multum habet materiam. Sermo enim unus quod est idem est etiam plurium: non sermo hominis .i. secundum Com. Ea que sunt unum in ratione. i. diffinitione sunt plura in numero: ut homo qui est unus in numero et plura in potentia: ut Sor. et Pla. Sequitur in tex. Quod autem est essentia prima non habet materiam: quia est perfectio. i. secundum Comen. quod prima essentia que significat esse rei oportet ut non habeat materiam: quoniam si haberet materiam: haberet aliam essentiam: et sic in infinitum: et ideo necesse est: ut prima forma que est perfectio et finis non habeat materiam. ens ergo simplex. et omne simplex est in non materia. Sequitur in tex. Primus igitur motor qui non mouetur est unus ratione et numero. Motor igitur motus continui. oportet semper ut sit unus tantum: ergo unum celum est tantum. i. secundum Com. et si motor est unus numero ergo ipsum primum motum ab eo si mouetur motu primo est unum etiam numero: et si celum est tale: ut declaratum est ergo celum est unum numero: mouetur enim uno motu primo ab uno motore numero et diffinitione. hec ille. ❡ Ibi. Ex ista intentione phi uidetur confirmari illa prima ró adducta in primo articulo quod s. entitas numeralis necessario competit cuilibet forme immateriali eiusdem rónis. Sed considerando intentionem Aristo. in diuersis locis et c. Hic doc. intendit ostendere quod phus in proposito loquatur tantum de materia que est ró indiuiduandi: siue contrahendi naturam ad esse indiuiduale. Et primo ostendit quod diuersimode loquitur de materia in diuersis locis: ut facilius cognoscatur quomodo in proposito tantum loquatur de materia que est ró formalis indiuiduandi. de qua prolixe dictum est in secundo di. 3. q. 6. Dicit igitur doc. quod phus quandoque accipit materiam pro principio receptiuo faciente compositionem cum actu: siue cum forma: quo dicit materiam et formam esse duo principia: ut patet primo phy. t. c. 65. et 79. Hoc idem secundo phy. et secundo de aia. t. 5. et 12. meta. et primo celi et alibi sepe. Dicitur igitur materia principium receptiuum: et per oppositum forma habet rationem actus. Alio modo forma dicitur quiditas secundum phm in multis locis: et per oppositum materia dicitur quicquid habet rónem contrahentis vel determinantis ipsam quiditatem: et hoc modo differentia indiuidualis quecunque sit ipsa dicitur materia respectu quiditatis specifice. Et dicit doc. quecunque sit ipsa: quia siue differentia indiuidualis accipiatur pro duplici negatione: ut patet per Henri. qui dicit: quod indiuiduum dicit negationem diuisibilitatis in se et negationem identitatis cum alio: ut patet in secundo dist. 3. q. 2. siue accipiatur pro existentia rei materialis. ut ponit Boetius: ut patebit in secundo sniarum di. 3. Dicit ergo quod quocunque modo accipiatur differentia indiuidualis: potest dici habere rónem materie. pro quanto est contractiua quiditatis specifice. Sed tale contrahens: vel determinans potest dupliciter intelligi. Uno modo quasi intrinsecum inferiori sine determinato sub tali com. Alio modo quasi presuppositum determinato. Exemplum. differentia indiuidualis Sor. contrahit hominem primo modo. que est intrinseca Sor. et secundo modo hoc corpus contrahit albedinem vel colorem: quia in alio corpore est alia albedo. Et secundum hoc: si non possent esse nisi tria corpora: non possent esse nisi tres albedines. Contrahens tamen secundo modo potest reduci ad materiam primo modo: pro quanto dicontractiua. vel saltem in diuinis quasi materiam. Et sic proprietates hypostatice: siue personales possunt dici quasi materia non quod determinent essentiam diuinam: sed determinant personas/siue hypostases. ut patet per Dama. li. 1. c. 5. vel. 10. et lib. 2. c. 6. Relatio inquit non determinat naturam: sed hypostasim. et sic proprietas personalis non dicitur actus nature sed actus hypostasis. ut patet a doc. in primo. di. 1. q. 2. et di. 26. Poterit etiam dici quod supposita diuina determinant relationes communes eiusdem rónis: quia quot sunt persone diuine: tot sunt etiam equalitates/vel similitudines/vel identitates. Alia est enim equalitas in patre: et alia in filio. ut patet in primo di. 31. Ubicunque igitur est pluralitas eiusdem rationis. ibi necesse est ponere materiam: accipiendo materiam non pro recipiente/sed pro contrahente: sic vel sic accipiendo. s. primo vel secundo modo: quia nullo modo potest poni naturam que est unius rationis plurificari: nisi sit aliquid contrahens hoc modo vel illo. Non enim potest poni naturam humanam plurificari in plura indiuidua eiusdem rationis: nisi per aliam et aliam differentiam indiuidualem. Nec similiter potest poni albedinem plurificari in plura subiecta: nisi illa subiecta precise determinent eam ad certum numerum. Aduerte tamen quod isto secundo modo subiectum non dicitur determinare albedinem ut dicatur hec: sit enim hec per propriam hecceitatem. Et similiter relationes communes sunt de se hec: ita quod equalitas que est in filio est de se hec. Dicimus tamen quod subiecta determinant ad certum numerum: quia communiter non numerantur accidentia eiusdem rationis nisi ad numerum subiectorum. Nam plura accidentia precise numero differentia possunt esse in eodem subiecto. etiam loquendo de accidentibus absolutis. ut patet a doc. in tertio di. 8. et in. 5. meta. doc. q. 7. Illa igitur accidentia essent precise numero distincta. Patet etiam quomodo deus posset facere plures albedines numero distinctas sine subiecto. ut posset probari per dicta doct. in secundo di. 12. q. 2. et de facto patet quomodo ponuntur plures quantitates eiusdem rationis separatas a subiecto. ut in sacramento eucharistie. posset etiam facere plures albedines in uno subiecto. ut doc. videtur innuere in tertio di. 8. et in. 5. met. sue. q. 7. Non vult ergo doc. hic. quod talia eiusdem rónis sint precise determinata ad certum numerum propter numerum subiectorum. Cum ergo dicit quod nullo modo potest poni naturam que est eiusdem rónis plurificari: nisi sit aliquid contrahens hoc modo vel illo: et cum dicit naturam contrahi et plurificari per aliam et aliam differentiam indiuidualem. Hoc dicit secundum intentionem propriam. Cum vero dicit formam eiusdem rationis ut albedinem: vel aliquod aliud accidens determinari ad certum numerum per aliud et aliud subiectum. Hoc non dicit secundum intentionem propriam: intelligendo quod illa certa pluralitas sit precise per aliud et aliud subiectum. ut supra patet. Sequitur et per oppositum: ubi non est hoc modo materia: impossibilis est pluralitas eiusdem rónis: sed nec talis materia est possibilis respectu productionum in diuinis: quia nihil tale contrahens: vel determinans posset esse: nisi determinatum ad certam pluralitatem: et per consequens: nisi prius habens pluralitatem alterius rónis: ut supra patet in secunda ratione. et nulla pluralitas alterius rónis posset poni prior productionibus talibus. ut supra patuit. et sic applicata est intentio philosophi ad conclusionem hic intenta. ❡ Ibi. Sed inquirendo qualiter et ubi generaliter secundum philosophum habeat veritatem. Videtur dicendum quod philosophus diceret quod nec talis materia poni posset in aliquo quod est in diuinis. i. materia secundo modo: immo nec in aliquo immateriali. Unde dicit. 7. meta. c. 9. t. c. 41. quod quod quid erat esse et unumquodque in quibusdam idem. ut in primis substantiis. ut curuitas et curuitatis esse. i. quod quid erat esse et singulum cuius est in quibusdam est idem. ut in primis substantiis. i. in speciebus uniuersalibus. ut curuitas et curuitatis esse quod quid est curuitatis sunt idem. Sequitur in tex. Si prima est. i. si curuitas sit prima substantia et specica. Sequitur in tex. Dico autem primam que non dicitur per aliud in alio esse: ut subiecto vel materia. Quecunque vero ut materia: aut concepta cum materia: non idem neque secundum accidens unum: ut Sortes et musicum: et vocat hic primam substantiam que non habet formam in subiecto et in materia signata et indiuiduali. Quecunque vero sunt concepta ut materia: aut concepta cum materia. s. indiuiduali: ut sunt singularia non sunt idem. s. quod quid est cum eo cuius est. Sed hec auctoritas exposita est supra in secundo di. 3. q. 5. Et sic patet quomodo philosophus non vult ibi dicere quod in materialibus non est idem quod quid est et illud cuius est. licet aliqui sic exponant.

Nota.

Nota.

De tertio articulo principali in quo doct. addu-

cit tres instãtias: duas cõtra questionem principalem quibꝰ ꝓbat ꝙ in diuinis possunt esse plures ꝓductiones eiusdem rationis. Et tertia instantia est contra illam ꝓpositionem superius dictam in scđo articulo. s. ꝙ prima distinctio finita est necessario aliquorum alterius rõnis. Per primam ergo instantiam que est contra conclusionem: ꝓbat ꝙ generatio ⁊ spiratio sunt eiusdẽ rationis: quia oĩs ꝓductio cuiꝰ ꝑncipiũ formale ꝓductiuũ: ⁊ terminꝰ formalis ꝓductionis sunt eiusdem rõnis est principaliter eiusdẽ rõnis: hec pts specialiter de termino formali eiusdẽ rõnis p phm q̃nto phy. t. c. 4. vbi vult ꝙ motꝰ: vel mutatio magis denolẽ a termino ad quẽ: q̃ cõiter poniẽ terminꝰ formalis ꝓductionis: q̃ a termino a quo. Et exẽplificat ibi de generatione ⁊ corruptiõe. hoc idẽ patet. t. c. 18. ⁊. 19. vbi exẽplificat idẽ de motu alterationis. ⁊ augmẽtationis: ⁊ diminutionis ⁊c̃. Si ergo phs vult ꝙ ꝓductiões quaꝝ termini formales ad quẽ sunt eiusdẽ rõnis: sint eiusdẽ rationis: a fortiori ille erũt eiusdẽ rationis: quaꝝ termini formales sunt eiusdẽ rationis: ⁊ principia formalia ꝓductiua: sunt eiusdẽ rationis: nõ tm̃ adinuicẽ: sed etiã cũ terminis formalibꝰ. sed in ꝓposito eadẽ essentia diuina est principiũ formale ꝓductiuũ: tã respectu generationis filij: q̃ spiratiõis spiritꝰ sancti: ⁊ ẽ eadẽ termino formali vtriusq̃ ꝓductionis: ergo generatio ⁊ spiratio sunt eiusdẽ rõnis. patet p auctoritatẽ Hilarij ⁊ Aug. quo ad hãc ptẽ. s. ꝙ essentia sit terminus formalis. Nã Hilarius vult ꝙ sicut filiꝰ nihil habet nisi natũ. i. nisi qđ nascendo accepit: ⁊ spiritꝰ sanctꝰ nihil habet nisi qđ procedendo accepit: sed accepit essentiam: ⁊ patet ꝙ non accepit eam nisi vt terminus formalis ꝓductionis. Sicut dicimus ꝙ genitũ accipit naturã a generante: ⁊ patet ꝙ nõ accipit eã nisi vt terminũ formalẽ. Patet etiã p Aug. 15. de tri. c. 26. Sicut filio inquit prestat essentiã de patre generatio. siue cõicat: ita spiritui sancto de vtroq̃ processio: sed essentiã sic cõicari per generationẽ/⁊ spirationẽ: nõ intelligitur cõicari nisi vt terminus formalis. Sicut etiam natura creata per generationẽ cõmunicatur supposito non intelligiẽ cõmunicari supposito: nisi vt terminꝰ formalis generatiõis. Et sic patet quomõ essentia est terminꝰ formalis vtriusq̃ productionis. Et hoc prolixiꝰ ostensum est in primo di. 5. q. 2. Alia pars. s. ꝙ sit principiũ formale productiuum. patet: quia nunq̃ terminꝰ formalis põt aliq̃ mõ eẽ prior. vl̃ prioritate origis/ vl̃ prioritate pfectiõis illo pꝛincipio formali ꝓducẽdi. patet q̃a terminus formalis p principiũ formale productiuũ capit esse simpliciter: vl̃ in se sicut est in creaturis: vel in alio tm̃: sicut essentia diuina capit esse non in se: sed tm̃ in persona producta: pro quãto intelligiẽ sibi cõicari. Cũ ergo essentia diuĩa sit simpliciter primũ entia tã prioritate pfectionis q̃ originis: vt patet. q. 1. ar. p. Et illa est simpliciter primus terminꝰ formalis. sequiẽ ꝙ erit pꝛincipiũ formale ꝓductiõis. Minor etiã ꝓbaẽ q̃tũ ad vtrãq̃ ptem. per hoc: quia illud est principiũ formale ⁊ terminꝰ formalis: in quo ꝓducẽs assimilaẽ ꝓducto: ⁊ precipue qñ ẽ ꝓductio vniuoca: sicut in proposito generatio filij in diuinis est simpliciter vniuoca: quia generans ⁊ genitũ sunt eiusdẽ rõnis: similiter spiratio est vniuoca. quia spirans ⁊ spiratus sunt eiusdem rationis: ⁊ hoc satis patet in primo dist. 7. ⁊. 13. Cum ergo prima assimilatio producentis ad productum

Opi. Hẽ. in diuinis est essentia illa: vt essentia. (Et loquitur hic de prima assimilatione fundamẽtali: supple que est ratio formalis fundamentalis: qua ꝓductum assimilaẽ ꝓducẽti) ergo illa essentia est formalis terminus vtriusq̃ productionis. ⁊ formale pꝛincipiũ ꝓducẽdi. ¶ Respondet doc primo recitãdo duas opi. quas etiã improbat. q. 4. Prima est Hen. in sum. arti. 39. q. 3. qui vult ꝙ licet essentia sit principiũ electiuum vtriusq̃ productionis: non tñ est sic imediatũ principium: nisi per aliud ⁊ aliud determinatiuũ. Vult ergo ꝙ essentia non vt absolute sumpta: sed vt determinaẽ per generationẽ actiuã: sit principium electiuũ ꝓductionis filij ⁊ vt determinaẽ p spirationem actiuã sit pꝛincipium spiratiõis. s. s. ¶ Cõtra hoc instat doc. quia si essentia non est ex se determinata respectu vtriusq̃ ꝓductionis: sed determinaẽ per generationẽ ⁊ spirationem. tũc quero aut est ex se determinata ad illos duos respectus: qui ponunẽ alterius rationis. s. ad generationẽ ⁊ spirationem: aut non est ex se determinata. Si primo mõ ita videẽ ꝓcedẽdũ ꝙ sit ex se determinata ad illas duas ꝓductiones. cum nõ sit maior ratio de vno q̃ de alio Si scđo mõ ergo determinabiẽ ad illos duos respectus alterꝰ rõnis: p alios duos alterꝰ rõnis. ⁊ tũc q̃ro vt prius: aut ẽ ex se determinata ad illos duos: aut nõ: si sic q̃ ẽ ex se determiata ad illos duos p q̃s detmiaẽ ad ꝓductiões filij ⁊. s. s. cũ nõ sit maior rõ de vno q̃ de alio. Aut nõ ẽ ex se detmmata: sz detmmaẽ adhuc p alios duos: tũc erit ꝓcessus i infinitum. Et si talis ꝓcessus sit impossibilis. statim sequitur: ꝙ determinata per illos respectus: vt per principia determinatiua: non sufficit: quia non oportet ponere ꝙ ex se sit determinata ad vtrãq̃ productionem cum non sit maior ratio ꝙ sit determinata ad illas ꝓductiones q̃ sit determinata ad illos respectus determinatiuos eẽntie ad illas ꝓductiones: vel oportebit ponere ꝓcessum in infinitum. ¶ Secundo instat contra hanc opi. q: tunc sequeretur ꝙ idẽ eẽt determinatiuũ sui. patet. q: per Hen. eẽntia diuina determinatur ad generationem filij per paternitatem. vel p generatiuitatem: que tñ in re nihil aliud ẽ: nisi generatio actiua. vt infra patebit. q. 4. ⁊ in primo satis patuit di. 28 q. 3. siue vlt. ergo eẽntia diuina determinatur ad gñationẽ actiuam per generationem. ⁊ sic idem est determinatiuum sui.

¶ Secunda opi. est Adã li. 1. di. 6. q. 1. art. 2. qui dicit ꝙ sola eẽntia est principium formale ꝓductiuum vtriusq̃ ꝓductionis: cum sit simpliciter illimitata. ⁊ ille ꝓductiões erũt alterius ratiõis: q: aliqua pluralitas est simpliciter prima: ⁊ illa necessario erit alterius rationis. Falsa est ergo illa ꝓpositio ꝙ vbicunq̃ est idem principium ⁊ idem terminus ꝙ ibi sit eadem ꝓductio: q: hoc non est verum de principio omnino illimitato: quale est eẽntia diuina: sed tm̃ est verũ de pricipio limitato. — Adẽ opiꝰ 2nio.

¶ Cõtra hãc opi. instat doc. q: si eẽntia diuina est immediatum principium tam filij q̃. s. s. Tũc spũs. s. ex vi ꝓductionis sue: nõ dr̃ magis spũs. s. q̃ verbum. nec verbum magis verbum q̃ spũs san. Cum tñ verbum non dicatur verbum: nisi q: natum: et spũs sanctus: nisi q: datus: ⁊ sic verbum dr̃ verbum de memoria natum p modũ nature: ⁊ spũs sanctus dr̃ datus: q: libere ꝓductus p modum voluntatis. Secundo instat q: sequeretur ꝙ non magis primo verbum eẽt ꝓductum q̃ spũs sanctus. patet. q: suppositũ habens idem pricipium formale pfectum aliquarum ꝓductionum potest ita primo per illud principium in vnam illaꝝ: sicut in aliam. Et ita prima persona eque primo posset ꝓducere spũm sctm̃ sicut ⁊ filium: ⁊ ita spũs sanctus non necessario eẽt a filio. Et ille due ꝓductiones cum suis improbationibus clare patent in primo di. 13. ¶ Ibi tertio modo conceditur minor. Hic doc. ponit responsionem ꝓpriam que ẽ satis clara. maior eñ rõnis est vera: loquendo de principio formali totali: ⁊ de termino formali totali. Sed in ꝓposito eẽntia diuina non est totale pꝛincipium ꝓductiuum: nec filij: nec spũs sancti: sed respectu filij est eẽntia diuina: vt perfecte psens intellectui diuino sic ꝙ vtrũq̃ est principium formale ꝓductiuum ptiale: licet eẽntia diuina sit magis pricipale. Ex quibus integratur vnum pꝛincipium formale totale. quod dr̃ memoria fecũda. Et siliter respectu. s. s. eẽntia diuina: vt pfecte psens volũtati per actũ cognoscẽdi ẽ pricipiũ ptiale respectu. s. s. ⁊ pꝛincipale ⁊ voluntas diuia aliud ptiale ⁊ integrant vnum pꝛincipium totale: sic ꝙ intellectus ⁊ voluntas non concurrunt: vt pꝛincipia tm̃ determinatiua: sed vt pꝛincipia vere ptialiter ꝓductiua. Et hoc magis plixe patet in primo di. 2. parte. 2. q. 3. ⁊ di. 7. ⁊. 13. ⁊ in scđo. dist. 1. q. 1. vide ibi. Similiter terminus formalis ꝓductiõis loquendo de termino totali non est sola eẽntia diuina: sed terminus totalis generationis filij est persona filij constituta ex eẽntia ⁊ ꝓprietate. Aduerte tñ ꝙ loquendo de termino formali totali: nulle ꝓductiones possent dici eiusdem rationis adinuicẽ: vt pcise denominantur a termino totali ⁊ patet. q: generatio Sor. ⁊ generatio Joãnis: vt denominantur a Joãne ⁊ Sorte ꝓductis: non dicerẽtur pcise eiusdem rationis: q: Sortes ⁊ Joãnes. ⁊ si ratione nature humane sint eiusdem rationis. ratione tñ proprietatis indiuidualis que proprietates sunt primo diuerse. vt patet a doc. in primo di. 3. ⁊. 25. non eẽnt eiusdem rationis: tñ cõmuniter productio denominatur non a termino totali: sed a termino formali partiali ⁊ principali: qualis est natura cõmunicata siue forma. Et sic in proposito generatio ⁊ spiratio in diuinis. vt denominanẽ a termino formali principali: qui ẽ eẽntia diuina sunt eiusdem rationis: vt vero denoiantur a propetatibus cõstitutiuis sunt simpliciter alterius rationis tñ ab illis non hñt ꝙ sint alterius rationis: nisi precise ex q̃dam denoiatione extrinseca: sed originatiue habent ab intellectu ⁊ voluntate ꝙ sint alterius rationis tanq̃ a principijs formalibus originatiuis alterius ⁊ alterius rõnis partialibus tamen: ⁊ nunq̃ principalibus. — Quo rõne termini rõnalis formalis productiones sint eusdẽ rõnis ⁊ quõ nõ.

¶ Secundo instat contra eandem conclusionem probando ꝙ possint esse plures generationes: ⁊ arguit sic. Habens principium formale producendi perfectum: potest illo producere: sed filiꝰ habet principium formale dicendi vel generandi perfectũ ergo ⁊c̃. Probatio maioris: quia ideo est suppositum potens agere: quia habet principium agẽdi ⁊ maxime perfectum.

Probatio minoris memoria perfecta est principium dicendi siue generandi: et eam habet filius: vt patet. 5. de tri. c. 7.

¶ Respondet et primo ad rem: secundo ad formam. Ad rem responsio stat in hoc q memoria in diuinis habet tm̃ vnam productionem sibi perfecte adequatam: sic adequatã q est simpliciter impossibile habere aliam: immo sic habet illa determinate: q si illam non haberet: esset simpliciter impossibile posse habere aliam: et illa productio sic est ibi necessaria q si illa precise non esset: nec alia posset esse. Et ratio est: qa quicqd est in diuinis est ita necessario q est impossibile illud idem non esse: et si per impossibile illud non esset: aliud eiusdem rõnis nõ posset esse: et patet discurrẽdo i oibus. Nã natura diuina sic necessario est de se hec: q si illa p̃cise nõ esset nec alia eiusdem rationis posset esse: patet. qa si alia possec ergo illa nõ fuit de se: et ex sua rõne formali hec patet: quia si alia posset esse: ergo natura diuina esset determinabilis per illam aliam: ergo non esset de se hec: immo si alia posset esse: ergo et infinite: vt supra patuit. arti. 2. et in p̃mo di. 2. p̃te. 2. Et sicut dcm̃ de natura diuina. hoc idẽ patet de omni alio i deo: quia quicquid est ibi ex sua entitate formali est simpliciter in vltima actualitate. ita q non est determinabile ad vlteriorem actualitatem: nec per consequens ad aliquã hecceitatẽ et hoc in re (quicquid sit de cõceptu). et per consequens de se hoc et si illud nõ esset. aliud nõ posset esse. Et dico vltra q licet similitudo que est in filio sit eiusdem rationis cũ illa que est in patre (non tamen sic intelligendo q in deo sit similitudo habens maiorem vnitatẽ vnitate numerali preter omne opus intellectus: quia ẽ simpliciter impossibile: sed dr̃ eiusdẽ rationis pro quanto ab illa que est in patre: et ab illa que est in filio potest abstrahi vnus conceptus dictus in quid de illis) tamen illa que est in filio sic de se et ex natura rei est hec: q si illa nõ esset: nec alia posset esse i filio: idem dico de illa que est in patre. Et hec est ratio immediatissima: quare in diuinis non possunt esse plures productiones eiusdem rationis. Tũc vltra talis memoria erit tm̃ p̃ncipium formale p̃ducendi vnã tm̃ p̃ductionẽ: et habita illa est impossibile q sit ratio formalis respectu alterius p̃ductionis. Cũ ergo illa memoria vt in filio preintelligat' habere illam vnicam productionẽ est impossibile q ipsi filio sit principium formale producendi: quia si esset principiũ formale producendi ipsi filio. aut ergo erit ratio producẽdi eundem filium: aut aliũ. Nõ primo: quia tunc filius gigneret se ipsum qđ mens nõ capit. Non secundo: quia tunc esset principium duarũ productionum qđ est impossibile. vt supra expositum est. ¶ Ad formam argumenti vbi est tm̃ difficultas grammaticalis et non realis. Et est aliqualis difficultas de hoc qđ ẽ habere. vl' hẽri qz hẽri põt multipliciter accipi: vt p3 in predicamentis propterea tm̃ non dr̃ aliquid formã habere: nisi habeat eam: sicut formã. hoc est per modũ forme informãtis. quia aliter nõ est nata haberi ab aliquo: vt patet. Et vlterius nomẽ abstractũ significans p̃ncipiũ agendi cõstructũ cũ gerũdiuo significãte aliquã actionẽ natũ est haberi a supposito vt sit illi principiũ agẽdi tali actione. Exẽplum habeo potentiam vidẽdi: potẽtia est quid abstractũ: quia abstrahit' a potẽte: quia potens est potẽs potentia. Et hoc verbũ vidẽdi est gerũdiuũ significans actionem: et construitur cũ potẽtia. Si ergo habeo potẽtiam vidẽdi: nõ tm̃ habeo illam: vt formã (sicut cum dico habeo albedinem. si eñ haberẽ potẽtiam: vt precise formã informãtem: tũc haberẽ eam absolute: et nõ constructam cũ aliquo gerundiuo) sed habeo illam vt principiũ operatiuũ s̃m illã formã: similiter ista grãmatica patet ex vsu loquẽdi. Nã licet eñ hec sit vera filius dei scit generationem p̃ris: quia vere cognoscit illam: tamen hec est falsa filius dei habet scientiam generandi: quia tũc filius haberet eã vt principiũ operandi tali actione: qđ est falsũ: vt supra patuit: et sic in multis aliis põt exemplificari. Sic dico in proposito: q habẽs principium formale producendi et c̃. est illi habenti principiũ formale producendi: productione cõueniẽti tali principio. Et tunc negatur ista. s. filius habet principium formale generandi: quia tunc sequeretur q illo posset generare: et cum probatur: quia filius habet memoriam que est principium formale dicendi. Dicit doc. q hec propositio: memoria est principium dicendi perfectũ: est propositio trũcata/ et oportet eam supplere per aliquod datiuum additum significãs cui sit principium dicendi: quia si queratur cui memoria est principium dicendi: ex quo eñ ipsa est principium tm̃ quo: et non quod: oportet supplere suppositum cui. s. sit principiũ. non eñ cuicũq3 supposito est principium dicendi. patet. qa nõ supposito. puta lapidis. Si etiã accipiatur absolute nõ addendo cui: sed vt est indifferens ad supposita: potest cõcedi q memoria est p̃icipium dicendi absolute. sicut etiam conceditur q calor absolute est potentia calefaciendi: nec plus ponit illa minor: et q filius habeat memoriam perfectam. patet. quia eandem essentiam et eũdem intellectum quem pater habet. Sed vltra cõcludendo. filius habet memoriam: vt principium dicendi: fit fallacia amphybologie: quia ex vi constructionis notatur in conclusione q actus dicendi non tm̃ comparatur ad principium formale. s. ad memoriam perfectam absolute sumptam: sed etiam ad suppositum: vt egrediens ab illo. qđ tamen nõ notatur cum dicitur. filius habet memoriam perfectam. Est etiam fallacia figure dictionis: quia per similitudinem dictionis actus significati in gerundiuo in premissa et conclusione: commutatur habitudo actus ad formale principium in habitudinẽ actus ad suppositum agens. et sic commutatur quale quid in hoc aliquid: quia in prima accipitur principium absolute in supposito in secunda accipitur principium vt est rõ agendi supposito. Fit etiam fallacia consequentis: quia in maiori habetur actus signatus in gerundiuo i vniuersali ad nullum suppositum comparat': vt cum dicitur memoria ẽ principium perfectum dicendi: et in conclusione determinat' ad certum suppositum: vt cum dicitur ergo fili' habet memoriam vt est principiũ formale dicendi. ¶ Tertio instat contra illam propositionem. s. q prima distinctio finita aliquorum alterius rationis. Et instat tripliciter primo: quia vnitati est immediatior distinctio minor q̃3 maior. patet. qz ex quo vnum est oĩno indistinctum: sequitur: q quanto aliqua sunt magis propinqua vnitati: tãto magis sunt indistincta sicut etiam quoad entitatem: quanto magis aliquid appropinquat perfectissimo enti: tãto est perfectius: qz magis participat illud: sic quãto aliquid magis appropinquat prime vnitati: tanto magis erit vnum: et quanto magis vnum: tanto magis indistinctum: et per consequens minus distinctum. Cum ergo distinctio eiusdem rationis sit minor q̃3 distinctio alterius rationis: sequitur q illa erit magis propinqua prime vnitati. Et si põatur q generatio et spiratio sint simpliciter primo distincta. sequitur q tantum erunt distincta vt eiusdem rationis. ¶ Secundo qz a deo possunt esse immediate plura creata in eadem specie: ergo possibile est q pluralitas eiusdem ratiõis sit omnino prima et immediata vnitati: ergo sicut in causa prima põt esse pluralitas causatorum immediata eiusdem rationis: ita in principio vt in patre possunt esse principiata accipiendo principiata p̃ ipsis p̃ductionib' passiuis: vt simpliciter eiusdem rõnis. ¶ Ad primum istorum respondet doc. et p̃io ad rem: et deinde ad formam argumẽti. quo ad rem dicit q prima pluralitas necessario finita est alterius rationis. Et dicit necessario finita: quia pluralitas que est contingens et contingenter finita posset esse eiusdem ratiõis: quia duo eiusdem speciei possunt immediate causari a deo ad extra. nam quelibet necessario finita si non est alterius ratiõis: necessario preexigit aliquam alteri' rationis per quam necessario determinetur: vt patuit in secũdo arti. Cum ergo prima pluralitas in diuinis sit prima: et necessario finita. q prima patet: qz añ productionem personarum nulla est ibi pluralitas: accipiẽdo pluralitatem pro pluralitate reali distictorum adinuicẽ licet eñ sit ibi pluralitas prior aliquorum formaliter distinctorum: vt patet de attributis que formaliter distinguũtur adinuicem. vt patet a doc. in primo di. 8. q. pe. et illa pluralitas est prior p̃ductionibus diuinis: tamen illa nõ potest dici p̃prie pluralitas: prima ergo pluralitas in diuinis est ipsarum productionum que est alterius rationis. Aduerte etiã q generatio passiua: et spiratio passiua sunt simpliciter alterius rõnis: imo primo diuersa. i. in realitate: licet nõ in conceptu vt tenet in primo di. 7. 13. et 26. eñ filius et spirit' s. nõ sunt alterius rationis adinuicẽ: immo simpliciter eiusdem rationis. vt tenet in primo di. 13. qz includit naturam diuinam per quam dicũtur esse eiusdem rationis. Et q talis pluralitas sit necessario finita. patet. quia in diuinis nulla est possibilis nisi ad illud quod est in actu. i. q omne possibile in diuinis est necessario i summa actualitate. Si ergo aliqua pluralitas maior finita potest esse in diuinis illa necessario esset in actu. Et quia constat talem pluralitatem ibi non esse: sed tm̃ pluralitas finita statim sequitur q illa finita erit necessario finita. ¶ Nunc quo ad formã argumenti dicit doc. q maior pluralitas: vel minor: siue maior distictio vel minor. potest dupliciter intelligi. s. extensiue et intẽsiue. Primo modo. s. extensiue minor pluralitas: siue minor distinctio precise accipitur p̃ maiori paucitate nũerali: et maior pluralitas: siue maior distinctio p̃cise accipitur pro minori paucitate numerali: sicut dicimus q quattuor ẽ minor

Pondera singula

similitudo i p̃re et filio quõ dicat' esse eiusdẽ rationis.

Notabilis regula sotica p̃pulchre exponitur.

Nota.

paucitas ꝗ duo. Loquendo ergo de distinctione maiori vl' minori extensiue. patet. ꝙ distinctio productionum in diuinis est simpliciter minor quia simpliciter minor pluralitas. ⁊ prio mō maxia paucitas: qꝛ maxima paucitas ē tm̄ dualitas: ⁊ ille ꝓductiões sunt p̄cise due: ⁊ sic conceditur ꝙ prie vnitati est ꝓpinqor minor distictio extēsiue ꝗ maior: sed illa minor distinctio extensiue que est necessario finita: igitur illa erit necessario alterius rationis: vt supra patuit. Secūdo modo. s. intensiue loquendo de maiori vel minori distinctione: adhuc potest dupliciter intelligi. s. ꝙ sit maior vl' minor distinctio aliquorum quantum ad per se formalē rationem distinctionis extremorum: ⁊ sic illa dicuntur magis distingui secundum per se rōnem formalem distinctionis extremorum que minus conueniūt in tertio ꝗ illa que magis conueniunt: ⁊ sic albedo ⁊ Sor. magis intensiue per se distinguuntur ꝗ Sor. ⁊ brunell⁹. patet. qꝛ Sor. ⁊ albedo nō conueniunt quidditatiue in aliquo genere/cum sint in diuersis predicamentis: sed Sor. ⁊ brunellus conueniunt in genere animalis. Aliqua vero dicūtur magis distigui tm̄ materialiter siue ꝑ accidens: ⁊ hoc dupliciter. s. quia sunt magis incompossibilia adinuicem: ⁊ sic Sor. ⁊ Pla. magis distiguūtur: quia sunt incompossibiles in eodem ꝗ Sort. ⁊ albedo. patet. quia Sor. potest esse albus. vel quantum ad maiorē entitatem extremoꝝ. puta. quia extrema distincta sunt magis perfecta: ⁊ sic Sor. ⁊ Pla. magis distinguuntur ꝗ duo asini adinuicem. Aduerte ergo ꝙ aliqua que magis distinguuntur per se: magis sunt incompossibilia videlicet Sor. ⁊ albedo/⁊ aliqua que magis distinguuntur per se sunt magis incompossibilia. vt patet de Sor. ⁊ Platone. His premissis dicit doc. ꝙ si illa maior. s. vnitati est immediatior minor distinctio intelligatur de minori distinctione ꝑ accidēs siue materialiter pro quanto illa distincta sunt magis incōpossibilia ⁊ magis ens ꝙ illa ꝓpositio potest alicubi habere veritatem: quia alicui vni primo immediatior ē distictio rōnis ꝗ rei: ⁊ minor est distinctio rōnis quantū ad entitatē extremoꝝ: ⁊ incōpossibilitatē distinctoꝝ ꝗ distinctio realis nā in codē colore sunt ille due intentiões scḋe. s. gen⁹ ⁊ species: qꝛ color respectu superioris est species ⁊ respectu inferioris ē gen⁹ q̄ tn̄ intentiões sunt min⁹ ens ⁊ min⁹ incōpossibiles ꝗ sint sor. ⁊ pla. adiuicē. Sꝫ in ꝓposito nō oportet de illa distinctiōe maiori vel minori curare: qꝛ i diuinis nō ponit̄ aliq̄ disticio rōnis immediata prio enti a q̄ ꝓcedit ois multitudo. Sed loquēdo de maiori vel minori distictiōe intēsiue: ⁊ hoc quātū ad ꝑ se formalē rōnē distictiōis: illa maior ē simplicit̄ falsa. s. ꝙ vnitati sit imediatior distinctio minor ꝗ maior: qꝛ nulli dubiū ꝙ distictio eiusdē rōnis quātū ad ꝑ se formalē rōnē distictiōis ē minor ꝗ distictio alteri⁹ rōnis: qꝛ disticta alteri⁹ rōnis ꝑ se min⁹ cōueniunt ꝗ illa q̄ sunt eiusdē rōnis. nā oportet ꝙ vni p̄mo: puta eētie diuine a qua ꝓcedit aliqua distinctio: siue illa sit rei: siue rōnis imediatissima sit aliq̄ distictio alterius rōnis: qꝛ aliqua necessario finita: ⁊ qꝛ illa q̄ est alteri⁹ rōnis i diuinis est necessario prio finita. vt supra patuit: iō prie vnitati imediatior est distictio maior ꝗ minor: loquēdo de maiori vel minori intēsiue: ⁊ quantū ad ꝑ se formalē rōnē distinctiōis. ❡ Ad aliud patet rn̄sio: qꝛ causata a voluntate diuina ex quo sunt contingenter causata: non magis immediati⁹ causant̄ plura eiusdem rōnis ꝗ alterius. Et sic patet rn̄sio ad rōnem.

❡ Questio Tertia.

VTrum relatio diuina vt comparata ad essentiam sit ratio tm̄: ⁊ vt cōparata ad oppositum sit res. ❡ In ista. q. sunt principaliter tres articuli. Primo si relatio originis vt p̄nitas ⁊ filiatio in se sit res ⁊ que res. Secūdo si comparata ad eētiam sit res ⁊ que res. Tertio q̄dā dubia occurrētia soluent̄. ❡ De primo: qꝛ de equiuoco nō est simpliciter respondendū cū sit de ipso p̄us distiguēdū pp eius multiplex significatū. Seq̄t̄ ⁊ hoc nomē res est equocū. ptꝫ. qꝛ est cōis enti rōnis ⁊ enti reali: mō enti reali ⁊ enti rōnis nihil est cōe vniuocū. vt infra patet a doct. Deinde dicit doc. ꝙ hoc nomen res potest tripliciter accipi. s. communissime communiter ⁊ strictissime. Communissime dupliciter. prio. pro oi eo qḋ verissime non est nihil: ⁊ est illud quod non includit cōtradictionem: quia solum illud est verissime nihil: vt patet de chimera que omnino nihil est: cum partes cōponentes sint simpliciter incōpossibiles: ⁊ pp talē incōpossibilitatē nullo mō pōt diffiniri vt innuit doc. i prio di. 3. q. 5. arti. 2. p̄ncipali. Siliter simpliciter repugnat ꝙ negatio simplicit̄ sit ens. Seq̄t̄ qḋ ei ē sc includēs ꝯtradictionem: sicut nō pōt eē extra aīam: ita nō pōt esse aliqḋ intelligibile: vel aliqḋ ens i aīa: quia nunq̄ cōtradictoriū cum contradictorio constituit vnum intelligibile neq̄ sicut obiectum cum obiecto: neq̄ sicut modus cū obiecto. Cōpossibilia eīm ⁊ adinuicem vnibilia possunt constituere vnum intelligibile constitutū ex duobus ꝑ se intelligibilibus: patet: quia materia ⁊ forma substantialis sunt duo obiecta ꝑ se intelligibilia: vt exposui in p̄ino. di. 3. q. 4. ⁊ cōstituūt vnum per se intelligibile: vt ipsum compositū. Aliquando etiam constituit̄ vnum intelligibile ex obiecto ⁊ mō intelligendi ipsius: sicut homo intelligit̄ sub mō vniuersali: sic ꝙ homo est ꝑ se obiectum intelligibile: ⁊ vniuersalitas ē modus eius: vt patuit in scḋo. di. 3. q. 1. In proposito autem includens contradictionem non est vnū obiectum intelligibile constitutum ex duobus obiectis intelligibilibus: lꝫ eīm cōstituentia chimerā sint obiecta per se intelligibilia: vt seorsum sumpta: nullo tamen mō aliquid cōponūt cū sint simpliciter incōpossibilia: nec similiter est vnū constitutū ex obiecto et modo: quia vnum contradictoriū nullo mō est modus alterius contradictorij: cum sit ei simpliciter incōpossibile. modus autem intelligēdi est cōpossibilis obiecto intelligibili: vt patet. ❡ Sed occurrūt alique difficultates i ista litera. Et primo dubitatur circa hoc qḋ dicit. s. ꝙ illud qḋ ē simpliciter nihil nō est vnū intelligibile: siue illud qḋ includit contradictionem. s. posse esse aliqḋ ēs: siue reale: siue rōnis posse esse vnū intelligibile. Arguit̄ primo: quia ponens differentiā inter aliqua duo necessario cognoscit vtrūq̄: sic eīm arguit ph̄s secūdo de anima ꝓbando sensum cōem esse: sed intellectus ponit differentiam inter illud qḋ est aliquo mō ens: ⁊ inter illud qḋ nullo modo est ens: ergo vtrūq̄ est intelligibile. ❡ Secundo formans ꝓpositionem cognoscit extrema propositionis aliter non posset illam formare: sed intellectus format hanc propositionem: nihil simpliciter est nihil simpliciter. similiter istam: ens aliquo modo non est nihil simpliciter: ergo ⁊c̄. ❡ Tertio habens modū sub quo potest cognosci: est vere cognoscibile. patet: quia modus obiecti cognoscibilis p̄supponit obiectū cognoscibile: sed illḋ qḋ est nihil simpliciter est h̄mōi. patet. q̄a sibi pōt applicari aliqua secūda intētio sub qua pōt cognosci ipsum: quia pōt diuersimode comparari: ⁊ ex tali comparatione relinquitur in ipso relatio rationis. ergo ⁊c̄. Tum etiam quia sibi pōt applicari intentio vniuersalis: saltem s̄m quid: patet. quia sicut ens est cōe oibus entibus. ita non ens est cōe omnibus non entibus: q̄a si affirmatio est cōis pluribus: ita negatio opposita erit similiter communis: vt patet a doc. in primo di. 28. ❡ Secundo principaliter dubitat̄ de hoc qḋ dicit. s. ꝙ vnū contradictorium non est modus obiecti respectu alterius contradictorij: quia ens rationis ⁊ non ens rationis cōtradicūt: ⁊ tamen ens rationis potest esse modus non enti rationis. patet. quia non enti rationis potest applicari ens rationis: patet comparando non ens rationis ad aliqua ergo vnū contradictorium potest esse modus alteri ꝯtradictorio ❡ Secundo vnum contradictorium cognoscitur per aliud ergo vnum est modus cognoscendi alteri: antecedens ptꝫ: quia negatio cognoscit̄ per affirmationē oppositam: vt patet. 3. de anima vbi vult philosoph⁹ ꝙ tenebra cognoscatur per lucem. nam per absentiam lucis cognoscitur tenebra: sic in proposito. ❡ Tertio principaliter dubitatur de hoc quod dicit. s. ꝙ includens contradictionem sit nihil: ⁊ ꝙ solum sit nihil: ⁊ arguo primo ꝙ includens contradictionē sit aliquid. Tum quia includens contradictoria includit saltē aliquod ens positiuum: cum ens ⁊ nō ens contradicūt: ergo erit aliquid saltem ratione partis incluse: ⁊ per consequēs non erit simpliciter nihil. ❡ Secundo obiectum intellect⁹ est aliqūo aliquid: sed includens contradictionem est huiusmodi: patet. quia tale pōt ab intellectu percipi aliter ignoraret que contradicunt ⁊ que non. ❡ Respōdeo ad omnes difficultates. ⁊ primo: premitto aliqua: Primo premitto ꝙ quando doc. loquitur de obiecto intelligibili loquitur de obiecto qḋ continetur sub obiecto adequato intellectus. siue illud sit vniuocum: siue analogū: siue illud obiectum per se contineatur: siue reductiue contineatur (qḋ dico ꝓpter entia rationis: quia si teneatur ꝙ obiectum intellectus sit ens reale: tunc s̄m aliquos ens rationis erit obiectum tm̄ per reductionem ⁊ per accidens. De hoc tamen vide que exposui in primo. di. 3. q. 3.) ⁊ omne tale est aliquo modo ens: vl' reale: vel rationis. vt patet. Secundo premitto: ꝙ doct. in presenti. q. ponit ens communissime acceptum (qḋ est cōe tā enti rationis ꝗ enti reali) esse adequatū obiectū intellect⁹ nostri. Tertio p̄mitto: ꝙ licet nō ens simpliciter cogno-

Singularissime difficultates.

Responsio ad difficultates.

scatur quantum ad hoc.s.quid importatur per hoc qd dico non ens:sive qd importat hoc nomen non ens tm in se nullo modo est obiectum cognoscibile:cum nullo modo contineatur sub obiecto adequato. His premissis patet responsio ad obiectiones pro primo dubio. Ad primam dico q z si intellectus ponat differentiã inter ens z nõ ens:non tamen cognoscit non ens in se cum nihil sit:sed potest cognoscere quid intelligatur per hoc nomen non ens:z posito etiam q aliquo modo cognoscat illud per accidens:nullo tamẽ modo ponitur sub obiecto adequato intellect9. Et per hoc patet responsio ad secundam de propositione:quia in tali propositione cognoscitur hoc nomen nihil sive non ens:z posito q cognoscat non ens:hoc erit tm per accidens:non q cognitio terminetur ad non ens in se. ¶ Ad tertiam dico primo q relatio rationis forte non potest fundari super nihilo simpliciter.cum non fundetur nisi super obiecto cognito: vel volito:vel imaginato. Dico secũdo q licet relatio rationis possit denominare illud quod est nihil:vt eẽ comparatũ tamen illa denominatio erit extrinseca:z p consequens nõ fundabitur in illo talis relatio rationis:quia cũ ens potest comparari ad nõ ens:z sic talis comparatio passiua potest terminari ad non ens:z per consequens ab illa poterit denominari:z quãuis vocaliter dicatur non ens comparatur ad ens:in re tamen nulla comparatio passiua erit fundata in non ente. Sicut de9 dr creator:ex hoc q relatio creature terminatur ad ipsum:z non q aliqua relatio ad creaturam sit in ipso. Potest tertio dici q omnis relatio rationis habet tm esse obiectiuum:vt alias exposui in primo di.3.q.7.quo posito patet solutio ad ratiõem illam. ¶ Ad aliam instantiam dico q nulla secunda intentio potest inesse non enti simpliciter. Et cum probatur:quia est comune. Dico q talis cõmunitas sumitur precise per comparationẽ ad suũ oppositum.s.ens. Et hoc modo loquif doc.in primo di.28. z posito etiam q preter omne opus intellectus dicatur cõmune omni non enti:non tamen ex hoc sequif q in ipso possit fundari aliqua secunda intentio. Et si forte dicatur vniuersale erit tm denoiatione extrinseca. vt supra dixi. ¶ Ad rationes secundi dubij dico breuiter q doc.loquitur de modo qui inest obiecto intelligibili.modo nulla secunda intentio inest formaliter non enti.vt supra dixi. Et posito q aliq secunda intentio possit inesse formaliter nõ enti: tunc dico q illa que formaliter inest:non erit contradictoria non enti propter impossibilitatem contradictoriorũ. ¶ Ad aliud dico primo q vnum contradictorium nõ est ratio formalis cognoscendi aliud: cum vnum non includat aliud virtualiter. Dico secundo q aliud est esse rationem formalẽ cognoscendi:z aliud esse modum cognoscendi:quia primo modo notatur ratio formalis principij.vt diffuse expositum est in primo distin.3.q.7.z in.2.distin.3.secundo modo non notatur aliqua ratio principij productiui.vt patet quãdo natura cõmunis cognoscitur sub modo vniuersali:talis vniuersalitas nullam rationem principij productiui hz. Et sic posito q vnum contradictorium sit formalis ratio cognoscendi aliud tamen ex hoc non sequitur q sit modus obiecti cognoscibilis. ¶ Ad instantias contra tertium dubium. Ad primam dico breuiter q z si vnum contradictorium sit vere aliquid:tamen includens contradictoria in se nihil est simpliciter:qr impossibile est aliquid constitui in esse ex duobus omnino incompossibilibus.z sic intelligit doc. ¶ Ad secundam instãtiam patet responsio ex supradictis quomodo.s. includens contradictoria possit cognosci:z quomodo dicatur habere rationem obiecti z quomodo non. ¶ Sequitur in litera ibi. Alio modo dicatur nihil quod nec est:nec eẽ potest aliquod ens extra animam. Ex hoc sequif q omnis secunda intentio z omnis relatio ratiõis sint hoc modo nihil cum eis simpliciter repugnet posse habere eẽ extra aiam. sive esse reale:omnia eñ ista precise dependent ab actu collatiuo alicuius potentie vel intellectus vel voluntatis: vel imaginatiue:vel alterius potentie comparatiue.de quibus vide doc in primo disti.45. ¶ Si dicatur q hoc modo homo ab eterno erit nihil:quia vt tm habet esse cognitum ab intellectu diuino:nec est ens extra itellectum:nec similiter potest esse.patet.quia repugnant.s.q esse cognitũ formaliter possit formaliter eẽ ens reale:sive extra animam. Dico breuiter q homo habens esse cognitum ab eterno ex tẽpore pot habere eẽ reale: z non intelligo q eẽ cognitũ formaliter:possit formaliter eẽ ens reale:sed itelligo sic q homi habenti prius eẽ cognitũ ab eterno:sive etiã eẽ possibile nõ repugnat esse realis existentie ex tpe:z sic intelligif doc.in primo. ¶ Sequitur in litera. Ens ergo vel res isto primo mõ accipitur communissime:z extendif ad quecunqz qd non includit contradictionem:sive sit ens rationis:hoc est precise habens esse in intellectu considerante:sive sit ens reale habens aliquam entitatem extra cõsiderationem intellectus. Tota litera sequẽs vsqz in finem articuli est clara:nec indiget alia expositione. Potest tamẽ esse aliqualis difficultas in hoc qd dicit q ens cõmunissime acceptũ potest poni primum obiectum intellectus:quia in hoc videtur sibi contradicere. Cum quia in primo.di.3.q.4.ponit precise ẽs reale esse primum obiectũ intellectus hoc idez in quol.q.14.arti.2. Cum quia in primo.vbi supra ponit primum obiectum intellectus esse cõe vniuocũ:sed ens cõmunissime acceptum non est vniuocũ: vt patet per ipsum qui vult q enti reali et enti rationis nihil sit cõe vniuocũ. ¶ Respondeo ad primũ q doc.in primo loquitur de obiecto motiuo:vt ibi diffuse exposui.hic autez loquitur de obiecto primo absolute sumpto sive motiuo:sive terminatiuo. ¶ Ad secundum dico primo q doc.in primo non ponit expresse primum obiectum intellectus esse commune vniuocũ: sed dicit ipsum esse primum: vel primitate cõitatis:vel primitate virtualitatis:vt ibi clare exposui:quia tamẽ in primo ponit illud esse ens reale ponit etiam ipsum esse vniuocum ponit ens commune deo et creature esse vniuocũ. Hic vero ponit obiectum intellectus prout comprehendit omnia intelligibilia:sive sint entia realia:sive rationis:z vult dicere q primum obiectum intellectus est ens cõmunissime sumptum pro quanto comprehẽdit sub se omnia entia realia z rationis:sive cõtineat vniuoce sive equiuoce non est cura. Vide tamẽ si placet omnia q prolixe declaraui sup primo doc.di.3.q.4. ¶ Doct.in isto primo articulo ponit rem cõmunissime acceptam pro re cõmuni:tam enti reali q enti rationis. Secundo ponit rẽ minus cõmunissime acceptam pro re extra animam:sive intellectum considerantem.et de hac re minus cõmunissime loquif Auic.primo meta.c.5.s.q illa que sunt cõmunia oib9 generib9 sunt ens z res.s.realia. Tertio ponit rẽ cõiter: et accipit rẽ cõiter vt distinguitur contra circumstantiã rei sm Boetiũ:z sic tm ens absolutũ dr res.vt sunt substantia:quãtitas:z qualitas:alia vero septem predicamẽta dicũtur circũstantie rei:quia septem predicamenta dicunt habitudinẽ vnius ad aliud. Dicuntur eñ circũstãtie rei p quanto res absolute per illa dicuntur referri. Quarto ponit rem strictissime:z hoc modo accipit rem pro substantia. vt distinguif contra accidens. Et sic accipit rem phs.7.meta.t.c.2.que auctoritates patent in expositione primi.di.3.q.3. Quinto respondendo ad quesitum dicit duo. Primo.q relatio originis in diuinis nõ est res:nec strictissime:nec communiter:vt patet:quia nõ est ens absolutum:sed est res minus cõmunissime accepta:quia realis z extra animam cum oriatur ex natura rei positis fundamento z termino.z sic põt dici res vt est circumstantia rei:vt supra dictum est. Secundo declarat que res sit z dicit q est res non ad se:sed ad aliud.patet articulus iste q videf satis facilis pcipue ex habitis in primo

De secundo art. In isto secundo art.tria intẽdit primo probat q relatio vt comparata ad essentia n sit vera res.secundo ostendit quõ ista propositio.s.relatio vt comparata ad essentiam est res.potest esse vera logice loquẽdo Tertio ostendit quõ relatio vt comparata ad essentiaz possit dici ratio z quõ non. ¶ De primo intento.probat doct. intentum:z ratio prima stat in hoc:constituẽtia aliqd tertiũ necessario vniuntur adinuicem:z per consequens adinuicẽ comparantur:sed relatio originis z essentia constituũt personam:vt patet in primo di.26.28.z hoc tenendo cõmunez opi.ergo relatio originis z essentia vniuntur in constituendo personã. Maiorẽ nota z probat per argumentum a minori de causis extrinsecis:quia si cause extrinsece concurrẽtes ad aliquẽ effectum non producunt illum nisi prius aliquo modo adinuicẽ vniantur ergo multomagis cõstituẽtia intrinsece vnientur. Cum vltra.sed essentia z relatio nõ cõstituũt:nisi relatio sit in essentia: aliter non intelligerentur vniri vt constituentia intrinsece:vt patet in omnibus intrinsece constituentibus:necesse est eñ vnũ esse in alio. Sed relationem esse in essentia est relationem comparari ad essentiam:loquendo de comparatione preter omne opus intellectus:z per consequens relatio non constituit personam nisi vt comparata ad essentiam:sed non constituit personam nisi vt res alioquin persona vt constituta formaliter nõ eẽt res:ergo relatio vt comparata ad essentiam est res.

¶ Secũdo arguit ad idez. Et ratio stat in hoc comparatio ad essentiam aut est ipsamet relatio origis aut aliquid superueniens Si primo patet ex primo arti q est res. Si secundo patet q illud superueniens non tollet a relatiõe quin sit

res: imo presupponit ipsam relationem esse rem. ¶ Deinde doc. infert que res sit talis relatio originis. puta paternitas etiam vt cōparata ad essentiā: ⁊ dicit q̄ est ipsamet relatio: q̄ ad quodcūq̄ cōparatur aliquid: ipsum est ipsum: patet: quia cōparatio talis / vel est ipsamet res compata: vel aliquid superueniens: ⁊ oē tale presupponit ipsam rem comparatā. q̄ autem non sit res formaliter. loquendo de re. ad quā compatur. patet: quia substantia bouis comparata ad hominē non ē formaliter substantia hōis: sed est formaliter substantia bouis sic similiter relatio originis: vt comparata ad essentiam nō est formaliter ipsa essentia: sed est formaliter ipsamet relatio originis et formaliter est res que est ipsa relatio originis.

Opi. aliq̄. ¶ Ibi. Hic tñ est alius modus dicēdi. Hic doc. recitat opi. Tho. parte. 1. q. 36. arti. 2. ⁊ opi. Egidij de Roma. quol. 4. q. 6. ⁊ Henr. in sum. arti 6. q. 1. ⁊ quol. 5. q. 1. ⁊ dicit q̄ relatio vt comparatur ad fundamentum est simpliciter realis: ⁊ sic relatio originis vt comparatur ad essentiā: vt ad fundamentum est simpliciter realis: eo q̄ essentia est realitas oīm diuinarum relationū: ⁊ hoc modo inter relationes diuinas nulla penitus est distinctio: cum vt sic sint vna res que est essentia diuina: vt vero comparant̄ ad oppositum: tunc realiter distinguuntur ita q̄ paternitas ⁊ filiatio vt compantur ad essentiā diuinam nullam habent distinctionem: vt vero comparātur adinuicem realiter distinguūtur. ¶ Ibi. Contra. Illud quo aliquid est ens ⁊c. Hic doc. reprobat hanc opi. ⁊ intendit probare q̄ relatio originis etiā vt comparata ad essentiam realiter distinguitur a relatione opposita: ⁊ q̄ nullo modo habeat talem distinctionem ex compatione ad oppositum. Et primo arguit sic: a quo paternitas habet vnitatem ab eo habet q̄ distinguatur a quocūq̄ non habēte talem vnitatem: sed paternitas in diuinis a sua propria realitate habet vnitatem sic incōmunicabilem: est. n. incōmunicabilis formaliter sua propria entitate: patet. non. n. est icōmunicabilis entitate diuina siue essentia diuina cum ipsa sit formaliter cōicabilis: nec est incommunicabilis realitate filiationis: quia tunc paternitas esset formaliter filiatio: habebit ergo vnitatem incōmunicabilitatis: siue vnitatem personandi. sic a sua propria entitate que entitas: vt supra dictū est ipsamet paternitas: ergo ab eadem entitate habebit q̄ distinguatur realiter a relatione opposita ⁊ per consequens hoc non habebit per compationem ad oppositam scilicet relationē: q̄ siue cōparet̄ / siue non cōparet̄ sp̄ sua ppria entitate distinguatur ab opposita relatione originis. Maior ppositio tenet per hanc ppositionem doc. in pluribus locis precipue in prologo. q. vlt. ⁊ dist. 7. ⁊. 13. primo. scilicet que sunt principia essendi. eo modo quo sunt principia essendi: sunt et principia distinguendi: ⁊ sic q̄ sunt pncipia intrinseca ⁊ formalia dandi talē vnitatē sunt formalia pncipia distiguēdi a quocūq̄ nō hñte talē vnitatē. ¶ Ibi. Cōfirmat̄ spālit̄ de relatiōib⁹ in diuinis hec cōfirmatio clara est. ⁊ presupponit vnū dictuz in primo. di. 13. ⁊. 26. scz q̄ relatio originis seipsa sit incōicabilis / vide ibi que exposui. Et loquitur hic de relationib⁹ originis q̄ constituunt personas. qđ dico ppter relationē scilz spirationem actiuā / q̄ est relatio originis. cum mediante ipsa pater ⁊ filius originent spūm scz q̄ tñ est cōicabilis patri et filio. Hoc pmisso patz rō / q̄ quo aliquid est tale formalr̄. eo formaliter hz: vt distinguatur a non tali: sed paternitas seipsa in diuinis est simpliciter icōicabilis: ergo seipsa distiguit̄ ab oī cōicabili: ⁊ sic seipsa distiguit̄ ab eēntia diuina. Ex hac etiā cōfirmatiōe pt̄ pbari: q̄ pñitas realr̄ distiguat̄ a filiatione: ⁊ nō p cōparationem ad seipsam: q̄ pñitas seipsa ē incōicabilis incōicabilitate nō cōpetē te / imo repugnante filiationi: vt pz: alr̄ pr̄ posset eē filius in diuinis. ergo pñitas seipsa distiguit̄ a filiatiōe nō hñte hāc incōicabilitatē: ⁊ p cōñs nō distinguit̄ pcise p cōparationē ad filiationem. ¶ Ibi. Pre⁊ea: si essentia vt dīr est realitas oīm relationū. ⁊ iō sm̄ illam cōparationē nō differūt realr̄: ergo cū illa cōparatio sit etiā in eēntia: sequit̄ q̄ vt sunt in eēntia nō differūt realr̄: ergo vt sūt in eēntia: vel nullo mō differūt: qđ oīno est irrationale: vl̄ sola rōne differūt: ⁊ si hoc: igit̄ cōstituta p ipas vt sunt i eēntia sola rōne differūt: psone aūt cōstituunt̄ p ipsas vt sunt i eēntia: vt dictū est in prima rōne. ¶ Ibi. Quātū ergo ad istud hic doc. q̄si epilogādo plura dicit. Primo q̄ relatio originis ab eodē hz q̄ ē realis: ⁊ q̄ ē distincta a relatiōe opposita: et hoc pz p illā ppōnē supradictā. s. q̄ sūt pncipia eēndi sūt pncipia distiguēdi. Scđo dt: q̄ nō est itelligibile: q̄ relatio originis sit realis: ⁊ nō sit realis hitudo ad oppositū. patz. si. n. pñitas ē realis: necessario erit realis habitudo ad aliđ. pz q̄ relatio est hitudo ad aliud. ⁊ si in se formalit̄ sit realis: ēt formalr̄ erit realis habitudo. Tertio ex quo relatio originis est realis hitudo ad oppositū: seqt̄ q̄ realit̄ erit distincta ab opposito: ⁊ p consequēs seipsa formaliter erit disticta realiter ab opposito. cū formalit̄ sit realis habitudo ad oppositum a quo realiter scđm oēs distiguit̄. Quarto ifert q̄ relatio originis a fundamēto hz vtrūq̄ fundamētaliter ⁊ originaliter. i. q̄ relatio originia hz ab eēntia diuia: ⁊ q̄ sit res ⁊ q̄ distinguat̄ realit̄ ab opposito: ⁊ hz fūdamētalit̄: q̄ ipsa ē fūdamētū oīm relationū diuinaꝝ. hz ēt origīaliter: q̄ ipsa est origo oīm relationū originis. nā ab ipsa prio pullulat pñitas. nō tñ tāq̄ a pncipio formali pductiuo: ⁊ filiatio siliter pullulat vt a pricipio formali vere pductiuo. que omnia prolixius exposui super pmo doc. di. 28.

In ista litera doc. occurrūt nōnulle difficltates. Difficultates notande.

Prīa q̄ vr̄ cōcedere q̄ eēntia diuia ⁊ relatio nō cōstituant suppositū diuinū nisi adiuicē vniant̄. ⁊ hoc pter oē opus intellect⁹. vt appet i lr̄a. Cōtra q̄ ex hoc videt̄ seq̄ plura icōueniētia. Prio q̄ i eodē instāti q̄ pñitas ē: nō sit pr̄. pz. q̄ prius erit pñitas q̄ pr̄. pz. q̄ pr̄ psupponit vnionē cōstituētiū ipm: vnio vero psuppōit extrema vnibilia. ¶ Scđo sequit̄ q̄ eēntia diuia realiter poterit referri ad pñitatē. pz. q̄ int̄ ipas ē realis vnio: ⁊ sic sm̄ vnionē realit̄ potit referri. ⁊ p cōñs erit realit̄ disticta a pñitate. vt pz i prio di. 5. q. 1. qđ ē ipossibile. ¶ Tertio seqt̄ q̄ añ psonā erit i diuis relatio realis: qđ ē oīno icōueniēs. ¶ Scđo pncipalit̄ ē difficltas i hoc qđ dicit doc. s. q̄ relatio originis ē i eēntia diuia: q̄ tūc vīr seq̄ ipossibilia. Prio q̄ eēntia diuia potit realit̄ referri sm̄ relationē origis. pz. q̄ ē ipossibile eē relationē i aliq̄ ⁊ nō denoiari ab illa. ¶ Scđo seqt̄ vel q̄ ipa relatio erit act⁹ eēntie diuie actuās ipam: vel ɔtrahēs ad eē incōicabile: sicut ēt i nobis act⁹ psonalis ɔtrahit naturā ad eē psonale ⁊ incōicabile: ⁊ sic eēntia diuia eēt actu incōicabilis qđ ē ipossibile. ¶ Tertio seqt̄ q̄ si ē i eēntia diuia materie pñitas: aut seipsa erit ibi: aut fit ibi ab aliq̄ alio: nō prio. vt pz nec scđo: q̄ tūc pñitas eēt pducta i essentia diuia: sicut ēt forma fit i mat̄ia: q̄ agēs pducit eā ibi. ¶ Tertio pncipalit̄ dubitat̄ de h. s. q̄ relatio origis nō cōstituit psonā nisi vt ipa relatio ē i eēntia. Ex h vr̄ seq̄ prio q̄ psōa erit cōstituta ex actu ⁊ potētia vl̄ q̄si potētia cui⁹ oppositū ondit doc. i p. d. 5. q. 2. q̄ aūt seqt̄. pz. q̄ nūq̄ aliqđ tertiū cōstituit̄ p se ex duob⁹: quoꝝ vnū non cōstituit sine alio cōstituēte: nisi vnū se hēat q̄si mat̄ia: vl̄ q̄si potētia: ⁊ aliđ q̄si act⁹. vt pz discurrēdo in oīb⁹ simili mō cōstituentib⁹. ¶ Scđo seqt̄ q̄ omne qđ ē in essentia vel saltē oīs relatio in essentia cōstituat personā: patet: quia bene sequitur homo vt rōnalis est risibilis: ergo omne rōnale est risibile: ergo si relatio originis: vt est in eēntia constituit personam: ergo oīs relatio originis in essentia constituit personam: ⁊ per cōñs spiratio actiua q̄ est relatio originis cōstituet personā qđ est falsum. ¶ Tertio sequitur q̄ paternitas erit p aliquo instanti sine termino. patz / quia si paternitas nō constituit prem nisi sit in essentia / ergo paternitas prius est in essentia q̄ sit pater / ⁊ filius posteri⁹ origine habet esse / ⁊ pater prius origine / vt patet a doc. in primo. di. 28. ⁊ pñitas est prior pre / ergo in illo priori cū nō sit fili⁹ nullū t̄minū hēbit / ⁊ tūc quero quo pñitas sit prior pre qđ erit difficile assignare / ⁊ tñ oportebit hoc assignare. si nō constituit nisi sit in essentia. ¶ Quarto principaliter dubitat̄ de hoc q̄ relatio personalis seipsa formalr̄ est incōicabilis. Cōtra q̄ ipsa cōicatur persone / patet / quia filiatio cōicat̄ filio per generationē / vt patet / ergo nō est formaliter icōicabilis. Tum etiā quia cōicat̄ eēntie diuine per generationem filij. tūc. n. fili⁹ dr̄ generari q̄n per generationē filiatio est in eēntia diuina. ergo per gñationē cōicat̄ essentie diuine / ⁊ per cōñs nō est incōicabilis formaliter. ¶ Sequitur q̄ erit formaliter distincta ab essentia diuina / qđ tñ doc. in primo. di. 2. nō expresse ɔcedit / licet ɔcedat q̄ sint nō idē formaliter. Et q̄ sequat̄. patet. quia si paternitas seipsa formalr̄ ē incōicabilis / ⁊ essentia formalr̄ est cōicabilis / ergo pñitas dicit distinctā formalitatē ab essentia diuina / vt pz intuenti.

¶ Rñdeo ad rōnes harum difficultatū ⁊ prio ad primā rōnē prīe difficultatis. Et dico q̄ q̄n ptes cōstituētes tertiū causant illđ / sicut materia ⁊ fōa causant cōpositū / ⁊ entitas cōpositi ē alia realr̄ a ptib⁹ / tūc ptes sunt priores ipso. Sz q̄n nō causant / sz pcise cōstituūt / nec ex illis resultat tertiū / tūc nō sp ptes sunt pores / vt ēt pz de cōposito p accñs / tenēdo q̄ nō sit aliđ a ptib⁹ / tūc in eodē istanti qua albedo ē in subiecto ē ēt albū. Sic i pposito dico / q̄ psona diuia nō dt̄ tertiā entitatē aliā ab eēntia ⁊ relatiōe / sz pcise dt̄ relationē ⁊ eēntiā. ita q̄ in eodē instāti quo relatio originis est in eēntia / in eodē istanti ē psona. Et cū dr̄ / q̄ psupponit vnionē: Dico q̄ hoc verū est / q̄n cōstitutū dicit aliud a partibus vnitis / sicut cōpositum per se / sed q̄n pcise dicit vnionē cōstituentiū / tunc Rñsio ad difficultates.

nõ ꝓsupponit talẽ vnionẽ. Et cum dr/ ꝙ vnio ꝓsupponit ex
trema visibilia. Dico ꝙ hoc verũ est/ qñ talis vnio dicit rela-
tionem realẽ inter extrema. sicut est vnio inter ptes cõpositi
per se/ vel etiã inter ptes ꝯpositi p accidens. Sed in ꝯposi
to inter eẽntiam et relationẽ originis nulla est vnio/ que sit
relatio. sed ꝓcise ista vnio intelligit ipa relatio/ vt pfecte in
essentia diuina. ita ꝙ inter ipam ⁊ essentiã nulla cadat rela-
tio/ ⁊ hoc ꝓpter pfectã idemptitatem realẽ/ quã hñt iter se
Si dicat/ ꝙ si essent realr distincta/ tũc inter ipsa posset eẽ
realis vnio/ que eẽt relatio realis. ꝓbo/ vbi sunt quasi disti-
cta erit ibi quasi vnio/ patet per ꝓpositionẽ doc. supra. q. 1.
sc3 qlis est ordo inter aliqua vbi realiter distinguũtur talis ẽ
vbi sola rõne distinguũtur. Rñdeo ⁊ dico/ ꝙ hoc forte verũ
eẽt/ si relatio eẽt in essentia/ sicut actus pficiens/ sed nõ sed
tur/ qñ ipa est in eẽntia sicut actus psonalis/ vel sicut rõ sub
sistendi. Dico etiã/ ꝙ si vnio q̃ est relatio noiet impfectionẽ
vel quasi imperfectionẽ/ nullo mõ posset eẽ inter eẽntiam et
relationẽ. Ad ꝓbationem dico/ ꝙ si essent realiter distincta
inter illa non posset eẽ vnio que sit relatio realis: ⁊ hoc ꝓp
infinitatẽ essentie diuine. ⁊ per ꝯñs: nec nũc põt esse quasi
vnio vbi nõ distinguunt realiter. Et quõ ꝓpositio illa hẽat
veritatẽ plixe expositum in ꝑma. q. quol. ¶ Ad scdam patet
rñsio: qꝛ illa vnio inter eẽntiã ⁊ relationẽ: nullã relationem:
nec realẽ: nec rõnis dicit ꝓpter perfectam idẽptitatẽ eorũ:
vt supra dixi. Similiter patet rñsio ad tertiã rõnẽ: qꝛ talis
vnio nullã relationem dicit. ¶ Ad primã scõe difficultatis:
dico ꝙ ad hoc vt eẽntia possit denoiari a tali relatione: ne-
cesse est ꝙ sit in eẽntia sicut actus perficiẽs: vl' sicut forma i
formãs: qñ vero est in eẽntia subsistẽs in natura in qua subsi
stit: vel sicut rõ subsistẽdi alicuius persone subsistẽtis in tali
natura diuina: tũc a tali relatiõe nullo mõ denoiat: vt pat3
a doc. in pño. di. 5. q. 2. modo relatio originis est in eẽntia: si-
cut subsistẽs: vel rõ subsistẽdi ⁊c. vt patet a doc. in ꝑmo. di.
5. q. 2. ⁊ di. 26. ¶ Ad secũdam patet qñ relatio nõ est i es-
sentia: sicut actus actuans aliquo mõ: cu3 eẽntia ex se sit in
vltima ⁊ perfectissima actualitate: vt patet a doc. in primo.
d. 2. 5. 26. ⁊. q. 1. quol. nec similiter contrahit ipam ad esse i-
cõicabile: qꝛ aliter vt in pñe amplius nõ posset cõicari filio.
Et cum ꝓbat de natura creata: dico ꝙ nõ est simile: qꝛ nul-
la natura creata singularis est pluribus cõicabilis. ⁊ in vna
natura creata singulari tñ est vna rõ suppositalis. natura,
vero diuina ẽt singularissima ꝓpter sui ĩfinitatẽ est plurib⁹
cõicabilis: vt oñdit doc. in ꝑmo. di. 2. ⁊ singulariter di. 28. ⁊
sic in ipa simul sunt plures relationes originis incõicabiles
formaliter. ¶ Ad tertiã dico ꝙ paternitas est in eẽntia di-
uina se ipa formaliter: originatiue vero est ibi ab eẽntia di-
uina. vt patet a doc. ꝑmo. di. 28. sicut etiã albedo est seipsa
formaliter in pariete cũ sit forma ipius. causatiue siue effe-
ctiue est ibi a causante illam in pariete. Cũ dr ꝙ si eẽt in eẽn
tia diuina ab ipa eẽntia: tunc esset ꝓducta ab eẽntia. Dico
ꝙ nõ esset ꝓducta: qꝛ tũc eẽt realiter distincta ab ipa: sed es
set ab ipa: quasi pullulatiue: vel quasi originatiue sicut etiã
alia attributa sunt originatiue ab eẽntia ⁊ in eẽntia diuina:
vt patet a doc. in ꝑmo. di. 8. q. pe. ⁊ in quol. q. 1. ¶ Ad ꝑmã3
tertie difficultatis dico ꝙ bene cõcluderet si relatio eẽt in es
sentia vt actus perficiens: vel vt forma informãs: qꝛ tũc es
sentia hẽret rõnẽ materie: vel quasi materie: vel potẽtie: vel
quasi potentie: sed non est sic ibi: s3 ẽ ibi tñ et actus perso-
nalis: siue vt rõ subsistendi. vt supra dixi. ¶ Ad secũdam di
co ꝙ ly vt stat specificatiue ⁊ nõ reduplicatiue. Et vltra. di
ctũ doc. sic intelligit: ꝙ relatio originis nõ constituit nisi sit i
eẽntia. ¶ Ad tertiã dico ꝙ in eodẽ instanti quo paternitas
est in eẽntia pater est: ⁊ nõ prius est paternitas in eẽntia ꝙ̃
pater sit: vt supra dixi. ¶ Ad primã quarte difficultatis di-
co primo: ꝙ non cõicat persone ꝓprie loquendo: quasi tunc
persona ꝑexistat cui cõicet: vt patet a doc. in primo di. 5. q.
2. Secũdo dico ꝙ posito etiam ꝙ persone cõicetur adhuc ẽ
simpliciter incõicabilis: quia ex hoc intelligitur simpliciter i
cõicabilis: qꝛ ꝯstituit suppositum simpliciter incõmunicabi-
le: ⁊ ideo magis conceditur ꝙ est ratio incõmunicabilitatis
illi quem constituit. ¶ Ad secundam patet responsio: quia
ꝓprie non cõmunicatur essentie cum sit ipsa vt ratio sup
positalis: siue personalis. De huiusmodi materia vide q̃ di-
xi in primo di. 2. parte. 2. q. 1. ⁊ i. 30. di. 1. ¶ Ad vltimã3 dico
primo ꝙ nullum apparet incõueniens: ipsam formaliter di-
stingui ab essentia diuina: vt pat3 a doc. in primo. di. 8. q. pe
nul. Dico secũdo sustinendo dictum doc. in ꝑmo di. 2. ꝙ non
sequitur ipsam formaliter distingui: vt patet i simili de eẽn
tia diuina ⁊ modo intrinseco: puta infinitate. arguendo sic.
Infinitas formaliter est gradus intrinsecus eẽntie diuine:
eẽntia diuiã formalr nõ est gradus intrinsec⁹. ergo essentia
diuina ⁊ infinitas dicũt distinctas formalitates: nõ sequit.
quia gradus intrinsecus ⁊ si nõ sit idem formaliter eẽntie di
uine: tamen ex hoc nõ dicit distinctam formalitatem ab eẽn
tia diuina: vt patet a doc. in primo. dist. 8. q. 2. principali.

De secundo principali in isto secundo articulo ꝑn
cipali sc3 sm ꝯsiderationem logicam: quomodo ista proposi
tio sit vera relatio originis vt ꝯparata ad essentiam est res.
Dicit doc. ꝙ ly vt: siue inq̃tum/ siue sm qd/ et hmõi q̃ sunt
dictiones reduplicatiue possunt dupliciter accipi. Aliquan-
do enim notant rationem accipiendi illud qd determinatur
per ipas dictiones/ ⁊ tunc accipiuntur specificatiue/ quia tã
tum specificatur ratio formalis illius quod determinatur p
ipsas. Sicut dicimus homo inquantum albus est risibilis. i.
ꝙ homini albo/ vel sub ratione qua albus non repugnat ri-
sibilitas. Aliquando vltra ꝙ notent rationem formalem illi
us/ quod determinant/ etiam ꝓprie important causalitatẽ
inherentie predicati ad subiectum/ sicut hic/ homo inquan-
tum rationalis est risibilis. ly rationale quod determinatur
per ly inq̃tum non tantum accipitur specificatiue/ sed etia3
reduplicatiue. i. non tantum specificatur rõ formalis illius/
sed etiam illa ratio formalis est causa ꝓcisa et adequata ꝙ
risibile inhereat homini. qñ ergo accipitur reduplicatiue sꝫ
in tali determinato notatur causa ꝓcisa ⁊ adequata respe-
ctu ĩherẽtie ꝑdicati ad subm. Et iõ qñ dicit Arist. 3. phy. t.
c. 6. ⁊. 10. ꝙ motus est actus entis ĩ potẽtia sm ꝙ in potẽtia
ly sm ꝙ specificat rõnẽ s3 quã mot⁹ est actus mobilis/ quia
cũ sint in mobili due rationes/ est. n. in actu. s. in se est ens in
actu/ ⁊ est in potentia ad aliud/ ⁊ sic accipit specificatiue/ ⁊
est sensus/ mot⁹ est actus entis in actu ꝯsiderati/ vt ẽ i potẽ
tia ad aliud/ nõ aũt accipit reduplicatiue ly sm ꝙ est in po-
tẽtia/ qꝛ tunc sequeret ꝙ eẽ in potẽtia vniuersaliter verifica
ret de motu qd est falsum/ ⁊ p3 p philosophũ ꝑmo ꝓoꝛũ qui
sic arguit. Iustitia est bonu3 sm ꝙ bonum/ ergo iustitia est
oẽ bonum/ si. n. est bonum inq̃tum boni reduplicatiue que
reduplicatio notat vniuersalitatẽ illius qd reduplicat/ seqꝫ
ꝙ erit oẽ bonũ. Sequitur in tex. ibi. Et planius a parte sub-
cti/ vt si homo sm ꝙ rationale intelligit/ sequit ꝙ oẽ rõnale
intelligit/ hoc modo ẽt qñ idem ponit determinatio sui ipsi⁹
mediante hac dictione inq̃tum. Uult dicere ꝙ aliqñ redu-
plicatum ponitur a parte predicati. vt iustitia ẽ bonum in-
quantum bonum. Aliquando a parte subiecti. vt homo se-
cundum ꝙ rationale est intelligens. Aliquando idem ẽ de-
terminatio suipsius mediante inquantum. vt homo inquã
tum homo est rationalis. vel homo inquantum homo est ri
sibilis. Et his tribus modis potest accipi specificatiue tñ:
⁊ aliquando specificatiue simul ⁊ reduplicatiue. In primo
sensu cõsideratur precise ratio ipsius reduplicati. vt homo
consideratus inquantum homo est precisissime considera-
tus: quia vt sic precise cõsideratur homo. similiter si dice-
retur homo inquantum homo est albus. vt etiam supra ex-
posui. Sed in secundo sensu. s. reduplicatiue homo inquan Expositio
tum homo est rationalis: quia homo sequens reduplicatio notabilis.
nem est ratio inherentie predicati. i. ꝙ est ratio quare ꝑdi-
catum inhereat subiecto in ꝑmo modo dicendi per se: ⁊ ra-
tio est: quia homo idẽptificat sibi rationale formaliter ⁊ nõ
econtra: vt exposui i pño di. 2. Quod bene nota. Similiter
hic homo inquantum homo ẽ risibilis: ly homo sequens re-
duplicationem stat reduplicatiue: quia est causa inherẽtie
ꝑdicati ad subiectum: ⁊ hoc in secundo modo dicendi per se
Sequitur ibi ad ꝓpositum. Hic doct. applicat ad ꝓpositũ
que dixi de dictione reduplicatiua dicens. Ad ꝓpositũ cũ
dico ꝙ relatio cõparata ad eẽntiam est res: põt dupliciter
intelligi. Primo mõ vt relationi considerate sub tali cõpa-
ratione conueniat hoc ꝑdicatum res. Uel secũdo modo ꝙ
illa comparatio sit ratio inherentie huius ꝑdicati qd ẽ res.
Scdo mõ propositio est falsa. vt patet. quia tũc relatio ra-
tionis esset causa inherẽtie huius predicati qd ẽ res. Prio
mõ propositio põt concedi. Et litera clara est vsq ibi. Ex
istis patere põt illud qd querit. s. quomodo relatio vt cõpa
rata ad eẽntiam dicatur ratio. Et plura dicit ista litera q̃
non indiget expositiõe. Primo aliquid põt dici ratio dupli-
citer. Prio quia ẽ modus alicuius cui comparatur: ⁊ nõ est
res tali realitate: sicut Boeti⁹ vocat habitudines circũstã
tias ⁊ nõ res. Et hoc modo relatio originis vt cõpata ad
eẽntiã põt dici ratio: qꝛ est modus eius: ⁊ nõ ẽ res tali realĩ
tate: cum ipa sit tñ habitudo: ⁊ essentia entitas absoluta.
Scdo dicit ratio. vt accipitur sub rõne formaliter: sicut hõ
dicitur species ꝓ quanto considerat sub intentione speciei
Et hoc modo relatio originis vt cõparatur per intellectũ
põt dici ratio: quia vt si cõsideratur sub ente rationis: qꝛ di

cit esse ex comparatum. Secundo principaliter dicit: q relatio originis vt comparata ad essentiam licet dicat ratio his duobus modis: tamen vt comparata semper est res: quia talis comparatio non tollit a relatione quin sit vera res: imo presupponit eam: comparatio enim vnius ad aliud presupponit entitatem sm se. Tertio dicit: q magis vsitate dicatur res vt comparata ad oppositum: et ratio vt comparatur ad essentiam: quia vt comparatur ad oppositum est eque similis entitatis cum opposito: nec respectu eius habet rationem modi: sicut nec econtra: similiter ipsa est comparatio sui ad oppositum. Et ideo cum dicatur: vt comparata: nõ consideratur sub aliqua ratione que proprie dicatur ratio: non.n. est aliud paternitas vt comparatur ad filiationem: q̃ paternitas vt cõparatio ad filiationem. Quarto dicit in litera: q relatio originis vt comparata ad essentiam dicit relationem: siue respectũ rationis. ¶ Dubitatur de hoc: non.n. videtur q relatio originis dicat relationem rationis. q2 sunt eadem perfecta idemptitate reali scilz essentia et relatio originis: ergo relatio non dicit relationem rationis terminatam ad essentiam: patet per doc. q. 14. quol. arti. 3. q̃ vult q cognitio beata in intellectu diuino nullam relationẽ: nec realem: nec rationis includat: propter perfectam idemptitatem realem actus beatifici ad obiectum beatificum: ergo sic erit in proposito ¶ Respondeo: q doc. non negaret: quin actus beatificus intellectus diuini diceret relationem rationis: si ab itellectu diuino compararetur ad obiectum beatificum: cum omnis cõparatio per actum itellectus sit respectus rationis: vt patet a doc. in pluribus locis. Sed negat ibi relationem tã realem q̃ rationis qualis est in actu itellectus nostri ad obiectum: quia si actus intellectus nostri terminatur ad rẽ existentem inq̃tum existens: sicut in cognitione intuitiua: tunc talis actus includit relationem realem: que inter extrema realia et realiter distincta: et oritur ex natura extremorum. Si vero actus intellectus nostri terminetur ad rem nõ existentem inq̃tum non existens: vt in cognitione abstractiua: talis actus includit relationem rationis: quia non terminatur ad rem existentem vt existens: omnis.n. relatio que est inter extrema non existentia: vel etiam si alterum existat et alterum non: semper est relatio rationis: vt patet a doc. ibi. In proposito autem: quia actus beatificus intellectus diuini terminatur ad obiectum beatificum perfectissime existẽs vt existẽs et idẽ actus ẽ pfecte idem tali obiecto: ideo nullã relationem includit nec realem: nec rationis: et hoc modo loq̃tur doc. ibi. Si modo intellectus compararet actum beatificũ vt cognitum: ad obiectum beatificum vt cognitum: tunc esset relatio rationis.

Dubium.

Solutio.

De tertio articulo pricipali in quo mouentur dubia contra predicta in primo et secundo articulo.

Et primo arguit probãdo q relatio originis vt comparata ad essentiã sit res. Et ratio prima stat in hoc: si est res: erit res ad alterum. patet. q2 non est absoluta: vt supra patuit: sed vt comparata ad essentiam est idem qd̃ essentia: ergo essentia erit res ad alterum: qd̃ est falsum. q aũt sequatur hoc. patet in simili: quia bene sequitur: homo inquantum rationalis intelligit: ergo rationale intelligit: ergo erit similiter hec cõña bona: relatio vt comparata ad essentiam est res ad alterũ: ergo essentia erit res ad alterum: patet etiam hec cõsequentia per rõnem: quia predicatum qd̃ conuenit alicui per rationẽ alicuius: conuenit prius ei: sicut intelligere conuenit hoi per rationale. ergo prius conuenit rationali: modo cũ terminus reduplicatus sit ratio q predicatum conueniat subiecto: sequit q tale predicatum prius cõueniat termino reduplicato. Sic i pposito/ q2 terminus reduplicatus est essentia: cum dr relatio originis vt cõparata ad essentiam est res ad alterũ. ¶ Secdo principaliter arguit p argumentum ducẽs ad impossibile: q2 si relatio origis vt cõparata ad ẽntiaz sit res ppria realitate. ergo silr relatio in creatura vt cõparata ad fundamentũ est res ppria realitate: et nõ p̃csse realitate fũdamẽti. ergo ẽ ibi accidẽs ppa accñtalitate: q2 nõ ẽ ibi subã et tũc seqr q alia ẽ accñtalitas relatõis i creatura: et alia accidẽtalitas absoluti i q̃ fundaf: et sic vr̃ sequi pcess⁹ in infinitũ: q2 illa accidẽtalitas relatiõis hz ppriã realitatẽ: et nõ nisi accidẽtalẽ. ergo hz ppriã accidẽtalitatẽ. et illa silr. et sic in infinitũ. ¶ Tertio si in diuinis hz ppriã realitatẽ: vt cõparatur ad ẽntiam: ergo illa est substãtialis / vl accidẽtalis. nõ accidẽtalis/ q2 nullũ accñs est in deo. 5. de tri. c. 5 ergo hz ppriã substantialitatẽ. Et tũc pr̃ pñitate hẽbit esse p se et ad se/ qd̃ est icõueniens/ q2 tũc in diuinis erunt tria per se esse. q2 tres relationes/ cum tñ nõ sit ibi nisi vnicum p se esse sm Aug. 7. de tri. c. 8. dicẽtẽ. q substãtia est quo pr̃ est et q̃ filius similiter hz esse/ licz nõ sit quo pr̃ est pater. ¶ Risio ad primũ. patet in scdo art. de distinctiõe huius propositionis. Relatio vt comparatur ad essentiam est res / quia vera est prout ly vt stat specificatiue nõ reduplicatiue. Uide ibi. Et cũ vltra q̃ritur/ aut est res ad se/ aut ad alterum. Dico q vt comparata ad essentiã est res ad alterũ/ sic intelligẽdo q vt cõparata ad essentiã est res rationis/ quia vt comparata est in se est res vere realis ad alterum accipiendo ly alterum p filio/ et nõ pro essentia/ quia non refertur ad essentiam/ sz ad filium/ quia qui comparat paternitatem ad essentiam excludendo filium/ non comparat paternitatem nisi habeat duo contradictoria in intellectu suo. cum paternitas sm illud qd̃ est sit per se ad filium/ est enim manifesta contradictio q sit paternitas et non sit ad filium/ sicut est manifesta contradictio scilicet q sit relatio et non sit ad aliud/ vel vt ad terminũ vel vt ad correlatiuum. Et vltra cum infertur si paternitas est res ad alterum/ ergo vt est essentia/ vl idem essentie erit res ad alterum/ cõceditur/ sed postea negatur q essentia sit ad alterum. Et cum probatur per simile de rationali. Dico q ibi inquantum stat reduplicatiue. notatur.n. ibi q rationale sit causa inherentie predicati ad subiectum. Hic autẽ tantum stat specificatiue/ et iõ nõ seq̃tur/ g̃ ẽntia est ad alterũ sicut nec hic. hõ inq̃tũ albus est rõnalis/ g̃ albũ est rõnale/ nõ sequif q2 ly inquãtũ stat tñ specificatiue. Ex hoc etiam pz ad aliã pbationẽ per rõnẽ scz qd̃ cõuenit alicui per rõnẽ alicuius/ prius cõuenit illi. Hoc cõcedif/ sed postea negaf q cõueniat paternitati esse rẽ ad alterũ per rationẽ deitatis/ siue per cõparationẽ ad ẽntiaz/ vt supra patuit/ imo ex rõne ppria et formali cõuenit sibi esse ad alterũ/ lz originatiue et fundamentalr cõueniat esse rem ad alterũ g̃ essentia diuina/ vt supra patuit. Declarat etiã doc. quõ paternitas vt cõparata ad essentiã/ sit idẽ qd̃ essẽtia/ vel sit ipsa essentia et dr q est ipsa ẽntia realr/ sed nõ formalr. i. q essentia et relatio originis sunt vna res realr/ sed nõ sunt vna res formalr/ imo in eadẽ re simplr pñt esse plures formalitates/ vt doc. ostendit in pmo. di. 8. q. penul. Et sic pt concedi q essentia realiter est res ad alterũ/ quia realiter est ipa paternitas q̃ ẽ res ad alterũ/ negatur tñ q formaliter sit res ad alterũ/ imo formaliter et quiditatiue est res ab se/ siue absoluta. Sic silr potest cõcedi q pñitas sit res ad se/ et non sit res ad se. Est.n. realr res ad se/ q2 realr est essentia diuina que est res ad se formaliter vero non est res ad se: sed ad alterum. Expono tamen hanc literam sic. Sed quia in antecedente fuit predicatio formalis dicendo: paternitas vt comparatur ad essentiam est res ad alterum (et patet quomodo sit predicatio formalis: quia paternitas secundum suam formalem rationem est res ad alterum) et ideo si inferatur similis predicatio in consequente. s. ergo diuinitas est formaliter ad alterum (.s. q diuinitas secundum suam formalem rationem sit res ad alterum) neganda est consequentia: quia non oportet q predicatum eo modo conueniat determinationi: quomodo conuenit alicui intellecto sub tali determinatione: quando illa determinatio non notatur esse ratio inherẽtie predicati ad subiectum sicut hic. Aduerte q nõ accipit hic determinationem pro dictione reduplicatiua: sed pro termino reduplicato: qui terminus reduplicatus potest dici determinatio respectu subiecti. vt cum dico homo inquãtum rationalis est risibilis: non accipitur homo absolute: sed sub illa ratiõe qua rationalis. Similiter hic paternitas vt comparata ad essentiam non accipitur absolute: sed sub illa ratione qua comparatur ad ẽntiam: et iõ paternitas ẽ terminabile: et cõparata ad ẽntiam ẽ determinatio. Dicit ergo doc. q quando determinatio non est ratio inherẽtie p̃dicati ad subiectum: nõ sequitur q p̃dicatum eodem modo cõueniat ipsi determinationi: sicut conuenit subiecto determinabili. vt si formaliter cõuenit vni q conueniat formaliter alteri: et patet hic: homo inquãtum risibilis est rõnalis: rationale conuenit homini in pmo modo dicendi per se: et risibile in nullo modo dicendi p se conuenit: et ratio est: q2 risibile non est ratio inherẽtie p̃dicati ad subiectum. vt patet. Sic est in pposito cum dicatur paternitas/ vt compara ad essentiam est res ad alterum. Si vero determinatio est cã inherentie forte eo modo quo esset causa inherẽtie p̃dicati ad subiectum: eodem modo ipsum p̃dicatum cõuenire posset ipsi determinationi: sicut conuenit determinabili: vt hic: homo inquãtum rationalis est risibilis: et risibile cõuenit rationali in scdo modo dicẽdi p se sicut cõuenit homini: et ratio ẽ: quia si. a. est ratio formalis q. c. cõueniat. b. sequitur q etiã: imo forti⁹ cõueniet ipsi. b. Et sic patet ista lra. ¶ Ibi. Sz si dicatur. Hic doc. obiicit cõtra hoc qd̃ p̃as dixit. s. q relatio vt compata ad ẽntiam ẽ in essentia: q2 vr̃ stati sed q

Notabilis expositio.

pugnat deo esse album propter perfectionem simpliciter et illimitatam in deo: repugnat etiã nigro esse albũ propter perfectionem limitatã sub genere coloris: que perfectio limitata necessario habet perfectionem annexã aliã tñ: et in alio gradu a perfectione albi. Ad propositum aũt inherere siue dependere ad subiectũ est imperfectio: ideo repugnat substantie: quia sibi repugnat esse entitatem sm qd siue diminutã: quia substantia dat esse simpliciter: siue primũ. Repugnat etiã relationi diuine: que licet non det esse simpliciter: siue per se esse: tñ ipsa est entitas cui repugnat sibi esse entitatem diminutam. Inherere aũt repugnat essentie diuine: quia ipsa est perfectio simpliciter: repugnat etiã relationi diuine: que licet non sit perfectio tñ est talis entitas, cui repugnat ois imperfectio: et per pñs inherere sibi repugnat: cum dicat imperfectionem.

Pulchra dubia.

In isto articulo occurrunt quedaz parua dubia.

Primo in hoc qd dicit: q relatio originis per realẽ idẽptitatem est res eadẽ que est essentia diuina. Hoc.n. videtur dubiũ. Primo quia sequitur q paternitas et filiatio non distinguũtur realiter: nec per consequens persone constitute: qd est falsum. q aũt sequatur/patet: quia que sunt realiter idem alicui habenti vnitatem numeralẽ: siue singularem: sunt vnuz numero siue vnũ singulare realiter. Hec propositio videtur manifesta et concessa a doct. in pluribus locis: sed relatiões originis sunt idẽ realiter essentie diuine singulari: ergo omnes relatiões originis sunt vnum numero et vnũ singulare realiter: et per pñs non distinguunt realiter: vt patz. ¶ Secundo arguitur sic: non repugnat essentie diuine posse esse sine relationibus originis: ergo non idẽptificat sibi illas realiter: consequentia nota. Antecedẽs probatur ex dictis doc. quia ipse vult q priori natura non repugnat posse esse sine posteriori natura: vt patet in scđo. di. 1. et 2. et in tertio. di. 3. vbi etiam vult q non repugnat priori natura: posse eẽ prius duratione posteriori natura. Sed per doct. essentia diuina est prior natura relationibus originis: vt patet pmo. q. quol. ergo non repugnat essentie diuine posse eẽ sine relationibus originis: et si potest eẽ ergo est sic de facto: quia in diuinis ad intra nihil est possibile quin illud sit de facto imo qui sit necesse eẽ et in vltima actualitate: vt patet a docto. in pluribus locis: precipue in primo. di. 2. parte. 1. q. vlti. et parte. 2. q. 3. et in quol. q. 2. et alibi sepe. ¶ Tertio arguitur quia videtur repugnantia: q relatio originis et essentia diuina sint vna et eadem res realiter: et q distinguantur formaliter. Tum quia accipio formalitatem: puta paternitatis: et formalitatem essentie: et quero an formalitas paternitatis sit idem qd formalitas essentie: aut non sunt idem. Si primo ergo non distinguuntur formaliter: vt patet. Si secundo ergo vna non transit in idemptitatem alterius: quia si formalitas paternitatis est alia a formalitate eẽntie: sequitur q formalitas paternitatis non idemptificetur formalitati essentie diuine. ¶ Quarto videtur implicatio q distinguãtur formaliter: et q sint idẽ realiter. Probatur quia maior distinctio infert minorem: sed distinctio formalis est maior reali. ergo si distiguuntur formaliter distinguuntur realiter: minor probatur. Tum quia distinctio essentialis est maior reali: vt etiam patet per doc. in diuinis nõ concedit eẽntialis distinctio: et tñ concedit realis. Sed distinctio formalis est eẽntialis: patz. quia eẽntialis accipitur penes quiditatem. et sic cum omnis formalis sit quiditatiua sequitur q erit essentialis. Tum quia distinctio formarum est maior reali: vt patet: sed distinctio formalis est distinctio formarum: patet. per doc qui vult q formalitas sumatur a forma. ¶ Respondeo ad has obiectiones. Ad primam. premitto aliqua. Primo. q in diuinis nulla est singularitas que sit contractiua nature: vel alicuius alterius ad esse singulare: quia hoc est imperfectionis. Secundo si teneatur: vt videtur tenere doct. in primo: dist. 2. parte. 2. q. 1. q singulare est cõmunicabile saltem vt quo. Tunc dico q proprietas in diuinis vt pñitas. nullo mõ ẽ singularis: cũ ex sua rõne formali sit simpl'r incõmunicabilis: et vt quo: et vt qd. Si dicatur q omne suppositũ ẽ etiã singulare: quia rõ suppositi psupponit rõnẽ singularis. Dico q hoc est falsũ in diuinis: quia ibi reperit aliqd qd formal'r dr rõnẽ suppositi: siue rõnẽ incõicabilitatis: qd tñ nullo mõ includit rõnẽ singularitatis. Sola ergo natura diuina: et ois attributa: et oia cõicabilia pluribus suppositis: et oẽs relationes cões: vt eq̃litas similitudo et idẽtitas includũt rõnẽ singularitatis et nõ suppositi. ¶ Scđo premitto: q aliud est loq̃ de distinctiõe reali in creaturis: et aliud in deo. Primo mõ: q real'r distinguũtur: distinguunt et eẽntialiter: vt exposui in scđo di. 1. q. 4. distinguũtur et nũeral'r: et sunt distincte nature nũero. Sz in diuinis que real'r distinguunt/nõ sunt distincta singularia/ loquendo de suppositis diuinis/ qd dico propter relationes cões. Nam similitudo in filio realiter distiguitur a similitudine in patre / et tñ sunt distincte singularitates/ vt patet a doct in primo. dist. 19. et 31. et infra in quol. q. 6. Distinguunt ergo persone realiter. i. personaliter et supposit aliter/ ita q tota rõ distinguẽdi vnũ suppositũ ab alio est proprietas suppositalis/ et natura diuina est ibi oino indistincta/ nõ sic est in Petro et Johãne/ qui distinguũtur realiter/ quia etiã in eis sunt distincte humanitates realiter. ¶ Tertio premitto/ q ideo paternitas distinguit realiter a filiatione/ quia nihil pertinẽs ad paternitatem aliquo modo/ includit per aliquam idẽptitatem aliquid ptinẽs ad filiationem/ imo sunt primo diuerse/ vt patet a doc. in primo. di. 13. et sic persone diuine dicunt realiter distingui rõne proprietatum. nõ tñ sunt primo diuerse/ quia vltra proprietates includunt quiditatiue naturã diuinam/ in qua essentialiter et quiditatiue conueniũt/ vt patz a doc. i primo. d. 7. et. 13. ¶ His premissis. Rñdeo ad rõnẽ et concedo q inter se sunt vnũ nũero/ et vnũ singulare real'r loq̃ndo de singulari in quo conueniunt real'r. Sũt. n. idẽ singulare real'r qd est eẽntia diuina/ q̃ real'r idẽptificat sibi oẽs relationes/ nõ sũt tñ illud formal'r. Et de hoc dictũ est in primo. di. 2. pte. 2. q. 1. in respõsiõe/ ad primũ argumentũ principale/ vide ibi. ¶ Ad scđm. Dico q si natura diuina est prior natura positiue/ et nõ tãtũ negatiue que distinctio patz a doct. in. 3. dist. 3. et in. 2. di. 1. q. 2. q non repugnat sibi posse esse sine illis/ et hoc ex sola rõne formali eẽntie diuine. Sicut et nõ repugnat hoi ex sua rõne formali posse eẽ sine risibilitate/ repugnat tñ sibi p aliud/ puta/ quia hõ ex sua rõne formali et intrinseca producit i seipso risibilitatẽ vt oino eandẽ sibi real'r. Hoc idẽ dico de essentia diuina que ex infinitate idẽptificat sibi oẽs relationes et oia que ibi possunt esse. Quia ergo essentia diuina est formaliter infinita/ idõ real'r sibi idẽptificat eas. Et quia et necessario oia sibi intrinseca originat in se per veram idẽptitatem/ ideo rõne istorũ repugnat sibi posse eẽ sine istis relationibus/ cui tñ ex sua rõne formali nõ repugnat. ¶ Ad tertiũ dico breuit/ q formalitas eẽntie diuine/ loq̃ndo de formalitate fundamẽtali et ex natura rei ẽ idẽ real'r/ qd formalitas pñitatis. Sunt. n. iste due formalitates vna res real'r/ sed nõ sunt vna res formaliter/ imo sp sunt distincte formalitates. In vna. n. et eadez re real'r possunt eẽ plures formalitates et realitates formaliter adinuicẽ distincte/ vt satis patuit i primo. di. 8. q. penul. ¶ Ad quartum dico q distinctio essentialis proprie est distinctio specifica: siue distinctio duarum naturarum dicẽtium veram rẽ de qua satis dixi in secũdo di 1. q. 4. et hoc modo formalis nõ est essentialis. Accipitur eñ formalis pro quidditatiua: siue pro rationibus formalibus: ita q ratio formalis vnius nõ includitur in ratione formali alterius: quecunq3 sit illa ratio formalis. Et de hoc satis dixi i primo di. 8. q. pe. ¶ Vel de dubitatur de hoc quod dicit q ideo essentia nõ denominatur a relationibus originis: quia est illimitata ad opposita s formas siue relatiões: et nõ distinguitur ab eis. Quod autem denominatur a forma aliqua/ per hoc denotatur eẽ distinctum ab opposito ¶ Instatur cõtra hoc. Primo. quia quod ẽ tale cuicũq3 comparetur semp erit tale: sed relatio etiã originis nata ẽ denoiare fũdamẽtũ. vt patet. g si comparetur ad essentiã et sit i ipsa denoiabit eã. ¶ Scđo instatur: quia nõ videtur sequi: est illimitata ad opposita: ergo nõ põt denoiari ab aliquo illorũ: quia et voluntas nostra est illimitata ad oppositas relatiões. vt ptz a doc. in primo di. 2. parte. 2. q. 3. et in scđo di. 25. et tñ denoiat simul ab vtroq3 oppositorum: quia simul mouet et mouetur: siue simul est mouẽs et mota: sic erit in proposito. ¶ Tertio instat: quia vt sequi q saltẽ quasi denoietur. Si eñ eẽt real'r distincta ab eis / posset vere denominari: quia dicit doc. q nõ denomināt: quia nõ distinguit ab vtroq3 oppositorum: ergo si distinguit vere denominat: ergo vbi quasi distinguit: quasi denomiatur. Patet per illã regulam doc. q 1 quol. Qualis ẽ ordo inter aliqua vbi realiter distinguũtur: talis ẽ vbi sola rõne distinguunt. g. ¶ Quarto instat: quia sunt multe alie relatiões que nõ opponunt adinuicẽ. vt similitudo et equalitas et idẽptitas que oẽs fundãtur in essentia diuia. vt patet a doc. i primo di. 19. q. 1. et di. 31. et. q. 6. quol. et tñ nõ denoiat ab eis. vt ptz. ¶ Rñdeo ad primã instãtiã q ad hoc q susceptiuũ possit denoiari a tali forma: non tm requirit q ipsa sit nata denoiare: sed et requirit q sit in susceptiuo cõuenienti: quale non est essentia diuina propter sui illimitationẽ: et propter indistinctionem ab vtroq3 opposito: concedo ergo q ipsa cuicũq3 comparet: sp talis forma quãtum i se est nata ẽ denominare: sed q non denoiet hoc est ex pte susceptiui. ¶ Ad secundam dico q volũtas nra est tm illimitata sm quid. vt patet a Doc. vbi supra: essentia vero diuina est simpliciter ex

natura rei illimitata: et tale ad plura illimitata necessario hʒ illa: vt dicit Doct. in secundo. di. 2. q. de loco angelorum. Dico secundo: ꝙ voluntas creata realiter distinguit͂ ab vtraqʒ relatione scʒ mouentis ⁊ moti. Dico tertio ⁊ melius: ꝙ relationes mouentis ⁊ moti non ita repugnant sicut paternitas ⁊ filiatio que in creaturis simpliciter repugnant in eadẽ natura ⁊ in eodẽ supposito. Et ideo si essentia diuina denominaretur ab vtraqʒ: ipsa simul esset pater ⁊ filius respectu eiusdẽ. ¶ Ad tertiũ dico: ꝙ si realiter distingueret͂ ⁊ simul determinaret sibi vtrunqʒ oppositum: nullo modo denominaretur ꝑpter causam superius dictam. Et cum infert͂ per Doc. ꝙ si distingueret͂ ab vtroqʒ: denominaretur ab vtroqʒ. Dico ꝙ hoc dicit: quia si distingueret͂: modo posset esse sub vno modo sub alio: quia nõ determinaret tunc sibi vtrũqʒ simul. Uel dicendum est breuiter ad oĩa supra dicta: ꝙ si receptiuum debeat denoĩari ab vno opposito: oportet ꝙ distinguatur ab alio. aliter simul denominaret͂ ab vtroqʒ oppositorũ. ¶ Ad vltimũ dico: ꝙ non posset denominari ab equalitate. quia tunc actu denominaret͂ ab oppositis equalitatibꝰ. Necessario enim idemptificat sibi equalitatem filij ad patrem: et equalitatem patris ad filium: et tunc si esset equalis vtraqʒ equalitate: esset equalis equalitatibus oppositis ⁊ repugnãtibus in eodem denominato: licet non in eodem fundamento: non tamen denominato: hoc idem est dicendum de similitudine et idemptitate.

Ad argumentum principale. q. arguit doct. sic: quia si relatio originis vt comparata ad essentiam sit ratio tantum: hoc est: quia vt sic transit in essentiam: sed vt cõparata ad oppositum manet eadem ratio: quia vt sic est eadẽ essentie: q2 necessario potest esse non eadem propter simplicitatem diuinam: ergo si sic est ratio vt comparata ad eñtiã necessario est ratio vt comparatur ad oppositũ. ¶ Respõdet doc. ꝙ transire in essentiã potest dupliciter intelligi. vno modo ꝙ non habeat propriam entitatem ad alterum: ⁊ hoc est falsum. alio modo ꝙ non remaneat realiter distincta ab essentia: ⁊ iste itellectꝰ est verꝰ. Siṁr cũ dr̃ ꝙ vt ꝯparata ad essentiam est rõ: hic põt dupliṙ intelligi. vno modo ꝙ sit rõ. vt ratio opponit͂ rei extra aĩam ⁊ hoc est falsũ: vt supra patuit: q2 ad q̃cũqʒ ꝯparet͂ sem̃ ꝑ ĩ se remanet eadẽ res: q2 talis ꝯparatio non tollit propriam realitatẽ. alio modo vt ratio dicat͂ circũstantia rei/siue modus essentie eo modo q̃ dictum est in corpore q̃stionis ⁊ sic ꝓcedit͂ ꝙ ipsa est ratio. ⁊ tñ est res etiaʒ cuicũqʒ ꝯparetur. ¶ Ibi. Si arguitur hic. Doc. facit vnam instantiam ꝓbando ꝙ si relatio est res vt comparata ad essentiam ergo erit alia res: ⁊ sic nõ transit in realem idemptitatem cum essentia. ¶ Respondit ꝙ questio de realitate relationis non est questio de alietate. imo prima ꝑtinet ad problema de accidente vel genere: secunda ad problema diffinitionum de eodem et diuerso: vt patet primo topi. in prima. q. querit: an sit vel nõ: in secũda queritur an sit idem vel diuersum. Sic in proposito hic queritur/an relatio vt comparata ad essentiam sit res vĺ nõ. Et posito ꝙ sit res non amplius queritur/an sit eadem res/vel alia/quia questio de alietate est difficilior ⁊ subtiliter pertractat in primo di. 2. pte. 2. q. 1. ⁊ in corpe questionis/⁊ in responsione ad pͥmum argumentũ principale. ⁊ vide que ibi exposui. ⁊ respõsiões ad argumẽta aliorum dicentium relationem nullo mõ distingui ab essentia preter opus intellectus. ¶ Incidẽter tñ occurrit vnum dubium/quia si paternitas transit in essẽtiam ſm realem idemptitatem. videtur ꝙ nullo modo distinguatur formaliter ab essentia/cuius oppositum ipse tenet/vt supra patuit. ꝙ autem sequatur. patet. quia paternitas est ita simplex sicut essentia. ergo si transit/ſm totam suam realitatem trãsibit. et transit in realem idemptitatem/ergo erit precise res que est essentia. Tum etiã/quia accipio relationem sʒ suam formalitatem precise/⁊ similiter essentiam ſm suam formalitatem precise. ⁊ tũc quero aut ṗnitas trãsit ſm suam entitatem formalem/aut manet. Si ṗmo/ergo erit idem formaliter cum essẽtia. Si scḋo/ergo nullo modo transit q2 sua formalitas est tota eiꝰ entitas. ¶ Rñdeo ad primum/ꝙ tota transit in realem idemptitatẽ/ ⁊ tñ ipsamet manet formaliter distincta/hoc idem dico ad secundum.

Questio quarta.

VTrum abstracta vel separata relatione originis/puta generatione actiua/siue paternitate/possit manere prima ꝑsona diuina ꝯstituta ⁊ distincta ab aliis ꝑsonis. ¶ In ista. q. sunt tres articuli principales. in quibus sunt quatuor per ordinem videnda. Primo supposito ꝙ ꝑsona diuina constituatur per relationem/vt videtur q̃stio supponere: an repugnet specialiter prime ꝑsone/Secundo dato ꝙ nõ: qua relatione posset prima persona ꝯstitui/Tertio qualiter se habent iste relationes adinuicem: que cõiter conceduntur inesse prime persone/Et vltimo patebit. q. cũ quodã corollario scʒ cum quali abstractione vel separatiõe possit stare ratio prime persone. ¶ Ibi. De primo accipio hanc ꝓpositionem. Hic doc. intendit probare: ꝙ non repugnat prime ꝑsone constitui per relationem: supposito ꝙ secunda persona constituatur per relationem. ⁊ hoc dupliciṫ probatur. Et prima ratio stat in hoc. Quia supposit is eiusdem nature non repugnat habere proprietates hypostaticas: que sint simul natura: quia supposita eiusdẽ nature nõ habent inter se prioritatem nature siue essentialem. hoc ptʒ per philosophum cõcordantem cum Plat. ꝙ in his que sũt eiusdem speciei non est prius ⁊ posterius: vt patet tertio meta. Cum ergo secunda persona constituatur per relationem originis: sequitur ꝙ etiam prima persona constituatur ꝑ relationẽ. ¶ Sʒ hec rõ nõ videt͂ ꝯcludere ꝓpositũ de suppositis quorũ vnũ in essendo depẽdet ab alio q2 ꝓducens aliud vĩ eẽ prius natura ꝓducto vt patet a doc. ĩ pluribꝰ locis. In creaturis. n. oẽ ꝓducens etiam qñ producit semper est prius natura producto. vt ptʒ a doc. in scḋo di. 1. ⁊. 25. Et si ratio concludat de suppositis eiusdem nature: quorum vnum non generat: vel producit aliud. non tñ concludit: qñ vnum est ꝓductum alterius. Nec auctoritas philosophi videt͂ ad propositum. Uult. n. ibi ꝙ inter indiuidua eiusdem speciei nõ sit ordo essentialis. sic ꝙ vnum non est pfectius alio eẽntialiter. Neqʒ eñ hoc est prius illo scʒ secũdũ perfectionem essentialem. Hoc. n. modo etiam ipse doc. exponit in secũdo di. 3. q. 1. vbi ostendit ſm intẽtionem philosophi. ꝙ natura cõis aliqua in genere: puta homo in genere animalis: sit mẽsura omnium illius generis: vide ibi. Quamuis ergo vnũ indiuiduum eiusdẽ nature: non sit priꝰ alio prioritate perfectiõis essentialis. nõ obstat tñ quin possit esse prius natura: vĺ aliqua duratione: imo ſm philosophũ si vnum producit aliud: necessario erit priꝰ ꝓducto saltẽ ṗoritate nature ¶ Rñdeo ꝙ ratio doc. bene concludit: non. n. in hac ratione supponit: ꝙ vnum suppositum producat aliud: et cum hoc probet ꝙ sit simul natura cum ꝓducto sed hoc probat per rationẽ sequentẽ. Intendit enim ꝓbare absolute: ꝙ suppositis eiusdẽ nature nõ repugnãt similes proprietates hypostatice: puta si vnum constituatur per proprietatem absolutam: ꝙ etiam aliud similiter constituatur. Et si vnum constituatur in esse persona per relationem ꝙ aliud similiter constitui potest per relationem: puta si vnum sit filius ⁊ cõstituatur per filiationem: ⁊ aliud si sit pater alicuius ꝙ constituatur per paternitatem ⁊ dato ꝙ paternitas ⁊ filiatio sint simul natura: hoc non obstat. ¶ Secũdo potest dici ⁊ magis ad mentem doc. ꝙ non repugnat producenti esse simul natura cum producto: quando producens ⁊ productum sunt eiusdem nature: ⁊ per consequens si productum constituatur ĩ esse suppositali per productiõem passiuam ꝙ etiam producens constituatur per productionem actiuam: quia inter illa non est ordo essentialis. ¶ Ad expositionem datam auctoritati philosophi. Dico breuiter ꝙ philosophꝰ diceret ꝙ quando est ordo essentialis inter aliqua ſm perfectionem: ꝙ vnum non potest dependere ab alio in essendo: nisi sit posterius illo vel duratione vel natura. Sed quando inter illa nõ est ordo eẽntialis ſm perfectionem nõ repugnat vnũ habere esse ab alio ⁊ eẽ simul duratione ⁊ natura cum illo: licet tamen eẽt posterius origine. Et sic hoc secundũ de simultate vĺ prioritate nature. sequitur ad primum. ¶ Ibi. Preterea si specialiter repugnaret ⁊c. hec est scḋa rõ doc. q̃ breuiṫ stat in hoc. Si repugnat pͥe ꝑsone ꝯstitui. puta ꝑ paternitatem hoc erit: q2 paternitas est simul cum filiatiõe constituẽte secũdam personam: modo pͥa persona necessario est prior secũdo: q2 producit ipsam. ⁊ sic non vĩ posse constitui per ipsam ꝑꝑ cãm dictam. Probat mõ doc. ꝙ nõ obstante prioritate originis: adhuc pͥa persona põt cõstitui per paternitatem: q2 correlatiua nõ reqͥrunt necessario simultatem originis: sʒ tñ simultatem nature: ita ꝙ int͂ illa nõ sit ordo nature vel eẽntialis: modo cum simultate nature: siue cũ simultate eẽntiali: stat ordo originis q̃ nõ necessario precexigit. nec simul coexigit ordinem nature vel eẽntialẽ. Sicut nec ordo nature necessario coexigit: siue precexigit ordinẽ durationis. ptʒ. q2 inter aliqua erit ordo nature. ita ꝙ vnũ erit prius natura alio: inter que tamen nullus erit ordo durationis. ptʒ de subiecto ⁊ propria passione: q2 subiectum est prius natura passione: nõ tamẽ erit prius duratione. Modo simultas nature q̃ opponit͂ ordini essentiali siue ordini nature. sufficit ad simultatem correlatiuorũ. non eñ

requiritur simultas que opponitur ordini originis. Primo: probatur. s. q ordo originis nõ necessario pexigat vel coexigat ordinem nature vel ordinem essentialẽ patet per hoc: quia posterius natura: siue posterius essentialiter necessario includit imperfectionẽ: ordo vero originis non requirit nisi q hoc sit ab hoc. Hoc autẽ eẽ ab hoc: nõ necessario includit imperfectionem eius qđ est ab hoc: quia non includit necessario q procedens sit imperfectius natura illo a quo procedit. Processio eñi non includit de se q sit equiuoca: nec per consequẽs q sola vna imperfectior sit in producto q̃ in producẽte. ¶ Pro maiori intellectiõe aliquorum dictorum: in ista litera occurrũt aliqua dubia. Primum in hoc qđ dicit q ordo nature necessario requirit imperfectionem i altero extremorum: scilicet in posteriore. hoc non videtur verum. Tum quia inter intellectum ⁊ voluntatem est ordo nature: cum intellectus sit prior natura voluntate in nobis. vt patet a doc. ⁊ forte etiã hoc est verum in deo: cum intellectus necessario psupponatur voluntati: ⁊ tamen ex hoc nõ sequitur imperfectio i voluntate: imo in nobis voluntas est formaliter pfectior intellectu. vt probat doctor in quarto distin. 49. Tum qz inter essentiam diuinam ⁊ relationes originis: siue cõmunes. vt equalitas ⁊ similitudo ẽ ordo nature: quia est prior natura illis: immo essentia diuina est simpliciter prima. vt etiam cõparatur ad attributa. vt pz a doc. q. 1. quol. arti. 1. ⁊ tamen relatio diuina nullam necessario includit imperfectionem. vt patet a doc. Tum etiam quia inter intellectionem diuinam ⁊ volitionem videtur ordo nature: cum intellectio sit prior natura volitione. vt etiam patet a doc. in primo di. 2. Tum etiam quia inter duo indiuidua eiusdem nature: quorum vnum in essendo dependet ab alio est ordo nature: ⁊ tamen non sequitur q productum sit imperfectius producente: cũ sint eiusdem perfectionis naturalis ⁊ essentialis. ¶ Respondeo premittendo aliqua de ordine nature. s. q ordo nature capitur multis modis. Primo accipitur ordo nature qui est inter aliqua: quorum vnum dependet ab alio sm mensurã perfectionalem: ita q posterius secundum perfectionẽ mẽsuratur a perfectiori. Et sic omnia alicuius generis dependent a perfectissimo i illo genere. vt patet per philosophũ 10. 8. c. 2. meta. ⁊ talis ordo sp cõnotat impfectionẽ in posteriori natura. ¶ Secũdo accipitur ordo nature qui fundatur in vna natura: ⁊ terminatur ad aliam naturam: ita q inter illas naturas est ordo producentis ⁊ producti: siue cõseruãtis ⁊ cõseruati: ita q productum sit simpliciter aliud a producente ⁊ hoc in natura. Et hoc dupliciter. s. q sit aliud in natura: vel tñ numeraliter vel specifice. Primo modo nõ requirit necessario q productũ sit imperfectius producẽte: nec q producẽs sit pfectius producto. vt patet. nisi forte in hoc q causatum inquantũ causatum necessario est ens depẽdẽs ⁊ vere possibile. vt pz a doc. in primo di. 8. q. vlt. ⁊ in scđo di. 1. q. 3. Est eñi implicatio q sit causatũ ⁊ sit necessariũ. Causãs vero inquantũ causans nullã imperfectionẽ nec possibilitatẽ includit. vt pz de deo qui vere causat oĩa causabilia: hoc mõ posset eẽ impfectio in causato. Scđo modo semp ordo nature requirit impfectionem in producto: qz causatũ equiuoce necessario est impfectius causa equiuoca. vt subtiliter pbat doct. in quarto di. 12. vide ibi. ¶ Tertio accipitur ordo nature inter aliqua: quorum vnum in nullo genere depẽdẽtie ab alio depẽdet: vt nec in genere causati vel mensurati vel cõseruati: sed qz vnũ necessario psupponit aliđ: ⁊ sic inter intellectũ ⁊ volũtatem: inter intellectionẽ ⁊ volitionem est talis ordo nature. Et hoc mõ ordo nature nõ preexigit necessario impfectiõem in posteriori natura: imo multotiẽs posteri⁹ natura ẽ pfectius. vt patet de volũtate ⁊ itellectu: intellectiõe ⁊ volitiõe: nã volitio est semper pfectior intellectiõe. vt patet a doc. in quol. q. 13. ⁊ in pl. q. vlti. ⁊ in quarto di. 49. Aliqñ ẽt pri⁹ natura hoc modo erit perfecti⁹. vt patet de intellectu ⁊ volitiõe q̃ est ĩpfectior ipso intellectu saltem in nobis. ¶ Quarto ẽ ordo nature inter aliqua: quorum vnũ dependet ad aliud: nõ q in eẽ suo: nec in cõseruari dependeat: sed quia eius dependentia ad aliud terminatur: ⁊ hoc dupliciter. Vel quia terminatur ad subiectum. Vel quia terminatur ad suppositũ. Primo mõ accñs dependet a subiecto: qz in se stare nõ põt. Et talis ordo necessario reqrit impfectionẽ i accidẽte: eo q p se stare nõ possit: reqrit etiã impfectionem in subiecto: eo q informatur ⁊ perficitur a tali accidẽte: vt patet a doc. in tertio di. 1. q. 1. art. 1. Secũdo mõ natura assumpta a verbo depẽdet ad ipm verbũ: ⁊ hoc est iperfectionis: qz in alio sustentatur: sed in verbo nulla est impfectio: qz tñ terminat depẽdẽtiam illam: ⁊ nullo modo pficitur ab illa nec informatur: vt patet a doc. in tertio. vbi supra ¶ Quinto accipitur ordo nature iter aliqua: quorum vnum est quasi productum: vel quasi originatum: ⁊ hoc dupliciter. Vel est quasi productum ab aliquo nõ formaliter infinito: ⁊ similiter ipsum non est formaliter infinitum: sed dr quasi productũ: eo q realiter idẽtificatur producẽti. Et tunc talis ordo dicit imperfectionem in quasi producto: vt patet de subiecto ⁊ propria passione. Vel quasi productum est ab aliquo formaliter infinito: ⁊ ipsum quasi productum est formaliter infinitum: sicut omnia attributa que sunt formaliter infinita: vt patet a doc. in primo. di. 8. q. penul. ⁊ sunt quasi originata a natura diuina formaliter infinita: vt patet a doc. in primo di. 8. q. 1. ⁊. di. 28. ⁊ in quol. q. 1. Et talis ordo nullam requirit imperfectionem in talibus quasi productis: cuz infinito formaliter repugnet omnis imperfectio vl quasi imperfectio: etiã posito per impossibile q hmõi essent vere ⁊ realiter producta: vt expositum in primo. Si vero quasi productum nõ sit formaliter infinitum: vt relationes originis: tunc ordo inter illa adhuc non requirit imperfectionem in quasi producto: quia tali relationi repugnat omnis imperfectio vel quasi imperfectio. Tum etiam quia repugnat formaliter infinito recipere vel quasi recipere talem relationem ⁊c. Sexto forte posset poni prioritas ⁊ posterioritas nature inter aliqua: vbi vnum accipit totum suum esse ab alio: ita q tñ ab illo distinguitur sm proprietatem personalem. sed sm omnem perfectionem est simpliciter idem illi. Et hoc modo tenẽdo q persone diuine constituantur per absoluta: sicut forte do. videtur tenere in primo. di. 26. esset inter patrem ⁊ filium talis ordo nature: quia quicquid habet fili⁹ habet a patre: ⁊ sola proprietate distinguitur a patre: ⁊ in nulla perfectione distinguitur. Hic tamẽ nulla est essentialis dependentia. cum illa sit inter naturas distinctas: vt patet a doc. in primo. di. 2. parte. 2. respondendo ad argumenta principalia. Et in tali ordine non requiritur imperfectio in posteriori: vt patet. Si etiam teneatur q persone constituantur per relationes: vt tenet communis opinio: adhuc nõ haberem pro incõueniẽti q inter patrem ⁊ filium esset ordo nature: qualis poneretur si essent constitute per absoluta: ⁊ q̃uis sint correlatiua et simul natura: loquendo de simultate ordinis nature que opponitur ordini essentiali: vt dicit doc. hic. ¶ His premissis dico breuiter: q doc. in proposito loquitur de ordine essentiali: qualis est inter causam equiuocam ⁊ effectum equiuocum: quia ibi semper posterius natura est imperfectius. Et q sic intelligat patet. quia supponit q pater non producat filium equiuoce: imo simpliciter vniuoce: vt patet in primo. di. 7. ⁊ di. 13. ⁊ supponit q producat ipsum cõmunicãs sibi eandem naturam. quã habet ⁊ eandem perfectionem. Talis ergo ordo nature qui est inter causam equiuocam ⁊ effectum: vel qualis est inter mensuram ⁊ mensuratũ sm perfectionem essentialem: semp dicit imperfectionem in posteriori natura: ⁊ q sic loquatur, patet per literam ipsius. vbi sic dicit: ordo nature: siue essentialis necessario includit imperfectionem in altero extremorum. ⁊ parum post: Processio eñi non includit de se q sit equiuoca nec per consequens q forma imperfectior sit in producto q̃m producente. Ex his patet responsio ad rationes. ¶ Secundo principaliter dubitatur de hoc. s. q simultas opposita ordini essentiali sufficiat ad simultatẽ correlatiuorum. Hoc prima facie non videtur verũ. Primo quia si vnum correlatiuũ esset prius natura alio correlatiuo ⁊ non prioritate essentiali: puta vbi non esset dependentia essentialis sicut est inter intellectuz ⁊ volũtatem: vt dictũ est supra. Tunc vnum correlatiuũ posset intelligi alio non intellecto: qđ est falsum: patet q posset intelligi: quia tali priori non repugnat posse intelligi circũscripto posteriori. ¶ Secundo instatur quia etiam requiritur simultas originis patet quia correlatiua sunt simul naturali intelligentia: vt patet a doc. sed si vnum esset prius origine alio: non necessario simul intelligerentur. patet. quia in illo priori in quo pater est: filius non est: ergo in illo priori pater posset intelligi: filio nõ intellecto. ¶ Tertio instatur quia si simultas opposita ordini essentiali qualis est inter causam equiuocam ⁊ effectum sufficit: vt ipse infra exponit ergo sequitur q si producens vniuocum esset simul simultate opposita tali ordini. puta quia non esset Franciscus producens prius essentialiter ⁊ equiuoce Joanne producto: sed tñ prius natura eo modo quo causa vniuoca est prior effectu vniuoce producto. tunc sequeretur q essent perfecte correlatiua ⁊ tamen Franciscus producens posset perfecte intelligi sine Joanne producto: quia ita videtur prior causa vniuoca suo effectu vniuoco: sicut causa equiuoca suo effectu equiuoco: quia vtraq3 causat aliud: licet vniuoca tñ causet aliđ numeraliter: ⁊ equiuoca aliud in specie. ¶ Respondeo premittẽdo aliqua. Primo q quãdo dicim⁹ q correlatiua sunt

Notabilis distinctio de ordine nature.

Singularia dubia ⁊ eorũ respõsiones.

simul naturali intelligentia: hoc non debet intelligi sic. s. q
in eodem penitus signo quo cognoscitur vnū necessario co-
gnoscatur aliud: si bene ad cognitionem vnius: statim seq-
tur cognitio alterius nō q cognitio. puta paternitatis in no
bis dependeat a cognitione filiationis nec econtra: cum co
gnitio relationis dependeat a termino & fundamento. Non
em̄ potest cognosci perfecte paternitas nisi prius cognosca
tur terminus cum essentialiter & formaliter sit ad illum: ter
minus autem eius nō est filiatio: sed absolutum filij: vt pro
bat doc. in primo dist. 30. Et ideo dicit. q. 1. prologi et di. 8.
primi & q. 14. quol. q relatio non potest cognosci termino
eius non precognito. posito em̄ per possibile vel impossibile
q filiatio non esset: sed tm̄ paternitas: certum est q paterni
tas posset perfecte cognosci filiatione non cognita: quia nō
est de [ratione] paternitatis q terminetur ad filiationē: nec
q cointagat illam: sed bene de ratione eius est q terminetur
ad absolutū filij. & hoc patet de relatiuis non mutuis: vt de
relatione creature ad deum que perfecte cognoscitur cogni
tis deo vt termino creatura vt fundamento. Ubi tamē sunt
relationes mutue: sic se habent q cognita vna imediate co
gnoscitur alia: nō enim videtur necesse simpliciter q in quo
cūq3 signo cognoscitur vna cognoscatur & alia: sed vna co-
gnita immediate post cognoscitur & alia. hec tamen dico nō
absolute nec determinādo. Secundo premitto q quando
Singlaris doctoris declaratio. Doct. dicit: q simultas opposita ordini essentiali sufficit ad
simultatem correlatiuorū: hoc dicit: quia vbi est ordo essen
tialis: priori essentialiter non repugnat posse esse sine poste
riori essentialiter: vt patet discurrendo in omnibus. & non re
pugnat posse pfecte cognosci posteriori nullo modo cogni-
to: que non cōueniunt correlatiuis: & quia in correlatiuis di
uinis est talis ordo: q vnū vere ab alio producit: videtur q
ibi sit ordo essentialis (nullus ali⁹ ordo nature videtur nec
apparet ponendus preter ordinē originis) & per consequēs
non sit simultas essentialis que omnino impedit naturam
correlatiuorū: & quia in diuinis correlatiuis nō est talis or-
do essentialis: ideo sufficit simultas opposita tali ordini: sed
non illa precise: sed etiam requiritur simultas opposita or-
dini durationis. Et ex his patet responsio ad primū. ¶ Ad
secundum dico primo vt dixi in primo notando: q non est re
pugnantia vnum posse precognosci. Dico secundo q priori
tas originis dicit tm̄ patrē habere esse a se: & posterioritas
originis dicit pͣsse filiū habere esse a pre: & tn̄ cū hoc stat q
simul intelligant. qa prius origine nō dicit aliqd signū dura-
tionis prius filio. ¶ Ad vltimū pz ex supra dictis responsio.

Ibi iuxta illud quod supponitur de secundo ar-
Expositio litere. ticulo Hic Doct. in isto secundo articulo intendit probare:
q prima persona constituatur relatione opposita relationi
secunde persone puta q constituatur paternitate vel gene
ratione actiua: qd idem importat. Et probat sic: prima pro
prietas incōmunicabilis positiua est proprietas prime per-
sone constitutiua: talis est illa que correspondet correlatiu-
ue prime relationi in persona producta. ergo &c. maior pa
tet: quia cum persona includat essentiam & entitatem incōi
cabilem que sunt in ista questione supposita: sm̄ Ric. 4. de
tri. proprietas prime persone nō oportet q aliquid per se
importet nisi primam entitatem incommunicabilē. & minor
patet: quia sm̄ sententiam cōmunem in ista questiōe suppo
sitā nihil potest esse ibi incōmunicabile nisi proprietas per-
tinens ad originem: & per consequens in prima persona non
est incommunicabile nisi proprietas pertinens ad primam
originem. Illa em̄ que pertinet ad secundam originem. sci-
licet spiratio actiua communicabilis est: quia est duarum
psonarum producentium. Illa autem que pertinet ad pri-
mam productionem actiuam: opponitur illi que ptinet ad
primam passiuam. Sicut enim filius primam proprietatem
habet ptinentem ad generari: siue dici: ita pater primam pro
prietatem incommunicabilem habet ptinentem ad dicere: si
ue generare: quia illa conuenit patri sm̄ q habet intellectū
fecūdum: qui intellectus est prima ratio productiua in patre.
¶ Ibi. Contra istam secūdam. Hic Doct. arguit contra ma.
& mi. rationis. & primo cōtra ma. s. q prima proprietas incom
municabilis sit positiua: quia ingenitum videtur esse prima
proprietas: & hoc pbat & auctoritate & ratione. Auctoritas
est Dam. c. 8. omnia inquit que habet pater: filij sunt preter in
generationē que nō significat differētiam substātie: sed mo
dum existētie. hec ille. vult dicere q ingenitum nō significat
ens positiuum sed tātum modum existentie: quia significat
nō esse ab alio. Ratiō e etiam pbatur: & ratio stat in hoc bre
uiter: negatio ad prius: prius cōuenit: q̄ habitudo ad posteri⁹.
patet: quia si. a. est. a. b. & c. ab. a. prius. a. respicit. b. a quo ha
bet esse q̄. c. cui dat esse. ergo si. a. a nullo poter. & c. est ab. a.
ipsi. a. prius cōuenit negatio ad prius: q̄ habitudo siue pro-
ductio respectu c. ergo cum negatio ad prius puta ingenitū
prius cōueniat patri q̄ generare filium. sequitur q ingeni
tum erit prima proprietas patris: & per cōsequens pater cō
stituetur in esse per ingenitum. Si dicatur q in eodem signo
nō conuenit patri esse ab alio: & non esse ab alio: imo si esset ab
alio per prius conueniret esse ab alio q̄ non esse ab alio: & sic in
aliquo posteriori signo conueniret non esse ab alio ¶ Cōtra
arguit: q2 esse ab alio & non esse ab alio contradicūt: & non cō-
tradicūt nisi pro eodem signo: vel nature: vel originis. vnde
ista non contradicūt. homo in primo signo est per se ratio-
nalis siue in primo modo: & in secundo modo: siue in secun-
do signo nature non est per se rationalis: quia accipiuntur
pro diuersis signis. sic in proposito cum esse ab alio & non esse
ab alio contradicant. sequitur q in eodem signo quo conue
niret patri esse ab alio: si esset ab alio: cōuenit non esse ab alio: si
non est ab alio. Si ergo esset ab alio. prius sibi cōueniret hoc
quod est esse ab alio q̄ aliud producere. ergo non esse ab alio
prius conuenit q̄ producere filium: & sic non esse ab alio siue
ingenitum erit prima proprietas patris: & ab illa prima con
stituitur. ¶ Ibi. Si arguitur. Hic instat probando q inge
nitum non sit proprietas constitutiua: q2 negatio nō consti
tuit personam: cum persona sit ens positiuum: ergo & cōsti
tuentia erunt ens positiuum: modo ingenitum dicit forma-
liter negationem. s. non esse ab alio. ¶ Respōdetur q illud
personale quod intelligitur superaddi essentie: sufficit q ha
beat primam rationem incōmunicabilitatis: essentia em̄ per
sone tribuit esse: & hoc esse & quicquid positiuum ē. Si ergo af
firmatio vel negatio possit habere rationem incōmunica-
bilitatis in prima persona: sufficit ad constituendum perso
nam: illa autem negatio habet. vt probatum est primā ra-
tionem incōmunicabilitatis. ergo &c. ¶ Ibi. Contra. Hic
doc. improbat hanc opinionem pbando duo Primo q pro-
prietas constitutiua persone est omnino formaliter & primo
incommunicabilis. Secūdo q nulla negatio sit formaliter
& primo incommunicabilis: & per consequens ingenitū non
erit proprietas constitutiua persone cum non dicat forma-
liter nisi negationem. vt patet per August. 5. de trini. c. 7.
Cum ingenitum dico non quid sit: sed quid non sit ostendi
tur. ingenitum em̄ in proposito: & non productū idem sunt.
vt ostendit doc. in primo di. 28. &c. Probat ergo primam pro
positionem sic. psona est formaliter incommunicabilis exi-
stentia. ergo illud quo aliquid est persona primo. erit forma-
liter incommunicabile. Secūda probatur: quia nulla nega
tio propria est alicui: hoc est soli illi necessario conueniens:
nisi quia ei repugnat affirmatio opposita. affirmatio autē
nulli enti repugnat nisi per aliquod positiuum: quia si p ne
gationem: & tunc quero an illa negatio cōsequitur aliquod
positiuum cui repugnat illa alia affirmatio: & habetur pro
positum. s. q affirmatio repugnat per aliquod positiuum: &
sic negatio opposita inerit necessario per aliquod positiuū:
aut non consequitur positiuum: & tunc negatio omnino pri
ma est in illa vnitate & distinctione: & in entitate per conse-
quens: quod est inconueniens. i. q talis negatio primo con
stituet illud ens in tali vnitate. s. incommunicabili: & in tali
distinctione: quia que sunt principia constituendi sunt prin
cipia distinguendi: & sic si primo cōstituit in vnitate incommu-
nicabili est etiam ratio distinguendi illud a quolibet alio: & si-
militer cōstituet primo in tali entitate. Sequitur em̄ q si ne-
gatio insit primo: & sit ratio propter quam repugnat affirma-
tio patri communicari q illud ens cui primo cōuenit talis ne
gatio p ipsam erit incommunicabile primo. Sicut etiā quan
do negatio ad cōmunicari aduenit enti propter aliquam af-
firmationem in tali ente: q tale ens erit primo incommuni-
cabile per talem affirmationem. ergo sic erit in proposito de
negatione propter quam repugnat enti affirmatio ad com-
municari. Sequitur in litera aut necessario dabitur q nega
tio consequitur positiuum: sed nō propriē. & tunc sequitur q
negatio nō erit propria isti: q2 illud per quod negatio conue-
nit nō est proprium isti. ¶ Contra illas duas propositiōes oc- Dubia ex-positione ptra duas ppōnes.
currūt aliqua dubia. Prio. quia si illud quo aliquid est per
sona siue incommunicabilis existētia: sit formaliter incom-
municabile. sequitur q negatio erit formaliter: & primo incō
municabilis: hoc autem est falsum & cōtra ipsum. vt patet
in pbatione secunde propositionis: & in primo di. 28. & alibi se
pe. antecedēs pbatur: quia sm̄ ipsum in tertio di. 1. q. prima
& in quol. q. 19. persona creata primo cōstituitur in esse per-
sonali per negationem duplicis dependentie. s. actualis &
aptitudinalis. ergo talis negatio erit primo incommunica-
bilis. ¶ Secūdo: quia relatio originis communicatur per

sone:z similiter cōmunicatur essentie. vt patet de filiatione in diuinis:z tamen persona constituta per illaz est primo in cōmunicabilis:z sic non erit necesse ꝙ illud quo constituitur persona sit pmo z formaliter incōicabile. ¶ Contra secūdā propositionē. Primo probatur ꝙ negatio propria non insit propter positiuū propriū:quia negatio lapidis necessario inest sorti:z tamē non inest propter positiuū propriū sorti:patet quia talis negatio inest etiam boui. Tum etiaz qa negatio lapidis inest necessario chimere:z tñ in chimera nō est aliquod positiuum propter quod insit talis negatio. Tū etiā quia negatio depēdentie actualis ad aliud suppositū inest sorti:z tamē non inest per aliquod positiuū in sorte:qa omne positiuū in sorte est cōmunicabile:quia a verbo assum ptibile:vt patet a Doct.in tertio dist.1.q.1.z in quol.q.19.

Solutio dubiorū.

¶ Respōdeo ad istas obiectiones premittēdo aliqua. Primo.ꝙ constitutiuum persone diuine est ita propriū illi ꝙ necessario simpliciter conuenit ei:ita ꝙ oppositū simpliciter repugnat:imo est ita propriū illi puta filiatio filio.ꝙ si illa pre cise non esset que nunc est in filio:esset simpliciter impossibile aliquā aliam esse:vel aliquem alium filium esse: vt supra puluit.q.2.quoli. Secundo premitto ꝙ est differentia inter cōstitutiuum vltimū persone diuine z persone create. nam vltimū cōstitutiuum persone diuine inest simpliciter necessario.z oppositum puta ↄmunicari actu simpliciter repugnat Sed vltimum cōstitutiuum z cōpletiuuz persone create nō inest necessario.patet:quia persona creata vltimate cōplet per negationē actualē ad aliud suppositū:vt patet a Doc. in tertio dist.1.z tamen affirmatio opposita.s.actu depēdere ad aliud suppositum:potest sibi inesse z de facto inest nature singulari assumpte a verbo:vt patet a Doc.in tertio di. 1.z ex hoc apparet quomodo talis negatio non est ita propria persone create ꝙ illi soli necessario conueniat. Tertio premitto ꝙ illud quo aliquid est primo persona personalitate sibi propria z necessario sibi competente:est primo incōmunicabile:z tale est constituens personam diuinaz:que sola est necessario persona personalitate sibi propria z sibi soli necessario competente Sed illud quo persona creata est persona personalitate propria:sed non necessario compe tente non est ita proprium illi ꝙ sibi necessario conueniat. Quarto premitto ꝙ aliud est esse primo incōmunicabile vt quod.z aliud vt quo.primo modo suppositum est incōmunicabile.secundo modo proprietas hypostatica. posito ergo ꝙ ipsa sit cōmunicabilis puta nature diuine: tamen est ratio formalis constituendi aliquid in esse incōmunicabili.primo:z hoc modo proprietas personalis potest dici primo in communicabilis:quia per ipsam aliquid constituitur in esse incōmunicabili:primo potest etiam dici ꝙ illud quod alteri cōmunicatur:aut perficit aliquam naturam vel informat: aut est tale ens quod in alio sustentari siue supposita ri potest:licet non perficiat illud vel informet.z sic natura humana singularis cōmunicatur verbo diuino:hoc modo proprietas constitutiua persone est incōmunicabilis:quia ipsa nec perficit naturam diuinam nec informat nec dependet proprie loquendo:vtraqꝫ via videtur saluabilis. ¶ His pmissis patet responsio ad obiectiones. Ad primam contra primam propositionem dico:ꝙ aliud est loqui de incommunicabili actu:sed non necessario incommunicabili:et aliud est loqui de incommunicabili actu necessario. primo modo negatio actualis cum aptitudinali est ratio constituēdi inesse incommunicabili sed non necessario:vt patet de negatione actuali que necessario non inest:z quando inest semper constituit inesse incommunicabili cum dicitur ꝙ non est incommunicabilis primo dico ꝙ est incommunicabilis primo: qa per ipsam est primo aliquid incommunicabile licet non necessario:et cum infertur ꝙ talis negatio non est propria illi ergo non constituit in esse incommunicabili. Dico ꝙ sola illa negatio dicitur propria alicui que soli illi necessario inest et illa consequitur necessario aliquod positiuum quod necessario est prima ratio incommunicabilitatis:et negatio necessario sequens non est ratio constituendi primo inesse incommunicabili:sed necessario consequitur illud: et ideo dicitur propria:alia vero negatio licet quando actu inest puta Francisco:actu constituat ipsum inesse incommunicabili:non tamen dicitur illi propria cum necessario non insit: sed mere contingenter quod bene nota. ¶ Ad secundam patet respōsio ex supradictis i quarto pmisso. ¶ Ad rationes cōtra secūdam propositionem ad primam. Dico ꝙ negatio aliquādo necessario cōuenit alicui sed nō soli illi. vt nō lapis necessario cōuenit homini. sed nō soli homini.z talis nūqꝫ iest enti positiuo nisi p aliqd positiuum in ipso:cui affirmatio opposita: scilicet affirmatio lapidis repugnat

Notabilis doctrina.

necessario:z talis negatio potest pluribus inesse p aliquod positiuum cōmune eis:quicquid sit illud:vel etiam potest i esse illis pluribus ꝓpter aliud positiuum in eis puta homini:qꝛ animal rationale:ligno quia talis natura zc. Aliquādo negatio non solum conuenit alicui necessario:sed etiam soli illi vt negatio finitatis soli deo cōuenit p positiuum ꝓprium in illa. Et sic negatio cōmunicabilitatis competens personis diuinis necessario conuenit illis:non per aliquod positiuū commune illis:sed simpliciter per aliud z aliud positiuum ꝓprium singulis:ita ꝙ filio conuenit negatio per filiatiōem:z patri per paternitatem p̄cise.z hoc modo talis negatio non solū conuenit necessario:sed ē etiam ꝓpria ꝓpter positiuum ꝓprium in eis. ¶ Ad illō de chimera patet responsio:quia hoc intelligitur quando negatio necessario conuenit enti positiuo quale non ē chimera. ¶ Ad tertium patet responsio ex supradictis:quia conclusio intelligit de negatione necessario inherente:modo negatio actualis de pendētie ad aliud non necessario inest. vt supra dixi. Et sic patet responsio ad ista dubia zc. ¶ Ibi. Respondet ad minorem. Hic doc. recitat vnam opinionem Guil. Altisiodorēsi.que dicit ꝙ ingenitum nō importat negationem simpliciter:sed aliquid pertinens ad dignitatē:quia hoc quod est habere esse a se. Alio modo importat fontalem plenitudinē quod ē perfectionis simpliciter in pma persona secundum Augu.4.de tri.c.9. ¶ Ibi. Cōtra. Hic doc. improbat hāc responsionem.z primo improbat primam.videlicet ꝙ eē a se aut importat circunstantiam principij positiue: z hoc ē impossibile:quia nihil ē quod gignat seipsum. vt patet per Aug.pri͂o de tri.c.primo:aut a se intelligitur negatiue tm̄ .s.quia non habet aliquid ꝓ principio vel causa:z habetur propositum.s.ꝙ ingenitum dicat negationem formaliter. ¶ Contra secundam:quia fontalis plenitudo aut dicit negationem z habetur ꝓpositum.s.ꝙ ingenitum vt dicit fontalem plenitudinem sit formaliter negatio.aut dicit positiuum:z tunc vel dicit essentiam:z tunc sequitur ꝙ si ingenitum sit ꝓprietas personalis ꝙ eētia erit ꝓprietas personalis formaliter qđ ē impossibile cum sit communicabilis z vt quo:z vt quod:aut dicit relatiōem positiuam:z patet ꝙ non nisi ad personam:quia pma relatio i persona ē relatio ad personam:alie eñ relatiōes:scilicet equalitas similitudo identitas p̄supponunt relationes originis.vt pꝫ a Doc. in pmo di.19.q.1.z di.31.z infra.q.6.p̄ter istas nulla alia relatio realis ponitur in diuinis:ergo si ingenitum siue fontalis plenitudo dicit relationem ad personam.aut ergo ad vnam personam:aut ad plures non ad ꝓducentem nec ad ꝓducentes cum ingenitum dicat negatiōem omnis productionis.vt notat doct.in pmo di.28.idem est ingenitum qđ nullo modo productum:ergo dicit relationem ad personā productam vel productas:non ad plures productas:quia tunc non poterit esse vnum formale principium psone constitutum. patet.quia vna persona vna per se ratiōe formali constituitur. Sed si ingenitum esset ad duas productas: tunc includeret duas relationes terminatas ad illa producta:sed nulla vna relatio originis p se terminatur ad duo producta:sicut eñ ꝓductum vnum terminatur vel refertur ad producens vna relatiōe:z duo ꝓducta duabus relationibus:ita producens nō duabus productionibus refertur. si ergo ingenitum diceret duas relationes positiuas: tunc non esset vna per se ꝓprietas:z per consequens constitutū per illud non esset vnum per se suppositum. Aut igenitum dicit vnam relationem terminatam ad primam personam productam.s.ad filium:aut ad secundam ꝓductam:scilicet ad spiritū sanctum:z tunc nō tenetur positum.s.ꝙ igenitū vt distinguitur cōtra paternitatem vel spirationem actiuā cōstituat personam:qꝛ ingenitum siue fōtalis plenitudo. vt dicit relationem:vel ad pmam vel ad secundam personam productam nō distinguitur a paternitate vel spiratiōe actiua:z per consequens vt dicit talem relationem cōstituet pmam personam nō autem vt distinguitur ab illis. sequitur in litera. Aut ingenitum dicit vnam relatiōem abstractam a paternitate z spiratiōe actiua:z tūc si potest vna talis relatio cōmunis abstrahi ab istis duabus:sequit ꝙ pma psona nō aliqua vna relatiōe singulari signata in existentia sit persona:sed aliquo modo vna abstracta ab illis duabus:z hoc alterius rōnis:qꝛ probatum est in.2.q.ꝙ due ꝓductiones actiue i diuinis nō possunt esse eiusdem rōnis:z tūc pma persona nō cōstitueretur formaliter aliquo cōstitutiuo vnius rationis quasi specifice:sed vno abstracto a duobus quasi alterꝰ rōnis. Et dicit doc.quasi specifice: quia i diuinis nō est ibi aliquod genus nec aliquid in genere contētū: vt ꝓbat Doc.in primo dist.8.q.2.z similiter cum dicit quasi

Negatio nē puenire alicui necessario pticit posse intelligi.

Expositio litere.

Clare exponit doctorē hic.

alterius rõnis: scilicet specifice: quia paternitas et generatio actiua: et si non differant proprie specifice cum in diuinis nõ sit species. differunt tamen specifice: immo forte sunt primo diuersa. vt habet videri in primo di. 13. modo a duobus quasi specifice distinctis nõ potest abstrahi aliquid vnius rationis quasi specifice. vt patet. nõ enim ab homine et asino abstrahi põt aliquid vnum specie. sic in proposito. Nec oportet hic multum immorari: quia multi magistri hic cõcedunt propositum quantum ad ma. quod aliquo incõmunicabili positiuo constituitur prima persona de qua est hic sermo. ¶ Ibi. Cum ergo arguitur contra istam opi. Hic doct. soluit auctoritatem et rationem adductas prius contra opi. Ad auctoritatem dicit: quod Dam. ibidem subdit. in solis proprietatibus paternitatis et filiationis et processionis differentiam cognoscimus. quandoque do prius accepit oia preter ingenerationem et c. intelligendum est quod sub ingeneratione comprehendit paternitatem: sicut patet in diuersis capitulis eius: nũc nominat vnam proprietatem prime persone. nũc aliam. et per cõsequens per vtramque intelligit quãcũque proprietatem propriam. ¶ Ad rõnem pcedit doct. primo quod ordo ad prius quodammodo precedit in aliquo ordinem ipsius ad posterius: maxime quãdo ordinatum est in se absolutũ. pcedit et quod negatio ordinis ad prius in absoluto precedit ordinem positum eiusdem ad posterius: sed nõ sic in illa quod constituitur formaliter per ordinem ad posterius: quia nullus ordo in illo põt esse prior: nec etiam negatio ordinis quam sit ordo qua constituitur. Si ergo esset suppositum absolutum posset concedi quod ingenitum esset quodammodo prius paternitate: sed cum probatur generaliter de omni supposito tam absoluto quam relatiuo: per hoc quod contradictoria referuntur ad idem instans et c. Dicit doct. quod hoc non est verum comparando contradictoria ad tertium: sed absolute comparando adinuicem. exemplum album et non album absolute contradicunt: sed album pro a. et non album pro b. non contradicunt: et hoc intelligendo pro a. et b. siue signa durationis: siue nature vel originis. Sed si ista comparantur ad aliquid cui conuenire possunt: non oportet quod si album conueniret ipsi c. pro a. quod nõ album conueniret ipsi c. pro a. nihil enim est quod non omnino primo ipsum sit ipsum. sicut homo omnino primo est homo: et si homo esset lapis: esset omnino primo lapis: tamen nõ omnino primo esset nõ lapis: quia nulla negatio potest esse alicui eadem primo: sicut ipsum est ipsum primo. Concedit ergo quod intelligendum est esse ab aliquo: et nõ esse ab aliquo referri ad idem instans siue nũc cuiuslibet ordinis ad hoc quod sint contradictoria. vt scilicet pro quo nunc affirmatur esse ab alio quod ponit pro eodem nũc non esse neget illud idem: sed nõ oportet quod illi de quo ista dicuntur conueniat eque primo nõ esse ab: sicut illi conueniret esse ab: si esse ab. sibi conueniret: et per consequens supposito cui conuenit negatio ordinis ad prius prioritate originis non eque primo conuenit ista negatio: sicut conueniret affirmatio ordinis si illum ordinem haberet.

Dubia hic in litera occurrentia.

Occurrunt aliqua dubia. primo. in hoc quod ingenitum non conuenit prius patri quam ordo ad productum. videtur enim hoc non esse verum. ¶ Tum quia posito quod pater cõstituatur in esse per paternitatem. adhuc hoc quod nõ est esse ab alio: prius cõuenit patri quam ipse pater dicat ordinem ad filium: quia pater inquantum pater in diuinis est prius origine filio: et per consequens posterius origine dicit ordinem ad filium: quia talis ordo ad filiũ vel presupponit filium esse: vel simul cointelligit filiũ esse: et tamen in illo priori originis conuenit sibi nõ esse ab alio: sicut si esset ab alio: conueniret esse ab alio. ¶ Tum etiam quia ingenitum est proprietas soli patri necessario conueniens. vt patet per doc. in primo di. 28. et pater dicit formaliter negationem: sed illa negatio nõ est propria patri: sic quod illi soli necessario conueniret: nisi per aliquod positiuum proprium in patre: illud positiuum nõ est essentia cum sit cõicabilis: nõ paternitas: quia etsi nõ esse ab. posito quod nõ prius conueniat patri quam paternitas. saltem eque primo conuenit patri sicut paternitas. ergo oporteret assignare aliquod positiuũ propriũ in patre distinctũ a paternitate. ¶ Tertio instatur sic. posito quod filius constituatur in esse per generationem passiuam: adhuc per prius conuenit filio ordo ad patrem quam generatio passiua. patet. quia per prius intelligitur esse a patre quam habere generationem passiuam: et si nõ prius. saltem eque primo. Sic in proposito. si filius nõ esset ab aliquo: saltem eque primo conueniret sibi nõ esse ab alio: et tunc nõ magis esset vna proprietas quam alia cum eque primo vtraque inesset: et per consequens non magis constitueretur in esse ab vna quam ab alia. vt patet.

Dubium secũdum.

¶ Secũdo principaliter videtur dubium in hoc quod dicit quod homo prius est homo quam non homo: vel prius esset puta animal quam non animal. hoc videtur difficile saluare. Tum quia ipse vult in primo dist. 8. q. vltima. et in secũdo di. 1. q. 2.

quod nõ esse prius natura priuatiue vel negatiue inest creature quam esse: etiã posito quod creatura esset ab eterno: vt patet ab ipso in secũdo dist. 1. q. 3. ergo nõ esse hominem prius cõuenit homini quam esse hominem: quia vt dicit Doc. in locis preallegatis: si ab eterno nõ poneretur homo a causa extrinseca in esse: tũc nõ esse immediate inesset. ergo videtur quod nõ esse hominem prius cõueniat homini quam ipsum esse. ¶ Respõdeo ad has obiectiones. Et primo ad primam factam. Ad primum dubium. Dico primo. quod in eodem instanti quo pater est pater: ipsa paternitas dicit ordinem ad filium: cum ipsa sit formaliter habitudo ad filium. Dico secundo et forte magis ad propositũ quod quando Doct. dicit: quod prima persona prius dicit ordinem ad filiũ: posito quod constituatur per relationem ad filium. debet sic intelligi quod prius conuenit patri ipsa generatio actiua que generatio dicit ordinem: vel est ordo ad filium quamuis ipsa generatio sit etiã aliquo modo prior filio: vt alias exposui in primo dist. 1. q. 2. hoc etiã patet a Doct. hic. et in primo dist. 28. vbi dicit quod pater inquantum pater: siue inquãtum generans quod idem est: est prius origine filio per ordinem siue habitudinem ad filium non intelligitur aliquis alius ordo vel habitudo superueniens paternitati vel generationi actiue: sed intelligit ipsam paternitatem: vel generationem actiuam formaliter.

Rñsio ad primũ dubiũ et vbique notanda.

¶ Ad secũdam concedo: quod ingenitum sit proprietas patris et concedo quod dicat formaliter negationem. scilicet non esse ab alio: et similiter cõcedo quod presupponit aliquod positiuum proprium in patre sed dico quod illud positiuum est ipsa paternitas: vel generatio actiua. que primo inest patri quam illa negatio: et hoc patet: quia paternitas in diuinis est talis entitas: cui formaliter repugnat posse esse ab alio: et talis repugnantia. vt patet fundatur in ipsa paternitate: sicut deitas est talis entitas cui formaliter repugnat esse ab alio: siue cui necessario conuenit ista negatio. scilicet non esse ab alio. et patet quod talis negatio presupponit ipsam deitatem cui necessario inest: et cui affirmatio opposita necessario repugnat: sic in proposito dico de patre. ¶ Ad tertiam dico quod prius vel saltem eque primo filius habet esse quam habeat habitudinem ad patrem. patet: quia filiatio per quam filius constituitur in esse est formaliter ipsa habitudo ad patrem. et tũc dico: quod si filius non esset a patre. imo a nullo quod adhuc prius sibi inesset filiatio quam nõ esse ab. quia si esse ab repugnaret filio: tunc presupponeret aliquod positiuum in filio propter quod repugnaret: et tale positiuũ aliquo modo esset prius ipsa negatione que necessario cõueniret filio.

Quarta de paternitate in diuinis subdistinctio.

Quõ filio prius conueniat filio quam esse ab alio.

¶ Ad aliud secundi dubij dico breuiter: quod quãuis nõ esse absolute: sit prius natura ipso esse loquendo de esse creature quod dico propter esse diuinum quod ita est necesse esse quod est simpliciter impossibile nõ esse aliquo esse prius natura siue positiue siue priuatiue ipso esse vt patet: in primo di. 2. et 28. sed comparando esse et nõ esse ad tertium puta ad hominem: dico simpliciter quod homo habet prius esse quam nõ esse. prius enim homo: vt homo habet esse quam nõ esse et sic patet solutio.

Rñsio ad secundum dubiũ applicabilis valde.

Expositio litere.

Ibi respondetur aliter ad mi. Hic doc. recitat opi. Hen. quoli. 9. q. 1. et 2. quod dicit ad mi. prime rationis facte in principio secũdi articuli (vbi sic arguit. prima proprietas incommunicabilis positiua est proprietas cõstitutiua prime persone. sed talis est illa que correspondet correlatiue prime relationi in persona producta que est paternitas: ergo et c.) ad saluandũ prioritatem generantis ad genitũ. quod ipsa paternitas potest considerari dupliciter. vnomodo sub ratione aptitudinis puta pro generatiuitate. alio modo sub ratione actuali puta pro generatione siue paternitate. primomodo generatio actiua siue paternitas constituit primam personam quia vt sic est prior producto: secundamodo non constituit cum vt sic sit simul cum filiatione ¶ Ibi Alia respõsio ad mino. Do. recitat opi. s. Tho. 1. parte summe. q. 40. quod ad illam mi. dicit quod habitudo ad secundam personam puta paternitas põt considerari vel vt proprietas. vel vt relatio primomodo: constituit quia vt sic est prior. secundomodo non constituit: quia vt sic est simul cum relatione opposita. s. filiatione. ¶ Ibi. Contra ista. Hic improbat has duas responsiones. et primo communiter ambas improbat. secundo vtramque diuisim. Sed quia iste opiniones etiam improbate sunt per eadem media que hic ponuntur in primo distin. 28. ideo hic transeo sicco pede. Et etiam quia improbationes ille sunt satis clare in litera nec indigent alia expositione. Et si forte occurrant aliqua dubia in calce articuli huius. Prima ergo improbatio communiter stat in hoc: quia in prima persona est vna entitas formaliter incommunicabilis et primo. et hoc in existentia actuali in re et ex natura rei. quod in re patet. quia persona habet esse vere reale et preter omne opus intellectus. et per consequens proprietas constitutiua erit ibi in re extra omne opus intellectus.

q̄ etiā in existentia actuali.patet:quia quicq̄d ibi existit ē
simpliciter in vltima actualitate vt patuit in pimo distin.se=
cundo:nihil eni ad intra est in potentia imo summe in actu
Et q̄ tm̄ vna proprietas constitutiua : patet.quia si essent
plures primo:tunc vna illarum superflueret.ꝛ vltra est incom
possibile q̄ sint plures prime:quia tunc persona formaliter
constitueretur duabus ꝓprietatibus ꝛ sic circūscripta vna
esset adhuc psona prima quia esset persona per aliam ꝛ ex
alia pte non esset.quia esset circūscripta ratio formalis cō
stituendi illam.simili modo sepe Doc.arguit.ꝛ sic esset incō
possibile propter causam supradictā esse duas ꝓprietates
primas.Ex his sequitur q̄ quocūq; distinguatur ratio ge
neratiuitatis ꝛ generationis in paternitate ꝑ consideratio=
nem intellectus:ꝛ similiter in ratione ꝓprietatis ꝛ relatio=
nis in re tamen est tm̄ vna; ꝛ vt in re constituit. ¶ Ibi.
Preterea contra vtrāq; viam dupliciter.Dicit Doc.q̄ iste
due vie sic distinguūt paternitatem ad vitandam istam dif
ficultatem scilicet quomodo prima persona potest esse prior
secunda.ꝛ tamē simul natura cum illa. Sed ista difficultas
est nulla:quia ordo originis ꝑ se nō includit ordinem natu=
re:maxime illum in quo prius natura potest esse sine poste=
riori natura vt supra patuit in primo articulo.ꝛ per conse=
quens sequitur q̄ pater potest esse prior origine filio ꝛ simul
natura cum illo vt expositū est prolixe in primo articulo.
¶ Ibi.Aliter adhuc Respōdet ad rationem ꝛ ad mi. Hic
recitat aliam opi.s.Hē.qui dicit q̄ licet in re sit in prima per
sona vna tantum relatio originis ad secundam personam:
scilicet paternitas:tamen illa distinguitur sm̄ rationem ꝓ
vt est habitudo prime persone ad secundam. potest eni in=
telligi sub ratione aptitudinis ad generandum:vt exprimit
sub nomine generatiui.ꝛ sub ratione potentie:vt suppositū
exprimitur per hoc quod est potens generare:vel sub ratio
ne actus vt exprimitur per hoc nomen generās: vel sub ra
tione habentis genitum coexistens vt exprimitur nomie pa
tris.Et sic eadē proprietas sub prima ratione.s.generati=
uitate cōstituit patrem.q̄ autē generatiuitas sit prior alijs
ꝓbat ista opinio:quia illa est prior sm̄ quam mediatius ha=
bet ordinem ad oppositū scilicet ad genitum:q̄ illa que im
mediatius.generatiuitas eni mediatius respicit genitū.pa
ternitas vero imediatius quia immediate ad illum.genera
tiuū eni imediate dicit ordinē ad generabile.ꝛ potens gene
rare imediate dicit ordinē ad potens generari:ꝛ generans
imediate dicit ordinē ad genitum:ꝛ quia generabile est pri⁹
genito:ideo sequitur q̄ generatiuum sit prius generante:ꝛ
hoc est qō dicit. ¶ Sequitur in litera ibi.Hoc etiam decla=
ratur:quia ille rationes sm̄ quēdam ordinē se includunt et
non econuerso.non eni omne generatiuū est generans sed
econuerso modo illud est prius a quo non conuertitur sub=
sistendi consequentia.Concedit ergo minorem.s.q̄ paterni
tas est proprietas constitutiua patris non tamen sub ratio
ne paternitatis sed sub ratiōe generatiuitatis. ¶ Ibi Ali=
ter respondetur ad eādem minorem q̄ constitutiuum prime
psone potest dupliciter cōsiderari.vno modo vt proprietas
alio modo vt relatio:cōstituit autem vt proprietas ꝛ ꝑ cō=
sequēs nō vt relatio correspōdēs relationi in secūda psona
¶ Ibi Contra ista arguitur dupliciter. Nunc Doc.iprobat
has duas responsiones simul.ꝛ improbationes stant in isto
superius dicto.s.q̄ proprietas non constituit personam rea
lem nisi vt precise est in re ꝛ in actualissima existentia reali.
ꝛ quamuis diuersimode possit ab intellectu considerari ta=
men vt constituit personam non constituit nisi vt est in re ꝛ
extra omnem considerationem intellectus. ¶ Ibi Secun=
do sic.Ideo queritur ista distinctio ꝛc̄.hic replicat rationem
superius factam que erat de difficultate quomodo pater es
set simul cum filio ꝛ vt simul posset generare:ꝛ dictum fuit
q̄ cum simultate nature stat ordo scilicet prioris ꝛ posterio
ris in origine ꝛ q̄ talis ordo possit stare vltra dicta hic ꝛ ibi
(scilicet q̄ ordo originis nō includit nec preexigit:nec cocl
git ordinem nature)adducit vnum exemplū.dicens sic: Cō
firmatur illud exemplo sed forsan includit aliquod dubium
si Sortes est pater Platonis non solum Sortes est prior
origine Pla.sed Sortes pater prius est origine Platone
filio.probo quia paternitas est per se causa prioritatis ori=
ginis.includendo ergo totū illud quod est per se causā ali
cuius prioritatis: non per hoc tollitur illa prioritas ergo
Sortes pater ꝓut icludit paternitatē q̄ est causa prioritatis
adhuc esset prior origine Pla.filio.vbi includit rō posterio
ritatis originis ꝛ tamē Sortes vt pater est simul natura cū
filio sicut correlatiuū cū correlatiuo. ¶ Ibi.Posset etiā cō
firmari ratio principalis contra vtrāq; responsionem: quia in
secunda persona nō queritur distinctio aliqua in constitutiuo
nec secūdum aptitudinem ꝛc.non eni dicitur q̄ filiatio ꝯsti
tuat sub rōne generabilitatis vt patet:sed filiatio vt actua
liter in re existēs ꝯstituit. ¶ Ibi.Contra primam viā. Hic
doc.arguit specialiter cōtra primā viam:ꝛ ratio stat in hoc
quia constitutiuum persone ē primo incōmunicabile:nulla
aptitudo ē primo incommunicabilis.patet.quia precise se=
quitur entitatem cuius ē aptitudo.si eni homo ē cōmunica
bilis etiam risibilitas erit cōmunicabilis.ꝛ si aptitudo sit in
communicabilis res cuius ē talis aptitudo erit incōmuni=
cabilis.cū ergo entitas personalis sit primo incommunica
bilis ꝛ sola illa:ꝛ nulla aptitudo sit primo incōmunicabilis
sequit̄ q̄ paternitas sub rōne aptitudinis nō erit ꝓprietas
cōstitutiua persone. ¶ Ibi.Ad̄ ergo arguit̄.Hic soluit ra
tiones factas ꝓ prima opinione cōcedēdo q̄ ꝓprietas sub
illa rōne constituit sub qua dat primo esse:sed dat simplicit̄
primo esse vt ē in actuali existentia vt supra dixi.ꝛ cū ꝓba
tur de mediatius ꝛ immediatius:ratio est pro me:quia sub
illa ratione sub qua paternitas immediate respicit filium ē
ibi actualissime ꝛ simpliciter incōmunicabilis ꝛ sub illa sim
pliciter constituit . ergo. Ad aliam quādo dicitur q̄ genera
tiuum includitur in quolibet alio ꝛ nō ecōuerso.hoc nō con
cludit prioritatem constitutionis personalis:quia nō prio=
ritatem in actualitate incōmunicabili.sed tantummodo cō
sequendo.ꝛ vt plurimū que sunt priora in consequēdo sunt
cōmuniora ꝛ minus incōmunicabilia.patet in ordie p̄dica
mentali. ¶ Ibi.Contra secūdū hic improbat secūdā opi.
Et ratio stat i hoc:q̄ nulla entitas singularis extra aiam
est quin sit ad se:vel ad alterum:licet forte sm̄ aliquos pos
sit dari conceptus indifferens qui nec ēēt ad se nec ad alte
rum.ꝛ patet de conceptu entis etiam sm̄ ipsum doc.quic=
quid sit de hoc non est p̄sentis speculationis.sufficit q̄ i re
non possit dari.Detur ergo illud quod dicitur proprietas:
ꝛ dicatur.a.quero consequēter an entitas eius in re sit for
maliter ad se:vel ad alterum.si primo.ergo constitutum ꝑ
ipsam erit absolutum qō ipsi negāt.si secūdo ergo illa enti
tas sub ratione formali qua constituit est relatio. ¶ Ibi.
Preterea cum dicis paternitas vt ꝓprietas quero quid in
telligis aut reduplicatur ibi formale cōstitutiuum persone:
aut aliquid consequens in re:vel in intellectu formale con=
stitutiuū eius. Si secundo modo.da ergo illud formale cō
stitutiuum ad quod sequitur illud:quod non est nisi pater=
nitas vt paternitas:quia modus ille non cōsequitur nisi il=
lam realitatem formalem:ergo constitutiuum ē per se en=
titas ad alterum.Si primo modo cum ꝓprietas persone
relationem rationis importet.sequitur q̄ illa prima perso=
na constituitur relatione rationis quod est absurdum.q̄ au
tem importet relationem rationis.probatur.quia dicit ha
bitudinem paternitatis ad patrem.paternitas autē ad pa
trem nullam habet habitudinem nisi rationis:quia nec di=
stinctionem.Sequens litera clara ē vsq; ad aliam respōsio
nem. ¶ Ibi.Aliter dicitur adhuc ad mi.q.exponendo istā
responsionem secundam de ꝓprietate q̄ essentia diuina cō
stituit personam:non tamen absolute vt eēntia:sed vt sola
ratione differens a relatione.Primum ꝓbatur sic:quia ꝑ
sone cōuenit per se subsistere:sola autem eēntia ē ratio sub
sistendi. vt patet per Augu. septimo de trinitate capitulo
octauo vel nono.substantia est qua per se pater ē.ꝛ idē su=
pra capitulo quarto.omnis res ad se subsistit:quāto magis
deus.per relationem autem comparatur persona ad oppo
situm. ¶ Contra arguit doc.ꝛ primo cōtra hoc quod dicit
opinio.s.q̄ eēntia vt sola ratione differens a relatione con
stituit personam:quia aut ly vt dicit formalem ratiōem re=
spectu predicati quod est constituere personam:id est q̄ in=
quantum differens ratione constituat:ꝛ tunc relatio ratio=
nis esset formalis ratio constituēdi personam que habet ve
rum esse reale quod est impossibile.aut ly vt.dicit aliqd cō=
sequens formalem rationem:ꝛ tūc quero illud respectu ca
ius dicit rationem consequentem.non potest poni nisi essen
tia secundum se:ergo essentia vt eēntia erit ratio formalis
constituēdi in re quod tu negas.ꝛ hoc patet.Si vt differēs
sola ratione a relatione dicit tm̄ aliquid consequens for=
malem rationē constituendi ꝛ talis differentia rationis nō
consequitur nisi essentiam vt essentia . ergo ipsa essentia vt
essentia erit formalis ratio constituendi.quod tamen opi=
nio negat. ¶ Preterea.Essentia vt sola ratione differēs.
aut est communicabilis.aut incommunicabilis.si communi
cabilis:ergo communicabile formaliter constituit incōmu=
nicabile.si incommunicabile ꝛ essentia omnimodo etiam vt
essentia sola ratione differt a relatione tantummodo ē ad
se:ꝛ ita non formaliter ad alterum sicut relatio:ꝛ tamē nō
realiter distincta relatione:ergo essentia omnino vt eēntia

est sola ratione differens a relatione. ⁊ tunc vt prius essentia vt essentia constitueret. Si enim essentia vt essentia tñ ratione differat a relatione cum nullomodo secundum istaȝ opinionem differat preter opus intellectus. ergo vt sic cõstituet qđ ipse negat. ❡ Cõsimiliter põt argui si essentia vt sola ratione differens a relatione cõstituit. tũc essentia aut est ad se. aut ad alterum. si est ad se. ergo cõstitutum erit ad se formaliter. Si ad alterũ. ergo essentia vt essentia erit ad alterum cum essentia vt essentia sola ratione differat a relatione ⁊ constituat vt est ad alterum. ergo essentia vt essentia erit ad alterũ. qđ est ꝯtra Augu. ❡ Preterea generaliter constitutiuũ est cõstituto ratio differendi vel conueniendi: non autem est sic ratio vt conueniens velut differẽs. nõ enim rationale est ratio formalis distinguendi hominem ab asino inquãtu ipsum rationale differt᷒ ab alio: sed est ratio ſm suam absolutam entitatem. Si ergo essentia constituit personam nõ constituet inquantũ est differens sed precise ſm suam formalem entitatem constituet ❡ Ad argumẽtum factum pro ista via dicit Doct. ꝙ subsistere est equiuocũ. Uno modo accipiť pro ꝑ se eẽ prout excludit inherere. ⁊ in alio esse vt pars in toto. ⁊ hoc modo vnum est per se subsistere sicut vnum est ꝑ se esse: et sic loquuntur auctoritates Aug. vt etiam exposui in primo dist. 8. q. penultima ⁊ in q̃stione ꝑma quolibetorũ. Alio modo subsistere est incõmunicabiliter per se esse: ⁊ hoc modo sunt tres subsistentes sicut sunt tres ꝑsone quia tres subsistentes incommunicabiliter licet non sit nisi vnum per se ens. ⁊ sic patet q̃ro debet intelligi subsistere ⁊c̃.

Difficultates ĩgenio se circa istũ articulum.

In isto articulo occurrunt nõnulle difficultates vltra supradictas. Primo dubitatur in hoc qđ dicit. ꝙ proprietas nõ constituit nisi vt actu existens in singulari existẽtia. quia ex hoc videtur inferre ꝙ ꝓprietas hypostatica i diuinis sit vere singularis. quod videtur falsum. Tuȝ quia cõtra eum qui vult in primo dist. 2. parte. 2. q. prima. ꝙ singulare in hoc differt a supposito: quia singulare est communicabile vt quo. supposita nullomodo nec vt quo nec vt quod. Tum quia si talis proprietas ꝑsonalis ẽ singularis aut est ratio singularitatis. aut de se formaliter est singularis: sicut essentia diuina aut est quid constitutum ex aliquo contrahibili ad singularitatem. ⁊ ex aliqua ratione singularitatis. Si primo tunc est ratio constituendi singulare ⁊ sic persona constituta erit singularis ⁊ sic communicabilis. Si secundo videtur sequi idem qđ prius. Si tertio. hoc non videť. Primo. quia quicquid est in diuinis est in vltima actualitate. nihil enim ibi est potentiale siue contrahibile. Secundo quia sequeretur ꝙ persona constituta vt prius esset formaliter singularis. ⁊ sic non simpliciter incommunicabilis vt quo ⁊ vt quod. ❡ Secundo principaliter dubitatur i hoc quod dicit: ꝙ paternitas constituit vt in vltima actualitate: quia hoc videtur repugnare cuidam dicto suo: dicit enim prius ꝙ ipsa est prior origine filiatiõe. Sed si ꝯstituat vt in vltima actualitate tunc necessario filiatio erit precise in eodem instanti etiam originis: patet per ipsum: quia paternitas est formaliter habitudo ad filium: ergo in quocũqȝ signo siue nature siue originis ponitur formaliter erit habitudo ad filium: ergo in illo signo erit filius. ergo cum in eodem instanti quo ẽ formaliter ⁊ actualiter habitudo ad filium constituat patrem: statim sequitur ꝙ pater non erit prior filio origine.
❡ Tertio principaliter dubitatur de illo exemplo posito scilicet. ꝙ paternitas Sortis sit causa prioritatis originis et ꝙ Sortes inquantum pater sit prior origine Pla. filio. hoc enim non videtur verum nec ad mentem Doctoris. patet ꝓ primo quia paternitas in nobis nullomodo concurrit ad aliquam productionem: non enim est ratio formalis Sorti ad producendum Pla. nec similiter est conditio agentis vt pater immo nulla relatio ſm Docto. ponitur actiua alicui᷒ nec vt quo nec vt quod. ❡ Secundo instatur quia Doc. in primo sententiarum distinctione tertia. questione quinta: ⁊ in secundo distinctione prima: questione secunda vult expresse ꝙ in aliquo priori ad absolutum in causa sequatur absolutum in effectu: ita ꝙ generatio Plato. terminatur ad absolutum in Pla. quo absoluto producto statim resultat relatio: puta filiatio in Plato. ⁊ paternitas in Sorte ⁊ nõ magis vna quam alia: ⁊ per consequens patet ꝙ paternitas ĩ Sorte nõ est cã ꝓoritatis origis q̃a filiatio nullo mõ depẽdet a paternitate cũ eque ꝑmo sit filiatio ĩ Pla. sicut paternitas i Sor. Similiter sequereť ex hoc ꝙ generatio actiua in Sorte esset cã ꝓoritatis originis in ipso: ⁊ sic Sortes generãs esset ꝓor origine Pla. genito: qđ tñ nõ videť q̃a generatio passiua eq̃ ꝑmo inest Pla. sicut generatio. s. actiua iest Sorti

Ad absolutũ in causa sequiť absolutũ in effectu hic exponiť.

❡ Quarto principaliter dubitatur de illa difficultate qua nititur probare ꝙ cum simultate nature stat ordo originis: ⁊ sic pater in diuinis ⁊ si sit simul natura cum filio: tamen ẽ prius origine. Et primo probo ꝙ nullo modo sit prius: nec natura nec origine: quia in quocunqȝ instanti principiũ formale productiuum est perfectissime dispositum: ⁊ sit ꝓductiuum per modum nature in eodem instanti est ꝓductum sed essentia in quocunqȝ instanti est in patre siue memoria fecunda in patre: tunc ipsa memoria ẽ optime disposita ad producendum filium. hoc patet a doc. in primo distinctiõe septima: sed in primo instanti originis quo pater est pater: est memoria fecunda optime disposita ad generationem: ergo in eodem instanti filius est productus. Si enim in eodem instanti non est productus oportet assignari causa q̃re non possit simpliciter in eodem instanti produci cum in illo instanti sint omnia requisita ad productionem. ❡ Secũdo probo ꝙ sufficiat prioritas originis in principio formali productiuo: ⁊ nullomodo in patre inquantum pater est: quia tota perfectio producentis est a principio formali ꝓductiuo. vt exposui in primo distinctione prima questiõe secunda: ⁊ distinctione tertia q̃stione sexta: posito ergo ꝙ pater vt pater sit simul origine cum filio: adhuc saluatur prioritas originis in producente: quia sufficit in producente ꝙ principium formale productiuum a quo est tota entitas ⁊ perfectio producti sit prius origine omni memoria fecũda in filio: ⁊ ipsa memoria fecunda in patre est principium formale productiuum: ergo ex hoc videtur saluari prioritas ĩ generatione diuina: ⁊ omnimoda simultas correlatiuorum scilicet patris ⁊ filij. ❡ Tertio probo ꝙ etiam pater sit simpliciter ꝑus natura filio si ponatur ꝙ ipsum producat. Et accipio dictum doc. in primo distinctione octaua. ⁊ in secundo distinctione prima. questione secunda ⁊ tertia. ⁊ di. vigesima quinta. ⁊ in primo distinctione trigesima nona. ꝙ causa in eodem instanti quo causat adhuc intelligitur prior natura ipso producto siue causato. hoc idem vult in secundo distinctione quintadecima: vult enim in vigesima quita secundi: ꝙ voluntas nostra ex hoc intelligatur contingenter ⁊ libere elicere actum: quia in eodem instanti quo elicit potest non elicere: ⁊ hoc est quia in eodẽ instanti quo elicit adhuc intelligitur prior natura ipso actu. vt patet in primo distinctione trigesima nona de voluntate diuina. vbi doctor vult ꝙ volũtas diuina possit velle pro instanti. a. petrum sedere: ⁊ ꝙ possit pro eodem instanti velle ipsum non sedere: quia in eodem instanti quo vult petrum sedere potest non velle: propter prioritatem nature: q̃ vt vult adhuc est ꝓor natura actu elicito. Hoc idem patet a doctore in ꝑmo distinctione quadragesima. Ex his videtur sequi ꝙ pater etiam quando producit sit prior natura ipso producto. ❡ Et nõ videtur posse assignari ista causa. Quia aliud est loqui de causa que producit aliud ĩ natura: ⁊ aliud est loqui de causa producente q̃ nullomodo producit aliud in natura: quia primo mõ causa est bene prior natura quando causat ipso causato: sed non sequitur secundo modo: quia secundo modo non producitur aliud in natura. ❡ Hoc nihil est: q̃ ponatur causa perfectissima ⁊ nullo modo impedita: ⁊ similiter ꝓducens perfectissimum omnimode dispositum ita videtur ꝙ causa eque primo ꝓducat suum effectum sicut ꝓducens suum productum: non enim quo adhoc videtur posse assignari differentia aliqua. Si ergo causa perfectissima omnimodo disposita vt producit siue vt causat effectum ẽ prior natura ipso effectu. ergo a simili in diuinis pať vt ꝓducit filium erit prior natura filio: ⁊ sic nõ saluabitur simultas que opponitur ordini naturali in correlatiuis: vel oportet dicere ꝙ pater vt pater nullomodo producat filium in diuinis. ❡ Quinto principaliter dubitatur in hoc quod dicit ꝙ paternitas vt proprietas non constituit quin etiam cõstituat vt relatio cum in re idem sint: licet sola ratiõe differant. Contra quia hoc non videtur sequi. Nam ipse doctor concedit ꝙ deus generat: ⁊ tamen negat ꝙ eẽntia generet vt patet in primo distin. 5. q. ꝑma ⁊ tamen de᷒ ⁊ deitas sola ratione differunt: quia concretum ⁊ abstractum sola cõsideratiõe intellectus differunt. vt patet a docto. in ꝑmo di. 8. q. 3. ❡ Si dicať ꝙ cum dico deus generat ꝙ iy deus supponit pro patre: ⁊ sic ista est vera deus generat: q̃ pater q̃ est deus generat. Contra: quia hoc concesso: saltem nõ põt in hoc euitari: quia hec conceditur. deus creat: immo est ꝓprio vera vt iy deus supponit ꝑmo pro hoc deo ⁊ non ꝓ aliqua persona. vt patet a Doc in ꝑmo distin. 4. q 2. ⁊ tamẽ hec negatur a doc. Deitas creat vt ipse ꝓbat in ꝑmo disti. 5. q. ꝑma. vbi vult ꝙ de vltimate abstracto nõ possit verificari adiectiuũ adiectiue tentum cuiusmodi ẽ iy creat: q̃ a sic

Notabile dubiũ multis nodosũ

Optimũ argumẽtũ cũ oib᷒ sequentibus

Euasio

Contra euasionem.

Euasio

Impugnatio.

nuli de paternitate &c.

Ad dubia cum argumentis respondetur

Respondeo ad omnes obiectiones et primo ad primum dubium concedo q̄ ille rationes concludunt cōtra illam conclusionem sic absolute intellectam. Dico ergo q̄ illa conclusio debet sane intelligi cum dicit Doct. in existentia singulari accipit ibi singulare non proprie sed vt distinguit̄ contra cōmune. id ē q̄ sit entitas nullo modo communis s₃ entitas existens extra omnem considerationem itellectus. nō q̄ vere sit singularis: sed entitas omnino incommunicabilis praeter omne opus intellectus.

Instantia

¶ Si dicatur q̄ ista se habēt per ordinem vt quidam Scotiste dicunt scilicet singulare suppositum. & persona: quia omnis persona est suppositū. & non econtra. patz quia persona est icommunicabilis existē tia in natura intellectuali: suppositum vero ē icōmunicabilis existentia etiam in natura non intellectuali vt patet. de isto lapide. Simuliter omne suppositū est singulare nō econtra vt patet de hac albedine que est singularis & non suppositum cum sit communicabilis vt quo.

Solutio notanda.

¶ Respondeo (saluo semper meliori iudicio) q̄ hoc est verum in creaturis vbi natura contrahitur ad singularitatem. Dico secundo q̄ etiam in diuinis conceditur non s̄m naturam contractā ad singularitatem: sed s̄m naturam que de se formaliter est singularis: cuiusmodi est natura diuina & sic in diuinis omnis persona est singularis quia includit naturam ex se formaliter singularissimam. Si etiā₃ accipiatur singulare quo ad aliquā eius conditionem videlicet q̄ singulare est incommunicabile vt quod: sic potest concedi q̄ persona in diuinis est singularis quia incōmunicabilis vt quod. sed secundum q̄ singulare est communicabile vt quo: hoc modo p̄sona diuina nec alia persona est singularis.

In creaturis etiā suppositū non est formaliter singulare.

Nota etiam q̄ in creaturis non sequitur formaliter q̄ suppositum sit singulare: non enī suppositum est formaliter singulare ꝓpter rōnes repugnātes singularis & suppositi: sed debet sic intelligi q̄ suppositum ē singulare. i. q̄ necessario presupponit naturam singularem. Multa etiam sunt que non sunt nec suppositum nec singulare: etiam loquendo de esse eorum extra animam. patet quia hecheitas non dicitur proprie singularis sed ratio formalis constituendi singulare. nec simuliter ratio formalis constituē di personam vel suppositum vt relationes originis ꝯstituendo personas vt patz.

Ingenio se excitat lectorem ꝓ bitatē vitando.

¶ Aduerte etiā q̄ esset bona difficultas scilicet an persona diuina possit dici proprie suppositū tenēdo q̄ suppositum proprie sit incommunicabilis subsistē tia in substantia absolute sumpta: sed quia oporteret pertractare an sola substantia intellectualis predicetur de deo id pro nūc omitto hanc difficultatem.

Ad s̄m dubiū quō p̄r nītas sit p̄ori origine in patre.

¶ Ad secundum dubiū dico breuiter q̄ ipsa paternitas cōstituit vt in vltima actualitate: & concedo q̄ vt sic sit formaliter habitudo ad filiū₃ vt ad terminum. & cum infertur ergo est simul origine cum filio dico primo q̄ hoc non sequitur quia dicitur prior origine q₃ ipsa est in patre ex se: hoc est p̄ nullā productionem. licet. n. originaliter sit ab essentia & in essentia diuina vt p₃ a Doc. in primo dist. 28. non tamen est ibi per aliquam productionem. & ex hoc sequitur q̄ pater est ibi ex se. i. non per productionem: & sic prior origine filio eo q̄ filius sit a patre vt pater est. in eodem ergo instanti originis quo formaliter p̄ni tas est habitudo ad filium filius non intelligitur esse: q₃ tūc intelligeretur filius esse ibi non per productionem.

Sc̄da r̄nsio.

¶ Dico secūdo q̄ & si paternitas in vltima actualitate sit formaliter habitudo ad filium. non tamen sequitur q̄ in eodem instanti filius sit. etiā loquendo de aliquo instanti nature prioris: accipiendo prius natura pro presupposito alteri: vt exposui ī primo articulo ita q̄ si posset mensurari aliqua mensura non tamen duratiua esset aliquod instans mensurans paternitatem in quo instanti filius non esset. cum ergo infertur ē formaliter habitudo ad filium vt ad terminum ergo in illo instā ti est filius. negatur consequentia.

Instantia aurea cum solutione.

¶ Si dicatur non est intelligibile q̄. a. in instanti b. sit habitudo ad. c. & q̄ in eodem instanti. c. non sit. ¶ Dico q̄ aliud est loq̄ de habitudine ad terminum que a termino dependet: vt omnis relatio in creaturis. & aliud de habitudine que nullo modo dependet a termino sicut est paternitas in diuinis. Simuliter aliud est loq̄ de relatione suo modo ꝓductiua termini & constitutiua suppositi productiui termini cuiusmodi est paternitas diuina: & aliud de relatione nullo modo productiua termini nec quouis modo constitutiua alicuius suppositi productiui: qualis est relatio creata siue in creaturis: & iō nō videat̄ mirū si paternitas vt est formal̄r habitudo ad filiū sit in aliquo istāti in quo filius nō est.

Instantia

¶ Si dicatur in instanti. a. paternitas ē habitudo formaliter ad filiū₃ ergo in instanti. a. terminatur ad filiū ergo in instanti. a. filius est.

Solutio.

¶ Dico q̄ nō sequit̄ in istāti. a. originis paternitas est formaliter habitudo ergo in eodem instanti. a. terminatur ad filium: non sequitur q₃ filius in illo primo instanti originis non est sed sufficit q̄ quā filius est q̄ tunc terminetur ad filium.

Instantia

¶ Si inferatur. in p̄mo instanti originis non terminatur ad filium: ergo in s. cū do instanti originis terminatur ad filiu₃: & sic sequitur q̄ terminetur nō a se sed ab alio. ¶ Dico q̄ hoc non sequitur. sicut etiam non sequitur pater in primo instanti originis anteq̄₃ generet filium est beatus ergo in sc̄do instanti originis generat filium: ergo generat filium non a se sed ab alio: non sequitur. ¶ Dico ergo hic: vt dixi in primo. distinctione prima. questione secunda. exponendo quomodo pater prius origine sit beatus q̄₃ generet filium.

Ad tertium dubium.

¶ Ad tertium dubium principale. dico primo q̄ Doctor hoc non asserit vt patet in litera: exempla. n. ponimus nō q̄ ita sint: sed vt magis addiscentes assentiant: vt patet primo priorum. Dico secundo q̄ tenendo exemplum valere potest dici q̄ quia filius habet principaliter omnia a patre: & pater vt comparatur ad filiū habet a se. q̄ sicut Sortes vt Sortes est prior natura vel origine Pla. vt Pla. ita videt̄ sequi q̄ Sortes pater vt pater sit prior origine Pla. (non absolute sumpto quia est prior paternitate cum sit terminus eius vt patet a Doc. in primo. distinctione. 30.) filio vt filio. Et hoc modo paternitas poterit dici causa prioritatis originis: respectu Platonis vt filij. quia tenendo q̄ pater vt pater sit causa filij statim sequitur q̄ pater vt pater sit prior origine filio. et sic paternitas erit causa prioritatis originis. quamuis paternitas & filiatio in creaturis semper sint simul & vna nullo modo presupponatur alteri sicut forte est in diuinis vt supra dixi. & tn̄ adhuc p̄nitas in creaturis poterit dici prior origine filiatione ꝓpter causam supradictā.

Ad rōnes quarti dubij.

¶ Ad rationes quarti dubij ad primā. Dico q̄ semper est prior origine: quia pater habz esse a se modo p̄expositio: & filius a patre: non sequitur mō/ in instanti originis. a. essentia est pfecte in patre & summe disposita ad productionem ergo in eodem instanti est filiꝰ/ negat̄: q₃ tunc sequeretur q̄ filius esset a se. Sed bn̄ ꝯceditur in primo instanti est summe disposita ad ꝓductionē filij ergo pater in illo instanti habens illam ꝓducit filium vno per talem ꝓductionē actiuā p̄r cōstituit̄ in eē p̄sonali. S₃ vltra nō seq̄t̄ ergo in illo instanti quo p̄r ꝓducit filiū filius est. Sicut etiam hic nō sequitur voluntas in instanti. a. nūc elicit actum ergo in illo instāti actus est: nō sequitur quia vt elicit actum adhuc est prior natura vt supra dixi. Sic ī proposito.

Quare in eodē p̄r nō possit ꝓducere filiū.

Et cum queritur ratio quare ī eodem instāti nō potest pater producere filium. Dico q̄ ratio de se est clara: q₃ ꝓducens semper est prior producto. & vltra quia est p̄mum signum originis: quia pater a se producit & dat esse filio. si ḡ in illo p̄ase instāti produceret filium esset implicatio cōtradictionis: quia sequeretur q̄ filius simul eēt a se & a patre q̄d nō est intelligibile.

Ad productionē filij in diuinis duo req̄rūtur.

¶ Ad sec̄dam rationem qua ꝓbatur q̄ sufficit prioritas originis ī solo principio productiuo Dico breuiter q̄ ad producendum filium in diuinis duo necessario requiruntur: scilicet ratio formalis producendi a q̄ dependet tota perfectio productionis vt exposui in primo distin. 1. q. 2. & distin. 3. q. 6. & sic memoria fecunda in patre ē ratio formalis producendi filium: & requiritur etiam conditio producentis: scilicet proprietas personalis: semper enī productum realiter distinguitur a producente: si modo filius esset a sola memoria fecunda: tunc realiter distingueretur ab illa. quod ē impossibile: vt ergo productum realiter distinguatur a producēte requiritur in producente proprietas personalis propter quam realiter producens distiguatur a producto. Dico ergo q̄ in eodem instanti quo memoria ponitur p̄ricipium productiuum in actu ponitur etiam conditio ꝓducentis in actu. & simuliter in illo priori quo memoria fecunda ponitur p̄ricipium formale productiuum filij paternitas necessario ponitur vt conditio requisita.

¶ Ad tertiam rationē. dico q̄ illa ratio concluderet si suppositum producens esset absolutum. quia tunc non haberetur pro inconuenienti q̄ ipsum sit prius natura ipso producto. non accipiēdo tamē prius natura pro priori vt dicitur causa ṗor effectu siue vniuoco siue equoco. vt supra dixi de ordie nature ī p̄mo articlo: sed accipiēdo priꝰ natura eo modo quo ponitur itellectus ṗor natura voluntate. & cū hoc q̄ ꝓductū sit posterius natura. Illa tamē ratio nō concluderet vbi suppositum ꝓducēs ē relatiuum & ꝯstitutum in tali esse suppositali per relationem nō qualemcūq₃ sed p̄ relationem ad productum: quia tūc tale suppositū est simul natura cum producto ꝓpter naturam correlatiuoꝝ. Si ēt teneatur vt sic ipsum eē prius natura aliquo p̄dictorū modorum vt supra in primo articulo. adhuc nō habeo pro in-

conuenienti ꝙ producens quando producit sit prius natura ipso producto: esset bene inconueniens si poneretur priꝰ natura essentialiter eo modo quo causa ponitur prius natura effectu vt ibidem dixi. ¶ Ad quintum ⁊ vltimum dubiū. Dico ꝙ non est simile quia aliud est loqui de formali ratiōe constitutiua alicuius in esse reali. ⁊ aliud est loqui de predicato quod precise verificatur de aliquo vt in concreto ⁊ non in abstracto: quia primo modo ponitur realiter constitutiuū sub ratione actuali reali. ⁊ ideo paternitas vt constituit/ precise constituit vt est in re ⁊ non in consideratione. ⁊ ideo non est simile. In re etiam deitas realiter est creatrix sicut ⁊ deꝰ sed logice loquendo non est sic vt patet in primo.

In re deitas est realiter creatrix sicut deus/ sed non logice

Expō lre. tertij articuli.

Sequitur tertius articulus vbi videndum est de istis relationibus que cōmuniter conceduntur prime persone (exceptis ingenito et spiratione actiua) que scilicet sunt paternitas. generatio actiua generatiuitas. potens generare. generare ⁊ huiusmodi. quomodo se habeant adinuicē et quomodo adinuicem differant. Et breuiter ponit duas conclusiones. prima vnica sola ⁊ omnino vnica est relatio originis inter primā personam ⁊ secundam. ita ꝙ nulla est distinctio talis relationis qualitercūq; in re ante meram considerationem intellectus: id est ꝙ nulla est ibi distinctio preter opus itellectꝰ. Secūda ꝯclusio. Illa relatio que omnino vnica est sic in re potest ratione distingui siue diuersis rationibus considerari. ¶ Primam conclusionem probat dupliciter. ⁊ prima probatio stat in hoc. vnica ⁊ sola est vniꝰ ab vno perfecta origo: ⁊ hoc intelligēdo originem actiuā vnicam a parte originantis: ⁊ vnicam passiuam a parte originati. licȝ hec ⁊ illa sint quodammodo due. Sed relatio originis inter primam ⁊ secundam personam dicit perfectam rationē originis secunde persone a prima. ergo est tantum vnica. accipiendo actiue a parte patris: ⁊ tūc est vnica actiua in patre ⁊ quasi passiue a parte filij ⁊ erit ibi etiam vnica passiua: ꝓbatio ma. stat in hoc quia. a. non dicitur perfecta originatio qua circunscripta nihil minus esset ipsum originatum hoc patet. Sed si in patre essent due originationes actiue perfecte. tunc sequeretur ꝙ vna illarum circūscripta adhuc eēt originatum ab alia. ergo prima non fuit perfecta ⁊ similiter alia circunscripta puta. b. adhuc originatum esset ab. a. et ꝑ consequens. b. nō fuit perfecta originatio: ⁊ sic tandem seq̄retur ꝙ vtraq; circunscripta adhuc originatum posset esse. Similiter potest argui si due origines passiue essent in filio. ¶ Si dicas nō potest. a. circūscribi manente. b. nec econtra hoc non valet: quia duabus originibus quarum vtraq; sit ꝑfecta nō potest idem suppositum originari ab eodem. ꝑ vtrāq;. n. productionem haberet totum esse quod posset accipere a producēte ⁊ ideo est impossibile ꝙ per alteram siue manentem cum ea siue quocunq; modo. accipiat aliquod esse. ¶ Secunda probatio est magis logica. quia relationes distincte preter opus itellectus nō predicantur de se inuicem in abstracto. nō formaliter nisi vna esset de formalitate alterius sicut dicimus ꝙ paternitas in creaturis est relatio: nec per idemptitatem: quia vna nō ꝯtinet aliam per idemptitatem cum nulla sit formaliter īfinita. vt patebit in questione sequēti. Et patet quomodo in diuinis vna nō predicatur de alia: non enim hec est vera paternitas est spiratio actiua. et tamē hec cōceditur paternitas est generatio actiua. similiter hec nō est vera paternitas est inascibilitas vt patet per Aug. 5. de tri. ca. 6. nō est hoc idem dicere īgenitum quod ē dicere patrem quia ⁊ si filium nō genuisset nihil prohiberet ipsum esse īgenitum. ¶ Ibi cōtra. relatio pertinēs ad scḋꝫ modum. Hic Doc. itendit probare ꝙ paternitas non sit generatio actiua quia paternitas fundatur super actionem vt patet. 5. me. ca. de ad aliquid. vbi Arist. videtur dicere ꝙ pater est quia genuit filium sicut filius quia genitꝰ: est sicut ergo fundamētum nō est idem relationi ita nec generatio erit paternitas cū paternitas fūdeť in generatiōe actīa. ¶ Cōfirmatur per Hil. 9. de tri. ca. 13. exitio autem a deo est absoluta natiuitas quam paterni nominis consecuta est confessio vult dicere ꝙ paternitas cōsequitur generationem ergo nō erit idem ꝙ generatio actiua. ¶ Ibi. Et hec sit secūda conclusio. Hic Doc. ostendit secundam conclusionem scilicȝ ꝙ paternitas potest diuersimode cōsiderari. Et expono hāc literam. Et dicit ꝙ dupliciter potest considerari in paternitate differentia rationis. Primo quantum ad indifferētiaȝ siue indeterminationem siue abstractionem in considerādo secundo quātum ad possibilitatem vel actualitatem vel cōplectionem siue determinationem. Quātum ad primuȝ. possunt ista cōsiderari producens naturaliter. ⁊ simile in natura ꝓducēs ⁊ tertio icōicabiliter existēs. ⁊ quo ad hoc ꝓducens. ⁊ patet ꝙ tertius modus est determinatior secūdo. et secūdus primo. nam generans simile in natura in minus se habet q̄ȝ generans absolute per modum nature: et similiter generans incommunicabiliter existens in minus se habet q̄ȝ generans simile in natura. ¶ Secūdo autem modo possum concipere hunc hac generatione generatiuum. hūc potētē hac generatione generare. hūc qꝛ hac generatiōe genuit: hunc quia hac generatione habȝ genitum secum coexistens. In creaturis prima differentia est vniuersalitatis: scilicet ista producēs per modum nature: ⁊ producens simile et producens incommunicabiliter existens. patet. n. ꝙ omnia predicantur de pluribus quia producens incommunicabiliter existens predicatur de isto producente incommunicabiliter existente: hoc idem patet de alijs que sunt magis vniuersalia. ¶ Sequitur secunda differentia que est hic scilicet in diuinis rationis: est ibi scilicet ī creaturis realis. nā in creaturis generatiuum preter opus itellectꝰ differt a potente generare: quia primum dicit aptitudinem. secūdum dicit potētiam propinquam quia potentia remota ad generandum forte nō videtur differre ab aptitudine. de qua alias. Similiter hic potēs generare p̄ter opus itellectus differt ab actu generāte: ⁊ actu generans differt ab illo qui genuit: ⁊ qui genuit differt ab illo qui actu habet genitum sibi coexistens. Sed in diuinis omnia ista precise differūt ratione. ⁊ nullomodo realiter. quia importatur aliqua imperfectio in vno qḋ nō in altero: nam imperfectionis est posse generare simile in natura: ⁊ actu nō generare illud. Similiter imperfectionis est genuisse ⁊ nō semper habere genitum coexistens: vt patet in primo. dist. 9. ideo in diuinis talis differentia realis nō potest poni. ¶ Sequitur. Et licet in diuis p̄ma differētia rōnis possit aliquo mō saluari in vna ꝯsideratiōe itellectus. ita ꝙ maneat ꝯceptus ideterminatior nō remanēte ꝯceptu determinatiori: vt puta ꝑcise ꝯsiderādo ī diuinis potēs gn̄are ꝑ modū nature nō ꝯsiderādo potēs gn̄are sibi sile in natura: tn̄ in re nihilomnino iuuat qꝛ oīno ideȝ est in re quod substernit̃ illi ꝯceptui ⁊ illi. nam qḋ substernitur ꝯceptui. s. potēs generare est in re actu generās ⁊ sic de alijs. ¶ Sequit̃: scḋa differētia ī diuinis saluat diuersitatē ꝯceptuū: siue diuersorum modorum ꝯcipiēdi idem: quia est alius modus ſm rationem quo concipio patrem in diuinis hac potentem generare. ⁊ alius modus quo concipio patrē actu generare ⁊ sic de alijs. ¶ Sequitur. tamē applicādo ei quod est in re. debet in quolibet accipi quod ē perfectionis. ⁊ omitti quod est impfectionis. nam in aptitudine ⁊ potentia imperfectiōis est separari ab actu: in actu ē imperfectiōis quod nō statim habet secum terminum ⁊ ꝙ nō manet sed trāsit ⁊ in eo ꝙ quasi cōsequitur actū suum sicut paternitas est imperfectionis ꝙ nō est semꝑ in summa actualitate communicationis nature. perfectiōis autē est ꝙ manet ⁊ habet secum correlatiuū coexistēs. Ablatis ergo imperfectionibus ⁊ retentis his que sunt perfectiōis generatio nō est tantum dispositiua ad terminum: sed complete ꝓductiua termini: que quidem generatio perfecta ⁊ generatio completa ⁊ generatio nō transiens: sed semper manēs includit totum quod requiritur paternitas etiam que non consequitur actū generādi quasi dispositiuum ⁊ ꝑuiū ⁊ ita trāseuntem ⁊ manet ī sua actualitate cōpleta que semꝑ est in completa communicatione nature ipsa includit totū qḋ requiritur: generatio ergo ista ꝯpleta ⁊ eterna ⁊ p̄nitas illa complete ⁊ eterne actualitatis omnino idem dicunt ex parte rei: sed vnam rationem perfectionis que est in creaturis magis importat hoc nomen generatio q̄ȝ paternitas. ⁊ econuerso est de alia vt patet ex dictis supra. Nam hanc rationem pefectionis. i. ꝙ est complete productiua termini magis explicat generatio q̄ȝ paternitas. patet quia ꝓprie generatio est productiua termini nō autem paternitas: qꝛ in creaturis paternitas sequitur productionem termini: in quātum vero paternitas habet genitum semper secū coexistens hāc perfectionem magis explicat paternitas q̄ȝ generatio: quia paternitas proprie respicit ꝓductum vt semper coexistent: non sic generatio que absolute respicit productū. In re tamen in diuinis paternitas ⁊ generatio actiua eandē explicant perfectionem. ¶ Aduerte tamē ꝙ ī diuinis nec generatio actiua nec paternitas aliquā formalit̃ dicūt nec explicāt ꝑfectionem: cum nullomodo dicāt perfectionem: qꝛ tunc aliqua perfectio eēt in patre que non in filio: sed dicūtur in diuinis explicare perfectionem ꝓ quāto excludunt imꝑfectionem: generatio enim diuina dicitur perfecta (quādo est completa nō trāsiens) pro quāto excludit hāc imperfectionem que est in generatione nō completa ⁊ trāseūte: nō ꝙ formaliter ī se dicat aliquam perfectionem.

Quō ī diuinis gn̄atio actio ⁊ pr̄nitas nullā dicūt ꝑfectionē: lȝ explicēt ꝑfectionem.

Et similiter paternitas in diuinis dicit pfecta p quanto excludit hanc imperfectionem que est sequi actum vt supra patuit. Deinde aduerte q paternitas pfecta in diuinis est incompleta communicatione nature/completa.n.communicatio nature filio est q natura diuina pfecte et semp communicatur filio per generationem ita q filius semper quidem gignitur et semper genitus est: vt probat ipse in primo distin. 9. completa ergo communicatio nature est q habeat filium semp coexistens: cui semper perfecte communicatur natura diuina et semper communicata est. paternitas ergo perfecta et completa respicit naturam complete communicatam. ¶ Ibi. Ex his patet ad obiecta. Hunc Doc. soluit illas duas instantias factas supra fundatas super auctoritate philosophi. 5. meta. et super auctoritate Hilarii. que videtur probare aliquam distinctionem ex natura rei inter paternitatem et generationem actiuam. Quando ergo primo arguitur q paternitas fundatur super generationem actiuam hoc requireret prolixiorem tractatum: de hoc satis dictum est alibi. s. in. 2. dist. 1. et in. 3. di. 8. tamen in proposito si etiam paternitas in creaturis sit posterior generatione non tamen generatio est fundamentum eius sed potentia generandi: vel natura generans vt probat ipse in. 3. dist. 8 sed generatio est preuia vt dispositiua sine qua non existente paternitas non est ita. q ibi est distinctio sicut est inter dispositionem preuiam et terminus completum. patet ergo q ista ratio distinctionis non manet in diuinis quia ibi non est generatio nisi completa et necessario secum portans terminum in esse nec est paternitas consequens communicationem sed perpetue communicationis. ¶ Ad Hila. pot responderi q nomen paternitatis potest dici sequi generationem sm q ista i deo comparantur ad generationem et paternitatem in creaturis: est quidem tunc quedam consecutio sm rationem: sicut in creaturis est consecutio realis: vbi.n. sunt aliqua distincta sm rationem similem habent ordinem rationis qualem haberent realem si essent distincta realiter sicut alias est dictum. s. q. 1. ¶ Si quis autem proterue insisteret in verbis huius auctoritatis posset sic aliter responderi q confessio nominis patris consecuta est creationem mundi et forte nomen paternum. et hoc loquendo de confessione et nomine a quocunq intellectu creato: sed ipsa paternitas non est consecuta nec natiuitatem filii de qua intenditur in auctoritate hila. nec etiam generationem patris nisi consecutione rationis.

In isto articulo occurrunt quedam parua dubia

Dubia expositoris circa istum articulum.

primo in hoc quod dicit q pnitas in creaturis sequitur generationem quasi dispositionem preuiam. Contra quia eodem instanti quo generatio est pnitas est ergo non consequitur generationem. antecedens patz quia generatio actiua presupponit productum habere esse patet per Doct. in primo di. 3. q. 5. et in. 2. di. 1. q. 2. q ad absolutum in causa sequitur absolutum in effectu et per consequens prius est absolutum q sit generatio passiua. relatio.n. geniti ad generans est posterior ipso genito. sed in eodem instanti quo genitum est: tunc filius est. ergo in eodem instanti quo generans est: pater est: ergo non consequitur paternitas generationem actiuam: sicut nec filiatio generationem passiuam. Si enim generatio actiua et generatio passiua: put sunt relationes formaliter essent priores et dispositiones priores ad pnitatem et filiationem: et ipse relationes. s. generationes necessario presupponunt fundamentum et terminum: tunc sequeretur q paternitas et filiatio non essent relationes intrinsecus aduenientes. patz: quia in eodem instanti quo ponerentur fundamentum et terminus non essent ibi: quia tu ponis q generatio est dispositio priua: que tn. si posterior fundamento et termino. ¶ Scdo dubitatur de hoc qd dicit: q generatio completa in diuinis: necessario secum ponit terminum in esse. Tum quia generatio non est ratio agendi. Tum quia est habitudo ad terminum. ergo non ponit illum sed magis presupponit illum. Tum quia non esset prior origine termino: si necessario secum poneret terminum.

Egregia responsio ad dubia.

¶ Respondeo ad istas instantias. Et premitto aliqua. primo: q generatio in creaturis pt accipi incomplete vel complete. incompleta generatio est in fieri. et sic dicimus q homo in tanto tpe generatur vbi fiunt multe generationes partiales: vt patz a Doct. in. 3. di. 4. q. vnica: completa que terminatur ad terminum completum que fit in instanti: et talis vt est relatio intrinsecus presupponit genitum sm suum esse absolutum tanq terminum loquendo de generatione actiua: sicut etiam generatio passiua que fundatur in producto absolute sumpto terminatur ad entitatem absolutam producentis. secundo premitto vnum dictum Doc. in secundo dist. 2. q. 4. scilicet q res per se depedet a generante creato pro illo instanti quo accipit esse a generante creato: sed in toto tempore sequenti imediate dependet a deo. hoc presupposito stat conclusio Doc. scilicet q generatio sit dispositio preuia et c. nam in eodem instanti quo. a. accipit esse. a. b. vz depedere. a. b. que dependentia passiua est generatio passiua: quia in eodem instanti tpis quo ponitur entitas absoluta. a. ab ipso. b. oritur relatio depedentie siue relatio geniti ad generans: et quia a per se dicitur. a. generari a. b. pro illo instanti quo accipit esse a. b. ideo talis relatio geniti per se stat pro illo instanti. et non in tempore sequenti in quo amplius non gignitur nec dependent a. b. Sicut ergo generatio passiua immediate transitiua et actiua correspondens. Tertio premitto: q. a. prius non aliqua duratione est genitum inquantum genitum q dicatur filius. filius enim dicitur: quia sic genitus puta a viuente cum aliis conditionibus pertinentibus ad filiationem: que patent a doc. in tertio dist. 8. et per consequens filiatio presupponit aliquo modo generationem passiuam: sed generatio passiua transiit/filiatio vero manet: et per consequens et paternitas. et sic patet quomodo paternitas in creaturis sequitur etiam generationem completam vt dispositionem. non tamen sequitur in aliquo posteriori duratione cum sit in eodem instanti temporis: sed dicitur sequi: quia presupponit aliquo modo illam. ¶ Si instatur probando q generatio nec actiua nec passiua transeant manentibus producente et producto: quia sunt relationes intrinsecus aduenientes ergo quamdiu stat fundamentum et terminus tamdiu stant generatio actiua et passiua. sicut quamdiu stant duo alba tamdiu stat similitudo: sed quamdiu stant pater et filius: tamdiu stant fundamentum et terminus generationis: cum generatio passiua fundetur imediate in entitate absoluta geniti: et sic generatio actiua in entitate absoluta generantis. ¶ Dico.

Instantia ingeniosa.

Solutio.

saluo meliori iudicio: q relatio geniti non fundatur sup natura tali absolute: sed per se pro illo instanti quo accipit esse: quia tunc vere generatur. si enim generatio passiua semper esset in producto: tunc semper hec esset vera. a. generatur. a. b. et similiter ista b. semper generat. a. que tn sunt false. paternitas vero fundatur absolute super tali natura q sic genuit: et filiatio sup illo absolute qd sic genitum est. et ideo manentibus talibus entibus scilicet producto et producente manent paternitas et filiatio. Et hoc magis patet in resurrectione: quia redeunte entitate. a. et entitate. b. b. erit pater. a. et sic redibunt eedem relationes q prius vt patz a Doc. in tertio distin. 8. sed tunc. a. non erit genitum a. b. sed imediate a deo productum: vt patet a Doct. in quarto di. 43. patet etia: quia causa et effectus simul sunt et non qd sunt vt patet. 5. meta. qd intelligitur quo ad relationes cause et causati. iste q relationes transeunt: et tn sunt pro illo instanti quo effectus depedet a causa: et p tempus sequens in quo amplius a causa non dependet: non videtur q sit relatio causati ad causam: sed in tempore illo imediato transiit. Tamen hec oia pro nunc non totaliter assero: sed alias erit plenior tractatus. ¶ Ad instantias secundi dubii. Dico breuiter ad primam: q etsi generatio in patre non sit ratio agendi siue producendi. est tamen conditio agentis siue producentis. vt supra patuit. ¶ Ad secundam. Dico q hoc verum est de relatione in creaturis que a termino depedet: sed non est verum de relatione constituente personam patris. ¶ Ad tertiam patet responsio vt supra: quia vt sic est prior origine.

Ibi. Ex istis duabus conclusionibus: scilicet quo modo in re est vnica relatio originis prime persone ad secundam quodammodo distinctam. tamen secundum rationem patere potest quomodo prima persona manere potest separata relatione originis ad secundam. si intelligatur de manere in esse reali. patet q non. Si autem intelligatur de manere secundum rationem: siue secundum considerationem. Dicit duo. Primo q separata relatione originis secundum omnem modum considerationis de quibus modis dictum est supra. tunc in intellectu considerante non manet suppositum relatum relatione tali originis. quia q cito intellectus concipit relationem talem originis secundum nullam relationem siue secundum nullum modum supradictum in esse supposito. contradictio est simul concipere suppositum relatum tali relatione separata. ¶ Secundo dicit q separata tali relatione in consideratione intellectus secundum aliquem modum posteriorem (puta considerando paternitatem vt est qua suppositum est generatiuum: siue potens generare non considerando ipsum tali relatione actu generare) potest esse suppositum tali relatione puta paternitate relatum: et hoc secundum considerationem intellectus. Sequitur in litera. Iste rationes siue modi in intellectu nostro habent rationem conceptibilis prioris et posterioris: sicut nate essent concipi ab obiectis proportionabiliter motiuis nostri intellectus. vult dicere q intellectus noster sicut in re diuersimode potest ab obiectis creatis moueri: puta quia hic

Expositio litere.

sunt distincta obiecta. scilicet. a. in creaturis vt generatiuū generatione aptitudinali. a. potens generare. generatione potentiali. a. actu generās generatiōe actuali. ⁊ sic de aliis que in creaturis sunt separabilia: vt supra patuit. ⁊ sic intellectus creatus ex istis potest deuenire in cognitionem generōnis diuine siue paternitatis: ita ꝙ eandem potest concipere fm̄ alium et alium modum priorem et posteriorem: vt patet in litera. ❡ Deinde Doc. addit ꝙ separata relatione originis secūdum quamcunq̄ rationem eius siue quantum ad indifferentiam siue indeterminationem: siue quantum ad actualitatem: siue aptitudinem: siue pretentionē: adhuc forte sine ꝯtradictione posset intelligi quis incōmunicabiliē subsistēs. ❡ Sed si queritur quo formaliter itelligeretur esse incōmunicabiliter. ❡ Respondet ꝙ ab ipso conceptu relatiuo incōmunicabili: et ab illa forma absoluta incōmunicabili: siue a proprietate absoluta incōmunicabili. Et vult dicere in sententia in ista litera: ꝙ intellectus potest abstrahere a conceptu relatiuo incōmunicabili: ⁊ a supposito absoluto siue a ratione formali absoluta constitutiua suppositi absoluti vnum conceptum indifferentem qui dicitur conceptus incōmunicabilis: indifferens ad suppositum relatiuum ⁊ suppositum absolutum. ⁊ talis conceptus sic abstractus nec erit absolutus: nec relatiuus: qui erit cōmunis suppositis relatiuis. ⁊ suppositis absolutis. Et addit ꝙ possumus accipere siue cōsiderare singulare: vt precise est singulare talis conceptus ꝯmunis. et non concipere vt singulare suppositi absoluti: cōmunis ad omne suppositum absolutū. nec vt singulare suppositi relatiue cōmunis ad omne suppositum relatiuum: sed precise ipsum considerare vt suppositum singulare contentum sub supposito indifferenti ad suppositum relatiuum ⁊ suppositum absolutum: ⁊ sic tale suppositum singulare non cōsiderabitur: nec vt absolutum: nec vt relatiuum: sed absolute considerabitur: sicut considerans hanc substantiam: vt precise est singulare substantie cōmunis non cōsiderat ipsam vt singulare animalis vel hominis vt etiam patet a Doc. in quarto di. 8. Et addit ꝙ forte philosophi: qui posuerunt vel conceperunt suppositum primū mouere celum non conceperunt vt determinate absolutū: nec vt determinate relatiuū sed absolute conceperat vt hoc suppositum contentum sub supposito indifferenti. Et addit Doct. ꝙ hoc suppositum in re: vel est absolutum vel relatiuum: quia est impossibile esse tale in re et in existentia reali quin vel sit formaliter absolutum: vel formaliter relatiuum licet in conceptu et in consideratione non sit neq̄ relatiuum neq̄ absolutum. Et hoc est quod dicit in ista litera quam bene nota.

Expō lre. **Ibi. Ad argumentum principale. Nunc doc. sol**uit argumentum principale questionis. Arguit ergo Doct. in principio questionis. probando ꝙ prima persona in diuinis non constituatur per relationem originis. Et argumentum stat in hoc: relatio originis aduenit persone prime constitute. ergo non constituit ipsam. consequentia est nota. ꝓbatur ancedens: quia relatio originis sequitur actionem vel passionem. vt patet ex. 5. meta. ⁊ sic paternitas sequitur actionem prime persone. actio autem nō est nisi suppositi existentis. ❡ Respondet Doc. ꝙ antecedens est falsum. ad ꝓbationem de. 5. meta. patet solutio supra. Ad illud de actione quod est suppositi ⁊c. Dicit Doct. ꝙ prima entitas incōmunicabilis non presupponit aliquod ens incōmunicabile: nec per consequens presupponit suppositum: quia suppositum est ens incōmunicabile. Actio autem prima productiua: siue productio prima vel originatio actiua est prima entitas incōmunicabilis in diuinis: quia illam non precedit: nisi memoria perfecta que est communicabilis: sed primū producere siue prima productio non potest cōmunicari: q2 tunc productū per illud produceret se. quod est impossibile. Cū ergo dicitur: ꝙ actio est suppositi: dicit ꝙ potest esse vera de supposito existente ⁊ cōmunicabili. scilicet memoria fecunda que pro tanto potest dici supposita pro quanto est per se stans. non tamen proprie suppositum: quia communicabilis. non est autem vera de supposito incommunicabili: quia prima actio siue productio nullum tale presupponit.

❡ Sed arguitur contra hoc: quia agere presupponit esse. ergo agere non esse prima ratio essendi ipsius agentis. Respondet Doct. ꝙ sufficit: ꝙ agere presupponat in diuinis esse simpliciter: ⁊ per se stans licet sit communicabile: non autem prima actio presupponit esse simpliciter incōmunicabile. ❡ Et si arguas. agere presupponit potens agere: sed potens agere est suppositum. patet: quia memoria non est potens agere: cum sit ratio formalis agendi: ⁊ agens quo potens agere: est potens quod. Respondet Doct. ꝙ in diuinis posse agere nullo modo a parte rei presupponitur ipsū agere. immo agens est primo potens ipso agere. cum per ipsū agere: siue producere constituatur in esse suppositi: sed presupponit illud quo vt principio formali aliquid est potens agere: litera sequens patet hic et ex superius dictis et expositis.

Hic insurgunt nonnulla dubia. primo in hoc ꝙ Dubia singularia circa literam pr̄ i diuīs ꝯstituit̄ per relationē originis ad filiū/ scilicet per generationē actiuā instatur sic ꝑmo/ quia productio non tm̄ presupponit principium formale productiuum/ sed etiam ꝑsupponit conditionem producentis/ que conditio est proprietas incommunicabilis. ❡ Secūdo instatur/ q2 quero a quo sit immediate ipsa productio actiua. Dices ꝙ ab essētia/ tūc sic. non est maior ratio ꝙ paternitas immediate sit ab essentia/ q̄3 filiatio. vel ergo vtraq̄ immediate erit originata ab essentia/ vel nulla illarum. patet/ quia ita essentia est originatiua vnius sicut alterius/ vel oportet assignare differentiam que non videtur. ❡ Tertio. Si pater constituitur per generationem/ siue per paternitatem. ergo ⁊ filius per filiationem. consequens est falsum. ergo ⁊ antecedens. ꝙ consequens sit falsum. patet/ quia ad relationem non est productio/ vt patet per philosophum. quinto physi. tex. commento. ergo filiatio non erit producta. Nec valet dicere/ ꝙ auctoritas philosophi intelligitur de relatione intrinsecus aduenientе/ vt Doc. exponit in tertio dist. 1. q̄stione. 1. et alibi/ quia filiatio in diuinis est relatio intrinsecus adueniens/ et per consequens ad ipsam non est productio. ergo nō erit ibi per productionem. ❡ Quarto instatur/ si prima persona constituitur in esse per paternitatem/ siue per generationem actiuam quero ad quid terminatur. aut em̄ terminatur ad filium: aut ad essentiam. non primo modo/ quia relatio maxime originis terminatur ad absolutum/ vt patet a Doct. in primo dist. 30. et in aliis locis. non secundo/ quia tunc idem esset fundamentum et terminus. nam essentia est fundamētum imediatū p̄nitat̄. ergo non est termin⁹ ip̄i⁹. ❡ Quinto instatur. posito per impossibile/ ꝙ filius nō esset/ ⁊ tamē prima persona esset: quero tūc per quid constitueretur: aut per absolutum: aut per relationem. Si primo. ergo ⁊ nūc. patet scdm̄ doc. supra. q. 2. vbi vult ꝙ proprietas personalis in diuinis: ita est necessaria ꝙ si illa precise nō esset: nulla alia posset eē. si ergo filio non existente constitueretur ꝑ absolutum. ergo ⁊ nunc. Si secūdo: ergo posset esse relatio sine termino. ⁊ sic paternitas. ⁊ similiē pater sine filio quod videtur absurdum. ❡ Secundo principaliter dubitatur in hoc quod dicit eē simpliciter impossibile eē duas relatiōes originis ad filium. Instatur sic. primo. quia non videtur ex hoc sequi inconueniēs. patet. ponendo generationem actiuam in patre: ⁊ similiter paternitatem ex natura rei distinctam a generatiōne actiua: ⁊ ꝙ precise constituatur in esse per generationem actiuam: eēt bene inconueniens ponere primam personam posse constitui duabus proprietatibus. ⁊ confirmatur: quia sicut nullum apparet inconueniens ponere in patre duas proprietates: scilicet ingenitum ⁊ generationem actiuam. quarum vna constituat: ⁊ alia sit aduentitia: sic hic nullum apparet inconueniens ponere in patre duas relationes originis ad filium. quarum vna in se cōstituat: ⁊ alia sit aduentitia. Similiter sicut nullum est inconueniens ponere in patrē generationem actiuam constituentem: ⁊ spirationem actiuam aduenientem: sic nec hic videtur inconueniens. ❡ Secūdo instatur: ponēdo talem casum: ꝙ filius i diuinis ꝓducat alium filium: tūc quero an in filio sint due relatiōes originis. s. generatio passiua: ⁊ generatio actiua: aut tm̄ vna. Si ꝑmo. ergo sequitur ꝙ i filio sint due relatiōes originis. quaꝝ vna cōstituit: ⁊ alia nō: q̄re nō sic siliter pōt poni i patre. Si secūdo: sequereē tūc ꝙ eadē ꝑsona eadē simpliciter relatione diceretē pr̄ ⁊ filius.

Respondeo ad omnes istas instantias. Ad primam primi dubii. Dico ꝙ ꝓprietas incommunicabilis nō semper est conditio ꝓducentis. vt patet de calore separato in eucharistia: qui potest immutare sensum: ⁊ tm̄ in ipso non est talis proprietas: ⁊ similiter in anima separata: nisi dicatur ꝙ est conditio ꝓducentis: siue vere generātis fm̄ substantiam: ⁊ tūc dico: ꝙ i3 exēplum nō reperiatur i creaturis: i deo tm̄ reperitur: quia ibi ꝑma actio nō presupponit cōditionem ꝓducētis. sufficit enim ꝙ ꝑsupponat rationem formalem ꝓducendi. vt dixi supra. ❡ Ad secūdum. Dico ꝙ ē imediate a memoria diuina: cū iferē ergo ⁊ filiatio, nega-

Rñsio ad dubia.

tur:q2 imediati⁹ se habet ad paternitatẽ q2 paternitas nullo modo nata est haberi per ꝓductionẽ cũ sibi repugnet: filiatio vero ex sua formali ratione non est nata haberi: nisi ꝑ ꝓductionẽ: que filiatio presupponit ꝓducẽs realiter distinctum: ꝛ sic primam ꝑsonam producentem: vt alias exposui. ¶ Ad tertium. concedo ꝙ secunda persona constituitur in esse per generationem passiuã siue per filiationem. Ad auctoritatẽ phi. Dico ꝙ est vera de relationib⁹ in creaturis q̃ oriuntur ex natura rei scꝫ fundamenti ꝛ termini. ꝛ nullo modo imediate producuntur: vt exposui in tertio di.¹. modo generatio passiua hic precise habetur per generationem actiuam patris. non. n. oritur a termino: cum producatur ibi terminus: ꝛ ꝯstituatᷣ per relationem: nec generatio actiua: nec passiua possunt proprie dici intrinsecus aduenientes: sicut ille que sunt in creaturis. ¶ Ad quartum. Dico ꝙ paternitas terminatur ad filium. Cum arguitur ꝙ non: quia terminatur ad absolutum per doct. Dico ꝙ Doc. intelligit de relationibus que dependẽt a termino: q2 vt sic dicuntur deffiniri non autem loquitur de relationibus productiuis termini: sicut est generatio actiua. Nec similiter equalitas ꝛ similitudo in diuinis terminãtur ad absolutum: sed terminantur ad relatiuum puta equalitas in patre terminatur ad filium: quia suo modo dependet a filio: vt a termino: quia vero relationes reales in creaturis dependẽt ab absoluto. ideo semper terminantur ad illud. ꝛ si essent dependentes a relatiuo terminarentur ad illud quod bene nota. ¶ Ad quintum. Dico primo ꝙ casus est impossibilis. Dico scdo: ꝙ casu posito illa persona esset absoluta. cum infertur ergo ꝛ nũc. negatur: q2 nunc habet correlatiuum necessario cõstitutum per relationem. ergo ꝛ pater esset sic. Dico tertio: ꝙ forte non eẽt impossibile dicere ipsum esse relatiuum: ꝛ nõ habere terminuꝫ ꝛc. de quo alias. ¶ Ad primũ secundi dubij. Dico. ꝙ est inconueniens: quia illa secunda superflueret. Dico secũdo: ꝙ si ꝑsonitas seq̃retur generationẽ esset imꝑfecta: vt supra patuit. ¶ Ad secundum. Dico ꝙ essent due: quarũ vna terminaretur ad patrẽ ꝛ alia ad filium: sed eẽt inconueniens si ponerẽtur due que terminarentur ad eandem personã. ꝛ sic pꝫ quare non est inconueniens ponere in patre duas relationes originis: vna ad filium et alia ad spiritum sanctum.

¶ Questio quinta.

Expõ lre.

VTrum relatio originis sit formaliter infinita. In ista questione sunt tres articuli pricipales. Prim⁹ est de intellectu q̃stionis. Secundus quid sit tenendum de questione. Terti⁹ dubia occurrẽtia. ¶ De ꝑmo articulo: in isto ar. tria principaliter facit. Primo declarat quid infinitum ĩ magnitudine. Secũdo quid sit ĩfinitum ĩ entitate siue quid sit infinitum intensiue. Tertio quomodo infinitas intẽsiua insit enti infinito. De primo dicit: ꝙ infinitum in magnitudine sm philosophum tertio phy. tex. com. 93. est cuius q̃titatem accipientibus semper est aliquid accipere extra. Et declarat Doc. quomodo debeat ĩtelligi ista descriptio. ꝛ dicit ꝙ sic intelligitur: cuius quantitatem accipientibus. i. quantũcunq; accipientibus semper restat aliquid accipere loquendo semper de ĩfinito in magnitudine in potẽtia ꝛ nõ in actu. Et alij qui exponunt sic: ꝙ infinitum in potentia in magnitudine fit per ablationem partis post partem. semper addẽdo nouas partes infinito in potentia: puta si. a. debeat esse infinitũ: et nunc sit magnitudo cubitalis semper addetur noua et noua pars alterius magnitudinis. Et ideo dicit Doct. sic. Et ratio est: quia infinitum in quantitate: sicut loquitur philosophus: non potest habere esse nisi in potentia in accipiendo semper alterum post alterum vt supra expositum est: scilicꝫ accipiendo ab vna magnitudine: et addendo alteri magnitudini: quia in actu non inuenitur magnitudo infinita extensiue. Siue etiam semper nouam et nouam magnitudinem causando. addendo semper. Et ideo quãtumcunq; accipiatur scilicet vel ab alia magnitudine: vel nouam et nouam causando illud. scilicet qꝺ est infinitũ in potentia non est nisi finitum: et quedam pars totius infiniti potentialis. patet quia si. a. cubitale fiat infinitum per additionem alterius et alterius partis: quacunq; addita ipsi. a. adhuc erit finitum: quia semper restat aliquid accipiendum et ipsi. a. addendũ. immo quibuscunq; partibus additis et signatis adhuc semper restant partes accipiende et addende: et ideo semper a. erit finitum: et per consequens erit pars totius infiniti in potentia. Et hoc philosophus tertio phyſ. tex. comen. 63. concludit ꝙ sicut infinitum habet esse in fieri et in potentia

Diffinitiones infiniti alia expõ.

in quantitate: ita non habet rationem totius quia totum est cuius nihil est extra. nec est perfectum: quia perfectum est cui nihil perfectionis deest: sed isti semper aliquid deest. de hoc vide que dixi in secundo meta. Doc ¶ Ex hoc ad propositum commutemus rationem infiniti in potentia in q̃titate: in rationem infiniti in actu in quantitate si posset esse ibi in actu. Si enim sicut nunc necessario semper cresceret quantitas infiniti in potentia per acceptionem partis post partẽ: sic imaginaremur omnes partes acceptibiles simul acceptas: et simul remanere haberemus infinitam quantitatem in actu: quia tanta esset in actu quanta esset in potentia: vt patet tertio physicorum tex. cõmẽ. 69. Et omnes ille partes que in infinita successione essent in actum reducte et haberent esse post alias: tunc simul essens in actu accepte illud infinitum in actu vere esset totum et vere perfectum totum: quia nihil sui esset extra. perfectum esset: quia nihil sibi deesset: immo nihil potest addi secundum rationem quantitatis: quia tunc posset excedi. ¶ Premisit ergo Doct. rationem infiniti in quantitate vt per illam aliqualiter deueniamus in rationem infiniti in entitate siue infiniti intensiue. Dicit ergo ꝙ ens infinitum in actu est illud quod nõ potest ab aliquo excedi in entitate: et ipsum vere habebit rationem totius et perfecti. totius quidem: quia licet totum infinitum actu in quantitate: nec parte sui: nec etiam parte quantitatis careret. tamen quelibet pars esset extra aliam. et sic totũ esset ex imperfectis. Sed ens infinitum in entitate: sic nihil entitatis habet extra ꝙ nec eius totalitas dependet ex aliquibus imperfectis in entitate. sic enim totum est ꝙ nullam partem habet extrinsecam: quia tunc non esset totaliter totum: ita etiam q̃uis infinitum in actu esset perfectum in quantitate: quia sibi secundum se totum nihil quantitatis talis sibi deesset: tamẽ cuilibꝫ parti eius deesset aliquid quãtitatis que. s. esset in altera: nec eẽt sic perfectũ qui quodlibet eius esset imꝑfectũ. sed ens ĩfinitum sic est perfectum: ꝙ nec sibi nec alicui eius deest aliq̃d. ¶ His premissis Doct. ĩfert duas descriptiões entis ĩfiniti ĩ entitate. ¶ Prima ens ĩfinitũ est cui nihil entitatis deest eo mõ quo possibile est illud hr̃i: ꝛ hoc pro tãto addit: q2 nõ põt in se realiter ꝛ formaliter per identitatem oẽm entitatem hr̃e. ¶ Secunda ens ĩfinitum est qꝺ excedit quodcũq; ens finitum: nõ sm aliquã determinatam proportionem: sed vltra omnem determinataꝫ proportionem vel determiabilem. verbi gratia. accipiatur hec entitas. scilicet albedo exceditur ab alia entitate que est scientia in triplo. iterum exceditur ab anima intellectiua in decuplo. iterum a supremo angelo esto in centuplo: qualitercunq; procedis in entibus esset dare semper ĩ qua proportione supremum excedit infimum. non ꝙ ibi sit proprie proportio talis qualẽ vtuntur mathematici: quia non constat angelus ex aliquo ĩferiore cum aliquo addito cum sit simplicior: sed intelligendum est hoc secundum proportionem virtutis ꝛ perfectionis sicut excessus in speciebus. Hoc modo per oppositum infinitum excedit in entitate finitum vltra omnem proportionem assignabilem. Aduerte ꝙ proportio in quantitate puta in numero vbi est maior ꝓportio semper continet minorem. puta si. a. se habet ad. b. in proportiõe dupla. vt octo ad quattuor: octo ꝯtinet quattuor: similiter si est proportio ĩ magnitudine molis: vt si vna linea se habeat in proportione decupla ad aliam lineam: tunc realiter continet plures partes non proportionales cum vtraq; sit diuisibilis in infinitas partes: vt patuit ĩ secundo distin. 2. q. 9. sed plures continet quãtitatiuas. Sed proportio in entitatibus: vt cum dicimus ꝙ angelus excedit hominem in duplo intelligimus: sic ꝙ angelus non contineat entitatem hominis formaliter: sed ꝙ assignata tali perfectione intensiua in homine: adhuc angelus excedit ipsum in perfectione in duplo: ꝛ sic de alijs. Sed nullum finitum quãtumcũq; perfectum põt proportionari secũdum ꝑfectionem infinito intẽsiue. vt patet. ¶ Ibi Ex hoc sequitur ꝙ infinitas intẽsiua ꝛc. doc. ex premissis ĩfert ꝙ ĩfinitas intensiua nõ est passio extrĩseca. puta realiter distĩcta a subiecto. de qua dixi ĩ prologo. q. 3. respondendo ad rationes Greg. ꝛ Ockam ꝛ Alfonsi. nec etiam est quasi passio sicut bonũ ꝛ verũ quasi sũt passiões entis q̃ nullo mõ distinguũtur realiter ab ente. ꝛ hoc ꝓbat: quia circũscripta per possibile vel impossibile omni passione vel quasi passione ab ente ĩfinito: adhuc ĩfinitas inest. patet. quia vt sic p̃cise acceptum: nõ sub aliqua ratiõe ꝓprietatis attributalis: vt bonitatis ꝛ sapiẽtie: potest cõparari secũdũ ordinẽ ẽentialẽ ad aliqua que excedit: ꝛ tñ secũdũ aliquam ꝓportionẽ determinatam: quia tũc eẽt finitum. Dicit ergo ĩfinitas modum intrĩsecum illius cuius est que infinitas dicit intensiue ꝑm

Adaptatio litere.

Nota.

Infinitas itẽsiua q̃d.

esse cui nihil deest/ ꝛ excedit omne finitum vltra omnem proportionem determinabilem. Et hoc corollarium confirmaẽ per Dama. capitulo septimo/ vbi ipse vult ꝙ essẽtia dicit pelagus substantie infinitum ꝛ interminatum. substantia ergo sm ꝙ habet rationem omnino primi in diuinis/ ꝛ vocatur ab eo pelagus/ sic ipa est infinita ꝛ interminata. sic autem non includitur in ea nec veritas/ nec bonitas. nec aliqua proprietas attributalis. ergo ipsa infinitas est magis modus intrinsecus essentie/ ꝙ aliquod attributum. ❡ Ibi. Viso esse infinito. Nunc Doc. querit de relatione originis an sit formaliter infinita/ ꝛ non queritur hic an sit per identitatem realem infinita/ quia hoc nõ est dubium cum sit idẽ realiter essẽtie diuine/ sed queritur an ipsa in sua formalitate ꝛ quiditate accepta/ ꝛ vt suo modo ab essentia disticta sit formaliter infinita/ ꝛ sic intelligitur questio. Ex hoc apparet ꝙ responsio illa que cõiter datur/ non est ad questionem vt pote dicẽdo essentia est infinita formaliter/ relatio originis est essẽtia ergo relatio originis est infinita formaliter. patet. ꝙ nõ sequitur/ q2 ma. est vera predicatione formali. secũda vero tantũ est vera predicatione idẽtica/ que predicationes quomodo distinguuntur. vide que prolixe exposui in primo dist. 5. q. 1. ꝛ sic ex his propositionibus nõ potest inferri conclusio in qua sit predicatio formalis: quia nõ põt maior identitas ꝯcludi in conclusione extremorum ꝙ sit identitas eorum ad medium. Et hoc est expositum in primo dist. 2. q. 1. secunde partis. exponendo primũ argumentum principale. ❡ Et cũ dicit de fallacia figure dictionis: vide expositionem in primo vbi supra respondendo ad primum.

Dubia de=claratialſe

Circa aliqua dicta in isto articulo occurrunt aliqua dubia. primum in hoc q̃d dicit. Ens infinitũ sic est perfectum: ꝙ nec sibi nec alicui eiꝰ deest aliquid: ex quo dicto habetur: ꝙ sicut ens aliquod est formaliter infinitum: ita quodlibet eius erit formalr̃ infinitum. aliter aliquid sibi deesset in entitate. Contra hoc sic intellectum instatur vt clarius intelligatur: et ostendo ꝙ posito aliquo ente infinito intensiue: ꝙ ex hoc non sequaẽ quodlibet illius entis eẽ formaliter infinitum. Et primo instaẽ: quia infinitum intẽsiue constat ex gradibus ꝑfectionalibus: ꝛ constat ex infinitis gradibus: sicut etiã ens intensum: vt. 8. constat ex octo gradibus. Sed certũ ẽ ꝙ nõ quilibet gradus est formaliter infinitus: vt patet. ergo non quodlibet entis infiniti erit formaliter ĩfinitũ. ❡ Scdo instaẽ: ꝛ pono per possibile vel impossibile ꝙ sit albedo intẽsionis ĩfinite in actu: q2 etiã sm aliquos: vt Ockã in. 3. potest intendi in infinitum. mõ ponatur per possibile vl' impossibile talis potentia in actu: tunc sic. non quodlibet albedinis erit formalr̃ infinitũ. patet: quia entitas a qua accipitur genus puta color nõ erit formalr̃ infinita cum sit i potentia ad vlteriorẽ perfectionem. s. ad dñam. Silr̃ nec dña erit formaliter infinita cũ sit pars essentialis albedinis. mõ parti nõ cõuenit infinitas cum ois pars sit imperfecta: hoc pʒ a Doc. in ꝑmo di. 8. q. 2. ❡ Tertio instaẽ. ꝛ pono per impossibile vel possibile ꝙ sit albedo intẽsiue infinita extẽsa super quanto: sequitur ꝙ sit partibilis i ĩfinitas partes: vt pʒ a Doc. in secũdo dist. 2 q. 7. Sed q̃libet pars integralis eius nõ erit formaliter infinita. Tum q2 repugnat parti ĩfinitas vt patet a Doct. in primo dist. 8. q. 2. Tum q2 sequeretur ꝙ actu possent esse entia infinita in ĩfinitum: q2 talis albedo esset diuisibilis in partes infinitas in ĩfinitũ: vt patet a Doc. in secũdo dist. 2. q. 7. ❡ Quarto ĩstaẽ: ꝛ pono ꝙ i ente ĩfinito sint formaliter aliqua plura saltem ex natura rei disticta

Hic tangiẽ bona difficultas.

q̃d forte est de facto in deo. tũc quero an sit eadem penitus infinitas illorum distictorum: an distincte ĩfinitates. nõ eadem: q2 ex quo ĩfinitas est gradus intrinsecus: sequitur ꝙ distincte entitates habeant distinctas ĩfinitates vt gradꝰ intrinsecos. nõ distincte ĩfinitates: quia tũc in eodem ente q̃ddi tatiue sumpto essent plures ĩfinitates ĩtrinsece. ꝛ sic esset maius ĩfinito quod est impossibile. ❡ Quinto ĩstatur: ꝙ nõ sequatur quodlibet eius esse formaliter infinitum: quia pono ꝙ. a. sit infinitum intensiue/ tunc quacunqꝫ entitate data ꝑtinente ad esse ipsius. a. nullo modo erit infinita. patet: quia quacunqꝫ data haberet rationem partis cui repugnat infinitas itensiua. ❡ Secũdo principaliter ĩstatur. contra hoc quod dicit: ꝙ ĩfinitas itensiua sit gradus ĩtrinsecus entis cuius est. ex quo dicto suppono ꝙ nõ sit de rõne quiditatiua talis entis puta dei: q2 sm Doc. gradꝰ ĩtrĩsecus nõ est de q̃ddi tate illius cuius est gradus. Sed mõ oñdo (ꝓpter aliquos qui videnẽ tenere ꝙ ĩfinitas nõ sit gradus ĩtrĩsecus: sʒ ꝙ sit de eẽntia dei) ꝙ sit de quiditate dei: vt clarius cognoscatur oppositum i soluẽdo ratiões istas quas nũc facio. primo arguo sic. circũscripta ĩfinitate a deo, nullo mõ differt ab omni

cõtra teneẽ tes infinitatem esse de essẽtia dei.

ente finito. nam per solam ĩfinitatem videtur differre quiditatiue ab omni ente finito. ❡ Secũdo ĩstatur: q2 vult Doc. in primo dist. 1. q. 2. ꝛ in quarto dist. 4. 9. ꝙ deus sub ratiõe deitatis sit obiectum beatificum. ꝛ in quarto di. 4. 9. ꝛ in ꝑmo dist. 1. q. 1. probat ꝙ volũtas nõ potest perfecte quietari nisi in ente infinito ꝛ sub ratione infiniti: vt patet in quarto dist. 4. 9. ergo ĩfinitas videtur de mente Doc. ꝙ sit idẽ formaliter cum deo. ❡ Tertio instatur: quia Doc. in primo di. 2. 8. vult ꝙ essentia diuina sit tribus communicabilis ratione sue infinitatis: et per consequens probatur a priori ipsã esse communicabilem ratione infinitatis. ergo infinitas est formaliter idem deitati. ❡ Quarto instatur: quia Doc. in p̃senti articulo dicit. ꝙ essentia p̃cisissime sumpta comparatur sm ordinem essentialem ad alia: ꝛ vt sic excedit alia infinitate. modo ordo essentialis qui respicit essentiam p̃cisissime. respicit eam vt precise quiditatiue sumptam. ❡ Quinto instatur. quia ens quantum prima sui diuisione diuiditur in ens infinitum: et finitum. quero modo de infinitate contrahente ens: aut est intrinseca quiditatiue deitati: aut non si primo habetur intentum. si secundo. ergo ipsa infinitas p̃cise inest enti absolute ꝛ non deo immediate. Si dicatur ꝙ aduenit deo immediate. ergo cum deus sit ens quiditatiue: vt patet a Doc. in primo dist. 3. ꝛ. 28. ipsum ens contraheretur ad deum per aliquid aliud: ꝙ per infinitatem. ꝛ sic prima sui diuisione ens quantum non diuideretur in ens finitum ꝛ infinitum. ❡ Sexto instatur: quia deus sub ratione deitatis est mensura quiditatiua mẽsurans quiditatiue omnem quiditatem: vt patet a Doct. in primo dist. 8. q. 2. que quiditates dicuntur quiditatiue mensurari sm ꝙ magis vel minus appropinquat deitati sub ratione deitatis: sed circũscripta i finitate intensiua non mensuraret quiditatiue alias quiditates. ergo infinitas videtur pertinere ad esse quiditatiuum dei. ❡ Confirmatur: quia sm philosophum. 10. meta. i vno quoqꝫ genere est vnum quod est metrum omnium illius generis. Et Doc. in primo di. 8. q. 2. dicit ꝙ hoc intelligitur nõ de vnitate in se: sed de natura cui inest vnitas talis: et hoc idem in secundo dist. 3. q. 1. vbi vult ꝙ natura specifica quiditatiue mensuret ꝛc. homo ergo in genere animalis sub rõne sua quiditatiua mensurat omnia animalia: quia excedit omnia illa in perfectione quiditatiua. ergo a simili de deo videtur dicendum. ❡ Septimo instatur. si infinitas non est de quidditate dei: sequitur ꝙ deus perfecte quidditatiue posset intelligi circunscripta infinitate: ꝛ per consequens perfecte amari: ꝛ sic esse amabile in summo: cum idem sub eadem ratione formali sit obiectum intellectus ꝛ volũtatis. vt patet a doc. in ꝑmo di. 3. q. 4. ꝛ i quarto di. 4. 9. ❡ Tertio principaliter dubitatur i hoc quod dicit doc. scilicet ꝙ infinitas intensiua non ẽ passio: nec quasi passio. Instatur primo. probando ꝙ sit passio: vel quasi passio: quia demõstratur de deo per aliquid prius: vel saltem est demonstrabilis vt patet a doc. in primo dist. 2. q. 2. vbi probat ꝙ hec non sit per se nota: ens infinitum est: cum non sit per se notum extrema vnini. scilicet ens ꝛ infinitas: ꝛ vltra dicit ꝙ demonstratur: ergo habet rationem passionis vel quasi passionis. ❡ Secundo instatur sic. infinitas inest soli deo: ꝛ semper conuertibiliter: ꝛ non est diffinitio eius: nec vltima differẽtia: cum nõ sit de q̃dditate eius: ergo ẽ eius passio vl' quasi passio. hoc modo arguit philosophus. ❡ Tertio instaẽ: infinitas intẽsiua ẽ medium ad demõstrandũ aliquas ꝓprietates de deo. vt patet a doc. in ꝓlogo. q. 3. ꝛ non ẽ de quidditate dei. ꝙ erit saltem quasi passio ꝑoi. ❡ Quarto instatur: q2 si infinitas esset realiter distincta a deo eẽt causata: ꝛ per cõsequens passio: ergo vbi ex natura rei distinguitur a deo: ꝛ non est de ratione dei: erit quasi passio. Sic eñ arguit doc. in prologo. q. de subiecto theologie. vbi ꝓbat attributa esse quasi passiones.

Respondeo ad omnes obiectiões. contradicat doct. in isto ꝑmo articulo. Ad primum. dico ꝙ circũscripta infinitate: adhuc deus formaliter ꝛ quidditatiue distingueretur ab omni ente infinito: ita ꝙ entitas dei vt precise talis entitas esset ratio quidditatiua ꝛ essentialis distinguendi ipsum deum essentialiter ꝛ quidditatiue ab omni ente finito: sicut etiã entitas vnius entis finiti est ratio distiguendi essentialiter: puta humanitas ab entitate asini finita: ꝛ non gradus intrinsecus humanitatis: nec eñ finitas i homine q̃ ponitur gradꝰ intrinsecus ẽ rõ distinguẽdi q̃dditatiue cum cõsequaẽ entitatẽ q̃dditatiuã. Cõfirmaẽ rñsio ista: quia homo sub ratione finiti nõ dr̃ distingui eẽntialr̃ a deo infinito: imo humanitas ẽ rõ formalis sic distiguendi: ergo nec econuerso infinitas intensiua erit ratio distinguẽdi

Rñsio ad dubia.

Instantia septima.

¶ Si dicatur si circũscripta infinitate: deus essentialiter distinguitur ab ente finito: quero tunc an ipse deus vt sic distinctus dicat aliquem gradum perfectionis: aut non. Si pmo: illa ꝑfectio nõ erit limitata: sed infinita. ergo infinitas erit sibi intrinseca formaliter ⁊ quiditatiue qḋ est propositũ. Si secundo ergo non erit magis perfectus ꝙ lapis. imo nullo modo ꝑfectus.

Rñsio ad eandez.

¶ Respondeo ꝙ aliud est loqui de gradu ꝑfectionis specifico: ⁊ aliud de gradu perfectionali cõsequẽte naturam indiuidui. de quibus alias dixi. potest enim considerari albedo sm perfectionem quiditatiuam ⁊ specificã: et vt sic albedo est quiditatiue perfectior nigredine. potest etiam considerari hec albedo vt.8. ⁊ sic intensiue est perfectior albedine vt.6. Dico ergo ꝙ deus circũscripta infinitate intensiua: diceret precise perfectionem talis gradus specifice: tamẽ vt sic consideratus non perfecte cõsideraretur: vt patet a Doct. in primo dist.8.q.2. ¶ Ad secundum. Dico breuiter ꝙ sic deus sub ratione deitatis est obiectum beatificum ꝙ tñ actu nõ beatificat nisi vt actu infinitus intensiue: sicut dicimus ꝙ albedo sm suam rationem formalez est ratio mouendi visum: non tamen habetur perfecta visio nisi terminet̃ nõ ad albedinem vt precise quiditatiue sumptã sed vt sic intensam. Sic dico in proposito: ꝙ quãuis sit deitas ratio formalis obiecti beatifici. nunꝙ tamẽ ꝑfecte beatificat nisi includendo infinitatem intensiuam: quia si conciperetur precise vt circũscripta infinitate: tũc imperfecte cõciperetur: quia non conciperet̃ sm perfectionem suam itrinsecam: sicut concipiendo hanc albedinem precise: non perfecte concipit nisi concipiat sm eius perfectionem intensiuam.

Ad quid requirat̃ infinitas intẽsiua in obiecto beatifico.

reqritur ergo infinitas intensiua: non vt ratio formalis obiecti beatifici: nec vt aliquid pertinens ad rationẽ formalem: sed requiritur vt conditio obiecti beatifici: qua conditione remota: non perfecte quietaret nec beatificaret.

¶ Hoc etiã magis patet in creaturis vbi ratio formalis ⁊ quiditatiua: puta hominis: est ratio mouendi intellectũ ad cognitionem intuitiuam hominis: nnuꝙ tamẽ erit cognitio intuitiua nisi terminetur ad hominem existentem ⁊ presentem.

Exemplũ accõmodatissimũ.

existentia ergo requiritur vt conditio obiecti nõ vt ratio formalis. Concedo ergo ꝙ dicit Doc. s. ꝙ deus sub ratione deitatis ẽ ratio formalis obiecti beatifici: nõ tamẽ actu beatificat nisi vt formaliter infinitum: ⁊ sic loquitur Doc. in primo dist.1.q.1. ꝙ voluntas non fruitur ordinate nisi obiecto infinito: nec potest perfecte quietari nisi in obiecto formaliter infinito licet infinitas non sit ratio formalis quietãdi: imo deꝰ sub ratione deitatis. ¶ Posset etiã dici: ꝙ ideo deus sub ratione deitatis est obiectum beatificum. quia vt sic: est talis entitas cui primo ⁊ imediate ⁊ vt fundamẽto ⁊ origini omnis perfecionis intrinsece conuenit.

Obiectio cõtra rñsionem.

¶ Si dicat̃ ꝙ etiã videtur ꝙ deus non beatificet nisi vt bonus formaliter. ⁊ vt infinite bonus: quia bonitas etsi non sit ratio formalis obiecti beatifici: tamen ita videtur ꝯditio obiecti beatifici: sicut etiã infinitas intensiua.

Rñsio per pulchra.

¶ Dico ꝙ non est simile de bonitate infinita: ⁊ de infinitate intrinseca deitati: qꝛ circumscripta bonitate infinita: adhuc deus perfectissime qetaret ⁊ beatificaret: quia intrinsece est ens perfecte infinitũ que infinitas est intrinseca deitati. Sed circũscripta infinitate non beatificaret perfecte: quia si deitas est ratio formalis obiecti beatifici: nunꝙ tamen beatificaret amota infinitate intrinseca. ¶ Ad tertium. Dico ꝙ si deitas sit ratio formalis demonstrandi hanc proprietatẽ scilicet esse cõmunicabile tribus in vnitate nature: ⁊ non infinitas intensiua: ista tamẽ proprietas nunꝙ perfecte inest nisi propter infinitatem intensiuam: ita ꝙ talis ĩfinitas non requirit̃ vt rõ formalis: sed vt conditio obiecti perfecte cõmunicatiui. ⁊ sic Doc. in.28.di. pmi ĩtelligit ꝙ infinitas ĩtẽsiua est ꝯditio obiecti ꝑfectissime cõmunicatiui. ⁊ hoc patet quia intellectus paternus. nisi cognosceret deum vt infinitũ: tunc nõ haberet memoriã perfectã. nec obiectũ perfecte intueretur nec diceretur perfecte cõmunicari. ¶ Dico secundo ꝙ deꝰ sub ratiõe deitatis qꝛ est talis entitas cui imediate ⁊ soli inest infinitas intẽsiua: ideo est tribꝰ ꝯmunicabilis. ⁊ sic Doc. intelligit in primo distin.28. ¶ Ad quartuz. Dico breuiter. Primo: saluo semper meliori iudicio: ꝙ deꝰ sub ratiõe deitatis ⁊ nõ sub ratione infinitatis intẽsiue: vt comparatur ad alia entia: excedit omnia illa sm suum gradũ mere specificum.

Qũo deꝰ sit omniuz entium mẽsura quiditatiua.

⁊ vt sic posset dici mensurare quiditatiue omnia entia: quia illa species que esset propinquior sm gradũ specificũ esset specifice perfectior ⁊ hoc mõ posset deꝰ sub ratiõe deitatis dici mensura essentialis omnium quiditatuz. nõ tamẽ diceret̃ perfectissime mẽsurare nisi esset actu infinitꝰ ĩtẽsiue ¶ Dico secundo: ꝙ aliud est deum comparare vt mensurã ad oẽs qdditates: vt ꝑcise sumptas abstractas ab omni gradu intensiue perfectiõis relinquẽdo ipsas ꝑcise sm gradus eaꝝ specificos: ⁊ aliud ẽ ipsum cõparare ad entia perfecta sm eorum gradum intrinsecum. pmo modo. deus poneret̃ mẽsura ꝑcise eẽntialis ⁊ qdditatiua: ⁊ vt sic mẽsuraret omnia entia ꝑcise cõsiderata sm gradum specificum. secundo modo. poneretur mẽsura perfecta simpliciter mẽsurãs omnia entia secũdum gradꝰ ꝑfectionales intrinsecos. nõ posset ergo isto secũdo modo comparari ad pefectionem aliorum entium nisi ipsum considerando vt perfectum intensiue ⁊ vt infinitum.

Diuisio ꝑ finitũ ⁊ infinitũ vel gradũ itrĩsecũ ꝑtĩet ⁊ nõ ad qdditatem.

¶ Ad quintum. Dico ꝙ ista diuisio entis quanti i ens infinitum ⁊ finitum est diuisio secũdum gradũ intrinsecum: ⁊ non secũdum aliquid pertinens ad quidditatem. sicut etiam diuisio entis per actum ⁊ potẽtiam: necessarium ⁊ cõtingens. Cum infertur ergo datur alia prior diuisio. dico ꝙ ens nunꝙ contrahitur per differentias specificas: ⁊ hoc immediate. Dico vltra ꝙ ens ⁊ si predicetur in quid de deo: non tamen ponitur de quidditate dei: nec proprie dicitur contrahi ad ipsum deum. vt prolixe exposui in primo di.2.q.1. in illa ratione qua probatur ꝙ non possunt eẽ plura necesse eẽ. vide ibi. ¶ Ad sextum. Dico vt dixi ad tertium. ¶ Ad confirmationem de homine. patet ex dictis ad tertium. ¶ Ad septimum. Dico ꝙ ⁊ si sola deitas sit perfectissima ratio cognoscibilitatis ⁊ amabilitatis. vt patet a doc. in tertio di.27. quia vt sic ẽ talis entitas cui primo nata est in eẽ infinitas intensiua vt gradus intrinsecus: nõ tamen pefecte terminaret visionem nisi terminaret vt infinitus: nec perfecte terminaret actum amoris nisi vt ens infinitum. infinitas ergo requiritur vt cõditio obiecti perfecte visibilis ⁊ perfecte amabilis. Et dicit̃ deitas perfectissima ratio: quia ratio quidditatiua: ⁊ quia talis quidditas immediate includit infinitatem intensiuam. vt gradum sibi intrinsecum.

Ad obiectiões contra primũ dictum.

¶ Nunc respondeo ad obiectiones cõtra primum dictum. Ad primum: dico ꝙ aliud est loqui de infinitate i se formaliter: ⁊ aliḋ de ente cui inest talis ĩfinitas. Sicut aliḋ est loqui de albedine absolute cui inest intẽsio: ⁊ aliḋ de ipa intentione formaliter puta de intẽsione vt.8. Loquendo de intensione infinita formaliter. concedo ꝙ infinitas formaliter includit infinitos gradus perfectionales: ⁊ concedo ꝙ quocunꝙ gradu assignato (si tamen eẽt assignabilis secũdum cõsiderationem: quia in re ẽ impossibile) ille gradꝰ nõ eẽt infinitꝰ. tamẽ tota infinitas ĩest enti infinito: ita ꝙ nihil est entis infiniti quin sit formaliter ĩfinitum. dicit ergo doc. ꝙ quodlibet pertinẽs ad entitatem quidditatiuam entis infiniti est formaliter infinitum: ⁊ nõ ꝙ quilibet gradus infinitatis intensiue sit formaliter infinitus. Sicut si albedo esset intensa. vt.8. quacunꝙ parte illius assignata eẽt intensa vt.8. nõ tamẽ quilibet gradus ĩtẽsionis eẽt intẽsus vt.8.

Alia rñsio

¶ Dico vltra ꝙ i infinitate intẽsiua nõ sunt gradus perfectiõis aliquo mõ distincti extra opus ĩtellectus: licet forte secũdum cõsideratiõem possent distĩgui per comparationẽ ad gradus intẽsionis i creaturis.

Ad secundũ ꝯtra pmũ dictũ.

¶ Ad secũdũ dico ꝙ casus ẽ simpliciter impossibilis. Tamẽ casu ꝑ impossibile admisso. dico primo ꝙ albedo nullo mõ eẽt in genere: ⁊ posito ꝙ sit in genere dicetur ꝙ entitas a qua accipit̃ ratio generis ⁊ entitas a qua accipit̃ ratio differẽtie nõ eẽnt formaliter infinite: quia haberẽt rationem partis: ⁊ tamẽ albedo ⁊ quicquid in ipsa ẽ formaliter albedo esset formaliter infinita: quia quacũꝙ minima parte albedinis assignata eẽt formaliter infinita.

Secunda rñsio,

¶ Dico etiam ꝙ nõ eẽt incõueniẽs tales entitates. s. generis ⁊ differẽtie si ponerẽtur ĩfinite. ¶ Et cum dicitur ꝙ haberẽt rationem partis: cõcedo. ¶ Et cũ dicitur ꝙ parti repugnat infinitas. ¶ Dico ꝙ non est incõueniens vnum impossibile sequi ad aliud impossibile: immo est magis impossibile albedinem esse formalit̃ infinitam: ꝙ ipsam vt infinitam positã habere partes qdditatiuas etiã formaliter infinitas.

Tertia responsio.

¶ Potest etiam dici ꝙ ille entitates nõ essent formaliter infinite: sed tñ per identitatem quã haberẽt cum albedine.

Quarta responsio. Infinitũ dupliciter.

¶ Dico vltimo ꝙ aliud est loqui de infinito simpliciter quod simpliciter est illimitatũ in quo ponitur omis perfectio virtualiter ⁊ eminẽter: ⁊ aliud est loqui de infinito intẽsiue in genere. vt si poneretur albedo infinita i genere. primo modo excludit omnem imperfectionem. secũdo modo nõ videt̃ sic excludere: quia ꝙuis albedo poneretur intẽsiue infinita. tñ si poneretur causari ab alio includeret hãc imperfectionem que esset ad aliud depẽdere. ¶ Ad tertium. dico primo. ꝙ casus est impossibilis ponere ipsam formaliter infinitam ⁊ extendi ⁊ dependere ad quãtitatem. ¶ Tñ posito hoc dico ꝙ quelibet eius ps integralis esset infinita: quia albedo extensa est ita intensiue i vna parte sicut in alia. vt exposui in.2. di.2.q.9. ⁊ in pmo di.2.q.1. ¶ Et cum ifertur ꝙ eẽt pars. ¶ Dico ꝙ accideret sibi

esse partem integralem: quia tantum ratiõe quantitatis in qua esset formaliter. imo separata albedine a quãtitate tũc in ea non est assignabilis aliqua pars. ¶ Et posito etiã q eēt talis imperfectio. forte non haberetur pro inconueniēti ponere talem imperfectionē in ente infinito non simpliciter vt supra dixi. ¶ Et cũ vltra infertur q tunc essent plura infinita intensiue. ¶ Dico q stante primo impossibili. non sequitur inconueniens posse ponere plura talia propter diuisionē talis infiniti in partes integrales. ¶ Et vltra dico q non eēt ita inconueniens ponere plura talia infinita intēsiue: sed bene esset incõueniēs ponere plura infinita simpliciter: vt plures deos. ¶ Ad quartum dico q casu posito (puta si intellectualitas aliquo pter opus intellect⁹ esset distīcta a deo) vtraqz entitas esset formaliter infinita: τ cum queritur an eadē infinitate an alia: τ alia. Dico q eadē realiter τ formaliter: sed alia τ alia ex natura rei sicut etiam ponuntur attributa habere aliam τ aliam infinitatem formaliter: sicut patet in primo di. 8. q. 3. ¶ Ad vltimũ. Dico breuiter q in tali ente intensiue infinito nihil est ibi habēs rationē partis nec quasi partis. qcquid est ibi quiditatiue est perfectissime idē formaliter vt alias exposui. ¶ Ad instantias tertij dubij siue cõtra tertiũ dictum. Ad primam dico q posito q ipsa infinitas demonstretur inesse enti infinito etiam a priori: propter hoc non sequitur ipsam esse passionem vel quasi passionē: quia requiritur q passio vel sit realiter vel formaliter distincta a subiecto τ non sit gradus intrinsecus. ¶ Dico secũdo q non dicat Doc. q demõstrari possit īfinitas de ente aliquo: sed q ista non sit per se nota. s. ens infinitũ est: quia est demonstrabile ens infinitum esse. posito tamē q nõ possit aliquo modo demonstrari. vnum est qd nõ est per se notũ. ¶ Ad secũdũ dico q vltra oēs illas cõditiões requiritur q nõ sit grad⁹ itrīsec⁹: nec attributũ nec q̄si attributũ mõ īfinitas ē p̄se grad⁹ itrīsec⁹. ¶ Ad tertiũ dico q īfinitas est ratio demonstrandi aliquas proprietates ad intra tñ quo ad nos τ nõ absolute: vt exposui in prologo. q. 3. vide ibi Et cõtra Joan. anglicum baconem. ¶ Ad quartũ. Dico primo q implicat gradum intrinsecum causari. vel quasi causari. Et secundo dico q hoc posito adhuc non sequitur esse passionem: vel quasi passionem cum nullo modo dicat distīctam formalitatem sicut debent attributa.

Infinitas nõ est passio neqz q̄si passio.

Expositio litere.

De secundo articulo. Nũc sequitur expositio. ij.

articuli principalis in quo tenet hanc cõclusionem. s. q nulla relatio originis sit formaliter infinita Et adducit tres rationes. Prima ratio sumitur ex entis infiniti vnitate. Secunda ex eius communicabilitate. Tertia ex ei⁹ simplicitate τ incomponibilitate. Siquidē ens infinitũ est vnicũ iplurificabile τ nõ artatũ: sed cõmunicabile τ cuicũqz icomponibile. De vnitate entis infiniti probatũ est subtiliter a do. in primo di. 2. parte. 1. q. 1. τ. q. vltima illius partis que questio est de vnitate dei. q īplurificabile: patet a Doc. vbi supra. q communicabile tribus suppositis probatum est in primo di. 2. parte. 2. q. 3. τ. 4. q cuicunqz incomponibile probatum est di. 8. primi. ¶ Ibi. prima ratio sic formatur nõ possunt esse plura formaliter infinita τ realiter distincta. plures sunt relationes originis realiter distincte. ergo nõ sunt formaliter infinite intensiue nec per cõsequēs aliqua illarũ quia qua ratione vna τ quelibet alia. maior probatur tripliciter. Primo cõparãdo ista plura infinita inter se. Secũdo comparando infinitum intēsiue ad entia finita Tertio comparãdo ista plura infinita ad intellectũ τ voluntatem. Primo arguitur sic. infinitũ põt habere p idētitatē omnē perfectionē simplicit̃ τ si põt habere ꝙ habꝫ. q̄ qcq̄d ibi potest eē necessario ibi ē: vt supra patuit. q. 2. ꝙ relatio originis nõ ē pfectio simpliciter: nec p cõsequēs infinita formaliter. antecedēs patet: q̄ infinito itēsiue nihil deficit entis eo mõ quo possibile est sibi haberi ī vno. mõ oīs pfectio simplicit̃ põt ī ente īfinito haberi p identitatē realeꝫ. cõsequētia patet: q̄ paternitas τ filiatio in diuinis realit̃ distīguunt̃. ergo vna nõ põt haberi ab alia p realē idētitatem: vt patet. Sed si essent realiter infinite vna necessario haberet ab alia p realē idētitatē. q aũt oīs pfectio simpliciter possit eē in ente īfinito pbat̃ per rõnē perfectionis simpliciter: q̄ ipsa est melior ī quolibet ꝙ nõ ipsa. i. ꝙ qõlibet icõpossibile sibi. Si sint ꝙ due pfectiões simpliciter. s. a. τ. b. icõpossibiles inter se. a erit ī quolibet meli⁹ ipm ꝙ nõ ipm. i. ꝙ qõlibet incõpossibile sibi: τ pari rõne. b si est pfectio simplicit̃ erit meli⁹ ꝙ. a. talis circulatio est impossibilis quia tunc idem esset imperfectius se ipso. pꝫ hec illa ex his que prolixe exposui in primo di. 2. pte. 2. q. 1 in primo articulo de perfectiõe simpliciter: τ exposui ibi q perfectio simpliciter excludit omnē iperfectionem: τ ideo oē ens includēs imperfectionē est incõpossibile perfectioni simpliciter. icludit et oēm iperfectionē quã põt habere: τ quia sibi nõ repugnat īfinitas formaliter nõ eēt perfectio simpliciter nisi eēt formaliter īfinita. Est ꝙ perfectio simpliciter melior simpliciter ꝙ omne sibi incõpossibile si ꝙ. a. est perfectio simpliciter erit perfectius absolute. b. si b. ponitur incõpossibile. a. secũdum realem idētitatē. τ similiter si. b. ponitur perfectio simpliciter erit eēntialiter pfectius. a. si. a. ponitur incõpossibile realiter: τ sic idem respectu eiusdem erit simpliciter perfectius τ imperfecti⁹ quod est simpliciter impossibile. ¶ Secũdo arguit ad idem probãdo illã ma. s. q plura bona īfinita nõ possint esse realiter distīcta. τ ratio stat ī hoc: quia talia duo cũ sint equalia bona cum sint īfinita sunt maius bonum. Sed vnum īfinitum nõ potest excedi. vt supra patuit cum sit cõtra rationem īfiniti. ergo. ¶ Si dicas q creatura τ deus sunt plura bona realiter distīcta. τ tamē creatura nihil bonitatis addit: ita q deus τ creatura nõ sunt maius bonum. Dicit q nõ est simile. Tum quia creatura nõ ē bonum equale deo Tum quia creatura eminēter pontinetur ī deo: ideo nõ addit aliquod bonum. ¶ Ibi ex comparatiõe īfiniti ad alia bona finita. hic arguit ex secũdo medio probãdo eãdem maiorem. τ probatio stat ī hoc: quia vnum īfinitum sufficiēter terminat depēdentiam omnium finitorum. patet. quia sicut depēdētia cuiuscũqz est ratiõe imperfectiõis: sic terminare depēdētiam nõ qualitercũqz: sed primo cõuenit alicui ratiõe perfectionis. summa autem perfectio quam impossibile est excedi est in vno īfinito intēsiue. Apparet etiam illa ma. de facto: q̄ vnica essentia terminat sufficiēter omnem depēdētiam cuiuscũqz depēdētis: quia tam illam que est ad primam causam efficiētem: ꝙ illam que est ad causam exemplarem τ ad primam finalem. patet ergo añs hoc. ergo nõ possunt eē plura īfinita: quia tũc essent plura primo terminãtia. τ sic vnum nõ terminaret primo sufficiēter: quia ipso remoto aliud posset terminare. hoc autem sufficiēter ostēsum est ī primo dist. 2. parte prima. q. 1. τ. q. 4. que est vlti. illius partis. vide ibi ¶ Ibi. Tertio probatur ma. specialiter ex ordine īfiniti ad intellectum τ voluntatem. Iste probatiões sunt clare hic τ superius adducte ī primo di. 2. q. de vnitate dei: τ ibi exposite: tamē etiam breuiter recitãtur hic. Ens infinitum ē obiectum primum itellectus īfiniti: τ hoc primitate pfectiõis quia ī se cõtinet perfectionem omnium obiectorum τ virtutem perficiēdi potētiam. Ex primitate adequationis: quia itellectus īfinitus nõ excedit illud nec exceditur ab illo. Et primitate virtutis: quia virtute eius oĩe aliud itelligitur. Sed addo minorem. s. sed eiusdē intellectus nõ possunt eē plura obiecta prima nec primitate adequatiõis: nec virtutis nec perfectiõis. De primo patet: quia tũc idem esset obiectum adequatum τ nõ adequatum: τ tũc potētia excederet illud ī operãdo. Nec secũdo: quia est impossibile q virtute. a. intelligat: τ virtute. b. itelligat. supple omnia: quia tũc. a. virtute. b. intelligeret. b. τ ecõuerso. b. virtute. a. itelligeret. a. τ ita circulatio: quia tũc vt alias probaui ī primo in. q. de vnitate dei. si. a. itelligit virtute. b. ipsum. a. ergo. b cõtinet virtualiter. a. τ si. b. intelligit ipsum. b. virtute. a. ergo. a. cõtinet virtualit̃. b. τ sic circulatio ī cõtinendo virtualiter q̄ ē simplicit̃ ipossibilis. Silit̃ idē intellect⁹ nõ põt virtute. a. τ. b. intelligere omnia: quia amoto. b. nõ intelligeret τ itelligeret: quia amoto. b. intelligeret stante. a. que omnia ostēsa sunt ī questiõe de vnitate dei. Nec tertio modo etiã idem itellectus summe potest quietari ī duobus ex equo: quia nõ habet pro obiecto quietatiuo illud quo circumscripto nihil minus quietaret̃: sed circumscripto vno adhuc esset ī alio summe quietatus. primitas eñ perfectiõis est primitas obiectiui beatifici τ quietatiui. ¶ Ibi. Confirmatur ista ratio quantum ad ma. τ mi. quia si sint plura infinita. s. a. τ. b. tunc idem intellectus diuinus posset intelligere. a. τ. b. actu comprehēsiuo cum sit formaliter infinitus. vnico aũt actu comprehēsiuo nõ possunt plura intelligi habētia distīctam infinitatem: quia vnum obiectum īfinitum intēsiue adequatur vnice comprehēsioni. ergo intellectus diuinus duabus comprehensionibus siue duobus actibus comprehēsiuis intelligeret. a. τ. b. vel ergo simul haberet duos actus comprehēsiuos eque perfectos: vel vnum post alium. que oĩa sunt impossibilia. ¶ Ibi. Secũda ratio pricipalis de cõmunicabilitate doc. format secũdam rationem pricipalem. qua probat q relatio originis nõ sit formalit̃ infinita. Et ratio stat in hoc perfectio simplicit̃ est pluribus communicabilis. Sꝫ relatio originis est simpliciter incommunicabilis. vt patuit supra. q. 2. cum sit proprietas psonalis: ergo nõ est formaliter infinita. Ma. patet per diffinitionē perfectiõis simpliciter

Ens īfinitũ est obiectũ primũ primitate pfectiõis intellect⁹ īfiniti: τ primitate virtutis τ adequationis.

citer datam ab Ansel.mono.15.que est declarata in primo
dist.2.parte.2.q.prima.vide ibi:tamen hic exponitur aliqua
liter ista litera:cum dicit ista diffinitio indiget duplici expo=
sitione:nō eñ intelligitur sic: ꝙ sit melius ipsum ꝗ sua ne=
gatio contradictoria:quia sic lapis esset perfectio simplicit:
cum sit simpliciter melior ꝗ sua negatio.melius est enim la
pidem esse ꝗ nō esse:sed intelligitur ibi.nō ipsum.pro quo=
cunqȝ sibi incompossibili etiam positiue. Item vt dixi perfe
ctio simpliciter excludit omnem imperfectionem absolute ⁊
includit infinitatem intensiuam.si illa est possibilis in entita
te:⁊ per cōsequens omne includēs imperfectionē aut limi=
tationem est simpliciter incōpossibile perfectioni simpliciter
⁊ cui repugnat infinitas nō est perfectio simpliciter.secūdo
requiritur siue intelligitur in quocūqȝ:nō pro quacunqȝ na=
tura:sed ꝓ quocūqȝ supposito nō intelligendo vt est talis
nature:vel talis:sed absolute accepto vt est tale suppositū
p̄scindendo rationem nature cuius est suppositū.vult dice=

Expositio diffinitionis pfectionis simpliciter

re breuiter ꝙ perfectio simpliciter est melior ipsa.s.simplicit
ꝗ suum incompossibile siue negatiuum siue positiuum:⁊ est
etiā melior cuicunqȝ supposito absolute.puta:vt est suppo=
sitū entis.quia si cui enti non repugnat perfectio simplicit:

Nota bene

quia tunc repugnaret omni enti:ita nec supposito entis pu
ta huic enti vt supposito entis nō repugnat. ¶ Et est sciē
dum ꝙ perfectio simpliciter si non repugnat alicui nature:
nec etiam supposito talis nature repugnabit. Et quia non
repugnat enti:ideo nec supposito considerato vt supposito
entis. Similiter quia nō repugnat substantie transcendēti:
ita nec supposito vt supposito talis substantie:quia vero re
pugnat substantie predicamentali cum sit limitata: ideo re
pugnat cuicunqȝ supposito talis substātie. Et similiter:quia
repugnat auro:ideo repugnat omni supposito vt supposito
auri. Et hoc est quod dicit patet:quia auro sic considerato
vt habet naturam auri:vel supposito considerato vt subsi=
stens in natura auri non est melius:non aurū ꝗ aurum:quia
incompossibile vt incompossibile non est alicui melius. de=
struit enim entitatem ipsius. non enim est melius lapidi vt
talis natura esse formaliter infinitū vel esse deum:quia hoc
est incompossibile lapidi:imo si esset deus destrueretur na=
tura lapidis.melius est ergo lapidi esse lapidē ꝗ nō lapidē
⁊ accipit nō lapis ꝓ quocunqȝ incompossibili siue negatiue
siue positiue. Dicit ergo Doct.ꝙ considerādo aurū vt talis
natura.ꝙ est melius aurum esse aurum:ꝗ quodcunqȝ incō=
possibile nature auri siue negatiuum siue positiuum. Sequi
tur. Est ergo intellectus propositionis iste.perfectio simpli
citer est talis que in quocūqȝ supposito absolute cōsiderato
sm rationem suppositi non determinando naturam (scilicet
cui repugnat infinitas) in qua vel cuius sit suppositū meli⁹
est ipsum ꝗ nō ipsum hoc est ꝗ quodcunqȝ incompossibile
sibi. Ex hoc sequitur propositū:ꝙ nulla perfectio simplici=
ter est formaliter incōmunicabilis cum sit melior ipsa in om
ni supposito absolute ꝯsiderato:ꝗ non ipsa.quia scilicet est
melius simpliciter suppositū quodcunqȝ puta entis vt ens
habere ipsam ꝗ habere suum incompossibile. ¶ Sequitur
probatio consequentie:quia quod est formaliter incōmuni=
cabile est formaliter incompossibile cuilibet alteri. conside=
rando etiam illud sub ratione suppositi.non includendo na
turā cuius est illud.probatur:quia quod repugnat alicui eo
vt sibi repugnat ipsum destruat vt sic.nō ideo melius ipsuȝ
ꝗ nō tale.quod autē est de se incōmunicabile repugnat cui
libet etiam sub ratione suppositi.ergo nō est melius illi etiā
vt consideretur sub ratione suppositi ꝗ non ipsum. si enim
incōmunicabile repugnat cuicunqȝ supposito etiam absolu
te considerato sequitur ꝙ non erit meli⁹ illi:quia repugnās
siue incompossibile alicui nullo modo est melius illi cū ipm
destruat vt supra patuit.ergo relatio originis cum sit sim=
pliciter incōmunicabilis non erit perfectio simpliciter. nec
per consequens formaliter infinita. ¶ Ibi. Tertio arguit.
Hic Doc.arguit ex tertia via scilicet incōpossibilitatis.⁊ ar
guit sic.perfectio simpliciter cuicūqȝ compossibili sibi in eo=
dem supposito necessario est eadem realiter.sic intelligen=
do ꝙ in abstracto accipiendo hoc. ⁊ illud. verum est dicere
hoc est illud. Sed relatio originis non est cuilibet sibi com=

Infinitum nec cōposi tū nec ꝯponibile alicui.

possibili in eodem supposito sic eadem. ergo.mi.patet quia
hec nō est vera generatio actiua est spiratio actiua que sūt
in eodem supposito. scilicet patre.maior patet dupliciter.
Primo inductiue: quia essentia diuina est paternitas: bo=
nitas:⁊ sic de alijs. ¶ Secundo patet ratione:quia infini=
tum non solum non est compositum:sed etiam omnino incō
ponibile cuilibet alteri.omne enim componibile potest esse
pars ⁊ per consequens excedi:quia totuȝ maius est sua par
te.Si autem aliquid compossibile sibi in codē supposito nō

eēt omnino idem sibi:tunc ipsum nō eēt omnino incompo=
nibile:quia tūc ibi eēt aliqua compositio saltem aliquo mo=
do actus ⁊ potentie. Et ꝙ sit idem in abstracto ꝓbat:quia
cum predicatio affirmatiua sit vera ratione idētitatis om=
nis illa erit vera abstracti de abstracto:vbi ꝑ abstractionē
nō tollitur ratio idētitatis. vbi autem per abstractiōem tol
litur ratio identitatis non est vera. Exemplum.hec est ve
ra:albedo est color:qȝ licet extrēa sint abstracta:nō tamen
sit abstractio nisi a subiecto alterius nature: ⁊ illō subiectū
non fuit p̄cisa ratio identitatis eorum.albedo autem ⁊ mu
sica nō habent identitatem nisi per accidens ratione subie=
cti:licet ergo hec sit vera:album ē musicum:pro tāto quidē
subiectum denominat ab vtroqȝ accidēte.tamē abstractio
ne facta ab illo subiecto qd̄ fuit ratio identitatis eorū.hec
est falsa:albedo est musica.patet ergo ꝙ p̄dicatio in abstra
cto vera est qn̄ extremorum est talis identitas ꝙ ꝑ abstra=
ctionem nō tollitur ratio idētitatis eorum. Modo quando
vnum extremum est infinitum per abstractionem a suppo=
sito nō tollitur ratio idētitatis ad ipsum:⁊ hoc cuiuscūqȝ cō
possibilis sibi in eodem supposito.⁊ ideo ꝓpter infinitatem
nō potest eē compossibilia in codē supposito nisi vera iden=
titate reali. ¶ Ex ista ratiōe patet generaliter ꝙ quedam

Singlaris doctrina vbi ꝙ ponderāda.

p̄dicationes in diuinis sunt vere:nō solum in concreto:sed
etiam in abstracto que nō sunt oppositi de opposito.quedā
vero in cōcreto licet non ī abstracto:quia non loquimur de
illis que neutro modo sunt vere vbi.s.extrema sunt opposi
ta:quia nec pater est fili⁹ nec p̄nitas filiatio. vbi autem ex
trema nō sunt opposita:sed cōpossibilia in codē supposito
ibi semꝑ ad minus est p̄dicatio vera in concreto:sicut pr̄ est
spirās:pater est ingenitus non autem in abstracto sicut pr̄
nitas est spiratio:⁊ tamē hec est vera:deitas ē paternitas.
deitas est spiratio:hoc nō est:nisi quia deitas ē formaliter
infinita:non autem paternitas nec spiratio:⁊ ideo abstra=
hendo a supposito deitatem cum semper maneat in ipsa ra
tio infinitatis semꝑ manet ratio identitatis simpliciter ad
paternitatem ⁊ spirationem : ⁊ ideo manet ratio veritatis
affirmatiue p̄dicatiōis in abstracto:sed paternitatem que
non est formaliter infinita abstrahendo a supposito nō ma
net ratio identitatis eius ad spirationem actiuam que etiā
non est infinita.hoc idem dico de essentialibus:vel quando
vtrunqȝ extremum est infinitum formaliter:vel alterum sal
tem.vnde iste sunt vere.bonitas est sapientia:bonitas ē pa
ternitas. ¶ Ibi.Circa tamen ma.istam quare predicatio

Tho. in p̄mo di.5.q.1. Henric⁹ quol.5.q.1

aliqua in abstracto in diuinis negatur puta ista paternitas
est spiratio. Hic recitat duas opiniones:quarum prima di=
cit ꝙ ideo paternitas ⁊ spiratio non p̄dicantur adinuicem ī
abstracto:quia differunt ratione. Et si dicatur ꝙ talis dif=
ferentia rationis non sufficit:quia bonitas ⁊ sapiētia secū=
dum hanc opi.ratione differunt:⁊ tamen conceditur ꝙ bo
nitas ē sapiētia.⁊ ecōuerso. Rñdent ꝙ sicut attributū boni
tatis nō est attributū sapiētie sic nec ī ꝓposito. Contra hoc
istat doc.qȝ attributū vt attributū dicit relationē rōnis.vt
ꝑȝ. Vñ ēt attributū nūerat:qȝ verū est dicere ꝙ attributū
sapientie ⁊ attributum bonitatis sunt duo attributa. ergo
secundum illud secundum quod est n meratio non est ver
dicere hoc est hoc:quia illud secundum quod fit numeratio
est ens rationis(⁊ non est inconueniens plura esse entia ra
tionis in diuinis ⁊ numerari)sed ꝓpter hoc non negat ista
sapientia est bonitas vt non accipitur sub ratione attribu
ti:sed secūdum rem vt sunt prime intentionis significata:li
cet ergo sint vere in nominib⁹ secūde intentionis vt ei po=
sui in p̄mo di.5.q.1.in nominibus tamē p̄me intentionis sūt
simpliciter vere ī abstracto quādo sūt idem realiter. Et sal

Varro li. p̄mo di.2.

tem vnum illorum sit formaliter infinitum. ¶ Secūda opi
nio aliter dicit ⁊ rationabilius ꝙ ideo hec nō est vera pater
nitas ē spiratio:quia differūt ex natura rei.⁊ hec distinctio
sufficit vt nō sit vera.⁊ quare distinguant ex natura rei.di=
cit ista opinio:ꝙ ideo est ꝓpter non infinitatem huius ⁊ il=
lius:quia si hoc vel illud esset infinitum nō esset talis distin
ctio:nec impediret talis predicatio. Aduerte tñ ꝙ ista opi=
nio bene dicit quātum ad hoc:quia distinguūtur ex natura
rei ⁊ vna illorum vel nulla illarum est formaliter infinita:
ideo vna non p̄dicat de alia in abstracto ⁊ in hoc cōfirmat
opi.doc.sed in hoc quod dicit ꝙ īfinitas est p̄cisa causa idē
titatis ex natura rei non concordat cum Doc.qui etiā vult
ꝙ licet aliqua distinguantur ex natura rei:⁊ vtrūqȝ vel al=
terum sit formaliter infinitum adinuicem possint in abstra=
cto predicari:⁊ patet de attributis que etiam formalit̄ di=
stinguuntur secundum ipsum.

Circa multa dicta in isto articulo insurgunt non

Dubia circa dicta hu

ius art. pri nulla dubia. Primum in hoc q plura equalia: quorum vnū
ma difficul non continet aliud eminenter. faciunt vnum bonū q̄ vnum
tas princi= illorum seorsum sumptum. instatur sic primo. & accipio albū
palis. cubitale intensum vt octo certū est q in qualibet parte erit
intensum vt. 8. & est diuisibile in partes infinitas: & diuidat
in mille partes. ergo ille erunt intense vt. 8. & per cōsequēs
sunt plura alba equalia: & tamen non faciunt albius. patet.
quia si vniuntur non erit totum albius neq3 perfectius. ergo
plura perfecta equalia in perfectione non faciunt perfecti⁹
¶ Secundo instatur specialiter de duobus infinitis intēsi=
ue: q non sint maius. patet. q2 sicut maius & minus in quā=
titate molis sunt passiones quantitatis finite: vt patet a.
Doc. in. 2. di. 1. q. 3. sic videtur esse in quātitate virtutis. s. q
magis & minus in perfectione sunt passiones quantitati vir
tualis finiti. si ergo essent plura bona infinita nō ꝓpter hoc
sequeretur q illa plura essent maius bonū q̄ vnum illorum
seorsum sumptum. ¶ Tertio instatur sic in simili quia hic
non sequitur (ponendo q reuolutiones solis & lune sint infi
nite sm numerum a parte ante ponendo mundum esse ab
eterno) reuolutiones solis sunt infinite: & in qualibet reuolu
tione solis sunt. 12. lune ergo reuolutiones lune excedunt re
uolutiones. solis. non sequitur: quia ille solis cum sint infi=
nite nō. possunt excedi: nec similiter sequitur reuolutiones
solis & lune sunt infinite seorsum accepte ergo in simul ac=
cepte sunt plures q̄ seorsum accepte. non sequitur. quia
si essent plures: tunc oporteret incipere a prima numerādo
que nullo modo est dabilis cum sint infinite. ergo sic erit di
cendum in ꝓposito de pluribus bonis intēsiue infinitis.
¶ Quarto instatur: quia supponitur in illo dicto. q plura
bona infinita essent maius bonum q̄ vnum infinitum bonū
hoc forte esset verum si ex duobus bonis intensiue infinitis
fieret: vel constitueretur vnum tertium bonum. Sed in pro=
posito diceretur: q si essent plura bona intēsiue infinita nul
lo modo essent ad inuicem vnibilia. imo simpliciter sic cōpos
Secunda sibilia & adinuicem repugnātia: & ideo absolute nō sequitur
difficultas sunt plura bona infinita ergo erit maius bonum vno bono
principalis infinito. ¶ Secundo principaliter dubitatur de hoc. s. q si=
cut dependentia quecūq3 est ratione imperfectionis sic ter
minare dependētiam nō qualitercūq3: sed primo competit
alicui ratiōe perfectiōis. summa aūt perfectio quā impossi
bile est excedi est in vno infinito intēsiue. Cōtra hoc instat.
Primo quia depēdere ad suppositū alterius nature est im=
perfectionis: vt patet a Doct. in tertio. dist. 1. q. 1. & tamē ter=
minare depēdētiam nature humane nullā perfectionem di
cit in verbo diuino: vt dicit Doct. vbi supra: quia tūc posset
esse noua perfectio in verbo qd̄ est impossibile. ¶ Secundo
si actu dependere dicit imperfectionē: & terminare primo p
fectionē ergo deitas vt actu terminat dependentiam crea=
Tertia dif ture: ad ipsam nouam dicit perfectionez qd̄ est impossibile.
ficultas ¶ Tertio principaliter dubitatur in hoc. s. q essentia diuia
principalis sufficienter terminat omnē depēdētiā causati ad causam p
ma. exēplati ad exēplar. primū finiti ad vltimū finē. Instat
q nō dependentiam causati: quia vt habetur a Doct. in. q.
9. quolibe. qd̄ est ratio formalis causādi est rō formalis ter
minādi modo essentia vt essentia nō est ratio causandi ali=
quid extra: cum vt sic agat per modum nature vt patet a
Doc. qui vult in. q. 14. quodl. art. 2. q essentia sub ratiōe es=
sentie nō possit mouere intellectum creatum: quia tūc mo
ueret necessario & per modum nature. ¶ Quod non termi
net depēdentiam creature vt exēplate: quia non est exēplar
nisi ratione idearū. ergo idee ipse primo terminat: vel taltē
sunt rationes terminandi. modo idee non sunt formaliter
essentia diuina nec etiā realiter cum ipse idee sint precise ob
iecta secundaria in esse cognito: vt patet a Doct. in pmo di.
Quarta 35. ergo. ¶ Quarto principaliter dubitatur in hoc q ens
difficultas infinitum est obiectum primum primitate adequationis in=
principalis tellectus infinitum statur. quia aut ponitur primum in mouē
& notanda do. aut in terminando. non secundo patet quia cognitio la=
pidis in intellectu diuino terminatur ad lapidem ergo nō se
cundo. Tum quia cognitio contingentis vt contingens nō
est ab essentia diuina. sed aliunde patet: quia essentia mo=
uet necessario: sed cognitio cōtingētium non est simpliciter
necessaria sicut nec ipsa contingentia: vt patet a Doc. in p=
mo dist 39. & in quolib. q. 14. artic. 3. Tum quia attributa cū
sint formaliter infinita. vt patet a Doct. in primo dist. 8. q.
3. ita moueret ad sui cognitionez sicut essentia qd̄ non videt
¶ Secundo arguitur: quia si infinitum intēsiue est obiectū
adequatum intellectus infiniti. ergo quot sunt infinita for=
maliter tot essent obiecta adequata: cōsequētia ē nota. Sz
de facto sunt plura infinita itēsiue ex natura rei formaliter
adinuicē distincta. ergo plura obiecta adequata intellectus
diuini: q autem sint plura patet a doc. in primo disti. 8. q. 3.
vbi vult q attributa vt formaliter infinita distinguātur for=
maliter & inter se & ab essentia diuina. ¶ Tertio instatur si
ens infinitum ē adequatum obiectum itellectus infiniti: sit
deus: tunc sic: aut deus ponitur sic obiectum sub ratione in
finitatis: aut sub alia ratiōe puta deitatis. Si primo. ergo
non ponitur obiectum sub ratione perfectissima nec sub ra=
tione quidditatiua. cuius oppositum tenet doc. Si secūdo.
ergo circunscripta īfinitate erit obiectum adequatum & vt Quita dif
sic non est infinitum. vt patet. ergo. ¶ Quinto principali= ficltas pri
ter dubitatur de hoc. s. q ideo infinitum ē ratio cognoscēdi cipalis.
omnia: quia ē ratio essendi. instatur primo: quia nō videtur
verum. s. quod ē ratio eēndi sit ratio cognoscendi. Tum q2
sol ē causa multorum: & tamē non ē causa cognoscendi illa.
vt patet: quia illa possunt habere notionem ꝓpriam. ¶ Se
cundo quia sunt multe cause causantes diuersos effectus
& etiam totales que nullo modo sunt causa cognoscendi.
¶ Tertio instatur: quia oporteret ꝓbare q īfinitū sit cau=
sa omnium intelligibilium: qd̄ forte via naturali nō posset o=
stendi: vt patet in theorematibus doc. & sic non sequeretur
q infinitum intensiue esset primum obiectum primitate vir= Sexta dif
tutis sicut ipse intendit ostēdere. ¶ Sexto principalit du= ficltas pri
bitatur de hoc. s. q vnica cōprehensio infinita & infiniti ade cipalis.
quatur vni intellectui infinito: & vni obiecto infinito: ita q
intellectus infinitus nō potest eodem actu comprehensiuo
cōprehēdere plura infinita: instatur sic: quia sicut eodem
actu comprehendit infinitum & omnia creata: sic videtur q
eodem possit plura infinita comprehendere: quia nō videt
eidem actui posse terminari ad plura infinita: quia vt sic nō
ponit dependere ab illis pluribus. ¶ Secūdo instatur: q2
sicut idem actus numero terminatur ad plura infinita for=
maliter distincta: ergo si illa eēnt realiter distincta similiter
posset ad illa terminari. ¶ Respōdeo ad omnes obiectio= Rñsio ad
nes. Ad primam cōtra primum dictum dico q nō faciunt obiectiōes
maius: neq3 perfecti⁹ intensiue: cum in toto albo sit tm̄ vn⁹
gradus intensionis & accidit sibi sic diuidi in partes itegra
les: & q̄uis quelibet pars vt diuisa sit intensa vt vnum: ta=
mē omnes partes vnite non faciūt maiorem intēsionē. Et
de hoc vide que dixi in dubijs sup secūdo di. 2. q. 9. ¶ Ad
secūdum & alia sequētia que habēt virtutem in hoc q ma=
ius & minus sunt passiones quātitatis finite, ¶ Dico bre=
uiter q philosophus precise loquitur de predicamēto quā=
titatis: quia proprie equale & inequale maius & minus sunt
passiones quātitatis finite: quia inter illa erit aliqua ꝓpor
tio. Sed non ē sic in quātitate virtutis in qua nō attēditur
maius vel minus: sed magis ratiōes. Dico secūdo q doct.
absolute loquitur q duo bona formaliter infinita sunt sim=
pliciter magis bonum: & si forte non sit proportio aliqua.
¶ Ad vltimum dico q intelligitur de bonitate entis. s. q in
entibus est simpliciter maius bonum duo entia formalit in
finita q̄ vnum illorum tm̄: licet sint incompossibilia. Si=
cut due species sunt magis bonum in entibus q̄ vna tm̄: q2
maior perfectio in vniuerso. ¶ Ad primum ꝯtra secūdum
dictum dico primo q doc. ꝓprie loquitur de dependētia es=
sentiali qualis ē causati ad causaz exemplati ad exemplar
finiti ad finem: sed non est proprie depēdētia eēntialis na=
ture ad suppositum. ¶ Dico secūdo posse terminare dicit
perfectionez: sed actu terminare nullam perfectionem dicit
sicut posse creare dicit perfectionem: sed actu creare nullā
dicit. ¶ Dico ergo q verbum ratione alicuius perfectiōis
cōmunis tribus personis habet. vnde potest terminare de
pēdētiam nature humane ī vnitate suppositi. Et p hoc pa
tet ad secūdum. ¶ Ad primum cōtra tertiū dictum. Dico
q cōclusio doc. intelligitur de infinito realiter & non hz hic
distinguere ī illo prio que sit ratio immediata causandi vel
terminādi. sufficit eñ q idē realiter terminet: licet ergo vo
luntas entis infiniti sit ratio formalis causandi: tm̄ est cadē
perfectio realiter & hoc sufficit. vt pz a doc. in simili. q. 14.
quol. artic. 3. ¶ Ad secūdum dico q hic in proposito accipi
tur causa exemplaris pro mēsura perfectionali: & sic oīa
entia a pfectiōe diuina dicūtur exemplata: secūdum q ma= Quō obie
gis & minus appropinquāt secūdum suas perfectiōes eēn= cta cogni=
tie hoc patet a doc. in. 4. di. 12. pōt ēt dici q obiecta cogni= ta pñt dici
ta dicūtur exemplata pro quāto sic depēdeat ab actu itel= exēplata.
lectus diuini & p hoc creature magis dependent ab intelle
ctu diuino &c. ¶ Ad primum cōtra quartum dictum. Dico
q intelligitur de primitate adequatiōis in mouēdo (& for=
te etiam in terminādo: quia non terminatur ad obiectū. ex=
tra vt patet. q. 14. quol. vide ibi). ¶ Cum arguitur de co=
gnitiōe cōtingentis. ¶ Patet respōsio ex hiis que dixi ī p=
logo. q. 1. & in pmo di. 39. quia posita determinatiōe cōtr.=

gētis essentia diuīa necessario causat notitiā illoꝝ ⁊ ideo
di illa cognitio non simpliciter necessaria: q̄a necontingēs
sed posito cōtingenti sm determinationem diuine volūta-
tis ponit ab essentia notitia eius. De hoc vide que speciali-
ter dixi in pma q. prologi. ¶ Ad secundum dico ꝙ non est
inconueniens ponere plura sic solum formaliter distincta:
sed esset inconueniens si essent realiter distincta. De hoc tñ
vide singulares difficultates in .q.1. prologi. ⁊ .q.3. ¶ Ad
tertium dico ꝙ ponit obiectum adequatū sub rōne deitatis
que tñ habet infinitatem intensiuam vt cōditionem obiecti:
vt dixi in pmo. art. ¶ Ad pmum contra quintū dictū. Di-
co vt dixi in prologo. q.3. rñdēdo ad obiectiões Gregorij de
ari. ⁊ Gul. Ochā. intelligitur eñ de causa precisa ⁊ adequa
ta sicut subiectum continet passionem vel de cōtinētia vir
tuali: ita ꝙ contineat sm totam entitatem: vt exposui in pri
mo. di.3. q.1. ⁊ in .2. dist.3. vide ibi multa bona. Et p hoc pa-
tet responsio ad secundum. ¶ Ad tertium dico ꝙ doct. hic
supponit primum esse causam omnium. de quo vide in pri-
mo. di.2. q.1. ⁊ di 8. q. vlt. et in .2. di.1. q.1. ⁊ dist.37. ⁊ in quo.
q.7. ⁊ alibi. ¶ Ad pmum cōtra sextum dictū dico breuiter
ꝙ ideo idem actus comprehensiuus non posset esse plurium
infinitorū non rōne terminatiōis: sed q̄a necessario ab vtro
qȝ dependeret: vel si tñ ab vno dependeret: tunc illud neces
sario contineret virtualiter aliud infinitum. vt dixi in pmo.
di.2. q. de vnitate dei. vide ibi. ¶ Posset etiam forte dici ꝙ
non posset terminari nisi ad vnum illorum propter adequa
tionem: nec est simile ꝙ simul terminetur ad deum ⁊ creatu
ram: quia precise adequantur deo ⁊ nullo modo creature:
imo creatura nihil pfectionis addit: vt supra patuit.

quare act⁹ cōprehēsiuus nō possit esse plurium infinitorum.

¶ Ad secundum patet ꝙ loquitur tñ de vno infinito rea-
liter ⁊ non formaliter ⁊c.

Circa tertium articulum in quo mouentur dubia

Terti⁹ articul⁹ in q̄ sꝫ mouent dubia.

Et arguit doc. quadrupliciter probando ꝙ relatio originis
sit formaliter infinita. Et primo sic arguit: generatio diuīa
est incōprehēsibilis ab omni intellectu creato: ⁊ solū ab intel
lectu infinito comprehensibilis: ergo est formaliter infinita:
antecedens patet Esaie.53. Generationem eius quis enarra
bit. ⁊c. Vñ Hiero. ⁊ Aug. concludunt ꝙ sit incōprehēsibilis
consequentia probatur: quia solum formaliter infinitum est
incomprehensibile ab intellectu creato. ¶ Respondet doc.
primo. premittendo vnum. secundo ad formam argumēti.
Premittit eñ ꝙ q̄n alicuius intellectus est aliqđ primum ob
iectum primitate virtutis per illud quodlibet aliud obiectū
intelligitur sm ordinem quem vnūquodqȝ obiectū habet ad
illud primum. Exemplum q̄n alicuius intellectus est aliqđ
primum obiectum primitate virtutis imediatius intelligit
virtute eius illud quod est per se idem illi q̄ȝ illud quod est
per accidens idem illi. Nunc autē intellectus diuini est om
nino idem obiectum primū primitate virtutis et adequatio
nis: sicut tactum est: essentia. s. sub ratione essentie: nullum
ergo personale est illi intellectui hoc modo obiectum primū
propinquius tñ est primo obiecto q̄ȝ aliquod creatuȝ p quā
to est idem obiecto primo. ⁊ ideo propinquius in entitate et
per consequens in cognoscibilitate. Hoc premisit doc. quia
ex quo sola essentia diuina est primum obiectum primitate
virtutis: ac per consequens omnea etiaȝ relationes diuine
cognoscuntur virtute eius ⁊ requiritur ꝙ ipsa relatio nullā
virtutem habeat respectu sue cognoscibilitatis. Ad formā
argumenti dicit ꝙ si generatio esset incomprehensibilis pro
pria incomprehensibilitate: ꝙ etiam esset infinita propria
infinitate. sed non est sic incomprehensibilis. ¶ Posset ta-
men ista propositio scilicet est incomprehensibilis ab intel-
lectu creato habere multiplicem sensum. s. vel quia ratio for
malis cognoscendi eam est incomprehensibilis. scilicet essē-
tia vt essentia. ⁊ sic posset dici incomprehensibilis principia-
tiue. s. quia principium cognoscendi eam est incomprehen-
sibile. Et addit ꝙ ipsa generatio nata est primo intelligi p
essentiam tanq̄ȝ per obiectum primum: tam ab intellectu di
uino q̄ȝ beato. Vel etiam posset dici incomprehensibilis q̄ȝ-
tum ad illud quod includit: quia generatio includit cōicationē
ēntie que fit per ipsam: vel per naturā persone ad personā
¶ Ibi. Contra istas rationes arguitur. Hic doc. non impro-
bat istas rōnes in se: sed q̄a nō sunt ad ppositū: q̄a genera
tio vt generatio formaliter sumpta est incōprehēsibilis. Re
spōdet doc. ꝙ cōprehēsibile intellectui finito necessario est
finitum ⁊ incomprehēsibile nō est finitum: ⁊ sic concedit ꝙ
generatio non sit finita: ⁊ tñ vltra non sequitur: nō est finita
ergo est infinita: vt patet in primo. dist.8. q.2. respōdendo
ad principalia argumēta. Et addit doc. vnū ꝙ ad hoc vt sit
ista vera: qđ est incōprehensibile ab intellectu creato est in-
finitum: requiritur ꝙ incomphensibile nō solum intelligatur
negatiue: quia. s. non pōt comphendi: sed ꝙ etiam intelliga
tur cōtrarie. s. ꝙ incomphensibile habeat quātitatē virtua
lem excedentem omne comprehensibile sic nō est in pposi
to ⁊c. ¶ Secūdo principaliter arguit doct. ꝙ omnis actio
adequata pncipio ⁊ terminō formaliter infinitis ē infinita:
aliter nō esset adequata: sed generatio adequatur memo-
rie: vt pncipio formaliter pductiuo ⁊ formaliter infinito: q̄
etiam memoria est terminus formalis generatiōis. vt pro-
bat doc. in pmo di.5. q.2. ⁊ ꝙ sit adequata. patet in .q.2. vbi
probatur ꝙ nō pōt esse nisi vnica: imo sic illa sola est ꝙ si il-
la pse nō esset nulla alia posset esse. ¶ Respondet doc. ꝙ
maior est vera de adeq̄tione secūdum quātitatem virtutis
nō autem de adequatione secūdum pportionem: ⁊ hoc mo
do generatio adequatur secūdum pportionem: q2 sibi sum
me pportionatur. ⁊ in tñ sibi pportionatur saltem extensi
ue ꝙ nulla alia pōt esse: nullo tamē modo pportionatur in
tēsiue: cum nullam pfectionem formalem dicat. ¶ Tertio
arguit pncipaliter. quod est ratio subsistendi est ratio pfe-
ctissime essendi: ⁊ per cōsequens formaliter infinitum: sed
relatio originis ē ratio pfectissime subsistendi. ergo. ¶ Re
spōdet doc. ꝙ subsistere in diuinis pōt accipi vel pro per se
esse communicabiliter tamē: vel pro per se esse incōmunica
biliter: pmo modo est formaliter infinitum: sed nō secundo
modo. ⁊ relatio originis est ratio subsistendi tñ secūdo mo
do. ¶ Quarto ⁊ vltimo arguit. Sicut intellectus diuinus
nō est formaliter infinitus: nisi quia ē idem ēntie diuine: q̄
pmo est infinita: sed paternitas est eadem illi: ergo erit simi
ter formaliter infinita. ¶ Respōdet doc. negādo ꝙ talis idē
ptitas sit pcisa causa infinitatis: sed bene est ratio sufficiēs
omni ei cui formaliter nō repugnat infinitas. formalit̄ au-
tem repugnat relationi ⁊ nō intellectui. ¶ Et si queratur.
quare infinitas est compossibilis vni ⁊ nō alteri? Dicit doct.
ꝙ similiter potest queri quare paternitati repugnat cōmu-
nicabilitas: ⁊ intellectui nō. Non ē alia ratio nisi quia forma
liter hoc est hoc: ⁊ illud est illud. Et dicit sic doc. pmum om
nino in diuinis vt tactum est in pma. q. est essentia: vt essen-
tia. que secūdum Dam. est pelagus ppter pprehensionem
omnium pfectionum diuinarum. Ipsa eñ est infinita nō tñ
intēsiue in se: sed etiā virtualiter pmo ⁊ per se cōtinēs om-
nia intrīseca. quodcūqȝ autem aliud cōtinet p identitatē
alia: sed nō pmo omnia: quia nec a se: sed virtute essentie: a
qua etiam habet suam infinitatem. Videtur ergo ꝙ essen-
tia habeat infinitatem: ⁊ formaliter: ⁊ ppriam: ⁊ pmam: q2
a se: quia respectu omnium dicitur pelagus: quia omnē per
fectissime ptinet entitatem intrīsecam: vt possibile est eam
cōtineri i vno formaliter. Ab hac autem pma sicut licet lo-
qui emanāt omnia ordinate. pmo quidem intrīseca ēntia-
lia que nō dicūt respectum ad extra. secūdo notionalia. ter
tio ⁊ vltimo creata siue extrīseca: ⁊ quodlibet emanās reci
pit illud pfectiōis ab ea cuius est capax si sibi nō repugnat
⁊ illius recepti causa quasi effectiua ⁊ primaria ē infinitas
essentie: causa autem siue ratio formalis illius recepti ē en
titas propria ⁊c.

Essentia diuīa non solū ē infinita intēsiue sꝫ et virtualiter pmo.

Ad argumentum principale. Doc. arguit in pri
cipio. q. Ibi ad oppositum. ⁊ ratio stat i hoc. ens diuiditur
per finitum ⁊ infinitum: ⁊ relatio originis nō est finita: quia
finitum nō potest eē realiter idem infinito. relatio originis
ē idem realiter infinito. ergo. ¶ Respōdet assignādo ratio-
nem: quare relatio in diuinis nō dicatur nec finita: nec infi-
nita. Infinitas eñ dicit totalitatē. vt patuit in pmo art. ⁊ p
oppositum suo modo finitas dicit partialitatem: omne eñ
finitum vt tale minus est infinito vt tali. Cui ergo repugnat
esse pars: vel realiter excedi ab aliquo: ei repugnat esse fini
tum. Nūc autem paternitati huic repugnat esse pars diui-
nitatis illo modo: vel excedi a diuinitate: quia ppter infini-
tatem paternitas cum sit compossibilis sibi i eodem suppo
sito: est simpliciter idem sibi: ⁊ per cōsequēs realiter excedi
nō potest nec est pars nec habet rationem partis: nō est er
go finita nec infinita sicut pmo probatum est: quia sicut fini
tum habet ratiōem partis suo modo: ita infinitum habet ra
tionem totius hoc modo. s. ex plenitudine quātitatis virtua
litatis sue mēsurās omē aliud vt maius per accessum ad i-
psum ⁊ mīn⁹ per recessum: sed nec paternitas habet ratio-
nem totalitatis: quia mēsuratio secūdum gradum quendā
perfectiōis stat ad aliquod primum i ordine mēsurandi qđ
est essentia absoluta. Dicit ergo ꝙ paternitas: nec ē forma
liter infinita: nec formaliter finita. Et cum arguitur ex diui
siōe entis i ens finitum ⁊ infinitum. Dicit doc. ꝙ hec diuisio
est diuisio entis quanti: q2 sicut secūdum philosophum primo

Ad argumētū pncipale.

Quare relatio i diuinis nō dicatur finita nec infinita.

phy.t.c.15.finitū ꝛ infinitū quātitati cōgruūt: qḋ est verū
de finito ꝛ infinito ꝓprie: ꝛ de q̄titate proprie accepta: ita
etiā extēsiue loquēdo finitum ꝛ infinitum vt sunt passiones
entis cōueniunt precise enti quanto in se habenti quātitatē
aliquā ꝑfectionalē: talis autē quātitas nō cōuenit entitati
nisi que pōt esse ꝑtialis vel totalis inter cēntias: quātitatē
eīn comparatā ad aliam statum oportet excedere vel excedi
ꝛ esse ꝑtiale vel totale: sicut hic loquimur de ꝑtiali ꝛ totali:
paternitas autē vt paternitas nō pōt esse inter entitates:
nec ꝑtialis: nec totalis. ❡ Addit doc. duas alias rat ones
Primo dicit ꝙ quātitas virtualis nō ꝯuenit nisi entitati qd
ditatiue: vt. s. distīguit̄ ab entitate hypostatica et per cō=
sequens nec finitas: nec infinitas. supple cōueniunt entita
ti hypostatice. Ista autē entitas licet sit in se quodāmodo
quiditatiua: tn̄ vt est talis est tn̄ hypostatica. ❡ Secunda
respōsio dicit ꝙ q̄titas virtualis nō cōuenit nisi entitati ab
solute. ❡ Sed iste due rn̄siones concedūt aliqua dubia de
entitate hypostatica ꝛ entitate relatiua. s. ꝙ non habeant
quantitatē virtualē. Prima eīn ab entitate hypostatica ne
gat quantitatē virtualē. Secūda negat relatiuā. ❡ In isto
arti. ad maiorē declarationem ist̄e dubitatur contra aliqua
dicta in isto arti. ❡ Primo ergo dubitatur in hoc qḋ dicit.

Contra dicta singularissime difficultates. Prima principalis contra primū dictum.

s. ꝙ relatio originis non habeat propriā incōprehēsibilitatē
ꝛ instat̄ ostēdēdo ꝙ habeat propriā incōprehēsibilitatē. insta
tur sic primo qḋ habet ꝓpriā entitatē habet propriā cōpre
hēsibilitatē: vel incōprehēsibilitatē: sed paternitas habet ꝓ
priam entitatē. ergo. Maior est nota: q̄a cōprehensibilitas
vel incōprehēsibilitas sequitur entitatē. ideo vel tale ens est
incōprehēsibile: vel cōprehēsibile. qua est tale ens quidita=
tiue. Minor patet: quia paternitas formaliter positiue di=
stinguit̄ ab essentia: ergo dicit distinctam entitatē formalit̄.

Secunda difficultas minꝰ principalis.

❡ Secundo istat̄: qḋ habet propriam intelligibilitatem ha
bet propriam cōprehēsibilitatē vel incōprehēsibilitatē. Sz
paternitas habet ꝓpriā intelligibilitatē. ergo ꝛc̄. Maior
patet quia cōprehēsibilitas vel incōprehēsibilitas sequitur
intelligibilitatē. mi. patet q̄a intelligibilitas sequitur entitatē

Tertia difficultas.

vt conceditur. ❡ Tertio instat̄ q̄a. a. dr̄ cōprehēsibile ab in
tellectu. b. q̄ pōt elicere actū quo pōt intelligere. a. quantū
est intelligibile: vt puta si. a. sit intelligibile intellectiōe: vt.
8. ille actus intelligēdi vt. 8. diceret̄ actus cōprehēsiuus ip
sius. a. ꝛ si non pōt elicere actū vt. 8. tunc talis intellectus
nullo mō comprehenderet. a. Sed paternitas vt distincta
ab essentia est sic vel sic intelligibilis: puta intellectione vt.
9. vel vt 8. ergo si ab intellectu creato non pōt cōprehēdi.
sequitur ꝙ erit incomprehensibilis vt distīcta formaliter ab
essentia: ergo vt sic habet propriam incōprehensibilitatem.

Quarta difficultas

❡ Quarto instatur sic: p̄nitas vt formaliter distincta ab
essentia diuina cōprehēdit̄ ab intellectu diuino: habet pro=
priam ꝛ distinctam cōprehēsibilitatem: quia propriam enti
tatem: ergo respectu intellectus qui nō pōt cōprehendere
habet ꝓpriā incōprehēsibilitatē: quia cōprehēsibile ꝛ incō=
prehēsibile sunt opposita circa idē. ❡ Secundo principalit̄

Secunda difficultas principalis cōtra secūdum.

dubitat̄ de hoc qḋ dicit. s. ꝙ relatio originis nō pōt cōprehē
di ab intellectu creato: instatur ꝓbādo ꝙ possit cōprehēdi.
Et primo sic: si nō pōt cōprehēdi: aut est rōne ꝑfectiōis: aut
rōne iꝑfectionis: nō videt̄ aliud mēbrū dādū. Dicimus eīn
ꝙ cēntia diuina nō pōt ꝯprehēdi ab intellectu creato: q̄a est
formaliter īfinita. Nō rōne ꝑfectiōis. patet q̄a nullā forma
lit̄ dicit ꝑfectionē: vt patet. Nō rōne iꝑfectiōis: q̄a nullā ne

Secunda difficultas minꝰ principalis.

cessario dicit imꝑfectionē. ❡ Scḋo istat̄ sic: ille itellectꝰ ꝯprehē
dit. a. q̄ elicit actū adeq̄tū ipsi. a. Sz itellectꝰ creatꝰ pōt eli=
cere actū adeq̄tū relatiōi originis: ptz q̄a nō ē intelligibilis
actu formaliter īfinito. ita ꝙ necessario req̄rat talē actū: cū
nec ipsa sit formaliter īfinita: sed itellectui creato nō repu=

Tertia.

gnat elicere actū nō formaliter īfinitū. ergo. ꝛc̄. ❡ Tertio
instat̄ q̄a deꝰ pōt cāre in itellectu creato actū quo ꝯprehē
dat p̄nitatē diuinam. ergo absolute nō repugnat intelle=
ctui creato cōprehēdere illā: antecedēs patet: q̄a ille actus
cōprehēsiuus nō erit necessario infinitꝰ: q̄a nec obiectū ad

Quarta.

qḋ terminat̄ est formaliter infinitū. ❡ Quarto instatur: q̄a
intellectus btūs distinctissime ītuet̄ illā ꝛ sm̄ oēm cōditio
nē eiꝰ: ergo itellectus creatus btūs cōprehēdit illā. cōseque
tia est nota: antecedēs similiter ptz: q̄a ꝑfecte intuet̄ totam

Tertia difficultas principalis contra tertiū dictuz.

trinitatē ergo distinctissime. ❡ Tertio principaliter dubi=
tat̄ in hoc. s. ꝙ incōprehēsibile contrarie includit formaliter
quantitatē virtualē excedētem oē cōprehēsibile. Cōtra in=
statur sic. Primo. quia tūc in diuinis erūt plura incōprehēsi
bilia cōtrarie: quia plura formaliter infinita: ꝛ tunc sequitur ꝙ
ab intellectu īfinito nō poterūt simul cōprehēdi. Et arguo
sic: intellectus diuinꝰ nō pūt eē plures actꝰ cōprehēsiui: nec
realiter: nec formalit̄ distincti. vt ēt ptz a doc. in pluribꝰ lo=
cis. Sed singulū infinitū ē cōprehēsibile ꝓpria cōprehēsibili
tate: cū icludat ꝓpriā q̄titatē v̄tualē excedētē oē ꝯprehē
sibile finitum: ergo intellectus īfinitus respectu alterius ꝛ

Quarta.

alterius infiniti habebit alium ꝛ alium actum cōprehēsi=
uum saltem alium formaliter. ❡ Quarto principaliter du=
bitatur de hoc. s. ꝙ essentia diuina vt essentia est primū ob
iectum tam intellectus diuini: q̄ intellectus creati beati.

Quinta.

❡ Quinto dubitatur de hoc. s. cēntia diuina nō posset plu=

Sexta.

ribus suppositis: nisi esset infinita. ❡ Sexto dubitat̄ ī hoc
. s. communicabile in diuinis intelligitur nō quasi subsistēs:
sed quasi inherēs subsistēti ꝛ quasi modū inherēs: ꝛc habens

Septima.

❡ Septimo dubitatur in hoc. s. ꝙ sola idētitas cum cēntia
diuina nō est ratio sola habēdi infinitatē formalit̄ illi quod
est sic idem: sed bn̄ est ratio sufficiēs habēdi infinitatem for

Octaua.

maliter oīni ci cui nō repugnat formalit̄ infinitas. ❡ Octa
uo dubitatur in hoc. s. p̄nitati repugnat eē pars vel qua=
si pars (accipiēdo partem pro minus ente) quia realiter re

Nona.

pugnat sibi excedi vel posse ab aliquo excedi. ❡ Nono du=
bitatur de hoc. s. ꝙ finitum ꝛ infinitum precise diuidūt ens

Decima.

quātum habēs quātitatem ꝑfectionalem aliquam. ❡ De=
cimo dubitatur in hoc ꝙ entitas quāta necessario est vl̄ en
titas partialis: vel entitas totalis iter cēntias: ꝛ sic pater

Obiectiones cōtra infra dicta

nitas diuina nō est entitas: nec partialis: nec totalis inter
essentias. ❡ Instatur cōtra quartum dictum: quia si essen
tia vt essentia est obiectum primum intellectus beati. sequi

Cōtra q̄rtū dictum.

tur primo: ꝙ mouebit itellectum creatum necessario ꝛ p mo
dum nature. patet. quia cēntia vt cēntia nō potest mouere
nisi per modum nature. vt patet a doc. in primo di. 7. ꝛ. 13.
ꝛ in quol. q. 14. arti. 2. Sed est ipossibile ipsam mouere pos
se per modum nature aliquem intellectum creatum. vt pa=
tet a doc. in primo. ꝛ in quol. ❡ Secundo sequit̄ ꝙ quilibet
beatus eque perfecte ꝛ eque intēse videbit essentiam. pa=
tet. quia vt sic mouebit itellectum necessario ꝛ per modum
nature. ꝛ per cōsequēs perfectiori modo quo poterit: quia
causa agens necessario ꝛ per modum nature nisi sit impedi
te semper ꝓducit effectum perfectissimum quem potest vt
patet a doc. in primo di. 3. q. 2. ꝛ. q. vlti. di. 8. Sequerentur

Cōtra q̄ntum dictū.

etiā plura alia inconuenientia q̄ ꝑ nunc transeo. ❡ Insta=
tur contra quintum dictum principale respondendo ꝙ es=
sentia diuina sit communicabilis etiam circumscripta infini
tate intensiua. ꝛ arguo sic. Primo. Omnis quidditas ē plu
ribus communicabilis. vt patet a doc. in primo di. 2. parte.
2. q. 1. ꝛ di. 26. Sed quia posset esse difficultas de relationi
bus originis: an dicant quidditatem. vt supra patuit ī si. q.
ꝛ specialiter in primo di. 25. ꝛ vide que ibi notaui. ꝛ di. 26.
ideo ad euitandam hāc difficultatem facio hanc maiorem.
. s. Omnis natura cui formalit̄ non repugnat perfectio sim
pliciter est vere communicabilis: sed natura diuina circum=
scripta infinitate est natura cui formaliter nō repugnat ꝑ=
fectio simpliciter: ergo ma. est doc. in primo di. 2. ꝛ. 6. ꝛ ali=
bi. ❡ Secundo instatur sic. natura perfectissima est cōmu
nicabilis: sed natura diuina sub ratiōe qua hec natura etiā
circumscripta infinitate est perfectissima. ma. est doct. in pri
mo di. 2. parte. 2. q. 1. mi. patet a doct. in prolo. q. 3. vbi vult
ꝙ ratio perfectissima est deitas vt deitas. ꝛ hoc idem in. 3.
di. 25. ꝛ. 27. ❡ Tertio instatur. quia sicut passio est cōmu
nicabilis: quia natura cuius est: est cōmunicabilis. sic gra=
dus intrinsecus nō videtur communicabilis nisi natura cu
ius est sit cōmunicabilis. ꝛ patet similitudo. quia vtrūq̄ se
quitur naturam Si ergo īfinitas sit communicabilis: a for
tiori natura cuius est erit communicabilis: ꝛ prīo cōmuni=

Cōtra sextum dictū.

cabilis. ❡ Instatur contra sextum dictum principale. Et
ostendo ꝙ nullo modo communicabile ī diuinis aliquo mo=
do se habeat per modum inherentie. Primo. quia oīns im
perfectio vel quasi imperfectio neganda ē simpliciter a di=
uinis. vt patet a doct. in primo di. 5. q. 2. vbi negat omnem
materiam vel quasi materiā: cum sonet quasi imꝑfectionē.
❡ Secundo quia doc. in prīo di. 5. q. 2. ꝛ di. 26. dicit ꝙ ꝓ=
prietas diuina nullo modo est actus essentie: sed magis es
sentia est id quo ꝓprietas est: ergo sequitur ꝙ essentia nul=
lo modo sit quasi inherens. ❡ Tertio instatur: quia prope=
tas est magis inherens nature: ꝛ nullo modo econtra dici=
tur natura īherere vel quasi īherere: hoc patet. quia etiam
in nobis hecheitas dicitur nature inherere vl̄ quasi inhere
rere: ꝛ si distingueretur realiter vere inhereret: sic videt̄ de
proprietate diuina. ❡ Quarto instatur. quia inherens vel

Cōtra septimum dictum.

quasi inherens habet rationē posterioris respectu illius cui
inheret vel quasi inheret. ❡ Contra septimum dictum in=
stat̄ probando ꝙ identitas non sit ratio quare bonitas di=
uina sit formaliter infinita. Et primo sic instatur: quia iden
titas inter aliqua necessario presupponit extrema iter que

sit identitas:ergo aliqñ preintelliguntur deitas et bonitas ergo in illo priori erit infinita:cũ sit gradus intrinsecus ꝛ idẽtitas sequitur gradũ intrinsecũ. 2°. instat qꝛ doc. vult ꝙ essentia vt infinita idẽtificat sibi omnia que quasi ab ipsa pullulãt vt pꝫ in pñti.q. ergo prius pullulant attributa vt infinita ꝙ sibi idẽtificet illa. ergo idẽtitas non est ratio quare bonitas sit formaliter infinita.

Contra octauum dictum.

¶ Contra octauum dictum ꝛ ꝓbo ꝙ paternitas formaliter accepta sit quasi pars:pꝫ:qꝛ ipsa cũ nõ sit formaliter infinita erit minus ens: patet. qꝛ o[illegible]s entitas alteri ꝯparata aut erit equalis: aut minor: aut maior:sꝫ pñitas nõ est equalis:nec maior:ergo minor: ergo p rõnem doc. hẽbit rationem partis vel quasi partis. 2° instat cũ nõ repugnat excedi: vel quasi ab alio excedi: ei non repugnat esse ps vel quasi pars:hoc pꝫ p rõnem doc. Sed paternitati nõ repugnat formaliter excedi a deitate: pꝫ: qꝛ formalr infinitum necessario excedit in entitate omne nõ formaliter infinitũ.

Cõtra nonũ dictum.

¶ Cõtra nonũ dictũ alias exposui in 2° ꝛ exposui quõ ista diuisio debeat itelligi: ꝛ an relatio realis i creatur, sit ꝗta sm ꝗtitatem perfectionalẽ. Vide ibi.

Cõtra decimum dictum.

¶ Contra decimum pro nunc non insto:sed relinquo ingenio altiori ꝛ acutiori discutiendum subtiliter ꝛc.

Rñsio ad obiectiões. Ad primã ꝯtra primũ dictum.

Respondeo ad omnes obiectiones et primo ad illas que sunt contra primũ dictũ. Et pmitto vnũ s. ꝙ incõprehensibile ab intellectu creato põt intelligi tripl'r. primo positiue ꝛ ꝯtrarie ꝛ sic ens formaliter īfinitũ dr incõprehensibile. 2° negatiue tñ:vꝫ ꝙ sit talis entitas ꝗ ꝛ si in perfectione nullũ ꝯprehensibile excedat tñ est talis entitas ꝙ repugnat intellectui finito posse euꝫ ꝯprehendere. 3° qꝛ est talis entitas que nec in se formaliter potest mouere intellectuꝫ. nec aliqd creatum potest ꝯtinere notitiã illius.

Incõphẽsibile ab intellectu creato tripl'r.

primo mõ:nulla relatio originis est incõprehensibilis: sed bñ 2° ꝛ 3° mõ. ꝛ si negetur secundus modus. tertius tñ negari nõ põt: hoc pmisso dico ad primã ꝙ pñitas ex quo hꝫ ꝓpriaꝫ entitatẽ ꝙ etiã hꝫ ꝓpriã icomphensibilitatẽ saltẽ 2°. sed primo ꝛ 3° nullo mõ hꝫ ꝓpriã incomphensibilitatẽ:vt pꝫ.

hẽt ꝓpriaꝫ intelligibilitateꝫ põt tripl'r intelligi.

¶ Ad scdꝫ dico ꝙ hẽt ꝓpriam intelligibilitatẽ põt pariformiter itelligi tripliciter. sicut etiã incõprehensibile:primo ꝙ dicatur ꝓpria.qꝛ excedit oẽ intelligibile. 2°: ꝓpria:qꝛ talis intelligibilitas sollilli formaliter ꝯuenit. 3° qꝛ põt sola mouere ad sui intellectionem:nec primo:nec tertio mõ relatio originis hꝫ ꝓpriã intelligibilitatẽ. Sed bñ scdo mõ qꝛ ꝛ ꝓpriã terminationẽ:qꝛ forte nulla alia entitas põt terminare notitiã: puta paternitatis:sed sola pñitas terminat. Et sic p oppositũ ꝯcedo ꝙ nec primo:nec tertio mõ hꝫ ꝓpriaꝫ incomphensibilitatẽ lꝫ forte 2° mõ.

ad instantias ꝯtra secũdũ dictũ singularia rñsio.

¶ Ad tertiũ patet per ea ꝗ dicta sunt ad primũ ꝛ scdm. ¶ Ad quartũ ꝯcedo ꝙ pñitas respectu intellectus diuini hꝫ ꝓpriã ꝯprehensibilitatẽ oppositã incõprehensibilitati. scdo mõ:sed non hꝫ oppositã primo ꝛ scdo mõ. vt patet.

ad instantias ꝯtra tertium.

¶ Ad instantias ꝯtra scdm dictũ. ad primã dico ꝙ no posse ꝯprehendi:primo vl tertio mõ. est rõne pfectionis infinite: vt patet. Sed non posse ꝯprehendi secundo mõ nõ est rõne pfectionis vel iperfectionis: sed p̃sse rõne talis entitatis:ꝗ nec perfectionẽ formaliter:nec iperfectionẽ includit:nec est formaliter infinita:nec formaliter finita. ¶ Ad scdꝫ dico ꝙ accipiendo incomprehensibile primo ꝛ tertio mõ nullus intellectus creatus põt ꝯprehendere relationẽ originis:sed scdo mõ:dico ẽt ꝙ nullus intellectus põt elicere actũ adequatũ relationi originis:qꝛ actus adequatus nullam necessario includit imperfectionẽ:nec limitationẽ:imo ois actus vt ab itellectu creato elicitus necessario includit iperfectionẽ:qꝛ limitationẽ.

ad instantias ꝯtra ꝗrtum dictũ.

¶ Ad tertiũ dico primo ꝙ ꝛ si deus possit forte cãre:tñ conclusio debet intelligi ꝙ a nullo intellecto creato põt virtute ꝓpria ꝯprehendi. sꝫ bene virtute diuina. ¶ Dico secũdo ꝛ forte magis ad intentionẽ conclusionis:ꝙ nõ põt cãri in intellectu creato actus comphẽsiuus relationis originis quia talis non includeret necessario imperfectionem: cum talis relatio nata sit intelligi actu non includente aliquã imperfectionem:modo omnis actus etiam imediate a deo creatus in intellectu creato necessario est finitus ꝛ limitatus: sicut etiam non potest causari actus comprehensiuus deitatis: quia ille esset formaliter infinitus: vt alias exposui.

ad instantias ꝯtra ꝗntum dictũ.

¶ Ad quartum patet ex supradictis. ¶ Ad instantiam cõtra tertium dictum concedo ꝙ sunt plura incomprehensibilia formaliter distincta: et hoc non est inconueniens apud doc. Et cum arguitur ꝙ tunc essent plures actus comprehẽsiui saltem formaliter distincti. ¶ Dico ꝙ hoc non sequitur nisi de obiectis formaliter infinitis: quorum vnum nullo modo originatur: nec quasi originatur ab alio. In proposito autem omnia formaliter i diuinis suo modo pullulãt ab eẽntia et in essentia diuina: ꝛ ideo ꝯtinet nõ solũ notitiã sui sed ẽt oĩm attributorꝫ: vt alias exposui sup primo.

Ad instantias cõtra quartũ dictum.

¶ Ad instantias contra quartũ dictum dico breuiter: ꝙ quando doc. ponit ꝙ essentia vt essentia est obiectũ intellectus beati creati: et p ꝯñs ꝙ sit ratio mouẽdi ipsum dꝫ intelligi: vl ꝙ essentia vel aliqd qd realiter sit ipsa essentia: vt pꝫ ab ipso in quol. q.14. arti.3. Et sic sola voluntas diuina immediate mouet intellectum creatũ ad notitiã intuitiuam essentie diuine: vt patet a doc. vbi supra. Ex hoc patet responsio ad aliud: qꝛ voluntas diuina libere causat visionẽ: est scdm merita. vt pꝫ a doc. in. 4. di. 49.

ad instantias cõtra quintũ dictum.

¶ Ad instantias contra quintum dictuꝫ dico breuiter. Primo ꝙ natura singularis nõ est realiter cõicabilis pluribus suppositis in vnitate nature: nisi sit talis natura cui formaliter nata sit inesse infinitas: vt gradus intrinsecus. Et sic ꝯcedo ꝙ deitas vt deitas est cõicabilis i vnitate nature pluribus supposit': qꝛ ipsi deitati ꝯuenit formaliter infinitas vt gradus intrinsecus. Dico secundo ꝙ īfinitas est ꝯditio necessaria ad hoc vt natura actu possit cõmunicari in vnitate essentie pluribus suppositis: sicut etiaꝫ ipsa essentia vt essentia est ratio formalis communicandi se filio. et tamen actu non communicatur nisi sit in supposito diuino. et sic suppositum requiritur vt conditio necessaria: vt patet a doc. in primo. di. 7. q. vnica: ꝛ in quol.

¶ Ad instantias contra sextum dubium dico breuiter: ꝙ communicabile diuinum potest dici quasi inherens: ex hoc solo ꝙ perficit suppositum: ꝛ per se pertinet ad suppositũ non ꝙ nullomodo dicatur inherere: nec quasi inherere: eo mõ quo accidens inheret ꝛ dependet. Potest etiam dici: ꝙ quis simpliciter incõicabile: nec vt quo nec vt qd est cõmunicabile alteri: ꝛ vt sic nullo modo dr dependere: vel quasi: nec inherere nec quasi. Quia vero natura diuina est cõicabilis: ꝛ vt quo ꝛ vt quo.i: qd est pfectionis. ideo improprie loquendo dr quasi inherere: vt inherere dicit cõicari supposito. Ex his patet rñsio ad omnes instantias: quia procedunt de inherentia: vel quasi inherentia: ꝗ includunt dependentiam vel quasi dependentiam. sed non prout dicit cõicabilitatem nature supposito. ¶ Ad instantiam contra septimum dictum dico: ꝙ conclusio doc. debet sane intelligi. Nã et doc. vult ꝙ identitas precise sit ratio cõicandi infinitatẽ formaliter: cũ aliquo mõ sequatur extrema. Sed ꝑt sic itelligi: qꝛ essentia diuina ꝗsi illa originat: vt eadẽ realiter sibi .i. ꝙ quasi originat: puta bonitatẽ formaliter infinitã: vt perfecte idẽtificabilẽ reali idẽtitate sibi: qꝛ.n. repugnat realitẽ distincto a deitate eẽ formaliter infinitũ: vt patet a doc. in primo di. 2. q. 1. parte. 1. ꝛ q. 4. ideo si eẽntia originat: vel quasi originat attributa vt formaliter īfinita: necessario origiat vt perfecte eadẽ sibi: ꝛ hoc mõ doc. intelligit ꝙ idẽtitas ẽ sufficiens rõ quare attributa originentur vt formaliter infinita. Ex his patet rñsio ad instantias. ¶ Ad instantias ꝯtra. 8. dictũ dico primo: ꝙ doc. limitat se: ꝙ ipsa pñitas nõ est realiter pars: nec realiter põt excedi: cũ sit simpliciter eadẽ realiter cũ eẽntia diuina. Dico 2° ꝙ ẽt loqndo de pñitate formaliter: ꝛ vt formaliter distincta ab eẽntia: adhuc nõ est p̃s nec ꝗsi pars: nec ꝗsi excedi põt: qꝛ ipsa est talis entitas: ꝗ nullo mõ põt originari: vel quasi originari ab eẽntia diuina vt formaliter īfinita: nisi vt pfecte eadẽ realiter sibi: ꝛ p ꝯñs repugnat sibi eẽ minus ens. Dico 3° ꝙ ꝓprie ens minus est ꝗtũ dicẽs perfectionẽ vel iperfectioneꝫ: mõ pñitas nullo mõ est ens ꝗtũ. ¶ Ad istantias ꝯtra dubia patꝫ loco p̃allegato.

Questio sexta.

questionis sectio.

AN equalitas in diuinis sit ratio realis. In ista.q. sũt tres articuli pncipales. Primus si eqlitas in diuinis sit aliqd fundamẽtũ reale. Scdo si sit realis distinctio extremorum. Tertius si illa equalitas ex natura rei insit extremis sm fundamentũ.

Expõ lre.

¶ De primo art. tria sunt vidẽda. primo de fundamẽto eqlitatis in cõi. Scdo ꝗd possit assignari fundamẽtũ equalitatis in diuinis: ꝛ si sint plura fundamẽta ꝛ ꝗ ꝛ quot. Et tertio de quolibꝫ eorũ si sit ibi reale. Circa primũ dicit doc. ꝙ fundamẽtũ equalitatis in cõi accipitur a pho: qui videtur dicere ꝙ fundamentũ equalitatis sit quãtitas. ait enim ꝙ ꝓpriũ est ꝗtitati sm eã equale vel ineqle dici. Istud dictũ notat fũdamẽtũ illius relationis: sicut ipse locutus.c. de eqlitate: ꝙ ꝓpriũ est sibi sm eã simile: vel dissimile dici. Istud dictũ de fundamẽto equalitatis ꝛ similitudinis vr magis explicare in. 5. meta. c. de ad aliqd. Equale: sile: idẽ: sm vnum dicũtur oĩa eqlia quorꝫ ꝗtitas est vna. Silia quorꝫ qualitas est vna. Eadẽ quorꝫ subã est vna. Hic ipse vr innuere ꝙ nõ sola ꝗtitas est fundamẽtũ equalitatis: sed reqritur vnitas ꝗtitatis. Sicut exposui i primo. di. 19. q. 1. ꝛ ꝗ vnitas requiratur an numeralis: an specifica. Vide que exposui in secundo di.

3.q.1. declarando illam rationem doc. factam super illo dicto. 5. meta. Uide ibi quia hic non pertinet ad propositum principale hoc exponere. ¶ De scđo in isto arti. scilicet de equalitate in diuinis specialiter quid sit eius fundamentum. Illud videtur Aug. assignare. primo de fide ad Petrū loquens de diuinis personis dicit. Nulla inquit alteram precedit eternitate: aut excedit maiestate: aut superat potestate: quia nec filio pater anterior: aut maior: et potest addi: aut etiam potentior. Illud dictum Aug. probatur ex dictis phi. in principio. c. de quantitate quia si equalitas est secundum quantitatem: cum quantitas primo diuidatur in continuam et discretam. In diuinis non potest esse equalitas secundum quantitatem discretam: quia nulla est ibi trinitas que non est numerus: vt probatum est in primo di. 24. vel si est pluralitas: minor pars est quodammodo maioris: et ita inequalitas: et hoc non videtur concedendum in diuinis. Quantitas autem continua diuiditur in permanentem et successiuam: in deo non est quantitas successiua: quia nulla duratio successiua. Est tamen aliqua que est sibi correspondens. que est quantitas durationis: non tamen successiua: sicut eternitas que est tota simul: vt patuit in secundo di. 2. Quantitas permanens in creaturis dicitur proprie magnitudo molis: et omnis sibi correspondens

Quo equalitas sit i diuinis.

in diuinis dicitur magnitudo virtutis. Sequitur ergo ex dicto phi dictum Aug. quod ad hoc ꝙ equalitas sit in diuinis aut est secundum magnitudinem: aut secundum eternitatem. ¶ Secūdo dictum Aug. exponitur quia tunc ex dictis videtur superfluere tertium quod addit secundum potestatem. ¶ Sed est responsio ꝙ equalitas aliquorum attenditur proprie secundum aliquid eis intrinsecum et ad se: ex consequenti tamen equalitas attendi potest in comparatione ad extrinseca. Unde ex consequenti ꝙ aliqua habent formam aliquam in equali gradu: sequitur ꝙ secundum eam possunt equaliter agere in comparatione ad extrinseca. equalitas ergo potestatis proprie non est alia ab equalitate magnitudinis: et hoc ex equo distincta: sed est quasi explicans quandam equalitatem magnitudinis: que scz magnitudo est forme actiue. ¶ Est etiam aliud dubium circa illud dictum Aug. quare non secundum plura attenditur equalitas quantitatis. s. secundum magnitudinem virtutis. Sunt. n. pater et filius equales secundum sapientiam: secundum bonitatem: et breuiter secundum vniuersa essentialia.

An equalitas potestatis i diuinis sit alia ab equalitate magnitudinis

¶ Respondet ꝙ nō dicuntur equales proprie secundum bonitatem absolute: sed secundum magnitudinem bonitatis: ita ꝙ propria ratio equalitatis est magnitudo perfectionis illius: et sic cū dicuntur persone equales secundum omnia essentialia: intelliguntur equales secundum magnitudinem perfectionis illorū essentialium. ita ꝙ fundamentum equalitatis secundum bonitatem: nō est bonitas ipsa absolute considerata: sed est magnitudo perfectionis illius bonitatis: puta infinitas. ¶ De tertio in isto arti. s. si fundamentū equalitatis in diuinis sit ibi ex natura rei. Et oportet tria videre primo an magnitudo sit ibi ex natura rei. 2°. an eternitas. 3°. an potestas. ¶ De primo. s. an magnitudo sit ibi ex natura rei. oportet videre tria. primo qualiter magnitudo ponitur i diuinis. 2°. quid sit illud in diuinis ex natura rei: cui cōuenit magnitudo. et 3°. an illa magnitudo cōueniat ei ex natura rei. ¶ De primo phs. 5. meta. c. de quanto tex. c. 18. Sunt aūt magnū et paruum: maius et minus: et secundum se et adinuicem dicta quanti passiones secundum se. transferuntur etiā et ad alia

Hic scđo. exponit augustinum.

hec nota. vult dicere ꝙ magnū et paruum: siue accipiantur absolute et secundum se: siue respectiue prout adinuicem comparantur. conueniunt secundum se quantitati proprie dicte. trāslatiue aūt alijs. Ex hoc apparet satis per rōnem. s. ꝙ ista conueniunt alijs a quantitate proprie dicta: quia ipse phūs non negaret equalitatem inter indiuidua eiusdem speciei: quia secundum eum inter illa nō est ordo essentialis: vt patet. 3. meta. Aduerte tamen ꝙ licet inter indiuidua dicatur esse equalitas nō tamen propter hoc differentie indiuiduales sunt quāte: quia illa equalitas nō est positiua sed negatiua. pro quanto nō est excessus vnius indiuidui ab alio in perfectione essentiali etc. nec similiter negaret inequalitatem specierum: vt patet. 8. et. 10. meta. Esset ergo in alijs entibus equalitas et inequalitas secundum quantitatem virtutis. Et hoc est qđ dicit Aug. 6. de tri. c. 7. In his inquit que non mole magna sunt: idem est maius esse qđ melius esse: et sic cum dicimus: vna species est maior alia: intelligimus ꝙ sit melior et perfectior. Ista ergo magnitudo perfectionis reperitur in deo: nō aūt magnitudo molis et talis magnitudo virtutis est transcendens: conueniens suo modo omni enti: saltem omni enti dicenti perfectionem aliquam. ¶ De. 2. patet: ꝙ ibi est essentia diuina ex natura rei: vt probatum est in. 1. q. Ex hoc infertur tertiū. s. ꝙ ipsa essentia vt essentia habet ex natura rei propriam magnitudinē. Et ꝙ habeat magnitudinem propriam ex natura rei: probat auctoritate et rōne duplici. Auctoritas est Dam. c. 9. qui vult ꝙ essentia est pelagus substantie infinitum et interminatū. et sic patet quō dicit ex natura rei prioritatem et comprehensionē omnium diuinarum perfectionum: et sic est infinita et interminata secundum Dama. modo infinitas dicit magnitudo ipsius essentie: et propria illi. quia ipsa ex natura rei est simpliciter prima: vt patet. q. 1. ¶ Deinde probat rōnibus. Prima rō stat in hoc: entitati quantitatis absolute: que nata est habere rōnē mensure: vel conuenit finitas vel infinitas: cui ergo repugnat finitas ei conuenit infinitas. et talis est essentia: et si conuenit infinitas hoc erit ex natura rei. et vt gradus intrinsecus: vt patuit. q. 4. arti. 1. ¶ Dubitatur de hoc qđ dicit cui repugnat finitas ei conuenit infinitas: quia primitati diuine: vt supra patuit. q. 5. et tamen ei non conuenit infinitas. ¶ Rñdeo ꝙ doc. loquitur de ente quāto. s. cuicunque enti quāto repugnat finitas ei conuenit infinitas intensiua: et ꝙ sic loquatur patet: quia premisit ꝙ magnū et paruū trāslatiue sunt passiones entis: qđ nō potest intelligi nisi de ente quanto: vt etiam patet m. q. 5. rñdendo ad argumentū principale. ¶ Scđo principaliter arguit probando ꝙ infinitas intensiua sit magnitudo ex natura rei. Et rō stat in hoc. Modus obiecti beatifici vt beatificū est: est in re et ex natura rei: patet: quia sicut obiectū beatificū est in re. ita et omne pertinēs ad obiectū beatificū. modus aūt pertinet ad tale obiectū. Sed infinitas intensiua est talis modus in essentia diuina: ergo est ibi ex natura rei. et per consequens magnitudo. Maiorē probat premittendo distinctionē de actu intellectus. s. intuitiuo et abstractiuo. et quō intuitiuus nō repugnat nobis: que distinctio patet hic et in primo di. 1. et. 8. et in. 2. dist. 3. et in. 4. di. 45. et. 49. et. q. 14. quol. et in alijs locis. Patet etiam in ista quō actus beatificus nō est abstractiuus: quia aliter quis posset esse perfecte beatus in obiecto beatifico actu non existēte. quia cognitio abstractiua est etiam obiecti nō existentis. Est ergo actus beatificus pertinēs ad intellectū actus intuitiuus qui est obiecti existentis et presentis. Et sic patet illa maior. quia si actus beatificus est obiecti existentis et presentis: ergo est ibi obiectū et omnis conditio obiecti beatifici ex natura rei. Probatio minoris. s. ꝙ infinitas intensiua sit per se conditio obiecti beatifici: patet: quia nullus intellectus nec volūtas in aliquo perfecte quietatur nisi sit in eo tanta plenitudo primi obiecti quanta. s. compossibilis est primo obiecto. Talis plenitudo primi obiecti intellectus volūtatis. loquēdo de primitate perfectionis nō potest esse nisi infinitas intensiua: ergo nulla potentia beatificabilis potest quietari in aliquo nisi sit infinitum: et per consequens infinitas est per se conditio obiecti vltimate quietatiui. ¶ Sic ergo quantū ad istū articulū de magnitudine habemus ꝙ ibi sit aliquid ex natura rei cuius sit magnitudo vt essentia: et ꝙ eius sit magnitudo ex natura rei et qualis magnitudo: quia non proprie secundum phm: sed transumptiue et non molis secundum Aug. sed perfectionis. ¶ Ibi. Contra arguitur. Hic arguit doc. probando ꝙ infinitas nō sit propria magnitudo distincta ab essentia diuina: quia secundum Aug. 5. de tri. c. 2. Idem est illi esse et magnum esse: ergo magnitudo transit in essentiā: et sic non manet secundum propriam rōnem. ¶ Respondet ꝙ ipsa magnitudo perfectionis non est passio: nec quasi passio: quia circūscripta omni passione etc. sed est gradus intrinsecus: vt etiā patuit. q. 5. arti. 1. et vt sic habet propriam rōnem magnitudinis: et licet transeat infinitas in essentiam secundum perfectam identitatem realem: manet tamen secundum formalem eius rōnem: sicut dictū est supra. q. 5. et alibi sepe. ¶ Sequitur ibi. Sed ex hoc sequitur aliud dubium. Hic doc. arguit contra predicta. s. ꝙ magnitudo transeat per identitatem in essentiā: quia si sic tunc sequeretur ꝙ equalitas et identitas in diuinis essent idem: patet quia identitas immediate fundatur super essentia. et equalitas super magnitudine que est eadem qđ essentia: ergo eque primo fundatur in essentia sicut identitas et per consequens non videntur differre. ¶ Rñdet doc. ꝙ equalitas non eque distinguitur ab identitate et similitudine: sicut similitudo distinguitur ab identitate. et patet quia primum fundamentum identitatis est vnitas essentie: et primum fundamentum similitudinis est vnitas attributi: puta vnitas sapientie vel bonitatis: et primum fundamentū equalitatis est magnitudo que transit in essentiam. Nam infinitas essentie transit in essentiam: et infinitas attributi trāsit in attributum: et per consequens minus distinguitur equalitas a similitudine et identitate: quam similitudo distinguatur ab identitate

Dubiū pulchrū circa litteram.

Dicit ergo doc. ꝙ equalitas dicit modum proprium: tam similitudinis quam identitatis: quia vbi est equalitas essentie ibi est perfecta identitas: patet: quia si per impossibile filius haberet minorem deitatem: et pater maiorem: ibi non esset perfecta identitas. Dicit etiam modum similitudinis: quia si filius haberet minorem sapientiam: et pater maiorem: inter eos non esset perfecta similitudo. Equalitas ergo dicit modū perfectum vtriusque similitudinis: sicut etiam magnitudo perfecta dicit modū perfectū vtriusque fundamenti. s. similitudinis et identitatis: et tamen equalitas differt ex natura rei: vt patebit in dubijs que ponam. ¶ Deinde doc. postquam probauit ꝙ magnitu

Equalitas dicit modū propriū tam similitudinis quam identitatis.

do sit ibi ex natura rei: que est fundamentum equalitatis:
nunc ostendit vnitatem magnitudinis. Et breuiter dicit ꝙ
ibi est vnitas realis ⁊ ex natura rei: quia ibi vnitas numera
lis. ⁊ arguit ꝙ ibi sit ex natura rei: quia vnitas vere singula-
ris ⁊ actu existens est vere realis: sed vnitas magnitudinis
siue infinitatis intensiue est huiusmodi: cum sit gradus intrī
secus essentie ⁊ attributorum in actu existentium existentia
singulari. Probat etiam auctoritate: ꝙ talis vnitas nume-
ralis ⁊ cōmunis tribus suppositis sit in deo: quia secundum
Dam. c. 8. hꝫ sic. In omnibus inquit creatis hypostasibus:
quod diuersum est re consideratur: cōmunicatio autem ⁊ co
pulatio vnū ratione siue cognitione considerare. In sancta
vero ⁊ incomprehensibili trinitate econtrario est: illic. n. cō-
mune quidem ⁊ vnum re cōsideratur. Uult dicere: ꝙ in crea
turis diuersum numero est in re: sed cōmune pluribus nūe-
ro non est in re: sed tm̄ in consideratiōe. In diuinis vero idē
numero ⁊ est idem numero realiter: ⁊ pluribus commune re
aliter. ¶ Ad hoc etiam adducit rationes probando: ꝙ
sit ibi vnitas numeralis magnitudinis ex natura rei. quia
10. meta. idem ⁊ diuersum diuidunt īmediate ens similiter
vnum ⁊ plura: ergo illa magnitudo vel erit vna numero in
tribus personis: vel erunt plures. Si primo hꝫ ppositum.
Si scđo: quia aut essent alterius rōnis: aut eiusdē rationis:
nō primo. qꝛ cum essentia sit vnius rationis: sequitur ꝙ gra
dus intrinsecus. s. infinitas sit eiusdē rationis. non scđo: qꝛ
tūc sequeretur ꝙ eadem essentia nūero esset magna pluri-
bus magnitudinibus eiusdeꝫ rationis quod est impossibile.

De eternita te dup'ex via.

¶ Ibi. Restat nunc videre de eternitate. Hic doct. decla-
rat de fundamento proximo equalitatis sm̄ eternitatē. Et
ponit duas vias de ipsa eternitate. Prima ꝙ eternitas est
ibi ex natura rei non tm̄ ratione cōnotatiua ipsi⁹ rei cui ī est:
sed etiam formaliter ex natura rei: sic ꝙ eternitas dicit mo-
dū intrinsecum essentie diuine: qꝛ sicut infinitas est gradus
intrinsecus essentie diuine: ita eternitas videꝭ gradus itri-
secus essentie diuine: ⁊ per ꝯñs erit ibi formaliter ex natura
rei. Et hoc pbat p Diony. de de di. no. c. 5. partis. 5. De⁹ i-
quit non quodāmodo est existens: sed simpliciter ⁊ in circū-
scriptiue totum esse accipit in seipso: ⁊ preaccipit: ppter qđ
dicꝭ rex seculorum: ipse est esse existentibus: ⁊ ipm̄ est exi-
stentium: ⁊ existens ante secula: ipse est. n. euū euorū: qui ē
ante secula. per euū euorum intelligit eternitatem. Et vult
dicere in sententia ꝙ ipm̄ esse dei nullo modo pōt circūscri-
bi: nec terminari: quod esse est a seipso ⁊ in seipso: quia nullo
modo hꝫ esse in alio: quod esse preaccipit. s. ꝙ ante omne esse
hꝫ in se ⁊ a se totum suum esse: ⁊ per hoc patet ꝙ est rex se-
culorū: ⁊ ipse est esse oībus existentibus: ⁊ esse omnium exi-
stentium: qꝛ omne existens dependet ab illo esse: ⁊ est ante
secula existens. ⁊ sic videꝭ ꝙ eternitas sit gradus intrīsecus
essentie diuine: per quā eternitatem repugnat sibi oīs circū
scriptio siue terminatio: siue desitio: siue successio ⁊ huiusmōi.
¶ Secunda via tenet ꝙ eternitas sit ex natura rei q̄ꝫtū ad
ꝯnotatum siue fundamentū: qꝛ eternitas est alicuius vite p
fecte siue alicuius pfectissime per se ⁊ a se ⁊ ī se existis: sicut
natura diuina: sed. formaliter accepta vel dicit negationē:
vel relationem positiuā potentialem vel aptitudinaleꝫ. Et

Eternitas quid.

hoc pbat per Boe. 5. de conso. p. 6. vbi vult ꝙ eternitas ē
interminabilis vite tota simul ⁊ perfecta possessio. ponitur
ibi vita p perfecta existentia: que est ibi ex natura rei: q̄ po
nitur vt ꝯnotatum: siue fundamentum eternitatis: ponitur
interminabilis: vt excludit desitionē: tota simul prout exclu
dit successionem: perfecta possessio put excludit dependēti-
am ⁊ participationeꝫ. Negatiue ergo eternitas formaliter
sumpta dicit negationem desitionis: negationem successio-
nis: negationem dependētie ⁊ participationis. Positiue ve
ro dicit relationem potētialem vel aptitudinalem: qꝛ talis vi
ta pfecta pōt per se coexistere omni durationi ⁊ p hoc dicꝭ
interminabilis/ ⁊ pōt coexistere oī existentie sine variatione
⁊ per hoc dꝭ tota simul ⁊ perfecta possessio: qꝛ a se ⁊ nō par
ticipatiue potest per se ⁊ in se existere. Et per hanc descri-
ptionem eternitatis videꝭ corrigēda descriptio Ricar. 2. de
tri. c. 9. Carere inquit initio ⁊ fine: ⁊ omni mutabilitate dat
eternum esse: nā ex hoc nō videtur ponere aliquid ex natu-
ra rei. ⁊ ideo per illam Boe. supplenda ⁊ intelligenda est il
la Ric. modo exposito in litera. Tenendo secundam viam
respondet doct. ad rationem negando istam. s. ꝙ sicut infini
tas est gradus intrinsec⁹ essentie: ꝙ etiam eternitas existē-
tie: quia si essentia tantum per instans existeret esset forma-
liter infinita: ⁊ tūnō conueniret sibi eternitas/ per quā eter-
nitatem intelligimus infinitatem duratiuam que vltra infi-
nitatem intensiuam nō addit nisi negationem deficiendi vel
relationem rōnis potētialitatis. s. coexistendi cuilibet possi-
bili que relatio non est nisi rationis. Et addit ꝙ existētia hā
bet modum sibi intrinsecum sicut essentia: sed illud nō est ni-
si infinitas intensiua. ¶ Rñdet ad auctoritatem Diony. cō
cedendo ꝙ deus ex natura rei est existentia incircūscripta:
hoc est infinita intensiue / ⁊ hoc haberet si etiam tm̄ per
instans duraret. Et cum addit ꝙ est euum euorum. hoc est
euiternum/ hoc est verum/ quia sua existentia habet repu-
gnantiam ad desinere esse/ ⁊ fundamentum illi⁹ repugnātie
est ibi ex natura rei. s. existentia/ sed formalis rō repugnan
tie ad desinere esse/ siue sit negatio desitionis/ siue necessi-
tas coexistendi cuicūqꝫ possibili: hoc vltra illud quod est ex
natura rei addit negationem impfectionis per respectū ad
extra: quia negat desitioneꝫ que dicit imperfectionem. et
sic de aliis. ¶ Ibi. De ista eternitate an insit ex natura rei
teneaꝭ altera via duarum predictarum illa que videtur inq
renti probabilior. Sed iudicio meo ipse tenet secundam viā
vt patet diligentius intuenti. ¶ Ibi. De vnitate eternita-
tis tanq̄ꝫ q̄ꝫtitatis fundantis equalitatem: et hoc sub rōne
vnius: nō oportet hic aliter discutere q̄ꝫ dictum est prius de
vnitate magnitudinis: qꝛ sicut magnitudo habꝫ precise vni
tatem numeralem scđm quā est pximū fundamentū equa-
litatis: sic eternitas habet vnitatem numeralem scđꝫ quam
est pximū fundamentum equalitatis in diuinis scđꝫ eterni-
tatem: siue scđm q̄ꝫtitatē eternitatis. ¶ Ibi. De tertio. s. po

Quō ptās ponitꝭ in diuinis.

testate. Hic doc. declarat quō potestas in diuinis sit ex na-
tura rei: que ptās ponitꝭ fundamentū equalitatis scđꝫ ptā-
tem. Et breuiter duo dicit ꝙ si potestas accipiaꝭ fundamen
liter. s. p ipsa volūtate que ponitꝭ rō formalis causandi om-
ne possibile: sic est ibi ex natura rei. Et hoc mō tres persone
pñt dici equales scđm ptātem fundamentaliter: qꝛ scđm eā
dem volūtatē. Sed tm̄ in veritate hoc nō est fundamentum
equalitatis scđm potestatem: vt ipsa voluntas absolute ac
cipiꝭ. Nā vt sic pater ⁊ filius nō sunt equales nisi scđm ma-
gnitudinē intrinsecaꝫ volūtatis: ⁊ vt sic intelliguntꝭ equales
scđm magnitudinem infinitā: sed scđm volūtatem nō abso-
lute: sed vt ꝯparatur sub rōne potestatis ad obiecta extrin
seca pōt poni fundamentum equalitatis scđm potestatem
Et sic potestas importat relationē rōnis in diuinis ad pos-
sibile. Equalitas ergo formaliter accepta fundaꝭ īmediate
in relatione rōnis: siue in voluntate nō absolute: sed vt dicit
relationē rōnis ad obiecta extra. Et sic psone diuine dicuntꝭ
equales secundum potestatem numeralem: que est eadem
relatio rationis in tribus immediate fundata in voluntate
actu in tribus existente. Et non est inconueniens vnam re

Non est inconueniēs vnā relationem rōnis in alia fundari.

lationem rationis fundari in alia. vt ipse exemplificat: quia
intentio spēi q̄ denoīat genus: cum dico genus est spēs fū-
datur in intentione generis: immo relatio realis pōt fundari
in alia reali: vt patet a doc. hic ⁊ in primo.

Dubia notanda.

In littera huius articuli occurrūt multa dubia
Primuꝫ ī hoc. s. ꝙ magnitudo siue infinitas intensiua sit ibi
ex natura rei: ⁊ distinguatur ab essentia que est fundamen-
tum equalitatis. ¶ Scđꝫ ibi. s. ꝙ vnitas magnitudinis est
proximum fundamentum equalitatis. ¶ Tertium dubiuꝫ
est in hoc. s. ꝙ equalitas dicit modum identitatis ⁊ similitu-
dinis pfecte. ¶ Quartum est in hoc. s. ꝙ inter psonas diui
nas est equalitas secundum magnitudinem. s. secundū infi
nitatem intensiuam. ¶ Quintū est in hoc: an relatio equa
litatis scđm eternitatem: ⁊ secundum ptātem sit ex natura
rei. ¶ Sextum est in hoc: ꝙ existentia habet infinitatem in
tensiuam: vt gradum intrinsecum: sicut etiā habꝫ essentia.
¶ Septimum in hoc. s. ꝙ eternitas prout dicit relationeꝫ
positiuam potentialem vel aptitudinalem sit relatio ratio-
nis. ¶ Contra primum dictum instatur sic primo ꝙ infini-
tas nihil formaliter positiuum dicit: sed tm̄ negationem:
quia infinitas vltra entitatem essentie diuine precise dicit
negationem finitatis. Sicut etiam eternitas tenendo secū
dam viam precise dicit negationem finitatis secunduꝫ du-
rationem: ergo similiter infinitas intensiua dicit negationē
finitatis secundum essentiam: ergo infinitas non est ibi ex
natura rei distincta ab essentia preter opus intellectus.
¶ Secundo instatur. quia ens q̄ꝫtum immediate diuidi-
tur per finitum ⁊ infinitum: ergo finitas ⁊ infinitas p̄sup-
ponunt ens q̄ꝫtum quod diuidūt: sicut ēt actus ⁊ potentia
diuidunt ens reale: ergo p̄supponunt ens reale qđ diuidūt
Sic sequitur in pposito: ꝙ deitas prius erit q̄ꝫta q̄ꝫ infinita
formaliter: ⁊ non pōt esse q̄ꝫta alia q̄ꝫtitate ab infinitate in-
tensiua: vt ptꝫ: ergo seqtur ꝙ infinitas intēsiua ptineat ad
esse ei⁹ q̄ditatiuū ⁊ essentiale: ⁊ p ꝯñs scđꝫ ipsam psone est
idem: ⁊ nō equales cū identitas hēat p fundamēto īmedia
te vnitatē eēntie vt eēntia est. Et ꝙ intelligaꝭ ipā eēntia p̄
us quanta. patet quia sicut ens absolute siue cōceptus ens

tis accipitur a natura diuina: vt est qd: vt ondi in p.d.2.
ita pceptus entis qti accipit ab entitate diuina vt qta. ¶ Tertio instat: qr si infinitas intesiua e alia ab eentia diuina p opus intellect⁹: ergo ex natura rei hebit aliā existiam ab existia essentie diuine: ptz: qr infinitas intesiua necessario est alicui⁹ existie. Et si sic seqt q infinitas poterit hre: siue terminare ppriā intuitionē: siue cognitionē ituitiuā qd nō tz doc. Nā exns ppa existia pt ppa cognitiōe ituitiua cognosci. ¶ Quarto instat: qr si infinitas intesiua distinguit ab essentia ex natura rei: seqt q ipa ifinitate circūscripta p possibile: vel impossibile: q tūc eentia vt actu pfecte exns: aut erit pfecta itesiue: aut ipfecta: aut nec sic nec sic. Nō .2. ? .3. mō qr vt sic essentiā excedit oē ens finitū. Si pmo mō qerit qta alia qtitate ab infinitate intensiua: ? p ons psone erūt eqles sm aliā qtitatē ab infinitate qd ipse non tenet. ¶ Quinto instat: qr si infinitas sit ibi ex natura rei distincta: ? p ons posterior essentia diuina: seqt hoc inconueniens: q positis in aliquo instāti extremis relationis intrinsec⁹ aduenietis nō erit talis relatio. Probat qr i eodē instanti quo eentia coicat filio: tūc fili⁹ e: ? silr pr q sunt extrema equalitatis: ? tn in illo instanti equalitas nō erit: ptz qr in illo instanti adhuc nō intelligit filius hre infinitatē intesiuā. Probat p dictū doc. q. 5. q vult q eodē ordine coicent filio pfectiones quo hnt inter se esse: ita q pri⁹ intelligit coicari essentia filio q bonitas: qr eentia est prior: ergo si ifinitas e posterior eentia qd ops dicere si ex natura rei distinguat ab essentia. seqt q posteri⁹ intelligit coicari ?c. ¶ Rndeo ad oēs istas obiectiōes. ¶ Ad pmā dico q infinitas intesiua e entitas positiua: ? nō e sic de eternitate: qr si eternitas cum dicat durationē nō esset: adhuc entitas pfecta eet sed nō e sic de infinitate intesiua. Et de hoc an dicat negationē tn: vide q exposui i p. ptra Joan. angli. ¶ Ad scdm dico breuit q pceptus qti est qtus: ? contrahitur p finitū ? infinitū: ita q ille pceptus nec est formaliter infinitus: nec formaliter finit⁹: sed est simplr indifferēs: sicut etiā pcept⁹ aialis: nec e rōnalis: nec irrationalis: sz indifferēs. Et cū infert q essentie diuine pri⁹ puenit coceptus qtus q infinitas: ? p consequēs dicit aliquā pfectionē intesiuā pter infinitatē. Dico q sicut ab eentia vt eentia abstrahit conceptus entis dictus in qd de ea: ita ab essentia vt dicente qtitatē virtutis: ? a quocūqz ente dicente qtitatē virtutis abstrahit coceptus entis qti: et sic talis conceptus pdicat de oi ente qto. Et qr i re repit ens qtū sz qtitatē pfectiōis ifinite: et ens qtum sm qtitatē pfectiōis finite: ideo dr pceptus quāti absolute ptrahi p finitū ? infinitū: ita q i re pus est ens infinitum q sit conceptus entis qti. imo conceptus entis qti est simpliciter posterior ente infinito: licet sit prior secundum pmunitatem: qr vt sic nō puertit subsistendi consequentia. ¶ Ad tertium dico absolute q non habeo p incōueniēti q infinitas intensiua: si dicit realitatem aliā ab essentia diuina (aliam tn ex natura rei non aliā realiter: vt patz: nec aliā formaliter: vt patet a doc. in pmo. dist 8. q. 2. rndendo ad argumenta pncipalia qui vult q gradus intrinsecus nullo modo dicat positiue aliā formalitatē ab eo cuius est gradus intrinsecus) q etiā dicat ppriā existiam aliam nō realiter: nec formaliter ab existia essentie diuine: sed aliā tn ex natura rei. Et cū infert q tūc posset cognosci intuitiue vt distincta ab essentia ?c. Dico breuiter q ad hoc q sit obiectū ppriū intellectus intuitiue cognoscētis requiritur q sit formaliter disticta a primo obiecto pfecto. De hoc vide in pmo: vbi supra. Aduerte tn q existia infinitatis intensiue pter opus intellectus nullo mō distinguit ab ipa infinitate. imo ipsa infinitas intesiua est formaliter sua existia: sicut eentia diuina est formalr sua existia: vt ptz a doc. i prio di. 2. pte. 1. q. 2. ? q. 1. quol. vbi vult q existentia sit de itrinseca rōne deitatis. et de hoc satis dcm est in primo. Posset et dici q infinitas intesiua formalr accepta nō dicat aliā existētiam ab existia eentie diuine sed simplr ponit gradus intrinsecus eentie existis. Sz credo pmā rnsionē ee meliorē: qr nō vr ee aliqd in re omnino pter opus intellectus ? singulare quod sic est distictū ab alio eomodo quo distinguit quin et hēat existentiam ppriam preter opus intellectus distictā. ¶ Ad quartū dico q loquimur de pfectione q pprie nō est sm gradū specificū: q nullo mō distinguit ab illo gradu specifico: sicut rationalitas: vt rationalitas dicit gradum specificum hoīs. Nā sm hanc perfectionem que precise dicit gradum specificum nō accipit magnitudo que est fūdamentum equalitatis. Sed a magnitudine consequēte vt gradu intrinseco quiditatem singularem actu existentem: sicut est infinitas intensiua. Dico secundo saluo meliori iudicio q nulla entitas specifica et singulariz vt precise cōsiderat sm gradū specificū nullā pfectionem formaliter dicit: sed tn virtualiter. sic intelligēdo q ad talē ētitatē specificā nata est psequi talis pfectio: vt gradus intrinsecus: et qtum ad hoc vna entitas specifica excedit aliā non sm pfectionē quā formaliter habet pcise in illo instāti quo cōsiderat talis entitas: sz sz perfectionē virtualiter tn: qr nata est suo mō cōtinere talē vel talē perfectionē vt gradū sibi intrinsecū. ¶ Ad qntū dico q pater et fili⁹ i illo pcise instāti quo itelligūtur habere pcise essentiā nō sunt equales. nec sūt extrema ppue equalitatz: qr pcise intelligūt esse extrēa equalitatis in illo instāti in quo intelligūtur includere fūdamentū proximū equalitatis: qd tūc est qn intelligūt habere essētiā vt foraliter ifinitā: qr ipa posita statim iter illa orit equalitas. ¶ Scdo pncipalit inst?t cōtra scdm dictū. ? pmo sic. quero que vnitas requirit. Nō est dāda nisi vnitas numeralis: vt patet a doc. ? tūc sequit q ipa infinitas habeat ppriā singularitatez aliā ex natura rei a singularitate essentie. qd nō videt: quia grad⁹ intrinsecus nō habet aliā singularitatē a singularitate illius cuius est modus. ¶ Scdo instatur qr fundamentū proximū differt a fundamēto remoto ? hoc ex natura rei: si ponit fundamētū proximū ex natura rei: sed vnitas numeralis nullo mō ex natura rei differt a magnitudie siue ab infinitate: aliter infinitas intesiua nō esset sua singularitas. Et vltra sicut singularitas essētie nullo mō ex natura rei differt ab essentia cū ipsa foralit sit sua singularitas: sic similiter erit hic. ¶ Rndeo ad pmū cōcedendo q infinitas hēt ppriā realitatē ? p cōsequēs hēt ppriā vnitatē singularitatz tn ex natura rei distinctā a singularitate essentie. Et cū dr q grad⁹ intrisec⁹ nō hz ppriā singularitatē. Dico q si cōcedat ipsā esse i re ? distinctā a re: cui⁹ est modus: q eo mō quo in re distinguit eo mō habet singularitatē distinctā a singularitate illi⁹ cui⁹ est modus itrisecus: sicut ? attributa que i diuinis ponūt formaliter infinita distinguūt formalit ab essentia: ita habēt ppriā singularitatē formalit distictā a singularitate essentie: tenendo q tā singularitas attributi q singularitas essentie sint idem formaliter. s. essentie ? attributo: ita q sicut essētia nō determinat: nec cōtrahitur ad esse singulare. cuz sit formaliter singularis: sic attributū non cōtrahitur. ¶ Ad scdm dico pmo tenēdo q ifinitas singularitatz nullo mō ex natura rei differat ab infinitate: qr vnitas singularitatz dr fūdamētū proximū prout distinguit a fūdamēto absolute sūpto. Licet enim infinitas ? vnitas numeralis in fūdamentis nullo mō ex pte rei differāt: tn ifinitas vt absolute sumpta nō est pximū fūdamētū: sed vt est vna vnitate numerali in trib⁹ psonis. ¶ Dico scdo q ponitur vnitas numeralis fundamētū pximū put distiguitur a pluralitate numerali. Si enim essent tres infinitates disticte numero in trib⁹ psonis: esset quidē eqlitas sm magnitudinē ifinitam inter eas: sed nō esset pfecta equalitas: qa nec pfecta vnitas fūdamēti. nā equalitas fūdat sup vno: ergo quāto fūdamētū erit magz vnū erit pfectior eqlitas: qr Sicut et vnitas specifica in creaturis ponitur fūdamētū pximū. put distinguitur a pluralitate specifica: sup qua nō fundat equalitas: nec similitudo. Sic in diuinis vbi est pfectissima equalitas debet poni vnitas numeralis magnitudinis infinite ex natura rei put distinguit a pluralitate nūerali. ¶ Dico tertio q forte appet nullū incōueniēs: vnitatē singularitatis aliquo mō pter op⁹ intellectus distingui ab infinitate ? esse eandam formaliter: ? p ons nullo mō ptrahere: nec determinare posse Stat. n. cū vnitate formali distictio aliquorū ex natura rei ? sic ptz. ¶ Cōtra tertiū dictū instat pbando q eqlitas non dicat modū similitudinis ? idētitatis. et arguit sic. pmo. supponendo sm doc. q equalitas et idētitas ? silitudo sint ibi ex natura rei: ? adinuicē pter opus itellectus distincte. Tūc sic idētitas pfecta ? equalitas pfecta in filio habēt pcise idē fundamentū pximū ? eādē terminū sub eadē rōne psideratū: ergo idētitas diuina ? equalitas nullo mō differūt pter opus itellect⁹. Proba ptz: qr ipossibile e: duas relatiōes ? pcipue alteri⁹ ? alte

Rnsio ad dubia contra primū dictum.

Cōtra secūdum dictum.

Rnsio ad obiecta ptra scdz ? valde subtilis.

Cōtra tertiū dictuz

rius rationis habere precise idem fundamentum & eandem ter
minum: vt sepe patet a doc. Sed vnitas infinitatis essentie
diuine ponitur proximum fundamentum identitatis perfe-
cte: vt patet per literam doct. Et illud idem ponitur funda-
mentum equalitatis perfecte. Et similiter identitas filii ad
patrem precise terminatur ad suppositum patris sub ratio-
ne formali suppositi: & illud idem suppositum & sub eadem ra
tione formali ponitur terminus equalitatis. ergo equalitas
& identitas in filio nullo modo preter opus intellectus disti-
guuntur: quod est contra suppositum. Hoc idem dico de eq
litate & similitudine perfecta: quia similitudo perfecta ha-
bet pro fundamento proximo vnitatem magnitudinis boni
tatis: & illam eandem habet equalitas cum dico q persone
sunt equales secundum magnitudinem bonitatis. ¶ Secun
do instatur quia si magnitudo infinita ponitur proximum fun
damentum identitatis & similitudinis perfecte: ergo identi
tas non est identitas: nec similitudo est similitudo. patet: quia
identitas fundatur super vnitate substantie: siue essentie: &
similitudo super vnitate attributi: siue qualitatis: vel saltem
habentis modum qualitatis: sicut attributa diuina: vt patet
a doc. in primo dist. 8. q. pe. ¶ Tertio istatur. quia si magni
tudo infinita ponitur proximum fundamentum identitatis
similitudinis perfecte. ergo circumscriptis quibuscunque aliis
per possibile vel impossibile: remanente sola ratione magni
tudinis infinite: adhuc in diuinis posset esse identitas & simi
litudo: quod est impossibile. quia diuine persone dicuntur idem
secundum essentiam: & similes secundum attributa: & equa-
les secundum magnitudinem. ¶ Quarto instatur: quia si ma
gnitudo infinita ponitur fundamentum identitatis & simili-
tudinis perfecte: sequitur q identitas in diuinis non sit pri-
or equalitate: patet: quia in eodem instanti quo ponitur ma
gnitudo infinita in filio: in illo instanti filius est idem patri &
equalis. Hoc autem est inconueniens: quia ponitur prius identi
tas quam equalitas: quia etiam vnitas essentie ponitur prius

Responsio ad obiecta cotra tertium dictum.

secundum quam dicuntur persone idem. ¶ Respondeo ad
omnia ista premittendo vnum scilicet q aliud est loqui de ra
tione formali fundamenti. & aliud de conditione requisita: si
ue de modo fundamenti. Et similiter aliud est loqui de ratio-
ne formali recipiendi: & aliud de conditione requisita ad re-
cipiendum. Exemplum de ratione formali fundamenti ali-
cuius recipiendi: & de conditione requisita. Quantitas mo-
lis est ratio formalis sub ratione quantitatis vt sit fundamen-
tum albedinis: sed singularitas eius est conditio per se requi
sita: hoc idem dico de ratione formali recipiendi & de condi-
tione requisita. Eodem modo dico de diuinis. Ratio. n. for-
malis fundamenti proximi identitatis est precise vnitas es-
sentie diuine: & loquendo de perfecta identitate: dico q vni
tas essentie diuine vt formaliter infinite: est ratio formalis
fundandi perfectam identitatem: non q infinitas absolute
sit ratio fundandi: sed est conditio requisita ad perfectam iden
titatem. ¶ Dico ergo breuiter ad omnes rationes simul: q

Rndet ad oes rones simul.

fundamenta proxima differunt preter opus intellectus. nam
fundamentum proximum identitatis perfecte est vnitas es
sentie formaliter infinitate: & fundamentum proximum per
fecte similitudinis est vnitas attributi: puta bonitatis forma
liter infinite. Sed proximum fundamentum equalitatis est
precise vnitas magnitudinis intensiue: siue vnitas numera
lis infinitatis intensiue. & sic patet quomodo ista fundamen
ta proxima differunt preter opus intellectus. etiam loquen-
do de fundamentis identitatis & similitudinis perfecte. que
fundamenta licet includant infinitatem vt conditionem re-
quisitam: non tamen includunt ipsam vt formalem rationem
proximi fundamenti: sed fundamentum proximum equali-
tatis includit in diuinis entitatem intensiue: vt rationem for
malem proximi fundamenti. Ex his patet ad omnes illas
instantias que precise procedunt ac si magnitudo infinita
esset precisa ratio fundandi identitatem et similitudinem per
fectam: que tamen magnitudo non sic ponitur. sed conditio
necessario requisita. Sicut etiam dixi in questione quinta. ql.
q licet deitas sit precisa ratio formalis obiecti beatifici: ta-
men infinitas ponitur non vt ratio formalis: nec vt aliquid
pertinens ad rationem formalem obiecti beatifici: sed poni
tur vt conditio requisita: sic in proposito. ¶ Ad quartam in
stantiam (quia alie tres procedunt precise de eodem funda
mento sub eadem ratione: et sic ad illas patet responsio ex
supradictis) dico q identitas absolute est prior in filio: quia
et fundamentum est prius scilicet vnitas essentie. identitas
tamen vt perfecta non videtur prior equalitate: quia identitas
perfecta includit vnitatem magnitudinis infinite: vt condi-
tionem requisitam ad perfectam identitatem: que vnitas ma-
gnitudinis infinite ponitur et ratio formalis proximi fundamen
ti equalitatis. Et ideo hoc modo intelligendo non apparet
inconueniens identitatem perfectam et equalitatem esse si
mul in eadem persona. ¶ Contra quartum dictum probo

Cotra quartum dictum.

q persone non sint equales secundum magnitudinem infi-
nitam vt secundum fundamentum. primo instatur sic. Si
magnitudo infinita ponitur fundamentum equalitatis: se-
quitur q filio non genito erit in diuinis equalitas. consequens
est contra Aug. qui vult q prima equalitas sit in filio: vt pa-
tebit in articulo sequenti: consequentia probatur: quia posi
to fundamento et termino alicuius relationis intrinsecus
aduenientis: necessario ponitur talis relatio: hoc patet a doc.
in pluribus locis. Sed in eodem instanti originis quo pater
est: et filius non est. est magnitudo formaliter infinita: ergo
est fundamentum equalitatis: & similiter pater ponitur ter
minus equalitatis. vt patet ergo filio non existente erit equa
litas in diuinis. ¶ Secundo instatur: quia si magnitudo in
finita ponitur fundamentum equalitatis. ergo prima equa-
litas erit in patre quod est contra Aug. vt supra dixi. pro-
batio consequentie: quia prius fundamentum illud erit in
patre quam in filio: quia omnis perfectio prius est in patre quam i
filio: ergo equalitas fundata in illa magnitudine prius de-
nominat patrem quam filium. ergo. ¶ Tertio instatur sic. Si filius
includit equalitatem ad patrem. quero ad quod terminatur
talis equalitas non ad absolutum in patre: quia tunc reali-
ter distingueretur ab illo: non ad patrem in quantum pater: quia
vt sic precise ponitur terminus filiationis: non ad patrem
vt equalis filio. quia terminus relationis est prior et maxi-
me in proposito: vt patet a doc. in. 2. articulo sequenti. mo-
do pater vt equalis nullo modo est prior. vt patet. Si ergo
terminus non est assignabilis: ergo filius non includet equa
litatem ad patrem etc. ¶ Respondeo ad primum glosando
illud: posito fundamento &c. hoc non debet absolute intelli-

Solutio obiectorum cotra primum dictum.

gi: sed requiritur q addatur sic: posito fundamento in aliquo
quod natum est referri secundum illud fundamentum &c.
patet. quia magnitudo infinita absolute sumpta non refer
tur. requiritur ergo q ipsa ponatur in aliquo quod secundum
ipsam natum est referri ad aliud. & sic concedo q ipsa posi-
ta in patre: & filio posito vt termino: q pater secundum illam
fundamentaliter refertur ad filium: et formaliter equalita-
te refertur. ¶ Ad secundum. nego q prima equalitas sit
in patre: cum probatur: q fundamentum equalitatis prius
est in patre. Dico q aliud est loqui de fundamento equali-
tatis quod actu non fundat equalitatem: sed est in proxima
dispositione ad fundandum: & aliud est loqui de fundamen-
to: vt actu fundat: hoc posito. dico q pater in illo priori ori-
ginis quo pater est: et filius non est: bene includit magnitu-
dinem infinitam intensiue: que magnitudo actu non fun-
dat equalitatem: vt patet: quia vt in illo priori originis non
ponitur terminus equalitatis: nec per consequens equa-
litas. & sic in illo priori: pater non potest denominari equa-
lis. Sed in illo instanti quo ipsa magnitudo infinita ponitur
in filio: ponitur equalitas in filio ad patrem: quia in illo in-
stanti ponitur terminus: immo magis precogitur scilicet ipse
pater. ¶ Ad tertium dico q terminatur ad suppositum pa
tris absolute: & cum dicitur: pater in quantum pater est terminus filia-
tionis: ergo non potest esse terminus equalitatis. Dico q
hoc est falsum: quia idem sub eadem ratione formali potest
esse terminus plurium relationum etiam diuersarum ratio
num. nam deus sub ratione deitatis est terminus relationum
creaturarum. & omnium causatorum: tam causa efficiente
quam finali: vt patet a doc. bene verum est. q aliud est loqui de
termino relationis: & aliud de correlatiuo: & tunc dico q pa-
ter in quantum pater non est correlatiuum filii: vt equalis patri.
sed pater equalis est correlatiuum filii equalis. et pater vt
pater est correlatiuum filii. ¶ Contra quintum dictum sci-

Cotra quintum dictum.

licet de infinitate que ponitur gradus intrinsecus existentie si
cut essentie. instatur sic. Primo. si essentia vt distiguitur ab
existentia includit infinitatem intensiuam vt gradum intrinsecum
ergo infinitas intensiua inerit alicui non existenti: quod est
impossibile: quia si eternitas est conditio existentie: vt patet
hic & in primo di. 3. q. 4. a fortiori infinitas intensiua erit ali
cuius necessario existentis. ¶ Secundo instatur: quia si infinitas est
gradus intrinsecus essentie vt essentie. ergo gradus intrin-
secus erit prior ratione formali essentie vt essentia est. quod
est impossibile/ modo existentia est de intrinseca ratione essen-
tie diuine/ vt patet a doc. in primo di. 2. & in quol. q. 1. ¶ Ter
tio instatur/ quia tunc sequeretur/ q essentia vt formaliter essentia
includeret bis infinitatem intensiuam vt gradum simpliciter
intrinsecum essentie. patet quia essentia vt essentia includit
infinitatem/ & essentia vt existens que existentia est de eius
formali ratione/ includit similiter infinitatem. ergo bis includit cam-

dē infinitatem: vel saltem aliam ⁊ aliam si non bis includit.

Solutio. obiectionum contra quintum dictum

¶ Respondeo ⁊ primo expono mentem doc. Nam doct. nō intelligit q essentia vt distincta ab existentia includat infinitatem: sed q infinitas ponitur gradus intrinsecus existentie diuine sicut etiam essentie non prescribēdo essentiam ab existentia: ⁊ sic patet responsio ad rationes. ¶ Dico etiam q si essentia ponatur distincta ab existentia sic q existentia non ponatur de formali ratione eius: sed gradus intrinsecus. Tunc respondeo ad instantias. Ad primam dico q īfinitas esset gradus intrinsecus essentie: vt essentia: ⁊ cōcedo q circūscripta per ipossibile existentia adhuc esset infinita intensiue: quia vt sic haberet veram entitatem realem actualē preter suā existētia. Sicut exposui in. 2. dist. 3. q. 1. vbi exposui quomodo essentia distinguitur ab existentia. Vide ibi singularia dicta. Et sic non esset incōueniens q essentia haberet existentiam ⁊ infinitatem vt gradus intrinsecos: ⁊ q existētia haberet etiam infinitatem intensiuam vt gradum intrinsecum. Sicut etiam essentia nunc habet bonitatem eandem sibi realiter: que bonitas est formaliter infinita: qr infinitas intensiua est gradus eius intrīsecus. Si modo queratur an infinitas existentie esset gradus intrinsecus essentie sicut ipsa existentia? Dico q si inter gradus intrinsecos datur ordo sm mediatius ⁊ īmediatius: quod non est incōueniens eaz ponere gradum intrinsecum mediate. Si vero nō esset talis ordo: non poneretur gradus intrinsecus eius. ¶ Ad secundum patet. qr tunc negaretur existentiam esse de formali ratione essentie. ¶ Ad tertium patz. ¶ Contra sextum dictū non oportet aliter instare: quia certum est q oīs relatio immediate fundata in ente rationis est relatio rationis: qr relatio realis semper requirit fundamentum ⁊ terminū vt realia entia: vt in pluribus locis patet a doct. Et sic equalitas secundum potestatem esset relatio rationis: quia potestas illa formaliter sumpta dicit tantum relationē rationis. Sz si queratur de ipsa equalitate vt fundata in potestate fundamentali scilicet voluntate: an esset realis. quia ⁊ fundamētum reale. Dico absolute q in se formaliter: ⁊ denominatione intrinseca nō esset realis: quia ad relationem realem requiritur fundamentum proximum ex natura rei: et non solum hoc: sed etiam q oriatur ex natura rei. Posset tamē dici realis denominatione extrinseca: pro quanto comparatur ad fundamentum reale. De equalitate vero secundum eternitatem formaliter sumptam prout scilicet dicit negationem desitionis successionis ⁊ participationis ⁊c. patet q est tantum relatio rationis: quia omnis relatio tantum est ratiōis vel que fundatur super nihil: vel que terminatur ad nihil: vt patet a doc. in. 2. dist. 2. ⁊ di. vlti. ¶ Contra septimum dictū aliter non insto: quia relatio realis requirit extrema realia et in actu. Modo talis aptitudo ad coexistendum ⁊c. vt precisa aptitudo non est relatio realis ⁊c.

An infinitas existētie sit gradus intrinsecus essentie.

Circa sextum dictū.

Nota diligēter de equalitate an sit relatio rōnis vel realis.

Expō lre.

De secundo arti. principali. Hic Doc. tria ostendi. primo q equalitatis in diuinis extrema sūt realiter distincta. 2. q ipsa etiam requirit distinctionem realem extremorū illorū. 3. q ipsa nō qualitercunqz requirit plura cōcomitāter: sed preexigit illā distinctionē. primum patet. quia persone dicuntur equales ista equalitate vna alteri: non autem dicitur essentia equalis sibi: vel persone: vel econtra. Persona autem realiter distinguitur a persona. scdm patet auctoritate Hilarij qui dicit tertio de tri. Similitudo sibijpsi non ē. Si autem similitudo non requireret distinctionem extremorum posset aliquid idem esse sibi simile: sicut est de idētitate Idem. n. est sibijpsi idem pro eo q identitas non requirit extremorum distinctionem. Hoc autem probatur auctoritate August. sexto de tri. c. 9. vbi vult q in filio est prima equalitas. Si autez equalitas non requireret distinctionem extremorum posset pater esse equalis sibi. ⁊ per consequens cum pater sit prior origine filio: prima equalitas esset in patre: Nunc autem pro tanto dictū Aug. est verum: quia non est sibi equalitas: nisi inter personas distinctas: ⁊ ideo non ē ibi. nisi genito filio. In ipso ergo est prima equalitas ⁊ terminatiue: qua scilicet pater est equalis sibi scilicet filio: et prima equalitas quasi denominatiue: vel relatiue que scilicet non est ad terminum aliquo modo subsequentem. Et patet quo modo prima equalitas sit terminatiue ī filio: quia equalitas que formaliter est in patre ⁊ qua pater est equalis filio primo terminatur ad filium. Et similiter patet quomodo prīa equalitas subiectiue ⁊ denominatiue sit in filio: ⁊ qua filius formaliter est equalis patri: siue qua filius dicitur relatiue referri: vt equalis ad patrem equalem: et illa equalitas in filio non est ad terminum subsequētem. imo magis est ad terminum precedentem: quia ad patrem. ¶ Tertium pbat scilicet q distinctio extremorū preexigatur. i. q extrema sūt ibi in aliquo priori: in quo non intelligitur equalitas. Et prima ratio fundata super hac auctoritate (Ioā. 5. patrem suum dicebat deum: equalez se faciendo deo) stat in hoc: quia filius prius est deus q̄ dicatur equalis patri: quia non secūdum deitatem absolute dicitur equalis: sz secundū magnitudinem que est aliquo modo posterior deitate: et per consequens equalitas presupponit patrem ⁊ filiuz qui sunt extrema equalitatis. Sed in eodem instanti quo deitas communicatur filio per generationez filius est: et in illo instanti nō intelligitur cōmunicata magnitudo. ergo magnitudo presupponit patrem ⁊ filium: vt extrema realiter distincta: sed equalitas immediate fundatur in magnitudine. ergo a fortiori preexigit patrem et filium. ¶ Et probat q magnitudo preexigat: quia si esset realiter distincta a deitate realiter prius communicaretur per generationem filio q̄ magnitudo: ergo et modo vbi saltem ratione distinguuntur: et patet per illam propositionem sepe allegatam scilicet qualis est ordo inter aliqua vbi realiter distinguuntur: talis est vbi sola ratione distinguuntur. ¶ Ibi. Secundo arguitur ad idem Hec est secunda ratio doc. qua probat q equalitas necessario preexigat extrema in diuinis. Et in ista ratione supponit vnum dictum scilicet q equalitas in patre et equalitas in filio sunt priores equalitates ⁊ realiter distincte: quia alia equalitate pater est equalis filio: et filius similiter alia equalitate est equalis patri: vt exposui in primo distinctiōe. 19. qst. 1. patet etiam hic: quia relatiue opposita necessario sunt plura: modo pater et filius sunt duo equales: et sic relatiue opponuntur: ⁊ per consequens sunt realiter distincta ergo ⁊ equalitates: secundum quas dicuntur formaliter relatiue opposita. Supponit etiaz q iste equalitates sint eiusdem rationis: ⁊ patet: quia habent idem fundamētum sub eadem ratione formali. Extrema etiam scilicet pater ⁊ filius sunt eiusdem rationis. vt patet a doct. in primo. dist. 7. ⁊. 13 vbi vult q filius sit vniuoce genitus. Supponit etiam q iste equalitates necessario sint finite: quia si possent eē infinite necessario actu eēnt īfinite: qr quicqd in diuinis ad intra pt esse necessario actu ē: vt sepe dicit doc. in pmo. ⁊ in ql. Istis pmissis formo sic rōnē. Pluralitas eiusdē rōnis necessario finita: necessario pexigit pluralitatē alterius rōnis sm quā ipa determinet ad tantā pluralitatē pcise. Hoc clare patuit supra. q. 2. Sed equalitates inter patrem et filiū sunt eiusdem rationis ⁊ finite scdm numerum: cum nō possint esse infinite: ergo pexigunt aliqua sic determinantia: illa non pñt esse nisi ppzietates hypostatice patris et filij: que inter se sunt alterius rationis: immo sunt primo diuerse: vt probat doc. in primo. di. 13. ⁊. 25. ⁊. 26. ¶ Si instetur contra maiorem syllogismi q̄ intelligit de pluralitate reali. s. q pluralitas realis eiusdē rōnis necessario finita pexigit ⁊c. Et tūc minor petit: qr nō pbat q pluralitas equalitatis sit realis. ¶ Doc. hic improbat dicens q ma. est vera de oi pluralitate siue reali: siue rōnis: et p ɔñs minor nō petitur: qr absolute accipitur. Sed equalitates inter patrem ⁊ filium sunt plures eiusdem rationis ⁊ necessario finite: nec in ista mi. dicit q talis pluralitas sit realis vel rōnis. sed absolute accipitur sicut ⁊ ma. Et q illa maior habeat etiā veritatē de pluralitate rōnis. patet sic a doc. cum dicit Quamuis. n. relationes rōnis sint diminute entitatis respectu relationum realium. tñ in sua entitate habent oppositionem ⁊ distinctionem correspondentez sue entitati: vt patet in exemplo satis conuenienti. Relatio. n. cause vt dicitur de deo est tñ rationis: et tñ ipsa causa suo modo habet oppositionem ⁊ incōpossibilitatem tantū ad causatum: sicut paternitas ad filium. patet. qr sicut patri repugnat q respectu eiusdē filij q sit filius. ⁊ p ɔñs q habeat illam relationem scdm quā filius dr filius. Sic cause repugnat q respectu eiusdem causati sit causata: ⁊ per consequens repugnat sibi relatio opposita relationi cause: ⁊ sic relatio illa causati est ita incōpossibilis relationi rōnis cause: que terminatur ad illud idē causatum: sicut filiatio est incompossibilis patri.

In isto articulo occurrunt aliqua dubia. Primo in hoc quod dicit q identitas non necessario requirit extremorum distinctionem: quia idem sibijpsi est idem. Hoc non videtur verum: quia in diuinis est perfectissima identitas inter patrem ⁊ filiū: que tñ necessario requirit extremorum distinctionez: vt patet. ¶ Scdo instatur: qr oīs relatio realis necessario est inter extrema realiter distincta: vel saltē pexigit aliqua realiter distincta (q̄ dico pp relationē mouētis et mobilis. qñ idem mouet seipsuz. quia ⁊ si mouens nō distinguatur a se moto: ⁊ tñ non esset talis relatio: nisi ab ipso

Nota ista dubia cum suis rñsionibus.

Primū dubium.

mouente causaretur aliquid realiter distinctum ab ipso mouente & moto : vt exposui in primo. di. 3. q. 7. & in. 2. di. 25. vide ibi) Sed identitas diuina que est patris ad filium & econtra est realis: vt patet a doc. in primo di. 31. ergo nō pōt esse eiusdem ad se. ¶ Rńdeo q̄ doc. non dicit: q̄ omnis identitas est eiusdem ad se: & q̄ nō requirat extremorum distinctionem: sed dicit q̄ identitas vt identitas nō necessario requirit extremorū distinctionē: q̄a tūc omnis identitas necessario requireret: qđ est falsum: quia idem numero est sibi ipsi idem: licet illa relatio identitatis sit precise relatio rōnis: vt pz a doc. i sententijs: & in metaphysica sua: Sz equalitas vt equalitas semp requirit extremorum distinctionem: quia nunq̄ conceditur q̄ idem sit sibi equale: sicut conceditur q̄ idem sit sibi ipsi idē: nec similiter cōcedit̃ q̄ simile sit sibi simile. Equale ergo nec equalitate reali: nec rationis ꝯcedit̃ sibi ipsi equale: nec simile sibi simile. sicut cōcedit̃ idē identitate rōnis esse sibi idem: sed nunq̄ conceditur de identitate reali: & per hoc patet rńsio ad instantias. ¶ Secundo dubitatur in hoc. s. q̄ prima equalitas in diuinis est in filio & terminatiue & denominatiue: hoc non videtur verum. Primo quia equalitas in patre eque primo est in diuinis: sicut equalitas i filio. patet. q̄a precise in eodē instanti quo ponitur vna ponit̃ & alia ¶ Scđo instat̃ sic. Sicut fundamētum equalitatis prius intelligit̃ in patre q̄ in filio: ergo per prius pater sm magnitudinem debet dici equalis filio & denominari equalis: q̄ filius: saltem eque primo: ergo ita primo denominatiue est equalitas in patre: sicut & in filio. ¶ Tertio Si prima equalitas est in filio: ita q̄ in patre nō pōt esse equalitas nisi filio genito: a quo vt a termino necessario suo modo dependet equalitas: ergo pater aliquid habebit a filio: quia equalitatem: & sic non omnia pater habebit a seipso. ¶ Respondeo ad duo prima: concedendo q̄ eque primo est equalitas i patre sicut in filio nec doc. dicit q̄ equalitas filij ad patrem sit aliquo modo prior: sed dicitur prima equalitas ex hoc solo q̄ in eodē instanti quo filio communicatur magnitudo infinita ponitur extremum equalitatis: quo posito statim resultat equalitas inter patrem & filium. q̄ primum enim est filius statim sequitur equalitas. ¶ Ad tertium dico q̄ non est inconueniens patrem aliquid saltem partialiter habere a filio q̄ nullam dicit perfectionem sicut sunt iste relationes communes vt similitudo equalitas: & identitas realis que i patre aliquo modo sunt a filio vt a termino: cum necessario filius preexigatur huiusmodi relationibus. ¶ Ibi. Contra dicta in isto articulo. Hic doc. arguit primo contra conclusionem in se probando q̄ in diuinis non sit equalitas ex natura rei: nisi tm̄ rationis. Secundo arguit contra illud scilicet q̄ equalitas in diuinis preexigit extremorum distinctionem. Contra conclusionem dupliciter arguit. et prima ratio stat in hoc. Equalitas aliquorum est relatio sm magnitudines commensuratas adinuicem. sed in diuinis non sunt plures magnitudines adinuicem commensurabiles. ergo non est ibi equalitas realis: sed si ibi sit equalitas erit precise rationis. quia erit sm eandem magnitudinem: vt bis acceptam scilicet vt in patre et in filio: et bis accipi non potest nisi per intellectum. ¶ Secundo arguit sic. Forma eiusdem rationis non distinguitur: nisi per distinctionem materie: vt patet 12. meta. equalitas est forma tm̄ & eiusdem rationis: & vt acceptum est in arguendo: non est ibi materia aliqua. ergo nō est ibi alia & alia equalitas: non ergo est hic solum non distinctio fundamēti sm primum argumentum: sed nec distinctio relationum oppositarum sm istud argumentum. ¶ Tertio probat q̄ non sit distinctio extremorum inq̄tum extrema. nam extrema non sunt extrema nisi inq̄tum terminant relationem. non autem terminant: nisi inq̄tum habent fundamentum equalitatis: & inq̄tum habent illud non distinguuntur. patet: quia illud fundamentum est omnino indistinctum ergo vt precise considerantur inq̄tū habent illud nullomō distinguunt̃. ¶ Quarto & vlt. arguit q̄ q̄ conuenit personis diuinis sm substantiam nō distinguit̃ in eis. patet: quia nec substantia aliquomō distinguit̃ in personis diuinis. mō sm Aug. 5. de tri. c. 7. querimus sm q̄d patri sit equalis filius nō aūt sm hoc q̄ ad prem d̄r filius. restat ergo vt sm illud qđ ad se d̄r sit equalis. hec Aug. ¶ Ibi Prima ratio videt̃ esse fundamentū vnius opi. hic doc arguit contra vnā opi. que tenet q̄ equalitas realis requirit distinctas magnitudines & cōmensuratas. Et ꝓbat doc. q̄ equalitas realis pōt imediate fundari in vno fundamēto habēte precise vnitatem numeralem. Prima ratio stat in hoc relationes originis opposite: vt paternitas & filiatio imediate fundantur in essentia habente vnitatem numeralem vt ab omnibus cōcedit̃. ergo a fortiori & due equalitates possunt fundari i eodem fundamento numero puta in magnitudine: probatur consequentia: quia equalitas requirit ex sua ratiōe vnitatē fundamenti: vt patet. 5. meta: ita q̄ vnitas fundamenti est ratio proxima fundandi equalitatem: sed relatio originis ex sua ratione non requirit vnitatem fundamenti: vt pat: ergo. ¶ Secundo arguit quia essentia est formaliter infinita: ideo ipsa p̄t habere rōnem principij ꝯ̄dicatum: & rōnem termini formalis: et sic eadem non vt bis accepta per intellectum: sed ex natura rei potest: immo actu fundat relationes originis oppositas: ergo pari ratione ipsa vt sic q̄ta siue formaliter infinita poterit fundare duas equalitates oppositas. immo a fortiori: quia relationes originis ex sua ratione formali non requirunt tantam vnitatem fundamēti: sicut iste. ¶ Ibi. quod additur de q̄titatibus distinctis cōmensuratis. Hic improbat opi. specialiter q̄tum ad hoc qđ dicit q̄ equalitas requirit commensurationem q̄titatum: quia posito q̄ equalitas sit. s. inter plures magnitudines & preexigat illas: tamen non videtur sequi q̄ preexigat vt cōmensuratas: & arguit sic. aut commensuratio intelligitur vt ratio formalis equalitatis: aut intelligitur aliqua ratio preuia fundamentalis. Si primo est petitio pricipij. nō est realis commensuratio igitur non est realis equalitas: oporteret. n. probare q̄ realis commensuratio duarum magnitudinum esset formaliter equalitas realis. Si scđo hoc nō videtur probabile quia commensuratio non videtur prior eq̄litate: immo posterior: quia videtur importare coextensionem et applicationem aliquorum equalium et modum talem extendendi: siue habendi q̄titatem secundum quā p̄t coextēdi & applicari ad hoc q̄ sint commensurabilia. vnde corpus christi vt in eucharistia non est commensuratum alicui habenti q̄titatem. sed nec commensurabile potentia ꝓpinqua sub eo modo quo habet ibi equalitatem. Nō est ergo argumentum aliquo modo a priori. non est realis commensuratio: ergo nō est realis equalitas. Nam corpus xp̄i vt in eucharistia est tante q̄titatis quante nunc est in celo: vt patet a doc. in. 4. di. 10. ergo vt in eucharistia est vere equale alteri corpori existenti extra eucharistiam habenti equalem magnitudinem: & tamen vt existens in eucharistia nullo modo commensuratur illi: vt patz per doc. vbi supra Est ergo ibi equalitas sine commensuratione: siue actuali coextēsione. Nam corpus christi vt in eucharistia: & si habet eandem q̄titatem quam nunc habet in celo: non tamē habet eam secundum modum q̄titatiuum: vt patz a doc. vbi supra vide ibi.

Continuat expositionem littere.

Hunc doc. soluit argumenta facta contra. Ad primum dicit q̄ si essent due q̄titates equales: tunc inter illas esset equalitas realis. & haberet fundamentum nō vnū numero: sed vnum vnitate specifica: sicut exposui in. 2. di. 3. q. 1. et ideo esset ibi vnitas fundamenti secundum quid. ergo a fortiori vbi esset vnitas fundamenti simpliciter: sicut vnitas numeralis cum reali distinctione extremorum magis esset simpliciter equalitas realis: sic est in proposito. ¶ Ad secundum dicit: q̄ illa propositio philosophi est exposita. q. 2. et etiam in. 2. d. 3. q. 7. vide ibi quomodo accipitur materia: quia accipitur pro hecheitate contrahente naturam. & vbi non est talis singularitas: ibi nō est pluralitas forme eiusdem rationis: et non accipit ibi philosophus materiam pro altera parte compositi: vt patet in. 2. di. 3. de ratione singularitatis: vide ibi. Et hoc modo equalitas habz materiam: quia pluralitas equalitatis necessario preexigit pluralitatem alterius rationis. s. proprietates hypostaticas: secundum quam necessario determinatur ad pluralitatem certam: puta dualitatem. ¶ Ad tertium: cum dicitur extremum relationis: vt extremum terminat relationē: dicit q̄ per ly vt: vel inquantum: vel reduplicatur relatiuum vel reduplicatur ratio formalis vltima qua. s. vltimate est relatiuum: vel correlatiuum: vel tertio reduplicatur ratio formalis non vltima: sed fundamentalis quasi preuia. Exemplum primi: in creaturis pater inq̄tum pater vt terminat vel vt est correlatiuum filij distinguitur realiter a filio. Exemplum secundi: pater vt est ratio formalis quare pater sit extremum filiationis realiter distinguitur a filiatiōe. Exemplum tertij: potentia generandi: siue humanitas est ratio formalis terminandi: siue q̄ pater dicatur extremum terminans filiationem. In proposito in diuinis equale vt equale realiter terminat vt correlatiuum equalitatē: scđm quam habet esse ad aliud correlatiuum: et vt sic realiter distinguitur ab alio correlatiuo: similiter equalitas in patre est ratio formalis vltima quare pater dicatur extremum siue correlatiuum terminans equalitatem filij: & sic illa di

stinguunt realiter ab equalitate filij. ꝛ est ratio quare pa͞r vt equalis filio distinguit᷑ realiter a filio vt equali. Sed magnitudo intēsiua siue īfinita as est rō fundamētalis q̄re pr̄ sit equalis filio ꝛ ecōtra: quare fili⁹ sit equalis pr̄i: ꝛ sm̄ illā pr̄ nō distinguit᷑ realiter a filio: cū sit oīo indistincta in pr̄e ꝛ in filio. ¶ Ad quartū dicit ꝙ ly sm̄: qn̄ fit cōparatio ad p̄dicata respectiua: nō semꝑ notat suū casuale eē rōnē formalē vl' tm̄ ata inherēne p̄dicati: sed cōiter notat ipsum eē rōnē formalē. Dico. n. Sor. sm̄ albedinē esse similē ꝑla. albedo q̄ īmediate seq̄tur dictionē reduplicatiuā dr̄ casuale: ꝛ tn̄ albedo nō ē rō formalis ꝛ ꝓxima ꝙ Sor. dicat᷑ similis: sed tn̄ ē rō fundamētalis. Rō vero ꝓxima est similitudo in Sor. et sic Sor. sm̄ similitudinē dr̄ similis Plato. ꝛ sic similitudo in Sor ē rō formalis ꝛ ꝓxima q̄re Sor. dicat᷑ similis Pla. Dico tūc ꝙ Aug. itelligit ibi ꝙ fili⁹ ē eq̄lis pr̄i sm̄ substātiā tn̄ fundamētalit᷑: nō aūt formalit᷑. Qn̄ ergo dr̄ qd̄ ꝯuenit ꝑsonis diuis sm̄ substātiā nō numerat᷑ in eis: ꝯcedit᷑ ista ꝓut ly sm̄ notat ꝓximā rōnē formalē: sed postea minor est falsa. s. ꝙ pr̄ sm̄ substātiā: vt ꝓximā rōnē formalē sit eq̄lis filio imo sm̄ equalitatē vt sm̄ rōnē ꝓximā ꝛ vltimatā dr̄ eq̄lis filio. ¶ Ibi. Et si obijciat᷑. doc. facit vnā obiectionē ꝯtra hoc. s. ꝙ pr̄ sm̄ substātiā dr̄ eq̄lis filio: vt hȝ rōnē fūdamētalē: q̄re similit᷑ pr̄ nō dr̄ pr̄ sm̄ substātiā: vt sm̄ rōnē fūdamētalē: cū ipsa substātia sit ita fundamētū p̄nitatis sicut ꝛ eq̄litatis. ¶ Rn̄det doc. 1. realit᷑. 2. logice realit᷑ sic ꝙ substantia vt est fūdamētū eq̄litat᷑ accipit᷑ vt vna: ꝛ ita sm̄ substātiā vt vnā ī trib⁹ ē eq̄lis: sed cū dr̄ pr̄ sm̄ substātiā nō accipit᷑ vt vna lȝ sit vna nō tn̄ fundat vt vna: q᷑ vt ē patuit vnitas substātie nō est rō fundādi p̄nitatē vt expositū ē. ¶ Logice sic rn̄det᷑ ꝙ nihil dr̄ vere ꝯpetere alicui hȝ. a. sī. a. sit rō trāscēdēs: siue formalis: siue fundamētalis. vn̄ hec est falsa: Sort. sm̄ colorē ē alb⁹. h̄ aūt ē ꝟa. Sor sm̄ albedinē ē alb⁹. nūc aūt cēntia ē rō fundamētalis p̄nitat᷑ ē tn̄ trāscēdēs: q̄a cēntia vt absolute accepta. Sȝ respectu eq̄litat᷑ ē rō fūdamētalis nō trāscēdēs: sȝ adeq̄ta: q᷑ nō vt cēntia: sȝ vt īfinita. ita ꝙ vnitas īfinitat᷑ ē rō ꝓxima fundādi. Et rō sm̄ logicā. Aug. ꝓprie loquutus ē vt h̄ sit ꝟa aliq̄ mō pr̄ sm̄ cēntiā ē eq̄lis quo mō ista nō ē ꝟa pr̄ scdm̄ cēntiā ē pr̄. imo ista ē ꝟa sm̄ memoriā ē pr̄. q᷑ ista rō fundamētalis ē adeq̄ta relatiōne illi: q᷑ ꝓximū fundamētū p̄nitat᷑ nō ē cēntia absolute sȝ memoria De h̄ satꝭ dictū ē in. 1. li. ¶ Ibi scdo ꝯdicit᷑ his q̄ dicta sunt in. 2. arti. de p̄ꝯgēna. Hic doc. recitat vnā opi. q̄ vult ꝙ eq̄litas nō sit aliq̄ relatio realis distīcta a relatiōib⁹ origis. q᷑ eq̄litas ī suo itellectu icludit ꝑ se relatiōes origis ꝛ vnitatē cēntie. Et h̄ ꝓbat sic. in diuis nō ē ꝯsiderare nisi cēntiā: et relatiōes reales q̄b⁹ fit distīctio: idē aūt ad se nō refert᷑: nec relatio ad aliā relatiōnē refert᷑ ꝑ aliā relatiōnē. Cuȝ enī dr̄ ꝙ p̄nitas oppōit᷑ relatiue filiatiōi oppositio non ē relatio media iter p̄nitatē ꝛ filiationē: q̄a illo mō relatio multiplicaret᷑ in infinitū. Et ideo eq̄litas vtrūq; iportat. s. ꝑsonarū distīctionē ꝛ cēntie vnitatē. q̄a ex h̄ sunt eq̄les. q̄a sunt vni⁹ ꝛ eiusdem magnitudinis: icludit igit᷑ eq̄litas in suo intellectu ꝛ relatiōes distīnctas ꝛ essentie vnitatē. ¶ Ibi. cōtra istud doc. improbat hanc opi. dupliciter. Primo q̄a essentia ꝛ relatio non faciunt per se vnū conceptum. ergo eq̄litas ꝑ se non includit relationem originis ꝛ essentie vnitatē: vt cōstituētia vnū per se conceptum. Si enī ex essentia ꝛ relatione originis esset ꝑ se vnus coceptus: tunc ille concept⁹ per se esset ad aliud: quia ꝑ se includit relationem ꝛ esset per se ad se siue absolut⁹: q̄a per se icludit absolutū: q̄a essentie vnitatem. ¶ Secundo qd̄ per se includit relationē alterius rationis non est ꝑ se eiusdem rationis: patet hoc mō equalitas in patre ꝛ in filio est eiusdem rationis: vt supra patuit: sed paternitas est alterius rationis a filiatione: vt patet in primo. di. 13. ergo si eq̄litas in patre per se includit p̄nitatē ꝛ eq̄litas in filio filiationē sequit᷑ ꝙ eq̄litas ī pr̄e nō erit eiusdē rōnis cū eq̄litate i filio. Dico ḡ scdm̄ doc. ꝙ equalitas fūdamētalit᷑ iportat cēntiā: sed ꝯnotatiue iportat relationes ꝑsonales: tn̄ nec h̄: nec illō ꝑ se icludit. Sȝ ꝑ se ꝛ q̄ditatiue dicit relatiōnē aliā a relationib⁹ personalib⁹ que est alterius rationis a relationibus originis. nā fundamētum equalitatis proprium est vnitas magnitudinis ꝛ fundamentum remotum est ipsa essentia: fundamētum autē paternitatis nō ponitur vnitas magnitudinis: vt supra patuit. Et secundū h̄ic relationē cōmunem scilicet equalitatē persone constitute per relationes originis referuntur: nā pater scdm̄ equalitatē refertur ad filium vt sibi equalis. Ad rationem quam facit opi. patet: quia relatiuum refertur ꝛ non essentia nec relatio: ꝛ pater cum refertur ad filium vt equalis sibi refert᷑ scdm̄ equalitatē: que est alia relatio ex natura rei a paternitate et etiam est alterius rationis ab ipsa paternitate.

Aduerte bacu.

De tertio articulo principali. In isto arti. doc. ꝓbat ꝙ equalitas sit relatio realis: q᷑ ex natura rei inest extremis. s. ꝑsonis scdm̄ fundamentū reale: sine qd̄ ē in eis ex natura rei. Et hoc ꝓbat multis auctoritatib⁹ q̄ in lra patent: nec aliter expono eas. Deīn ꝓbat aliq̄b⁹ rōnib⁹ satis claris. Primo sic. relatiōes p̄mi modi fūdate sup q̄ntū nō vt vnū. s. nūero: sȝ vnū spē: sūt reales: ḡ multomagis vr̄ eque relationes q̄ fundant᷑ sup eadē magnitudine nūero erunt reales: q᷑ ꝛ fundamētū est magis reale: cū vt sic habeat eē simplr̄: vt supra patuit. ¶ Scdo arguit᷑: q᷑ rō vr̄ ꝓbabile ꝙ oppositū imꝑfectū sit in entib⁹ ex natura rei: ꝛ nō possit ī entib⁹ esse oppositū ꝑfectū ex natura rei. Nūc aūt est eq̄litas oppositū ꝑfectū ꝛ inequalitas imꝑfectū scdm̄ Aug. de q̄ntitate aie: vbi loq̄t᷑ ad discipulū sic. Eq̄litatē inq̄t inequalitati iure anteponis: nec q̄sq; est vt estimo hūano sensu p̄ditus: cui illud nō videat᷑: modo nusq; est ꝑfecta eq̄litas nisi ī ꝑsonis diuinis: q᷑ nusq; alibi ē magnitudo ꝑfecta: vt supra patuit. seq̄ntia vsq; in finē articuli ꝛ questionis clara sunt.

Occurrunt aliqua dubia. Primo in hoc. qd̄ dicit ꝙ eq̄litas in diuinis hȝ materiā. accipiendo materiā pro hecheitate. ¶ Scdo dubitat᷑ in hoc. s. ꝙ eq̄litas in diuis. s. in pr̄e ꝛ filio ē eiusdē rōnis: ꝛ ꝙ est determinata ad certū nūerum ꝑ ꝓprietates ꝑsonales. ¶ Tertio dubitat᷑ in hoc. s. ꝙ relatiōes originis fundant᷑ in cēntia diuina nō vt vna: ita ꝙ vnitas nō est rō ꝓxima fundandi. ¶ Cōtra primū dictuȝ instat᷑ sic. si equalitas in diuinis hȝ materiā siue hecheitatē ꝯtrahentē ipsam ad esse singulare: ḡ equalitas diuina nō ē in vltima actualitate: ꝯn̄s est falsum: q᷑ q̄cq̄d est in diuinis cū sit simplr̄ necesse est in vltima actualitate: vt etiā patȝ a doc. in q. 4. quol. ꝛ in p̄. di. 28. ꝯn̄a patȝ: q᷑ ꝯtrahibile siue determinabile ꝑ aliud ad actualitatē singularē nō ē in vltima actualitate: vt etiā patet a doc. in p̄. ꝛ in quol. ¶ Scdo instat᷑ ꝯtra scdm̄ dictū: ꝛ p̄. cōtra illud. s. ꝙ est determinata ad certū nūerū ꝑ ꝓprietates ꝑsonales: p̄. q᷑ qd̄ ex se est in finitis singularib⁹ cōicabile ex natura sua: nō est determinabile ad certū nūerū. vt patȝ a doc. q. 2. nec etiā est determinabile ꝑ extrinsecū nisi ꝓ q̄nto illud extrinsecū ponat᷑ cā p̄ſa effectuū singulariū illi⁹ cōicabilis. ꝛ sic ab extriseco determinabit᷑ ad certū nūerū. Sicut nūc patȝ de sole: q᷑ ꝛ si natura solis sit in finitis cōicabilis: vt patȝ a doc. tn̄ solū est in vno supposito: ꝛ hoc ab agēte extrinseco ꝓducente tn̄ vnū solē numero. Sed in ꝓposito ꝓprietas ꝑsonalis nullā causalitatē hȝ respectu equalitatis: vt patȝ: q᷑ nullā rōnē agēdi hȝ. Si dicat᷑ ꝙ q᷑ sunt p̄cise tot proprietates ꝑsonales q̄b⁹ ꝑsone distinguunt᷑: ꝛ ꝑ ꝯn̄s p̄cise tot sunt extrema: ḡ tot p̄cise est equalitates. Cōtra tum q᷑ in pr̄e sunt due equalitates: vna ad filiū ꝛ alia ad spiri. s. Nō. n. pr̄ eadē equalitate refert᷑ ad filiū ꝛ. s. s. sed alia ꝛ alia. aliter eadē relatio esset primo et ꝑ se ad duo correlatiua: qd̄ est impossibile. Tum etiā q᷑ quot sunt equalitates in vna ꝑsona: tot etiā sunt in alia: q᷑ sicut pr̄ alia ꝛ alia equalitate refert᷑ ad filiū ꝛ. s. s. ita filius alia ꝛ alia equalitate refert᷑ ad pr̄em ꝛ. s. s. ꝛ silr̄ spūs. s. alia ꝛ alia equalitate refert᷑ ad filiū est pr̄em. Tū etiā q᷑ quot sūt magnitudines formaliter distincte in diuinis: tot sūt fundamēta ꝓxima alterius ꝛ alterius equalitatis formaliter distincte. Sed quot sunt ꝑfectiones in diuinis formaliter distincte admuicē: tot sunt fundamēta equalitatis. Mō q̄slibet attributū hȝ ꝓpriā īfinitatē: vt patȝ a doc. in p̄. d. 2. 8. q. pe. ꝛ ꝑ ꝯn̄s in ꝑsonis diuinis multiplicabunt equalitates secūdū multiplicationē fundamētoꝝ ꝓximoꝝ: ꝛ ita respectu vni⁹ fundamenti ꝓximi erūt saltē sex equalitates: q᷑ in qualibȝ ꝑsona erunt due scdm̄ illud fundamentū: ḡ vr̄ ꝙ nō sit certus nūerus equalitatū p̄cise ꝑ ꝑ ꝓprietates: cū illis non repugnent esse plures: ḡ hoc magis erit rōne fundamēti ꝓximi. Sed hoc etiā nō impedit: q᷑ si illud fundamētū ꝓximū esset in infinitis ꝑsonis: tūc in illo fundarent᷑ infinite equalitates cū oēs ille ꝑsone essent admuicē equales rōne eiusdē fundamēti. Tū etiā q᷑ si pr̄ haberet infinita ꝓducta vel saltem essent infinita supposita in diuinis q̄bus esset cōicata eadem ꝑfectio: tūc in pr̄e essent infinite equalitates ꝛ silr̄ i filio ꝛ spū. s. ḡ iste ꝓprietates ꝑsonales non determinant equalitatē ad certū numerum. ¶ Preterea instat᷑: q᷑ si nō pōt esse plures ꝓductiones eiusdē rōnis in diuinis. hoc erit scdm̄ vnā opi. q᷑ p̄ncipiū formale ꝓductiuū vnius rōnis hȝ ꝓductū vt terminū adequatū: tam intensiue: q̄ extensiue vt patȝ a doc. in pri. d. 2. ꝛ. d. 13. Vel saltē hoc erit: q᷑ talis ꝓductio vnius rōnis sic est vna p̄cise: ꝙ si illa p̄cise nō esset nulla alia esset: vt patȝ a doc. in q. 2. quol. mō in ꝓposito sic oportebit dicere de equalitate ꝙ vel p̄cise tot sunt. ꝛ ille p̄-

Dubia circa textū occurrentiat pulchra.

Cōtra primū dictuȝ.

Contra secundū quo ad primaz partem.

Questio.

Instantia

cise l[...]: q si ille nõ eēnt nulle alie essent: vel q sunt a tali pncipio vni⁹ rõnis sic adequate extēsiue: q plures esse nō pñt Sed est difficile assignare tale pncipiū: non enī pprietates sunt tale principiū: et qdcūq aliud assigneẗ statim sequitur q equalitas nō determinaẗ ad certū numeꝝ p pprietates psonales. Si et ponanẗ tot ē esse ex coꝝ formali rõne. ergo nō p pprietates. ¶ Deinde instaẗ q equalitas in pr̄e et eqlitas in filio nō sint eiusdem rõnis: qa aut hoc ē rõne fundamēti pximi: aut rõne pprietatū. aut rõne alicuius alterius

Cōtra secūdū quo ad tertiā ptē

Nō pmo mō: qa tūc pnitas et filiatio essent eiusdē rõnis. qr sunt in fundamēto eiusdē rõnis: qd tñ est falsum: et ptra doc. in pmo. di. 7. et. 13. et. q. 2. quol. Nō secūdo: qa pprietates ille sunt pmo diuerse: vt pz a doc in pmo. vbi supra. Nō. 3. s. ex coꝝ formali rõne: cū formaliẗ opponanẗ. Tū et qa equalitas in pr̄e terminaẗ ad filiū: ita q filiatio ē rō formalis terminādi equalitatē pr̄is. et equalitas in filio terminaẗ ad pr̄em ita q pnitas est rō formalis terminādi equalitatē filii. Sz ille relatiões nō videnẗ esse eiusdē rõnis q̄ terminanẗ necessario ad terminos alteri⁹ et alteri⁹ rõnis: vel q saltē rōnes formales terminādi sunt necessario alteri⁹ rõnis. sic ē pposito sunt pprietates psonales.

Cōtra tertiū

¶ Scdo instaẗ qa si sunt plures diuīe equalitates eiusdē rõnis: ergo equalitas diuia mẗtiplicaẗ et diuidiẗ in illa. vt solo nūero differētia: et tale habz ppue rōnē speciei specialissime. Sed in diuinis simpliciẗ negaẗ oē pdicabile. nihil enī in diuis poniẗ in aliquo pdicamēto: vt pz a doc. in pmo. di. 8. q. 2. vide ibi. ¶ Rñonē quere.

Questio Septima.

De articulato q. Expō lr̄e.

Utrum deum esse omnipotentem possit naturali rõne et necessaria demōstrari. Iuxta q. doc. duo facit. pmo pmittit vnā diffinitionē. 2. rñdet ad. q. ¶ De. 1. pmo pmittit. s. q demōstratio alia est ppter qd: alia qa. Et h distinctio pbaẗ a doc. qa oē necessariū verū: nō euidēs ex terminis: hñs tñ pnexionē necessariā et euidētē ad aliud necessariū euidēs ex terminis: et cōsequēs ad illud: pōt p illud demōstrari. Sz aliqd verū necessariū nō euidēs ex terminis. habz pnexionē necessariā ad aliqd verū acceptū a cā: et ad aliqd verū acceptū ab effectu: nō solū enī vitates de causis nō pñt eē sine qbusdā veris de effectib⁹: sed nec ecōuerso. igiẗ pōt aliqd verū demōstrari p aliqd verū acceptū a cā. et tūc ppter qd vel p aliqd verū acceptū ab effectu: et tūc qa. Et vr hic seq correlatiuū: q pncipia imediata: siue euidētia ex tmīis nō pñt demōstrari demōstratiõe qa: qsi verū est: tūc qdā media sūa iter pma vera et pclusiones vltimas. et solū illa sunt demōstrabilia: qa p vera vltima. Exēplū. ois hō est risibilis est verū necessariū. qa risibilitas necessario iest hoi: vl verū necessariū: qa ista ppositio nūq pōt falsificari. sicut ppositio cōtingēs: q aliqn pōt esse vera aliqn falsa: et nō est verū euidēs ex terminis pz: q a cognoscēs extrema. s. hoiem et risibilitatē ex sola terminoꝝ notitia h nō est euidenter nota ois hō est risibilis. Et hz necessariā cōnexionē ad aliqd verū acceptū a cā euidēs ex terminis puta ad h aial rōnale ē risibile: h verū ē acceptū a cā: qa explicat cām ppter qd hō sit risibilis et ē euidēs ex terminis: qa ex sola notitia disticta tminoꝝ ē p se notū. vt pz a do i. 1. d. 2. q. 2. et. d. 3. q. 4. Et p tale verū acceptū a cā. demōstraẗ hoc verū: sic arguēdo. oē aial rōnale ē risibile: ois hō est aial rōnale. ergo ois hō est risibilis. Exēplū de vo necessario qd demōstraẗ p verū acceptū ab effectu. Nā h verū reubarbarū est purgatiuū colere ē verū necessariū euidēs acceptū ab effectu qa p experiētiā video q hoc reubarbaꝝ est purgatiuū colere: et hoc similiter: et sic de alijs: et per pñs hec vniuersalis erit mihi euidēs. s. oē reubarbaꝝ ē purgatiuū colere: qd verū ē acceptū ab effectu: qa esse purgatiuū colere est effectus. Et per hoc verū demōstratiõe: qa poterit demōstrari aliud veꝝ nō notū ex tminis. hñs necessariā cōnexionē ad hoc veꝝ acceptū ab effectu. et sic poterit demōstrari cā de aliquo. s. cā purgatiois colere: puta sic: oē purgatiuū colere est. a. et itelligo p. a. cām imediatā hui⁹ passionis: que est eē purgatiuū colere: sed reubarbarū ē purgatiuū colere: ergo reubarbaꝝ ē. a. et sic demōstraẗ reubarbarū eē. a. p aliud verū acceptū ab effectu. Et qd addit: q pncipia euidētia ex terminis nō pñt demōstrari demōstratiōe qa. hoc pz eē veꝝ in. 1. d. 2. q. 2. qa talis notitia pcise depēdet a notitia tminoꝝ: vt ibi plixe expoui. Sequiẗ ergo: q solū illa vra necessaria q̄ sunt itermedia inẗ pma vera euidētia ex terminis: et pclusiones vltimas. sunt demōstrabilia qa. s. p vltima vra: siue p vltias pclusiones. ¶ Ibi. Qualiẗ aūt veꝝ acceptū ab effectu possit eē euidēs: et tñ veꝝ acceptū a cā nō euidēs. patere pōt si aliqs psideret modū illū acqrēdi sciam pmo met. et. 2. posteriorum per expientiam: qr per experientiā est freqnter notū de effectu: qr ex multis singularibus acceptis a sensu: et nō du3 scitur ppẗ quid est: qr illud nō habeẗ a sensu nisi mediāte vlteriori inqsitione: q fit p intellectū. s. inuestigando cām talis effectus qua inuenta pt effectus demonstrari de aliquo ppter qd: de hoc vide in pmo doc. di. 3. q. 4. et q̄ ibi exposui.

Oipotentia quid.

¶ Ibi. secunda distinctio est de oipotentia. Nūc declarat doc. qd intelligat p oipotentiam. et dicit q oipotētia non est passiua: quasi illud dicatur oipotens passiue qd pt recipe oia. Sed dr actiua nō quecunq: accipiendo tñ actiuum p pductiuo: qr oipotentia non est qcūq potentia pductiua: ptz: qr pr non dr oipotens respectu pductionis filii Sed dr potentia actiua causatiua que respicit aliud in essentia: siue in natura. Sequiẗ ergo q oipotentia non est potentia nisi respectu possibilis: omne. n. causabile necessario est possibile vt ly possibile opponitur necessario. Et hoc patet a doc. in pmo. di. 8. q. vlt. et in. 2. di. 1. q. 3. vbi vult q ista implicent. a. causat necessario: qr cū dico causat sequtur q contingenter. et si addo necessario: sequitur q simul contingenter et necessario causabit: et sic implicatio. Et declarat de q̄ possibili intelligat: nō. n. intelligitur de possibili qd opponiẗ impossibili: qr hoc mō fili⁹ dei dr possibilis: qr nō ipossibilis: vt pz a doc. in pmo di. 2. pte. 2. q. 3. rñdendo ad argumēta pncipalia. Nec accipitur possibile vt opponiẗ necessario a se prout cōuertiẗ cū pducibili: qr pater in diuinis dr necesse esse oi mō a se. s. tā formaliter q originatiue: fili⁹ vero est necesse eē formaliter: sed nō originatiue cū hoc habeat a patre. De hoc vide doc. in primo. vbi supra. et sic filius in diuinis dr possibilis: vt ly possibile opponiẗ necessario oi mō a se: et hoc mō possibile cōuertiẗ cū pducibili. et sic qr fili⁹ est pducibilis: ideo hoc mō dr possibilis: sed accipit possibile p causabili: qr tale possibile est ppue terminus oipotētie et potētie causatiue. Et addit q oipotētia ppue respicit oē possibile. Et hoc pōt dupliciẗ intelligi. s. imediate vel mediate. Immediate q possit causare oē causabile nulla alia cā secūda cōcurrēte. Mediate q possit ad oē cābile pcurrere: vt cā pma lz illd cābile etiā ab alia cā causeẗ. Et hec de pmo ar. pncipali sufficiāt p nūc.

Cōtinuat expositionem lr̄e.

De secūdo arti. qui est respōsiuus ad. q. Hic doc. rñdendo ad quesitū ponit qnq cōclusiones: tres ptinētes ad demōstratonē ppter qd. et duas ad demōstrationē qa.

De demonstratiōe ppter quid,

Prima cōclusio est deū eē oipotētē: tā mediate q̄ imediate est verū demōstrabile ppter qd. scda. Istud verū est demōstrabile viatori stāte simplr statu vie. tertia. Istud verū nō pōt demōstrari viatori ex notis sibi naturaliter. et de lege cōi. quarta. Deū esse oipotentē respicietē imediate qdcūq possibile: licet sit verū. non tñ est nobis demōstrabile demōstratione qa. quita. Deū eē oipotētē oipotētia imediate vel mediate qdcūq possibile respiciēte pōt demōstrari a viatore demōstratiōe qa.

Prima cōclusio probatur,

¶ Prima cōclusio ostendiẗ sic supponēdo q intellectus et voluntas diuina sit cā talis oipotētie respiciētis oē causabile saltē fm rōnē. qr si potētia illa actiua respectu ois causabilis eēt realiter distincta posset vere demōstrari de deo p causam: ergo si sola ratione distinguuntur saltē fm rōnem pōt sic demonstrari. Arguitur ergo sic deū esse omnipotētē mō preexposito est verum necessariū nō euidens ex terminis. et habet necessariā cōnexionē ad aliud verū notū ex terminis acceptū a cā. ergo tale verum est demonstrabile ppter qd: añs pat3 quo ad omnes pticulas. nam deum esse oipotentem: immediate est veꝝ et necessarium: qr omne veꝝ in diuinis est necessarium etiā verum contingens non de actu: sed de potentia: vt patebit: nō euidens ex terminis. patet. qr ex sola notitia terminoꝝ. s. dei et oipotentie nō est euidens deū esse oipotētem: qr forte posset dubitari: hñs necessariā connexionē et c. patet: qr esse oipotentē necessario dependet a volūtate diuina. Et sic pt formari demonstratio ppter qd: omne icludens formaliter volūtatē infinitā est ops sed de⁹ est hmōi ergo et c. Maior est nota ex terminis: qr cognoscēs disticte voluntatē diuinā et potentiā actiuā respectu ois causabilis statim est sibi euidens: q voluntas diuina est causa immediata: et adequata oipotentie. Sicut cognoscens distincte aial rōnale et risibile statim est sibi euidens: q anial rōnale est imediate et adequata cā risibilitatis: et sic hec est immediata aial rōnale est risibile. Sic in proposito de voluntate diuina respectu oipotentie. Et qd dicit vel intellect⁹: vl voluntas vel vtrūq: hoc dicit nō determinando se: an intellectus sit immediata cā respectu ois causabilis: sicut aliq voluerunt: an sola voluntas: an vtrūq: qcqd ponatur causa immediate habebitur verum notum ex terminis: per qd

poterit demonstrari deum esse omnipotentem: i mmediate.
¶ Ostendit etiā hoc verū. s. deū esse omnipotētē: esse verū
mediatū: ⁊ nō immediatū: ⁊ arguit a fortiori. Si enī notio-
nale nō sit ita immediatū deo quin aliqđ essentiale sit ime-
diatius: vt patet de voluntate ⁊ intellectu q̄ insunt essentie
imediatius q̄ notionale: vt pbatū est in pma. q. quol. a for-
tiori omnipotētia q̄ icludit respectū ad extra nō erit imedia
ta ipsi deo. imo erit mediāte volūtate ⁊ itellectu: imo notio
nale est imediatius q̄ omnipotentia: vt patet pma. q. quol.
⁊ in. 2. di. 1. q. 1. ergo hoc verū erit mediatū. ⁊ p aliqđ imedia
tius deo: vel diuine psone: poterit demōstrari de deo: vel p
sona diuina. Et sic ptz ratio. ¶ Scđa cōclusio pbaē ⁊ ante

Secūda pclusio pbatur.

q̄ probeē declarat plura. Primo q̄ ille dr viator q̄ nō hēbz
intuitiuā cognitionē dei nec pmanētē vt beati: nec ad tēpus
siue trāseūtē vt habuit Paulus in raptu. Quecūqz alia co
gnitio de deo nō ponit viatorē extra viā. 2°. q̄ pōt esse ve-
ra scientia de obiecto etiā nō existē: q̄a cognitio abstracti-
ua pōt esse tam nō existis q̄ existis: ⁊ si qñqz sit de existē nō
tamē talis existentia necessario reqriē ad cognitionē abstra
ctiuā. Et etiā pōt haberi cognitio distinctissima obiecti lo-
quēdo de cognitiōe mere abstractiua. 3°. premittit q̄ conce
ptus pfectissimus est conceptus diffinitionis: siue cognitio
distinctissima illius qđ importaē p diffinitionem. vt ptz hic
in exēplo: ⁊ in plo. q. 3. 4°. pmittit q̄ cōceptus pfectissim⁹
obiecti q̄ est cōceptus diffinitionis obiecti si hz diffinitionē:
vel cōceptus q̄ditatis obiecti cōtinet virtualiter oēs verita
tes de illo conceptu verificabiles si sint necessarie. Quinto
pmittit q̄ veritates cōtingētes q̄ sunt de actu vt ista deus
actu creat nō cōtineņē virtualiter i aliquo obiecto: vt satis
patuit in plo. q. 3. tamē ille veritates cōtingētes q̄ sunt de
potētia vel aptitudine: virtualiter continenē in rōe q̄ditati
ua obiecti sicut ista. Deus ē potēs creare ⁊ hmōi. Hiis pmis
sis pbaē cōclusio. s. q̄ viator vt viator pōt scire hanc demō
strationē ppter qđ. Deus est oipotēs tā imediate q̄ media
te ⁊ arguiē sic. Intellect⁹ potēs habere cōceptū virtualiter
cōtinētē oēs veritates de ipso necessarias vel cōtingētes
non de actu: sed de potētia pōt de illo obiecto habere sciaz
completā: ⁊ demonstrare de illo oēs illas veritates ppter
qđ: hoc patet hic ⁊ in prologo. q. 3. Sed viator vt viator exi
stens potest habere distinctissimū cōceptū de deo virtualiē
cōtinētem oēs veritates necessarias: ⁊ hec mediatas ⁊ ime
diatas: etiam oēs cōtingētes de potētia. s. tā mediatas q̄
imediatas. ergo oēs illas pōt demonstrare ppter quid de
ipso deo: hec ratio est euidēs. Nota primo de veritatib⁹ im
mediatis siue p se notis quō cōtinenē virtualiter ab obiecto
⁊ similiter de mediatis. vide que exposui plixe in. q. 3. plo.
art. 10. ibi subiectum siue obiectum continet primum predi
catum vide ibi singularia. Nota scđo de ordine contingētiū
qualiter vna dicaē prima ⁊c. vide que exposui i plo. q. 3. vbi
doc. loquiē de subiecto theo. ptingētiū. tertio nota quō via-
tor de cōi lege non pōt habere cognitionem abstractiuā dei
sub ratione distinctissima deitatis: sed bene ex speciali pri-
uilegio auctoritate diuina in intellectu viatoris pōt causa-
ri imediate notitia abstractiua distinctissima deitatis: vl spe
cies intelligibilis: sicut in angelis representās distincte deū
sub rōne deitatis eo modo quo exposui in. q. 3. prologi. ⁊ in
2. d. 3. vide que ibi exposui. Et sic patet ista ratio doc.
¶ Sequitur. Esset igitur viator perfecte scientifice theo.
qui per conceptum distinctum diuinitatis possibilem habe-
ri extra cognitionē intuitiuam cognosceret ordinate oēs ve
ritates necessarias: siue illas que sunt de intrinsecis: q̄ neces
sario insunt: siue illas q̄ sunt de possibili comparādo ad ex-
trinseca. Ex hoc sequitur q̄ si poneretē theologiā esse ppue
scientiam in quodam lumine extra lumē glorie ⁊ extra lumē
fidei: ⁊ illud lumē poneretē talis cognitio: siue cōceptus ob-

Opi. Hēri.

iecti vera esset opi. Hen. in quol. 12. q. 2. Sed sic non videē
intellexisse qui posuit lumē: quia videē posuisse lumen in quo
cognosceretur obiectum: nō autem quod esset formalis ra-
tio: siue formalis cognitio ipsius obiecti: sicut est hic positū.
Nō dicit de lumine glorie: an illud necessario requiratur ad
cognitionem intuitiuā dei: patebit in. 4. di. 49. Et de hoc

Opi. Tho.

satis dixi in primo. di. 3. q. 3. improbando opi. Tho. grāe. vi-
de ibi. Tho. etiaz de aquino ponit aliud lumē: qđ non est lu
men glorie: sed dicitur lumē quo cognoscuntur substātie se-
parate distincte ⁊ abstractiue. Et posuit illud lumē esse aliđ
a cognitiōe actuali. ita q̄ est īpossibile itellectū viatoris co
gnoscere substātias illas nisi mediāte tali luīe ⁊ sic pcedere
cognitionē illā. Et do. ipbat hī i p̄. d. 3. q. 3. q̄ nullo mō sit ne
cessariū. Sz i pposito lumē qđ hī ponit mediū īter lumē glo
rie ⁊ lumē fidei: ponit ipm eē formaliē notitiam abstractiuā
⁊ distinctā ipsi⁹ deitatis. Et nota q̄ cognitio fidei dr lumē: q̄
cognitio nunq̄ est de deo distincte cognito: sed pfuse cogni
to: vt exposui in plo. q. 3. vide ibi. Lumē vero glorie p nūc

Quare cognitio fidei dicatur lumen.

pōt poni cognitio intuitiua dei: cognitio ergo distincta deito
tis dr lumen medium inter lumen glorie ⁊ lumen fidei mo-
do pexposito. ¶ Tertia conclusio pbatur. s. q̄ viator ex pu
ris naturalibus non possit cognoscere demonstratione pp
qđ: istā deus ē ops tā mediate q̄ imediate. q̄z cū sit mediata

Tertia cōclusio pbatur.

vt supra patuit: q̄ non pōt demonstratiue cognosci nisi p im
mediatā q̄ naturaliter cognosci non pōt: etiam stante lumie
fidei. Illa. n. nō cognoscitur nisi ex terminis: et spāliter ex
rōne termini subiecti qđ virtualiter cōtinet primum pdica-
tum: vt patuit in plo. q. 3. Sed talis conceptus distinctus
de deo non pōt via naturali haberi: q̄z via naturali non est si
bi possibilis conceptus: nisi conceptus q̄ pōt causari virtute
intellectus agentis ⁊ phātasmatū. hec oia plixe exposui in
q. 1. ⁊ 3. plo. ⁊ di. 3. q. 1. pmi. vide ibi plura notanda. Nō
cognitio fidei nō tribuit conceptum simplicem ⁊ distinctum
de deo: siue nō inclinat ad assentiendum tali conceptui sim-
plici ⁊ distincto de deo: sed precise inclinat ad assentiendū
q̄busdam complexis: q̄ non hñt euidentiā ex terminis sim-
plicibus apphensis: ⁊ p pns non habeē p fidem cōceptus
simplex transcendens oēm conceptū simplicem apđ meta.
Declarat. n. in plo. quō fides tm̄ inclinat ad assentiendum
complexis mediatis: puta huic aliqđ ens est trinū ⁊ vnuz:
sed q̄d sit illud ens in se: nec ex puris naturalibus: nec ex lu
mine fidei pōt cognosci. Si dicaē q̄ p cōceptum simplicem p
fectum q̄ haberi pōt a meta. pōt demonstrari ppter qđ: deum
esse oipotentem mediate ⁊ immediate. Cōtra: q̄z talis con
ceptus nō virtualiter includit hanc veritatem: ptz: q̄z mul-
ti phi attingētes ad pceptus metaphysicales pfectissimos
vt supponitur: ad notitiā huius veritatis attingere nō po-
tuerunt: qđ tñ fuisset eis possibile: si talem conceptū simpli-
cem habuissent: q̄ virtualiter cōtineret illā veritatem: immo
fuisset ei q̄si necessariū: q̄z virtute illius vidissent illā verita
tem q̄si immediatam: q̄z ⁊ primū pdicatū. ⁊ post ex illa ime
diata sciuissent hanc mediatā. s. deus est opsimmediate et
mediate. ¶ Deiñ pbat etiā q̄ metaphysicus nō possit attī
gere ad illā ppter q̄d: q̄z metaphysicus nō attingit ad prī-
cipium ppriū deo nisi tm̄ q̄z: patet: q̄z pmissa media ad con
cludendū aliqđ ppriū de deo est aliq̄ propositio pticularis
affirmans de ente pticulariter aliqđ pdicatū qđ pperit enti
creato: ⁊ ex tali pmissa pcludit metaphysicus de ente pti-
cularitet predicatum ppriū de deo: vtpote: si arguiē aliqđ
ens est causatū ergo aliqđ ens est cā non causata: vel aliqđ
ens est finitū: ergo aliqđ infinitū: vel aliqđ ens est possibile:
ergo aliqđ necessariū. Oēs iste pñe pbanē p hoc q̄ pditio
impfecta nō pōt inesse alicui enti nisi alicui enti insit cōditio
pfectior: cū impfectū depēdeat a pfecto. Oēs iste pñtie nō
pbant aliq̄d de deo: nisi q̄z: sicut manifestū est. ¶ Contra
hoc obijcit. Mic doc. arguit tribus mediis pbando q̄ deum
esse oipotentem pōt via naturali demonstrari. Prima ratio
stat in hoc: q̄z voluntas poniē mediū ad demonstrandū oi-
potētiā de deo: vt supra patuit. Sed via naturali pōt cogno
sci q̄ in deo est pfectissima voluntas: q̄ p ipsam naturaliter
cognitā pōt ppter q̄d demonstrari oipotentia de deo.
¶ Scđo q̄z ois ppō vera ⁊ necessaria de extremis hñtib⁹
pceptus simpliciter simplices est p se nota: talis est illa que
affirmat passionē aliquā de deo: ergo ⁊c. ¶ Tertio passio-
nes note de ente naturali pcludunt aliq̄s pfectiōes de deo
q̄z impfectio in mobili pcludit pfectionē in primo mouente:
phycus ergo pōt attingere ad cognitionē de deo hñdam: q̄z
p effectus naturales: non ergo vr̄ q̄ cognitio metaphysi-
ci possit transcendere physicā: si metaphysicus possit tm̄
habere cognitionē q̄z p tales effectus. ¶ Ad istas rōnes
rñdet doc. in additionib⁹ positis i fine quol. ¶ Ad pmū di-
co q̄ ad pcludendū ppter q̄d deū esse oipotentē: reqritur
cognitio distincta voluntatis diuine q̄ naturaliter hñi non
pōt: lz naturaliter possit cognosci q̄ in pmo ente est volūtas p
fectissima: sed q̄d sit in se distincte non pōt cognosci. ¶ Ad
secundum negatur illa maior. Nō. n. hec est p se nota: ens ē
bonum: ⁊ tñ tam ens q̄ bonū dicant conceptus simpliciter
simplices: vt ptz a doc in p̄. di. 3. q. 3. pōt. n. bonitas demon-
strari: vel p rōnem entitatis: vel p passionem priorem si est
dabilis. Tamen q̄cq̄d sit de illa ma. minor est falsa: q̄z et si
essentia et natura rei sit simplicissima tñ cōceptus essentie
non est simpliciter simplex: cum sit resolubilis in conceptus
priores quiditatiuos: vt in conceptum substantie transcen
dentis ⁊ in conceptum entis. ¶ Ad tertium rñdet doct. q̄
cognitio metaphysica de deo excedit cognitionem phyci
de deo: tā extēsiue ppter multitudinē passionū: tā intēsiue
ppter maiorem pfectionem ⁊ pfectiorē modū cognoscendi

5

Et propter hoc ad formã argumenti dicitur concedendo ꝓ maiorem cõsequẽtiã ꝛ cõsequẽs ad istũ intellectũ: ꝙ metaphysicus põt ad altiorẽ cognitionẽ attingere ꝙ̃ sit ista cognitio quã physicus põt attingere. Maꝫ in cognitione q̃ est dare latitudinẽ ꝛ excessum ſm maiꝰ ꝛ minꝰ tã itẽsiue ꝙ̃ extẽsiue

De demonstratione quia. Anteꝙ̃ probat conclusionẽ quartã ꝓmittit. *De demõstratione quia cõtinuat expõnẽ litere.* Immediatio cause respectu effectus põt dupliciter itelligi: vel q̃a non causat p cãm mediã: sicut nũc: deus ꝓducit vermẽ mediãte sole causante: vel q̃a non causat mediate alio effectu: licet ille effectus prius causatus nõ causet effectũ posteriorem: ꝛ sic aliq̃n vna causa nõ causat vnũ effectũ: nisi prius alio causato: vt patet in multis exemplis doc. Dicit ergo causa imediate causare: q2 nec causat mediãte alia causa. vl quia causat nullo alio effectu prius causato. De imediatiõe. 2ᵒ modo tam phi ꝙ̃ theolo. simpliciter negarẽt deũ imediate posse causare oẽm effectũ q̃a negarẽt ipm posse causare relationeꝫ imediate nisi prius causatis fundamẽto ꝛ termino. Est ergo difficultas de immediatione vt solũ excludit cãm efficiẽtem mediã ꝛ intelligẽdo effectũ nõ generaliter: siue illa cã medijs in causando cõtingat effectũ principalẽ: siue tm̃ aliquẽ effectũ ꝓuiũ: vel dispositionẽ ad illũ. Hoc ꝓmisso vidẽdum est ꝓmo de intentione phoꝝ. *Opi. philosopho.* Circa hoc phi videntˀ sentire nõ solũ ꝙ nõ sit demõstrabile deũ eẽ oipotẽtem imediate. sed ẽt ꝙ hoc sit impossibile. Et vr ꝓncipiũ coꝝ stare in ista ꝓpositiõe ꝓncipiũ necessariũ ꝛ oino pfectũ ad nihil imediate cõtingẽter se habꝫ. Hoc ꝓbatˀ q̃a nulla nouitas seu contingẽtia põt assignari in ꝓncipiato imediate a tali principio: nõ eñ q̃a illud ꝓncipiũ aliter se habet. cum sit simpliciter necessariũ: nec q̃a illo vniformiter se habẽte aliquid aliõ reqrˀ vel ipedit. q̃a nõ ẽ ꝓncipiũ iperfectũ: ꝛ p ꝯñs nec ipedibile: nec isufficiẽs siue aliõ requirens. Sꝫ ista propositio iam ꝓbata illa esset. s. ꝙ nihil põt esse imediate ꝛ cõtingẽter a pricipio necessario. ꝛ sufficiẽte statim sequitˀ ꝙ nõ põt causare oẽ possibile imediate. Ista cõsequẽtia ꝓbatˀ ꝓmo de motu: q̃a sequitˀ ꝙ deus non põt imediate causare motũ siue specialiter motũ localem: siue specialissime motũ circularẽ: siue circulationẽ celi. Et h̓ videtˀ ꝓbare ſm intentionem philosophi. Sꝫ ꝓbatiões postea adducentˀ rñdẽdo ad illas ſm opini. Theo *Opi. theo.* ❡ De opi. Theo. dicit doc. ꝙ tenẽdum est: sic deũ esse oipotẽtem: ꝙ sine quocũqꝫ alio agẽte põt causare qdlibet causabile: nec h̓ põt demõstrari demõstratione q̃a. ꝓmo ꝓbatˀ auctoritate. In principio creauit deus celũ ꝛ terrã. ❡ Adducitˀ etiã rõ quia virtus actiua cuiuscunqꝫ cause scdꝫ: eminentius est in prima causa: ꝙ̃ in ipsa causa scda. h̓ ꝓbatũ est a doc. in ꝓmo di. 2. q. 1. Modo eminẽtius habẽs virtutẽ actiuã oĩum scdarũ causarũ videtˀ ꝙ sine illis possit imediate causare oẽ causabile. Nõ eñ ad ꝓductionẽ effectus reqritˀ imꝑfectio virtutis actiue: q̃a nulla imꝑfectio est rõ agẽdi: sed magis ipedimẽtũ actionis. Confirmatˀ: q̃a videmus causas equiuocas pfectos effectus ꝓducere: sicut vniuocas: qđ nõ esset nisi haberent virtutẽ actiuaꝫ eo mõ quo sufficit ad causandũ pfecte: nõ aũt habẽt virtutẽ vniuocã: sed tm̃ eminẽtẽ. Et similis rõ est adducta in ꝓmo. d. 2 pte. 1. ꝛ. di. 8. q. vlt. ❡ Ibi Ista rõ licet videatˀ ꝓbabilis: nõ tñ esset philosopho demõstratio. Diceret eñ ꝙ eminẽtiori mõ habens talẽ virtuteꝫ: põt in suo ordine in effectũ talis virtutis siue causalitatis scdꝫ. Sed ordo suꝰ est ꝙ sit cause superior ꝛ remotior. Cũ additˀ ꝙ ipfectio nõ reqritˀ. Diceret ꝙ cũ dico imediate causare ad cãndũ duo dico. s. causationem. ꝛ illa requirit perfectionem: ꝛ modũ siue imediationem causandi ꝛ ille requirit imperfectionẽ annexã ergo ad immediate causandũ requiritur ipfectio nõ sicut rõ causandi: sed sicut ꝯditio necessaria in agẽte. Ubi eñ est ordo essentialis ibi nõ põt aliqđ eẽ ꝓximũ iperfectissimo nisi ꝛ ipm sit aliqualiter iperfectũ: q̃a si perfectũ esset ꝓximũ iperfectissimo esset eq̄ imediatũ cuilibet alii a se: ꝛ tũc ista non haberent ordinẽ essentialẽ: sicut nõ esset ordo eẽntialis in speciebus numeroꝝ: si q̄libet imediate ꝓcederet ab vnitate. Ex quo patet ꝙ illã ꝓpositionẽ negaret phs. s. perfectior cã imediate cãt: itelligẽdo per immediatus exclusionẽ oĩs cãe actiue ꝓpique: imo diceret ꝙ sicut pfectior est cã superior: ita p plures cãs medias cãt Nec iste cãe medie reqruntˀ vt addatˀ pfectio cãlitatis: q̄ tota pfectissime ẽ i sola ꝓma: sꝫ magis reqruntˀ vt habeatˀ ordiata pfectio. s. descẽdere ad vltimũ ipfectũ: ordinata aũt perfectio non habetur sine diminutione perfectionis ꝛ cum impfectione annexa. ❡ Ibi scdm scilicet ꝙ illud verum nõ põt demõstrari demõstratiõe q̃a ꝓbat multipliciter. Primo q̃a phi ad notitiã taliũ veroꝝ. s. possibiliũ demõstrari demõstratione quia deuenire potuerunt: non aũt ad notitiã huiꝰ veri imꝰno eius oppositum tenuere: quod non est verisimile de aliquo demonstrabili demonstratione q2. ❡ Scdo ꝓbatˀ rõne: qt ordo cãlitatis nõ ꝯcludit: ꝙ superior possit sine inferiorum effectũ: i quẽ ꝓt cũ iferiori: sicut sol nõ ꝓt generare hominem sine pre: sicut cũ pre: ergo pari rõne ordo iste nõ concludit ꝙ prima cã possit sine scda. ❡ Hoc ẽt est manifestiꝰ in alijs generibus cãꝝ. Si. n. scdm aliquos esset ordo essentialis in materijs. puta ꝙ prima materia aĩe intellectiue ꝓpinqua sit corpꝰ organicũ ꝛ sic vlterius vsqꝫ ad materiã simpliciter primã: q̄ sit ꝓpria materia respectu forme ꝓme substantialis: nõ opꝫ ꝙ materia simpliciter ꝓma possit esse immediata respectu forme intellectiue. Et addit: ꝙ hec habẽt maiorem euidentiã: si vera sit opi. de pluralitate formaꝝ: h̓ dicit: qt si aĩa intellectiua immediate informaret materiam nudã: vt tenet Tho. rõ nõ esset ita euidens: sicut ponendo plures formas: q2 nõ vr ꝙ materia ꝓma exñs: puta sub forma seminis: possit immediate esse sub aĩa intellectiua: imo qñ aĩa intellectiua informat corpus sibi materia nõ est sub forma seminis: immo corrũpitur. De h̓ in. 4. di. 12. ❡ Hoc etiam ptꝫ in causis efficientibus respectu cognitionis: nam principia ponuntur cause respectu cognitionis cõclusionis vt ptꝫ. 2. phy. t. c. 89. lꝫ primum principiũ habeat veritatẽ eminentissimam ꝛ ẽt contineat eminenter ꝛ virtualiter veritates omnium posteriorum: non tñ opꝫ ꝙ possit esse cã immediata cognoscendi qđcunqꝫ posterius: immo opꝫ ꝓcedere p media ordinate ad hoc vt acquiratur cognitio conclusionis remote. ❡ Hoc ptꝫ tandem in ordine causaruꝫ finalium. Accipiendo. n. vltimũ in aliqua coordinatione finiuꝫ: non opꝫ ꝙ illõ possit esse causa fin alijs immediata respectu cuiuscunqꝫ: qt aliqđ remotum nõ ordinatˀ ad ipsum nisi mediante fine ꝓpinquo: sicut organa exteriora ordiata ad positionem: vel incisionem nõ ordinantˀ ad sanitatem nisi mediantibus istis finibus ꝓpinquis. Ex his ptꝫ quõ nõ sit demõstrabilis demonstratione q2. ❡ Restat nũc soluere rõnes q̄ sunt ꝓ opi. phy. ꝛ ꝯtra opi. theo. ꝓmo arguitˀ ꝓ opi. phy. sic qt si posset cãre oẽm effectũ immediate: tũc posset priuare scdas cãs suis actionibꝰ: ꝛ p ꝯñs suis entitatibus q2 scdm Com. 9. meta cõ. 7. Cũ. n. entia nõ hẽant actiões ꝓprias nõ hẽbũt essentias ꝓprias. Mõ manifestũ est apđ phm eẽ incõueniens deũ oẽs eẽntias posse destruere: cũ scdꝫ ipsuꝫ aliq̄ alia ad eo sint necessaria. Confirmatˀ: q2 si ꝓter ordinẽ cãꝝ in vniuerso possit quẽcunqꝫ effectũ cãre: ergo ordo causalitatis in causis nõ esset simpliciter necessarius: ergo nec eẽntialis: qđ est incõueniẽs apđ phm. ❡ Rñdet doc. tenendo opi. theo. ꝙ nõ est incõueniens cõcedere deũ posse priuare oĩa alia a deo suis entitatibus: nec in hoc hꝫ cõcordare cum pho. Nec siĩr concordat in hoc ꝙ omne sempiternũ sit formaliter necessariũ: ꝛ hoc vocando oẽ euiternũ sempiternũ: q2 euiternum simpliciter ꝓt non esse: licꝫ non tali potentia passiua itrinseca q̄lis ẽ i corruptibilibꝰ: ſm. n. phm sempiternum non hꝫ materiam q̄ est cã corruptionis intrinseca: ẽ tñ a deo annihilabile. Et dr euiternũ qt mensuratˀ euo vt expositum est in. 2. di. 2. Dicit etiã doct. q lꝫ deus priuet cãs scdas actiõibꝰ suis: nõ tñ sequitˀ ꝙ priuet suis entitatibus. Posito. n. ꝙ ignis nunꝙ̃ calefaceret: nõ seqtˀ ꝓpter h̓ ꝙ nõ sit ignis. *Aduerte expõnem propter Auerroistas.* Exponit etiã Com. ꝙ dẽt intelligi de aptitudine: qt si priuaret deus ignẽ aptitudine: ꝛ virtualitate ad agendum nõ esset ignis: q2 talis aptitudo et ꝟtualitas ꝯsequitˀ formã essentialẽ ignis. Et ꝙ sic intelligat: ptꝫ ex illo verbo qđ ꝓmittit. Cõuenit inq̄t istis vt nullũ ens hẽat actioneꝫ ꝓpriam naturalẽ. ꝛ subdit. Cũ entia nõ habeant actiones ꝓprias supple naturaliter. vel aptitudinaliter scdm ꝓpriam naturã nõ habebunt essentias ꝓprias. Illi aũt ꝯtra q̃s arguit ibi. s. moderni ponũt vnũ agens oĩa entia sine medio: sed nõ sicut xpiani. q2 scdm Aug. 7. de ciui. dei. c. 3. Sic deꝰ res q̃s ꝯdidit administrat vt eas agere ꝓprios motꝰ sinat: lꝫ. n. possit agere oĩa ꝛ sic agendo entitates q̄dẽ eoꝝ nõ destrueret: sed eas q̄si ociosas ꝛ vanas relinq̄ret. Maluit tñ eis sicut entitatẽ sic ꝛ virtutẽ actiuã ꝛ ꝓpriã tribuere: nõ. n. vllã pfectionẽ rebꝰ subtraxit cuiꝰ sunt capaces. ❡ Scdo arguitur spẽaliter: qt nõ ꝓt immediate cãre motũ: q2 secunduꝫ phm. 8. phy. t. c. 79. idem. 12. meta. t. c. 41. potentia infinita nõ ꝓt immediate mouere corpꝰ in tpe: q2 si sic: aliq̄ potentia finita posset mouere corpꝰ in eq̄li tpe: sicut ipse deducit ibi eo ꝙ ꝟtute motiua augmẽtata minuitˀ tps in q̄ mouet. Habetˀ ergo ex intentione Ari. ꝙ deus non ꝓt immediate cãre motum ꝓprie dictum: qt cum sit successiuũ necessario erit in tpe. Si dicatˀ ꝙ ꝓt rem motus cãre: sed sine successione: qt p mutationẽ subitã ad illud ad qđ finitũ mouens moueret in tpe. Contra hoc nõ soluit q2 nõ ꝓt deus immediate cãre motũ circularẽ celi: q2 nõ in tpe vt ꝯceditur nec in in

stanti: q: in illo instanti totũ celũ esset in eodẽ loco in q̃ prius ergo in isto instanti celũ non mutatur. ¶ Rñdet doc. q ab-solute est concedendum phm̃ ⁊ Auer. negasse deũ posse im-mediate mouere celũ. Sed ut hoc hʒ theo. vtrũqʒ negare: q: theo. ponit deũ mouere ꝯtingẽter ⁊ per ꝯñs posse moue-re in tpe ⁊ expectare tp̃s: vt exposui in. 2. ⁊ in. 3. Posuere tñ ipsi mouere celũ mediate. s. mediante intelligentia q̃ est ꝓ-pria motrix celi. Sed de h̃ tangetur amplius rñdendo ad ter-tium pncipale. ¶ Tertio arguit de omni effectu materia-li: q: per transmutationẽ materie hʒ ꝓduci. Vr̃. n. Ari. con-tra Pla. 7. meta. t. c. 28. pbando q separatũ a mat̃ia non possit immediate transmutare materiã. Et Com. ibidẽ co. 28. ⁊ 31. impossibile est q forme separate transmutent ma-teriã. nihil. n. transmutat materiã nisi qd̓ est in mat̃ia: ⁊ hoc ꝯuenit dicentib' mundũ generari p transmutans ipsum sit aliqd̓ indiuiduoꝝ vel indiuiduũ: vt corp' pticulare. hec ille. ¶ Rñdet q theo. nõ negat formã materialẽ imediate idu-ci in materiã a deo: immo infert' in q̃one de bona fortuna. s. vit. dicet qd̓ phs sensit de aĩa intellectiua. De intentiõe ei' 7. meta. t. c. 28. vbi adducitur Com. ⁊ vr̃ dicere q neqʒ imma-teriale possit transmutare materiã imediate. Et si intelli-gat de deo: sicut vr̃ spãliter p illud verbũ dñtibus mũdũ ge-nerari: negaret cũ Theo. ⁊ eandẽ sniam tenet com. 3. post illud qd̓ mouet materiã necessario est corp' hñs q̃litatẽ acti-uam. aut potentiã q̃ agit p corp' hñs q̃litatẽ actiuã. Et im-ponit Ari. q idẽ senrit. Sed melius vr̃ q qñ lr̃a Ari. pt h̃re sanum intellectũ: ⁊ lr̃a co sanũ intellectũ h̃re non pt: q de-catur Aue. non h̃re intentionem Aristo. ⁊ saluetur eius inten-tio qd̓ hic ẽt videtur posse fieri. Nam de h̃ ad p̃ns quasi trã-seundo dici pt q Ari. ibi contra Pla. pbando q idee nõ sũt necessarie ad generationẽ: q: sufficit h̃ aliqd ad generãdũ h̃ aliquid: sed nec idee pñt generare h̃ aliquid: q: si gñans nõ est h̃ aliquid nec genitum erit h̃ aliqd. Vtraqʒ ꝯña satis tenet contra ideã Pla. nec tñ extendenda est ad ppositum dñm. s. de deo: quia si idea generaret esset generans vniuo-cum: q: eiusdem spẽi: non est autem aliqua causa vniuoca necessaria nisi composita ⁊ materialis: sicut genitum est cõ-positum ⁊ materiale: hoc p prima parte rõnis. s. q idee nõ sint necessarie. p scd̓a parte. s. q idee nõ possunt generare facit illud. qd̓ si generans vniuocum nõ sit h̃ aliquid compo-situm ⁊ materiale: nec genitũ erit h̃ aliquid. Deus aũt ⁊ pt esse causa generationis: ⁊ reqritur ad generationem nõ si-cut cã vniuoca: sed equiuoca. ⁊ hec suprema in cuius virtu-te agit oĩs alia causa: tam vniuoca: q̃ equiuoca. De istis ideis an sint cã generationis ⁊c. vide expositionem doc. sup 7. meta. in opere suo qd̓ intitulatur opus aureum. ¶ Vlti-mo arguitur ⁊ est cõfirmatio precedentium rõnum: q: phs 8. phy. t. c. 79. ⁊ t. c. 10. ⁊. 11. idem. 12. meta. t. c. 29. vbi vi-detur velle q q̃cquid deus pt immediate cãre: ⁊ h̃ totaliter necessario causat: q: non vr̃ posse poni ꝯtingentia ad cau-sandum ⁊ nõ causandũ: nisi ppter aliquã mutabilitatez in agente ⁊ h̃ quãdo ẽ supra totaliter et precise dependet ab agente. Nunc aũt si deus posset imediate in qd̓lʒ causabi-le: qd̓libet totaliter dependeret ⁊ p̃cise ab eo ⁊ per ꝯñs ne-cessario causaret quodlibet ⁊c. ¶ Rñdet doc. q non est de intentione Ari. q deus absolute necessario causet q̃cq̃d im-mediate causat. hoc est sine cã media agente: sed sm ipsum necessario causat q̃cq̃d immediate causat hoc est sine oĩ me-dio: siue agente ad ipsum effectũ. siue agẽte ad aliqd̓ p̃uiũ disponens ad illud: ⁊ sine oĩ medio causato p̃uio ad illud. Nam scd̓m ipsum aĩa intellectiua imediate est a deo: vt pz 16. de aĩalibus: et tñ non causatur necessario. ⁊ hoc q: ipsam aĩam p̃cedit necessario organicatio ⁊ materia in qua reci-pitur. De hoc vide doc. infra. q. viii. ⁊ in. 4. di. 43. Illud er-go qd̓ sine oĩ preuio pt agere necessario agit. ⁊ rõ hui' apud eum est: q: illud a solo deo immediate oĩo dependet ipsius nouitas in essendo: siue ꝯtingentia nõ reducetur scd̓ʒ ipm vltimate nisi in aliquã nouitatẽ in deo. Et sic intendit ipse arguere. 8. phy. q: illa nouitas motus in vñ. siue oĩno p̃mi motus: siue ẽt oĩno primi cãti qd̓cũqʒ sit illud esset imme-diate ab eo: sine oĩ cã media agente vel disponente: sine oĩ

Pñia theologis discrepãtia.

causato medio. De illo aũt qd̓ pt deus immediate causare. s. sine causa media agente attingente ad illud. dũ tamen sit aliqua cã dispositiua ad illud vel saltem aliqd̓ causatum p̃-uium reqsitum ad illud. non diceret Ari. q deus necessario simpliciter causaret: sed tñmodo necessitate ineuitabilita-tis. ⁊ hoc posito illo primo vel preuio quod requiritur.

¶ In neutro autem istorum concordat cum eo theo. quia ponit q deus per voluntatem libere et contingenter se hʒ ad qd̓cunqʒ causabile extra: ⁊ hoc exclusa necessitate nõ so-lum immutabilitatis: sed etiã ineuitabilitatis. Est h̃ de de-

mõstratiõe: q̃a ꝯclusio p̃ncipalis. s. deũ habet oĩpotẽtiã ime-diate respectu cuiuscũqʒ causabilis. licet sit vera non tñ no-bis demõstrabile demõstratione q̃a. ¶ Quinta cõclusio p-batur. s. q possit via naturali demõstrari: demõstratione q̃a: deũ esse omnipotentem imediate vel saltem mediate. Et

Quinta cõclusio pbatur.

probatio stat p̃mo in hoc: q in causis essentialiter ordinatis est status ad vnã p̃mã: ⁊ adducit duas rõnes quas etiã ad-ducit in p̃mo. dist. 2. ⁊ ibi eas exposui. Ex hoc premisso in-fert: q in qd̓cũqʒ causatum põt cã inferior. põt etiã superior saltẽ mediante cã prima: ⁊ sic hoc mõ prima cã habet oĩpo-tẽtiam. ¶ Ibi Ista ratio videtur dupliciter posse ipediri. s. q stante statu in causis: nõ sequatur primam mediate cõcurre-re ad oẽm effectũ secũdarũ causarũ. q̃a primo diceretur: q il-lud p̃mũ efficiens ad qd̓ est status nõ esset de'. sed aliqua intelligentia mouens p̃mum celũ: nec rõ naturalis deducit: q vltra tale mouens: deus imediate moueat: nisi rõne cãe finalis: sicut videtur phs illũ modũ mouẽdi appropriare ipsi deo. 12. meta. t. c. 36. vbi ait q mouet. sicut amatũ ⁊ deside-ratũ. ¶ Secundo diceretur. q efficiens p̃mũ qd̓cũqʒ sit: non pbatur habere potẽtiam respectu cuiuscũqʒ causabilis qua-litercũqʒ. s. imediate ⁊ mediate sed respectu tñ oĩum cau-sabiliũ in sua coordinatione: oportet ergo pbare q p̃ter il-la nõ essent alia possibilia causari extra illa coordinationẽ. ¶ Respõdet doc. q ista duo excluduntur p hoc q nõ est nisi vnicũ ens a se: siue nõ ab alio. Ex hoc enĩ sequitur q nõ ẽ nisi vnicũ agẽs nõ depẽdẽs in agẽdo: qd̓ enĩ depẽdet in essendo si agat: depẽdet in agendo: ⁊ sic patet quid dicendum.

Ad argumenta principalia. Primo arguit pro-bando: q deũ esse omnipotentez possit naturali rõne demõ-strari. q̃a naturali rõne demõstratur esse infinite potẽtie: ergo ⁊ omnipotẽtie. Antecedẽs patet. 8. phy. t. c. 78. Deus mo-uet tpe infinito: ergo est infinite potẽtie. consequentia pz. q̃a infinita potẽtia nõ põt ab aliq̃ potẽtia excedi: nec intelli-gi excedi: q̃a tũc aliqua posset esse maior: sed oĩs potẽtia q̃ nõ est oĩpotẽtia: põt intelligi excedi. ergo. ¶ Rñdet doc. p-mo ad antecedẽs: ⁊ r̃nsio patet hic ⁊ in p̃mo. di. 2. q. 1. vbi p-lixe ptractata est auctoritas phi. Et dicit doc. q phs p hoc intellexit de potẽtia imp̃fecta intẽsiue: ⁊ nõ extẽsiue tñ: puta q semp duret: q̃a nulla virtus põt mouere p infinitũ tp̃s nisi vel a se: vel virtute alterius: ⁊ sic tãdez oportet stare ad aliquã p̃mã q̃ mouet ex seipsa. Ari. ergo arguit de potentia p̃mi mouẽtis q̃ tñ mouet a se: ⁊ ex hoc põt inferri q sit infini-ta intẽsiue: qd̓ aũt habʒ a se potẽtiã actiuã habʒ a se entita-tẽ: ⁊ qd̓ habʒ a se aliqd̓ habʒ illd̓ i tota plenitudie q̃ sibi põe ꝯpetere. Nihil enĩ habetur limitate i aliq̃: nisi habeat ab aliq̃ agẽte determinãte illd̓ ad certũ gradũ. Ex h̃ ergo q p̃mũ mouẽs mouet a se ⁊ p ꝯñs ẽ a se: cui tota plenitudo potẽtie actiue ⁊ entitatis nõ possit eẽ sine infinitate itẽsiua sequitur q ipm sit ifinite potẽtie itẽsiue. ¶ Cõtra h̃ qd̓ accipit i ãnce-dẽte q. s. mouet motu ifinito: q̃a eq̃ habʒ ẽm te ppositũ si moueret motu finito ⁊ a se. Cõcedo q vis p̃ncipalis stat i h̃ qd̓ est mouere a se: sʒ rõ habʒ aliquã euidẽtiã de motu ifini-to: q̃a sm Ari. mot' p̃m' ẽ p̃mo ifinit': ⁊ ita ille ẽ magis p-prius p̃mo mouẽti. p̃mitas aũt motiõis ẽ mediũ ppriũ ad p-positũ: vt intelligatur i antecedẽte mouet motu infinito p̃ma ifinitate q̃. s. nõ ẽ ab ifinitate alteri' mot': sed sola v̓tute il-lius mouẽtis. ¶ De cõsequẽtia: licet ifinita potẽtia actiua sit vere oĩpotẽtia: nõ tñ sequitur. si rõne naturali põt cõcludi hoc habere ifinitã potẽtiã: ergo ⁊ oĩpotẽtiã: q̃a nõ ẽ notum rõne naturali infinitã potẽtiã eẽ oĩpotẽtiã: ⁊ hoc totũ intel-ligẽdo de oĩpotẽtia imediate respectu cuiuscũqʒ possibilis. Et cũ pbatur de excessu. Diceret phs q sup̃ma potẽtia nõ ẽ oĩpotẽtia sicut itelligim' oĩpotẽtiã: ⁊ tñ ẽ itẽsiue ifinita: po-tẽtia h̃ nõ põt itelligi excedi sm itẽsionẽ: licet possit itelligi excedi sm extẽsionẽ: q: nõ ẽ oĩpotẽtia: non tñ ppe h̃ itelligi põt. q: nõ sine ꝯdictiõe: q: diceret phs oĩpotẽtiã imediatã respectu cuiuslibet i aliq̃ eodẽ eẽ icluderet ꝯtradictionẽ q̃a destrueret ordinẽ ẽẽntialẽ cãꝝ. ¶ Deinde ad oppositũ ar-guit doc. pbãdo q nõ possit quouis mõ demõstrari deũ eẽ oĩpotẽtẽ: q̃a si hoc põt demonstrari: ergo ⁊ deũ posse gñare filiũ põt demõstrari. ꝯsequẽs ẽ falsuz h̃. Rõ ista cũ sua respõ-siõe. pz hic i lr̃a: ⁊ i p̃mo exposita ẽ di. 20. vbi exposui auc-toritatẽ Aug. vide ibi. ¶ Scd̓o p̃ncipaliter arguit: q̃a si põt demõstrari: h̃ põt demõstrari deũ posse creare oẽ crea-bile: ⁊ p ꝯsequẽs ⁊ ipm ãgelũ eẽ creabile: qd̓ ẽ falsuz: q: phs posuit oẽs itelligẽtias eẽ a se: vt pz i. 12. meta. t. c. 5. ⁊ t. c. 41. Vbi postq̃ ostidit substãtiã separatã nullã h̃re magnitudi-nẽ p h̃ mediũ: q: hʒ potẽtiã ifinitã ⁊ potẽtia ifinita non põt eẽ i magnitudie: q̃rit verũ ponẽda sit vna talis aut plres et determinat q plres. Est h̃ nõ solũ ẽʒ tpʒ p̃ma substantia imã

Cõtinuat expõnẽ lre

lis: sed q̄cūq3 ifinita: z q̄lī rōne ē a se necessaria. ¶ Rñ-det doc. q si hec mi. s. angelus est creabilis pt demōstrari p̄ fc̄t demonstrari deum posse ipsum creare. Sed de ista mi. dicit. Tho. prima parte sum. q 66. arti 2. q tñ est credita z non demonstrabilis. Dicitur secūdo q ista minor ēēt neganda apud philosophum et ita cōclusio. Posuit. n. philosophus vt dicunt isti omnem itelligentiam esse a se. Dicitur etiā a quibusdaz q posuit omnem intelligentiam esse infinitam: et sic sequitur q sit a se. Sed quia tota ista materia hic est clara: et prolixe exposita ptim in primo distin 2 s. illud. quō potentia infinita non est in magnitudine: nec per se: nec p accñs: et quomodo sequeretur q posset mouere i non tēpore. Vide in rñsione ad principalia argumenta prime qōnis di. 2. partis. 1. Et illud aliud. s. quō fm mentez philosophi omnis intelligentia preter primā non sit formaliter infinita. Vide in primo distin. 8. q. vlt. vbi diffuse exposui istam materiam.

Nota ista dubia circa dicta textus

In ista. q. ocurrunt nō nulla dubia. Primo in hoc scilicet aliquod veruz necessariuz non euidens ex terminis habet necessariam connexionem ad aliquod verum acceptum ab effectu. ¶ Secundo in hoc prima principalia euidentia ex terminis non possunt demonstrari demonstratione quia. ¶ Tertio in hoc aliquod verum acceptum ab effectu potest esse euidens et aliquod verum acceptum a causa non euidens erit ¶ Quarto in hoc deum esse omnipotentem tam mediate q̄ immediate possunt demōstrari demōstratiōe pter quid. ¶ Quinto in hoc. scilz. q omne veruz necessarium est mediatum vel unmediatum. ¶ Sexto in hoc. q viator potest habere conceptum simplicem: virtualiter continentem omnem veritatem necessariā de deo et omnē cōtingentem de possibili nō de actu. Et per illum potest demōstrare omnem illam veritatem de ipso deo et p consequēs pōt propter quid demonstrare deū esse omnipotentem tam imediate q̄ mediate. ¶ Septimo in hoc. s. q de deo potest haberi cognitio abstractiua z distictissima. ¶ Octauo i hoc viator ee puris naturalib⁹ nō potest demōstratiue propter quid cognoscere istam deus est oipotens. ¶ Nono in hoc scilicet conditio imperfecta non potest inesse alicui cuiz nisi alicui enti insit conditio perfectior cum imperfectum dependeat a perfecto. ¶ Decimo in hoc q ad demonstrandū propter quid deū esse omnipotentem non sufficit scire q in primo ente est voluntas perfectissima: sed requiritur q illa in se cognoscatur distīcte. ¶ Undecimo in hoc q quāuis diuina essentia sit summe simplex tamē conceptus eius nō est simpliciter simplex. ¶ Duodecimo in hoc de⁹ nō potest causare relationem nisi prius vel duratione: vel natura causet fundamentū: et ita non potest in quēcūq3 effectū imediate. ¶ Tertiodecimo dubitatur de hac cōsequētia scilz nō habent actiones proprias nec actualiter: nec aptitudinaliter: nec virtualiter. ergo nō habebūt proprias essētias. ¶ Quartodecimo deū habere omnipotētiā immediate respectu cuiuscūq3 causabilis: licet sit verum non tamē nobis est demōstrabile demōstratione qz. ¶ Quintodecimo in hoc q deuz esse omnipotentē saltē mediate est nobis demōstrabile demōstratiōe quia: z via naturali. ¶ Sextodecimo dubitat de hoc. s. nihil eñ habet limitate in aliquo nisi habeātur ab aliquo agēte determināte illud ad certū gradum. ¶ Decimoseptimo dubitatur de ista cōsequētia. primū mouē amouet a se. ergo est infinituz intensiue. ¶ Decimooctauo dubitatur de hac consequentia: est infinitum intensiue: ergo est omnipotens: videtur enim q consequentia sit vera.

Obiectiones cōtra primū dictum.

¶ Contra primum dictum instatur: primo supponendo aliquod verum sumptum a causa etiam necessarium: et tale habere necessariam connexionem ad verum necessarium sumptum ab effectu sicut etiā doc. supponit: vt patet in littera. Tunc arguo sic. primo nullum prius essentialiter habet necessariam connexionem ad posterius essentialiter: hoc patet: quia prius essentialiter nullo modo dependet a posteriori essentialiter: et non repugnat posse esse sine posteriori. Sed verum sumptū a causa est prius essentialiter vero sumpto ab effectu: patet: quia sicut prior est causa essentialiter effectu: ita veruz sumptum a causa erit prius essentialiter. ¶ Secundo instatur. Si euidentia veri sumpti a cā dependet ab euidentia veri sumpti ab effectu: seqtur q verum sumptuz ab effectu vel notitia talis veri virtualiter contineat verum sumptum a cā: et sic effectus virtualiter continebit causam: vel si notitia veri sumpti ab effectu continet notitiā euidentē veri sumpti a causa: sequit q imperfectius cōtinebit virtualiter p fectius: cū notitia euidens veri sumpti ab effectu sit imp fectior notitia euidēti veri sumpti a causa ¶ Tertio instatur sic. Si aliqd verum sūptū a causa habeat necessariā cōnexionē quo ad euidentiā ad aliqd verū sumptū ab effectu: ergo null⁹ intellectus poterit euidenter cognoscere tale verū: nisi pri⁹ cognoscat verū acceptū ab effectu: itaq talis cognitio veri accepti ab effectu det illi intellectui notitiā euidētem respectu veri sumpti a causa. ¶ Quarto instat. omne verū sumptū a causa necessario est magis euidens vero sūpto ab effectu. Hec eñ est magis euidēs: hō ē aial rōnale: q̄ ista hō est risibilis. Similiter ista reubarbaz est. a. accipiēdo per. a. causā: q̄ ista reubarbarum est purgatiuū colere: verū sumptū a causa nullā cōnexionē habz ad verū sumptū ab effectu sic q habeat euidentiam ab illo.

Responsio ad oēs obiectiones cōtra primū dictū.

¶ Respōdeo premittendo aliqua. p̄mo. q aliud est loqui de intellectu nostro ex natura intellect⁹ scilz cōsiderando ipsum absolute: et aliud est loqui de intellectu nostro vt pro statu isto. p̄mo modo nō depēdet a sensib⁹ in cognoscēdo: sed bene secūdo modo: vt patet a doc. in primo di. 3. q. 3. Secūdo premitto q verū acceptum ab effectu prout nūc loquitur conclusio: est verū euidēs acceptū per sensum z eeperientiā. z sic operatio facit nos cognoscere formā que opatio est effect⁹ forme: q̄ forma facit cognoscere materiaz vt patet p̄mo physico. Nam per experientiā est notuz q reubarbarū purgat colerā: et sic ex multis singularib⁹ notis per eeperientiā: z per sensum infertur ista vniuersalis vera. per experiētiā. s. omne reubarbarū est purgatiuū colere. Deinde inuestigatur causa hui⁹. quare. s. sit purgatiuū colere: z dicat. a z tunc ista reubarbarū est. a erit euidens per istā: omne reubarbarū est purgatiuū colere z hoc modo ista sūpta a causa scilicet reubarbarū est. a. vel similiter ista: oē. a. accipiēdo. a. pro causa adequata z ꝯuertibili est purgatiuū colere dependet aliquo modo ab ista euidenti p experientiā. Tertio premitto: aliquod verū habere connexionē necessariā ad aliud verū potest multipliciter intelligi. Primo q sit simpliciter impossibile cognoscere: puta istam. a. est purgatiuū colere: nisi prius cognoscat q reubarbarū est purgatiuū colere. Secundo q sit tantū impossibile pro statu istoz de lege cōmuni. Tertio q cū dicit habet necessariam connexionem. i q euidentia huius. a. est purgatiuū colere habet necessariam cōnexionem ad hanc euidentē: per experientiā s. omne reubarbarū est purgatiuū colere: z talis cōnexio potest dupliciter intelligi. Primo q notitia euidēs huius: oīe reubarbarum immediate causet in intellectu notitiam euidentem huius a. est purgatiuū colere. Secundo q non causet: sed q tñ preexigatur sic q itellectus pro statu isto non possit habere hāc vt euidentē. a. est purgatiuuz colere: nisi prius euidenter nouerit istam reubarbarum est purgatiuū colere: qua nota inuestigando deuenit ad notitiā huius. s. a. est purgatiuū colere: quia inuento vero accepto ab effectu inuestigādo peruenit ad notitiam veri accepti a causa ad notitiam. Dico euidentem talis qualis haberi potest euidens pro statu isto.

Ad instātias cōtra primū dictum.

¶ His premissis respōdeo ad instantias: ad primā dico q z si prius inesse nō dependeat aliquo modo a posteriori essentialiter potest tamen aliquo modo dependere a posteriori in cognosci: nō q posterius causet immediate notitiā prioris: essentialiter: quia tunc sequeretur q posterius essentialiter virtualiter cōstitueret entitatem prioris: vt patet a doct. in primo di. 3. q. 1. di. 8. q. 1. in. 2. di. 3. q. 10. et in quol. q. 14. arti. 2. sed dicitur dependere: qz pro statu isto necessario preexigit notitiam illius: nam qz video talē passionem deuenio in notitiam subiecti: z tandem in notitiam cause. Hoc modo verum acceptum a causa habet necessariam connexionem ad aliquod verum acceptum ab effectu: et quasi arguitiue per verum necessarium euidens acceptum ab effectu deuenio in notitiam euidentem: veri accepti a causa. ¶ Ad secundam patet q argumentum bene concluderet: si notitia euidens veri accepti a causa esset vere causata a notitia euidēti veri accepti ab effectu. Sed non sic habet necessariam cō

nexionem: sed tantũ preexigit: ita ꝙ immediate non posset deuenire in euidentem notitiam nisi prius haberet euidentem notitiam veri accepti ab effectu: et per experientiam noti. ¶ Ad tertiam dico ꝙ conclusio intelligitur de vero vt comparato ad intellectum ex natura intellectus qui non necessario dependet a cognitione per viam sensus: sed intelligitur de vero vt comparato ad intellectum coniunctum sensibus et simpliciter pro statu isto: et hoc loquendo de necessitate: quia bene intellectus solutus potest per verum acceptum ab effectu deuenire in notitiam euidentem veri necessarij accepti a causa: sed non necessario sic ꝙ aliter nõ posset cognoscere verum acceptum a causa. Et de hoc vide Doc. in tertio di. 2 et in 4. di. 45. ¶ Ad quartam dico breuiter ꝙ omne verum acceptum a causa est euidentius vero accepto ab effectu. et hoc ex natura talis veri: et comparando etiam ipsum ad intellectum solutum. Sed comparando ad intellectum coniunctum et pro statu isto. dico ꝙ non est sic. Dico secundo ꝙ quia pro statu isto verũ necessarium sumptum a causa non potest euidenter cognosci non precognito vero necessario euidenti per experientiam: vero dico accepto ab effectu. sed non contra. quia potest cognosci per experientiam euidentem verum necessarium sumptum ab effectu non precognito vero accepto a causa: Ideo quantum ad hoc potest dici euidentius: non tamen absolute euidentius: quia postea per verum acceptum a causa potest euidentius cognosci ꝓpter quid verum acceptũ ab effectu: vt patet.

Contra secundũ dictum principaliter.

¶ Contra secundum dictũ quod tale est. prima principia euidẽtia ex terminis non possunt demonstrari demõstratione quia. instatur primo: quia illa propositio est euidens ex terminis in qua passio predicatur de diffinitione. vt ista animal rationale est risibile. a. est purgatiuum cholere. Hoc patet per doc. in primo dist. q. 2 prime partis. et di. 3. q. 4. et tamen hec potest demonstrari demõstratione quia arguendo ab effectu sic. omnis homo est risibilis. omne animal rationale est homo. ergo omne animal rationale est risibile. ¶ Secundo instatur sic. supponendo ꝙ illa propositio sit p se nota. que includit subiectum vt causam adequatam precisam predicari et conuertibilem cum ipso predicato: patet: quia cognitis terminis statim est euidens et tamen illa potest vere denominari denominatione quia. Hoc patet. quia pro statu isto primo procedimus per viam sensus et ab effectu deueniendo in notitiam cause. Prius enim cognosco hominem esse risibilem ꝙ̃ cognoscam animal rationale esse risibile: tunc sic per hominem risibilem: siue per notitiam huius deuenio in notitiam huius animal rationale est risibile. ergo per illam demonstratur ista demonstratione quia. ¶ Tertio quia Doct. in hoc sibi cõtradiceret. vbi vult quod verum aliquod aceptum a causa et necessarium habeat euidentiam a vero necessario sumpto ab effectu. ergo demonstratur demõstratione quia Sed communiter verum necessarium sumptum a causa loquendo de causa immediata et adequata et precisa et conuertibili est per se notum: saltem ex natura sua ergo. ¶ Quarto instatur: quia tũc videretur perire omnis doctrina de demonstratione quia posita ab Aristo. primo posteriorum primo physicorum primo metaphysicorum. vbi vult: ꝙ per effectum demonstretur causa: et communiter propositio explicans subiectum vt causam adequatam predicari est per se nota. vt etiaʒ patet

Nota hic pulchra de propositione per se nota.

a Docto. in primo distinctione secunda. q. 2 ¶ Respondeo premittendo aliqua pro maiori declaratione cõclusionis. primo ꝙ aliquę sunt propositiones omnibus per se note terminis apprehensis. vt ille que constituuntur ex terminis communissimis. vt de quolibet dicitur esse vel non esse: et de nullo ambo eorum simul. que principia sunt nota terminis apprehensis. sicut ianua in domo que neminem latet. et talia principia per se sic nota nullo modo demonstrantur. nec demõstratione propter quid: nec quia. Alie sunt propositiones per se note non constitute ex terminis communissimis: et iste sunt in duplici genere: quedam sunt per se note terminis confuse apprehensis: et etiam terminis distincte conceptis: vt ista. Si ab equalibus equalia demas remanentia erunt equalia (que est vna petitio. Eucli. in principio) mathematico erit per se nota terminis tantum confuse acceptis et metaphysico erit per se nota terminis distincte cognitis. hoc patet a Docto. in primo distinc. 2. parte prima quest. 1. et distinc. 3. quest. 4 et talis propositio que est per se nota terminis confuse acceptis non potest demonstrari. puta mathematico: cum illam habeat per se notam ex sola apprehensione terminorum cõfuse cognitorum: nec similiter metaphysico vt metaphysicus (quod replico: quia metaphysicus cognoscit distincte: quod alie scientie apprehendunt confuse: vt patet a Doc. in primo vbi supra) non erit demonstrabilis demonstratione quia. cum ipsam ex notitia distincta terminoruʒ habeat per se notam. Quedam vero sũt per se nota ex sola cognitione distincta terminorum: et nullomodo ex cognitione confusa terminorum. vt ista: animal rationale est risibile: vt patet a Docto. vbi supra. et ista similiter vbi superius predicatur de suo inferiore. vt exposui in primo distinctione 2. q. 2. ibi etiam improbaui positionem Gregorij de Arimino. Et tales propositiones que nullo modo sunt per se note cognitione confusa terminorum possunt demonstrari demonstratione quia. idest ꝙ per notitiam propositionis sumpte ab affectu possum deuenire in notitiam propositionis sumpte a causa ita ꝙ primo deuenio in notitiam confusaʒ. qua habita postea per inuestigationem possum deuenire in notitiam distinctam terminorum. et sic tandem habere illam vt per se notam ex distincta notitia terminorum. Et forte Doct. sic intelligit Dicerem ergo. ꝙ nulla propositio per se nota ex terminis communissimis (qui termini sm Auicenã in sua met. statim sunt impressi in anima) potest demõstrari demonstratione quia. cum sit communis animi conceptio. Nec similiter illa propositio que statim est per se nota terminis confuse cognitis. vt ista. omne totum est maius sua parte. est demonstrabilis demonstratione quia Sed ille propositiones que nullo modo sunt per se note terminis confuse acceptis sed tantuʒ terminis distincte conceptis. sunt demonstrabiles demonstratione quia non ꝙ demonstretur mihi ista animal rationale est risibile. terminis a me distincte conceptis. quia vt sic esset mihi nota per se ex sola terminorum apprehensione. sed si ego dubito. ꝙ animal rationale sit risibile terminis sic confuse conceptis potest mihi fieri euidens. puta per istam mihi per experientiam notam: omnis homo est risibilis et sic ero certus de ista animal rationale est risibile. terminis tamen confuse conceptis. non tamen dico ꝙ notitia huius homo est risibilis. causet nec totaliter nec partialiter notitiam euidentem huius animal rationale est risibile confuse concepte. sed ꝙ habita notitia illa in inuestigando: argutiue inuenio: ꝙ animal rationale est primo risibile: et ꝙ animal ratiõale est causa immediata risibilitatis et tandem possum deuenire in notitiam distinctam terminorum. An modo pro statu isto talis notitia distincta possit naturaliter haberi non est presentis speculationis. ¶ Ex his patet responsio ad instantias tenendo. ꝙ aliqua propositio que ex se est per se nota. et cuicunq; intellectui concipienti terminos distincte possit demonstrari alicui intellectui concipienti terminos confuse et dubitanti de veritate illius vt confuse concepte. Et hoc modo intelligendo valent instãtie quas admitto. nec credo eas esse contra conclusionem Docto. quia absolute loquitur. ꝙ nulla propositio per se nota alicui intellectui est demonstrabilis illi demonstratione quia: cum habeat illam per se notam ex sola notitia terminorum non negaret tamen ꝙ aliqua que esset per se nota terminis dictincte conceptis possit demonstrari alicui intellectui concipienti illam tantum confuse et dubitanti de illa: vt sic confuse concepta. Immo simpliciter pro statu isto omnis talis que non est cõstituta ex terminis communissimis. nec est per se nota terminis confuse conceptis. sed tamen terminis distincte conceptis est demonstrabilis: quia nec potest habere immediate notitiam confusam de causa cum illa pro statu isto non sit primo nota. primo enim cognoscitur homo ꝙ̃ cognoscatur animal loquendo de cognitione confusa. vt patet a Doct. in primo distinctione 3. q. 2. nec per consequens hec erit primo nota puta. a. est purgatiuũ cholere si sit nota per aliam acceptaʒ per experientiam et ab effectu. vt supra dixi. ¶ Hec omnia que dixi ad hanc materiam pertinentia non videantur. nec iudicentur esse contra mentem conclusionis. sed subtiliter ponderentur. ¶ Contra tertium dictũ non oportet ali-

Vide opinionẽ egregiam expositione de propositione per se nota ex terminis distincte cognitis.

Expositio tertii dicti.

ter instare cū possit esse notum ex dictis supra. Tamē aliqualiter expono ipsū: qꝛ multipliciter pōt intelligi. primo potest intelligi sic. ꝙ verum acceptū cum non sit euidens. loquendo de causa immediata ꝛ adequata predicati: sicut hic rationale est risibile: hoc verum terminis distincte conceptis est statim euidēs: ꝛ hoc modo non intelligitur dictum Doct. sed hoc verum terminis cōfuse conceptis ꝓ statu isto non est euidens ex cognitione sola terminorum: sed potest fieri euidens per verū necessarium acceptum ab effectu vt supra exposui. Secūdo potest intelligi de vero cuius subiectū non est causa immediata ꝛ adequata ꝑdicati: vt hic sol est causa vermis: et tale verum potest fieri euidens per effectum. Similiter verum acceptum ab effectu potest intelligi euidens vel ex sola terminoꝝ notitia: vt ex sola notitia hui⁹ reubarbarum est purgatiuum cholere: ꝛ hoc modo tale verum non est immediate euidēs. Sed si sit notū per experientiam plurium singularium illius vniuersalis: scilicet oīe reubarbarum est purgatiuum cholere/ que fiat nota ꝛ euidens per experiētiam singularium. puta quia experitur ꝙ hoc reubarbarū purget choleram. ꝛ similiter hoc: ꝛ sic de aliis: tūc talis vniuersalis sumpta ab effectu erit euidens. Et de huiusmodi vide Doct. in ꝑmo distinc. 3. q. 4. ꝛ de ibi expositis notanī.

Cōtra. 4. dictū ꝑma ratio ꝯtra 4. dictū.

Contra quartum dictum quod tale est scilicet deum esse omnipotentem tam mediate ꝙ immediate est verum demonstrabile propter quid. Instatur primo. nullus respectus rationis potest propter quid demonstrari de ente absoluto: sed omnipotentia cum dicat respectū ad extra: vt patet per Doc. est respectus ratiōis: quia omnis respectus dei ad extra est simpliciter respectus rationis vt patet a Doct. in ꝑmo distin. 30. ꝛ in secūdo: ꝛ specialiter hic. maior est nota: quia null⁹ respectus rationis virtualiter includitur in ente absoluto cum nō oriatur ex natura rei. Si dicatur ꝙ omnipotentia accipitur non in actu: sed in potentia siue in aptitudine. idest ꝙ potest demonstrari deū posse causare omnia causabilia tam mediate ꝙ imediate. Contra: quia aptitudo ad extra dicit tm̄ respectū rationis. vt patet a Doct. in quoli. q. 6. vbi dicit de eternitate prout dicit potentiam siue aptitudinem coexistēdi omni existentie ad extra est respectus rationis. ergo sic erit in proposito.

2. ratio.

Secundo instatur sic. quia omnipotētia que de deo demōstratur: aut accipitur formaliter pro significato: puta pro relatione ad extra etiam aptitudinali: aut accipitur pro connotato siue pro fundamēto immediato talis respectus: aut tertio accipitur ꝓ aggregato ex fundamento ꝛ respectu illo: quocūqꝫ modo accipiatur. patet: ꝙ omnipotentia non est propter quid demonstrabilis de deo. nō primo: quia vt dixi respectus rationis non potest propter quid de deo demonstrari. non secundo: quia vt sic accipitur pro voluntate diuina. non tertio. quia est vnum per accidens: ꝛ nullum tale est ꝓpter quid demōstrabile de aliquo.

3. ratio.

Tertio instatur: quia si omnipotentia demōstratur de deo. debet assignari aliqꝺ medium in tale demōstratione. Sed dici. Doc. ꝙ est volūtas diuina. Contra tum quia aptitudo ad causanduꝫ omnia tam mediate ꝙ immediate: inest deo etiā per possibile vel impossibile circūscripta volūtate. ergo ipsa non est medium ꝓpter quid: quia tale nō potest circūscribi manēte passione demōstrabile propter quid cū illud sit causa immediata: ꝛ adequata talis passionis ꝓbatur antecedēs: quia circūscripta voluntate ab essentia diuina. cum ipsa nō ponatur de intrinseca ratione ipsius: vt patuit i ꝑma. q. ꝛ hic: loquēdo vt ē potētia volitiua vt ibi exposui. adhuc manēte essentia ꝛ oībus ꝙ sunt de intellectu eius sicut existētia erit potens causare omnia tam mediate ꝙ immediate: cum vt sic sit infinita formaliter: quia infinitas est gradus ei⁹ intrinsecus: vt patuit. q. 5. si ergo talis aptitudo inest circūscripta volūtate. ergo non demonstratur propter quid per voluntatē ꝛ nullum aliud medium assignatur a Doc. Tum qꝛ si ipsa ponatur medium. tunc sequitur ꝙ deitas vt deitas non erit ratio formalis demonstrandi oīa necessaria de deo quod est falsum: quia ipsa ponitur ratio formalis demōstrandi omnem veritatem necessariam: vt patet in ꝓlo. questione. 3.

4. ratio.

Quarto instatur: quia si est demonstrabile propter quid omnipotentia de deo: talis aptitudo erit in deo necessario: ab eterno. ergo potuit ab eterno reduci ad actum: aliter talis potentia causatiua omnium nō foret perfecta qꝺ non est asserendum. ergo ab eterno potuit mundum creare. et tamen Doct. in secundo distinctione. 1. q. 3. hoc non asserit sed vtramqꝫ partem sustinet scilicet et illā que dicit esse simpliciter impossibile aliquid ab eterno posse causare: et aliam similiter que dicit non esse impossibile deo. Et tamen si est verum demonstrabile propter quid oportet cōcedere ꝙ etiam est demonstrabile: ipsum potuisse ab eterno aliquid creare

Quinta rō

Quinto instatur repugnat deo posse immediate causare omnia causabilia. ergo hoc non est demonstrabile propter quid. consequentia nota antecedens probatur quia causabilia sunt infinita numeraliter. nam infinita indiuidua possunt esse in eadem specie cū species sit cōmunicabilis īfinitis singularibus ergo si immediate respicit illa: sequitur ꝙ simul potest illa causare. cum eque immediate se habeat ad omnia sed infinita posse esse in actu est impossibile. ergo.

Sexta rō

Sexto instatur. quia si potest immediate causare omnia causabilia. ergo potest causare immediate quamlibet partem continui. ergo potest causare primam partem illius continui que est causabilis. cum quelibet pars sit vere causabilis: et sic alicuius continui posset dari prima pars quod est impossibile. vt patet a Docto. in secundo distinctione. 2.

Respondeo ad istas instantias.

Ad ꝑmā rationem

Ad primam dico ꝙ demonstratur de deo. ꝙ potest causare omne causabile. siue illud posse vel aptitudo sit ex natura rei distinctuꝫ a deo siue sola ratione. ista enim distinctio pro nunc non est disputanda. quia non facit ad propositum Et posito ꝙ demonstretur aptitudo siue potentia ad causandum omnia immediate. ꝛ ꝙ talis aptitudo sit distincta aliquo modo a deo. tunc dico ꝙ non est respectus rationis accipiendo respectū rationis pro causato vel derelicto ꝑ actū cōparatiuū intellectus vel alteri⁹ potentie collatiue. sed potest dici talis aptitudo respectus rationis pro quanto terminatur ad aliquid extra. sicut etiam intellectio diuina. ꝛ si i se sit entitas realis ꝛ absoluta. tm̄ vt terminatur ad lapidem cognitum. talis terminatio potest dici respectus rationis. sic in proposito. Cum dicitur ꝙ respectus rationis non icluditur virtualiter. ꝛc. Dico ꝙ verum est de relatione rationis causata per actum collatiuuꝫ alicuius potentie. sed non est verum de aptitudine que oritur ex natura rei. sicut etiam aptitudo ad ridendum non est relatio realis proprie vt alias patuit. sed dicitur relatio rationis quia actu non terminatur ad ens reale sicut etiaꝫ relatio que fundatur in ente reali et terminatur ab nihil dicitur relatio rationis. non tamen per actum potentie collatiue fabricata. Sic dico in proposito ꝙ aptitudo ad causandum tam mediate ꝙ immediate omnia causabilia inest deo ex natura rei que tamen aptitudo non dicitur relatio proprie rationis.

Quis respectus rationis dicatur includi/ ꝛ quis non includi in ente reali.

Dico vltra. ꝙ aptitudo ad causandum omnia causabilia potest dupliciter considerari. Vno modo absolute: alio modo vt terminatur ad obiecta extrinseca. primo modo inest ex natura rei et potest dici realis. secundo modo includit respectum rationis ad extra. Et sic patet quomodo talis aptitudo. potest propter qꝺ demonstrari de deo.

Aptitudo ad causandum omnia cābilia dupliciter cōsiderari.

Ad secundam.

Ad secūdum Dico ꝙ omnipotentia que de deo demonstratur accipitur pro potentia vel aptitudine ad causandum omnia causabilia: accipiendo aptitudinem modo preexposito. Demonstratur enim propter quid ꝙ deo inest aptitudo ad causandum omnia. i. ꝙ aptitudo que respicit omnia causabilia potest demōstrari de deo ꝓpter quid.

Ad tertiā

Ad tertiam. Dico ꝙ medium ad hoc demonstrādum est voluntas diuina et talis aptitudo precise inest per voluntatem. Cum dicitur ꝙ circūscripta voluntate aptitudo est. negatur. cum probatur per hoc: quia adhuc consideratur deus vt infinitus: ergo vt potens causare omnia. Dico primo: ꝙ circunscripta ratione voluntatis nō erit amplius deus. Dico secūdo: ꝙ voluntas est imediatior deo ꝙ illud posse. Dico tertio. ꝛ magis ad reꝫ: ꝙ ratio formalis causandi aliquid ad extra est simpliciter voluntas diuina: que sola contingenter causat: et ipsa remota est impossibile deo aliquid causare propter implicationem contradictionis. implicat eniꝫ ꝙ causa prima agens simpliciter necessario et per modum nature: causet aliud a se in essentia. quia tunc causaret simul necessario et contingenter. necessario qꝛ per modum nature contingenter: quia aliud in natura. hoc patet a Doct. in

primo distinct. 8.q. vltima. ꝛ in 2. distinct.1.q.3. medium
ergo ad demonstrandum propter quid deum esse omni-
potentem est voluntas. Cum vltra infertur. ꝙ tunc dei-
tas non poneretur ratio formalis demonstrandi omnes
veritates necessarias. Dico primo. ꝙ ponitur ratio for-
malis respectu illarum veritatum: que non includūt re-
spectum ad extra. Dico.2. ꝙ ratio immediata est volun-
tas ꝛ propinqua: sꝫ remota est deitas. ꝛ sic vltimate om
nes veritates attribuūtur deo sub ratiōe deitatis vt pa-
Ad.4. tet a Doct. in prolo.q.3. ¶ Ad.4. Dico primo: ꝙ Doct.
videtur declinare ad hoc ꝙ sit demonstrabile deum pos
se producere ab eterno: vt patet intuenti rationes ꝛ re-
sponsiones Doc. Dico.2. ꝙ est demonstrabile deum posse
causare omne causabile loquendo absolute: sed non est
demonstrabile. ꝙ possit illud causare cuꝫ tali vel tali cō-
ditione: puta ab eterno: quia oporteret demonstrare ꝙ
non repugnat effectui esse ab eterno: ꝛ sic posset demon
strari deum posse illud producere ab eterno. omnipotē-
tia enim solum respicit possibile. Isti ergo qui dicunt: ꝙ
deus non potest aliquid causare ab eterno dicunt ꝓpter
hoc: quia repugnat effectum posse esse ab eterno: et esse
causatum. ¶ Ad.5. Dico ꝙ est demonstrabile deum pos
se causare omne causabile. si tamen nō īplicet illud cau
sare: sed est īplicatio ꝙ sint actu infinita indiuidua: ideo
non possunt simul causari: sed bene possunt causari infi-
nita in infinitū. ¶ Ad.6. Dico breuiť. ꝙ ꝓma pars cōti-
nui nullo modo est causabilis per se: quia quacunqꝫ par-
te causata: illa semper est diuisibilis in infinitum: vt pro
lixe exposui in.2. distin.2.q 9. Et sic patet responsio ad
Cōtra.5. dictum. istas instātias. ¶ Contra.5. dictum instatur. quod tale
est scilicet omne verū necessarium est mediatum vel im-
mediatum. primo arguitur sic. inter duo extrema datur
medium. Sed verum necessarium mediatum ꝛ verū ne-
cessarium immediatū sint duo extrema. ergo datur me-
dium scilicet aliquod verum necessarium quod nec erit
mediatum nec immediatum: hoc est nec euidēs ex sola
ratione terminorum: nec euidens ex alio. ¶ Secūdo in
2.ratio. statur: quia hoc verum est similiter necessarium scilicet
deitas est paternitas: vł bonitas est paternitas: ꝛ tamē
non est mediatum nec immediatum: quia in vero media-
to demonstratur euidentia inherentie predicati ad sub
iectum: ꝛ in vero immediato apparet. euidens inheren-
tia predicati ad subiectum: vt patet a Doc. modo pater
nitas vt sic nullo modo inherendi inheret subiecto: cum
sit predicatio simpliciter idemptica: ꝛ in tali predicatuꝫ
non inest formaliter subiecto: vt patet a Doct. in primo
dist.5.q.1. ¶ Tertio instatur: quia ista est necessaria ens
3.ratio. est bonum: ꝛ tamen non est immediata patet: quia nulla
propositio est immediata in qua passio ꝓdicať de subie-
cto: vt patet a Doct. in primo distin.2.q.2. nec est media-
ta (ponendo ꝙ bonitas sit prima passio: vel saltem ꝙ nō
sit ordo inter passiones entis: vt Doct. videtur tenere in
primo distin.39 ꝙ omnes passiones entis insint eque im
mediate ipsi enti) patet: quia nullum mediū est assigna-
Ad ꝓmaꝫ rationē. bile inter ens ꝛ ipsam: vt patet. ¶ Respondeo ad primā
instantiam: ꝙ non semꝑ iter extrema est mediū. nam in-
ter ens ꝛ nō ens non est aliquod mediū qđ scꝫ sit ens ꝛ nō
ens simul. Similiter absolutū ꝛ respectuꝫ videntur duo
extrema diuidentia ens: ꝛ tamen inter illa nō datur me-
dium ens scilicet qđ non sit nec absolutū nec respectiuū
Similiter inter contingēs ꝛ necessarium non datur ens
mediū qđ non sit nec cōtingens nec necessarium: ꝛ sic de
multis aliis. Si ergo illa ꝓpositio habet aliquā verita-
tem erit vera de extremis: iter que potest cadere mediū
per abnegationem vtriusqꝫ extremi: sicut dicimus albū
et nigrum sunt duo extrema. ergo inter illa cadit mediū
quod nec erit album neqꝫ nigrum: quod cōceditur: quia
tale medium nullum istorum sibi determinat. Sed verū
necessarium: de necessitate alterum sibi determinat sci-
licet ꝙ vel ex se est euidens vel ex alio: inter euidens ex
se ꝛ euidēs ex alio: nullum penitus mediū cadit. vt etiā
patet a Doc. in primo distin.1.q.1. ꝛ vide que ibi notaui.
Ad.2. ¶ Ad.2. Dico primo: ꝙ ista bonitas est paternitas: liceꝫ
sit idemptica. tamen fit euidens vt sit idemptica per ali-
quod mediū scilicet per infinitatē bonitatis: ꝓpter quā
realiter idemptificat sibi omne sibi cōpossibile: vt supra
patuit.q 5. ꝛ in primo dist.8.q. penultima: respōdēdo ad
vltimū principale. Dico.2. ꝙ si teneať ꝙ ꝓpositio dicať
mediata vel immediata qñ predicatū inest formaliť sub

iecto tunc potest dici. ꝙ Doct. loquitur de vero necessa
rio. in quo predicatuꝫ formaliter inest subiecto. Sed ta-
men prima rñsio est realior et magis ad mentem Doct.
¶ Ad tertium potest primo dici ꝙ est mediata qꝛ inest Ad tertiū
enti per rationem entis. Scilicet non ponatur medium
secundum rem inter ipsam et ens tamen potest poni se-
cundum rationem: ita ꝙ ens dicatur subiectum passio-
nis de quo demōstratur passio. et entitas in abstracto ra
tio formalis. que sola ratione differt ab ente. vt patet a
Docto. ī primo distinctione.8.q.3. Et si talis entitas ex
natura rei esset distincta ab ente: vel formaliter eo mo-
do quo rationale distinguitur ab homine esset vere me-
dium demonstrandi. ergo et nunc: per propositionem
Doct. sepe allegatam: qualis est ordo inter aliqua vbi
preter opus intellectus distinguuntur. talis est vbi sola
ratione distinguuntur. Dico secundo. ꝙ si passio entis ī
est imediate ipsi enti. forte erit immediata quia concipi
endo ens et bonitatem: esset sibi euidens: ipsum ens es-
se causam immediatam et adequatam: quare talis pas-
sio immediate insit. ¶ Et quando dicit Doct. ꝙ illa pro
positio non est per se nota. in qua passio predicatur de
subiecto. veruꝫ est de passione et subiecto inter que ca-
dit medium qđ est causa immediata passionis. sicut quā
do cadit diffinitio media. et ideo Doct. in loco preallegā
to scilicet distinctione secūda primi exemplificat de istis
animal rationale est risibile et homo est risibilis prima
est immediata ꝛ secūda mediata. Si ergo omnes passio
nes entis insunt enti eque primo et īmediate. forte om
nis propositio ī qua predicatur passio conuertibilis de
ente erit per se nota et euidens ex sola terminorum no-
titia. Sicut etiam forte Doct. hēret dicere si poneretur
passio medium ad demonstrandum passioneꝫ: ꝙ illa pas
sio prima nō demōstraretur de subiecto: sed esset per se
nota de subiecto apud intellectum concipientem distin
cte terminos. Et tunc staret verum. ꝙ passiones que ī-
mediate insunt enti sunt per se note de ipso ente. et hoc
intellectui distincte concipienti extrema ꝓpositionis.
ꝙ tunc omnes propositiones in diuinis in quibus poni-
tur quasi passio immediate inesse ipsi deo essent per se
note. Sed de hoc alias. ¶ Contra sextum dictum insta- Contra 6
tur. probando ꝙ nullus conceptus abstractiuus deita- dictum.
tis sub ratione propria contineat virtualiter veritates
necessarias de deo. et primo sic. ille conceptus siue po-
natur cognitio dei abstractiua siue aliquid aliud si con- 1.ratio.
tineret virtualiter notitiam illarum veritatum. seque-
tur ꝙ virtualiter contineret illas veritates. patet. quia
continens virtualiter notitiam alicuius continet equa-
liter entitatem illius. vt patet a Docto. in primo distin-
ctione.3.q.1. distinctione.8.q. prima et in secunda distin
ctione.3.q 10. in quolibet.q.14. articulo. secūdo sed nul
lus conceptus etiam deitatis. vt distincte potest vir-
tualiter continere aliquam proprietatem diuinam quia
nulla creatura potest continere aliquid deo conueniēs
vt patet. ergo. ¶ Secundo instatur. quia si contineret 2.ratio.
virtualiter omnes veritates de deo habens talem con-
ceptum siue talem notitiam posset ex tali notitia demō-
stratiue scire deum esse trinum. et sic propter quid co-
gnoscere trinitatem. et tamen Doct. in secundo distin-
ctione.3.q 9. dubitat de hoc quia licet in angelo possit
creari species intelligibilis representans deum sub ra
tione deitatis non tamen videtur seq. ꝙ si cognoscat di
stincte deitatem ꝙ propter hoc cognoscat trinitatem.
¶ Tertio instatur. quia sequeretur ꝙ habens talem 3.ratio.
conceptum posset cognoscere omnes creaturas: ꝛ per
consequens ille conceptus virtualiter vel eminenter
cōtineret omnes creaturas quod est manifeste falsum.
patet. quia nec beatus per actum beatificuꝫ cognoscit
oēs rerum quiditates. vt ab oībus tenetur. q̄ tñ act⁹ in
tuitiuus deitatis est multo perfectior omni actu abstra
ctiuo. probatur consequentia: quia si ille conceptus vir
tualiter continet omnes veritates de deo necessarias:
et omnes contingentes: non de actu: sed de possibili: a
fortiori continebit veritates omnium creaturarum. Si
ergo per talem actum potest omnes illas cognoscere di
stincte superflue in angelis concreate fuerunt species
omniū quiditatum. patet: quia per īpēm itelligibilē dei
tatis potuerūt habere cōceptū distictū de deitate sub
ratione deitatis: vt patet per Doc. in.2. distinctio.3.q.9.
¶ Quarto instatur: quia si talis conceptus de deo distin

ctus virtualiter continet omnem veritatem necessariam et omnē notitiam illius. ergo continet hanc veritatem deus est trinus est vnus: ergo continet extrema illius veritatis: quia continens totum: continet et partez: sed non continet ipsum deum: quia tunc ille conceptus posset causare alium conceptum distinctum de ipō deo. Tum etiam: quia ista veritas quāuis necessaria non est demonstrabilis de deo: quia tunc idem demonstrarer de seipso: quia scilicet deus de deo. ergo non continet illaz cuz non sit demonstrabilis de deo propter quid. ergo nō omnem necessariam veritatem continet virtualiter.

5.ratio. ¶ Quinto instatur: quia Doc. in prolo. q.3. vult ꝙ continens euidenter veritates scibiles in aliqua scientia cōtinet eas virtualiter: vt primo notum. ergo si talis conceptus virtualiter cōtineret omnes veritates necessarias de deo. contineret et illas vt primo notas. hoc autē est manifeste falsum. Tum quia non esset primo notus nisi per actum reflexum. vt patet: sed talis actus reflex⁹ nullo modo est necessarius in demonstratiōe ꝓpter qd. Tum etiam: quia quereretur a quo talis actus esset causat⁹: an a primo conceptu et intellectu: an a voluntate diuina sola: que omnia important speciales difficultates.

6.ratio. ¶ Sexto instat sic. continens virtualiter omnes veritates alicuius scientie continet illas primo. sic ꝙ in continendo a nullo dependet: vt patet a Doc. in prolo. q.3. arti. primo. Sed talis conceptus necessario dependet a voluntate diuina causante et seruante ipsum. ergo.

Cōtra.7. dictū pma ratio. ¶ Contra septimū dictum instatur probando ꝙ non possit causari in intellectu viatoris aliquis conceptus abstractiuus dei sub ratione deitatis. et instatur sic primo. et quero ad quid terminetur ille conceptus: oportet dicere ꝙ terminetur ad deitatem vt actu existentem. et sub ratione qua existit. patet: quia existētia est de conceptu eius quiditatiuo: vt patet a Doc. in primo distinct.2. q.1. et in quoli. q.1. arti. primo. si ergo ille conceptus nō terminaretur ad deum sub ratiōe deitatis: sic ꝙ deus sub ratione deitatis terminet: tunc per illum non cognosceretur deus distincte. Sed deus sub ratione deitatis nō potest terminare. nisi etiam terminet sub ratione existentie ꝓprie cum sit de quiditate dei. Tunc vltra sequitur incōueniens immo impossibile scilicet ꝙ talis cōceptus abstractiuus esset formaliter intuitiu⁹. patet: quia omnis notitia que terminatur ad rem existentem inq̄tum est existens: siue sub ratiōe formali qua existit est intuitiua: vt patet a Doc. in primo distinct.1. q.2. distinc.8. q. in secūdo distinc.3. in.3°. distinct.14. in.4. distinct.10. et 5.49. questio.12 in quoli. questio.5.7.14.

2.ratio. ¶ Secundo instatur et quero a quo ille conceptus immediate causetur: aut enim causatur a deo sub ratione deitatis: aut a voluntate dei. Si primo: sequitur ꝙ tunc deus moueret intellectuz vel causaret illum conceptum per modum nature: vt patet a Doc. in quoli. questi.3. arti. primo. et q.14. arti. 2. hoc autez est falsuz: vt patet vbi supra. Si 2° sequitur manifeste inconueniens: ꝙ voluntas diuina contineret suo modo virtualiter ipsam deitatem. probatur: quia causans conceptum proprium alicuius continet illum virtualiter: vt patet a Doct. in primo distin.3. distin.8. et alibi sepe: nec valet dicere: ꝙ quia voluntas diuina est realiter idē essentie diuine. ideo non potest continere: quia accipio propositionem Doct. vulgatam scilicet: qualis est ordo inter aliqua vbi realiter distinguuntur: talis est vbi sola ratione distinguuntur. Sed si voluntas esset realiter distincta ab essentia et contineret notitiā distinctam essentie realiter: virtualiter contineret ipsam deitatem vt etiam probat Doct. de creatura in primo distinct.3 et.8. ꝙ si posset causare notitiam distinctam essentie diuine: ꝙ virtualiter contineret et ipsam. ergo cum volūtas diuina saltem ratione distinguatur ab essentia: saltem sm rationem virtualiter et eminenter continebit illam: et sic posterius virtualiter continebit prius.

3.ratio. ¶ Tertio instatur. si talis conceptus potest haberi in intellectu viatoris. ergo viator per illam poterit distinctissime cognoscere deum sub ratione deitatis: et vltra poterit distinctissime cognoscere eius infinitatem intensiuam. et sic poterit ipsam comprehendere: patet. quia cognosceret illam secundum ꝙ est cognoscibilis. est autem cognoscibilis sub ratione distinctissima infinitatis intensiue. immo videtur sequi. ꝙ tunc viator esset perfecte beatus. si deo vt sic distincte concepto et sub ratione infiniti intensiue voluntas frueretur.

4.ratio ¶ Quarto instatur. si talis conceptus potest causari in intellectu viatoris. aut immediate causatur nulla specie intelligibili prius causata aut mediante ipsa. Si primo sequitur ꝙ talis conceptus non est abstractiuus. patet. quia ille est obiecti non in se sed in aliquo representatiuo existente. Si secundo ergo voluntas diuina non poterit causare absolutum realiter distinctuz ab alio absoluto sine ipso. et tunc causa prima determinabitur a secunda quod est falsum. sic enim arguit Doct. in primo distinctione.1. q.4. ꝙ si voluntas diuina non potest causare fruitionez absolute nisi prius causet visionem. sequitur ꝙ ipsa determinabitur a causandum ad secunda causa. si sine visione non posset absolute causare fruitionem.

5.ratio. ¶ Quinto instatur. quia sequitur ꝙ volūtas dina non posset immediate causare conceptum distinctum deitatis: nisi prius causaret conceptum distinctum suimet. vt patet a Doct. in pluribus locis. ꝙ causans notitiam alterius in aliquo intellectu prius causat notitiā sui. Et ideo essentia non posset causare notitiam in intellectu dino. nec alicuius creature nec alicuius intrinseci nisi prius causaret notitiam sui distinctam. vt patet a doct. supra questio. quinta: ergo si voluntas non potest causare notitiam distinctam deitatis nisi prius causet notitiam sui distinctam. sequitur ꝙ non poterit immediate causare absolutum sine alio absoluto. a quo essentialiter non dependet.

6.ratio ¶ Sexto sequeretur ꝙ habens talem conceptum siue notitiam necessario intelligeret omnem veritatem necessariam de deo: et omnem contingentem de possibili. patet: quia talis conceptus includeret virtualiter omnem talem veritatem: et per modum nature ageret: et similiter intellectus. sed hoc nō videtur verum: quia posset stare notitia distincta deitatis sine notitia personarum: vt patet a Doctore in primo distinc.1. quest.2.

Ad rōnes contra.5. dictum. ¶ Respondeo primo ad instantias contra sextum dictum.

Ad.1. Ad primam anteq̄ respondeam formaliter premitto aliqua. Primo premitto: ꝙ non omne causans notitiam alicuius continet virtualiter et eminenter entitatem illius. patet: quia notitia distincta hominis continet notitiam distinctam passionis: et tamen nō continet passionem: cum illa precise contineatur a ratione formali hominis. Est tamen verum quod continens notitiam distinctam alicuius subiecti continet entitatem illius: et omnium virtualiter contentorum adequate tamen contentorum: et sic continens notitiam hominis distinctam continet virtualiter non tantum entitatem hominis: sed etiam omnes veritates et omnes passiones illius.

Nota singularē doctrinaz de virtuali ꝯtinentia. Nec enim aliquid posset virtualiter continere passionem subiecti: qui etiam virtualiter cōtineret entitatem subiecti: quia in hoc poneretur causa passionis adequata: que realiter idemptificatur subiecto. posito ergo ꝙ in me causaretur notitia distincta hominis ab ipso homine, talis notitia. et si contineret virtualiter notitiam omnium proprietatum hominis mediate tamen. ita ꝙ primo notitia diffinitionis hominis que dicitur proprie distincta contineret notitiam predicati: et per consequens notitiam propositionis immediate: et notitia euidens propositionis immediate contineret notitiam conclusionis. Sic dico in proposito. ꝙ notitia distincta deitatis: et si contineat notitiam proprietatis: et per consequens notitiam euidentem propositionis immediate: et notitia illa euidens notitiam conclusionis. non tamen virtualiter continet illas proprietates. Si tamen illa notitia distincta esset causata ab alio: q̄ a deo immediate. tunc causans illam contineret ipsum deum et omnes proprietates illius.

Notitiae euidēs propōis immediate et mediate pōt dupl'r itelligi. Secundo premitto. ꝙ notitia euidens propositionis immediate: et propositionis mediate potest dupliciter intelligi virtualiter contineri in alio. Primo .i. notitia subiecti distincta: ita ꝙ talis notitia precise causetur a notitia distincta subiecti. Secundo potest intelligi causari ab ipso obiecto siue subiecto immediate. ita ꝙ homo presens in specie intelligibili. siue subiecto immediate. ita ꝙ homo presens in specie intelligibili. siue ipsa species primo causat notitiam distinctam hominis secundo no

titiam proprietatum. tertio notitiam propositionum immediatarum. quarto notitiam conclusionum. Et breuiter vtraq; via est sustentabilis: fm ea que exposui in prologo questione. 3. contra Gregor. ⁊ Ocham ⁊ Alfonsum toletanum: vide ibi. In proposito. si teneatur ꝙ conceptus distinctus deitatis contineat omnes veritates necessarias de deo. i. omnium veritatū notitiam euidentem. patet: ꝙ ex hoc non sequitur ꝙ virtualiter contineat entitatem illarum proprietatum. Et propositio Docto. scilicet ꝙ continens virtualiter notitiam distinctam alicuius continet entitatem illius. patet: ꝙ illa nō est in omnibus vera: vt supra exposui. Sicut etiam patet de specie intelligibili puta hominis: que continet notitiam hominis: et tamen non continet virtualiter ipsum hominem: et similiter continet notitiam risibilitatis: et tamen non continet ipsam risibilitatem. Si vero teneatur: ꝙ obiectum virtualiter continet: tunc oportet ponere aliquam speciem intelligibilem supplentem vicem obiecti: que partialiter non solum causet notitiam subiecti: sed etiam omnium proprietatum virtualiter in illo contētarum: quia nisi talis species poneretur: respectu cognitionis abstractiue: tunc nihil esset ibi qd causaret: nisi forte diceretur ꝙ voluntas diuina. primo causat notitiam distinctam deitatis. ⁊ secundo alias notitias sequentes: tamen melius et magis ad propositum conclusionis esset ponere speciem intelligibilē deitatis: vt dixi in prologo. questione tertia ⁊ in secundo distinctione tertia questione nona. Et sic patet. quid sit dicendum ad primam instantiam.

¶ Posset etiam dici et non extra propositum: ꝙ aliud est causare notitiam alicuius propositionis absolute: et aliud ipsam causare vt euidentem. Nam deus posset immediate causare in me notitiam huius: homo est risibilis: que tamen nullo modo esset euidēs nisi ex notitia propositionis immediate. notitia ergo conclusionis posset esse immediate ab vno: ⁊ ab alio euidenti. Cōceptus ergo distinctus deitatis diceretur continere virtualiter omnem veritatem ⁊c. i. notitiam omnium veritatum vt euidentem. ita ꝙ talis notitia puta conclusionis: vel primi predicati non esset immediate causata a tali cōceptu deitatis: sed bene haberet euidentiam a tali conceptu: ita ꝙ euidentia propositionis immediate esset primo a tali conceptu: et euidentia conclusionis esset ab euidentia propositionis immediate. Et sic posset concedi: ꝙ cōtinēs virtualiter notitiam alicuius continet entitatē illius: licet hoc nō sit simpliciter ⁊ in omnibus verum: sed non sequeretur: ꝙ continens euidentiam notitie propositionis ꝙ cōtineat entitatem ⁊c. immo stat ꝙ notitia sit ab vno ⁊ euidentia ab alio. ¶ Dico etiā: ꝙ aliud est cōtinere notitiā simplicem alicuius. ⁊ aliud est continere notitiam euidētem inherentie puta passionis ad subiectū.

Nota hec valde.

Et forte subiectum causat notitiam sui absolute: ⁊ post notitiam passionis absolute: sed notitia euidens inherētie passionis ad subiectū immediate causatur a notitia euidenti premissarum ⁊ mediate a notitia distincta subiecti. Tunc dico: ꝙ etsi concedatur ꝙ continens notitiā simplicem alicuius contineat entitatem illius. nō tamē sequitur: ꝙ continens notitiam euidentem inherentie passionis ad subiectū ꝙ contineat virtualiter ipsam passionem. Omnes iste responsiones sunt satis clare et probabiles.

Ad 2. rationē ꝯtra 6. dictum.

¶ Ad secundam. Dico ꝙ Doctor noster ibi concedit: ꝙ angelus posset per talem speciem cognoscere trinitatem. Dico secūdo: ꝙ deus bene potuit causare speciem intelligibilem: per quā angelus precise cognosceret distincte deitatem ⁊ non cognosceret alias proprietates. Si dicatur ꝙ non apparet ratio diuersitatis de conceptu immediate causato a voluntate diuina: non per speciem intelligibilem et de conceptu causato a specie itelligibili: cum vterq; distincte representet deitatē sub ratione propria. ergo si vnus virtualiter continet omnes veritates de deo virtualiter: quare et non alius: ⁊ si per vnum potest cognosci trinitas: quare et non per alium non apparet ratio diuersitatis. Sicut habens notitiam distinctam de homine per speciem intelligibilem ipsius et habens eandem vel similem notitiā causatā aliunde: ita per vnā potest cognoscere ꝓprietates hoīs sicut per aliā. Dico breuiter: ꝙ volūtas diuia potuit causare speciē intelligibilē in angelo et concurrere cum ipsa precise ad cōceptum distinctum deitatis. et non concurrere ad notitiam aliarum proprietatum. Quia ille conceptus causatus a specie intelligibili natus fuisset virtualiter continere omnes veritates de deo necessarias. Sed in proposito voluntas. non solum causaret conceptum distinctum deitatis: sed etiam cum ipso concurreret ad euidentem notitiam omnium veritatum contentarum in illo. Et ideo Doct. hic dicit. ꝙ potuit in intellectu viatoris causare conceptum simplicem deitatis virtualiter continentē veritates ⁊c. ita ꝙ non tm̄ contineret potentia remota. sed etiam potentia propinqua: propter hoc ꝙ voluntas diuina disposuisset actu concurrere ad notitiam euidentem contentarum veritatum.

Ad tertiā.

¶ Ad tertiam. Dico ꝙ non sequitur ꝙ contineret ille conceptus notitiam simplicem omnium creaturarum. quia talis notitia non virtualiter includeretur in tali conceptu. precise enim continentur omnes veritates de deo necessarie et omnes de deo contingentes de possibili non de actu. Nec essentia diuina causat in intellectu diuino notitiam creaturarum. vt nota. ita ꝙ notitia essentie diuine sit precisa ratio causandi notitiam omnium creaturarum sed ipsa precise vt habet rationem memorie. et vt sic non consideratur vt actu cognita. hoc patet a Doctore. in prologo questione penultima. licet ergo essentia prius causet notitiam sui: ꝙ̄ notitiam creaturarum non tamen talis notitia ponitur ratio causandi notitiam creaturarum. sicut etiam quis intellectus diuinus prius cognoscat essentiam. ꝙ̄ generet filium. tamen talis notitia nullo modo est ratio formalis generandi filium. vt patet a Docto. in primo distinctione secunda parte secunda questio. 5. et quarta. Dico vltra. ꝙ ad concludendum. ꝙ talis notitia contineret virtualiter notitiam omnium creaturarum. oporteret prius concludere: ꝙ ipsa virtualiter contineret essentiam vel voluntatem diuinam. que virtualiter continet omnes creaturas. Sicut si. a. virtualiter includeret notitiam distinctam hominis. et per consequens ipsam entitatem hominis. ꝙ etiam concludi posset. ꝙ a. contineret virtualiter notitiam omnium virtualiter contentorum in ipso homine. et per consequens entitatem eorum. Sed in proposito: conceptus distinctus deitatis causatus a voluntate diuina non includit virtualiter notitiam deitatis distinctam: vt patʒ. ¶ Ad quartam. Dico ꝙ quando dicimus ꝙ subiectum vel obctm̄ continet veritatem scibilem. non intelligitur ꝙ virtualiter continet extrema propositionis quia tunc homo contineret se. patet. quia continet hanc veritatem. homo est risibilis. et tamen non continet virtualiter hominem. Sed intelligitur ꝙ continet virtualiter euidentem inherentiam passionis ad subiectum. puta quia homo cōtinet quiditatiue et essentialiter rationale. et rationale est causa adequata et precisa inherentie risibilitatis ad hominem. ideo dicimus: ꝙ homo mediante rationalitate continet inherentiam passionis ad subiectum. Et similiter cum dico ꝙ notitia distincta subiecti continet veritates necessarias de subiecto. sic intelligitur ꝙ remote. tamen continet virtualiter notitiam euidentem inherentie passionis ad subiectum. vel ꝙ p̄cise continet ipsam euidentiam passionis vt inherentis idest ꝙ notitia inherentie passionis ad subiectum est euidens immediate et propinq; a notitia euidenti premissarum immediatarū et mediate et quasi remote est euidens a notitia distincta subiecti.

Ad .4. rōnem. Quid sit obiectū ꝯtinere veritatē scibilem.

Ad .5.

¶ Ad quintam. Dico ꝙ continere veritates in aliqua scientia. vt primo notum. non est conditio notitie distincte subiecti sed est conditio subiecti. sicut dicimus ꝙ homo secundum animam est subiectum scientie moralis: non erit subiectum immediatum. ita ꝙ immediate de ipso possint demonstrari omnes veritates in scientia morali contentas: nisi sic: primo notus idest ꝙ vt primo notus ponitur subiectum. et sic patet quomodo hoc non pertinet ad notitiam subiecti ꝙ sit primo nota ⁊c. Cum enim dicimus subiectum vt primo notum continet omnes veritates; potest intelligi

dupliciter: vel primo notum notitia habituali: vel primo notum notitia actuali. ¶ Primo modo intelligitur: ꝙ subiectum vt presens in specie intelligibili continet virtualiter omnem veritatem: & dicitur tunc primo notum notitia habituali: quia vt sic est pars me morie perfecte: & in potentia propinqua ad causandum notitiam sui & omnium virtualiter contentorum. Secūdo modo intelligitur: ꝙ subiectum sit primo notum notitia actuali: & tunc dupliciter potest intelligi. primo ꝙ notitia actualis contineat notitiam euidentem: tam premissarum ꝙ̄ cōclusionum modo preexposito: secundo ꝙ talis notitia nullo modo contineat: sed ꝙ nihil esset subiectum scientie virtualiter continens veritates illiꝰ scientie in potentia propinqua: nisi prius esset notum. non ꝙ notitia requiratur vt ratio continendi: sed vt dispositio preuia. nisi enim prius causaret notitiam sui simplicem: nunꝙ̄ posset causare euidētem notitiam veritatum inclusarum virtualiter De obiecto pmo noto notitia habituali: et notitia actuali primo modo: vide que prolixe exposui in prologo. q.3. articulo primo. & specialiter contra Gregorium. Ocham. Alfonsum & multos alios. Si volumus etiam tenere de pmo noto notitia actuali scdo modo accepta: erit sustentabile: licet nō ita forte ad mētem Doc. sicut alijs modis.

Ad.6. ¶ Ad sextam siue vltimam instantiam. Dico ꝙ hec est conditio subiecti primi: scilicet in continendo veritates in scientia considerats a nullo dependeat: a nullo: scilicet pertinente ad illam scientiam si sit simpliciter primum. hoc patet a Docto. in prolog. questione tertia Sed hec conditio non videtur competere notitie distincte subiecti: cum talis notitia dependeat a subiecto vel a supplente vicem subiecti. Si volumus etiam tenere: ꝙ hec sit conditio talis notitie: possumus sic exponere. Notitia prima et distincta subiecti: continet virtualiter omnes veritates in scientia cuius est consideratas scilicet euidentem notitiam illarum. modo preexposito et in continendo a nullo dependet: scilicet ꝙ a nulla alia notitia ad illam scientiam pertinente dependet: sicut et subiectum a nulla entitate ad scientiam eius est subiectum dependet in continendo veritates illius scientie: sic conceptus distinctus illius subiecti a nullo alio conceptu ad illam scientiam pertinente in continendo veritates dependet.

Ad rōes cōtra.7. dictum. Ad 1. Instātia ceepositoris. ¶ Ad instantias contra septimum dictum. Ad primam dico. primo: ꝙ etsi existentia sit de conceptu dei: non tamen talis existentia ponitur ratio terminandi: vt pateat a Docto. in presenti. posito enim ꝙ per impossibile deus non esset: adhuc posset abstractiue cognosci: scit etiam eius existentia. ¶ Si dicatur hoc nō saluat: quia certum est ꝙ deus necessario existit: et existentia est de intrinseca ratione eius: quero tunc. si deus sub ratione deitatis terminet hanc notitiam abstractiuam et distinctam: aut tunc in ratione formali includit existentiam actualem: aut non. Si sic. ergo existentia actualis erit ratio formalis terminandi: aut non includit. ergo actualis existentia non erit de formali conceptu ipsius dei. Si ergo talis conceptus terminatur ad deum sub ratione deitatis et deus sub ratione deitatis necessario includit actualem existentiam. ergo deus sub illa ratiōe qua actu existens terminat: et per consequens talis conceptus erit intuitiuus.

Solutio eiusdem. Dico breuiter ꝙ non dicitur cognitio intuitiua: ex hoc ꝙ terminatur ad rem existentem actualiter: siue etiam ponendo: ꝙ existentia sit de intrinseca ratione illius. et patet. nunc cognosco abstractiue existentiam puta albedinis: ita ꝙ talis cognitio ēmaꝝ ad existētiā immediate: et tamen non dicitur cognitio intuitiua. Sed vltra omnia requiritur presentia rei actu existentis: non enim sufficit ꝙ actu existat propria existentia: et ꝙ cognitio terminetur ad actualem existentiam:

Cognitio intui[tiua]. sed requiritur: ꝙ talis res sit in se presens et non in aliquo representatiuo. Dicitur ergo cognitio intuitiua ꝙ̄ terminatur ad rem existentem inꝙ̄tum existens. et in se presentem potentie cognitiue. Concedo ergo: ꝙ conceptus distinctus dei terminatur ad deum sub ratione deitatis: et ad deum vt actu existentem: sed non terminatur ad deum vt actu existentem et in se presentem: et potentie cognitiue perfecte presentem. Et sic Doc. intelligit de cognitione intuitiua: vnde in multis locis addit ad rem existentem et in se presentem.

¶ Si queratur. pono ꝙ voluntas diuina immediate causet conceptum abstractiuum et distinctum deitatis: nulla specie intelligibili preexistente in tali intellectu. in quo talis conceptus causatur. ille conceptus ad quid terminabitur. aut enim terminabitur ad notitiam existentem actu et in se presentem: aut non in se presentē sed presentem in aliquo representatiuo. Si primo modo. patet: ꝙ talis conceptus erit intuitiuus: quia terminatur ad rem existentem et in se presentem. Si secundo modo oportet assignare illud representatiuum. non erit species intelligibilis per positum: non conceptꝰ ille: quia vt habet esse in tali conceptu: habet precise esse cognitum: vtꝰ patet a Docto. in primo distinc. 8. q. 3. et alibi sepe: et alium representatiuum non videtur posse assignari. ergo talis conceptus erit necessario intuitiuꝰ. **Instantia expo. per pulchra.**

Dico breuiter: ꝙ non erit presens nec in specie intelligibili: nec in conceptu: sed erit presens in se: sed non erit intellectui presens. potest enim cognitio abstractiua terminari ad aliquid qđ nō erit presens in aliquo representatiuo: alio a re: sed sufficit ꝙ terminetur ad ipsaꝝ: vt nō presentem ſm suam existentem potentie cognitiue. **Solutio eiusdem.**

¶ Ad secundam instantiam. Dico primo: ꝙ volūtas cū transeat imperfectam identitatem realem in essentiaꝝ diuinā: nullo modo potest ipsam continere nec proprie nec quasi: vt etiam Doct. tenet in pluribus locis. ¶ Dico secundo: ꝙ si voluntas haberet a se originatiue. ꝙ sic posset causare talem notitiam posset concedi ꝙ contineret: vel quasi contineret: sed non sequitur de essentia: quia ipsa essentia originatiue continet voluntatem: accipiendo voluntatem pro potentia volitiua. et hoc patet a Docto. in primo distin. 8. questio. 3. & in quolibet. questio. prima. 25. et ideo quamuis possit causare notitiam distinctam deitatis: siue abstractiuam: siue intuitiuam. non sequitur ꝙ contineat essentiam nec proprie nec quasi cuꝝ hoc habeat: non a se: sed fundamētaliter et originatiue ab ipsa essentia diuina. **2. rñsio.** ¶ Dico tertio: ꝙ non sequitur de omni notitia distincta: sed si habet veritatem: habet veritatē de prima notitia et adequata essentie diuine. qualis notitia est in intellectu diuino: que notitia est formaliter infinita: & perfecte adequatur obiecto essentie diuine: siue ipsi essentie diuine. potens ergo causare immediate talem notitiam continet virtualiter: vel quasi continet ipsam essentiam. Sed hoc non sequitur de notitia non adequata ipsi essentie diuine qualis est omnis notitia causata i intellectu creato a voluntate diuina Quāuis ergo possit causare notitiam distinctam deitatis: tā abstractiuam ꝙ̄ intuitiuam in intellectu creato: non tamen sequitur: ꝙ contineat virtualiter ipsam essentiam diuinam: quam responsionem bene nota propter multa. **3. & singulariter notanda.**

Ad.3. ¶ Ad tertiam instantiam Dico ꝙ poterit distinctissime cognoscere infinitatē intensiuā. & ſm omnē gradū infinitatis. Et cuꝝ infertur: ꝙ tunc potest comprehendere ipsam. Dico ꝙ non omnis cognitio etiam distinctissima: ē comprehensiua obiecti cogniti: sed precise illa que obiecto adequatur: sic ꝙ in se sit talis intensiue quantū obiectum est intensiue cognoscibile. Si enim obiectum est intensiue infinitum. sequitur ꝙ erit intelligibile infinite intensiue: et natum intelligi intellectione formaliter infinita vt exposui supra. questio. 5. **Non oīs cognitio distinctissima ē cōprehēsiua obiecti cogniti & ꝙ̄ sit cōphēsiua.**

¶ Et cum vltra infertur: ꝙ habens talem conceptum sic distinctum posset esse perfecte beatus. Dico ꝙ si loquamur de beatitudine viatoris. inquantum viator ꝙ tunc esset perfectissime beatus: immo magis beatus: ꝙ̄ aliquis philosophorum potuerit esse in cognitione substantiarum separatarum: quia nullus potuit peruenire ad cognitionem distinctam alicuius substantie separate. vt probat Doctor in prolog. questio. 1. & in primo distinctio. 3. questio. 1. Sed hic viator haberet ex hypothesi cognitionem distinctam obiecti beatifici. Sed loquendo de beatitudine comprehensoris qualem nunc beati habent in patria: dico ꝙ intellectus viatoris in tali cognitione etiam distinctissima non fuisset beatus: quia talis beatitudo consistit in cognitione faciali & intuitiua obiecti beatifici. Si dicaꝝ quomodo cognitio intuitiua obiecti beatifici & abstractiua eius

dem differunt. Si numero tm̄/ergo erit viator i tali conceptu eque beatus: vel saltem erit similiter beatus formaliter: sicut nūc existēs in patria est beat⁹: quia iste beatitudines non differrēt nisi numeraliter. Si differūt tm̄ sicut perfectū ⁊ minus perfectum. patet: ꝙ adhuc erit beatus: licet non ita perfecte: ⁊ si talis cōcept⁹ abstractiuus potest intendi: intantum posset intendi: ꝙ in illo esset eque perfecte beatus. sic enim arguit Doct. in quarto distinct. 49. contra opi. Tho. Si differūt specie sicut Doc. videtur tenere in tertio distinc. 31. ⁊ in quarto distin. 49 quia cognitio abstractiua ⁊ intuitiua eiusdē obiecti specie distinguuntur: vt patet a Doc. in secūdo distinc. 25. Et sic in proposito cognitio abstractiua ⁊ intuitiua eiusdem deitatis differunt specie. Et hoc ꝓpter aliam ⁊ aliam presentiam obiecti: vt dicit Doc. in tertio distin. 31. ⁊ in quarto distin. 49. ⁊ sic patet ꝙ habens cognitionem abstractiuam etiam distinctissimam non erit beatus proprie loquendo de beatitudine. Si dicatur ꝙ forte hoc non videtur sequi. scilicet ꝙ alia ⁊ alia presentia obiecti causet ⁊ alium ⁊ alium actū specie distinctū: quia sm Doc. in primo distin. 1. q. 4. dicit ꝙ actus voluntatis non variatur ꝓpter aliam ⁊ aliam approximationem ad obiectū: vide ibi. Sed quia hoc non est presentis speculationis: vide in tertio distin. 3 . ⁊ in quarto distin. 41. vbi pertractaui hanc materiam soluendo etiam presentem et alias instantias in hac materia. ista pro nunc sufficiant

Ad. 4. ¶ Ad quartam instantiam de specie intelligibili respectu talis cōceptus distincti. Dico ꝙ vtrūq; membrum potest dari. Et primo potest dari. ꝙ prius causet speciem quia talis species necessario requiritur vt habeatur presentia obiecti prout potest haberi in aliquo representatiuo. ita ꝙ esset impossibile in cognitione abstractiua aliter esse presens. Cū dicitur ꝙ potest quodlibet absolutum immediate causare alio absoluto non causato. Dico primo. ꝙ et si actum voluntatis absolutum possit immediate causare in aliqua voluntate actu intelligendi absolute non causato. tamen voluntas secundum illum actum nihil vellet cum velle necessario terminetur ad obiectum cognitum. non posset ergo immediate causare volitionem alicuius obiecti. que includit relationem aliquam ad obiectum. vt patet a Docto. q 14. quolibet. non prius causato actu intelligendi eiusdem obiecti cum talis necessario requiratur Sic in proposito tenendo. ꝙ species intelligibilis necessario requiratur ad hoc vt obiectum sit presens in cognitione abstractiua diceref ꝙ non posset voluntas diuina causare in intellectu viatoris conceptum distinctū deitatis quo distīcte cōciperet illā. nō prius causato rep̄sētatiuo eiusdem. s. specie intelligibili: posset tamen causare absolute talem cōceptum: qui nullo modo terminaref ad obiectū. Et cum infertur: ꝙ si talis species necessario prerequiritur: ꝙ tunc voluntas diuina posset determinari a secunda causa quod habet pro inconuenienti: vt patuit in primo dist. 1. q. 4. Dico breuiter ꝙ ibi in primo esset inconueniens: quia vere prima causa determinaretur ad agendum a secunda causa: quia Henri. posuit ꝙ ad visionem obiecti beatifici necessario sequatur fruitio eiusdem. ita ꝙ si voluntas diuina causet in aliquo intellectu visionem claram deitatis ꝙ necessario causabit fruitionem essentie in voluntate eiusdem. et sic bene sequitur. ꝙ si necessario causat fruitionem prius causata visione tunc determinabif a secunda causa. Sed in proposito hoc non sequitur: quia non pono: ꝙ causata specie intelligibili deitatis ꝙ necessario causet conceptū distinctum eiusdem. immo pono ꝙ stante tali specie: potest esse ꝙ talis conceptus nullo modo erit: sed dico ꝙ conceptus non poterit esse nisi prius causata specie: vt ꝓprio representatiuo eiusdem obiecti. Sicut etiā dico de actu volendi ꝙ potest stare cognitio perfectissima obiecti ēt intuitiua. et tamen non erit volitio eiusdem. sed non potest esse volitio actualis obiecti: nisi precedat cognitio eiusdem. Hoc idem ponit Doc. ꝙ de potentia dei absoluta pōt esse perfectissima visio deitatis: et non erit fruitio: cuius oppositum dicebat Henri. in primo vbi supra. sed non potest esse fruitio sine visione precedente: cum illa necessario requiratur. Et sic patet quomodo potest sustineri ꝙ in conceptu distincto deitatis prerequiritur species intelligibilis representans eam in rōne obiecti actu intelligibilis. Si dicatur ꝙ multa obiecta possunt intelligi abstractiue: que tamen non habent speciem intelligibilem: vt patet de materia prima de passionib⁹ de relationibus: que non habent proprias species intelligibiles. Dico ꝙ obiectum esse presens potentie cognitiue respectu cognitionis abstractiue potest pro nūc dupliciter intelligi. primo: ꝙ sit presens presentia propria et formali: et hic voco presentiam propriam et formalē quando habet propriam speciem. secundo ꝙ sit presentia alterius presens: ꝙ ipsum virtualiter continet. Hoc premisso. Dico ꝙ semper requiritur species intelligibilis: vel ꝙ habeat speciem propriam: vel ꝙ contineatur virtualiter in aliquo obiecto habente speciem propriā. Sicut etiam aliquid potest esse presens in cognitione intuitiua: vel in se formaliter: ⁊ sm propriam existentiam presens: vel ꝙ virtualiter contineatur in alio habente ꝓpriam presentialitatem: hec distinctio habetur a Doc. ī primo dist. 8. q. 3. ⁊ in quoli. patet ergo ꝙ sicut ī cognitione intuitiua obiecti: requiritur ꝙ tale obiectum vel sit ī se presens sm propriam existentiam: vel ꝙ contineatur in alio virtualiter perfecte presente sm propriam existētiam. Sic in cognitione abstractiua obiecti requiritur: ꝙ tale obiectum vel sit presens sm propriam speciem ītelligibilem: vel ꝙ virtualiter contineatur in alio perfecte presente sm propriam speciem intelligibilem. Sed de hac materia. s. speciei intelligibilis prolixe tractatū est in primo dist. 3. q. 2. ⁊: q. 1. ⁊. 6. vide ibi singularia dubia. et precipue. q. 2. ⁊. 3.

Obcm̄ eē pn̄s ptīe cognitiue pt duplr ītelligi.

¶ Si teneatur aliud membrum scilicet ꝙ possit immediate a volūtate diuina causari cōceptus distinctus deitatis nulla specie intelligibili precedente. potest faciliter responderi ad instātiam: ꝙ aliud est loqui de obiecto cognoscibili abstractiue vt terminatiuo cognitionis abstractiue: ⁊ aliud de obiecto motiuo intellectus respectu cognitiōis abstractiue. primo nullo modo videf necessaria species intelligibilis: quia sine illa obiectum potest perfecte terminare illam cognitionem: et patet: quia obiectum vt quiditatiue acceptum. et vt absolute consideratum terminat hanc cognitionē quando enim cognoscitur distincte obiectum cognitione abstractiua: talis cognitio terminatur ad obiectum sub ratione quiditatiua propria: aliter distincte non cognosceretur Sed si terminaret prout habet esse sic representatum: tunc terminaret: non per se nec quiditatiue sed tm̄ per accidens et sm quid: quia accidit sibi sic esse presens. Secundo modo loquendo de obiecto motiuo. Dico breuiter: ꝙ Doc. ponit in nobis necessitatem speciei intelligibilis: qr stante absentia obiecti in se nulla cognitio eiusdem haberi posset. Sed posita specie intelligibili: talis species supplet vicem obiecti. et sic ipsa vna cum intellectu agente causat in intellectu possibili notitiam abstractiuam: vt patet a Doc. in primo distin. 3. q. 6. ⁊. 8. ⁊ distin. 17. ⁊ in. 2. distin. 3 ⁊ in. 4. distī. 10. ⁊ in quoli. requiritur ergo species intelligibilis vt causa respectu notitie abstractiue: et hoc exposui in primo vbi supra. Modo voluntas diuina potest supplere vicē omnis causalitatis secunde. vt patet. et sic poterit supplere causalitatem cuiuscunq; speciei intelligibilis: et īmediate causare conceptum abstractiuum cuiuscūq; obiecti: et sic immediate poterit causare in intellectu nostro conceptum distinctum ⁊ abstractiuū essentie diuine nulla specie intelligibili presupposita. Et sic patet quomodo vtrunq; membrū est sustentabile: tamen scd̄m membrum videtur magis verum et magis ad mentem Docto. subtilis.

Quare secūdū sco. spēs itelligibilī nobis sit necessario.

ad. 5. rōes

¶ Ad quintam instantiam dico. primo: ꝙ aliud est mouere intellectum ad cognitionem alterius ī ratione obiecti: et aliud est mouere non in ratione obiecti. Exemplum. puta homo mouet intellectum necessario ad cognitionem puta risibilitatis: et tunc aut mouet in ratione obiecti. id est vt habens precise rationem obiecti motiui: aut alio modo mouet non habendo rationem obiecti motiui: sed precise habendo rationem talis entis. Primo modo concedo: ꝙ non potest mouere aliquem intellectum: nisi prius in tali intellectu causet notitiam sui: quia vt sic cum moueat per modum nature necessario prius causabit notitiam sui perfectam quantum potest: ꝙ̄ notitiam alterius in co

virtualiter cōtenti. Et hoc modo essentia diuina que est presens intellectui diuino in ratione obiecti perfectissime intelligibilis: nunꝙ posset mouere talem intellectū ad cognitionē alterius extrinseci. puta creature nec alicuius intrinseci puta attributi. vel ꝓprietatū nisi prius moueret ad notitiam sui distinctaʒ: vt patuit supra. q. 5. quoli. Secūdo modo aliquid posset mouere ad notitiam alterius: sine hoc ꝙ moueat ad sui notitiā: quia vt sic tale obiectum nō esset presens intellectui in ratione obiecti intelligibilis. Et hoc expresse patet in multis. Nam species intelligibilis. mouet imediate intellectū ad notitiam obiecti: cuius est: ⁊ tamē nō mouet ad notitiā sui. primo. ⁊ hoc est: quia talis species nō est pro tunc p̄sens intellectui in ratione obiecti intelligibilis. Similiter intellectus agens immediate mouet ad notitiam aliorū et tamen nō primo cognoscitur: imino pro statu isto nullo modo mouet ad notitiam sui: vt patet a Doc. ⁊ hoc est quia talis intellect⁹ pro statu isto: nunꝙ potest esse presens intellectui possibili in ratione obiecti actu intelligibilis. ⁊ voco obiectū actu intelligibile quod immediate potest mouere intellectū ad sui notitiam vel ꝙ saltē virtualiter cōtineatur in alio quod immediate potest mouere: vt exposui in p̄mo distin. 3 q. 7. declarādo titulū. q. 1. licet ergo intellectus agens ſm suā formalē entitatē sit perfecte presens intellectui possibili: pro statu tamē isto nullo modo est in specie intelligibili propria. nec in se presens in ratione obiecti actu intelligibilis. vt patet a Doct. in prolo. q. 1. Sic dico in proposito. ꝙ quāuis voluntas diuina sit in se perfecte presens intellectui creato. non tamen necessario est presens in ratione obiecti actu intelligibilis. Et ideo potest immediate causare conceptum distinctum deitatis et non erit prius cognita. Dico secundo ꝙ aliud est loqui de obiecto precise mouente per modum nature ⁊ de obiecto precise mouente per modum voluntatis. quia primo modo tale obiectum. vt presens in ratione obiecti actu intelligibilis necessario prius mouet ad notitiam sui ꝙ aliorum etiā virtualiter in ipso contentorum. Sed secundo mō non apparet necessitas ꝙ prius moueat ad sui notitiā etiam tenendo ꝙ sit perfecte presens in ratione obiecti actu intelligibilis. et hoc est. quia est obiectum voluntarium. Et hoc patet in primo distinctione tertia vbi multa de istis exposui. ¶ Ad vltimam instātiam. Dico breuiter. ꝙ stante tali conceptu nullo existente impedimento. et concurrente influentia generali voluntatis diuine. ꝙ tunc cognoscet omnia virtualiter contenta. Si stante tali conceptu perfecto posset voluntas diuina suspendere actionem talis conceptus quia potest omnem actionem cuiuscunꝙ cause secunde suspendere.

Obiectuʒ actu itelligibile qd.

Nota de obiectō mouente naturalite⁊ libere dr̄a3

Ad vltimaʒ rationem.

¶ Contra octauum dictum: qđ tale est ꝙ viator non potest ex puris naturalibus demonstratiue: propter quid cognoscere istā deus est omnipotens: ⁊ hoc tam mediate ꝙ immediate. Instatur sic: primo supponendo aliqua. primo ꝙ viator est ille qui non habet notitiam intuitiuā vt supra dixi sed potest habere cognitionem abstractiuam deitatis. et hoc per potentiam diuinaʒ: vt supra patuit. Et de isto viatore non intelligitur conclusio: q2 talis habens huiusmodi conceptum siue notitiam deitatis posset demonstratiue scire deum esse omnipotentē: vt supra patuit. Sed conclusio intelligitur de viatore: ꝗ tantum habet fidem et cognitionem ſm inclinationem fidei: vel etiam aliam cognitionē: que sibi nō repugnet ex puris naturalibus: vt patet in littera. Conclusio ergo intelligitur: ꝙ stante cognitione que de lege communi habetur per fidem non potest ex puris naturalibus cognoscere hanc. deus est omnipotens. non intelligitur ergo conclusio ex puris naturalibus simpliciter: sed p̄supposito lumine fidei que habetur de communi lege: adhuc ex naturalibus non potest ptingere ad huiusmodi notitiam. secundo suppono ꝙ ſm fidem viator potest esse certus. Primo ꝙ deum esse omnipotentē est demōstrabile propter quid: vt supra patuit. Ex lumine etiam fidei est certus: ꝙ viator potest scire i generali quale sit medium demonstrandi illam conclusionem: quia. s. est voluntas dei perfectissima: vt ipse Doct. cōcedit. Et etiā de multis alijs p̄t esse certus: ex quib⁹ intendo īferre ꝓpositum. s. ꝙ stante lumine fidei ſm legem communem potest demonstratiue scire propter quid deum esse oīpotentez. ¶ Primo. ergo instatur sic. Aut scit propter qđ deum esse oīpotentem: aut scit ipsum non esse oīpotētē. Si primo. ergo potest cognoscere demonstratiue ꝓpter quid deum esse omnipotentem. patet: quia si scio hominem esse risibilem. propter quid ergo scio demōstratiue propter quid. Si secundo: ergo non erit demonstrabile propter quid. quia nihil scitur nisi verum. Si enim scio hominem non esse risibilem: propter quid: ergo hominē esse risibilē: propter qđ non est demonstrabile ꝓpter qđ.

Cōtra octauū dictum.

trā.

Scdo.

¶ Secundo instatur sic: viator scit voluntatem p̄fectissimam esse mediū ꝓpter quid ad demonstrandū deū esse omnipotentē: ⁊ hoc scit ex puris naturalibus: vel solo lumine fidei p̄supposito ꝙ ex puris naturalib⁹ pōt scire ꝓpter qđ deum eē oīpotentem. aīs patet: quia etiā est concessum a Doc. cōsequentia etiā patet: q2 hn̄s mediū ꝓpter qđ pōt scire conclusionem propter qđ. Si eñ cognosco aīal rōnale esse medium: ꝓpter qđ ad demōstrādum istam cōclusionē: homo ē risibilis: statim possum demonstratiue ꝓpter qđ scire hoīem esse risibile.

Tertio.

¶ Tertio instat̄ sic. viator ex puris naturalibus: vel saltem p̄supposito lumine fidei scit deum mere cōtingēter agere ad extra: vt patet a Doc. in pluribus locis. secundo scit: ꝙ prima causa cōtinet cāūitatem oīum secundarum cāꝝ. Scit etiā ꝙ si cōtingenter ꝓducit quicquid ad extra ꝓducit: ꝙ pōt imediate ꝓducere effectum imꝑfectū: hoc non sequeret̄ apud Arist. q2 ipse vellet ꝙ non posset immediate ꝓducere effectū imꝑfectū: ⁊ hoc: q2 agit ꝑ modum nature ⁊ necessario. Si sic agit libere tollitur hoc impedimentum. Ex istis sequit̄ ꝓpositū. auctor scit deū cōtinere oēm cāūitatem cause secunde: et scit ip̄m mere contingenter agere ad extra ⁊ a nulla secūda cā necessario determinari ad agēdum: ergo ex puris naturalibus scit deum posse agere oēm effectū imediate: et per cōsequens scit ipsum esse oīpotentem oīpotentia imediata de qua est dubiū. ¶ Rn̄deo ad oēs istas instantias. Ad primam. dico ꝙ negat̄ vtrunꝙ mēbrum. Sic etiā hic pater in diuinis si generat deū: aut generat aliū deuʒ: aut generat aliū nō deū: nulla ꝓpositio illius disiunctiue cōceditur: nec sunt contradictorie: sed bene iste: aut generat aliū deū: aut nō gn̄at aliū deū: secūda est ꝯcedēda vt patet a Doc. in primo dist. 4. q. 1. Sic dico in proposito: nec ille due contradicunt: sed bene iste due: aut scit deuʒ esse oīpotentē: esse demōstrabile ꝓpter qđ: aut nō scit eē demonstrabile ꝓpter quid: conceditur secunda: q2 hoc tm̄ credit̄. Si etiam concedatur prima in hoc sensu. s. scio per fidem deum esse oīpotentem esse demonstrabile propter quid. ergo possum ex puris naturalibus demonstratiue propter quid cognoscere deum esse omnipotentem non sequitur. Si dicatur ad primā rn̄sionem. s. ꝙ bene sequitur: ꝙ viator sciat deum non esse oīpotentem ꝓpter quid: quia a negatiua de predicato finito ad affirmatiuam de predicato infinito: valet cōsequentia. Dico vt dixi in primo dist. 4. q. 1. ⁊ dist. 21. vide ibi quō teneat illa consequentia.

Ad rōes cōtra. 8. dictum Ad. 1.

¶ Ad ſm. Dico ꝙ ꝗuis sciam in confuso: ꝙ voluntas perfectissima est medium ⁊c. nō tamē ex hoc sequitur: ꝙ ego possum illam conclusioneʒ demōstrare ꝓpter quid: sed requiritur: ꝙ ego sciam illud medium distincte: quia medium in demonstratione potissima debet esse primo notum distincte: non eñ sufficit scire medium sic in generali et in cōfuso: quia nec vt sic ponitur medium in demonstratione propter quid: sed ponitur medium sub sua ratione formali et distincta: et vt sic debet cognosci si vult demonstrare ꝓpter quid. Per hoc idem dico ad secundam instantiam. ¶ Ad dubia sequentia pro nunc omitto: sed relinquo illa ingeniosiorī ⁊ subtiliori me. Et sic finis huius questionis.

Ad. 2.

¶ Questio Octaua.

VTrum fili⁹ siue verbū

in diuinis habeat causalitatem ꝓpriam respectu creature. i. an habeat propriam rationem formalē causandi creaturas ī ista questio. sunt tres articuli p̄cipales. Primo an aliqua ratio formalis cāndi sit propria verbo. secundo an aliquis modus vel ordo i cāūitate se

De articulatio. q.

q.1.art.9. in causando sit ꝓprius sibi. ¶ Tertio vtrum aliquis respe
Expõsit. ctus causalitatis: vel aliquis alius respectus ad creatu
ram includatur per se in eius proprietate cõstitutiua.
¶ De primo. Quãuis Doc. hunc primum articulum ꝓ
bauerit in scdo. dist. 1. q. 2. articu. primo ⁊ in primo distin.
1. rõ. doc. 25. immo ibi in primo quasi totam. q hic positaȝ ⁊ omnia
sint ibi exposita: tamen quia etiam hic addit aliqua: ordi
nate procedam exponendo. q. Et primo primuȝ articu.
Probat ergo in isto primo articulo: ꝙ filius nõ habeat
propriam rationem formalem causandi creaturas effe
ctiue: ⁊ primo auctoritatibus. Et primo ꝑ Aug. 5. de tri
ni. c. 27. vel. 14. Ad creaturam inquit pater et filius et
spiritussanctus sunt vnum principium sicut vnus crea
tor et vnus deus. Ex hoc videtur ꝙ sicut est in eis vna
formalis deitas per quã dicuntur vnus deus: sic est vna
formalis ratio causandi et principiandi per quam dicũt
vnus creator et vnum principium. hoc idẽ vult Diony.
de di. no. Cõmunia inquit totius diuinitatis sunt cau
2. rõ. sabilia omnia. i. ꝙ omnia causabilia sunt a tota trinitate
ita: sicut ab vna persona ita ab alia. ¶ Scdo probatur
ratione a posteriori sumpta ab actu causandi siue ab ef
fectu. de quo actu causandi ait Saluator Joan. 5. que
cunqȝ ille: scilicet pater fecerit hec et filius similiter fa
cit: per hoc ꝙ ait quecunqȝ. patet ꝙ non se habent pater
et filius in agendo: sicut causa vniuersalis et particula
ris: sicut sol et pater in generatione animalis. Et dicit
causa vniuersalis: quia ad plura se extendit: ꝙ̃ particu
laris. Dicitur etiam vniuersalis: quia superior. et talis
communiter determinat particularem ad agenduȝ. Si
ergo omne causabile ita est a filio sicut a patre patet ꝙ
vna non erit vniuersalis et alia particularis. immo vtra
qȝ vniuersalis erit. Ex hoc ꝙ ait. Hec: patet ꝙ non sunt
cause varie respectu aliorum causatorum sed eorundeȝ
patet: quia bene sequitur quecunqȝ facit pater hec fa
cio. ergo eadem que precise producuntur a patre produ
cuntur a filio. Ex hoc ꝙ ait facit. patet: ꝙ non se habẽt
pater et filius sicut agens. et ratio agendi: ratio quippe
agẽdi nõ ꝓprie agit. cũ ꝙ̃ dr̃ ꝙ pr̃ facit: notaꝛ ꝑ hoc ꝙ bũ
facit: ꝙ pater sit agens et non ratio agẽdi. et si filius ea
dem facit. notatur ꝙ ita sit agens et non ratio: scilicet a
gendi sicut et pater. Et ꝙ dicit: ꝙ illud quod est ratio a
gendi non agit, quomodo hoc debeat intelligi: vide que
exposui de hoc in scdo dist. 1. q. 2. Ex eo ꝙ ait similiter. pa
tet: ꝙ non se habent in agendo sicut causa superior et i
ferior: que non agit virtute propria: sed virtute alterius
puta dependenter et imperfecte respectu eius. nec etiã
agunt sicut due cause partiales continentes vnam cau
salitatem completam. siue sint eiusdem rationis vt duo
trahentes nauem: siue sint alterius rationis vt ĩtellect⁹
agens ⁊ phantasma (ſm aliquos) in mouẽdo intellectũ
possibilem: quia in talibus neutra causa potest dici com
plete facere: sed ambe faciunt cõplete et totaliter. vtra
qȝ autem per se non nisi diminute et partialiter. vñ ma
gis proprie dici potest vtraqȝ alteri coagere: ꝙ̃ facere
effectum: similiter tales due cause non omnino similiter
causant effectum. De istis differentijs causarum vide
Doct. in primo distin. 3. q. 8. ⁊ in scdo distin. 3. ⁊ vide que
ibi exposui quod dicit de intellectu agente et phãtasma
te: ſm vnam opi. hec est opi. Gotho. quaȝ Doct. impro
bat in primo distin 3. 4. 7. vide ibi ⁊c. His ergo differẽ
tijs et imperfectionibus exclusis intellexit xp̃s: ꝙ pa
ter et filius et pari ratione tota trinitas quecunqȝ cau
sata simul causant: et hoc eque perfecte et complete.
Ex hoc sequitur ꝙ verbo non est propria aliqua rõ for
malis agendi. consequentia ista probatur. s. ꝙ verbum
non habeat propriam rationem agendi: nec per conse
quens sit ratio formalis agendi ipsi patri. Et probatio stat
in hoc: ꝙ nullum suppositũ formaliter agit nisi sit i actu
per illud quod est sibi formalis ratio agendi. Nota ꝙ dr̃
suppositum formaliter agere: ex hoc ꝙ principium for
maliter agendi est formaliter in tali supposito: sicut cuȝ
dico ignis formaliter calefacit lignuȝ. i. ꝙ ignis hȝ in se
formaliter calorem per quem vt ꝑ rationem formalem
calefaciendi calefacit lignum. oportet ergo ꝙ tale sup
positum per tale principium formale sit in actu: non in
actu suppositum. sed ꝙ actu habeat rationem formaleȝ
agendi si debet dici formaliter agere. hoc etiam exposi
tũ est in primo di. 17. ⁊ in. 2. di. 2. q. 1. arti. 1. Nota etiam ꝙ
aliquid formaliter agit. vel per formam inherentem: si
cut ignis calefacit per calorẽ inherẽtem: ⁊ sicut aĩa est rõ
formalis corpi qua cõueniũt ei opatiões vitales. vt pȝ
scdo de aĩa vł aliqñ p̃ĩcipiũ agẽdi ẽ olno idẽ. sicut cũ di
cim⁹ Ludouic⁹ gñat Joã. rõ formalis generãdi ẽ ẽtitas
q̃ditatis Lud. vt alias exposui. Opȝ ꝙ̃ ꝙ si. a. sit rõ fofaľ
agẽdi formalr̃ ipsi. b. ꝙ. b. sit in actu ꝑ. a. i. oportet ꝙ. b.
hẽat in se fofaliter vel q̃ditatiue vel denoĩatiue ipm̃. a. ꝑ
qd̃ sit i actu ad agẽdũ formaliter: mõ in ꝓposito verbuȝ
nullo mõ est formaliter in p̃re vt pȝ. ergo verbũ nõ erit
ratio formalis agendi patri: quia tũc pater esset in actu
per verbum. i. actu haberet in se verbũ: vel vt formam
informãtem: vel vt pertinens ad esse quiditatiuum pa
tris: que omnia sunt absurda cum nec pater sit sapiens
sapientia genita ſm Augu. 7. de tri c. 4. id est. 19. i. ꝙ
pater nõ est formaliter sapiẽs ipso verbo: q2 tũc verbũ rñsio ſm
eẽt formalr̃ i patre. ¶ Si dicaꝛ ad illud ⁊c. Hic nitiꝛ oñ hen.
dere ſm opi. Hen. quõ verbũ est i patre. Et dr̃ ista opi.
ꝙ tres ꝑsone in suo ĩtellectu cõi ⁊ ẽẽntiali hñt vnũ ver
bũ qd̃ est formale ꝑncipium cãndi quasi ꝓrimũ: et essen
tiã quasi remotũ. sed pr̃ hẽt illud verbũ a se quasi dicẽdo
ipȝ: sed fili⁹ ⁊ s. s. hñt ipm̃ a solo p̃re: q̃ vice oĩm vnicum
verbũ dt̃ ad ꝑficiẽdũ ĩtellectũ ẽẽntialẽ Dicit ista opi. ꝙ Exponit
verbũ diuinũ accipiꝛ i ĩtellectu ẽẽntiali: siue nudo ⁊ cõi opi. henr.
trib⁹ ꝑsonis. vult. n. ꝙ ĩtellect⁹ vt format⁹ notitia simpli
ci qua cognoscit ẽẽntiã sit rõ fofalis ꝓducẽdi verbũ. et
ipm̃ verbũ accipiꝛ i ĩtellectu nõ vt ĩformato notitia sim
plici ⁊ ẽẽntiali: sȝ vt nude cõsiderato: ⁊ q2 talis ĩtellect⁹
ẽ i trib⁹ ꝑsonis. seqꝛ etiam ꝙ verbum erit in tribus: ⁊ sic
verbuȝ hoc modo erit ratio formalis causandi proxima
tam patri ꝙ̃ spiritusancto ꝙ̃ etiam sibimet. essentia tñ
diuina erit ratio formalis agẽdi remota. Et hec opinio
prolixius est exposita in secundo distinctione. 2. q. 2. arti.
primo: et specialiter in primo distĩctiõe. 2. parte. 2. q 4.
et distin. 27. vide ibi. ¶ Contra hanc rñsionem instat
Doct di. Certum est ꝙ pater non habet verbum vt a Cõtra re
ctum suum formalem altero predictorum modorum er sponsionẽ.
go tñ habet ipsum vt correlatiuum vel cõsubstantiale henri
distinctum tñ in supposito. Sed neuter modus habẽdi
sufficit ad hoc. vt sic hñs dicatur formaliter agere ista
actione respectu cuius illud quod sic habetur est propri
um formale principiuȝ. quia neuter modus habendi sal
uat hoc principium formale hẽri tanq̃ formam vel a
ctum habentis: quod tamen requiritur ad hoc ꝙ ha
bens posset dici agere tali actione. vult dicere Doctor Exponit
ꝙ habere verbum nec vt correlatiuum. nec vt consub doctorẽ.
stantiale. non sufficit. vt per illud pater dicatur forma
liter agere. Dicitur pater habere verbum vt correla
tiuum. sicut dicimus: pater habet filium ad quem re
fertur. modo correlatiuum non est formaliter in patre:
cum sint formaliter opposita. ergo hoc modo pater non
aget per verbum vt per p̃ĩcipiũ formale agendi. quia
tunc verbum vt correlatiuum esset formaliter in patre
Dicitur etiam pater habere verbum vt consubstantia
le distinctum tamen in supposito. i. ꝙ verbum vt suppo
situm distinctum a patre ẽ consubstantiale patri. i. eius
dem substantie cum patre. Sed verbum vt sic habitum
vt consubstantiale patri nõ est ratio formalis agendi ip
si patri: quia eque pater est consubstantialis filio. Neu
ter ergo modus habendi filium: est ratio formalis agẽ
di ipsi patri: quia neutro modo: pater est in actu per ver
bum. cum ipsum verbum vtroqȝ modo semper sit perso
naliter distinctum a patre: ⁊ vt sic nullo modo potest es
se formaliter in patre: qd̃ tamen requireretꝛ. si pater per
verbum ageret: vt per rationem formalem agendi. Et
istud patet in creaturis nõ tñ de correlatiuis sed de qui
buscunqȝ distinctis hypostatice comparatis ad eãdem
actionem. nunq̃ vnum suppositum: est ratio formalis a
gendi alteri supposito: vt patet per experiẽtiam. ¶ Ibi 3. ratio.
tertio arguitur ad propositum a priori. id est per ratio
nem sumptã a forma: siue a causa que proprie est ratio
formalis causandi: sicut ratio sumpta ab actu principii
formalis dicitur ratio sumpta a posteriori: sic ratio sum
pta a principio formali ꝓductiuo est ratio sumpta a pri
ori. Ratio ergo stat in hoc voluntas vel intellectus vel
aliquis actus voluntatis vel intellectus est proxima ra
tio formalis agendi: et illa eadem est in tribus. ergo
tres persone habent simpliciter eandem rationem for
malem agendi. ergo verbum non habebit propriam ra
tionem formalem agendi. Et hec ratio tangitur ab

Augu.2.de tri.ca.8.quō inquit.pater eū.f.filium sancti
ficauit si ipse scilicet fili⁹ seipsum sanctificauit. vtrūqꝫ
enim ipse dñs ait:sicut ꝓbat ibi.s.ꝙ pater sanctificauit
filiū ⁊ filius sanctificauit seipsum. Et post quō eū scili-
cet filiū pater tradidit:si ipse se tradidit. vtrūqꝫ eñ dicit
Aposto. vt ꝓbat ibi scilicet ꝙ pater tradidit filiū ⁊ fili⁹
tradidit seipsum. Et subdit respōsionē:credo rñdebis.
si probe sapis:qꝛ vna voluntas est patris ⁊ filii. ⁊ insepa
rabilis operatio.q. dicat huiusmodi veri qꝺ pater agit
et similiter fili⁹ agit causa est ꝓpter eādem rōnē agēdi:
quia vna volūtas est patris ⁊ filii.⁊ ex hoc sequitur īse-
parabilis operatio. Hoc etiā cōfirmatur per illud.3.de
tri.ca.6. Volūtas dei prima est ⁊ summa causa omniū.i.
formalis ratio causādi. ¶ Adducit vnā respōsionē quā
improbat scilicet ꝙ diceretur ad hoc ꝙ licet voluntas:
vel intellectus sit formalis ratio causandi:nō tamen in
qualibet ꝑsona:sed aliqua ꝓprie habet potētiā vt est pri
cipiū formale vel proximū causandi ¶ Cōtra hoc:si est
eadem potentia:⁊ habēs eundē actū ⁊ circa idem obie-
ctū: ipsa in quocunqꝫ supposito sit.semꝑ habebit eandē
rationē causalitatis respectu obiecti causabilis ꝑ ipsaꝫ
potentiā. Nā suppositū nō tribuit aliquā rationē causa
litatis ipsi rationi formali agendi sed ipsum habꝫ ꝓcise
rationē cause agentis per hoc ꝙ habet rationē formalē
agēdi.quecūqꝫ ergo ꝑsona habet eādē potētiā habebit
eādem habitudinē ad obiectū causabile .hoc etiā supra
clarius patuit in primo distin.7.q.7.⁊ in.2.di.1.q.1.ar-
ti.1. ¶ Ibi Aliud mediū ꝓpriū. Doc.adducit aliud me-
diū vnius Doc. ad ꝓbandū propositū:⁊ accipit ipm̄ es-
se diuinū. Et ex hoc medio arguit sic.esse diuinū cōmu-
ne est trib⁹:quia ipsa essentia cōis est trib⁹. esse autē di-
uinū est ꝓpriū ꝓncipiū causandi:patet:quia esse reꝝ ꝓ-
prie est esse cātū:⁊ oportet ꝙ causetur a suo simili: ergo
per se causatur ab esse diuino. Sed hec ratio ꝓlixius tra
ctatur in quarto.distinct.1.q.1. ¶ Doc.hoc improbat: qꝛ
essentia vt essentia non est principiū agendi nisi ꝑ modū
nature vt patuit in primo distin.2.⁊ infra patebit.q.1.4.
arti.2. Deus autē ad extra nihil agit hoc mō: quia tunc
ageret de necessitate nature ⁊ s̄m vltimū potentie sue:
Vltia ra-tio. vt patet a doc.in p̄mo distinct.8.q vl. ¶ Vltimo arguit
a priori ꝑ mediū cōe.omne cātum per se depēdet a cau-
sa.sicut iperfectū ⁊ possibile a perfecto ⁊ necessario sim
pliciter:ergo illud qꝺ est formalis ratio causandi est for
malis ratio terminādi istā dependentiā cāti:⁊ per cōse-
quēs formalis ratio essendi perfectū ⁊ necessariū:sꝫ ne-
cessitas ⁊ perfectio eadem est cōmunis tribus personis
ergo ⁊ ratio terminādi dependentiā causati erit cōmu-
nis:⁊ per cōsequens formalis ratio agendi erit cōis.

Probat doc.ꝙ ver bo ⁊ spiri-tui sancto conueni-at aliqua ꝓpria ra-tio cāndi. Ibi. Cōtra ista pōt argui. Hic Doc.intendit pro
bare per aliquas rationes ꝙ verbū dicat ꝓpriā rationeꝫ
causādi:⁊ similiter.ss. Et arguit sic.p̄mo.notitia ⁊ amor
in diuinis: s̄m ꝙ sunt procedētes sunt ratiōes s̄m quas
creature ꝓducūtur ⁊ hoc s̄m genus cause formalis sine
quib⁹ intellectus ⁊ volūtas essentiales nō sufficiēter di
sponerēt ad ipsas creaturas ꝓducendas. Nūc autē no-
titia ꝓcedēs verbū est:⁊ amor ꝓcedēs.ss.est ergo verbo
est aliqua ratio formalis causandi:⁊ similiter.ss. vult di-
cere in maiori ꝙ sunt rationes formales ꝓducēdi:⁊ hoc
est qꝺ dicit:s̄m genus cause formalis.sicut dicim⁹ calor
in igne est ipsi igni forma s̄m quā pōt calefacere :sic ver
bū est forma ⁊ ratio s̄m quā creature ꝓducūtur. Dein-
de cū dicit de intellectu essentiali pōt dupl' accipi intel
lectus ⁊ similiter volūtas. p̄mo dr̄ intellect⁹ essentialis
ꝓut ponit' potētia intellectiua cōis trib⁹ ⁊ similiter vo-
lūtas.2.pōt accipi pro actu intelligēdi cōi trib⁹ ⁊ simili
ter volūtas ꝓ actu volēdi:⁊ sic multotiēs apud sanctos
accipitur volūtas ꝓ actu volēdi sicut Aug.accipit p̄mo
retrac.cū dicit ꝙ nichil est tam in potestate volūtatis q̄
Volūtas potest du-plicit' ac-cipi simili ter ⁊ intel lectus. ipsa volūtas.i.actus volūtatis vt exponit doc.in primo
distinct.1.q.⁊ in 4.2.dist.46. in ꝓposito accipit intelle-
ctū ⁊ volūtatē p̄mo mō:⁊ p̄nt dici potētie essentiales du
pl'r.p̄mo.qꝛ sūt cōes tribus sicut etiā doc.q.1.accipit es-
sentiale.2 dicūtur essentiales ꝓ quāto sunt in potentia
remota ad agēdū sicut etiā dicim⁹ ꝙ intellect⁹ ante spe-
ciē intelligibilē est in potentia essentiali siue remota ad
actū intelligendi abstractiuū : ⁊ habita specie est in po-
tentia accidētali ⁊ ꝓpinqua ad ꝓducēdū actum intelli-
gendi. vt patet a doc.in primo dicitur.3.q.6.⁊ vide q̄ ibi
exposui hoc modo in diuinis iste potētie possunt dici es-
sentiales:quia et poten tia remota ad producendū crea
turas:sed habita notitia procedens siue ipso verbo in in
tellectu diuino: tunc potest intellectus dici potentia ac
cidentalis siue propinqua ad producendum creaturas:
et sic verbum erit ratio formalis ipsi intellectui et propi
qua ad producendum creaturas.⁊ similiter spiritussan-
ctus vt existens in voluntate diuina erit ratio formalis
et propinqua ipsi voluntati ad producēdum creaturas.
Et sic patet intellectus illius maio. quam Doc. negat.
scilicet ꝙ verbum in intellectu sit formalis ratio produ
cendi ⁊ quod negat de verbo similiter negat de spiritu
sancto. Probatur ergo ista maior quadrupliciter. Et si
gillatim adducā rationes. p̄ma ꝓbatio stat i hoc. Sapiē
tia vt est essentialis nō est nisi speculatiua sed vt est per-
sonalis est practica respectu operādorū continens in se
ideas que sunt principia operandi:nunc autem non suf-
ficit ad operandum aliqua notitia tanq̄ ratio proxima
nisi sit practica. Accipit hic sapientiam essentialem vel
pro actu intelligēdi communi tribus : vel pro memoria
que dicitur sapientia habitualis: vt expositum est in pri
mo : distinctiōe.2.par.2 distinctione 6 distinctiōe.27.
et alibi. in proposito accipit vel pro notitia habituali vel
actuali. Dicitur speculatiua pro quanto notitia siue ha
bitualis siue actualis nullo modo est directiua ad agen-
dum: ⁊ dicitur practica pro quanto est directiua ad agē
dum extra:de hoc vide in prolo questione vlt. ¶ Respō
Doct. rñ-det ad rō-nes fcrās cōtra seip ipsum. det. Doc.negando.maio. primi argumēti: quia notitia
et amor s̄m que deus est causa creature sūt communes
tribus ⁊ accipit hic notitiam pro actu intelligēdi com-
muni tribus:vel pro actu volendi communi trib⁹. Doc.
tamen tenet ꝙ principiū immediatum producēdi crea-
turas ponitur actus volendi vel actus volūtatis vel ip-
sa voluntas. Est tamen differentia inter actum volun-
tatis ⁊ actū volendi:quia omnis actus volēdi est actus
voluntatis : sed non oīs actus voluntatis est actus vo-
lendi.patet:qꝛ actus siue ꝓductio qua volūtas ꝓducit
actum volēdi dicitur actus voluntatis productiu⁹:⁊ tñ
nō est act⁹ volēdi. Similiter ī intellectu act⁹ ītelligēdi ⁊
actus intellectus differūt:quia omnis act⁹ intelligendi
est act⁹ ītellectus: sed nō oīs actus ītellectus est actus
intelligēdi:patet:qꝛ actus siue ꝓductio quo vel qua pro
ducitur act⁹ intelligendi in nobis est actus intellectus:
sed non est actus intelligendi.actus enim intelligendi
est actus quo intellectus formaliter intelligit :sed actu
productiuo non intelligit. Sed Doc.hic ponit vel actū
intellectus vel actum voluntatis esse principium cre-
aturarum immediatum:⁊ non habet hic discutere an ꝓ-
ducantur actu intelligēdi vel actu productiuo: vel actu
volendi vel actu voluntatis productiuo: quia qualiter-
cūqꝫ ponatur sunt isti actus cōmunes tribus personis.
Et ꝙ sint necessario cōmunes tribus.prolixe ipse doct.
probatio secundo: dist. prima.q.1.vide ibi. Ad primam
probationem maio Dicit ꝙ in nobis notitia in memo-
ria ⁊ notitia in verbo non differunt vt speculatiua ⁊ pra
ctica : quia non differunt nisi sicut notitia habitualis et
actualis que conueniūt semper in ratione speculatiui ⁊
practici. Si ergo notitia essentialis in patre se habet si-
cut notitia in memoria respectu notitie que est in verbo ꝛ
non erit illa in patre speculatiua ⁊ alia practica:sed vel
vtraqꝫ practica vel vtraqꝫ speculatiua . Hic aduerte ꝓ
maiori intelligentia:ꝙ notitia in memoria in nobis que
dicitur habitualis potest dupliciter accipi.primo.pro ip
sa memoria: que nihil aliud includit nisi presentiā obie-
cti vel in se vel ī aliquo representatiuo ⁊ intellectus: vt
patet a doc.in p̄mo.d.2 par.2.q.3.d.6.⁊ alibi sepe. et di-
citur memoria hoc mō notitia habitualis:quia sicut ha-
bens habitū ex frequentatis actibus ꝓmpte ⁊ faciliter
operatur:sic habens memoriā perfectā.i.presentiā ob-
iecti in intellectu faciliter intelligit.2.mō pōt accipi no
titia habitualis pro habitu cāto ex frequētatis notitiis
actualibus. Et dicitur etiā pertinere ad memoriā quia
sicut memoria proprie vt memoria ponitur principiū ꝓ-
ductiuū:sic omne concurrens ad talem productionē di-
citur pertinere ad memoriā vt memoria est: ⁊ qꝛ habit⁹
ponit' etiā causa ꝑtialis act⁹ vt patet a doc.ī p̄mo.d.17.
⁊ ideo dicit' ꝑtinere ad memoriā:notitia ergo in mēoria
accipit' vel ꝓ hītu q̄ dicit' ī mēoria ꝓ q̄to ꝑtīet ad mēo
riā ꝓductiuā vl' accipit' ꝓ obctō relucēte vl' p̄nte ītelle-

ctui cum sit principium productiuum actus intellectus:
vt patet a doc. i pmo d.3.q.7. vel accipit p tota memoria
q̃ tunc includit necessario obiectum et potentiam: quia
vno istorum d:ficiente non posset haberi actus intelli-
gendi vel actus intellectus: habitus vero non requirit
nisi ad pfectiorem actum: sed non necessario requiritur
ad actũ absolute. De istis vide que exposui in primo di.
3.q.7.et.d.57 ꝛ in distin.2.p.2.q.3. Sed notitia in verbo
idẽ est qđ ipsũ verbũ vnde est ibi constructio intransitiua
quia in nobis omnis notitia actualis. dr̃ verbũ vt patet
a doc: in pmo.d.27. eo modo quo ponit notitia ponit
ẽtiã verbũ. qr si est notitia pfecta erit verbũ pfectũ. si in
perfecta imperfectum vt patet a doc. vbi supra. Nota
secũdo q̃ si notitia actualis puta celi ꝛ speculatiua etiã
habitualis cãta ex freque tatis notitus erit speculati-
ua vt patet: quia si actus est speculatiuus ꝛ habitus ex
quo generatur erit similiter speculatiuus: similiter si no
titia actualis celi est speculatiua ꝛ notitia habitualis:
accipiendo habitualẽ pro obiecto presente in memoria.
vt exposui: erit similiter speculatiua: quia tale obiectum
puta celũ vt presens intellectui: nõ est natũ producere
de se nisi notitiam speculatiuã cũ sit obiectum mere spe
culabile. Simili si notitia actualis sit practica idest di-
rectiua in praxim etiã habitualis vtroq̃ modo erit pra-
ctica. ꝛ de omnibus istis vide docto. in prolog. questio.
vlt. ꝛ vide que ibi prolixe exposui. Tertio nota de noti-
tia in diuinis. nam notitia in diuinis potest tripliciter ac
cipi. Primo p notitia habituali ꝛ talis est precise memo
ria fecunda. non enĩ ponitur in diuinis aliquis habitus
qui sit gñatus ex frequentatis actibus vel ex vno actu:
cum hic dicat imperfectionẽ: ꝛ q̃ talis habitus non po
natur: patet a doc. in quarto. d.46.q.1. secũdo ponitur
notitia actualis cõis trib⁹: ꝛ ideo essentialis: ꝛ talis no-
titia est intellectio actualis: qua psone diuine formalit
intelligũt oĩa: tam creata: q̃ icreata. tertio ponitur no-
titia vere genita: ꝛ talis est verbũ qđ dr̃ notitia genita.
Si ergo notitia in patre essentialis siue habitualis siue
actualis est speculatiua: ita notitia in verbo siue notitia
genita q̃ est verbũ erit speculatiua: patet: sic i notitia ha-
bitualis siue ipa mẽoria nullo mõ ẽ pductiua cognitõis
actualis practice respectu cuiuscũq̃ obiecti nec ipa no
titia actualis erit practica: qr speculatiuũ ꝛ practicũ acci
piũt p cõpationẽ ad obiecta: a qb⁹ sic denolant vt expo
sui i plo. q. vlt. vide ibi. notitia ei essẽtialis i pře ꝛ actua
lis que etiam ẽ cõmunis filio ꝛ sp̃. est declaratiua oĩs obie
cti tam intrinseci: q̃ extrinseci: vt patet a doc. in primo
d.27. ꝛ i.2. di.1.q.1. ꝛ vt sic declaratiua quasi producitur
a memoria diuina. sequitur q̃ si memoria non est practi-
ca q̃ nec notitia actualis erit practica. Et si illa actua-
lis non est practica. nec notitia in verbo erit practica si-
ue notitia genita q̃ est verbũ. patet. quia illa est declara
tiua omnis obiecti. Tum ẽt quia illa est producta ab ea
dẽ memoria a qua et notitia essẽtialis actualis. Tum qr
si illa essentialis actualis esset realiter distincta a patre
esset vere genita et eadẽ precise que nunc est. et que ver
bum est vt patet a doc. in primo. d.2. par.2. ꝛ vide que ibi
exposui super ista materia. de notitia genita ꝛ ingenita
ex his ergo patet qualiter probatio ma. non est vera s.
q̃ notitia essentialis sit speculatiua et illa que est in ver
bo practica immo simpliciter si vna est practica similiter
et alia. ꝛ si vna speculatiua: simili et alia erit speculati
ua vt supra patuit. ¶ Secũdo principaliter pbatur ea-
dem ma. quia artifex in sapientia artis duplicem habet
notitiam de artificato vnam simplicem in arte vniuersa
li qua intuetur operanda pura speculatiue: et aliam ha-
bet notitiam dispositiuam ad opus qua in arte particu-
lari cõcepta de arte vniuersali intuet ordinẽ productio
nis siue in opus: et est cognitio practica sine qua impossi
bile est artificem procedere in opus. similiter deus in no
titia simplici essentia sic nouit singula simpliciter ꝛ absolu
te tanq̃ in manifestatione quadam. i notitia vero produ
cta nouit eadẽ extrinseca tãq̃ i quodã declaratio: ꝛ spãlr
nouit scibilia i eo tãq̃ i quodã dispositio eorũ ad opus
Sicut ergo notitia artis vniuersalis nõ sufficit sine no-
titia artis pticularis q̃ est dispositiua ꝛ practica ita in deo
nõ sufficit notitia essẽtialis siue notitia practica. ¶ Pro
declaratiõe hui⁹ rõnis nota primo. q̃ ars sm quã q̃a de
nolat artifex. est cognitio vere practica q̃ ẽ directiua i
sp⁹. siue ad opandũ sic: ꝛ sic. Et vltra vult ista rõ q̃ noti-
tia i vli: quãvis artifex puta de domo edificãda nõ sufficit
ad operãdũ. Est ei p nũc duplex notitia i artifice vna. s.
quo respicit in generali: puta q̃ domus edificãda debet
edificari sic ꝛ sic: puta ex lapidibus lignis ferro et hmõi
et hec notitia dicitur notitia simplex siue speculatiua: qr
nõ dirigit in opus. ꝛ nõ dicit simplex notitia prout disti
guitur cõtra cõplexam: sed dicit simplex quia stat i illa
sola speculatione siue cõsideratione ꝛ prout distinguit
cõtra practicam: que nõ solũ est cõsideratio medior ad
opus: sed actu dirigit in opus. vult ergo ista ratio q̃ solũ
illa notitia que immediate dirigit ad opus in particula
ri: puta ad hãc domũ edificandam que tũc actu dirigit:
quãdo actu dictat de omnib⁹ mediis i particulari nece s
sario requisitis: illa vero que tñ sic dictat in vniuersali
dicit speculatiua: alia vero practica. Secundo dicit ista
ratio q̃ notitia essentialis in deo que est cõis tribus qua
oĩa intelligit est speculatiua: ꝛ nõ practica: ꝛ ista nõ diri
git ad opus. Sed cognitio in verbo siue ipsum verbum
est vere directiua in opus que notitia necessaria est arti
fici: ꝛ sine illa operari nõ posset: ꝛ sic patet ratio. ¶ Re-
spondet Doc. ꝛ primo dicit q̃ notitia essentialis i patre
de creatura non se habet sicut notitia artis vniuersalis
respectu notitie eiusdẽ i verbo: vt patet ex predictis: qr
se habent sicut notitia memorie ꝛ intelligentie: licet pri-
ma sit quasi habitualis: ꝛ secunda quasi actualis: tamen
vtraq̃ est eque vniuersalis vel particularis. patet: qr si
accipiatur habitualis pro memoria secũda illa est pdu-
ctiua notitie respectu omniũ intelligibilium. Sic etiã e s-
sẽtialis est notitia actualis nõ producta sed oĩbus cõia-
lis respicit omnia intelligibilia ꝛ omnium declaratiua.
Sic similiter notitia que est verbum est omnium decla-
ratiua cum sit de omnibus itelligibilibus producta sm
quid preter q̃ de essentia diuina: vt patuit in secundo di
st i. prima. q.1. ꝛ sic sequit q̃ si vna sit vniuersalis ꝛ alia si
milit erit. cũ vna p̃cise respiciat obiecta sicut alia: ꝛ vna
non plus se extendit q̃ alia. Et quod dicit q̃ notitia essẽ
tialis in patre et notitia in verbo se habent sicut notitia
memorie et intelligẽtie: notitia in memoria ẽ notitia ha
bitualis vel quasi habitualis modo preexposito supe-
rius. notitia in intelligentia est notitia actualis vel qua
si. Et idem est notitia in intelligẽtia: qđ intellectio actu
alis. ꝛ notitia i memoria. qđ notitia habitualis. ¶ Pos
set etiam dici q̃ qñ loquitur de notitia in verbo q̃ multo
tiens loquitur non de notitia genita que est verbum sed
de notitia essentiali que est communis tribus. que tñ ap
propriatur verbo. vt patet in primo. d.27. ꝛ in secundo.
d. prima. q.1. vide que ibi exposui. Sed in probatione il-
lius ma. accipitur notitia in verbo pro ipsa notitia geni
ta que verbum est: patet. quia si acciperet notitiam essẽ
tialem appropriatam tñ verbo. tunc talis notitia non est
propria ratio producendi ad extra i verbo. nisi tñ appro
priate. quod Sco. concedit in primo. d.27. et in secundo.
d. prima. q. prima. Si ergo accipit rationem propriã ac-
cipit vt est notitia genita q̃ verbũ est. ¶ Secudo dicit de
arte in vniuersali q̃ ipsa nõ est vere speculatiua sed pra
ctica cum ars sit habitus cũ recta rõne factiuus. vt pa-
tet. 6. ethi. si ergo habitus artis est directiuus ad facti
bile sequitur q̃ erit practica. Tum etiam. quia iste vult
q̃ ars particularis cõcipiatur ab arte vniuersali. sequi-
tur q̃ ipsa vniuersalis sit practica: quia conclusio practi
ca non potest resolui in principia speculatiua saltem in
proxima principia. immo forte nec in remota. Tertio ad
dit q̃ ars vniuersalis licet sit practica potest tamẽ dici
speculatiua pro quãto recedit a verissime practica. qua
lis est ars particularis. Nec oportet hic multum insiste
re cũ oĩa ista de arte vniuersali ꝛ particulari sint prolixe
exposita in prolog. questio. vltima. vide ibi singularia di
cta. ¶ Ad additur. igitur i verbo tanq̃ i dispositiuo no
uit deus scibilia quero quid intelligitur per notitiam
dispositiuam in deo. In nobis video vnam notitiam de
agibili determinãtem quid sit agendũ: ꝛ hanc sequitur
act⁹ volũtatis qua recte volo sic agere sicut ratio dictat
agendũ esse. istã volitionẽ sequitur quedã cognitio qua
scio me sic velle: ꝛ si scirem volũtatẽ meã esse imutabilẽ
ꝛ non impedibilem. scirem me aliquãdo sic facturũ esse.
In deo autẽ nõ possumus habere distinctos actus re sz
quasi ratione. Aut ergo per notitiam dispositiuam intel
ligis in deo notitiam quasi precedẽtem omnẽ actũ volũ
tatis: siue illũ quo vult se sic facturũ esse: ꝛ tũc seqt q̃ si

Notitia i verbo idẽ ẽ qđ ipsum verbum.

Notitia i diuinis tripliciter accipitur.

Dupl. notitia in artifice.

Notitia i memoria ꝛ notitia i intelligẽtia qđ.

talis notitia dispositiua est in vna persona et in alia: quia omnis notitia in deo que quasi precedit omnem actum voluntatis habetur in intellectu diuino virtute primi obiecti mouentis. illud aūt mouet necessario intellectum diuinum ad quācunq; notitiam precedentem actum volūtatis. quia in tota ista motione non inuenitur principiū motiuū nisi per modum nature. et per consequens necessario. aut p notitiā dispositiuam intelligis illam que sequitur determinationē voluntatis: et tunc sequitur q̄ cum quelibet persona nouit determinationem voluntatis in quacunq; persona sicut in seipsa: q̄ quelibet habet notitiam dispositiuā de quolibet operabili. Nec valet dicere q̄ hec persona nouit illam sic disponere de operabili. sed non seipsam: quia sicut argutū est ad conclusionem principalem huius articuli. vnius voluntatis est vna dispositio: et ita si vna psona disponat de hoc opabili per consequens et alia que habet eandem voluntatē eodem modo imo eodem actu disponit: et per consequens reflectendo se per actum intellectus super actum voluntatis sicut vna scit se sic disponere de hoc opabili sic et alia. et sic notitia dispositiua illo mō intellecta est cōis trib⁹ personis. Et ista litera clara ē. ¶ Tertia pbatio ma ē a simili: quia sicut forma naturalis non est principium actionis sm̄ quod est perfectio eius in quo est: sed solūmodo sm̄ quod habꝫ respectum ad effectum: ita sic sapientia vel amor solūmodo sm̄ quod habet respectum ad effectum est principium operandi. sapientia autem disponens et amor affectans: que respiciunt effectum non sunt nisi sapientia et amor procedentes. Et per consequens talis respectus ad effectum erit rō formalis principiandi siue causandi: et sic verbum habebit rōnē propriam causandi creaturam. quia respectum propriū ad effectum: et similiter. s. siue amor productus. ¶ Respondet doc. primo q̄ licet forma naturalis actiua habeat respectū quendam ad pducendum: quia respectus significatur per nomen principij vel potentie. tn̄ id qd̄ dicitur esse principium vel potentia tanq̄ substratum huic respectui est aliqua forma absoluta. Et hoc patet per proposi tionem sepius allegatam a doc. in primo et secundo. q̄ ad absolutum in causa sequitur absolutum in effectu: ita q̄ prius est absolutū in causa et silr̄ in effectu q̄ sit respectus cause ad effectū et ecōuerso: et vide huius ppositionis expositionē in secundo dist. prima. Doc. tamen hoc pbat dupliciter. primo: quia principium formale motus vel actionis nō est min⁹ absolutū q̄ terminus motus vel actionis: patet ista propositio: quia nō minoris entitatis est principiū formale productiuū q̄ termin⁹ formalis cū talis terminus sit per tale principium cōicat⁹. sed termin⁹ mot⁹ precipue loquēdo de motu qui est ad substantiā quantitatē. et qualitatē. est ens absolutū: vt pꝫ per phm̄. v. phy. qui terminus non includit. s. formaliter siue quidditatiue aliquem respectum cū ille necessario sit posterior vt supra dixi. Et forte etiā termin⁹ motus ad vbi accipiēdo vbi nō formaliter et p respectu: sed pro substrato. vt patuit in secūdo di. et rūdendo ad obiectiones Grego. ɔtra Doc. vide ibi. Probat secūdo. q̄ si terminus formalis generationis vel actionis sit forma absoluta: q̄ et principium formale pducendi: quia principium formale productiuum est id in quo pducto assimilatur producens: sicut et termin⁹ formalis actionis siue generationis: est id in quo productū assignatur producenti: ergo si terminus actionis sit forma absoluta etiā principium formale producendi immo a fortiori: q2 termin⁹ formalis dependet a principio formali productiuo. Et hoc declarat per exemplum de calore qui et si dicatur potētia calefaciendi et illa potētia importet respectum in concreto: tn̄ ille respectus non includitur in rōne formali caloris vt principij productiui. exempla sequentia sunt clara in lra. Deinde applicat ad propositū. d. si notitia que est rō formalis pducendi creaturā non plus includit rōnē respectus ad eā q̄ rō respectus includit in forma in rōne principij actiui naturalis et ibi nō includit: sed tn̄ consequit: vt sequit q̄ in rōne notitie vt est formale principiū pducendi creaturā non includat respectus ad eam. Et patet quia prius est absolutū in creatura producta q̄ sit respectus ad cām pducentē vt patuit in pmo di. 3. q. 5. contra Hen. et in secundo di. 1. q. 2. Et qd̄ dicit de notitia q̄ est pncipiū formale producendi creaturā: hoc nō dicit sm̄ opi. ppriā: siue loquendo de notitia genita: vt supra patuit siue de notitia ingenita q̄ nullomodo ē principiū pducendi: tū quia eius actio esset necessaria: quia ois forma actiua agit p modū nature preter volūtatē: vt patet a doc. in plurib⁹ locis. Tū et: q2 notitia non ponit forma pductiua cū sit termin⁹ potentie. vt patet a doc. in pmo di. 2. v. 2. q. 3. et 4. et di. 6. et alibi sepe. Nec ēt talis notitia ponit dispositiua cā. eo mō quo in nobis ponit notitia practica que pro tanto dr̄ cā dispositiua pro quanto dirigit volūtatē ad operandū. Sed nulla notitia in deo. quecūq; sit illa dirigit voluntatē ad operandū aliquid extra: vt subtiliter pꝫ a doc. in prologo. q. vlt. imo prius voluntas diuina determinat q̄d sit agendū ad extra q̄ itellect⁹ diuin⁹ itelligat: vt pꝫ a doc. vbi supra et spālr̄ in. 39. di. primi. et q. 14. quoli. arti. 3. Et sic pꝫ q̄uo nullomō ponit notitiā siue genitam siue ingenitā esse rōnem formalem producendi. Sed dicit doc. hic ex intentione q̄ posito q̄ notitia genita sit principiū formale pducendi: ex hoc nō sequit q̄ in tali rōne formali includat respectū ad creaturā: q2 nullus talis respectus reqrit ad agendum cū sit posterior principio formali. Dat vltimo aliā rñsionem q̄ posito q̄ in principio formali pductiuo creature includat respect⁹ ad creaturam (qd̄ tn̄ nullo modo est verum vt pꝫ in pmo di. 27. et in scdo di. 1. q. 1. et in pūa. q. art. 3.) tn̄ ille respect⁹ erit cōis tribus personis vt prius patuit et sic pꝫ. ¶ Quarto et vltimo pbat illa ma. ex ordine pductionis intrinsece ad pductionē extrinsecā et hoc sic: vbi in diuinis terminat ordo rōnis in essentialib⁹ ibi incipit ordo originis in psonis: ergo pari rōne: vbi terminat ordo originis in psonis: ibi incipit ordo originis creaturarū: nō pōt ergo pater creaturā pducere nisi prius pductis verbo et. s. Si aūt pater hret in se formaliter oēm rōnē cāndi creaturā: ita q̄ in verbo nō eēt aliqua ppria rō cāndi: vr̄ q̄ pr̄ posset cāre licꝫ nō pduceret filiū. ¶ Cōfirmat hoc p Aug. 15. de tri. ca. 12. vel. 28. pt eē inquit verbū nr̄m qd̄ nō sequat opus. opus aūt esse nō pōt nisi pcedat verbū. sic et verbū dei esse potuit nulla existēte creatura: creatura aūt nulla esse pōt nisi per ipm̄ per quē facta sunt oia. ¶ Rn̄det primo q̄ illa ɔgruētia de prioritate pductionis intrinsece ad extrinsecas posset multiplr̄ ipediri. Et pꝫ q̄uo posset impediri pmo: quia in aliquo priori terminat ordo rōnis in essentialib⁹: et tn̄ ibi non incipit ordo originis. Et declaro hoc. nā ordo rōnis in essentialibus in diuinis est ordo q̄ est inter pfectiones diuinas: q2 saltē sm̄ rōnē pri⁹ intelligit essentia diuina. q̄ alia. Deinde prius sm̄ rōnē intelligit intellect⁹ voluntate: et prius sm̄ rōnem itelligit intellectus actu suo intelligendi et voluntas actu suo volēdi. Dicit ergo q̄ in illo signo in q̄ terminat ordo rōnis qui est iter pfectiones diuinas icipit ordo originis: hoc nō vr̄ verum: quia ois pfectio diuina est prior oi notionali: vt patet a doc. in primo: non ergo in eodē signo quo habet ois perfectio diuina est ordo originis: immo in aliquo posteriori incipit ordo originis: vt posset deduci ex dictis doc. in primo. d. 1. q. 2. d. 2. par. 2. d. 6. 7. 26. in secundo. d. 1. q. 1. et vide que ibi exposui de istis ordinibus: et in multis alijs locis. Secundo impeditur ēt in h̄ qd̄ dicit. s. vbi terminatur ordo originis psonarū ibi incipit ordo originis creaturarum: q2 in aliquo priori nature terminatur ordo originis in personis: et tamen in illo priori nō incipit ordo originis in creaturis: vt patet a doc. in scdo. d. 1. q. 1. q̄ vult q̄ in scdo signo nature sit ordo originis creaturarꝫ: et in primo signo nature ɔpletus est ordo originis pductionis psonarꝫ. possent ēt assignari alia impedimenta: q̄ breuitatis cā transeo. Deinde doc. ɔcedit q̄ pr̄ nō pt pducere creaturā nisi prius pductis verbo et spūscō: q2 pductio necessaria est prior ɔtingenti. Et hec materia ē plixe tractata a doc. in scdo. d. prima. q. 1. arti. primo: et vide dubia q̄ ibi adduxi. Aduerte tn̄ q̄ si p impossibile nō eēt pductio filij adhuc pr̄ posset producere creaturas: q2 in eo esset pfecta ratio pducendi. s. voluntas: et hoc patet a doc. in. 2°. d. 1. q. 1. arti. 3. Et nunc necessario filius eadem pductione producit qua et pater: q2 pater producendo filiū necessario cōicat sibi eandem voluntatem. et h̄ ante pductionem creaturarum: et hoc idem dico de. s. s. Et patet littera. ¶ Ad ɔ auctoritatem Augu. cum dicit q̄ creatura non potest esse nisi per verbum. Dicit q̄ creatura bene necessario preexigit verbum tanq̄ conueniens in eadem causalitate cum patre: sed non preexigit in ratione cause quasi ipsum sit formalis ratio causandi: quia illa est sola voluntas: que est communis tribus: sed preexigit vt necessario concausans patri: quia necessario habet idem principium formale causandi: et si per impossibile verbum non esset adhuc pater posset causare: vt supra dixi. ergo nullo modo preexigitur vt ratio formalis causandi: si enim necessario hoc modo preexigeretur tunc esset impossibile patrem (verbo per impossibile non existente) aliquid creare: quia non haberet rationem formalem: immo etiam si verbum actu existeret adhuc pater non posset creare: quia verbum non esset formaliter in patre: et sic non esset in actu per ipsum vt supra patuit. Tota littera huius articuli sequens clara est nec indiget alia expositione.

Secundus articulus principalis.

De secundo articulo principali. s. an aliquis ordo vel modus causandi sit proprius verbo. Dicit Doc. quod filius negat a se auctoritatem primariam causandi. Joan. 5. non potest filius aliquid a se. concedit autem subauctoritatem in causando. cum subdit nisi quod viderit patrem facientem. Et infra. opera que dedit mihi pater vt perficiam ea ipsa opera que ego facio non a me ipso facio. Dedit mihi pater ecce subauctoritas. ego facio ecce causalitas. Consimiliter respectu spiritussancti habet filius auctoritatem in agendo. Et ratio est: quia a quo habet aliquid principium agendi ab eo habet et agere: et per consequens virtute illius agit non virtute eius tanquam cause superioris: quia non habet virtutem distinctam ab eo: cum eadem sit in tribus. s. eadem volūtas sed virtute illius tanquam principij communicantis sibi causalitatem: et ideo habentis auctoritatem in ista causalitate in qua recipiens habet subauctoritatem. ¶ Ibi. Sed hic obijcitur: quia si pater prius origine causat creaturā quam filius ergo filius non causat. tota ista litera vsque in finem articuli diffuse exposita est cum aliquibus difficultatibus in secundo d. 1. q. 1. vide ibi quia hic esset superfluum iterum exponere eandem literam. sed post erunt forte aliqua dubia.

Tertius articulus principalis.

De tertio articulo principali. s. an aliquis respectus ad creaturam per se includatur in constitutiuo persone verbi siue in ratione ipsius verbi. Dicit doc. quod non: quia quicquid per se includitur in verbo est reale: vt patet: quia verbum est vere ens reale sed respectus ad creaturam est tantum ens rationis vt probat doctor. in primo disti. 30. Tum etiam quia respectus dei ad creaturam habet pro fundamento proximo aliquid commune tribus personis: quia actum voluntatis quem deus comparat ad creaturam. vel ipsam voluntatem. qui actus vel voluntas est proxima ratio comparandi per actum intellectus diuini personas diuinas ad creaturam: qui enim intellectus cognoscit in personis eandem voluntatem vt rationem formalem causandi: ideo intellectus comparat personas diuinas vt causas creaturarum. Tum tertio: quia quicquid est in persona diuina est necesse esse a se: et hoc excludendo per ly a se aliud in ratione cause: nō autem in ratione principij: quia quicquid est ibi est incausatū: licet aliquid posset poni ibi vt principiatum: quia causatū vel causatum semper est aliud essentialiter a causa: sed nō semper principiatum est aliud: causa enim semper producit aliud in quantum aliud. Sed respectus ad creaturam etiam in quocunque esse reali vel cognito non potest esse necessarius a se hoc modo. s. incausatus: quia nec terminus respectus potest esse necessarius sic: quia in quocunque esse creatura est vel possibilis vel non necessaria a se: ergo nullus respectus ad creaturam in quocunque esse potest per se includi in persona diuina. Sed ista ratio licet procedat ex vero: tamen apparenter posset multipliciter improbari et impediri et non curo tenere solui nisi cum prolixitate tanta quantam hic aggredi nō intendo. ¶ Ibi. Sed obijcitur contra istud. Hic Doct. primo obijcit probando quod verbum importet per se respectum ad creaturam: quia verbum dicit proprietatem secunde persone: vt patet Jo. primo. In principio erat verbum: vbi Jo. intendit per hoc exprimere proprietatem secūde persone. Et quod dicat respectum ad creaturam: patet per Aug. 83. q. 63. vbi exponit illud in principio erat verbum: quod grece loquitur logos dicitur latine verbum et rationem significat: hic tamē verbum melius interpretatur vt significetur non solum ad patrem respectus: sed etiam ad illa que per verbū facta sunt operatiua potentia. vult ergo quod cum dicatur verbum importetur respectus ad creaturā. ¶ Secūdo instat contra rationem illā vltimam. quia si verum sit hoc quod accipitur in illa ratione quod creatura in quocūque esse nō est necessaria a se nec per consequens quicunque respectus ad creaturā est sic necessarius: tunc sequitur quod nec respectus dei vt intelligentis ad creatura in effecta: nec respectus eius vt creatiui ad creaturā vt creabilē sit necessarius a se. Sed deus nihil est formaliter necessario nisi illud sit necessariū a se: ergo sequeretur quod deus nō necessario est intelligens creaturam nec causatiuus creature. quorum vtrunque est falsum. ¶ Rñdet Doct. ad primā obiectionem. Sed quia ista litera est hic clara: vt in primo di. 27. exposita: ideo hic ea aliter non expono: tota enim ista posita est in primo loco prīal. vide ibi. ¶ Ad scdm Dicit Doc. primo quod necessarium a se pōt esse absque omni repugnātia quātū est ex parte sui sine omni esse reali cuiuscūque nō necessarij a se: tamen illud necessariū non pōt esse sine esse cognito cuiuscūque alterius. quia esse eius necessario requirit cognitionem alterius et per consequens alterum in esse cognito. et similiter est de ei possibili. Nō igitur potest persone diuine competere aliquid reale nisi sit necessarium a se. hoc est incausatum quicquid autem includitur in proprietate persone competit persone vt aliquid reale. potest tamen persone diuine competere aliquod cognoscere vel aliquod posse. licet illud non sit necessarium a se: sicut nec terminus. ¶ Secundo potest dici quod deus est sic necessario intelligens creaturam et causatiuus creature quod vtrūque istorum formaliter dicitur aliquid necessariū a se prout a se excludit causam. sed non necessarium in aliquo esse reali: sed in aliquo eē diminuto: quicquid autem includitur in proprietate persone sic est necessarium a se quod est in esse reali: nūc autem necessarium a se non necessario coexigit aliquid aliud in esse reali: licet coexigat aliquod aliud in esse cognito vel in esse diminuto. ¶ Tertio posset dici quod alio modo est necessarium illud quod necessario requiritur: et hoc siue preexigatur siue coexigatur ad eē necessarij. Alio modo est necessarium illud quod ad eē necessarij necessario cōsequitur. ¶ Ibi. Ex dictis de causalitate effectiua &c. Nunc Doc. ostendit quōd verbum non sit aliqua ratio propria respectu cause exemplaris nec finalis: quia ratio formalis exēplādi: et rō formalis finiendi est cōis tribus et posset probari per eadem media per que est probatum de ratione formali efficiendi et inter omnes rationes hec videtur precipua quia ratio formalis terminandi dependentiam causati ad causam in quacūque genere cause siue exemplaris siue finalis siue efficientis est aliqua perfectio et illa eadem que est causa terminandi est etiam ratio formalis efficiendi si est ratio terminandi dependentiā causati ad causam: vt supra patuit. ¶ Argumentum principale cum sua responsione patet hic in litera et in primo di. 27. Et quod additur de ideis patet quod sunt communes tribus personis. Et de hoc satis dictum est i primo di. 35. vide ibi. Et sic finis huius questionis octaue.

Dubia circa nouā occurrentia.

In ista questione occurrūt aliqua dubia. ¶ Primo in hoc quod eēntia vt eēntia diuina nō est principiū agēdi nisi per modū nature. ¶ Scdo dubitatur de hoc. s. illud quod est rō formalis causandi est rō formalis terminādi istā dependentia causati. ¶ Tertio dubitatur de hoc: quod omnis notitia i deo que precedit a causis volūtatis habetur in itellectu diuino virtute primi obiecti mouentis necessario et illud mouet necessario intellectū diuinum ad quācunque notitiā precedentem actum volūtatis: quia in tota ista motione nō inuenitur principiū motiuum nisi per modū nature. ¶ Quarto dubitatur in hoc. s. quod in notitia producta nō est aliquis respectus ad creabile quod non sit in notitia cōi tribus personis. ¶ Quinto dubitatur de hoc quod non producto illo ad quod pf necessario se habet non pt producere aliud ad quod contingenter se habet. non producto etiam illo quod natum est habere eandē causalitatem respectu tertij cui producit. non pt produci tertium. ¶ Sexto dubitatur de hoc. s. quod quicquid per se includitur in verbo est ens reale. ¶ Septimo dubitatur de hoc quod fundamentū proximū est cōe tribus respectus in ipso fundatus necessario est cōis tribus. ¶ Octauo dubitatur de h. s. quod quicquid includitur in persona diuina est necesse esse licet illud posset poni principiatum: non tamen causatum. ¶ Nono dubitatur de hoc. s. quod Deus est sic necessario intelligens creaturam et causatiuus creature quod vtrumque istorum formaliter dicit aliquid necessarium a se prout a se excludit causam: sed non necessarium in esse reali: sed in aliquo esse diminuto. ¶ Decimo dubitatur de hoc. s. quicquid includitur in persona diuina sic est necessarium a se quod est in esse reali. ¶ Contra ista instatur.

Contra primum.

Et primo contra primum probando quod essentia diuina vt essentia non agat per modum nature. Et instatur sic: essentia vt essentia agit libere et per modum libertatis: ergo non per modum nature: consequentia est nota etiam apud doc. qui vult quod agere per modum voluntatis et per modum nature sint oppositi modi agendi: ita quod sit simpliciter impossibile quod vnum et idem sub eadem rōne formali consideratum possit agere per modum nature et per modum libertatis. De hoc vide i primo. d. 2. parte. 2. q. 4. et d. 10. q. vnica et in secundo. d. prima. q. 3. et in quol. q. 16. antecedens probatur multipliciter.

Prima rō.

Primo: quia aliquid in sua rōne formali et quidditatiua includit aliquid quod simpliciter est principium formale productiuum per modum libertatis: illud quidditatiue acceptum agit per modum libertatis. Sed essentia diuina sub ratione essentie in suo intellectu essentiali et quidditatiuo formaliter includit entitatem libertatis siue entitatem principij productiui per modum libertatis. ergo essentia vt essentia siue vt quidditatiue accepta erit principium liberum et per modū libertatis. Maior patet: quia est impossibile quod homo in suo conceptu quidditatiuo includat animal et quod formaliter homo vt homo non sit animal. minor patet per Doct. in primo. d. 8. q. penulti. et in quol. q. 1. vbi vult quod intellectus et voluntas non sint attri

buta: sed vult q si essentia diffiniretur diffiniretur per hoc qd dico intellectuale: et similiter per entitatem formalem volun tatis. ¶ Secundo probatur idem antecedens: supponendo

Scda. q fi. producatur ab essentia vt essentia et a voluntate diuina: vt pa tet a doc. in primo di. 10. et in 2°. di. 1. q. 1. licet non ita expres se nominet essentiam: tamen ex intentione eius in pluribus lo cis vult q essentia ibi concurrat: hoc presupposito arguitur sic. fi. libere et per modum libertatis producitur vt probat doc. in primo di. 10. in 2°. di. 1. in quoli. q. 16. ergo principale principium in tali productione erit principium productiuum per modum libertatis. consequentia probat: quia fi. magis suomodo dependet a principaliori principio q a minus prin cipali. vel sic productio. s. l. magis est a principaliori princi pio q a minus principali: hoc patet: et illa productio vt pro ductio formaliter. s. s. dicitur libera: quia a principio produ ctiuo libero: ergo vt libera erit a principio principaliori: er go principalius principium libere: et per modum libertatis erit productiuum. Et illud est essentia diuina vt essentia ptz Tum quia essentia vt essentia est fundamentum et origo om nis perfectionis diuine: vt supra patuit. q. 1. art. primo. et q. 5. Tum quia est principium magis vniuersale: quia ipsa con currit cum intellectu ad productionem filij et cum voluntate ad productionem. fi. ergo magis et perfectius et vniuersalius principium. ¶ Tertio probatur idem antecedens. volūtas

Tertia. diuina agit mere libere et per modum libertatis. imo sola il la licet alique alie potentie dicantur libere agere particips tiue tamen: hoc patet a doc. in primo di. 2. et 10. di. 6. di. 13. l secundo di. prima di. 25. in quoli. q. 16. et alibi sepe: et sic ptz hoc antecedens: ergo essentia diuina vt essentia agit libere. probatur consequentia supponendo duo dicta doc. primum q omnis perfectio diuina simpliciter est ab essentia vt essentia vt a fundamento: et origine talium perfectionum: et si realis ter distingueretur esset vere ab ipsa originata sm doc. in pri mo dist. 8. q. 5. et in quoli. q. prima et. 5. scdm suppositum est q si aliquod principium inferius agit libere et contingenter: seq tur q prima causa agat magis libere. hec est consequentia doct. quam facit in primo di. 2. parte prima. q. 1. di. 8. q. vl. d. 39. in secundo. di. 1. et in multis alijs locis. istis presuppositis patet consequentia sic. voluntas diuina est per modum liber tatis productiua: ergo et essentia diuina vt essentia patet con sequentia quia voluntas diuina suo modo agit libere in vir tute essentie diuine: quia ab ipsa habet quicquid habet: ergo magis essentia concurrit ad illam actionem: vt patet per conse quentiam doct. Si dicatur q vera esset consequentia si realiter distingueretur. Contra: quia qualis est ordo inter aliqua vbi rea liter distin. talis est vbi etiā sola rōne distin. vt patet a doct. in prolo. q. 3. et in quoli. q prima. Sz si volūtas distin. reali ter ab essentia diuina ageret in virtute essentie: et per consequens magis essentia ageret: ergo et nunc saltem sm rationem volun tas agit in virtute essentie: et sic essentia principalius et magis

Quarta. libere aget. ¶ Quarto probatur idem antecedens. conceditur a doc. in quarto di. 49. immo ibi subtiliter probatur q voluntas est formaliter perfectior intellectu. Tunc sic in na tura intellectuali: vt est intellectualis formaliter debet in cludi: immo magis illud qd est ex sua ratione perfectius in ta li natura: patet: quia si ibi formaliter includitur illud qd ex sua formali ratione est imperfectius vel nō ita perfectum: a for tiori debet includi quod est formaliter perfectius et pertinens ad naturam intellectualem: sed essentia diuina vt essentia est formaliter natura intellectualis: vt patet a doc. supra. q. 1. et voluntas pertinet ad naturam intellectualem vt patet. Et de ratione voluntatis est libertas: vt patet a doc. in pluribus locis. Si ergo natura diuina vt natura intellectualis inclu dit principium formale productiuum per modum nature: quia ipsum intellectum: ergo a fortiori vt est formaliter natura in tellectualis includit principium productiuum per modum liber tatis. cum illud ex sua rōne formali sit perfectius: licet non sit in deo perfectior voluntas q itellectus cū vterq sit forma liter infinitus: tū si ab vtroq posset circūscribi infinitas inten

Quinta. siua: formaliter volūtas esset perfectior. ergo essentia vt natura in tellectualis magis erit principiū productiuum per modū liberta tis q sit principiū productiuum per modū nature. ¶ Quin to probatur idem añs supponendo dictū doc. in primo di. 3. q. 1. et alibi sepe. s. q ois perfectio que ex sua rōne formali nō inclu dit necessario aliquā imperfectionē formaliter debet deo attri bui sub rōne perfectissima. Tunc arguo sic presciendatur ab essentia ois rō attributalis sola essentia: vt hec essentia remanente. liber tas volūtatis ex sua formali rōne nullā includit imperfectio nē ergo ipsa est attribuēda deo sub rōne deitatis: alr essentia: vt essentia non includeret formalr. quicqd est perfectionis in creaturis non includentis aliquā imperfectionē: qd nō videtur

verū. ¶ Sexto et vlt. probatur idē añs supponēdo sm mul Sexta. tos q essentia sub ratione essentie est obiectuz beatificum: vt expresse patet a doc. in primo dist. 1. q. 2. et in quarto di. 49. ergo essentia vt essentia beatificat siue intellectum siue vo luntatem. p nunc non curo: an scz beatitudo sit in visione vel fruitione. Et si beatificat quero tūc a quo sit ista beatitudo non a creatura: vt patet sm omnes. non a voluntate diuina vt voluntas quia tunc non essentia vt essentia beatificaret: sed voluntas diuina vt voluntas. Si igitur essentia vt essen tia beatificat: quia illa sola est obiectum beatificum: ergo ip sa saltem vt principalis causa causat beatitudinem in crea tura beata. ergo essentia vt essentia causat libere ipsam bea titudinem Ista vltima consequentia patet per doc. in prio. di. 2. 8. et. 39. et in secūdo di. 1. et in quoli. q. 7. et alibi sepe: vbi vult q omnis causatio dei ad extra sit mere contingens. Ad rōnes.

¶ Respondeo ad omnes istas obiectiones ad primaz qua Ad primā probatur antecedens prime cōsequentie. Dico primo q es sentia vt essentia non includit intellectum et voluntatem vt sunt potentie siue operatiue siue productiue: vt exposui in prima. q. quoli. nec doct. dicit q si essentia diffiniretur diffini retur per intellectū et voluntatem: sed bene dicit q diffinire tur per hoc q est intellectualitas et per hoc q est volitiui tas siue entitas voluntatis: que vt sic non nominat poten tias neq operatiuas neq productiuas: sicut dicimus q ange Nota bn. lus est quiditatiue natura mere intellectualis: et tñ in illo si gno non intelligo in angelo neq potētiam intellectiuā neq volitiuā cum ille sint posteriores: sicut etiā dicimus q anima intellectiua vt intellectiua est natura quedā intellectualis: et tñ vt sic non includit in sua quiditate neq intellectū neq voluntatē vt sunt potentie operatiue siue productiue: cū ipse suo mō pullulent vt posteriores ab ipsa aia itellectiua: et ip sa sibi cōtineat eas per idēptitatem et non econtra vt patet a doc. in 2°. di. 16. q. vnica. Sic dico in proposito q essentia diui na vt hec essentia est quedā natura mere intellectualis: et vt sic non includit neq intellectū neq voluntatem: vt sunt po tentie operatiue siue productiue: sed suo mō originantur ab essentia vt natura itellectuali. ¶ Si dicatur. essentia vt essen tia est principiū formale qsi productiuū itellectionis et vere produ ctiuū notitie genite. q si sibi cōuenit in illo priori q sit potentia vere productiua respectu notitie genite: et quasi productiua intellectionis essentialis: quia et in eodē signo nō pōt sibi cō petere potentia intellectiua et potentia volitiua. ¶ Dico Responsio. primo. q aliud est loq de principio productiuo vel qsi p modū obiecti. et aliud per modū potentie vt potentia: qr primo mō competit in primo signo: sed nō scdo mō. Sicut et ptz de aia in tellectiua: q vt pns intellectui. puta angelico mouet ipsum ad sui cognitionē q terminat ad aiam absolute: et tñ in illo priori nō intelligitur hře potentiā neq intellectiuā neq vo litiuā: Sic in proposito. ¶ Dico. 2°. q qr intellectus et volūtas sunt tales potētie q pullulant ab essentia id p primo signo nō cōueniunt essentie: et qr essentia est talis entitas id conue nit sibi p illo signo quo est essentia q sit rō formalis mouen di intellectū in rōne obiecti. nō est hoim lz rōnes assignare. ¶ Scdo pt dici q quis volūtas creata includat formalit Scda rñsio libertatē. tñ pt cōsiderari nō vt libera sed vt qdā appetit9 et ad primam vt p modū nature inclinās: sicut ptz ab Ans. de casu diabo li q fingit illū angelū et c. de q vide doc. in. 2. d. 6. q. 2. sic pari formit posset dici (posito: sed nō cōcesso q essentia vt essentia includat intellectū et voluntatē vt potentias operatiuas: et p ductiuas) q essentia pt absolute cōsiderari vt hec essentia p scindendo ipsam ab oi rōne potentie operatiue vel productiue. siue natura vt est qdam mere intellectualis: et vt sic ageret tñ p modum nature. Sed responsio prima est melior et rea lior et magis ad mentē doc. lz et secunda posset sustineri. sz tunc oporteret soluere multa dubia q non essent pñtis spe culationis. ¶ Ad secundum dico primo. sicut dicit francis. Ad scdam de maronis in suo conflatu. q qñ aliquid est a duob9 quo rōnē pma rum vnum sit agens per modum libertatis. q tale productū rñsio. F. d dicitur libere produci. et exemplificat de essentia diuina et vo maronis. luntate diuina respectu. s. s. ¶ Dico secundo q in re volun tas diuina est ita perfectuz principium. s. s. sicut essentia cū s. dā sua. vtrunq sit formaliter infinitum. Et cum dicitur q essentia est principium magis vniuersale. h non intelligitur absolu te de quolibet principio. sed intelligitur vbi est ordo essentia lis. qr semp causa superior est vniuersalior quia ad plures effectus se extendit: quia tunc talis causa vniuersalis itel ligitur semp principalior cum secunde agant in virtute illi9 Sed in proposito non est ordo essentialis productiui. s. s. inter voluntatem et essentiam diuinā nec quasi ordo: qr vbi est or do essentialis inter aliqua est ibi distinctio naturaq spe cifica. qr superior cā est essentialiter et specifice perfectior: vt pz

a doc. in primo d..2. vbi etiam est quasi ordo essentialis ibi ē
quasi distinctio specifica: modo inter essentiā diuinam ꝛ vo
luntatem non est aliqua distinctio specifica nec quasi: vt pꝫ
in primo di. 8. q. 2. ¶ Dico tertio ꝛ breuius ꝛ magis ad pro
Tertia rñ= positū. ꝙ in causis partialibus ad eundē effectū vel quasi ef
sio expo. fectum concurrentibus (ꝛ non ex equo sicut concurrunt duo
trahentes nauem siue alterius rationis sicut concurrunt in
tellectus ꝛ obiectū: vt pꝫ a doc. in primo di. 3. q. 8.) nō sem
per effectus denoīatur a principaliori. ꝛ patet quia intelle=
ctio puta lapidis est ab ipso lapide. ꝛ ab intellectu ꝛ tamen
denominatur ab ipso lapide: quia specificatur ab ipso vt pa
tet a doc. in primo. distinctione tertia questio. 7. sequitur ꝙ
volitio diuina magis denominabitur ab essentia ꝙ̄ a volun=
tate: quia essentia ꝯcurrit vt obiectuꝫ ꝛ opatio dꝛ talis quia
est talis obiecti: non. n. distinguntᷣ per potentiā (quia omniū
est idem intellectus) sed per obiecta. Dico ergo ꝙ ꝙ̄uis ope
ratio habeat principaliter ab obiecto vnitatē talē: tñ modū
talis vnitatis puta ꝙ talis vnitas sit producta per modum
nature vel per modū libertatis nō hꝫ ab obiecto. Et tūc di
co ꝙ quando est a potentia libera ꝛ ab obiecto illa operatio
dicetur simpliciter libera. ¶ Potest etiaꝫ quarto dici ꝙ si=
quarta rñ= cut ex vna de necessario ꝛ altera de ꝯtingenti semper sequi
sio. tur conclusio contingens vt patet primo prioꝝ ꝛ hoc est qꝛ
conclusio sequitᷣ partem debiliorem: ꝛ vltra quia maior vni=
tas potest ꝯcludi in conclusione ꝙ̄ sit inter extrema in pre=
missis vt patet a doc. in pluribus locis: sic in proposito quā
do ad eundem effectum concurrunt due cause quarum vna
agit per modum nature ꝛ alia per modum libertatis ꝙ effe=
ctus sequitᷣ cām liberā ꝛ sic dicetur libere producere. qꝛ nun
ꝙ̄ pōt esse maior necessitas in effectu ꝙ̄ sit ī causis ꝑtialib⁹
si. n. ille effectus esset simpliciter necessarius. tunc sequeretᷣ
ꝙ haberet necessitatem a causa libere ꝛ ꝯtingenter ꝑducē
te. nec valet dicere ꝙ partim erit necessarius ꝛ partim cōtin
gens cum eque sit a causa necessario agēte sicut a causa cō
tingenti agente. Dico ꝙ hoc nō sequitur sicut nec sequitur
de ꝯclusione sequente ex vna de necessario ꝛ ex alia de ꝯtin
genti: quia semper conclusio erit cōtingens. Dico vltimo lo
co ꝙ causa huius est natura causarum ꝙ qñ. s. causa per mo
dum nature ꝛ cā per modū libertatis adinuicem vniūtur ad
ꝑductionem alicuius effectus semper ꝑducitur ille effect⁹
libere ꝛ contingenter. Sicut etiā licet ex propositionib⁹ de
possibili sequatur ꝯclusio ꝺ possibili. tñ aliqñ ex duab⁹ de pos
sibili adinuicem vnite ꝛ pertractate sequitur ꝯclusio de im=
possibili. vt hic possibile est omne currens esse asinum possibi
le est omnē hominē esse currens. ergo possibile est omnē ho
minem esse asinum non sequitur. imo sequitur conclusio im
possibilis. ꝛ hoc est ex natura talium ꝓpositionū ꝛ nulla alia
cā videtᷣ assignāda. Sic videtur dicendū ī proposito ꝙ ꝙ̄uis
. s. simul sit a volūtate diuina ꝛ essentia vt eētia: vt princi=
pijs partialibus productiuus: tamen erit libere ꝑductus: ꝛ
hoc ex natura taliū principioꝝ sic vnitoꝝ. ꝛ forte nulla alia
melior cā videtᷣ posse assignari quicquid alij dicāt tñ omnis
alia responsio hic data videtᷣ sustentabilis licet vna magis
Ad tertiaꝫ sustentabilis ꝙ̄ alia. ¶ Ad tertiuꝫ principale concedo añs:
ꝙ volūtas vt voluntas semꝑ libere agat: sed negatᷣ ꝯseq̄n=
tia. ad ꝓbationē concedo absolute illa duo presupposita sa
no mō intellecta. Et cum dꝛ ꝙ voluntas diuina agit in vir=
tute essentie diuine. Dico ꝙ hoc potest hꝛe multiplicem itel=
Volūtateꝫ lectū. primo ꝙ agat in virtute eētie. i. ꝙ habeat originatiue
diuinā age ab essentia virtutē siue perfectionē qua agit ꝛ hoc veꝝ est ꝑ
re in virtu= primū presuppositū. sed vltra nō sequitur ꝙ si volūtas libe=
te eētie di re agat ꝙ etiā eētia sicut nō sequitur voluntas nr̄a ſm to=
uine qūo in tā suam operationem pullulat ab anima itellectiua: ergo si
telligitur. volūtas elicit actū libere sequitur ꝙ etiam anima vt anima
eliciat eūdem actuꝫ libere: patet ꝙ nō sequitur. scđo potest
intelligi sic ꝙ agat in virtute eētie sic ꝙ in agēdo depēdeat
ab eētia ita ꝙ actio voluntatis diuine vel vere vel q̄si de=
pendeat ab eētia diuina vt eētia: sicut dicimus ꝙ sol agit
in virtute prime cāe nō solum quia habet virtutem agendi
ab illa sed quia ī agēdo necessario dependet a ṗma cā ita ꝙ
esset īpossibile solē agere nisi prima cā simul ageret: vt expo
sui in primo di. 3. q. prima ꝯtra Ochā. vide ibi multa singu=
laria. hoc mō itelligēdo negatur ꝙ voluntas diuina agat in
virtute eētie: qꝛ si sic ageret sequeretur necessario ꝙ prius
saltē ſm perfectionem ageret eētia diuina vt eētia ad eū
dem effectū qꝺ est impossibile simpliciter. cū infertur ꝙ qua
lis est ordo inter aliqua ꝛc. concedo propositionem: sed po=
stea negatur ꝙ si voluntas ꝑ possibile vł impossibile eēt rea
liter distincta ab eētia ꝙ ageret in virtute eētie modo pre
dicto: quia nec illi qui dicūt potentias anime realiter distin=
gui ab anima ꝛ ipsas habere virtutem ꝛ perfectionē ab ani

ma nō dicerent ꝙ ille potentie agerent in virtute anime: ita
ꝙ in agendo depēderent modo preexposito. ¶ Ad quartū ad quartū.
ṗncipale dico ꝙ voluntas vt voluntas saltē in creaturis est
perfectior intellectu ſm ꝙ Doct. loquitur in quarto. di. 49.
Et cū infertᷣ ꝙ in natura intellectuali magis deberet īcludi
ꝙ̄ intellectus. Dico primo ꝙ ꝑfectioni quasi scđe repugnat
ꝙ sit perfectio prima vt patet. potentia intellectiua ꝛ voliti=
ua sunt perfectiones scđe nature intellectualis vt pꝫ. mō
si includerentᷣ formaliter ꝛ quiditatiue in illa essent ꝑfectio=
nes ṗme. iō nego absolute ꝙ in essentia diuina vt est simpli=
citer quedā natura intellectualis includantᷣ q̇ditatiue tales ad quitam
potētie operatiue ꝛ ꝑductiue: immo ab ipsa quasi originātᷣ.
¶ Ad quintum. Dico breuiter ꝙ illa propositio. s. ꝙ omnis
perfectio in creaturis que ex sua rōne formali non includit
necessario imperfectionē: necessario debet attribui deo de=
bet intelligi vel formaliter quiditatiue vel formalitᷣ quasi de
nominatiue. illa enim perfectio que etiam in creaturis ē tm̄
nata predicari quasi denoīatiue vt sapientia bonitas ꝛ hu=
iusmodi nō potest sic attribui deo ꝙ de ipso predicetᷣ quidi=
tatiue vel ꝙ sit de eius rōne intrinseca. quia huiusmodi per=
fectio presupponit quiditatem de qua predicetur. Concedo
ergo ꝙ omnis talis perfectio est formaliter in deo ꝛ in sum=
mo accipiendo formaliter denominatiue si sit talis ꝑfectio
secunda vel formaliter quiditatiue vt entitas q̄ in sūmo re=
peritur in deo ꝛ intellectualitas. Sed in proposito intelle=
ctus ꝛ voluntas sunt perfectiones consequentes entitatem
quiditatiuā. ideo nō pñt deo attribui nisi vt perfectiones q̄si
scđe ꝛ sic concedo ꝙ essentia vt eētia ī primo signo quo ab
solute ꝯsideratur essentia iste ꝑfectiones non insunt formalr̄
imo nullo⁹ insunt. Sed sufficit ꝙ insint fundamētalr̄ ꝛ ori=
ginalr̄: qꝛ essentia diuina vt eētia est talis entitas. ꝛ sola il
la q̄ nata est eē fundamentū ꝛ origo oīꝫ taliū perfectionū. ꝛ
hoc sufficit. ¶ Ad sextū ꝛ vltimū. Dico absolute ꝙ essentia ad sextam.
sub rōne essentie ꝛ sola illa est obiectū vere beatificū. ꝛ cū in
fertᷣ ergo sub rōne essētie beatificat. Dico ꝙ beatificare pōt Btificare
dupliciᷣ itelligi. s. vel effectiue vel obiectiue. effectiue causā obiectie ef
do beatitudinē. obiectiue terminando actū beatificū puta vi fectiue.
sionē vł fruitionē. primo mō volūtas diuina beatificat. 2ᵒ.
sola eētia vt eētia beatificat: quia illa sola terminat ṗmo
actū beatificū. Sed hec materia differatᷣ vsq; ad. 49. q̄rti.

Secundo principaliter instatur contra scđm du=
bium ꝓbando ꝙ illud qꝺ est ratio terminandi nō sit rō cān= Contra se
di. Et primo sic essentia diuina vt hec essentia est rō termi= cundū du=
nandi oēs relationes creature ad deū ꝛ tñ non est rō cāndi bium.
ipsas. primū pꝫ a doc. in ꝓlo. q. 1. ꝛ penul. scđm pꝫ qꝛ volū Prima rō
tas est rō formalis cāndi siue creandi: vt pꝫ a doc. pñti. q.
et in ṗmo. d. 2. ꝛ. 39. ꝛ in. 2. d. 1. q. 1. ꝛ. 37. ꝛ ī quol. q. 7. ꝛ. 14.
et alibi sepe. ¶ Scđo instatur: qꝛ essentia vt essentia est rō Scđa.
formalis terminandi dependentiā effectus vt ad cām fina=
lem ꝛ tñ non rō causandi causa finali nisi vt amata et desi=
derata. primum paꝫ scđum doc. qꝛ nullus respectus est rō
formalis terminandi aliquā dependētiā realē: sed oē cātū
realiter dependet non tñ a cā efficiente sed etiā a cā finali.
scđm patet: qꝛ essentia non cāt vt cā finalis nisi vt amata vt
ostendit doc. in primo d. 2. par. 1. q. 1. sed ipsam esse amataꝫ
vt hmōi dicit respectum rōnis: vt patet ergo. ¶ Tertio in Tertia.
statur: qꝛ spēs intelligibilis est causa saltēꝫ partialis cāndi
intellectionē abstractiuā: ꝛ tñ non est rō formalis terminā
di illā intellectionē. primum: pꝫ a doc. in primo. d. 3. q. 6. ꝛ
8. et in. 2. d. 3. ꝛ alibi sepe. scđm pꝫ: qꝛ obiectum intelligibi
le est simpliciter rō formalis terminandi intellectionem vt
ab oībus conceditur. Similiter patet de intellectu agente
qui ponitur rō formalis causandi cognitionem obiecti: pu=
ta lapidis vt patet a doc. in primo. di. 3. q. 7. ꝛ clarius. q. 15
quol. ꝛ tñ non est ratio formalis terminandi hmōi cognitio Quarta.
nem. ¶ Quarto instatur. quia idee in mente diuina ponun
tur rōnes formales causandi ideata vt patet cōiter a docto
ribus: vnde doc. in primo. distin. 35. dicit ꝙ idea est rō eter=
na in mente diuina scđm quam natum est produci vnumqꝺ
q; ꝛc. ꝛ tñ non ponuntur rationes formales terminandi de=
pendentiā ideatorum. immo talis dependentia terminatur
ad deum sub ratione deitatis. ¶ Quinto instatᷣ. quia mate Quinta.
ria que ponitur causa intrinseca compositi naturalis est ra
tio formalis causandi materialiter ipsum cōpositū: vt pꝫ:
et tñ nullo mō est cā siue ratio formalis terminandi depen=
dentiam suppositi ad ipsam: quia si talis dependentia ne=
cessario terminaretur ad materiam: sequeretur ꝙ idēptifi=
caretur realiter ipsi cōposito. patet: quia omnis relatio rea
liter idemptificatᷣ fundamento cui simplr̄ repugnat esse si=
ne termino, vt patet a doc. in. 2. d. 1. q. 4. sed impossibile est

compositum esse sine materia. ergo dependentia qua depē-
deret ad materiam esset realiter idem composito. quod non
videtur verum. Tum etiam quia videret materia nobilior
composito: quia terminans dependentiam alicuius est nobi
lius ipso: quia terminans habet rationem independentie:
nam terminans dependentiam alicuius est independens in
dependentia opposita dependentie illius quod depēdet vt
dicit doc. in 3°. di. 1. q. 1. compositum aūt esset depēdens: er-
go imperfectius. Nec valet dicere ꝙ totaliter non depēdet
a materia: sed tm̄ partialiter: qꝛ etiā dependet a forma. Di-
co ꝙ hoc nihil est: quia saltem habeo ꝙ cōpositum sit imperfe
ctius materia ꝛ forma etiā simul sumptis: quia totaliter ab
illis dependet. modo compositum est perfectius omnibꝰ p-
tibus etiam simul sumptis: vt patet a doc. in tertio. di. 2. in
Sexta rō. quarto di. 43. ꝛ in quoli. q. 9. ¶ Sexto instatur: quia pater
in diuinis: vt pater est ratio formalis terminandi gn̄ationē
passiuam filij: patet: quia solus pater est terminus talis re-
lationis ꝛ tm̄ pater non est ratio formalis generādi filiū sed
est memoria fecunda: vt patet a doc. in primo disti. 2. par. 2.
q. 3. di. 7. ꝛ. 28. ꝛ alibi sepe: ꝛ sic patet quomodo illa non est
simpliciter vera quod est ratio terminandi est ratio agendi.
Ad rōnes scdi dubij. ¶ Respondeo ad instantias oēs. ¶ Ad primam dico pri-
Ad primā mo ꝙ ipsa voluntas est simpliciter rō terminandi: ꝛ cum di-
citur ꝙ relatio creature terminatur ad essentiā vt hec. Di-
co ꝙ doc. sufficit ibi accipere essentiam vt hec pro aliqua p-
fectione formaliter infinita que sub ratione sua formali di-
stinctissima terminet q̄ via naturali nō pt̄ cognosci. multoti-
ens. n. accipit deitatem pro aliquo dicente perfectionē sim-
pliciter. perfecte idē ptificato ipsi deitati: ꝛ hoc sufficit. ¶ Di
co secundo ꝙ posito ꝙ talis relatio terminetur ad essentiaꝫ
vt hec non requiritur ꝙ ipsa vt hec sit ratio formalis causan
di: sed sufficit ꝙ ipsa vel aliquid quod est realiter ipsa essen-
tia diuina sit ratio causandi: vt patet a doc. infra. q. 14. arti-
Instantia cōtra. culo. 3. ¶ Si dicatur ꝙ eodem potest dici de verbo ꝙ licet es-
sentia diuina sit rō formalis terminandi: depēdentiam crea
ture ad ipsam. tm̄ ratio formalis causandi ipsam erit verbū
Rūsio. qđ realiter est ipsa essentia diuina. ¶ Dico ꝙ non est simile
de verbo ꝛ volūtate diuina: quia sicut rō formalis terminā-
di dependentiam causati saltem equiuoce in deo necessario
dicit perfectionem simpliciter: sic ꝛ ratio formalis causandi.
sufficit ergo pro veritate propositionis. s. qđ est ratio forma
lis terminandi dependentiam creature ꝙ ipsum vel aliquid
qđ est realiter ipsum dicens perfectionem simpliciter sit ra-
tio causandi ꝛ hoc sufficit: modo verbū siue proprietas ver
Ad scdm. bi nullam perfectionem dicit. ¶ Ad secundum. Dico ꝙ eēn
tia sub rōne essentie est ratio formalis terminādi ꝛ similiter
ratio formalis causandi siue mouendi effectus: sed actu nō
mouet nisi vt actu amata: actu ergo amari requiritur nō vt
ratio formalis: sed vt conditio agentis siue vt finis causan-
Ad tertiā. tis. ¶ Ad tertium de specie intelligibili et intellectu agen-
te; dico ꝙ vterqꝫ terminat dependentiam cognitionis: depen
dentiam dico causati ad causam ꝛ hoc partialiter: sicut etiā
partialiter causant: ꝛ talis notitia vt terminatur ad obiectū
non dicit dependentiam causati ad obiectum causans: sicut
causans in aliquo similitudinē si est causabilis terminat de-
pendentiam illius vt causati: ꝛ tamen ipsa similitudo termi
ad quartā. natur ad aliud correlatiuum. ¶ Ad quartum de ideis: dico
ꝙ idee non ponuntur rationes formales causandi sed sola
voluntas diuina. Sed bene presupponuntur. quia volūtas
nihil potest velle nisi sit precognitum: eē. n. cognitum crea-
turarum ponitur idee in mente diuine: vt patet a doc. in primo
dist. 35. ꝛ ideo dn̄r idee rationes causandi pro quanto per ip
sas ideas obiecta causabilia sunt presentie voluntati diuine.
Ad quintā ¶ Ad quintum concedo ꝙ materia terminat dependentiā
partialiter ipsius compositi naturalis: cum necessario depē
deat ab illa vt a causa materiali. Et cum infertur ꝙ talis de
pendentia compositi ad materiam eēt realiter idem ipsi cō-
posito. Dico ꝙ non solum est verum: immo est necessarium:
vt patet per propositionem sco. Cum secūdo infertur ꝙ ma
teria est perfectior si terminat talem dependētiam. Dico ꝙ
Terminare qn̄ dicat pfectionē. terminare dependentiam qualēcunqꝫ non semper arguit p-
fectionem in terminante: sed bene terminans vel eē rōnem
formalē terminādi depēdētiā cāti ad cām effectiuā vel fina
lem vel exemplarē vel mensurat ad mensuraꝫ semper argu
it perfectionē in terminante ꝛ imperfectionem in termina-
Ad sextaꝫ to. ¶ Ad vltimū dico. ꝙ propositio doc. intelligitur de rōne
formali terminandi dependentiam essentialem causati. ali-
quorum modorum quos immediate diximus. modo generatio fi-
lij nō est relatio alicuiꝰ dependentie. cum filius nō depēde
at a patre: dependentia. n. proprie est inter eēntias: vt pꝫ a
doc. in pmo. di. 2. pte. 2. q. 3. rn̄dēdo ad argumēta pncipalia.

Cōtra terti dubiuꝫ Tertio principaliter instatur contra tertium du-
bium pbando. ꝙ obiectum primum in diuinis ꝛ solum illud
non mouet immediate ad omnem notitiam ante actum vo-
Prima rō. luntatis diuine: ꝛ primo instatur sic. quia quod est obiectum
immediatius intellectui diuino q̄ essentia diuina ꝛ est obie-
ctum ex sua formali ratione motiuum immediatius mouet in-
tellectum ad sui notitiam. si non sit impedimentum. Sed in
tellectus diuinus est imediatius sibimet in ratione obiecti
actu intelligibilis: ꝛ ex ratione sua formali natus est moue-
re ad sui notitiam. ergo imediate potest mouere intellectuꝫ
diuinum siue seipsum ad sui notitiam. ma. patet. ꝛ mi. simili
ter. n. ꝛ intellectus angeli immediate mouet ad sui notitiam
intuitiuam: vt patet a Doc. in. 2. di. 3. q. 8. multo fortius in-
tellectus diuinus cum sit formaliter infinitus intensiue.
Scda. ¶ Secundo instatur: quia in diuinis sunt plura per se obie
cta ex ratione sua formali nata mouere ad sui notitiā: vt in-
tellectus: voluntas: bonitas: ꝛ breuiter omnia attributa cū
sint formaliter infinita. imo a fortiori quia ista in creaturis
vbi sunt limitata et formaliter finita habent rationem pro-
priam mouendi ad sui notitiam. ergo multo magis vbi sūt
formaliter infinita: ꝛ simpliciter illimitata. ¶ Tertio insta-
Tertia. tur de actu reflexiuo quo itellectus diuinus cognoscit se co
gnoscere: quia talis actus videtur ꝙ imediate causetur ab
intellectu diuino: ꝛ a primo actu super quo reflectitur ꝛ non
immediate ab essentia diuina. ¶ Quarto instatur: quia si es
Quarta. sentia diuina imediate mouet ad notitiam omnium obiec-
torum ante actū voluntatis. sequitur ꝙ in illo instanti i quo
est perfectissime presens intellectui diuino in ratione obie-
cti actu intelligibilis. ꝙ ipsa necessario moueret intellectum
diuinum ad notitiam omnium obiectorum: ꝛ sic ante produ
ctionem diuinarum personarum erit i intellectu diuino: noti
tia omnium creaturarum. Cuius oppositum probat Doct.
in secundo. di. 1. q. 1. ꝛ infra. q. 14. arti. 3. ¶ Quinto instatur
Quinta. quia posito ꝙ notitia sit immediate ab essentia: ꝙ tamen ta-
lis notitia terminetur ad tale vel tale obiectum: hoc non vi
detur esse ab essentia: quia intellectionem terminari ad ob-
iectum dicit relationē: que videtur oriri ab illa intellectiōe
ꝛ obiecto intelligibili. Et posito ꝙ nō sic oriatur: tm̄ illa rela
tio rōnis non erit ab essentia vt essentia: qꝛ quicquid est ab
eēntia vt eēntia est ens reale: vt posset pbari ex dictis doc.
in pmo. di. 2. q. 7. ꝛ di. 8. q. 5. ¶ Sexto instatur: qꝛ immedia
te posset causare vel quasi causare in intellectu diuino noti
Sexta. tiam oīm creaturarum. ergo virtualiter contineret omnes
creaturas. vt patet a doc. in primo d. 3. q. 1. d. 8. q. 2. in se-
cundo dist. 3. q. 10. ꝛ in quol. q. 14. arti. 2. Sed si virtuali-
ter continet illas. ergo essentia vt essentia potest illas ime-
diate causare. patet consequentia: qꝛ continentia virtualis
est continētia causalitatis effectiue: vt pꝫ a doc. in pluribꝰ
locis. pcipue in plo q. 3. ar. 1. ¶ Septimo instatur: qꝛ si im-
Septima. mediate mouet intellectum diuinū ad notitiam oīm intrin-
secorum vt attributorum ꝛ proprietatū ergo realiter cōti-
net notitiā illorum: ergo ꝛ entitatem eorum. que oia sunt
absurda cum in deo nulla sit continentia nec virtualis nec
Ad primā ꝛ secūdam rationes. eminentialis vt patet a Doc. ¶ Rn̄deo simul ad primū et
scdm ꝙ sola essentia diuina est p̄sens intellectui diuino in
ratione obiecti actu intelligibilis ꝛ motiui. qꝛ ipsa ppt̄ sui p
fectionem infinitā tam formaliter q̄ originaliter ꝛ funda-
mentaliter vt patet a doc. in primo di. 8. q. 3. ꝛ supra. q. 5.
ꝛ ideo necessario mouet ad notitiam oīm licet si non moue
ret immediate alia intrinseca dicentia perfectionem simpli
citer: posset mouere ad sui notitiam: et de hoc alias multa
singularia dixi ꝛ exposui. ¶ Ad tertiū dico ꝙ actus reflexꝰ
Ad tertiaꝫ est immediate ab essentia ꝛ intellectu ꝛ non a pmo actu.
¶ Ad sextum concedo ꝙ continet virtualiter oēm creatu-
Ad sextaꝫ ram: ꝛ cum arguitur ergo immediate potest oēm creaturaꝫ
creare. Dico ꝙ sufficit ꝙ originaliter ꝛ fundamentaliter cō-
Ad septi-mam. tineat voluntatem eandem sibi realiter q̄ est immediatum
principium respectu oīm creaturarum. ¶ Ad septimū di-
co: ꝙ notitiam oīm intrinsecorum continet virtualiter: acci-
piendo virtualiter. i. originaliter ꝛ fundamentaliter: non
Ad q̄rtam autem accipiendo proprie virtualiter quod dicit causalita-
tem effectiuam. Ad quartū responsum est in scdo. d. 1. q. 1.
Ad quintā vide ibi. ꝛ etiam responsio patet in quoli. q. 14. arti. 3. vide
ibi. ¶ Ad quintuꝫ dico ꝙ sicut notitia immediate est ab es-
sentia. ita terminatio est ab illa. ꝛ talis terminatio si dicit
relationem rationis: certum est ꝙ non est immediate ab
essentia: cum non sit causatiua entis rationis: tamen si po-
natur talis relatio: illa poterit esse ab actu collatiuo intel-
lectus: quia actus etiam est ab intellectu ꝛ essentia. potest
tamen breuiter dici ꝙ producens notitiam formaliter infi-
nitam: illa erit oīm obiectorum: vt alias exposui.

contra q̄rtum dubiū

Contra quartum dubium instatur probando q in notitia genita sit aliquis respectus proprius sibi. Et primo sic. Uerbum est productū saltem sm̄ quid de omnibus cognoscibilibus: vt patet a Doc. in 2°. di.1.q.1. ergo dicit ꝓprium respectum ad illa cognoscibilia. probatur consequentia: quia sicut notitia genita de memoria secunda dicit relationem propriam ad ipsam memoriam. vt patet a Doct. in primo. di.27. ꝛ in quo.q. presenti. ergo similiter si est producta sm̄ quid de omnibus obiectis secundarijs: videtur dicere proprium respectum ad ipsa obiecta secundaria. ¶ Secundo instatur: quia intellectus diuinus potest comparare verbum vt productiuum creature sub auctoritatiue: ꝛ sic potest causari respectus rationis in verbo: qui tm̄ verbo competat: ꝛ sic non erit necessario communis tribus. ¶ Tertio. Uerbum dicit relationem rationis ad naturam humanam vt vnitam: vt patz a Doc. in tertio. di.1.q.1. ergo. ¶ Respōdeo q nasci secundum quid de obiectis secundarijs non est ꝓprium notitie genite. sed tm̄ appropriatum: vt prolixe exposui in secundo. di.1.q.1. vide ibi multa necessaria ad hoc ꝓpositum. ¶ Ad secundum dico q comparatio actiua est cōmunis tribus personis: vt patet a Doc. in primo: di.27. ꝛ in secundo di.1.q.1. Sed comparatio passiua immediate fundata in notitia genita soli illi conuenit. Sed doc. hoc modo non intelligit: sed intelligit q nullus respectus rationis sit proprius: ita q includatur in proprietate verbi: vt patet in presenti.q. ¶ Respondeo ad tertium per idem q non necessario includit talem respectum rationis. Et breuiter non intelligit Doct. quin possit esse aliquis respectus passiuus in vna sola persona fundatus: cum possit ab intellectu diuino comparari specialiter ad creaturam: ꝛ sic erit talis ꝯparatio passiua in vna persona: sed intelligit q nulla relatio rationis actiua vt comparatio actiua: ꝛ similiter omnis respect⁹ creationis ꝛ huiusmodi est cōmunis tribus personis.

Prima rō
Scda rō.
Tertia rō
Ad primā
Ad scdam
Ad tertiā.

Contra septimū dictū vel dubiū.

Quinto principaliter instatur contra septimum dictum probando: q non sit verum: videlicet: q si fundamentum est ꝯmune: q fundatum in illo erit necessario cōmune. ¶ Instatur sic primo: quia essentia vt essentia diuina est cōmunis trib⁹ personis: ꝛ in eo fundatur paternitas: ꝛ tamen paternitas non est cōmunis tribus: quia tunc sequeretur q filius esset pater: ꝛ similiter q spiritus sanctus esset pater. Similiter filiatio fundatur in essentia ꝯmuni tribus ꝛ tm̄ filiatio non est cōis tribus: aliter sequeretur q pater esset fili⁹ ꝛ similiter spiritussanctus: que omnia sunt inconuenientia. ¶ Secundo instatur: quia sequeretur: q equalitas: que formaliter est in filio: ꝛ qua filius est formaliter equalis patri: esset formaliter in patre ꝛ in spiritusancto. probatur: qꝛ fundamentum proximum ꝛ immediatum est magnitudo intensiua: siue infinitas intensiua: siue vnitas magnitudinis: siue vnitas infinitatis intensiue: que est cōis tribus personis: vt patet: ꝛ sic si equalitas fundata esset cōis: sequeretur q pater equalitate filij esset equalis filio: ꝛ filius equalitate pr̄is esset equalis patri: immo sequeretur q simul essent in filio. 6. equalitates: quia due sunt in filio ad patrē ꝛ spiritum sanctum: ꝛ due in patre ad filium et spiritum sanctum: ꝛ due in spiritusancto ad patrem ꝛ filium. Cum ergo ille sex fundentur in eadem magnitudine intensiua cōi trib⁹: sequitur q ille sex simul sint in patre ꝛ filio ꝛ spiritusancto. ¶ Tertio instatur de similitudine: quia fundamētum similitudinis in diuinis est vnitas perfectionis attributalis: puta vnitas sapientie vel bonitatis: que est cōis tribus ꝑsonis. ergo similitudo que formaliter denominat patrem: esset formaliter in filio: ꝛ formaliter denominaret illum: ꝛ simili modo arguatur sicut argutum est de equalitate. ¶ Quarto instatur: quia I memoria diuina immediate fundatur generatio actiua: qua pater dicitur generans: ꝛ illa eadem memoria est cōis tribus personis ergo generatio actiua erit cōis filio ꝛ spiritusancto. ergo filius denominatur a tali generatiōe actiua: ꝛ tūc ita erit verum dicere: q filius generat filiuz. ꝛ similiter q spiritussanct⁹ generat. sicut est verum dicere de patre. ¶ Respondeo primo ad omnes instantias simul: q aliud est loqui de relationibus pertinentibus ad originē: ꝛ aliud est de nō pertinentibus. De pertinētibus dupliciter: primo ꝛ imediate vt generatio actiua ꝛ passiua. ꝛ spiratio actiua ꝛ passiua. Secundo mediate vt equalitas: similitudo. ꝛ idētitas. Omnes.n. relationes originis: siue originem consequentes non considerantur precise vt in eodem fundamento. Nam generatio actiua fundatur in memoria: vt est principium formale productiuum: ꝛ generatio passiua fundatur i eadē: vt est terminus formalis generationis: vt patet a Doc. in primo. Similiter equalitas in patre fundat i magnitudine īfinita non absolute: sed vt concomitatur principiuz formale ꝓductiuum: ꝛ equalitas in filio vt concomitatur primum terminum formalem. Et sic dico breuiter q non fundatur in aliq̄: vt simpliciter cōi: qꝛ memoria et si absolute sit cōis tribus: tm̄ vt est principium formale ꝓductiuum tm̄ patri cōuenit: et vt est formalis terminus generationis soli filio cōuenit. Conclusio igitur intelligitur proprie de fundamento cōmuni. et sic omnis respectus ad extra fundatur in aliquo communi tribus: ꝛ sic doc. intelligit.

Prima rō
Secūda ꝛ pulchra.
Tertia.
Quarta.
Ad oēs instantias simul primo
Gñatio actio ꝛ gñatio passio i quo fundātur.

Contra octauū dictū

¶ Sexto instatur contra octauum dictum: ꝓbando q non sit formaliter necesse esse omne qd̄ est in verbo. Et primo sic: quia si filiatio est ex se necesse esse: ergo formaliter dicit perfectionem: patet: quia scdm̄ doc. in primo. di.2. necessitas est conditio perfectionis quia ens diuiditur per necessarium ꝛ possibile. ¶ Secūdo instatur: quia sequitur q plures necessitates formaliter includerentur in filio: ꝛ tunc esset necesse multiplica necessitate: quod est falsum ꝛ contra doc. in primo. distin.2. ¶ Tertio instatur q filiatio non sit a se necesse esse. i. non causata sicut ipse exponit: qꝛ ipsa filiatio est producta vt realiter distincta a patre: ꝛ est simpliciter alterius rationis a patre: immo primo diuersa a paternitate: vt patet a doc. in primo di.13. ergo dicit aliam entitatem quasi essentialiter a pr̄e: ergo saltem erit quasi causata: et sic non erit ex se necesse esse. Multe alie instantie possent adduci: quas pro nunc omitto. ¶ Et responsionem ad istas instantias quere alibi Alias difficultates alijs relinquo discutiendas: vt aliorū ingenia magis subtilientur ꝛ acuantur: ꝛ sic finis huius. q.

¶ Questio Nona.

De articulatio.q.

AN deus possit facere āgelū informare materiam. Hic sūt tria videnda primo intellect⁹. q. exponitur. scdo solutio eius declaratur. tertio aliqua dubia dissoluentur. ¶ De primo breuiter. non querit si angelus habeat materiam partem sui. quia tunc angelus non informaret materiaz: sed forma que est altera pars ei⁹ informaret eam: sicut ignis non informat materiam: sꝫ forma que est altera pars eius informat. s. materiam ignis: q̄ materia est altera pars ignis. Nec queritur: an angel⁹ possit informare materiam: hoc est effectiue transmutare materiam ad formam. puta transmutare materiam: que nunc est sub forma ligni facere eam sub forma ignis: corrumpendo formam ligni ꝛ inducendo formam ignis: et hoc virtute dei: licet forte virtute propria non posset: vt sic deus faciat angelum informare materiam. s. faciat ipsum effectiue trāsmutare materiam: sicut sm̄ aliquos facit corpus effectiue agere in spm̄. Et dicit sm̄ aliquos: quia ipse expresse tenet: nullū corpus posse agere in spm̄. et hoc actione corruptiua: nec similiter posse in spm̄ causare tristitiā. vt patet in quarto di.44.q.2. licet tm̄ corpus posset agere in spiritum actione perfectiua. quia potest saltem partialiter causare in intellectu angeli speciem intelligibilem sui et similiter cognitionem sui intuitiuā: vt patet a doc. in secundo. di.3.q.11. ꝛ i quarto. dist. 45. Sed queritur de informatione formali: an scꝫ deus possit facere angelum esse formam informantē materiam aliquam. Et sic intelligitur titulus. q. ¶ De secūdo principali. dicit doc. q repugnat angelo posse esse formā informantem materiam: ꝛ adducit duas rationes: quarū prima sumitur ex medio ꝯmuni: quia scꝫ cōcludit non tm̄ de angelis: sed etiaz de omni substantia corporali ꝑ se subsistēte. Secunda sumitur ex medio magis proprio: quia talis ratio non cōcluderet de omni substantia per se subsistente. Prīa ergo rō stat in hoc: quod est per se subsistēs nō potest informare materiam: angelus est huiusmodi: ergo: maior declaratur. Ens per se potest tripliciter intelligi: primo intelligitur ens per se solitarie: prout accipitur primo posteriorum in tertio modo per se. i. quando tm̄ predicat secundum adiacens: ꝛ hoc modo accidens potest esse ens per se: quādo nō est in subiecto: vt albedo separata est: sed qñ est in subiecto: non dicimus albedo est: sed album est. Secundo dicitur ens per se: prout distinguitur contra ens in alio: ꝛ sic per se ens est idem quod non inherens actualiter nec aptitudinaliter. ꝛ hoc modo quecunqꝫ substantia non tm̄ composita: sed etiam materia ꝛ forma est ens per se: quia forma substātialis licet insit materie informando: nō tm̄ inheret: quia inherere dicit non per se informare: quia inherens non est actus simpliciter: sed actus sm̄ quid: nec cum illo cui inheret facit per se vnum: vt pꝫ. 8. meta. opposita vero cōueniunt et quod ꝑ se informat: ꝛ dꝛ per se informare: qꝛ ex ipsa forma ꝛ materia quā informat fit per se vnū ꝯpositum: sicut forma accidētalis dicitur per accidens īformare subiectū: quia ex tali for

Ens per se tripliciter.

ma ꝫ subiecto fit vnum per accidens: vt patet 8. met. ¶ Tertio dicitur ens per se illud qđ habet actualitatem vltimam ita ꝙ non est per se ordinabile ad aliquem actuȝ simpliciter vltra istū quem habet: qui quidem actus vlterior possit esse actus eius per se: ꝫ hoc vel primo: vel participatiue: qđ hoc modo est per se ens: cōiter dicitur suppositū: ꝫ in natura intellectuali dicitur persona: et hoc modo intelligitur maior de ente per se. Illud solum dicitur proprie per se subsistens: sicut phūs loquitur secundo de anima dicens ꝙ materia ē potentia hoc aliquid. species autē ſm quā aliquid dicitur hoc aliquid: tertiū qđ ē ex ipsis. s. per se subsistēs habet actualitatem vltimam non ordinabilem per se ad aliquem actuȝ vlteriorem. Maior sic intellecta probatur: quia forma substantialis per se ordinatur ad esse totius: illud aūt esse toti⁹ est actus simpliciter compositi quidem per se primo. i. ꝙ cōpositum: siue esse compositi est per se primo subsistens: sed esse forme est per se subsistens participatiue tū: pro quanto est pars compositi. ꝫ ois pars: vt pars participat esse cōpositi: vt etiam patet a doc. in secundo. d. 17. et ideo dicitur per se ens per accidens tū: accipiendo per accidens participatiue. Et hoc modo per accidens distinguitur contra illud qđ est per se primo ens siue subsistens: ꝫ non participatiue ens sicut pars. Quod est igitur per se subsistens ꝫ non participatiue: nec potens ordinari ad aliquod esse per se (ꝫ dicit per se quia bene subsistens. primo potest ordinari ad aliqđ esse per accidens: quia potest recipere multa accidentia q̄ tū informant per accidens: sed non potest ordinari ad aliquam formam substantialē: que per se informat: quia si posset sic ordinari: tunc ex ipso ꝫ illa forma posset per se fieri vnum compositum ꝫ sic illud compositum esset per se primo subsistens ꝫ illud qđ ordinaretur esset participatiue existens: quia pars alterius per se compositi) illud non pōt esse per se forma informans materiam. vt patet supra. Minor probatur. angelus est perfectus in specie pfecta. imo perfectiore q̄ sit aliqua species substātie materialis: ordo enī specierū est vt ordo numerorum. 8. met. t. c. 10. nūc aūt substantia materialis est ita in actu vltimo: ꝙ non est per se ordinabilis ad aliquem actum vlteriorem: alioquin posset esse processus in infinitum: in substantijs materialibus: vt quelibet posset esse pars alterius. ergo multomagis angel⁹ est per se subsistēs ſm intellectum predictum. ¶ Hinc patet ꝙ non vnibile nō est differentia distinguens angelum ab aīa: quia non vnibile est cōe angelo ꝫ igni. Et fuit opi. Boe. ꝫ. Tho. vt patuit in secundo. di. 1. q. viii. quā opi. ibi doc. improbat. s. ꝙ angelus ꝫ anima non distinguunt̄ specie per vnibile ꝫ nō vnibile.

Non vnibilitas nō distinguit angelum ab anima.

¶ Hinc etiam apparet quare anima separata non est persona: licet. n. non sit nata inherere quia nō est nata informari per accidens cum sit forma substantialis. ꝫ sit per se ens secundo modo predicto: quia forma per se informans: tū nō potest esse per se ens. tertio modo predicto quia tunc nō eēt forma per se nata informare. imo simpliciter sibi repugnaret: vt supra patet. Dicit etiā doc. ꝙ ipsa separata potest eē per se ens. primo modo. i. solitarie: non tū per virtutē cause extrinsece (sicut potest esse accidēs. s. absolutum ꝫ forma materialis per diuinam potentiam tū. De accidēte absoluto patet a doc. in quarto. di. 11. de forma materiali. ptȝ a do. in secundo. di. 12. q. 2.) sed virtute nature sue sibi derelicte. ꝫ hoc quia non necessario dependet a materia in proprio suo eē hic tū nō est notum via naturali ipsam in suo esse non depēdere a materia: vt ostendit doc. in quarto di. 43. q. 2. ¶ Secunda ratio ad propositū stat in hoc. Cui repugnat eē actū materie hoc precise repugnat per rationem propriam: quia maiori perfectioni attestat̄ ꝙ alicui repugnat esse formam materie q̄ ꝙ sibi conueniat. sed non posset alicui conuenire nisi per rationem propriam: ergo a fortiori nō posset alicui repugnare nisi per rationem propriam. Cuȝ ergo repugnet angelo informare materiam. ergo sibi repugnat per rationem propriam que tū est nobis ignota. Et ista ratio procedit ex medio proprio: quia ex ratione propria ipsius angeli. ¶ Dicit enī doc. ꝙ ista ratio licet ostēdat ꝙ mediū esset proprium ad conclusionem si ipsa esset vera tamen non ostendit conclusionem esse veram. Unde negans eam diceret ꝙ non repugnat huic informare: nec essentia propria est ratio per se repugnantie. Ideo vlterius confirmatur ratio sic cuilibet actui simpliciter per rationem propriam: vel conuenit aptitudo ad per se informandum: vel repugnat informare: sed essentie angeli non est dare primum. ergo secundum. Et tunc vltra vt argutum est. propria essentia est propria ratio repugnantie. Probatio mi. s. ꝙ non cōueniat ei aptitudo ad informādū. quia aptitudo nō est sine actualitate qn sit imperfectio aliqua, Si ergo essentia angeli cū sit pfecta mē

Quare aīa separata nō sit persona.

omnes substantias: esset apta nata informare ꝫ actu nō informaret. tunc in ipso angelo esset imperfectio aliqua.
¶ Tertia ratio posset poni talis: ordo perfectionis in formis videtur esse per recessum earum a materia: sicut actus perfectior plus recedit a potentia: sed anima itellectiua in tantum recedit a materia ꝙ nature sue relicta potest habere esse suum propriuȝ sine ea. ergo angelus qui est pfectior quacunqȝ anima intellectiua plus recedit a materia. sed nō videtur ꝙ plus possit recedere nisi sibi repugnet inesse materie. ¶ Ista ratio non videtur multum probare: quia multiplex datur excellentia actus ad actum alia q̄ ista. s. sic recedere a materia. immo aīa intellectiua: licȝ possit esse sine materia: tū ita perfecte potest vniri materie: sicut aliqua forma inferior. ita diceretur ꝙ angelus pt quidem esse sine materia etiam perfectiori modo q̄ anima intellectiua est: tū pōt esse in materia: quia licȝ dependere a materia sit impfectionis: non tū est euidens ꝙ posse communicare actualitatem suam materie sit imperfectionis: ꝫ precipue quādo talis cōmunicatio potest esse sine dependentia: sicut poneretur in ꝓposito. ¶ Quarta ratio videtur sumi secundū aliquos ex operatione angeli que est intelligere. Et ꝫ sic. intelligere est operatio immaterialis: ergo intellectus est potentia immaterialis: ꝫ vlterius. ergo natura intellectualis est natura immaterialis. Prima ꝯsequentia probatur per hoc: quia operatio inest operanti secūm potentiam ꝓpriam vt secūm rationem ꝓpriam operandi: ꝫ per consequens si potentia sit materialis illa operatio non est immaterialis. Secūda ꝯña probatur: quia potentia non excedit substantiam. ꝫ videtur ista consequentia precipue tenere de natura illa que est mere intellectualis: cuius modi est natura angelica: nō sic manifeste tenet de natura que est diminute intellectualis: ꝫ cum hoc sensitiua q̄tum ad aliquam potentiam: sicut est anima nostra: quia illa dependet a materia in operādo: saltem aliqua operatione: sed natura mere intellectualis nullomodo dependet a materia in operando: nec per consequens in essendo. Sed tota littera sequens vsqȝ ad tertiuȝ articulum est exposita in quarto. di. 43.

Tho. prima pte summ. q. lxxix. arti. primo.

De tertio articulo principali in quo mouent̄ dubia.

Instat doctor cōtra seipsum.

Instat ergo doc. primo ꝓbando ꝙ forme substantiali magis repugnet per se ordinari ad aliud q̄ composito. immo si compositum non est per se ordinabile ad vlteriorem actum multo fortius forma substantialis non erit ordinabilis et probat̄ quia magis ens est minus per se ad aliud ordinabile. per quia ordinari ad aliud: vel non ordinari: siue esse ordinabile: vel non ordinabile: sequit̄ entitateȝ: q̄to. n. aliquid est magis ens: ꝫ magis pfectius tanto est minus ordinabile. Sed forma substantialis est magis ens q̄ compositum: vt patȝ. 7. meta. t. c. 7. ergo forma non ordinatur ad esse totius tāq̄ ad aliquid perfectius. ¶ Secūdo specialiter arguit de anima ꝙ ipsa sit per se subsistens: quia ipsa per se operat̄: operatio autem qua compositum per se operatur non competit soli forme: anime autem separate competit intelligere. Et cum dicit anima per se operatur: siue per se intelligit: accipitur li per se solitarie: vt supra dictū. ¶ Tertio instat ꝓbando ꝙ anima sit per se subsistens: quia esse anime est esse cōpositi: ergo non ordinatur ad aliud esse. Antecedens probatur. propter hoc. n. anima humana remanet in suo esse: totius esse destructo. non autem alie forme: quia hoc idez esse quod est totius est ipsius anime: non sic in alijs. Et hec est ratio Tho. quā etiā doc. improbat in. 4. d. 43. ¶ Quarto arguit per argumentum ducens ad impossibile probando ꝙ ordinari ad aliud vt ad perfectius: cuius sit pars nō impediat ipsum esse per se subsistens: arguit ergo sic. Hec aq̄ potest esse pars totius aque: ꝫ ita est ordinabilis ad esse perfectius: ꝫ per ꝯñs hec aqua nunc non est per se subsistens. Hoc autem est impossibile. ergo ꝫ illud ex quo sequitur.
¶ Quinto instat probando ꝙ ille due rationes prime non procedant ex diuersis medijs: quorum vnum sit commune et aliud proprium: quia idem non repugnat eidem. nisi per eandem rationem repugnet. Si ergo angelo repugnat informare materiam. hoc est per aliquam vnam rationem in angelo propter quam sit ista repugnantia: non ergo sunt due rationes. Una communis sicut processit prima ratio. Et alia propria sicut processit secunda ratio. ¶ Sexto instat: quia secundum phōs celi videntur esse animati. Non autem potest poni ibi anima intellectiua: quia intellectiua inferior angelo non potest perficere corpus nisi perficiat secundum perfectionem vegetatiue ꝫ sensitiue quas includit virtualiter: vel nisi ille si sint distincte simul perficiant. Et ꝙ anima intellectiua non possit informare celum secundum

mentem philosophi ostendit doc. in secundo. dist. 14. ubi q̃rit an in celo sit materia. ¶ Septimo et ultimo arguit: quia Angelus quandoq; sumit sibi corpus per q̃d exercet actus vite: ergo cum agere ꝑsupponit esse dabit illi corpori esse vivum: et per ꝯsequens informabit illud. Et sic doc. p has duas rationes ultimas probat q̄ angelus potest informare materiam. imo s̄m penultimā q̄ de facto informet s̄m ph̄os: q2 anima intellectiua: ut supra patuit nō informat celum. et tñ ipsum est animatum non anima sensitiua: nec veget atiua: nec anima nostra intellectiua: ergo erit informatum aliqua forma que sit quiditatiue angelus. ¶ Respondet doct. ad omnes istas instantias. Et primo ad primam dicit q̄ propositio philosophi non intelligitur q̄ forma sit magis ens. idest perfectius composito. sed magis quo ad principalitatem et independentiam: quia esse principij principalioris est independentis respectu principiati et respectu principij minus principalis. Et sic forma substantialis dicitur magis ens q̄ compositum. quia compositū principaliter depēdet ab ipsa: et ipsa respectu compositi non dependet. Est etiam independens respectu principij minus principalis. scilicet materie que est aliud principium minus tñ principale ipsi⁹ cōpositi.

Rño doct. ad obiecta contra se ipsum.

¶ Ad secundum dicit Doct. primo q̄ intelligere competit per se anime ut proximo susceptiuo: toti vero composito: ut remoto susceptiuo. Et quando est anima separata est immediatum et primum receptiuum. quando vero est unita est immediatum receptiuū. sed non primo: imo cōpositū est per se primo receptiuū: quia tunc homo per se primo intelligit: et anima unita nō primo intelligit: sed est ratio ipsi homini ut intelligat. Quando ergo accipitur in maiore q̃d per se operatur est p se subsistens: verum est de primo operante q̃d scilicet sic operatur q̃d non est ulteri⁹ alicui ratio operandi illa operatione: sed anima (et si etiam separata per se operet͂ idest solitarie sic accipiendo ly per se) non potest dici per se subsistens. quia composito cuius potest esse pars principalis potest esse ratio operandi eadē operatione: patet. quia quando est coniuncta composito compositum per animam per se intelligit. ¶ Ad tertium. primo respondet doc. negando animam habere idē esse q̃d est esse compositi et adducit multa inconuenientia que sequerētur si precise diceret idē esse q̃d esse compositi. Primum est: quia anima ab istis ponitur imperfecta in essendo q̄n est separata: sed non quādo est coniuncta: quia ut coniuncta participat esse compositi. Si ergo diceretur simpliciter esse ipsa separata s̄m suum esse esset ꝑfecta et iperfecta. Imꝑfecta q2 separata a cōposito: ꝑfecta quia totum esse compositi dicit. Secūdum quia aīa separata esset imperfecta in essendo: cum tunc nihil sibi tollatur nisi q̄ suum esse non cōmunicat alteri: hoc autem non dicit imperfectionem quoad esse anime. Tertiū quomodo manet esse totius nisi maneat totum habens illud esse? Si enī anima dicit totum esse totius compositi. ergo ipsa separata manet totum esse compositi: quia ipsa dicit totum esse ipsius: et tñ tunc non maneret compositum. Si ergo compositum non manet quo modo pōt manere totum esse compositi? Dico ergo q̄ esse aīe manet idem dum aīa manet eius illo esse: et h̃ siue sit coniuncta siue separata. Et consimiliter videtur q̄ esse totius nō manet idē nisi dum totū manet idē illo esse: quia nulli⁹ esse actuale videt͂ manere idem nisi manēte illo actualiter habente illud esse. Videt͂ ergo ista negāda. q̄ esse aīe est idē q̃d esse totius: q2 habens esse videt͂ pars habētis esse. consimiliter videt͂ esse se habere ad esse. i. q̄ sicut anima que habet esse est pars totius habētis esse. sic esse anime videt͂ pars alterius esse. s. cōpositi: et p consequens anima non dicit idem esse compositi: q2 tunc idē esset totū et pars. ¶ Nec illa ꝓbatio valet. s. q̄ materia manet corrupto toto: non sic alie forme materiales q̄ corrupto toto corrumpunt͂: q2 hoc concludit magis ꝓpositum. Ideo enī remanet in suo esse: quia esse eius est omnino incorruptibile: et per se. i. q̄ corruptio nō terminat͂ per se et primo ad ipsā animā: et per accidēs. i. nō corrumpit͂ ad corruptionem alteri⁹ (sicut alie forme dicunt͂ per accidens corrumpi et p corruptionem corrupti. Sicut enī forma materialis per se non generat͂. sed dicitur per accidens generari: q2 p generationem corrupti: ita non dicitur per se corrumpi: sed tñ p accidens quia per corruptionem totius cuius est pars. De hoc vide doc. in secundo. di. 17. et q̄ ibi exposui). videret͂ aūt esse aīe corruptibile: si esset idem cū esse corrupti: cōpositum enī vere corrūpit͂: Sicut enī generatio terminat͂ ad esse totius gn̄ati: ita eē totius corrupti est terminus a quo corruptiōis et p ꝯsequēs nō manet: forme vero materiales nō manēt in suo eē corrupto toto: nō q2 eē eaꝝ nō fuit aliud ab esse compositi quia dicunt proprium esse: sed q2 ipse corrumpuntur p accidens. s. ad corruptionem totius. Hoc autē est: vel q2 agens corrumpens p principium suum actiuū contrariū illa attingit illas ut cōtraria: ut patet de igne corrumpente aerem. vel saltem attingit cōpositum corrumpendo ipsū: et et forme tales sunt inseparabiles a composito in essendo: neutrum istoꝝ verum est de aīa intellectiua: nec q2 sit aliqd̃ corruptiuum ipsius p se attingendo immediate illā: nec sequitur corruptio ipsius ad corruptionem totius compositi.

¶ Si ēt, ut isti dicunt, aīa intellectiua: sit incorruptibilis q2 esse p se conuenit forme q̄ est actus: q̃d aūt secundum se conuenit alicui est ab illo inseparabile: sicut ergo impossibile est q̄ forma separetur a seipsa: sic impossibile est q̄ forma subsistēs desinat esse. Si inquā illa sit ratio incorruptibilitatis aīe intellectiue sequitur q̄ non est incorruptibilis ꝓpt̄ hoc q̄ idem est esse eius et totius. Est. n. separabilis a toto manēs tñ inseparabilis a seipsa. ¶ Ibi p̄t tñ. Hic doc. clarius respondet ad illa duo argumenta: q̄ procedunt de esse sic distinguendo de esse anime. Uno modo accipitur esse illud quo aliquid primo recedit a nō eē: et sic primo. s. recedit a nō esse p illud q̃d. s. habet esse extra intellectum et extra suam cām: et sic oīs forma tam materialis q̄ immaterialis habet esse: q2 extra intellectum et extra suam cām. Alio mō accipitur esse ꝓ ultimo actu cui nō aduenit aliquo alius act⁹ dans esse simpliciter: et ipsum dr̄ simpliciter habere eē cui primo cōuenit eē: et sic q̄ nō sit alicui alteri rō essendi illo eē: q2 et si aīa habeat primo esse: non tñ dicitur per se subsistēs: q2 alteri est ratio essendi illo eē. q2 composito est ratio eēndi aīatum simpliciter. Anima ergo intellectiua non dr̄ subsistens: nisi improprie et scōm quid. licet dicatur ens et p se ens: primo modo accipiendo esse. Ex hoc p̄ responsione ad primum argumentum. s. q̃d per se operatur est p se subsistens: siue ens per se: cōceditur q̄ est ens per se: vel primo mō vel scōo modo: et sic aīa que per se operatur erit ens p se primo modo: non tñ scōo modo. Per eandem distinctionem patz ad scōm: q2 primo modo accipiendo esse: esse forme et esse totius non est idem esse oīno: immo distinguuntur realiter: ut ꝓbat doc. in tertio. di. 1. Sed accipiendo esse scōdo modo est idem esse forme et eē totius: sed forme est participatiue totius vero primo. Totum. n. primo habet esse subsistens. ut supra patuit: et pars in toto participatiue est illud idē esse. ¶ Ex hoc apparet quō aīa separata dr̄ imꝑfecta in essendo: q2 eo modo quo ipsa est unita p̄t dici ꝑfecta in essendo non essentialiter et primarie: sed participatiue suo quidē ꝓprio esse est eque ꝑfecta separata: et coniuncta: sed coniuncta ꝑfecta est eē totius participatiue non primarie. Non ergo dr̄ forma imꝑfecta ex hoc solo q̄ non cōicat suam ꝑfectionem alteri: sicut nec ipsa ꝑficit͂ in hoc q̄ cōicat: sed dr̄ imꝑfecta ex carentia perfectionis esse totius: que carentia cōcomitatur illud nō cōicare. ¶ Ad quartum. Illud q̃d p̄t eē pars homogenea totius: et si participet esse eius q̄n est in toto et non participet q̄n est extra totum: tñ separatum non dicit͂ imꝑfectum: q2 h̃ eē eq̄ ꝑfectum cum illo eē quod p̄t participare: unde non dr̄ ꝓprie ordinabile ad eē totius: sicut illud quod natum est eē pars eēntialis per se ordinabilis ad esse illius cuius natū est eē aliqd̃: nec p̄t eē in se aliqd̃ eiusdē rōnis cum illo: sicut est pars integralis homogenea cum toto homogeneo: et ideo si totū homogeneum est p se subsistens et quelibet pars integralis illi⁹ homogenea erit per se subsistens saltem q̄n est separata ut clare ondit doc. in. 1. dist. 2. q. 9. Uide ibi multa necessaria ad hoc ꝓpositum et maxime dubia q̄ ibi adducit in ista materia singulariter. ¶ Ad quintum dicit doc. q̄ in eodē p̄t plura includi quorum cuilibet scōm ꝓpriam rōnem et alio circūscripto repugnat aliquid idē: et tunc q̃cunq; illoꝝ p̄t esse ratio repugnantie illi⁹ includentis ad aliud. Exemplū. hoi p rationē substantie repugnat q̄ sit albedo et quocunq; alio circūscripto videtur per rationē rationalis. Illa ergo ꝓpositio est neganda. s. q̄ unū uniuō repugnat nisi p unam rationē repugnantie.

¶ Sed si addatur non nisi per rationē unicā. potest distingui: q2 ratio repugnātie uni extremo cōpetit illi cui est rō repugnandi: et alteri repugnat: vel ergo primitas ista refert͂ ad conuenientiā istam. et tunc illa erit ratio prima repugnātie que primo conuenit isti: et cū hoc repugnat alteri. Uel primitas ista refert͂ ad repugnantiā: et tunc illa erit prima rō repugnantie que primo opponit͂ illi. et cū hoc cōuenit isti: et utroq; modo p̄t distingui de primitate cōitatis et perfectionis. Quantū ad primitatē cōitatis prius repugnat substātie esse q̄ntitatē q̄ aiali: e conuerso tñ q̄ntū ad primitatē ꝑfectionis: q2 aial plura includit ꝓpter que repugnat sibi q̄ sit q̄ntitas q̄ substantia includit. accipiendo tñ uniformiter primitatē: vera est ꝓpositio q̄ eiusdem ad idē una est prima

ratio repugnantie: et ex hoc sequitur q non precessit vtraq3 posita ad conclusionē ex ratione repugnanie: prima eadē primitate: qd concedo. Similiter dictum ad primitatē cōtra eis prius cōpetit hoī esse substantiā ꝙ rationalē: et dictū ad primitatē perfectionis ē ecōuerso. ¶ Sed si arguatur idē nō cōpetit eidē nisi per eandē rationē: ergo similiē de repugnantia. ¶ Rñdet doc. q non ē simile: qꝛ multis cōiter non conuenit idē pdicatum saltē quod non ē de eēntia eorū nisi per idē cōe eis: sꝫ multis repugnare pt idē non per aliquid cōe eis. Exēplum. repugnat hoī et albedini eē angelū: lꝫ forte hoi et albedini sit ens cōe: tñ non est ratio istius repugnātie. Exēplum manifestius. lapidi albedini chimere repugnat eē deum: nō tñ p aliqd cōe sicut manifestum est.

Argumentum principale cum sua responsione clarum est in lra. et ex superius dictis. Arguit. n. sic deus pt facere formam materialem esse sine materia: vt pbat doc. in. 2. di. 12. q. 2. ergo ad formā immaterialē esse in materia. et per ꝯñs angelū esse in materia et informare materiam. Antecedens pꝫ: qꝛ deus facit accidens materiale sine subiecto in sacramento altaris. et in. 2. di. 12. pbat ēt de forma materiali substantiali: consequentia pbatur. qꝛ non videt magis repugnare forme immateriali esse in materia ꝙ materiali esse sine materia. ¶ Respondet doc. negando consequentiam: qꝛ prius pt esse ratio repugnantie alicui ne insit sibi quod si inesset. esset posterius. Sicut repugnat homini

Ad argumentū principale. esse rudibilem: et illud quo formaliter homo est homo est rō illius repugnantie: et tñ rudibile si inesset: esset posteri⁹ hoie sicut passio est posterior suo subiecto. Et sic igit prius simpliciter causa repugnantie sic. s. q contradictio est illa cōiungi. puta q homo sit rudibilis: non sic necessario potest eē ratio conuenientie alicuius posterioris sic. s. q contradictio sit illa non viuri: quia non est contradictio absolutum pu⁹ separari a suo posteriori. Ad propositum. formam materialem separari a materia non requirit nisi q forma sit simpliciter necessario ratio sue vnionis ad materiam quod verum est: quia est forma absoluta: et ita prior natura illa vnione. Sed formam immaterialem vt angelū posse vniri materie poneret aliqua vniri quorum vnū3 est necessario rō repugnantie: vt patet in corpore questionis.

In ista. q. occurrūt aliqua parua et facilia dubia contra aliqua dicta. Et primo contra hoc quod dicit. s. com-

Pulcherrime difficultates. positum ex materia et forma est per se subsistens et nō ordinabile ad vlteriorem actum: siue quod pfecte et p se continetur in pdicamento substantie est vere per se subsistens: et angelus est huiusmodi. primo instatur contra primam partem de cōposito in pdicamento substantie per se: qꝛ aut intelligit per se subsistens p supposito formaliter put includit negationē duplicis dependentie vel cōicabilitatis de qbus in primo. di. 2. pte. 2. q. 1. et in. 3. di. 1. q. 1. et in quol. q. 19. aut intelligit de singulari priori tali negatione. Si pmo. h non vr: qꝛ illud per se non ponit in pdicamento substantie: cū talis negatio maxime negatio actualis dependentie sibi accidat. Si scdo nec hoc vr: qꝛ sicut pt alteri cōicari vt quo ita vr q possit esse forma informans: qꝛ forma informās pprie cōicatur vt quo: vt patet a doc. vbi supra. ¶ Scdo sicut materia pt eē pars alterius. ergo multomagis compositum. Antecedens patet. ꝯña pbatur: qꝛ materia min⁹ simpliciter dependet ꝙ compositum patet: qꝛ compositum dependet intrinsece a materia et forma: materia vero nullo modo dependet. nec aliquo mō alteri inheret: vt patet.

¶ Tertio qꝛ illud ens vr magis subsistens et p se stās: qđ nec alteri inheret nec formaliter icludit aliquid qđ formaliter alteri inheret ꝙ illud qđ in suo esse essentiali includit aliquid qđ formaliter alteri inheret. Sed materia nec formaliter inheret: vt patet: nec formaliter includit aliquod inherens: qꝛ materia prima nullā formam quouis modo includit. maior vr manifesta et similiter minor: ergo cū cōpositū realiter et essentialiter includat formā ꝙ per se inheret: nō erit ita formaliter et essentialiter p se stans et subsistens sicut materia. ergo si materie vt magis p se stanti ꝙ compositum nō repugnat posse alteri cōicari: vt pars. ergo multomagis nō repugnabit cōposito substantiali posse alteri cōicari vt pars formalis. ¶ Quarto arguit sic. illd magis est ens subsistens: siue p se stans qđ vltimate terminat depēdētiam ois forme: tā substantialis ꝙ accidentalis: ꝙ illd qđ nō vltimate terminat. imo si terminat depēdētiā forme materialis tminat rōne alteri⁹ ptis: siue rōne illi⁹ qđ vltimate terminat. Hec vr clara et manifesta: qꝛ subsistēs pprie et si dependeat ad aliđ vt ad cām effectiuam: vel finalē: vel extrinplarē: tñ nullomō depēdet vt alteri cōicabile: et illud qđ terminat vltimate dependentiā formarum materialiū: tā substantialiū: ꝙ accidentaliū: semp est minus communicabile ꝙ illđ qđ nō sic terminat. imo i suo esse essentiali icludit vere communicabile. Sed materia videt hmōi. qꝛ depēdēt a formarū substantialiū vltimate terminat ad materiā pmā3 loquendo de formis materialibus: et qꝛ forma accidentalis imediate terminat ad formā substātialē. sequitur q vltimate terminet ad materiā: et cōpositū nō terminat hmōi formas materiales: nisi rōne materie: qꝛ eīm ꝯpositū materiale ideo terminat. Et vltra includit in suo esse essentiali formā substātialē que vere est cōicabilis materie: et materia nullā includit formā. ergo materia pma est simpliciter magis subsistens et per se stans: et tñ cum hoc pōt esse pars alteri⁹ materialis. ergo multomagis cōpositū substātiale cū essentialiter non sit ita subsistens poterit esse pars alterius per se. ¶ Quinto principaliter instat sic. Si de quo minus videt. ergo et de quo magis: sed minus videt q essentia diuina possit alteri cōmunicari in rōne quasi forme ꝙ compositū: sed ipsa pōt sic cōicari. ergo multomagis cōpositū substātiale. Ma. patet. qꝛ essentia diuina vt essentia est magis ens per se: ꝙ quecūq3 substantia creata: qꝛ per Augu. si ois res ad se subsistit multomagis deus: nec aliquis de hoc dubitat q essentia diuina nō sit magis per se stans. licet non incōmunicabiliter: vt patet a doc. in pmo. di. 2. & 26. et. q. 1. quol.

¶ Sexto specialiter instat de ipso angelo. posito q sit in pfecta specie substantie pdicamētalis: tñ videt q non repugnet ita posse informare materiā3: sicut repugnat cōposito materiali. qꝛ cōpositū materiale includit essentialiter aliqđ cui formaliter repugnat posse informare materiā: qꝛ includit materiam cui repugnat aliqđ informare. Et hoc mō arguit doc. in 2⁰. di. 16. cōtra Bonauē. q videbatur ponere in aīa materiā et formā: qꝛ tunc ipsa aīa non posset informare materiā si includit materiā vide ibi. Modo angelus ponit substantia oīno imaterialis: et sic non includit materiam cui repugnat informare: et tñ cōposito materiali non repugnat ergo multomin⁹ repugnabit angelo. ¶ Septimo si de quo magis videt inesse et non inest. ergo nec de quo minus. Sꝫ magis videt repugnare angelo posse depēdere ad aliud in vnitate suppositi. ꝙ esse formā materie ipsam informantē et pficiētē: et tñ pōt dependere nō tm ad suppositū diuinum. sed etiā creatū: vt patet a doc. in 3⁰. di. 1. ergo. pbatur ma. qꝛ angelo magis repugnat supposittari in alio: qꝛ vt sic nullā perfectionē alteri cōicat: sed imperfectionē dicit si supposittetur in supposito creato: qꝛ tñ ibi dependet non pficiendo ipsum: vt explanaui in 3⁰. di. 1. et. 2. vide ibi. sed si informat materiam tunc cōicat suam perfectionem materie: et h est perfectionis. ¶ Respondeo ad omnes istas obiectiones p

mittēdo aliqua. Primū q do. in presenti. q. non loquitur de Responsiones ad difficultates.
supposito pprie dicto: siue formaliter: prout actu includit negationem duplicis dependentie. s. aptitudinalis et actualis de quo doc. in 3⁰. d. 1. q. 1. et infra. q. 19. quol. siue put includit negationē duplicis cōicabilitatis. s. vt quo et vt qđ p ut doc. loquitur in pmo. d. 2. parte. 2. q. 1. et. d. 25. quia accipiendo sic suppositū: siue p se subsistēs. questio nō habet difficultatē: qꝛ tali subsistēti ex sua formali ratione repugnat simpliciter: non solū posse cōicari vt forma informās. immo simpliciter repugnat posse cōicari: alteri supposito: vt clare patuit in 3⁰. di. 1. q. 1. et clare patebit infra. q. 19. non est ergo conclusio de supposito formaliter sumpto. ¶ Secūdo premitto q doc. in ista conclusione loquitur precise de natura que actu non est suppositū: sed de natura vere supposittabili: siue in se: siue in alio. i. q loquitur de natura singulari nata pmo et per se supposittari. Et dico primo et per se ad differentiam illius que tm nata est supposittari participatiue sicut pars in toto: vt supra patuit. accipiendo ergo illam naturā singularem (ex sua rōne nata pmo et per se supposittari: siue in pprio supposito: siue alieno) vt priorem ratione formalis suppositationis: siue in illo priori in quo non includit negationem duplicis dependentie; querit doct. an sibi repugnet posse esse formam informantem et materiam perficientem.

¶ Tertio pmitto q esse cōicabile: vt quo potest tripliciter

intelligi p nunc. Primo q sit cōicabile alteri non perficiendo: nec inherendo: nec dando aliqđ esse: sed tm in alio sustētari. 2⁰ q sit cōicabile alteri per se informādo et per se perficiendo aliqđ per se informabile et per se perfectibile. 3⁰ q sit cōicabile tm per accidens informando et per accidens perficiendo aliqđ tm per accidens informabile et perfectibile. Cōicabile sumit tripliciter.
Primomodo quelibet natura creata in perfecta specie predicamenti substantie per se et primo existens est vere cōicabilis. Secūdo modo ois forma substantialis est per se cōi

cabilis materie. Tertio modo ois forma accidentalis sive materialis: sive immaterialis est per accidens coicabilis. Ois natura primo modo est vere supposittabilis: et nulla forma secundo modo et tertio modo est per se suppositabilis: quia ois talis nata est esse pars formalis perficiens primo modo natura accepta non est nata esse pars alterius: nec formalis: nec materialis: quia tunc no esset in perfecta specie predicamenti substantie per se: q͠a nulla pars est in p̄dicamento per se sed tm̄ reductive et participative: q͠a per rationem illius cuius est pars: vt potet a doc. in 3°. d. 1. q. vlt. Et hoc primo modo loquitur doc. ¶ Via premissis respondeo ad primam instantiam et concedo q accipit suppositū tm̄ 2° mō put. s. actu non includit negationem duplicis dependentie Et cum instatur contra scdm modum per omnes instātias sequentes: dico q sibi repugnat informari: q͠a tūc esset necessario pars essentialis: modo parti repugnat esse per se in genere substantie et in recta linea predicamentali: sicut ponit compositū substantiale: de quo intendit conclusio. Sed ponere ipsum alteri coicari non informando: nec essentialit perficiendo: sed tm̄ ibi sustentari: vel suppositari non impedit ipsum esse per se in predicamento substantie: quia vt sic dicit totum et naturam perfectaz: nec aliquo modo essentialiter vlterius perfectibilem ¶ Ad secundam instantiaz negatur consequentia: ad probationem cum dr: q materia est magis per se stans: sive subsistens. Dico q subsistēs pōt tri-

Subsistēs sumitur tripliciter.

pliciter accipi: primo pro omni eo qd nec actu: nec aptitudine alteri inheret: nec potest esse pars alteri° essentialis: nec includit aliquam partem proprie essentialem (de accidentali parte non loquor. q͠a suppositum substantie est pars materialis compositi per accidens. puta huius: album est) 2° pro omni eo qd nec aptitudine: nec actu inheret alteri: nec pōt includere essentialiter aliquid qd sit pars eius: cum hoc tn̄ potest esse pars essentialis alterius. 3° pro omni eo qd nec actu: nec aptitudine potest alteri inherere: nec potest eē ps alterius essentialis: essentialiter tm̄ includit. tam partez materialē q̄ formalem primo modo ponit angelus per se subsistens. secundo modo ponit materia per se subsistens: tertio modo ponit compositum substantiale per se subsistens. De primo et tertio modis intelligitur coclusio de per se subsistente. Oporteret ergo probare q materia prima magis per se subsisteret primo vel tertio modo: et sic haberet intētum: sed ille instantie precise probant q est magis subsistēs secundo modo q̄ compositum substantiale: quia nihil essentialiter includit qd alteri inhereat: sicut compositum includit formam substantialem (licet illa proprie non inhereat: quia inherere est accidentaliter et non per se perficere: sive inherere est tm̄ sm quid pficere illud qd substantialiter in se est perfectum) et hoc modo nulla forma substantialis inheret: vt supra patuit in isto quol. Et ex his patet solutio ad alias instantias que procedunt ad probandum materiā magis subsistere: quia non procedunt de subsistere: nec primo. nec tertio modo: sed tm̄ secundo modo: et hoc non est ad propositum: vt patet. ¶ Ad sextum. qd procedit de angelo concedo q essentia diuina est magis subsistēs et p se stans: licet no incoicabiliter q̄ quecunqz natura creata. Sz postea neg̅ q ipsa sit quasi pars alterius: nec quasi formalis: nec quasi materialis: cū in diuinis nō sit pars: nec quasi pars: vt pbat doc. in primo. di. 5. q. 2. sed tm̄ est coicabilis trib° suppositis: nec tn̄ vt ps: nec quasi pars. De hoc vide plure in primo

Sexta difficultas.

di. 5. q. 2. di. 26. ¶ Ad vltimum negatur minor quia nullo mō repugnat p se existēti i genere substātie posse coicari in vnitate suppositi: vt supra patuit: repugnat tn̄ posse eē ptē ¶ Secūdo principalit instat cōtra hoc dictū. s. q essentia principii p̄ncipalioris est indepēdēs respectu p̄ncipiati: et respectu principii minus principalis. et sm hanc principalitatem dicitur magis ens: et non sm perfectionem. Contra. primo: quia forma materialis que ponitur pricipalius principiuz necessario dependet a composito: ergo respectu compositi est magis dependens q̄ econtra. Antecedens patet in sequenti questi. vbi dicit q forme materiales sunt inseparabiles a composito in essendo: immo tm̄ corrumpuntur per accidens: quia per corruptionem totius compositi. ¶ Secundo instatur: quia forma vt in composito participat nobilius esse q̄ extra compositum habeat et perfectius esse participat a composito q̄ compositum a forma: patet. quia esse compositi est perfectius esse forme. ergo forma magis dependet a cōposito q̄ ecōtra. ¶ Tertio instat q nō sit indepēdēs respectu principii min° p̄ncipalis qd est materia: q͠a forma materialis necessario īheret materie et nō ecōtra: vt patet. ergo ipsa depēdet i esse a materia: vt pz. ¶ Quarto instatur: qz forma materialis nullo modo causat: nisi prius inhereat materie. p hoc. n. compositum est: qz forma est in materia. vt pz p̄nti. q. ergo tunc sequitur q ipsa dependeat a materia et p ons non videtur verum dicere q sit independens respectu principii minus principalis. immo magis ecōtra. ¶ Quinto instatur: qz terminans dependentiam alterius est independens indepēdētia oppositā depēdētie quā terminat. Hec est ppositio doc. in 3. di. 1. q. 1. Sed materia prima terminat dependentiam forme materialis. pz: quia terminat eius inherentiam. ergo materia prima erit independens independentia opposita dependentie forme. ergo formaliter non est independens respectu materie. ¶ Sexto instatur: illud est simplicit magis independens: qd pt p se stare q̄ illud qd tm̄ habet esse in alio: sed materia prima pt per se stare: immo non pt in alio esse: vt paz a doc in 2. di. 12. q. 2. forma aūt non pt per se stare. Et posito q possit per se stare: tn̄ convenit sibi posse ad materiam dependere et ipsaz informare: vt pz: sed hoc simpliciter repugnat materie: q̄ licet possit esse pars alterius. s. compositi naturalis tm̄ simpliciter repugnat q possit esse in alio: vt forma ponit in materia. ¶ Septimo instatur: qz materia prima p̄supponitur oi generationi: cum sit simpliciter ingenerabilis et incorruptibilis: vt pz primo de generatione. Forma autē non p̄supponitur: immo forma p generationē recipit esse in materia: vt pz. ergo sequitur q materia erit simpliciter magis independens q̄ forma. Si sic sequitur q erit magis ēs: (accipiendo magis scdum principalitatem) q̄ forma: qz et magis independens. ¶ Rūdeo ad istas instantias p̄mittē do aliqua. Primo q aliud est loq: aliquid ab alio depēdere

Responsio ad rōnes factas i secūda difficultate.

in esse loquendo de esse pprio: sic q sit simpliciter impossibile ipsum habere aliqd esse sine ipso: et aliud est loqui de ipso qd hz suum esse pprium: licet postea ab alio posset depēdere quo ad aliqd esse sibi adventitiū: primo modo cōpositum simpliciter dependet a forma: qz est simpliciter īpossibile ipsm posse habere aliqd esse sine forma et ēt sine materia. et licet ab vtroqz habeat esse: tm̄ magis dependet in esse a forma q̄ a materia: cuz pfectius esse habeat a forma q̄ a materia. vt patet scdo modo forma dr dependere a cōposito. et sic tm̄ participative: et ex h̄ sequitur: q cōpositū simpliciter dependeat a forma: qz quo ad esse eius simpliciter:

Aliquid depēdere dupliciter.

forma vero dependet tm̄ scdm quid: qz nō quo ad esse eius pprium. sz tm̄ adventitium. Et similiter dico de materia: q compositū simpliciter dependet in esse a materia: qz ē impossibile habere eē sine materia. materia vero tm̄ depēdet a composito scdm quid: qz quo ad eē eius adventitium: qz tm̄ forma est magis ens et pfectius ens q̄ materia. ideo formam in principalitate causandi compositum precedit materiam. Secundo p̄mitto: q materia et forma pñt adinvicem dupliciter comparari: primo in rōne causandi compositum scdo vt forma perficit materiam. scdo modo concedit simpliciter q forma aliquo modo dependet a materia: qz vt sic aliquo modo inheret. Et similiter materia dr dependere a forma: qz materia perficitur a forma. Modo pfectibile vt perfectibile dependet a forma perficiente. Et forte isto secundo modo magis materia dependet a forma q̄ forma a materia: sed parū de hoc curo: cum non sit multum ad propositum principale. Primo modo dico q in causando compositum: nec materia dependet a forma: nec econtra: quia nec materia accipit causalitatem a forma: nec forma a materia: sed vtraqz causat scdm ppriam entitatem et causalitatem: vt patet a doc. in 2. et in 3. Tertio premitto: q loquendo de causa intrinsecis: illud qd ē i se formaliter magis ens et pfectius ens: magis dr causare. vt patet. et qz forma substantialis est simpliciter magis ens et pfectius ens q̄ materia: sequit q magis et perfectius causat compositū q̄ materia: et qz compositū in suo esse pprio magis depēdet a forma q̄ a materia: sequitur q forma erit magis independens respectu ipsius principiati: et dr ēt respectu materie indepēdens non absolute: sed tm̄ in causando. Via premissis patz solutio ad oēs instantias. ¶ Tertio principaliter dubitat

Tertia dubitatio.

de hoc. s. q pars integralis homogenea totius vt separata habet esse cē eqz pfectuz cum illo esse quod pt participare.

¶ Quarto videtur multū dubium. s. quod p se operatur est

Quarta.

per se subsistens: q hoc est verum de primo operante quod sic s. operatur: q non est vlterius alicui ratio operandi illa operatione. ¶ Quinto dubitatur de illa ratione quam facit

Quinta.

in primo articulo. s. cuilibet actui simpliciter per rōnez ppā: vel convenit aptitudo ad per se informandum: vel repugnat informare. De essentia non est dare primū. ¶ Sexto

Sexta.

et vltimo dubitatur de illa responsione ad principale argumentum que non videtur evacuare rationem: quia oporteret probare q prius non sit necessaria ratio cōvenientie.

Sed de his difficultatibus pro nunc non curo aliter insistere: sed subtiliores et me in via doctoris acutiores inueniant media ad propositas difficultates.

Questio Decima.

Circa questionē decimā querit doc. An deus possit species in eucharistia conuertere in aliquid preexistēs. ¶ Questio ista nō querit generaliter de possibilitate totius conuersionis vnius in aliud: sed specialiter de conuersione inter tales terminos: de quibus est specialis et propria difficultas. Ad cuius solutionem propriam videndum est primo. si in istis terminis de quibus queritur sit aliqua specialis ratio impossibilitatis ad totalem cōuersionem. Et hic videndum est primo ex parte illius termini a quo qui dicitur quantitas separata. ¶ Secundo ex parte termini ad quem qui intelligitur per hoc qd est aliquid preexistens Tertio ex parte conuersionis: qualis. s. est ista conuersio. puta. si illa sm q tangit argumentū sit annihilatio.

Dearticulatio.
Expō no.

¶ Pro maiori intelligentia huius questionis premitto aliqua de isto termino. conuersio. Nam aliquid cōuerti in aliud potest multipliciter intelligi. Primo q. a. conuertatur in. b. ita q remaneat ratio formalis. a. et dicatur vere conuerti in. b. et talis conuersio est impossibilis: quia tunc sequeretur q a. esset formaliter. b. Secundo q. a. terminatur in. b. Sic q totaliter annihiletur et in eodem instāti quo. a. annihilatur: immediate succedat. b. non preexistēs: sed q in eodem instāti mutatur in. b. et hoc modo deus annihilando vnum angelum: et in eodem instanti creando alium diceretur vnum angelum conuertere in aliū scilicet per annihilationem vnius: et p creationem alterius immediate succedentia: et talis cōuersio est possibilis. quia sicut deus potest annihilare lapidē in instanti. c. ita in eodem instanti potest creare angelum. et tunc diceretur lapidem conuerti in angelum. Tertio potest intelligi. a. conuerti in. b. nō sm totum: nec categorematice nec syncategorematice: sed precise sm vnam partem: ita q conuertatur in totum non acceptum categorematice: nec syncategorematice: sed precise acceptum sm vnam partē: ita q talis pars in quam fit conuersio non sit preexistens: et hoc modo terra conuertitur in aquā: ita q in eodem instanti quo forma substantialis terre (loquēdo de forma partis) desinit esse: forma substantialis aque (loquendo de forma partis) incipit esse in eadem materia in qua erat forma terre: et talis conuersio est possibilis etiam per agēs naturale: vt patet. ¶ Sed an forma terre possit cōuerti i formā aque preexistentem: ita q in eodem instanti quo forma partis terre desinit esse. succedat in eadem materia terre forma aque preexistens? ¶ Dico q talis conuersio non est possibilis p agens naturale: sed bene per agens supernaturale: qa est impossibile agens naturale separare formam ab vna materia et inducere eandem formā in alia materia. Quarto potest intelligi a. sm totum categorematice acceptum: conuerti in. b. sm totum categorematice acceptum et hoc in. b. non preexistens: et hoc modo terra dicitur conuerti inaquam: ita q in eodem instanti quo forma totius terre desinit esse: immediate succedit forma totius aque: ita q in eodem instāti quo agens corrumpit terram sm esse totius: siue sm formam totius: in eodem instanti generet aquam sm esse totius. quod tunc fit quando corrumpit formam partis terre: et inducit formam partis aque in eadem materia terre quia sic aqua sm esse totius dicitur generari: ex hoc q forma partis aque inducitur in materia terre per agēs: vt patet a doc. in. 4. di. 1. q. 1. ita terra sm esse totius dicitur desinere esse: ex hoc q separatur forma partis terre a materia terre: et hec conuersio est possibilis per agens naturale. Sz an hoc modo accipiendo totum possit totum conuerti in totum preexistens ita q in eodem instanti quo terra sm esse totius desinit esse per aliquod agens: succedat in eodem loco diffinitiuo esse totius aque preexistens? Dico q hoc est possibile per agēs supernaturale. vt infra patebit: sed nō per agens naturale: quia agens naturale non potest aliqd corrumpere nisi generando aliud. non enim posset conuertere terram in aquam: nisi corrumpendo terram et nouam aquam generando. Quinto potest intelligi a. conuerti in b. sm esse totius: et hoc syncategorematice. scilicet sm totū et sm omnes partes totius: et hoc modo si lapis desineret esse sm omnem partem sui: et in eodem instanti sibi succederet in eodem loco. puta lignum: ita q lignum nec sm totum nec sm aliquam partem sui preexisteret: sed sm omnes partem sui de nouo inciperet esse: et hoc modo diceretur totum syncategorematice conuerti in totum syncategorematice

Aliquid in aliō cōuerti pot multipliciter intelligi.

Parua difficultas et bona.

et talis conuersio esset tm possibilis per agens supernaturale: vt infra patebit: nullo enim modo esset possibilis per agens naturale. quia agens naturale: siue corrumpendo. siue generando necessario presupponit aliquid preexistens scilicet materiam. Deus autem posset in instanti. a. annihilare lapidem secundum omnem sui partē et in eodem instāti posset creare lignum secundum omnem sui partem in eodem precise loco in quo erat lapis. ¶ Sed an possit totum syncategorematice conuerti in aliud totum syncategorematice preexistens: ita q lapis totaliter desinat esse: et in eodem instanti quo desinat esse fiat lignum preexistēs in eodem loco diffinitiue in q erat substantia lapidis? ¶ Dico q hoc est bene possibile per diuinaz potentiam: sed nō p agens naturale: vt infra patebit. Sexto pt intelligi. a. cōuerti in. b. intelligendo per. a. quantitatem molis que pcise fit in loco palmali et intelligendo p. b. corpus quantū. puta lapidem. an talis quantitas possit conuerti in lapidem: ita q in eodem instanti quo talis qntitas desinat esse: succedat lapis in eodem precise loco in quo erat talis quantitas loqn- do de lapide preexistente: et sic diceretur quantitatem cōuerti in lapidem preexistentem. Est ergo in pposito specialis difficultas de quantitate separata in eucharistia. An. s. posset conuerti in corpus christi preexistens: ita q illa quantū ad suum esse siue categorematice: siue syncategorematice desinat esse: et in eodem instanti quo desinit esse: corpus christi per diuinam potentiam possit succedere in eodem pcise loco in quo erat talis quantitas: et sic debet intelligi titulus questionis. Et ista questio est specialis et alia ab illa que est posita in quarto. dist. 10. vbi queritur. An panis possit conuerti in corpus christi. ¶ His premissis declaro primum articulum vbi dicit doc. q non est aliqua specialis ratio impossibilitatis in quantitate separata: quin ipsa possit eque conuerti in quodcunq sicut posset alium creatum vbi ponitur conuersio totalis esse possibilis. Et sic primo modo exponit q totum pōt capi dupliciter. s. categorematice pro toto resultante ex partibus: et syncategorematice scilicet pro ipso toto et pro qualibet eius parte. Primo modo in generatiōe substantie est cōuersio totius in totum scōm phm primo de generatione. tex. com. 10. est inquit igitur generatio simplex et corruptio non congregatio et separatio: sz qn transmutatur hoc in hoc totum. Et ibi Commen. generatio simpliciter est transmutatio rei scdum totum ex hoc in hoc: vt hec aqua in hunc aerem. Hoc idem patet. tex. com. 23. corrumpitur ergo totum categorematice: et in eodem instanti generatur aliud totum categorematice quod succedit ipsi corrupto et addit q totum substantiale corrumpitur per se et generatur per se: qz tale totuz est vnum ens per se distinctum a partibus. Et hoc dicit ad differentiam totius p accidens: siue geniti: siue corrupti per accns: qz tale genitum non est per se vnum scōm phm. 7. meta. tex. com. 32. Non enim fit. quale. sed quale lignum: nec quantū: sed quātum lignū. Vult dicere q quale nō est aliqd totum distictū a subiecto et accidente: qz totum per accns nihil aliud est nisi partes vnite: quicquid commen. ibi dicat. Nam Com. ibi vult q qualitas non generetur per se: sed generatur corpus hns qualitatē aliquam. Et sitr forma generabilis non generatur p se: et quo ad hoc bene dicit quia forma ptis proprie non dr generari per se: vt patet in scdo. dist. 17. Si vero Commen. sic intendit q in composito naturali nō sit aliq tertia entitas absoluta. q per se primo generetur distincta a partibus: vt ipse tenet primo physico. com. 17. in hoc Cōmen. est negandus. Videtur ergo dicendum q scōm phm: nec quale: nec quantum est vnum ens p se qd generet: sed bene substantia composita est vnum ens p se distinctum a suis partibus. Et loquendo de toto categorematice: siue per se: siue per accidens non est pntis speculationis: qz per agens naturale tale totum: siue per se: siue per accidens pt conuerti in totum. Sed est specialis difficultas de toto syncategorematice. An tale totum p diuinam potentiaz possit conuerti in quodcunq totum. Et quia in quarto. di. 10. q. 2. probauit doc. generaliter de quolibet ente. vz quo quodlibet ens per diuinam potentiam possit conuerti in quolibet: hic vero specialiter probat de quantitate separata qualiter ipsa p diuinā potentiam pt conuerti in quodlibet ens. et hic loquitur de conuersione non alicuius in preexistens: qz hoc pertinet ad secundum articulum: sed de conuersiōe totius quod totaliter desinit esse in aliquid quod de nouo inceperit esse: vt supra patuit. probat ergo quomodo quantitas pt conuerti in quodlibet per diuinam potentiam: et probatio stat in hoc. Illud agens eque pt quemcunq formam in quemcunq totaliter conuertere qd in virtute sua actiua

Expositio primi articuli.

habet vtrunq₃ terminum eque totaliter. quantum ad esse il lius termini ⁊ non esse. ⁊ etiã q̃libet necessario cõcomitãs vtrunq₃ terminũ in essendo. Sed deus habet quecũq₃ duo creata isto modo eque in potestate sua: siue in potentia acti ua. Maior sic probatur: quia agẽs q̃d eque habet in virtute sua actiua vtrũq₃ terminũ conuersionis quantum ad aliqd partiale in eo eque poni vnum in alterũ conuertere conuer sione partiali. sicut enim generans q̃d habet in virtute sua actiua formam huius corrupti ⁊ formam huius geniti põt istud in illud conuertere cõuersione partiali que est ſm for mam. Sic illud agens quod eque habet in virtute sua for mam huius corrupti ⁊ formã huius geniti eque potest par tialiter conuertere illud corrũpẽdo vel generãdo: ergo pari ratione agens: q̃d ẽ que habet in virtute sua actiua vtrũq₃ terminũ istum: ⁊ vtrunq₃ illum: ⁊ hoc quantum ad quodli bet vtriusq₃: ⁊ quãtũ ad quodlibet necessario concomitans vtrunq₃ in essendo: eque potest vtrobiq₃ istum terminu₃ cõ uertere in illum cõuersione totali: tale autẽ agens est deus

¶ Secundo modo sic. eodem modo põt conuerti aliquid in aliud. quomodo illud potest succedere isti. patet ista: q̃a eo modo quo. b. potest succedere ipsi. a. eodẽ modo. a. potest cõ uerti in. b. potest autem. b. succedere ipsi. a. vel omnibus me dijs premissis in exponẽdo titulum questionis: vel aliquib⁹ illorum modorum cum eisdem medijs. si. a. potest conuerti in. b. Sed in proposito virtute diuina potest quodcũq₃ crea tum ſm se totum ⁊ quodlibet eius succedere alteri creato. ergo q̃cunq₃ creatum ſcd̃m se totum ⁊ quodlibet eius põt conuerti in quodlibet creatum. patet minor: q̃a ex quo deus habet omne creatum in potestate sua quantu₃ ad esse ⁊ nõ esse ipsius. Sequitur ꝙ potest facere illud ſcd̃m se totũ suc cedere alteri creato: sic intelligendo ꝙ in eodẽ instanti quo vnum creatum desinit esse virtute diuina: aliud creatum in cipit esse. ⁊ per consequens succedere illi creato desinẽti eẽ. Et sic patet quomodo virtute diuina quodlibet ens ſcd̃m se totu₃: ⁊ quodlibet eius potest conuerti in quodlibet ens sal tem disiunctiue: sic intelligendo ꝙ accipiendo hoc ẽs. puta lapidem: potest lapis virtute diuina cõuerti in hominem: in angelum: in celum: in qualitatem: ⁊ in huiusmodi. patet: q̃a deus potest annihilare lapidem: ⁊ in eodem instanti creare angelum vel celum: vel qualitatem. Et sic facere angelum succedere lapidi annihilato: ⁊ sic lapis dicit̃ cõuerti in an gelum ¶ Ibi. Contra illud obijcitur. Hic Doctor contra hanc conclusionem. scilic₃ quodlibet ens ſcd̃m se totum syn categorematice põt conuerti in quodlibet istat tribus me dijs. Primo: q̃a tunc deus posset conuertere substantiã cor poreã in spiritu₃. patet: quia tam spirit⁹ q̃₃ corpus quo ad totum eius esse ⁊ non esse sunt in potestate diuina: ⁊ per cõ sequens potest annihilare corpus: ⁊ in eodẽ instanti creare spiritum succedentem corpori annihilato: ⁊ per consequens posset corpus conuerti in spiritum quod est contra Aug. et Boeti. vt Aug. super gene. 17. Corpus inquit aliquod con uerti in animam fieriq₃ naturam incorpoream: nec quẽcũq₃ sensisse scio: nec fides habet. Et boetius libro de duab⁹ na turis ⁊ vna persona christi: Nec inquit corporea substãtia in incorpoream mutari posset: nec incorporee in se inuicem ꝑ ꝓprias formas mutant: sole enim in se mutari possunt que ha bent vnius nature subiectum cõmune. Hec ille. ¶ Respõ det Doc. primo exponendo literam Aug. dicens ꝙ intẽtio Augu. ibi est probare ꝙ anima in prima productione nõ sit producta de aliquo corpore: sicut ipse procedit: ⁊ primo ꝑ viam diuisionis de singulis corporibus: ⁊ tandem summa tim de omni corpore per illud quod allegatum est. Corpus conuertitur in animam ⁊c̃. Productio autem primaria non habet opus miraculosum: sed talis est qualis competit re bus productis. Non vult ergo negare quin deus posset cõ uertere corp⁹ in animã: sed vult dicere ꝙ hoc in prima rerũ productione non sit factum: vel non potuit fieri ſcd̃m modũ illius productionis: quia illa non erat miraculosa: sed cor respondens naturis rerum productarum. hoc est de inten tione Augu. ibidem. Nota pro intelligentia huius litere: ꝙ quando dicit: ꝙ in prima rerum productione nõ est opus mi raculosum: debet sic intelligi ꝙ quamuis prima productio rei. puta anime sit immediate a solo deo: non tamen ꝓprie dicitur opus miraculosum: quia illud opus q̃d communiter recipit primum esse rei non dicitur miraculosum: vt etiam patet de anima intellectiua: que quãuis imediate sit a solo deo: non tamen dicit̃ miraculose creari. Sed illud ꝓprie di citur esse miraculosum: quod presupponit esse rei in quo im mediate recipiat̃: quod tamẽ a nulla natura creata: nec me diate: nec imediate potest eẽ. Et hoc mõ charitas ⁊ alij ha bit⁹ infusi dicuntur proprie opera miraculosa: q̃a nec a na tura habente illos: nec ab aliqua causa secunda ponunt̃ in esse tali nature. Dicit ergo doc. ꝙ ꝓductio primaria non h₃ opus miraculosum: sed est talis qualis competit rebus ꝓ ductis. Secundo nota ꝙ cum dicit: ꝙ aĩa in prima ꝓductio ne non est ꝓducta de aliquo corpe: ly de aliquo corpe non notat causam materialem intrinsecam. sicut dicim⁹ ꝙ sub stantia fit de substantia: sed magis notat oppositum: sicut dicimus ꝙ ignis fit ex ligno tanq₃ ex opposito: ⁊ quõ hoc: ex posui super primo doc. di. 2. parte secunda. q. vlti. Sic in ꝓ posito ꝙ aĩa non fit de aliquo corpe tanq₃ ex opposito. pu ta ꝙ immediate succedat corpi corrumpendo: sicut dicim⁹: ꝙ ignis fit de ligno tanq₃ ex opposito: q₂ in eodem instanti quo lignum consumitur generatur ignis: q₂ in eodem instã ti quo forma ligni desinit esse in materia ligni: forma ignis incipit ibi esse. Si ergo aĩa fieret de aliquo corpe tanq₃ ex opposito. tunc in illo instanti quo anĩa crearetur in aliqua materia: forma corpis desineret esse. quod tñ est falsum: q₂ ipsa aĩa presupponit formam corpis organizati. Nõ posset ergo aĩa immediate succedere alicui corpori ſcd̃m totũ suũ esse: nisi illud corpus totaliter desineret esse: ⁊ per ꝯñs pro ductio prima ipsius anĩe esset simpliciter miraculosa. Non vult ergo negare Aug. q₂ deus posset conuertere corpus in aĩam. sc₃ annihilando tale corpus: ⁊ in eode₃ instanti creã do aĩam: sed vult dicere: ꝙ h̃ in prima rerum ꝓductione nõ sit factum. patet: q₂ in eodem instanti quo aĩa Ade fuit cre ata de qua loquitur ibi specialiter Aug. non fuit creata de aliquo corpe. sic ꝙ in eodem instanti quo fuit creata. aliq̃d corpus fuit annihilatum. cui immediate succederet: ⁊ hoc q̃ ad intellectum Augu. ¶ Ibi. Si arguatur ex verbis Aug. q₂ dicit omne corpus posse mutari in omne corpus: sed non in aĩam. cum ergo primum non sit possibile nisi per potẽtiã diuinam sequitur ꝙ secundum non erit possibile per diuinã potentiam. ¶ Respondet doc. ꝙ si aliquid est impossibile vbi concurrunt multe rõnes impossibilitatis quodcũq₃ aliud vbi desunt aliqua istarum rationum comparatum ad istud potest dici possibile non absolute: sed respectu huius: verbi gratia. Si lapidem est impossibile videre: ⁊ aĩal excecatu₃ est impossibile videre: ⁊ catulum añ nonũ diem impossibile est videre. In istis semper posterius est possibile respectu prioris: q₂ non remaneret ratio illa q̃ est ꝓcipua respectu im possibilitat' in priori. ¶ Patet discurrendo per rõnes im possibilitatis. in istis exemplis ad ꝓpositum: vt ignem con uerti in celum multas habet rationes impossibilitatis. pu ta. q₂ non habet ista corpa principia transmutandi se inui cem: cuiusmodi sunt qualitates actiue ⁊ passiue formaliter vel virtualiter opposite: non etiam hñt subiectu₃ receptiuũ transmutationis adinuicem: non ꝓpter istas rationes so las: est impossibile corpus conuerti in aĩam: sed etiã ꝓpter aliam rationem repugnat. que scilicet est ꝙ vnum est exten sum ⁊ aliud non: ⁊ sic non conueniunt in aliquo: quod natũ est mutare cõe in transmutatione vnius corporalis in aliud q₂ corporale non transmutatur in aliud nisi ꝑ alteratione₃ que recipitur in corporali ⁊ modo extenso: ⁊ ita nec produ ctum ꝓducitur nisi vt extensum ⁊ habens modũ extensi.

¶ Nota tñ cum dicit in littera ista: ꝙ ideo ignis non põt con uerti in celum: nec econtra: q₂ celum non habet principia transmutandi. scilicet qualitates actiuas vel passiuas. Hoc debet sane intelligi: q₂ ſcd̃m doc. principium transmutandi substantiam. puta principiũ corrumpendi: vel generãdi sub stantiam non est aliqua qualitas actiua: sed tantũ substan tia vt subtiliter ꝓbat doc. in quarto. di 13. ⁊ hoc modo celũ habet principiũ transmutandi. patet: q₂ sol ſcd̃m substãtiã suam causat aliam ⁊ aliam formã substantialẽ non tantum numero differentẽ: sed etiam specie ſcd̃m ꝙ approximatur alij ⁊ alij materie. sed qualitates actiue ⁊ passiue sunt prin cipium transmutandi quo ad dispositiones preuias gene rationi ⁊ corruptioni. nam caliditas in igne est principium disponendi lignũ frigidũ: ita ꝙ corrumpit frigiditate₃ in li gno: ⁊ inducit caliditatẽ ⁊ tandẽ forma ligni corrumpitur ⁊ inducitur in materia ligni forma substantialis ignis: et sic frigiditas in ligno dicitur qualitas passiua: ꝓ quanto lignũ frigidum patitur a calido ⁊ vincitur ab eo. Si vero calidu₃ vincatur a frigido: tunc calidũ haberet rationẽ passiui ⁊ fri gidum rationẽ actiui. Vult ergo doc. ꝙ illa que sunt adinui cem transmutabilia via naturali: non tantũ habeant princi pia actiua ⁊ passiua. scilicet principiũ actiuũ generãdi sub stantiam ⁊ passiuũ quo substantia nata est corrumpi. Si cut ignis habet principiũ generandi formã substantialem ignis in materiã ligni. ⁊ lignũ habet principiũ passiuũ ſcd̃z ꝙ forma ligni nata est corrumpi. sed etiã requiritur ꝙ talia transmutabilia adinuicem, scilicet secundum cor esse sub

stantiale: q sint transmutabilia adinuicem sʒ qualitates actiuas et passiuas que sunt dispositiones forme: quia nullum agens naturale immediate agit in passum nisi prius disponendo ipsum secundum qualitates actiuas quibus ipsum disponit: nec aliquod passum potest immediate transmutari secundum formam substantialem ab aliquo agente naturali. nisi prius disponatur & recipiat qualitates conuenientes forme generande: licet ergo celum habeat materiam eiusdem rationis cum materia istorum inferiorum: vt patet a doc. in secundo di. 14. & per consequens quantum est de se posset passiue transmutari quia tamen nullam qualitatem actiuam vel passiuam habet. ideo nullo modo potest transmutari ab agente naturali: potest tamen actiue transmutare materiam istorum inferiorum ab vna forma ad aliam formam. quia & si non habeat qualitates actiuas formaliter: habet tamen virtualiter: & hoc sufficit & si esset transmutabile passiue ab agente naturali: esset tamen susceptiuum qualitatum corporalium. ¶ Nota secundo q

Notabilis declaratio qualitatum actiuarum & passiuarum

dicit de qualitatibus actiuis & passiuis formaliter vel virtualiter. Qualitates actiue & passiue formaliter sunt ille que mutuo formaliter se expellunt: sicut caliditas et frigiditas. Et nota q caliditas in igne dicitur qualitas actiua pro quanto est ratio formalis causandi caliditatem in ligno frigido: ita q caliditas formaliter causata opponitur frigiditati ligni et ipsam expellit tamen formaliter et non actiue. Et hoc modo caliditas in igne posset dici virtualiter opponi frigiditati ligni: quia est ratio producendi in ligno caliditatem que formaliter opponitur illi frigiditati: quia aliquid opponi virtualiter alteri est habere in virtute sua effectum qui formaliter opponitur illi alteri: vt supra patuit in primo dist. 2. parte. 1. q. 1. & in quarto dist. 49. q. 12. Hoc idem dico de frigiditate. puta in terra si esset fortior caliditate. puta aeris: tamen frigiditas in ligno & caliditas in igne dicuntur esse qualitates opposite formaliter. quia vna ex sua ratione nata est opponi formaliter alteri & econtra: & sic possunt dici qualitates opposite formaliter. scilicet formaliter & virtualiter modo prius exposito Sed caliditas in igne tantum opponitur virtualiter humiditati ligni: si tamen illa caliditas sit ratio formalis producendi siccitatem formaliter oppositam humiditati: quia videtur contineret virtualiter effectum formaliter oppositum humiditati. Nota etiam cum dicit q celum & ignis non habet obiectum receptiuum transmutationis adinuicem Si intelligit q celum non habet materiam receptiuam forme ignis quantum est ex parte illius materie. Hoc non videtur: quia materia celi est eiusdem rationis cum materia ignis: vt supra dixi. Si vero intelligit q materia celi non potest transmutari ab igne: quia ignis non posset abiicere formam celi a tali materia: hoc verum est: quia ex quo forma celi a solo deo est immediate creata: ab ipso etiam solo potest immediate corrumpi: vt patet a doc. in secundo dist. 14. Ex his patet quomodo corpus non potest conuerti in animam. Tum quia anima non est nata pati ab aliquo corpore secundum aliquas qualitates passiuas corporales tamen (sed bene nata est pati secundum qualitates spirituales & recipi a corpore saltem vt causa partiali speciem intelligibilem & actum intelligendi: vt patet a doct. in primo dist. 3. q. 7. Immo & Angelus natus est sic pati de quo minus videtur: vt patet a doc. in secundo di. 3. q. 10. & dist. 9. & in quarto dist. 45.) vt patet. Tum etiam quia anima non habet aliquam materiam et non propter istas duas rationes corpus non potest conuerti in animam nec econtra: quia omne agens naturale agit tantum in corpus: & per consequens agit in extensum: anima autem est omnino inextensibilis. ¶ Ibi. Ad aliam auctoritatem que est Boe. Doctor. soluendo auctoritatem Boetii dicit q loquitur tamen de conuersione eorum adinuicem que habent materiam communem: & sic ignis virtute naturali dicitur conuerti in aerem pro quanto forma ignis desinit esse: et forma aeris immediate inducitur in materia ignis: que forma aeris immediate succedit forme ignis. Similiter aer dicitur conuerti in ignem pro quanto forma aeris desinit esse: et in materia illius in eodem instanti quo forma aeris desinit esse inducitur forma ignis. Talia ergo habentia materiam communem sunt virtute naturali adinuicem conuertibilia: loquendo semper de conuersione totius in totum: accipiendo totum tantum categorematice: et non syncategorematice. Si totus ignis syncategorematice conuerteretur in aerem. sic q etiam materia ignis desineret esse. tunc ignis & aer non dicerentur communicari in materia communi. tunc enim ignis & aer communicant in materia communi pro quanto materia ignis recipit formam aeris: & materia aeris recipit formam ignis. Et addit q etiam non omnia que habent materiam communem sunt adinuicem conuertibilia loquendo de conuersione immediata que tantum fit per vnam transmutationem & hoc virtute agentis naturalis. patet. quia licet es & lignum habeant materiam communem: non tamen ab agente naturali: potest es immediate conuerti in lignum: ita q in eodem instanti quo forma eris desinit esse: immediate inducatur ab agente naturali forma ligni in materia eris. licet forte possit conuerti mediate. scilicet per multas transmutationes. puta. quia es primo transmutetur in terram: & terra in lignum &c. Et nota q illa sunt adinuicem immediate conuertibilia ab agente naturali que habent qualitates actiuas & passiuas. Sicut ignis immediate potest conuerti in aerem: quia ignis est calidus et siccus aer vero calidus & humidus. ¶ Ibi. Si obiicias: q sic. Intelligendo dicta sua non potest haberi conclusio quam intendit probare scilicet q humanitas non possit conuerti in deitatem quia secundum predicta ex premissis suis non poterit predicta conclusio concludi. nisi de conuersione immediata que posset fieri virtute nature. scilicet q ex quo natura humana et deitas non communicant in materia communi: nec habent qualitates actiuas & passiuas. Ideo humanitas non potest immediate conuerti in deitatem: sed de tali conuersione non fuit contradictio inter ipsum & Eutichen. & sic Boetius per hoc non probat q intendit probare contra Eutichen. scilicet q humanitas non potest conuerti in deitatem: quia apud Eutichen non sequeretur humanitas: quia non communicat cum deitate in materia communi: nec in qualitatibus actiuis & passiuis ergo non potest conuerti in deitatem: quia nec hoc modo corpus communicat cum anima. & tamen corpus virtute diuina potest immediate conuerti in animam: vt supra patuit. ¶ Respondet specialiter doc. q ratio Boetii in premissis suis non plus concludit quam quod dictum est supra. scilicet q natura humana non potest conuerti in deitatem tali conuersione que requirit subiectum commune: et principia agendi & patiendi mutuo in conuersis. Si tamen ex dictis Boetii volumus concludere esse simpliciter impossibile humanitatem posse conuerti in deitatem etiam per diuinam potentiam poterit concludi per argumentum a maiori: & hoc presupponendo aliqua. Primo q diuinitas non minus excedit actiuam potentiam etiam increatam in ratione termini. scilicet producibilis quam vnum ens naturale excedit quamcunque potentiam naturalem comparatam ad aliud ens naturale. puta comparando es ad lignum sic q vtrumque comparetur ad potentiam actiuam naturalem: ita q deitas non minus excedit potentiam actiuam increatam in ratione producibilis: comparando illam ad aliud ens. puta ad humanitatem quam es in ratione causabilis excedat totam potentiam actiuam creatam: vt comparatur ad aliud ens. puta ad lignum. Sequitur ergo. si tota natura creata non potest immediate conuertere lignum in es. scilicet corrumpendo lignum & in materia ligni immediate inducere formam eris: que tamen sunt causabilia & corruptibilia virtute creata. & etiam adinuicem conuertibilia: sʒ non immediate: multomagis sequitur q etiam virtute diuina humanitas non potest nec immediate: nec mediate conuerti in deitatem: ita q deitas succedat ipsi humanitati cum sit omnino incausabilis: et omne quod alteri succedit: siue mediate: siue immediate est causabile. Et sic patet intentio Boetii. ¶ Secundo principaliter arguit contra istam rationem quia tunc videtur sequi q deus posset immediate conuertere substantiam in accidens. cum vtrumque subsit virtuti diuine tam quo ad esse quam quo ad non esse. Et sic si substantia conuerteretur in accidens ipsa posset fieri inherens. sicut et accidens. Et similiter posset conuertere absolutum in respectiuum propter causam superius dictam. et ita absolutum posset habere duos terminos. & sic absolutum esset respectiuum. Et patet responsio ex supradictis: quia substantiam conuerti in accidens est substantiam desinere esse et accidens immediate causari succedens ipsi substantie desinenti esse: sed si substantia sic conuerteretur in accidens: ita q substantia sit realiter accidens et non desineret esse formaliter et realiter accidens: tunc substantia esset formaliter inherens: sed casus est impossibilis sicut q homo conuertatur in asinum. sic q maneat homo et sit formaliter et quidditatiue asinus: sed bene homo potest conuerti in asinum. sic q asinus potest immediate succedere homini desinenti esse. per idem patet ad illud de absoluto et respectiuo. potest enim deus conuertere lapidem in similitudinem: quia in eodem instanti quo annihilat lapidem potest immediate creare duo alba inter que oritur similitudo: & sic talis similitudo in eodem instanti quo lapis desineret esse succederet lapidi desinenti esse. ¶ Tertio principaliter instat contra illam rationem: quia q agens in virtute actiua habeat tota-

liter vtrunqȝ terminum non infert nisi ꝙ potest totaliter istũ destruere quod est annihilare et illum totaliter producere quod est creare: ⁊ illud annihilare non est conuertere hoc in illud. ¶ Respondet doct. ꝙ hec ratio non improbat specialiter conuersionem totalem quantitatis in aliquid de nouo sibi succedens. nec in aliquod preexistens: sed si aliquid improbat: improbat generaliter conuersionem totalem. scilicȝ ꝙ aliquod totum syncategorematice non possit conuerti in aliud. Sed hoc in presenti questione supponitur tanꝙ verũ scilicet ꝙ deus potest aliquod totum syncategorematice cõuertere in aliud. puta lapidem in angelum annihilando scilicet ipsum lapidem ⁊ creando angelum succedentem lapidi annihilato. hoc probatur in quarto distinct. 10. Licet ergo generaliter concedatur: ꝙ deus possit conuertere totaliter aliquid in aliud: est tamen specialis difficultas: an possit conuertere ipsum in aliquod sibi succedens: vel in aliquod p̃existens: ⁊ sic ex supradictis patet primus articulus.

De secundo articulo principali. qui est: an sit possibile ꝙ quantitas separata possit conuerti in aliquid preexistens: vt in corpus christi actu preexistens.

Scḋs articulus ꝓncipalis

Hic doc. adducit primam opinionẽ Egidij de Roma in theoro. suis theoro primo q̃ ꝯcordat cũ Doct. quo ad ꝯclusionẽ. videlicȝ ꝙ est possibile quantitatem separatam conuerti in corpus christi preexistens: sed discordat in modo probandi eandem cõclusionem: quem modum Doct. improbat. Adducit ergo primo probationem ipsius Egidij. ⁊ presupponit duo. Primo ꝙ deus non agit per motum: cum sit simpliciter primum agẽs et per consequens potest eandem formam distinctam reducere in eadem materia in qua prius fuit. nam ideo prohibetur eadem forma redire actione alicuius agentis creati: quia agens creatum agit per motum. qui motus cum sit successiuus non potest idem numero redire. Vult ergo ꝙ forma acquisita per motum: si est destructa non potest eadem numero redire. nisi ⁊ idem motus numero per quem prius fuit acquisita possit redire. Sed hoc est impossibile s̃m Egidium. Secundum est: ꝙ deus respicat materiam vt est quid: et vt sic est indistincta. Nã materia vt quid accepta s̃m hanc opinionem consideratur precise vt est omnino indistincta. ⁊ per consequens consideratur vt simpliciter prius omni forma: qua materia distinguitur per aliam et aliam formam: quia per aliam ⁊ aliam formam ponitur alia ⁊ alia materia: ⁊ vltra. materia vt quid accepta est simpliciter indifferens ad omnem formam: ⁊ sic indifferenter potest recipere quamcũqȝ formam. ⁊ per consequens agens recipiens materiam vt quid: potest inducere in eam quamcunqȝ formam. ¶ Istis presuppositis: probat Egidius ꝙ deus potest cõuertere q̃titatem separatam in corpus christi preexistens. Nam ex primo presupposito deus potest formam destructam eandem reducere in suam materiam. Et ex secundo presupposito potest illam formam in quamcunqȝ materiam inducere. Cũ omnem materiam respiciat vt quid. Et pari ratione formã manentẽ in materia proprie potest eandem in quamcunqȝ materiam inducere. Sed ad identitatem forme in numero. Sequitur ꝙ eadem sit materia. ergo deus potest facere. ꝙ quecunqȝ materia fiat hec materia. sicut potest facere ꝙ fiat sub humana forma. potest ergo deus facere ꝙ forma corporis christi ponatur in materia panis: sicut potest facere ꝙ materia panis fiat sub humana forma. Et sic illa materia conuertitur in materiam illius corporis. Et forma in formam: ⁊ totum in totum. Et vis huius rationis in hoc videtur stare compositum. puta. a. conuerti totaliter in compositum. puta. b. est potentiale. a. informari forma ipsi9. b. hoc autem est potentiale. ergo prima probatur. scilicet ꝙ si potentiale. puta materia lapidis informetur forma ligni. tunc tale potentiale fit illud. puta fit forma ligni. patet. quia idẽptitas forme numeralis concludit identitatem materie. ita ꝙ materia vt sub tali forma dicitur precise eadem numero identitate numerali talis forme. Et ita conuertitur. a. in. b. non solum forma in formam. sed materia in materiam. et econtra. scilicet. b. conuertitur in. a. nam si materia lapidis actu fiat sub forma ligni. tunc est eadem numero identitate illius forme: ⁊ sic materia que desinit eẽ sub forma lapidis dicitur conuerti in materiam ligni. pro quanto fit sub forma ligni: et habet precise eandem identitatem numeralem quam et forma ligni habet: et per consequens forma lapidis conuertitur in formam ligni: ⁊ sic totũ in totum. Et sic patet hoc primũ quomodo scilicet compositum idem numero potest cõuerti in aliud compositũ. Probatio secunde: quomodo. s. deus potest conuertere panem in corpus christi: quia materia panis et materia corporis christi considerate vt quid: sunt simpliciter quid indistinctũ. Et sic tam in materia panis q̃ in materia corporis christi potest eadem forma induci ab agente respiciente eandem materiam vt quid: et sic deus potest formam corporis christi inducere in materiam panis: ⁊ sic corpus christi fiet panis: est similiter formam panis potest inducere in materiã corporis christi: ⁊ sic panis fit corpus christi vt cõuertitur in illud. Et similiter dico de quantitate separata: quia de9 potest illam inducere in materiam corporis christi. ¶ Ibi Contra illud. Hic doc. improbat positionem illam ⁊ dicit ꝙ omnes materie. puta materia Francisci. Joannis. Benedicti ⁊ huiusmodi vt quid: vel sunt precise vnum numero: aut sunt eiusdem rationis. puta quia conueniunt in materia communi: sed numero distincte. Si primo modo instat multipliciter: probando ꝙ tales materie vt quid non sunt idem numero. Et primo: quia est contra philosophum duodecimo metaphysice. capitulo secundo. tex. com. 27. qui sic dicit. Eorum que sunt in eadem specie diuersa sunt principia non specie: sed quia singularium aliud materia tua: et species. scilicet forma: ⁊ mouens. scilicet efficiẽs: ⁊ mea materia: ratione autem vniuersali eadem. Et sic patet. quomodo materia Francisci est alia numero a materia Joannis. similiter ⁊ forma Francisci est alia nũero a forma Joãnis. Si dicatur ꝙ illa diuisio materie numeralis est precise per aliam ⁊ aliam formam. Contra hoc sic arguit: quia materia est prior forma: ergo in illo priori alia est materia Frãcisci ⁊ alia est materia Joannis. vt magis ⁊ clarius infra patebit ¶ Secundo subtiliter probat: ꝙ si materia. puta ligni. ⁊ materia puta lapidis ⁊ huiusmodi: vt quid accepte essent idem numero: tunc forma ligni non posset educi: quia eam actu habet. Quod enim educitur de potẽtia alicuius: actu non est: nec potest esse in illo: nec etiaȝ sic forma lapidis posset educi de materia ligni. patet: quia ex quo eadem materia ligni ⁊ eadem materia lapidis sunt eadeȝ numero. sequitur ꝙ materia ligni actu haberet illã supple materiam lapidis. quod est impossibile. ¶ Tertio probat ꝙ etiam si de materia panis educeretur forma corporis christi non propter hoc materia panis fieret materia corporis christi nec per consequens materia panis conuerteretur in materiam corporis christi vt iste Egidius intendit ꝙ scilȝ sic intendit ꝙ ideo materia panis conuerteretur in materiam corporis christi: quia si forma corporis christi educeretur de materia panis. ita ꝙ reciperetur in materia panis: tunc materia panis esset eadem numero cum materia corporis christi: quam identitatem numeralem haberet precise per formam corporis christi inductam in materiam panis. Et propter talem identitatem numeralem dicit materiam panis conuerti in materiam corporis christi. Sed doctor ꝓbat: ꝙ etiam si forma corporis christi educeretur de materia panis: quod non propter hoc modo materia panis esset idem numero cum materia corporis christi. Et ratio doct. stat in hoc: quia ex quo materia panis est prior forma corporis christi: in illo priori habet propriam vnitatem numeralem: et similiter materia corporis christi est prior tam forma corporis christi q̃ forma panis: et in illo priori habet ꝓpriam vnitatem numeralem: ⁊ sic materia panis: ⁊ materia corporis christi vt sunt priores forma: tam corporis christi q̃ panis: sunt numero adinuicem distincta: ergo materia panis per hoc ꝙ recipit formam corporis christi: non fit materia corporis christi: cum nec materia panis: nec materia corporis christi habet suam propriam vnitatem a tali forma: nec similiter si i materia corporis christi induceretur forma panis. non propter hoc materia corporis christi fieret materia panis: quia materia corporis christi ⁊ materia panis nõ habent propriam vnitatem numeralem ab vnitate numerali forme panis: cum materia sit prior forma: ⁊ sic in illo priori sicut habet propriam entitatem numeralem et realem: ⁊ realiter distinctam a forma: vt ꝓbat doct. in secundo distinctione duodecima questione p̃ma. Ita habet propriam vnitatem. Sicut ergo materia non habet propriam entitatem a forma: cum sit posterior: ita nec propriam vnitatem. ꝙ autem materia sit prior forma ꝓbat auctoritate ⁊ ratione. Unde Augustin9. 12. confes. c. 16. Esse vtiqȝ aliquid nõ formatum potest formari aut quod non est non põt. Vult dicere ꝙ esse materie actu non habens formam potest informari tali forma: ⁊ per consequens erit prius forma: quia omne formabile aliqua forma est prius ea. ⁊ quod non habet eẽ non formatũ: siue quod non habȝ esse formabile non potest formari: hoc idem patet li. 13. c. 18. Cum aliud indigẽ sit celi et

terre materies: aliud celi et terre species. i. forma. materia quidem de nihilo omnino supple creata est: mundi autem species de informi materia simul. tamen vtrumque fecisti. hec ille. Ex quo patet q si forma mundi est facta de materia informabili: q materia illa saltem prius natura fuit illa forma. Et secundum illud primo metaphysice. text. com. 17. in antiqua translatione. In fundamento nature non est aliquid distinctum: quod debet intelligi de distinctione que est per formam: vt satis patet in secundo di. 12. q. 1. ¶ Probatur etiam per rationem: quia illa materia. puta materia ligni est eadem sub oppositis formis: quia eadem materia que actu est sub forma ligni manens eadem potest fieri sub forma ignis: prius corrupta forma ligni. Cum ergo materia possit manere sine forma: et forma non possit manere sine materia. sequitur q materia sit prior forma: nunc autem ad variationem posterioris non sequitur variatio prioris. Non ergo si hec forma reciperetur in aliqua materia: sequeretur q illa materia fieret illa. nam ibi non est nisi inductio forme in materiam: que materia prius eam non habuit: materia autem transiens a priuatione alicuius forme ad illam formam: non propter hoc talis materia fit illa materia que prefuit sub forma ad quam transit. ¶ Si intelligatur secundo modo. scilicet q quecunque materia vt quod est eadem: hoc est eiusdem rationis patet q non sequitur: q forma que est in illa materia. puta forma panis que est in materia panis posset eadem numero simul inesse alii materie sed tantummodo vt aliqua forma eiusdem rationis cum ea: puta aliqua forma panis possit inesse alii materie: sed hoc non sufficit ad habendum intentum secundum Egidium: qui ex hoc vult q totum dicatur conuerti in totum. puta. a. in. b. quia cum potentiale. a. sit sub forma. b. tunc materia. a. sit materia b. et per consequens forma. a. sit forma. b. et sic. a. sit. b. etc. ¶ Ibi videmus quantum ad istum articulum. Hic Doct. ponit modum proprium quomodo aliquid potest conuerti in preexistens. et dicit q hoc potest dupliciter intelligi. primo. q potest conuerti in illud quod aliquando fuit; sed nunc non manet. puta. vt lapis possit conuerti in ignem q aliquando fuit: et postea annihilatus est: et hoc modo si lapis debeat conuerti in lignum preexistens: prius tamen annihilatum: oportet q in eodem instanti quo lapis desinit esse creetur idem lignum quod succedat lapidi desinenti esse. Et tunc in hoc est hec sola difficultas: an scilicet idem annihilatum possit redire per diuinam potentiam? Et hec difficultas habet prolixe videri in quarto dist. 43. Secundo modo potest intelligi conuerti in preexistens quod scilicet preexistens prefuit: et nunc in eodem esse manet. Et hoc adhuc potest dupliciter intelligi. Uno modo. q manens simpliciter in esse prehabito: tamen aliqua nouitate superaddita illi esse sit terminus noue conuersionis puta q ibi sit noua presentia illius termini alicui. cui prius non fuit presens. puta q panis conuertatur in corpus christi actu preexistens: sic q corpus christi succedens pani annihilato non acquirat nouum esse substantiale: cum prius habeat illud: sed tamen nouam presentiam: puta q pane desinente fiat presens quantitati panis: cui quantitati panis prius fuit presens: vel si quantitas panis separata conuertatur in corpus christi: ipsi quantitati desinenti esse corpus christi: fiat presens loco in quo prius erat quantitas illa. puta q fiat presens aeri continenti illam quantitatem. Et sic corpus christi diceretur terminus talis conuersionis per nouam talem presentiam. Et hic modus conuersionis est possibilis: quia corpus christi prius habens esse potest acquirere nouam presentiam quam prius non habuit: vt diffuse pertractatur a doc. in quarto. dist. 10. q. 1. et di. 11. Alio modo q posset conuerti in preexistens: ita q tale preexistens quod ponitur terminus conuersionis: fiat terminus: quia ponitur terminus talis conuersionis nulla facta nouitate in illo. Et quo ad hoc videtur difficile sustinere q aliquid possit conuerti in sic preexistens. De primo ergo intellectu principalis diuisionis: et similiter de secundo intellectu subdiuisionis Doc. aliter non curat. quia primus intellectus: vt dictum: nullam difficultatem importat nisi an idem annihilatum possit redire. Et similiter secundus intellectus subdiuisionis nullam aliam difficultatem importat nisi an idem preexistens nulla nouitate facta in illo possit esse terminus talis conuersionis. Et de hoc habet magis videri in quarto. dist. 10. vbi etiam doct. videtur tenere q deus possit facere corpus christi esse vbi panis prefuit sine noua presentia: accipiendo presentiam pro aliquo addito corpori christi. siue illud additum sit entitas realis: siue respectiua. Sed de alio intellectu subdiuisionis. videlicet q tale preexistens sit terminus conuersionis per aliquid sibi additum puta per nouam presentiam sibi additam. de hoc Doc. principaliter intendit in hoc articulo. Et possibilitas talis intellectus clarius patet a doc. in quarto dist. 10. et. 11. ¶ Ibi. Contra ista argumenta. Hic doc. instat: primo probando q corpus christi non dicatur terminus conuersionis panis per nouam presentiam. Et ratio stat in hoc: quia conuersio panis in corpus christi est vera transsubstantiatio: cum sit transitio substantie ad substantiam. ergo terminus talis conuersionis erit precise substantia corporis christi. Et similiter ratio formalis terminandi illam conuersionem erit substantia corporis christi. ergo illa presentia noua non est ratio terminandi talem conuersionem: quod tamen habet ponere: quia corpus christi non ponitur terminus talis conuersionis: nisi secundum nouam presentiam. Sed tunc aliquid dicitur esse per se terminus ad quem conuersionis secundum illud secundum quod succedit termino a quo. Cum ergo corpus christi per te secundum nouam presentiam succedat pani vt termino a quo ergo corpus christi secundum illam presentiam erit terminus ad quem talis conuersionis. ¶ Respondet doct. premittendo vnum: scilicet q loquendo de successione proprie dicta: corpus preexistens secundum suum esse substantiale non dicitur proprie: nec vere succedere alteri. nam sic posset dici q sol succedit vermi desinenti esse: quia sol secundum esse suum est quando vermis desiit esse quod esse idem prius habet. De ratione ergo successionis proprie dicte est q terminus ad quem qui succedit termino a quo capiat esse de nouo. Et sic: si in eodem instanti quo lapis desineret esse crearetur lignum: tunc lignum proprie succederet lapidi desinenti esse: et proprie lapis diceretur conuerti in lignum tale. Et conuersio talis diceretur productiua pro quanto. s. terminus ad quem talis conuersionis de nouo capit esse per productionem. et loquendo de hac conuersione productiua in qua terminus ad quem dicitur proprie succedere termino a quo: hec propositio esset vera: scilicet secundum hoc aliquid est per se terminus ad quem: secundum quod succedit termino a quo: et quia lignum secundum esse substantie sue succedit proprie lapidi desinenti esse: cum capiat illud esse de nouo. Unde sequitur q lignum secundum tale esse erit terminus ad quem illius conuersionis. Si vero terminus ad quem conuersionis non capit esse suum in illo instanti quo terminus a quo: neque enim talis conuersio dicitur productiua termini ad quem: sed tantum dicitur conuersiua termini a quo ad terminum ad quem. Et sic quando panis dicitur conuerti in corpus christi preexistens. secundum suum esse substantiale. ita q corpus christi secundum tale esse dicatur terminus illius conuersionis. tunc talis conuersio non est productiua termini ad quem conuersionis: sed est tamen conuersiua termini a quo in terminum ad quem. et talis conuersio conuersiua dicitur transsubstantiatio: ita q transsubstantiatio est duplex. Quedam que est tamen conuersio productiua termini ad quem. est sic lapis dicitur transsubstantiari in lignum quando in eodem instanti quo lapis desinit esse: lignum de nouo generatur vt vere succedens lapidi desinenti esse. Alia est tantum conuersiua: qualis est in proposito conuersio panis in corpus christi preexistens: ita q corpus christi secundum suum esse intelligitur terminus ad quem talis conuersionis. Loquendo de hac conuersione non productiua in qua terminus ad quem: non dicitur proprie succedere termino a quo: falsa est ista propositio. scilicet secundum hoc. aliquid est per se terminus ad quem secundum quod succedit termino a quo quia in proposito corpus christi secundum esse prius et nunc manens: et per consequens alteri proprie non succedens diceretur terminus ad quem transsubstantiationis panis. cum ergo corpus christi secundum esse suum sit terminus transsubstantiationis panis: et nullo modo succedens termino a quo. patet falsitas propositionis: scilicet q corpus christi secundum illud esse secundum q est terminus ad quem transsubstantiationis panis q etiam secundum illud idem esse succedat termino a quo: quia secundum tale esse nullo modo succedit. Et hoc est quod intendit Doc. et addit q ista propositio posset concedi. scilicet q secundum illud est nouitas in termino ad quem secundum quod succedit termino a quo: accipiendo proprie succedere. Et hoc modo hec esset concedenda: corpus christi secundum presentiam nouam est terminus conuersionis secundum quam vere succedit termino a quo: quia talis presentia noua que ponitur terminus ad quem acquiritur de nouo in corpore christi. Et sic patet responsio ad deductionem. ¶ Secundo principaliter arguit doc. specialiter de quantitate probando q quantitas separata nullo modo possit conuerti in corpus christi preexistens: sic q acquirat nouam presentiam secundum q fiat presens illi loco vbi quantitas separata prius fuit presens. puta superficiei aeris prius immediate continenti eam. Et arguit tripliciter. primo sic. ibi est genitum vbi prius fuit corruptum: quia ratio locandi que est quantitas manet eadem in vtroque. scilicet tam in corrupto quam in genito. Verbi gratia: si ignis generatur ex ligno

Marginal note: Quotupliciter aliquid dicatur conuerti in preexistens

ita q lignum contineatur in tali superficie aeris localiter: z quantitas ligni est ratio formalis q lignum sit in tali loco. Quando ergo dicitur q ignis genitus ex ligno est in eodem loco vbi prius fuit lignum corruptu3: hoc non videtur verum nisi eadē quantitas que fuit in ligno corrupto maneat eadem in igne genito: quia talis quātitas fuit ratio ligno essendi in tali loco. Si ergo quantitas panis conuertatur in corpus christi que fuit ratio essendi in tali loco: puta in tali superficie aeris. sequitur q corpus christi non erit presens in illo loco in quo prius fuit talis quantitas: cum illa in tali conuersione non maneat. ¶ Respondet doc. q illa ratio sci3. q genitū est vbi fuit corruptū: si tenet tm̄ tenet de loco circūscriptiuo: sicut exēplificauit de igne genito ex igne: s3 in ꝓposito non ponitur corpus christi esse presens circūscriptiue loco in quo fuit quantitas. Sicut etiam nunc ponitur ꝑsens quantitati panis. Et tamen non localiter sine circumscriptione: vt prolixe patet a Doc. i quarto di. 10. Dico etiam q ista propositio. scilicet q genitum est vbi prius fuit corruptum non dicitur vera: ex hoc q maneat eadem quātitas in genito que fuit in corrupto: quia ista q̄titas corrupti nullo modo manet in genito: vt magis patebit in quarto. i materia de eucharistia. ¶ Ultimo arguit ꝓbādo: q talis quātitas non possit conuerti in corpus christi: quia si per cōuersionem quantitatis in aliud: illud aliud fieret hic presens: sequeretur q illud tale esset presens tali modo essendi: quali modo conuersum habuit hic esse presens: sed conuersum vt hec quantitas fuit localiter circumscriptiue: quia in vltima superficie aeris immediate continentis illam. igitur corpus christi quod ponitur terminus ad quem talis cōuersionis erit in illa superficie aeris localiter. ¶ Ex quo videtur sequi duo impossibilia. ¶ Primum: q idem sit simul in duobus locis localiter. patet. quia corpus christi est i celo localiter: z vt manens ibi erit etiam hic localiter vbi prius fuit quantitas panis. Et q idem sit simul in duobus locis localiter: videtur sequi multa impossibilia: tum quia idem simul moueretur z quiesceret: quia in vno loco posset moueri z in alio quiescere. Tum quia idem simul posset calefieri z frigefieri. si in vno loco esset ignis et in alio aqua. tum quia idem simul esset continuum z non continuum: si in vno loco haberet diuidens partem a toto z in alio non. Tum quia idem simul erit mortuum z viuens: si in vno loco haberet corruptiuum inferens mortem: z in alio loco non haberet: sed haberet ibi necessaria z sufficientia ad salutem. ¶ Secundū impossibile principale sequens est: q tunc duo corpora possent esse simul in eodem loco. patet. quia si quantitas conuertatur in duo corpora: qua ratione esset hic localiter vnum z aliud. Et sic duo corpora in eodē loco. similiter si talis quantitas conuertatur in corpus maius: tunc illud maius si sit hic localiter: tunc pars erit cum parte: z sic duo corpora in eode3 loco quod est contra philosophum quarto phy. tex. cō. 76. ¶ Respondet doc. ad hoc argumentū. primo negando hāc propositionem scilicet q corpus christi eodem modo sit i loco: sicut fuit quantitas panis preexistens. Et patet instantia de facto: quia nunc corpus christi est vbi fuit substantia panis que est conuersa in illud: et tamen non eodem modo continetur sub eadem quantitate panis: sicut substantia panis ibi continebatur. patet: q2 substantia panis fuit suo modo localiter sub quantitate panis: ita q vna pars sub vna parte quātitatis: et tota substantia sub tota quātitate. S3 corpus christi sit sub sua quantitate sic q vna pars corporis non precise correspondet vni parti illius quantitatis: s3 precise est sub tota quantitate: z sic totum continetur sub illa quantitate et totum sub qualibet parte. Et de hoc magis prolixe patebit in quarto dist. 10. ¶ Concesso tamen q corpus christi sit etiam localiter vbi panis conuersus prefuit: negantur illa impossibilia que inferuntur esse impossibilia Et q non sint impossibilia: patet ex duabus propositionib' quas premittit: quarum prima est: forme priores illo vbi nō variantur propter variationem ipsius vbi: quia ad variationem posterioris non sequitur variatio prioris. Cū ergo vbi formaliter acceptum quod nihil aliud est nisi circumscriptio passiua fundata in corpore locato. z terminata ad vltimam superficiem continentis est simpliciter posterius substantia quantitate: z qualitate: z breuiter omni absoluto existente in corpore contento z per consequens non videtur implicatio contradictionis idem corpus simul habere duo et tria. immo etiam infinita vbi per diuinam potentiam. ¶ Secūda propositio est ista corpus quamcunq3 passionem ad formam substantie vel quantitatis: vel qualitatis reciperet a duobus agentibus sibi in eodem vbi approximatis illā precise z non aliam reciperet ab eisdem sibi in diuersis locis: siue in diuersis vbi approximatis. Exemplum. si circa hoc lignum approximentur ignis et aqua qualem transmutationem facerent circa istum lignum eandem z non aliam facerent circa idem lignū si habet duo vbi: z in vno approximetur sibi ignis z in alio aqua. Et illud probatur ex prima propositione precedente: quia in diuersis vbi nō variatur forma absoluta que est simpliciter prior illo vbi. Et tunc dico: q si ignis z aqua essent sibi approximata in eode3 vbi: aut ignis totaliter vinceret virtutem aque: z tunc illud corpus tm̄ calefieret: aut non totaliter vinceret: sed esset equalis in virtute. Et tunc aut nullum effectum inducerent: aut si aliquem inducerent tm̄ inducerent effectum medium in quo passum nec perfecte assimilaretur igni: nec perfecte aque. eodē modo dico: si idem corpus esset in diuersis vbi. Et in vno haberet ignē approximatum z in alio aquam: et hoc clarius patet a doc. in. 4. di. 10. q. 2. Dico tm̄ q in vno loco alteraretur. puta si calefieret ab igne et in alio loco non alteraretur ab igne: si ignis non esset sibi pn̄s accipiendo alterari pro respectu consequente illum vbi: quia vt ibi alteraretur: z vt in alio vbi: vt ibi non alteraretur. licet esset eadem caliditas in eodem corpore in vtroq3 vbi existente. ¶ Ad aliud impossibile de moueri z quiescere concedit doc. q simul moueretur z quiesceret quia respectu vnius vbi moueretur: z respectu alterius quiesceret: quia moueri z quiescere consequuntur illum vbi Et si vltra inferatur q tūc simul quiesceret z nō quiesceret z simul moueretur z non moueretur. Rn̄det doct. alibi. s. in. 2. di. 2. q. 7. z in. 4. di. 10. q. 2. q ibi est ignorātia Elenci z fallacia sm̄ quid ad simpliciter. nam lic3 sequatur quiescit in illo vbi ergo quiescit absolute. non tamen infertur absolute non moueri: sed tm̄ cum illa determinatione cum qua accipiebatur quiescere: prout antecedebat ad quiescere simplr. Et ideo nō sequitur: nisi q hoc mouetur in hoc vbi: z nō mouetur in illo vbi: que non sunt contradictoria: quia non sunt respectu eiusdem: essent tamen cōtradictoria si simul moueretur z nō moueretur in eodē vbi. ¶ Ad aliud impossibile de ꝯtinuitate soluit per idē quod dictū est de frigefieri z calefieri: q2 si agēs soluēs cōtinuitatē vinceret virtutē ꝯseruātis ꝯtinuitatē: absolute ꝯtinuitas esset diuisa vtrobiq3: non tm̄ vt ab aliquo vtrobiq3 vbi: q2 vt in vno vbi fuisset facta talis diuisio. z non vt in alio: licet illa diuisio esset in eodem corpore existēte in vtroq3: sicut etiā patet de corpore xp̄i: vt in pixide: z vt in cruce: q2 idem vuln' qd habuit in cruce: habuit etiā vt in pixide: non tm̄ vt in pixide vulnerabat: s3 vt in cruce: q2 talis vulneratio fit per motū localē qui consequit ipm̄ vbi. ¶ Ad quartū ipossibile ē facillima rn̄sio: q2 forma substantialis si virtute alicuius agentis in vno loco separaret a materia simplr in alio loco non esset vnita eidē materie: sicut diceretur de corpore xp̄i qn̄ fuit mortuū in cruce nō fuit viuū in eucharistia. ¶ Ad scd3 principale ipossibile de duobus corporibus in eodem loco: hoc patet non eē impossibile: cum vnitas loci non sit formaliter vnitas corporis quasi q si sit vnum corpus numero tm̄ sit vnus locus adequate sibi correspondens. nam corpus habet propriā vnitatē. s. intrinsece: cui accidē taliter aduenit esse in vno loco. Et per cōsequens non sequitur: si aliquod corpus est simul in eodem loco. ergo est idem corpus cum alio corpore. q2 ad vnitate3 loci continentis nō sequitur necessario vnitas corporis contenti. Et accipitur hic locus nō ꝓ respectu locantis ad corpus locatum: quia quot sunt corpora locata tot sunt respectus fundati in supficie cōtinente: sed accipitur hic locus ꝓ vltima supficie cōtinentis: q2 in eadē supficie possunt simul cōtineri plura corpa: z hoc ꝓpter penetrationem dimensionū illoꝝ corpoꝝ. Et hoc magis patebit in. 4. di. 44. q. 6. q est vltima in ordine. Et ad ph̄m dicit q ꝓbatio sua ad hoc ꝓcedit q virtute ꝓpria vl' nature create ꝓp' sui limitationē nō potest idē corpus esse in diuersis locis adequatis: nec plura corpora in eodē loco adquato: sed de virtute diuina illimitata non cōcludit. ¶ Tertius intellectus principalis. Hic doc. intendit ꝓbare quō aliqd manens in eode3 esse qd iam prius habuit nulla oīno nouitate facta circa ip3 pōt esse terminus noue conuersionis. Et hoc declarat esse possibile: nā qn̄ deus cōseruat creaturā terminus illius ꝯseruationis nō est aliquid nouū: sed idem z sm̄ idē esse manēs: qd ꝓus habuit. patet: q2 res dr̄ conseruari ꝓ quāto ponit eadem res in esse que prius posita fuit: puta in primo instanti quo cepit esse dr̄ creari: z vt ponit eadē res i esse in tpe imediate sequēti illō istās dr̄ ꝯseruari: vt supra patuit i. 2. di. 2. q. 1. z infra p3. q. 12. Cū ergo eadē res pōt i esse i tpe imediate sequēti est termin' ꝯseruationis. z tm̄ qn̄ ponit in tali eē nihil noui nec re: nec rōne ponit in ipa. q nō re/ patet: q2 est ꝑise eadē res que prius. q non rōne/ patet. q2 dum ponitur in tali esse

non causetur aliquid reale in illa. Si dicatur ꝙ res vt cōser
uatur est distīcta rōne a seipsa vt dr̄ creari: vt pꝫ a doc. infra
q. 12. ¶ Dico ꝙ dr̄ distingui rōne non actu: sed tm̄ potentia
pro quanto intellectus potest eandem rem vt accipientem
esse in tēpore imediate sequenti primum instans: compara-
re ad seipsam vt accipientē esse in illo primo instanti. ꝛ ex ta
li cōparatione causant isti respectus rōnis qui dicūtur crea-
ri ꝛ cōseruari. Ad propositum ergo: si eadem res potest esse
terminus huius actionis que dr̄ cōseruatio nulla facta mu
tatione circa ipsum. ergo similiter in ꝓposito pōt aliquid eē
terminus alicuius cōuersionis nulla mutatione facta in tali
termino. Et patet ista cōsequentia: qꝛ sicut deus volens. a.
hr̄e esse quasi post idem esse cōseruat illud: sic volens. a. hr̄e
esse post esse alterius: ꝛ sic. b. tunc cōuertit. b. in. a. ꝛ sic. a. non
dr̄ proprie succedere. b. desinenti esse: qꝛ. a. non capit esse de
nouo: nec aliquid noui fit in. a. per talē cōuersionem. tamē ali
quo mō potest dici. a. succedere. b. pro quanto. s. in eodē in-
stanti quo. b. desinit esse: in tali loco fit. a. nihil noui acquirē-
do. ¶ Si arguitur quō potest illud esse terminus cōuersiōis
positiue si per eam nullum accipiat esse: cum etiam in diui-
nis illud quod est terminus actionis accipiat esse per illam
actionem? Dicitur ꝙ nō oportet omnē terminū actionis po
sitiue habere esse acceptum per illam actionem nisi simpl'r.
Sicut etiam filius dei per generationem eternā accipit esse
simpliciter: quod in primo instanti originis prius nō habuit
vel in ordine ad aliquid aliud: ꝛ sic terminus cōuersionis pōt
dici accipere esse nō in se: cū tale esse precesserit: sed in ordi-
ne ad conuersum in quātum deus vult hoc esse post illud. Et
hoc modo corpus xp̄i pōt dici accipere esse pro quāto deus
vult ipsum esse post annihilationem panis. ¶ Aliter dicere
tur ꝙ actio positiua: vel est productiua termini simpliciter:
vl' equalenter. Et sic ista cōuersio pōt dici productiua equi
ualenter: quia q̄tum est ex parte sua: ipsa sufficeret ad hoc
quod terminus acciperet esse per eā: ꝛ si terminus ad quem
conuersionis non accipit esse per eā hoc est: qꝛ talis terminꝰ
prehabet illud esse. ¶ Contra istam declarationem arguit:
quia sm̄ hoc posset dici deus cōuertere quicquid annihilat in
solem: qꝛ vult solem manere in suo esse post esse illius anni-
hilati: sic hoc p̄existens manet post esse illius cōuersi. ¶ Aliter
ergo pōt declarari possibilitas illius intellectus. ex hoc sci-
licet quod potest esse terminus ad quē conuersionis concomitan
te illū terminū aliquo posteriore qd̄ non includit p se in tali
termino: illo posteriori circūscripto pōt eē terminus ad quē
eiusdem conuersionis: vt patet: qꝛ vt prius est terminus cō
uersionis: ꝛ a priori vt prius potest circunscribi posterius si
posteriꝰ p se nō includit in illo priori. Sed in ꝓposito substā
tia corporis xp̄i est p se terminꝰ trāsubstantiatiōis: vt supra
patuit: sꝫ concomitatur presentia illa qua de nouo est presens
speciei panis: ergo sine tali p̄sentia: ꝛ quacūqꝫ nouitate ali-
cuiꝰ posterioris illo eē corporis: posset corpꝰ eē terminus ta
lis cōuersiōis. Et si queratur: an tūc corpꝰ xp̄i eēt presens spēi
panis? Dico ꝙ sic loquēdo de presentia fundamētali: nō aūt
formali: qd̄ sic intelligo. si corpus xp̄i qd̄ est in celo illud idē
realiter esset ɔtentum sub quantitate panis: ꝛ perfecte pñs
tali q̄titati: nō tm̄ diceretur presens presentialitate formali
que est quedā relatio realis fundata in tali corpore: ꝛ termi
nata ad quantitatē: quia deus posset facere corpus illud eē
presens tali quātitati sine tali respectu presentialitatis. cū
talis respectus poneretur extrinsecus adueniens: sicut etiā
potest facere corpus reale contineri sub aliqua quantitate
sine respectu ɔmensurationis passiue tali quantitati. vt cla
re patet a doc. in. 4. di. 10. vide ibi multa singularia.

Tertiꝰ articulus principalis. De tertio principali, videlicet an illa conuersio
qua. s. panis ɔuertitur in corpus xp̄i sit necessario annihila-
tio? Et dicit ꝙ cōiter tenet ꝙ in ɔuersiōe totali nō est anni-
hilatio termini a quo. ꝛ sic talis qui totaliter ɔuertit in cor-
pus xp̄i accipiendo totū syncategorematice: vt supra expo
situ est: nō dr̄ annihilari. Et hoc expresse tenet hic et in. 4.
di. 11. Sed de mō istius annihilationis tres recitant opinio
nes: que lꝫ ɔueniant in ɔclusione: tamen in mō ꝓbandi diffe
rūt admuicē. quas opi. quo ad modū ꝓbandi. Doct. impro-
bat. ¶ Prima opi. est Henr. quol. 9. q. 9. quol. 12. q. 4. qui
Opi. Hen. dicit ꝙ post cōuersionē panis nō est nihil: qꝛ si eēt nihil opor
teret dicere ꝙ eēt annihilatus: qd̄ cōiter non cōcedit. Si er-
go post conuersionē panis nō est nihil. Sequitur ꝙ est aliq̄d
sed non est illud qd̄ prefuit. supple nō est panis post cōuer-
sionem: cū panis sit ɔuersus: nec est aliq̄d extra terminū ad
quē. i. non est aliq̄d in qd̄ cōuertit. ergo post conuersionem
est illud in qd̄ conuertit. patet: qꝛ ex quo panis post cōuersio
nem est vere aliquid. ꝛ non est illud quod prefuit: qꝛ non est
panis: nec est aliquid aliud a termino ad quē cōuersionis. er
go erit terminus ipsius cōuersionis vt sit verū dicere: quod
prefuit panis est corpus christi. i. illud aliquid qd̄ prefuit pa
nis post cōuersionem est corpus xp̄i: aut si ista negaret. s. ꝙ
illud aliquid quod prefuit panis sit corpus xp̄i: tunc necessa
rio est dare aliquid qd̄ est corpus xp̄i: sit eius quod fuit pa-
nis. Uult dicere ꝙ ex quo panis post conuersionem est vere
aliquid: ꝛ non conceditur ꝙ illud aliquid sit corpus xp̄i: saltē
oportet cōcedere ecōtra. s. ꝙ aliquitas corporis xp̄i sit eius
quod prefuit panis. i. ꝙ sit illud aliquid quod prius fuit pa-
nis. Et hoc patet: quia si post conuersionem panis est vere
aliquid: ꝛ illud tale non est panis: nec est corpus xp̄i in qd̄
panis est conuersus. ergo aliquitas corporis xp̄i erit illius
qd̄ prius fuit panis: q̄ꝫ ꝙ corpus xp̄i post conuersionem pa-
nis habuit istud aliquid quod prefuit panis: siue aliquā aliq̄
tatem post cōuersionem panis quā prius nō habuit. ¶ Ibi
cōtra hoc. doc. ꝓbat ꝙ corpus xp̄i post ɔuersionē panis nō
habet aliquam aliquitatē nouam quā supple prius non ha-
buerit. Et arguit sic. illud qd̄ nullo mō ali'r se habet in se post
conuersionē q̄ prius se habuit anteconuersionē. nec in se ali
quid aliter hꝫ: non hꝫ aliquā aliquitatē quā prius non habu
it. ista propositio est nota: sed corpus xp̄i post cōuersionem
panis nullo modo aliter se hꝫ in se: pꝫ qꝛ est illud idē corpus
post conuersionē: quod fuit ante conuersionē: nec etiā habet
in se aliquid aliter post cōuersionem panis quod prius non
habuerit ante conuersionē: sed ante conuersionē panis non
habuit in se aliquitatem panis. patet. quia nihil panis fuit
in corpore xp̄i: nec similiter ante cōuersionē aliquitas corpo
ris xp̄i erat aliquitas panis: qꝛ nō erat aliquid ipsius panis
ergo nec post cōuersionem: aliquitas corporis xp̄i erit aliq̄
tas eius qd̄ prefuit panis: siue nō erit illud aliud qd̄ prefuit
panis. Et hoc manifeste patet: qꝛ ex quo panis totaliter cō
uertit: nihil panis oīno remanet. ¶ Scdo arguit ad idē: qꝛ
esse termini ad quem conuersionis totalis requirit non esse
termini a quo. patet. si termini sint oppositi: sicut est in pro-
posito: quia esse panis ꝛ eē corporis xp̄i sunt termini oppo-
siti: sicut etiā diceremus ꝙ lignū cōuertit in ignē: terminus
ad quē. s. ignis excludit terminum a quo. i. ꝙ post conuersio
nē ligni in ignē: ignis ꝛ lignū non stant simul in eodē. ꝛ si ter
minus a quo: quo ad totū suū esse cōuertit in terminum ad
quē: sicut est in ꝓposito de conuersione panis in corpus xp̄i
tūc terminus ad quē totaliter excludit terminū a quo: quo
ad totum suū esse: ita ꝙ nihil ipsiꝰ termini a quo stat post cō
uersionem cū termino ad quem: cū esse vnius oppositi exclu
dat eē alterius oppositi: ergo corpus xp̄i qd̄ ponit terminꝰ
ad quē totalis cōuersionis panis: nō habet in se aliquā enti
tatē termini a quo. ergo post conuersionē panis nō est verū
dicere ꝙ sit aliquid ꝛc. ¶ Aliusmodꝰ dicendi est Egidij de Opi. Egi.
Ro. in suis theore. qui dicit ꝙ ideo panis in hac conuersiōe
totali non annihilat: qꝛ ꝛ si panis post cōuersionem nō ma-
neat in se: nec aliq̄d ipsius panis: qꝛ tm̄ manet in potentia in
materia corporis xp̄i: cū illa sit in potētia ad formā panis:
sicut etiam fuit in potentia ad corpus xp̄i anteq̄ informare
tur forma corporis xp̄i ꝛ ꝓpter talē potentialitatē panis post
cōuersionē nō est annihilatus. ¶ Contra hunc modū argu
it doc. deducēdo ad hoc incōueniēs: qꝛ tunc sequeret ꝙ deꝰ
nō posset annihilare aliquod materiale. nisi simul annihila-
ret oīa materialia: qꝛ quocūqꝫ materiali annihilato i semꝑ
in materia eius manet potētia ad quodcūqꝫ materiale. Sꝫ
hoc forte nō esset inconueniēs apud Egi. ¶ Preterea: vbi
totū syncategorematice trāsit in totū: ibi nō manet materia
termini a quo: cū illa transeat. Cū ergo in trāsmutationibꝰ
que requirunt materiā: quale sunt vbi totū syncategorema
tice nō trāsmutat i totū: sꝫ tm̄ categorematice in talibꝰ trāś
mutationibꝰ materia manēs ē illa q̄ fuit icorrupta: sicut q̄n
lignū trāsmutat in ignē: materia manens est materia ligni
corrupti q̄ est in potētia ad formaꝫ ignis. ꝛ iō forma ignis q̄
educit de potētia materie ligni non dr̄ creari: nec sil'r forma
ligni dr̄ annihilari. Ubi ergo totū trāsit in totū sic ꝙ nihil ip
sius maneat: seq̄t ꝙ materia termini a quo nullo mō mane- Opi. var.
at. ꝛc. ¶ Tertiꝰ modꝰ dicēdi est Uarro. in. 4. di. 11. q̄ dē ꝙ si
cut dꝫ Ari. 5. phy. t. c. 7. Trāsmutatio naturalis aliq̄ ē a nō
subiecto in subiectum: ꝛ illa est generatio. Et aliqua econ-
tra que. s. est a subiecto in nō subiectum. ꝛ illa est corruptio.
ꝛ accipitur hic subiectum pro composito quod est materia ꝛ
forma. Et aliqua est a subiecto i subiectū: vt alteratio: ꝛ ge
neraliter motus ꝓprie dictus: cū motus sit actus entis scꝫ
cōpositi: vt patet. 3. phy. Sic in transmutatiōe supnaturali
aliqua est trāsmutatio que dr̄ versio a nō subiecto in subie-
ctū: vt creatio que est a nō ente ad ens. Aliq̄ est cōuersio q̄
est ab ente in nō ens q̄ est annihilatio. Et aliq̄ est a subiecto

in subiectum: siue ab ente in ens: vt conuersio totalis vnius entis positiui in aliud ens positiuũ: qualis est in proposito: vbi totũ panis conuertitur in corpus christi: quia ergo illa cõuersio est ab ente positiuo vt a termino a quo: in ens positiuum: vt in terminum ad quem. ideo non dicitur annihilatio. ¶ Ibi. Contra hoc. doc. improbat hunc modum dicendi. Et ratio stat in hoc: quia mutatio accipit proprie ex per se terminis mutationis qui sunt priuatio ꝛ habit⁹. Termini. n. per se generationis sunt non esse ꝛ esse: ita ꝙ terminus a quo est non esse: ꝛ terminus ad quem est ipsum esse. Et termini per se corruptionis sunt esse ꝛ non eẽ. nã terminus per se a quo est esse: ꝛ terminus per se ad quem est non esse: ꝛ ex talibus terminis dicitur per se generatio: vel corruptio. Et termini per se creationis sunt nõ esse simpliciter ꝛ eẽ simplr̃ q: creatio p se est a nõ esse simplr̃ ad esse simplr̃ ꝛ similiter annihilatio per se est ab esse simpliciter in non eẽ simpliciter. Si ergo terminus ad quem per se alicui⁹ conuersionis est vere nihil: talis conuersio erit per se annihilatio. Cum ergo terminus ad quem per se conuersionis panis sit nihil simpliciter: cum panis totaliter desinat esse: sequit̃ ꝙ conuersio panis erit annihilatio. Et licet ad non esse panis sequatur esse corporis christi vt terminus ad quem talis conuersionis: erit tamen terminus ad quem per se: quia si esse nõn est panis: sed tñ comcomitans: et tali termino ꝯcomitanti nõ determinatur per se mutatio aliqua. ¶ Ibi. aliter potest dici. Hic doct. ponit modum ꝓprium satis singularẽ ꝛ subtilem: ꝛ dicit ꝙ ideo panis in hac conuersione totali non annihilatur proprie: quia terminus per se annihilationis est nihil simpliciter: siue est negatio simpliciter: extra omne genus: sicut etiam termin⁹ a quo creationis est nihil simpliciter: siue negatio extra omne genus que nullũ subiectum sibi determinat. In proposito ergo: cũ panis totaliter conuertitur: siue transit ab esse in nõ esse: negatio panis est tñ negatio ĩ genere: quia talis negatio determinat sibi corpus christi: quod imediate succedit: si. n. ad non esse panis nihil positiuum succederet vere annihilaretur: q: negatio panis non determinat sibi aliquod subiectum. Quando ergo ad non esse alicuius aliud succedit: tale esse nõ est nihil simpliciter: quia non est negatio extra omne gen⁹: sed negatio in genere. Et ideo illud tale non diceretur per se: siue proprie annihilari: quia terminus ad quem per se non est simpliciter nihil: quia non est negatio extra omne gen⁹. Et hoc est quod dicit in sententia. ¶ Ibi. Sed contra hoc arguitur. Hic intendit doc. probare ꝙ talis negatio in genere tantum accideret termino ad quem ꝯuersionis. Et ꝓpter hoc talis ꝯuersio non esset annihilatio tñ per accidẽs ꝛ hoc probat. Nam termino ad quem destructionis accidit ꝙ sit terminus aliquis ad quem positiu⁹: siue accidit ipsi negationi que ponitur terminus ad quem: quod succedat aliquod positiuum: ergo qualis esset ista destructio. supple. ꝑ se si non esset terminus positiuus concomitans ipsam negationem que ponitur terminus per se ad quem. talis est modo ista destructio q̃tum ad per se rationem destructionis: non ergo prohibetur esse annihilatio per hoc ꝙ termin⁹ positiuus concomitat̃. ¶ Respondet doc. ꝙ negatio extra genus ꝛ negatio in genere loquẽdo de negatione absoluta in genere: ꝓut scʒ distinguitur a negatione que dr̃ priuatio nõ distinguitur a negatione priuationis sm̃ rationẽ formalem negationis: quia tam negatio ĩ genere q̃ negatio extra genus: ꝛ negatio que est priuatio est formaliter negatio. Nõ ergo iste negationes in formali ratiõe negationis distinguũtur adinuicem: sed precise distinguũtur ex hoc. ꝙ negatio extra genus dicitur illa que nullum subiectuʒ sibi determinat ꝛ negatio in genere absoluta dicitur illa que aliquod subiectum sibi determinat ꝛ hoc absolute: quia nõ determinat sibi illud: vt aptum natuʒ ꝛc. negatio vero que est priuatio distinguitur per hoc quod determinat sibi subiectum tale. puta ꝙ sit aptum natum ꝛc. quia priuatio est negatio in subiecto apto nato. Sic ergo terminus a quo per se generatiõis non est negatio simpliciter: sed negatio in subiecto apto nato que est priuatio ꝛ per se terminus ad quem corruptionis non est negatio absolute: sed est negatio ĩ subiecto apto nato que est priuatio: que ponitur terminus per se ad quẽ corruptionis. Sic dico in ꝓposito: ꝛ hec cõuersio est ꝙ termin⁹ ad quẽ ꝯuersionis per se non dicitur negatio absolute: sed negatio in genere. ergo talis ꝯuersio dr̃ per se habere taleʒ terminum ad quem. Si. n. est conuersio totalis panis in corpus xp̃i: terminus ad quem per se illius ꝯuersionis erit negatio in genere. Et licet terminus ad quẽ positiuus qui succedit accidat negationi absolute sumpte: nõ tñ dicitur proprie accidere negationi in genere: cum negatio in genere determinat sibi necessario aliquod subiectum. sicut etiã subiectum aptum natum potest dici accidere negationi absolute sumpte: nõ tamẽ dicitur proprie accidere negationi que est priuatio: cum priuatio sit per se negatio in subiecto apto nato.

Ad argumentum principale. Doct. arguit: probando ꝙ species in eucharistia non possit virtute diuina cõuerti in aliqđ preexistens: ꝛ per consequens ꝙ nõ possit conuerti in corpus xp̃i. Et arguit sic. quia omne quod conuertitur in aliud: habet aliquid cõe cum illo in quod conuertitur patet ista: quia si lignum conuertit̃ in ignem: materia ligni est cõis tam forme ligni q̃ forme ignis. Et dicitur cõis non cõitate predicationis: sed quia est receptiua vtriusq; forme non simul. sed successiue. Sed spẽs in eucharistia que sunt separate a subã panis non habent aliquod cõe cum aliquo preexistẽte. pʒ. nec subãʒ panis: nec materiã q̄ est ꝓmũ subiectũ in quo transmutant̃ adinuicẽ. Si ergo ille spẽs nõ habent aliqđ cõe: ꝛ totaliter ꝯuertunt̃ in corpus xp̃i: sequitur ꝙ annihilent̃. Et sic talis ꝯuersio eẽt annihilatio. ¶ Rñdet doc. ꝙ aliqđ eẽ cõe terminis põt dupliciter intelligi: vel cõitate reali: sicut materia q̄ est cõe substratũ vtriq; termino in corruptione. s. forme corrũpende ꝛ forme generãde. hoc mõ nõ oportet in ꝯuersione totali syncategorematice aliqđ eẽ cõe terminis mõ tale cõe repugnat ꝯuersiõi totali. pʒ q: qñ totũ syncategorematice trãsit in totũ: nihil illius totius manet: ꝛ ꝑ ꝯñs nõ manet materia receptiua vtriusq; termini. Alio mõ põt intelligi cõe cõitate rõnis: puta. ꝙ vterq; terminus ꝯtineat̃ sub ente ꝛ hoc sufficit ad excludendũ rõneʒ creatiõis ꝛ ãnihilationis: q: ĩ illis alr̃ termin⁹ cũ ꝯtinet̃ sub ente ꝛ hoc mõ diceret̃ ꝙ ille spẽs ꝛ illõ p̃existẽs ĩ qđ ꝯuerterentur haberẽt aliquod cõe: q: illũ ens. Si dicat̃: ꝙ terminus ad quẽ qui ponit̃ corp⁹ xp̃i p̃existens: nõ est ꝑ se terminus ad quem cõuersionis specierũ: sed tñ ꝯcomitans. vt supra patuit. ꝛ sic talis ꝯuersio nõ diceret̃ ãnihilatio nisi per accidẽs: tñ ꝑ se eẽt anihilatio: q: termin⁹ ad quẽ per se ẽ nihil. Dico ꝙ ex hoc doc. dr̃: talẽ ꝯuersionẽ nõ eẽ anihilationẽ q: ad talẽ ꝯuersionẽ ꝯcomitat̃ corp⁹ xp̃i p̃existẽs nõ vt terminus per se ad quẽ sed vt aliquid requisitum ad per se terminũ ad quẽ: q: terminus per se ad quẽ talis ꝯuersionis est negatio in gñe: que adhoc vt sit negatio in gñe determinat sibi aliqđ subiectũ. ꝛ hoc mõ doc. intelligit. ¶ Ibi. Alr̃ posset poni aliqđ cõe terminis nõ eẽntialr̃. puta ꝙ non p̃dicet̃ de illis in q̃d. sed possʒ poni cõis habitudo ad idẽ agens: q: potentie agẽtis eodẽ mõ subiacet: vterq; termin⁹ ꝯuersiõis Vult dicere: ꝙ tã terminus a quo ꝯuersionis q̃ termin⁹ ad quẽ loquẽdo de termino ad quẽ positiuo subiacet potentie agentis ꝓmi: subiacet dico tã quo esse illoꝝ totale: q̃ quo ad nõ esse. Et iõ in eodẽ instanti quo termin⁹ a quo totalis desinit esse in se virtute agẽtis ꝓmi: virtute eiusdẽ agẽt; aliqđ ens positiuũ ꝑt succedere: siue sit p̃existẽs. Sicut pʒ de corpore xp̃i: qđ succedit desitioni panis: siue nõ sit preexistẽs: sed de nouo ꝓducat̃ quo ad esse totale: in quo esse fundatur negatio q̄ dr̃ negatio ĩ genere. ꝛ ꝑ ꝯñs talis ꝯuersio nõ erit annihilatio. Si vero terminus ad quẽ nõ subiacet potentie agentis: sicut est nihil simpliciter: siue negatio extra gen⁹ q̄ nullo modo est causabilis: tũc qđ ꝯuertitur in talẽ terminũ ad quẽ vere ãnihilat̃. Nota tñ ꝙ negatio in gñe non dicitur formaliter subiacere potentie agentis: sed ex hoc dicat̃ subiacere pro quãto subiectũ qđ sibi determinat subiacet potẽtie agentis: q: ergo tale subiectum virtute agẽtis põt succedere termino a quo ꝯuersionis: iõ negatio ingenere q̄ ponitur per se ad terminũ ad quẽ talis conuersionis dicat̃ subiacere potentie agentis. Et hoc est qđ dicit. ¶ Scđo principaliter arguit ad oppositũ probãdo. s. ꝙ deus possit illas spẽs cõuertere in aliqđ preexistens: ꝛ arguit sic. Natura creata põt illas spẽs ꝯuertere in aliquid p̃existens. ergo ꝛ de⁹. Cõsequentia patet: q: potẽtia diuina vr̃ magis posse sup istas species vt ꝯuertendas in preexistens q̃ potẽtia nature ĩ nõ preexistens: q: potentia excedit potẽtiam in infinitũ: preexistentia termini ꝛ non preexistentia nõ variant rõnem termini in infinitum. Antecedens patet quia ille species ꝯuertũtur per actũ nutritionis in subãm nutriti. ita ꝙ ex eis virtute nature generat̃ caro nõ p̃existẽs: q: si generat̃ caro p̃existẽs magis ꝑficet̃ ꝓpositũ. Cõsimilr̃ ex eis ṽtute ignis possit gñari ignis: vt pʒ ad sensũ ꝛ virtute celi posset ex eis gñari aliqđ aĩal ꝑ putrefactionẽ. puta vermis. ¶ Rñdet doct. ꝙ per argumentũ ꝓbat ꝙ natura põt ꝯuertere aliquid in aliud ꝯuersione totali: ꝛ ita non requirit natura subiectũ cõe: qđ est manifeste inconueniens in oĩ transmutatiõe naturali sm̃ p̃hm. Dicit ergo doc. ꝙ agẽs naturale tñ põt trãsmuta

Ad argumentum principale.

Esse commune terminis dupliciter.

clare expo nis scotum

re illa que habent subiectū cōmune: vnde si generat aliquā substātiā corrumpendo aliam: vt quando ignis corrumpit lignum: ⁊ generat ignem: si ignis non haberet materiam ligni pro subiecto cōmuni forme ignis: ⁊ forme ligni nūq̄ posset ex ligno generare ignē: nec per consequens posset conuertere lignum in ignem. In aliqua transmutatiōe substantiali: semper agens naturale supponit materiam cōem tā forme substantiali corrumpēde q̄ forme substantiali generāde. ita q̄ nunq̄ posset corrumpere formā ligni nisi in eodem instanti in quo expellitur forma ligni induceret formā ignis incompossibilem forme ligni: quia vtraq̄ forma est nata tm̄ recipi in materia. In transmutatione vero accidentali vbi agens naturale corrumpit illud accidens inducēdo aliud: sufficit q̄ habeat aliqd̄ subiectum cōe. puta. quantitatem. Et sic quando agens naturale corrumpit: puta saporem in eucharistia fundatum in quātitate separata: sufficit q̄ habeat illam quātitatem pro subiecto: nō posset ergo agens naturale transmutare aliqd̄ accidēs in substantiā: q̄a quando transmutat aliqd̄ in substātiā p̄supponit materiā illius transmutabilis: vt subiectū receptiuū forme substantialis: sed nō est sic in transmutatione accidentali: quia qualitati sufficit habere quantitatē ꝓ subiecto. Dicit ergo doc. q̄ in illo nūc: siue instanti in quo ꝑ agentis naturalis actionem eucharistia habet non esse: cū natura nihil corrūpat nisi aliqd̄ incōpossibile ꝓducēdo: ꝓduceret virtute nature qddā cōpositū per accidens. s. aliqd̄ quātū quale qualitate icōpossibili eucharistie q̄ corrūpit: ⁊ istius cōpositi subiectū p̄fuit supple illa quantitas que recipit qualitatē incōpossibilem qualitati ptinenti ad eucharistiā. ¶ Sed nūqd̄ tunc ꝓducitur aliqua substantia? Nunc querit doc. quando eucharistia corrūpitur: an in eodē instanti quo corrūpitur generet aliqua substātia? Et dicit q̄ si aliqua substātia generat: hoc non fit actione nature create: q̄a illa non habet passum: supple materiam de qua producat substātiā: q̄a in eucharistia corrūpenda nulla est materia: sed hoc erit sola actione dei qui disponit nusq̄ accidens esse sine subiecto: nisi in eucharistia manente: ⁊ ideo in illo instanti quo eucharistia corrūpitur per agens naturale: deus in eodē instanti ꝓducit substantiam cōpositā que nata est affici illis accidētibus causatis per agens naturale: nec illa substantia noua acquirit per actionem nature. imo actionē illā: sequitur ordine nature talis substātia: nec tm̄ necessario: q̄a deus posset nō ꝓducere substātiam illam: sed tm̄ sequitur ordine dispositionis diuine: que disposuit nullū accidens esse separatum a substantia nisi in sola eucharistia. ⁊ ideo si quantitas aliqua esset separata ⁊ esset alba: ab agente naturali posset induci nigredo incompossibilis albedini: ⁊ tm̄ ad corruptionem albedinis non sequitur generatio alicuius substantie. sed tm̄ fieret quantū nigrū.

De desitione eucharistie duplex opinio.

¶ Ibi. De ista autem desitione eucharistie duplex est opi. Una que videt esse Inn. de officio misse. parte. 3. vbi dicit q̄ q̄diu species manē: ⁊ que possent afficere substātiā panis ⁊ vini si essent ibi: si tm̄ tāta fiet alteratio circa species q̄ panis eis affectus non esset cōueniens nutrimento. desinit eucharistia: ⁊ in eodē instanti actione diuina fiet ibi noua substātia q̄ nata est affici illa qualitate hoc autē est substātia panis: ⁊ tunc illa manet vlterius in alteratione: vsq̄ ad instans generationis noue substantie: ⁊ illam generat natura corrumpendo illam substātiā cōpositā. s. panis. quā potentia diuina reduxit.

Ista opinio est fauorabilior.

¶ Alia est opi. q̄ manet q̄diu manent qualitates que possent afficere substātiā conuersam. licet ipsa sic affecta non esset conueniens nutrimentum: non ergo desinit esse eucharistia nisi quando desineret ipsa substātia panis: ⁊ sm̄ hoc esset dicendū q̄ in illo instanti corruptionis specierū est ibi virtute diuina substantia noua: sed nō panis. quia illa nō esset nata affici qualitatibus incompossibilibus pani iam inductis: sed talis est illa substantia noua qualem natura generaret de pane corrupto: si substantia panis ibi fuisset.

¶ Questio Undecima.

De articulatio. q.

AN deus possit facere q̄ manente corpore locabili ⁊ loco corpus nō habeat vbi in loco: ⁊ sic corpus nō sit locatū actu. In ista questione sunt quatuor articuli principales. Primo. Si corpori in cōmuni repugnat non habere vbi posito loco in cōmuni. Secundo si repugnat loco in cōmuni esse sine vbi: siue non circumscribere. ⁊ hoc posito corpore in cōmuni. Tertio si possibile sit hoc corpore ⁊ hoc loco manentibus: sed hoc corpore huic loco non presente: q̄ hoc corpore non habeat hoc vbi. Quarto si corpore hoc. ⁊ hoc loco manentibus: ⁊ hoc corpore huic loco presente possibile esset hoc corpus non habere hoc vbi. ¶ De primo dicit Doct. q̄ non includit contradictionem corpus esse sine corpore aliquo continente: ⁊ per consequens sine vbi: imo ita est de primo celo q̄ non habet corpus continens: posito etiam q̄ esset locus: non tamē quicunq̄: sed aliquis capax huius corporis: nō esset adhuc contradictio: q̄ hoc corpus non haberet vbi. Ratio primi est: quia non est contradictio absolutum manere absq̄ respectu ad illud qd̄ non est prius eo: vel saltē qd̄: nec est prius: nec simul natura cum ipso. patet ista propositio in secundo. di. 1. q. 5. vbi eam prolixe exposuit: ideo enim res siue absolutū patris non potest manere sine respectu ⁊ dependentia ad deum: quia absolutum patris necessario dependet a deo essentialiter vt a priori. Similiter pater inq̄tum pater nō potest manere sine filio: quia est simul natura cum filio. Ubi ergo absolutum potest manere sine alio absoluto: sequitur q̄ tale absolutū possit manere sine respectu ad illud aliud absolutum. nunc autem locus non est prius natura corpore nec simul: immo videtur posterius. Et loquitur hic de loco materiali. scilicet de vltima superficie cōtinentis: quia loquendo de loco formali: scilicet de respectu locantis. talis respectus est simul natura cum locato ⁊ locante. Et q̄ dicit q̄ est quasi posterius natura: hoc patet: quia corp⁹ facit latera continentis distare: ⁊ per consequēs talis superficies est posterior corpore: vt patuit in secundo. di. 2. parte. 2. in materia de loco angelorū. ¶ Ibi. Ex hoc potest accipi ratio secundi. secundum declaratum erat: q̄ etiam posito loco capace huius corporis non esset adhuc contradictio. q̄ hoc corpus non haberet vbi: ⁊ patet ratio huius secundi: quia si corpori absolute non repugnat posse esse sine superficie locātis corporis: sequitur q̄ nec huic corpori repugnat posse esse sine ista superficie capace huius corporis: ⁊ per consequens nō repugnat sibi posse esse sine respectu ad eam.

¶ Ibi. Contra istud. Nunc doc. instat multipliciter contra illam conclusionem probando q̄ repugnet absolute corpori esse sine loco. Primo arguit sic. Corpori competit per se esse in loco: ita q̄ corporeitas est per se ratio essendi in loco: sed contradictio est rationem formalem esse: nisi illud sit cuius est ratio formalis. Si enim rationale est ratio q̄ homo sit: si rationale est: necessario homo erit: sic in proposito: si corporeitas est ratio formalis q̄. a. sit in loco: si corporeitas. a. est necessario. a. erit in loco ¶ Secundo arguit: corpus locatum dependet a locante: ergo illa habitudo locati ad locans est habitudo quedam dependentie: sed absolutum nō potest esse sine dependentia propria quam natum est habere. patet. quia si. a. dependet a. b. in esse ⁊ cōseruari erit impossibile. a. posse esse sine. b. ergo erit impossibile. a. posse esse sine dependentia ad. b. patet per propositionem doc. in secundo. di. 1. q. 5. Cuicunq̄ absoluto repugnat esse sine termino relationis ad ipsum: impossibile est tale absolutū posse esse sine relatione ad ipsum terminum. ¶ Contra. Tertio arguit contra illud qd̄ dicitur de p̄mo celo: quia illud corpus si moueatur non est dare quo motu mouetur nisi locali sed moueri localiter requirit esse in loco q̄a moueri localiter est aliter se habere in loco nunc q̄ prius: si detur q̄ celum quiescit quiete opposita motui quē natum est habere. ⁊ ita quiescat localiter. ⁊ ita propositum. ¶ Respondet ad primum q̄ dimensio est ratio fundamētalis essendi in loco: sed rō. formalis essendi in loco ē respect⁹ locati ad locātē. p̄mo modo potest esse sine loco passiue. siue sine tali respectu locati ad locantem. secundo modo non: quia est impossibile effectum formalem esse sine causa formali. Sicut album absolute potest esse sine similitudine ad aliud album: licet albedo sit ratio proxima fundamentalis similitudinis: tamen album formaliter simile non potest esse sine similitudine: quia simile formaliter est effect⁹ formalis similitudinis ¶ Ibi. Contra si dimensio ⁊c̄. Adhuc instat probando q̄ talis dimensio non potest esse sine respectu ad locum: quia si dimēsio est propria ratio locationis passiue: ⁊ hoc fundamentalis: saltem ista erit per se secundo modo ⁊ si non primo mō. scilicet corpus locatur sicut color videtur: sed in propositione per se secundo modo cum sit necessaria simpliciter subiectum non potest esse sine predicato. ¶ Respondet q̄ dimēsio est ratio fundamentalis respectu huius: qd̄ est esse locabile ⁊ respectu etiam huius qd̄ est locari propria ⁊ p̄xima vtriusq̄: sed respectu primi est ratio necessaria respectu secundi non necessaria. Sicut rationale respectu risibilitatis est ratio necessaria: sed respectu actus ridēdi non ē necessaria. Ista ergo corpus est locabile est per se secundo modo ⁊ necessaria: sed ista corp⁹ locatur nullo modo est per se. sꝫ accidentalis ⁊ contingens. ¶ Ad secundū dicit q̄ depens

dentia que est locati ad locans non est simpliciter necessaria ex parte eius qd dicatur dependere: sicut est dependentia causati ad causam: sed est dependentia aliqualis tanq ad illud qd natum est conservare rem in sua dispositione naturali: corpus quidem naturale in suo loco naturali natum est sic conservari: sine tamen tali conservante potest absolute esse. Adverte tamen: q dependentia causati ad causam no inest necessario causato: comparando ipsum ad qualecunq causam: sed tm inest necessario comparando ipsum ad causam simpliciter primam: quia ab illa sola simpliciter dependet in esse et conservari: et est simpliciter impossibile causatu esse sine dependentia ad primam causam. Sed comparando ad causam secundam non simpliciter in essendo dependet ab illa: quia primus simpliciter et sola illa est necessaria vt alias probavi. Et si depedet necessario a secuda i essendo: non tamen dependet in conservari. Unde doc. in secundo di. 2. parte. 1. q. 4. dicit. q effectus precise pro illo instanti quo accipit esse a causa secunda dependet ab illa: sed in toto tempore sequente immediate dependet a prima: et vide ibi bonam difficultatem. Dico vltra q conclusio doc. de loco loquitur absolute de ipso loco: scilicet de ipsa superficie locantis: et no de loco naturali: qui vltra superficiez includit qualitates convenientes loco naturali. Sed quomodocunq intelligatur conclusio: sive de locato et loco absolute sumptis sive de locato et loco naturalibus. patet. q locatu non necessario includit respectu ad ipsum locum. ¶ Ad tertium potest dici q si movetur: movetur sm locare non sm locari: quia nunc aliter locat corpus contentum q prius locavit: sed non aliter locatur: quia non locatur. Et isto modo intelligitur dictum Auer. q celum est in loco per centrum: quia suum esse in loco est locare locabile fixum in loco. locabile fixum est centrum terre &c. ¶ Si queratur de isto locare ad qd gen' pertinet: vt sic motus ille diceretur esse in illo genere: non ad genus vbi: quia vbi est circumscriptio passiva non ad aliquod aliud genus: tum quia motus esset in pluribus generibus q ponit philosophus. 5. physicoru tex co 9. Tum quia discurrendo non invenitur ad qd genus aliud pertineat. ¶ Preterea sicut celuz potest circulare: licet no contineat a corpore: sic pot circulare licet no contineat corp'. puta si esset idem corpus sphericum: igitur illa forma fluens sm quam est per se motus circularis posset per se ee sine respectu tam ad continens q ad contentum: et ita est forma mere absoluta. ¶ Respondeo ad primum. pmo. q locare activu sive vbi activu est in eodem predicamento in quo et vbi passivum: nec sm Ari. habetur expresse q tantum vbi passivum sit in predicamento vbi: quia hoc idem esset querendum de omnibus alijs vbi activis. Sicut eni acqritur per motum aliud et aliud vbi passivum in corpore locabili: ita acquiritur aliud et aliud vbi activum in corpore locante Et si hoc non placet. dic sicut doc. dicit in. 4. di. 10. de vbi. corporis Christi in eucha. vide ibi. ¶ Ad secudu dico q motus circulationis formaliter est relatio: quia formaliter est quedam successio: vt patet a doc. in pluribus locis. sed forma sm quam est talis successio alias patebit.

Secudus articulus.

De secundo articulo. s. an repugnet loco in communi esse sine vbi. sive non circumscribere et hoc posito corpore in communum.

Dic. et doc. q non apparet cotradictio: superficiem cocava esse sine respectu ad aliud corpus vt contentu esto etiam q illud corpus sit: quod natum est contineri. Ut prius argutum est de locatione passiva: ita potest argui de locatione activa: q illa superficies concava celi que dicitur locus communis non est necessario posterior natura: nec simul natura cum corpore: qd natum est contineri: vt patet: ergo non necessario includit respectum. Et quando doc. accipit posterius natura: accipit posterius essentialiter: qd essentialiter dependet ad prius vt alias exposui. Hoc modo patet q superficies cocava celi no est posterior essentialiter corpore quia ab illo non necessario dependet: nec in ee nec in conservari &c. ¶ Item confirmatur quia celu est in corpore: et licet elementa sm se tota sint icorruptibilia sm phs 2. 3. j. ce. no eo mo sunt incorruptibilia quo celu: quia forma celi cum sit forma eiusdem rationis in toto et in pte no est formalis ratio incorruptibilitatis in toto: sicut nec in parte et licet non sit aliqua causa naturalis corruptiva toti' elementi sicut pris: tn istam possibilitatem intrinsecam reduci ad actum no est ita impossibile sicut celum corrumpi. Aut saltem sm Theo. possibile est deuz elementa anihilare: que dictum est ex formis suis sunt corruptibilia: licet non anihilet celum qd sm formam suam est incorruptibile quis in conservando prius et magis necessarium no requirit tanq medium aliqd minus necessarium conservari. Absolute igitur potest anihilare elementa et nihil innovare circa esse celi. Hoc opposito latera celi non concurrerent in instanti: quia natura non potest in instanti facere talem transmutationez remanere igitur potest superficies concava celi: et tn no continens aliquod corpus. ¶ Contra ista. Vacuum esse est simpliciter impossibile: vt probat Ari. 4. phy. sed si superficies concava esset sine corpore esset vacuu igitur &c. Ad probatione maioris vna ratio phi in. e. de loco contra ponetes locum esse spatium est ista. Quia tunc infinita vtiq essent loca. et subdit ad probatione huius consequetie: distante enim aere et aqua idem faciunt omnes partes in toto qd omnis aqua in vase. ¶ Preterea iter latera vacui nihil est mediu sm phm. 5. phy. illa sunt simul quorum nihil est mediu. Si igitur esset vacuum latera essent simul et non simul. ¶ Preterea in tempore et est contradictio duo instantia esse distantia et non esse tempus medium: igitur pari ratioe in loco est contradictio duo esse localiter distantia et non esse corpus medium. ¶ Respondet doc. ad primum q probatio illius consequentie multipliciter exponitur: sed qualitercunq exponatur: non tenet nisi ponendo vacuum esse spatium actu dimensionatum. licet non habeat qualitates naturales: et tale spatium precise includit trinam dimensionem: quandiu ergo ponit talis dimesio i actu semper ratio philosophi manet: quare no compatitur secum aliud corpus: nisi vnum dividat aliud. Sed vacuum istud qd ponitur possibile deo no est aliquod spatium habens dimensiones positivas: sed tm modo est ibi possibilitas ad tantas dimensiones positivas cum carentia cuiuscunq dimesionis in actu. Et hoc modo potest dici de omnibus rationibus philosophi ibi positis q procedunt contra vacuum. vno modo: imaginando scilicet q sit spatium actu dimensionatum sine corpore: et ita nihil concludit contra intellectu qui concedit deo esse possibilis. ¶ Ad secundum dicit: q licet inter latera vacui secundo modo positi non sit medium positivum et actuale: est tame medium vel privativum vel potentiale: quia inter illa latera posset tatu corp' intercipi: quantum est illud corpus qd nunc intercipitur. quando scilicet spatium est actu plenum ¶ Ad tertiu dicit doc. q inter illa latera licet no sit corpus mediu actuale: est tn ibi potetiale: sicut etia si actu mot' no esset: et corp' aliqd quiesceret. puta per tep' vnius anni: et si non esset tempus actuale mensurans illam quietem: tame apud intellectum esset tempus vnius anni imaginatum ad comparationem temporis actualis mensurantis actu motum durantem per annum: hoc etiam clare patuit in secundo dist. 2. q. 4. Sic in proposito de medio inter latera vacui q esset ibi tatu medium sm imaginationem: quatu in re posset esse: et sic similiter inter alia latera est distatia privativa et imaginaria. Si dicatur: q distantia non potest esse nisi sit aliquid in quo sit illa distantia: et hoc nihil est quia nullu medium. Dicit doct. q distantia formaliter importat respectu inter extrema: respectus autem est in vno extremo et ad aliud terminatur et econtra: et sic sunt ibi extrema.

De tertio principali scilicz si possibile sit hoc corpore et hoc loco manentibus. sed hoc corpore huic loco non presente: q hoc corpus non habeat hoc vbi.

Terti' articulus.

Dicit doc. q tale corp' no presens illi loco no habet vbi in illo loco: quia no circumscribitur illo loco. Tum etiam. quia si non est huic loco presens sm cursum nature est in alio loco. et sm naturaz non pot simul habere duo vbi adequata: tum quia de inadequatis non est impossibile: vt patet in secundo di. 2. de loco angelorum. Vide ibi aliqua bona dubia. Si ergo corp' non presens huic loco habet vbi in alio loco: sequitur q non habebit vbi in isto loco cui non est presens: aliter sm cursum nature haberet duo vbi adequata: quia ab vtroq loco perfecte circumscriberetur. Et quando loquitur hic de loco: non loquitur de loco formali: qui est circumscriptio: sed loquitur de loco materiali. i. de vltima superficie corporis continentis. et si non est presens illi superficiei non habebit vbi positivum in illa superficie: sive non erit a tali superficie circuscriptum. Et addit doc. q manet iste locus quia manet vltimu corporis continentis. Respondet tacite obiectioni: quia forte diceretur scilicet hoc corpus non est presens huic loco talis locus non maneret: sed si maneret: hoc corpus esset in illo loco: sed ipso corpore non presente: locus non maneret. Et ideo dicit doc. q ipso corpore non presente adhuc manz locus: quia manet vltima superficies corporis continentis. ¶ Ibi. Contra hoc doct. probat: q si corpus non continet non erit loc': quia locus importat rationem continentis. q

superficies absoluta circumscripta ratione continentis non habet rationem loci. Nunc autem continens cum dicat respectum non videtur manere nisi sit ad eundē terminū: igit̄ quando continet aliud ⁊ aliud non videtur manere idem locus: sed quādo corpus non est presens huic loco non est idem contentum. Uult ergo ex ista ratione q̄ si locus.a. successiue contineret.b.⁊.c. q̄ non esset idem locus respectu.b. ⁊.c. si cēt p̄cise vn⁹ loc⁹ respectu.c.⁊ ali⁹ respectu.b.⁊ q̄ primū.b. recedit a loco illo nō est āpli⁹ ille loc⁹: licet.c. in eodē instanti subintret in eādem superficiē: quia superficies illa nūq̄ dicatur locus: nisi includendo respectum ad contentū: ⁊ quia quando continet.b. habet vnum respectum ad.b. sequitur q̄.b. recedente qui est terminus illius cuius non erit amplius ille locus. ¶ Respondet do. fm intētionē phi.4. phy. q̄ semper manet idem locus loquendo precise de loco materiali. ⁊ vult q̄ vltima superficies etiam absolute sumpta dicatur locus.s. materialis. Uult eñ q̄ idem locus manet succedentibus sibi inuicem corporibus: quia quādo vnū corp⁹ subintrat aerem ⁊ actu facit distare latera aeris cōtinentis: ⁊ sic illa superficies vltima aeris continentis habet rationem loci materialis: ⁊ si mille corpora successiue subintrarent illam superficiem: semper manente illa superficie manet idem locus materialis. Tamen non manet idē locus formalis: qui est respectus continentis ad contentū qui respectus fundatur immediate in vltima superficie cōtinētis: ⁊ terminatur ad corpus contentum: ⁊ ideo non manente tali corpore presente illi superficiei corrumpitur ille respectus qui fundatur in superficie. Et sic cōcedo q̄ variātur illi respectus continentis ad variationem cōtentorum Si etiam volumus tenere q̄ manet etiam idem locus formalis: accipiendo locum pro respectu continētis ad contētum. dicit doc. q̄ hoc mō sustinere: q̄ licet respectus singulares fundati in eadem superficie continente variētur ad variationem contentorum: tñ non variatur respectus absolute sumptus continentis ad contentum: quia continens formaliter non respicit pro per se termino h̄ vel h̄ contentum: sed respicit contentum absolute ⁊ in communi: ⁊ quia semper in tali superficie continetur aliq̄d corpus: ideo semper manet idem locus quia semper manet idem continens formaliter: non idem numero: quia ille respectus continentis variatur variato contento: sed manet idem continēs in cōmuni. Tamē prima responsio videt̄ melior ⁊ realior.s. q̄ maneat idem locus materialis quantum cūq̄ succedant sibi inuicem corpora: ⁊ hoc est magis ad intentionem philosophi: ⁊ etiam magis ad intentionem doc. tamen vtraq̄ via est substentabilis ⁊c̄.

Quartus articulus. Expō lr̄e. Per modū q̄titatiuū īelligē nō solū positionē de gñe q̄titatis sȝ etiā de gñe situs.

De quarto principali scilicet si hoc corpore ⁊ hoc loco manentibus: ⁊ hoc corpore huic loco.s. materiali presente: possibile esset hoc corpus non habere hoc vbi: sine illo loco materiali non circūscribi. Dicit Doc. q̄ hoc potest tripliciter intelligi. primo q̄ hoc corpus modo quantitatiuo sit presens huic loco sine alio corpore sic p̄sente: corp⁹ eñ esse presens loco materiali modo quantitatiuo est q̄ corp⁹ commensuretur illi superficiei ita q̄ totum corpus correspōdeat toti illi superficiei: ⁊ pars corporis parti sup̄ficiei. fm q̄ ipse exponit in quarto. distin.10. vide ibi. 2°. potest intelligi q̄ hoc corpus sit presens loco materiali fm modū quātitatiuum: ⁊ q̄ aliud corpus sit simul presens eideȝ loco materiali fm modum quantitatiuum. Tertio potest intelligi q̄ hoc corpus sit presens huic loco: nō tamē fm modū quātitatiuum: sed q̄ absolute sit presens. ¶ De primo dicit q̄ planum videtur q̄ talis presentia nō potest esse sine vbi.s. passiuo: sicut non potest poni sine circumscriptione passiua corporis a loco: quia circumscriptio illa non videtur aliquid ponere vltra hoc qđ est corp⁹ esse presens huic loco modo quantitatiuo.s. tanq̄ coextensum ⁊ commensuratum. circūscribi eñ corpus a loco nihil aliud est q̄ ipsum corpus commensurari loco. sic q̄ circumscribi proprie dicat respectū totius contenti ad totum continens ⁊ partium contenti ad partes continentis siue dicat respectum totius correspondētis toti ⁊ partium correspōdentium toti⁹ ad partes cōtinentis. De hoc vide Doc. in quarto di.10. Et breuiter circūscriptio passiua siue respectus cōmensurati ad locuȝ cui cōmensuratur: nihil aliud importat nisi ipsum vbi formaliter qđ est respectus contenti circumscriptiue terminat⁹ ad vltimam superficiem continentis: siue circūscribētis. ⁊ similiter vbi actiuum nihil aliud est q̄ respect⁹ siue relatio fundata in vltima superficie continentis circumscriptiue ⁊ terminata ad corpus contentum siue circumscriptum. ¶ Ibi. Sed hic est dubium: quia ista circumscriptio vel presentia non videtur dicere aliquid nisi respectum formaliter: ⁊ per consequens ipsum vbi nihil esset formaliter nisi respectus. hoc consequens videtur falsum: quia fm p̄hm.5.⁊.7. phy. ad relationem non est per se motus: sed fm p̄hm.5. phy. ad vbi est motus. ergo videtur q̄ vbi non dicat respectum.

¶ Si dicatur q̄ vbi per se importat ⁊ absolutum ⁊ respectum: ⁊ per illud absolutum qđ importat distinguit̄ ab alijs generibus: que similiter important respectus: sed determinatos per determinata fundamenta: quia alij ⁊ alij respectus fm speciem habent alia ⁊ alia fundamēta vt patet de equalitate que fundatur super quantitate: similitudo super qualitate: ⁊ sic discurrendo de alijs. ¶ Ibi. Cōtra. Doc. improbat hanc responsionem supponendo vnum.s. q̄ vbi sit p̄ se in aliquo genere ⁊ in genere determinato: modo si vbi importaret per se absolutum ⁊ respectiuum non esset vnus p̄ se conceptus quod tamen requiritur: vt possit per se esse in genere vt sepius expositum est. ex absoluto eñ ⁊ respectiuo non fit per se vnum: nec similiter absolutum cōtrahit respectum ad talem speciem in tali genere: quia contrahens per se aliquid ad constituendum tertium semper ex contrahente ⁊ contracto constituitur vnum per se: vt patet quādo rationale per se contrahit animal ad hominem: tunc ex animali ⁊ rationali fit homo per se: sed ex absoluto ⁊ respectiuo: vt dictum est non fit vnus per se cōceptus. ergo absolutum non per se contrahit respectiuum: ⁊ tamen si ex respectiuo ⁊ absoluto vnus per se constitueretur concept⁹: oporteret vel q̄ absolutum contraheret per se respectiuum vel econtra: et in proposito oporteret ponere q̄ absolutum cōtraheret per se respectiuum quia ponitur q̄ respectiuū vbi distinguitur per absolutum (quod per se includit) ab alijs generib⁹ respectiuis. ¶ Ibi. Similiter ex eodeȝ medio pōt argui vlterius: quia accipiat̄ vterq̄ istorū cōceptuū per se: vterq̄ (si est cōis) est dicibilis de plurib⁹ in quid. ergo vtrobiq̄ ascēdēdo stat⁹ est ad vnū conceptum cōissimum per se dicibilem de plurib⁹: ⁊ tunc in vtroq̄ processu stabitur ad conceptū proprij generis in illo processu: vult dicere doc. q̄ ex quo conceptus absoluti semp̄ ascēdēdo predicat̄ in quid predicatur de omni absoluto in eodem genere: vt p3 in gñe substantie: ⁊ quantitatis. ⁊ qualitatis: similiter conceptus respectiui semper ascendendo in eodem genere: predicatur in quid de omnibus inferioribus illius generis. et sic sequit̄ q̄ conceptus absoluti non potest per se cōtrahere conceptū respectiui: patet: quia si conceptus alicuius communis absoluti vt conceptus albedinis per se contraheret conceptum cōmunem alicuius respectiui puta conceptum respectiui ad vbi. qui conceptus respectiuus vere dicitur in quid de conceptu respectiuo vbi. Tunc multa sequerentur inconueniētia sequeretur primo q̄ absolutum eēt de essentia respectiui q̄d dicit absurditatem... sicut patet de differentiis per se contrahente gen⁹ que ponitur de essentia speciei ⁊ multa alia sequerētur que breuitatis causa omittunt̄. ¶ Ibi. Hic dici pōt. Hic Doct. tenendo: q̄ decem sint genera: ostendit quomodo.6. genera scȝ actio. passio: situs. quando. habitus. ⁊ vbi. distinguantur a genere relationis que ponitur quartum genus. Et dicit q̄ distinguuntur: quia sunt respectus extrinsecus aduenientes: ⁊ quartum genus est respectus intrinsecus aduenientis: qui respectus sepe declarati sunt a doc. ⁊ sic hic non oporteȝ aliter insistere. ¶ Hac distinctione premissa de respectu intrinseco ⁊ extrinseco aduenientibus: respondet ad auctoritatē philosophi: ad quā etiaȝ in multis alijs locis respōdet. Dicit ergo q̄ licet philosophus neget motum ad relationeȝ proprie dictam: que pertinet ad quartum genus non auteȝ ad quemcunq̄ respectum pertinentem ad aliquod.6. generum: immo concedit ibi motum esse in vbi: qui cōmuniter non dicitur esse ad formam absolutam: quia vbi vt videtur non est forma absoluta: sed respectus corporis contenti ad locū continentem: licet aliqui velint: q̄ vbi nihil dicat vltra sup̄ficiem cōtinentē. vt Greg. Arimi. ⁊ multi alij nominales q̄s improbaui in secundo. dist.2. ¶ Nunc assignat rationem: q̄re respectus.6. generum possunt distingui a respectu quarti generis in terminando vel non terminando motum. Dicit q̄ ex quo relatio intrinsecus adueniens: necessario consequitur extrema posita nunq̄ potest per se acquiri: sed tñ modo per accidens. alio.s. absoluto acquisito in altero relatiuorum ⁊ talia que non acquiruntur nisi per accidēs alio scilicet acquisito: negat p̄hs in.5. phys. p̄ se terminare motum: siue generationem: siue productionem. per se respect⁹ autem non necessario consequens extrema potest habere p̄priam nouitatem absq̄ nouitate vnius vel alteri⁹ extremi ideo potest habere propriam acquisitionem. Nam ita videtur esse de vbi quia deus potest conseruare idem locabile

τ eundem locum τ tamen non manebit eadem circũscriptio vt probat Doct. in quarto. dist. 10. quia corpus est absens ab illo loco. Et hoc etiã potest natura facere ponendo aliud corpus presens illi loco: τ tunc manebit idem locus materialis qui prius τ corpus qd̃ prius manebit: τ tamen nõ erit circumscriptum ab illo loco. quia tũc circũscribitur aliud corpus. Dico etiam ꝙ manente eodem corpore etiam contento ab eadem superficie. non manente tamen modo quantitatiuo ꝙ adhuc deus potest facere: ꝙ tale corp⁹ nõ habeat vbi circumscriptiuum: vt probat Doc. in quarto di. 10. τ hoc dixi ad euitandum hoc. s. quia forte diceretur. ꝙ stante perfecta approximatione τ presentia corporis loco materiali ꝙ necessario oritur vbi qd̃ ponitur respectus: τ sic vbi per se acquiri nõ posset. Auctoritas philosophi: licz hic aliqualiter sit exposita tamẽ vide in tertio dist. prima. q. prima. vbi eam prolixe exposui. similiter vide in secundo. ¶ Ibi. Sed si queratur. Deinde mouet aliud dubium scilicet quomodo potest respectus acquiri per motum. τ per consequens successiue nisi ponatur successio in aliquo absoluto. Dicit ꝙ corpus successiue secundum partem aliam τ aliam fit presens eidem parti loci. ita ꝙ tam ex diuisibilitate corporis ꝙ̃ loci sequitur diuisibilitas circũscriptionis corporis a loco: τ diuisibilitas successiua est quando pars post partem acquirit̃ non est ergo diuisibilitas in respectu sine diuisibilitate in absoluto: sed est successio in respectu: qui est circumscriptio sine successione in forma absoluta corporis vel loci. Et quomõ hec littera clare intelligatur eam diffuse exposui in secundo. d. 2. de loco angelorum respõdendo ad argumẽta Gre. contra Doc. vide ibi multa singularia dubia. ¶ Ibi. De secundo intellectu in isto articulo. s. an hoc corp⁹ haberet hic vbi si simul cum ipso hic esset aliud corpus modo exposito. Dicit Doc. ꝙ si vtrũqꝫ corp⁹ esset in eadem superficie modo extenso ꝙ vtrunqꝫ esset in eodẽ loco materiali: τ vtrũqꝫ haberet vbi proprium: ita ꝙ vtrunqꝫ haberet propriam circũscriptionem passiuam accipiendo circumscriptionez passiuã pro respectu circumscripti ad locum circumscribentez. Et sic similiter in superficie circumscribente essent due circumscriptiones actiue siue duo vbi actiua correspondentia duobus vbi passiuis. Et probat Doc ꝙ vtrũqꝫ haberet vbi: quia cũ vtrunqꝫ ponatur ibi: sicut contentum coextensum τ cõmensuratũ loco materiali vel vtrunqꝫ erit locatum siue erit in vbi: vel neutrum si primo habetur propositum. s. ꝙ sint ibi vbicaliter. Si secũdo erit ergo locus vacuus in quo ponuntur duo corpora modo quãtitatiuo siue extenso: quod null⁹ diceret. Similiter vtroqꝫ isto amoto altero remanente illud remanens habebit hic vbi: ergo τ nũc habet vbi alio simul manente: patet: quia vt manet cum alio corpore simul non habet in loco alium modum manẽdi ꝙ̃ habeat quando solum manet alio corpore non manente: quia ita habet modum quantitatiuum cum alio corpore sicut quando manet non cum alio corpore. ¶ Ibi. Istud patet per oppositũz de angelo: hic intendit probare: ꝙ si neutrum esset in vbi ꝙ locus esset vacuus. Et probat per oppositũz de angelo: quia si angelus sit simul cũ corpore: non habet proprie vbi in isto loco. s. materiali: puta in quo corpus coexistens habet proprie vbi: quia angelus non est ibi coextensus τ cõmensuratus illi loco: nec replet illum locum. vnde si corpore amoto solus angelus ibi maneret locus ille proprie diceretur vacuus: quia nullo corpore repletus nec est natus repleri nisi aliquo corpore. opposita istorũz sunt vera de corpore coexistente alteri corpori. s. ꝙ corpus coexistens τ est coextẽsus loco: τ secundo replet locum. quia vero angelus: τ si sit in loco non est coextensus: nec replet alium locum: ideo nõ est in vbi proprie. s. circumscriptiue: τ per consequens locus ille natus recipere corpus esset vacuus. Cum ergo corpus coexistens alteri corpori in eodem loco materiali coextendatur loco: τ repleat cum si ibi non esset localiter: tunc talis locus esset vacuus ¶ Doc. instat probãdo primo ꝙ illa duo corpora in eodem loco non habeant vbi: quia non possunt esse duo vbi respectu eiusdem loci: quia vnius loci vna circumscriptio. Respondet doc. ꝙ non est inconueniens in eodem loco materiali posse esse duas circumscriptiones actiuas terminatas ad duo corpora contenta vt ad duos terminos: et similiter in alio et alio corpore ibi contento est alia et alia circumscriptio passiua: siue aliud et aliud vbi passiuum. Sicut etiam in eodem albo possunt simul esse plures similitudines terminatas ad diuersa alba: vt ad diuersos terminos: et quodlibet album includit propriam similitudinem terminatam ad idem album: sic in proposito. ¶ Secũdo instat: quia corpus locatum facit latera ꝯtinẽtis distare sed hoc corpus qd̃ aduenit secũdo, nõ facit latera eiusdẽ distare: immo iam per aliud corpus quod prius fuit hic fuit distantia inter latera. Et confirmatur: q: si vtrũqꝫ faceret latera distare: igitur vtrũqꝫ esset mediũ inter ista distantia. Sed vbi est aliud τ aliud medium per se: ibi vr̃ esse alia et alia distantia: τ ita inter eadem latera eiusdez loci esset duplex distantia. ¶ Respõdet doc. ꝙ facere latera distare pt̃ dupliciter intelligi. vel effectiue: τ sic agens distendens latus a latere facit distare. vel formaliter. τ sic medium interceptum facit formaliter distare. exemplum: proiciens lapidẽ in aere vel aqua proiciendo facit latera aeris vl' aque distare effectiue: sed lapis subintrãs facit formaliter distare. Sic etiam producens albedinem in subiecto prius nigro: effectiue expellit nigredinem: sed albedo producta formalit̃ expellit nigredinem: q: est forma incompossibilis nigredini. Secundo modo concedendũ esset ꝙ vtrũqꝫ corpus hic. s. in loco materiali extensiue existens facit latera hui⁹ loci distare: q: vtrunqꝫ est mediũ inter extrema. primo modo neutrũ corpus facit distare. Sed ipsum agens qd̃ primo diuidit ꝙ̃ latus ab illo: τ tunc diuidit. qñ facit illa corpora esse simul in tali loco: vel saltem vnum. Et per hoc pz etiam quomõ vtrũqꝫ replet: q: nõ effectiue sed formaliter. Non enim est maius incõueniens locũ plenum repleri de nouo aliquo replente formaliter: ꝙ̃ continens vnum sibi commensuratum de nouo continere aliud simul: modo ꝯtinendi. Vult inferre doc. ꝙ si tu concedis: ꝙ duo corpora possunt simul replere eundem locum ita ꝙ sicut vnum perfecte replet τ aliud sic: ꝙ etiam habes concedere ꝙ idem locus possit vtrũqꝫ ꝯtinere localiter: cũ non sit maius incõueniens primũ ꝙ̃ secũdũ. ¶ Ad confirmationem illam diceretur ꝙ accipiendo distãtiam p illa habitudine q̃ est in vno distante ad alterum vt ad terminũ non est nisi vna distantia inter eadem extrema siue sint plura media siue vnicuz. necilla est vero hoc mõ loquendo de distantia ꝙ vbi est aliud per se medium ibi ẽ alia per se distantia nisi intelligatur aliud per se mediuz hoc est aliud necessario requisitum tanꝙ̃ medium distantie: sed in proposito non requiritur illud tanꝙ̃ aliud: q: p primuz corpus habetur sufficiens distantia. Si autẽ distantia acciperetur alio mõ p dimensione: media inter extrema q̃ distant/cõcedendum esset sic loq̃ndo ꝙ inter latera cõtinẽtis duo corpa est duplex distantia: patet: q: due dimensiones: quia τ duo corpora. ¶ De tertio principali. s. ꝙ si hoc corpus esset p̃sens huic loco sed nõ modo quantitatiuo hoc est non tanꝙ̃ coextensum loco nec commensuratum pt̃ dici ꝙ tunc proprie non haberet vbi in hoc loco: q: proprie vbi est forma secundum se diuisibilis cum secundum eam per se possit esse motus: vt supra patuit τ ideo nõ conuenit alicui nisi diuisibili τ per modum diuisibilis se habenti. corpus aũt quod nõ coextenditur loco sed est totũ presens cuilibet parti illius loci (vt pz s doc. in quarto. distin. 10. sicut pz de corpore xp̃i) non habet modũ diuisibilis in comparatione ad locũ. nec p consequens habet vbi proprie respectu eius loquẽdo de vbi semper circumscriptiuo: q: loquendo de vbi presentiali siue diffinitiuo potest concedi.

Iu questione ista occurrunt aliqua dubia. Et p̃mo in hoc. Non potest aliquod corpus esse presens mõ quãtitatiuo alicui loco materiali puta alicui superficiei cõtinentis sine vbi. ¶ Secundo dubitatur in hoc scilicet ꝙ absolutum τ respectiuũ non possunt facere vnũ per se conceptũ. 2
¶ Tertio dubitatur in hoc. s. ꝙ respectus intrĩsecus adueniens dz ille qui necessario consequitur fundamentũ posito termino: q: nõ pt̃ respectus magis intrinsec⁹ esse absoluto. 3
¶ Quarto dubitat̃ i hoc ꝙ respectus extrĩsecus aduenient̃ s e it ille q̃ nõ necessario ꝯseq̃t̃ fundamentum posito termino. 4
¶ Quinto dubitat̃ in hoc ꝙ respect⁹ intrinsec⁹ adueniens nõ pt̃ habere ꝓpriã nouitatez p se nisi prius aliquo absoluto prius acq̃sito in altero relatorũ: τ per ꝯñs tm̃ dz p accidens acq̃ri: q: p̃ se acq̃rit̃ alio absoluto prius acquisito. 5
¶ Sexto dubitat̃ in hoc ꝙ respect⁹ extrinsec⁹ adueniẽs pt̃ hr̃e ꝓpriã nouitatẽ absqꝫ nouitate vni⁹ vel alteri⁹ extremi. 6
¶ Septimo dubitatur in hoc ꝙ potest esse acquisitio respectus esse successiua absqꝫ successione in aliq̃ absoluto. 7
¶ Octauo dubitatur in hoc. s. vbi ꝓprie est forma scd̃m se diuisibilis cum secundum eam per se possit esse motus. 8
¶ Contra primum dictum instatur sic τ pono ꝙ sit corpus pedale qd̃ actu contineatur in superficie pedali ita ꝙ totuz sit perfecte presens illi superficiei τ pars parti τ hoc modo erit in illa superficie secundum modum quantitatiuum: q: ibi est correspondentia totius ad totum et partiuz ad partes. Tunc quero aut necessario est in vbi aut non. si primo ergo sequitur ꝙ illud vbi non erit respect⁹ extrinsecus ad-

quomõ respectus dicatur acquiri p motum.

Quẽmodũ tenet doct. in 3°. di. prima. q. 2. respõdendo ad vltimũ p̃ncipale ante oppositum.

Dubia notanda.

Primũ dubium.

Contra primũ dictũ.

ueniens cum necessario oriatur positis fundamēto ꝛ termino. Si secundo sequitur propositum vez ꝙ erit in loco materiali siue continebitur in vltima superficie continentis ꝛ modo quantitatiuo ꝛ tamen non erit in loco formali siue vbi. Si dicatur ꝙ licz vbi non sit in vbi necessario absolute positis fundamento ꝛ termino: tamen posita coextensione siue cōmensuratione vnius ad aliud tunc est in vbi necessario. Contra. Tum quia illa coextēsio siue commensuratio aut est qd respectiuum aut precise dicit vtrūqꝫ extremum. Si primo. quero de illo respectu aut est extrinsecus adueniens aut intrinsecus. si primo. ergo non sequitur necessario ad fundamentum posito termino ꝛ similiter vbi sequens non erit respectus intrinsecus ꝛ per consequens poterit non esse etiā stante illa coextensione aut erit intrinsecus ꝛ sic ipsa posita vt respectu intrinseco adueniente necessario ponitur vbi ꝛ tunc sequitur ꝙ necessario prius ponitur respectus intrinsecus ꝙ ponatur extrinsecus. Tum etiam: quia si posita necessario tali coextensione necessario ponitur vbi sequitur ꝙ vbi non erit respectus extrinsecus cuz necessario oriatur ex natura rei. Si secundo ponatur illa commensuratio prout precise dicit vtrunqꝫ extremum: aut tunc ponitur vbi necessario ergo non est respectus extrinsecus: aut nō necessario. ergo poterit esse perfecta continentia ꝛ coextēsio vnius ad aliud sine vbi. qd est contra conclusionem in qua ponitur ꝙ est impossibile corpus cōtineri in loco materiali modo quātitatiuo ꝛ non esse in vbi formali. ¶ Secundo principaliter instatur. Et pono ꝙ angelus possit esse in loco: puta vnius miliaris vt in loco sibi adequato: ita ꝙ in maiori non possit esse quia non ponitur angelus precise in loco quantumcūqꝫ magno que omnia patent in secundo. d. 2 de loco angelorū hic posito quero tunc aut angelus est in vbi formali necessario aut non. si primo: ergo tale vbi non erit respectus extrinsecus adueniens: quia necessario oriretur ad fundamentuz posito termino nec est maior ratio de vbi diffinitiuo ꝙ de vbi circūscriptiuo: quia vtrūqꝫ vbi dicit presentiam contenti ad continens: licet aliter ꝛ aliter: quia vbi circunscriptiuum dicit presentiam cum perfecta coextensione formali corporis contenti ad superficiem continentem. Sed vbi diffinitiuū dicit presentiam absolute vt sic contenti ad cōtinens. Si nō est in tali vbi necessario. ergo erit respectus extrinsecus: et sic separabilis stante angelo in tali loco. hoc idez erit de corpore cōtēto in loco materiali qd nō necessario erit in vbi formali. ¶ Tertio instatur sic vbi circumscriptiuū ponit a do. respectus extrinsecus adueniens. ergo posito corpore perfecte presente superficiei continentis sm modū quantitatiuū tale corpus non erit in vbi. consequentia patet. quia respectus extrinsecus adueniens nō necessario oritur positis fundamento ꝛ termino etiam perfectissime approximatis: vt patet de combustione que non necessario oritur posita perfectissima presentia ignis circa combustibile: vt patet de tribus pueris in camino ignis: ꝛ hoc est quia talis combustio siue actio siue passio est respectus extrinsecus: vt patet a do. sic erit in proposito. Perfectissima enim presentia corporis cōtēti ad superficiem continentem est ꝙ sit perfecte pñs sm se totum ꝛ secundum omnes partes: ita ꝙ totum sit perfecte presens toti ꝛ partes corporis partibꝰ superficiei. ergo sequitur ꝙ stante perfecta approximatione ꝙ adhuc nō erit vbi cum vbi ponatur respectus extrinsecus. ¶ Quarto instatur tenendo sm Doc. ꝛ sm veritatem ꝙ vbi circonscriptiuū sit respectus extrinsecus adueniens. quero tunc quādo corpꝰ locabile sit presens superficiei cōtinētis siue locantis ꝛ hoc sm modum quantitatiuum ꝛ per te necessario est in vbi circunscriptiuo: a quo causatur illud vbi: siue ille respectus: aut immediate causatur a corpore contento et superficie continente: ꝛ tunc quero aut simpliciter necessario causatur: ꝛ tūc non erit respectus extrinsecus adueniens: patet quia per hoc ponitur a doc. differentia inter respectum extrinsecus aduenientem ꝛ intrinsecus aduenientem: quia intrinsecus adueniens necessario oritur posito fundamento ꝛ termino sed extrinsecus positis fundamēto proximo ꝛ termino nō necessario oritur. sequitur ergo ꝙ tale vbi nō necessario causetur a fundamēto ꝛ termino. Si causatur contingenter/contra: Tum quia poterit esse corpus cōtētū in loco materiali: modo quantitatiuo ꝛ tamen non erit in vbi. ꝛ sic propositum. Tū quia non videtur ꝙ contingenter possit causari: quia tā fundamētū ꝙ terminus ponuntur cause omnino naturales ꝛ secūdū modū nature suo modo agentes ipsum vbi cū sola voluntas ponatur agens liberum. Aut ipsum vbi ponitur causari ab alio ꝙ a fundamēto ꝛ termino ꝛ tūc quero de illo alio qd nō videtur assignandum: nisi dicatur ꝙ immediate causetur a fundamento ꝛ termino: sed non necessario simpliciter et absolute. quia possunt impediri a deo sicut et combustio in camino ignis ꝛc. Contra: quia tunc habetur intentum. s. ꝙ non necessario corpus coextensum erit in vbi: vt patet.

¶ Quinto ꝛ vltimo instatur sic: quia idem est iudicium de toto corpore contento ꝛ de partibus eius. quia sicut totum corpus habet ibi vnum vbi ita quelibet pars quantumcunqꝫ minima necessario habebit proprium vbi: ꝛ sic vbi totiꝰ corporis erit integratū ex infinitis vbi partialibus: ꝛ tunc quero aut omnia illa vbi simul causabuntur aut successiue. non primo patet: quia corpus incipit primo contineri scdm vnā partem: ꝙ sm aliam: immo nūqꝫ est pfecte ꝛ adequate presens quanto sup quo mouetur nisi in puncto: vt patz a doc. in scdo dist. 2. q. 9. Non secundo: qz tunc illi respectus nūqꝫ essent simul: patet: qz qñ corpus intrat sm partem. a. ꝛ post immediate sm partem. b. a. perdit respectum quem habebat. qz relinquit respectū quem habebat ad partem priorem cui desinit esse presens subintrante parte. b. ꝛ sic de oībus aliis successiue. ¶ Respondeo ad omnes obiectiones premittendo aliqua. primo ꝙ corpus cōtineri a loco materiali sm modum quantitatiuū pt dupliciter intelligi. vno mō ꝙ sit presens illi loco nō materialiter: ita ꝙ precise sit in tanta superficie continentis. ita ꝙ nō excedat nec excedatur. Scdo ꝙ sic sit presens ꝙ vltra hoc ꝙ non excedit nec exceditur sit etiam pfecta commensuratio siue coextensio ita ꝙ sicut totum est presens toti superficiei continentis sic pars determinata siue signata corporis sit presens parti superficiei signate et determinate ꝛ talis commensuratio passiua in corpore cōtento dr forte/vbi passiuum: qz commēsuratio illa siue coextensio videtur precise importare relationē ipsius contenti ad continens. Et qñ doc. dicit ꝙ non pt contineri mō quantitatiuo quin sit in vbi/hoc dicit: qz talis continentia scdm modum quantitatiuū nil aliud videtur esse ꝙ circunscriptio passiua ꝙ proprie est vbi formale passiuum. sicut circūscriptio actiua est vbi formale actiuum. Scdo pmitto ꝙ ponēdo ꝙ corpus pfecte coextendi et cōmensurari superficiei non sit formaliter relatio: sed precise ipsa extrema cōmensurata siue sic coequalia ꝛ equalitas inter ea sit relatio intrinsecꝰ adueniens vel inequalitas. adhuc ibi erit respectus extrinsecus adueniens. ¶ Nec est incōueniens respectū extrinsecus aduenientē aliquo modo preexigere respectū extrinsecus aduenientem: ꝛ patet qz corpus locabile corpori locāti prius comparatur sm equalitatem vel inequalitatez et stante equalitate vel inequalitate vtriusqꝫ: adhuc nō sequitur vbi: quia bene pt esse equale ꝛ tñ actu non cōtineri nec circunscribi. Tertio pmitto ꝙ respectus extrinsecus adueniens proprie dicitur ille qui non oritur necessario ad fundamentum posito termino sicut similitudo quia positis duobꝰ albis quantumcunqꝫ distantibus adhuc est silitudo. silr posita cā productiua ꝛ ipso producto ꝙuis maxime distantibꝰ ponitur relatio producentis ad productum et relatio producti ad producens. ꝛ sic dico de aliis relationibus intrinsecus aduenientibus. respectus vero extrinsecus aliqñ necessario oritur non ex absoluta positione fundamenti ꝛ termini: sed ex positione fundamēti ꝛ termini positi sub aliquo alio respectu. exemplum: passio est respectus extrinsecus: qz posito passo et actiuo absolute non sequitur in ipso passo respectꝰ passiuus tñ posito ꝙ actiuum inducat formaz in passum. ꝛ tūc oritur respectus extrinsecus adueniens. s. inducentis ad inductum: vt patet a doc. i quarto i materia de eucharistia: ꝛ tunc posita tali relatione inducentis ad inductum ꝛ forme inducte in passo ad ipsum actiuum inducens de necessitate in ipso passo oritur passio que est respectus extrinsecus ad ipsum agens. respectꝰ ergo q est passio dicitur extrinsecꝰ pro quanto fūdamentū ꝛ terminꝰ absolute considerantur: quia vt sic non necessario oritur: sed pmissa aliq alia relatiōe fūdamenti ꝛ termini vt prius exemplificaui tūc non dicitur extrinsecꝰ adueniens cum tūc necessario oriatur. Hoc idem dico de vbi formali quod est respectus extrinsecus adueniens prout comparatur ad fundamentum et terminū absolute et patet: quia stante corpore et loco non seqtur locatio passiua: quia si ponatur corpus actu non contineri: tunc non erit locatio passiua et tamen respectu vbi erūt tam fūdamentum ꝙ terminus immo fundamentū proximū et ratio proxima fundandi: quia superficies corporis q est ratio proxima fundandi ipm vbi: vt supra patuit. Si tamen ponatur corpus perfecte contineri sm coextensionem ꝛ commensurationem necessario seqtur ꝙ sit in vbi et vt sic non erit respectus extrinsecus cū necessario oriatur stante tali continentia non ꝙ continentia illa passiua sit formalis ratio recipiendi ipm vbi: immo pcise erit superficies corporis. ¶ Ex his pmissis patet qd dicendū ad rationes contra. Ad primam

Ad rōnes pmi dubii sābula declaratio.

Respectus intrinsecus et extrinsecus adueniens qs;

Ad rōes ꝫ pmū dcm

patet tenendo q talis psentia siue coexistentia sit formalit ipsum vbi. Si vero teneat q non sit ipm. patet respõsio ex tertio pambulo: qz vbi dz respectus extrinsec⁹ put comparatur ad fundamentũ & terminũ absolute: sed vt comparat ad corp⁹: vt contentũ modo quantitatiuo tũc non dz extrinsecus cũ necessario oriat. vt exemplificaui de passione &c. ¶ Ad scdm de angelo dico pariformiter q si angelũ actu continẽri a tali quantitate dicit ipm vbi: patet responsio q̃modo necessario est in vbi: qz ipa continentia passiua dz vbi Si vero teneat q non sit formaliter ipa continentia. Dico tũc scdm tertium pambulum scilicet q vbi tale dicit respectus extrinsecus p quanto absolute comparatur ad ipm angelum vt ad fundamentũ proximum et ad ipam quantitatem: vt ad ipm terminum quia si sit angelus extra illam quantitatem actu ponũtur fundamentũ proximũ & terminus ipius vbi & tamen non ponit necessario vbi. Sed posita continentia actuali ipsius angeli in tali quantitate necessario seqtur ipsum vbi. Ex his que supra exposui patet responsio ad alia duo argumenta immediate seq̃ntia: nec oportet aliter rñdere qz precise rñdendũ est sicut ad duo pmissa responsum est. ¶ Ad quintũ qz importat aliq̃s difficultates: vide responsionem in scdo. dist. scda de loco angelorum contra Gregorium.

Cõtra scm dictum.

Contra secundum dictum instatur probando q

ex absoluto & respectiuo possit per se fieri vnus conceptus: qz totum & principale fundamentum huius dicti est: quia tunc talis conceptus simul esset respectiuus & absolut⁹: et sic non esset neq3 respectiuus neq3 absolutus. Et ego multipliciter insto. Pmo: qz ex natura ꝯtrahibili & hecheitate fit vnus p se conceptus q̃ditatiu⁹ qz vnũ singulare qd recipit pdicatione superiorum in qd: & tñ hecheitas nullo mõ ptinet ad quiditatẽ nec aliquo mõ dicit qd: vt patz a doc. in secundo. d. 3. q. 6. Sic in ppposito ex respectiuo & absoluto pt fieri vnus ꝯceptus respectiuus q̃uis absolutum nullo mõ dicat respectum. ¶ Scdo instatur: qz suppositũ est vnus p se ꝯceptus positiuus & absolutus p se in pdicamento substantie: & tñ suppositum constat ex natura singulari ptinente ad predicamentũ substantie & ex negatione duplicis dependentie. s. actualis & aptitudinalis: vt patz in tertio. d. pma. q. pma & infra. q. 19. quol. & tñ negatio formaliter non dicit entitatem positiuam nec absolutam nec respectiuam ergo a fortiori ex absoluto & respectiuo poterit fieri vnus p se ꝯceptus cũ vtrunq3 dicat entitatem positiuam. ¶ Tertio instatur: qz ex actu p se & potentia p se fit vnũ p se vt patz 8. meta. qz fit vnum simpliciter in actu & tñ potẽtiale vt potentiale non dicit actum. multo fortius ex respectiuo & absoluto fiet vnũ in actu cum vtrunq3 dicat actum. ¶ Quarto instatur qz persona diuina dicit vnum per se conceptu3: vt patet & est vnum ens per se relatiuum tenendo cõmunẽ opi. s. q persona constituatur p relationem & tñ persona cõstat ex absoluto. s. essentia diuina & respectiuo: patet a doc. in pluribus locis. ¶ Quinto instatur sic: qz sicut ex conceptu omnino indifferenti ad absolutum et respectiuum & ex gradu intrinseco contrahente ipsum fit vnus per se cõceptus vel determinate absolutus: & vel determinate respectiuus: vt patet. quia si conceptus entis: qui nec est respectiuus nec absolutus contrahitur per absolutum fit cõcept⁹ determinate absolut⁹: & si ꝯtrahitur p respectiuu3 fit ꝯceptus determinate respectiuus: sic silr videt posse dici q ex absoluto & respectiuo ꝯstituat p se aliquod respectiuu3. ¶ Sexto instatur: qz ex ꝯceptu non formaliter infinito fit ꝯceptus formaliter infinitus: ptz: qz ex cõceptu entis q̃ non est formaliter infinit⁹: vt ptz a doc. in primo. d. 8. q. 2. & aliq̃ gradu intrinseco: puta infinitate intensiua fit vn⁹ ꝯceptus per se formaliter infinitus: patet: qz ex ꝯceptu entis qui nõ est formaliter infinitus: vt patz. Et tñ doctor expresse vult supra. q. 5. q quicquid formaliter includitur in ente infinito intensiuo sit formaliter infinitum intensiue ergo videt a fortiori q si infinitũ intensiue possit constare ex aliquo non infinito q etiã conceptus p se respectiuus possit cõstare ex absoluto & respectiuo. ¶ Septimo instatur: qz respectiuu3 necessario diffinit per absolutum: qz per terminum qui est absolutus. vt patet a doc. in primo. d. 30. ergo non videtur repugnantia: quin etiã possit cõstitui concept⁹ respectiuus p respectiuũ & absolutu3. ¶ Respondeo ad istas instãtias tenendo dictũ doc. verissimum. Ad primã dico q ex hecheitate nihil quiditatiuũ constituitur cũ nullomõ pertineat ad quiditatem. & cum dicitur q singulare recipit predicationẽ in quid omnium superiorum / concedo: sed non ratione hecheitatis sed precise ratione nature incluse que dicit quid

Ad rõnes ꝯtra scdm dictum.

immo ipsa dicit totam quiditatẽ singularis: vt patet a do. in secundo. di. 3. q. 1. & 6. & vide singularissima que ibi exposui & adduxi. ¶ Ad secundum. Dico breuiter q suppositũ formaliter sumptum prout. s. includit illam negatione3 nõ est per se in predicamento substantie cum negatio nec per se nec reductiue sit in predicamento cum omnia predicamẽta sint simpliciter entia positiua. nec per consequẽs ipsa negatio facit nec pertinet ad conceptum per se: sed suppositũ dicitur esse per se in predicamẽto p quanto includit singulare pdicamenti substantie qd per se ponitur in tali pdicamento. Sicut etiam singulare vt singulare non recipit predicationem in quid sed si recipit hoc est precise ratione nature incluse que dicit propriã quiditatem. ¶ Ad tertium. Dico q forte cõcluderet si ex potentia obiectiua et actu fieret per se vnum in actu: puta q homo constitueretur intrinsece ex potentia obiectiua que non est formaliter & ex entitate actuali. Sed hoc est simpliciter impossibile. Ad philosophum dico q ipse loquitur precise de potentia subiectiua p se & non de potentia obiectiua vt subtiliter patet a doct. in secũdo. d. 12. q. prima. Et sic ex potentia per se subiectiua cuiusmodi est materia & ex actu per se. s. forma substantiali fit per se vnum cõpositum. Sicut etiam ex potentia subiectiua per accidens. s. ex subiecto in actu & ex actu per accidens. s. ex accidente fit vnum per accidens. modo talis potentia subiectiua siue per se siue per accidens semper est in actu & ideo non sequitur. ¶ Ad quartum: hoc forte importat maiorem difficultatem. Dico tamen q persona non dicat aliqd tertium resultans ex essentia & proprietate relatiua sed precise dicit ipsam essentiam cum proprietate relatiua: nec tamen erit vnum per accidens: quia relatio illa nullo modo informat essentiam: vt patet a doc. in primo dist. 5. q. 2. & 26. & in quo. q. 6. nec quasi informat nec denominat nec quasi: qd tamen requiritur ad hoc vt sit vnum per accidens. Dicitur tamen maxime vna vel quia maxime perfecta: quia essentia ibi inclusa est formaliter infinita vel maxime vna propter perfecta3 idemptitatem realem quia essentia simpliciter sibi idẽptificat proprietatem personalem p pter sui infinitatem. Dico secundo q tenendo q dicat vnũ per se conceptum ex essentia & proprietate alium aliqualiter ab essentia & proprietate adhuc dico q nõ erit simile: q̃a vbi respectiuũ de quo doc. loquitur presenti. q. dicit vnũ cõceptum per se primo modo & per consequẽs quiditatiue nõ potest in tali esse quiditatiuo constitui per absolutum & respectiuum: quia tunc erit ille concept⁹ & quiditatiue respectiuus & quiditatiue absolutus: vt patet: modo in proposito de persona tenendo q dicat vnum per se conceptum quiditatiuum: hoc potest dupliciter intelligi. primo q dicat conceptum per se quiditatiuũ: quia includit per se aliquid qd pertinet ad quiditatem & sic persona includit essentiam que dicit quiditatem perfectissimam: sicut etiam ponitur q singulare creatum dicat per se vnum conceptum quiditatiuu3 ratione nature dicentis quiditatem. & hoc modo conceditur q quasi dicat per se vnum conceptum quiditatiuũ: & tunc nõ est ad propositum de vbi vt Doc. loquitur: vult eñ ibi quod respectiuum & absolutum non faciant vnum p se conceptũ quiditatiuum: ita q vtrunq3 pertineat ad quiditatem ipsi⁹ Secundo potest intelligi q persona dicat vnum per se conceptum quiditatiuum sic q proprietas pertineat ad quiditatem sicut & essentia eo modo quo dicimus q animal & rationale constituunt hominẽ quiditatiue. Respõsio tamẽ pma videtur melior & ad propositum magis. ¶ Ad quintum dico breuiter q non est simile: quia licet conceptus indifferẽs ad absolutũ & respectiuum non sit actu nec respectiuus nec absolutus: est tamen in potẽtia: quia ad vtrũq3 contrahibili. ¶ Ad sextum. Dico breuiter primo. q sufficit q talis cõceptus sit potentia infinitus. Dico secundo q quando Do. dicit q quicquid includitur in ente infinito intensiue est infinitum intensiue hoc debet intelligi q inclusum in vltima actualitate & vere realiter. De hoc vide que exposui ibi scz q. 5. quolib. & vide ibi singularia dubia. ¶ Ad vltimum. Dico q si respectiuũ diffiniretur per absolutũ diffinitione q̃ditatiua argumentu3 concluderet: sed in proposito nihil cõcludit: quia tñ diffinitur per additamentum & per aliquid omnino extra rõnem formalem respectiui cuiusmodi est absolutum. Et hoc expresse patet a doc. in pmo. d. 30. vbi vult q tñ diffiniatur per additamentum & nõ aliter: & sic patet.

Persona in diuinis nõ dicit aliqd tertium resultans ex essentia et pprietate relatiua.

Personalis diuinis dicere p se cõceptu3 q̃ditatiuum dupliciter.

Contra tertium dictum instatur q respectus in-

trinsecus aduenient non necessario sequatur ad fundamẽtum posito termino: & accipio similitudinem que fm doc. est respectus intrinsecus: & suppono duo, primo q realiter di-

Cõtra tertiũ dictum.

stinguatur a fundamento z q sit posterior fundamento. pri
mũ patet a doc.in secundo di.1.q.4. scd̃m patet per ipsum
in primo dist.26.z alibi sepe.s.q relatio precjigat extrema
ergo sequitur q est posterior fundamẽto z termino. Ex his
arguo dupliciter. primo sic. De⁹ põt immediate cãre simi-
litudinem non concurrentibus fundamẽto z termino vt cau
sis necessariis. ergo similitudo non oritur necessario posito
fundamento z termino. ɔsequentia patet: quia Deus cau-
sat contingenter. Tum etiam si imediate cãtur a deo nõ orit
tur necessario ex natura extremorũ: añs pz quia omne po-
sterius realiter distinctum ab alio quod non pertinet ad ei⁹
esse intrinsecum: (quod dico ppter compositũ naturale qđ
distinguitur realiter a partibus ɔponentibus z est posteri⁹
eis quod deus non põt imediate causare: qz ille partes sunt
de intrinseca rõne ipsius) deus imediate potest cãre patet
quia ab omnibus conceditur q potest supplere omnẽ causã
secũdam extrinsecam qualis est effectiua. Sz similitudo est
realiter distincta ab vtroqz extremo z posterior eis nec ali-
quid extremũ pertinet ad eius esse intrinsecũ: vt patet. er-
go. Nec valet glosare illã propositionem q intelligit de po-
steriori absoluto realiter distincto. quia doc. expresse ɔcedit
q potest imediate cãre respectum extrinsecum aduenientẽ:
quia realiter distinguitur ab extremis z est posterior eis nõ
ergo intelligitur de absoluto simpliciter. Nec valet glosare
q non intelligitur de respectu intrinseco: qz ego arguo q nul
lus sit intrinsecus eo modo quo ipse ponit q.s. orit necessa-
rio ad fundamentũ posito termino. ¶ Secũdo istatur. De
us põt imediate causare duo alba perfecta in aliquo instã-
ti. z in eodem nõ cãre similitudinem inter illa: ergo similitu-
do non oritur necessario ex natura extremorum. ɔsequentia
patet. quia si in illo instanti quo ponuntur alba non oritur
sequitur q non necessario oritur: quia in quocunqz instanti
ponitur causa adequata z necessaria alicuius effectus z nõ
impedita necessario sequitur talis effectus: hoc patet. añs
probatur quia omne absolutum realiter distinctũ ab alio z
prius illo Deus imediate potest causare sine illo. Sed illa
alba sunt absoluta realiter distincta a similitudine z priora
illa ergo: maior huius syllogismi: patet etiam a Doc. Si di
catur q intelligitur de priori absoluto comparato ad abso-
lutum realiter distinctum z prius eo. non autem vt ɔparato
ad respectiuum. Dico q hoc nihil est qz fm ipsum absolutũ
ɔparatum ad respectum extrinsecus aduenientẽ potest de⁹
immediate causare sine respectu extrinseco: patz: quia põt
immediate causare ignem z combustibile sine actuali com-
bustione z hoc: quia illa sunt priora z realiter disticta ab ip
sa relatione que dicitur formaliter ɔbustio. Si dicatur q nõ
intelligitur de absolutis comparatis ad respectus necessa-
rio concomitantes ex natura extremorum. Et hoc est quod
ego improbo: ideo oportet videre ad instantias factas.
¶ Tertio istatur sic z quero a quo imediate causatur neces
sario ipa similitudo vt a causa totali z adequata: aut causa
tur a solo fundamẽto: aut a solo termio: aut ab vtroqz simul
si primo ergo posito tñ vno albo pfecto erit similitudo. Si
dicat q terminus concurrit: quero quomodo concurrit. non
vt cã: quia ponitur fundamentum totalis causa. non vt cau
sa sine qua non: quia posita totali cã nihil aliud requirit ad
habendum effectum: hoc enim modo arguit Doc. in primo
dist.3.q.7. ɔtra hen. qui ponebat animam eẽ totalem cau-
sam notitie: sed obiectum requirebatur vt cã sine qua nõ. si-
ue vt terminus z hoc improbat: quia stãte cã totali nihil ali
ud requiritur. vide ibi. Si secundo requiratur terminus: vt
causa partialis. Sed hoc non videt: quia tunc deitas sub rõ
ne deitatis eẽt necessaria causa dependentie creature: qz il
la necessario terminat ad deitatẽ sub rõne deitatis sine ad
voluntatẽ diuinã: z tũc volũtas diuina ɔcurreret necessario
ad aliquid extra qđ doc omnino improbat: immo si necessa-
rio causat ipsam relationem: sequitur q necessario causet ip
sam creaturam cum sint penitus eadem res realiter: vt pz
a doc. in scđo di. prima. q.5. Si tertio ɔcurrit termin⁹ vt cau
sa totalis a fortiori: sequitur illud idẽ incõueniens de deo q
scz necessario causaret aliquid ad extra. ¶ Quarto instat
sic. qz si similitudo necessario oritur ex natura fundamẽti z ter
mini ita q necessario sit ad terminũ: tũc q̃ro aut seipa ẽ ha-
bitudo ad terminũ siue seipsa terminat ad terminũ aut alia
relatione terminat ad ipsum. non primo. quia ipa eadem vt
ɔparatur ad fundamentum non seipsa inheret sz inheren-
tia alia inhereret: vt etiã patet a doc. in secundo di. prima. er
go similiter vt comparatur ad terminum nõ seipa termina
tur cũ nõ sit maior ratio de vno q̃ de alio. Et si alia termina
tur illa alia erit realiter distincta a termino: ergo terminabi-
tur non seipsa sed alia, z sic processus in ifinitũ. Et precipue

si ponatur dependere a termino: sequitur q dependebit de-
pendentia fundata in similitudine: z illa similiter depende-
bit ad terminum. ergo alia dependentia et sic in infinitum.
¶ Quinto instatur. Si similitudo oritur necessario a prin
cipiis intrinsecis fundamenti: ergo realiter identificatur
fundamento: hoc patet quando enim aliquod subiectum ex
sua intrinseca ratione necessario et adequate producit ali-
quid in seipso illud sibi necessario identificat realiter. hec
videtur ppositio docto. in scđo. d. prima. z sic similitudo eẽt
realiter eadem ipsi fundamento: qz terminus non poneret
causa pductiua: sed tñ terminatiua. sicut etiã risibile idẽti-
ficatur realiter homini: quia necessario oritur in ipso ho-
mine ex formali ratione intrinseca hominis. ¶ Sexto ista-
tur prior natura non repugnat posse eẽ sine posteriori na-
tura maxime a quo realiter distinguitur: hoc patet a doc.
in primo in secundo z in tertio: sed fundamentum z termi-
nus etiã simul sumpta sunt prius natura: patet: qz fm doc.
in primo. d.3.q.5. z in secundo. d. prima ad absolutum in cã
sequitur absolutũ in effectu: z post sequitur relatio causa-
ti ad cãm z econtra. ergo non repugnat fundamento z ter-
mino simul sumptis posse esse sine relatione. ergo non ne-
cessario oritur. ¶ Septimo instatur si ad fundamentũ ne-
cessario sequitur talis relatio posito termino ergo seqtur q
posita magnitudine eẽntie diuine z patre qui ponit extre-
mum equalitatis filij necessario ponet equalitas filij ad pa
trem ẽt filio non pducto. qz vnitas magnitudinis eẽntie est
pximum z immediatũ fundamentũ equalitatis filij ad pa
trem. Si dicatur qz reqritur filius: ergo non orit necessario
precise fundamento positis z termino. ¶ Octauo instatur
qz si relatio intrinsecus aduenieus: necessario orit ad fũda
mentum posito termino quero an pcise oriatur ab illis aut
aliqua alia cã supiore concurrente. Si pmo. ergo deus non
posset in intellectu suo imediate cãre notitiã intuitiuã simi-
tudinis inter duo alba nisi concurrentib⁹ ipsis albis: qz si po
nuntur cã immediata z adequata z precisa entitatis rela-
tionis: sequitur q deus non continebit virtualiter illaz nec
per ɔsis eius notitiam sic eñ arguit doc. in pluribus locis.
Si scđo sequitur q deus poterit immediate cãre illam: qz
vt sic continebit causalitatem illorum.

Contra quartũ dictũ instatur pbãdo q respect⁹ Cõtra qrtũ dictũ.
extrinsecus adueniens non sit ille qui non necessario oritur
ad fundamentum posito termino: quia si sic eẽt. multa incõ
uenientia sequerentur. primo sequeret q homo eẽt actu ani
ma existente in celo z corpore in terra quod ẽ ipossibile. pro
batur cõsequentia. quia stante vniõe anime ad corp⁹ de ne-
cessitate homo est: hoc patet a doc. in tertio distin.2 z.22. sz
stante anima in celo z corpore in terra: põt stare vnio ipsorũ
adinuicem: quia vnio ponit respectus extrinsecus: patet: qz
non necessario sequitur stantibus fundamento z termino: er
go deus immediate potest causare ipsam vnionem z sic ho-
mo erit corpore existente in terra z anima in celo quod ẽ ab
surdum. ¶ Secundo sequeret q stante aliquo loco in orien
te: z aliquo corpore locabili in illo loco in occidẽte q Deus
poterit ipsum facere in vbi respectu illius loci: patet: qz vbi
fm ipsum est respectus extrinsecus adueniens: z sic corpus
existens in occidente actu erit circumscriptum a loco existẽ
te in oriẽte: z sic erit vbicaliter in aliquo loco in quo actu nõ
continebitur quod est absurdum. ¶ Tertio: vnio nature ad
suppositum nõ eiusdem nature est respectus extrinsecus vt
patet a doc. in tertio di. prima. q. prima: ergo de⁹ posset vni-
re naturam humanam existentem in terra angelo existenti
in celo. patet: quia posito fundamento z termino non oritur
ille respectus ex natura extremorũ: ergo Deus immediate
posset causare illam vnionem. Si dicatur ad omnia ista q re
quiritur necessario approximatio. hoc nihil est. Tũ qz doct.
absolute loquitur de illis ad differentiam respectus intrin-
secus aduenientis qui necessario oritur ex natura extremo-
rum etiam quantumcunqz distantium si duo alba distarent
in infinitum adhuc esset similitudo actualis. Tum etiam: qz
etiam si ponerentur anima z corpus maxime propinqua ita
tamen q anima non informaret corpus adhuc deus posset
causare vnionẽ inter illa: quia non oriretur ex natura extre-
morũ: z tamen ex hoc non esset homo z ex alia pte esset ho-
mo: qz ptibus vnitaɝ. ¶ Quarto instatur: quia passio pro-
prie accepta que ponitur respect⁹ extrinsecus sequit formã
receptã in passo ab ipo agente ita q agens pri⁹ habz respe
ctũ producentis ad formã productam z respectũ inducẽtis
ad formã inductam z isti respectus sunt intrinsecus: qz ori-
untur necessario ex natura extremorũ: quia posita forma in
materia siue i passo ab ipo agẽte sequunt isti respect⁹ z pas-

tio proprie accepta que est respectus patientis siue passi ad
agens sequitur hos respectus: quia dicitur pati ab agente
pro quanto recipit formam ab ipso. Tunc vltra. si passio nõ
necessario oritur ad fundamentum posito termino sequitur
ꝙ poterit esse forma in passo ab agente ⁊ ꝙ passum non for
maliter pateretur: nec in ipso esset passio respectus proprie
accepta. quod videtur absurdum. ¶ Quinto instatur de actio
ne proprie dicta que etiam ponitur respectus extrinsecus:
quia similiter illa est posterior productione forme in passuz
siue in materiam. prius. n. forma producitur ꝙ̃ inducatur sal-
tem loquendo de forma cui non repugnat posse per se stare
⁊ similiter prius inducatur ꝙ̃ intelligatur (vt dixi) passio. er
go ⁊ prius ꝙ̃ itelligatur actio: quia actio ⁊ passio sunt simul
natura cum sint correlatiua. ergo si actio non necessario ori
tur positis fundamento ⁊ termino sequitur ꝙ stante forma
inducta ab agente in materia ꝙ poterit non esse actio ꝓpe
dicta. ¶ Sexto instatur ⁊ presuppono dictum doc. in primo
di. 3. q. 5. ⁊ in secundo dist. 1. q. 2. ꝙ ad absolutum in cã sequitur
absolutum in effectu. vnde vult ibi ꝙ omnis relatio necessa-
rio sit posterior fundamẽto ⁊ termino: ergo absolutũ in agẽ
te immediate attinget aliquod absolutum in passo. s. formã
ꝙ̃ sit respectus ipsius ad passum siue ipsius ad formam pro
ductam. ergo per diuinam potentiam poterit esse forma in
materia ⁊ nullo modo erit necessario actio nec potentia cuz
ponuntur non necessario oriri ex natura extremoꝝ. ¶ Sep
timo instatur: quia si respectus extrinsecus non necessario
oritur ꝛc. ⁊ acquiritur actione siue productione proprie que
ro a quo immediate cãtur aut a deo imediate: aut ab extre-
mis. Si primo. ergo põt ipsum non cãre qñ causat cum cau
set ɔtingenter: ⁊ sic stante forma inducta in materia ab agẽ
te poterit deus non cãre nec actionẽ nec passionẽ. Tum et:
q2 nõ ois respectus extrinsecus imediate cãtur a deo: vt pꝫ
de vbi quod acquiritur ꝑ motũ. ⁊ de actione ⁊ passiõe ⁊ de mul
tis alijs. Si secundo. sequitur ꝙ cum necessario causetur ab ex-
tremis ⁊ ex natura rei: vt patet de actione ignis circa lignũ
⁊ de passione in ligno ꝙ erit intrinsecus. nam tunc oritur ne
cessario ex natura extremorum: vt pꝫ: ergo nulla erit diffe-
rentia inter respectus intrin. ⁊ extra. ¶ Octauo instatur:
quia sequitur ꝙ deus poterit cãre imediate talem respectuz ⁊
ipm in se conseruare: probatur: quia si talis respectus non
necessario oritur ex natura extremorũ ⁊ propria actione ac
quiritur sequitur ꝙ productio prius ad ipsum terminatur ꝙ̃ in-
telligatur esse in subiecto. Sed si agens maxime primũ pro
aliquo instanti. põt producere effectum in se potest ꝓ toto
tpe sequente ipm conseruare in se. Et hoc pꝫ a doc. in secũ
do dist. 17. ⁊ in quarto dist. 43. Si enim agens creatum ꝓ
aliquo instanti posset producere formam i se ⁊ nõ i materia
posset ipsam conseruare pro toto tpe sequenti: si. n. pro ali-
quo instanti nõ necessario dependet a materia nec pro tpe
sequenti vt exposui in secũdo di. 17. vide ibi. Si ergo respe-
ctus extrinsecus non necessario oritur positis extremis ⁊ pro-
pria actione natus est acquiri: sequitur ꝙ deus posset ipm ꝓ-
ducere in se ⁊ non in alio. Et dixi si ꝓpria productione acq̃
ratur ad differentiam forme substãtialis in composito que
non producitur ꝓductione alia a ꝓductione totius ɔpositi: iõ
non põt pro aliquo instanti fm pñm esse sine subiecto. Et q2
etiã fm pñm anima intellectiua nõ ꝓducatur alia ꝓductio-
ne a productione compositi: iõ non põt pro aliquo istanti eẽ
sine ɔposito. Et si posse produci pri⁹ alia productione a ꝓ-
ductione compositi posset esse sine composito. hec omnia pa
tent a doc. in secundo dist. 17. ⁊ in quarto dist. 43. ¶ Nono
instatur: vt ɔclusio magis declaretur. Si talis respect⁹ nõ neces
sario oritur ex natura extremoꝝ ⁊ vere causatur. sequitur ꝓcess⁹
in infinitum ⁊ ex parte passi ⁊ agentis. patet passio est hmõi
respectus ⁊ causatur ab agente in aliquo passo. ergo passum
recipiendo illum patitur passione alia a prima ⁊ illa secũda
passio est respectus extrinsec⁹ ⁊ vere cãtur in passo. ergo re
cipiendo illã iterum patitur passione alia ab illa secunda ⁊ sic
in infinitũ. per hoc idem arguo de actione que recipitur in agẽ
te: quia recipiendo illam patitur ⁊ sicut prius. ¶ Decimo ⁊
vltimo instatur: q2 vnio nature humane ad verbum est re-
spectus extrinsecus: vt pꝫ a doc. in tertio dist. 1. q. 1. ⁊ in q̃
lib. q. 19. ergo deus posset facere naturã humanam actu eẽ
in verbo et dependere ad ipsum ⁊ sustentari in ipso ⁊ tñ nõ
erit formaliter vnita verbo quod est valde inconueniens.

Ad rõnes ɔtra tertium dictum pre ambula et singularis declaratio

Respondeo ad instantias contra tertium dictũ:
premittendo aliqua necessaria. Primo tenẽdo ꝙ fundamẽ-
tũ sit totalis ⁊ imediata cã relationis intrinsece. declaro quo
terminus necessario requiritur. Dico ergo ꝙ terminus nõ re-
quiritur necessario vt cã neqꝫ totalis neqꝫ partialis ipsius
relationis cũ nõ causetur ab illo sed requiritur propter forma
le eẽ relationis quia relatio formaliter est habitudo ad ali-
ud ita ꝙ si nihil eẽt ad qd relatio terminaretur nõ nullo mõ es
set. requiritur ergo aliud in rõne termini ad sui eẽ cũ eẽ ei⁹ forma-
liter sit habitudo ad aliud i rõne termini non ꝙ terminus sit
de intrinseca eius rõne: quia tunc absolutum eẽt de quidita
te relationis: sed requiritur vt aliquid extrinsecum ad qd ter-
minetur talis habitudo: vt pꝫ a doc. in quarto. di. 11. Si ve-
ro teneatur ꝙ terminus concurrat actiue: tunc oportebit sal-
uare quo deus nõ sit cã necessaria alicuius ad extra. iõ mihi
videtur ꝙ prima via sit tutior. ¶ Secundo p̃mitto ꝙ funda-
mentum relationis necessario ɔcurrit propter duo: primo vt
immediatum ⁊ necessarium receptiuũ illius. sic ꝙ eẽt simplr
impossibile talem relationem eẽ sine fundamento: vt pꝫ a
doc. in quarto. in materia de eucharistia: secundo vt cã ime
diata precise ⁊ adequata: ideo est impossibile ab alio cãri i-
mediate. Si dicatur ꝙ non videtur necessario ɔcurrere vt cã
quia doc. supra. q. 7. dicit ꝙ deus potest producere imedia-
te omne cãbile nõ concurrente aliqua causa secunda ⁊ si ex-
trema relationis sint necessaria dicit ꝙ ɔcurrũt: vt effect⁹
prior. Dico primo ꝙ Doc. intelligit de effectibus absolutis
qui proprie dicuntur causabiles ⁊ nõ de relatiuis. Dico se-
cundo ⁊ magis fm veritatẽ ꝙ doct. nõ itelligit de effectib⁹
comparatis ad causam precisam adequatam ⁊ imediatã ꝙ̃
proprie se hꝫ nõ tm̃ in ratione cause effectiue: sꝫ necessario
in ratione subiecti ⁊ patet: quia Deus non posset imediate
causare risibilitatẽ in homine: quia tunc homo posset eẽ risi-
bilis ⁊ non risibilis cum deus sit causa mere ɔtingens. Nec
valet dicere q2 ideo nõ potest imediate causare: quia illa pas
sio est eadem realiter cum ipo homine. Sed hoc nihil est. Tũ
quia ideo est eadẽ realiter: quia causatur necessario ⁊ immedia
te a pricipijs subiecti i ipso subiecto. ergo intelligitur ꝙ hõ ꝓ-
us sit causa ipsius ꝙ̃ intelligatur eadem realiter ipsi homini: i il
lo ergo priori deus posset preuenire causando ipam si ime-
diate eẽt causabilis a deo. a. adit cũ ꝙ ꝓducat vt eandem
sibi realiter. Tum quia posito ꝙ ꝓpria passio realiter distingue-
retur adhuc non sequitur ꝙ deus imediate possit illam produce
re: quia si sic sequetur ꝙ aliquando homo poterit eẽ non risi-
bilis: quia deus posset ipsam non producere in ipso homine
et sic non esset conclusio demonstrabilis potissime simpli-
citer necessaria: q2 aliqñ posset esse falsa: intelligitur ergo di
ctum doc. ꝙ deus potest immediate causare omnẽ effectuz
non concurrente aliqua causa secunda: dum talis effectus
non sit talis ꝙ requirat causam precisaꝫ immediatam ⁊ ad
equatam. qui effectus formaliter ⁊ necessario est in ipso ꝓ-
ducẽte. Sic est i proposito de relatione intrinsecus aduent
ente que habet fundamentum non tm̃ vt rationẽ proximã
fundandi eam sed vt causam precisam immediatã et ade-
quatam. ideo est impossibile ꝙ immediate ab alia produca
tur ꝙ̃ a fundamento proprio. nec fundamẽtũ potest imme-
diate producere nisi ponantur omnia requisita ad eius eẽ.
cuiusmodi est terminus cũ sit formaliter habitudo ad ter-
minum. ¶ Istis premissis patet rñsio ad duo prima argu-
menta. Ad primũ dico ꝙ quãuis relatio sit realiter distincta
et posterior fundamento: nõ tñ sequitur ꝙ immediate pos-
sit produci q2 eius esse immediate ⁊ precise depẽdet a fun
damento: vt supra dixi. Et posito ꝙ non esset causata ab ex
tremis. tamẽ posito h. non sequitur ꝙ deus posset ipsam fa
cere sine extremis: q2 ipsa requirit necessario extrema vnuz
in ratione fundamenti ⁊ aliud in rõne termini. Sed tũc nõ
oriretur ex natura extremorũ: quia precise nõ haberet esse
ab extremis. ¶ Ad scdm Dico ꝙ posita causa necessaria
precisa ⁊ immediata alicuius effectus necessario ponitur
talis effectus sed positis fundamento ⁊ termino: ponitur
causa hoc modo respectu relationis. ideo deus nõ posset fa
cere fundamentũ ⁊ terminũ sine relatione. sicut posito ho-
mine necessario sequitur risibilitas. sic in ꝓposito. Et cum in
statur q2 potest facere prius esse sine posteriori a quo realiter
distinguitur. Dico ꝙ ista ꝓpositio non est vniuersaliter ve-
ra: est maxime quando prius ponitur causa necessaria preci-
sa ⁊ adequata posterioris a ꝙ̃ posterius essentialiter depẽ
det. ⁊ patet quia materia ⁊ forma ẽt vnita sunt prius cõpo
sito cũ non causent ipsum nisi vt vnita. ergo deus posset fa
cere materiam ⁊ formam simul vnita existere sine cõposito:
non sequitur quia cõpositũ necessario dependet ab illis vt
exposui in secundo contra Tho. gate. Sic dico in ꝓposito.
Est ergo vera propositio vbi prius comparatur ad poste-
rius realiter distinctum ⁊ cuius non sit causa precisa ⁊ im-
mediata ⁊ necessaria. habet etiam alias limitationes quas
vide in secundo. d. 12. q. 2. ⁊ alibi etiam. ¶ Ad tertiũ. Dico
ꝙ cãtur a fundamẽto vt a cã totali: ⁊ cum dicitur ꝙ tunc ter-

mimus nō requirit: dico q necessario requiritur: quiā relatiō essent ialit er est habitudo ad terminum. Et ideo non est si- mile de int ellectione: quia ipsa non est formaliter habitudo ad obiectū. iō bene argumentum doc. cōcludit q si obiectuȝ nullo modo esset cā intell ectionis. sed precise ipa anima q tūc possȝ cā in itellectio obiecti sine obiecto pñte nec i se nec in aliquo repñtatiuo: quia ipa intellectio est qualitas abso- luta nec est formaliter relatio siue habitudo ad obiectum vt patebit infra. q. 13. Si secundo concedatur q terminus con- currit vt cā saltem partialis: tunc oportet concedere q de⁹ ex natura rei sit cā naturalis relatiōis ⁊ forte non esset incō- ueniens de relatione sed de absoluto. Sed hoc ego non as- sero: quia multa incōuenientia possent inde oriri: sed modo transeo. ¶ Ad quartum. Dico q relatio seipa est habitudo ad terminuȝ ⁊ seipa terminatur ad terminū: vt patet a doc. supra. q. 8. ⁊ cum dicitur q vt ꝯparatur ad subiectum nō se- ipa inheret. Dico primo q non est simile: quia inherentia cō- sequitur accidens. ⁊ ideo accidēs non est formaliter ipa in- herentia ad subiectū: vt patȝ a doc. in quarto in materia de eucharistia. ⁊ in. 7. meta. sue: sed vt ꝯparat̄ ad terminū se- ipa est habitudo ad terminū ē formaliter ⁊ realiter sit ha- bitudo ad terminum. Dico secundo q aliud est loqui de acci- dente absoluto: ⁊ aliud de respectiuo. primo modo accidēs inheret inherentia realiter distincta: cum illa sit separabil̄: vt patet a doc. vbi supra: ⁊ in secundo di. 1. secundo modo di- co q relatio seipa inheret saltem realiter: quia talis inherē- tia est idem realiter cum ipa. quia repugnat relationi esse si- ne termino talis inherentie: vt exposui in secundo dist. 1. q. 5. Sed prima responsio est magis ad propositum: quia hic for- te oporteret ponere q talis inherentia distinguatur forma- liter: sed vt comparatur ad terminum seipa formaliter ē ha- bitudo ad terminum. ¶ Ad quintum. Dico q ratio conclu- deret si talis relatio non requireret aliud ad sui eē: sed quia relatio requirit necessario terminū ad sui eē cū ipa sit eēntia- liter ⁊ formaliter habitudo ad terminum est enim de intrin- seca eius ratione eē formaliter ad aliud: vt patȝ a doc. in p- mo. ¶ Ad sextum. Dico q posito q extrema sint prius na- tura relatione: tamē quia illa necessario cōsequitur illa ex- trema ex natura rei ⁊ sunt causa necessaria immediata pci- sa ⁊ adequata: ideo non sequitur posse esse sine relatiōe. Et vltra dico q licet prior vt prior natura non repugnet posse esse sine posteriori natura. tamen cōcomitanter potest repu- gnare sicut homini vt homo est prior natura non repugnat posse eē sine risibilitate: tamē ꝯcomitanter: puta: quia ponit̄ causa necessaria precisa ⁊ adequata risibilitatis: ideo libi re- pugnat posse eē sine illa. Sic dico in ꝓposito. ¶ Ad septi- mum patȝ responsio supra q. 6. quia non tm̄ requiritur im- mediatum fundamentuum: sȝ necessario requirit̄ extremum habens tale fundamētum qd est et ratio fundamētalis quo possit fili⁹ eē equalis pr̄i. Sed de hoc prolixe dictū eē supra q. 6. ¶ Ad Octauum. Dico q q̄uis notitia relationis de- pendeat a notitia extremorū: tñ qz deus virtualr̄ ⁊ eminent̄ ꝯtinet extrema relationis sm̄ eorū totā entitatē: ⁊ per ꝯñs sm̄ totā cognoscibilitatē: ideo sine extremis concurrentibus potest causare in intellectu diuino notitiam relationis. non q immediate causet notitiam relationis non prius causan- do notitiam extremorum: quia relatio non potest aliquomo- do cognosci distincte extremis non precognitis: sȝ potest im- mediate causare notitiam extremorum ipsis nullo modo cō- currentibus ⁊ per consequens notitiam relationis inter il- la extrema. Et sic patet responsio ad istas instantias.

Preambu- lā ad rōes ꝯtra quar- tum dictū.

Ad instantias contra quartum dictū. pro maio- ri itelligentia pmitto aliqua. Primo q omnes relatiōes p- mi. secundi. ⁊ tertij modi. sunt intrinsecus aduenientes: vt patȝ. 5. meta. capitulo de ad aliquid. vbi vult philosophus q omnes iste relationes proprie dicantur ad aliquid ⁊ perti- nere ad predicamentū relationis. Secūdo premitto q rela- tiones huiusmodi que sunt intrinsecus aduenientes precise in hoc differunt a relationibus extrinsecus aduenientibus: quia ille de necessitate oriuntur positis fundamento ⁊ ter- mino quantumcunqȝ distantibus dummodo sint in rerum na- tura: ⁊ patet discurrendo per omnes tres modos. positis ꝓ- ducto ⁊ producente necessario sequitur inter eos relatio ꝓ- ducentis ad productum ⁊ econtra. positis etiam duobus al- bis vbicunqȝ sint necessario sequitur similitudo nullo alio q- uis modo requisito. Sed relationes extrinsec⁹ aduenientes sic se hñt q posito fundamento ⁊ termino in rerum natura non necessario sequit̄: vt patet de actione ⁊ passione: quia posito igne ⁊ ligno nō sequitur in igne actio nec i ligno passio nec est necessariū addere q sint approximata: quia si actio ⁊ pas- sio essent respectus intrinsecus aduenientes necessario ori- rentur etiam igne ⁊ ligno in infinitum distantibus: vt pȝ de equalitate inter duo equalia que necessario oritur duabus quantitatibus positis etiam instantibus. Tertio premitto q relatio extrinsecus: ita oritur necessario posito fundamē- to ⁊ termino sicut relatio intrinsecus aliter tamen et aliter: quia intrinsecus adueniens necessario oritur positis funda- mento ⁊ termino ⁊ nullo alio necessario requisito: premisso nec approximatio nec aliquibus alijs necessario requisitis: sed extrinsecus adueniens dicitur necessario oriri quibusdā alijs necessario requisitis preter fundamentum ⁊ terminū que tamen non necessario requiruntur nec vt terminus nec vt ratio fundamenti. sed simpliciter preexigunt̄. Sicut etiā ad esse compositi necessario prerequirit̄ vnio materie ⁊ for- me que tamen nullomodo est causa cōpositi: vt patet a doc. sed quia materia ⁊ forma non possent causare intrinsece ip- sum compositum nisi essent prius vnita. Sic dico in proposi- to q positis aliquibus preter fundamentum ⁊ terminum. ne- cessario sequit̄ talis relatio. exemplū posito igne ⁊ ligno ab- solute nō necessario sequit̄ nec in igne actio de genere actio- nis nec in ligno passio. sed inducta caliditate in ligno ab ipso igne necessario sequitur in ligno passio qua formaliter pati- tur ab igne ⁊ in igne sequitur actio qua formaliter agit in li- gnum. Similiter positis absolute corpore et loco materiali non necessario sequit̄ vbi: sed posito corpore in loco naturali vt coexistenso realiter sequitur vbi. Similiter posita materia et forma absolute non necessario sequit̄ vnio: sed posita for- ma in materia necessario sequitur vnio. Et sic de alijs. dicū- tur ergo respectus extrinsecus prout respiciunt absolute ex- trema ⁊ dicuntur intrinsecus prout respiciūt extrema qui- busdam premissis vt dispositionibus ad quas necessario se- quuntur. ¶ His premissis. Respondeo ad instantias. ad p- mam. Dico q requiritur vnio que sequitur informationē for- me ad materiam ⁊ licet dicatur talis vnio respectus extrin- secus vt comparatur ad extrema absolute non tamen dicit̄ extrinsecus vt compara̅t ad extrema quorum vnū informa- tur ab alio: nec deus posset immediate cāre vnionē requisi- tam ab esse homis: nisi forma actu esset in materia nisi dica- tur q receptio forme in materia est vnio qd nō videt̄. Et cū dicit̄ in vna conclusione q respectus extrinsecus potest ime- diate causari ⁊ etiā ꝓpria causatione. hoc debes sane itelli- gi. s. q potest esse nouus sine aliqua nouitate alicuius abso- luti ptinentis siue ad fundamentum. siue ad terminum. q dico pertinentis ad fundamentum vel ad terminuȝ. dico q actio nec passio proprie posse t inesse nisi prius aliquo abso- luto causato in passo: sed illud absolutum nullo modo pti- net ad rationem proximam fundamenti neqȝ ad terminuȝ: quia nec fundat passionem nec terminat. Sed relatio intri- secus non potest esse noua sine nouitate vel fundamenti vel termini qd bene nota. ¶ Ad secundum ⁊ tertium similiter dico per idem De vnione nature humane ad verbum si vl- tra dependentiam actualem ad verbum dicat alium respe- ctum: dico q talis respectus oritur i natura humana ex na- tura rei. ¶ Et cum dicitur q immediate causatur a deo.

Ad rōnes ꝯtra quar- tum dictū.

¶ Dico q ꝓpter hoc dicitur causari quia ab ipso immedia- te causatur dependentia nature ad verbum ad quam ime- diate sequitur talis vnio ⁊ hoc sufficit. Si vero talis vnio precise dicat dependentiam actualem ad verbum patet q a solo deo causat̄. ¶ Ad tertium dico q vbi dicitur respe- ctus extrīsecus prout comparatur ad extrema absolute et stante distantia extremorum non potest causari sed posita coexistentia ⁊ commensuratio immediate sequitur talis re- spectus. s. vbi nisi dicatur q talis coextensio ⁊ commensu- ratio dicatur vbi ⁊ tunc non potest haberi stante tali distan- tia immo ad hoc vt habeatur necessario requirit̄ vniȝ actu contineri ab alio. ¶ Ad quartum de passione ⁊ quintum de actione: patet responsio ex supradictis: q tūc inducta for- ma in materia nec actio nec passio sunt respectus extrinse- cus: quia tūc necessario oriuntur: sed dicunt̄ extrinseci: vt comparant̄ ad extrema absolute sumpta vt supra patuit. ¶ Ad sextum patet p idem. ¶ Ad septimum: patet re- sponsio ex supradictis q stante tali dispositione necessa- rio causatur a fundamento posito termino. sed dicitur ex- trinsecus prout comparatur ad fundamentum absolute. vt supra dixi. ¶ Ad octauum. Dico q si deus causat hmōi respectum necessario causat in materia siue in subiecto et nullo modo in se. ⁊ quomodo dicat̄ nouus supra patuit. ¶ Ad nonum Dico q subiectum non dicit̄ pati nisi recipi- endo ab agente formam absolutam. hoc idem dico de actio- ne: sed de hoc alias prolixius exposui. ¶ Ad vltimum patȝ responsio ex supradictis.

Contra quintum dictum.

Contra quintum dictum. s. q respectus intrinse
cus adueniens non pôt habere propriam nouitatẽ in se ꝛc.
instatur primo. relatio intrinsecus habꝫ propriã entitatem
realiter distinctã ab vtroqꝫ extremorũ. ergo pôt habere ꝓ
priam cãlitatem ita q nõ causatur cãlitate precise alterius
extremi: quia tunc non hřet propriam entitatem realiter di
stinctã. ❡ Instatur secundo. omne ens realiter distinctũ ab
alio consideratum ßm propriam entitatem aut est causatũ:
aut incausatum. non datur medium loquendo de ente singu
lari actu existente: quia ens diuiditur per causatũ ꝛ incausa
tum. Sed paternitas in nobis est ens realiter distinctuꝫ ab
extremis: ergo erit immediate cãta vel incausata. non secũ
dum. quia esset deus: ergo primum ꝛ sic habet propriam no
uitatem. ❡ Tertio instatur: noua ꝑritas est aut est noua
ꝓpria nouitate aut ꝑ se noua nouitate vtriusqꝫ vel alteri
us extremi. Si primo habetur intentum. Si secundo sequif
q erit idem vel cum vtroqꝫ extremo vel cuꝫ altero tm̃: quia
tunc habebit precise eandem cãlitatem passiuã. ❡ Quarto
instatur sic. aliqua relatio intrinsecus adueniẽs realiter di
stinguitur a fundamento. ergo necessario causatur propria
causalitate: ans patet etiam per doc. in secundo dist. 1. q. 5.
consequentia probatur per argumentum doc. qd̃ facit in se
cundo di. 1. in q. an creatio sit idem q angelus ꝛ in q. sequẽ
ti: vbi dicit: q si relatio creature ad deum esset realiter disti
cta q tunc immediate dependeret ad deum: ꝛ tũc quærit de
illa dependentia an esset eadem cũ prima an realiter distin
cta ꝛc. sufficit mihi q ipse vult q si esset realiter distincta q
dependeret in ratione cãti ad ipsum deum: ergo vult q sit i
mediate cãta si realiter distinguitur. ❡ Quinto instatur: q2
doc. vult i prologo. q. de subiecto theologie. q si attributa di
uina essent realiter distincta ab essentia q essent vere causa
ta etiam propria causalitate. ergo ꝛ nunc vbi relatio realr̃
distinguitur ab vtroqꝫ extremorũ: nec maior ratio videf de
vno q̃ de alio. Ex his patet quomodo habet propriam no
uitatẽ ꝛ causalitatem. ❡ Respondeo ad istas instantias ꝑ
mittendo duo. primum q doc. non negat: quin habeat imme
diatam ꝛ propriam causalitatẽ ꝛ alia a causalitate vtrius
qꝫ extremi: vt patet in secundo. dist. prima. per illud argumẽ
tum qd̃ feci nũc. Sed negat q possit immediate produci nõ
prius producto aliquo absoluto in altero extremorũ perti
nente ad rationem extremi: puta vel ad rationem fundamẽ
ti vel termini vt supra dixi. Secundo premitto q ex quo hñt
propriam causalitatem modo predicto presupposito funda
mento ꝛ termino: ita habent propriam nouitatem prius tñ
habita nouitate alicu⁹ absoluti pertinentis ad alterum ex
tremorum. Ex his premissis. patet responsio ad omnes in
stantias: nec oportet aliter soluere eas: preter quartam que
importat maiorem difficultatem: quam tamen vide in secun
do: distinc. 1. in illa. q. an creatio angeli sit idem ipsi angelo.
❡ Alie difficultates sequentes pro nunc omitto ne sim te
dio legentibus: nec nimis prolixus videar.

Questio Duodecima.

Titul⁹. q. exponitur. AN rei create sit idem re
spectus ad deuꝫ vt creantẽ ꝛ ad deũ
vt conseruantem. i. an creatio passi
ua: puta angeli ꝛ conseruatio passiua
eiusdem sint idem siue importent eũ
dem respectum. ꝛ similiter an creatio
actiua angeli et conseruatio actiua
eiusdem dicanf idem vel aliquo mo
do differãt. ❡ In ista q. sunt tres ar
De articu- ticuli principales. ❡ Primus. Si idem sit respectus realis
latio. q. in creatura ad deum vt creantem ꝛ conseruantem. ❡ Secũ
dus de eo qd̃ tangit primũ argumentum. si simul posset dici
res creari ꝛ conseruari ꝛ ista difficultas magis tãgit modũ
loquẽdi. ❡ Terti⁹ de quodã annexo qd̃ tangit idẽ argumẽ
tum. s. si posset aliqd̃ creari qd̃ tñ nõ ꝯseruef post istãs crea
Prim⁹ ar- tionis. ❡ De primo articulo. Dicit Doc. q est idẽ respect⁹
ticulus. realis creature ad deũ vt creantem ꝛ conseruantẽ. Intẽdit
enĩ ꝓbare: q sit precise vna realis dependẽtia ad deũ creã
tẽ ꝛ ꝯseruantẽ. i. q relatio dependentie qua angelus creat⁹
Expõ lre. dependet ad deũ creãtem: ꝛ relatio dependentie qua idẽ an
gelus dependet ad deuꝫ vt conseruantem: sunt in re idẽ. ita
q preter opus intellectus nullo modo differũt. ꝛ si forte rõ
ne: vt patebit in secundo articulo. Aduerte etiã q ista scilꝫ
creatio passiua angeli ꝛ depẽdẽtia formalis q̃ angelus depẽ
det ad deũ creantẽ important idem. similiter ꝯseruatio pas
siua ꝛ dependentia qua angelus dependet ad deũ vt cõser
uantem idẽ penitus importent. Et omnia ista in re sunt ꝑ
cise vna relatio realis ꝛ hoc Doc. vnico argumẽto satis euidẽ
ti intendit ꝓbare. Arguit ergo sic. Eiusdẽ re ꝛ rõne ad ideꝫ
re ꝛ rõne: non est dependẽtia essentialis nisi vnica re ꝛ rõe
Sed existentia creature ꝑmanentis est eadeꝫ oino in crea
tione ꝛ conseruatione: ꝛ ex parte termini: est oino idem re
et rõne. s. velle diuinũ ꝛ habitudo. nõ solum ad creantem:
sed ad ꝯseruantem est habitudo dependentie essentialis: et
eiusdem rõnis. Vult dicere: q ois habitudo fundata in eo
dem fundamento in se nullo modo nec re nec rõne disticta
et terminata ad terminum oino idem: et nullo modo in se
nec re nec rõne distincta est eadem re. ꝛ nullo modo preter
opus intellectus distincta. Exemplũ: si sint duo alba vt. 4.
habitudo siue similitudo erit in re tm̃ vna fundata in vno al
bo ꝛ terminata ad aliud: ꝛ erit tm̃ vna alia fũdata i alio al
bo ꝛ terminata ad primũ album. Et ratio est: q2 habitudo
dz variari ßm speciem termino variato vel fundamento vł
vtroqꝫ simul. ꝛ similiter dz variari precise ßm numeruꝫ vel
termino variato: vel fundamento: vel vtroqꝫ simul. Si er
go sit penitus idem fundamentum re: ꝛ idem terminus re
habitudo fundata in illo fundamento ꝛ terminata ad illuꝫ
terminum erit tm̃ vna. Et q dicit: q habitudo rei crea
te ad creantem ꝛ rei conseruate ad deum conseruanteꝫ est
habitudo dependentie essentialis. hoc patet: q2 omnis res
que habet esse ab alio in illo instanti quo accipit esse depẽ
det essentialiter ab illo. Et similiter res que conseruaf ab
aliquo vt conseruatur dicitur dependere essentialiter ab il
lo. Aduerte tamen: q si conseruare rem non diceret aliquã
actionem respectu rei conseruate: vel eandem continuatã:
vel aliam ꝛ aliam pro quocunqꝫ instanti res habet esse: tũc
creatura que dz conseruari: nullo modo dependeret essen
tialiter ab ipso conseruante. Sed de hoc vide que prolixe
cum bonis dubijs exposui in secundo di. 2. q. 1. de mensura
angelorꝫ. His declaratis ꝓbatur ma. a doc. ꝛ ꝑ exemplo
sit creatura que includit habitudinem ad deum vt creantẽ
et conseruantem. a. oino indistinctum re ꝛ ratione. ꝛ termi
nus huius habitudinis qui est deus sit. b. Tunc sic. si inter. a
ꝛ. b. essent plures dependentie ẽẽntiales q̃ sunt extrema oĩ
no eadem (Sicut sunt dependentie ad deum vt ad efficien
tem: ꝛ vt ad finem q̃ videntur dependentie alterius rõnis
ꝓpter aliqualem diuersitatem termini. s. deus vt effect⁹: ꝛ
deus vt efficiens.) tunc iste viderẽf eẽ alterius rõnis qd̃ nõ
videtur: q2 inter extrema oino eadẽ non possunt eẽ due de
pendentie essentiales alterius rationis: vt supra patuit. er
go si essent plures essent eiusdem rationis: ꝛ tales inter ea
dem omnino extrema sunt simpliciter incompossibiles ꝓba
tur. Quia quando aliquid dependet ad aliud aliqua depen regula no-
dentia: si illa sit sufficienter terminata non dependet ab eo tanda.
dependentia alia eiusdem rationis: quia tunc vtraqꝫ illarũ
sine alia terminaretur: ꝛ dependeret tali dependentia ꝛ nõ
dependeret: ꝛ hoc dependentia sufficienter terminata. Si
enim. a. sufficienter dependet. a. b. et per consequens dicat
vnam dependentiam essentialiter fundatam in. a. ꝛ termi
natam ad. b. si alia ponif in. a. eiusdem rationis ꝛ terminata
ad idem. b. sequitur vel q bis dependeret: ꝛ per consequẽs
idem causatum: iterum causetur stante ipso primo causato:
vel simul dependeret et non dependeret. patꝫ: quia posita
depẽdentia sufficiente ad. b. perfecte: ꝛ sufficienter dependet
a. ad. b. ꝛ circũscripta alia dependentia qua necessario ꝛ suf
ficienter dicitur dependere ad. b. tunc. a. non dependeret. et
sic posita vna dependentia: ꝛ alia circumscripta simul depen
deret ꝛ non dependeret. ꝛ tali rõne sepius Doc. vtif: vt paꝫ
in primo dist. 2. parte. 1. q. 1. ꝛ. q. de vnitate dei ꝛ p̃te. 2. q. 4.
ꝛ alibi sepe. patꝫ ergo illa ma. s. q eiusdem re ꝛ ratione ad
idem re: ꝛ ratione est tm̃ vna dependẽtia essentialis. ❡ Mi
nor probatur: que habet tres partes. prima. s. q est idem eẽ
rei permanentis in creatione ꝛ conseruatione: q2 in hoc est Differẽtia
differentia permanentis a successiuo: q2 successiuum dũ ma inter ꝑma-
net semper habet aliud ꝛ aliud esse: sicut aliaꝫ et aliam par nens ꝛ suc
tem: sed permanens semper habet idem esse nec variaf ßm cessiuum.
partem et partẽ: q2 tunc esset successiuum semꝑ in successiuo
vna pars succedit alteri: ita q qñ noua pars puta mot⁹ ad
uenit: prior desinit. et sic nunq̃ successiuuꝫ habꝫ nec oẽs nec
duas partes simul: sed semper vna succedit alteri Si ergo
permanens variaretur ßm partem et ꝑtem. id est q nunq̃
haberet omnes ꝑtes suas simul: sed vna succederet alteri: ꝑ
manens non esset ꝑmanens: sed successiuum: nec ꝑmanens
variaf ßm totum et totum: quia tũc in quolibet alio et alio
instanti haberet simpliciť aliud et aliud esse: qd̃ est absurdũ
patet ergo quo idem esse ꝑmanens puta angel⁹. manet sim
pliciter idẽ in illo instanti in quo creaf: et i toto tẽpore sequẽ
ti in quo conseruaf. Si enĩ in tẽpore imediato ad instans in
quo creaf totalit̃ desineret eẽ: et in aliquo instanti illi⁹ tẽpo

rius iterum crearetur: ⁊ in tempore imediato annihilaretur. et sic successiue quãuis deus hoc posset facere. tamen esset absurdum quia nunquam pro aliquo tempore post instans creationis conseruaretur. si ergo permanens in tempore immediate sequente ad instans creationis conseruatur. patet: quod idem est quod fuit in instanti creationis quod erit simpliciter idem in tempore sequenti in quo conseruatur. et si non esset idem non diceretur conseruari res que in primo instanti creatur in tempore imediate sequente: sed vel noua res crearetur: vel prima creata in illo tempore desineret esse. Secunda pars mi. scilicet quod velle diuinum omnino idem est ratio terminandi habitudinem rei create ⁊ cõseruate. probatur: quia velle diuinum respectu cuiuscunque volibilis semper manet idem. illud autem est ratio proxima intrinseca terminãdi quodcunque extrinsecum. ⁊ patet: quia est ratio causandi quodcunque extrinsecum. cum ergo ⁊ ratio terminãdi: vt supra patuit. q. 8. Tertia pars mi. scilicet quod vtraque habitudo est habitudo dependentie essentialis: de creatione est manifesta. de conseruatione probatur quia ad illud depẽdet essentialiter res in essendo quod est sibi ratio habendi esse. talis est conseruatio cause cõseruantis. iuxta illud Aug. 4. sup. Gen. c. 14. Creatoris namque potentia: ⁊ omnipotentis atque omnitenentis virtus causa subsistendi: est omni creature: que virtus ab eis que creata sunt regendis si aliquando cessaret / simul ⁊ illorum cessaret species. omnis namque natura cõcideret: nec enim sicut structor edium cum fabricauerit abscedit: atque illo cessante atque abscedente stat opus eius. ita mũdus nec ictu oculi stare poterit si ei deus regimen subtraxerit. hec ille. Ex ista auctoritate expresse patet. quomodo conseruare rem dicat actionem ipsius conseruantis: ita quod quando deus conseruat rem illã: vel actione continuata: vel alia ⁊ alia actione ponit ipsam rem in eodem esse quod prius habuit in instanti creationis sue. ⁊ si per aliquod instans cessaret ⁊ non poneret eandem rem in esse statim annihilaretur. Et de hoc prolixe dixit in secũdo distin. 2. q. 1. vide ibi. ❡ Ibi. Diceretur. hic Hic Doc. respondet ad illam ma. vt magis declaretur: quando dicitur in mi. quod existentia creature est imediatum fundamentum talis depẽdentie essentialis: quod hoc non videtur verum: quia fundamentũ dependentie essentialis creature ad deum creãtem est creatio passiua ⁊ fundamentum dependentie creature ad deum conseruantem est conseruatio passiua. Hoc probatur per philosophum quinto meta. capitulo ad aliquid. vbi vult quod relationes secundi modi fundentur super actionem, et passionem nunc autem licet existentia creature sit eadem in creatione ⁊ conseruatione. tamen creationem passionem ⁊ conseruationem passionem esse eadẽ. nõ est manifestius quam illud quod queritur. oporteret ergo probare quod creatio passio ⁊ conseruatio passio sint eadẽ res si postea vult inferre quod respectus creature ad deũ creantem: ⁊ deũ conseruãtem sint idem: quia propter vnitatem fundamenti ⁊ termini probatur identitas respectus. Sed diceretur forte: quod creatio passio ⁊ conseruatio passio nõ sunt penitus idem re: ⁊ sic non erit idem fundamentum. imo aliud ⁊ aliud. ⁊ per consequens respectus fundatus erit alius ⁊ alius. ❡ Dicit Doct. quod philosophus quinto meta. non intelligit quod actio ⁊ passio sint proxima fundamẽta relationis secundi modi: quia relatio non manet non manente fundamento. manet autẽ relatio secundi modi non manẽte actione vel passiõe sicut aliquis manet pater nõ manente generatione. quod autem dicit relationem de 2o modo fundari super actionem ⁊ passionem intelligẽdum est. nõ tanquam super fundamẽtum proprium vel super rationẽ proximam fundandi: sed tanquam super dispositionem mediam inter fundamẽtum proprium ⁊ ipsam relationem. ipsa autẽ potẽtia actiua ⁊ passiua possunt poni fundamẽtum imediatum relationis ipsius actiõis ⁊ passionis: licet requiratur actio et passio media: non vt ratio fundandi relationem: sed vt quoddã preuium ad hoc vt ipsa in fundamẽto tali fundetur. Specialiter autem in proposito nõ videtur concedẽdum: quod aliqua passio sit ratio fundamẽtalis huius habitudinis quam habet creatura ad deũ vt creãtem vel conseruãtem: quia nunquam proprie est passio: nisi quando est aliquod passum recipiẽs formam ab agẽte: quia secundum philosophum 5. meta. potẽtia actiua est principiũ trãsmutandi aliud in quãtum aliud. igitur potẽtia passiua est principiũ trãsmutandi ab alio talis trãsmutatio nõ inuenitur nisi vbi est passum recipiẽs esse ab agẽte. in conseruare ⁊ creare nõ est ita: sed totum creatũ ⁊ totum conseruatum: est totaliter a creante ⁊ conseruante. nõ sic vt aliquid eius vt passum recipiat formam ab agẽte. ❡ In ista litera nota. primo. quando dicit quod actio ⁊ passio sunt preuie. hoc potest habere duplicẽ intellectũ. Primũ: quod quando generatur aqua: sit aliqua actio prior aqua genita. ita quod terminetur prius ad aliquid quam intelligatur aqua genita. Secundo, quod ipsa actiõe acquiratur ⁊ generetur ipsa aqua. Primus intellectus est verus actio terminatur proprie ad passum: puta ad materiam aque. nã ipsa materia dicitur pati ab agente pro quanto ab ipso recipit formam aque. sic tamen intelligẽda quod prius forma inducitur in materia: ⁊ post imediate resultat relatio passio in ipsa materia que terminatur ad agens: agens enim habet respectum producentis ad formam productam: ⁊ habet alium respectum scilicet agentis ad passum. de istis respectibus vide prolixe in. 4. in materia de eucha. ⁊ sicut passio est prior aqua producta siue genita: quia est respectus fundatus in materia aque habet quod ipsa materia recipit formam ab agẽte. ⁊ hoc patet: quoniam passio est dispositio preuia ad relationem genitam ad generãs qua genitum dicitur essentialiter depẽdere ad generans. ⁊ ista relatio est posterior ⁊ manet manente generante ⁊ genito: sed non est sic de actione ⁊ passione. Secũdus intellectus de virtute sermonis non est verus: quia in producto non est aliqua relatio prior ipsa productione passiua: que est relatio dependẽtie essentialis ad ipsum producẽs. Secũdo nota: quod quando dicit quod fũdamentum primum actionis ⁊ passionis est potentia actiua ⁊ passiua: talis potentia actiua nõ accipitur formaliter et pro respectu: sed formaliter ⁊ pro fundamento talis respectus. vt patet a Doc. in primo dist. 7. hoc idem dico de potẽtia passiua. vide ibi Doct. Tertio nota: quomodo intelligatur illa diffinitio potẽtie actiue ⁊ passiue data a philosopho: vide Doct. in primo di. 2. parte. 2. q. 3. ⁊ vide que ibi exposuit exponẽdo rñsiones ad principalia argumenta. ❡ Ibi. Hic obijcitur per illud Augu. 11. sup. Gen. vbi vult quod aer non est factus lucidus a sole: sed fit lucidus alioquin recedente sole remaneret lucidus. eque autẽ videtur quecunque creatura dependere a deo in esse: sicut aerem in illuminato esse: quod ipse intelligit per lucidũ esse a sole. igitur nulla creatura respectu dei est facta in esse: sed continue fit in esse. ⁊ per consequens esse creature: est in continuo fieri. ❡ Rñsio. philo. 3o. physi. dicit quod aliqua sunt in fieri: que non habent completum esse: sicut successiua: ⁊ per oppositum aliquid dicitur in facto esse: quando sic habet esse completum quod non dependet in essendo ab aliquo extrinseco: creatura autem semper in essendo eque dependet a deo in esse: quia eque semper ab ipso per idem velle ipsius habet idem esse. Et hoc modo posset dici: quod productio persone diuine semper est in fieri: quia nunquam ista persona põt habere esse nisi accipiendo actualiter a producente. ⁊ tamen esse persone est maxime permanens. De hoc vide doc. in primo. di. 9. hoc modo esse creature: licet sit permanens. tamen respectu dei a cuius volitione actuali semper eque dependet: semper est quasi in fieri: hoc est actu dependens a causa dante esse: et nunquam in facto esse hoc est in actu separato: et independente a quocunque alio. non tamen est in fieri nouo et nouo. Et quod dicit philosophus de facto esse permanente nullo alio extrinseco ⁊c. intelligit quod licet non dependeat ab extrinseco producente: sed tamen dependet ab ipso deo: quia vt dicit doc. effectus per esse depẽdet a generante pro illo instanti in quo accipit esse a generante: sed in toto tempore sequẽti imediate depẽdet a deo. vide in secundo di. 2. q. 4.

De secundo arti. principali in quo videndũ est. Secundus articulus.
an eadẽ res simul possit dici creari ⁊ conseruari. Dicit Doc. Primo. quod creari vltra respectũ quẽ importat ad deũ creãtem dicit respectũ ad nõ esse imediate precedẽs ipsum esse creature quod nõ esse precedens opponitur contradictorie ipsi esse creato. ⁊ iste respectus est respectus tantum rationis: quia licet fundetur in ente reali. scilicet in ipso esse creature: quia tamen terminatur ad nõ esse precedẽs immediate est relatio rationis: quia relatio realis semper est inter extrema realia. ⁊ oritur ex natura extremorum: ⁊ res proprie vt dicit istũ respectũ rationis. siue secundum illum respectũ dicitur proprie creari: quia notatur ipsam precedere a nõ esse simpliciter ad esse. Dico secundo. quod si res creata in primo instãti in tempore sequenti comparetur ad seipsam vt in primo instãti talis comparatio est relatio rationis: quia est comparatio eiusdẽ ad seipsum licet vt in alio ⁊ alio instanti: quia iste respectus dicitur respectus quo formaliter dicitur creatura cõseruari: quia secundum illum respectum cõparatur: vt habet esse in tempore sequenti ad seipsam vt accipientem esse in primo instãti. pro primo ergo instãti in quo accipit esse immediate post non esse tantum dicitur creari: ⁊ in toto tempore sequenti in quo accipit idem esse: sed nõ immediate post non esse precedẽs: sed tamen post non esse mediate precedens / dicitur cõseruari. Tertio dicit. quod relatio creature qua ad deum comparatur: siue vt creantem: siue vt conseruantem. est relatio vere realis: quia est dependentia essentialis ⁊ realis: quia ipsa creatura realiter et essentialiter dependet ab ipso deo: que relatio est idem realiter ipsi creature: vt probat Doct. in secundo distin. 1.

q.5.z dist.2. Et est in re eadem penitus dependētia.q̄ creatura dependet ad deum vt creantem z vt conseruantem:q2 ipā in quocūq3 instanti semper a deo accipit idem esse: siue in primo: siue in toto tempore sequenti.et per consequens eadem penitus relatio realis dependentie. Ista tamen relatio fm intellectum potest diuersificari.ita q eadē relatio prout consideratur in primo instanti in quo creatura accepit esse post non esse imediate precedēs:dicitur creatio passiua.inquantū vero consideratur prout creatura accipit eē post non esse mediate tm̄ dicitur cōseruatio non eē imediate ad eē dicitur creature prout vero producit eandem re de non esse mediato ad esse dicitur conseruare. Et si in deo eēt relatio realis ad creaturam esset tantū vna relatio qua diceref creare z conseruare: sed diuersificaretur fm aliud et aliud respectū modo predicto. Quarto. Dicit q relatio rationis in creatura qua dicitur creari z qua dicitur conseruari:non identificatur realiter rei create.tum quia nulla relatio rōnis potest esse idem realiter enti reali. Tum quia relatio que terminatur ad non esse imediate precedens tantū est in creatura pro primo instanti quo accipit esse post non esse imediate. similiter relatio qua dicif conseruari in quocunq3 instanti post primum instans semper variaf.z sic realiter non potest identificari. Quinto dicit q contingit eadem voce multa distincte aliqualiter ipoztari. Et litera clara est vsq3 in finem articuli.

De tertio arti. principali:in quo videndum est.

An creatura possit precise per vnum istans durare:ita q tāto nullo primo instanti in quo accipit esse imediate post non esse duret.sic q in tempore imediato ad illud instans desinat esse. Dicit Doc. absolute q sic:z q nulla apparet ex hoc impossibilitas:q2 hoc patet de instanti tēporis qđ tm̄ habet esse pro illo instanti quo est.sed etiam de mutatione instantanea:que tantum per instans habet esse. modo non videf maior contradictio de re permanenti: q non nisi in vno instanti habeat esse q̄ de ipso instanti vel mutatione.quia etsi res permanens nō possit habere esse idē precise per instās: sed permansiue(z instans:vel mutatio possit manere p instans.imo necessario tm̄ per istans manet,tm̄ permanēs totum suū esse habet in instanti vno:quia in hoc distinguif cōtra successiuum: quia successiuū non pōt esse in instanti.non est ergo cōtradictio si pmanens nō habeat eē vltra pmū instās in quo accipit eē. ¶ Nunc Doc. arguit. pbādo q creatura pmanens non possit precise durare per instans.z primo pbat auctoritate phi qui ait. 8.phy.opponunf inquit generatio z corruptio:quare si impossibile est simul mutari s3 oppositas:non erit autem ptinua mutatio:sed erit medium ipsorum tempus. Vult dicere q generatio et corruptio non pñt esse simul.i.q si res in instanti.a.gñetur. in tempore imediate nō poterit corrumpi aliť due mutationes opposite erūt simul.nam gñari z corrumpi sint due mutationes:z si de eodem simul possent verificari in eodē instanti.sequereť q due mutationes opposite de eodem verificari possent.est ergo necesse q inter rem genitam z eandem corruptā cadat tempus medium.i.q post instans in quo generaf duret per aliquod tempus:z in vltimo istanti illius tpis poterit corrūpi. ¶ Et in fine capituli ait Arist. penitus inconueniēs videtur si factum necesse est mox corrūpi z nullo tempore manere. ¶ Preterea inferius in eodē octauo vult q non est accipere vltimū in esse ipsius corrumpendi.sed primū in esse generandi:z cum hoc etiā primum in nō esse corrūpendi signū vtriq3 cōe est.z primo z posteriorū huius aūt finis. illi⁹ aūt principiū.res aūt sp posterioris passionis est. Et idē paulo post.ipsius temporis in quo fiebat factū est in vltimo signo. Dicit phs q res pmanens nō h3 vltimū instans sui eē:s3 bñ h3 pmū instans sui esse:z h3 primū instans sui nō eē:z nō h3 vltimū instans sui non eē: que oia prolixe exposui in. 2°.di. 2.q.1.vide ibi.nō enim superius declarata z prolixe exposita amplius repeti debent. ¶ Preterea si res creata tm̄mō hēat eē in instanti.tūc in illo vez est dicere res ista icipit eē q2 tunc primo est.z simul vez est dicere res ista desinit eē:q2 tunc vltimo est:nunc autem repugnantia videf q simul res incipiat esse z desinat esse. Si enim habet esse in instanti.a. tunc incipit esse.patet:quia vez est dicere in isto instanti esse z in tempore imediato ante illud instans non fuit.ergo incipit esse. Et si in tempore imediato ad illud instans desinat eē:sequif q simul desinat esse.patet:quia verū est dicere in isto instanti est.z in tēpore imediato ad illud istans nō erit ergo desinit esse.z sic bene sequitur q si tm̄ p instans duret q simul incipiet esse:et simul desinet esse: qđ est impossibile. ¶ Rñdet Doc.ad primū:q intentio phi ibi est:q solus motus localis potest esse continuus z perpetuus:z nulI⁹ alius motus nec mutatio vt alteratio:augmentatio:generatio z corruptio. Et hoc probat: q2 omnes alij motus z mutationes sunt:ex oppositis in opposita vt generationis inquit et corruptionis esse z non esse termi sunt:vt patet. Sequif. Alterationis autem cōtrarie passiones zc. Si igitur aliqs istorum motuū vel mutationū posset eē perpetuus z continuus: hoc non eēt ab eodē termino a quo ad eūdem terminum ad quem:quia in motu sic simpliciter vno. vera est ista propositio.6.physi.mutatio autem neq3 vna ifinita.esset ergo illa continua perpetuo per cōtinuam reflexionem a termino in terminum:puta si motu finito moueretur a calido in frigidum cessaret alteratio quātum est in istis terminis:nisi statim esset reflexio a frigido in calidum: sed in tali reflexione motus prior z posterior cum sint oppositi non possunt cōtinuare nec facere vnum motum cōtinuum. cuius pbatio est quia tunc mobile simul moueref motibus vel mutationibus oppositis.hec consequentia probaf: quia in motu continuo verū ē dicere in principio mot⁹ q mobile moueť ad vltimu3 terminū.sicut si vltimus terminus motus continui est calor vez est dicere de mobili in principio motus q calefit. si igiť calefactio posset continuari frigefactioni a principio huius totalis motus continui. esset vez dicere q mobile calefit et frigefit. Pro maiori intellectu huius litere est notandum: q in motu puta intensionis continuo vt cum mobile mouetur ad calorem in toto illo motu a principio vsq3 ad vltimū instans illius motus semp est verum dicere mobile calefit z in vltimo instanti cessat motus ille.z tunc illius caloris acqsiti in vltimo instanti daf primū instans sui eē:vt patuit in 2°.di.2.q.9. Tūc vltra.si mō motus ille intēsionis nō termineť ad aliqđ mutatū eē in quo calor sit pfecte acqsit⁹:si ptinueť ille mot⁹ intēsionis motui frigefactionis. ita q mobile moueaf p medietatē hore ad calorē:z p aliā medietatē ad frigiditatē:ita q sit simpľr vnu⁹ ptinu⁹ itēsionis:tūc seqť q mobile simul fiat calidū z frigidū. pt3:q2 mot⁹ calefactionis in aliquo istanti nō est terminat⁹:s3 sp ptinuaf frigefactiōi:ergo simul calefit z frigefit. Imo si iste mot⁹ ē ppetu⁹:z hoc tm̄ p reflexionē (q2 mot⁹ calefactionis nō pōt eē ppetu⁹ q2 mobile nō pōt ppetuo moueri ad calorem. aliqñ eni3 cessaret ille motus.nō eñ agēs posset calefacere mobile neq3 intensiue in infinitū neq3 extensiue:in infinitum: vt pat3) seqtur q mobile in principio motus calefit z frigefit.pat3 per exemplum:pono q a.moueatur ad calorē per medietate3 hore z per aliam medietatē moueatur ad frigiditatē.ita q motus ad calorem cōtinuetur actui ad frigiditatem et per tertiā medietatem moueatur reflectendo ad calore3:z per quartam medietatē moueatur ad calorem:ita q totus ille motus sit vnus cōtinuus:patet:q esset verum q mobile a principio totalis motus calefit z frigefit.si eñ motus ad calorem z frigiditatem:z post ad calorem sit vnus cōtinuus motus.patet per propositionē premissam:q erit verum dicere mobile.a.in principio motus calefit et frigefit. Et sic patet:q idem motus continuus erit simul ad opposita qđ est impossibile. Sunt ergo duo in ista littera. Primū q motus alterationis puta intensionis vnus z idem nūero non posset perpetuari nisi simul calefactio cōtinuetur frigefactioni:z tūc talis motus esset ex oppositis .s. frigefactiōe intensiua z calefactiōe intensiua nec hoc solum sufficeret ad perpetuandū motū intensionis nisi talis motus cōtinuaretur z perpetuaretur per reflexionē a termino in terminu3:ita q.a.moueatur a calido ad frigidū:et a frigido ad calidum:z post a calido in frigidū.z sic continuo que oia sunt absurda. Scđm est:q si motus calefactiōis continuaretur motui frigefactionis:ita q esset vnus tm̄ mot⁹ nūero:tūc sequeretur q mobile in pricipio totalis mot⁹: simul frigefieret z calefieret:vt patet per illā propositionē. patet ergo q̄ modo mot⁹ alterationis nō posset perpetuari.z hoc:q2 talis est a cōtrario in cōtrariū:vt supra patuit. Sed nō est sic de motu locali qui potest perpetuari:vt patet:q2 si virtus durret in infinitū applicata alicui orbi moueret illū motu infinito cōtinuo:z hoc extensiue. Et de facto fm phm intelligentia applicata orbi mouet illum localiter motu cōtinuo: et ille motus erit perpetuus. ¶ Sequitur. Et propter eā similem rationez probauit ibi:q nō potest cōtinuari corruptio generationi vt sit vna mutatio:q2 tūc a principio mutaretur oppositis mutatiōibus:q2 corruptione et generatione:quod patet per exemplū. pono q materia i instāti.a. muteť ad formā ignis:z i tpe imediato:vel i alio istāti muteťur depēdenter formā ignis.ita q ipsa mutatio que ē generatio continueť mutationi q̄ est corruptio: z tm̄ sit vnica mutatio, pat3:q illa mutatio pstat ex duabus mutatiōib⁹

declaratio physicalis z pulchra.

oppositis.s.generatione ⁊ corruptiōe.et deberet perpetuo
contiguari:non posset autem continuari:nisi per cōtinuā re
flexionem termini a quo ⁊ termini ad quē.ita ꝙ moueatur
siue mutetur ab esse in non esse ⁊ a non esse ad esse.et imme
diate post ab esse in non esse.⁊ sic continue reflectendo:⁊ sic
talis mutatio componeretur continue ex mutationibus op
positis:quod est impossibile.immo in quacūq; vna mutatio
ne:sine continua/verū est dicere ꝙ a principio mutatur ad
vltimum terminum.ille autē est terminus generationis:igi
tur a principio mutatur mutatiōe generationis.⁊ tamē tūc
per positum mutatur mutatione corruptionis:quia illa po-
nitur vt continuanda generationi.Et sic patet intētio phi
¶ Sed in proposito nihil est cōtra quod dictum est rem in
vnico solo instantis creationis habere esse:quia non conce
do:ꝙ illi creationi possit cōtinuari ānihilatio vt sit vna mu
tatio:quia tunc sm argumentum phi quando creatur:verū
est dicere ꝙ annihilatur:quia si creatio ⁊ annihilatio sunt ꝓ
cise vna mutatio:⁊ quādo res mutatur ad aliquid semper
est verum dicere:ꝙ fit illud ad quod mutatur:⁊ sic esset ve-
rum dicere:ꝙ.a.quādo creatur annihilatur: vt supra patuit.
Sed tantūmodo cōcedo:ꝙ creationē sequitur annihilatio.
quia ponendo ꝙ.a precise duret per illud instās in quo crea
tur:tunc in tempore imediato ad illud instans annihilatur:
⁊ creatio non est vna mutatio cum annihilatione.imo due
mutationes:quia creatio est mutatio.a.nō esse imediate ad
esse:⁊ annihilatio est mutatio ab esse in non esse imediate.
¶ Doc.instat.probādo ꝙ si res precise duraret per instās:
ꝙ tunc creatio et annihilatio essent in instanti: quia vtrūq;
est a virtute infinita:que non potest agere in tempore:vt vi
detur philosophus probare.8.physi.igitur in ꝓposito crea
tio ⁊ annihilatio:vel esse in eodem instanti:quod est incon-
ueniens pho.s.idem sic mutari oppositis mutationibus. vel
esse in diuersis instantibus:et tunc illa instantia erunt ime
diata:quod est inconueniens apud phm.6.physicorum.
¶ Respondet doc.ꝙ ratio phi tacta.s.ꝙ idē nō pōt simul
mutari mutationibus oppositis probat corruptionem non
posse cōtinuari generationi:sic ꝙ corruptio ⁊ generatio eius
dē sit vna mutatio numero cōtinua:vt supra patuit.imo ne
cessario sunt due mutatiōes opposite. Est etiā apud phm
alia cōclusio vera.s.ꝙ generationē nō pōt imediate sed cor
ruptio.i.posito ꝙ generatio ligni ⁊ corruptio eiusdē nō sint
vna mutatio cōtinua:sed due mutatiōes.adhuc ille due mu
tationes sic se habent ꝙ corruptio ligni non potest imedia
te sequi generationem ligni:⁊ huius est alia ratio a ꝓdicta
qua probatur:ꝙ non sunt vna mutatio. Ratio enim qua ꝓ
batur:ꝙ non sint vna mutatio continua est quia talis muta
tio esset corrupta ex oppositis.⁊ sic esset verum dicere:ꝙ in
quocunq; instanti.a.est genitum:vel generatur ꝙ.a. corrū
pitur.vt supra patuit. Et ratio ꝙ imediate corruptio non
potest seq̄ est:quia vel generatio ⁊ corruptio simul essent in
eodem instāti:vel in alio ⁊ alio instāti.ita ꝙ generatio esset
in vno instāti:⁊ in instāti imediato esset corruptio.⁊ sic da-
rentur duo instantia immediata.patet hoc:quia apud phm
generatio fit ꝑcise in instāti:⁊ corruptio similiter. Si ergo
corruptio ligni fit in instāti:⁊ talis corruptio imediate seq̄
tur generationē ligni:q̄ similiter fit in instanti.aut ergo cor
ruptio ligni est in eodē instāti in quo ⁊ gn̄atio ligni.⁊ tūc se
quitur:ꝙ erit verū dicere lignū in illo instāti quo generatur
corrumpitur. patet.q̄a in eodē instāti quo ē generatio:est etiā
corruptio.si in alio instāti imediato istāti generatiōis.ergo
dātur duo instātia imediata qđ est īpossibile apud phm.4.
⁊.6.phy.Hec ꝓbatio que est sm mentē phi:licet ibi nō po-
nat eam non est cōtra ꝓpositum nostrū:q̄a ista res creata
que non manet nisi per instans generationis annihilatio
est:nō est in instanti:sed in tēpore habito instāti creationis
siquidem post instās non est aliquid in tpe indiuisibiliter im
mediatum:sed diuisibiliter.patet.quia in tpe non est aliqđ
indiuisibile nisi instans.nā quelibet pars tpis est diuisibilis
in infinitas partes.si ergo tempus imediate sequēs instās
creationis esset imediatum illo instanti sm aliquid indiuisi
bile:tunc esset imediatum sm aliquid instātis ⁊ sic instans
esset imediatū instāti.est ergo imediatū sm aliquid diuisibi
liter.s.sm aliquam partem tpis que etiam est diuisibilis in
infinitas partes. Sicut etiā dicimus:ꝙ continuum termi-
natum ad pūctū est immediatū pūcto sm aliqđ sui diuisibi
le:⁊ nō sm aliqđ indiuisibile:q̄a in cōtinuo nō est aliqđ indi
uisibile nisi punctus. Et sic si continuū eēt imediatū puncto
sm aliqđ indiuisibile:tunc eēt imediatum puncto sm aliquē
punctum.⁊ sic punctus esset imediatus puncto.qđ est con-
tra phm.6.phy.De hoc vide doc.in 2° dist.2.q.9.⁊ singula
res difficultates ibi adductas ⁊ expositas.Seqr.Et ꝓ mō
motus est immediatus vltimo quietis:q; post illud statim
est motus:sicut diuisibile post indiuisibile qđ est eius princi
pium.instans enī quietis:siue immutationis est instans ter
minans quietē que opponitur motui:puta si.a.moueatur ꝑ
horam vltimū instans illius hore:siue mutatū esse qđ men
suratur illo vltimo instanti est terminus motus.sic ꝙ totus
ille motus immediate terminaꝛ ad illud mutatū esse sm ali
quid diuisibile:⁊ non sm aliquod indiuisibile ; q; cū in motu
non sit aliquid indiuisibile nisi mutatū esse:si sm illud esset
immediatū vltimo mutato esse tunc essent duo mutata eē
immediata qđ est contra phm.6.physi. Et si post illud vl-
timum mutatū esse terminans motū vnius hore ipsum. a.
quiescat per aliā horā:tunc illa quies que mensuratur tpe
vnius hore ꝓprie opponatur motui precedēti. Et vltimū
instans illius hore mensurantis quietē dr instans quietis
siue instans immutationis.Si mō.a.immediate post illđ in
stans in quo quietabunt sub calore moueatur ad frig°:mo-
tus ille qui imediate seq̄tur instans quietis erit necessario
diuisibilis.Et cū dicat sicut diuisibile post indiuisibile qđ est
eius principiū:hoc non debet referri ad motū qui immedia
te seq̄tur instans quietis.non enī illud instans q̄etis est prī
cipium motus imediate sequentis.q; tunc sequeretur:ꝙ in
motu daretur aliquod primū:aut prima pars motus : aut
prima mutatio.principiū enī motus est mutatio continua.
si ergo illud instans esset principiū vel aliquid mensuratū
illo instanti esset principiū motus:illđ nō posset esse nisi mu
tatum esse.⁊ sic in motu daretur primū mutatū esse:qđ est
contra phz.6.phy.qui vult:ꝙ ante quodlibet moueri ē mu
tatum esse ⁊ ante quodlibet mutatū esse est aliquod moue-
ri.hoc idem ptz a doc.in.2.dist.2.q.9.⁊ vide ibi singulares
difficultates.intelligit ergo doc.absolute:ꝙ sicut continuū
non successiuū.sed ꝑmanens imediate terminaꝛ ad pūctū
indiuisibile:⁊ alia pars ꝑmanentis que imediate sequitur
est imutata post illud punctū. ⁊ sic punctus est principium
partis sequentis ⁊ finis precedentis.Sic est in motu q̄ ter
minatur ad mutatū esse:quod mutatū esse:si motus conti-
nuetur erit finis partis motus ꝓcedentis:⁊ principiū ptis
immediate sequentis.Est tñ differentia in cōtinuo perma
nenti ⁊ continuo successiuo:q; in continuo ꝑmanēte datur
primū indiuisibile:puta punctus initians ipsum continuū
ꝑmanens:datur etiā vltimū indiuisibile terminans. Sz in
motu datur vltimū mutatū esse terminans:sed non datur
primū mutatū esse initians. Et similiter in tpe datur vlti-
mum instans terminans tps:⁊ non datur primū instās ini
tians ipsū tempus.Et sicut in continuo permanēti datur
punctus continuans:qui est principiū vnius partis ⁊ finis
alterius:immo infinita puncta continuantia cū ibi sint infi
nite partes:⁊ inter quascunq; duas partes datur punctus
medians ⁊ continuans.Sicut pariformiter dicendū est de
mutato esse continuante partes motus:⁊ de instanti conti
nuante partes tpis. Hec oia subtiliter ⁊ prolixe cū multis
dubijs adiūctis sunt ꝑtractata in secundo distin.2.q̄stio.9
¶ Sequitur in littera. Cum igitur arguitur:ꝙ annihilatio
esset in instanti negandū esset de annihilatione in casu in
quo loquimur.⁊ hoc semper referendo intentionē ad instās
tpis siue in illo dicatur ꝓprie creatio ⁊ annihilatio:siue ma
gis cū illo. Uult dicere ꝙ loquendo de instanti tēporis de
quo intelligit argumentū contra.s.ꝙ.creatio ⁊ annihilatio
sunt in instanti dicit:ꝙ si creatio est in instanti. annihilatio
eiusdē non erit in instanti.nec in eodē in quo est creatio : q;
tunc esset verū dicere ꝙ.a.quando creatur annihilatur.nec
in alio instans immediato ad instans creationis:quia tunc
instans esset immediatū instanti:vt procedit ratio:sed an-
nihilatio esset in tēpore imediate ad illud instans:vt supra
patuit. Si vero non acciperetur instans tēporis.sed instās
eui posset concedi:ꝙ in vno instanti eui esset creatio:⁊ i alio
instanti eui imediato esset annihilatio:tenendo ꝙ sit succes
sio in huiusmodi instantibus.non successio continua: sz suc
cessio raptim transeundo.vt prolixe expositū est in secūdo.
di.2.q.1.vel si teneatur ꝙ euū precise dicat vnū instans in-
diuisibile.De quo vide supra in secūdo.ideo doc. restringit
se ad instans tēporis:q; si.a.creatur in instanti in tempore
imediate sequenti annihilabitur.posito ꝙ.a.tm duret ꝑ in-
stans. ¶ Et cū probatur:q; virtus infinita non agit in tpe
Dicit doc.ꝙ illā propositionē non concederet phs nisi de v̄
tute infinita naturali necessitate agente:quia de alia nō est
incōueniens illud ad quod ipse deducit.s.ꝙ virtus finita et
infinita agunt in equali mensura.patet.quia si virtus finit-
ta agit i tempore:puta vnius hore ⁊ et aliqua virtus finita
agat i tempore vnius anni:posset illa virtus finita intm au
geri ꝙ ageret in equali tpe:quia quāto virtus esset maior

tanto in minori tempore ageret. concludit ergo ibi ꝙ si virtus infinita moueret celum ꝙ ipm̄ moueret in instāti. ⁊ sic motus esset in instanti: que propositio phi est pertractata prolixe a Doct. in primo dist. 2. q. 1. in°. ad principalia argumēta. vide ibi ⁊ bene sequitur: ꝙ si est infinita ⁊ agat de necessitate nature: ꝙ tūc ageret in instāti: quia tūc ageret sm̄ totam virtutem ⁊ conatū. Sed theologi non concedūt deū agere naturali necessitate: ⁊ iō posse agere i tpe: ⁊ sic i tpe imediato ad instans creationis potest rē annihilare. ¶ Sȝ nunquid tenendo deū agere naturali necessitate. nō posset concedi aliquid posse manere tm̄ per istans cū mutatio sic tm̄ maneat etiaȝ sm̄ philosophuȝ. ¶ Dico ꝙ nō posset manere nisi daretur generatio ⁊ corruptio: vel simul in eodem instanti: vel in alio ⁊ alio instantibus immediatis: mutatio vero precise durat per instās: quia sibi formaliter repugnat durare nisi tm̄ per instans. Sicut etiam continuum successiuū necessario durat per tempus: ita mutatio necessario tm̄ per instans. Sed non est sic de permanentibus: vt patet.

¶ Ad aliam auctoritatem philosophi illa requirit alium intellectum: etiam ab vtroqȝ predictorum: quia scilicet natura nihil producit quod statim corrumpatur nec quod necesse est maxime corrumpi: sicut ipse dicit: quia natura producens sic istud ad cōseruationem producti: ꝙ possit per tēpus aliquod manere: ita ꝙ corruptiua vel nō sunt approximata vel natura vincunt virtutē generantis ⁊ conseruantis generatum: quia tunc generans impediretur generare: nec ex illo potest haberi aliqua impossibilitas respectu potētie diuine. sed tm̄ impossibilitas sm̄ causas naturales inter se cōparatas. ¶ Ad secundum dicit: ꝙ in generatione ⁊ corruptione naturali corruptū non habet vltimum sui esse: quia tunc haberet qualitates conuenientes saltem in tali gradu in quo possent stare cū forma illius: ⁊ si sic non subito abijcerentur: nec igitur corrumpētia subito corrumperētur. Vult dicere Doc. ꝙ si lignum corrumpendum haberet instās sui esse in quo scilicet esset: tunc in illo instanti haberet qualitates conuenientes tali forme ligni: puta in tāto gradu quē sibi necessario determinat. modo ille qualitates non abijcerentur subito ⁊ imediate. vt patet. ⁊ sic sequeretur: ꝙ lignū corrumpēdū non subito ⁊ in instanti corrumperetur sed in tempore habito: ⁊ sic esset verū dicere lignum in instanti. a. est ⁊ imediate post hoc nō erit. ⁊ sic in tēpore imediato corrumperetur. modo corruptio semper fit in instanti. ergo nō datur vltimū instans corrūpendi. Sequitur. Et sicut corrūpendū non habet vltimum instans sui esse: sic habet primū instans sui non esse: quia cū esse geniti concurrit nō esse corrupti. genitum autē in instāti generatiōis habet esse: q̄a tūc forma eius est in materia ⁊ habet tūc primū esse: quia tunc forma imediate succedit priuationi. ⁊ sicut genitum habet primum in esse. sic corruptū habet primum in nō esse. hoc patet: quia ex quo generatio est in instanti in eodem instanti quo forma inducitur in materia genitum est: ⁊ tunc sic exponitur per positionem de presenti ⁊ negationem de preterito: genituȝ in isto instanti est: ⁊ in tempore imediato nō fuit ergo incipit esse. Et quia in eodem instanti in quo forma geniti inducitur in materia. forma corrumpēdi expellit᷑ a materia, aliter simul in eodem instanti essent due forme repugnantes sequitur ꝙ ipsum corrumpendum non sit ⁊ sic datur primum instans sui non esse siue primū instās in quo nō est. patet. quia in toto tempore precedenti fuit: ⁊ in isto instāti non est. ergo datur primum instans in quo non sit. Et sic exponitur per negationem de presenti ⁊ positionem de preterito a nunc siue in isto instanti non est. ⁊ in tēpore imediato fuit: ergo. a. desinit esse. Sequitur. Sed si aliqua virtute conseruaretur puta. a. in esse in aliquo instanti vltimo. tunc non esset dare primum non esse. patet. quia si. a habet vltimum instans sui esse in illo instanti non corrumpitur. q̄ tunc in eodem instanti simul esset ⁊ non esset. nec in alio instanti imediato: quia tunc daretur instans immediatum instanti. ergo corrūperetur in tempore imediato ad illud vltimum instans in quo haberet esse: ⁊ si in tempore corrumpitur: sequitur ꝙ non habet primum instās sui non esse: quia tunc in instanti esset corruptum ⁊ non in tempore. Et sic cōcedo. ꝙ si creatura tm̄ per instans duraret ꝙ haberet vltimum instans sui esse. patet quia tm̄ in tempore immediate sequenti desineret esse: vt supra patuit: nec etiam haberet primum instans sui non esse: quia precise haberet non esse in tempore. ¶ Sequitur. vniuersaliter autem dico ꝙ in succedentibus sibi inuicem siue sint opposita priuatiue siue cōtradictorie: siue quasi contrarie: quia ambo positiua nunq̄ est dare vltimū precedentis: ⁊ cū hoc primum consequētis. q̄a tunc opposita essent in codē instāti: vel duo instātia imediata. semp tn̄ alterū est dare. s. vel vltimū prioris vel primū posterioris: quia diuisibile non est imediatum nisi indiuisibili: ⁊ succedentia sibi inuicem sunt opposita immediata. Expono istam litteram pmittendo. Exemplum: de priuatiue oppositis contrarie: contradictorie priuatio forme in materia ⁊ forma: esse simpliciter ⁊ nō esse simpliciter: forma substantialis aque ⁊ forma substantialis terre. Prima in eodem subiecto priuatiue opponuntur. Secunda cōtradictorie. Tertia quasi contrarie: q̄ inter formas substātiales: non est ppie contrarietas. Dicit ergo: ꝙ in hmōi sibi inuicem succedentibus nō est vltimum precedentis: ⁊ cum hoc primū consequentis. patet de priuatiue oppositis: q̄ si materia in isto vltimo instanti est priuata forma: ita q̄ i illo instanti sit priuatio: ⁊ postea detur primū instans i quo forma sit: aut dabitur illud idē instans in quo est priuatio forme: ⁊ tunc in codē instanti erit forma ⁊ priuatio eius: aut dabitur aliud instans immediatū. ⁊ tunc erunt duo instantia immediata aut in tpe immediato: ⁊ tūc nō habebit aliquod instans sui esse: sed precise in tpe. Similiter si daretur vltimum instans forme nō posset dari primū instans priuationis opposite imediate sequētis: ⁊ arguatur sicut prius. Et de cōtradictorijs idem patet: q̄ si daretur vltimū instans non esse. a. puta ꝙ nō omne. a. duretur per annū: ⁊ in vltimo instanti illius anni tunc. a. nō posset habere primū instans sui esse: q̄ aut haberet in codē instanti: aut in alio immediato: aut in tpe imediate sequenti: ⁊ arguatur vt prius. Et similiter si. a. haberet vltimū instans sui esse: tunc nō esse sequens nō posset habere primū instans sui esse: ⁊ arguat᷑ vt prius. Similiter patet de quasi cōtrarijs sibi inuiceȝ succedentibus: ⁊ sint forma terre ⁊ forma aque: ita ꝙ forma aque succedat forme terre i eadē materia. Si forma terre haberet vltimū instans sui esse: tunc forma aque imediate succedens nō haberet primū instans sui esse. patet: quia forma aque succedens: aut haberet esse in codē instanti in quo hȝ esse forma terre: ⁊ tunc in codē instanti materia simul eēt sub forma terre ⁊ sub forma aque: aut haberet forma aque esse in alio instanti imediato. ⁊ tunc essent duo instantia imediata: aut haberet esse in tpe immediato. et tunc nō haberet primū instans sui esse. Si dicat᷑ ꝙ haberet esse in alio instanti. nō immediato: sed mediato. Contra: q̄ tunc sequitur: ꝙ forma terre nō haberet esse in aliquo vltimo instāti: sed in tpe. Sequitur in littera. s. ꝙ tn̄ alterū est dare. s. vel vltimum prioris: vel primū posterioris. ⁊ nunq̄ vtrūqȝ simul. s. vltimū instans prioris ⁊ primū posterioris. Si em̄ datur vltimū instans forme terre. primū instans nō potest dari forme aque imediate succedentis. vt supra patuit. Et si datur primū instans forme aque succedentis forme terre: vltimum instans forme terre precedentis dari nō poterit ppter rationem supius factam: q̄ scilicet tūc oporteret dari duo opposita simul in codē instanti: vel duo instantia imediata. vt patuit. Et assignat rationē quare in oppositis sibi inuicem succedentibus: si datur primū posterioris nō dabitur vltimū prioris. Sed si datur vltimū prioris oppositi: nō dabitur primū posterioris oppositi. ⁊ si datur primū posterioris oppositi: nō dabitur vltimū prioris oppositi. ratio: q̄ diuisibile nō est immediatū nisi indiuisibili. si em̄. a. habet vltimum sui esse: ad illud instans vltimū immediate sequitur tpa diuisibile. Si etiam datur primū instans forme succedentis: illud instans imediate sequitur tpa in quo fuit forma precedens. ⁊ sic patet: quomodo diuisibile est tm̄ immediatum indiuisibili ⁊ similiter indiuisibile est tm̄ immediatum diuisibili ⁊ nō indiuisibili. Et addit ꝙ succedentia sūt imediate opposita. succedentia dico sibi inuicem. ⁊ per ꝯñs si vnius succedentis datur vltimū instans sui esse. imediate alterius succedentis non dabitur primū instans sui esse et si illius posterioris succedentis priori datur primū istās sui esse tunc prioris non dabitur vltimum instans sui esse.

¶ Sequitur. Cum igitur illa que accipiunt nō eē post eē: quedam sunt raptim transeuntia vt mutata esse instantis, quedā permanentia naturaliter genita vel corrupta. quedam aūt possunt esse entia pmanentia virtute diuina pducta vel corrupta. In primis. s. raptim transeuntibus est dare tam primū q̄ vltimū in esse: q̄ z. s. illud instans in quo solo hēt eē. ⁊ ideo nec ē dare primū nec vltimū in non eē: q̄ tā in toto tpe terminato ad hoc instans. q̄ in toto tpe sequente hoc instans habent non eē. Exemplū: ꝙ mutatio siue instans habeat primū sui eē: quia verū ē dicere in hoc instanti est ⁊ in tpe imediato non fuit. ergo habet primū instās sui eē: de vltimo instanti. patet: quia verū ē dicere: ꝙ in isto instanti ē ⁊ in tpe imediato non erit. ergo habet vltimum instans sui esse. Sed non habet primū instans sui non eē. ptz

quia tunc eēt verū dicere in isto instanti non ē: ⁊ in tempore immediato fuit. sed hoc ē falsum. ergo non habet primum instans sui non esse. nec similiter habet vltimum instans sui nō esse: quia tunc esset verum dicere: in isto instanti non est: ⁊ in tempore imediato ad hoc instās erit: sed hoc est falsuz quia mutatio nec instās possunt esse in tempore. Et hoc est qđ Doc. dicit. s. ideo nō habent nec primum nec vltimuz sui non esse. quia in toto tēpore precedēte terminato ad hoc instans: nec in toto tēpore imediate sequente hoc instās habēt esse. Sequitur. In secundis. s. permanētib⁹ virtute naturali. est dare primum inesse: sed non vltimū. de primo patet: qr verum est dicere: ꝙ genitum in isto instanti est: cum generatio sit in instanti: ⁊ in tempore imediato nō fuit. ergo habet primum sui esse. de secundo patet: quia si corrumpenduz haberet vltimum sui esse in illo instanti vltimo haberet qualitates conuenientes ⁊ dic vt supra. Addit ꝙ huiusmodi permanentia habent primum instans sui non esse. ⁊ non habēt vltimum instans sui non esse. primum patet: quia de corrupto verum est dicere: nunc nō est ⁊ in tēpore imediato fuit. ergo corruptum habet primum instans sui non esse. secundum patet: quia si haberet vltimum sui non esse: esset verū dicere: genitum in isto instanti non est in tempore imediato erit. hoc autem est falsum quia generatio nō est in tempore sed precise in instanti. Sequitur. In alijs autez que virtute diuina producuntur ⁊ corrumpuntur potest esse vterqꝫ istorum modorum: ⁊ accipio angelum ⁊ dicatur. a. potest primo habere primum sui esse: quia verum est dicere ꝙ. a. nunc est ⁊ in tempore imediato non fuit. ergo habet primum sui esse potest etiam habere vltimum sui esse: quia verum est dicere angelus nūc est: et imediate post hoc nō erit: quia deus: vt supra patuit potest ipsum in tempore immediato annihilare. ergo habet vltimum sui esse: ⁊ si habet vltimum sui esse non poterit autem habere primum sui non esse. patet: quia ad vltimum inesse immediate sequitur tempus. ⁊ sic nō habebit primum instans sui nō esse cū in tempore imediato ad instans in quo habet vltimum sui esse corrūpetur vel annihiletur. Si tamen non haberet vltimum sui esse: poterit habere primum sui non esse: quia deus post aliquod tēpus pōt in vltimo instanti illius temporis annihilare. ⁊ tūc esset verum dicere. a. nūc non est ⁊ in tempore imediato fuit. ergo habet primum sui non esse. potest etiam habere vltimum sui non esse. quia si deus in isto instanti non creet angelum: sed in tempore imediato ad illud instans creet: quia hoc potest facere: tunc habebit vltimum sui non esse: quia verum esset dicere. a. in isto instanti non est: ⁊ in tempore imediato post scilicet hoc instans erit. ergo habet vltimum sui nō esse. Et ratio istorū est: quia virtus diuina potest in quēcunqꝫ modū successionis vnius ad alterum qui non includit cōtradictionē. Sed i modis p̄dictis nulla apparet ꝯtradictio. eēt bñ cōtradictio ꝙ. a. haberet vltimū sui eē: ⁊ imediate post hoc haberet p̄mū sui nō eē: vt supra patuit. Esset etiā ꝯtradictio ꝙ a haberet vltimū sui non esse ⁊ ꝙ haberet primum sui esse patet: quia si haberet primū sui eē nō haberet in eodē instāti quo habet vltimū sui non eē: ⁊ tunc est verū dicere: ꝙ. a. in eodē instāti sit ⁊ non sit: aut in alio instāti: ⁊ tūc eē duo instātia imediata. Et aliquis alius modus posset inueniri quez modo trāseo. ❡ Ad aliud de incipit ⁊ desinit dicit: ꝙ dupliciter exponitur. nā incipit exponit' per positionē de presenti ⁊ negationē de preterito: ⁊ tunc habet primū sui eē: vt. a. in isto instāti est ⁊ in tēpore imediato non fuit. ergo. a. incipit eē. secūdo per negationē de presenti ⁊ positionē de futuro: ⁊ hoc quando habet vltimum sui non eē vt. a. nūc nō est ⁊ in tēpore imediato post hoc erit. ergo incipit esse. Similiter desinit exponitur dupliciter. primo. per negationem de presenti ⁊ positionē de preterito: vt qñ habet primū sui nō esse vt. a. in isto instanti nō est ⁊ in tēpore imediato fuit ergo desinit eē. Secundo per positionē de presenti ⁊ negationē de futuro: ⁊ hoc quando habet vltimum sui esse: vt. a. in isto instanti est ⁊ in tempore imediato post hoc nō erit. ergo. a. desinit esse. Dicit ergo Doc. ꝙ raptim transeuntia que precise durant per instans exponūtur ⁊ per incipit ⁊ desinit. per incipit vno modo tm̄. s. per positionē de presenti ⁊ negationē de p̄terito: vt instās nūc est et in tempore imediato nō fuit ergo incipit esse: sed nō potest exponi per negationē de presenti et positionē de futuro: quia nō valet: instans nunc nō est et in tempore immediato erit. quia repugnat instās esse in tempore. Similiter exponitur per desinit: vno modo: scilicet per positionē de presenti et negationē de futuro vt mutatio vel instans nūc est: et in tēpore imediato nō erit ergo desinit esse. Sed non potest exponi per negationem de presenti et positionem de preterito: quia non sequitur: instans

Incipit et desinit dupliciter exponitur. Et est logica realium singularē nocēda cō tra garrulos nominales.

nunc non est ⁊ in tempore immediato ante hoc fuit non sequitur quia instans nec mutatio sunt in tempore. Et sic cōcedo: ꝙ si angelus tm̄ per instans duraret ꝙ haberet p̄mū et vltimum sui esse. ⁊ simul inciperet esse per position: m de presenti ⁊ negationem de preterito ⁊ desineret esse. exponēdo desinit ꝑ positionem de presenti ⁊ negationez de futuro eodem modo precise. vt dixi de raptim transeuntibus. Hec exposui ꝓ iunioribus ⁊ inexpertis.

Ad argumentum principale doc. facit vnuz argumentum in principio questionis. ꝓbando: ꝙ respect⁹ ad deum vt creantem ⁊ conseruantem. non sit idem: qr respectus ad deum vt creantē separabilis est a respectu ad deū vt conseruantem. Et ratio huius est: qr si creatura tm̄ duret per instans sicut p̄t: tunc tm̄ erit respectus ad deum vt creantem cum in primo instanti tm̄ creatur: ⁊ nullo mō habebit respectum ad deum vt conseruantem. patet qr dr̄ cōseruari tm̄ post primuz instans creationis: vt supra patuit ergo. ❡ Respondet doc. ⁊ responsio stat in aliquib⁹ dictis. Primo. si creatura tm̄ durat per instans: tunc in ipsa ē vn⁹ respectus realis ad deum vt creantem: ⁊ est alius respect⁹ rationis: qui fundatur in ipsa ⁊ terminatur ad non esse imediate precedens: vt supra patuit. Secundo. si vero creatura duret per aliquod tempus vltra primum instans creationis: dicit ꝙ ipsa habet eundem respectum realem ad ipsuz deum causantem ⁊ dantem esse pro tempore sequenti ⁊ est realiter simpliciter idem respectus realis: siue eadez depēdentia realis que est ipsius vt ad deum creantem: qr in re ꝓ quocunqꝫ instanti eadem creatura realiter ponitur in eē et creatur. respectus tm̄ qui fundatur in ipsa vt existente in tempore sequenti ⁊ terminat' ad ipsam: vt existentem in p̄mo instanti bene est alius a primo ⁊ vere separabilis: sꝫ realis dependētia semꝑ est eadem quantumcūqꝫ duret. Et de hoc patuit aliqualiter supra: sed clarius in difficultatibus quas in secundo dist. 2. q. 1. posui.

Ad argumentū principale.

Circa multa dicta in hac. q. insurgunt nōnulla dubia. Primo circa hoc. eiusdē re ⁊ rōne ad idē re ⁊ rōne nō ē depēdētia eēntialis: nisi vnius ⁊ eiusdē rationis. ❡ Secundo circa hoc. existentia creature ꝑmanentis est eadē oīno in ratione ⁊ conseruatione. ⁊ ex ꝑte termini est oīno idē re ⁊ rōne. s. velle diuinū. ⁊ habitudo nō solū ad creantē. sꝫ ad cōseruātē est habitudo depēdētie essentialis ⁊ eiusdē rōnis. ❡ Tertio circa hoc: velle diuinum omnino idem est ratio terminandi habitudinem rei create ⁊ conseruate: qr velle diuinum respectu cuiuscunqꝫ volibilis semꝑ manet idem. ❡ Quarto circa hoc: ꝑsona diuīa sp est in fieri: qr nūqꝫ ista ꝑsona p̄t habere esse: nisi accipiendo actualiter a ꝓducēte. ❡ Quinto circa hoc. respectus qui est ipsius esse ad non eē immediate precedens non est realis: quia non est ad terminum positiuum: et respectus qui est ipsius esse ad esse idem quasi preexistens: vel magis cum illo prius existens non est realis pro quanto est eiusdem ad idem. respectus autem ipsius esse ad causam a qua est: est realis. ❡ Sexto circa hoc: res ꝑmanens potest esse precise per instans. ❡ Septimo circa hoc: instās ⁊ mutatio tm̄ durāt ꝑ instās. ❡ Octauo circa hoc: ꝑmanentia hñt primū sui eē ⁊ primū sui non esse: ⁊ hñtia vltimū sui esse: non pñt habere p̄mū sui nō esse. ❡ Nono circa hoc: in gñatione ⁊ corruptione naturali: corruptum non hꝫ vltimum sui esse: qr tunc haberet qualitates conuenientes: saltem in tali gradu in quo possent stare: ⁊ si sic non subito abijcerentur. ❡ Decimo contra hoc: ⁊ raptim transeuntibus est dare: tam primuz ꝙ vltimum. s. inesse: sed non est dare primum ⁊ vltimum in non esse: quia non hñt: nec primum sui non esse. nec similiter vltimum sui non esse. ❡ Contra primum instatur multipliciter probando ꝙ eiusdē re ⁊ ratione: ad idem omnino re et ratione: sit multiplex dependentia essentialis. Et primo. sic eadem creatura puta angelus omnino indistincta re ē fundamētum dependētie eēntialis causati ad causaz: finiti ad finem: mēsurati ad mēsuram: que dependētie terminantur ad aliquid omnino idem re et ratione. ergo eiusdem re et ratione ad idem re ⁊ ratione: est multiplex dependētia eēntialis. consequētia patꝫ: quia ille depēdētie sunt ex natura rei distincte: vt patet. Antecedens probat' quo ad omnes illas dependētias eēntiales. De prima patꝫ: ꝙ idē angel⁹ omnino re indistinctus eēntialiter dependet dependentia causati: quia immediate creat' a deo: q dependētia terminatur ad ipsum deum omnino indistinctum. De scđa patꝫ: qr idem angelus omnino indistinctus: est ens finitum ordinatum ad vltimum finem. ⁊ sic idem angelus dependet ab vl-

Dubia occurrentia circa dicta in. q.

Contra p̄mū dictū.

timo fine: vt a causa finali: que dependentis immediate terminatur ad eundem deum omnino indistinctum: quia omnino idem sub eadem ratione formali est causa efficiens et causa finalis omnium. loquendo de primo efficiente et vltimo fine: hoc patet a doc. in primo dist. 2. q. 1. Similiter tertia patet: quia idem angelus indistinctus a parte rei est perfectio limitata: et per consequens necessario includens imperfectionem: et omne imperfectum essentialiter dependet a perfecto: et mensurat ab eo: et talis dependentia mensuratur. s. secundum perfectionem immediate terminatur ad vltimum perfectum et vltimum perfectum est simpliciter idem a parte rei cum primo efficiente et vltimo fine: vt probat doc. in primo di. 2. q. 1. Cum ergo iste dependentie essentiales adinuicem differant etiam preter omne opus intellectus: sequitur quod in eodem indistincto ex parte rei fundantur immediate plures dependentie essentiales: que etiam terminantur ad idem omnino indistinctum a parte rei. Et dico indistinctum a parte rei: quia non est necesse ponere indistinctum ratione: quia dependentia realis et essentialis requirit precise extrema realia. non enim variatur ex natura rei propter variationem respectus rationis: siue in fundamento siue in termino. Et hoc dico: quia forte posset responderi quod licet idem angelus ex parte rei sit fundamentum omnino indistinctum respectu harum relationum essentialium: tamen secundum alium et alium respectum rationis fundat aliam et aliam relationem. Et similiter licet sit idem terminus ex parte rei omnino indistinctus: tamen secundum alium et alium respectum est ratio terminandi aliam et aliam relationem essentialem. Sed hoc vt non videtur impedit: quia hic loquimur de alia et alia relatione reali: et illa semper requirit: tam fundamentum proximum: quam terminum ex natura rei. ¶ Secundo principaliter instatur. quia eiusdem omnino indistinctum a parte rei ad idem indistinctum a parte rei possunt esse plures relationes reales: et adinuicem realiter distincte. ergo non videtur impossibile: quod etiam possint plures dependentie ex natura rei adinuicem distincte. consequentia videtur nota: quia quecunque relatio realis eque requirit extrema realia et realiter distincta. eque etiam videtur repugnantia: quod inter duo alba precise sint plures similitudines. sicut quod inter. a. et b. sint plures dependentie essentiales eiusdem rationis. et similiter videtur eque impossibile: quod inter duo alba sint plures relationes reales alterius rationis: puta quod inter ea sit relatio similitudinis et dissimilitudinis vel equalitatis: sicut quod inter. a. et b sint plures dependentie: vel eiusdem rationis: vel alterius rationis. antecedens probatur: quia productum vniuoce includit relationem essentialis dependentie: quia dependet vt causatum ad causam: includit etiam relationem similitudinis: quia idem productum est simile producenti: includit etiam relationem equalitatis: quia productum vniuoce est equale secundum perfectionem essentialem ipsi producenti: includit etiam relationem realem identitatis: cum sit idem ipsi producenti saltem specifice: et econtra: et omnes iste relationes differunt adinuicem preter opus intellectus: vt patet. ¶ Si dicatur: quod non est impossibile plures relationes alterius rationis fundari in eodem indistincto ex parte rei et terminari ad idem: ex parte rei omnino indistinctum. Sed est impossibile: quod plures eiusdem rationis sint in eodem omnino indistincto: et ad idem omnino indistinctum. Contra: quia relationes alterius rationis maiorem distinctionem requirunt fundamento: vel in termino: quam relationes eiusdem rationis. patet: quia philosophus quinto metaphysice capi. ad aliquid assignat distincta fundamenta respectu relationum primi secundi tertii modi. vt patet: ergo sequitur. quod relatio primi modi et secundi modi magis repugnent in eodem fundamento quam due relationes eiusdem modi. et sic non videtur valere illa responsio: vt patet intuenti.

¶ Tertio principaliter instatur: quia videtur maior repugnantia simpliciter quod in eodem respectu eiusdem possint fundari due relationes opposite: quam quod in eodem indistincto ad aliud indistinctum possint fundari due relationes essentialis dependentie eiusdem rationis. patet: quia non ita formaliter repugnant: sicut relationes opposite. Sed in eodem penitus indistincto et respectu eiusdem: fundantur plures relationes opposite: vt patet de intellectu mouente se ad sui cognitionem: qui tunc simul fundat relationes oppositas: scilicet relationem mouentis ad mobile et relationem mobilis ad seipsum mouentem: vt patet a Doct. in primo. distin. tertia. q. septim 1. Hoc idem patet de voluntate mouente se: in quo tunc fundantur due relationes opposite: vt patet a doct. in primo distin. 2. parte secunda. q. 3. et dist. 26. et in secundo distin. 26. ergo si due tales possunt esse in eodem respectu eiusdem: multo magis possunt esse due eiusdem rationis in aliquo vno indistincto: que non terminentur ad illud idem. sed ad aliud sicut in primo vbi ponitur idem omnino indistinctum esse fundamentum et terminus. ¶ Quarto instatur. est magis impossibile: quod idem dependentia essentiali et reali dependeat a se ipso: ita quod immediate fundet relationem essentialis dependentie: que etiam terminetur ad se ipsum quam quod idem habeat plures relationes essentialis dependentie ad aliud terminatas: siue quam quod simul dependeat ab alio pluribus dependentiis eiusdem rationis. patet: quia primum includit manifestam repugnantiam apud omnes. s. quod idem a se essentialiter dependeat. secundum vero non ita manifestam repugnantiam cum ab aliquibus negetur illa propositio. Doc. s. quod idem non possit dependere ab alio pluribus dependentiis vt patet in primo Ochã. Sed idem realiter potest a seipso dependere dependentia reali et essentiali. patet quia mobile vt mobile essentialiter dependet a motore: vt patet. Sed idem omnino indistinctum potest mouere seipsum: vt probat Doc. in primo dist. 3. q. . et in secundo dist. 2. q. 10. et dist. 25. q. vnica. et alibi etiam. ¶ Quinto instatur et redit quasi in idem: quia simpliciter videtur maior impossibilitas: quod due relationes reales et realiter opposite: simul possint esse inter extrema omnino ex parte rei indistincta quam quod due relationes eiusdem rationis fundentur in vno et terminentur ad aliud realiter et essentialiter distinctum. patet: quia de natura relationis realis est: vel quod preexigat duo extrema realiter distincta: vel quod efficiat extrema realiter distincta. Sicut sunt relationes originis in diuinis constituentes personas diuinas: sed non est de ratione formali. quod due relationes essentialis dependentie eiusdem rationis possint esse in eodem quia si idem actu a pluribus dependeret haberet plures eiusdem rationis. Sicut etiam in eodem albo simul possunt esse plures similitudines eiusdem rationis licet ad plura alba.

¶ Respondeo ad omnes instantias premittendo aliqua. Nota hoc valde. Primum quod Doc in presenti conclusione loquitur tantum de pluribus dependentiis eiusdem rationis ad idem omnino indistinctum: non quod ille sint formaliter adinuicem repugnantes: sed quia inferunt incompossibilia: quia inferunt idem simul posse esse et non esse: vt patet in litera: quia si. a. essentialiter dependet. a. b. pluribus dependentiis et sufficienter ab vtraque seorsum sumpta. sequitur quod. a. vel sit bis causatus: vel simul sit causatus et non causatus: que sunt incompossibilia. Secundum est quod istud dictum Doc. non dicitur simpliciter impossibile: ex hoc quidem dependeat pluribus dependentiis totalibus et sufficientibus ab eodem. Sed est simpliciter impossibile: quod idem simul dependeat pluribus dependentiis eiusdem rationis: et totalibus a pluribus: non tamen essentialiter ordinatis. vt exponit in primo dist. 2 parte prima. q. 1. quia si sic dependeret. sequeretur illud idem impossibile quod Doc. hic infert. vt patet ab ipso in primo dist. 2. q. 2. et q. de vnitate dei: et in secundo: et quolibet. et in tertio di. 1. et alibi sepe. et hoc Doc. intendit. Tertium premittendum non tamen pro nunc immorandum est: quod forte idem omnino ex parte rei indistinctum. potest fundare plures relationes essentialis dependentie alterius et alterius rationis terminatas precise ad aliud omnino ex parte rei indistinctum: quia dicit Doct. in litera. Sic si essent plures dependentie omnino essentiales inter extrema omnino eadem: sicut dependentia creature ad deum vt efficientem: et vt ad finem tamen iste videntur esse alterius rationis. Si enim essent eiusdem rationis essent sibi incompossibiles in eodem et secundum idem: ex quo videtur non esse apud ipsum incompossibile esse plures relationes dependentie essentiales alterius rationis in eodem et terminatas ad aliud omnino indistinctum. Et hoc videtur mens Doc. His premissis patet responsio ad duas primas instantias pro quanto concludunt compossibilitatem plurium relationum essentialium eiusdem rationis ad aliud omnino indistinctum quia hoc non videtur impossibile: nec esse contra conclusionem premissam: quia ipsa loquitur tantum de dependentiis eiusdem rationis. Et cum vltra probatur: quod videtur maior repugnantia quod plures sint alterius rationis in eodem cum Arist. assignet diuersa fundamenta. Dico quod omnes relationes que fundantur in creatura ad deum: vt relatio causati ad causam primam: relatio finiti ad vltimum finem: relatio mensurati ad primam mensuram sunt relationes precise tertii modi cum non sint mutue: et hoc patet a Doc. in primo dist. 3. q. 5. arti. primo contra Henri. vide ibi: modo relationes tam primi modi: quam secundi modi: sunt relationes reales et mutue vt patet ibi a philosopho. ¶ Si dicatur quod hoc posito adhuc non soluitur ratio: quia idem potest ab eodem indistincto dependere pluribus dependentiis alterius rationis: patet quia aliquis effectus productus a sole: vt a causa totali potest de- Instat expositor: contra se.

pendere ⁊ dependentia causati: ⁊ dependentia mensurati
perfectionaliter. licet ergo iste relationes vt comparate ad
deum: sint relationes tertij modi: quia deus non refertur re
latione reali ad creaturā: vt probat Doc. in primo dist. 30.
tamen vt comparate ad creaturā que potest referri relatio
ne mutua erunt secundi modi. s. relationes causati ad cau-
sam: ⁊ relationes similitudinis ⁊ equalitatis primi modi: et
mensurati ad mensuram tertij modi. Dico ergo ꝙ huiusmo
Solutio eiusdem. di relationes non fundantur immediate super eodem fun-
damento proximo: ⁊ sub eadem ratione considerato. nam
relatio causati ad causam fundatur. vel in supposito produ
cto: vel in termino formali sic ꝙ productio passiua magis re
quirit distinctionem fundamenti a producente: siue a rōne
formali producentis. relatio vero mēsurati fundatur imme
diate super magnitudine fundamenti: ita ꝙ causatum vt ab
solute consideratur habere esse ab alio fundat relationem
producti ad producens vt vero consideratur habere talem
magnitudinem perfectionis fundat relationem mensurati
⁊ sic non ponitur precise idem fundamentum proximum. Si
volumus etiam hoc applicare relatiōibus creature ad deū
Dico ꝙ non ponitur precise idem fundamentum proximum
siue eadem ratio fundandi. Ratio enim fundandi relationē
dependentie causati ad causam primam in ipsa creatura est
existentia absoluta ipsius creature prout ab alio accipit eē.
Ratio vero proxima fundandi relationem finiti ad vltimū
finē est entitas: vt sic limitata. Et si possent in ea distingui
ille entitates certum esset: ꝙ sm aliam ⁊ aliam entitatē fun
daret aliam ⁊ aliam relationem. ❡ Dico vltra ꝙ posito ꝙ
plures relationes dependētie essentialis possent esse in eo-
dem fundamento proximo: ⁊ sub eadem ratione formali ad
huc non sequitur ꝙ due dependentie eiusdem rationis pos-
sint esse in eodem omnino indistincto ex natura rei: quia ad
secundum sequitur incompossibilitas: quia vel idē esset bis
productum: vel simul esset causatum ⁊ incausatū: vt supra
patuit. Sed ad primum nullum istorum sequitur. quia bene
posset poni: ꝙ idem omnino indistinctum ex natura rei esset
productum. puta ab. a. ⁊ esset mensuratum perfectionaliter
ab ipso: ⁊ sic de alijs. ❡ Ad secundum tenendo opini. philo
sophi. diceretur ꝙ inter Franciscum productum: ⁊ ipsum pro
ducēs non esset proprie: nec similitudo: nec equalitas: quia
similitudo fundatur super qualitate: ⁊ equalitas super quā
titate. vt patet. 5. meta. c. ad aliquid. tamen ponendo simili
tudinem ⁊ equalitatem transumptiue in alijs predicamen
tis: vt patuit in. q. 6. huius. tunc dico ꝙ fundamentum pro
ximum equalitatis producti ad producens est vnitas ma-
gnitudinis pfectionalis in vtroqꝫ extremo: vnitas dico spe
cifica. Et fundamentum proximum similitudinis est vnitas
perfectionis accidētalis in vtroqꝫ extremo. proximum vero
fundamentum identitatis est vnitas nature inter producēs
⁊ productum: vnitas. s. specifica. Sed fundamentum proxi
mum productionis passiue ad producens est entitas produ
cti absolute considerata pro quanto a producente accepit
esse ad qđ esse sic acceptum: sequitur talis relatio dependē
tie. Et de istis prolixe dictum est supra. q. 6. ❡ Ad tertiū.
Dico ꝙ si in eodē respectu eiusdē in se ⁊ absolute cōsidera-
to essent due relationes opposite esset simpliciter repugnā-
tia. si enī in eodē albo absolute considerato essent simul si-
militudo ⁊ dissimilitudo respectu eiusdē albi sequerentur incō
possibilia. s. q idē simul esset ⁊ nō esset cū similitudo ⁊ dissi-
militudo necessario requirāt diuersa fundamenta: qa simili
tudo fundatur super vnū ⁊ dissimilitudo sup pluribꝰ: vt patet
quinto meta. simile proprie fundatur super vnitate specifica
qualitatis vt exposui in scdo dist. 3. q. 1. dissimile vero super
pluralitate specifica qualitatis. vt patet. Similiter si idē re
spectu eiusdē absolute consideratum ⁊ non respectu alicu-
ius tertij dependeret a se: siue fundaret relationes opposi-
tas. s. mobilis ⁊ mouētis. nō causando aliquid i seipso esset
repugnantia modo in proposito: idē intellectꝰ respectu ter-
tij realiter distincti dicitur mouens ⁊ mobilis. mouens pro
quanto causat actum intelligendi in seipso: ⁊ mobilis pro
quanto recipit illum. Similiter voluntas dicitur mouēs se
pro quanto in se causat actum: ⁊ dicitur mobilis pro quan-
to recipit: ⁊ sic iste relationes opposite non insunt absolute
sed tm̄ respectu alicuiꝰ tertij realiter distincti causati ab eo-
dem: ⁊ similiter ab eodem recepti. ❡ Ad quartum. Dico ꝙ
ratio concluderet si idem absolute ⁊ sm se essentialiter de-
penderet ab eodem: sicut ꝙ idem seipsum causaret quia hoc
est impossibile. Sed ꝙ idem quasi virtualiter a seipso depē
deat. puta respectu alicuiꝰ tertij causati ⁊ recepti: nullū ap
paret īpossibile ⁊ sic hoc mō mobile pōt dependere a seipso
Sꝫ q̄n dicit ꝙ idem non potest dependere pluribus depēdē

tijs eiusdem rationis. puta causati ad causam: intelligit ꝙ
sm se dependeat: ⁊ non sm aliquod accidens sibi. ❡ Ad
quintum: Dico ꝙ tales relationes si ponuntur in eodem sꝫ
sunt respectu alicuius realiter distincti: vt quando idē mo-
uet se: hoc est precise qꝛ causat aliquid realiter distinctum a
se: ⁊ illud idem causatum recipit. ⁊ sic hoc modo dꝫ fundare
relationes oppositas. de hoc vide in scdo dist. 25. q. vnica.
❡ Contra scdm dictum instatur. ⁊ primo contra primā par
tem. pbando: ꝙ non sit eadem existentia respectu creantis Cōtra scdm dictum.
et conseruantis ex natura rei: illa non sunt penitus idem ex
natura rei que preter opus intellectus possunt fūdare duo
contradictoria. Sed existentia creature vt cōparatur ad cre-
antem ⁊ ad conseruantem potest fundare duo contradicto
ria ex natura rei ergo. ma. est doc. in primo di. 2. parte. 2. q
1. ⁊ in secundo distin. 1. q. 5. mi. pbatur supponendo ꝙ instā-
tia habeant esse preter opus intellectus: ⁊ vnum imme-
diate succedat alteri. tenendo opi. quam videtur tenere doc.
in secundo dist. 2. q. 1. ⁊ ꝙ talia instantia insint formaliter eui-
terno: tunc sit. a. vt creatur ex natura rei conuenit precise
vnum instans eui qđ non conuenit sibi vt conseruatur. ptꝫ:
non enī in eodem instanti eui: in quo accipitur. primo esse dꝫ
conseruari: sed precise in alijs instantibꝰ sequentibus: vt etiā
patet a Doc. ergo ex natura rei aliqđ sibi conuenit vt crea
tur qđ repugnat vt conseruatur. ergo in creatione ⁊ cōser-
uatione non est omnino eadem existentia preter omne opꝰ
intellectus indistincta. ❡ Secundo ex eodem medio insta
tur: quia in primo instanti in quo creatur aliquid preter om
ne opus intellectus necessario conuenit: qđ in toto tempo-
re immediate sequenti in quo dicitur conseruari nō necessa
rio competit. ergo vt creatur ⁊ conseruatur: non est penitꝰ
eadem existentia ex natura rei. consequentia patet: quia il-
la non sunt penitus eadem ex natura rei: quando ex natu-
ra rei: aliquid conuenit vni qđ non conuenit siue repugnat
alteri. antecedens pbatur: quia. a. quando creatur est ne-
cesse eē. ita ꝙ est impossibile: quin illo instanti in quo creatur
non habeat eē existentie: quia omne quod est quādo est ne-
cesse est eē. primo peri her. in fine. ⁊ vltra. si in illo instanti in
quo accipit eē: non conueniret sibi necessario eē: sequeretur
ꝙ in eodem instanti posset non eē quod est simpliciter ipos-
sibile: qꝛ tunc de eodem simul verificarentur duo contradi-
ctoria: qꝛ tunc in eodem instanti simul eēt ⁊ nō eēt. Sed in
tempore immediate sequenti ad instans creationis: nō cō-
uenit sibi necessario eē. ptꝫ qꝛ deus in tempore immediate
sequenti potest ipsam annihilare: vt probat doc. i presenti. q
et in secundo dist. 2. q. 1. potest enim precise durare p instās
in quo creatur. ⁊ sic tm̄ haberet primum ⁊ vltimum instans
sui eē: vt supra patuit. ❡ Tertio instatur sic: ex eodem me
dio: qꝛ in primo instanti in quo accipit eē: ⁊ in quo dꝫ creari Bonus ar gumenta.
preter omne opus intellectus: conuenit sibi habitudo rea-
lis ad ipsum deum creantem: ⁊ in tempore immediate se-
quenti in quo dꝫ conseruari: non conuenit eadem habitudo
ad deum creantem. ergo existentia creature in creatione ⁊
conseruatione non est penitus eadem ex natura rei. Con-
sequentia patet: qꝛ aliquid ex natura rei conuenit sibi i illo
instanti in quo vere creatur qđ non conuenit in tempore in
quo dꝫ conseruari: vt supra patuit. Antecedens probatur:
quia in primo instanti in quo vere creatur precise realiter
dependet dependentia reali ad ipsum deum: ita ꝙ talis de
pendentia pro illo instanti quo creatur: necessario sibi cōue
nit cum sit idem realiter ipsi creature: vt probat doc. in se-
cundo dist. 1. q. illa an creatio angeli sit idem qđ existentia
angeli. ⁊ similiter dist. 2. q. 1. Sed talis habitudo siue realis
dependētia: nō conuenit necessario ipsi creature pro tempore
immediate sequēti: in quo dicitur cōseruari. patet: quia tūc
potest nō esse: sicut ⁊ ipsa existētia creature. ❡ Quarto in
statur sic. Si eadem est existētia creature quādo creatur. ⁊
quādo cōseruatur. tūc sequitur ꝙ ipsa bis producatur. ⁊ bis
habeat eē: supponēdo ꝙ cōseruare realiter sit idem ꝙ crea-
re realiter: siue idem qđ efficere illđ idem eē. vt patꝫ a doc.
in secūdo dist. 2. q. 1. ⁊ hoc idem supponit in presenti. q. tūc
sic. i primo istāti creatur ⁊ immediate accepit esse a deo. ⁊ in
tempore immediate sequēti cōseruatur. quero quomō cō-
seruatur. si cōseruatur quia in illo tempore accipit p veram
actionem diuinam illđ idem esse: qđ habuit i primo istāti: ⁊
vere tūc dicitur creari sicut doc. cōcedit. ergo creatura idem
esse bis accipit ⁊ bis creatur: qđ videtur omnino impossibile. nō
enī est itelligibile ꝙ. a. habēs nūc verum eē qđ iterum acci-
piat illđ idem eē: siue eadem actione qua primo habuit eē.
siue alia ⁊ alia actione: quia pducere eē: est illđ simpliciter
pducere de non eē ad eē. si enim prefuit quomō iterum fit
de nouo eē: ipso nō prius destructo: sꝫ eodē simpliciter ma-

nente. ¶ Quinto instatur: q non sit eadem existentia in creatione & cōseruatione omnino indistincta sm rationem: vt supponit ipse & vt accipit minorē sub maiori. Maior. p positio fuit ista eiusdem re & ratione ad idem re & ratione. est vnica dependentia essentialis eiusdem rationis. Et mi. fuit ista. Sed existentia creature in creatione & conseruatione est vna re & ratione &c. pbo modo q non sit vna ratione. hoc patz p ipsum qui vult: q etsi creatio passiua & cōseruatio sint idem ex natura rei. tamē ratione distinguunt: quia existentia creature vt creat proprie includit respectū rationis ad non eē immediate precedēs. & vt conseruat includit respectum ad seipsam vt accipientem eē in primo instanti. & isti respectus sunt alij & alij: quia & termini alij et alij. nam terminus primi respectus est nihil immediate pcedens. & terminus secundi respectus est existentia creature vt habēs eē in primo instanti: vel ponit nihil non immediate: sed mediate precedens. ¶ Sexto instat sic. illa non sunt penitus eadem ratione que possunt fundare duo contradictoria sm rationem: siue p actum collatiuum intellectus. Hoc patz a Doc. Sed creature existentia vt comparatur ad deum vt creantem: & ipsa eadem vt comparat ad deum: vt conseruantem includūt contradictoria sm rationem: patz. quia vt ipsa comparat ad deum vt creantem includit respectum rationis ad ipsum deum vt dantem esse immediate post non esse. & vt comparat ad deū vt cōseruātem dicit respectum ad deum vt dantem esse post eē: vel vt dantem esse post non esse mediate. & isti respectus sunt necessario alij & alij. ergo ipa existentia creature non est omnino eadem sm rationē in creatione & conseruatione.

Q. non sit idē velle diuinū respectu creare et cōserua re, arguit.

¶ Septimo instatur contra secundam partem conclusionis. probando. s. q non sit idem velle diuinum. saltem rōne respectu creature vt create et conseruate. Et instatur sic. nihil est omnino idem ratione quod potest includere diuersa: comparationes passiuas p actum intellectus diuini. pz istas quia alia & alia comparatio passiua dicit alium & aliū respectum rationis: vt patet a Doc. in pluribus locis. Sed intellectus diuinus comparando deum ad creaturam: & vt creantem & vt conseruantem: siue cōparando ipsum velle diuinum necessario comparat sm aliam & aliam comparationem probatur istaqz est impossibile idem eadem cōparatione passiua comparari ad diuersos terminos: vt patz. sed creatura vt conseruata differt a seipsa vt creata. saltē sm rationē. ergo vt sic dicit quasi duos terminos. sunt eni distincta esse cognita. patet: quia vt cognoscitur habere eē immediate post non esse distinguitur ab alio esse cognito: quo cognoscitur habere esse immediate p9 esse: siue habere esse mediate post non esse. Si ergo intellectus diuinus comparat idem velle diuinum ad existentiam creature sm aliud et aliud esse cognitum in ea: sequitur q alio respectu comparat velle diuinum ad creaturam cognitam habere esse immediate post non esse: siue vt dantem eī esse immediate post non esse: et alio respectu comparat vt dantem ei esse immediate post esse: siue mediate post non esse. ergo velle diuinum vt sic necessario includit alium et alium respectum. et sic non erit idem omnino indistinctum re et ratione. ¶ Octauo instatur. et redit quasi in idem qd prius Supponendo vnum scilicet q respectus rationis: non tm potest causari per actum intellectus: sed etiam per actum voluntatis: vt patet a Doct. in primo distinct. quadragesima quinta. Tunc sic. quando aliquid alia et alia comparatione passiua comparatur: illud necessario includit alium et alium respectum rationis: quia comparatio passiua: siue esse comparatum dicit respectum rationis. Sed voluntas diuina comparando velle suum quo vult existentiam creature esse immediate post non esse. et similiter quo vult eandem existentiam esse immediate post esse prehabitum: siue mediate post non esse comparat ipsum sm alium et alium respectum. hoc patet. ¶ Nono instatur. supponendo dictum Doct. in pluribus locis: q esse cognitum vt cognitum dicit precise respectum rationis. et similiter esse volitum vt volitum. Tunc si includens necessario aliud et aliud esse cognitum necessario: includit alium et alium respectum rationis. vt patet: sed velle diuinum vt dantem eē creature immediate post non esse: et vt dantem esse immediate post esse: siue mediate post non eē. includit vel includere potest aliud et aliud esse cognitum. patet: quia aliter cognoscitur velle diuinum vt dat eē immediate post non eē et aliter cognoscitur vt dat esse mediate post non esse: siue immediate post eē. ergo non erit idem esse cognitum. et per consequens non erit idem velle omnino indistinctum sm rationem. ¶ Decimo instatur contra tertiam partem, scilicet q conseruari siue relatio creature ad deum vt cōseruantem non sit relatio dependentie essentialis: quia relatio dependentie essentialis qua ipsa sm suum esse dicitur depēdere ad aliud essentialiter a quo accipit esse imediate. fundatur in esse absolute pro quanto illud imediate causatur post non esse: quia si prehabuisset esse: non diceretur proprie depēdere ad aliud essentialiter: vt patet. modo relatio creature vt cōseruate non est huiusmodi. patet: quia non fundatur in existentia nisi precise vt prius habentie esse. s. per creationem. ergo relatio creature ad deum conseruantem non est essentialis dependentia.

Ad rōnes sambulis declaratio cū respōsionibus.

¶ Respondeo ad omnes instātias premittendo aliqua. Primo. q illa propositio Doc. s. que possunt fundare duo contradictoria &c. intelligitur absolute: sic qd realiter potest cōuenire vni simpliciter & absolute repugnat alteri: & non comparādo ad diuersa. & patet: quia eidē lapidi in vno tempore potest sibi competere esse simpliciter album: & in alio sibi repugnat. patet: quia in isto tempore quo non ponitur actu esse niger potest esse alb9. et tamē albedo sibi in alio tempore repugnabit: puta in illo tēpore quo actu ponitur sub nigredine: & tamē erit idem omnino lapis ex natura rei. quicquid ergo absolute potest competere vni preter opus intellectus: absolute nō repugnabit illi preter opus intellectus. Sicut dicimus q essentia diuina distinguitur ex natura rei a proprietate: quia preter opus intellectus necessario ɔuenit essentie cōmunicabilitas: & illa necessario repugnat proprietati. Sic dico in proposito de instanti &c. nam quocunqz instans cui qd cōuenit alicui omnino in distincto ex natura rei: et etiam absolute poterit cōuenire: licet vnum instans cōueniat pro vna duratione & nō conueniet pro alia duratiōe. Et sic patet responsio ad primam instantiam. ¶ Ad secundam. Dico breuiter q illud idem esse in primo instanti non cōuenit creature necessario sic q in illo instanti sit necessario. patet: quia in eodem instāti quo creatur potuit simpliciter non creari: quia voluntas diuina etiam in eodem instanti quo elicit actum adhuc consideratur vt prior natura actu elicito: vt patet a Doc. in primo dist. 39. & dist. 40. hoc idem patet de voluntate nostra a Doc. in secundo dist. 25. & per consequens in eodem instāti in quo ipsaz creat. adhuc intelligitur vt prior natura ipsa creatura: & per consequens quādo creat pōt ipsam nō creare. ergo non conuenit sibi esse necessario pro illo instanti. verū tamen est q quando in instanti: puta. a. in quo intelligit iam habere esse & actu existere: q tunc pro illo instāti necessario est: quia tunc habet primum instans sui esse: quia verum est dicere in isto instanti est & immediate ante hoc non fuit. Et propositio philosophi scilicet omne qd est &c. est p lixe exposita in primo dist. 39. & aliqualiter in secundo dist. 1. vide ibi. ¶ Et cum infertur q in tempore imediato potest non esse: concedo eodem modo sicut & in primo instanti: quia sicut in primo instāti potuit non & esse in illo instanti quando est iam necessario est: quia in illo instanti vt iam est non potest non esse: sic in eodem tempore quo ponitur in esse potuit non poni: sed vt precise consideratur in illo tempore immediato habere esse & actu esse: tunc necessario est: quia vt est in tali tempore in illo tempore non potest non esse. & tamen immediate post illud potest non esse. & sic debet intelligi propositio philosophi q precise quando est vt est non potest non esse. si enim est in instanti. a. vt est in illo instanti nō potest non esse. similiter vt consideratur esse in tempore. b. vt est in tali tempore non potest non esse. ¶ Ad tertium. Dico q eadem habitudo realiter conuenit creature ad deū vt conseruantem que conuenit eidem ad deum vt creantē: quia ex quo est eadem realiter ipsa habitudo realis cum natura creata: stante eadem existentia omnino ex parte rei indistincta semper stat eadem habitudo realis: modo existentia creature semper est eadem: & ad deum creantē & ad deū conseruantem. Et cum probatur: q non est eadem &c. Dico q non diuersificatur illa habitudo realis sm aliū & aliū respectum rationis: quia vt est ad deum vt dantem esse immediate post non esse dicit alium respectum a se ipsa: vt considerata ad deum vt dantem esse immediate post esse: siue mediate post non esse. ¶ Ad quartum. dico q bis accipere esse: est proprie accipere illud idem esse immediate post non esse: sic q. a. immediate accipiat esse post non esse. ita q non esse imediate precedat ipsum esse: & illud idem. a. accipiat idem esse post illud idem non esse immediate precedens. et hoc est manifeste impossibile. Sed in proposito in tempore immediate sequenti dicitur accipere idem esse quod prius fuit: quia si deus illud idem non poneret in esse annihilaretur. est ergo idem esse pluries positum. De hoc vide que exposui in secundo dist. 2. q. 1. vbi eandem difficultatē adduxi

Optima solutio

Bis accipere esse quid sit.

Optima de claratio et doctrinalis.

¶ Ad quintū ꝛ sextū. Dico ꝯcedendo ꝙ non sit eadem existentia oīno indistincta ſm rōnem vt comparaṫ ad deuȝ vt creantem ꝛ vt cōſirmantem. ꝛ cōcedo illam rōnem. Sed expono illam ꝓpositionem. nō. n. intelligit Doct. ꝙ existentia in creatione ꝛ conſeruatione: non poſſit diuerſificari ſm aliū ꝛ aliū respectum: ſed intelligit ꝙ ipſa exiſtentia omnino indiſtincta re ꝛ rōne ſit imediatum fundamentum dependentie eſſentialis ad deum vt creantem ꝛ conſeruātem. Et ꝗuis ſint plures respectus rōnis: tamen illi respectus non ſunt rō: nec proxima nec remota fundandi huiuſmodi depēdentiam eſſentialem: ſed ſola exiſtentia creature que ſimpliciter eſt eadem quantūcunq; duret. Et ſic debet intelligi dictum Doc. ¶ Ad ſeptimum. octauū ꝛ nonum ſimul. Reſpōdeo ꝯcedendo abſolute illas tres rationes: nec ſunt contra verum ſenſum propoſitionis. Intelligiṫ enim propoſitio. ſic ſcȝ ꝙ eſt idem velle diuinum reſpectu conſeruationis ꝛ creationis paſſiue. i. ꝙ dependentia eſſentialis ad deum vt creātem ꝛ vt conſeruantem terminaṫ ſimpliciter ad idem velle diuinum omnino indiſtinctū re ꝛ rōne. i. ꝙ quāuis in tali velle ſint plures reſpectus rōnis. tamen illi reſpect⁹ nullo modo ſunt ratio nec proxima nec remota terminādi talem dependentiam creature ad deum: ſed eſt ipſum velle diuinum abſolute conſideratum. ¶ Ad decimum. Dico vt dicit Doctor declarando illam partem concluſionis: ꝙ ideo diciṫ eſſentialis: quia per ipſam creatura accipit eſſe. ꝛ non eſt neceſſe ꝙ accipiat imediate poſt non eſſe: vt ptȝ.

Contra tertiū dictum.

¶ Contra tertium dictum inſtaṫ. probando: ꝙ velle diuinum non ſit rō formalis terminandi relationem creature: quia ex hoc ſequuntur plura inconuenientia. ¶ Primum eſt: quia ſequiṫ ꝙ creatura neceſſario creetur. probatur ſic. ſupponendo duo dicta. Doc. Primum quod eſt ratio formalis terminandi dependentiam cauſati ad cauſam eſt ratio formalis cauſandi. hoc patet a Doc. ſupra. q. 8. Secundū eſt: ꝙ ꝗuis velle vel nolle libere eliciatur. tamen ipſo poſito non agit libere: vt ptȝ a Doc. in ſecundo. ꝛ tertio. ſola enim voluntas eſt que libere agit. Tunc ſic: nullus actus voluntatis diuine eſt rō formalis cauſandi aliquid libere: vt patet per ſcōm preſuppoſitum: ſed ſi eſt ratio cauſandi: erit ſimpliciter ratio cauſandi neceſſario. Sed velle diuinū eſt rō cauſandi creaturā. patet: qꝛ eſt ratio terminandi eius dependētiā: vt patet ꝑ primū preſuppoſitum. ergo velle diuinum erit ratio cauſandi creaturā mere neceſſario: ꝛ ſic creatura habebit neceſſe eē.

Ad rōnes ꝯtra tertiū dictum.

¶ Rñdeo ꝯcedendo rationem iſtam cum ſuis preſuppoſitis. Sed dico: ꝙ dictū Doct. debet ſane intelligi. nō em̄ vult ꝙ velle abſolute ꝯſideratum ſit ratio formalis cauſandi: ſȝ qꝛ volūtas diuina ꝑ velle quo vult creaturā eſſe: libere vult ipſam: ideo dicit Doct. ꝙ eſt ratio terminandi: ꝛ per ꝯñs ratio cauſandi. tamen in veritate: ſicut etiam patȝ ſupra. q. 8. ſola voluntas eſt rō cauſandi ꝛ ſimiliter terminandi: ꝛ multotiens Doct. accipit velle pro voluntate: ſicut etiam aliqñ accipit voluntatem pro ipſo velle. Sed de hoc alias.

ꝯtra quartum dictū.

¶ Contra quartum dictum inſtatur. probādo: ꝙ ſecunda perſona non accipiat eſſe a prima pro quocunq; inſtanti: quia ſequerentur duo inconuenientia. Primum qđ tunc diceretur conſeruari: quia in ſecundo inſtanti comparatur ad ſeipſam vt accipientem eſſe in primo inſtanti ſicut etiam patet de creatura que dicitur conſeruari in tempore īmediate ſequēti ad inſtans in quo creatur. Secundum eſt: quia perſona ſecunda in primo inſtanti quo accipit eſſe a prima: eſt ſimpliciter neceſſe eſſe. ergo pro inſtantibus ſeqñtibus non accipit amplius eſſe: quia tunc non fuiſſet in primo inſtanti ſimpliciter neceſſe eſſe. patet: quia ſi per impoſſibile non produceretur in eſſe in ſecundo inſtanti tunc non eſſet. ergo. ¶ Ad primū Dico ꝙ conſeruari proprie dicit dependentiam eſſentialem: qualis non eſt in ſecunda perſona.

¶ Queſtio Tertiadecima.

Titul⁹. q. īgenioſe exponitur.

AN actus cognoſcēdi et appetendi ſint eēntialiter abſoluti: vł eſſentialiter relatiui. Queſtio iſta non q̄rit de actu terminato ad cognitionē quo ꝓducitur vel eliciṫ vel inducitur ipſa cognitio: ſed querit de actu cognoſcendi qui. ſ. eſt ipſa cognitio actualis. ita ꝙ iſte actus ſi dicaṫ actio non intelligiṫ ꝙ ſit de genere actionis: qꝛ ipſa eſt ſemꝑ ad terminū aliquē accipientem aliquo mō eſſe per ipſam actionem: ſed ītelligiṫ ꝙ ſit actio: hoc eſt opatio qua agens tanq̄ actu vltimo perficitur. Et breuiter ad cautius loquendū. in tota iſta. q. intelligiṫ hoc nomen actio pro actione de gñe actionis que. ſ. eſt actio ꝓductiua vel ſaltem aliquo mō ad eē termini per ipſam ponendi. Et hoc nomen opatio intelligiṫ pro actu intrinſeco quo ipſum operās perficiṫ vltimate. Eſt igitur intellectus. q. An actualis cognitio ſit eſſentialiter relatio ad obiectum cognitum. ꝛ ſimiliter de actuali appetere. ſ. de actuali volitiōe: vbi tria ſunt videnda.

De articulatio. q.

Primo ꝙ in omni intellectione ꝛ generaliter operatione quacūq; de qua loquimur eſt aliqua entitas abſoluta. Secundo qualiter illud abſolutum habeat aliquam relationem ad obiectum ſibi annexam. Tertio an illa relatio ſit actui iſti eſſentialis.

prima. ꝯ. doctoris ꝓbatur. Expō lre.

¶ Prima concluſio probatur tripliciter. Primo ſic vltima perfectio (accipiendo perfectionem q̄ eſt in actu ſecundo) ſubſtantie viue non eſt ſola relatio. Sȝ operatio eſt huiōi vltima perfectio qua ſupple coniungitur optimo. igitur talis operatio non eſt relatio. ma. probatur: quia ſola relatio non ſumme appetitur appetitu naturali hoc eſt inclinatione naturali que non eſt operatio: vt patȝ a Doct. in ſecundo diſt. 6. q. 2. ꝛ in quarto diſti. 49. q. illa. an quis velit neceſſario beatitudinē vel appetitu electiuo. i. actu elicito voluntatis nature ſumme appetentis. Sed vltiā perfectio nature viuentis: a tali natura ſumme deſideratur deſiderio naturali. De quo intelligi poteſt illud Aug. 13. de tri. c. 4. beati omnes eſſe volumus qđ ſemper verum eſt: ſiue de beatitudine actu cogitemus ſiue nō: qꝛ appetit⁹ ſiue naturalis iclinatio nō ꝑſupponit neceſſario cognitionē aliquam: vt ptȝ a Doct. in pluribus locis. Ibidē etiā vult ꝙ quicquid aliud quiſq; latenter velit ab hac voluntate cōi. ſ. deſiderio naturali nō recedit. Deſideraṫ etiā ſummo deſiderio electiuo bñ diſpoſito. i. actu voluntatis elicito. ꝛ ſi voluntas ſit bñ diſpoſita: tunc actu elicito vult ipſam beatitudineȝ ꝛ ſumme vult eam: lȝ non neceſſario. Minor ꝓbaṫ (. ſ. ꝙ vltima perfectio ſubſtantie viue ſit operatio optima: ꝛ dr̄ operatio optima propter hoc: qꝛ terminatur ad optimum appetibile.) per philoſophū primo ꝛ decimo ethico. vbi vult ꝙ felicitas q̄ eſt finis vltimus nature intellectualis. ꝛ per ꝯſeq̄ns ſumme deſiderabilis eſt operatio optima: vł cōſiſtit in operōne optima. Idem vult. 12. metaphyſice. capitulo. 6. vbi de deo loquens dt: ꝙ ſi non intelligat quid [illegible] eſt inſigne. et ſtatim poſt: ſi nō eſt hoc qđ ſua intelli[illegible]. actualis intellectio: ſed potētia nō eſt vtiq; optim[illegible]ntia. nam ad ꝓbationē dicte ꝯſequentie ſtatim ſubdi[illegible]. per intelligere enim ei honorabile ineſt. Idē habeṫ. 9. meta. c. 7. vbi vult ꝙ act⁹ ſit prior potentia non ſolū tempore ꝛ ratione. i. diffinitione quia potentia diffinitur per actū: ſed etiam ſubſtantia. i. ꝑfectione: vnde in ꝓbatione illius membri: ꝙ actus ē prior potentia. ſubſtantia em̄ perfectione. exemplificat ipſe vt vir puero ꝛ homo ſpermate: qꝛ vir eſt perfectior puero ꝛ homo perfectior ſpermate: ꝛ concluſionem ſic intellectam. ſ. ꝙ actus eſt prior potent[illegible] perfectione ibi probat: qꝛ gratia act⁹ tanq̄ finis ſunt ali[illegible]dinata ad actum. ꝛ per ꝯñs erit prior ſm perfectionem p[illegible]entia. ꝛ omnia ordinata ad actū ſunt quaſi in potentia ad actū. Sed felicitas ſubſtantie intellectualis eſt vltimus actus ſiue vltima operatio ad quam homo ordinatur. ergo vt ſic erit prior perfectione cum ſit vltimus finis ad quem natura intellectualis ordinatur. et per ꝯñs non erit eſſentialiter relatio: ſed entitas abſoluta. Siue illa btitudo accipiatur pro viſione ſicut dicit vna auctoritas Aug. viſio inquit eſt tota merces: ſiue accipiatur pro fruitione ſiue dilectione: ſicut dicit Aug. de doctri. chriſtiana. ſumma merces eſt vt ipſo perfruamur. Saltem in hoc oēs conueniunt ꝙ finem vltimum ꝛ maxime deſiderabileȝ dicunt eſſe operationem: vel in operatione ꝯſiſtere. ꝛ ſic pȝ prima ratio. ¶ Secundo principaliter probatur eadem cōcluſio ſic. relatio ꝓprie dicta non eſt noua ſine nouitate fundamenti vel termini: vt patet per phm̄. 5. phyſi. vbi negat motum ad relationeȝ. que auctoritas expoſita eſt ſupra. q. 12. Sed operatio poteſt eſſe noua ſine nouitate fundamēti ꝛ termini. De fundamento ptȝ qꝛ illud qđ exit de potentia accidentali ſiue ꝓpinqua ad actum non recipit aliquam formam nouam priorē ipſa operatione: qꝛ tunc non fuiſſet prius in potentia accidentali: ſed eſſentiali: ſicut etiam ptȝ de intellectu qñ recipit ſpeciem intelligibilem ante actualē intellectionem: qꝛ reſpectu ſpeciei intelligibilis eſt in potētia eſſentiali ſiue remota ad operandum ꝛ recepta ſpecie intelligibili eſt in potentia accidentali ſiue propinqua ad operandum: vt declaraui in primo diſtin. 3. q. 6. ſequiṫ ergo ꝙ quando intellectus immediate exit ad operationeȝ: ꝙ tunc nihil noui recipit vltra illam operationem. ꝛ ſic patet quomodo poteſt eſſe noua ſine nouitate in fundamento Secūda pars minoris eſt manifeſta: patet enim ꝙ nihil abſolutum aduenit viſibili quando videtur actu. nec intelligibili quando intelligitur actu. ꝛ ſimiliter de alijs. ergo talis operatio non eſt eſſentialiter ſiue formaliter relatio. ¶ Tertio principaliter arguitur ad idem: qꝛ omnis relatio realis ꝓpe

accepta necessario ⁊ ex natura rei consequitur posito fundamento proximo ⁊ termino. Sed intellectio nō necessario cōsequitur positis potentia intellectiua ⁊ obiecto etiā approximatis: ⁊ nullo modo impeditis patet. Si dicatur q fundamentum proximum est aliquid medium inter potentiam et operationem: quod est posterius ipsa potentia. Sed ptra: q tale quid non potest dari nisi ipsa operatio: quod enim est proximum fundamentum aut est absolutū iuxta illud. 7. de tri. c. 2. omne quod relatiue dicitur: est aliquid excepto relatiuo que auctoritas est exposita in primo dist. 1. q. 2. ⁊ in. q. 1. quolib. vide ibi: aut precise non est illa relatio: cuius est fundamentum vel ratio fundandi. patet: q operatio non erit precise illa relatio cuius ponitur fundamentum: vel ratio fundandi quia fundamentum vel ratio fundandi relationem necessario distinguitur ab illa cuz necessario presupponatur illi. igitur operatio non est precise relatio ad obiectum. ¶ Ex hac conclusione sic probata: concluditur vlterius propositum sic si hec operatio essz precise respectus: tunc esset relatio quia respectus quem philosophus concedit aliquo modo conuenire operationi est proprie de genere relationis: et pertinet ad tertium modum relatiuorum: vt patet ex. 5. meta. cū igitur operatio non sit precise relatio: vt probant rationes iaz posite: sequitur q non sit precise respectus: ⁊ per ɔñs est ibi aliqua entitas absoluta: qd est propositum in isto articulo.

Dubia ingeniosa. cū solutionibus circa primū articulum doctoris. ⁊ primo circa primam rōnem doctoris.

In isto articulo circa tria principaliter occurrunt aliqua dubia. Primū non videtur q prima rō concludat propositum. s. q operatio sit entitas absoluta: ex hoc q vltima perfectio substantie viue non est sola relatio ⁊ vltima perfectio est felicitas. instatur probando: q vltima perfectio substantie viue non sit necessario entitas absoluta. Et primo sic. presupponendo qd dicit Doc. in primo dist. 2. parte. 2. q. 1. probando per dictum phi. 12. meta. deum esse intelligentem: q vltima perfectio eius est in actu secundo quo perfecte vnif obiecto perfectissimo: puta obiecto beatifico. ita q tota eius perfectio est coniungi tali obiecto. Suppono secundo quod ipse dicit in quarto dist. 49. q. 2. q beatitudo cōsistit in operatione que cōiungit imediate obiecto beatifico: ⁊ breuiter ex hoc potentia dicitur perfecte beata quando actu vnitur siue coniungitur obiectō beatifico. Tunc arguo sic. quāto potentia imediatius attingit obiectum beatificum: tanto est perfectior loquendo de eius perfectione vltimata. Sed si ponatur operatio relatio formaliter qua attigitur obiectum beatificum: tunc potentia operans per ipsam imediatius attingit illud. ergo talis operatio magis debz poni formaliter relatio q̄ entitas absoluta. ma. est nota ex presuppositis: ex hoc enim dicitur vltima pfectio substantie viue: quia per ipsam ɔiungitur obiecto perfectissimo. ergo quanto imediatius tanto erit vltima eius perfectio. mi. similiter patet: quia ponendo operationem entitatem absolutam. tunc potentia per ipsam non attingit imediate obiectum: sed ponendo ipsam esse relationem operantis ad obiectum: imediate per illam attingit obiectum cum ipsa imediate terminef ad illd vt ad terminum. ¶ Secundo ex eodem quasi medio instatur. Sicut se habet perfectio creature vltimata vt ɔsistit in actu primo. Sic se habet perfectio eius secunda vltimata que consistit in actu secundo. Sed perfectio prima vniuscuiusq ɔsistit in hoc q magis appropiquat primo enti: siue enti perfectissimo vt patet a Doc. in quarto disti. 12. ⁊ quanto magis ei appropinquat sm suam entitatem essentialem: tanto essentialiter erit perfectior. ergo eius perfectio secunda vltimata. tanto erit perfectior quanto imediatius attingit obiectū perfectissimum. Sed precise imediate attigitur per relationem operantis que imediate terminatur ad obiectum perfectissimum: ⁊ per te ⁊ per phm talis perfectio secunda vltimata consistit in operatione. ergo illa operatio erit formaliter relatio. ¶ Confirmaf. q intellectus quātūs habeat deum perfecte presentem in ratione entitatis: siue tm entitatiue eo modo quo dicitur perfecte p̄sens omni creature ex hoc non est beatus: vt patet. Et posito etiam q talis intellectus habeat habitum perfectissime inclinantem ad ipsum adhuc non erit beatus: quia vt sic non imediate attingit illud in ratione obiecti perfectissime attingibilis. Cum ergo precise attingatur per aliqd qd imediate terminaf ad illud: et illud non potest poni nisi respectus siue relatio operantis: et per operationē imediate accipitur: ⁊ vt est entitas absoluta nō imediate terminatur ad illud. ergo operatio erit formaliter relatio que terminatur ad illud. ¶ Quarto instatur sic. Sicut se habet materia prima ad formam perfectissimam virtualiter continentem perfectionem oim aliarum formarum (si aliqua talis esset dabilis) ⁊ hoc quantum ad perfectā repletionem sue capacitatis: siue quo ad eius vltimam perfectam quietem. Sic se habet potentia beatificabilis ad obiectum vltimate beatificum: patet ista similitudo: quia vtrobique fit comparatio ad vltimam perfectionem secundam. Sz materia prima dicif perfectissime quietari: ex hoc q immediate suo modo attingit formam pfectissimam: siue ex hoc q perfectissime vnitur illi: sed non perfectissime vnitur nisi mediante vnione fundata in materia ⁊ terminata ad formā illā ergo ⁊ potentia beatificabilis erit perfecte beata ⁊ quietata: ex hoc q perfectissime vnitur obiecto beatifico: ⁊ hoc non ɔtingit nisi per relationem fundatam in illa ⁊ terminata immediate ad tale obiectum. Sed ɔmuniter conceditur: ⁊ specialiter a Doc. in quarto dist. 49. q. 2. q vltima perfectio nature beatificabilis consistit in operatione qua vnitur obiecto beatifico ⁊ nō imediate per ipsam vnitur nisi ponatur q sit formaliter relatio. ¶ Quinto instaf sic. appetitus naturalis ponif pfectissime quietari in obiecto eius pfectissimo: ex hoc solo q pfecte coniungitur illi. ⁊ non per aliquam entitatem absolutam mediam: vt patet. ergo hoc idem erit de appetitu rationali. ¶ Sexto instatur sic. quia Doc. in secundo articulo. probat q operatio vt ponitur entitas absoluta nō erit vltima perfectio substantie viue: nisi pro quanto includit relationem terminatam ad obiectum beatificum. ergo debet poni operatio circa obiectum beatificum esse relationem mediam inter potentiam operantem ⁊ obiectum circa qd est opatio. magis ergo ɔcludif ex illa ratione Doc. q vltima operatio substantie viue sit formaliter relatio q̄ entitas absoluta. ¶ Confirmatur ratio ista sexta: q ponendo operationē circa obiectum beatificum eē entitatem absolutam: ⁊ necessario includere relationem ad tale obiectum ad hoc vt dicatur vltima perfectio substantie viue est simpliciter ponere vltimam felicitatem hois eē ens per accidens: quia dicit opationē cum relatione: siue entitatem absolutam cuz relatione. ¶ Confirmaf iterum: q si opatio substantie viuentis elicita circa obiectū beatificum: non dicif vltima perfectio eius. nisi pro quanto includit relationē imediate terminatam ad tale obiectū. sequif q talis relatio erit magis pfectio eius vltima: tum q imediatius per ipsam substantia viuens attingit obiectū. tum quia operatio sine ista non est vltima perfectio: ⁊ cū ista ponif vltima perfectio. ergo illa relatio erit magis vltima pfectio. Ad euitanda ergo ista inɔuenientia videf melius ponere opationem substantie viuentis esse formaliter relationem: q̄ entitatem absolutaz.

Bonum argumētū ad hominem.

¶ Nono instatur sic. q si vltima pfectio substantie viue ponitur entitas absoluta: ⁊ illa nō immediate attigit obiectū vt supra patuit. magis ergo videtur ponere ipsam in aliq̄ entitate absoluta perfectiore: puta in aliquo habitu pfectissimo: q tunc magis illo pficitur q̄ aliqua opatione absoluta ⁊ ex illa vt absoluta nullo mō attingit obiectum: sed ponitur tm pfectio intrinseca ⁊ denominās. Et si vltra ista requiritur aliqd aliud quo immediate attingif obiectum illud erit pcise relatio. ¶ Decimo ⁊ vltimo: patet de aliis q̄ suo modo quietanf in obiectis eoꝝ quietatiuis. nam lapis in centro pfectissime quietatur: loquendo de quiete ptinente nature eius: ⁊ non dr perfecte ibi quietari nisi pro quanto vnitur illi: qd precise fit mediante relatione fundata in ipso et terminata immediate ad centrum: ergo sicr videtur dicendum in pposito: ⁊ sic magis videtur esse ponendum opationem hois perfectam circa obiectum beatificum esse formaliter relationem q̄ entitatem absolutaz. ¶ Respondeo ad istas instantias: premittendo aliqua. Primo q aliquid alteri vniri potest multipliciter itelligi. Primo q vniatur sibi vt perfectioni eius intrinsece: qua formaliter perficitur: sicut materia vnitur forme: ita q talis vnio precise terminaf ad formam vt est eius simpliciter perfectio: hoc modo nulla potentia substantie viue dicitur vniri obiecto eius: quia obiectum vt obiectum non ponif perfectio intrinseca potentie cuius est obiectum. ⁊ si aliquādo contingat aliquod obiectum intrinsece perficere potentiam: tamen sub ratione qua est obiectum actu intelligibile non perficit eam formaliter: ⁊ sic potētia beatificabilis nullo modo est vnibilis obiecto beatifico vt perfectioni eius intrinsece: sed vt perfectioni extrinsece: vt patet a Doct. in quarto distin. 49. q. 1. ¶ Secundo premitto: q aliquid vniri obiecto vt perfectioni extrinsece potest dupliciter intelligi. vel q vniatur naturaliter. puta quia habet naturalem inclinationem ad illud: sicut graue vnitur centro: vel q vniaf attingendo illud l rōne vere a tali potentia preceptibili: ita q talis potentia vere percipiat illud in se vel in aliquo representatiuo. Primo modo potest vniri mediante sola relatione que terminetur ad illud. Sed secundo modo est impossibile vniri

Rñdet ad rōnes dīni dubiī.

Aliqd alīi vniri/multipliciter ɔtingit.

mediante sola relatione: quia nulla relatio vt relatio precise est perceptiua formaliter obiecti. isto secundo modo ponatur potentia substantie viue vniri obiecto vt perceptibili ab ipsa actu suo elicito. ¶ Tertio premitto: q licet relatio immediate possit terminari ad obiectum perfectum ita q precise terminetur ad ipsum in ratione entitatis perfectissime, non tamen terminatur sub illa ratione qua actu est intelligibile vel amabile a potentia: sed precise terminatur ad ipsũ vt ad terminum talis relationis: sed operatio que ponit vltima perfectio substantie viue terminatur ad obiectum vt per ipsam a potentia eius est intelligibile & vere perceptibile: & per consequens talis operatio non est precise relatio de genere relationis: cum per ipsam precise habeat obiectum vt terminus relationis: & non vt perceptibile. ¶ Quarto premitto: q non est de ratione operationis substantie viue coniungi obiecto in ratione perceptibilis: q includat aliquã relationem ad ipsum: nec realiter nec rationis. patz in deo vbi intellectio diuina perfectissime & imediatissime attingit eẽntiam diuinam in ratione obiecti vere beatifici & vere perceptibilis a potentia cuius est talis operatio que nullam iclu dit relationem nec realem nec rationis ad ipsam terminatã vt patet a Doc. in quol. q. 15. sed quãdo operatio distinguitur ab obiecto: tunc includit relationẽ ad ipsum: sed hoc accidit. Et posito q ipsa relatio requiratur vt aliquid necessario preuium non tamen aliquid tribuit operationi vt dicat formaliter perceptiua obiecti: sicut etiam vnio partium essentialium necessario requiritur vt quoddam preuium composito essentiali: tamen nullo modo est de essentia compositi. Sic in proposito dico: non enim potentia per intellectionem actu percipit obiectum: nisi talis intellectio actu terminetur ad ipsum: sed ipsam intellectionem actu terminari est ipsam dicere aliquam relationem ad ipsum. requiritur ergo talis relatio vt dispositio preuia: sz nullo modo pertinet ad esse formale operationis. ¶ Quinto premitto: q ex quo dantur gradus perfectionales in operationibus: ita q vna intrinsece est perfectior alia & non precise ratione termini vel fundamenti. sicut vna relatio dicatur intendi vel remitti. Sequitur q perfectio vltima intrinseca substantie viue: que ponit operatio circa perfectissimum obiectum erit entitas absoluta intrinsece & formaliter sic perfecta aliter non diceretur talis substantia viua perfecte beata beatitudine formaliter inherente. Et vltra sequeretur: q omnes beati in patria: saltem illi qui sunt eiusdem speciei essent simpliciter equaliter beati beatitudine formali & inherente patet: quia si visio deitatis in se esset formaliter relatio: certum est q nõ potest formaliter nec intendi nec remitti: cum intensio & remissio relationis fit precise ratione vel fundamenti vel termini: sed in patria remanet semper idem obiectum & eadem potentia eque intensa et sic visio omnium eiusdem speciei esset simpliciter equalis si ipsa poneretur precise relatio. ex quo ergo ponitur substantia viuens vere beata et beatitudo extrinseca & intrinseca. beatitudo intrinseca erit aliquid absolutum. Et vltra sicut omnis substantia creata suo modo est perfectibilis vltimate aliqua forma absoluta. vt patz de elementis: quia ignis formaliter perficitur calore: aqua frigiditate: corpora mixta suis coloribus &c. a fortiori perfectio vltimata substãtie viue: loquendo de perfectione intrinseca & inherente debet poni aliqua entitas absoluta in se formaliter perfecta: quam perfectionẽ habet principaliter ab obiecto vt a causa extrinseca: & quia perfectio vltimata talis substãtie ponitur operatio circa obiectũ eius pfectissimũ: vt supra patuit per phm & Aug. merito talis perfectio debet esse entitas absoluta. ¶ His premissis respondeo ad argumenta. Ad primum dico q ma. est vera qñ imediatius cõiungitur obiecto in ratione perceptibilis: ita q ei coniungatur percipiendo illud si est potentia perceptiua siue cognitiua: vel si est appetitiua actu elicito: vera est si coniungitur et attingendo illud in rõne amabilis siue fruibilis Et tunc mi. est falsa. s. q mediante relatione coniungatur eo modo predicto: q per relationem precise non attingit in ratione obiecti perceptibilis & beatifici: sed tñ per actum intelligendi vel volendi: non vt ponuntur precise relationes: sed vt qualitates absolute: vñ doc. in quarto dist. 49. vult q potentia potest dupliciter coniungi obiecto beatifico. s. formaliter hoc est cõiunctione formali que ponitur relatio: & fundamẽtaliter hoc est actu elicito potentie beatificabilis: secũdo modo est beatitudo formaliter non primo modo. ¶ Ad secundũ. Dico concedendo ma. recte intelligẽdo ipsam: q nõ habetur nisi q potentia vt beatificabilis non coniungitur imediatius q per operationẽ vt entitatem absolutam que ponitur actus secũdus: sicut & creatura nõ coniungitur imediatius q per aliquam entitatem absolutã in ipso: q homo imediatius appropinquat deo per intellectualitatem: q per substantiam vel q per viuens absolute & in hoc cõsistit perfectio hominis in actu primo. Si vero intelligatur de coniunctione formaliter: siue de appropinquitate formaliter que ponitur relatio. concedo q homo immediatius coniungitur deo per relationem que imediate terminatur ad ipsum. sic dicendo cõiunctione cõiungitur siue appropinquitate appropinquat: sicut & potentia beatificabilis cõiunctione coniungitur. Sed sicut in tali relatiõe formaliter non cõsistit vltima perfectio hominis intrinseca in actu primo: sed simpliciter in actu secundo: sic & vltima perfectio potentie beatificabilis non consistit in aliqua relatione qua imediatius coniungitur: sed simpliciter in actu secundo absolute qui actus est operatio formaliter perceptiua obiecti.

¶ Ad confir. Dico q requiritur coniunctio perceptiua obiecti que est in sola operatione actuali: vt supra patuit & ideo non sufficit sola presentia obiecti in rõne obiecti intelligibilis: sz requiritur q sit presens in rõne obiecti actu perceptibilis a potentia cuius est tale obiectum: & vltra requiritur q vt sic presens actu attingat percipiendo illud qđ non potest fieri per aliquam relationem formaliter & neq per habitum etiam pfectissimũ: q per illum tñ habitualiter cõiungitur. ¶ Ad quartum. Dico q ratio concludit pro me: q vltima perfectio intrinseca & inherens materie non est vnio media inter ipsam & formam: sed est principaliter ipsa forma que vere perficit. Sic vltima perfectio nature beatificabilis que cõsistit in actu secundo erit aliqua perfectio absoluta inherens formaliter illi & nõ relatio que nullam addit perfectionẽ formalẽ. Et hoc est qđ dicit Doc. in primo dist. 1. q. 1. q sicut materia satiatur intrinsece aliqua forma finita: sic potentia beatificabilis satiatur intrinsece & formaliter aliquo finito. s. ipsa operatione qua attingit obiectũ beatificum & extrinsece nõ satiatur nisi aliquo formaliter infinito. ¶ Ad quintũ de appetitu naturali. Dico q appetitus naturalis ad btitudinẽ non satiatur nec quietatur illa naturali inclinatione: q cũ semper & necessario & summe habeat eã: vt patet a Doc. in quarto dist. 49. necessario p quocũq instanti eẽt sũme beatus. Sed dicitur satiari qñ habet illud ad qđ summe inclinatur eo modo quo natũ est haberi: non põt aũt haberi vt perfectio intrinseca cũ primũ ens nullius creati possit esse perfectio itrinseca: sz tñ natũ est haberi vt cognitũ in cognoscente: siue vt amatum in amante: qđ precise fit per actum quo attingitur. Et appetitus naturalis est ad hẽdum summum bonũ vt summe sibi commodũ: & summe sibi delectabile: & per cõñs inclinatur etiam ad actum q immediate pt attingi vt summus delectabile: & sic vltima perfectio eius intrinseca erit entitas absoluta. vcz perfectissima operatio & perfectio eius extrinseca erit summũ delectabile. ¶ Ad sextũ. Dico q doct. non vult ibi q talis relatio media aliquo mõ pertineat ad formalem rationem btitudinis formalis & inherentis cum ponat eam simpliciter in operatione pfectissima que formaliter & intrinsece dicitur operatio vere perceptiua obiecti: siue est illud quo formaliter potentia attingit obiectum percipiẽdo illud: licet actu per ipsam absolute acceptam non attingat illud. requiritur ergo precise vt dispositio preuia: sicut etiã humanitas nõ pt immediate esse a corpore organico: & ala intellectiua vt absolute sumptis: que tñ sunt tota eius perfectio intrinseca essentialis: sed prerequiritur vnio eorum adinuicem: que tñ nullo modo pertinet ad perfectionem intrinsecam & essentialẽ ipsius hois. Sic doc. intelligit i pposito.

¶ Ad cõfir. Dico q vltia felicitas hois nõ erit ẽs p accñs q non ponitur aggregatum ex operatione et relatione: sic q hoc totum sit felicitas hois: sed ponatur precise ipa operatio circa obiectum btificum & relatio media ponitur precise vt dispositio. Sicut materia et forma sunt vere cause p se compositi: & tñ non causant nisi prius vnite. non est forma causat vt vnita: ita q vnio aliquo modo pertineat ad rõnez causandi: sed dicitur causare vt vnita: sic intelligendo actu non causat nisi prius vniatur. Sic in proposito. ¶ Ad aliã confirmationem patet responsio ex superius dictis. — *Visio hois vltia felicitas non sit ens p accidens.*

¶ Ad nonum. Dico q vltima perfectio substantie viue nõ ponitur absolute in entitate absoluta perfectiore: sed precise ponitur que est actus secundus quo substantia viua possit actu attingere obiectum beatificum: & sic bene concedo q ponitur in actu secundo perfectissimo qualis est operatio circa obiectum: & sic debet Doctor intelligi. ¶ Ad decimum & vltimum patet responsio ex dictis in illis preambulis. Similiter ex dictis respondendo ad obiectiones. Et sic patet resolutio dubiorum.

Secundo principaliter dubitatur de ratione se-

Nota bñ q sequũtur qñ cõfunde ex positos profundus loquitur.

Dubiū scḋʒ circa scḋaʒ rōnē docto risicū argumentis.

cunda que pncipaliter consistit in hoc ꝙ non potest esse relatio de genere relationis noua nisi ꝑ aliqḋ nouū absolutum: vel in fundamento vel in termino: sed intellectio potest esse noua stante precise eodem fundamento ⁊ termino. Instatur. probando ꝙ relatio proprie dicta possit eē noua nullo absoluto nouo pertinente ad rationem fundamenti vl' termini. Et primo sic. equalitas potest esse noua nullo absoluto prius acquisito: ⁊ pono casum ꝙ modo sint due quantitates inequales. ita ꝙ vna sit cubitalis: ⁊ alia bicubitalis: et post illa que est bicubitalis fiat cubitalis per ablationem ꝑtium: tunc iste due quantitates essent equales. ita ꝙ equalitas erit noua: ⁊ tamen nullum absolutum nouum est prius acquisitum: vt patet. per ablationem enim partis nihil absolutum nouum causatur in eo cui fit ablatio: vt patet experimentaliter. ¶ Secundo instatur: quia similitudo potest eē noua sine nouitate alicu' extremi: ⁊ presuppono ꝙ ratio ꝓxima fundandi similitudinem est vnitas qualitatis cum similitudo fundetur super vno: vt patet. 5. meta. c. ad aliquid. fundatur ergo super vnitate specifica alicuius qualitatis puta super vnitate albedinis. sicut ergo albedo est ratio formalis fundandi similitudinē ad aliud album: ita albedo in alio albo est ratio formalis terminandi similitudinē: ita ꝙ non est ratio formalis terminandi vt actu existens: ita ꝙ existentia in ipsa sit ratio formalis terminandi vel fundandi: sed entitas formaliter quiditatiua. Sed talis fuit ab eterno: ⁊ tamē ab eterno non fuit similitudo: sed ex tpe: quia causato alio ⁊ alio albo in esse existentie fit noua ⁊ noua similitudo: ⁊ tamē quicquid pertinet ad rationem formalem fundandi ⁊ terminandi similitudinem fuit ab eterno: cum omne ens fm esse quiditatiuum sit eternum. ¶ Tertio instatur: quia si nō potest esse noua sine nouitate alicuius absoluti sequitur ꝙ i. diuinis similitudo: equalitas. ⁊ identitas: sint penitus idem: qꝛ erit precise idem fundamentū ⁊ eadem ratio fundandi. s. vnitas essentia perfectissima: ⁊ vltra sequit'. ꝙ vna nullo modo erit prior alia: ⁊ si vna est prior ⁊ alia posterior stante eodem precise fundamēto ⁊ termino: sequitur ꝙ vna potest eē noua sine nouitate extremi. ¶ Quarto instatur. ⁊ pono ꝙ sint duo alba vnum vt quatuor ⁊ aliud vt octo: inter que ē aliqualis similitudo: ⁊ post album vt octo fiat album vt quatuor: tunc inter illa erit perfecta similitudo. ⁊ tamen nō erit aliquod absolutū de nouo acquisitum: ⁊ illa erit noua. vt patet. Tum etiam quia quero aut ista similitudo est eadem ꝙ prius. aut alia. non primo: qꝛ illa fuit imperfecta. si alia: habetur propositum. s. ꝙ nullo absoluto acquisito fit noua relatio. Et vltra quero de illa similitudine que erat albi vt octo ad album vt quatuor: ⁊ post fit album vt quatuor: posito ꝙ illa imperfecta que erat fundata in albo vt octo non sit. ꝙ eo modo quo album vt quatuor remanēs fit simile alteri albo vt quatuor: aut noua similitudine ⁊ habetur ꝓpositum: aut antiqua. ergo simul album vt octo fuit simile albo vt quatuor perfecte ⁊ imperfecte: imperfecte quia album vt octo. perfecte quia album vt quatuor. ¶ Quinto instatur. ⁊ pono ꝙ nunc sit perfecta similitudo inter album. a. ⁊ album. b. ⁊ b. annihiletur: ⁊ post idem. b. reparetur stante eodem. a. tunc inter. a. ⁊ b. erit vera similitudo: ⁊ tñ erit precise idem fundamentum ⁊ idem terminus: vt patet intuenti. ¶ Respondeo ad primum. ꝙ dictum Doc. debet intelligi. s. ꝙ nō possit esse noua relatio nisi facta aliq̄ nouitate in extremis: ⁊ hoc acquirendo vel nouum absolutum: vel deperdēdo aliquod absolutum prius. Dico secundo ꝙ fieri nouum absolutū pōt pro nunc dupliciter intelligi: vel ꝙ totaliter de nouo acq̄rat' vel ꝙ habeat nouum modū essendi. ⁊ sic quātitas cubitalis separata a quātitate bicubitali est per se existens ⁊ habꝫ rōnem totius: sed vt exñs in quātitate bicubitali hꝫ precise rationem ptis: ⁊ sic nō est noua relatio nisi nouo absoluto acq̄sito aliquo istorum modorum. prima tñ responsio magis vr' ad propositū. ¶ Ad secundū dico. primo ꝙ posito ꝙ existentia non requirat' nec vt ratio formalis terminandi: nec vt rō formalis proxima fundādi relationē. requiritur tñ vt cōditio requisita: ⁊ hoc sufficit. Dico secūdo ⁊ melius ꝙ nūq̄ ē similitudo realis actualis inter aliqua extrema: nisi rō formalis terminandi in vno extremo. ⁊ rō formalis fundandi relationē similitudinis in altero extremo sint in actu: nec est noua nisi sint noua. ¶ Et cū dr ꝙ fuerūt ab eterno. dico ꝙ albedo fm suū eē reale actuale ⁊ eēntiale nō fuit ab eterno: fuit bñ tñ fm quid. s. fm esse cognitum vel possibile: vt patet a Doc. in primo di. 36. ⁊ vide singularia que exposui in secundo dist. 3. q. 1. modo nō est ratio formalis terminādi vel fundandi similitudinē realeꝫ actualē nisi sint in esse eēntiali actuali ad qḋ imediate sequit' actualis existentia vt gradus intrinsecus. ¶ Ad tertium patet responsio ex hisque exposui supra. q. 6. quoli. vbi similis difficultas posita est. ¶ Ad q̄rtum patet responsio ex dictis ad primum argumētū. ¶ Ad quintum. Dico ꝙ redeunte eodem extremo redit simpliciter eadē similitudo: vt patet a Doc. in tertio dist. 8. ⁊ in quarto dist. 43. vide ibi multa ad hanc materiam pertinentia.

Ad argumenta contra scḋm dubium.

Aduer. circa hanc distinctioneꝫ

Tertiū dubiū circa tertiā rōnē doctoris.

Tertio principaliter dubitatur de tertia ratione principali que cōsistit in hoc ꝙ ad fundamētū proximū posito termino necessario sequitur relatio intrinsecus adueniēs sed operatio non est hmōi ⁊c. Instatur primo: qꝛ ad prius essentialiter non videtur necessario sequi posterius a quo tale prius nullo modo dependet. ¶ Instatur 2°: quia adhuc non est probatum ꝙ stante perfecta presentia obiecti potētie ꝙ non necessario sequatur operatio: sicut stante perfecta presentia visibilis potentie visiue ⁊ amoto omni impedimēto videtur necessario sequi visio. ¶ Tertio instat': quia operatio est in continuo fluxu: qꝛ continue fit. ergo formaliter relatio. ¶ Quarto instatur. contra hoc qḋ dicit ꝙ poneretur operatio relatio intrinsecus adueniens. Contra. tum qꝛ cōmuniter ponitur actio imanens. Tum qꝛ tertio de anima intelligere est pati. ergo videtur ꝙ sit passio. ¶ Respōdeo ad primum. patet responsio supra. q. 11. ¶ Ad secundum patet responsio a Doct. in. 4°. dist. 49. quia deus potest suspendere omnem actionem. ¶ Ad tertium patet responsio in ꝑmo dist. 3. q. vltima in responsione ad vltimum argumentuꝫ principale. ⁊ etiam in presenti. q. ¶ Ad quartum patet responsio hic in presenti. q. articulo 2°. ¶ Ad vltimum vide responsionem ad illam auctoritatem p'i datam a Doc. in primo dist. 3. q. 7. ⁊ etiam in 2° dist. 3. ⁊c.

Scḋs articulus principalis.

De secundo principali (. s. qualiter absolutum in operatione aliquam relationē ad obiectū habeat) sunt tria principaliter vidēda ⁊c. Doct. primo adducit tres rōnes q̄bus ꝓbat ꝙ opatio necessario īcludit relationē ad obiectū. Secundo ostendit qualiter hoc sit intelligēdum. Tertio respondet illis tribus rōnibus exponēdo q̄ō intelligant'. Circa primū. Prīa ratio stat ī hoc. vltima pfectio nature operatiue non pōt esse sine reali relatione ad obiectū pfectissimū circa qḋ ipsa nata est operari operatio aūt est summa pfectio talis nature ꝗ. ma. ꝓbat: qꝛ si sūma pfectio nature viue diceretur aliq̄d vt ad se ipsa substantia rei hoc mō eēt summa pfectio: qꝛ substantia est pfectior quocūq̄ accidēte: vt pꝫ. 7 meta. t. c. 4. vltima ergo pfectio substātie viue est ī hoc ꝙ vnit' obiecto pfectissimo ꝑ opationem: sed nō pt sic vniri nisi includat necessario relationem realem ad illud. ¶ Confirmatur hoc: per illud Aug. 13. de tri. c. 5. vel. 15. vbi aliis diffinitionibus reprobatis ꝯcludit quasi ꝓ vera diffinitiōe beat' igr' non est nisi habeat oīa que vult ⁊ nihil mali vult. Ex hoc arguitur quādo in ꝯcretis est predicatio ꝑ se ꝑmo modo: sequit' ꝙ abstractum predicatur de abstracto. pꝫ in exemplo album est coloratum. ergo albedo est color: qꝛ prīma est vera ꝑ se primo modo: ⁊ per ꝯseq̄ns nō rōne subiecti igitur si hec est vera primo modo. beatus hꝫ quicquid bene vult: sequitur ꝙ beatitudo est vt ita dicam habitio cuiuscunq̄ bene voliti. nunc aūt habitio vel habere videtur ꝑ se importare relationem. ¶ De ista regl'a a cōcreto per se ꝑmo modo ad abstracta q̄ tenet precise: qꝛ concretum nō est verum de cōcreto rōne sub ecti: sicut album est dulce est ꝑ se verum rōne subiecti in quo tam albedo q̄ dulcedo fundantur: vt pꝫ in lacte: ⁊ ideo non est vera ꝑ se rōne extremorꝫ: sicut hic album est coloratum: est precise vera: qꝛ albedo includit formaliter colorem. Si dicatur hec est vera prīo mō albedo est color. ⁊ tamen non sequit'. ergo albedeneitas est coloreitas siue q̄ditas albedinis est quiditas coloris: ⁊ tamen arguit' a cōcretis per se primo mō ad abstracta. Dico ꝙ prīma est vera: qꝛ etsi albedo non concernat subiectū nec similiter color vtrunq̄ tamē concernit suppositum ꝓpe nature: ⁊ ideo vnum predicatur de alio in primo modo. secunda vero est falsa: qꝛ neutrum concernit suppositum ꝓpe nature. immo est totaliter abstractuꝫ ideo non pt vnū de alio formaliter predicari cū vt sic sint vltimate abstracta. Sed de hac materia vide que plur' exposui in primo dist. 5. q. 1. Semp tamē tenet a ꝯcretis. per se primo mō ad abstracta vbi abstracta ꝯcernunt supposita ꝓprie nature. ¶ Scḋo ꝑncipaliter arguit sic. Ad formam absolutam nouam pōt esse per se mutatio: ad operationem puta ad intelligere et hmōi. non pt esse per se mutatio ergo. ma. probatur: qꝛ forma absoluta pt acq̄ri subiecto. non tñ per accidēs ad acquisitionem alterius: sed per se ꝓpria acquisitione: qꝛ pt ꝑmo per se succedere sue ꝓprie priuationi. mi. ꝓbatur ꝑ phm. 7 physi. dicē. neq̄ intellectiua parte anīe est alteratio. sciens

Vide expositio. s. ꝑmo vbi se remittit hic.

enim maxime ad aliquid dicitur: et multa ibidem tam in litera phi quam in commento videntur esse ad hanc intentionem. ¶ Tertio principaliter arguitur sic. In cuius substantia est relatio illud non est aliquid absolutum: sed in tertio modo relatiuorum in substantia vnius extremi. s. mensurati est relatio. operatio enim refertur ad obiectum illo tertio modo. igitur. ma. probatur: quia absolutum non includit in sua ratione formali relationem: quia tunc esset per se ad alterum per illum respectum inclusum: et esset per se non ad alterum sed ad se quia ponitur absolutum. mi. patet per commen. 5. met. vbi vult quod in tertio modo relatiuorum relatio est in substantia alterius extremi tantum: sicut in ratione intellectus. i. actus intelligendi: et non in ratione intellecti siue intelligibilis. i. obiecti: relatio includitur non est in substantia intellecti. s. obiecti: sicut est in substantia intellectus. i. actus intelligendi etc. Ibi etiam illud verbum phi idem bis diceretur exponit sic. intellectus. i. actus intelligendi non refertur ad intelligentem. s. ad potentiam intellectiuam: sed ad intellectum. i. obiectum quia si ita esset. s. quod simul referretur ad obiectum et potentiam: tunc intellectus constitueretur per intelligentem. i. quod actus intelligendi esset relatio per intelligentem vt per terminum. imo videtur esse econuerso. s. quod intelligens vt intelligens constituatur in tali esse per actum intelligendi: ex quo sequeretur quod illud quod constituitur per aliud constituat illud: sicut ipse arguit quod intellectus si diceretur ad intelligentem constitueretur per ipsum ita intelligit quod constituitur per intelligibile ad quod dicitur. non autem constitueretur per illud si esset in se aliquod absolutum quia absolutum non includit necessario quod sit ad aliud vt ad terminum: sicut relatiuum includit: vt patet: et sic patent ille rationes que postea soluentur.

De secundo principali huius secundi articuli in

quo Doctor declarat quomodo operatio includat relationem ad obiectum. Et recito istam literam vbi sunt alique difficultates annexe. licet alibi pro maiori parte sint exposite. Distinguo ergo de operatione et est distinctio manifestior in actu cognoscendi. potest tamen forte poni in actu appetendi: aliqua est per se existentis: sicut que attingit obiectum in sua propria existentia actuali. Exemplum de visione coloris et communiter in sensatione sensus exterioris. aliqua etiam est cognitio obiecti non vt existentis in se: sed vt obiectum non existit: vel saltem illa cognitio non est eius vt actualiter existentis. Exemplum vt imaginatio coloris: quia contingit imaginari rem quando non existit. sicut quando existit. Consimilis distinctio probari potest in cognitione intellectiua. hoc probatur. primo: quia patet quod aliqua intellectio potest esse non existentis: aliqua etiam potest esse obiecti existentis vt existentis: quia talem habebit beatus de obiecto beatifico: alioquin aliquis posset esse beatus in obiecto: esto per impossibile quod ipsum non esset existens de quo dicitur habere claram visionem siue facialem propter hoc quod actus eius cognoscendi tendit in illud vt in se presens in propria existentia actuali. ¶ Secundo probatur idem: quia quicquid est perfectionis in cognitione magis potest competere cognitioni intellectiue quam sensitiue. nunc autem posse attingere obiectum in se realiter perfectionis est. vbi non vilesceret potentia attingens propter imperfectionem obiecti. ergo intellectus potest habere actum quo sic attingat obiectum in sua reali existentia: saltem illud obiectum quod est nobilius tali intellectu: vel eque nobile. Et si conceditur de intellectu nostro: ipsum. s. posse habere talem actum cognitionis quo attingat rem vt existentem in se pari ratione potest concedi de quocunque obiecto: quia intellectus noster est potentialis respectu cuiuscunque intelligibilis. ¶ Contra istam distinctionem arguitur primo: per hoc quod intellectus noster in cognoscendo abstrahit ab hic et nunc et pari ratione ab omni conditione existentis vt existentis: igitur non competit sibi aliquid intelligere vt existentis. Preterea. si sint due tales intellectiones possibiles intellectui nostro: tunc pari ratione eiusdem obiecti poterunt esse due tales: quero tunc quomodo distinguuntur. non numero tantum: quia duo accidentia eiusdem speciei non possunt esse in eodem subiecto: nec specie: quia siue actus cognitionis accipiat speciem a potentia siue ab obiecto cum hic sit eadem potentia et idem obiectum non poterit poni differentia specifica. ¶ Ad primum illorum dici potest: quod distinctio que communiter ponitur inter cognitionem intellectiuam et sensitiuam ex parte obiecti: puta quod intelligimus vniuersale sentimus singulare: et quecunque distinctio alia correspondens isti non debet intelligi tanquam inter potentias disparatas ex equo: sicut est distinctio visus in videndo colores ab auditu in audiendo sonos: sed debet intelligi distinctio intellectus a sensu: sicut potentie superioris cognitiue ab aliqua cognitiua subordinata sibi: et per consequens quod potentia superior potest cognoscere aliquod obiectum sub aliqua ratione: quod obiectum vel sub qua ratione potentia inferior non potest cognoscere. non tamen oportet econuerso quod inferior possit aliquod obiectum: vel sub aliqua ratione cognoscere quin superior possit etiam perfectiori modo obiectum illud cognoscere: et sub eadem ratione cognoscibilitatis ex parte obiecti: et sic potest concedi quod intellectus non potest cognoscere obiectum. non vt hic et nunc: quia sub ratione quiditatiua absoluta. sensus autem non potest sic cognoscere obiectum: quia est virtus limitata ad cognoscendum ipsum sub ratione existentie: sed non propter hoc intellectus determinatur ad cognoscendum obiectum sub modo opposito: quia indifferens est ad cognoscendum ipsum sub vtroque modo. ¶ Ad secundum concedi potest: quod sint due cognitiones eiusdem obiecti simul sic: quod non distinguatur obiectum ab obiecto: sicut essentia ab existentia: quia licet inter ista sit aliqua distinctio obiecti: tamen non sufficiens ad propositum: quia etiam ipsa existentia potest cognosci cognitione abstractiua sicut. n. essentiam sic et existentiam possum intelligere: licet non sit realiter extra intellectum. Dicentur igitur cognitiones distincte: et hoc secundum speciem propter rationes formales motiuas hinc inde: quia in cognitione intuitiua res in propria existentia est per se motiua obiectiue. in cognitione autem abstractiua. est per se motiuum aliquid in quo res habet esse cognoscibile: siue sit causa virtualiter continens rem: siue sit effectus puta species vel similitudo representatiue continens ipsum cuius est similitudo. ¶ Ista distinctione actus cognoscendi supposita: potest dici quod primus. s. qui est rei existentis in se necessario habet annexam relationem realem et actualem ad ipsum obiectum. Et ratio est. quia non potest esse talis cognitio nisi cognoscens habeat actualiter ad obiectum talem habitudinem que necessario requirit extrema in actu et realiter distincta. et que etiam naturam extremorum necessario consequitur. ¶ In speciali autem videtur esse duplex relatio actualis in isto actu ad obiectum. vna potest dici ratio mensurati vel verius mensurabilis ad mensuram. alia potest dici relatio vnientis formaliter in ratione medii ad terminum ad quem vnit. et ista ratio medii vnientis: specialiori nomine potest dici relatio attingentie alterius vt termini vel tendentie in alterum vt in terminum. ¶ Ista autem distinctio duarum relationum. s. mensurabilis ad mensuram et attingentie ad terminum comparatiuis videtur manifesta: quia vtraque ab alia separari potest: sicut in essentiis superior habet rationem mensure respectu inferioris: nec tamen semper inferior habet respectu superioris relationem attingentie de qua loquimur. Actus etiam voluntatis vel intellectus causantis totaliter obiectum videtur habere relationem attingentie respectu eius vt termini intellectionis vel volitionis: siue ista relatio sit realis siue tantum rationis. non tamen talis intellectio vel volitio habet respectu talis obiecti relationem mensurabilis. sed magis mensure.

Pro maiori declaratione huius litere insurgunt ali

qua dubia. Et primo de sensatione sensus exterioris: quia cognitio intuitiua non fit per aliquod representatiuum: sed per presentiam obiecti in se. modo cognitio sensitiua exterior causatur a sensu et a specie sensibili existente in organo: vt patet a doc. in quol. q. 15. immo si species sensibilis non esset in organo sensus nulla esset sensatio exterior: vt patet. Tum etiam quia si in tali sensatione requiritur presentia obiecti existentis vt existens in actuali existentia. aut requiritur vt causa effectiua talis sensationis: aut vt prorsus terminatiua. non primo quia tunc non poneretur species causa effectiua. Tum etiam quia non videtur quod sensibile distans puta per miliare possit immediate immutare sensum ad suam sensationem. non secundo: quia si tantum requiritur vt terminus: et nullo modo vt causa effectiua posset esse perfecta sensatio ipsius etiam ipso non existente. patet: quia causa totalis illius esset sensus et species sensibilis: et causa receptiua immediata esset ipse sensus. Sic enim arguit doc. in primo di. 3. q. 6. contra Henri. c. qui ponebat etiam esse totalem causam intellectionis vide ibi. ¶ Respondeo. primo quod forte non videtur inconueniens sensibile extra esse causam partialem sensationis exterioris: et cum dicitur quod non potest immediate immutare potentiam distantem nisi immutet medium. Dico vt dixi in 2°. di. 9. de locutione angelorum: vide ibi. ¶ Dico. 2°. et forte melius: quod talis sensatio causatur a sensu et a specie sensibilis tunc requiritur obiectum vt actu existens in propria existentia. ¶ Et cum dicitur quod sufficit causa totalis sensationis que est species cum sensu et causa receptiua eiusdem sensationis per rationem doc. contra Henri. ¶ Dico quod ratio illa ibi valet et non hic: quia hic species sensibilis representat totum sensibile cum conditionibus materialibus. ibi vero non. et ideo si sensibile non esset in se presens nulla est sensatio. De hoc vide doc. in primo di. 3. q. 6. Et de hoc alias erit sermo plurior. ¶ Secundo dubitatur. ibi posse attingere obiectum in se realiter perfectionis est vbi non vilesceret po

Insurgunt dubia et primo de sensatione.

Solutio.

Secundum dubium

tentia attingens propter imperfectionem obiecti: hoc vide
tur dubium: quia aut ponitur obiectum causa motiua poten
tie ad sui visionem aut precise terminatiua. Si primo. patz
ꝙ potentia etiam vilesceret recipiendo notitiam intuitiuam
ab obiecto perfectissimo: quia tunc se haberet in potentia re
ceptiua: Et posito ꝙ illud obiectũ eẽt formaliter infinitũ. vñ si
essent duo formaliter infinita ⁊ realiter distincta: ⁊ vnũ mo
ueret aliud ad sui notitiã illud aliud vilesceret: q̃z tũc nõ tm̃
se haberet in potentia receptiua qđ est imperfectionis: sed
etiã dependeret ab illo alio in recipiendo perfectionẽ ab il-
lo. Si 2° tunc nihil recipit ab obiecto. Si. n. notitia diuina
terminaretur ad obiecta scđaria: sicut etiam forte terminaẽ
ꝓpter hoc non dicitur imperfecta. Et qđ addit ꝙ intellect⁹
potest hr̃e actum quo attingat obiectum in sua reali exiẽ-
tia. saltem illud obiectum qđ est nobili⁹ tali intellectu: vl̃ sal-
tem eque nobile. hoc videtur dubiũ: q̃z ipse Doc. vult exp̃sse
in 2° dist. 3. q. vltima. ⁊ in 4° dist. 45. ꝙ angelus põt intui-
tiue cognoscere: puta lapidem ita ꝙ lapis concurrat effecti
ue saltem partialiter ad hmõi notitiam. ⁊ tm̃ lapis est valde
ignobilior intellectu angeli. Et hic non oportet multum in-
Solutio. sistere cum ipse expresse hoc asserat. ¶ Rñdeo ad primã ob
iectionẽ: ⁊ dico ꝙ posito ꝙ intellectus vt receptiuus perfe-
ctionis ab alio. aliquo mõ vilesceret: q̃z esset potentialis ad
illud: q̃z tamen intellectio nobilioris obiecti: sic intellectum
perficit ꝙ ipse intellect⁹ quietaẽ ⁊ perficitur in tali obiecto.
ideo quantum ad hoc non diceretẽ vilescere: sicut si hr̃et ab
obiecto ignobiliori. Dico 2° ⁊ magis ad mentez doctoris ꝙ
hic Doc. non loquitur sm̃ opi. propriam de notitia intuitiua
respectu cuiuscunqz intellectus creati: quia multi negant ꝙ
intellect⁹ angeli possit acquirere notitiam intuitiuam alicu
ius inferioris: quia nõ est potentialis ab aliquo inferiori: vt
patet in secundo dist. 3. ⁊ in quarto dist. 45. vide ibi. Et iđ
Doc. dicit ꝙ potest saltem habere intuitiuam respectu ob-
iecti perfectioris vel equalis: quia hoc modo non videẽ vi-
lescere ratione obiecti cum sit vel nobilius vel eque nobile.
Et quia intellectus noster est potentialis respectu cuiuscũ
qz obiecti. ideo potest habere notitiam intuitiuam respectu
cuiuscunqz obiecti intelligibilis. Et tamen sm̃ rei veritatẽ
⁊ sm̃ intentionem Doc. etiam q̃lz intellectus angelicus ẽ
potentialis respectu cuiuscunqz obiecti intelligibilis: vt pz
Rñsio sin-gularis no tanda. a Doct. in 2° di. 3. q. ii. ¶ Si ẽt tertio volum⁹ alr̃ dicere pos
sum⁹ dicere ꝙ Doc. hic loqẽ de itellectu ex natura itellect⁹
quia vt sic nullam necessario includit iperfectionem: cũ sit
perfectio simpliciter: ꝙ talis intellectus vbi inuenitur perfe
ctissima rõ intellectus (sicut est de intellectu diuino: vbi inue
nitur perfectissima ratio intellectus) potest habere notitiã
intuitiuam respectu cuiuscunqz obiecti. dũmodo non vilesce
ret propter imperfectionez obiecti: quia si moueretur ab ali
quo ente creato: tunc reciperet perfectionem ab illo. Nec va
let dicere: ꝙ etiam vilesceret ab alio infinito realiter distin-
cto. Dico ꝙ hoc verum est: sed Doct. presupponit incompos
sibilitatem plurium infinitorum: vt patet in prima dist. 2. q.
1. partis prime. ⁊ q. de vnitate dei. Sed quando obiectum ẽ
simpliciter idem potentie: tunc potentia non vilescat respe-
ctu illius: quia nullo modo est in potentia receptiua: quia ta
lis notitia esset perfecte idem realiter illi potẽtie. Sed si ob
iectum etiam infinitum esset realiter distinctum a potentia
⁊ moueret illã ad sui notitiã ĩtuitiuã: tũc causaret necessa-
rio notitiã realiter distinctã ⁊ ab obiecto ⁊ a potẽtia: vt cla-
re expositum in primo distin. 2. ⁊ in. q. de vnitate dei. ¶ Et qđ
dicit Doct. hic respondendo ad primam obiectionem: ꝙ sen
sus necessario est obiecti existentis vt existens: ⁊ per conse-
quens vt habentis esse hic ⁊ nunc: videtur satis dubium: q̃z
videtur ꝙ sensatio non terminetur ad singulare vt singulare
cum nulla potentia etiam intellectiua pro statu isto cogno-
scat aliquod singulare sub ratiõe propria: vt patet a Doc. ⁊
tamen si notitia sensitiua sic terminetur ad existens vt actu
existens ⁊ cum omnibus conditionibus materialibus: vide-
tur ꝙ terminetur ad singulare sub ratione propria singula-
ritatis. ¶ Respõdeo vt dixi in secundo dist. 3. vide ibi singu
nota de co gnitione in tellectus ⁊ sensus. larem glosam pro ista materia. ¶ Nota etiam in ista respõ
sione ꝙ Doct. vult ꝙ intellectus cum sit potentia superior
sensu ꝙ possit intelligere omne obiectũ sensus ⁊ precise eti-
am sub eisdem conditionibus sub quibus etiam sensus co-
gnoscit et non econtra: quia intellectus põt cognoscere et
plura obiecta numero: et idem obiectum sub alia et alia ra-
tione sub quibus rationibus nullo modo cognoscit sensus:
vt patet inuenti.

Dubiũ val de notabi-. Deinde occurrit dubium de notitia intuitiua scz
ꝙ illa dicitur intuitiua que est existentis vt existens actuali

existentia: ita ꝙ sit in se presens in actuali existentia: quero
aut existentia precise requiritur vt ratio formalis terminan
di notitiam intuitiuam: aut vt ratio formalis mouendi intel
lectum ad notitiã intuitiuam: aut nec sic nec sic: sz tm̃ vt con
ditio obiecti siue vt dispositio obiecti. Et instatur pro nullo
istorum modorum potest poni ipsa existentia. Non primo
modo. Et arguitur sic primo. quia ratio formalis terminan
di est ratio quidditatiua: vt patet a Doct. in primo distin. 1. q.
2. vbi dicit de fruitione: ꝙ ratio formalis terminandi talem
actum est ratio quidditatiua: hoc idem videtur de visione ob-
iecti. Sed existentia non est ratio quidditatiua: patet: quia ẽ
gradus intrinsecus quidditatis. ¶ Secundo instatur: quia si
existentia lapidis est ratio formalis terminandi notitiam in
tuitiuam ipsius: sequitur ꝙ intellectus diuinus non cogno-
uerit eam ab eterno intuitiue: quia non fuit existens ab eter
no. Sequitur etiam ꝙ beatus non cognoscat eam in verbo
cum ibi non existat. ¶ Tertio instatur: quia sunt multa en-
tia que non habent propriam existentiam: vt ẽtia rationis
vt priuationes negationes ⁊ huiusmodi que tamen intuiti-
ue cognoscuntur ab intellectu diuino. patet: quia quicquid
cognoscit intuitiue cognoscit cum cognitio abstractiua sit i-
perfecta. ¶ Quarto instatur ⁊ pono per possibile vel impos
sibile: ꝙ essentia lapidis vt prior existentia sua sit realiter p̃
sens intellectui ⁊ non per aliquam speciez sed in se presens
certum est ꝙ tunc non cognoscitur abstractiue: quia cognitio
abstractiua fit per aliquid representatiuum vt patet a Doc.
si ergo intuitiue cognoscitur: sequitur ꝙ intuitiua non termĩ
natur ad existentiam vt existentia. ¶ Quinto instatur: quia
Doct. hic vult ꝙ in cognitione intuitiua res in propria exi-
stentia moueat obiectiue. ergo non requiritur existentia pre
cise vt ratio terminandi. ¶ Sexto instatur: quia Doctor in
quarto dist. 10. dicit ꝙ non requiritur obiectum vt existens
vt precise in rõne termini: sed requiritur vt sit motiuũ. vide
ibi. ¶ Septimo instaẽ: quia sicut ratio formalis obiecti de-
tatiui voluntatis est rõ perfectissima: que est rõ quidditatiua.
ergo similiter rõ formalis terminandi visionem beatificam
erit rõ quidditatiua: quia in tali intellectus beati perfecte de
tatur. ¶ Octauo instaẽ: quia Doctor hic dicit ꝙ intuitiua ⁊
abstractiua sunt eiusdẽ obiecti: sic ꝙ non distinguitur obie-
ctũ ab obiecto: sicut essentia ab existentia: quia licz inter ista
sit aliqua distinctio obiecti: tñ non est sufficiens ad ꝓposi-
tum: quia etiam ipsa existentia potest cognosci cognitione
abstractiua. sicut enim essentiam sic ⁊ existentiam possum
intelligere: licet non sit realiter existentem. hec ibi. ex quo
sequitur ꝙ sicut existentia potest cognosci intuitiue et ab-
stractiue: sic ⁊ essentia potest cognosci intuitiue ⁊ abstracti
ue. ergo existentia non erit precisa ratio terminandi.

¶ Deinde instatur contra secundum membrum. ꝓbando
ꝙ existentia non sit ratio causandi cognitionem intuitiuaz. Qz existia nõ sit ratio cãndi noti tiam intui tiuam.
Et primo sic. Ratio formalis causandi est entitas quiddita-
tiua ergo non existentia. añs patet p doc. in primo di. 3. q.
6. ⁊ alibi sepe: consequentia patet: q̃z existentia non perti-
net ad quidditatem cum sit gradus eius intrinsecus: et per
consequens posterior. ¶ Secundo instatur: q̃z doc. in p̃mo
di. 3. q. 7. probat ꝙ si obiectũ non concurreret actiue ad co-
gnitionem ꝙ cognitio nõ specificaretur ab obiecto nec vna
distingueretur specie ab alia. Sed talis specificatio non pt
esse ab existentia vt existentia. patet: quia existentie non di-
stinguuntur specie cũz sint gradus intrinseci. distinguũtur
enim concomitanter. videlicet quia quidditates quarũ sunt.
sunt distincte specie. ¶ Tertio instatur. quia si existentia
lapidis necessario requiritur ad notitiam intuitiuam vt ra
tio mouendi: sequitur ꝙ beatus non poterit intuitiue ipsum
cognoscere in verbo: quia vt ibi lapis non existit ꝓpria ex-
istentia et tamen ipsum vt ibi intuitiue ipse beatus cogno-
scit. ¶ Quarto instatur: quia non est ratio terminandi no-
titiam intuitiuam ergo nec ratio causandi. antecedens pz
supra. consequentia probatur per Doc. supra. q. octaua vbi
vult ꝙ ratio formalis causandi aliquid: sit etiam ratio for-
malis terminandi ⁊ econtra. ¶ Quinto instatur: quia sunt
multa entia que habent propriam existentiam: que tamen
nullo modo possunt mouere intellectum: vt sunt relatiões
reales que non possunt mouere intellectum: vt patet a doc.
et tamen cognoscuntur intuitiue. ¶ Sexto instatur: quia
si existentia esset ratio formalis mouendi sequeretur ꝙ non
posset de obiecto haberi notitia intuitiua perfectissima: q̃z
notitia intuitiua quidditatis in se est nobilior notitia intuiti
ua existentie eiusdem. modo ratio mouendi in obiecto est
ratio perfectissima. et sic si existentia esset ratio mouendi
esset ratio perfectissima. ¶ Septimo instatur sic. obiectum

le de noti tia ĩtuitia.

ſm ſuam entitatem quiditatiuam realem actualem eſt cognoſcibile intuitiue: ⁊ tunc quero a quo cauſatur partialiter talis notitia intuitiua: aut a quiditate obiecti: aut ab eius exiſtentia. Si primo habetur propoſitum: quia tunc exiſtētia non erit ratio formalis cauſandi. Si ſecundo contra: quia tunc exiſtentia contineret virtualiter quiditatem obiecti. patet: quia contineret virtualiter eius notitiam intuitiuam ergo ⁊ eius entitatem. patet per Docto. in primo diſtin. 3. q prima. ⁊ in ſecundo diſtinctio. tertia. ¶ Octaua inſtatur: quia reſpectu cognitionis intuitiue ſenſus exterioris. exiſtentia obiecti ſenſibilis extra non eſt ratio formalis mouēdi ſenſum exteriorem ad ſenſationem: vt ſupra patuit. ergo nec ſimiliter reſpectu cognitionis intuitiue reſpectu intellectus: cum non videatur maior ratio hic et ibi: vt patet.

q̄ ĩ notitia intuitiua nō req̄rit̄ exiſtentia ⁊c.

¶ Deinde inſtatur contra tertium membrum videlicet probando q̄ nō requiritur exiſtentia vt conditio obiecti nec in ratione mouendi nec terminādi: quia conditio talis obiecti ponitur proprie ſingularitas vt patuit in primo. d. 3. q. 6. vide ibi. Tum etiam: quia ſi obiectum in ſe vt prior exiſtentia eſt ratio mouendi vel terminandi ⁊ ſit perfecte preſens potentie: patet q̄ nihil aliō neceſſario requiritur ad hoc vt habeatur notitia intuitiua. Tum etiam patet q̄ contra hoc facit ratio docto. in primo. di. 3. q 7. contra Hen. ponentem animam intellectiuam eē totalem cauſam intellectionis.

¶ Si dicatur q̄ illa diuiſio non eſt ſufficiens: quia oportet addere aut quiditas eſt ratio terminandi ⁊ exiſtentia ratio cauſandi aut econtra. ſ. aut quiditas erit ratio cauſandi et exiſtētia ratio terminandi. Dico q̄ hoc nihil eſt: quia in cognitione intuitiua qō ponitur ratio cauſandi notitiam tale ponitur etiam ratio terminandi. vt patz ex multis dictis doc.

Notabilis doctrina de notitia intuitiua vbi q̄s ponderanda.

¶ Reſpondeo ad omnes inſtantias premittendo aliqua. primo q̄ eſſentia rei ſm ſuam entitatem realem actualem eſt prior exiſtētia reali actuali ita q̄ talis eſſentia eſt vera res habens eſſe ſimpliciter ⁊ verum eſſe actuale vt diſtinguit̄ contra eſſe poſſibile ſiue potentiale ſiue contra eſſe eius obiectiuum ⁊ ſimpliciter eſt perfectior ſua exiſtia reali actuali ita q̄ non eſt imaginandum q̄ lapis ſm ſuam entitatē quiditatiuam actualem extra intellectum precise dicatur vera res ratione exiſtentie eius immo ſi per impoſſibile talis exiſtentia nō eēt: eēt vera res realiter ⁊ ſimpliciter. De hoc vide que prolixe expoſui in ſecundo. d. 3. q. prima: vbi multa ſingularia adduxi de eēntia ⁊ exiſtentia. ¶ Secundo premitto q̄ eēntia lapidis vt habens eē actuale et prius ipſa exiſtentia actuali eſt perfectiſſima ratio mouendi intellectum ad ſui notitiam intuitiuam ⁊ ſimiliter ratio terminandi. Et ſi per impoſſibile eēt ſeparata ab omni exiſtentia adhuc eēt perfecta ratio tam mouendi q̄ terminādi. ¶ Tertio premitto q̄ de eadem quiditate vt priore exiſtentia poteſt haberi notitia abſtractiua ⁊ intuitiua aliter et aliter. ſi erit in ſe ſimpliciter preſens propria preſentialitate: tunc moueret intellectum ad notitiam ſui intuitiuam ⁊ tunc illa intuitiua eēt obiecti in ſe preſentis habentis verum eē reale actuale etiā poſito per impoſſibile q̄ actu non exiſteret. Si vero non eēt in ſe preſens: ſed in aliquo repreſentatiuo puta in ſpecie intelligibili: tunc mediāte illa ſpecie poſſet haberi notitia abſtractiua illius: et tunc talis notitia non requirit q̄ obiectum habeat eē actuale ſufficit enim habere eē potentiale: hoc idem dico de exiſtentia. quando enim eſt in ſe preſens ſm ſuum eē actuale tunc habetur notitia intuitiua. quando vero eſt tm̄ pn̄s non in ſe ſed in aliquo repreſentatiuo: tunc de ea poteſt haberi notitia abſtractiua. Sicut enim eēntia poteſt conſiderari ſm eſſe potentiale et ſm eē actuale: ſic ſimiliter eſt exiſtentia ſm eē tm̄ poſſibile ſiue obiectiuum ⁊ eſt illa que ponitur gradus intrinſecus quiditatis habentis precise eē potentiale ⁊ obiectiuum. eſt etiam exiſtentia ſm eē actuale ⁊ eſt q̄ ponit̄ grad⁹ intrinſecus quiditatis ſm eē actuale. De hoc vide in ſecūdo. di. 3. q. 1. reſpondendo ad. q. principalem. ¶ Quarto premitto q̄ eēntia puta lapidis quando eſt in ſe preſens intellectui ſm ſuum eē actuale cauſat notitiam intuitiuam ſui ſpē diſtinctam a notitia abſtractiua eiuſdem non vt in ſe preſentis ſed preſentis in aliquo repreſentatiuo. ¶ Quinto premitto q̄ quiditas lapidis non poteſt eē pn̄s in ſe intellectui ſm eē actuale quin neceſſario ſit preſens ſm eē exiſtētie cū ſit mod⁹ eius intrinſecus non tn̄ exiſtentia erit ratio nec mouendi nec terminandi nec conditio obiecti neceſſaria ſed vt gradus intrinſecus neceſſario ꝯn̄s ipſam quiditatem: patz: quia ſi talis exiſtētia per impoſſibile non eēt adhuc quiditas vt in ſe preſens poſſet intuitiue cognoſci. Quando ergo doct. dicit q̄ notitia intuitiua eſt obiecti exiſtētis vt exiſtēs eſt non intelligit q̄ exiſtentia actualis obiecti ſit ratio formalis vel mouendi vel terminandi nec q̄ ſit cōditio neceſſario requiſita vel in ratione mouendi vel in ratione terminādi reſpectu notitie obiecti ſm eſſe quiditatiuum eius actuale: ſed intelligit ſic q̄ eſt impoſſibile eſſe preſens ſm eſſe reale qui neceſſario ſit preſens ſm eſſe exiſtentie actuale. His premiſſis: patet reſponſio ad inſtantias.

Uide q̄ño dı̄ eē obiecti exiſtens vt exiſtens: q̄r p̄funde loq̄r̄ expoſitor reuerendiſſimus.

Ad primā contra primum mēbrum diuiſionis concedo q̄ exiſtentia non eſt ratio terminādi ſed ipſa eſſentia ſm eſſet actuale ¶ Ad ſecūdum patet ⁊ dico breuiter: quia poſſet eſſe argumentū etiā de quiditate ſecundum eſſe reale q̄ etiam ſm tale eſſe non eſt ratio formalis terminandi notitiam intuitiuam intellectus diuini: ſed precise eſt eſſentia diuina ita q̄ non terminatur ad lapidem: ſed mediate terminatur ad lapidez vt in eſſentia diuina relucentem vt patebit infra. q. 14. arti. 3.
¶ Ad tertium patet: ⁊ quomodo illa cognoſcat deus intuitiue expoſui in primo. di. 39. vide ibi quedam ſingularia.
¶ Ad quartum concedo argumentum illud ſi caſus eſſet poſſibilis ſed eſt ſimpliciter impoſſibilis. ¶ Ad quintum dico q̄ hic Doc. non vult q̄ exiſtentia ſit ratio mouendi ſed bene vult q̄ nunq̄ res actu moueat ad notitiam intuitiuam niſi actu exiſtat non q̄ exiſtētia ſit aliquo modo ratio formalis ſed ipſa res ſm eſſe ſuuz actuale vt prior exiſtētia actuali. eſt tamen impoſſibile ipſam mouere niſi actu exiſtat propter neceſſariam concomitantiam exiſtētie ad rem. ¶ Ad ſextum concedo argumentum recte intellectum: nam ipſa entitas quiditatiua actualis nō neceſſario requiritur vt ſic ſit preſens vt precise terminans: quia ſi non eſſet in tali eſſe adhuc poſſet terminare: ſed requiritur vt mouēs ⁊ actu nō mouet niſi quando exiſtit propter concomitantiam neceſſariam modo predicto. ¶ Ad ſeptimum concedo argumentū illud. Et vltra dico q̄ bene concludit ſi exiſtentia non ponat̄ ratio quiditatiua primi obiecti. modo ponitur de ratiōe ei⁹ intrinſeca ⁊ formali: vt patet a doc. in primo. di. 2. q. 1. ⁊. 5. q. 1. art. 1. ¶ Ad octauum. patet reſponſio ex premiſſis.
¶ Ad primum contra ſecundum membrum diuiſionis concedo illud. ¶ Ad ſecundum ſimiliter concedo. ¶ Ad tertiū dico vt dixi ad ſecundum contra primuz membrū diuiſionis ¶ Ad quartum dico q̄ exiſtentia non eſt ratio terminandi notitiam intuitiuam ipſius eſſentie: ſed eſt ipſa eſſentia: eſt tamen ratio terminandi notitiam ſuimet. quia ipſa imediate terminatur ad exiſtentiam. ¶ Cum dicitur q̄ tunc eſſet ratio mouendi. ¶ Dico breuiter q̄ quiditas actualis eſt rō mouendi intellectum ad notitiam non tm̄ ſui intuitiuaz ſed etiam omnium virtualiter contentorum in ea. ⁊ ſic eſt ratiō mouendi intellectum ad notitiam intuitiuam ipſius exiſtentie: quia continet eam vt gradum ſibi intrinſecum: ⁊ tamen illa notitia immediate terminatur ad exiſtentiam. Concedō tamen q̄ ipſa quiditas ſicut eſt ratio mouēdi ſiue cauſandi notitiam exiſtentie q̄ etiam eſt ratio terminandi dependentiam eius vt. ſ. cauſati ad cauſam: ⁊ ſic intelligitur propoſitio doc. vt patuit ſupra. q. 8. vide que ibi expoſui. ¶ Ad quintum dico q̄ ſufficit q̄ talia entia virtualiter contineātur in aliquo qō poſſit mouere vt expoſui in primo: di. 3. q. 3. Concedō tamen q̄ exiſtentia non eſt ratio mouendi: nec ſimiliter quiditas actualis talium entium ſed virtualiter ꝯtinēs talia entia eſt ratio cauſandi notitiam intuitiuam eorum et quantum ad eſſe eorum quiditatiuum actuale et quantum ad eſſe exiſtentie. ¶ Ad ſextū: patet quid dicendū. ¶ Ad ſeptimum. patet ſimiliter reſponſio ex ſupradictis. ¶ Ad octauū: patz reſpōſio ex his que dixi ad illud dubiū de ſenſatiōe. vide ibi. ¶ Si volumus tenere tertium membrum diuiſionis. ſ. q̄ exiſtentia ſit conditio requiſita ſic intelligendo q̄ res ipſa actu non moueret intellectum ad ſui notitiam intuitiuam niſi actu exiſteret: quia omnis motiō realis ⁊ omnis actio realis neceſſario preſupponit exiſtentiam rei mouentis. ⁊ agentis ⁊ ſimiliter nihil poteſt terminare dependētiam realem alicuius niſi actu exiſtēs non q̄ exiſtētia ſit aliquo modo ratio terminandi: ſed tm̄ neceſſario preſuppoſita ipſi rationi terminandi ſicut etiam doc. in primo. d. 36. ⁊ in tertio. d. 2. dicit q̄ creatio terminatur ad exiſtens vt exiſtēs non q̄ exiſtentia actualis ſit ratio formalis ſiue termin⁹ formalis creationis: immo eſt ſimpliciter ipſa natura ſm entitatem ſuam realem actualem ad quam concomitatur exiſtentia realis actualis vt gradus intrinſecus. ſic dico in propoſito. ¶ Ad primam rationem dico q̄ licet ſingularitas ſit conditio agentis ſiue producentis ⁊ ſimiliter conditio producti: quia nihil eſt producens niſi actu ſingulare. nec ſimiliter nihil eſt productum niſi vt ſingulare non tamen ipſa ſola dicitur conditio agentis ſed etiam exiſtentia actualis eſt conditio requiſita: quia niſi res actu exiſteret actu non poſſet agere: imo exiſtētia ē magis intrinſeca nature q̄ ſingu-

Exiſtentia nō ē ratio terminādi notitiā intuitiuā eſſentie.

Quiditas actualis ē rō mouēdi intellectuz ad notitiā intuitiuam ſui ⁊ omniū īcluſorū in ipſa.

Alius modus reſpōdendi ſm tertiuz mēbrū diuiſionis pri⁹ poſite

tanto in minori tempore ageret. concludit ergo ibi ꝙ si virtus infinita moueret celum ꝙ ipsum moueret in instāti. ⁊ sic motus esset in instanti: que propositio phi est pertractata prolixe a Doct. in primo dist. 2. q. 1. rn°. ad principalia argumēta. vide ibi ⁊ bene sequitur: ꝙ si est infinita ⁊ agat de necessitate nature: ꝙ tūc ageret in instāti: quia tūc ageret sm̄ totam virtutem ⁊ conatū. Sed theologi non concedūt deū agere naturali necessitate: ⁊ iō posse agere i tpe: ⁊ sic i tpe immediato ad instans creationis potest rē annihilare. ¶ Sz nunquid tenendo deū agere naturali necessitate. nō posset concedi aliquid posse manere tm̄ per istans cū mutatio sic tm̄ maneat etiā sm̄ philosophū. ¶ Dico ꝙ nō posset manere nisi daretur generatio ⁊ corruptio: vel simul in eodem instanti: vel in alio ⁊ alio instantibus immediatis: mutatio vero precise durat per instās: quia sibi formaliter repugnat durare nisi tm̄ per instans. Sicut etiam continuum successiuū necessario durat per tempus: ita mutatio necessaria tm̄ per instans. Sed non est sic de permanentibus: vt patet.

¶ Ad aliam auctoritatem philosophi illa requirit alium intellectum: etiam ab vtroq3 predictorum: quia scilicet natura nihil producit quod statim corrumpatur nec quod necesse est maxime corrumpi: sicut ipse dicit: quia natura producens sic instituit ad cōseruationem producti: ꝙ possit per tēp⁹ aliquod manere: ita ꝙ corruptiua vel nō sunt approximata vel natura vincunt virtutē generantis ⁊ conseruantis generatum: quia tunc generans impediretur generare: nec ex tali potest haberi aliqua impossibilitas respectu potētie diuine. sed tm̄ impossibilitas sm̄ causas naturales inter se cōparatas. ¶ Ad secundum dicit: ꝙ in generatione ⁊ corruptione naturali corruptū non habet vltimum sui esse: quia tunc haberet qualitates conuenientes saltem in tali gradu in quo possent stare cū forma illius: ⁊ si sic non subito abijcerentur: nec igitur corrumpētia subito corrumperētur. Vult dicere Doc. ꝙ si lignum corrumpendum haberet instās sui esse in quo scilicet esset: tunc in illo instanti haberet qualitates conueniēt ea tali forme ligni: puta in tāto gradu quē sibi necessario determinat. modo ille qualitates non abijcerentur subito ⁊ immediate. vt patet. ⁊ sic sequeretur: ꝙ lignū corrumpēdū non subito ⁊ in instanti corrumperetur sed in tempore habito: ⁊ sic esset verū dicere lignum in instanti. a. est ⁊ imediate post hoc nō erit. ⁊ sic in tēpore imediato corrumperetur. modo corruptio semper fit in instanti. ergo nō datur vltimū instans corrūpendi. Sequitur. Et sicut corrūpendū non habet vltimum instans sui esse: sic habet primū instans sui non esse: quia cū esse geniti concurrit nō esse corrupti. genitum autē in instāti generatiōis habet esse: qꝛ tūc forma eius est in materia ⁊ habet tūc primū esse: quia tunc forma imediate succedit priuationi. ⁊ sicut genitum habet primum in esse. sic corruptū habet primum in nō esse. hoc patet: quia ex quo generatio est in instanti in eodem instanti quo forma inducitur in materia genitum est: ⁊ tunc sic exponitur per positionem de presenti ⁊ negationem de preterito: genitū in isto instanti est: ⁊ in tempore imediato nō fuit ergo incipit esse. Et quia in eodem instanti in quo forma geniti inducitur in materia. forma corrumpēdi expellitur a materia, aliter simul in eodem instanti essent due forme repugnantes sequitur ꝙ ipsum corrumpendum non sit ⁊ sic datur primum instans sui non esse siue primū instās in quo nō est. patet. quia in toto tempore precedenti fuit: ⁊ in isto instāti non est. ergo datur primum instans in quo non sit. Et sic exponitur per negationem de presenti ⁊ positionem de preterito a nunc siue in isto instanti non est. ⁊ in tēpore imediato fuit: ergo. a. desinit esse. Sequitur. Sed si aliqua virtute conseruaretur puta. a. in esse in aliquo instanti vltimo. tunc non esset dare primum non esse. patet. quia si. a habet vltimum instans sui esse in illo instanti non corrumpitur. qꝛ tunc in eodem instanti simul esset ⁊ non esset. nec in alio instāti immediato: quia tunc daretur instans immediatum instanti. ergo corrūperetur in tempore imediato ad illud vltimum instans in quo haberet esse: ⁊ si in tempore corrumpitur: sequitur ꝙ non habet primum instās sui non esse: quia tunc in instanti esset corruptum ⁊ non in tempore. Et sic cōcedo. ꝙ si creatura tm̄ per instans duraret ꝙ haberet vltimum instans sui esse. patet quia tm̄ in tempore immediate sequenti desineret esse: vt supra patuit: nec etiam haberet primum instans sui non esse: quia precise haberet non esse in tempore. ¶ Sequitur. vniuersaliter autem dico ꝙ in succedentibus sibi inuicem siue sint opposita priuatiue siue cōtradictorie: siue quasi contrarie: quia ambo positiua nunq3 est dare vltimū precedentis: ⁊ cū hoc primum consequētis. qꝛ tunc opposita essent in eodē instāti: vel duo instātia immediata. semper tñ alterū est dare. s. vel vltimū prioris vel primū posterioris: quia diuisibile non est imediatum nisi indiuisibili: ⁊ succedentia sibi inuicem sunt opposita immediata. Expono istam litteram pmittendo. Exemplum: de priuatiue oppositis contrarie: contradictorie priuatio forme in materia ⁊ forma: esse simpliciter ⁊ nō esse simpliciter: forma substantialis aque ⁊ forma substantialis terre. Prima in eodem subiecto priuatiue opponuntur. Secunda cōtradictorie. Tertia quasi contrarie: qꝛ inter formas substātiales non est ppie contrarietas. Dicit ergo: ꝙ in hmōi sibi inuicem succedentibus nō est vltimum precedentis: ⁊ cum hoc primū consequentis. patet de priuatiue oppositis: qꝛ si materia in isto vltimo instanti est priuata forma: ita ꝙ i illo instanti sit priuatio: ⁊ postea detur primū instans i quo forma sit: aut dabitur illud idē instans in quo est priuatio forme: ⁊ tunc in eodē instanti erit forma ⁊ priuatio ei⁹: aut dabitur aliud instans immediatū. ⁊ tunc erunt duo instantia immediata aut in tpe immediato: ⁊ tūc nō habebit aliquod instans sui esse: sed precise in tpe. Similiter si daretur vltimum instans forme nō posset dari primū instans priuationis opposite imediate sequētis: ⁊ arguatur sicut prius. Et de cōtradictorijs idem patet: qꝛ si daretur vltimū instans non esse. a. puta ꝙ nō omne. a. duretur per annū: ⁊ in vltimo instanti illius anni tunc. a. nō posset habere primū instans sui esse: qꝛ aut haberet in eodē instanti: aut in alio immediato: aut in tpe imediate sequenti: ⁊ arguatur vt prius. Et similiter si. a. haberet vltimū instans sui esse: tunc nō esse sequens nō posset habere primū instans sui esse: ⁊ arguatꝛ vt prius. Similiter patet de quasi cōtrarijs sibi inuicē succedētibus: ⁊ sint forma terre ⁊ forma aque: ita ꝙ forma aque succedat forme terre i eadē materia. Si forma terre haberet vltimū instans sui esse: tunc forma aque imediate succedens nō haberet primū instans sui esse. patet: quia forma aque succedens: aut haberet esse in eodē instanti in quo hꝫ esse forma terre: ⁊ tunc in eodē instanti materia simul eēt sub forma terre ⁊ sub forma aque: aut haberet forma aque esse in alio instanti imediato. ⁊ tunc essent duo instantia imediata: aut haberet esse in tpe immediato. et tunc nō haberet primū instans sui esse. Si dicatꝛ ꝙ haberet esse in alio instanti. nō immediato: sed mediato. Contra: qꝛ tunc sequitur: ꝙ forma terre nō haberet esse in aliquo vltimo instāti: sed in tpe. Sequitur in littera. sp tñ alterū est dare. s. vel vltimum prioris: vel primū posterioris. ⁊ nunq3 vtrūq3 simul. s. vltimū instans prioris ⁊ primū posterioris. Si em̄ datur vltimū instans forme terre. primū instans nō potest dari forme aque imediate succedentis. vt supra patuit. Et si datur primū instans forme aque succedentis forme terre: vltimum instans forme terre precedentis dari nō poterit ppter rationem supius factam: qꝛ scilicet tūc oporteret dari duo opposita simul in eodē instanti: vel duo instantia imediata. vt patuit. Et assignat ratonē quare in oppositis sibi inuicem succedentibus: si datur primū posterioris nō dabitur vltimū prioris. Sed si datur vltimū prioris oppositi: nō dabitur primū posterioris oppositi. ⁊ si datur primū posterioris oppositi: nō dabitur vltimū prioris oppositi. ratio: qꝛ diuisibile nō est immediatū nisi indiuisibili. si em̄ a. habet vltimum sui esse: ad illud instans vltimū immediate sequitur tps diuisibile. Si etiam datur primū instans forme succedentis: illud instans imediate sequitur tps a in quo fuit forma precedens. ⁊ sic patet: quomodo diuisibile est tm̄ immediatum indiuisibili ⁊ similiter indiuisibile est tm̄ immediatum diuisibili ⁊ nō indiuisibili. Et addit ꝙ succedentia sūt imediate opposita. succedentia dico sibi inuicem. ⁊ per ɔ̄ns si vnius succedentis datur vltimū instans sui esse. imediate alterius succedentis non dabitur primū instans sui esse et si illius posterioris succedentis prioris datur primū instās sui esse tunc prioris non dabitur vltimum instans sui esse. ¶ Sequitur. Cum igitur illa que accipiunt non eē post eē: quedam sunt raptim transeuntia vt mutata esse instantia, quedā permanentia naturaliter genita vel corrupta. quedam aūt possunt esse extra pmanentia virtute diuina pducta vel corrupta. In primis. s. raptim transeuntibus est dare tam primū ꝙ vltimū in esse: qꝛ. s. illud instans in quo solo hꝫ eē. ⁊ ideo nec ē dare primū nec vltimū in non eē: qꝛ tñ in toto tpe terminato ad hoc instans. ꝙ in toto tpe sequente hoc instans habent non eē. Exemplū: ꝙ mutatio siue instans habeat primū sui eē: quia verū ē dicere in hoc instanti est ⁊ in tpe imediato non fuit. ergo habet primū instās sui eē: de vltimo instanti. patet: quia verū ē dicere: ꝙ in isto instanti ē ⁊ in tpe imediato non erit. ergo habet vltimum instans sui esse. Sed non habet primū instans sui non eē. ptꝫ

quia tunc est verū dicere in isto instanti non ē:τ in tempore immediato fuit.sed hoc ē falsum. ergo non habet primum instans sui non esse.nec similiter habet vltimum instans sui nō esse:quia tunc esset verum dicere:in isto instanti non est: τ in tempore imediato ad hoc instās erit:sed hoc est falsuʒ quia mutatio nec instās possunt esse in tempore. Et hoc est qḋ Doc. dicit.s.ideo nō habent nec primum nec vltimuʒ sui non esse.quia in toto tēpore precedēte terminato ad hoc instans:nec in toto tēpore imediate sequente hoc instās habēt esse. Sequitur. In secundis.s.permanētibꝰ virtute naturali.est dare primum inesse:sed non vltimū.de primo patet:qꝛ verum est dicere:ꝙ genitum in isto instanti est: cum generatio sit in instanti:τ in tempore imediato nō fuit. ergo habet primum sui esse.de secundo patet:quia si corrumpenduʒ haberet vltimum sui esse in illo instanti vltimo haberet qualitates conuenientes τ dic vt supra. Addit ꝙ huiusmodi permanentia habent primum instans sui non esse.τ non habēt vltimum instans sui non esse.primum patet:quia de corrupto verum est dicere:nunc nō est τ in tēpore imediato fuit. ergo corruptum habet primum instans sui non esse. secundum patet:quia si haberet vltimum sui non esse : esset verū dicere:genitum in isto instanti non est in tempore imediato erit.hoc autem est falsum quia generatio nō est in tempore sed precise in instanti. Sequitur. In aliis autē que virtute diuina producuntur τ corrumpuntur potest esse vterqʒ istorum modorum:τ accipio angelum τ dicatur.a.potest primo habere primum sui esse:quia verum est dicere ꝙ.a.nunc est τ in tempore imediato non fuit.ergo habet primum sui esse potest etiam habere vltimum sui esse:quia verum est dicere angelus nūc est:et imediate post hoc nō erit:quia deus:vt supra patuit potest ipsum in tempore immediato annihilare.ergo habet vltimum sui esse: τ si habet vltimum sui esse non poterit autem habere primum sui non esse.patet:quia ad vltimum inesse immediate sequitur tempus.τ sic nō habebit primum instans sui nō esse cū in tempore imediato ad instans in quo habet vltimum sui esse corrūpetur vel annihiletur. Si tamen non haberet vltimum sui esse:poterit habere primum sui non esse:quia deus post aliquod tēpus pōt in vltimo instanti illius temporis annihilare.τ tūc esset verum dicere.a.nūc non est τ in tempore imediato fuit. ergo habet primum sui non esse.potest etiam habere vltimum sui non esse.quia si deus in isto instanti non creet angelum:sed in tempore imediato ad illud instans creet:quia hoc potest facere:tunc habebitꝰ vltimum sui non esse: quia verum esset dicere.a.in isto instanti non est:τ in tempore imediato post scilicet hoc instans erit.ergo habet vltimum sui nō esse. Et ratio istorū est:quia virtus diuina potest in quēcunqʒ modū successionis vnius ad alterum qui non includit cōtradictionē. Sed in modis predictis nulla apparet contradictio.esēt bñ cōtradictio ꝙ.a.haberet vltimū sui eē:τ imediate post hoc haberet pmū sui nō eē:vt supra patuit. Esset etiā contradictio ꝙ a haberet vltimū sui non esse τ ꝙ haberet primum sui esse patet:quia si haberet primū sui eē nō haberet in eodē instāti quo habet vltimū sui non eē:τ tunc est verū dicere:ꝙ.a.in eodē instāti sit τ non sit:aut in alio instāti:τ tūc eē duo instātia imediata. Et aliquis alius modus posset inueniri quem modo trāsco. ¶ Ad aliud de incipit τ desinit dicit:ꝙ dupliciter exponitur.nā incipit exponit᷑ per positionē de presenti τ negationē de preterito:τ tunc habet primū sui eē: vt.a.in isto instāti est τ in tēpore imediato non fuit.ergo.a.incipit eē.secūdo per negationē de presenti τ positionē de futuro:τ hoc quando habet vltimum sui non eē vt.a. nūc nō est τ in tēpore imediato post hoc erit.ergo incipit esse. Similiter desinit exponitur dupliciter.primo.per negationem de presenti τ positionē de preterito:vt qñ habet primū sui nō esse vt.a.in isto instanti nō est τ in tēpore imediato fuit ergo desinit eē. Secundo per positionē de presenti τ negationē de futuro:τ hoc quando habet vltimum sui esse:vt.a.in isto instanti est τ in tempore imediato post hoc nō erit.ergo.a.desinit esse. Dicit ergo Doc. ꝙ raptim transeuntia que precise durant per instans exponūtur τ per incipit τ desinit.per incipit vno modo tm̄.s. per positionē de presenti τ negationē de preterito:vt instās nūc est et in tempore imediato nō fuit ergo incipit esse:sed nō potest exponi per negationē de presenti et positionē de futuro:quia nō valet:instans nunc nō est et in tempore immediato erit.quia repugnat instās esse in tempore. Similiter exponitur per desinit in vno modo:scilicet per positionē de presenti et negationē de futuro vt mutatio vel instans nūc est:et in tēpore imediato nō erit ergo desinit esse. Sed non potest exponi per negationem de presenti et positionem de preterito:quia non sequitur:instans

Incipit et desinit dupliciter exponitur. Et est logica realium singularē notāda cō tra garrulos nominales.

nunc non est τ in tempore immediato ante hoc fuit:non sequitur quia instans nec mutatio sunt in tempore. Et sic cōcedo:ꝙ si angelus tm̄ per instans duraret ꝙ haberet primū et vltimum sui esse. τ simul inciperet esse per positionē de presenti τ negationem de preterito τ desineret esse.exponēdo desinit ꝑ positionem de presenti τ negationeʒ de futuro eodem modo precise.vt dixi de raptim transeuntibus. Hec exposui pro iunioribus τ inexpertis.

Ad argumentum principale doc.facit vnuʒ argumentum in principio questionis.probando:ꝙ respectꝰ ad deum vt creantem τ conseruantem.non sit idem:qꝛ respectus ad deum vt creantē separabilis est a respectu ad deū vt conseruantem. Et ratio huius est:qꝛ si creatura tm̄ duret per instans sicut pōt:tunc tm̄ erit respectus ad deum vt creantem cum in primo instanti tm̄ creatur:τ nullo mō habebit respectum ad deum vt conseruantem.patet qꝛ dꝛ cōseruari tm̄ post primuʒ instans creationis:vt supra patuit ergo. ¶ Respondet doc.τ responsio stat in aliquibꝰ dictis. Primo. si creatura tm̄ durat per instans:tunc in ipsa ē vnꝰ respectus realis ad deum vt creantem:τ est alius respectꝰ rationis:qui fundatur in ipsa τ terminatur ad non esse imediate precedens:vt supra patuit. Secundo.si vero creatura duret per aliquod tempus vltra primum instans creationis:dicit ꝙ ipsa habet eundem respectum realem ad ipsuʒ deum causantem τ dantem esse pro tempore sequenti τ est realiter simpliciter idem respectus realis:siue eadeʒ dependentia realis que est ipsius vt ad deum creantem : qꝛ in re pro quocunqʒ instanti eadem creatura realiter ponitur in eē et creatur. respectus tm̄ qui fundatur in ipsa vt existente in tempore sequenti τ terminat᷑ ad ipsam:vt existentem in primo instanti bene est alius a primo τ vere separabilis:sʒ realis dependētia semꝑ est eadem quantumcūqʒ duret. Et de hoc patuit aliqualiter supra:sed clarius in difficultatibus quas in secundo dist.2.q.1.posui.

Ad argumentū principale.

Circa multa dicta in hac.q. insurgunt nōnulla dubia. Primo circa hoc.eiusdē re τ rōne ad idē re τ rōne nō ē depēdētia eēntialis:nisi vnius τ eiusdē rationis. ¶ Secūdo circa hoc.existentia creature ꝑmanentis est eadē oīno in ratione,τ conseruatione.τ ex parte termini est oīno idē re τ rōne.s.velle diuinū.τ habitudo nō solū ad creantē.sʒ ad cōseruātē est habitudo depēdētie essentialis τ eiusdē rōnis. ¶ Tertio circa hoc : velle diuinum omnino idem est ratio terminandi habitudinem rei create τ conseruate : qꝛ velle diuinum respectu cuiuscunqʒ volibilis semꝑ manet idem. ¶ Quarto circa hoc:ꝑsona diuia ꝑpest in fieri:qꝛ nūqʒ ista ꝑsona pōt habere esse:nisi accipiendo actualiter a producēte. ¶ Quinto circa hoc.respectus qui est ipsius esse ad non eē immediate precedens non est realis:quia non est ad terminum positiuum:et respectus qui est ipsius esse ad esse idem quasi preexistens : vel magis cum illo prius existens non est realis pro quanto est eiusdem ad idem. respectus autem ipsius esse ad causam a qua est:est realis. ¶ Sexto circa hoc:res ꝑmanens potest esse precise per instans. ¶ Septimo circa hoc:instās τ mutatio tm̄ durāt ꝑ instās. ¶ Octauo circa hoc:ꝑmanentia hñt primū sui eē τ primū sui non esse:τ hñtia vltimū sui esse:non pñt habere primū sui nō esse. ¶ Nono circa hoc:in gñatione τ corruptione naturali:corruptum non hʒ vltimum sui esse:qꝛ tunc haberet qualitates conuenientes:saltem in tali gradu in quo possent starere si sic non subito abijcerentur. ¶ Decimo contra hoc:τ raptim transeuntibus est dare:tam primuʒ ꝙ vltimum.s.inesse:sed non est dare primum τ vltimum in non esse:quia non hñt.nec primum sui non esse.nec similiter vltimum sui non esse. ¶ Contra primum instatur multipliciter probando ꝙ eiusdē re τ ratione:ad idem omnino re et ratione:sit multiplex dependentia essentialis. Et primo. sic eadem creatura puta angelus omnino indistincta re ē fundamētum dependētie eēntialis causati ad causaʒ:finiti ad finem:mēsurati ad mēsuram:que dependētie terminantur ad aliquid omnino idem re et ratione. ergo eiusdem re et ratione ad idem re τ ratione:est multiplex dependētia eēntialis.consequētia patʒ:quia ille depēdētie sunt ex natura rei distincte:vt patet. Antecedens probat᷑ quo ad omnes illas dependētias eēntiales De prima patʒ : ꝙ idē angelꝰ omnino re indistinctus eēntialiter dependet dependentia causati:quia immediate creat᷑ a deo:q̄ dependētia terminatur ad ipsum deum omnino indistinctum. De scḋa patʒ:qꝛ idem angelus omnino indistinctus:est ens finitum ordinatum ad vltimum finem.τ sic idem angelus dependet ab vl-

Dubia occurrentia circa dicta in.q.

Contra primuʒ dictū.

timo fine: vt a causa finali: que dependentia immediate terminatur ad eundem deum omnino indistinctum: quia omnino idem sub eadem ratione formali est causa efficiens et causa finalis omnium. loquendo de primo efficiente et vltimo fine: hoc patet a doc. in primo dist. 2. q. 1. Similiter tertia patet: quia idem angelus indistinctus a parte rei est perfectio limitata: et per consequens necessario includens imperfectionem: et omne imperfectum essentialiter dependet a perfecto: et mensuratur ab eo: et talis dependentia mensurati. s. secundum perfectionem immediate terminatur ad vltimum perfectum et vltimum perfectum est simpliciter idem a parte rei cum primo efficiente et vltimo fine: vt probat doc. in primo di. 2. q. 1. Cum ergo iste dependentie essentiales adinuicem differant etiam preter omne opus intellectus: sequitur quod in eodem indistincto ex parte rei fundantur immediate plures dependentie essentiales: que etiam terminantur ad idem omnino indistinctum a parte rei. Et dico indistinctum a parte rei: quia non est necesse ponere indistinctum ratione: quia dependentia realis et essentialis requirit per se extrema realia. non enim variatur ex natura rei propter variationem respectus rationis: siue in fundamento siue in termino. Et hoc dico: quia forte posset videri: quod licet idem angelus ex parte rei sit fundamentum omnino indistinctum respectu harum relationum essentialium: tamen secundum alium et alium respectum rationis fundat aliam et aliam relationem. Et similiter licet sit idem terminus ex parte rei omnino indistinctus: tamen secundum alium et alium respectum est ratio terminandi aliam et aliam relationem essentialem. Sed hoc vt non dixi impedit: quia hic loquimur de alia et alia relatione reali: et illa semper requirit: tam fundamentum proximum: quam terminum ex natura rei. ¶ Secundo principaliter instatur. quia eiusdem omnino indistincti a parte rei ad idem indistinctum a parte rei possunt esse plures relationes reales: et adinuicem realiter distincte. ergo non videtur impossibile: quod etiam possint plures dependentie ex natura rei adinuicem distincte. consequentia videtur nota: quia quecunque relatio realis eque requirit extrema realia et realiter distincta. eque etiam videtur repugnantia: quod inter duo alba per se sint plures similitudines. sicut quod inter. a. et b. sint plures dependentie essentiales eiusdem rationis. et similiter videtur eque impossibile: quod inter duo alba sint plures relationes reales alterius rationis: puta quod inter ea sit relatio similitudinis et dissimilitudinis vel equalitatis: sicut quod inter. a. et. b sint plures dependentie: vel eiusdem rationis: vel alterius rationis. antecedens probatur: quia productum vniuoce includit relationem essentialis dependentie: quia dependet vt causatum ad causam: includit etiam relationem similitudinis: quia idem productum est simile producenti: includit etiam relationem equalitatis: quia productum vniuoce est equale secundum perfectionem essentialem ipsi producenti: includit etiam relationem realem identitatis: cum sit idem ipsi producenti saltem specifice: et econtra: et omnes iste relationes differunt adinuicem preter opus intellectus: vt patet. ¶ Si dicatur: quod non est impossibile plures relationes alterius rationis fundari in eodem indistincto ex parte rei et terminari ad idem: ex parte rei omnino indistinctum. Sed est impossibile: quod plures eiusdem rationis sint in eodem omnino indistincto: et ad idem omnino indistinctum. Contra: quia relationes alterius rationis maiorem distinctionem requirunt fundamento: vel in termino: quam relationes eiusdem rationis. patet: quia philosophus quinto meta. capi. ad aliquid assignat distincta fundamenta respectu relationum primi secundi tertii modi. vt patet: ergo sequitur. quod relatio primi modi et secundi modi magis repugnent in eodem fundamento quam due relationes eiusdem modi. et sic non videtur valere illa responsio: vt patet intuenti. ¶ Tertio principaliter instatur: quia videtur maior repugnantia simpliciter quod in eodem respectu eiusdem possint fundari due relationes opposite: quam quod in eodem indistincto ad aliud indistinctum possint fundari due relationes essentiales dependentie eiusdem rationis. patet: quia non ita formaliter repugnant: sicut relationes opposite. Sed in eodem penitus indistincto et respectu eiusdem: fundantur plures relationes opposite: vt patet de intellectu mouente se ad sui cognitionem: qui tunc in se fundat relationes oppositas: scilicet relationem mouentis ad mobile et relationem mobilis ad seipsum mouentem: vt patet a Doct. in primo. distin. tertia. q. septima. Hoc idem patet de voluntate mouente se: in quo tunc fundantur due relationes opposite: vt patet a doct. in primo distin. 2. parte secunda. q. 3. et dist. 26. et in secundo distin. 26. ergo si due tales possunt esse in eodem respectu eiusdem: multo magis possunt esse due eiusdem rationis in aliquo vno indistincto: que non terminentur ad illud idem. sed ad aliud sicut in primo vbi ponitur idem omnino indistinctum esse fundamentum et terminus. ¶ Quarto instatur. est magis impossibile: quod idem dependentia essentiali et reali dependeat a se ipso: ita quod immediate fundet relationem essentialis dependentie: que etiam terminetur ad se ipsum quam quod idem habeat plures relationes essentialis dependentie ad aliud terminatas: siue quam quod simul dependeat ab alio pluribus dependentiis eiusdem rationis. patet: quia primum includit manifestam repugnantiam apud omnes. s. quod idem a se essentialiter dependeat. secundum vero non ita manifestam repugnantiam cum ab aliquibus negetur illa propositio. Doc. s. quod idem non possit dependere ab alio pluribus dependentiis vt patet in primo Ochã. Sed idem realiter potest a seipso dependere dependentia reali et essentiali. patet quia mobile vt mobile essentialiter dependet a motore: vt patet. Sed idem omnino indistinctum potest mouere seipsum: vt probat Doc. in primo dist. 3. q. . et in secundo dist. 2. q. 10. et dist. 25. q. vnica. et alibi etiam. ¶ Quinto instatur et redit quasi in idem: quia simpliciter videtur maior impossibilitas: quod due relationes reales et realiter opposite: simul possint esse inter extrema omnino ex parte rei indistincta quam quod due relationes eiusdem rationis fundentur in vno et terminentur ad aliud realiter et essentialiter distinctum. patet: quia de natura relationis realis est: vel quod preexigat duo extrema realiter distincta: vel quod efficiat extrema realiter distincta. Sicut sunt relationes originis in diuinis constituentes personas diuinas: sed non est de ratione formali. quod due relationes essentialis dependentie eiusdem rationis possint esse in eodem: quia si idem actu a pluribus dependeret haberet plures eiusdem rationis. Sicut etiam in eodem albo simul possunt esse plures similitudines eiusdem rationis licet ad plura alba. ¶ Respondeo ad omnes instantias premittendo aliqua. Primum quod Doc in presenti conclusione loquitur tantum de pluribus dependentiis eiusdem rationis ad idem omnino indistinctum: non quod ille sint formaliter adinuicem repugnantes: sed quia inferunt incompossibilia: quia inferunt idem simul posse esse et non esse: vt patet in litera: quia si. a. essentialiter dependet. a. b. pluribus dependentiis et sufficienter ab vtraque seorsum sumpta. sequitur quod. a. vel sit bis causatus: vel simul sit causatus et non causatus: que sunt incompossibilia. Secundum est quod istud dictum Doc. non dicitur simpliciter impossibile: ex hoc quidem dependeat pluribus dependentiis totalibus et sufficientibus ab eodem. Sed est simpliciter impossibile: quod idem simul dependeat pluribus dependentiis eiusdem rationis: et totalibus a pluribus: non tamen essentialiter ordinatis. vt exposuit in primo dist. 2. parte prima. q. 1. quia si sic dependeret. sequeretur illud idem impossibile quod Doc. hic infert. vt patet ab ipso in primo dist. 2. q. 2. et q. de vnitate dei: et in secundo: et quoli. et in tertio di. 1. et alibi sepe. et hoc Doc. intendit. Tertium premittendum non tamen pro nunc multum innotandum est: quod forte idem omnino ex parte rei indistinctum. potest fundare plures relationes essentialis dependentie alterius et alterius rationis terminatas precise ad aliud omnino ex parte rei indistinctum: quia dicit Doct. in litera. Sic si essent plures dependentie omnino essentiales inter extrema omnino eadem: sicut dependentia creature ad deum vt efficientem: et vt ad finem tamen iste videntur esse alterius rationis. Si enim essent eiusdem rationis essent sibi incompossibiles in eodem et secundum idem: ex quo videtur non esse apud ipsum incompossibile esse plures relationes dependentie essentiales alterius rationis in eodem et terminatas ad aliud omnino indistinctum. Et hoc videtur mens Doc. Ex his premissis patet responsio ad duas primas instantias pro quanto concludunt compossibilitatem plurium relationum essentialium eiusdem rationis ad aliud omnino indistinctum quia hoc non videtur impossibile: nec esse contra conclusionem premissam: quia ipsa loquitur tantum de dependentiis eiusdem rationis. Et cum vltra probatur: quod videtur maior repugnantia quod plures sint alterius rationis in eodem cum Arist. assignet diuersa fundamenta. Dico quod omnes relationes que fundantur in creatura ad deum: vt relatio causati ad causam primam: relatio finiti ad vltimum finem: relatio mensurati ad primam mensuram sunt relationes precise tertii modi cum non sint mutue: et hoc patet a Doc. in primo dist. 3. q. 5. arti. primo contra Henri. vide ibi: modo relationes tam primi modi: quam secundi modi: sunt relationes reales et mutue vt patet ibi a philosopho. ¶ Si dicatur quod hoc posito adhuc non soluitur ratio: quia idem potest ab eodem indistincto dependere pluribus dependentiis alterius rationis: patet quia aliquis effectus producitur a sole: vt a causa totali potest de

Nota hoc valde.

Instat ex positore: contra se.

pendere ⁊ dependentia causati: ⁊ dependentia mensurati perfectionaliter. licet ergo iste relationes vt comparate ad deum: sint relationes tertii modi: quia deus non refertur relatione reali ad creaturā: vt probat Doc. in primo dist. 30. tamen vt comparate ad creaturā que potest referri relatione mutua erunt secundi modi. s. relationes causati ad causam: ⁊ relationes similitudinis ⁊ equalitatis primi modi: et mensurati ad mensuram tertii modi. Dico ergo ꝙ huiusmodi relationes non fundantur immediate super eodem fundamento proximo: ⁊ sub eadem ratione considerato. nam relatio causati ad causam fundatur. vel in supposito producto: vel in termino formali sic ꝙ productio passiua magis requirit distinctionem fundamenti a producente: siue a rōne formali producentis. relatio vero mēsurati fundatur immediate super magnitudine fundamenti: ita ꝙ causatum vt absolute consideratur habere esse ab alio fundat relationem producti ad producens vt vero consideratur habere talem magnitudinem perfectionis fundat relationem mensurati ⁊ sic non ponitur precise idem fundamentum proximum. Si volumus etiam hoc applicare relationibus creature ad deū Dico ꝙ non ponitur precise idem fundamentum proximum siue eadem ratio fundandi. Ratio enim fundandi relationē dependentie causati ad causam primam in ipsa creatura est existentia absoluta ipsius creature prout ab alio accipit eē. Ratio vero proxima fundandi relationem finiti ad vltimū finē est entitas: vt sic limitata. Et si possent in ea distingui ille entitates certum esset: ꝙ sm aliam ⁊ aliam entitatē fundaret aliam ⁊ aliam relationem. ¶ Dico vltra ꝙ posito ꝙ plures relationes dependētie essentialis possent esse in eodem fundamento proximo: ⁊ sub eadem ratione formali adhuc non sequitur ꝙ due dependentie eiusdem rationis possint esse in eodem omnino indistincto ex natura rei: quia ad secundum sequitur incompossibilitas: quia vel idē esset bis productum: vel simul esset causatum ⁊ incausatū: vt supra patuit. Sed ad primum nullum istorum sequitur. quia bene posset poni: ꝙ idem omnino indistinctum ex natura rei esset productum. puta ab. a. ⁊ esset mensuratum perfectionaliter ab ipso: ⁊ sic de aliis. ¶ Ad secundum tenendo opini. philosophi. diceretur ꝙ inter Franciscum productum: ⁊ ipsum producens non esset proprie: nec similitudo: nec equalitas: quia similitudo fundatur super qualitate: ⁊ equalitas super quātitate. vt patet. 5. meta. c. ad aliquid. tamen ponendo similitudinem ⁊ equalitatem transumptiue in aliis predicamentis: vt patuit in. q. 6. huius. tunc dico ꝙ fundamentum proximum equalitatis producti ad producens est vnitas magnitudinis pfectionalis in vtroque extremo: vnitas dico specifica. Et fundamentum proximum similitudinis est vnitas perfectionis accidētalis in vtroque extremo. proximum vero fundamentum identitatis est vnitas nature inter producēs ⁊ productum: vnitas. s. specifica. Sed fundamentum proximum productionis passiue ad producens est entitas producti absolute considerata pro quanto a producente accepit esse ad qđ esse sic acceptum: sequitur talis relatio dependētie. Et de istis prolixe dictum est supra. q. 6. ¶ Ad tertiū. Dico ꝙ si in eodē respectu eiusdē in se ⁊ absolute cōsiderato essent due relationes opposite esset simpliciter repugnātia. si enī in eodē albo absolute considerato essent simul similitudo ⁊ dissimilitudo respectu eiusdē albi sequerent incōpossibilia. s. ꝙ idē simul esset ⁊ nō esset cū similitudo ⁊ dissimilitudo necessario requirāt diuersa fundamenta: qa similitudo fundat super vnū ⁊ dissimilitudo sup pluribꝰ: vt patet quinto meta. simile proprie fundat super vnitate specifica qualitatis vt exposui in scđo dist. 3. q. 1. dissimile vero super pluralitate specifica qualitatis. vt patet. Similiter si idē respectu eiusdē absolute consideratum ⁊ non respectu alicuius tertii dependeret a se: siue fundaret relationes oppositas. s. mobilis ⁊ mouētis. nō causando aliquid ī seipso esset repugnantia modo in proposito: idē intellectꝰ respectu tertii realiter distincti dicitur mouens ⁊ mobilis. mouens pro quanto causat actum intelligendi in seipso: ⁊ mobilis pro quanto recipit illum. Similiter voluntas dicitur mouēs se pro quanto in se causat actum: ⁊ dicitur mobilis pro quanto recipit: ⁊ sic iste relationes opposite non insunt absolute sed tm̄ respectu alicuiꝰ tertii realiter distincti causati ab eodem: ⁊ similiter ab eodem recepti. ¶ Ad quartum. Dico ꝙ ratio concluderet si idem absolute ⁊ sm̄ se essentialiter dependeret ab eodem: sicut ꝙ idem seipsum causaret quia hoc est impossibile. Sed ꝙ idem quasi virtualiter a seipso dependeat. puta respectu alicuiꝰ tertii causati ⁊ recepti: nullū apparet īpossibile ⁊ sic hoc mō mobile pōt dependere a seipso Sz qñ dicit ꝙ idem non potest dependere pluribus dependē-

Solutio eiusdem.

tiis eiusdem rationis. puta causati ad causam: intelligit ꝙ sm̄ se dependeat: ⁊ non sm̄ aliquod accidens sibi. ¶ Ad quintum: Dico ꝙ tales relationes si ponuntur in eodem sg sunt respectu alicuius realiter distincti: vt quando idē mouet se: hoc est precise qt causat aliquid realiter distinctum a se: ⁊ illud idem causatum recipit. ⁊ sic hoc modo dt fundare relationes oppositas. de hoc vide in scđo disti. 25. q. vnica. ¶ Contra scđm dictum instatur. ⁊ primo contra primā partem. pbando: ꝙ non sit eadem existentia respectu creantis et conseruantis ex natura rei: illa non sunt penitus idem ex natura rei que preter opus intellectus possunt fūdare duo contradictoria. Sed existentia creature vt cōparat ad creantem ⁊ ad conseruantem potest fundare duo contradictoria ex natura rei ergo. ma. est doc. in primo di. 2. parte. 2. q. 1. ⁊ in secundo distin. 1. q. 5. mi. pbatur supponendo qñstās cui habeant esse preter opus intellectus: ⁊ vnum immediate succedat alteri. tenendo opi. quam videt tenere doc. in secundo dist. 2. q. 1. ⁊ ꝙ talia instantia insint formalit cuilibet termino: tunc sic. a. vt creatur ex natura rei conuenit precise vnum instans cui qđ non conuenit sibi vt conseruatur. pz: non enī in eodē instanti eui: in quo accipitur. primo esse dt conseruari: sed precise in aliis instantibꝰ sequentibus: vt etiā patet a Doc. ergo ex natura rei aliqđ sibi conuenit vt creatur qđ repugnat vt conseruatur. ergo in creatione ⁊ cōseruatione non est omnino eadem existentia preter omne opꝰ intellectus indistincta. ¶ Secundo ex eodem medio instatur: quia in primo instanti in quo creatur aliquid preter omne opus intellectus necessario conuenit: qđ in toto tempore immediate sequenti in quo dicitur conseruari nō necessario competit. ergo vt creatur ⁊ conseruatur: non est penitꝰ eadem existentia ex natura rei. consequentia patet: quia illa non sunt penitus eadem ex natura rei: quando ex natura rei: aliquid conuenit vni qđ non conuenit siue repugnat alteri. antecedens pbatur: quia. a. quando creatur est necesse eē. ita ꝙ est impossibile: qđ in illo instanti in quo creatur non habeat eē existentie: quia omne quod est quādo est necesse est eē. primo peri her. in fine. ⁊ vltra. sm̄ illo instanti in quo accipit eē: non conueniret sibi necessario eē: sequeretur ꝙ in eodem instanti posset non eē quod est simpliciter īpossibile: qz tunc de eodem simul verificarentur duo contradictoria: qt tunc in eodem instanti simul eēt ⁊ nō eēt. Sed in tempore immediate sequenti ad instans creationis: nō cōuenit sibi necessario eē. pz qz deus in tempore immediate sequenti potest ipsam annihilare: vt probat doc. i presenti. q. et in secundo dist. 2. q. 1. potest enim precise durare p instās in quo creatur. ⁊ sic tm̄ haberet primum ⁊ vltimum instans sui eē: vt supra patuit. ¶ Tertio instatur sic: ex eodem medio: qt in primo instanti in quo accipit eē: ⁊ in quo dt creari preter omne opus intellectus: conuenit sibi habitudo realis ad ipsum deum creantem: ⁊ in tempore immediate sequenti in quo dt conseruari: non conuenit eadem habitudo ad deum creantem. ergo existentia creature in creatione ⁊ conseruatione non est penitus eadem ex natura rei. Consequentia patet: qz aliquid ex natura rei conuenit sibi i illo instanti in quo vere creatur qđ non conuenit in tempore in quo dt conseruari: vt supra patuit. Antecedens probatur: quia in primo instanti in quo vere creatur precise realiter dependet dependentia reali ad ipsum deum: ita ꝙ talis dependentia pro illo instanti quo creatur: necessario sibi cōuenit cum sit idem realiter ipsi creature: vt probat doc. in secundo dist. 1. q. illa an creatio angeli sit idem qđ existentia angeli. ⁊ similiter dist. 2. q. 1. Sed talis habitudo siue realis dependētia: nō ꝯuenit necessario ipsi creature p tempore immediate sequēti: in quo dicitur cōseruari. patet: quia tūc potest nō esse: sicut ⁊ ipsa existētia creature. ¶ Quarto instatur sic. Si eadem est existētia creature quādo creatur. ⁊ quādo cōseruatur. tūc sequitur ꝙ ipsa bis pducatur. ⁊ bis habeat eē: supponēdo ꝙ cōseruare realiter sit idem ꝙ creare realiter: siue idem qđ efficere illud idem eē. vt patz a doc. in secūdo dist. 2. q. 1. ⁊ hoc idem supponit in presenti. q. tūc sic. i primo istāti creatur ⁊ immediate accipit esse a deo. ⁊ in tempore immediate sequēti cōseruatur. quero quomō cōseruatur. si cōseruat quia in illo tempore accipit p veram actionem diuinam illud idem esse: qđ habuit i primo istāti: ⁊ vere tūc dicit creari sicut doc. cōcedit. ergo creatura idem esse bis accipit ⁊ bis creat: qđ videt omnino impossibile. nō enī est itelligibile q. a. habēs nūc verum eē qđ iterum accipiat illud idem eē: siue eadem actione qua primo habuit eē. siue alia ⁊ alia actione: quia pducere eē: est illud simpliciter pducere de non eē ad eē. si enim prefuit quomō iterum fit de nouo eē: ipso nō prius destructo: sz eodē simpliciter ma-

Cōtra scđm dictum.

Bona argumenta.

nente. ¶ Quinto instatur: q̄ non sit eadem existentia in creatione ⁊ cõseruatione omnino indistincta ſm rationem: vt supponit ipse ⁊ vt accipit minorẽ sub maiori. Nā ma. ꝓpositio fuit ista eiusdem re ⁊ ratione ad idem re ⁊ ratione. est vnica dependentia eẽntialis eiusdem rationis. Et mi. fuit ista. Sed existentia creature in creatione ⁊ conseruatione est vna re ⁊ ratione ⁊c. ꝓbo modo q̄ non sit vna ratione. hoc patꝫ ꝑ ipsum qui vult: q̄ etsi creatio passiua ⁊ cõseruatio sint idem ex natura rei. tamẽ ratione distinguunt: quia existentia creature vt creat proprie includit respectũ rationis ad non eẽ immediate precedẽs. ⁊ vt conseruat includit respectum ad seipsam vt accipientem eẽ in primo instanti. ⁊ isti respectus sunt alij ⁊ alij: quia ⁊ termini alij et alij. nam terminus primi respectꝰs est nihil immediate p̄cedens. ⁊ terminus secundi respectus est existentia creature vt habẽs eẽ in primo instanti: vel ponit nihil non immediate: sed mediate precedens. ¶ Sexto instat sic. illa non sunt penitus eadem ratione que possunt fundare duo contradictoria ſm rationem: siue ꝑ actum collatiuum intellectus. Hec patꝫ a doc. Sed creature existentia vt compara tur ad deum vt creantem: ⁊ ipsa eadem vt comparat ad deum: vt conseruantem includũt contradictoria ſm rationem: patꝫ. quia vt ipsa comparat ad deum vt creantem includit respectum rationis ad ipsum deum vt dantem esse immediate post non esse. ⁊ vt comparat ad deũ vt cõseruãtem dicit respectum ad deum vt dantem esse post eẽ: vel vt dantem esse post non esse mediate. ⁊ isti respectus sunt necessario alij ⁊ alij. ergo ip̄a existentia creature non est omnino eadem ſm ratione in creatione ⁊ conseruatione.

Q̄ non sit idẽ velle diuinũ respectu creare et cõseruare/ arguit.

¶ Septimo instatur contra secundam partem conclusionis. probando. s. q̄ non sit idem velle diuinum. saltem rõne respectu creature vt create et conseruate. Et instatur sic. nihil est omnino idem ratione quod potest includere diuersa: comparationes passiuas ꝑ actum intellectus diuini. pꝫ istas quia alia ⁊ alia comparatio passiua dicit alium ⁊ aliũ respectum rationis: vt patet a Doc. in pluribus locis. Sed intellectus diuinus comparando deum ad creaturam: ⁊ vt creantem ⁊ vt conseruantem: siue cõparando ipsum velle diuinum necessario comparat ſm aliam ⁊ aliam comparationem probatur ista: qꝛ est impossibile idem eadem cõparatione passiua comparari ad diuersos terminos: vt patꝫ. sed creatura vt conseruata differt a seipsa vt creata. saltẽ ſm rationeꝫ. ergo vt sic dicit quasi duos terminos. sunt enĩ distincta esse cognita. patet: quia vt cognoscatur habere eẽ immediate post non esse distinguitur ab alio esse cognito: quo cognoscitur habere esse immediate pꝰ esse: siue habere esse mediate post non esse. Si ergo intellectus diuinus comparat idem velle diuinum ad existentiam creature ſm aliud et aliud esse cognitum in ea: sequitur q̄ alio respectu comparat velle diuinum ad creaturam cognitam habere esse immediate post non esse: siue vt dantem eĩ esse immediate post non esse: et alio respectu comparat vt dantem eĩ esse immediate post esse: siue mediate post non esse. ergo velle diuinum vt sic necessario includit alium et alium respectum. et sic non erit idem omnino indistinctum re et ratione. ¶ Octauo instatur. et redit quasi in idem q̄d prius Supponendo vnum scilicet q̄ respectus rationis: non tm̄ potest causari per actum intellectus: sed etiam per actum voluntatis: vt patet a Doct. in primo distinct. quadragesima quinta. Tunc sic. quando aliquid alia et alia comparatione passiua comparatur: illud necessario includit alium et alium respectum rationis: quia comparatio passiua: siue esse comparatum dicit respectum rationis. Sed voluntas diuina comparando velle suum quo vult existentiam creature esse immediate post non esse. et similiter quo vult eandem existentiam esse immediate post esse prehabitum: siue mediate post non esse comparat ipsum ſm alium et alium respectum. hoc patet. ¶ Nono instatur. supponendo dictum Doct. in pluribus locis: q̄ esse cognitum vt cognitum dicit precise respectum rationis. et similiter esse volitum vt volitum. Tunc si includens necessario aliud et aliud esse cognitum necessario: includit alium et alium respectum rationis. vt patet: sed velle diuinum vt dantem eẽ creature immediate post non esse: et vt dantem esse immediate post esse: siue mediate post non eẽ. includit vel includere potest aliud et aliud esse cognitum. patet: quia aliter cognoscitur velle diuinum vt dat eẽ immediate post non eẽ et aliter cognoscitur vt dat esse mediate post non esse: siue immediate post eẽ. ergo non erit idem esse cognitum. et per consequens non erit idem velle omnino indistinctum ſm rationem. ¶ Decimo instatur contra tertiam partem, scilicet q̄ conseruari siue relatio creature ad deum vt cõseruantem non sit relatio dependentie essentialis: quia relatio dependentie essentialis qua ipsa ſm suum esse dicitur depẽdere ad aliud essentialiter a quo accipit esse imediate. fundatur in esse absolute pro quanto illud imediate causatur post non esse: quia si prehabuisset esse: non diceretur proprie depẽdere ad aliud essentialiter: vt patet. modo relatio creature vt cõseruate non est huiusmodi. patet: quia non fundatur in existentia nisi precise vt prius habente esse. s. per creationem. ergo relatio creature ad deum conseruantem non est essentialis dependentia.

Ad rõnes ꝓambula declaratio cũ respõsionibus.

¶ Respondeo ad omnes instãtias premittendo aliqua. Primo. q̄ illa propositio Doc. s. que possunt fundare duo contradictoria ⁊c̃. intelligitur absolute: sic q̄d realiter potest cõuenire vni simpliciter ⁊ absolute repugnat alteri: ⁊ non comparãdo ad diuersa. ⁊ patet: quia eideꝫ lapidi in vno tempore potest sibi competere esse simpliciter album: ⁊ in alio sibi repugnat. patet: quia in isto tempore quo non ponitur actu esse niger potest esse albꝰ. et tamẽ albedo sibi in alio tempore repugnabit: puta in illo tẽpore quo actu ponitur sub nigredine: ⁊ tamẽ erit idem omnino lapis ex natura rei. quicquid ergo absolute potest competere vni preter opus intellectus: absolute nõ repugnabit illi preter opus intellectus. Sicut dicimus q̄ essentia diuina distinguitur ex natura rei a proprietate: quia preter opus intellectus necessario ꝯuenit essentie cõmunicabilitas: ⁊ illa necessario repugnat proprietati. Sic dico in proposito de instanti cui. nam quocunqꝫ instans cui q̄d cõuenit alicui omnino in distincto ex natura rei: ei etiam absolute poterit cõuenire: licet vnum instans cõueniat pro vna duratione ⁊ nõ conueniet pro alia duratiõe. Et sic patet responsio ad primam instantiam. ¶ Ad secundam. Dico breuiter q̄ illud idem esse in primo instanti non cõuenit creature necessario sic q̄ in illo instanti sit necessario. patet: quia in eodem instãti quo creatur potuit simpliciter non creari: quia voluntas diuina etiam in eodem instanti quo elicit actum adhuc consideratur vt prior natura actu elicito: vt patet a Doc. in primo dist. 39. ⁊ dist. 40. hoc idem patet de voluntate nostra a Doc. in secundo dist. 25. ⁊ per consequens in eodem instãti in quo ipsaꝫ creat. adhuc intelligitur vt prior natura ipsa creatura: ⁊ per consequens quãdo creat põt ipsam nõ creare. ergo non conuenit sibi esse necessario pro illo instanti. verũ tamen est q̄ quando in instanti: puta. a. in quo intelligit iam habere esse ⁊ actu existere: q̄ tunc pro illo instãti necessario est: quia tunc habet primum instans sui esse: quia verum est dicere in isto instanti est ⁊ immediate ante hoc non fuit. Et propositio philosophi scilicet omne q̄d est ⁊c̃. est ꝓlixe exposita in primo dist. 39. ⁊ aliqualiter in secundo dist. 1. vide ibi. ¶ Et cum infertur q̄ in tempore imediato potest non esse: concedo eodem modo sicut ⁊ in primo instanti: q̄a sicut in primo instãti potuit non ⁊ esse in illo instanti quando est iam necessario est: quia in illo instanti vt iam est non potest non esse: sic in eodem tempore quo ponitur in esse potuit non poni: sed vt precise consideratur in illo tempore immediato habere esse ⁊ actu esse: tunc necessario est: quia vt est in tali tempore in illo tempore non potest non esse. ⁊ tamen immediate post illud potest non esse. ⁊ sic debet intelligi propositio philosophi q̄ precise quando est vt est non potest non esse. si enim est in instanti. a. vt est in illo instanti nõ potest non esse. similiter vt consideratur esse in tempore. b. vt est in tali tempore non potest non esse. ¶ Ad tertium.

Optima solutio

Dico q̄ eadem habitudo realiter conuenit creature ad deũ vt conseruantem que conuenit eidem ad deum vt creantẽ: quia ex quo est eadem realiter ipsa habitudo realis cum natura creata: stante eadem existentia omnino ex parte rei indistincta semper stat eadem habitudo realis: modo existentia creature semper est eadem: ⁊ ad deum creantẽ ⁊ ad deũ conseruantem. Et cum probatur: q̄ non est eadem ⁊c̃. Dico q̄ non diuersificatur illa habitudo realis ſm aliuꝫ ⁊ aliũ respectum rationis: quia vt est ad deum vt dantem esse immediate post non esse dicit alium respectum a se ipsa: vt considerata ad deum vt dantem esse immediate post esse: siue mediate post non esse.

Bis accipere esse quid sit.

¶ Ad quartum. dico q̄ bis accipere esse: est proprie accipere illud idem esse immediate post non esse: sic q̄. a. immediate accipiat esse post non esse. ita q̄ non esse imediate precedat ipsum esse ⁊ illud idem. a. accipiat idem esse post illud idem non esse immediate precedens. et hoc est manifeste impossibile. Sed in proposito in tempore immediate sequenti dicitur accipere idem esse quod prius fuit: quia si deus illud idem non poneret in esse annihilaretur. est ergo idem esse pluries positum. De hoc vide que exposui in secundo dist. 2. q. 1. vbi eandem difficultatẽ adduxi:

Optima declaratio et doctrinalis.

¶ Ad quintū ꝛ sextū. Dico ꝯcedendo ꝙ non sit eadem existentia oīno indistincta ſm rōnem vt comparaē ad deuz vt creantem ꝛ vt cōfirmantem. ꝛ cōcedo illam rōnem. Sed expono illam ꝓpositionem. nō. n. intelligit Doct. ꝙ existentia in creatione ꝛ conseruatione: non possit diuersificari ſm alium ꝛ alium respectum: sed intelligit ꝙ ipsa existentia omnino indistincta re ꝛ rōne sit imediatum fundamentum dependentie essentialis ad deum vt creantem ꝛ conseruātem. Et ꝗuis sint plures respectus rōnis: tamen illi respectus non sunt rō: nec proxima nec remota fundandi huiusmodi depēdentiam essentialem: sed sola existentia creature que simpliciter est eadem quantūcunqꝫ duret. Et sic debet intelligi dictum Doc. ¶ Ad septimum. octauū ꝛ nonum simul. Respōdeo ꝯcedendo absolute illas tres rationes: nec sunt contra verum sensum propositionis. Intelligit enim propositio. sic scʒ ꝙ est idem velle diuinum respectu conseruationis ꝛ creationis passiue. i. ꝙ dependentia essentialis ad deum vt creātem ꝛ vt conseruantem terminaē simpliciter ad idem velle diuinum omnino indistinctū re ꝛ rōne. i. ꝙ quāuis in tali velle sint plures respectus rōnis. tamen illi respect⁹ nullo modo sunt ratio nec proxima nec remota terminādi talem dependentiam creature ad deum: sed est ipsum velle diuinum absolute consideratum. ¶ Ad decimum. Dico vt dicit Doctor declarando illam partem conclusionis: ꝙ ideo dicitē essentialis: quia per ipsam creatura accipit esse. ꝛ non est necesse ꝙ accipiat imediate post non esse: vt pꝫ. ¶ Contra tertium dictum instaē. probando: ꝙ velle diuinum non sit rō formalis terminandi relationem creature: quia ex hoc sequuntur plura inconuenientia.

Ꝯtra tertiū dictum.

¶ Primum est: quia sequiē ꝙ creatura necessario creetur. probatur sic. supponendo duo dicta. Doc. Primum quod est ratio formalis terminandi dependentiam causati ad causam est ratio formalis causandi. hoc patet a Doc. supra. q. 8. Secundū est: ꝙ ꝗuis velle vel nolle libere eliciatur. tamen ipso posito non agit libere: vt pꝫ a Doc. in secundo. ꝛ tertio. sola enim voluntas est que libere agit. Tunc sic: nullus actus voluntatis diuine est rō formalis causandi aliquid libere: vt patet per scḋm presuppositum: sed si est ratio causandi: erit simpliciter ratio causandi necessario. Sed velle diuinū est rō causandi creaturā. patet: qꝛ est ratio terminandi eius dependētiā: vt patet ꝑ primū presuppositum. ergo velle diuinum erit ratio causandi creaturā mere necessario: ꝛ sic creatura habebit necesse eē.

Ad rōnes ꝯtra tertiū dictum.

¶ Rñdeo ꝯcedendo rationem istam cum suis presuppositis. Sed dico: ꝙ dictū Doct. debet sane intelligi. nō eñ vult ꝙ velle absolute ꝯsideratum sit ratio formalis causandi: sʒ qꝛ volūtas diuina ꝑ velle quo vult creaturā esse: libere vult ipsam: ideo dicit Doct. ꝙ est ratio terminandi: ꝛ per ꝯñs ratio causandi. tamen in veritate: sicut etiam patʒ supra. q. 8. sola voluntas est rō causandi ꝛ similiter terminandi: ꝛ multotiens Doct. accipit velle pro voluntate: sicut etiam aliqñ accipit voluntatem pro ipso velle. Sed de hoc alias. ¶ Cōtra quartum dictum instatur. probādo: ꝙ secunda persona non accipiat esse a prima pro quocunqꝫ instanti: quia sequerentur duo inconuenientia. Primum qḋ tunc diceretur conseruari: quia in secundo instanti comparatur ad seipsam vt accipientem esse in primo instanti sicut etiam patet de creatura que dicitur conseruari in tempore imediate sequēti ad instans in quo creatur. Secundum est: quia persona secunda in primo instanti quo accipit esse a prima: est simpliciter necesse esse. ergo pro instantibus seqūtibus non accipit amplius esse: quia tunc non fuisset in primo instanti simpliciter necesse esse. patet: quia si per impossibile non produceretur in esse in secundo instanti tunc non esset. ergo. ¶ Ad primū Dico ꝙ conseruari proprie dicit dependentiam essentialem: qualis non est in secunda persona.

Ꝯtra quartum dictū.

¶ Questio Tertiadecima.

Titul⁹. q. ingeniose exponitur.

AN actus cognoscēdi et appetendi sint eēntialiter absoluti: vł essentialiter relatiui. Questio ista non ꝗrit de actu terminato ad cognitionē quo ꝓducitur vel eliciē vel inducitē ipsa cognitio: sed querit de actu cognoscendi qui. s. est ipsa cognitio actualis. ita ꝙ iste actus si dicaē actio non intelligiē ꝙ sit de genere actionis: qꝛ ipsa est semꝑ ad terminū aliquē accipientem aliquo mō esse per ipsam actionem: sed itelligiē ꝙ sit actio: hoc est operatio qua agens tanqꝫ actu vltimo perficitur. Et breuiter ad cautius loquendū. in tota ista. q. intelligiē hoc nomen actio pro actione de gñe actionis que. s. est actio ꝓductiua vel saltem aliquomō ad eē termini per ipsam ponendi. Et hoc nomen operatio intelligiē pro actu intrinseco quo ipsum operās perficiē vltimate. Est igitur intellectus. q. An actualis cognitio sit essentialiter relatio ad obiectum cognitum. ꝛ similiter de actuali appetere. s. de actuali volitiōe: vbi tria sunt videnda. Primo ꝙ in omni intellectione ꝛ generaliter operatione quacūqꝫ de qua loquimur est aliqua entitas absoluta. Secundo qualiter illud absolutum habeat aliquam relationem ad obiectum sibi annexam. Tertio an illa relatio sit actui isti essentialis.

Beatitudīs relatio. q.

¶ Prima conclusio probatur tripliciter. Primo sic vltima perfectio (accipiendo perfectionem ꝗ est in actu secundo) substantie viue non est sola relatio. Sʒ operatio est huiꝰ vltima perfectio qua supple coniungitur optimo. igitur talis operatio non est relatio. maior probatur: quia sola relatio non summe appetitur appetitu naturali hoc est inclinatione naturali que non est operatio: vt patʒ a Doct. in secundo dist. 6. q. 2. ꝛ in quarto dist. 49. q. illa. an quis velit necessario beatitudinē vel appetitu electiuo. i. actu elicito voluntatis nature summe appetentis. Sed vltiā perfectio nature viuentis: a tali natura summe desideratur desiderio naturali. De quo intelligi potest illud Aug. 13. de tri. c. 4. beati omnes esse volumus qḋ semper verum est: siue de beatitudine actu cogitemus siue nō: qꝛ appetit⁹ siue naturalis iclinatio nō ꝓsupponit necessario cognitionē aliquam: vt pꝫ a Doct. in pluribus locis. Ibidē etiā vult ꝙ quicquid aliud quisqꝫ latenter velit ab hac voluntate cōi. s. desiderio naturali nō recedit. Desideraē etiā summo desiderio electiuo bñ disposito. i. actu voluntatis elicito. ꝛ si voluntas sit bñ disposita: tunc actu elicito vult ipsam beatitudinē ꝛ summe vult eam: lʒ non necessario.

Prima ꝯⁿᵉ doctoris ꝓbatur. Expō lre.

Minor ꝓbaē (. s. ꝙ vltima perfectio substantie viue sit operatio optima: et operatio optima propter hoc: qꝛ terminatur ad optimum appetibile.) per philosophū primo ꝛ decimo ethico. vbi vult ꝙ felicitas ꝗ est finis vltimus nature intellectualis. ꝛ per ꝯseqūs summe desiderabilis est operatio optima: vł cōsistit in operatiōne optima. Idem vult. 12. metaphysice. capitulo. 6. vbi de deo loquens dt: ꝙ si non intelligat quid [illegible] est insigne. et statim post: si nō est hoc qḋ sua intelli[illegible]. actualis intellectio: sed potētia nō est vtiqꝫ optim[illegible]ntia. nam ad ꝓbationē dicte ꝯsequentie statim subdit. per intelligere enim ei honorabile inest. Idē habeē. 9. meta. c. 7. vbi vult ꝙ act⁹ sit prior potentia non solū tempore ꝛ ratione. i. diffinitione quia potentia diffinitur per actū: sed etiam substantia. i. pfēctione: vnde in ꝓbatione illius membri: ꝙ actus ē prior potentia. substantia eīn perfectione. exemplificat ipse vt vir puero ꝛ homo spermate: qꝛ vir est perfectior puero ꝛ homo perfectior spermate: ꝛ conclusionem sic intellectam. s. ꝙ actus est prior potentia perfectione ibi probat: qꝛ gratia act⁹ tanqꝫ finis sunt al[illegible]dinata ad actum. ꝛ per ꝯñs erit prior ſm perfectionem potentia. ꝛ omnia ordinata ad actū sunt quasi in potentia ad actū. Sed felicitas substantie intellectualis est vltimus actus siue vltima operatio ad quam homo ordinatur. ergo vt sic erit prior perfectione cum sit vltimus finis ad quem natura intellectualis ordinatur. et per ꝯñs non erit essentialiter relatio: sed entitas absoluta. Siue illa btitudo accipiatur pro visione sicut dicit vna auctoritas Aug. visio inquit est tota merces: siue accipiatur pro fruitione siue dilectione: sicut dicit Aug. de doctri. christiana. summa merces est vt ipso perfruamur. Saltem in hoc oēs conueniunt ꝙ finem vltimum ꝛ maxime desiderabilē dicunt esse operationem: vel in operatione ꝯsistere. ꝛ sic pꝫ prima ratio. ¶ Secundo principaliter probatur eadem cōclusio sic. relatio ꝓprie dicta non est noua sine nouitate fundamenti vel termini: vt patet per phm. 5. physi. vbi negat motum ad relationeʒ. que auctoritas exposita est supra. q. 12. Sed operatio potest esse noua sine nouitate fundamēti ꝛ termini. De fundamento pꝫ qꝛ illud qḋ erit de potentia accidentali siue ꝓpinqua ad actum non recipit aliquam formam nouam priusꝗ ipsa operatione: qꝛ tunc non fuisset prius in potentia accidentali: sed essentiali: sicut etiam pꝫ de intellectu qñ recipit speciem intelligibilem ante actualē intellectionem: qꝛ respectu speciei intelligibilis est in potētia essentiali siue remota ad operandum ꝛ recepta specie intelligibili est in potentia accidentali siue propinqua ad operandum: vt declaraui in primo distin. 3. q. 6. sequiē ergo ꝙ quando intellectus immediate exit ad operationeʒ: ꝙ tunc nihil noui recipit vltra illam operationem. ꝛ sic patet quomodo potest esse noua sine nouitate in fundamento. Secunda pars minoris est manifesta. patet enim ꝙ nihil absolutum aduenit visibili quando videtur actu. nec intelligibili quando intelligitur actu. ꝛ similiter de aliis. ergo talis operatio non est essentialiter siue formaliter relatio. ¶ Tertio principaliter arguitur ad idem: qꝛ omnis relatio realis ꝓprie

accepta necessario ⁊ ex natura rei consequitur posito fundamento proximo ⁊ termino. Sed intellectio nō necessario cōsequitur positis potentia intellectiua ⁊ obiecto etiā approximatis: ⁊ nullo modo impeditis patet. Si dicatur ꝙ fundamentum proximum est aliquid medium inter potentiam et operationem: quod est posterius ipsa potentia. Sed pꝫ: ꝙ tale quid non potest dari nisi ipsa operatio: quod enim est ꝓximum fundamentum aut est absolutū iuxta illud. 7. de tri. c. 2. omne quod relatiue dicitur: est aliquid excepto relatiuo que auctoritas est exposita in primo dist. 1. q. 2. ⁊ in. q. 1. quoli. vide ibi: aut precise non est illa relatio: cuius est fundamētum vel ratio fundandi. patet: ꝙ operatio non erit precise illa relatio cuius ponitur fundamentum: vel ratio fundandi quia fundamentum vel ratio fundandi relationem necessario distinguitur ab illa cuꝫ necessario presupponatur illi. igitur operatio non est precise relatio ad obiectum. ¶ Ex hac conclusione sic probata: concluditur vlterius propositum sic si hec operatio esēt precise respectus: tunc esset relatio quia respectus quem philosophus concedit aliquo modo conuenire operationi est proprie de genere relationis: et pertinet ad tertium modum relatiuorum: vt patet ex. 5. meta. cū igitur operatio non sit precise relatio: vt probant rationes iaꝫ posite: sequitur ꝙ non sit precise respectus: ⁊ per ꝯñs est ibi aliqua entitas absoluta: qđ est propositum in isto articulo.

Dubia ingeniosa. cū solutionibus circa primū articulum doctoris. ⁊ primo circa primam rōnem doctoris.

In isto articulo circa tria principaliter occurrunt aliqua dubia. Primū non videtur ꝙ prima rō concludat ꝓpositum. s. ꝙ operatio sit entitas absoluta: ex hoc ꝙ vltima perfectio substantie viue non est sola relatio ⁊ vltima perfectio est felicitas. instatur probando: ꝙ vltima perfectio substantie viue non sit necessario entitas absoluta. Et primo sic. presupponendo qđ dicit Doc. in primo dist. 2. parte. 2. q. 1. ꝓbando per dictum phi. 12. meta. deum esse intelligentem: qꝛ vltima perfectio eius est in actu secundo quo perfecte vnit obiecto perfectissimo: puta obiecto beatifico. ita ꝙ tota eius perfectio est coniungi tali obiecto. Suppono secundo quod ipse dicit in quarto dist. 49. q. 2. ꝙ beatitudo cōsistit in operatione que cōiungit imediate obiecto beatifico: ⁊ breuiter ex hoc potentia dicitur perfecte beata quando actu vnitur siue coniungitur obiecto beatifico. Tunc arguo sic. quāto potentia imediatius attingit obiectum beatificum: tanto est ꝑfectior loquendo de eius perfectione vltimata. Sed si ponatur operatio relatio formaliter qua attigitur obiectum beatificum: tunc potentia operans per ipsam imediatius attingit illud. ergo talis operatio magis debꝫ poni formaliter relatio ꝙ̄ entitas absoluta. ma. est nota ex presuppositis: ex hoc enim dicitur vltima ꝑfectio substantie viue: quia per ipsam ꝯiungitur obiecto perfectissimo. ergo quanto imediatius tanto erit vltima eius perfectio. mi. similiter patet: quia ponendo operationem entitatem absolutam. tunc potentia ꝑ ipsam non attingit imediate obiectum: sed ponendo ipsam esse relationem operantis ad obiectum: imediate per illam attingit obiectum cum ipsa imediate terminet ad illud vt ad terminum. ¶ Secundo ex eodem quasi medio instatur. Sicut se habet perfectio creature vltimata vt ꝯsistit in actu primo. Sic se habet perfectio eius secunda vltimata que consistit in actu secundo. Sed perfectio prima vniuscuiusqꝫ ꝯsistit in hoc ꝙ magis appropiquat primo enti: siue enti perfectissimo vt patet a Doc. in quarto disti. 12. ⁊ quanto magis et appropinquat sm̄ suam entitatem essentialem: tanto essentialiter erit perfectior. ergo eius perfectio secunda vltimata. tanto erit perfectior quanto imediatius attingit obiectū perfectissimum. Sed precise imediate attigitur per relationem operantis que imediate terminatur ad obiectum perfectissimum: ⁊ per te ⁊ per phm talis perfectio secunda vltimata consistit in operatione. ergo illa operatio erit formaliter relatio. ¶ Confirmat. qꝛ intellectus quāuis habeat deum perfecte presentem in ratione entitatis: siue tm̄ entitatiue eo modo quo dicitur perfecte ꝑ̄sens omni creature ex hoc non est beatus: vt patet. Et posito etiam ꝙ talis intellectus habeat habitum perfectissime inclinantem ad ipsum adhuc non erit beatus: quia vt sic non imediate attingit illud in ratione obiecti perfectissime attingibilis. Cum ergo precise attingatur per aliqđ qđ imediate terminat ad illud: et illud non potest poni nisi respectus siue relatio operantis: et per operationē imediate accipitur: ⁊ vt est entitas absoluta nō imediate terminatur ad illud. ergo operatio erit formaliter relatio que terminatur ad illud. ¶ Quarto instatur sic. Sicut se habet materia prima ad formam perfectissimam virtualiter continentem perfectionem oīm aliarum formarum (si aliqua talis esset dabilis) ⁊ hoc quantum ad perfectā repletionem sue capacitatis: siue quo ad eius vltimam perfectam quietem. Sic se habet potentia beatificabilis ad obiectum vltimate beatificum: patet ista similitudo: quia vtrobiqꝫ fit comparatio ad vltimam perfectionem secundam. Sꝫ materia prima dicit perfectissime quietari: ex hoc ꝙ immediate suo modo attingit formam ꝑfectissimam: siue ex hoc ꝙ perfectissime vnitur illi: sed non perfectissime vnitur nisi mediante vnione fundata in materia ⁊ terminata ad formā illā ergo ⁊ potentia beatificabilis erit perfecte beata ⁊ quietata: ex hoc ꝙ perfectissime vnitur obiecto beatifico: ⁊ hoc non ꝯtingit nisi per relationem fundatam in illa ⁊ terminata immediate ad tale obiectum. Sed ꝯmuniter conceditur: ⁊ specialiter a Doc. in quarto dist. 49. q. 2. ꝙ vltima perfectio nature beatificabilis consistit in operatione qua vnitur obiecto beatifico ⁊ nō imediate per ipsam vnitur nisi ponatur ꝙ sit formaliter relatio. ¶ Quinto instat sic. appetitus naturalis ponit ꝑfectissime quietari in obiecto eius ꝑfectissimo: ex hoc solo ꝙ ꝑfecte coniungitur illi. ⁊ non per aliquam entitatem absolutam mediam: vt patet. ergo hoc idem erit de appetitu rationali. ¶ Sexto instatur sic. quia Doc. in secundo articulo. probat ꝙ operatio vt ponitur entitas absoluta nō erit vltima perfectio substantie viue: nisi pro quanto includit relationem terminatam ad obiectum beatificum. ergo debet poni operatio circa obiectum beatificum esse relationem mediam inter potentiam operantem ⁊ obiectum circa qđ est oꝑatio. magis ergo ꝯcludit ex illa ratione Doc. ꝙ vltima operatio substantie viue sit formaliter relatio ꝙ̄ entitas absoluta. ¶ Confirmatur ratio ista sexta: qꝛ ponendo operationē circa obiectum beatificum eē entitatem absolutam: ⁊ necessario includere relationem ad tale obiectum ad hoc vt dicatur vltima perfectio substantie viue est simpliciter ponere vltimam felicitatem hoīs eē ens per accidens: quia dicit oꝑationē cum relatione: siue entitatem absolutam cuꝫ relatione. ¶ Confirmat iterum: qꝛ si oꝑatio substantie viuentis elicita circa obiectū beatificum: non dicit vltima perfectio eius. nisi pro quanto includit relationē imediate terminatam ad tale obiectū. sequit ꝙ talis relatio erit magis ꝑfectio eius vltima: tum qꝛ imediatius per ipsam substantia viuens attingit obiectū. tum quia operatio sine ista non est vltima perfectio: ⁊ cū ista ponit vltima perfectio. ergo illa relatio erit magis vltima ꝑfectio. Ad euitanda ergo ista inconuenientia videt melius ponere oꝑationem substantie viuentis esse formaliter relationem: ꝙ̄ entitatem absolutaꝫ. ¶ Nono instatur sic. qꝛ si vltima ꝑfectio substantie viue ponitur entitas absoluta: ⁊ illa nō immediate attigit obiectū vt supra patuit. magis ergo videtur ponere ipsam in aliq̄ entitate absoluta perfectiore: puta in aliquo habitu ꝑfectissimo: qꝛ tunc magis illo ꝑficitur ꝙ̄ aliqua oꝑatione absoluta ⁊ ex illa vt absoluta nullo mō attingit obiectum: sed ponitur tm̄ ꝑfectio intrinseca ⁊ denominās. Et si vltra ista requiritur aliqđ aliud quo immediate attingit obiectum illud erit ꝑcise relatio. ¶ Decimo ⁊ vltimo: patet de aliis q̄ suo modo quietant in obiectis eoꝝ quietatiuis. nam lapis in centro ꝑfectissime quietatur: loquendo de quiete ptinente nature eius: ⁊ non dr perfecte ibi quietari nisi ꝓ quanto vnitur illi: qđ precise fit mediante relatione fundata in ipso et terminata immediate ad centrum: ergo sic videtur dicendum in ꝓposito: ⁊ sic magis videtur esse ponendum oꝑationem hoīs perfectam circa obiectum beatificum esse formaliter relationem ꝙ̄ entitatem absolutaꝫ.

Bonum argumētū ad hominem.

¶ Respondeo ad istas instantias: premittendo aliqua. Primo ꝙ aliquid alteri vniri potest multipliciter itelligi. Primo ꝙ vniatur sibi vt perfectioni eius intrinsece: qua formaliter perficitur: sicut materia vnitur forme: ita ꝙ talis vnio precise terminat ad formam vt est eius simpliciter perfectio: hoc modo nulla potentia substantie viue dicitur vniri obiecto eius: quia obiectum vt obiectum non ponit perfectio intrinseca potentie cuius est obiectum. ⁊ si aliquādo contingat aliquod obiectum intrinsece perficere potentiam: tamen sub ratione qua est obiectum actu intelligibile non perficit eam formaliter: ⁊ sic potētia beatificabilis nullo modo est vnibilis obiecto beatifico vt perfectioni eius intrinsece: sed vt perfectioni extrinsece: vt patet a Doct. in quarto distin. 49. q. 1. ¶ Secundo premitto: ꝙ aliquid vniri obiecto vt perfectioni extrinsece potest dupliciter intelligi. vel ꝙ vniatur naturaliter. puta quia habet naturalem inclinationem ad illud: sicut graue vnitur centro: vel ꝙ vniat attingendo illud i rōne vere a tali potentia perceptibili: ita ꝙ talis potentia vere percipiat illud in se vel in aliquo representatiuo. Primo modo potest vniri mediante sola relatione que terminetur ad illud. Sed secundo modo est impossibile vniri

Rñdet ad rōnes primi dubij.

Aliqđ alteri vniri/multipliciter ꝯtingit.

mediante sola relatione: quia nulla relatio vt relatio precise est perceptiua formaliter obiecti. isto secundo modo ponatur potentia substantie viue vniri obiecto vt perceptibili ab ipsa actu suo elicito. ¶ Tertio premitto: ꝙ licet relatio immediate possit terminari ad obiectum perfectum ita ꝙ precise terminetur ad ipsum in ratione entitatis perfectissime, non tamen terminatur sub illa ratione qua actu est intelligibile vel amabile a potentia: sed precise terminatur ad ipsũ vt ad terminum talis relationis: sed operatio que ponitur vltima perfectio substantie viue terminatur ad obiectum vt ꝑ ipsam a potentia eius est intelligibile ⁊ vere perceptibile: ⁊ per consequens talis operatio non est precise relatio de genere relationis: cum per ipsam precise habeat obiectum vt terminus relationis: ⁊ non vt perceptibile. ¶ Quarto premitto: ꝙ non est de ratione operationis substantie viue coniungi obiecto in ratione perceptibilis: ꝙ includat aliquã relationem ad ipsum: nec realiter nec rationis. patꝫ in deo vbi intellectio diuina perfectissime ⁊ immediatissime attingit essentiam diuinam in ratione obiecti vere beatifici ⁊ vere perceptibilis a potentia cuius est talis operatio que nullam includit relationem nec realem nec rationis ad ipsam terminatã vt patet a Doc. in quol. q. 15. sed quãdo operatio distinguitur ab obiecto: tunc includit relationẽ ad ipsum: sed hoc accidit. Et posito ꝙ ipsa relatio requiratur vt aliquid necessario preuium non tamen aliquid tribuit operationi vt dicatur formaliter perceptiua obiecti: sicut etiam vnio partium essentialium necessario requiritur vt quoddam preuium composito essentiali: tamen nullo modo est de essentia compositi. Sic in proposito dico: non enim potentia per intellectionem actu percipit obiectum: nisi talis intellectio actu terminetur ad ipsum: sed ipsam intellectionem actu terminari est ipsam dicere aliquam relationem ad ipsum. requiritur ergo talis relatio vt dispositio preuia: sꝫ nullo modo pertinẽs ad esse formale operationis. ¶ Quinto premitto: ꝙ ex quo dantur gradus perfectionales in operationibus: ita ꝙ vna intrinsece est perfectior alia ⁊ non precise ratione termini vel fundamenti. sicut vna relatio dicitur intendi vel remitti. Sequitur ꝙ perfectio vltima intrinseca substantie viue: que ponitur operatio circa perfectissimum obiectum erit entitas absoluta intrinsece ⁊ formaliter sic perfecta aliter non diceretur talis substantia viua perfecte beata beatitudine formaliter inherente. Et vltra sequeretur: ꝙ omnes beati in patria: saltem illi qui sunt eiusdem speciei essent simpliciter equaliter beati beatitudine formali ⁊ inherente. patet: quia si visio deitatis in se esset formaliter relatio: certum ẽ ꝙ nõ potest formaliter nec intendi nec remitti: cum intensio ⁊ remissio relationis sit precise ratione vel fundamenti vel termini: sed in patria remanet semper idem obiectum ⁊ eadem potentia eque intensa et sic visio omnium eiusdem speciei esset simpliciter equalis si ipsa poneretur precise relatio. ex quo ergo ponitur substantia viuens vere beata et beatitudo extrinseca ⁊ intrinseca. beatitudo intrinseca erit aliquid absolutum. Et vltra sicut omnis substantia creata suo modo est perfectibilis vltimate aliqua forma absoluta. vt patꝫ de elementis: quia ignis formaliter perficitur calore: aqua frigiditate: corpora mixta suis coloribus ⁊c. a fortiori perfectio vltimata substãtie viue: loquendo de perfectione intrinseca ⁊ inherente debet poni aliqua entitas absoluta in se formaliter perfecta: quam perfectionẽ habet principaliter ab obiecto vt a causa extrinseca: ⁊ quia perfectio vltimata talis substãtie ponitur operatio circa obiectũ eius ꝑfectissimũ: vt supra patuit per phm ⁊ Aug. merito talis perfectio debet esse entitas absoluta. ¶ His premissis respondeo ad argumenta. Ad primum dico: ꝙ ma. est vera qñ immediatius cõiungitur obiecto in ratione perceptibilis: ita ꝙ ei coniungatur percipiendo illud si est potentia ꝑceptiua siue cognitiua: vel si est appetitiua actu elicito: vera est si coniungitur ei attingendo illud in rõne amabilis siue fruibilis. Et tunc mi. est falsa. s. ꝙ medianate relatione coniungatur ei modo predicto: q̃ per relationem precise non attingit in ratione obiecti perceptibilis ⁊ beatificatiui: sed tñ per actum intelligendi vel volendi: non vt ponuntur precise relationes: sed vt qualitates absolute: vñ doc. in quarto disti. 49. vult ꝙ potentia potest dupliciter coniungi obiecto beatifico. s. formaliter hoc est ꝯiũctione formali que ponitur relatio: ⁊ fundamẽtaliter hoc est actu elicito potentie beatificabilis: secũdo modo est beatitudo formaliter non primo modo. ¶ Ad secundũ. Dico ꝯcedendo ma. recte intelligẽdo ipsam: q̃ nõ habetur nisi ꝙ potentia vt beatificabilis non coniungitur immediatius ꝙ̃ per opationẽ vt entitatem absolutam que ponitur act⁹ scõs: sicut ⁊ creatura nõ coniungitur immediatius ꝙ̃ per aliquam entitatem absolutã in ipsa: q̃ homo immediatius appropinquat deo per intellectualitatem: ꝙ̃ per substantiam vel ꝙ̃ per viuens absolute ⁊ in hoc ꝯsistit perfectio hominis in actu primo. Si vero intelligatur de coniunctione formaliter: siue de appropinquitate formaliter que ponitur relatio. concedo ꝙ homo immediatius coniungitur deo per relationem que immediate terminatur ad ipsum. sic dicendo ꝯiunctione ꝯiungitur siue appropinquitate appropinquat: sicut ⁊ potentia beatificabilis cõiunctione coniungitur. Sed sicut in tali relatiõe formaliter non ꝯsistit vltima perfectio hominis intrinseca in actu primo: sed simpliciter in actu secundo: sic ⁊ vltima perfectio potentie beatificabilis non consistit in aliqua relatione qua immediatius coniungitur: sed simpliciter in actu secundo absolute qui actus est operatio formaliter perceptiua obiecti.

¶ Ad confir. Dico ꝙ requiritur coniunctio perceptiua obiecti que est in sola operatione actuali: vt supra patuit. ⁊ ideo non sufficit sola presentia obiecti in rõne obiecti intelligibilis: sꝫ requiritur ꝙ sit presens in rõne obiecti actu perceptibilis a potentia cuius est tale obiectum: ⁊ vltra requiritur ꝙ vt sic presens actu attingat percipiendo illud qđ non potest fieri per aliquam relationem formaliter ⁊ neq̃ per habitum etiam ꝑfectissimũ: q̃ per illum tñ habitualiter cõiungitur.

¶ Ad quartum. Dico ꝙ ratio concludit pro me: q̃ vltima ꝑfectio intrinseca ⁊ inherens materie non est vnio media inter ipsam ⁊ formam: sed est ꝓ̃se ipsa forma que vere perficit. Sic vltima perfectio nature beatificabilis que ꝯsistit in actu secundo erit aliqua perfectio absoluta inherens formaliter illi ⁊ nõ relatio que nullam addit perfectionẽ formalr. Et hoc est qđ dicit Doc. in primo dist. 1. q. 1. ꝙ sicut materia satiatur intrinsece aliqua forma finita: sic potentia btificabilis satiatur intrinsece ⁊ formaliter aliquo finito. s. ipsa operatione qua attingit obiectũ beatificum ⁊ extrinsece nõ satiatur nisi aliquo formaliter infinito. ¶ Ad quintũ de appetitu naturali. Dico ꝙ appetit⁹ naturalis ad btitudinẽ non satiatur nec quietatur illa naturali inclinatione: q̃ cũ semper ⁊ necessario: ⁊ summe habeat eã: vt patet a Doc. in quarto dist. 49. necessario ꝓ quocũq̃ instanti eẽt sũme beat⁹. Sed dꝫ satiari qñ habet illud ad qđ summe inclinatur eo mõ quo natũ est haberi: non põt aũt haberi vt perfectio intrinseca cũ primũ ens nullius creati possit esse perfectio itrinseca: sꝫ tñ natũ est haberi vt cognitũ in cognoscente: siue vt amatum in amante: qđ precise fit per actum quo attingitur. Et appetitus naturalis est ad hñdum summum bonũ vt summe sibi commodũ: ⁊ summe sibi delectabile: ⁊ per ꝯñs inclinatur etiam ad actum q̃ immediate põt attingi vt summũ delectabile: ⁊ sic vltima perfectio eius intrinseca erit entitas absoluta. vꝫ perfectissima operatio ⁊ perfectio eius extrinseca erit summũ delectabile. ¶ Ad sextũ. Dico ꝙ doct. non vult ibi ꝙ talis relatio media aliquo mõ pertineat ad formalem rationem btitudinis formalis ⁊ inherentis cum ponat eam simpliciter in operatione ꝑfectissima que formaliter ⁊ intrinsece dr operatio vere perceptiua obiecti: siue ẽ illud quo formaliter potentia attingit obiectum percipiẽdo illud: licet actu per ipsam absolute acceptam non attingat illud. requiritur ergo precise vt dispositio preuia: sicut etiã humanitas nõ põt immediate esse a corpore organico: ⁊ aïa intellectiua vt absolute sumptis: que tñ sunt tota eius perfectio intrinseca essentialis: sed prerequiritur vnio eoꝝ adinuicem: que tñ nullo modo pertinet ad perfectionem intrinsecam ⁊ essentialẽ ipsius hoïs. Sic doc. intelligit ĩ ꝓposito.

¶ Ad cõfir. Dico ꝙ vltĩa felicitas hoïs nõ erit ẽs ꝑ accñs q̃ non ponitur aggregatum ex operatione et relatione: sic ꝙ hoc totum sit felicitas hoïs: sed ponatur precise ipa opatio circa obiectum btificum ⁊ relatio media ponitur precise vt dispositio. Sicut materia et forma sunt vere cause ꝑ se compositi: ⁊ tñ non causant nisi prius vnite. non eñ forma causat vt vnita: ita ꝙ vnio aliquo modo pertineat ad rõnẽ causandi: sed dicitur causare vt vnita: sic intelligendo actu non causat nisi prius vniatur. Sic in proposito. ¶ Ad aliã confirmationem patet responsio ex superius dictis.

Nota bñ q̃ sequũtur q̃lit ꝓfunde expositor profundus loquitur.

Quo hoïs vltĩa felicitas non sit ens ꝑ accidens.

¶ Ad nonum. Dico ꝙ vltima perfectio substantie viue nõ ponitur absolute in entitate absoluta perfectiore: sed precise ponitur que est actus secundus quo substantia viua possit actu attingere obiectum beatificum: ⁊ sic bene concedo ꝙ ponitur in actu secundo perfectissimo qualis est operatio circa obiectum: ⁊ sic debet Doctor intelligi. ¶ Ad decimum ⁊ vltimum patet responsio ex dictis in illis preambulis. Similiter ex dictis respondendo ad obiectiones. Et sic patet resolutio dubiorum.

Secundo principaliter dubitatur de ratione se-

Dubiū scd᷒ circa scd᷒as rōnē docto ris cū argu mentis.

cunda que pricipaliter consistit in hoc q non potest esse relatio de genere relationis noua nisi pp aliqd nouū absolutum: vel in fundamento vel in termino: sed intellectio potest esse noua stante precise eodem fundamento ⁊ termino. Instatur. probando q relatio prope dicta possit eē noua nullo absoluto nouo pertinente ad rationem fundamenti vl' termini. Et primo sic. equalitas potest esse noua nullo absoluto prius acquisito: ⁊ pono casum q modo sint due quantitates inequales. ita q vna sit cubitalis: ⁊ alia bicubitalis: et post illa que est bicubitalis fiat cubitalis per ablationem ptium: tunc iste due quantitates essent equales. ita q equalitas erit noua: ⁊ tamen nullum absolutum nouum est prius acquisitum: vt patet. per ablationem enim partis nihil absolutum nouum causatur in eo cui fit ablatio: vt patet experimentaliter. ¶ Secundo instatur: quia similitudo potest eē noua sine nouitate alicu' extremi: ⁊ presuppono q ratio pxima fundandi similitudinem est vnitas qualitatis cum similitudo fundetur super vno: vt patet. 5. meta. c. ad aliquid. fundatur ergo super vnitate specifica alicuius qualitatis puta super vnitate albedinis. sicut ergo albedo est ratio formalis fundandi similitudinē ad aliud album: ita albedo in alio albo est ratio formalis terminandi similitudinē: ita q non est ratio formalis terminandi vt actu existens: ita q existentia in ipsa sit ratio formalis terminandi vel fundandi: sed entitas formaliter quiditatiua. Sed talis fuit ab eterno: ⁊ tamē ab eterno non fuit similitudo: sed ex tpe: quia causato albo ⁊ alio albo in esse existentie fit noua ⁊ noua similitudo: ⁊ tamē quicquid pertinet ad rationem formalem fundandi ⁊ terminandi similitudinem fuit ab eterno: cum omne ens sm esse quiditatiuum sit eternum. ¶ Tertio instatur: quia si nō potest esse noua sine nouitate alicuius absoluti sequitur q i diuinis similitudo: equalitas. ⁊ identitas: sint penitus idem: qr erit precise idem fundamentū ⁊ eadem ratio fundandi. s. vnitas essentia perfectissima: ⁊ vltra sequit. q vna nullo modo erit prior alia: ⁊ si vna est prior ⁊ alia posterior stante eodem precise fundamēto ⁊ termino: sequitur q vna potest eē noua sine nouitate extremi. ¶ Quarto instatur. ⁊ pono q sint duo alba vnum vt quatuor ⁊ aliud vt octo: inter que ē aliqualis similitudo: ⁊ post album vt octo fiat album vt quatuor tunc inter illa erit perfecta similitudo. ⁊ tamen nō erit aliquod absolutū de nouo acquisitum: ⁊ illa erit noua. vt patet. Tum etiam quia quero aut ista similitudo est eadem q̄ prius. aut alia. non primo: qr illa fuit imperfecta. si alia: habetur propositum. s. q nullo absoluto acquisito fit noua relatio. Et vltra quero de illa similitudine que erat albi vt octo ad album vt quatuor: ⁊ post fit album vt quatuor: posito q illa imperfecta que erat fundata in albo vt octo non sit. q̄ro modo quo album vt quatuor remanēs sit simile alteri albo vt quatuor: aut noua similitudine ⁊ habetur ppositum: aut antiqua. ergo simul album vt octo fuit simile albo vt q̄tuor perfecte ⁊ imperfecte: imperfecte quia album vt octo. perfecte quia album vt quatuor. ¶ Quinto instatur. ⁊ pono q nunc sit perfecta similitudo inter album. a. ⁊ album. b. ⁊ b. annihiletur: ⁊ post idem. b. reparetur stante eodem. a. tunc inter. a. ⁊. b. erit vera similitudo: ⁊ tñ erit precise idem fundamentum ⁊ idem terminus: vt patet intuenti.

Ad argu menta con tra scd'm dubium.

¶ Rñdeo ad primum. q dictum Doc. debet intelligi. s. q nō possit esse noua relatio nisi facta aliq̄ nouitate in extremis: ⁊ hoc acquirendo vel nouum absolutum: vel deperdēdo aliquod absolutum prius. Dico secundo q fieri nouum absolutū pōt pro nunc dupliciter intelligi: vel q totaliter de nouo acqrat' vel q habeat nouum modū essendi. ⁊ sic quātitas cubitalis separata a quātitate bicubitali est per se existens ⁊ hab; rōnem totius: sed vt exñs in quātitate bicubitali h; precise rationem ptis: ⁊ sic nō est noua relatio nisi nouo absoluto acq̄sito aliquo isto: um modorum. prima tñ responsio magis vl' ad propositū.

Aduer. cir ca hanc dis stinctionē

¶ Ad secundū dico. primo q posito q existentia non requirat' nec vt ratio formalis terminandi: nec vt rō formalis proxima fundādi relationē. requiritur tñ vt cōditio requisita: ⁊ hoc sufficit. Dico secūdo ⁊ melius q nūq̄ ē similitudo realis actualis inter aliqua extrema: nisi rō formalis terminandi in vno extremo. ⁊ rō formalis fundandi relationē similitudinis in altero extremo sint in actu: nec est noua nisi sint noua. ¶ Et cū dr q fuerūt ab eterno. dico q albedo sm suū eē reale actuale ⁊ eēntiale nō fuit ab eterno: fuit bñ tñ sm quid. s. sm esse cognitum vel possibile: vt patet a Doc. in primo di. 36. ⁊ vide singularia que exposui in secundo dist. 3. q. 1. modo nō est ratio formalis terminādi vel fundandi similitudinē realē ⁊ actualē nisi sint in esse eēntiali actuali ad qd imediate sequit' actualis existentia vt gradus intrinsecus. ¶ Ad tertium patet responsio ex hisque exposui supra. q. 6. quoli. vbi similis difficultas posita est. ¶ Ad q̄rtum patet responsio ex dictis ad primum argumētū. ¶ Ad quintum. Dico q redeunte eodem extremo redit simpliciter eadē similitudo: vt patet a Doc. in tertio dist. 8. ⁊ in quarto dist. 43. vide ibi multa ad hanc materiam pertinentia.

Tertiū dubiū circa tertiā rōnē doctoris.

Tertio principaliter dubitatur de tertia ratione principali que cōsistit in hoc q ad fundamētū proximū posito termino necessario sequitur relatio intrinsecus adueniēs sed operatio non est hmōi ⁊c. Instatur primo: qr ad prius essentialiter non videtur necessario sequi posterius a quo tale prius nullo modo dependet. ¶ Instatur 2°: quia adhuc non est probatum q stante perfecta presentia obiecti potētie q non necessario sequatur operatio: sicut stante perfecta presentia visibilis potentie visiue ⁊ amoto omni impedimēto videtur necessario sequi visio. ¶ Tertio instat': quia operatio est in continuo fluxu: qr continue fit. ergo formaliter relatio. ¶ Quarto instatur. contra hoc qd dicit q poneretur operatio relatio intrinsecus adueniens. Contra. tum qr cōmuniter ponitur actio imanens. Tum qr tertio de anima intelligere est pati. ergo videtur q sit passio. ¶ Respōdeo ad primum. patet responsio supra. q. 11. ¶ Ad secundum patet responsio a Doct. in 4°. dist. 49. quia deus potest suspendere omnem actionem ¶ Ad tertium patet responsio in p̄mo dist. 3. q. vltima in responsione ad vltimum argumentū principale. ⁊ etiam in presenti. q. ¶ Ad quartum patet responsio hic in presenti. q. articulo 2°. ¶ Ad vltimum vide responsionem ad illam auctoritatem p̄ꝰ datam a Doc. in primo dist. 3. q. 7. ⁊ etiam in 2° dist. 3. ⁊c.

Scdꝰ articulus principalis.

De secundo principali (. s. qualiter absolutum in operatione aliquam relationē ad obiectū habeat) sunt tria principaliter vidēda ⁊c. Doct. primo adducit tres rōnes q̄bus pbat q opatio necessario icludit relationē ad obiectū. Secundo ostendit qualiter hoc sit intelligēdum. Tertio respondet illis tribus rōnibus exponēdo quo intelligant'. Circa primū. Prima ratio stat I hoc. vltima pfectio nature opatiue non pōt esse sine reali relatione ad obiectū pfectissimū circa qd ipsa nata est operari opatio aūt est summa pfectio talis nature g. ma. pbat: qr si sūma pfectio nature viue diceretur aliq̄d vt ad se ipsa substantia rei hoc mō eēt summa pfectio: qr substantia est pfectior quocūq accidēte: vt p; 7 meta. t. c. 4. vltima ergo pfectio substātie viue est i hoc q vnit' obiecto pfectissimo p opationem: sed nō p̄t sic vniri nisi includat necessario relationem realem ad illud. ¶ Confirmatur hoc: per illud Aug. 13. de tri c. 5. vel. 15. vbi aliis diffinitionibus reprobatis ↄcludit quasi p vera diffinitiōe beat' igr non est nisi habeat oia que vult ⁊ nihil mali vult. Ex hoc arguitur quādo in ↄcretis est predicatio p se primo modo: sequit' q abstractum predicatur de abstracto. p; in exemplo album est coloratum. ergo albedo est color: qr prima est vera p se primo modo: ⁊ per ↄseq̄ns nō rōne subiecti igitur si hec est vera primo modo. beatus h; quicquid bene vult: sequitur q beatitudo est vt ita dicam habitio cuiuscunq bene voliti. nunc aūt habitio vel habere videtur p se importare relationem. ¶ De ista regl'a a cōcretis per se p̄mo modo ad abstracta q̄ tenet precise: qr concretum nō est verum de cōcreto rōne sub ecti: sicut album est dulce est p̄ se verum rōne subiecti in quo tam albedo q̄ dulcedo fundantur: vt p; in lacte: ⁊ ideo non est vera p̄ se rōne extremo♀ sicut hic album est coloratum: est precise vera: qr albedo includit formaliter colorem. Si dicatur hec est vera p'io mō albedo est color. ⁊ tamen non sequit'. ergo albedeneitas est coloreitas siue q̄ditas albedinis est quiditas coloris: ⁊ tamen arguit' a cōcretis per se primo mō ad abstracta. Dico q prima est vera: qr etsi albedo non concernat subiectū nec similiter color vtrumq tamē concernit suppositum ppe nature: ⁊ ideo vnum predicatur de alio in primo modo secunda vero est falsa: qr neutrum concernit suppositum ppe nature. immo est totaliter abstractū ideo non p̄t vnū de alio formaliter predicari cū vt sic sint vltimate abstracta. Sed de hac materia vide que plures exposui in primo dist. 5. q. 1. Semp tamē tenet a ↄcretis. per se primo mō ad abstracta vbi abstracta ↄcernunt supposita pprie nature.

Vide expo sito. q̄nno vbi se re mittit hec.

¶ Scdo pncipaliter arguit sic. Ad formam absolutam nouam pōt esse per se mutatio: ad operationem puta ad intelligere et hmōi. non p̄t esse per se mutatio ergo. ma. probatur: qr forma absoluta p̄t acq̄ri subiecto. non tñ per accidēs ad acq̄sitionem alterius: sed per se ppria acquisitione: qr p̄t p̄mo per se succedere sue pprie priuationi. mi. pbatur p phm. 7 physi. dicē. neq intellectiua parte anime est alteratio. sciens

enim in extreme ad aliquid, dicitur: et multa ibidem tam in litera phi quam in commento videntur esse ad hanc intentionem. ¶ Tertio principaliter arguitur sic. In cuius substantia est relatio illud non est aliquid absolutum: sed in tertio modo relatiuorum in substantia vnius extremi. s. mensurati est relatio. operatio enim referetur ad obiectum illo tertio modo. igitur. ma. probatur: quia absolutum non includit in sua ratione formali relationem: quia tunc esset per se ad alterum per illum respectum inclusum: et esset per se non ad alterum sed ad se quia ponitur absolutum. mi patet per commen. 5. met. vbi vult quod in tertio modo relatiuorum relatio est in substantia alterius extremi tantum: sicut in ratione intellectus. i. actus intelligendi: et non in ratione intellecti siue intelligibilis. i. obiecti: relatio includitur non est in substantia intellecti. s. obiecti: sicut est in substantia intellectus. i. actus intelligendi etc. Ibi etiam illud verbum phi idem bis diceretur exponitur sic. intellectus. i. actus intelligendi non refertur ad intelligentem. s. ad potentiam intellectiuam: sed ad intellectum. i. obiectum quia si ita esset. s. quod simul referretur ad obiectum et potentiam: tunc intellectus constitueretur per intelligentem. i. quod actus intelligendi esset relatio per intelligentem vt per terminum. imo videtur esse econuerso. s. quod intelligens vt intelligens constituatur in tali esse per actum intelligendi: ex quo sequeretur quod illud quod constituitur per aliud constituat illud: sicut ipse arguit quod intellectus si diceretur ad intelligentem constitueretur per ipsum ita intelligit quod constituitur per intelligibile ad quod dicitur. non autem constitueretur per illud si esset in se aliquod absolutum quia absolutum non includit necessario quod sit ad aliud vt ad terminum: sicut relatiuum includit: vt patet: et sic patent ille rationes que postea soluentur.

De secundo principali huius secundi articuli in

quo Doctor declarat quomodo operatio includat relationem ad obiectum. Et recito istam literam vbi sunt alique difficultates annexe. licet alibi pro maiori parte sint exposite. Distinguo ergo de operatione et est distinctio manifestior in actu cognoscendi. potest tamen forte poni in actu appetendi: aliqua est per se existentis: sicut que attingit obiectum in sua propria existentia actuali. Exemplum de visione coloris et communiter in sensatione sensus exterioris. aliqua etiam est cognitio obiecti non vt existentis in se: sed vt obiectum non existit: vel saltem illa cognitio non est eius vt actualiter existentis. Exemplum vt imaginatio coloris: quia contingit imaginari rem quando non existit sicut quando existit. Consimilis distinctio probari potest in cognitione intellectiua. hoc probatur. primo: quia patet quod aliqua intellectio potest esse non existentis: aliqua etiam potest esse obiecti existentis vt existentis: quia talem habebit beatus de obiecto beatifico: alioquin aliquis posset esse beatus in obiecto: esto per impossibile quod ipsum non esset existens de quo dicitur habere claram visionem siue facialem propter hoc quod actus eius cognoscendi tendit in illud vt in se presens in propria existentia actuali. ¶ Secundo probatur idem: quia quicquid est perfectionis in cognitione magis potest competere cognitioni intellectiue quam sensitiue. nunc autem posse attingere obiectum in se realiter perfectionis est. vbi non vilesceret potentia attingens propter imperfectionem obiecti. ergo intellectus potest habere actum quo sic attingat obiectum in sua reali existentia: saltem illud obiectum quod est nobilius tali intellectu: vel eque nobile. Et si concedatur de intellectu nostro: ipsum. s. posse habere talem actum cognitionis quo attingat rem vt existentem in se pari ratione potest concedi de quocumque obiecto: quia intellectus noster est potentialis respectu cuiuscumque intelligibilis. ¶ Contra istam di. arguitur primo: quia hoc quod intellectus noster in cognoscendo abstrahit ab hic et nunc et pari ratione ab omni conditione existentis vt existentis: igitur non competit sibi aliquid intelligere vt existens. Preterea. si sint due tales intellectiones possibiles intellectui nostro: tunc pari ratione eiusdem obiecti poterunt esse due tales: quero tunc quomodo distin. non numero tantum: quia duo accidentia eiusdem speciei non possunt esse in eodem subiecto: nec specie: quia siue actus cognitionis accipiat speciem a potentia siue ab obiecto cum hic sit eadem potentia et idem obiectum non potest poni differentia specifica. ¶ Ad primum illorum dici potest: quod distinctio que communiter ponitur inter cognitionem intellectiuam et sensitiuam ex parte obiecti: puta quod intelligimus vniuersale sentimus singulare: et quecumque distinctio alia correspondens isti non debet intelligi tanquam inter potentias desparatas ex equo: sicut est distinctio visus in videndo colores ab auditu in audiendo sonos: sed debet intelligi distinctio intellectus a sensu: sicut potentie superioris cognitiue ab aliqua cognitiua subordinata sibi: et per consequens quod potentia superior potest cognoscere aliquod obiectum sub aliqua ratione: quod obiectum vel sub qua ratione potentia inferior non potest cognoscere. non tamen oportet econuerso quod inferior possit aliquod obiectum: vel sub aliqua ratione cognoscere quin superior possit etiam perfectiori modo obiectum illud cognoscere: et sub eadem ratione cognoscibilitatis ex parte obiecti: et sic potest concedi quod intellectus non potest cognoscere obiectum. non vt hic et nunc: quia sub ratione quidditatiua absoluta. sensus autem non potest sic cognoscere obiectum: quia est virtus limitata ad cognoscendum ipsum sub ratione existentis: sed non propter hoc intellectus determinatur ad cognoscendum obiectum sub modo opposito: quia indifferens est ad cognoscendum ipsum sub vtroque modo. ¶ Ad secundum concedi potest: quod sint due cognitiones eiusdem obiecti simul sic: quod non distinguatur obiectum ab obiecto: sicut essentia ab existentia: quia licet inter ista sit aliqua distinctio obiecti: tamen non sufficiens ad propositum: quia etiam ipsa existentia potest cognosci cognitione abstractiua sicut. n. essentiam sic et existentiam possum intelligere: licet non sit realiter extra intellectum. Dicentur igitur cognitiones distincte: et hoc secundum speciem propter rationes formales motiuas hinc inde: quia in cognitione intuitiua res in propria existentia est per se motiua obiectiue. in cognitione autem abstra. est per se motiuum aliquid in quo res habet esse cognoscibile: siue sit causa virtualiter continens rem: siue sit effectus puta species vel similitudo representatiue continens ipsum cuius est similitudo. ¶ Ista distinctione actus cognoscendi supposita: potest dici quod primus. s. qui est rei existentis in se necessario habet annexam relationem realem et actualem ad ipsum obiectum. Et ratio est. quia non potest esse talis cognitio nisi cognoscens habeat actualiter ad obiectum talem habitudinem que necessario requirit extrema in actu et realiter distincta. et que etiam naturam extremorum necessario consequitur. ¶ In speciali autem videtur esse duplex relatio actualis in isto actu ad obiectum. vna potest dici ratio mensurati vel verius mensurabilis ad mensuram. alia potest dici relatio vnientis formaliter in ratione medii ad terminum ad quem vnit. et ista ratio medii vnientis: specialiori nomine potest dici relatio attingentie alterius vt termini vel tendentie in alterum vt in terminum. ¶ Ista autem distinctio duarum rationum (. s. mensurabilis ad mensuram et attingentie ad terminum) satis videtur manifesta: quia vtraque ab alia separari potest: sicut in essentia superior habet rationem mensure respectu inferioris: nec tamen semper inferior habet respectu superioris relationem attingentie de qua loquimur. Actus etiam voluntatis vel intellectus causantis totaliter obiectum videtur habere relationem attingentie respectu eius vt termini intellectionis vel volitionis: siue ista relatio sit realis siue tantum rationis. non tamen talis intellectio vel volitio habet respectu talis obiecti relationem mensurabilis. sed magis mensure.

Pro maiori declaratione huius litere insurgunt aliqua dubia.

Insurgunt dubia circa primo de sensatione.

Et primo de sensatione sensus exterioris: quia cognitio intuitiua non fit per aliquod representatiuum: sed per presentiam obiecti in se. modo cognitio sensitiua exterior causatur a sensu et a specie sensibili existente in organo: vt patet a doc. in quol. q. 15 immo si species sensibilis non esset in organo sensus nulla esset sensatio exterior: vt patet. Tum etiam quia si in tali sensatione requiritur presentia obiecti existentis vt existens in actuali existentia. aut requiritur vt causa effectiua talis sensationis: aut vt presise terminatiuus. non primo quia tunc non poneretur species causa effectiua. Tum etiam quia non videtur quod sensibile distans puta per miliare possit immediate immutare sensum ad suam sensationem. non secundo: quia si tantum requiritur vt terminus: et nullo modo vt causa effectiua posset esse perfecta sensatio ipsius etiam ipso non existente. patet: quia causa totalis illius esset sensus et species sensibilis: et causa receptiua immediata esset ipse sensus. Sic etiam arguit doc. in primo di. 3. q. 6. contra Henri. qui ponebat animam esse totalem causam intellectionis vide ibi. ¶ Respondeo. primo quod forte non videtur inconueniens sensibile extra esse causam partialem sensationis exterioris: et cum dicitur quod non potest immediate immutare potentiam distantem nisi immutet medium. Dico vt dixi in. 2°. di. 9. de locutione angelorum: vide ibi. ¶ Dico. 2°. et forte melius: quod talis sensatio causatur a sensu et a specie sensibili: et tunc requiritur obiectum vt actu existens in propria existentia. ¶ Et cum dicitur quod sufficit causa totalis sensationis que est species cum sensu et causa receptiua causalis sensationis per rationem doc. contra Henri. ¶ Dico quod ratio illa ibi valet et non hic: quia hic species sensibilis representat tantum sensibile cum conditionibus materialibus. ibi vero non. et ideo si sensibile non esset in se presens nulla esset sensatio. De hoc vide doc. in primo di. 3. q. 6. Et de hoc alias erit sermo plenior. ¶ Secundo dubitatur. ibi posse attingere obiectum in se realiter perfectionis est vbi non vilesceret po

Solutio.

Secundum dubium

ſm ſuam entitatem quiditatiuam realem actualem eſt cognoſcibile intuitiue: ⁊ tunc quero a quo cauſatur partialiter talis notitia intuitiua: aut a quiditate obiecti: aut ab eiꝰ exiſtentia. Si primo habetur propoſitum: quia tunc exiſtentia non erit ratio formalis cauſandi. Si ſecundo contra: quia tunc exiſtentia contineret virtualiter quiditatem obiecti. patet: quia contineret virtualiter eius notitiam intuitiuam ergo ⁊ eius entitatem. patet per Docto. in primo diſtin. 3. q. prima. ⁊ in ſecundo diſtinctio. tertia. ¶ Octaua inſtatur: quia reſpectu cognitionis intuitiue ſenſus exterioris. exiſtentia obiecti ſenſibilis extra non eſt ratio formalis mouendi ſenſum exteriorem ad ſenſationem: vt ſupra patuit. ergo nec ſimiliter reſpectu cognitionis intuitiue reſpectu intellectus: cum non videatur maior ratio hic et ibi: vt patet

ꝙ ī notitia intuitiuā nō reqrit̄ exiſtentia ⁊c.

¶ Deinde inſtatur contra tertium membrum videlicet probando ꝙ nō requiritur exiſtentia vt conditio obiecti nec in ratione mouendi nec terminādi: quia conditio talis obiecti ponitur proprie ſingularitas vt patuit in primo. d. 3. q. 6. vide ibi. Tum etiam: quia ſi obiectum in ſe vt prior exiſtentia eſt ratio mouendi vel terminandi ⁊ ſit perfecte preſens potentie: patet ꝙ nihil aliō neceſſario requiritur ad hoc vt habeatur notitia intuitiua. Tum etiam patet ꝙ contra hoc facit ratio docto. in primo. d. 3. q. 7. contra Hen. ponentem animam intellectiuam eē totalem cauſam intellectionis.

¶ Si dicatur ꝙ illa diuiſio non eſt ſufficiens: quia oportet addere aut quiditas eſt ratio terminandi ⁊ exiſtentia ratio cauſandi aut econtra. ſ. aut quiditas erit ratio cauſandi et exiſtētia ratio terminandi. Dico ꝙ hoc nihil eſt: quia in cognitione intuitiua qđ ponitur ratio cauſandi notitiam tale ponitur etiam ratio terminandi. vt patꝫ ex multis dictis doc.

Notabilis doctrina de notitia intuitiua vbi ꝙ ponderanda.

¶ Reſpondeo ad omnes inſtantias premittendo aliqua. Primo ꝙ eſſentia rei ſm ſuam entitatem realem actualem eſt prior exiſtētia reali actuali ita ꝙ talis eſſentia eſt vera res habens eſſe ſimpliciter ⁊ verum eſſe actuale vt diſtinguit̄ contra eſſe poſſibile ſiue potentiale ſiue contra eſſe eius obiectiuum ⁊ ſimpliciter eſt perfectior ſua exiſtentia reali actuali ita ꝙ non eſt imaginandum ꝙ lapis ſm ſuam entitatē quiditatiuam actualem extra intellectum preciſe dicatur vera res ratione exiſtentie eius immo ſi per impoſſibile talis exiſtentia nō eēt: eēt vera res realiter ⁊ ſimpliciter. De hoc vide que prolixe expoſui in ſecundo. d. 3. q. prima: vbi multa ſingularia adduxi de eēntia ⁊ exiſtentia. ¶ Secundo premitto ꝙ eēntia lapidis vt habens eē actuale et prius ipſa exiſtentia actuali eſt perfectiſſima ratio mouendi intellectum ad ſui notitiam intuitiuam ⁊ ſimiliter ratio terminandi. Et ſi per impoſſibile eēt ſeparata ab omni exiſtentia adhuc eēt perfecta ratio tam mouendi ꝙ terminādi. ¶ Tertio premitto ꝙ de eadem quiditate vt priore exiſtentia poteſt haberi notitia abſtractiua ⁊ intuitiua aliter et aliter ſi erit in ſe ſimpliciter preſens propria preſentialitate: tunc moueret intellectum ad notitiam ſui intuitiuam ⁊ tunc illa intuitiua eēt obiecti in ſe preſentis habentis verum eē reale actuale etiaꝫ poſito per impoſſibile ꝙ actu non exiſteret. Si vero non eēt in ſe preſens: ſed in aliquo repreſentatiuo puta in ſpecie intelligibili: tunc mediāte illa ſpecie poſſet haberi notitia abſtractiua illius: et tunc talis notitia non requirit ꝙ obiectum habeat eē actuale ſufficit enim habere eē potentiale: hoc idem dico de exiſtentia. quando enim eſt in ſe preſens ſm ſuum eē actuale tunc habetur notitia intuitiua. quando vero eſt tm̄ pñs non in ſe ſed in aliquo repreſentatiuo: tunc de ea poteſt haberi notitia abſtractiua. Sicut enim eēntia poteſt conſiderari ſm eſſe potentiale et ſm eē actuale: ſic ſimiliter eſt exiſtentia ſm eē tm̄ poſſibile ſiue obiectiuum ⁊ eſt illa que ponitur gradus intrinſecus quiditatis habentis preciſe eē potentiale ⁊ obiectiuum. eſt etiam exiſtentia ſm eē actuale ⁊ eſt q̄ ponit̄ gradꝰ intrinſecus quiditatis ſm eē actuale. De hoc vide in ſecūdo. di. 3. q. 1. reſpondendo ad. q. principalem. ¶ Quarto premitto ꝙ eēntia puta lapidis quando eſt in ſe preſens intellectui ſm ſuum eē actuale cauſat notitiam intuitiuam ſui ſpē diſtinctam a notitia abſtractiua eiuſdem non vt in ſe preſentis ſed preſentis in aliquo repreſentatiuo. ¶ Quinto premitto ꝙ quiditas lapidis non poteſt eē pñs in ſe intellectui ſm eē actuale quin neceſſario ſit preſens ſm eē exiſtētie cū ſit modꝰ eius intrinſecus non tm̄ exiſtentia erit ratio nec mouendi nec terminandi nec conditio obiecti neceſſaria ſed vt gradus intrinſecus neceſſario ꝯña ipſam quiditatem: pꝫ: quia ſi talis exiſtētia per impoſſibile non eēt adhuc quiditas vt in ſe preſens poſſet intuitiue cognoſci. Quando ergo doct. dicit ꝙ notitia intuitiua eſt obiecti exiſtētis vt exiſtēs eſt non intelligit ꝙ exiſtentia actualis obiecti ſit ratio for-

Vide quō dr̄ eē obiecti exiſtis vt exiſtit eqꝫ p̄ funde loqt̄ expoſitor reuerendiſſimus.

malis vel mouendi vel terminandi nec ꝙ ſit cōditio neceſſario requiſita vel in ratione mouendi vel in ratione terminādi reſpectu notitie obiecti ſm eſſe quiditatiuum eius actuale: ſed intelligit ſic ꝙ eſt impoſſibile eſſe preſens ſm eſſe reale quin neceſſario ſit preſens ſm eſſe exiſtentie actuale. His premiſſis: patet reſponſio ad inſtantias. Ad primaꝫ contra primum mēbrum diuiſionis concedo ꝙ exiſtentia non eſt ratio terminādi ſed ipſa eſſentia ſm eſſet actuale ¶ Ad ſecūdum patet ⁊ dico breuiter: quia poſſet eſſe argumentū etiā de quiditate ſecundum eſſe reale ꝙ etiam ſm tale eſſe non eſt ratio formalis terminandi notitiam intuitiuam intellectus diuini: ſed preciſe eſt eſſentia diuina ita ꝙ non terminatur ad lapidem: ſed mediate terminatur ad lapideꝫ vt in eſſentia diuina relucentem vt patebit infra. q. 14. arti. 3.

¶ Ad tertium patet: ⁊ quomodo illa cognoſcat deus intuitiue expoſui in primo. di. 39. vide ibi quedam ſingularia.

¶ Ad quartum concedo argumentum illud ſi caſus eſſet poſſibilis ſed eſt ſimpliciter impoſſibilis. ¶ Ad quintum dico ꝙ hic Doc. non vult ꝙ exiſtentia ſit ratio mouendi ſed bene vult ꝙ nunꝙ res actu moueat ad notitiam intuitiuam niſi actu exiſtat non ꝙ exiſtētia ſit aliquo modo ratio formalis ſed ipſa res ſm eſſe ſuuꝫ actuale vt prior exiſtētia actuali. eſt tamen impoſſibile ipſam mouere niſi actu exiſtat propter neceſſariam concomitantiam exiſtētie ad rem. ¶ Ad ſextum concedo argumentum recte intellectum: nam ipſa entitas quiditatiua actualis nō neceſſario requiritur vt ſic ſit preſens vt preciſe terminans: quia ſi non eſſet in tali eſſe adhuc poſſet terminare: ſed requiritur vt mouēs ⁊ actu nō mouet niſi quando exiſtit propter concomitantiam neceſſariam modo predicto. ¶ Ad ſeptimum concedo argumentū illud. Et vltra dico ꝙ bene concludit ſi exiſtentia non ponat̄ ratio quiditatiua primi obiecti. modo ponitur de ratiōe eiꝰ intrinſeca ⁊ formali: vt patet a doc. in primo. di. 2. q. 1. ⁊ 5. q. 1. art. 1. ¶ Ad octauum. patet reſponſio ex premiſſis.

¶ Ad primum contra ſecundum membrum diuiſionis concedo illud. ¶ Ad ſecundum ſimiliter concedo. ¶ Ad tertiū dico vt dixi ad ſecundum contra primuꝫ membrū diuiſionis

Exiſtentia nō ē ratio terminādi notitiā intuitiuā eſſentie.

¶ Ad quartum dico ꝙ exiſtentia non eſt ratio terminandi notitiam intuitiuam ipſius eſſentie: ſed eſt ipſa eſſentia: eſt tamen ratio terminandi notitiam ſuimet. quia ipſa imediate terminatur ad exiſtentiam. ¶ Cum dicitur ꝙ tunc eſſet ratio mouendi. ¶ Dico breuiter ꝙ quiditas actualis eſt rō mouendi intellectum ad notitiam non tm̄ ſui intuitiuaꝫ ſed etiam omnium virtualiter contentorum in ea. ⁊ ſic eſt ratiō mouendi intellectum ad notitiam intuitiuam ipſius exiſtentie: quia continet eam vt gradum ſibi intrinſecum: ⁊ tamen illa notitia immediate terminatur ad exiſtentiam. Concedo tamen ꝙ ipſa quiditas ſicut eſt ratio mouēdi ſiue cauſandi notitiam exiſtentie ꝙ etiam eſt ratio terminandi dependentiam eius vt. ſ. cauſati ad cauſam: ⁊ ſic intelligitur propoſitio doc. vt patuit ſupra. q. 8. vide que ibi expoſui. ¶ Ad quintum dico ꝙ ſufficit ꝙ talia entia virtualiter contineātur in aliquo qđ poſſit mouere vt expoſui in primo: di. 3. q. 3. Concedo tamen ꝙ exiſtentia non eſt ratio mouendi: nec ſimiliter quiditas actualis talium entium ſed virtualiter ꝯtinēs talia entia eſt ratio cauſandi notitiam intuitiuam eorum et quantum ad eſſe eorum quiditatiuum actuale et quantum ad eſſe exiſtentie. ¶ Ad ſextū: patet quid dicendū. ¶ Ad ſeptimum. patet ſimiliter reſponſio ex ſupradictis. ¶ Ad octauū: pꝫ reſpōſio ex his que dixi ad illud dubiū de ſenſatiōe. vide ibi. ¶ Si volumus tenere tertium membrum diuiſionis. ſ. ꝙ exiſtentia ſit conditio requiſita ſic intelligendo ꝙ res ipſa actu non moueret intellectum ad ſui notitiam intuitiuam niſi actu exiſteret: quia omnis motiō realis ⁊ omnis actio realis neceſſario preſupponit exiſtentiam rei mouentis. ⁊ agentis ⁊ ſimiliter nihil poteſt terminare dependētiam realem alicuius niſi actu exiſtēs non ꝙ exiſtētia ſit aliquo modo ratio terminandi: ſed tm̄ neceſſario preſuppoſita ipſi rationi terminandi ſicut etiam doc. in primo. d. 36. ⁊ in tertio. d. 2. dicit ꝙ creatio terminatur ad exiſtens vt exiſtēs non ꝙ exiſtentia actualis ſit ratio formalis ſiue terminꝰ formalis creationis: immo eſt ſimpliciter ipſa natura ſm entitatem ſuam realem actualem ad quam concomitatur exiſtentia realis actualis vt gradus intrinſecus. ſic dicō in propoſito. ¶ Ad primam rationem dico ꝙ licet ſingularitas ſit conditio agentis ſiue producentis ⁊ ſimiliter conditio producti: quia nihil eſt producens niſi actu ſingulare. nec ſimiliter nihil eſt productum niſi vt ſingulare non tamen ipſa ſola dicatur conditio agentis ſed etiam exiſtentia actualis eſt conditio requiſita: quia niſi res actu exiſteret actu non poſſet agere: imo exiſtētia ē magis intrinſeca nature ꝙ ſingu-

Quiditas actualis ē rō mouēdi intellectuꝫ ad notitiā intuitiuam ſui ⁊ omniū īcluſorū in ipſa.

Alius modus reſpōdendi ſm tertiuꝫ mēbrū diuiſionis prꝰ poſite

laritas cum existentia sit grad⁹ eius intrinsecus nō sic singularitas. ¶ Ad secundum dico ꝙ existentia in obiecto requiritur vt aliquid necessario presuppositū: quia est impossibile intelligere naturam actu mouere nisi actu existat. Dico secundo ꝙ forte existētia requiritur vt conditio mouētis ⁊ si forte non requiratur. vt conditio rationis formalis mouendi. Argumentum vero Doc. in primo distin.3.q.7. bene concludit quia presupponit ipsam materiam esse totalem causam intellectionis obiecti ita ꝙ non ibi deficiat nec quātū ad rationē formalē agendi nec quātum ad ipsum agēs.

dubiū circa dictū doc. ꝙ notitia intuitiua et abstractiua de codē obiecto differunt specie.

Adhuc occurrit dubium. In hoc qđ dicit Doct. ꝙ cognitio intuitiua ⁊ abstractiua respectu vnius et eiusdē obiecti differunt specie. instatur sic. primo presupponendo ꝙ.a. sit obiectum intellectus tam respectu notitie abstractiue ꝙ̄ intuitiue ⁊ instatur sic. idem inquantum idem semper natum est facere idem. ergo idē obiectum ⁊ sub eadē rōne formali non potest esse causa duarum specierū ⁊ maxime quādo illud obiectū est simpliciter limitatū: qđ dico propter solē q̄ propter sui illuminationē potest esse causa plurium specierū. modo lapis est obiectū omnino limitatum. ergo ab ipso non possunt esse duo actus specie distincti. ¶ Secundo instatur. Act⁹ distinguūtur per obiecta: vt patet 2° de anima. ergo respectu eiusdem obiecti nō pñt esse plures actus specie distincti: quia si distinctio obiectorū necessario infert distinctionem actuū: ergo vnitas obiecti necessario infert vnitatem actus. valet consequentia per locum ab oppositis.

Considera bene oēs istas rōnes ꝙ̄ pulchre sunt.

¶ Si dicatur ꝙ hoc non est verū: quia eiusdē obiecti sunt plures actus distincti specie: patet. quia visio eiusdem visibilis ⁊ est imaginatio: ⁊ itellectio que differunt specie ⁊ tñ omnes sunt eiusdem obiecti: ⁊ sub eadem ratione formali: quia potentia cognitiua superior cognoscit idem qđ ⁊ inferior ⁊ sub eadem rōne formali: vt supra patuit. Restringo ergo rōnem non comparando duas potentias adiuicem respectu eiusdem obiecti: Arguitur ergo sic. eiusdem potētie simpliciter comparate ad idem obiectū non pñt esse plures actus specie distincti cum actus necessario distinguantur ꝑ obiecta. ergo vbi idem obiectū ad eandem potentiam comparatū necessario erit idem actus. ¶ Tertio instatur sic ꝓsupponēdo dictū Doc. ꝙ eadē existentia pōt cognosci intuitiue ⁊ abstractiue: vt supra patuit: ergo eiusdem existentie numero pñt esse due notitie specie distincte: consequēs falsum: quia existētia ꝓprie non dicit vnitatem specificam cū tñ concomitetur naturam specificā: ergo nec cognitio eiusdem habebit vnitatem specificam: aliter actus cognoscendi nō haberet vnitatē ab obiecto. ¶ Quarto instatur presupponēdo dictū Doc. in primo. di.1.q.4. ꝙ diuersa approximatio obiecti non variat rōnem formalem act⁹. licet possit variare quantū ad intēsionē ⁊ remissionē: ignis eñ calefaciēs lignū magis ⁊ min⁹ approximat⁹ nō variat calefactionē in se formalit: sed magis approximat⁹: magis intēdit eā ⁊ min⁹: min⁹ intēdit. Cū ergo obiectū in cognitiōe intuitiua ⁊ abstractiua itelligat magis ⁊ min⁹ approximatū: siue magis ⁊ min⁹ pñs potētie cognitiue: pꝫ: q̄a respectu intuitiue ē in se pñs respectu vero abstractiue nō est in se pñs: sequit ꝙ notitia nō variabit quantū ad ei⁹ rōnē formalē sed forte quātū ad intensionē ⁊ remissionē siue q̄a vna erit perfectior: puta intuitiua ⁊ alia imperfectior .s. abstractiua vel vna certior .s. intuitiua ⁊ alia incertior .s. abstractiua. ¶ Quinto instat: q̄a sequit ꝙ eiusdē cōclusionis pñt esse plures scie specie distincte: pꝫ q̄a notitia intuitiua obiecti vltimate cōtinet virtualiter notitiā intuitiuā conclusionis: quia virtualiter continet notitiā intuitiuā primi ꝑdicati ⁊ per ꝯsequēs notitiam intuitiuam propositiōis imediate ⁊ imediata mediatā: vt patet in prolo.q.3. ergo vltimate continet intuitiuā ꝯclusiōis ꝯtinet ēt abstractiuā. eiusdē ꝯclusiōis mō ꝑdicto. g' eiusdē ꝯclusiōis demōstrate pñt eē plres scie spē distincte qđ nullo modo videtur. Si dicatur ꝙ eadem conclusio potest demōstrari ꝑ plura media ⁊ sic ex pluralitate mediorum potest variari scientia conclusionis. Dico ꝙ hoc posito non tñ concesso nihil est contra rationem: quia ratio precise ꝓcedit de eodē medio intuitiue ⁊ abstractiue cognito.

¶ Sexto instatur: quia sequit ꝙ idem intellectus simul poterit cognoscere idē obiectū intuitiue ⁊ abstractiue si differūt specie sicut ipse arguit: q̄a licet sm opi. aliquor due notitie nūero distincte eiusdē obiecti nō possint simul esse in eodē intellectu: tñ non est inconueniens de distinctis specie: ⁊ sic sequit ꝙ idē intellectus cognoscet simul idē perfecte ⁊ imperfecte qđ est absurdū. ¶ Septimo instat: ⁊ pono casū ꝙ paternitas cognoscat intuitiue ⁊ abstractiue: notitia intuitiua ⁊ abstractiua eiusdem paternitatis ꝑ te differunt spē: tunc q̄ro a quo intuitiua habet vnitatem specificam nō a paternitate: patet. q: a quo non habet entitatem ab eodē non habz vnitatem non a fundamento ⁊ termino: q: tunc notitia nō distingueretur ꝓpter distinctionem obiector nec diceret ꝓpria notitia talis obiecti si ab eodē non haberet vnitatē. ¶ Octauo instatur ⁊ quero a quo cātur notitia abstractia lapidis. non a lapide in se pñte: q: vt sic presens tñ causat notitiam sui intuitiuam. non ab aliquo continente virtualiter ipsum lapidem vt doc. vr dicere. q: quero de illo continente quō cāt: aut cāt vt in se pñs: ⁊ tunc vt sic sicut cāt notitiam sui intuitiuam ita ⁊ oīm virtualiter contentor cū ꝗ sic sit agens ꝑ modum nature. si cāt non vt in se pñs quero quō vt sic possit cāri aut catur a spē itelligibili: ⁊ h nō q: tūc effectus virtualiter cōtineret cām ex quo .n. ponit sm doc. effectus obiecti: ⁊ cōtinens virtualiter notitiam obiecti ꝯtinet ēt virtualiter entitatem obiecti: vt pꝫ a doc. in primo d. 3.q.1. sequit ꝙ si talis notitia abstractiua cāt a tali spē ꝙ ipsa spēs continebit virtualiter obiectum ⁊ sic effectus virtualiter cōtinebit entitatem cāe qđ est impossibile. ¶ Nono instatur ponendo ꝙ abstractiua causet a specie intelligibili vt tenet doc. in primo. di.3.q.6.⁊.8.⁊.d.17.⁊ in secūdo. di. 3.⁊ in.4.d.10.⁊ in quoli. tunc sic si spēs talis cāt certū est ꝙ in cāndo supplet vicem obiecti: ⁊ tunc q̄ro aut supplet vicem obiecti hñtis eē simplr ⁊ reale aut ꝑcise supplet vicem obiecti hñtis tñ eē possibile. Si primo sequit ꝙ cābit notitiam intuitiuam illius: q: illud idem obiectum si immediate cāret. cāret notitiam sui. si ergo h modo supplet ⁊ perfecte supplet sequit ꝙ illa notitia erit intuitiua. Si secundo ergo talis notitia non poterit eē obiecti hñtis eē simpliciter. sed ꝑcise vt hñtis eē sm quid ⁊ possibile cuius oppositum experimur. ¶ Decimo instatur de notitia abstractiua exñtie vt exñtia distinguit ab eēntia a qua immediate causat non a spē intelligibili ipsius existentie cum nō habeat ꝓpriā spēz vt videt. q: gradus intrinsec⁹ rei nō habet ꝓpriam speciez aliam a spē rei cuius ponit gradus: q: tunc videret habere ꝓpriam ⁊ distinctaz formalitatem qđ est contra doc. in primo. dist.8.q.2. respondendo ad principalia argumenta. nec causat a spē intelligibili ipsius rei essentialis siue quidditatiue: q: ipsa spēs ꝑcise repñtat obiecti quidditatem et non existentiam illius: vt pꝫ: ergo vr impossibile ꝙ respectu ipsius existentie vt existentia possit esse notitia intuitiua ⁊ abstractiua.

Respōdet ad rōnes.

¶ Respondeo ad istas instantias. ad primam dico primo ꝙ illa propō phi potest primo sic exponi. idez manens idem ⁊ sub eadem dispositione tam respectu sui ꝙ̄ respectu passi natum est facere idem ⁊ sic ignis manens idez ⁊ semper eque dispositus ⁊ circa idem passum semper nat⁹ est ꝓducere similem vel eundem effectum: tamen variatus sm aliam ⁊ aliam dispositionem ⁊ circa aliud passum forte poterit aliud in spē ꝓducere. hoc saltem est verum de agente illimitato cuiusmodi est sol. Scdo pt exponi ꝙ propō est vera de agente ꝑ modum nature ⁊ limitato ad effectus eiusdem spēi: q: de illimitato non est verum: q: idē sol sub eadē rōne formali: pt ꝓducere plura spē distincta. Tertio pt exponi ꝙ idem manens idem nō solum sub eisdem dispositionibus ⁊ circa idem passum: sed manēs etiam idem sub eadem actione non pt facere nisi idē nūero: q: eadē ꝓductione in creaturis ꝑcise idem nūero ꝓducitur. est etiā hoc verum in diuis.

Idē manēs idē / sp natum est facere idē exponitur.

¶ Applicando ad ꝓpositum. Dico ꝙ hic variat ⁊ agens ⁊ ratio agendi. nam in cognitione intuitiua agēs est obiectum i se pñs ⁊ existens ⁊ rō agendi est quiditas actualis obiecti vt dixi supra. Sed in cognitiōe abstractia est spēs itelligibilis vt tenet ipse doc. ⁊ rō agendi est entitas q̄ditatiua ipsius spēi: licet ergo respectu eiusdem obiecti q̄ditatiue accepti secundum entitatem q̄ditatiuam etiā actualem sit cognitio intuitiua ⁊ abstractia non tamē vtraꝙ ab eodem cātur. ¶ Ad secundum. Dico pmo ꝙ eiusdez obiecti ad eandē potētiā ꝯparati nō pñt eē plures notitie intuitiue spē distincte nec plures abstractie spē distincte sed non est iconueniens respectu eiusdez ponere plures specie distinctas quarum vna sit intuitiua ⁊ alia abstractiua. Dico secundo ꝙ eiusdē obiecti eodem modo dispositi ⁊ eodez mō se habentis nō possunt eē plures spē distincte. Sed respectu notitie intuitiue obiectum ē in se pñs in sua actuali existentia: ⁊ vt sic non pt esse nisi notitia intuitiua. Sed respectu notitie abstractiue: non est in se presens sed in alio repñtatiuo ⁊ vt sic non pōt haberi nisi notitia abstractiua. Dico etiam tertio ꝙ phs loquitur de obiectis causatiuis actuū: q: actus debent distingui per obiecta eo ꝙ accipiunt entitatem ⁊ per consequens vnitatem ab illis: vt patet a doct. in primo. d.3.q.7. vbi probat obiectū habere actiuitatem respectu cognitionis: quia cognitio: vt inquit ibi specificatur ab obiecto. in proposito dico ꝙ vbi est idem obiectū forma

Aduerte respōsionē.

le causatiuum notitie sui q non potest causare notitias specie distinctas loquendo de notitijs eiusdem obiecti (qd dico propter obiecta in eo virtualiter contenta: quia quot obiecta specie distincta virtualiter continentur tot notitias specie distinctas potest causare: vt exposui in primo di.1.q.2.) Sed in proposito respectu notitie intuitiue obiectu motiuu est ipsa res in se actu exns z in se presens. Sed respectu notitie abstractiue est species intelligibilis immediatu motiuu licet partiale ¶ Ad tertium. Dico breuiter q ille notitie distincte specie non est inconueniens q distinguantur specie licet existentia no sit proprie species sicut etiam eiusdez obiecti necessario sunt distincti actus specie .s. actus intuitiuus z abstractiuus: qa tales notitie a quocunqz causentur non sunt nate causari nisi vt specie distincte. ¶ Ad quartu patet responsio: quia hic ponitur aliud z aliud causatiuum siue motiuum z propositio doc. intelligitur de eodem causatiuo circa idem passum magis z min' approximatu. Et sic concedo q idem obiectu in se presens in sua actuali existentia quanto magis approximatur potentie in ratione obiecti intelligibilis tanto notitia intuitiua erit intensior. Et sic debet intelligi propositio doc. ¶ Ad quintum. Dico q si accipiatur scientia proprie dicta que causatur per discursum syllogisticu illa proprie est in cognitione abstractiua cu sit de vniuersalibus. Si vero accipiatur scietia prout est certa z infallibilis notitia z euidens de obiecto necessario cocedo q eiusde coclusionis potest esse notitia intuitiua z abstractiua cum dicatur q est incoueniens esse plures scientias specie distinctas respectu eiusdem conclusionis. Dico q erit inconueniens de pluribus scietijs abstractiuis specie distinctis vel de pluribus intuitiuis specie distinctis. ¶ Ad sextum. Dico q intuitiua paternitatis haberet vnitatem specificam a fundamento z termino continentibus ipsam virtualiter sicut z entitatem vt exposui in primo. di.3.q.2. z hoc sufficit phs eni loquitur de obiectis motiuis: vt dixi supra. ¶ Ad septimu. Dico q non simul stant notitia intuitiua z abstractiua eiusdem obiecti: quia quando obiectu est in se presens tunc agit ad sui notitiam intuitiuam inquantum pot: z tunc impedit specie intelligibile agere respectu notitie abstractiue eiusde obiecti. Dico secundo q forte no est impossibile q idem simul cognoscatur intuitiue z abstractiue z q sm vnam cognoscatur perfecte z sm aliam imperfecte esset bene inconueniens q ipsum simul cognosceret abstractiue distincte et confuse. sed de hoc alias erit sermo prolixior. ¶ Ad octauu Dico q causatur a specie intelligibili. Cu infert q tuc ipsa cotineret virtualiter obiectu. Dico vt dixi in scdo dist.3.q.9. vide ibi singularia dubia. ¶ Ad nonu. Dico q proprie no supplet vice obiecti: qa sequeret q obiectu in se posset hmoi notitia causare vt exposui in prolo.q.3. vide ibi. Et si aliquo modo licet improprie supplicat vice obiecti supplet absolute quia illa specie pot causare notitia obiecti siue existentis siue no existens. ¶ Ad vltimu. Dico primo q pot causari species intelligibilis existetie ab aliquo continente virtualiter ipsam existentiam: z tuc no sequitur q habeat propria formalitate. Dico secundo q illa notitia pot causari a specie intelligibili ipsi' rei continetis suo mo virtualiter ppria existetia

Scia multipliciter.

Sequitur in litera. Ibi de prima relatione .s. mensurabilis

Nota de relatione mensure et mensurabil

loquitur Ari.5.me. q illa proprie pertinet ad tertiu modu relatiuoru. Et quia hec litera vsqz ibi. secundus actus cognoscendi est satis difficilis: ideo primo declaro ipsam p conclusiones. secundo exponam eaz de verbo ad verbu

Expo val de notada circa textu

Prima co clusio.

¶ Sit ergo prima coclusio q aliquid mensurari est intellectu de eius quatitate determinata p aliud certificari z ptz per exemplum. sit quantitas aliqua que ignoretur quantuz sit longa tunc poterit intellectus certificari per aliam quatitate prius sibi notam: puta per quantitatem cubitalem: z tunc per replicatione quantitatis cubitalis sibi note tandez poterit certificari quatitas prius ignota vel etia si aliqua quatitas sit sibi nota per illam notaz superponedo ignote ignota poterit cognosci. Hoc idem dico de mensurabili sm perfectionem: puta si ignoratur perfectio asini per aliqua perfectionem sibi notam poterit perfectio asini cognosci: puta si cognoscatur q homo in genere aialiu sit perfectissimu aial: tuc per ipsum hoiem notu poterit cognosci perfectio asini per appropinquitate ad perfectione hois.

Scda conclusio.

¶ Sequit secunda pclusio .s. mensurari importat respectu ad intellectum cui fit certitudo z ad mensura per quam fit certitudo. Exemplu mensuratur actu .a. per .b. ita q intellect' certificat de .a. p .b. tuc .a. vt actu fit notu itellectui p .b. habet respectu ad ipsum intellectu z ad ipm .b. sic intelligendo q intellect' prius cognoscit .a. mensurabile z .b. qd ponit mensura, sed, a, est sibi ignotum puta quo ad eius pfectionem z tunc comparando .a. ad .b. per b prius cognitum certificat de ipso .a. prius cognito: vt ergo intellectus certificat de .a. ipm .a. dz tuc actu mensurari qn intellectus actu de ipso certificatur z sic .a. vt actu mensurat: dicit relationem ad itellectum cui fit certitudo z est relatio certificati ad illud cui fit certitudo. Dicit et relationem ad .b. p qd certificatur z est relatio certificati ad .b. certificatiuo.

Tertia coclusio.

¶ Tertia pclusio: prima relatio .s. mensurati ad intellectum siue certificati de eius quantitate ad intellectum cui fit certitudo est relatio ronis saltem no est realis sicut nec relatio scibilis ad sciam: et patet qr relatio certificati ad id cui fit certitudo fundatur immediate super esse cognitum ipsius certificati siue sup .a. vt prius cognitu modo relatio realis semp est iter extrema realia et oritur ex natura extremorum: sed non sic est i pposito. Secunda relatio que est mensurati ad mensuram est relatio cati non in esse sed i cognosci ad cam in cognosci. Exemplum asinus in re non catur ab hoie et tn quantitas virtualis asini quo ad eius certitudinem dependet a quantitate virtuali hois ita q intellectus certificat de quatitate asini p aliam quatitatem prius cognitam virtualem .s. p quantitatem hois prius sibi notam. quantitas ergo asini quo ad mensurari siue quo ad certificari apud intellectum dependet a quatitate virtuali hois non in esse absolute sed i certificari z sic qa quatitas virtualis hois non absoluto mensurat quantitatem asini sed vt prius nota .i. q talis quatitas vt absolute sumpta no certificat intellectum de quantitate asini sed certificat vt cognita p pns mensurari siue certificari apud itellectum aliquem p aliud est ipm dependere in cognosci siue in certificari ab illo alio vt a ca in cognosci. Hoc idem pz de scia. scibili. no. n. intellectus actu certificatur de quatitate virtuali notitie nisi p obiectum: cuius est talis notitia: ita q notitia illa dr actu mensurari ab obiecto z certificari apud intellectum qn intellectus prius cognoscit p actum reflexuz illam notitia z comparat eam ad obiectu prius cognitum qd ponit mensura eius: z tunc talis notitia actu mensurat qn actu intellectus certificat de eius quantitate virtuali z obiectum actu mensurat notitia qn vt cognitum certificat intellectum de quantitate notitie. Dicit ergo notitia vt actu mensurat relatione ronis ad intellectu cui fit actualis certitudo z dicit relationem ronis ad obiectum p quanto actu mensurat siue p illud apud itellectum certificat.

Mensurari apd itellectu aliquem p alio qd.

Quarta coclusio.

¶ Quarta pclusio sequens est ista. Et h est relatio realis quatu est ex pte dependentie cati ad cam q dependentia est rone extremorum non tn p actuz intellectus coparantis h ad illd: tamen qr ista habitudo dependentie no qdem ipsius cognitionis q bene est realis sed dependentie obiecti vt cogniti ad obiectu vt p qd cognoscit est iter extrema no vt habentia esse reale: sed tn vt habentia ee cognitu ideo ista habitudo non est simplr realis: nec tamen est ita pure relatio ronis sicut illa que est vniuersalis ad singulare vel illa que est contradictorij ad contradictorium: vult dicere doct. in ista lra primo q relatio notitie vt cate ad obiectum cans ipsam absolute est relatio vere realis: qr e iter extrema realia z realiter distincta. comparando ergo absolute notitiam ad obiectum vt per ipsum catam est relatio vere realis comparando etiam ipam vt mensurabile ad obiectum est etia realis: qr est perfectio vere participata a perfectione obiecti z vere imitatur perfectionem obiecti ex parte tamen obiecto vt est ca effectiua ipsius dicit relationem realem vt cantis ad notitiam vt catam z sic iter illa est relatio realis mutua vt vero obiectum comparatur notitie vt quantitas virtualis participata a tali notitia quam ipa notitia nata est imitari vt imperfectum perfectum tunc tn est parte notitie relatio realis ad obiectum econtra non est relatio realis. Secudo dicit q habitudo obiecti vt cogniti puta notitie vt cognite ad obiectum .s. vt per qd cognoscit siue vt per qd certificatur quatitas notitie est iter extrema no habetia ee reale sed tn vt habentia ee cognitum. ptz: qr notitia vt certificatur apud intellectu de eius quantitate dependet simplr in cognosci ab ipo obiecto cognito: qr vt sic certificat intellectum de quantitate notitie. Seqtur z ideo ista habitudo .s. mensurati ad mensura non est simplr realis habitudo .s. certificari ad illud p qd fit certitudo: nec tame est ita ronis sicut e illa q est vlis ad singulare: qr prima est tn habitudo obiecti cogniti ad obiectum cognituz. Secunda vero est secunda intentio q vel est precise comparatio vnius cogniti ad aliud cognitum vel aliqd derelictuz ex tali comparatione vt alias exposui. Nec silr est ita rationis sicut est illa q e contradictorij ad contradictorium: quia prima semper inter extrema positiua: quia inter rem mensurabilem z ipsam

Lectoij sistegradu

mensuram vt cognitam tm̄.hec vero habet vnum extremum purum nihil. (Quinta ɔclusio.) ¶ Sequitur quinta ɔclusio in qua doc.ostēdit q̄ relatio que pertinet ad tertium modum relatiuorum de qua intendit Ari.5.met.non est mensurati ad mensurā q3 relatio mensurati actu ad mensuram actu est tm̄ relatio rōnis cum sit inter extrema vt cognita. ₇ vltra est relatio mutua:q3 mensuratum refertur ad mensuram:sed illa que est tertij modi ₇ est realis in altero extremorum ₇ non est mutua:q3 nō realis in vtroq3 extremo sed in altero tm̄. Est ergo relatio mensurabilis hoc est apti nati mensurari ad mēsuram hoc est aptam natam mensurare .quod sic p̄t intelligi ex dictis:quia sicut mēsurari actualiter est actualiter dependere in cognosci.ita mensurabile dicit aptitudinem vel potentialē dependentiam in cognosci vel dicit dependentiam in cognoscibilitate. vnūquodq3 autē se habet ad cognoscibilitatē sicut ad entitatem. vult dicere q̄ ex quo actu mēsurari puta.a.s.notitia per.b.s.p obiectu3 est actu certificari apud intellectum per.b.ita q̄.a.₇.b.habent esse cognitū et dependent in cognosci:quia.a.non mēsurat actu siue nō certificat actu intellectum de quantitate.a.nisi vt cognitū ab intellectu nec similiter.a.actu certificatur de sua quantitate apud intellectum nisi vt actu cognitum.a.ergo vt actu mensuratum habet esse cognitum.a.vero vt precise mēsurabile per.b.est aptu3 natum mensurari seu certificari apō intellectum per ipsum.b.₇ similiter.b.dicitur mensura aptitudinaliter:quia est aptum natum certificare intellectu3 de quantitate.a.a.ergo vt mensurabile fundat relatione3 realem ad.b.₇ non econtra.non enim.b.esset aptum mensurare.a.nisi a.realiter dependeret a. b siue nisi realiter dependeret a b.in participando ipsum.b.siue imitando perfectionem.b. Sicut ergo.a.realiter dependet s̄m entitatem a.b. saltem dependentia imitationis siue dependentia participationis ab ipso.b.ita dependet s̄m cognoscibilitate3 ab ipso.b.₇ per consequens.a.est aptu3 natum mensurari ab ipso.b.hoc est aptum natum certificari apud intellectū de eius quantitate per ipsu3.b. vt supra exposui. Sequitur in littera igitur per mensurabile intelligitur illud substratum ratione cuius hoc est mensurabile et illud est entitas cāta vel participata vt sic in tertio modo relatiuorum.per hoc q̄ est aliquid dici vt mensurabile ad mensuram intelligit̄ dici tanq̄ dependens in entitate ad illud a quo participat entitatem vt sic sit simpliciter relatio realis ex parte mensurabilis in hoc tertio modo:q3 illud intelligitur ens per participationem vel imitationem respectu alterius. Hic tamē aduerte (Ens ptici patū p̄t cōparari multipliciter.) q̄ ens participatum siue per participationem dependens ab alio p̄t comparari ad illud vt cātum ad cām loquēdo de cā creata vel vt simpliciter vt participatu3 ad illud a quo participat primo modo est relatio realis mutua. Secūdo mō est tm̄ relatio realis in substantia vnius extremi.s.in ente sic dependente p̄ participationem. Exemplū in genere aīalium pono q̄ homo causet aliquod aīal preter hoīem tunc animal cātum dependet ab hoīe dupliciter : primo est dependentia cāti ad cām effectiuam: secundo est dependētia in participando perfectionem hoīs.primo modo est relatio realis mutua. Secundo mō est relatio tm̄ in vno extremo.s.mensurabilis ad mensuram ₇ aliqñ iste dependētie separantur.aliqñ enim est dependētia causati ad cām sine dependentia mensurabilis ad mensurā:vt p3 in cātis vniuoce.hō.n.genitus ab hoīe dependet dependētia cāti mō aūt dependentia mensurabilis:q3 non est natus mensurari ab alio hoīe cum sit eque perfectus:₇ hoc loquendo de mensura rei:q3 vnus ex natura rei non est mensura perfectiōalis alterius:posset tm̄ esse mensura non ex natura rei:sed quasi per accidens : puta si quantitas virtualis fortis esset mihi ignota:₇ quantitas platonis nota tunc per quantitatē platonis notam posset certificari de quantitate fortis ignota: sed h̄ non esset mensura ex natura rei:q3 mensura ex natura rei est nō ꝯ mensurato ex natura rei.de hoc vide doc.in secundo.di.2.q.3 ₇.4. Aliqñ etia3 est precise dependentia mensurabilis ad mensurā ex natura rei sine depēdentia cāti ad causam:patet:q3 multa animalia realiter sunt mensurabilia ₇ dependentia vt mensurabilis ab homīe qui ponitur pfectissimum animaliu3 ₇ tm̄ non sunt cāta ab ipso hoīe: patet etiam:q3 multa inferiora s̄m perfectionem sunt mensurabilia a superioribus que tamen nullo modo cāntur ab illis:vt oīa inferiora comparata angelis sic q̄ angel⁹ est mēsura ex natura rei respectu oīm gn̄abilium ₇ corruptibiliu3 ex omnia hm̄ōi generabilia ₇ corruptibilia vere dependēt vel dependentia imitationis vel participationis.₇ tm̄ nullo mō dependent dependentia cāti cum non causentur ab angelo. Aliqñ est vtraq3 dependentia.s.mēsurabilis ad mensurā ₇ causati ad causa3:vt patet de notitia ī nobis que dependet ab obiecto vt cātum a cā saltem partialiter ₇ vt mēsurabile ad mensurā. Et etiam omnia creata dependēt a deo vt cāta ad cām ₇ vt mensurabilia ad mensurā tm̄ ex p̄te dei nulla est relatio realis ad creaturam:vt patet in primo di.30.immo oēs relationes creature ad deu3 sunt tertij modi cum nō sint mutue:vt patet a doc.in primo.di.3.q.5.contra Hen.vide ibi. ¶ Sequitur in litera ibi vlterius ad propositum. Hic specialiter intendit declarare quomodo notitia sit mensurabilis ab obiecto ₇ quomodo includit relationem realem ad illud. Dicit ergo vlterius ad propositum cū aliquid possit multipliciter participare perfectione3 ab alio actus cognoscendi sic participatiue se habet respectu obiecti sicut similitudo respectu cuius est non dico similitudo p̄ communicationem eiusdem forme sicut est albi ad albū sed similitudo per imitationē sicut est ideati ad ideam. Nota in ista litera aliqua:primo q̄ non quelibet participatio perfectionis ab alio dicit dependentiam mensurabilis ad mensuram (Nō q̄libet p̄ticipatio p̄fectionis dicit depēdētiā mēsurabilis ad mensuram) :quia causatum vniuoce participat effectiue perfectionem cause vniuoce:₇ tamen non est mensurabile ex natura rei ab illa. ¶ Nec similiter participatio perfectiōis ab alio equiuoce dicit dependentiam precise mensurabilis que ponitur relatio tertij modi:sed vltra dicit etiam dependentiā causati ₇ hec est relatio secūdi modi loquēdo de causa creata.bene tamen est verum q̄ vltra illam est etiam dependētia mensurabilis ad mensuram ex natura rei.quia causa equiuoca est superior secūdū entitatem effectu suo: ₇ sic ex natura rei nata est etiam ipsum mensurare.pōt em̄ vt cognita certificare intellectū de quantitate virtuali sui effectus equiuoce producti. Secūdo nota q̄ actus cognoscendi potest p̄ticipare perfectionem obiecti multipliciter (act⁹ cognoscēdi pōt p̄ticipare p̄fectionem obiecti multipliciter.). aliquando enim obiectum est perfectius actu cognoscēdi:vt patet de substātia: ₇ vt sic potest esse anime intellectualis ₇ hoc modo dependere ₇ per substantiam certificari de sua quantitate virtuali ₇ vt sic includit relationem realem ad ipsum obiectu3 que precise est tertij modi. Aliquando etiam participat pfectionem obiecti equiuoce tamen partialiter:quia non ponit̄ obiectū causa totalis actus cognoscendi:vt patet a doc. in primo:di.3.q.7.₇ infra.q.15.₇ vt dicit dependentiam causati ad causa3 est relatio secundi modi:quia etiā obiectū refertur realiter ad actū:vt cā ad effectum:sed de talibus participationibus non loquitur hic doc.quia nō sunt cōes omni actui intelligēdi.non enim omne obiectum est causatiuū sui actus vt patuit in primo.di.3.q.3.nec similiter oē obiectū est essentialiter perfectius suo actu intelligendi immo multotiens actus est perfectior.patet de albedinis intellectione que est essentialiter perfectior albedine cum sit qualitas spiritualis. Tertio dicit doc.q̄ actus intelligendi proprie dicitur mensurabilis ab obiecto pro quanto ipsum imitatur sicut ideatum imitatur ideam:est enim cognitio similitudo obiecti ₇ magis q̄ species intelligibilis: vt patet a doct.in primo.di.3.q.6. Sicut enim perfectio ideati cognoscitur p̄ ideam : ita perfectio actus intelligendi per obiectum. pro quanto ergo omnis actus intelligendi est imago seu similitudo sui obiecti ₇ hoc per imitationē sicut posterius imitat̄ suum prius pro tanto dicitur mensurabilis ab obiecto ₇ includere relationem realem ad ipsum ₇ non econtra. Si volumus etiam dicere q̄ actus intelligendi est mēsurabilis ab obiecto pro quanto est simile similitudine imitatiōis (Uide singularem passum.) quod sufficit q̄ imitetur vel obiectum ad qd̄ immediate terminatur talis actus vel q̄ imitetur aliud obiectum quod virtualiter continet obiectum proprium.₇ hoc dico: quia talis imitatio includit imperfectionem in isto actu et perfectionem in obiecto quod est imitabile ₇ nulla obiecta sunt realiter imperfectiora suis actibus intelligēdi vt dixi supra ideo nō videtur forte q̄ illi actus sic dependeant:₇ ideo sufficit q̄ saltē depēdeāt ab alio v̄tualiter ɔtinēte ₇ tale cōmuniter ponit̄ pfectius.pōt tm̄ dici q̄ ₇ si act⁹ ex natura rei sit aliqñ pfectior obiecto ɔprio:₇ amē vt est similitudo obiecti secūdū imitationē erit imp̄fectior ₇ vt sic erit mensurabilis.sicut etiam ideatū realiter licet sit pfectius idea etiā denolatiōe intrinseca:quia idea hominis ponitur precise eē cognitū hominis ab eterno:vt patet a doc.in primo.di.35.tamē homo vt imitatur ipsam ideam erit imperfectior ₇ sic mensurabilis ab idea suo tamen modo.sic in proposito.

De scdo actu cognoscēdi.s.abstractiuo. dicit do. q̄ scdo act⁹ cognoscēdi q.s.nō ē necessario existis vt existis (Expō lre.) nec necessario habet relationē realē actualē ad obiectū:q3 relatio realis actualis reqrit per se terminū realē actuale3 tamen iste secundus actus p̄t poni habere ad obiectum rea

lationem realem potentialem ⁊ hoc primam de qua in pre
cedenti membro dictum est.s. mensurabilis vel dependētie.
non autem secundam.s. vnionis vel attingentie. pōt ēt ista
cognitio habere ad obiectum relationem rōnis actualem.
sed illā non necessario requirit ad hoc q̄ sit ipsius obiecti.

Quō notitia abstractiua hʒ relationē realem potentialē ⁊ aptitudinalem ostenditur a doc.

Tota hec littera declaratur a Docto per quattuor. primo
ostendit qualiter cognitio abstractiua habet relationē realem
potentialem ⁊ aptitudinalem.s. mensurabilis ad obie-
ctum etiam non existens: hoc probatur: quia illud qđ habʒ
relationem actualem ad terminum existentem ⁊ quantum
est ex parte sua vniformiter se habet ad illum ⁊ habet rea-
lem aptitudinalem ad illum terminum quādo nō est exñs
patet de causa ⁊ effectu. quādo enim causa est ⁊ effectus si-
militer est: tunc causa habet relationem realem actualem
ad effectum ⁊ econtra: q2 causa nata est sic semꝑ referri ad
effectum qñ effectus est. sed quando effectus non est: tunc
est apta nata referri realiter ad illđ: et sic dicit relationem
realem aptitudinalem. dicitur relatio realis aptitudinalis:
quasi si sit in actu erit realis actualis. Sed notitia est huiꝰ-
modi loquendo de abstractiua q2 ipsa est aliquid mensura-
bile per obiectum hoc est aptum natum in entitate sua de-
pendere ad obiectum ⁊ hoc in speciali tali dependētia q̄lis
est eius qđ est silitudo ꝑ imitationē vel ꝑticipationē ad illđ
cuius est similitudo. hec oīa quantū est ex parte fundamen
ti essent in actu si terminus esset in actu. Aduerte tñ q̄ quā-
do Doct. dixit supra de prima relatione.s. mensurabilis ad
mensuram que est notitie intuitiue que necessario requirit
existentiam obiecti illa est realis actualis: quia actualis de-
pendentia sm̄ similitudinem imitationis. hec autem non
est realis actualis necessario: quia non est necesse obiectuʒ
actu existere cum notitia abstractiua possit esse tam existen
tis q̄ȝ non existentis. ⁊ si obiectum actu existeret tunc ad
illud esset relatio realis actualis mensurabilis.s. notitie ad
mensuram.s. ad obiectum actu existens et sicut prima.s. in-
tuitiue est relatio notitie intuitiue mensurabilis: id est. apte
nate mensurari scilicet talis notitia siue apte nate certifica
ri apud intellectum per obiectum actu existens tanq̄ȝ per
mensuram vt aptum natum mensurare seu certificare intel-
lectum de notitia modo preexposito. sic similiter respectu
notitie abstractiue qñ obiectum est actu existens. tūc est re
latio realis actualis ipsius notitie vt mensurabilis. i. apte
nate certificari apud intellectum ꝑ obiectuʒ actu exñs mō
ꝑexposito: ⁊ drña est inter intuitiuam ⁊ abstractiuam: q2
intuitiua actu non p̄t esse qui includat necessario relationē
realem actualem vt mensurabilis ad obiectum actu exñs
vt ad mensuram. abstractiua vero non necessario includit
relationem realem actualem vt mensurabilis ad obiectum
vt mensuraȝ: q2 nec necessario requirit existẽtiam actualē ob
iecti: vt supra patuit. includit tñ necessario relationem rea
lem aptitudinalem ad obiectum actu non exñs q2 si actu ex
isteret necessario includeret relationē realem actualem.s.
mensurabilis ad obiectum vt mensuram. ¶ Scdm̄ decla-
randum est de relatione attingentie ad terminū qui attin-
gitur: ⁊ dicit q̄ cognitione abstractiue non ꝯuenit talis re-
latio realis aptitudinalis: q2 non ꝯuenit fundamento q̄ȝtū
est ex ꝑte eiꝰ nec sibi cōpeteret in actu si terminus poneref
in actu: q2 terminus non est natus ꝑ illum actuȝ attingi vt
actu exñs. doc. hic vult q̄ notitia abstractiua non includat
relationem vnionis siue attingentie ad obiectū vt actu ex-
istens: q2 abstractiua notitia vt hmōi non terminaf ad ob-
iectum vt actu exñs: nec attingit ip̄m vt actu exñs: q2 tunc
nō esset abstractiua. si ergo relatio actualis vnionis ad ob
iectū terminata siue relatio attingētie nō est nec p̄t eē rea-
lis. sequif q̄ relatio aptitudinalis vnionis siue attigētie nō
erit relatio realis aptitudinalis vt supra expositu. Cōcedit
tñ doc. q̄ notitia abstractiua includit realē aptitudinalē. s.
mensurabilis: q2 si obiectū eēt actu exñs. tunc esset ad illđ
relatio realis actualis.s. mensurabilis ad mensurā: vt su-
pra patuit. ¶ Tertium declarandum qđ diuiditur in duo
est de relatione rationis in cognitione abstractiua. Et di-
cit sic doc. q̄ relatio rationis p̄t dupliciter intelligi in cogni-
tione abstractiua: ꝑmo q̄ terminus siue obiectū nō habeat
esse reale: sed tm̄ esse ī intellectu.s. vel sicut cognitū in cogno
scente vel sicut repñtatum in suo repñsentatiuo. vt qñ p̄ase
hʒ esse in sp̄ē intelligibili ip̄m repñsentante. tunc ad ip̄m nō
p̄t esse nisi relatio rōnis q2 relatio non p̄t habere verius eē
q̄ȝ terminus ad quem est. tunc aūt obiectum qđ terminat
cognitionē abstractiuam non opȝ hr̄e esse nisi in intellectu
aliquo predictoꝝ modoꝝ.s. vel sicut cognitū in cognoscēte
vel sicut representatum in representatiuo. Secundo p̄t in-
telligi sic.s. q̄ actus intelligendi abstractiue obiectum pōt

Pondera locū ꝑ instantias ⁊c.

intelligi actu reflexo: quia intellectus pōt reflecti sup illum
actū cognoscendo illū. vt pȝ: cū eñ ista intellectio abstra-
ctiua sit similitudo obiecti vt supra patuit ꝑ obiectū cognitū
pōt cognosci reflectendo. ⁊ intellectus cognoscēs sic istā co-
gnitionē pōt ipsum comparare ad obiectū.s. prius cognitū
ipsa aūt notitia abstractiua sic ꝑ intellectum comparata re
fertur relatione rōnis a obiectū cognitū. ¶ Deinde dicit q̄
inter istas duas relationes rōnis est vna differētia nā secū
da sicut pōt esse obiecti nō exñs ita pōt esse cognitiōis nō
existētis: si tamē illa cognitio sit intellecta ⁊ cōparata per in
tellectū. hoc patet: quia transeūte notitia abstractiua obie
cti adhuc ipsa nō exñte pōt abstractiue cognosci sicut etiam
obiecto nō exñte pōt absolute cognosci ⁊ tunc ipsa nō exñte
⁊ tñ cognita pōt cōparare ad obiectū cuius erat ⁊ vt sic cō-
parata includit relationē rationis ad ipsum obiectū termi-
natā. Sed prima relatio rōnis nō pōt esse nisi actus existē-
tis nō vt obiecti cogniti per aliquem actum reflexum nec ꝑ
intellectum cōparātē. patet quia intellectꝰ per illā notitiaȝ
abstra. actu intelligit ⁊ attingit obiectum ⁊ sic illa relatio
vnionis siue attingentie erit necessario in actu abstractiuo
actu existēte. ⁊ hoc est qđ dicit. ¶ Ex hac differentia sequif
alia.s. q̄ secunda relatio est rationis quātū est ex ꝑte vtriusq̄ȝ
extremi. patet quia ipsa fundaf in actu abstractiuo vt co
gnito siue existat siue non: ⁊ terminatur ad obiectū: vt cogni
tū siue sit existens siue non vt supra patet. Sed prima quā
tum est ex parte obiecti est rationis: quia vt supra patuit nō
terminatur ad illud vt existens sed vt representatū in spe-
cie intelligibili vel vt habēs eē cognitū ⁊ quantū est ex par
te actus esset realis. quia videtur sequi naturaȝ actus ⁊ nō
tm̄ competere illi actui vt obiecto intellecto vel comparato.
Aduerte tamen q̄ multiplex apud doc. est relatio rationis

Relatiōis rōnis apđ scotū multiplex acceptio.

vt relatio rōnis distinguitur contra relationē realeȝ. est eñ
relatio rationis que mere causatur per actum collatiuū in-
tellectꝰ: vt omnis secunda intētio. Est etiā relatio rationis
omnis comparatio relicta in obiecto cōparato a quacunq̄ȝ
fiat talis comparatio siue ab intellectu siue a volūtate siue
ab imaginatiua siue a quacūq̄ȝ alia potentia collatiua. de-
quibꝰ vide doc in primo. di. 45. ⁊ omnis talis comparatio
semꝑ est inter extrema prius cognita. nō eñ intellectus cō-
parat aliqua duo adinuicem nisi precognoscat illa. Adhuc
omne esse cognitum vt cognitum ⁊ omne volitum vt volitū
⁊ omne sensatum vt sensatum potest dici relatio siue ens ra
tionis: vt patet a doct. in primo. omnis etiam relatio que i-
mediate fundatur in ente rationis est rationis licet termi-
netur ad ens reale. Et etiam omnis relatio que immediate
nullo intellectu considerāte fundatur in ente reali ⁊ termi-
natur ad ens non habens esse reale actuale potest dici rela
tio rationis: ⁊ hoc loquendo de relatione actuali sicut est in
proposito. Et etiam omnis relatio que ex natura rei funda-
tur in ente reali ⁊ terminatur ad nihil est rationis: vt supra
patuit: potest tamen dici realis ratione fundamenti realis
ad qđ ex natura rei concomitatur: quia tamē non terminaf
ad ens reale actuale dicitur relatio rationis: vt precise disti
guitur contra relationē realem que est inter extrema realia
¶ Ibi. Contra hoc. Doc. hic intēdit ꝓbare q̄ relatio rōnis
nō cōcomitetur actum realem cognoscendi: quia ens reale
non requirit tanq̄ȝ ad naturam eius consequens vel cōco-
mitans aliquod non reale igitur actus cognoscendi realis
non habet relationem rationis consequentem ipsum ex na-
tura sui. ¶ Respondet q̄ per actum cognitionis obiectum
habet esse cognitum ⁊ ideo potest naturam actus sequi ali
qua habitudo que sit ad obiectum vt habens tale esse.s. co-
gnitum. Ex hoc patet quartū quōmodo.s. relatio rationis
necessario concomitatur: quia hoc verum est de prima rela
tione rationis. nam sine secunda posset cognitio ipsa esse si-
cut actus rectus sine reflexo consequente. et multo magis
posset obiectum terminare actum illum absq̄ȝ hoc q̄ habe-
ret relationem rationis ad actum. secunda cōtingenter cau-
satur post actum intellectionis. recte igitur nōn sunt in obie-
cto necessaria ratio terminandi actum. Et vult dicere bre-
uiter q̄ actus rectus cognoscendi abstractiue necessario in
cludit relationem rationis que terminatur ad obiectum co-
gnitum per illum actum cognoscendi. ita q̄ obiectum cogni
tum est precisa ratio terminandi talem relationem. Et re-
latio rationis que fundatur in actu recto cognoscēdi abstra
ctiue que causatur per actum collatiuum intellectus com-
parantis actum cognitum ad obiectum cognitum: ⁊ termi-
natur ad obiectum cognitum non oritur necessario nec ne-
cessario concomitatur ad talem actum: patet quia talis re-
latio fundatur in actu vt cognito actu reflexo. modo potest
esse talis actus absolute absq̄ȝ hoc q̄ cognoscatur actu re-

flexo : et posito etiam q cognoscatur actu reflexo : adhuc talis relatio non necessario concomitatur illum actum cognitũ. patz:qz illa causaẽ per actum collatiuum intellectus cõparantis ipsum actum cognitũ ad obiectum cognitum. Si igr non necessario concomitaẽ:sequiẽ q nec obiectum cognitum necessario includet relationẽ rõnis ad actum cognitum:qz talis relatio in obiecto cognito causaẽ p actum collatiuum intellectus cõparantis obiectũ cognitum ad actum cognitum. ꝛ sic tandem pz quomodo obiectũ cognitum non terminat primam relationem rõnis sub rõne talis comparationis ad actum cognitũ cum illa non sit necessario in tali obiecto vt terminatiuo relationis actus cognoscendi abstractiue.

Tertio principaliter in isto articulo respõdendũ est ad argumenta facta in prima p. huius arti. Ad primũ cõcedit q operatio q̃ est vltima pfectio nature operantis necessario hz annexam relationem:puta si loquamur de operatione btifica hoïs vel angeli:ista est necessario cũ rõnis vt existentis:qz si sit cognitio est intuitiua:si sit volitio necessario est concomitans intuitionem. Sed cum dr q ipsa est vltia perfectio precise inquantũ connectit cum obiecto. Dicit q vltima perfectio pt intelligi vel aliqua summa perfectio p se vna. vel perfectio integrata ex illa ꝛ oĩbus necessario cõcomitantibus. primo modo operatio est vltima perfectio ꝛ est simpliciter perfectior quocunq concomitante ipsam. Et illa relatione quam formaliter importat connexio:qz si possem habere operationem bti sine illa relatione essem btũs. non aũt essem beatus si haberem relationem sine opatiõe. istud patet de beatitudine dei qui formaliter cõsistit in operatione secundum illud phi. 12. me. vbi de deo loquens ait. Si non intelligat quid est insigne ꝛ venerabile:sed se habet quemadmodum sicut dormiens. ꝛ si intelligit ꝛ non est qd sua intelligentia. s. sua actualis intellectio non est vtiq optima substantia. probat cõñaz. per intelligere. n. ei honorabile quod inest:ꝛ tñ beatitudo eius nõ requirit relationem rõnis inter opationem ꝛ obiectum : qz et si possit intellectus eius comparare actũ suum ad obiectum tñ ista comparatio siue relatio rõnis non includitur in ipsa operatione. q̃ operatio fm se est beatifica. non. n. videtur rõnale q magis deus sit beatus formaliter aliqua operatione includente relationem rõnis q̃z q beatitudo angeli includat aliquam talez relationem. tñ beatitudo creata includit relationem ad obiectum sed realem:ꝛ hoc qz non pt habere maiorem vnitatẽ cum obiecto q̃z vnitatem relationis:operatio aũt dei habz cum obiecto veram vnitatem ꝛ identitatẽ:ꝛ ideo ibi nulla requiritur relatio ad hoc vt ipsa sola ꝛ absoluta sit plene beatifica. In h pz excellentia btitudinis diuine sup creatã qz illa vt absoluta est plene vltimũ bonum eius. beatitudo creata non est vltimũ nisi cum relatione annexa. Quando igitur dr q est vltima perfectio inq̃ntum connectit cum obiecto. Reduplicatio ista pt intelligi fieri vel rõne relatiõis vel rõne fundamenti proximi. primo modo neganda est. qz ipsa formalis rõ relationis:non est sibi rõ essendi perfectionem vltimam. Secundo mõ cõcedendũ est q inquantũ connectit hoc est inq̃ztũ est fundamẽtũ pximũ cõnectẽs sic est pfectio vltima. ¶ Per idem pz ad illam confir. beatus est qui habet. Si. n. habere intelligatur importare relationem tunc vel est descriptio p illud qd concomitatur opationem btificam. vel hoc nomen btitudo non importat p̃cise absolutum sed cũ respectu ad obiectuz. Si aũt per hre intelligatur operatio qua hz obiectum. iuxta illud Au. 83. q. 35. hre deum nihil aliud est nisi nosse tunc hre btificum nõ importat p se relationẽ sed illa tantũmodo cõcomitatur. ¶ Contra h. hic instat pbando q opatio btifica non sit formaliter entitas absoluta qz tunc aliquis posset esse beatus ꝛ nõ formaliter connectus deo. ꝛ arguit sic. non est cõtradictio absolutũ separari a relatione sicut prius a posteriori ꝛ maxie qñ non est relatio dependentie essentialis. Igitur si opatio btifica sit absoluta posset p potentiã diuinã separari a relatione illa ꝛ tunc esset btũs ꝛ tñ non cõnectus deo. ¶ Preterea. posterius gñatione est pfectius fm phm. 9. me. sz relatio si est aliud ab operatione absoluta est posterior generatione igitur.

Doc. rñdz adar umẽta facta in prima parte h' articuli.

¶ Ad primum. Dico q subiectũ relationis q̃uis sit prius ipsa nõ pt separari stante termino sicut album nõ potest separari a silitudine stãte alio albo ꝛ sic stante siue existẽte obiecto btifico ꝛ actu intuitiuo illius obiecti nõ pt act' separari a tali relatiõe cõnectente. Et posito q possit separari cõcedo q tũc nõ esset beatus:qz beatus habet actum intuitiuũ quo attingit obiectũ btificum sed non posset tũc attigere.

¶ Ad secundum. Illa propo. phi debet intelligi procedendo in eodem ordine:quia si in alio ordine vel genere sit aliquid posterius generatione non oportet q sit perfecti': sic enim accidens esset perfectius forma substantiali'ꝛ tñ isto modo est relatio posterior absoluto non enim in eodẽ ordine aduenit tanq̃ proprium complementum absoluti sed absoluto in se habẽte propriam perfectionem completã ex illa perfectione consurgit relatiõ. de hac propositiõe vide do. in quarto. di. 12. ¶ Ibi. Ad secundum argumentum principale Doc. exponit illam propositionẽ phi acceptam ex. 7. physi. que talis est. neq in intellectiua parte aie est alteratio. sciens enĩ maxime ad aliquid dicitur. Et recitato illo litera doc. exponã eam vbi opus erit expositione. Dicit ergo primo q phs forte omnia illa dicit non fm opi. propriã:sed fm opinionem pla. vt patet per cõ. vbi in fine cõ. Ari. inquit intelligit in hoc loco non q hec sit opinio eius sed intendit declarare vim opi. hui'. hec ille. Sñtentia enĩ in se videtur illa quã imponit Aug. pla. in. 12. de ciui. dei. ꝛ phs p̃mo po. s. q addiscere nõ sit nisi reminisci. ait enĩ sic. acq̃rere cognitionẽ in principio nõ est generatio neq alteratio:homo enĩ fit sciens ꝛ intelligẽs qñ aia eius quiescit ꝛ firmatur quẽadmodũ quando surgit a somno. Et cõmen. exponit ꝛ in alia trãslatione apparet illa eadem sententia q nõ mutatur anima in prima acceptione scientie sicut nec mutatur quando post impedimentum somni vel ebrietatis potest vti scientia qua prius nõ potuit vti. Snia ergo platonis fm phm ꝛ eius cõmẽ: fuit q anima nihil addiscit de nouo sed q̃cquid scit prius sciuit:si ergo scientia nõ potest esse noua in homine sequitur q ad ipsam non possit esse generatio nec alteratio:quia omne acquisitum in aliquo per generationem vel alterationez est nouum in illo. cum tam generatio q̃ alteratio sit a priuatione ad habitum ꝛ priuatio semper est prior duratione habitu:ꝛ sic patet q̃lr fm opi. Pla. in nobis ad scientiam nõ fit nec generatio nec alteratio ꝛ quãdo homo actu scit:puta hominem esse risibilem non acquirit illaz de nouo:sed aliquando impeditur vt per somnum ꝛ ebrietatem vel per aliquid aliud ꝛ amoto impedimẽto statim reminiscitur: vt qñ anima firmatur ꝛ quiescit per qd intelligitur amotio omnis impedimenti. ¶ Secundo aliter Doc. exponit phm dicẽs. Tamẽ põt aliter dici q si Ari. ibi adixerit fm propriam opi. hoc fuit q motũ ꝛ mutationẽ non dixit per se esse ad aliquã formam nisi que potest propria acquisitione acquiri ꝛ ideo ad nullam formam dicit esse motum que tñ acquiritur alia acquisita sicut est de relatione. vnde vult ibi q in qualitatibus illis non est alteratio que fiunt cum quedam alterantur. hoc est cum alteratio fit in aliis. densata enĩ aut rarefacta ꝛc̃ vult dicere q illa qualitas que immediate sequiẽ ad aliud per alterationem acquisitum non acquiritur per alterationem. ꝛ ponit exemplum de sanitate que proprie nõ dicitur acquiri per alterationem:quia sanitas est commensuratio calidorum ꝛ frigidorum. ꝛ ideo sanitas non est proprie terminus alicuius alterationis:sed aliqua alia alteratio ad aliquem gradum calidi vel frigidi : ꝛ tunc ipsum calidum vel frigidum erit commensuratum aliis qualitatibus corporis:ꝛ sic est sanitas. alteratio ergo erit ad aliquã qualitatem ad quam immediate sequitur sanitas ꝛ sic sanitas non dicitur terminus proprius alterationis. Sequitur in litera. Si autem hoc esset manifestum scilicet q scientia vel actu considerare siue actualis consideratio esset sola relatio satis pateret q fm inten. Ari. ad illam non esset mutatio vel alteratio:ꝛ hoc patuit supra. q. 11. quia relatio propria non potest esse noua nisi propter nouitatem alicuius absoluti in altero extremorum. Sed probatum est in primo ar. q operatio nõ est relatio sola ꝛ pari ratione vel maiori:nec habitus scientie:qa habit' scientie ,ppriẽ poniẽ in p̃dicamẽto qualitatis. vnde videtur aliquid addendum. s. q Ari. nõ cõcessit alterationem esse ad aliquam qualitatem nisi que potest primo acquiri sic q ipsa non tñ consequatur per accidens ad formã inductam sicut relatio : sed nec ei' inductio necessario sequatur inductionẽ alicuius forme prioris:ꝛ tũc ista conclusio non est vera nisi de alteratione imediata primo alterãti in illo ordine:vult dicere breuiẽ q aliqua forma imediate cõcomitatur per accidens:quia. s. non acquiritur propria acq̃sitione sic q non esse eius imediate precedat esse illius:ꝛ sic relatio dicitur acquiri tñ per accidẽs:quia necessario sequitur ad fundamentum posito ꝛ termino:ita q licet producatur a fundamento posito termino nõ tamẽ de nouo quia priuatio ei' nullo modo precessit positis fundamẽto ꝛ termino:ꝛ ideo diciẽ acquiri p accidẽs:aliqua vero forma dicitur acquiri per se sed non proprie per alterationẽ vel gñationẽ:quia licet nõ esse eius immediate precedat esse : quia

Posteri' gnatiõe ẽ pfecti' verũ. põt interptari vt pz infra.

tamen nõ potest aliquo modo immediate acquiri nõ ali-
quo alio prius acquisito ideo non dicitur proprie termi-
nus alterationis: sed illud prius acquisitum per altera-
tionem ponit terminus alterationis. Et hoc modo ad
scientiam. s. habitualem vel consideratione. s. actualem
non est aliqua alteratio imediata primo alteranti in illo
ordine: quia primũ tale. s. alterãs est obiectũ extra: puta
color. cognitio aũt in itellectu nõ imediate causatur ab
obiecto extra vt extra: sed ab aliquo intra: quia intelli-
gimus cũ volumus nõ aũt sentimus cũ volumus. 2° de
aia. qr ad intelligẽdũ habemus obiectũ intra. s. per spe-
cie intelligibilem per quã intelligimus obiectũ abstra-
ctiue de qua hic phũs loquitur: quia de intuitiua que est
obiecti extra vel nihil vel parum loquutus est. habita ḡ
pñtia obiecti per specie intelligibile statim intellectus
intelligit cũ vult: quia tũc habet oia reqsita ad intelle-
ctione. Et quõ ista auctoritas intelligimus cũ volum⁹
intelligatur vide que exposui in secũdo. d. 9. q. 2. ⁊ in. d.
42. nõ autẽ sentimus cũ volumus: qr ad sentiẽdũ reqri-
tur obiectũ extra ⁊ ideo nõ est in potestate nostra senti-
re cum volumus. ꝙ aũt intelligat de tali alteratione de
qua dictũ est ꝓbatur: quia parũ ante cõcedit sensum al-
terari di. ⁊ ipsi sensus alterantur. patiũtur eñ. actio eñ
ipsorum motus est per corp⁹ patiẽte aliquid sensu. ⁊ pa
tet quia sensus. puta visus alteratur a corpore visibili
extra recipiẽdo ab illo speciẽ sensibilẽ ⁊ inquãtũ ab illo
recipit dicit ab illo pati passione tñ perfectiua ⁊ nõ cor
ruptiua ⁊ sic dr alterari ⁊ simul recipiẽdo sensationem.
hic aũt negat partẽ intellectiuã alterari: ⁊ videtur assi-
gnare pro rõne quia notitia intellectiua nõ accipit im-
mediate ab obiecto extra quod est primũ alterãs in isto
ordine. s. cognoscendi: sed mediante cognitione sensiti-
ua. vnde ad ꝓbandũ ꝙ nulla mutatio sit ad scientiã ait.
ex ea eñ que est ẽm partem experiẽtia vniuersalem ac-
cipimus scientiã. i. ꝙ ex illa experientia que accipit ẽm
partẽ anime sensitiuã accipimus post vniuersalẽ scien-
tiã. i. ꝙ sciẽtia in parte intellectiua necessario p̃suppo-
nit notitiam sensitiuã. Et sic illud verbũ sciens maxime
ad aliqd dr. debet intelligi sic ad aliquid. i. obiectũ intra
⁊ non immediate ad obiectum extra qd est primum alte
rans: ⁊ sic ista cõclusio sic particulariter intellecta de al
teratione potest sufficere ad propositum suum ibi: quia
cõclusionem illã ꝙ mouens ⁊ motum simul sunt: intẽdit
probare inductiue in singulis motibus ⁊ specialiter in
alterationib⁹ videt habere instãtiã de illis qualitatib⁹
que nõ imediate inducũtur a p̃mo alterãte qr ibi altera
tũ ⁊ si simul sit cũ ꝓximo alterãte nõ tñ cũ primo in illo
ordine de quo manifestius est ꝙ ipsum sit alterãs. ꝓri-
mũ mouens intellectũ possibilem est intellectus agens
⁊ species intelligibilis obiecti qd immediate mouet in-
tellectum possibilem ad cognitionem obiecti ⁊ ꝓximũ
mouens intellectum possibilem respectu speciei intelli
gibilis quam immediate recipit est fantasma ⁊ intelle-
ctus agens. vt patet a doc. in primo. d. 3. q. 8. ⁊ infra pa-
tet. q. 15. ⁊ hoc modo loquendo mouens ⁊ motum simul
sunt. sed mouens remotum intellectum possibilem tam
respectu speciei intelligibilis ꝗ intellectionis est obie-
ctum extra. quod imediate mouet aliquem sensum quo
moto mouetur virtus fantastica qua mota mouetur in-
tellectus possibilis. De ordine isti⁹ motionis. vide que
exposui in primo. d. 3. q. prima. ⁊ secunda. ⁊ tertia. vult
ergo philosophus ꝙ ad notitiam intellectiuam non sit
alteratio nec mutatio pro quanto non immediate mo-
uetur nec alteratur intellectus possibilis a primo alte-
rante. i. ab obiecto extra. quod vt sic non potest imme-
diate nec alterare nec mouere intellectum possibilem:
⁊ quia obiectum extra immediate mouet sensum ideo
cõcedit sensum alterari ⁊ mutari ab ipso obiecto extra.
¶ Tertio modo posset dici ꝙ dictũ Arist. est intelligen
dum de alteratione que est motus vel si est indiuisibilis
est mutatio terminatiua vel cõtinuatiua motus vel sal-
tẽ que est subiecti mobilis vel mutabilis ab aliquo agẽ
te naturali. nullũ istorũ inuenitur in parte intellectiua:
quia ipsa est indiuisibilis ⁊ ita nõ subiectiua motus qui
requirit subiectũ diuisibile. ipsa etiam quia est indiuisi-
bilis ideo non est presens localiter alicui agenti natu-
rali: quia nõ replet locũ: agẽs aũt physicũ nõ est actiuũ
nisi in passum sibi localiter presens: sensus autem per
oppositum potest dici alterari: ⁊ quia ibi cõpositũ quã-
tũ recipit. ⁊ quia ab agẽte naturali cui est localiter pre-
sens tertiũ dictũ videtur satis verũ sed nõ videtur pos-
se ex textu Ari. haberi ibi Declaro aliqua in ista lr̃a. qd
sit motus pz tertio physi. mutatio indiuisibilis cõtinua-
tiua motus sunt mutata esse que continuant motum si-
cut pũcta linee que cõtinuãt lineã: ⁊ instãtia in tpe que
cõtinuãt tẽpus. ita ꝙ sicut instãs cõtinuãs semꝑ est pn-
cipiũ vni⁹ partis tpis ⁊ finis alteri⁹ sic mutatio siue mu
tatũ esse qd ponitur cõtinuatiuũ motus est principium
vnius partis motus ⁊ finis alterius vt exposui in secũ-
do. d. 2. q. p̃ma. Sed mutatio terminatiua motus est illa
que imediate terminat motũ. semꝑ eñ motus termina-
tur ad aliqd indiuisibile. scz ad mutationẽ vel mutatum
esse sicut tẽpus vnius hore terminatur ad vltimũ instãs
illius hore. Sed est aliqua mutatio que nec est cõtinua-
tiua nec terminatiua alicuius motus. patet. quia gene-
ratio substãtie est mutatio ⁊ tñ nõ est continuatiua nec
terminatiua motus. vt patet a doc. in secũdo. d. 2. q. 4.
Similiter qñ aliquid quiescit per aliqd tẽpus: ⁊ in vlti-
mo instãti illi⁹ tẽporis mutatur talis mutatio. nec est cõ
tinuatiua motus cũ non sit principiũ alicuius mot⁹: qa
in motu nõ est prima mutatio. vt pz. 6. physi. nec est ter
minatiua motus: qr illã nullus mot⁹ precessit. ⁊ de hoc
vide que exposui in secũdo. d. 1. q. 4. ⁊. 9. Cum ergo ani
ma intellectiua non sit receptiua motus propter sui in-
diuisibilitatem: sequitur ꝙ non erit receptiua mutatio-
nis: nec continuatiue nec terminatiue motus: quia reci
piens talem mutationem ẽm quam dicitur mutari ne-
cessario est recipere ipsum motũ: cum sit impossibile ta-
lem esse in aliquo sine motu. vt patet. Sed posito ꝙ sic
non possit moueri vel mutari: poterit tamen immedia-
te mutari mutatione que non est nec continuatiua nec
terminatiua motus: sed aliqua alia mutatione transeun
te immediate a priuatione ad habitum. Dicit doc. ꝙ ⁊
si hoc sit possibile tamen non est possibile ꝙ sic immedia
te mutetur ab agente naturali: quod est ẽm philosophũ
agens corporale: ⁊ ꝙ non possit sic imediate mutari pro
bat per hoc ꝙ tale agẽs nunꝗ agit in passum nisi appro
ximetur sibi localiter loquendo de loco corporali ⁊ cir-
cunscriptiuo ⁊ sic oportet ꝙ tam agens naturale ꝗ pas
sum sint in loco circunscriptiue si debeant sic localiter
approximari: modo anima intellectiua non potest esse
in loco circunscriptiuo. ¶ Ad tertium dicit doct. ꝙ in
tertio modo relatiuorum sic conceditur relationem esse
in substãtia alterius extremi tñ sicut in duobus primis
modis cõcedit relationem esse in substãtia vtriusqꝫ ex-
tremi. vnde dicit ibi Commen. relatio est duobus mo-
dis: aut relatio est in substantia vtriusqꝫ extremi relati.
aut in substantia alterius tñ non autem in duobus pri-
mis modis non includitur relatio essentialiter in vtroqꝫ
extremo. immo vtrunqꝫ ẽm se est absolutum: sed dicitur
ibi relatio in substantia vtriusqꝫ extremi vt in fundamẽ
to proximo siue ratione fundandi: ⁊ sic relatio in tertio
modo est tñ in substãtia alterius extremi: hoc plenius
habetur in alia translatione vbi sic habetur. ẽm nume-
rum ⁊ potẽtiam dicta ad aliquid omnia sunt ad aliquid
eo ꝙ ipsum quod quid est alteri⁹ dicitur ipsum quod est:
sed non eo ꝙ aliud ad illud. mensurabile vero ⁊ consen-
sibile ⁊ intellectuale eo ꝙ aliud ad ipsum dicitur ad ali-
ud dicuntur. vult dicere ꝙ relatiuum primis duobus
modis per se dicitur ad aliud ⁊ non tñ eo ꝙ aliud refer
tur ad ipsum. in tertio modo tñ vnum extremum est per
se fundamentum relationis: reliquum vero dicitur ad
aliud solum: quia aliquid est eius. i quia aliud refertur
ad ipsum sicut mensura solum dicitur ad mensurabile:
quia mensurabile refertur ad mensuram. breuiter dici
potest ꝙ hec est differentia istorum modorum. quia in
primis duobus est relatio mutua: ita ꝙ in vtroqꝫ extre-
mo est ratio fundandi relationem vnam ⁊ ratio termi-
nandi relationem aliam. in tertio modo est relatio non
mutua: quia ratio fundandi relationem est tñ in vno ex
tremo ⁊ in alio ratio terminandi eãdem. ¶ Et quod ad-
ditur ꝙ idem bis diceretur ⁊c̃ potest Commentator ibi
sic intelligi ꝙ aliquid dicatur cõstitui per illud ad quod
essentialiter depẽdet: licet illud non sit intrinsecum illi
⁊ sic constituitur per illud quod est mẽsura eius. Si igi-
tur intellectua diceretur ad intelligentem vt ad mensu
ram constituetur hoc modo per ipsum sed intelligẽs cõ
stituitur per intellectum vt per formam suã: igitur erit

circulus in constitutionibus: licet nō eodem modo constituendi ⁊ hoc est impossibile dum tñ vtrunq constitutum dependeat per se a constituente: quia nō potest esse circulus per se dependentis: ⁊ hoc potest intelligi per illud dictum Cōmen. ibi idem diceretur bis. ⁊ tunc idē erit causa ⁊ causatū eiusdē. Sed facilius exponitur litera Arist. ibidem ſm aliam translationem: quia si intellectus diceretur ad intelligentem vt ad mēsuram: ⁊ cum dicitur ad intelligibile vt ad mensuram: idem vt mēsurabile erit bis dictum. hoc est ad vtrunq duorum: vt ad mensuram quod est inconueniens de duobus disperatis. s. ꝙ vtrunq sit completa mēsura eiusdem. vult ergo dicere ꝙ idem actus intelligendi non potest referri ad intelligibile vt ad mensurā sibi adequatā ⁊ ad intelligētem. vt ad mensuram eiusdem adequatam.

Dubia circa textum Doc.

Sunt aliqua in ista litera declaranda per solutionem aliquorum dubiorum. Primo ergo dubitatur de hoc. s. ꝙ cognitio intuitiua q̄ est rei existentis vt existēs est necessario habet annexam relationem realē ⁊ actualem ad ipsum obiectum. ¶ Secūdo dubitatur in hoc ꝙ actus cognoscendi dicitur mēsurabilis ab obiecto vt a mēsura eius per hoc quod est similitudo obiecti ſm imitationem sicut est similitudo ideati ad ideam. ¶ Tertio dubitatur in hoc ꝙ cognitio abstractiua habet relationem realem potentialem seu aptitudinalem. s. mensurabilis etiam ad obiectum non existens. Et ad obiectum actu existens habet relationem realem actualem mensurabilis ad mēsurā. ¶ Quarto dubitatur in hoc quod dicit. s. ꝙ cognitioni abstractiue non cōuenit relatio attingentie realis aptitudinalis: quia nō conuenit fundamento quantum est ex parte eius nec sibi competeret in actu si terminus poneretur in actu: quia termin⁹ nō est natus per illum actū attingi vt actu existēs. ¶ Quinto dubitatur in hoc. s. per actum cognitionis obiectum habet esse cognitum: ⁊ ideo potest naturam act⁹ sequi aliqua habitudo que sit ad obiectum vt habens tale esse. ¶ Sexto dubitatur in hoc: scilicet ꝙ relatio fundata in notitia abstractiua huius ponitur relatio rationis secut naturam actus: sic ꝙ intellectu nō comparāte nec actū cognoscēte sequitur necessario relatio rationis ad obiectum cognitum. Et hec dubia pro nunc sufficiunt ⁊c̄.

Contra primum.

¶ Contra primum instatur probando ꝙ cognitio intuitiua non includit necessario relationem realem actualem ad obiectum: ⁊ hoc loquendo de relatione vnionis siue attingentie. Et primo sic presupponēdo aliqua. primo ꝙ cognitio intuitiua necessario est rei existentis: ita ꝙ est impossibile esse cognitionem intuitiuam nisi sit rei existentis vt existentis: quia hoc est de formali ratione ipsius vel saltem necessario competit sibi. vt patet a docto. in primo. distin. prima q 2. di 8. q. 1 in secundo. d. 3. in quarto. ⁊. 10: ⁊. 49. in quoli. q. 7. ⁊. 13 ⁊. 14. ⁊ alibi sepe. Secundo suppono dictum doc. in secundo. di. 3. q 5. ꝙ illa relatio identificatur realiter fundamēto cui fundamento simpliciter repugnat esse sine termino. vt patet de dependentia creature ad deum que realiter identificatur ipsi creature. quia est simpliciter impossibile esse creaturam sine deo vt termino. istis presuppositis arguo sic per argumētū ducēs ad impossibile. cognitio intuitiua necessario includit relationē realē actualē attingentie ad obiectum existens vt existens. ergo talis relatio realiter identificatur tali notitie: cōsequens est impossibile. ergo ⁊ antecedens. consequentia probatur per secundum presuppositum. ⁊ per primum. quia si est impossibile talem notitiam esse sine termino: vt patet per terminū presuppositū. ergo relatio erit realiter idē illi: vt patet per secundum presuppositum falsitas consequentis. patet. quia deus potest absolute conseruare in intellectu notitiam que ponitur qualitas absoluta sine obiecto existente actu. potest enim conseruare visionem in oculo nullo visibili existente. vt etiam patet per docto. Sed si notitia intuitiua necessario includeret talem relationem vt eandem sibi realiter esset simpliciter impossibile ipsam posse conseruari obiecto actu non existente. ¶ Secundo instatur. Et presuppono ꝙ intellectus cognoscat per actum reflexum intuitiue actum rectum qui immediate terminatur ad obiectum primū: sic vt ille actus rectus sit intuitiuus: siue abstractiuus non curo: cum vterq in se sit qualitas absoluta actu existēs in intellectu q̄ si cognoscitur intuitiue per actum reflexum: cum cognitio intuitiua sit necessario existentis vt existentis. vt supra dixi. Tunc arguo sic. Si notitia intuitiua necessario includit relationem realem ad obiectum existens. ergo actus reflexus intuitiuus necessario includit relationem realem ad actum rectum cōsequens est falsum: quia sequuntur impossibilia. primo sequitur ꝙ infiniti act⁹ actualiter existentes simul possūt esse in eodē intellectu. patet. quia si actus reflexus necessario includit relationem realē ad actū rectum. ergo act⁹ rect⁹ necessario actu erit stāte reflexo: ⁊ act⁹ similiter reflexus pōt intuitiue cognosci per aliū actū reflexū. cū sit ita qualitas absoluta: sicut act⁹ rect⁹. ergo ille actus secūdus reflex⁹ necessario includit relationē realem ad pⁱmū actū reflexū: ⁊ primus nō pōt esse sine actu recto: ⁊ secūdus reflexus nō pōt esse sine pⁱmo reflexo. ergo stante secūdo reflexo simul stāt ⁊ alij. sed secūdus reflexus pōt ita intuitiue cognosci per alium reflexum sicut ⁊ alij precedentes. ergo ꝓcedēdo in infinitum: sequitur ꝙ actu possent esse infinite cognitiones intuitiue in eodē intellectu: ⁊ simul infinite relationes reales. Sequitur secundo ꝙ deus non posset in intellectu conseruare actum reflexum sine actu recto: qđ videt̄ inconueniēs.

Apparens ratio et pulchra.

¶ Tertio instatur ꝙ si cognitio intuitiua necessario includit relationem realem actualem attingentie ad obiectum realiter distinctum actu existens. sequitur ꝙ notitia intuitiua in deo que intuetur lapidē actu existētem: necessario includet relationem realem attingētie ad ipsum lapidem. consequens est impossibile. vt patet a doc. in primo. distin. tertia. vbi probat esse impossibile deum realiter referri ad creaturam: nec valet dicere ꝙ non intuetur lapidem vt actu existentem: quia de⁹ cognoscit omnem creaturam etiam ſm omnem cōditionem existētie: vt ostendit doc. in primo. d. 57. vide. Nec similiter valet dicere ꝙ a sola essentia diuina mouetur immediate ad cognitionem cuiuscūq obiecti. vt patet a doc in prolo. quest. penul. ⁊ distin. 39. primi. ⁊ in secundo dist. 3. ⁊ in quolib. quest. 5. ⁊. 14. ⁊ alibi etiā sepe. quia hoc non impedit: quia loquimur hic de relatione attingentie: siue vnionis: ⁊ non de relatione dependētie qua notitia depēdet ab obiecto in esse: notitia e \[illegible\] causatur ab obiecto: sed relatio attingētie presupponit primam dependētiam. vt patet. ipsa ergo notitia prius in se suo modo causata ab obiecto necessario includit aliam relationem realem. s. attingentie: ⁊ per consequens notitia intuitiua in deo qua intuetur creaturam actu existentē necessario includet relationē realē vnionis vel attingētie ad ipsam.

Tertio instatur.

¶ Quarto instatur sic presupponēdo duo. 4
primo ꝙ omne habens propriam existentiam potest intuitiue cognosci. ⁊ per consequens posset esse terminus intuitiue cognitionis. secundo presuppono ꝙ omnis relatio realis actualis saltem realiter distincta a fundamento ⁊ termino sit verum ens reale habens propriam existentiam: ⁊ hoc patet expresse a doc. in secundo. dist. 1. questio. 5. vel. 4. vbi probat relationem habere verum esse preter omne opus intellectus ⁊ preter esse fundamenti ⁊ termini. Tunc arguo sic. cognitio intuitiua potest esse respectu relationis realis actu existentis propria existentia. ergo talis notitia necessario includit relationem realem actualem terminatam ad ipsam relationem. consequens est falsum. ergo illud ex quo sequitur. scilicet hoc ꝙ notitia intuitiua necessario includit relationem realem ad obiectum actu existens. antecedēs patet per ꝓsupposita. consequentia patet per cōclusionem doct. ꝙ relatio realis necessario includitur in notitia intuitiua respectu obiecti actu existentis. Falsitas consequentis probatur. quia tūc relatio realis haberet pro termino immediato relationem realem. quod est cōtra doc. in primo. dist. 30. ¶ Quinto instatur: quia seque- 5
retur ꝙ idem actus intuitiuus simul includeret saltem tres relationes reales attingentie. vel vna relatio realis simul esset ad tres terminos quorum vtrunq est falsum. ostenditur sequela. quia pono ꝙ quis actu recto intuitiue cognoscat lapidem: ⁊ actu reflexo intuitiue potentia reflectat se super actum rectum ⁊ sup relationē realem vnionis: siue attingētie fundatā in actu recto. ⁊ super obiectum pⁱmū. s. lapidē. patet. quia vel act⁹ reflexus necessario simul includeret tres rlōes reales ad illa tria obiecta vel ꝙ vna sola reali refert̄ simul ad illa tria. Et ꝙ

cōsequēs sit falsum. patet. quia ponēdo tres tales rela-
tiones. sequitur ꝙ idem actus simul erit vnitus tribus
obiectis: tribus relationibus realibus qđ non videtur.
Sequitur etiam ꝙ ille tres essēt realiter idem illi actui:
et probatur sicut supra probatum est in primo argumē-
to. Si vero ponatur tm̄ vna relatio in ipso actu reflexo
ad illa tria obiecta: sequitur ꝙ vna et eadem relatio ha-
bebit simul tres terminos: et cum relatio necessario de-
pendeat a termino simul a tribus dependebit: et sic po-
sito vno illorum vere dependebit relatio. et remoto nō
dependebit. ergo simul dependebit et non dependebit.
vt patet p argumentū doct. quod sepe i pluribus locis
facit. Si dicatur ꝙ alio actu potentia reflectitur super
actum primum et rectum: et super relationem et super
obiectum. Contra: quia tunc sequitur ꝙ quis vno actu
reflexo nō poterit cognoscere se cognoscere: qđ non vi-
detur: nec communiter tenetur: quia eodem actu refle-
xo super actum rectum scio me scire et me intelligere.
6 Sed de hoc alias. ¶ Sexto instatur: quia ex hoc nō vi-
detur sequi ꝙ actus quo intueor relationem realem in-
clusam necessario in actu recto beatifico sit actus ma-
gis beatificus ꝙ̄ actus rectus. Et arguo sic: ille actus
est simpliciter magis beatificus quo potentia immedi-
ate attingit obiectum beatificum (et loquor non de re-
latione. sed precise de actu intuitiuo). Sed actu r̄flexo
quo potentia intuitiue cognoscit relationem attingen-
tie realem inclusam in actu recto et immediate termi-
natā ad obiectum beatificum. ipsa potentia immedia-
tius attingit obiectum beatificum ꝙ̄ mediante actu re-
cto ergo actus reflexus per illam relationē erit magis
beatificus. qđ est falsum. ma. est nota apud doct. presē-
ti. q. et in quarto. di. 49. minor probatur. quia cognos-
cens relationem immediate terminatam ad obiectum
beatificū immediate cognoscit obiectum beatificum:
vt patet a do. infra. q. 14. articulo. 3°. sequitur ergo ꝙ a-
ctus reflexus: vel erit magis beatificus: vel saltem e-
que beatificus cum eque immediate potentia attingat
obiectum beatificum ipso actu reflexo: sicut actu recto
7 ¶ Septimo instatur sic: Et quero an potētia actu rctō
circa obiectum beatificum imediate percipit obiectū.
an mediāte relatione reali attingentie. Si primo sequi-
tur ꝙ talis actus rectus intuitiuus nō necessario inclu-
dit relationem realem ad ipsum obiectum. patet. quia
talis relatio vnionis ponitur vt potentia vniatur obie-
cto attingendo illud. Si secundo. ergo sequitur ꝙ opor-
tet potentiam prius attingere illam relationē. ⁊ sic erit
processus in infinitum: quia quero aut illam immediate
attingit. aut mediate. Si p̄mo non est maior ratio de at-
tingentia ista ⁊ illa qua attingit obiectum. Si secundo.
ergo mediāte alia relatione. ⁊ quero de illa alia. ⁊ sic p-
8 cessus in infinitum. ¶ Octauo instatur. Et quero de vi-
sione beatifica. aut illa visio ⁊ formaliter absolute acce-
pta est actus simpliciter ⁊ per se beatificus: aut est act⁹
beatific⁹ inquātum includit relationem illā. Si primo
habetur propositum. quia vt sic non includit necessario
relationem realem. Si secundo ergo visio illa erit act⁹
beatificus tm̄ per accidens ⁊ non per se: quia visio vt
vnita dicit tm̄ vnum per accidens. ⁊ sic actus beatific⁹
9 non erit vnus per se. ¶ Nono instatur sic. quia si actus
intuitiuus. vt actus beatificus includit necessario rela-
tionem realem attingentie terminatam ad obiectū bea-
tificum. ergo aliquis poterit ex puris naturalibus co-
gnoscere obiectum beatificum in se. consequens est im-
possibile. vt patet a doc. quest. i. prolo. ⁊ distin. 3. primi. ⁊
in secundo disti. 3. q. 9. ⁊ infra. q. 14. quoli. arti. 2. conse-
quentia probatur. quia aliquis angelus ex puris natu-
ralibus poterit intuitiue videre in angelo habēte actū
beatificum. ⁊ ipsum actum beatificum ⁊ relationem ne-
cessario inclusam in tali actu beatifico. ⁊ per cōsequēs
terminum illius relationis qui est obiectū beatificū. pa-
tet. quia naturaliter potest videre quicqđ realiter ⁊ for-
maliter est in angelo. vt etiā videtur patere ſm doct in
secūdo. di. 9 de locutione angelorum. ¶ Decimo insta-
10 tur sic. quia sequitur ꝙ visio diuina in intellectu diuino
terminata ad essentiā diuinā necessario includet saltem
relationem rationis terminatā ad ipsam essentiā. quod
est falsum ⁊ cōtra doc. vt patet presenti. q. ꝙ aūt sequat̄
patet per illā vulgatā ꝑpositionē Doc. in ꝓlo. q. 3. ⁊ sin-
gulariter. q 1. quoli. ꝗ quali- est ordo īter aliqua vbi rea-

liter distinguūtur. talis est vbi sola ratione distinguun-
tur. modo si visio in intellectu diuino esset realiter distin-
cta ab essentia diuina necessario includeret relationem
realem attingentie ad ipsam. patet per conclusionē do-
cto. scilicet ꝙ cognitio intuitiua necessario includit re-
lationem ad obiectū actu existens: ⁊ realiter distinctū.
Sequitur ergo ꝙ ex quo visio diuina in intellectu sal-
tem ratione distinguitur ab essentia diuina ꝙ vt sic ne-
cessario includat relationem rationis necessario termi-
natā ad ipsam essentiam diuinam: quod enim est simpli-
citer impossibile apud doc. ergo talis cōclusio non vide-
tur vera. ¶ Secundo principaliter instatur contra se-
cundum dictum probando ꝙ actus cognoscendi nō de-
pendeat ab obiecto in ratione mensurabilis. Et presup-
pono primo ꝙ dependere ab alio in ratione mensurabi-
lis ⁊ specialiter ſm similitudinem imitationis sit simpli-
citer imperfectius ipsa mensura. Hoc patet. quia ali-
ter nō imitaretur mensuram. Secundo presuppono ꝙ
actus intelligendi precise dicitur mensurabilis ab ob-
iecto cui est similis per imitationem. Istis presupposi-
tis arguo sic primo. Si actus intelligendi est mensura-
bilis ab obiecto cui est similis per imitationem. sequit̄
ꝙ actus intelligendi relationem realem erit vere men
surabilis a tali relatione: ⁊ sic perfectius simpliciter de
pendebit ab imperfectiori simpliciter: quod est impossi
bile. patet consequentia. quia actus ille vere est similitu
do relationis vt obiecti ⁊ per imitationem. cum vt sic sit
posterior ipsa: quia actus presupponit obiectum cuius
est. ¶ Secundo instatur. quia sequitur ꝙ vnus actus re 2
flexus sit vere mensurabilis ab alio actu reflexo: quod
est falsum. Tum quia sunt eiusdem speciei vt patet. et
per consequens vnus non imitatur essentialiter aliam.
quia tunc vnus esset essentialiter ꝑfectior: ⁊ alius essen
tialiter imperfectior. Tum quia non videtur ꝙ vnus
actus sit similitudo per imitationem alteri⁹ actus eius-
dem rationis: sicut nec vnum album est simile alteri per
imitationem maxime si illa duo alba sint eque intensa.
Probatur consequentia. quia primus actus reflexus
potest esse obiectum immediatum respectu alteri⁹ act⁹
reflexi: qui est vere obiectum intelligibile: cum sit qua-
litas absoluta immo per se intelligibile ⁊ per se conten-
tum sub adequato obiecto intellectus. ¶ Tertio insta- 3
tur. quia sequeretur ꝙ actus intelligendi intuitiuus es-
set vere mensurabilis ab actu intelligendi abstractiuo
qui essentialiter est imperfectior. patet. quia notitia in-
tuitiua est perfectior abstractiua: vt patet a doc. presen
ti. q. ⁊ in quarto. disti. 49. Et intuitiua etiam respectu
eiusdem obiecti differt specie ab abstractiua. vt pȝ pre-
senti. q. ⁊ in tertio. di. 3. ⁊ in secūdo. di. 25. ⁊ in quarto. di.
49. Et sic intuitiua erit specifice ⁊ essentialiter perfe-
ctior abstractiua: ⁊ per consequens perfectius specifi-
ce erit vere mensurabile ab imperfectiori specifice qđ
videtur simpliciter impossibile. consequentia probatur:
quia pono ꝙ aliquis intellectus intelligat lapidem nō
vt existentem ⁊ ꝙ post intelligat actu reflexo illam in-
tellectionē abstractiuā vt existentem: ita ꝙ talis actus
reflexus immediate terminetur ad ipsam vt existētem.
ergo vt sic erit ille actus reflexus intuitiuus termina-
tus ad actum vere abstractum ⁊ per consequens erit
mensurabilis ab illo. ¶ Quarto instatur sic. quia sequi- 4
tur ꝙ eadem albedo quātum est ex parte sua poterit eē
mensura ex natura rei infinitarum visionum simul: ⁊ sic
infinite visiones si actu essent actu dependerent: vt mē
surabiles ab eadē albedine: ⁊ per cōsequēs ipsa albedo
esset quasi infinite perfectionis: quia esse mensurā talē
dicit formaliter perfectionē in tali mensura: cum vt sic
sit vere imitabilis. ergo quāto plurium ponitur ex natu
ra rei mēsura: tāto erit perfectior. ⁊ licet actu nō sit mē
sura infinitorꝫ: tamen est eque perfecta: si ex natura sua
ponitur sic mensura sicut si actu poneretur mensura: qa
ꝙ actu non sit mensura non est propter defectum ipsius
mensure: cum sibi ex natura sua cōpetat: sed ꝑpter de-
fectum mensurabiliū que actu non sunt posita. ¶ Quin- 5
to instatur sic. quia sequitur ꝙ actus intelligēdi ita erit
mensurabilis ab illo obiecto a quo nullo modo depen-
det: siue ad qđ nullo modo terminatur: sicut erit mensu-
rabilis ad qđ imediate terminat̄. Et pono ꝙ sit visio si-
ue cognitio intuitiua respectu vni⁹ albedinis: ita ꝙ ꝑci-
se terminetur ad illam albedinem numero. Tūc sic que-

Cōtra secūdū dcm̄ p̄mo instatur.

Siste hic gradū diligēs lector ⁊ pōdera.

libet alia albedo est eque essẽtialiter perfecta. sicut illa ad quam actus terminatur: ergo ille actus ita erit similis per imitationem cuilibet alteri. ⁊ eque mẽsurabilis a qualibet alia: quod est falsum. nec valet dicere ꝙ cum est similis illi ad quam terminatur: quia ab illa sola dependet in essendo. ideo illam solam imitatur. Cõtra. da ꝙ actus intelligendi nõ sit causatus imediate ab obiecto cuius est actus. puta ꝙ causetur immediate a voluntate diuina. tunc sequitur ꝙ non erit illi obiecto similis per imitationem: quia ab illo non dependeret in essendo. sufficit ergo ꝙ terminetur ad obiectum: ⁊ tamen ex hoc ꝙ terminatur ad obiectum non dicitur mensurabilis. vt patet. quia prius dependet in rationem mensurabilis ꝙ̃ itelligatur terminari obiecto: siue vniri Sequitur ergo ꝙ ille actus ita erit mensurabilis ab albedine non intellecta: sicut ab albedine intellecta.

Cõtra tertium dictũ p̃mo instatur.

¶ Tertio principaliter instatur contra tertium. probando ꝙ notitia abstractiua respectu obiecti actu existentis non dependet dependentia mensurabilis ad mensuram. sic ꝙ non sit talis relatio realis: ⁊ arguitur sic primo. Omnis notitia que mẽsuratur ab obiecto dependet ab illo. ita ꝙ est dependentia essentialis ad illud. sed notitia abstractiua nullo modo dependet ab obiecto existente extra. ergo non mensuratur: siue non est mensurabilis ab illo. Maior est nota. quia mensuratum vel mensurabile sm perfectionem: siue sm quantitatem virtualem necessario dependet a mensura dependentia essentiali. Minor patet. quia talis notitia: nec in causari nec in esse aliquo modo dependet ab obiecto actu existente. quia ipõ non existente potest vere ab alio causari ⁊ vere existere: patet. ergo nõ dependet ab illo dependẽtia reali actuali.

2 ¶ Secũdo instatur. notitia abstractiua eo modo est mẽsurabilis ab obiecto quo ponitur eius similitudo per imitationem: sed talis notitia non ponitur similitudo obiecti existentis aliquo modo. ergo non est mẽsurabilis ab illo. maior patet per doc. qui vult ꝙ ideo notitia sit mensurabilis ab obiecto inquantum est similitudo eius per imitationem. minor patet. quia notitia abstractiua est precise similitudo per imitationem ipsius quiditatis absolute sumpte. et ꝙ existat actu. vel non existat accidit ei. ergo ipsa notitia non includit relationem realem actualẽ mensurabilis ad ipsum obiectum actu existẽs.

3 ¶ Tertio instatur sic. illud quod est ratio formalis immediate causandi notitiam abstractiuam est ratio formalis mensurandi illam: sed species intelligibilis est ratio formalis immediate causandi partialiter ipsam notitiam abstractiuam ergo erit ratio formalis mensurandi siue terminandi dependentiam notitie mensurabilis ad ipsam. ergo non obiectum actu existens. Maior patet. quia etiam in deo illud quod ponitur ratio formalis causandi creaturam. ponitur etiam ratio formalis mensurandi. ⁊ patet etiam. quia in causante entitas perfectissima ponitur ratio terminandi dependentiam essen-
4 tialem ipsius nature vt mensurabilis. ¶ Quarto instatur sic. aut notitia est mensurabilis actu ab obiecto non existente vt existente: aut ab obiecto vt priore existentia. Si primo contra: quia existentia vt existentia nõ est ratio formalis terminandi dependẽtias mensurabiles. ⁊ hoc sm quantitatem virtualem. vt patet in simili a docto. in primo. distin. 1. q. 2. Si dicatur ꝙ existentia requiritur vt conditio obiecti. Contra. quia ipse tñ ponitur gradus intrinsecus qui presupponit entitatem perfectã in se. vt supra patuit. Si secũdo tunc habetur intentum. s. ꝙ obiectum existens. vt existens non potest terminare huiusmodi dependentiam. Sed precise terminans erit quiditas absolute sumpta ipsius obiecti.

5 ¶ Quinto instatur sic. notitia abstractiua potest esse alicuius obiecti actu existentis ⁊ nullam perfectionem dicentis. vt patet de cognitione abstractiua alicuius relationis realis ⁊ precipue de notitia relationis diuine que nullam perfectionem dicit. ergo sequitur ꝙ talis relatio poterit terminare depẽdentiã ipsius notitie abstractiue vt mensurabilis. quod nullo modo videtur possibile: quia tunc dependeret a tali relatione.

Cõtra q̃rtũ dictũ p̃mo instat.

¶ Quarto principaliter instatur contra quartũ: ⁊ intendo probare. primo ꝙ notitia abstractiua potest includere relationẽ realem aptitudinalem. vel potentialem ad obiectum loquẽdo de relatione attingẽtie. ⁊ arguo sic. Si obiectũ actu existeret posset notitia illa ad illud terminare. ergo qñ actu nõ existit. sequitur ꝙ includat relationẽ realẽ aptitudinalem. consequẽtia patet per ipsum doc. qui hoc modo probat relationẽ realẽ aptitudinalẽ. vt patet in litera. antecedẽs ꝓbatur. quia ipse cõcedit ꝙ notitia abstractiua potest esse tã obiecti existẽtis vel nõ existẽtis. vt patet ab ipso in primo: ⁊ secũdo. dist. 3. ⁊ in quarto di. 10. ⁊ 49. ⁊ in quol. q. 7. ⁊ presenti. q. ⁊ alibi sepe. Si ergo potest includere relationem realem actualẽ vnionis siue attingentie ad obiectũ. sequitur ꝙ qñ obiectũ actu non existit: qđ tunc includit relationẽ potentialem: siue aptitudinalẽ realẽ attingẽtie ad obiectũ. Posset etiã multipliciter instari cõtra hanc cõclusionẽ: tñ ne sim tedio legentibus omitto alia dubia sequẽtia.

Ad rõnes ꝯ primũ dictum.

¶ Respondeo ad obiectiones. primo contra primum dictum. Et premitto aliqua. primo ꝙ relatio vnionis: siue attingentie fundata in notitia intuitiua: absolute loquẽdo nõ terminatur ad existentiam: sic ꝙ existẽtia sit precisa ratio formalis terminãdi. quia vt supra exposui in primo articulo. entitas quiditatiua in se presens etiã vt prior existentia potest ĩtuitiue cognosci: sic ꝙ talis entitas actualis perfecte presens est ratio formalis terminandi notitiã intuitiuam.

Existẽtia in creaturis an sit rõ formalis terminãdi notitiã intuitiuã rẽ

Solum ergo existentia in creatura quando est in se presens est ratio formalis terminandi notitiam intuitiuam sui: quia existentia potest intuitiue ⁊ abstractiue cognosci. vt supra patuit. Secundo premitto ꝙ relatio attingentie fundata in notitia intuitiua. ita ꝙ notitia illa est ratio formalis fundandi ⁊ terminata ad obiectum existens. ita ꝙ existentia est ratio formalis terminandi quando ipsa intuitiue cognoscitur: vel entitas prior existentia quando intuitiue cognoscitur. non est sic intrinsecus adueniens ꝙ positis absolute fundamento ⁊ termino sequatur talis relatio: sicut similitudo statim oritur positis fundamento ⁊ termino etiam quantuncunq; distantibus: quia posita notitia in nobis respectu lapidis ⁊ posita distantia maxima non sequitur relatio attingentie: quia tunc intellectus noster attingeret intuitiue obiectum quantumcunq; distans: quod non est verum. Potest enim deus immediate causare in me notitiam intuitiuã vnius anime existentis in celo ⁊ tamen non videbo illam.

Pulchre valde ⁊ ingeniose loquitur hic de relatione attingẽtie siue vnionis.

Sed bene est inconueniens ꝙ ego habeam notitiam intuitiuam alicuius obiecti includentẽ relationem attigentie ad illud: ⁊ ꝙ nõ videam illud. Videtur ergo requiri non tñ obiectum existens: sed etiam in se presens presentia debita: ⁊ tunc stante presentia obiecti: notitia intuitiua necessario includit relationem attingentie terminatam ad obiectum existens: non ꝙ presentia obiecti sit ratio formalis terminãdi huiusmodi relationem: sed requiritur vt conditio requisita in obiecto: stante ergo presentia obiecti stat illa relatio: ⁊ potentia necessario videt illud obiectum amoto alio impedimento. quod dico. quia bene posset esse obiectum presens ⁊ actus intuitiuus: ⁊ tamen nõ videretur: quia deus posset hoc impedire: hoc patebit infra. questi. 14. articu. vltimo. non tamen absolute intelligendo: sed sic intelligendo ꝙ si ego in intellectu alterius videam actum intuitiuum terminatum ad aliquod obiectum: non sequitur ꝙ necessario videam illud obiectum. vt ostendit doctor infra. questio. 14. Sed si ego habeo actum vere intuitiuum respectu alicuius obiecti in se debite presentis: ⁊ ꝙ non videam illud. videtur impossibile stante actu ⁊ presentia obiecti. Et ex hoc videtur sequi ꝙ relatio attingentie fundata in notitia intuitiua ⁊ terminata ad obiectum in se presens non sit realiter idem illi notitie: quia non repugnat notitiam illam actu esse obiecto non presente. immo non existente: quia deus potest conseruare omne absolutum sine alio a quo non dependet necessario simpliciter: ⁊ dixi a quo non simpliciter necessario dependet: quia non posset conseruare totum essentiale sine partibus: quod tamen est absolutum: quia intrinsece dependet ab illis. posset etiam conseruare omne accidens absolutum sine subiecto: quia non simpliciter necessario dependet a subiecto in essendo: ⁊ similiter posset conseruare omnem effectum absolutum cuiuscunq; cause secunde sine causa secunda extrinseca: quia a nulla simpliciter necessario dependet sic ꝙ repugnet ipso posse esse sine tali causa secunda: a sola cñ Effectus causa prima simpliciter necessario dependet in esse et nõ depen= in conseruari: patet ergo quomodo posset conseruare deus nisi a notitiam intuitiuam respectu lapidis ipso lapide non p̃ma cã in

esse ⁊ conseruari simpliciter.

existente: et per consequens patet ꝙ relatio attingentie non est realiter idem tali notitie. Si etiam teneretur ꝙ stante notitia intuitiua respectu lapidis et ipso lapide actu existente quantumcunq̄ distante necessario sequitur relatio attingentie: siue vnionis: et ꝙ tamen potentia habens talem notitiam non videret lapidem ita distantem: forte non esset impossibile hoc ponere. quia illa relatio oriretur tamen ex natura extremorum quantumcunq̄ distantium: sed visio actualis requirit potentiaꝫ obiecti in se. Forte etiam posset dici ꝙ stante notitia intuitiua alicuius obiecti in se existentis: ꝙ potentia habens illam necessario videret etiam quantumcunq̄ distans: quia diceretur ꝙ requiritur debita presentia obiecti ad causandum notitiam intuitiuam: ita ꝙ lapis quantumcunq̄ distans non posset immediate mouere intellectum distantem ad sui notitiam intuitiuam. Si tamen deus immediate causaret notitiam intuitiuaꝫ lapidis quantumcunq̄ distātis in aliquo intellectu: intellectus ille notitia illa intuitiue cognosceret lapidem. Quicquid sit de istis. Respondeo ad rationem primaꝫ negando ꝙ relatio attingentie sit realiter idem cuꝫ notitia. Cum probatur: quia repugnat notitie intuitiue posse esse sine termino actu non existente: negatur ꝙ non possit esse. immo posset actu existere obiecto annihilato: quia in esse ⁊ in conseruari a solo deo simpliciter dependet vt supra patuit.

Ad scđm.

¶ Ad secundum admitto casum. scilicet ꝙ quis potest actu reflexo cognoscere intuitiue actum rectum: siue ille actus rectus sit intuitiu⁹ siue abstractiuus. ¶ Et cum infertur ꝙ sequuntur impossibilia: negatur. et cum probatur primo. quia sequitur ꝙ essent actu infiniti actus simul: negatur. Posito enim ꝙ potentia actu reflexo cognoscat actum rectum et alio reflexo illum reflexum: et sic in infinitum. non tamen sequitur ꝙ possint simul esse actus infiniti. sed possent esse infiniti in infinitum successiue: sed nunq̄ simul actu infiniti: vt alias exposui. Et hoc non est inconueniens etiam apud doc. ⁊ August.

Vide quō ꝓcedūtur īfiniti actus in infinitum successiue.

¶ Cum etiam probatur per hoc ꝙ actus reflexus includit necessario relationem realem ad actum rectum terminatam: ⁊ per consequens stante actu reflexo: necessario erit actus rect⁹. ⁊ sic de secundo actu reflexo qui similiter necessario includet relationem realem ad actum primum reflexum. ⁊ sic in infinitum. Dico primo ꝙ actus reflexus non includit sic necessario relationem realem ad actum rectū. sic ꝙ sit impossibile ipsum esse non existente actu recto: quia certum est ꝙ deus potest conseruare actum reflexum. cum sit qualitas absoluta actu recto non existente: tamen potentia per illum actum reflexum nō cognosceret intuitiue actum rectum: quia nō esset nec aliquid aliud cognosceret per illum actum reflexum. Eodem modo dico de secundo actu reflexo ꝙ deus posset ipsum conseruare sine primo actu reflexo. Dico secūdo ꝙ etiā posito ꝙ actus reflexus primus non possit esse sine recto nec secundus reflexus sine primo reflexo: ⁊ sic ascēdendo in infinitum ꝙ adhuc non sequitur illud impossibile: scilicet ꝙ erunt infiniti actus simul: sed bene concedo ꝙ erunt infiniti in infinitum: ita ꝙ in infinitum erit vnus post alium. ¶ Ad secundum inconueniens cum infertur ꝙ deus non posset conseruare actum reflexum sine recto. Dico ꝙ hoc non sequitur: quia nō pono actum reflexum necessario simpliciter in esse ⁊ conseruari dependere ab actu recto. vt supra patuit.

Ad tertiū

¶ Ad tertium dico primo. ꝙ posito ꝙ deus intueatur lapidem in se existentem: ita ꝙ talis notitia terminetur proprie ad lapidem in se existentem ⁊ presentem: ꝙ adhuc non sequitur ꝙ talis notitia includat relationem realem attingentie: quia non refertur realiter relatione reali ad extra. Sicut etiam non sequitur causa effectiua in creaturis necessario includit relationem realem ad effectū. ergo ⁊ deus qui est causa prima omnium includit relationem realem ad effectum non sequitur. Et quare in creatura ⁊ non in deo. Vide causam assignatam a doc. in primo. dist. 30.

Quō de⁹ dicatur intuitiue cognoscere lapidem.

Dico secundo ⁊ magis ad rem ꝙ notitia intuitiua in deo non terminatur ad creaturam vt in se actu existentem. patet. quia ab eterno ita perfecte intuitiue cognouit lapidem in se non existentem: sicut et nunc cognoscit. Dico ergo ꝙ notitia intuitiua dei non terminatur ad creaturam vt in se existentem: ⁊ in se presentem: sed terminatur ad essentiam diuinam in qua intuitiue videt quicquid videt: vel terminatur ad lapideꝫ vt precise relucentem in essentia diuina: ⁊ sic non sequitur quod infertur.

Ad q̄rtū.

¶ Ad quartum concedo presupposita illa. ⁊ cōcedo ꝙ relatio realis potest intuitiue cognosci. ⁊ concedo ꝙ talis notitia necessario includit relationem realem attingentie terminatam ad relationē. Et cum infertur ꝙ relatio tunc nō habebit absolutum pro termino: quod est cōtra doc. di. 30. Dico ꝙ doc. nō intelligit ꝙ relatio realis semper habeat ꝓ termino aliquod absolutum: ⁊ hoc loquendo de termino immediato. sufficit enim ꝙ terminetur ad aliquod absolutum mediate vel imediate. Et hoc patet etiam apud doc. qui vult ꝙ vna relatio realis possit fundari in alia ⁊ terminari ad aliam: sicut patet de proportionalitate que fundatur in vna ꝓportione ⁊ terminatur ad aliam. vt exposui in primo. Est bene inconueniens apud doc. ꝙ relatio realis non habeat pro fundamento absolutum: sicut ipse sepe adducit Aug. 7. de tri. Omne quod relatiue dicitur est aliquid excepta relatione. Intelligit ergo ꝙ omnis relatio realis necessario presupponit fundamētum reale: ⁊ hoc mediate vel immediate. hoc idem intelligit de termino.

Nō sp rło realis hꝫ ꝓ suo termino absolutū q̄d ⁊ h⁹ imediate: sed mediate vł immediate.

Ad q̄ntū.

¶ Ad quintum concedo casum ꝙ potentia reflectat se super actum rectum. super relationem attingentie actus recti siue fundatam in actu recto ⁊ super obiectum actu recto intuitiue cognito. Dico ꝙ non eodem actu reflexo quo cognoscit actum rectum cognoscit relationem attingentie ⁊ obiectum actus recti: sed vno actu reflexo cognoscit actum rectum ⁊ alio cognoscit relationem ⁊ alio obiectum. Si enim eodē actu quo cognoscitur actus rectus cognosceretur obiectū actus recti ⁊ relatio attingētie. sequeretur ꝙ angelus qui intuitiue cognosceret actum intuitiuum ⁊ beatificum in intellectu alterius ꝙ simul cognosceret obiectum beatificum quod est contra doc. vt patebit infra. q. 14. respōdendo ad principale argumentum. Nec similiter sequitur ꝙ cognoscat illam relationem attingentie cognoscendo ipsum actum rectum vt similiter patet a doc. vbi supra. Dico ergo ꝙ alio actu cognosceret actum rectū ⁊ relationem attingentie ⁊ ipsum obiectum: ⁊ sic nō sequitur inconueniens. Dico secundo ꝙ posito casu. scilicet ꝙ potest eodem actu reflexo intuitiue cognoscere actum rectum: obiectum in se ⁊ relationem: quod nō est inconueniens in illo actu simul fundari tres relationes reales terminate ad tria obiecta: sicut etiam in eodem albo possūt fundari plures similitudines terminate ad plura alba: sic est in proposito.

Notabilis responsio.

Ad sextū.

¶ Ad sextum concedo illam propositionem. scilicet ꝙ ille actus est magis beatificus quo attingitur immediatius obiectum beatificū: sed negatur ꝙ actu quo attingitur relatio attingentie sit huiusmodi. patet. quia ille immediate terminatur ad relationem illam que nullo modo ponitur obiectū beatificum. Actus vero rectus immeditate terminatur ad obiectum beatificum: sic ꝙ potentia illo actu primo et immediate percipit obiectum beatificum in se. Alio vero actu primo ⁊ immediate percipit relationem attingētie. immo non potest habere notitiā illius relationis nisi prius cognoscat obiectum beatificum in se. quia prius cognoscitur terminus relationis q̄ relatio. vt pꝫ a doc. in prolo. q. penul. ⁊ in primo. di. 8. ⁊ in quolí. q. 14. ⁊ alibi frequenter.

Ad septimum.

¶ Ad septimū dico primo ꝙ potentia actu intuitiuo perficit obiectum etiam posito per impossibile ꝙ non esset relatio media: quia nō est de ratione act⁹ ꝙ includat huiusmodi relationem. vt supra patuit. Cū infertur: ergo actus ille non includit necessario relationem attingentie. Dico ꝙ non includit necessario vt est act⁹ perceptiuus obiecti: sed includit tamen ex natura rei: quia posito tali actu ⁊ obiecto presente necessario includit relationem vnionis qua actus vnitur obiecto. ⁊ obiectum similiter vnitur actui relatione reali preter obiectum beatificum: quod non includit relationem realem ad extra: ⁊ illa relatio vnionis ex parte actus dicitur relatio actiua attingentie qua scilicet actus realiter attingit obiectum: ⁊ ex parte obiecti dicitur relatio attingentie passiua qua obiectum attingitur realiter. Dico secundo ꝙ posito ꝙ potentia mediante actu immediate non percipiat obiectum: sed tamen mediante relatione attingentie: non sequitur tunc ꝙ oportet ipsum prius attingere illam relationem: quia sufficit dicere ꝙ non attingit obiectum mediante actu: nisi pro quanto actus

Ad octauum.

vnitur obiecto. ¶ Ad octauum patet responsio ex supradictis. Dico enim ꝙ actus beatificus vt prior tali relatione est formaliter beatificus nec icludit ipsam in sua ratione formali ad hoc vt dicatur beatificus: vt patet de actu beatifico diuino. Actus tamen beatific⁹ in creatura includit eam nō vt aliquid pertinēs ad formalem rationem actus beatifici: sed includit ex natura extremorum lter que oritur necessario talis ratio vnionis quando realiter distinguuntur: ⁊ sic potētia vnitur formaliter obiecto per talem relationem.

Ad nonū.

¶ Ad nonū patebit responsio infra. q. 14. respōdendo ad principale argumentum. Uide ibi.

Ad decimum.

¶ Ad decimum patebit respōsio als. quia talis relatio non includitur in ratione act⁹ beatifici. vt supra patuit ⁊ infra patebit.

Nō bñ: declarationē istā de mēsura perfectiōali. qr p hanc poterꝫ soluere multas difficultates.

¶ Ad instantias contra secundum dictum. Sed pro maiori intelligentia premitto aliqua. Primo ꝙ aliqua est mēsura perfectionalis qua mensuratur quantitas perfectionalis alterius: ⁊ illa est simpliciter alterius rationis a mensurato ⁊ loquor de mensura perfectionali qua mensuratur ꝑprie perfectio quiditatiua alterius. Et hoc modo species ꝑfectissima in genere mēsurat quiditatiue species contentas in tali genere: quia tunc cognoscitur perfectio quiditatiua asīm per perfectionem quiditatiuā hominis: ⁊ talis mensura semper est perfectior mēsurato. Et hoc modo albedo in genere coloris mēsurat omnes species coloris. Et similiter perfectissima operatio mēsurat omnes species perfectionum: ⁊ sic de alijs generibus.

Mensura intensionalis quid.

Aliqua etiam est mensura perfectionalis: sed non essentialis ⁊ quiditatiua: quia per illam nō mensuratur quiditas: sed mensuratur aliquid eiusdem speciei tm̄ sm̄ gradus intensionis. Et sic intensissima albedo mensura esset omnium aliarum albedinū quātum ad earum perfectionem intensissimam. ⁊ talis mensura est simpliciter perfectior mensurato non essentialiter ⁊ quiditatiue: sed tm̄ sm̄ intensionē forme.

Mensura per imitationē qd.

Alia est mensura que nec quiditatiue mensurat: neqꝫ precise sm̄ intensionē in eadem specie: sed mensurat aliquid vt est similitudo imitatiua illius. i. ꝙ tale quid precise dicitur mensurari vt imitatur aliud per quādam similitudinem: sicut dicitur ꝙ imago Cesaris est similitudo Cesaris per imitationem: quia est similitudo essentialiter posterior nata tm̄ representare Cesarē: ⁊ habet ab ipso Cesare ꝙ sit similitudo eius pro quanto tm̄ imitatur ipsum. Modo non est necesse talem mensuram esse simpliciter perfectiorē ipso mensurato: licet forte sit perfectior sm̄ quid. Sic dico in proposito ꝙ intellectio puta albedinis est mensurabilis precise ab ipsa albedine vt ab aliquo imitabili sm̄ similitudinem imitatiōis: ⁊ sic intellectio albedinis hoc modo est mensurabilis: quia vt similitudo eius necessario est posterior ipsa albedine ⁊ necessario imitatur illā: ipsam representando. Et ideo dicitur similis per imitationem: quia a quocūqꝫ causetur semper est nata ipsum per similitudinem imitari vt essentialiter posterius suū prius: quia actus intelligendi vt huiusmodi est posterior essentialiter obiecto quod imitatur: sed nō est sic vnū album similitudo alterius per imitationem: quia vnum albū vt huiusmodi nō est essentialiter posterius alio. nec natum imitari aliud sm̄ similitudinem imitatiōis: quia ita aliud est simile illi: ⁊ sic idem respectu eiusdem est prius ⁊ posterius. Et hoc est quod dicit Aug. in. q. de duobus ouis que ꝙuis sint omnino similis: tamē vnum nō est imago alteri⁹ siue vnū nō est similitudo alteri⁹ ꝑ imitationē: qr vnū ex sua ratione nō videtur magis esse posterius essentialiter ⁊ imitari aliud ꝙ̄ econtra. Sed actus intelligēdi ex sua ratione formali nat⁹ est esse posterior essentialiter suo obiecto: ⁊ natus est esse similis per imitationem. immo ex natura sua imitatur obiectū cuius est: ⁊ est naturalis similitudo obiecti non accipiē do similitudinem pro relatione: sed pro re nata imitari modo predicto a quocūqꝫ causetur: vnde si intellectio lapidis esset immediate causata a deo in intellectu nostro illa ex natura sua esset similis obiecto per imitationem: quia ex sua natura nata est esse essentialiter posterior: ⁊ imitari ipsam albedinem: siue lapidem.

Siste hic quia egregie loquitur.

Posito enim ꝙ deus nunc crearet in me notitiā lapidis intuitiuam lapide non existente: ⁊ in tempore habito crearet lapidē in esse existentie adhuc illa notitia esset similitudo lapidis per imitationē: quia ex ratione sua nata esset esse posterior essentialiter ipso lapide: ⁊ similiter nata esset ipsum imitari: ⁊ esse similē modo predicto: quia licet de facto sit prior tm̄ hoc accidit sibi: cum hoc nō cōueniat ei ex natura talis notitie.

Nota hic quō albedo est essētialiter imperfectior notitia ei⁹.

Modo talis mensura non est semper perfectior sm̄ suam entitatem ipso mensurato. patet. qr albedo est essentialiter imperfectior notitia eius: potest tamen dici perfectior pro quanto ipsa notitia nata est esse similitudo eius per imitationem. Secundo premitto ꝙ quodlibet obiectum natum intelligi per se est mensura respectu notitie ei⁹. qa ei⁹ notitia est ei⁹ similitudo per imitationem: quia ex natura sua essentialiter posterior: licet non mensuretur ab illo: quia non est de ratione obiecti ꝙ causet notitiam. immo accidit ei: sed de ratione eius est ꝙ possit ipsam terminare. ⁊ vt sic necessario est prius ipsa notitia ⁊ presupponitur illi vt assignabile per imitationem ab eius actu intelligendi. Nisi forte dicatur ꝙ notitia non dicitur similitudo per imitationem cuiuscunqꝫ obiecti: sed precise illius obiecti a quo in essendo dependet: quod tamen non credo esse verum: quia tunc multa essent obiecta que non essent hoc modo mensure suorum actuum. immo omnia illa que non sunt motiua intellectus: quod non videtur. ¶ Istis premissis patet responsio ad obiectiones. Ad primam concedo presuppositum loquendo de mensura primo ⁊ secundo modo: sed non tertio modo: ⁊ sic concedo ꝙ notitia relationis absolute est perfectior ipsa relatione: tm̄ sm̄ quid potest dici imperfectior pro quanto imitatur sm̄ similitudinem ipsam relationem.

Ad scdm̄. Nō solu. istas ⁊ sco tiza vt scis.

¶ Ad secundum de actu reflexo. Dico pmo ꝙ forte intelligitur de obiecto quod nō est operatio cuiusmodi est actus reflexus. Dico secundo ꝙ forte non est inconueniens ponere vnū actū reflexum esse mensuram: hoc modo respectu alterius actus reflexi. Cum dicitur ꝙ sunt eiusdem speciei. Dico ꝙ quāuis l re sint forte eiusdem speciei: tm̄ vt vnus habet rationem obiecti intelligibilis: ⁊ ali⁹ habet rationem actus intelligendi: vnus potest esse similitudo alterius per imitationem: quia vt est actus intelligendi obiectum necessario ex natura talis actus imitatur obiectum vt posterius suum prius.

Ad tertiū

¶ Ad tertiū cōcedo ꝙ actus abstractiuus vt habet rationem obiecti intuibilis est mensura actus intuitiui: quia notitia intuitiua vt sic est essentialiter posterior actu abstractiuo habente rationem obiecti. vt supra dixi. Nisi forte diceretur ꝙ non intelligitur de actu intelligendi ꝙ sit mensura vt dixi prius. tm̄ quia etiam actus intelligendi per se continetur sub obiecto intellectus ⁊ est per se intelligibilis: melius videtur dicendum ꝙ etiam actus intelligēdi vt habet rationem obiecti intelligibilis ꝙ sit mēsura actus intelligendi qui ad ipsum terminatur.

Ad q̄rtū.

¶ Ad quartum dico ꝙ non est inconueniens eandem albedinem esse mensuram hoc modo infinitarum visionum si essent actu: quia hoc non arguit perfectionem simpliciter: quia ille visiones essent eiusdem speciei. ⁊ ideo perfectio que sufficit ad mensurādū vnam sufficit ad mēsurandum aliam. Secus si ille visiones essent alterius speciei: quia tunc eadem perfectio finita in albedine forte non sufficeret. Tum etiam quia non est necesse talē mēsuram esse perfectiorem mensurato simpliciter: sed tm̄ sm̄ quid. vt supra dixi.

Ad q̄ntū ⁊ vltimū.

¶ Ad quintum ⁊ vltimum. Dico breuiter ꝙ precise illud indiuiduum est mensura notitie que ad ipsum terminatur. ⁊ quāuis duo indiuidua sint eiusdem rationis ratione nature in qua conueniunt tamen hecheitates illorum sunt simpliciter primo diuerse: vt patet a doc. in primo in pluribus locis. ⁊ per cōsequens quelibet nata est intelligi propria intellectione. vt patet a doctore in secundo. dist. 7. q. vltima. siue .tt. Ubi doctor vult ꝙ indiuiduum habet propriam entitatem additam ipsi nature. Et de hoc vide doct. et ea que exposui in secundo.

Ad rōnes ꝯ tertiū dictum.

¶ Ad istantias tertij dicti. Ad primam dico ꝙ mensuratum secūdum similitudinē imitationis non dependet proprie ab obiecto eo modo quo mensuratum quiditatiue dependet: tamen concedo ꝙ aliquo modo dependet cum ipsum imitetur: sed cum dicitur ꝙ non dependet ab obiecto extra: quia notitia abstractiua non erit respectu obiecti extra existentis. Dico ꝙ aliud est notitiam terminari ad obiectum: et aliud est ipsam dependere in ratione mensurabilis: quia bene concedo ꝙ non terminatur ad obiectum vt actu existēs: tamen in ratione mensurabilis dependet ab obiecto existente: quia est similitudo obiecti: quiditatiue ta-

men non refertur ad illud relatione reali nisi vt actu ex
istens: non ꝙ existentia sit ratio formalis terminandi il
lam relationem: sed natura ſm esse quiditatiuum reale
actuale: qđ esse nunꝗ̄ est sine actuali existentia: vt dixi ī
Ad scđm. simili de notitia intuitiua. ¶ Ad secundum concedo illā
propositionem .s. ꝙ eo modo est mēsurabilis ab obiecto
quo ponitur eius similitudo per imitationem. ⁊ concedo
ꝙ est similitudo obiecti ſm esse quiditatiuū obiecti: ita
ꝙ obiectum ſm esse quiditatiuum ponitur talis mensu
ra: non tamen realiter refertur relatione reali ad quidi
tatem obiecti nisi illa quiditas habeat verum esse reale
actuale: quod haberi non potest sine actuali existentia
ꝗ̄ illđ eē q̄ditatiuū reale actuale intelligitur prius ipsa
Nota hic ⁊ caste cō sidera. existētia actuali: vt exposui in secundo. dist. 3. q. 1. Nota
tamen ꝙ quiditas precise considerata ſm esse quiditati
uum possibile ⁊ obiectiuum non ponitur mensura rea-
lis notitie abstractiue: sed vt habet esse reale actuale
ponitur hoc modo mensura: ⁊ vt sic notitia dicitur actu
dependere in ratione mensurabilis et includere realez
Ad tertiū relationem terminatam ad ipsum. ¶ Ad tertium nega-
tur illa maior. quia non ponitur esse mensura actus in-
telligendi: quia est ratio formalis causandi cum hoc si-
bi accidat. sed quia est simpliciter imitabile secundum
similitudinem ab actuali notitia vt supra dixi. Si tamē
teneatur ꝙ illud sit ratio formalis terminandi talē de-
pendentiam quod etiam est ratio causandi. Dico ꝙ ⁊ si
obiectum actu existens non sit causa immediata causā
di notitiam abstractiuam. est tamen causa remota: vt
exposui in primo. dist. 3. vide ibi. Prima tamen respon-
sio videtur melior et magis ad propositum. ¶ Ad quar
Ad q̄rtū. tum patet responsio ex dictis respondendo ad primam
instantiam: quia existentia non ponitur ratio formalis
terminandi nec conditio obiecti: sed ipsa natura secun-
dum esse quiditatiuum reale actuale: qđ tn̄ nunꝗ̄ tale
esse est sine actuali existentia. ideo communiter dicim⁹
ꝙ terminatur ad existens inquantum existens non ꝙ ly
inquantum sit reduplicatiue. sed tn̄ specificatiue que
Ad quītū differentia patet alias. ¶ Ad quintum patet responsio
Ad rōnes ꝯ quartuz dictum. ex supradictis quomodo etiam relatio potest dici men-
sura actus cognoscendi. ¶ Ad instantiam contra quar
tum dictum patet ex supradictis l presenti. q. quia siue
obiectum existat siue non existat. relatio attingentie fū
data in notitia abstractiua vt abstractiua nunꝗ̄ termi-
natur ad obiectū existēs vt existēs: vt patuit supra.

Opinio Ochem de notitia ītuitiua ⁊ abstractiua. De ista autem notitia īntuitiua et abstractiua sic
inquit Ochem in prolo. q. 1. Dico ergo q̄ntum ad illum
articulum. ꝙ incomplexi est duplex notitia. quarū vna
potest esse intuitiua. et alia abstractiua: vtrum tamen
alij velint vocare talem notitiam intuitiuam non curo.
quia hoc solum intendo probare principaliter ꝙ de ea
dem re intellectus potest habere duplicem notitiam in
complexam specie distinctam. Sciendum autem ꝙ no
titia abstractiua potest accipi dupliciter. vno mō ꝙ sit
respectu alicuius abstracti a multis singularib⁹. et sic
Quō eadē notitia possit dici īntuitiua ⁊ abstractiua. cognitio abstractiua non est nisi cognitio alicuius vni-
uersalis abstrahibilis a multis. De quo dicetur postea
⁊ si vniuersale sit vera qualitas existens in anima sub-
iectiue. quod potest teneri probabiliter concedendum
est ꝙ illud vniuersale possit videri intuitiue: et ꝙ eadez
est notitia intuitiua et abstractiua illo modo recipiēdo
abstractiuam: et sic nō distinguitur ex opposito. Aliter
accipitur cognitio abstractiua secūduz ꝙ abstrahit ab
existentia et non existentia et ab alijs conditionib⁹ que
contingenter accidunt rei vel predicatur de re. non ꝙ
cognoscitur aliquid per notitiam intuitiuam qđ non co
gnoscatur per notitiam abstractiuam: sed idem totali-
ter ⁊ sub eadem ratione cognoscitur vtraqꝫ notitia. Sz
distinguitur per illum modum: ꝙ notitia intuitiua rei ē
talis notitia: virtute cuius potest sciri vtrum res sit vel
non. si sit ꝙ sit res statim iudicat intellectus rem esse. ⁊
euidēter concludit eaz esse: nisi forte impediatur ꝓpter
imperfectionem illius notitie: ⁊ eodem modo si esset ꝑ-
fecta talis notitia. per potentiam diuinam conseruatā
de re non existente: virtute illius notitie incomplexe co
gnosceret euidenter illam rem non esse. Similiter noti-
tia intuitiua est talis: ꝙ quando aliqua cognoscuntur
quorum vnum inheret alteri: vel vnum distat ab altero
loco vel alio modo se habet ad alterum: statim virtute il

lius notitie incomplexe illaꝝ rerum: sciret si res inhere
ret vel non inhereret: si distet vel non distet. ⁊ sic de alijs
veritatibus contingentibus: nisi ista notitia sit nimis re
missa vel sit aliquod impedimentum. Sicut si sortes in
rei veritate sit alb⁹: illa notitia sortis ⁊ albedinis virtu
te cuius potest euidenter cognosci ꝙ sortes sit albus: di
citur notitia intuitiua. Et vniuersaliter omnis notitia
incomplexa termini vel terminorum seu rei vel rerum:
virtute cuius potest euidenter cognosci aliqua veritas
contingens: maxime de presenti: est notitia intuitiua.
Abstractiua autem est ista virtute cui⁹ de re contingē-
ti non potest sciri euidenter vtrum sit vel non sit. ⁊ per il
lum modum notitia abstractiua abstrahit ab existentia
⁊ non existentia: quia per ipsaz non potest euidenter sci
ri de re existente ꝙ existit: ⁊ de non existente ꝙ non exi-
stit. per oppositum ad notitiam intuitiuam. Similiter ꝙ
notitia abstractiua nulla veritas contingens maxime
de presenti potest euidenter cognosci: sicut de facto pa
tet ꝙ quando cognoscitur sortes ⁊ albedo sua in absen-
tia sua: virtute illius incomplexe notitie non potest sci-
ri: ꝙ sortes est vel non est: ꝙ est albus vel non albus: vel
ꝙ distat realiter a tali loco vel non: ⁊ sic de alijs verita-
tibus contingentibus: ⁊ tamen certum est ꝙ ille verita
tes possunt euidenter cognosci: ⁊ omnis notitia comple
xa terminorum vel rerum signatarum: vltimate reduci-
tur ad notitiam incomplexam terminorum vel rerum si
gnificatarum: ergo isti termini vel res vna alia notitia
possunt cognosci ꝗ̄ sit illa virtute cuius non possunt eui
denter cognosci tales veritates contingentes. Et illa
notitia est intuitiua: a qua incipit experimentalis noti-
tia: quia vniuersaliter ille qui potest accipere de aliqua
veritate contingenti experimentum: ⁊ mediante illa de
veritate necessaria habet aliquam notitiam incomple-
xam de aliquo termino. vel de re quam non habet ille q̄
non potest sic experiri: ⁊ ideo sicut ſm philosophum pri
mo metaphysice. ⁊ 2. posteriorum. scientia illorum sensi
bilium que accipitur per experientiam de qua ipse lo-
quitur. incipit a sensu ⁊ a notitia intuitiua sensitiua isto
rum sensibilium: ita vniuersaliter notitia scientifica
istorum pure intelligibilium accepta per experientiam
incipit a notitia intuitiua illorum intelligibilium. Est
tamē sciendum: ꝙ aliquando propter imperfectionem
notitie intuitiue: quia est valde imperfecta et obscura:
vel propter alia impedimenta ex parte obiecti. vel pro-
pter alia impedimenta potentie cognitiue potest acci-
dere ꝙ nulle vel pauce veritates contingentes de re sic
intuitiue cognita possint cognosci. Ex istis possunt seq̄
alique conclusiones. Prima. ꝙ abstractiua ⁊ intuitiua **Quō notitia abstractiua ⁊ īntuitiua nō differunt.**
notitia non differunt: quia abstractiua potest indifferē-
ter esse existentis ⁊ non existentis: presentis ⁊ non pre-
sentis. intuitiua autem tm̄ presentis ⁊ existentis reali-
ter. quam differentiam ponunt aliqui qui loquuntur de
illa materia. Nec secundo differūt: quia abstractiua nō
attingit obiectuz in se sub perfecta ratione: sed tm̄ sub
quadam diminuta similitudine. Intuitiua autem attin
git obiectuz in se sub perfecta ratione. sicut dicit quidā
doct. quol. q. 6. Nec tertio differunt per rationes moti-
uas formales. ꝙ scilicet in cognitione intuitiua res in
propria existentia est motiua per se obiectiue. in cogni-
tione abstractiua est aliud motiuum in quo res habet
esse cognoscibile: siue sit causa virtualiter cōtinēs ipsā
rem. vt cognoscibilem: siue sit effectus. puta species et
similitudo representatiue continens ipsam rem cuius
est similitudo. sicut dicit idem in quolib. q. 12. Nec quar
to differunt. quia notitia intuitiua necessario habet an
nexam relationem realem et actualem ad ipsum obie-
ctum: vt est presens in propria existentia. Abstractiua
autem non habet admixtam talem relationem ad ipsū
obiectum: quamuis habeat relationem potentialem. s.
mensurabilis et dependentie. non autem vnionis. ⁊ pre
sentie: sicut idem dicit ibidem. Nec quinto differunt: qr
in cognitione intuitiua obiectum est presens in propria
existentia. In abstractiua aūt obiectum est presens in
aliquo perfecte representante ipsum sub ratione ꝓpria:
et per se cognoscibile: sicut dicit idem in quol. q. 14. in
li. 4. di. 10. q. 8. ¶ Primum patet per principia istorum
que credo esse vera in hac parte. Nam in libro tertio. di
stin. 14. q. 2. probat. ꝙ nulla forma necessario est preuia
in intellectu prior ipsa visione sic: quia si aliqua forma

est preuia ipsa visione: aut se habet ad visionem in ratio
ne cause efficientis: aut in ratione cause materialis. si p̄
mo modo. ergo potest fieri sine ea: quia quicquid potest
deus per causam efficientem mediatam. hoc potest im=
mediate. Si secūdo modo tunc ista forma si per se esset:
tunc per se posset recipere illam visionem. Ita arguen=
do in proposito. aut ista res existens ꝛ presens habet se
in ratione cause efficiētis ad notitiam intuitiuam vel ĩ
ratione cause materialis aut formalis vel finalis. Si p̄
mū detur: ergo potest fieri sine ea: quia quicquid potest
deus per causam efficientem mediatam potest per se ĩ=
mediate. ¶ Nec secundo modo: quia tunc re existente ꝛ
destructo intellectu: posset recipere illam notitiam sub
iectiue. Similiter manifestum est ꝙ illa notitia intuiti=
ua non est subiectiue in re intuita. ¶ Nec tertio modo
manifestū est: nec quarto modo: quia omnis notitia po=
test esse quocūq; fine (excepto p̄imo) destructo: q̄z nul=
la res requirit plus existentiam finis secundi: q̄ꝫ efficiē=
tis secundi. ¶ Si dicatur ꝙ obiectum requiritur in ra
tione obiecti terminātis. Contra: aut obiectum inquā=
tum terminans habet rationez cause essentialis vel nō.
Si sic: arguo sicut prius: si non tunc arguo sicut arguūt
isti alij. omnis effectus sufficienter depēdet ex suis cau
sis essentialibus: ita ꝙ illis positis omnibus alijs circū=
scriptis potest sufficienter poni effectus. Si ergo obie=
ctum inq̄ꝫtum terminans non habet rationem cause es=
sentialis respectu notitie intuitiue: ergo si obiectum ĩ=
q̄ꝫtum terminans destruatur ſm omnem sui existentiaz
realem: potest poni notitia intuitiua: ergo ipsa re destru
cta potest poni ipsa notitia intuitiua: ꝛ ita notitia intui
tiua ꝑ se ꝛ necessario nō plus est existentis q̄ꝫ non existē
tis: nec plus respicit existentiam q̄ꝫ non existentiam ꝛc.
per modum prius declaratum. Abstractiua autem nec
respicit existentiam: nec non existentiam: quia per eam
non potest haberi iudicium ꝙ res existit vel non existit.

Idē tota=
lit' ꝛ sub
eadē rōne
formalr est
obiectum
notit:e in=
tuitiue ꝛ
abstracti=
ue.

¶ Secundum patet: quia idem totaliter et sub eadem
ratione ex parte obiecti est obiectum intuitiue ꝛ abstra
ctiue. hoc patet: quia nulla est res saltem in istis inferio
ribus: nec aliqua alia ratio sibi propria: sub qua potest
res intuitiue cognosci: quī illa cognita potest intellect⁹
dubitare: vtrum sit vel non sit: et per consequens quin
possit cognosci abstractiue: ergo omne illud ꝛ sub eadē
ratione qđ erit obiectum intuitiue potest esse obiectum
abstractiue. ꝛ manifestum est ꝙ quicquid reale potest
cognosci abstractiue: potest etiam cognosci intuitiue.
Similiter ſm istos alibi. deitas sub ratiōe deitatis po=
test cognosci abstractiue: sed ista est perfectissima ratio
dei. Similiter ſm eos existentia potest etiam cognosci
abstractiue. ¶ Tertium patet per argumenta contra
primam differentiam. quia deus potest per idem totali=
ter causare vtrāq; notitiam: nec oportet ꝙ res moueat
in propria existentia per se obiectiue: sicut probatū est.
¶ Quartū pꝫ ꝑ illō ꝙ relatio realis ſꝫ eos nō p̄t termi
nari ad nō ens. obiectū aūt notitie ĩtuitiue p̄t eē nō ēs:
sicut ꝓbatū ē: ꝛ post ꝓbabitur. ¶ Quintuz patet ꝑ idē:
quia ad notitiam intuitiuam non requiritur ꝙ res sit p̄=
sens in propria existentia: sicut probatū est. ¶ Ideo di=
co ꝙ notitia intuitiua ꝛ abstractiua seipsis differunt: et
non penes obiecta ꝛ penes causas suas quascumq;: q̄ꝫ=
uis naturaliter notitia intuitiua nō possit esse sine existē
tis rei: que est vna causa efficiens notitie intuitiue vel
mediata vel immediata: sicut alias dicetur. Notitia aūt
abstractiua potest esse naturaliter ipsa re simpliciter de
structa. Et si sic intelligat ponens p̄dictas differētias:
veritatem videtur habere q̄ꝫtū ad istam notitiam q̄ꝫuis
in aliquibus que spectant ad alias difficultates non cō

Intuitiua
notitia p̄t
eē de re nō
existente.

tineat veritatem. De quibus dicetur in locis suis. ¶ Ex
istis sequitur ꝙ intuitiua notitia tam sensitiua q̄ꝫ intel=
lectiua potest esse de re nō existente. ꝛ hāc cōclusionem
probo aliter q̄ꝫ prius. sic omnis res absoluta distincta lo
co ꝛ subiecto ab alia re absoluta. potest per diuinā potē
tiam existere sine illa: quia non videtur verisimile ꝙ si
deus vult destruere vnam rem absolutam existentem ĩ
celo: necessitatur destruere vnam aliam rem existentem
in terra: sed visio intuitiua: taꝫ sensitiua q̄ꝫ intellectiua:
est res absoluta distincta loco ꝛ subiecto ab obiecto vi=
so: ergo illa visio potest manere: stella destructa. ꝛ mul=
ta alia ibi dicit de notitia ĩtuitiua ꝛ abstractiua. ¶ Sꝫ
quia ĩ probatione istius opiniōis satis pōt elici ex his q̄ di=
xi supra ĩ dubijs: ĩō ad p̄ns nō ĩtēdo illā aliter ĩprobare

De tertio principali quod fuit an relatio actus ĩ
telligendi ad obiectum sit essentialis illi actui. Dicit p̄=
mo ꝙ relatio potest tripliciter se habere ad absolutum
vno modo contingenter et per accidens vt similitudo
ad albedinem: alio modo necessario: vt relatio creature
ad deum: tertio modo secundum veram idemptitatem:
sicut in diuinis relatio personalis se habet ad essentiaz.
sed non videtur ꝙ possibile sit amplior idemptitas que
proprie dicitur idemptitas essentialis: quia nec relatio
potest essentialiter includi in absoluto: quia idem esset
essentialiter ad se et essentialiter ad alterum nec abso
lutum et relatio possunt includi in aliquo per se vno sic
per se vno ꝙ sit vnius generis ꝛ ipsius sit cōceptus pro
prius per se vnus et ꝙ ipsum sit per se in vno genere. q̄z
sicut in rebus non potest fieri vnum per se ex distinctis
nisi illa se habeant sicut proprius actus et propria potē
tia in eodem genere: vt patet per p̄hm. 8. metaph. sic nō
potest aliquid esse habens per se conceptum vnum ꝛ cū
hoc per se includens distincta nisi conceptus vnius sit
per se potentialis et alterius actualis determinans illū
potentialem. relatio et absolutum non possunt habere
tales cōceptus quorum vnus sit per se determinabilis
et alius per se determinans: quia si aliquis conceptus
absolutus sit indifferens potest contrahi per conceptū
absolutuz quousq; sit determinatissimus sub genere ab
soluto. Similiter de conceptu relatiui sub genere rela=
tiuo: neuter igitur per se est determinatiuus vel contra
ctiuus alterius. quia vterq; sine altero natus est habe=
re conceptum determinatissimum in propria coordina=
tiōe. Et hec irā satis patet ex his q̄ dixi supra. q. 12. ĩ il
lo dubio an ex absoluto et respectiuo possit per se fieri v
nus conceptus. ¶ Ex his ad propositum in actu cogno
scendi: de quo queritur est aliqua entitas absoluta. vt
patet in primo art. ibi etiam est aliqua relatio. vt patet
in 2⁰ art. ex isto vltimo habetur ꝙ respectiuum et abso
lutum non possunt constituere aliquid per se vnum: nec
saltem vnius generis quod scilicet habeat conceptum
per se vnum. Ex his sequitur ꝙ actus cognoscendi. vel
non est aliquid per se vnum vnius generis: vel non per
se includit illa duo que probata sunt ibi concurrere: vi=
detur autem probatum in primo articulo ꝙ essentiali=
ter includit absolutum et specialiter in prima ratione:
igitur videtur ꝙ actus talis non sit essentialiter relati=
uus: sicut per se includens relationem: vel si dicatur ꝙ
est quoddam totum includens ambo illa: tunc non est
per se vnum essentialiter relatiuum. sed vnum per acci=
dens essentialiter includens alteram partem. sic dicere
tur improprie ꝙ homo albus est essentialiter albus: hoc
enim improprie dicitur: quia nihil essentialiter proprie
dicitur de eo quod non est in se aliquid vnum essentiali=
ter: sicut nihil potest esse verum de eo quod est in se fal=
sum: sicut est illud cuius ratio includit repugnantiam:
quod quia non est in se possibile: ideo nihil dicitur de ip=
so possibile: vel sibi esse possibile: sic in proposito quod
non est per se vnum: nihil potest esse per se ei vere vel ꝑ
se vnum. ¶ Si queratur supponendo operationem esse
per se vnam: ꝛ per consequens vnius generis ad quod
genus pertinebit? Primo dico ꝙ per se est ĩ genere qua
litatis: hoc probatur: discurrendo per genera. patet ꝙ
non est in genere substātie: ꝛ similiter de omnibus alijs
generibus preterq̄ꝫ de qualitate: actione: passione: rela
tiōe. Nō est aūt relatio nec actio: nec passio vt pꝫ ĩ p̄mo
articulo. Et probatur tripliciter. primo per mediū com
mune: quia nullus respectus est vltima perfectio operā
tis: vt patet in primo art. ¶ Secundo quia actio est trāſ
mutatio alterius inq̄ꝫtum alterum. i. ꝙ actio est trāſmu
tatio alterius. s. passi inq̄ꝫtum est simpliciter aliud ab a=
gente: ꝛ dicitur actio transmutatio non ꝙ passum trans
mutetur per illam: sed quia agens respicit passum indu
cens formam absolutam in illud ſm quam dicitur vere
transmutari a priuatione illius forme ad illam formam
ad quam formam oritur in agente actio respectus qua
agēs refertur ad passum. Nō eñ actio respect⁹ est p̄us
termino ꝓducto in passo. Similiter passio est posterior
que imediate fundaſ in passo: p̄supponit eñ terminū ꝓ
ductū ab agēte in passo. Cū ergo diciſ ꝙ actio ē princi=
piū transmutādi aliud inq̄ꝫtū aliud. Si accipiſ forma=

Re tripli
citer se p̄t
hēe ad ab=
solutum.

Ad soluti
ꝛ respecti
uum non
possūt ꝯsti
tuere ꝑ se
vnum.

liter pro actione respectus potest dici principium formale quo. s. trāsmutās trāsmutat: siue quo agēs agit formaliter. sicut album est simile formaliter similitudine: sed fundamentaliter est simile albedine. sic agens actione formaliter agit: sed fundamentaliter agit potentia actiua fundamentaliter accepta. Simile dico de passione. Sed operatio siue actus intelligendi vel appetendi non est huiusmodi. probatur: quia transmutatio tam actiua ꝗ̃ passiua necessario est ad aliquem terminum accipientem esse illa transmutatione. quia ſm terminū formalem passum se habet aliter ꝗ̃ pri⁹. Vult dicere ꝙ trāsmutatio relatio tam actiua ꝗ̃ passiua necessario p̄supponit aliquem terminum de nouo accipientē esse a principio transmutatiuo: ⁊ non h̄abetur ille terminus ꝑ trāsmutationem que ponitur respectus. patet ille termin⁹ est quid absolutum: tunc absolutum non habet esse per respectiuū: sed sicut dicimus ꝙ genitū accipit esse per generationem actiuam formaliter acceptam. scilicet vt est relatio ex hoc solo ꝙ talis generatio terminatur tm̄ ad productum: non ꝙ productum accipiat esse per ipsam: quia vt sepe dictum est: ad absolutum in causa sequitur absolutum in effectu: prius est productum ꝗ̃ relatio producentis: sicut actio formaliter accepta ad passum quod prius accepit terminum nouum: ⁊ nisi in passo esset terminus de nouo productus: tunc non esset actio noua: nec passio noua. Vtraq; ergo est ad aliquē terminum accipientem de nouo esse in passo. Nec est ꝙ actio terminatur ad passum pro quanto passum recipit nouū terminum absolutū ab agente: ⁊ passio similiter est ad agens pro quanto passum aliquem terminum absolutū de nouo recipit ab agēte. Et sic ista litera debet intelligi.

Expō singular; lre

Modo actus intelligendi non est ad aliquem terminum accipientem esse per ipsum. id est ꝙ necessario presupponit in passo. scilicet in intellectu possibili aliquem terminum absolutum productum in intellectu possibili ſm quem aliter se habeat aliter nunc ꝗ̃ prius. patet. quia intellectio nichil presupponit nisi obiectum ad quod terminatur ⁊ intellectum in quo recipitur. Non enim posito etiam quocumq; absoluto etiam nouo in intellectu possibili ponitur intellectio. sicut ponitur passio: posito termino nouo in passo ab agēte. Sequitur. immo eo modo quo habet terminum ad quem. nec est productiua termini ad quem: nec eductiua de potentia passi: nec inductiua in passum: sed presupponit terminum. Omnis autem actio de genere actionis vel est productiua termini: vel eductiua: vel inductiua. immo eo ipso quo ponitur actio talis in diuinis. puta generatio vel spiratio per ipsam aliquis terminus accipit esse. Pro intelligētia huius litere declaro aliqua.

Potētia pductiua Potentia eductiue ⁊ inductiua quō distinguuntur.

Primo ista distinguuntur adinuicem. scilicet potentia productiua termini potentia eductiua termini de potentia passiua: ⁊ potentia inductiua termini in passum. Prima respicit terminum absolute: sicut generatio que respicit genitum siue productum: accipiendo generationem vt est productio simpliciter: illa enim habet tm̄ productum pro termino: vt patet a docto. in primo. distinc. 2. ⁊ 5 q. 2. Secunda necessario respicit passū in quod agat vt omnis potentia actiua creata que necessario presupponit aliquod passū quod est in potentia ad terminum: educere enim formā de potentia materie necessario presupponit materiam vt receptiuam talis forme: ⁊ sic potentia eductiua termini de potentia materie est potentia que necessario p̄supponit materiam vt receptiuam talis termini que si non presupponeretur esset impossibile producere talē formam cum necessario producat illam in materia. Sꝫ potentia inductiua est que inducit terminū in materia. ⁊ hec potest ab aliis separari: quia de⁹ potest immediate inducere formam in materia ⁊ illam non necessario educere de potentia materie. patet. quia potest creare animam nulla presupposita materia ⁊ potest creare corpus organicum ⁊ inducere animam in illud. Sed in creaturis ista non videntur realiter separari: loquendo de termino formali qui recipitur in materia: quia producens formam necessario presupponit materiā. ⁊ sic educit eam de potētia materie: ⁊ similiter eā necessario inducit in materiā: cum non possit producere eam vt per se stantē.

Actio vt ē formalit: pductio. siue indu-

Scdo nota ꝙ actio vt est formaliter pductio est relatio ītrinsec⁹ aduenies cū sit respect⁹ pducentis ad productū. Silr actio vt est formaliter inductio in creātur is est respectus intrinsecus: quia est respectus inducentis ad inductum: inducta in materia forma necessario resultat relatio inducti ad inducens. et econtra: respectus inducentis ad inductum: et hoc modo non accipitur proprie actio. vt est de genere actionis cum sit respectus extrinsecus. tamen quicquid sit: siue actiua productiua. siue eductiua: siue inductiua: siue sit respectus extrinsecus: siue intrinsecus omnino habetur propositum de actu intelligendi ꝙ non sit actio aliquo istorum modorum.

ctio ē rl'o ītrisece aduenięns.

Tertio nota ꝙ actio dicitur productiua pro quanto terminatur ad productum id ē ꝙ producto posito in esse a producente necessario oritur in producente actio: siue productio que terminatur ad productum et sic est posterior producto. Et actio dicitur inductiua ꝑ quanto terminatur ad terminum inductum: ita ꝙ posito termino in materia statim in agente oritur relatio inducētis ad terminum īductum: et sic est posterior termino producto. Et dicitur actio eductiua pro quanto terminatur ad terminum vt eductum de potentia materie et sic presupponit terminum iam eductum: ⁊ sic dicitur relatio educentis ad terminum eductum. Et sic omnis talis actio necessario presupponit terminum nouum vł productum tm̄: vel inductum: vel eductum. Sed intellectio vt huiusmodi non est productiua termini. patet. quia ipsa non terminatur ad prius productum ab intellectu in quo est formaliter: nec est inductiua termini in passum. patet quia ipsa non terminatur ad aliquem terminum absolutum inductum ab intellectu in quo est in aliquod passum. nec similiter est eductiua termini. patꝫ quia non terminatur ad aliquid prius eductum de potentia materie per intellectum in quo est formaliter: sicut actio productiua terminatur ad productum a principio productiuo in quo est: et quod formaliter denominat. Cum ergo intellectus tm̄ presupponat obiectum circa quod operatur. et nihil producit. ad quod intellectio formaliter termineturvt ad productum: vł eductū vel inductum ab ipso ītellectu qui denominatur formaliter a tali ītellectione. sequiturꝙ nullo modo erit actio de genere actionis. Nec similiter passio cuꝫ illa presupponat aliquid prius productum in passum ab agēte ad quem refertur: vt supra patet.

¶ Tertio principaliter arguit̃. agens actione de genere actionis nunꝗ̃ est simpliciter perfectius per illam. immo ex perfectione sua complete agit communicando alteri perfectionē. Nūc autem operatio est perfectio simpliciter operantis. relinquitur igitur tandem ꝙ illud absolutum quod est in operatione sit aliquid de genere qualitatis.

¶ Deinde doc. postꝗ̃ enim probauit ꝙ operatio est qualitas absoluta. querit in qua specie qualitatis sit ponēda. Et duo dicit. Primum ꝙ videtur poni in eadem specie in qua est habitus generatus ex illis actibus: ⁊ quia talis habitus ponitur in prima specie qualitatis: ideo videtur etiam ꝙ operatio sit in eadem specie ponenda. Qualitas ei spūalis: siue sit in esse quieto vt hit⁹: siue ī fieri vt operatio actualis que etiam potest poni dispositio ad habitum: cum ad operationem frequenter elicitam sequatur habitus. Secundum est quod si teneatur Aristote. posuisse in tertia specie etiam operationes spirituales ꝙ forte poterit poni operatio in tertia specie in qua ponuntur passiones: siue passibiles qualitates: sed Aristote. ibi mentionem facit de passionibus corporalibus tanꝗ̃ manifestioribus: licet autem in anima sit distinguere operationem proprie dictam: cuiusmodi est delectatio vel tristitia in voluntate. quia operatio tendit quasi in terminum operationis. scilicet in obiectum quod est terminus operationis. Passio autem quasi a termino causata est in subiecto: sicut tristitia a tristabili causatur in voluntate. ⁊ tamen in hoc conueniunt. scilicet spiritualis operatio ⁊ passio: quia vtraq; est in fieri vt in subiecto. patet: quia passio concomitatur operationem stante operatione: puta cum actu amoris circa delectabile stat delectatio sequens: et similiter stante actu nolitionis de obiecto nolito: et posito stat tristitia ipsis non stantibus: nec delectatio: nec tristitia stant. sicut ergo operatio habet esse in fieri. sic et passio sequens. et pro tanto vtraq; posset dici passio pertinens ad tertiam speciem. quicquid autem dicatur circa hoc de p̄ma spē ⁊ tertia. hoc saltē videt̃ probabile ꝙ operatio sit in gn̄e qualitatis. ¶ Contra hoc videt̃

Opatio ē ī tertia spē ꝗlitat; ſm phm̄.

illud phi.9.meta. Quoꝝ inqt nō est aliqd aliud opꝰ pre-
ter actionē:in istis existit actio:vt visio i vidēte:⁊ specu-
latio in speculante. Hic doctor per auctoritates et per
rationes intendit probare ꝙ operatio non sit qualitas
absoluta. Et patet primo per auctoritatem adductam
per quam philosophus intendit probare ⁊ distinguere
inter actionem transeuntem ⁊ immanentem. Uult igi-
tur ibi ꝙ aliqua actio sit immanens: sicut exemplificat
de visione ⁊ speculatione:tamen constat ꝙ iste sunt ope
rationes:igitur operatio est actio ſm eum. ¶ Item phi
losophus.3.de anima intelligere est quoddam pati.
¶ Item.10.ethico c.2.vel.3. dicit sic. non tamen si non
qualitatum est delectatio propter hoc:neq; bonorū: ne
q; enim virtutis operationes sunt qualitates: neq; feli
citas. ¶ Item.7.physicorū.sciens ⁊ cognoscens dicun
tur ad aliquid.vbi Com.dignius extimatur esse de.c.ad
aliquid ꝙ de qualitate. ¶ Preterea per rationem. Ab
solutum non distinguitur specifice per aliquid extrinse
cum:sed per propriam differentiam intrinsecam sibi et
absolutam. Nunc autem operationes distinguūtur spe
cifice per obiecta distincta specie:quia operationes cir
ca distincta specie magis distinguuntur ꝙ operationes
que sunt circa obiecta eiusdem speciei.ista autem disti-
guuntur numero:igitur ille habent maiorem differen-
tiam ꝙ numeralem.⁊ ita specificam. ¶ Preterea ope
ratio habet propriam operationem ⁊ nobilitatem ab
obiecto:vt videtur satis manifestum per illud.10.ethi.
c.4.vel.3.ſm vnumquodq; optima est operatio optime
dispositi ad potentissimum eorum que sunt sub ipsa.hoc
est circa obiectum optimum talis operationis. Ex his
ergo patet quomodo operatio non sit qualitas absoluta
⁊c. ¶ Respondet doctor ad omnes has obiectiones:et
respondendo exponam literam docto. vbi necesse erit.
Expō no- Dicit ergo ꝙ operatio habet duas conditiones in qui-
tabilis. bus conuenit cū actione. Prima est ꝙ semper est in fie-
ri non dico successiue.quia operatio est indiuisibilis:sed
sic in fieri ꝙ in continua dependentia ad causam eandē.
⁊ ſm idem:sicut dependentia rei conseruate ad deū cō-
seruantem de qua dictum est prius.q.1.quol.⁊ in.2. di.
2.q. . Uide que ibi exposui. Est ergo operatio.puta intel
lectio obiecti in continua dependentia ad causam ean-
dē.puta ad intellectū ⁊ obiectū que integrāt vnā totalē
causam: vt patebit infra.q.15.⁊ supra patet in primo.d.
5.q.7. Et si ista causa per aliquod instans cessaret non
esset illa intellectio. Secunda conditio est ꝙ operatio
transit in obiectum: sicut in terminum: licet non accipi-
at esse per ipsam: quia presupponit in suo esse . id est ꝙ
operatio non est ad obiectum vt productum a potentia
cuius est operatio: sic ꝙ dicatur operatio productiua:
pro quanto necessario terminatur ad productum vt p-
ductum : quia si etiam illud obiectum nullo modo esset
productum.nec a potentia operatiua : nec ab aliquo a-
lio:adhuc transiret in illud vt ad terminum presupposi-
tum : dicitur enim actio productiua : vt supra dixi : pro
quanto terminatur ad productum a potentia cuius est
talis actio:non ꝙ vere accipiat esse per illam tanꝙ per
aliquid prius vere dans esse:cum productum prius ha-
beat esse ꝙ intelligatur productio respectus:vt patet a
docto. in primo.dist.3 q.3.⁊ in secundo.distin.1.q.3. Di-
cit ergo ꝙ propter istas duas conditiones operatio po
test dici actio.sicut propter istas significatur gramma-
tice per verbum actiuum:quia intelligo:volo:video sūt
verba actiua. Et propter easdem operatio dicitur ac-
tus secundus : vt distinguitur contra actum primum.
nam actus primus proprie est in esse quieto ⁊ non ten-
dit in aliud:vt patet de principio pductiuo ⁊ de forma
que est ratio formalis producendi: vt de intellectu : ac-
tus vero secundus est in continuo fieri:⁊ semper tendit
Nota hic i aliō vel i aliud vt obiectū:vt opatio:vel in aliō vt pdu
de actiōe i ctum vt actio productiua. Et ita ista distinctio actionis
manēte et sic intellecta in transeuntem ⁊ in immanentem non est
transeūte. generis in species:sed vocis in significationes:nam ac
tio transiens est actio de genere actionis actio imma
nens est qualitas : si equiuoce dicitur actio propter
conditiones predictas . ¶ Alio modo potest actio
de genere actionis diuidi in transeuntem ⁊ in immanē-
tem.sicut superius in inferiora.nam non solum ad for-
mam inductam per motum in passum:aut ab agente est
actio de genere actionis:sed etiam ad formam īductā

per mutationē in ipsomet agente.illa enim forma abso-
luta cum sit noua est terminus alicuius actionis pprie di
cte per quā accipit esse.quando igitur forma terminās
actionem est extra ipsum agens:tūc actio illa trāsit: qñ
ꝟo forma illa est in ipso agente : tunc actio est imanēs.
Uult ergo dicere doct. ꝙ quando productum realiter
per veram productionem siue actionem recipit in ipso
producente : talis actio: siue productio est immanens:
quia est ad terminum non receptum i aliquo extra ipm
agens:sed simpliciter est ad terminum receptū in ipso
agente:et hoc mō omnis operatio nature viuentis q po
nitur qualitas absoluta vere per actionem de genere
actionis producitur in ipso agente:et dicitur produci
per talem actionē ex hoc ꝙ terminatur ad illam quali
tatem vere productam et vt productam: vt dixi supra:
quando vero agens producit formā in passo extra ipsū
agens vt quando ignis producit calorem in ligno:quia
calor recipitur in passo extra ipsum agens:actio termi
nata ad illud dicitur transiens . eo ꝙ est ad terminum
extra agens receptum. Sequitur in littera. Distinctio
istorum duorum modorum intelligendi actionē imma
nentem.patet. quia illud qd secundum primum intelle
ctum dicitur actio immanens : hic dicitur terminus a-
ctionis immanentis secundum alium intellectum.⁊ qd
in alio secundo intellectu dicitur actio communiter in-
telligimus per hoc ꝙ est elicere.quando dicimus ꝙ po-
tentia elicit operationem.et per hoc qd est dicere quan-
do dicimus ꝙ memoria siue suppositum per memoria in
dicit verbum : et per spirare quando dicimus ꝙ per vo-
luntatem spirat quis amorem. Et licet omnia ista sint
clara:tamen pro iunioribus expono aliqualiter litterā.
Cum dicit primo ꝙ actio est ad formam inductam i pas
sum per motū ⁊ cet. Intelligit ꝙ siue inducatur i passū
aliud ab agente per motum: vt qualitas et quantitas
que ab agente naturali inducuntur per motum : siue in
ducatur per mutationem tñ : vt forma substantialis in
materia per ipsum generans :semper dicitur actio trā
siens. Similiter si generans in seipsum inducat formā.
siue per motum: vt ignis qui forte in seipso producit ca
lorem intendendo ipsum:siue per mutationem . vt quā-
do inducit formam in ipso i istāti sēper dicitur actio im
manēs : sic ꝙ actio immanēs propterea respicit termi-
num vt inductum in ipso agente : siue per motum : siue
per mutationem:et actio proprie transiens respicit ter-
minum vt inductum in aliud passum ab agente : et hoc
siue per motum . siue per mutationem. Deinde prima
distinctio que ponitur equiuoci in equiuocata : quando
operatio dicitur actio immanens sic ponitur: q̄ē q̄litas
i ipso operāte sic ꝙ nullo mō tēdit in pductum vt supra
patuit: actio vero de genere actionis necessario tendit
in terminum accipientem de nouo esse ab ipso agente. Uide hic
Actio ergo pro operatione est qualitas ⁊ in genere ac- quō opa-
tionis. Secundo modo actio de genere actionis que ne tio nō ē p
cessario tendit in aliud: siue receptum in agente : siue in prie de ge
alio passo semper dicitur transiens : quia saltem transit nere actio
in terminum de nouo accipientem esse: siue ille terminꝰ nis.
sit in agente: siue in alio ab agente: modo absoluto ⁊ re-
spectiuo non ponitur aliquid limitatum dici vniuoce.et
sic hoc nomen actio proprie conuenit actioni de genere
actionis ⁊ improprie operationi pro quanto operatio a-
liqualiter cōuenit cum actione propter illas duas con
ditiones ideo est diuisio equiuoci in equiuocata:cuꝫ ibi
non diuidatur actio de genere actionis : immo actio de
genere actionis precise ponitur pro vno membro diui-
sionis: ⁊ aliud membrum non est actio de genere actio-
nis nisi tñ transumptiue propter aliquas conditiones
conuenientes sibi. Sed secunda diuisio actionis est vni
uoci in vniuocata : quia ibi actio proprie de genere ac-
tionis diuiditur in transeuntem ⁊ immanentem: ita ꝙ
vtraq; est proprie actio de genere actionis: quia vtraq;
respicit passum quod vere mutatur ſm aliquam formā
absolutam receptaꝫ in ipso passo ab agente.⁊ tñ in hoc
differunt: quia transiens respicit terminum vt inductū
ab agente in aliud passum ab ipso agente. Sed imma-
nens respicit terminum vt inductum in ipsum met a-
gens vt in passum. Addit doctor ꝙ licet iste secundus
intellectus de ista distinctione actionis transeuntis et
immanentis: sit verus: non tamen est de intentione phi-
losophi: sicut primꝰ: vt patet ex eo quod dicit.9 . meta.

Nõ est aliud opus pter actionẽ: opꝰ vocat operatũ: pter autẽ illam actionem qua inducitur vel educit operatio est aliquod opus: hoc est terminus operationis. puta ipsamet operatio. Et sequitur ibi. In istis existit actio: vt visio mȳ dente: vbi satis exprimit ꝙ visionem vocat actionem immanentem: non autem aliquam aliam cui visio sit terminus. ¶ Ad secundum ꝙ intelligere est pati. Dicit ꝙ sicut esse album est habere albedinem: sic sentire vel esse sentientem est habere sensationem: sicut formam. Unde si obiectum vel d ns causaret effectiue sensationem nõ diceretur sentire: sed ipse sensus in quo subiectiue recipitur ipsa sensatio. Est igitur sentire recipere vel habere sensationem: ⁊ sic intelligere ⁊ recipere itellectionem: quia licet intellectus ſm aliquam operationem causaret in se intellectionem: tamen non diceretur intelligẽs in h: c ꝙ causat: sed bene denominaretur aliquo modo a verbo significante talem actionem vel causationem: vtpote si esset impositum tale verbum intelligifico. id est intellectionem causo: sicut albifico id est albedinem in aliquo causo: qd igitur dicitur intelligere ẽ pati non probat ꝙ sit per se de genere passionis: sed ꝙ formaliter denominat p hoc ꝙ recipitur in aliquo subiectiue. vt sit sensus. itelligere est ⁊ recipere intellectionem: ⁊ recipere est quoddam pati: saltem si recipere nõ sit pati formaliter: sequitur tamen ad ipsum passio: siue pati formaliter. ¶ Ad aliud de. 10. ethico põt dici vno modo ꝙ operationes virtutis dicuntur rationes eliciti ue operationum proprie dictarum ⁊ ille actiones bone sunt: quia generatio boni est bona: ille autem operationes actiões non sunt q̃litates: sed ꝓrie sunt de gñe actionis. Iste intellectus videtur haberi a Cõmentatore q̃ ad ꝓbationem illius: neqꝫ virtutis opatiões qualitates sunt. Dicit sic: siquidem operatio motio est operatiua. motio autem non est qualitas: hec ille. operatiua motio potest dici motio ad operationem. Et si obijciatur ꝑ hoc quod dicit: neqꝫ felicitas potest dici ꝙ sicut nomen operationis sumitur hic minus proprie ꝑ actione terminata ad operationem proprie dictam. sic felicitas potest improprie sumi pro actione terminata ad ipsam ⁊ sufficit Ari. accipere operationes virtutis ⁊ felicitatẽ pro illis pro q̃bus sufficienter potest instare contra hãc propositionem: omne bonum est qualitas contra quam intendit facere instantiam. Declaro duo in ista litera. primo quomodo actio elicitiua dicatur bona. hoc nõ debet intelligi ꝙ illa actio elicitiua sit proprie generatiua boni: siue opatiõis bone cũ illa necessario sit posterior: sicut respectus est prior termino ad quẽ: sed dr bona ex hoc ꝙ terminatur ad actum bonum. Sicut etiam cum dicitur cuius generatio est bona ipsum quoqꝫ bonum: si intelligitur de generatione que est relatio ex hoc dicitur bona formaliter: quia immediate fundatur in generante bono ⁊ terminatur ad genitum habens bonitatẽ a generante. Sic dico ꝙ actio elicitiua: quia immediate fundatur in potentia operatiua bona ⁊ terminatur ad actum habentem suam bonitatem a potentia operãte dicitur bona: potentia autem dicitur bona in operando pro quanto elicit actum cõformiter rationi recte: vt patet in prolo. q. vltima. ⁊ in primo. d. 17. ⁊ in secũdo. d. 7. 40. ⁊. 42. ⁊ infra. q. 17. Pro quanto ergo est elicitiua actus conformiter se habẽs rationi recte dicitur bona. ⁊ per consequens actus vt sic elicitus: erit formaliter bonus bonitate. scilicet morali. ⁊ per consequens actio elicitiua que fundatur in tali potentia sic operatiua: ⁊ terminatur ad actum vt sic elicitum dicitur bona moraliter: ⁊ hoc potius denominatione extrinseca: non eñ formaliter dicitur bona moraliter: cum sola operatio vł habitus causatus dicatur sic bona vel bonus. Aduerte etiam ꝙ operatio virtutis: siue operatio virtuosa: vt sic nõ est qualitas absoluta. qꝛ vt sic includit necessario respectum ad rationem rectam: vt patet a Doctore. in locis preallegatis: sed sufficit ꝙ operatio illa in se sit qualitas: licet postea possit circũstantionari diuersis respectibus: ⁊ sic patet quomodo actio elicitiua operationis virtutis: siue operationis virtuose dicitur bona. Et dicitur operatio virtutis. vel quia in se formaliter est recta: vel quia elicita a virtute: vel quia generatiua virtutis: tñ nõ est de ratiõe actus virtuosi ꝙ sit a virtute: nec ꝙ sit gñatiuꝰ virtutꝫ: vt ptꝫ a Doc. in quarto. distinctiõe quartadecima. questione secunda. Et vide q̃ exposuit in prolo. questione vltima. ¶ Secũdum declarandum est de propositione illa omne bonum est q̃litas. contra quã instat Aristot. Sic arguendo. si omne bonum est qualitas. ergo operatio virtutis erit qualitas: quia operatio virtutis est bona: consequens falsum. ergo ⁊ añcedẽs. scilicet omne bonum est qualitas. Dico ꝙ sufficit Ari. ad improbandum illud antecedens accipere pro operatione virtutis ipsam actionem elicitiuam que terminatur ad actum virtutis sic inferendo ex illo antecedente scilicet omne bonũ ẽ qualitas ergo actio elicitiua actꝰ virtutis erit qualitas cum sit bona: vt supra patuit. consequens est falsum. scilicet ꝙ illa actio elicitiua sit qualitas. immo est actio de genere actionis: vt supra patuit. Et similiter potest argui de actione elicitiua felicitatis. Si omne bonum est qualitas: ergo operatio felicitatis erit qualitas accipiendo operationem felicitatis pro actione elicitiua felicitatis. Et patet ꝙ consequẽs est falsum. quia actio elicitiua felicitatis ẽ actio de genere actionis. ¶ Ibi. Aliter potest dici ad illam auctoritatem. Hic do. dat aliam responsionem ad illã auctoritatem. 10. ethicorum. capitulo secundo. Et dicit ꝙ philosophus intendit tñ de qualitate inesse quieto: cũ dicit. neqꝫ virtutis operationes qualitates sunt. scilicet in esse quieto: quod apparet per hoc ꝙ negat ibi istã consequentiam. delectatio non est qualitas. igitur non est bona. Et probat ꝙ non sequitur per illam instantiã: neqꝫ eñ virtutis operationes sunt qualitates: neqꝫ felicitas. Antecedens enim in ista consequentia nõ ẽ verum nisi de qualitate permanente. Nam delectatio vere est qualitas. sed in fieri. igitur sufficit sibi instare de illis que hoc modo non sunt qualitates: scilicet permanentes: sicut nec delectatio est qualitas: scilicet permanens. non sequitur. ergo delectatio nõ est qualitas permanens. ergo non est bona: quia stat ipsam esse bonam. et tamen non esse qualitatem permanentem. Et similiter si intelligitur in illo primo antecedente. scilicet ꝙ omne bonum est qualitas permanens statim potest subinferri operationes virtutis sunt bone. Et similiter delectationes consequẽtes operationes virtutis sunt bone: ergo sunt qualitates permanentes: non sequitur: quia sunt qualitates tñ in fieri: vt supra patuit. Sequitur ibi. ꝙ autem delectatio sit qualitas. probatur ex dictis ibidem. Nam intendit doctor ostendere ⁊ probare ꝙ delectatio non est motio: siue motus. Omniũ inquit motionum: siue motuum proprie videtur esse velocitas ⁊ tarditas. vel in se: vel in comparatione ad aliud: ⁊ hoc patet sexto ⁊ nono physicorum. Delectationi autem nullum horum existit scilicet. nec tarditas: nec velocitas: transponere in delectationem velociter vel tarde est: non est autem velociter delectari. Uult dicere ꝙ delectatio non est velox. ⁊ ideo non est motus: sed contingit velociter transponi: vel transmutari ad eam. igitur potest esse terminus transmutationis velocis: ⁊ sic potest esse terminus motus. scilicet velocis vel tardi: sed ſm philosophum quinto physicorum. tex. commen. 10. Motus non potest esse per se ad actionem ⁊ passionem igitur ipsa delectatio non est actio nec passio. ⁊ tunc discurrendo per omnia genera relinquitur ꝙ sit qualitas. Illi igitur qui fecerunt istam consequentiã. scilicet delectatio non est qualitas. ergo non est bona: supposuerunt tanq̃ verum: omne bonum est qualitas habens esse quietum: sed delectatio non est huiusmodi. ergo delectatio non est aliquod bonum siue bona. ¶ Et ad istam maiorem tactã in enthymemate. Respondet philosophus per instantiam de operatione virtutis. Qꝛ autem non omnis operatio sit actio proprie dicta. probat per illud ibidem. capitulo quinto Appetere inquit delectationem extimabit quis vtiqꝫ omnes: quod probat subdens. Quoniam ⁊ viuere omnes appetunt: vita autem operationem quedam est. hec ibi quomodo vita vł viuere posset dici actio de genere actionis. ¶ Ad aliud septimo physicorum. tex. commen. 20. Litera philosophi ſm ea que dicta sunt in secundo articulo huius questionis. intelligenda est sic. quia scientie necessario est annexa relatio ad obiectum intra: ⁊ ita non est a primo alterante immediate nec per consequens ad ipsam supple scientiam est prima alteratio: vt supra patuit. Sꝫ illud qd Cõmẽ. addit exponẽdo illud. s. ꝙ dignꝰ est ꝙ sit de capitulo ad aliquid q̃ de qualitate potest habere ali

Sẽtire qd ſit. ſimilr ⁊ itelligere.

Declaratio ꝓpulchra quõ actio elicitiua dicaẽ bona.

Actio elicitiua felicitatꝫ ẽ actio de gñẽ actionis.

Nota quõ act⁹ distinguũt p obiecta.

um intellectum. de quo dicetur respondendo ad argu-
mentum principale. ¶ Ad primam rationem dicit doc.
primo q actus distinguuntur per obiecta tanq̃ per ma
nifestiora: quia distinctio obiectorum est manifestior di
stinctione actuum: tamẽ intrinsece actus distinguũtur
per suas ratiões formales intrinsecas ⁊ absolutas. Di
cit secundo q actus distinguuntur per obiecta origina
tiue ⁊ effectiue: patet. quia actus dependẽt saltem par
tialiter ab obiectis in entitate. ergo ⁊ in vnitate ⁊ distin
ctione. quia a quo quis habet esse siue entitatem: ab eo
habet vnitatem ⁊ distinctionem. Sed non distinguun-
tur per obiecta formaliter ⁊ intrinsece: sed per ratiões
proprias distinguuntur formaliter: per obiecta autem
distinguuntur extrinsece. Et de hoc vide in simili doc.
in primo. distinctiõe septima. tertiadecima. ⁊ vigesima
septima. ⁊ alibi sepe. Preterea addit q si acciperetur
q non distinguuntur per extrinseca. concedendum qui-
dem esset sic intelligendo: sicut per correlatiua: et per se
terminos relationis: quia absolutum non requirit extrã
secum vt per se correlatiuum: nec per se terminum cor-
relationis. Possunt tamen distingui per aliqua extrin-
seca. Sicut causata distinguũtur per causas proprias:
siue per illa ad que habent propriam dependentiam in
entitate ⁊ vnitate. talia sunt subiecta respectu opatio-
num. Nam intellectio distinguitur a visione: quia in-
tellectio est in intellectu: vt in proprio subiecto: ⁊ visio
est in potentia visiua: ⁊ sic visio ⁊ intellectio dicũtur di-
stingui per diuersa subiecta: licet etiam possint distigui
per diuersas causas extrinsecas: tanq̃ per obiecta a q-
bus dependent ac etiam causantur. ¶ Ad aliam ratio-
nem patet per idem: quia actus ⁊ si non sit essentialiter
relatiuus: cum tamen sit per se medium vniens poten-
tiam tali obiecto dicitur perfectior ex maiori perfectio
ne obiecti: sed istam perfectionem non habet ab illo tã-
q̃ a principio extrinseco: sed sicut a causa extrinseca: vł
saltem ab aliquo extrinseco quod terminat dependẽtiã
eius essentialem. ⁊ sic patet ex predictis. patet iste ter-
tius articulus. scilicet quomodo relatio se habet trib⁹
modis ad absolutum. vno modo cõtingenter ⁊ per acci-
dens: alio modo necessario: ⁊ tertio modo per verã iden
titatem. ¶ Deinde addit q illa qualitas que vel est ope
ratio. vel includit in operatione non habet relationem
ad subiectum in quo est magis essentialem q̃ alie quali
tates. Et ideo si ponatur aliam qualitatem nõ relatam
essentialiter ad subiectum: de quo non est modo questio
nec ista poneretur eẽntialiter relata ad subiectũ. ¶ Et
si dicatur opationem esse in fieri: ⁊ per hoc essentialius
dependere a subiecto q̃ alias qualitates que sunt in fa-
cto esse: vel in quieto esse. Respondet hoc non variat de
pendentiam ad subiectum: sed tñ variat modum essen-
di ipsius forme in se: vel saltem in comparatione ad cau
sam dantem esse: quia esse suum absolutum est in conti-
nuo fieri: sicut etiam esse absolutum creature: alie vero
qualitates vt comparantur ad causam propriam ⁊ par
ticularem habent esse in esse quieto tamen vt comparan
tur ad primam causam conseruantem semper sunt in cõ
tinuo fieri. Et hoc patet a Docto. in secundo distinc. 2.
questione. 4. vbi vult q causatum tñ pro illo instanti
quo accipit esse a causa sua particulari dependeat: ⁊ in
tempore immediate sequenti a deo conseruetur: modo
creaturam conseruari est ipsam continue a deo fieri et
poni in esse: vt patet a docto. in secundo: distinctione. 2.
questione. 1. Et vide ibi que exposui. Sed operationes
non solum sunt in continuo fieri a prima causa vniuersa
li: sed etiam a causa propria particulari.

Ad argumentum principale arguitur sic in prin
cipio questionis probando q actus sit essentialiter rela
tio. vel relatiuus. quia talis actus non potest intelligi ni
si cointelligendo terminum: absolutum autem potest in-
telligi non cointelligendo aliquid in ratione termini. er
go ⁊c. prima probatur. quia non potest intelligi q sit vi
sio nisi alicuius visibilis sit vt obiecti. minor de se est ma
nifesta. scilicet q absolutum potest intelligi non cointel

Ad argumẽtũ principale.

ligendo terminum. ¶ Respondet doctor ad hoc argu-
mentum: ⁊ responsio stat in hoc: q licet operatio ẽm di-
ci videatur sic importare relationem ad obiectum pro-
pter nomen sic impositum: tamen ẽm esse nullam essen-
tialiter includit relationem ad obiectum. Et ideo dicit
q si aliqua vox imponeretur ad precise significandum
entitatem absolutã que est operatio vel in operatione
et per se in genere qualitatis: significatum illius vo
cis posset intelligi non cointelligendo obiectum in ra-
tione termini. Sed cõmuniter voces imposite ad signi-
ficandum operationem important relationem. vel prin
cipaliter: vel connotatiue: ⁊ ratio est: quia operatio cõ-
muniter intelligitur sub respectu tendente ad obiectũ:
⁊ sub modo quo intelligitur sub eo communiter signifi-
catur. Exemplum. species intelligibilis est qualitas ab
soluta: quod saltem oportet concedere eos qui ponunt
speciem esse formalem rationem intelligendi. scilicet p
se principatiuam actus ⁊ tamen communiter vocatur
similitudo obiecti. non q illa sit relatio quã per se impor
tat hoc nomen similitudo. sed quia ipsa ex natura sua est
quedam forma imitatiua ⁊ representatiua obiecti. ideo
dicitur similitudo talis. scilicet per imitationem: ⁊ etiam
cum significatur per hoc nomen species: adhuc non si-
gnificatur sub ratione absoluti precise: sed includendo
illam relationem sub qua communiter intelligitur: vn-
de etiam species dicitur alicuius obiecti species. consi-
militer est de vocibus significantibus operationem. Et
aduerte cum dicitur q operatio vt est qualitas non ten
dit in obiectum ratione termini: quia tendere formali-
ter ad aliud in ratione termini ipsum terminantis: ita q
sit impossibile ipsum esse: nisi sit tendentia formaliter in
terminum talẽ: est essentialiter relatio vel relatiuum.
Sed operatio bene tẽdit ĩ obiectum vt obiectum. quia
per illam cognoscitur obiectum. non tamen est essentia
liter tendentia in illud vt in terminum terminantem: q2
si per possibile obiectum actu nõ esset: adhuc a deo in i-
tellectu posset operatio conseruari ⁊ habere verum es-
se: qđ tamen esset impossibile si esset essentialiter tenden
tia in obiectum vt in terminum terminantem illã. ¶ De Nota de spẽ intelligibili.
inde nota cũ dicit de specie intelligibili ẽm eos qui po-
nunt eam etiam rationem formalẽ actus intelligẽdi: hic
nõ nominat opi. ppriã qui expresse tenet q species itel-
ligibilis est ratio formalis pducẽdi actũ itelligẽdi par
tialis. tum quia etiam concurrit simul potẽtia: ⁊ hoc pa
tere potest ex intentione sua in primo. distinctione ter-
tia. questione sexta. et octaua ⁊ in dist. 27. ⁊ in secundo.
distinctione tertia. questione nona et decima. ⁊ dist. 9.
⁊ in quarto. di. 10. ⁊ in quol. presenti. q. ⁊ alibi. Ponẽdo
ergo talem speciem esse rationẽ formalem producẽdi a
ctum intelligendi erit necessario entitas absoluta: quia
nulla entitas relatiua potest esse ratio formalis produ
cendi aliquid ⁊ maxime absolutũ: vt patet per doct. in
pluribus locis: ⁊ per philosophum. 8. phy. t. c. 10. Nota
etiã cum dicit q species intelligibilis est similitudo ob
iecti. et hoc p imitationem: quia ex hoc videtur sequi q
ipsa sit mensurabilis ab obiecto. ⁊ per ꝯsequẽs icludeř
relationem realem ad obiectum. relationem scilicet mẽ
surabilis ad mensuram. qđ conceditur. ⁊ tunc dicit re-
lationem realem ad obiectum. quãdo actu existit: quan
do vero actu non existit. dicit tñ relationem mensura-
bilis potentialem. siue aptitudinalem realem: et dic pa-
riformiter sicut dictum est de notitia abstractiua obie-
cti que dicit relationem realem ad obiectum nõ existẽs
aptitudinalem tamen. et ad obiectũ actu existens dicit
relationem realem actualem mensurabilis ad mensu-
ram. Aduerte etiam q aliter actus intelligendi est si-
militudo obiecti secundum imitationem et aliter spẽs
intelligibilis. De hoc vide que exposui in primo. distin.
3. quest. 6. ⁊. 7. vide ibi. ¶ Sequitur in textu ibi. Et si
arguas. hic instat probando q operatio includat essen
tialiter relationẽ ad obiectũ. ⁊ maxĩe hic pbat de aliq̃
opatiõe. ⁊ dicit aliq̃ opatio. puta illa que nõ est obiecti
existentis vt existentis non habet ad obiectum nisi rela
tionem potentialem. nunc autem oportet cointelligere
obiectum tanq̃ terminum actualis relationis: quia q
intelligit actum cognoscendi. oportet q cointelligat ob
iectum: non tñ vt cognoscibile: sed vt actu cognitum.
igitur cognoscere importat relationem actualem: quia
illa est relatio actualis que actu non potest intelligi ni-
si termino actu cointellecto. ¶ Respondet doctor. q
relatio que quantum est ex parte fundamẽti esset actu-
alis: quia et fundamentum actuale: et propter non en-
titatem termini est potentialis ipsa denominat frequẽ
ter fundamentum vel subiectum quasi actualiter licẽt

Exemplum. conceditur q anima separata non est tamen inclinatio actualis ad corpus: sed q inclinatur ad corpus. & tamen non est ibi actualis inclinatio: quia terminus non est in actu scilicet corpus posito q corpus sit corruptum sed pro tanto actu aliter denominat: quia quantum est ex parte anime actu aliter inesset: sed non inest actu: quia terminus non est actu existens. Consimiliter dicitur q scientia practica dirigit: licet non sit actualis directio secundum esse. puta quando nulla alia potentia ab intellectu actualiter operatur nec dirigitur secundum eam. non enim scientia practica semper actu dirigit potentiam ad praxim: quia hoc non est de ratione habitus practici sed sufficit q sit directiua: vt patet a doc. in prolog. q. vltima & tamen conceditur q dirigit in praxim quod verum est quantum est ex parte fundamenti quod actu est positum: & si terminus esset in actu: tunc directio esset in actu. ¶ Consimiliter dicitur q albedo est mensura omnium colorum: & sic de primo in quolibet genere respectu posteriorum. licet aliquando non sit actualis mensuratio propter defectum termini: quia si non ponitur mensurabile actu non erit actualis mensuratio. Similiter potest dici hic q quia relatio operationis ad obiectum semper quantum est ex parte eius inesset actu: quia fundamentum eius ponitur actu: et actu esset si terminus esset in actu & non est actu propter defectum termini: ideo sub ratione eius quasi actualiter inherentis operatio intelligitur. et sic significatur & sic obiectum cointelligitur vt terminans actualem dependentiam. Istud quod dictum est verum esset si cointelligeretur semper obiectum sub ratione mensure: quia ratio mensurabilis est ibi potentialis: vt primo dictum est. nunc autem intelligendo operationem: oportet cointelligere obiectum tanquam illud quod attingitur per operationem. Doc. hic duo dicit. primum q loquendo de relatione mensurabilis ad mensuram que ponitur relatio realis actualis in mensurabili si mensura est actu existens. q intelligendo actum intelligendi: siue ipsam operationem ex quasi significato nominis videtur intelligere relationem mensurabilis quasi in actu non q actu insit quando mensuratur. scilicet obiectum non est actu existens: sed quia quantum est ex parte fundamenti scilicet ipsius actus mensurabilis illa relatio actualis inesset. quia nihil deficit ex parte fundamenti & realiter inesset actu. si obiectum quod ponitur mensura esset in actu existens: et ideo propter defectum termini non intelligit ibi vere talem dependentiam realem actualem. scilicet mensurabilis ad mensuram: sicut patuit in aliis existentiis supra positis: quia intelligendo animam quasi intelligo ipsam actu inclinari ad corpus: que tamen actualis inclinatio non est quando corpus actu non est: sed intellige ibi actualem inclinationem quantum est ex parte fundamenti. scilicet ipsius anime. Secundo modo est: q loquendo de relatione vnionis: siue attingentie ad obiectum. & hoc in actu cognoscendi abstractiue que necessario includit relationem rationis. scilicet relationem attingentie: non potest intellectus actu intelligere actum cognoscendi abstractiue: nec actu cointelligit ipsum obiectum tanquam illud quod attingitur per operationem ipsius potentie scilicet intellectus. & hoc patet tali exemplo: siue similitudine: scilicet. Si cognosco actum intelligendi abstractiue intelligo q est actus: siue operatio circa obiectum ergo cointelligo ipsum obiectum quod quidem per talem operationem attingitur. Sequitur: verius igitur videtur esse dicendum: q oportet obiectum cointelligi tali actui quam vt terminum attingentie: vel quam vt terminum mensurabilis. Et hoc manifeste patet. quia operatio attingentie qua mediante intellectus attingit obiectum requirit illud quod attingitur: & in cognitione abstractiua non oportet q ipsum obiectum actu existat: et hoc patet: quia talis operatio non terminatur ad obiectum vt existens: vt supra patuit si operatio vt mensurabilis non habet ipsum obiectum existens vt mensuram: vt supra patuit. Ideo potest actu intelligi operatio: & non cointelligi obiectum vt existens. sed non est sic de relatione attingentie: siue vnionis. Et dicit q ista attingentia est relatio rationis in actu abstractiuo: sed quia sub ratione illius attingentie relationis: siue relationis attingentie quod idem est communiter intelligitur: scilicet actus cognoscendi abstractiuus: & hoc attingentie actualis: licet illa non sit actualitas realis: sed actualitas relationis rationis: ideo cointer operatio significatur sub tali relatione actuali: & oportet obiectum cointelligi vt terminans talem relationem actualem. ¶ Sequitur ibi. Ideo patet q illud Ari. in predicamentis nihil prohibet idem in pluribus generibus enuntiari: quod non est verum de aliquo per se vno: sed de aliquo vno per accidens quod etiam quandoque vno nomine significatur: sicut forte hoc nomen scientia: sed non propter hoc est verum secundum diffinitionem secundum illud 7. meta. ca. 3. diffinitio vero est: non idem si nomen rationi significet. omnes. n. rationes essent termini: hoc est diffinitiones: & probando consequentiam subdit. Erit enim nomen quod cuilibet rationi idem. Quare et alias diffinitio erit. Vult dicere q tunc est vere diffinitio quando nomen. id est diffinitum significat idem quod ratio siue diffinitio: vt homo significat humanitatem & animal rationale precise significat idem quod homo. ideo homo ponitur vere diffinitum: & animal rationale ponitur ratio eius: siue diffinitio. Vnum vero per accidens quod necessario includit plura alterius & alterius generis: vel significat plura immediate: vt hoc nomen album quod significat albedinem et hominem cui inest albedo: vel saltem vnum significat & aliud connotat. & sic album significat albedinem & connotat subiectum: & hoc est magis verum quam ponere ipsum plura significare. et hoc patet a doct. in lib. predicamentorum. Et ratio huius est: quia ex subiecto & accidente non potest fieri vnum per se. vt patet 5. 8. meta. tex. com. sed tamen vnum per accidens. nunquam enim ex pluribus diuersorum generum potest fieri vnum ens per se in re: nec per consequens in conceptu: quia vnitas conceptus per se semper sumitur ab vnitate per se in re. Si ergo vnum per accidens non potest per se significare vnum: sed vel duo: vel vnum significare: & aliud quidem connotare. Sequitur q non potest proprie diffiniri: quia diffinitio & diffinitum idem simpliciter significant. Et hic licet possem nonnulla adducere: propter multa mihi occurrentia: tamen quia facilia sunt non oportet multum immorari. Et quod dicit de scientia que vno nomine significatur. vt patet. & tamen plura importat: quia scilicet importat entitatem absolutam de genere qualitatis & relationem ad scibile: & hoc vel actualem realem: vt ad scibile actu existens: & hoc loquendo de ratione mensurabilis ad mensuram. Vel importat relationem rationis. scilicet vnionis: siue attingentie ad obiectum. quia notitia abstractiua tamen dicit relationem rationis ad obiectum: vt supra patuit: et proprie scientia est notitia abstractiua: vt alias exposui. Scientia ergo erit in diuersis generibus: quia vt includit qualitatem erit per se in genere qualitatis: & vt includit relationem actualem realem mensurabilis erit per se in genere relationis: & vt includit relationem rationis erit tamen reductiue in genere relationis: tenendo q relatio rationis tamen sit reductiue in genere relationis: vt doct. videtur tenere in predicamentis. Et cum dicit q scientia ratione qualitatis est per se in genere qualitatis: intelligo q illa qualitas vel conceptus illius sit per se in tali genere. Hoc idem dico de relatione. Si vero accipiatur scientia vt includit simul verum quia: tunc ratione qualitatis est reductiue in genere qualitatis: & ratione relationis realis est reductiue in genere relationis. ¶ Ibi. Ex hoc posset intelligi dictum Auer. 7 phy. commen. 20. Dignius est inquit q sit de capitulo ad aliquid quam de qualitate. quod forte verum est quantum ad illud quod formalius est in significato nominis impositi ambobus: vel illi toti per accidens quod est absolutum sub respectu. Ex hoc etiam forte posset intelligi illud 5° meta. q aliqua dicuntur ad aliquid secundum genus: vt medicina inquit eorum est que ad aliquid: quia ipsius genus scientia videtur esse eorum que ad aliquid: nomen forte speciei imponitur precise ad significandum qualitatem: & propter hoc non dicitur ad proprium correlatiuum: nomen autem generis non imponitur precise ad significandum genus: siue qualitatem: sed ad significandum ipsam sub respectu. Et vult dicere breuiter q nomen speciei scientie scilicet medicina que ponitur species scientie imponitur precise ad significandum qualitatem: & non imponitur ad significandum qualitatem sub respectu ad aliud: nomen vero generis. scilicet scientie que ponitur genus non imponitur ad significandum precise qualitatem: sed imponitur ad significandum qualitatem sub respectu ad aliud. scilicet ad obiectum.

¶ In isto articulo sunt multe difficultates: quas mo causa vacuitatis transeo.

Questio Quarta decima.

AN anima sue naturali perfectioni relicta: possit cognoscere trinitatem personarum in diuinis. Et idem potest queri de angelo. ¶ Ad intellectum huius questionis aliqua premittit doc. Primo de perfectione anime & angeli. Anima humana & si in quocunque statu siue nature institute siue destitute siue restitute habeat ca-

Preambula ad q.

questio intelli. id philosophi nihil prohibet idem in pluribus generibus enuntiari,

dem perfectionem naturalem intelligendo de illa quam ex
necessitate nature requirit: tamen ad perfectionem natura-
lem supremam in solo tertio statu attingit in quo non tm̃ ha
bebit supernaturalem perfectionem glorie: sed etiam perfe
ctionem supremam ipsius nature. Nota ꝙ perfectio supre-
ma naturalis anime est ꝙ sit soluta a corpore ꝙ in operan-
do nullo modo indigeat corpore: nec sensu in corpore: imo
vt sic: sic perfecte erit disponitur ad intelligendum sicut si p̃
fectionem naturalem intimi secum. ⁊ hoc ponatur in corpo-
re glorioso: tamen ad operandum operationes sibi propri-
as nullo indiget corpore: vt patet a doc. in primo. distinctio-
ne tertia. questione tertia. Et non intelligitur ꝙ anima in il
lo statu habeat aliquam perfectionem naturalem intrinse-
cam ⁊ positiuam quam prius non habuerit. Sed etiam per
fectione suprema propter amotionem omnium impedimen
torum: quia vt est alligata corpori pro statu isto non potest
distincte intelligere aliquod mere intelligibile. vt patet a
Doctore in primo distinc. tertia. q. 3. ⁊ specialiter in. 2. di. vn-
decima. Sed vt in supremo statu poterit ex puris naturali-
bus intelligere omnia mere intelligibilia etiam cognitione
intuitiua preter ipsum deum: cuius causa assignabitur in se
cundo articulo. Dicit ergo Doct. ꝙ posset intelligi. q. vel de
illa perfectione naturali que semper habetur vel de ista su-
prema: ⁊ tunc in proprio intellectu bene proprie dicitur ani
ma relicta ⁊c. Sed in secundo intellectu magis proprie que
ritur hoc modo. An anima ad perfectionem naturalem su-
premam reducta ex ista perfectione possit sic cognoscere tri
nitatem. Primus intellectus respicit animã absolute etiã
pro statu nature destitute. De ipsa. s. ꝙ in statu nature desti
tute non potest ex puris naturalibus cognoscere trinitatem
probauit Doc. in prima questione prolog. De ipsa vt in sta-
tu nature institute: patebit in secundo articulo. vbi probat
ꝙ nec etiam vt in statu supremo. Ergo multo minus nec i sta-
tu nature institute in quo fuit Adam ante peccatum. Secũ
dus intellectus est de ipsa: vt precise in statu nature restitu
te: siue vt in statu supreme perfectionis naturalis. Et licet
proprie status nature restitute sit status glorie: non tamen
questio intelligitur de anima: vt actu beata: quia vt sic actu
videt trinitatem. Sed ipsa vt est i suprema perfectione natu
rali modo preexposito. ¶ Secundo premittit ꝙ animã pos
se cognoscere aliquod obiectum: vno modo potest intelligi
ipsam posse recipere illam cognitionẽ. alio modo ipsam pos
se attingere in illam cognitionem ⁊ hoc vel ex se sola vel sal
tẽ ex concursu causarum que nate sunt naturaliter concurre
re ad illum effectum. Istorum duorum membrorum secun
dum infert primum: sed non econuerso: quia ad primum suf
ficit nuda capacitas quomodo lapis per oppositum non po
test cognoscere: quia repugnat sibi recipere illum actũ. Ad
secundũ requiritur ꝙ tali capacitati correspondeat aliqua
causa etiam naturalis. quia vero difficultas est in secundo
membro. q. (quia in primo membro ostensum est in prolo. q.
prima quomodo intellectus noster etiam pro statu isto po-
test naturaliter recipere cognitionem cuiuscunqȝ obiecti) io
de primo breuiter expediendo posset concedi ꝙ si intellect⁹
possibilis est propria potentia receptiua cuiuscunqȝ intelle-
ctionis: ita ꝙ licet requiratur aliquod preuium intellectioni
non tamen tanq̃ potentia receptiua: vel ratio recipiendi: si-
cut superficies ponitur ratio recipiendi colorem. Tũc quod
cunqȝ ens quod habet in natura sua intellectum possibilem
põt ex natura sua cognoscere quodcũqȝ intelligibile: hoc est
recipere intellectionem eius q̃tum est ex parte sui. Et qd̃
dicit de illo preuio: dicit quia in cognitione abstractiua req-
ritur species intelligibilis: vt probat in primo di. 3. q. 6. que
tamen species: nec recipit illam intellectionem: nec est ratio
recipiendi: vt alias exposui. Et forte in cognitione intuitiua
substantiarum separatarum s̃m aliquos oportet ipsam ani
mam eleuari per lumen supernaturale. De quo in primo di.
3. q. 3. ⁊ in quarto dist. 49. Sed quicquid sit illud non requi
ritur: nec vt medium receptiuum: nec vt ratio recipiendi: q2
tunc ipso lumine separato ab intellectu formaliter intellige
ret: quia intellectio esset formaliter in illo. quod est impossi
bile. ¶ Tertio premittit ꝙ cognitio intellectiua de qua est
questio potest intelligi dupliciter: scilicet perfecta aut imp-
fecta: ⁊ intelligo ad propositum non de perfectione intensi-
ua quantum ad subiectum. id est in se considerata: ⁊ vt h̃ns
esse subiectum: sed de perfectione ex parte obiecti: ꝙ scilicȝ
illa intelligatur perfecta qua attingitur obiectum sub perfe
cta ratione sue cognoscibilitatis: hoc est per se propria ⁊ di
stincta. Et per oppositum imperfecta dicatur illa qua attin
gitur obiectum tm̃ per accidens: vel tm̃ in aliquo conceptu
communi vel confuso concipitur obiectũ per accidens. Mo
do in proposito quando concipitur precise per aliquod qua-
si sibi accidens: vt cum concipitur deus non in se ⁊ distincte
sed sub aliqua ratione attributali: vt expositum est in primo
di. 3. q. 1. Et etiã p̃s in conceptu cõmuni ⁊ confuso: vt cum
concipitur in ente: vt concipiendo summum ens: vt explana
tum est in primo di. 3. q. 1. ⁊ infra patebit p̃senti. q. ¶ Quar
to premittit ꝙ cognitio distincta est duplex. mediata scilicet
vel immediata. Dico immediatam quando obiectum nõ me
diante aliquo alio obiecto intelligitur per quod vel in quo i
telligatur: ita ꝙ excluditur hic medium cognitum: non autẽ
medium quod esset precisa ratio cognoscendi vel intelligen
di. Exemplum secundi quando obiectum cognoscitur per
obiectum cognitum de passione que cognoscitur per obiectũ
vt cognitum: ⁊ similiter relatio cognoscitur per extrema vt
cognita: ⁊ oĩa obiecta secundaria cognoscũt per essentiã di
uinam vt cognitam: patet quando cognoscuntur ab intelle
ctu diuino: ⁊ similiter talia obiecta cognoscuntur in ipsa vt
cognita: vt infra patebit. Exemplum primi. patet. quia essen
tia vt essentia cognoscitur ab intellectu diuino immediate:
ita ꝙ nõ requiritur aliud vt prius cognitum: tamen aliquan
do aliquid cognoscitur mediante alio non vt cognito: sed vt
ratione formali cognoscendi: vt cum cognoscitur immedia-
te homo mediante tamen ratiõe formali ipsius: loquẽdo de
cognitione distincta ita ꝙ ratio formalis erit ratio causan-
di talem cognitionem: ⁊ ratio terminandi huiusmodi cogni-
tionem. ¶ Ex istis sequitur ꝙ ad solutionem questiõis tria De articu-
sunt videnda. Primo de cognitione imperfecta. Secundo latio. q.
de perfecta immediata. Et tertio de cognitione mediata: ⁊
in quolibet istorum ad quam potest anima vel angelus atti
gere ex perfectione naturali vno modo vel alio modo intel-
lecta. Et sic patet titulus huius questionis ⁊c.

De primo articulo premittit vnum. scilicet ꝙ in Primus ar-
tellectus secundum philosophum tertio de anima habȝ du ticulus.
plicem operationem. scilicet intelligentiam simplicium et
intelligentiam complexorum. scilicet componere et diui-
dere itellecta: et prima põt esse sine secunda et nõ econuer
so. Componere enim extrema in propositione affirmati-
ua presupponit extremorum cognitionem. Et similiter
diuidere: vt in propositione negatiua. Et hanc diuisionem
premittit doc. q2 stat ꝙ intellectus cognoscat extrema ali-
cuius ꝓpositionis: ⁊ ꝙ tñ non sit certus de veritate ꝓposi-
tionis. Stat enĩ ꝙ intellectus cognoscat summũ ens: ⁊ sic
summam trinitatem: ⁊ ꝙ tñ dubitet an sit aliqd̃ ens etiam
summum: qd̃ sit trinũ ⁊ vnum. Et ideo doc. diuidit hũc arti
culum in duos: in primo querit de simplicium intelligentia
in secundo de complexorum intelligentia. ¶ De primo di-
cit ꝙ anima ex perfectione naturali etiam quã habet in sta
tu isto qui est inter tres status infimus: potest habere in-
tellectionem imperfectam istorum terminorum deus ⁊ tri
nus: non aũt perfectam. Potest enim ex cognitione huius
entis abstrahendo cognoscere ens s̃m se: ⁊ sic de bono: ⁊ b̃
illo mõ quem tangit Aug. 8. de tri. c. 3. Bonum hoc bonuȝ
illud tolle hoc ⁊ tolle illud: ⁊ vide ipsum bonuȝ si potes vi-
di: deum videbis. Et ibidem inferius satis patet ꝙ non so-
lum sit deus cognosci in isto conceptu boni quasi confuso:
sed in conceptu quodammodo ꝓprio si intelligitur bonum
p essentiam. vel bonum summum. Unde ait inferius. si po-
teris sine illis que participatione boni bona sunt perspice-
re ipsum bonum cuius participatione sunt bona: p̃spexeris
deum. ¶ Consimiliter per hoc verum potest intelligi ip̃m
verum. ⁊ s̃m Aug. ibidem. c. 2. Deus veritas est: cum dr̃ ve
ritas mane si potes in intellectione veritatis: ⁊ si intelligis
veritatem non tm̃ in communi: sed per essentiam: iam ha-
bes conceptum quodammodo proprium deo. Breuiter di-
co ꝙ quodcunqȝ transcendens per abstractionem a creatu
ra cognita potest in sua indifferentia intelligi: et tunc con-
cipitur deus sicut animali intellecto homo intelligitur. sed
si tale transcendẽs i communi intelligitur in ratione alicu-
ius superioris perfectionis puta summum: vel primum: vel
infinitum iam habetur conceptus deo proprius quod nul-
li alii conuenit.
¶ Consimiliter abstrahendo a numero proprie accepto. q̃
scilicet est quantitas discreta rationem proprie discretio-
nis haberi potest cõceptus eius quod est trinitas: ⁊ ad istũ
modum acquirendi cognitionem simplicium istorum termi
norum: deus ⁊ trinus sufficit natura anĩe etiam in hoc sta-
tu. Et hoc probatur primo: quia fidelis ⁊ infidelis contradi-
centes sibi de hac ꝓpositione. Deus est trinus ⁊ vn⁹. non tm̃

contradicunt sibi de nominibus: sed de conceptibus quod nõ esset nisi vterq3 in intellectu suo haberet conceptum terminorum: vt exposui prima.q.prolog. ¶ Secundo probatur: quia fides que distinguit istum ab illo: cum non sit habitus inclinans ad assentiendum ex natura terminorum nõ est ratio noscendi terminos: sed presupponit eorum notitiam: et p3: q2 fides est tm̃ de complexis: vt expositum est in prima.q.prolog. Inclinat enim tm̃ ad assentiendum complexo nõ ex ratione terminorum cum per fidem termini non cognoscantur. ¶ Tertio potest idem ostendi: quia abstractio entis ab hoc ente et summi ab hoc summo i sensibilibus est naturalis et ista duo sibi coniuncta non habent repugnantiam ppter quod ratio ista: ens summum non est ratio i se falsa. sicut loquitur philosophus 5°.meta.c. de falso q̃ illa ratio est in se falsa cuius partes includunt repugnantiam vt animal irrationale et illa non potest concipi aliquo actu simplici intellectus propter incompossibilitatem terminorum: quia incompossibile non est intelligibile: vt exposui supra.q.3. et per oppositum ista: ens summum potest vno actu concipi. quia vnũ non repugnat alteri: vt patet. ¶ De secundo principali in isto primo arti. scilicet de complexione terminorum vbi videndum est qualiter habens notitiam de predictis terminis. scilicet deus et trinus possit ex natura sua cognoscere veritatẽ huius propositionis. deus est trinus. Et cum possit de complexione illa haberi notitia credulitatis vel scientie: et hoc vel scientie propter quid: vel quia videndum est que istarũ posset haberi de isto complexo. Deus est trinus. An scilicet habita naturaliter cognitione terminorum scilicet dei et trini possit quis naturaliter scire euidenter propter quid hanc deus est trinus. Et posito q̃ non propter quid. an euidenter possit illam demonstrare demonstratione quia. Uel an possit certitudinaliter credere hanc. ita q̃ de illa complexione via naturali possit habere fidem acquisitam. Dicit doct. primo q̃ notitia credulitatis potest haberi etiam via naturali. Et hoc probat: et anteq̃ adducat probationem: pro maiori intelligentia premitto aliqua. Primo q̃ credens alicui de aliqua complexione: necessario prius habet in se notitiã terminorum. scilicet illius complexionis. Docens enim veritatem huius. Deus est trinus et vnus: nõ potest imediate causare notitiam terminorum: nec notitiam complexionis: s3 bene intellectus prehabens notitiam terminorum a doct. extra potest excitari ad componendum istam: deus est trinus qua composita statim cognoscit illam. Sed quia illa nõ est euidens ex terminis: ideo non assentit firmiter illi tanq̃ vere ratione terminorum. nec similiter assentit illi firmiter propter aliquam complexionem imediatam prius notã in qua virtualiter contineatur sicut conclusio demonstrabilis ppt quid virtualiter continetur in premissis per se notis cum nõ cognoscat intellectus pro statu isto naturaliter aliquam immediatam in qua virtualiter contineatur ista: vt supra in prolo.q.1.ostensum est. potest ergo assentire firmiter illi cõplexioni vt vere: quia credit testimonio alterius ipsam cõplexionem firmiter asserenti tanq̃ veram. Sicut si haberem notitiam horũ terminorum albedinis. et pape: sic in communi possem in me formare hanc complexionem papa est albus: tamen firmiter non assentirem huic vt vere: quia non esset mihi nota euidenter ex terminis: possum tamen assentire illi vt firmiter vere: possum etiam firmiter credere alteri mihi asserenti illam veram tm̃: puta: quia credo firmiter hunc esse veridicẽ et si asserat ipsam esse veram: quia ipse vidit oculis propriis papam actu album: et sic firmiter possu3 assentire illi vt vere: quia firmiter credo testimonio fidedigno. Sic in proposito. Et quomodo doct. extra doceat intellectum nostrum: vide que exposui in secundo dist.11. Secundo premitto: q̃ qñ dicit doc. de ista deus est trinus: ita q̃ ex naturalibus potest terminos cognoscere: non debet intelligi q̃ cognoscit istos terminos in se nec intuitiue: nec abstractiue: q2 tũc cognosceret ipsum deum distincte: et sic cõplexio posset esse sibi nota etiam propter quid naturaliter vt ostensum est in prolo.q.1. Sed cognoscit aliquod ens in confuso: quod nominat deum: et sic formas hanc complexionem: aliquod ens est trinu3 et vnum: ignorando tamen illud ens in se: sicut exposui.q.1.et.5.prolo. ista enim. aliquod ens est trinum et vnum etiã terminis sic confuse conceptis est vere credita. Ideo habitis terminis potest in se formare complexionem istam. Deus est trinus et vnus: et assentire illi vt vere: quia credit firmiter alicui testimonio: cui plenam adhibet fidem: et sic ex frequẽtatis actibus potest in se generare habitum fidei acquisitum: qui inclinet prompte: faciliter: et expedite ad actum credẽdi. Tertio premitto q̃ actus credendi proprie non est actus in

declaratio pulchra sic quõ intelligitur aliquem naturaliter posse habere fidẽ acquisitam.

telligendi quo actu intelligit ipsa3. Deus est trinus: sed est actus assentiendi quo firmiter assentit illi vt vere: et vt est actus acquisitus ex puris naturalibus est act9 assentiendi firmiter illi: vt vere: non absolute: sed quia firmiter credo testimonio alterius ipsam firmiter asserenti vt veram: non q̃ aliquo modo mihi demonstret illam: quia tunc non assentirem illi propter testimonium fidedignum: s3 propter propositiones prius notas et euidentes. Probat ergo doct. quomodo quis potest naturaliter habere fidem acquisitam: quia scd3 Aug.11.de ci.dei.c.3. Ea que remota sunt a nostris sensib9 quoniam nostro testimonio scire non possumus: de his alios testes requirimus eisq3 credimus a quorum sensibus remota esse vel fuisse non credimus. Et idem.15.de tri.c.13.vel 23. Absit vt scire nos negemus que testimonio didicim9 aliorum: alioquin nescimus esse oceanum: nescimus esse terras atq3 vrbes que celeberrima fama commendat. ¶ Ex his et similibus auctoritatibus eius habemus q̃ credere possum9 testimonio aliorum etiam tam firmiter vt illud credere dicatur apud eum scire: igitur magis possumus et magis credere debemus testi. magis veraci: et adhuc magis communitati q̃ persone singulari. Nunc autem ecclesia catholica est cõmunitas maxime verax: quia illa maxime veritatem cõmẽdat et mendacium reprehendit: igitur eius testimonio certissime credi potest: et precipue in illis in quibus illa plus damnat mendacium: puta de his que sunt fidei et moru3. Potest igitur viator ex natura sua audita et intellecta communi doctrina ecclesie firma credulitate assentire his que ipsa docet de fide et moribus inter que principale est de trinitate i diuinis. De ista credulitate acquisita videtur accipi illud ad Ro.10. Fides ex auditu scilicet sane doctrine christi: de qua subdit auditus autem per verbum christi. de ista etiam potest accipi illud Augu. contra epistolam fundamenti. Ego inquit euangelio non crederem nisi me ecclesie auctoritas compelleret. ¶ Sed vltra istam fidem acquisitam habemus fidem infusam: et ad illam habendam: licet possit homo ex naturalibus se disponere: non tamen ex natura intrinseca: nec etiam concurrentibus quibuscunq3 causis naturaliter motiuis intellectus ad eam potest attingere: quia ea3 solus de9 infundit qui nõ est causa naturaliter motiua intellect9 creati. Hic tñ aduerte qñ doc. dicit q̃ quis pt naturaliter se disponere ad fidem infusam: hoc non debet intelligi sic absolute quasi homo ex puris naturalibus possit immediate producere dispositionem q̃ ex natura rei sit dispositio ad illa3: q2 non est verum: sed sic intelligitur q̃ deus ordinauit aliquos actus esse dispositionem ad fidem infusam: ad quos actus homo ex puris naturalibus attingere pt. Sicut clare exposui in quarto.di.14.q.2. quõ ex puris naturalibus põt se disponere ad gratiam. vide ibi: et etiam in secundo.di.5.q.2.q̃.q. est de reparatis partibus. ¶ Deinde doc. comparat fidem infusam et acquisitam mutuo. Et primo ponit cõuenientiam: et secundo differentiam. Primo dicit q̃ comparãdo infusam acquisite quo ad actum credendi in hoc conueniunt q̃ quando insunt eidem anime actus vnus et ide3 credendi elicitur scd̃m inclinationem vtriusq3 non q̃ vnus elicitur scd̃m acquisitam et alius precise scd̃m infusa3 quasi sint duo actus credendi: sed tñ est vnus et idem ita actus credendi elicitus a potentia non elicitur quin ad eundem scd̃m vtraq3 fides inclinet quando simul insunt ille fides. Et hoc ostendit: q2 quando sunt due forme que naturaliter inclinant ad actum in eodem operante vtraq3 quantum est de se necessario et semper inclinat ad actum. Et ideo quandocunq3 actus elicitur: elicitur scd̃m inclinationem vtriusq3. patet. quia si in eodem oculo essent due forme inclinantes ad actu3 videndi precise circa idem visibile: potentia visius agẽs scd̃m illarum formarum inclinationem ad actum videndi precise produceret vnum actum videndi respectu eiusdem visibilis: sic q̃ vtraq3 precise inclinaret ad illum eundem actum: immo si essent mille tñ ad vnum inclinarent. An modo isti habitus fidei acquisite et infuse vltra inclinationem habeãt etiam actiuitate3 respectu actus credendi: hoc non est presentis speculationis. Uide tamen que dicit Doctor in primo. dist. decimaseptima. de habitibus. ¶ Sequitur in littera. Et si per hoc quod est actum credendi inniti fidei isti intelligatur actum elici scd̃m inclinationem eius: tunc concedendum est q̃ actus credendi innititur vtriq3 fidei quia actus ille credendi elicitur a potentia scd̃m inclinationẽ vtriusq3 fidei: quando simul insunt potentie. ¶ Secundo ostendit in quibus differant adinuicem scilicet fides acquisita et infusa. Et primo dicit sic. Est tamen differentia vna q̃tum ad hoc quod est actum elicere ista scilicet q̃ ex fide acquisi-

Not. declaratio. quõ intelligatur q̃ ex puris naturalib9 se disponere ad fidẽ infusã.

Quõ fides infusa et acquisita differũt.

ta: etiam si sola insit potest elici actus credendi sicut certis articulis testimonio fidedigno asserentis: ad que tamen nõ inclinat fides infusa. Hereticus etiam in vno articulo dissẽtit alijs articulis credendo: non ex fide infusa: cum illa non possit stare cum heresi: et hoc de potentia dei ordinata: secus de absoluta. De hoc alias. Sed ex fide solum infusa non potest quis elicere actum credendi: et hoc de lege cõmuni: licet deus fidei infuse assistendo posset mouere intellectum ad assentiendum actualiter illi ad quod fides infusa inclinat. Sz tunc forte non ex sola inclinatione fidei istius eliceretur actus ille: scilicet assentiẽdi: sed ex motione diuina: et multomagis de lege cõmuni ex sola fide infusa non potest haberi actus credendi. hoc patet de puero baptizato: quia si postea nutriretur in deserto: vel inter infideles: et nullam haberet doctrinam de credendis nunq̃ actum rectum credendi eliceret. Et ratio est: quia fides infusa inclinat ad credendum ea que non habent euidentiam ex terminis: nec includunt aliquam euidentiam connexionis terminorum: si termini sint apprehensi ex sensibus. ¶ Contra: nec fides acquisita includit talem euidentiam. Respondeo sm aliquos ꝙ saltem includit euidentiam de terminis qualis dicta est prius. s. illa que habetur sufficienter ex auditu: et euidentiã que est non repugnantia terminorum. ¶ Alia differentia est quantũ ad hoc ꝙ est animam inniti fidei: quia fides infusa nõ potest inclinare ad aliquod falsum. inclinat autem virtute luminis diuini cuius est participatio: et ita non nisi ad illud quod est conforme illi lumini diuino. Actus igitur credendi inq̃tum innititur isti fidei non potest tendere in aliquod falsum. Sed fides acquisita cõmuniter innititur testimonio qui testis posset deficere: et ideo illa fides non tribuit actui credendi inq̃tum sibi innititur ꝙ non possit sibi subesse falsum. frequenter tamen sibi non subest falsum quando. s. testis cuius testimonio innititur in testificando illud sit verax. Et dixi cõmuniter: quia deo immediate reuelanti posset quis credere credulitate acquisita si aliud non sit magis verum reuelari a deo q̃ actum credendi vel noscendi causari imediate ab eo: in eo cui fit reuelatio. Et quandocunq̃ ad idem inclinant fides infusa et acquisita tunc necessario acquisite non subest falsum non ꝙ hec necessitas sit ex ipsa fide acquisita. sed infusa concurrente cũ ipsa ad eundem effectum. Innititur igitur actus credẽdi fidei infuse tanq̃ regule et omnino infallibili a qua actus habeat ꝙ non possit esse falsus. sed innititur acquisite tanq̃ regule minus certe: quia non per illam repugnaret actui ꝙ esset falsus vel circa falsum obiectum. ¶ Contra istas differentias potest argui sic. qñ ad eundem actum concurrit regula fallibilis cum regula infallibili ille actus non erit infallibilis: probatur per simile: quia ex duabus premissis quarum vna est necessaria et alia contingens non sequitur conclusio necessaria: et ratio est quia quod dependet ex pluribus nõ potest eẽ perfectionis conditionis quocunq̃ illorum: nunc autem quicunq̃ actus credendi ad hoc ꝙ eliciatur dependet a fide acquisita mouente. igitur si illa sit fallibilis nunq̃ actus elicitus erit ex principio tali quin sibi possit subesse falsũ. ¶ Rñdeo ad quodcunq̃ inclinat lumen fidei īfuse illud est determinate verum. Si autem ad idem simul inclinat aliud quod quãtum est de se posset inclinare in falsum non ab illo alio vt tale: si ab isto lumine haberet ꝙin illo actu non sit deceptus. Sed non est sic de conclusione illata ab vna de necessario et alia de contingente: quia veritas cõclusionis et euidẽs vnio extremorum in conclusione est precise ab vnione extremorũ in premissis: et quia extrema in premissis non habent simpliciter necessariam cõnexionem: licet vna premissa sit de necessario et alia de contingenti. Sicut hic. omne animal currit. omnis homo est animal. nam in istis premissis maior et minor extremitas non haberet simpliciter necessariam connexionem: vt patet. quia currit et homo non necessario connectuntur: ideo in conclusione non sequitur necessaria connexio: non. n. maior vnitas extremorum potest concludi in conclusione q̃ in premissis: vt expositum est in primo dist. 2. parte. 2. q. 1. respondendo ad primum argumentum principale conclusio. n. precise sequitur ex premissis pro quanto extrema conclusionis connectuntur in premissis. Sed in proposito actus qui est ab inclinatione fidei infuse est necessario et determinate verus. et ideo quicquid aliud cõcurrit cum fide infusa semper ille actus erit determinate verus: etiam posito ꝙ fides acquisita inclinaret ad actũ cui posset subesse falsum. quia potentia nunq̃ eliceret talem actum prout esset sm inclinationem fidei acquisite: sed precise eliceret scdm inclinationem fidei infuse. et ideo nunq̃ posset talis actus esse fallibilis siue falsus: non. n. veritas actus est precise ꝓpter cõnexionem habituum inclinantium: sicut veritas cõclusionis

Nota hic valde de inclinatione fidei infuse et acquisite

est precise propter connexionem extremorum in premissis: et ideo patet quomodo similitudo illa non tenet. ¶ Tertia differentia posset poni que conuenit cum prima: que. s. est ꝙ non percipio me inclinari per fidem infusam ad actum siue scdm illam elicere actum: sed tñ percipio me assentire scdm fidem acquisitam: vel eius principium. s. testimoniũ cui credo: quia si perciperem me habere actum scdm fidem infusaz et cum hoc scirem ꝙ scdm fidem infusam non potest haberi actus nisi determinate verus perciperem ꝙ actus meus nõ posset esse falsus: quia ex hoc sequitur ꝙ perciperem ꝙ obiectum actus non posset esse falsum: et tunc scirem illud. i. infallibiliter cognoscerem illud esse verum quod nullus experitur in se vt credo q̃tumcunq̃ aliquis habeat vtrãq̃ fidez et scdm vtranq̃ assentiat: tñmodo igitur credens in vniuersali ꝙ tendens in aliquod complexum scdm inclinationem fidei infuse in hoc non posset errare. quis autem et quando scdm eam tendit: nec ipsemet tendens scit: nec alius: nec aliquis certitudinaliter experitur. Sicut etiam patet de habẽte habitũ charitatis infuse et charitatẽ acq̃site q̃uis sciat se elicere actuz scdm charitatem acquisitã: quia percipit se prõpte: expedite: faciliter: et delectabiliter illum elicere. que sunt conditiones habitus acquisiti et non infusi: vt patet a doct. in primo dist. 17. tamen anteq̃ scit: et hoc de lege communi se elicere illum actum scdm habituz charitatis infusum: quia tũc esset certus se eẽ in charitate: sed tñ scit in vniuersali scilicet ꝙ actus elicitus: scdm inclinationem charitatis infuse ẽ vere meritorius et dignus vita eterna: vt patet in primo di. 17. Sic dicendum est in ꝓposito. ¶ Contra hoc arguit doc. auctoritatibus Aug. probando ꝙ habens fidem īfusam cognoscat se habere illam: et per consequens percipiat se operari scdm illam. Unde Aug. 13. de tri. c. 1. Non sic inquit vĩ fides in corde in quo est ab eo cuius est: sz tenet eã certissima scia: clamatq̃ ꝯscia. Et post. illud qd credere iubemur videre nõ possumus: ipsam tñ fidem qñ est in nobis videmus in nobis. ¶ Rñdet ꝙ intelligit sic fidẽ videri quomodo concedit animam semper se noscere. non semꝑ ꝙ sit actus elicitus: sz quia semꝑ est ꝑfecta presentia obiecti actu intelligibilis: vnde subdit ibi. rerũ absentiũ presens est fides et c. Ita ꝙ gñaliter illud ad qd habet anima potentiam accidẽtale ꝓpinquaz noscendi hoc. Aug. dicit eã noscere. Dictamẽ Aduerte ꝙ cõuer quando obiectũ est actu presens potẽtie in rõne obiecti actu intelligibilis: ꝙ ipsa potentia statim pt exire in actum: q2 tunc ipsum obiectum: vt sic presens cum potẽtia sunt perfecta memoria fecunda: et per ꝯñs ex hac expositione auctoritatis sequitur ꝙ intellectus non tñ ꝓ statu isto potest cognoscere ipsam fidem in se: sed etiam ipsam aiaz: qd tñ doc. negat hic de aia: et supra in ꝓlo. q. 1. et in primo. d. 3. q. 3. Et ꝙ memoria perfecta sit quando obiectum est p̃sens perfecte in ratione obiecti actu intelligibilis ipsi potẽtie. patet a doc. in primo. di. 2. parte. 2. q. 3. dist. 3. q. 7. et in secundo. d. 1. q. 1. d. 3. q. 10. et disti. 9. et in quoli. et in pluribus alijs locis: vide q̃ ibi exposui. Dico ergo ꝙ doct. accipit hic obiectum esse presens vt actu intelligibile non ꝙ imediate ꝓ statu isto possit mouere potentiam: q2 bene sequeretur ꝙ posset actu itelligi. Sed sic est presens presentia reali. ꝙ si intellectus non esset alligatus statui isti. statim posset illud intelligere: q2 solutus ab isto statu (quem deus ordinauit. s. statuendo ꝙ intellectus non possit immediate moueri a mere intelligibili etiam perfectissime presenti. nec etiã ab aliquo sensibili immediate: vt patet in primo: di. 3. q. 3.) nullũ esset impedimentuz quin actu posset illud intelligere. Dico ergo ꝙ fides est sic realiter presens intellectui in ratione obiecti intelligibilis: ꝙ q̃tum est ex parte sua non posset esse magis presens: et actu q̃tum in se est esset in maxima propinquitate ad mouendum intellectum ad sui notitiam: et similiter intellectus posset immediate concurrere vt altera partialis causa ad actum intelligendi. ita ꝙ nec ex pte intellectus: nec ex pte obiecti est aliqd impedimentũ nisi p̃cise ordinatio volũtatis que ordinauit ꝙ pro statu isto nullo mõ possit immediate moueri: nec a seipso: nec ab aliquo mere intelligibili: vt patet. dist. 3. primi. ¶ Ibi. Aliter diceretur. Dat doc. aliam responsionem ad auctoritatẽ dicit ꝙ Aug. accipit fidem pro actu credendi: de qua ibidem parum post subdit. Aliquando inquit rebus falsis accõmodatur fides: hoc est aliquis actus credendi: et sic eliciens actum fidei pt ipsum actu reflexo cognoscere illum: tamen credo ꝙ prima responsio magis sit ad mentem Aug. ¶ Secundo doct. in isto primo articulo ostendit: quomodo intellectus noster ꝓ statu isto: nec etiam pro quocunq̃ statu accipiendo ipsum intellectũ mere ꝓ potẽtia naturali nullo supnaturali cõcurrẽte nõ possit cognoscere trinitatẽ: nec demõstrare denon-

bona declaratio.

ſtratione quia:non.n.poteſt ſcire illud de cauſa demonſtratione quia:quo circumſcripto remanet in cauſa quicquid eſt neceſſarium ad cauſam:ſed circũſcripta per impoſſibile trinitate haberet quicquid neceſſarium eſt in deo ad cauſandũ creaturam:quia ↄ principium formale cauſandi perfectum ↄ completum:ↄ ſuppoſitum habens illud principium formale perfectum. Uidetur autem ad cauſationem ſufficere ſuppoſitum perfectum habens principium formale perfectum. Et nota ꝙ ſi hic doct. per impoſſibile circumſcribat omnes perſonas diuinas:ꝙ tunc accipit ſuppoſitum perfectum ꝓ aliquo per ſe ſtante ſimpliciter : licet non incõmunicabiliter:et ſic deus eſt ſuppoſitum perfectum:quia ſimpliciter ꝑ ſe ſtãs licet tamen ↄmunicabiliter. Et hoc eſt quod dicit doct. in primo diſt. 4. q. 2. ꝙ hec eſt primo vera. Deus creat:prout ly deus nõ ſupponit pro aliq̃ perſona. ſed pro hoc deo ſingulari ↄ tunc ratio formalis creandi in ipſo deo eſſet voluntas eiꝰ: vt patuit in ſecundo diſt. 2. q. 1. ↄ quol. q. 7. Si autem intelligit ꝙ ſola perſona patris maneat adhuc ipſe pater poſſet creare ita perfecte ſicut ↄ nunc creat:quia eſſet ſuppoſitum perfectum habens perfectum principium creandi. ſcilicȝ voluntatem perfectiſſimam. De hoc vide doc. in ſecundo. di. 1. q. 1. Sed in ꝓpoſito per effectum vt effectus eſt deuenitur preciſe in cognitionem cauſe pro quanto dependet ab illo. Modo effectus non dependet ab eo vt trino : ſed a deo vt vno: vt patȝ in prologo. q. 1. ergo ſequitur ꝙ intellectus per notitiam effectus non cognoſceret trinitatem. ❡ De tertio principali. in iſto articulo. ſcilicet de ſcientia propter quid dicit ꝙ non poteſt modo anima ex puris naturalibus attingere ad deum trinum propter quid:quia notitia eius quod eſt propriiſſimum ſubiecto non continetur virtualiter primo et eminenter niſi in per ſe ↄ proprio conceptu ſubiecti vel in ipſo ſubiecto ſic concepto. Sed eſſe trinum eſt huiuſmodi reſpectu dei : igitur non poteſt ſciri propter quid de deo:niſi habito tali conceptu dei:ſed talis nõ habetur pro ſtatu iſto de lege cõmuni. Probatur maior:quia tale propriũ: aut ſciretur de ſubiecto proprio ↄ per ſe concepto:ↄ tunc patet veritas maioris. Aut ſciretur de ſubiecto concepto in vniuerſali vel indiſtincte: ↄ de ipſo ſic concepto non poteſt ſciri ꝓpter quid:niſi per conceptum illius proprium ↄ diſtinctum. Exemplum. eſſe primam figurã non poteſt ſciri propter q̃d de aliqua figura in cõmuni:niſi per medium proprium. ſcilicet per rationem circuli:nec mirum:quia predicatum ꝓpriũ ad hoc ꝙ ſciatur propter quid requirit medium propriũ. Et circa hec omnia ſcilicet quia ↄ propter quid: vide que expoſui in. q. 1. prolo.

Nonnulla dubia circa primũ articulum.

In litera huius primi articuli occurrunt nonnulla dubia. primo in hoc. Anima ex puris naturalibus poteſt ex cognitione huius entis abſtrahendo cognoſcere ens i ſe. Et ſimiliter ex cognitione huius boni poteſt cognoſcere bonum in ſe. Et ſimiliter abſtrahendo a numero proprie accepto quis eſt quantitas diſcreta rationem proprie diſcretionis haberi poteſt conceptus eius quod eſt trinitas. Et ſimiliter quodcunq̧ tranſcendens per abſtractionem a creatura cognita poteſt in ſua indifferentia intelligi:ↄ tunc concipitur deus quaſi confuſe ſicut animali intellecto homo intelligitur.

ſcdȝ dubiũ

❡ Secundo dubitatur in hoc. ſ. ꝙ quãdo ſimul inſunt fides acquiſita ↄ infuſa ipſi aſe actus vnus ↄ idem credendi eliciť ſm iclinationem vtriuſq̧:quia quando ſunt due forme que naturaliter inclinant ad actum in eodem operãte vtraq̧ quantum eſt de ſe neceſſario ↄ ſemper inclinat ad actũ. ↄ ideo q̃cunq̧ actus elicitur. elicitur ſm inclinationẽ vtriuſq̧.

tũ dubiũ.

❡ Tertio dubitatur in hoc. ſ. ꝙ ex ſola fide infuſa quis non põt elicere actũ credendi ↄ hoc de lege cõmuni:q̃ fides infuſa inclinat ad credendũ ea que non habent euidentiam ex terminis:nec includunt aliquam euidentiam connexionis terminoꝝ ſi termini ſint appꝛehenſi ex ſẽſibꝰ.

q̃rtũ dubiũ

❡ Quarto dubitať in hoc. ſ. fides infuſa non poteſt inclinare ad aliquod falſum:q̃ inclinat virtute luminis diuini cuius eſt participatio:ↄ iõ non niſi ad illud q̃d eſt conforme illi lumini diuino. Et fides acquiſita poteſt icIinare ad aliquod falſum.

q̃ntũ dubiũ

❡ Quinto dubitať in hoc. videlicet ꝙ quandocunq̧ ad idẽ inclinat fides infuſa ↄ acquiſita:tũc neceſſario acquiſite non ſubeſt falſum:non ꝙ neceſſitas ſit ex ipſa fide acq̃ſita:ſed infuſa concurrente cũ ipſa ad eundem actum.

ſextũ dubiũ

❡ Sexto dubitatur in hoc. ſ. ꝙ non percipio me inclinari in actum ꝑ fidem infuſam ſiue ſm illã elicere actũ:ſed tñ percipio me aſſentire ſm fidem acquiſitam: vel eius principium. ſ. teſtimonium cui credo.

ſeptimũ dubium.

❡ Septimo dubitatur in hoc videlicet ꝙ non poteſt aliquis ex puris naturalibꝰ cognoſcere trinitatẽ demõſtratione q̃:circumſcripta per impoſſibile trinitate haberetur quicquid neceſſarium eſt in deo ad cauſandũ creaturaȝ.

octauũ dubium.

❡ Octauo dubitatur in hoc. ſ. ꝙ anima ex puris naturalibus non poteſt ſcire propter quid trinitatem de ipſo deo.

ↄtra primũ

❡ Contra primum: ↄ primo contra primam partem: probatur ꝙ anima ex puris naturalibus non poteſt ex cognitione huius entis abſtrahendo cognoſcere ens in ſe. Et primo inſtatur ſic. quero a quo immediate cauſatur cognitio entis in ſe ex cognitione huius entis:puta huius albi: aut immediate cauſatur ab hoc albo cognito: aut ab hoc albo abſolute aut a q̃ditate albedinis vt priore ſua hecheitate: ↄ hoc aut cognita: aut abſolute ſumpta: aut ſpecie intelligibili albedinis: aut ſpecie intelligibili entis in ſe. Hec diuiſio videť ſufficiens:ſed nullo iſtorum modorum cauſatur cognitio entis in ſe. Non primo:quia pro ſtatu iſto nullum ſingulare immediate mouet intellectum: nec ad notitiam ſui:nec aliorum. Tum etiam:quia vt cognitum habet eſſe tñ ſm quid: albũ etiam abſolute acceptum non eſt preſens intellectui:nec ꝑ ſe loquendo de albo ſingulari:nec ſm aliquam ſpeciem propriam:quia pro ſtatu iſto non habetur ſpecies intelligibilis ſingularitatis ſub ratione proprie. Non ſecundo:quia quiditas vt cognita habet eſſe diminutum: ↄ per conſequẽs vt ſic non poteſt mouere intellectum:nec ad ſui:nec aliorũ notitiam. Nec ſimiliter ipſa quiditas abſolute ſumpta quia vt ſic non eſt preſens intellectui. Non per ſpeciem intelligibilem. vt patet a doct. in primo diſtinctione tertia queſtione ſexta. ↄ vt ſic habet eſſe tñ diminutum: quia tñ eſſe repreſentatum. Nec tertio:quia ſi ſpecies itelligibilis albi cauſat partialiter notitiam entis in ſe. Hoc non eſt poſſibile niſi prius in eodem intellectu cauſet notitiam omnium aliorũ que immediatius ſe habent ad album: quia ſemper prius cauſat notitiam perfectiorem q̃ poſſit: vt patet a doc. in primo diſt. 3. q. 2. ↄ ſic prius cauſaret notitiam albi:coloris:qualitatis:abſoluti: ↄ ſic aſcẽdẽdo: quod tamẽ non videtur. Tum etiam:quia ſpecies propria albi eſt eadem ipſi albo. patet: quia per ipſam tñ ipſum album eſt preſens ↄ nihil aliud:aliter idem ſimul eſſet repreſentatiuum magis et minus communia:quod non videtur ſcḋm doct. in primo diſtinc. tertia q. 6. contra Hen. Non quarto quia tũc quero a quo illa ſpecies entis in ſe ſit cauſata. non a fundamento:q̃ tũc illud poſſet cauſare plures ſpecies diuerſoꝝ obiectorum. Tum etiam q̃ ſi ſic ſequeretur ꝙ non poſſet cãre ſpẽm entis in ſe:niſi priꝰ vel ſimul cãret ſpẽ oĩm ſuperiorum ipſius albi : q̃ cum ſit cauſa mere naturalis ſp ꝓducit ſpeciem ꝓpinquiorẽ primo obiecto. ſ. albo. Tum etiam q̃ non ponitur cauſari aliqua ſpecies intelligibilis niſi reſpectu obiecti ſenſibilis. Modo ens in ſe non eſt poſſibile: vt patet. ergo non poteſt ꝑ ſtatu iſto cãri ſpẽs intelligibilis ꝓpria ipſi enti in ſe.

❡ Secũdo inſtatur ſic:ſi conceptus entis poteſt abſtrahi ab hoc ente: 2°.
quero aut abſtrahitur ab aliquo poſteriori in hoc ente: aut ab aliquo priori ita ꝙ ſit in re aliquid a quo abſtrahiť. Nõ primo:quia proprie talis conceptus abſtractus non eſſet quiditatiuus. Non ſecundo quia tunc in re. puta in Franciſco eſſet entitas abſoluta prior ſubſtantia corporea: viuẽte: ſenſitiua: ↄ rationali:ſed hoc non videtur:quia quecũq̧ entitas pertinens ad eſſe Franciſci: videtur ꝙ ſit ſubſtantia aliter ex nõ ſubſtantia eſſet ſubſtantia:q̃d eſt ipoſſibile.

❡ Tertio inſtatur ſic:ſi ab hoc ente. puta Franciſco põt abſtrahi ens in ſe:ſiue abſolute. tunc ſequeretur ꝙ in Franciſco eſſent plures ſingularitates conſtituentes ipſum in eſſe ſingulari quia a Franciſco vt hoc ente abſtrahitur ens : vt ab hac ſubſtantia abſtrahitur ſubſtantia abſoluta : vt hoc corpe abſtrahitur corpus: vt hoc aiali abſtrahitur anĩal. et hoc hoĩe abſtrahitur homo. Iſte ↄñe patent ꝑ doc. in. 4°. di. 1. q. 1. ↄ di. 2. ↄ in primo. d. 2. parte. 2. q. 1. q̃ põt conſiderari Franciſcus vt ſuppoſitum entis: ſuppoſitum ſubſtantie. corporis: aĩalis: hoĩs ↄc. Si dicatur ꝙ non eſt incõueniens eſſe plures ſingularitates: vt patȝ de compoſito ſubſtãtiali per ſe vbi partes hñt ꝓpriam ſingularitatem. Saltem iſto de pluribus ſuppoſitis: q̃ ſi a Franciſco põt hmõi conceptus abſtrahi. Sequitur ꝙ idem Franciſcus poterit conſiderari vt ſuppoſitum entis: vt ſuppoſitum ſubſtantie ↄ ſic de aliis deſcendendo. ↄ vt eſt ſuppoſitum entis non intelligiť tunc ſuppoſitum ſubſtantie:patet. quia vt ſuppoſito entis non repugnat pfectio ſimpliciter:ſed bene repugnat vt ſuppoſito ſubſtantie generate: vt patet per doc. in primo. diſt. 2. parte. 2. q. 1. ↄ diſtinct. 8. q. 2. ↄ in quol. q. 1. 5. ↄ alibi.

❡ Inſtatur quarto:quia quero de illo ente in ſe abſtracto 4°.
quid ſit. aut eſt actus intelligendi quo ipſum intelligo: aut idolum fabricatum ꝑ intellectum: aut res cõcepta. Si primo hoc non videtur. Tum quia ille actus non p̃dicatur in quid vt patet. Tum quia quero ad quid terminatur ille actus.

aut terminatur ad ens in se vt prius omni alio pertinēte ad esse Francisci: ꝛ tunc sequitur ꝙ tale ens erit potentiale ad substantiam: corpus: viuens: animal. ꝛ rationale cū vltimate ab omnibus illis perficeretur: ꝛ tunc querit quomodo cōtrahitur: aut terminatur ad ipsum Franciscum: siue ad ens ꝛ tunc sequitur ꝙ non cōsequitur ens vt in se: sed precise vt in Francisco: ꝛ vt sic non est commune alicui. Si secundo patet ꝙ non. Tum quia illud idolum nō predicatur in quid de Francisco: nisi accipiatur ab aliquo pertinente ad quiditatem Francisci prius ipso Francisco: ꝛ tūc vt prius queritur de illo: quid sit. an ens absolute: an substātia ꝛc. Tum quia intelligere illud idolum in se nō est intelligere ens in se. Si tertio ꝛ hoc non: quia res vt cōcepta est tm̄ vnum ens per accidens: ꝛ tale non predicatur in quid. Si dicatur ꝙ accipitur pro re ꝯceptibili habente esse preter omne opus intellectus: ꝛ tunc arguitur vt prius. ¶ Quinto instatur: ꝛ quero

5°. de ipso ente in se vt est cōmune deo et creature: vt dicit hic doc. pro quo accipitur. aut pro conceptu. aut pro actuali intellectiōe: ꝛ arguitur vt prius: aut p̄ re: siue p̄ realitate preter omne opus intellectus: ꝛ tunc sequitur ꝙ deus ꝛ creatura non tm̄ conueniunt in conceptu: sed etiam in vera realitate q̄d est cōtra doc. in primo. dist. 8. q. 2. qui dicit ꝙ quamuis deus ꝛ creatura conueniant in conceptu ꝯmuni: non tamen conueniunt in aliqua realitate. ¶ Sexto instatur: quia po-

6° sito ꝙ ens possit in se considerari abstrahēdo ipsum ab hoc ente cognito: ꝛ vt sic abstracto concipitur deus quiditatiue confuse tamen sic concipiendo: aut concipitur homo quiditatiue: quia concipitur sub p̄dicato dicto in quid de ipso homine. Sed hoc non sequitur: quia oporteret prius probare ꝙ ipsum ens natum sit conuenire ipsi deo quiditatiue: sꝫ hoc non potest probari. Tum quia tale ens est posterius deo: vt patet a doc. in primo dist. 8. q. 3. Tum quia illud a quo acciperetur non esset in deo in vltima actualitate sicut nec conceptus dictus in quid de pluribus. nam quicquid est in deo preter opus intellectus est simpliciter in vltima actualitate

Ꝯtra scđaꝫ partem primi ꝛc.

vt pꝫ per doc. in pluribus locis. ¶ Secundo instatur contra aliam partem de numero vbi dicit ꝙ abstrahendo rationem numeri discreti potest haberi conceptus terminatus. Hoc non videtur ad propositum. primo. quia persone diuine non numerantur: vt probat ipse in primo. dist. 24. Posito ergo ꝙ possit abstrahere rationem numeri discreti. puta a numero ternario trinitatem: ꝛ sic posito ꝙ concipiam illā: illa tamen non conuenit trinitati diuine: sicut conceptus entis deo conuenit ꝛ predicatur in quid de deo: ꝛ sic possum intelligere ꝙ aliquod ens est primum abstrahendo primitateꝫ ab ente ꝛ coniungendo ipsi enti: sed non sic videtur de trinitate quia accipiendo trinitatem sic abstractam non est verum ꝙ aliquod ens summum sit sic trinum vt patet. ¶ Se-

Scđo instat

cundo instatur sic querendo de isto predicato. scilicet trinū. vt cum dico aliquod ens est trinum: quid intelligitur per ly trinum. aut precise actus cognoscendi quo cognoscitur trinitas numeri discreti: aut intelligitur ipsa trinitas numeri discreti abstracta ab ista ꝛ ista trinitate discreta: aut aliquis conceptus qui dicatur huiusmodi trinitas. Non primo. Tū quia intellectio illa vere non predicatur: significatum enim rei predicatur. Tum etiam quia quero ad quid terminatur talis intellectio. si ad trinitatem numeri discreti: illa non cōuenit deo trino vt intelligere deum trinum: aut alteri trinitati. puta personarum in eadem natura: si illa non abstrahitur a numero discreto: vt patet. Non secundo. vt patꝫ: quia illa non conuenit deo trino de quo loquimur in ꝓposito. Nō tertio: quia quero quid correspondet illi conceptui. Tandē

Ꝯtra tertiā partem.

oportebit inuenire aliquod abstractum ab aliquo alio q̄ a numero discreto de genere quantitatis. ¶ Deinde instatur contra aliam partem in qua dicit ꝙ cognoscendo ens in sua indifferentia cognoscendo deum confuse: sicut concepto animali in se concipitur homo confuse. Contra quia nihil concipitur confuse quod concipitur sub conceptu distinctissimo. Sed concipiendo deum vt precise in ente concipitur sub cōceptu distinctissimo: ergo deus vt in ente conceptus non cōcipitur confuse. Maior est nota. quia subiectum includit p̄dicatum. Minor patet: quia conceptus entis est conceptus in se distinctissimus: imo non potest concipi nisi distincte: vt patet a doct. in primo dist. 3. q. 2. qui vult ꝙ cognitio distincta. primo ꝛ principaliter incipiat a conceptu entis. ¶ Re-

Rn̄sio ad oēs obiectiones.

spondeo ad omnes obiectiones premittendo aliqua necessaria. primo premitto ꝙ quando dicitur ꝙ conceptus entis in se potest abstrahi ab hoc ente cognito: hoc potest multipliciter intelligi. primo ꝙ hoc ens: puta hec albedo vt hec sit immediate cognita ab intellectu ꝛ vt sic cognita potest abstrahere ens in se: ꝛ hic sensus est falsus: quia talis non potest primo ꝛ immediate cognosci ab intellectu pro statu isto. Secundo ꝙ hec albedo immediate moueat sensum exteriorem ꝛ post imaginationem: sic ꝙ albedo extra causet specieꝫ sui sensibilem in organo visꝰ: ꝛ illa eadem species causet speciem sensibilem in imaginatiua que dicitur fantasia: et sic potentia visus cognoscat albedinem in se presentem per speciem sensibilem impressam in organo visus: ꝛ virtus imaginatiua per ipsum fantasma cognoscit eandem albedinem etiaꝫ non presentem: et post fantasma vna cum intellectu agente causat specieꝫ intelligibilem in intellectu possibili: vt patet a Doct. in primo distinct. tertia questione octaua. ꝛ infra. q̄stione decimaquinta. ꝛ sic tandem cognoscitur primo ipsa albedo per illam speciem intelligibilem qua intellecta potest hec albedo intelligi: non tamen sub ratione propria singularitatis: vt patet a Doct. in primo. Et hoc modo potest intelligi dictum Doct. scilicet ꝙ ab isto ente. puta ista albedine q̄ vt singularis: non tamen sub ratione propria singularitatis primo apprehenditur a sensu exteriori et immediate post a sensu interiori et vltimo ab intellectu: sic tamen ꝙ intellectꝰ primo apprehendit eam in se quiditatiue ꝛ post vt singularem confuse tamē. Et hoc modo ab ente sic cognito potest abstrahi ens in se. ¶ Secundo premitto ꝙ tenendo (vt credo esse verum: immo necessarium sm̄ opi. doct.) istam veritatem scilicet ꝙ in cognitione abstractiua non concurrat obiectum intelligibile: sed tantum intelligibilis: vt alias exposui: potest sustineri primo ꝙ eadem species intelligibilis que immediate causatur a fantasmate vt primum ꝛ immediate representatiuum ipsius albedinis: possit non tm̄ partialiter causare notitiam abstractiuam ipsius albedinis: sed etiam ꝙ possit partialiter causare notitiam omnium essentialiter ꝛ virtualiter contentoruꝫ i ipsa albedine: ꝛ sic potest immediate causare cognitionem omnium superiorum: ꝛ sic causate cognitionem entis in se: ꝛ etiam omnium passionum virtualiter contentarum: vt exposui in primo dist. 3. q. 2. ꝛ 3. ꝛ aliqualiter in secundo. dist. 3. Secundo potest sustineri ꝙ quodlibet essentialiter contentum in ipsa albedine habeat ꝓpriā speciem intelligibilē: ita ꝙ color habeat propriam: ꝛ sic ascēdendo vsqꝫ ad ens inclusiue. Et similiter ꝙ omne naturalr̄ ꝯceptum habeat propriam speciem intelligibilem. Sed omnes iste species ordinate causent ab intellectu agēte ꝛ ab ipso fantasmate. Vel forte vna species causat aliam: vt puta spēs intelligibilis hois causat spēm coloris. ꝛ alias aliorum superiorꝫ. Sed hoc nō ita assero. Istis p̄missis cum dr̄ tenendo opinionem doc. s. ꝙ singulare non immediate mouet: patet responsio ex primo preambulo quō singulare moueat: ꝛ quō non moueat. Et cum dr̄ de quiditate in se: concedo ꝙ ipsa non mouet cum tm̄ habeat esse diminutuꝫ. Cū dr̄ de specie intelligibili. Dico ꝙ tenendo primum modum de ipsa specie ꝙ ipsa immediate mouet ad notitiam albedinis in se ꝛ immediate post ad notitiam coloris: ꝛ sic ascendendo: ꝛ hic non ponendo aliud impedimentum. puta imperium voluntatis de quo in. 2°. distinct. 9. ꝛ distinct. 42. vide que ibi exposui: ꝛ tunc habita cognitione entis in se p̄t intellectus saltem imperio voluntatis firmare se in cognitione entis in se: ꝛ hoc sufficit. Potes etiam dicere: vt dixi in primo. Tenendo etiam secundum modum. s. de pluralitate specierum intelligibilium potest dici ꝙ ordinate causantur ab ipso fundamento ꝛ intellectu agente. ꝛ tunc voluntas potest modo vti vna specie intelligibili modo alia sicut exposui in primo. di. 3. ꝛ in. 2. di. 9. Et de hoc vide que dixi in primo. dist. 3. q. 2. ¶ Ad scđm dico breuiter ꝙ conceptus entis potest abstrahi ab aliquo q̄d est actu in Francisco prius sicut etiam animal abstrahitur ab aliquo priori in Francisco puta a sensitiuo vel aliquo alio. Et cum infertur ꝙ tunc in Francisco esset aliquid pertinens ad esse ipsius: quod non esset formaliter substantia. Dico ꝙ oportet hoc concedere: nec sequitur ꝙ ex non substantia fit substātia. immo si Franciscus est substantia fit ex substantia: q̄ fit ex ente vt contracto ad substantiam. Dico ergo ꝙ ens vt aliquo mō prius substantia creata est suo modo potētiale ad vlteriores differentias: vel modos intrinsecos: non tm̄ ē ita potentiale sicut res a qua accipitur animal: siue conceptus animalis ad animam intellectiuam a qua accipitur conceptus rationalis: cum sint diuerse res. sed forte eadem res includit aliquam realitatem quiditatiuam a qua accipitur conceptus entis: sicut forte ab eadem albedine accipitur distincti conceptus: ita ꝙ ab vna realitate albedinis accipitur ꝯceptus coloris ꝛ ab alia priore conceptus qualitatis: ꝛ ab alia adhuc priore accipitur ꝯceptus entis: ꝛ sicut ꝯceptus coloris acceptꝰ ab vna realitate in albedine est ꝯtrahibilis ab alio ꝯceptu ꝯtractiuo siue determinatiuo accepto

p pulchra dist. de conceptu entis.

Siste hic gradu.

Rn̄sio ad argumentū primū factū Cōtra primū dubiū.

Ad scđm

ab vltima realitate albedinis: ita ꝙ realitas a qua accipit conceptus coloris est suo modo potentialis ad realitatē a qua accipitur conceptus differentie. puta concept⁹ disgregationis: sic pariformiter videtur dicendū ꝙ realitas a qua accipitur conceptus qualitatis sit suo modo potētialis ad realitatem a qua accipit̄ cōceptus differentie contractiuus siue determinatiuus ipsius conceptus qualitatis ad colorē. Sic similiter potest probabiliter dici ꝙ realitas a qua accipitur conceptus entis in se sit suo modo potentialis ad realitatem a qua accipitur conceptus contractiuus: siue determinatiuus ipsius conceptus entis: siue ille conceptus contractiuus sit differentia: siue gradus intrinsecus: siue mod⁹ aliquis alius: de hoc nō curo. Et sic patet quomodo nullū est incōueniens in eadem re ponere plures realitates quidditatiuas ꝛ ad quiditatē rei vere preter oē opus ptinētes.

Ad tertiū. ¶ Ad tertium. Dico primo ꝙ esse plures singularitates ptiales in aliquo non tm̄ est inconueniens: sed est necesse illō ponere: vt patet in composito substantiali ex materia ꝛ forma vbi materia habet ꝑpriam singularitatem aliam a singularitate cōpositi ꝛ aliam a singularitate forme ꝛ similit̄ forma habet propriam aliā a premissis. Et hoc patet a do. in secundo. di. 3. sic non videtur inconueniens ꝙ vniformit̄ sint plures singularitates: quia plures entitates partiales esset tamen inconueniens. imo simpliciter impossibile ꝙ in eodem singulari possint esse plures singularitates totales vel vltimate: quia tunc esset singulare duabus singularitatibus completiue et eque perfecte ab vna sicut a duabus: ꝛ sic simul posset esse singulare ꝛ non singulare. qꝛ circumscripta vna ꝛ posita alia esset: quia singularitas eius esset ꝛ nō esset: quia alia circunscripta. Hec consequentia patet a do. in plurib⁹ locis. In proposito tamē dico ꝙ nō essent tot singularitates quot entitates: siue realitates in Francisco nisi essent ibi realiter distincte: ꝛ patet: quia hec albedo est tm̄ vnum singulare ꝛ precise vna singularitate ꝛ non pluribus ꝛ tamen distinguūtur in ea plures realitates: vt supra patuit: sed quia nō distinguūtur ibi realiter: sed tm̄ vel ex natura rei vel formaliter. ideo non dicunt distinctas singularitates. potest tamen vnico verbo dici ꝙ tot sunt ibi singularitates quot sunt realitates pertinentes ad quiditatem. ita ꝙ si ille entitates distinguūtur adinuicem realiter similiter ꝛ singularitates distinguūtur realiter: si formaliter formaliter. si precise ex natura rei sic sunt distincta singularia ex natura rei ꝛ sic concedo ꝙ eo modo quo distinguūtur in albedie realitates eo modo sunt tot singularia: ꝛ tamen erit hec albedo tm̄. videlicet singulare totale ꝛ vltimatum: ꝛ sic pꝫ quomodo hec albedo potest vere cōsiderari vt singulare entis: vt singulare coloris. vt singulare qualitatis: vt singulare albedinis: ꝛ hoc loquendo ex natura rei ꝛ non tm̄ cōceptibiliter: vt supra patuit. Et cū vltra infertur de supposito. puta ꝙ Franciscus potest considerari vt suppositū talis ꝛc̄. Dico ꝙ non accipit ibi doc. suppositum prout est incōmunicabile: ꝛ vt quo ꝛ vt qd̄ de quo ipse loquitur in primo dist. 2. pte. 2. q. 1. sm̄ ꝙ vt suppositum dicit negationem duplicis dependentie. scilicet actualis ꝛ aptitudinalis de quo do. in tertio. di. 1. q. 1. ꝛ infra in quol. q. 19. Sed accipit suppositū ꝓ singulari ētis. idest ꝙ perfectio simpliciter est melior in quolibet ente q̄ suum incompossibile. Et sicut est melius simpliciter animam esse sapientem simpliciter q̄ includere suū incompossibile: ꝛ tamen anima non est proprie suppositum. Similiter est melius simpliciter hunc colorem vt est singulare entis habere sapientiam infinitam q̄ habere suum incompossibile: quia vt ipse color precise consideratur vt ens sibi nō repugnat talis perfectio: licet sibi repugnet vt est singulare coloris. Et ꝙ Do. nō accipiat ibi suppositū proprie de quo supra: patet quia ipse cōcedit ꝙ est melius simpliciter deum habere intellectum ꝛ volūtatem ꝛ sapientiam q̄ habere eorum incompossibilia: ꝛ tamen ipse deus vt de⁹ nō

Ad quartū. est suppositum alicuius accipiendo suppositū modo preexposito. ¶ Ad quartum. Dico primo ꝙ forte non erit inconueniens dicere ipsum ens in se esse actum intelligendi: quo intelligo Frāciscum vt ens absolute. Cum instatur ꝙ talis

Predicari in quid pōt accipi dupliciter.

actus non predicatur in quid. Dico ꝙ predicari in quid de alio pōt dupliciter intelligi: vel quia est de quiditate illius de quo predicatur: vel quia accipitur ab aliquo pertinente ad quiditatem subiecti de quo ꝑdicat̄: ꝛ hoc accipiēdo subiectū nō pro termino: nec pro actu intelligendi quo intelligo Franciscū: sed pro significato ꝛ pro re Francisci. Primo modo concedo ꝙ non predicatur in quid: quia nullus act⁹ intelligendi est de quiditate alicuius subiecti. Secūdo mō ꝑdicatur in quid: quia ille act⁹ intelligēdi accipitur ab entitate quiditatiua in Francisco: ꝛ hoc modo nō videtur forte inconueniens. Cum secundo infertur ad quid terminatur ille actus intelligendi? Dico ꝙ ad entitatem quiditatiuam in Francisco. Et cum dꝛ ꝙ talis entitas erit potentialis ad vlteriores entitates. Dico primo ꝙ si ponatur ꝙ entitas absolute in Francisco nullo modo preter opus intellectus intelligitur ex natura rei prior. ꝙ tunc terminatur ad Franciscum vt precise consideratum sub ratione entis. Dico tm̄ ꝛ melius ꝙ terminatur ad realitatem quiditatiuam suo mō priorem omni alia realitate in Francisco: sicut in albedine distinguuntur realitates: vt supra patuit. Dico secundo ꝙ sm̄ aliquos posset concedi ꝙ ens in se qd̄ ponitur predicari in quid de decem predicamentis ponitur qdd̄am idolum fabricatum ab intellectu: quod tm̄ dꝛ predicari in quid non ꝙ sit de quiditate illius de quo predicatur: sꝫ qꝛ accipitur ab aliquo pertinente ad quiditatem subiecti. Dico tertio ꝛ melius primo ꝛ secundo modo ꝛ magis ad mentem docto. ꝙ ens in se vt ponitur commune deo ꝛ creature accipitur pro aliquo conceptibili. ita ꝙ in Francisco sunt ex natura rei distincta conceptibilia. Potest enim concipi vt homo: vt animal: vt corpus: vt substantia vt ens: ita ꝙ in ipso est alia ꝛ alia realitas a quibus accipitur alius ꝛ alius conceptus: ꝛ sicut ab vna accipitur conceptus substantie: ita ab alia accipitur conceptus entis: aliter Franciscus nō posset vere cōsiderari: siue intelligi vt singulare hoīs: vt singulare aīalis vt singulare substantie: ꝛ vt singulare entis. Et vt intelligitur singulare substantie precise non intelligitur vt singulare corporis: nec similiter vt precise intelligitur singulare entis non intelligitur singulare substantie: nec corporis. Et concedo breuiter: qꝛ realitas a qua precise accipit̄ conceptus entis si esset realiter distincta ab alijs realitatibus perficientibus Franciscum ꝙ vere realiter perficeretur ab illis: sicut ꝛ nunc qn̄ genus ꝛ differentia accipiūtur ab alia ꝛ alia re realiter distinctis ꝙ res a qua accipitur genus realiter perficitur a re a qua accipitur differentia. Sed si realitas a qua accipitur conceptus entis non distinguitur ab alijs realitatibus realiter aliquo alio modo: tūc dico ꝙ eo modo quo distinguitur a posterioribus realitatibus: eo modo dicitur perfici ab illis: vt patet supra copiosissime de realitatibus in albedine. Et dixi de realitate entis in creaturis tm̄: qꝛ in deo non pono aliquam realitatem priorem a q̄ accipitur conceptus entis: cum oīs realitas diuine eēntie sit in vltima ꝛ perfectissima actualitate: ꝛ per ꝯñs nullo mō est in potentia: nec quasi in potentia ad aliam: immo exñtia essentie diuine que est in vltima ꝛ perfectissima actualitate: ponitur de intellectu quiditatiuo ipsius: vt pꝫ a doc. in pmo. di. 2. pte. 1. q. 2. di. 25. ꝛ in quo. q. 1. arti. 1. Et sic patet responsio.

Ad quītū. ¶ Ad quintum dico ꝙ conceptus entis ꝑut accipitur a creatura: accipitur ab aliqua realitate quiditatiua in ipsa creatura. Et sic ꝑprie dꝛ ille conceptus prior Francisco ꝑ quanto accipitur ab aliquo priori in Francisco. Et similiter dꝛ predicari in quid ꝛ esse de quiditate Francisci pro quanto accipitur a realitate pertinente realiter ad esse quiditatiuum Francisci: eo modo quo etiam ponimus aīal: siue hoīem actu predicari in quid de pluribus: non ꝙ conceptus hoīs sit simul de quiditate illorum. qꝛ illud qd̄ sic predicatur: ponitur vnus conceptus numero in se formaliter: sed qꝛ accipitur ab entitate pertinente ad essentiam Francisci ꝛc. ideo dꝛ de illis predicari in quid. Et de hoc vide q̄ exposui ꝑ longum tractatum in secundo. d. 3. q. 1. vbi de hac materia extant singularia dubia. Sed loquendo de conceptu entis ꝑut dꝛ predicari in quid de deo. Dico ꝙ talis cōceptus nullo modo accipitur ab aliqua entitate in deo quiditatiua ꝑfectibili: vel quasi perfectibili vlteriori entitate pertinente ad entitatem ipsius: qꝛ in deo precise est vna entitas essentialis ꝛ quiditatiua que est natura mere intellectualis que vt consideratur prior omni suo attributo: ꝛ omni gradu intrinseco est simpliciter indistincta ꝛ singularissima: ita ꝙ non est ibi considerare aliquā realitatem aliquo modo contrahibilem ꝛ perfectibilem quiditatiuam: cuꝫ sit vna tm̄ omnino preter omne opus intellectus indistincta. immo sic est vna ꝛ indisticta ꝙ ex se formaliter est hec ꝛ nullo modo est hec per hecheitatem aliquo modo distinctam preter opus intellectus ꝛ sibi vt priori aduenientem. est enim in vltima actualitate ꝛ perfectissima ꝛ de se formaliter hec et in tali priori nullam penitus pono distinctionē. ꝛ h̄ oīa possent ꝓbari ex diuersis dictis doc. in primo di. 2. parte. 2. et di. 5. q. 2. ꝛ di. 28. ꝛ in quol. q. 1. et in pluribus alijs locis. Concedo ergo ꝙ conceptus entis non accipitur ab aliqua realitate priore aliquo modo in essentia diuina: sed accipit̄ immediate ab ipsa essentia omnino indistincta: ꝛ sic talis cōceptus nullo modo ponitur de quiditate dei. qꝛ conceptus

Nota hic pulcherrie qūo ꝯceptus entis ꝑdicet̄ in qd de deo.

qui ꝓprie ponitur de quiditate illius de quo p̄dicatur in q̇d accipitur ab aliquo pertinente ad esse quiditatiuum illius: sic tn̄ ꝙ illud de quo predicatur includat aliquid aliud p̄ter realitatem a qua accipitur conceptus dictus in quid: sicut patet de homine qui predicatur in quid de Francisco: quia Franciscus vltra naturam humanam a qua accipitur conceptus hominis includit etiam propriam singularitatē cōtractiuam humanitatis. pꝫ ergo quomodo conceptus entis nullo modo ponitur de quiditate dei: predicatur tamen in quid de ipso deo: quia accipitur ab ipso deo p̄cise vt prior omni attributo ꝛ omni gradu intrinseco: qui deus vt sic nihil aliud significat nisi naturam diuinam singularissimaꝫ ꝑfectissime existem ꝛ in vltima ꝛ ꝑfectissima actualitate: q̄ sic tn̄ dicit esse quiditatiuum ꝛ precise vnum omnino preter omne opus intellectus indistinctum. Ex his apparet quomodo deus ꝛ creatura conueniunt in cōceptu entis et non in aliqua realitate communi: qꝛ nihil reale est aliquo modo commune deo ꝛ creature: sed precise est conceptus qui nō accipitur ab aliqua realitate potentiali deo ꝛ creature: sicut dicimus ꝙ conceptus hominis accipitur ab aliqua natura communi Francisco ꝛ Joanni. i. ab humanitate indifferente ad singularitateꝫ Francisci ꝛ singularitatem Joā. vt diffuse exposui in secundo. dist. 3. q. 1. Sed an decem genera conueniāt quiditatiue in cōceptu entis accepto ab aliquo communi ex natura rei ipsis generibus. Dico ꝙ nō haberem hoc ꝓ inconuenienti ꝙ tale commune sit diuersimode determinabile. Sed omittatur ꝓ nunc cum non multuꝫ faciat ad ꝓpositum nostrum. sufficit. n. ad ꝓpositum nr̄m habere ꝙ conceptus entis ꝓut p̄dicatur in quid de aliqua creatura ꝙ accipitur ab aliqua realitate quiditatiua ipsius. Sꝫ ꝓut p̄dicatur in quid de deo p̄cise accipitur ab ipō deo penitus indistincto.

Ad sextuꝫ et vltimū. ¶ Ad sextam ꝛ vltimam instantiam: ad hanc partem ꝑtinentem. Dico breuiter ꝙ sufficit ꝙ ille conceptus entis possit accipi ab ipō deo omnino indistincto dicente perfectissimum esse quiditatiuum: ꝛ sic cōcedo ꝙ p̄t abstrahi ab ipso immediate ꝛ non ab aliquo priore in deo: vt supra exposui: ꝛ sic concipiendo ens in se tn̄ abstractum a creatura concipitur quiditatiue ipse deus nō in se quiditatiue: sed in aliquo conceptu quiditatiuo. i. ꝙ concipiendo aliquid in se: qḋ natum est predicari de alio in quid. concipio illud aliud quiditatiue. i. ꝙ precise concipio predicatū natum dici in quid de illo: et sic concipiendo ens in se concipio deum quiditatiue. i. concipio aliquid in se quod natum est predicari in quid de deo: non tamen ꝙ sit de quiditate eius: sed qꝛ natum est abstrahi ab ipso deo qui dicit perfectam entitatem quiditatiuam. Sed de creatura predicatur in quid: ꝛ est de quiditate eius modo preexposito.

Ad instantias cōtra secundam partem. ¶ Ad instantias contra secūdam partem de numero ꝛc. Pro maiori intelligentia premitto aliqua. primo ꝙ accipiendo trinitatem non in se: sed in conceptu. puta ꝙ tres persone accipiant̄ ꝓ tribus conceptibus distinctis forte hoc mō isti conceptus possunt numerari. Sed de hoc dictum est in primo di. 3. q. 5. de vestigio trinitatis. ꝛ di. 24. vide ibi. Accipiēdo tn̄ personas ꝓ ipsis significatis certum est ꝙ non numerātur ꝓpter cām a doc. assignatam in primo. di. 24. vide ibi. Secundo p̄mitto ꝙ doc. non intelligit ꝓprie de numero: ita ꝙ cū dico aliqḋ ens est trinum nō intelligit de numero ternario proprie sumpto: sed intelligit de numero eo modo quo potest intelligi poni: ꝛ qꝛ numerus est primo nobis notus ex diuisione continui ꝛ aggregatione vnitatū s̄m quas numeramus: ideo ab ipso numero ꝓprie accepto abstraho rōnem discretionis q̄ ponitur cōis oī numero: siue ꝓprie: siue improprie accepto. Et tertio p̄mitto ꝙ doc. nō accipit h̄ trinitatem sic absolute: sed sicut ab hoc ente abstraho rōnē entis in se ꝛ ab h̄ numero rōnem numeri in se ꝛ ab hac vnitate rōnem vnitatis in se ꝛ ab hoc supposito rōnem suppositi in se. ꝛ ab h̄ summo rōnem summi in se ꝛ coniungendo omnia ista formo hanc propositionem. aliquod ens summū est trinum ꝛ vnum. i. aliqḋ ens summum vnum ꝛ idem perfecte est in tribus suppositis. siue aliqua natura summa oīo in se vna ꝛ indiuisa est simpliciter ꝛ perfecte in tribus suppositis realiter adinuicem distinctis: ꝛ sic pꝫ intentio doc. et per ꝯñs patet ēt responsio ad illa duo argumēta. ¶ Ad instantias contra aliam partem. Dico breuiter ꝙ deus nullo modo dꝛ distincte cognosci per conceptum entis: qꝛ tunc dꝛ aliquid distincte cognosci quando cognoscitur s̄m oīa ꝑtinentia ad esse illius: ꝛ sic albedo distincte cognoscit̄ qñ cognoscitur s̄m omnes realitates a quibus accipitur alius et alius conceptus: ꝛ sic non posset distincte concipi in re nisi concipiatur s̄m realitatem. a qua accipitur concept⁹ entis. nec per ꝯñs conceptus albedinis posset distincte concipi: nec oēs conceptus pertinētes ad conceptum eius conciperentur ꝛ sic oportet ꝙ concipiatur primo conceptus entis. Sed in deo non sunt hmōi realitates: vt supra patuit: sed tn̄ vna realitas quiditatiua omnino indistincta que ex natura rei: vel totaliter scitur. vel totaliter ignorat̄: ꝛ vt sic nullo modo est resolubilis in aliquid prius: ꝛ per cōsequēs nō diceretur aliquo mō distincte cognosci per conceptum entis. ꝛ vt sic est non tn̄ summe simplex. sed etiam simpliciter simplex. Si vero accipiatur deus nō ex natura rei: sed pro conceptu. tunc forte conceptus entis includit̄ in tali conceptu. ꝛ per consequens posset ille conceptus distincte cognosci per distinctam cognitionem oīum pertinentium ad eius conceptum: ꝛ quia conceptus entis sic pertinet: tunc cognitio distincta eius. primo incipit a ꝯceptu entis. Sed postea est difficultas. vtruꝫ ab vna ꝛ eadem re omnino preter op⁹ intellectus indistincta pʃit esse plures cōceptus quiditatiui: pro nunc omitto hanc difficultatem: alias tamen prolixe ꝑtractandam. Ad propositum tn̄ dico ꝙ q̄uis conceptus entis in se sit omnino distinctus: nec possit in se confuse concipi confusione partiū actualiū est tamen confusus confusione partium potentialium quia contrahibile ad omnia inferiora: ꝛ sic cognoscēdo aliquid vt precise in tali cōceptu cōcipitur confuse. Dico tamen breuiter ꝙ in proposito dꝛ aliquid cognosci distincte: quando in se cognoscitur ꝛ non precise vt in alio. ꝛ per consequens dicitur deus tn̄ confuse concipi vt precise concipitur in ente. Dicitur autēꝫ distincte cōcipi quando in se perfecte concipitur ꝛ cognoscitur. Ex his patet responsio ad illas duas instantias: nec oportet nunc aliter respondere.

¶ Secundo principaliter instatur contra secundam conclusionem probando ꝙ idem actus nō eliciatur a fide infusa ꝛ acquisita. Et primo sic. habitus specie distincti necessario inclinant ad actus specie distinctos. pꝫ ista: quia sicut actus distinguuntur specie ex obiectorū specifica distinctione sic similiter habitus videntur vt specie distincti precise inclinare ad actus specie distinctos. Sed fides infusa ꝛ acquisita sunt habitus specie distincti. pꝫ. qꝛ supernaturale vt huiusmodi specie distinguit̄ a naturali: sicut etiam corruptibile ꝛ incorruptibile. Tū etiā: qꝛ si essent eiusdem speciei posset infusus causari a causa naturali: pꝫ quia si vnum indiuiduum pōt naturaliter causari etiā quodlibet eiusdem rationis poterit naturaliter causari. ergo est impossibile ꝙ vnus ꝛ idem actus credendi sit simul s̄m inclinationem vtriusqꝫ habitus. ɔtra scd́aꝫ q̄stionē siue scd́ꝫ dubiū. p̄mo istat̄.

2° ¶ Secūdo instatur sic plures habitus acquisiti specie distincti etiam loquendo de habitibus fidei non possunt simul inclinare ad vnum ꝛ eundeꝫ actum. ergo nec multo minus habitus acquisitus et habitus supernaturaliter infusus. consequentia patet. Tum qꝛ supernaturalis ꝛ naturalis minus conueniunt q̄ꝫ duo naturaliter acquisiti. Tum etiam: quia naturaliter acquisiti habēt euidentiam ex testimonio creato cui firmiter creditur nō sit supernaturalis. antecedēs patet: quia respectu huius articuli deus est trinus ꝛ vnus potest causari habitus inclinās ad actum respectu illius conclusionis: siue articuli. Et respectu huius articuli verbum caro factum est: potest acquiri alius habitus a deo precise inclinās ad assentiendū huic articulo: verbum caro factum est. ꝛ tamen isti habitus fidei nullomodo inclinant ad eundem actum. imo precise ad distinctos actus.

3° ¶ Tertio instatur sic: quia si isti duo habit⁹ inclinant ad eundem actum eliciendum a potentia inclināt etiam ad conditiones s̄m quas elicit actum: aliter non inclinarent potentiam ad actum eundem eliciendum. Sed precise habitus fidei acquisitus inclinat potentiā ad prompte faciliter expedite ꝛ delectabiliter actū eliciendum ꝛ non habitus infusus patet. quia iste sunt cōditiones precise habitus acquisiti ex frequentatis actib⁹: vt patet a doct. in primo. dist. 17. vbi vult ꝙ habitus charitatis non habeat has conditiones. ergo sequitur ꝙ isti habitus non inclinant ad eundem habitum.

4° ¶ Quarto instatur ꝛ pono casum ꝙ q̇s acquisierit habitum fidei valde intensuꝫ de aliquo articulo includente falsitatem: puta ꝙ inclinet potentiam ad assentiendum huic. s. Deus nō est trinus ꝛ vnus: ꝛ post stāte illo habitu infundatur habitus fidei inclinans ad assentienduꝫ huic. Deus est trinus ꝛ vnus: quia hoc non repugnat. licet cū habitus fidei infusus non stet cum actu quo quis assentit huic. Deus non est trinus ꝛ vnus: sicut nec charitas cuꝫ actuali peccato mortali: tamen stat cum habitu: sicut ꝛ charitas stat cum habitu vitioso: quia non statim habitus vitiosus deletur infusa gratia: vt patet a doc. in. 4°. di. 14. q. 1. hoc stante. patet ꝙ non sequitur ꝙ eliciatur actus idem s̄m inclinationem vtriusqꝫ habitus. immo inclinant ad act⁹ oppositos. ꝛ tamen isti duo habitus sunt in eodem operante,

5. ¶ Quinto instatur. Et pono q habitus siue naturalis: siue supernaturalis concurrat actiue ad actum: vt videtur tenere doct. in primo. di.17. ⁊ in.3.di.27. Ita q non tm̄ inclinent ad actum: sed partialiter concurrant: vt due cause partiales. Sed duo habitus specie distincti non possunt causare vnum ⁊ eundem actum specie ⁊ multominus vnum numero: patet: quia sicut duo obiecta specie distincta non pñt eē due cause partiales integrantes vnā: siue non integrantes respectu vnius actus specie: vt patet in pmo.di.3.q.7. ergo nec habitus specie distincti: quales sunt habitus infusus et
6. acquisitus. ¶ Sexto instatur per argumentum a maiori: si de quo magis videtur inesse ⁊ non inest. ergo nec de quo minus. Sed magis videtur q duo habitus solo numero differentes possint inclinare potentiam ad eundem actum eliciēdum q̄ duo habitus specie distincti. patet ista ma. sed duo habitus solo numero differentes: puta habitus quo distincte cognosco Franciscum ⁊ habitus quo distincte cognosco Joannē. habitualiter tamen non possunt inclinare intellectum ad vnam cognitionem numero: vt patet. ergo. ¶ Sicut se habent due species intelligibiles specie distincte in eodem operante ad actum intelligendi sic se habent habitus fidei infusus ⁊ habitus fidei acquisitus in eodem operante ad actum assentiēdi. patet similitudo: quia eque species ponuntur due forme in eodem operante respectu actus: sicut ⁊ habitus illi. Tum etiam: quia ille species ponuntur quasi habitus: vt patet a doc. in primo. di.3.q.6. Tum etiā. quia ponūtur in eodē operante vt cause partiales actus cognoscendi: sicut illi habitus ponuntur in eodem operante cause partiales actus assentiendi: nec videtur neganda ista similitudo. Sed due species intelligibiles non possunt concurrere ad vnum ⁊ eundem actum cognoscendi qn̄ specie distinguūtur. vt patet. ergo nec isti habitus specie distincti: vt supra probaui q specie distinguūtur. Et posito q specie non distinguantur adhuc stat ratio: quia due species intelligibiles solo numero differentes: vt species intelligibilis Francisci ⁊ species Joā. que solo numero differunt non possunt causare vnum ⁊ eundem actum numero intelligendi: vt patet in 2°.d.3. vide que ibi exposui: sic erit in ꝓposito de istis
Ad rōnes ꝯtra scdā ꝯclusionē sine scdā du biū, habitibus. ¶ Respondeo ad istas instantias. Ad primam concesso q distinguantur specie illi habitus: nō sequitur cōclusio. quia ma. est falsa loquendo de duobus habitib⁹ quorum vnus est infusus ⁊ alius acquisitus comparādo eos ad vnum ⁊ idem obiectum: sicut in proposito fides infusa respicit simpliciter idem obiectum quod ⁊ fides acquisita. Et tales due forme in eodem operante respicientes idem penit⁹ obiectum ⁊ inclinantes potentiam ad illud idem videntur semper inclinare ad eūdem actum. Et cum probatur de habitibus acquisitis specie distinctis. Dico q nō est simile: quia causantur ab actibus specie distinctis qui actus distinguūtur specie propter distincta obiecta a quib⁹ causantur. ⁊ sic necessario vt sic specie distincti respiciunt distincta obiecta specie distincta. ⁊ per cōsequens habit⁹ causati ab illis actibus dicuntur specie distingui ab obiectis specie distinctis q̄ immediate respiciunt: ⁊ per consequens nō possunt inclinare potentiam ad vnum ⁊ eundem actum. vt patet. Si tamē per possibile vel īpossibile illi habitus specie distincti inclinarent potentiam ad idem simpliciter obiectum. Dico q po
Ad scdm. tentia eliceret precise vnum actum sm̄ inclinationem vtriusq₃ habitus. ¶ Ad secundum concesso antecedēte negatur consequentia: quia plures habitus acquisiti specie distincti necessario inclinant ad plura obiecta complexa forte specie distincta: vt patet in exemplis. ⁊ per consequens non possunt inclinare potentiam ad vnum ⁊ eundem actum respectu vnius ⁊ eiusdem obiecti complexi. Sed habit⁹ infusus semper inclinat ad idem obiectū ad quod inclinat fides acquisita: ideo inclinant potentiam ad eliciendum eundem actum circa idem obiectum complexum. Nota tamē q loquēdo de habitibus acquisitis non videtur q vnus ⁊ idem habitus inclinet ad assentiendum pluribus obiectis complexis: quia vnus habitus potest esse precise causatus ex pluribus actibus assentiendi huic complexo. Deus est trinus ⁊ vn⁹ ita q precise inclinat potentiam ad eliciendum actum circa illud complexum ⁊ respectu huius complexi. Christus mortuus est potest causari alius habitus ex frequentatis actibus assentiendi illi complexo ⁊ cum habitus semper inclinet ad similes actus. sequitur q precise inclinabit ad actus respectu eiusdem complexi. ⁊ sic videtur ponere plures habit⁹ acquisitos respectu alteri⁹ ⁊ alteri⁹ ꝯplexi: potest tamē dici vnus habitus acquisitus aggregatus ex omnibus habitibus acquisitis. Sed habitus fidei infusus videt tm̄ vn⁹ inclinans ad omnes articulos ⁊ ꝯcurrens cū omnib⁹ aliis habitibus acquisitis: sicut charitas infusa ponitur tm̄ vn⁹ habitus ⁊ pt concurrere ad omnes actus aliarū virtutū in voluntate existentium. Et sic videtur q idem habitus fidei infusus habeat aliam ⁊ aliam inclinationem ad aliū ⁊ aliū articulum: ⁊ sic simul inclinet potentiam ad eliciendū actū circa idem complexum circa qd̄ habitus acquisitus iclinat ita q qn̄ vnus habitus acquisitus inclinat ad actum circa aliquem articulum semꝑ infusus inclinat ad eundē actum.
¶ Ad tertiū dico: q habitus infusus absolute inclinet potentiam ad eliciendem eundem ad quem inclinat habitus Ad tertiū. acquisitus: non tm̄ sequitur q potentia inclinata eodē mō eliciat actum vt vtitur habitu infuso sicut qn̄ vtitur habitu acquisito: qz vt vtitur habitu tm̄ infuso tm̄ eliciat actum absolute: vt vero vtitur habitu acquisito: tunc eliciat eundem actum faciliter prompte ⁊c qz iste sunt precise conditiones habitus acquisiti. Dico secundo q potentia precise vtitur habitu infuso qn̄ vtitur habitu acquisito ⁊ eliciat actum precise sm̄ q inclinant ad actum eliciendum: sed tam acqsitus q̄ infusus tm̄ inclināt ad actum assentiendi ⁊ nō vnus magis inclinat q̄ alius cum vterq₃ inclinet ꝑ modum nature. sed facilitas ⁊ promptitudo operandi est a volūtate sic habituata ⁊ hoc accidit. ¶ Ad quartum: ptz responsio: qz lo Ad q̄rtum quimur precise de habitu infuso ⁊ acquisito qui respiciunt idem obiectum complexum ⁊ nō aliud ⁊ aliud sicut ponitur in argumento. ¶ Ad quintum. Dico breuiter q non est si Ad q̄ntuz mile: qz duo obiecta specie distincta necessario causant actus specie distinctos ⁊ hoc est ex natura obiectorum. Sed isti habitus precise vt respiciunt idem complexum inclināt ad eundem actum ⁊ sunt precise in eodē operante.
¶ Ad sextum de spēbus intelligibilibus ⁊ de distinctis ha Ad sextū, bitibus numero: ptz responsio ex supius dictis: qz nō sunt respectu eiusdem obiecti. ¶ Tertio principaliter instat: con Cōtra ter tiam ꝯclusionez siue dubium. tra tertiam conclusionem ꝓbando q etiam ex sola fide infusa quis pt elicere actum credendi: ⁊ arguitur sic. primo quicquid ponitur ratio formalis eliciendi aliquem actū i si sit in supposito debito illa pt immediate elicere actum: ptz ista a doc. in primo. di.2.par.2.q.3. ⁊ d.7. ⁊ in multis aliis Primo in locis ⁊ specialiter in.q.13.quoli. Sed intellectus hñs fidem stantur, infusam est ratio formalis eliciendi actum credendi tenendo sm̄ veritatem q habitus concurrat actiue ad actum. ptz qz tunc intellectus ⁊ habitus fidei infusus sunt due cause ꝑtiales integrantes vnam totalem ⁊ sufficientem respectu actus eliciendi: patet qz nihil aliud requiritur ex parte principii actiui. Si enim ponatur habitus inclinans ⁊ potētia causa totalis eliciendi actum assentiendi adhuc habetur ꝓpositum: qz ille habitus inclinat potentiam ad eliciendum actum credendi per modum nature ⁊ necessario. vt patet a doc. in simili in primo. d.17. ⁊ in quarto. dist.49.q. prima: habito ergo perfecto inclinatiuo ad actum credendi in potentia nata elicere actum credendi vt causa totali potest immediate elicere actum illuz: ad quez talis habitus fidei infusus inclinat: ⁊ hoc prehabita cognitione terminorum ⁊ complexione eorum. Si enim fidei habitus infusus iclinat ad actuz assentiendi huic complexo. Deus est trinus ⁊ vn⁹ siue aliquod ens est trinum ⁊ vnum ⁊ intellectus habēs talem habitum precognoscat terminos illius complexionis ⁊ actu percipiat illam complexionem ⁊ habitus infusus necessario ⁊ per modum nature ⁊ determinate inclinet ad talem actum: quia intellectus non pt tūc vti tali habitu inclinatiuo ad assentiendum huic complexo. Deus est trinus ⁊ vnus non videtur ⁊ alio in contrarium. ¶ Secundo instat 2° idem manens idem semper natum est facere idem remoto omni impedimento tam ex pte obiecti q̄ ex parte sui. Sed fides infusa est simpliciter eadem ante habitum acquisituz que ⁊ post habitum ⁊ ante habituz acquisituz nullū apparet impedimentuz. non ex parte obiecti: qz potest esse circa idem obiectum: puta aliquod ens est trinum et vnum. nec ex parte habitus infusi: patet quia est eque dispositus ante habituz acquisitum sicut post. patet: quia habitus acquisitus non ponitur vt dispositio habitus infusi: qz tunc acquisitus non attingeret eundem terminum: quia dispositio ꝓpria non est ad eundem terminum attingendum ad quem est agens principale: nec ponitur habitus requisitus vt cā particularis concausans habitui infuso: patet: qz sic ponitur causa partialis habitus infusus. ergo sicut habit⁹ acqsitus sine infuso potest inclinare potentiam ad actū eliciendum. sic econtra. habitus infusus sine acquisito. ¶ Tertio instatur sic. potentia operatiua habens duas formas circa idem obiectum: quarum vna non est determinatiua alte 3° rius ⁊ eque inclinant ad actum eliciendum circa idem obiectum ⁊ sm̄ vtriusq₃ inclinationem potest elicere actū se.

quitur ꝙ sicut per acquisitam solam potest actum credendi
elicere:ergo ⁊ per solam infusam cum non appareat maior
4° ratio de vna ꝗ̄ de alia. ¶ Quarto instatur:⁊ pono casum
ꝙ quis habeat habitum fidei infusum ⁊ non acquisitum et
assentiat tunc huic complexo aliquod ens est trinum ⁊ vnū
quero an potentia eliciat hunc actū assentiendi ſm inclina
tionem habitus infusi aut non. non secundo: quia ponis ꝙ
habens habitum fidei infusum nunꝗ̄ elicit actum credendi
nisi eliciat ſm inclinationem fidei infuse. Si primo ergo ha
bens solum habitum infusum potest elicere actum credendi
5° ſm inclinationem illius habitus. ¶ Quinto instatur sic. ha
bitus acquisitus nihil facit ad habitum infusum:ergo poten=
tia eque bene potest elicere actum ſm inclinationem habit⁹
infusi:sicut ſm inclinationem habitus acquisiti:consequen=
tia patet:quia si habitus infusus in nullo dependet ab acq̄
sito ⁊ est eque inclinās ⁊ forte magis inclinans:quia nō ita
potest secundum infusum solum sine acquisito sicut potest
ſm acquisitum sine infuso: antecedēs patet:quia infusus in
nullo dependet nec secundum esse nec ſm inclinationem ꝗ̄
est idem sibi:patet:quia immediate creatur a deo ⁊ eque be
6° ne pōt esse circa idem obiectum complexum. ¶ Sexto in=
statur sic. fides infusa eque inclinat ad credendū ea que ha
bent euidentiam ex terminis ⁊ includunt aliquam euidentiā
connexionis terminorum si termini sint apprehensi ex sensi
bilibus sicut fides acquisita:ergo potentia habens tm̄ habi
tum infusum eque potest elicere actum secundum inclina=
tionem eius sicut secundum inclinationem habitus acquisi=
ti:consequentia patet per docto. qui ponit potentiam habē
tem habitum acquisitum posse elicere actum ſm inclinatio=
nem illius habitus eo ꝙ inclinat ad credendum ea que ha=
bent euidentiam ex terminis ⁊c̄. Antecedens probatur:quia
habens fidem infusam potest ex suis naturalibus a sensi=
bilibus abstrahere ens in se ⁊ vnitatem ⁊ trinitatem coniū
gendo adinuicem: vt supra patuit ⁊ potest formare idez cō
plexum ex eisdem terminis sicut si haberet fidem acquisitā
hoc patet per experientiam. possum enim formare hoc com
plexum aliquod ens est trinum ⁊ vnum cum ergo fides in=
fusa eque respiciat in eodem idem complexum ex eisdē pe
nit⁹ terminis qd̄ respicit fides acquisita sequitur ꝙ fides in
fusa ita inclinet ad credendum ea que habent euidentiaz ex
7° terminis sicut ⁊ acquisita. ¶ Septimo instatur sic. sicut se
habet voluntas ad habitū charitatis infusuz respectu act⁹
meritorii ⁊ similiter ad habitum infusum spei respectu act⁹
sperandi sic se habet intellectus ad habitum fidei infusum
respectu actus credendi:patet similitudo:quia iste potentie
cōparantur ad habitus supernaturales sed volūtas adul=
ti habens solum habitum charitatis infusum sine aliquo ac
quisito potest meritorie diligere proximum:ergo secundum
inclinationem charitatis quia aliter non esset meritorius:
vt patet a doc. in primo. di. 17. hoc idē patet de habitu spei
infuso:ergo similiter erit dicenduz de habitu fidei infuso cū
8° non videatur maior ratio de vno ꝗ̄ de alio. ¶ Octauo in=
statur sic:per argumentum a fortiori. intellectus potest eli=
cere actum credendi sine aliquo habitu neqꝫ infuso neqꝫ ac
quisito:patet quia potest assentire huic complexo aliquod
ens est trinum ⁊ vnum:quia potest immediate credere testi
monio fide digno: vt supra patuit:ergo a fortiori idem intel
lectus habens solum habitum infusum potest assentire tali
complexo ⁊ non assentiet nisi secundum inclinationem ha=
bitus infusi cum nullus alius habitus sit ibi ergo ⁊cetera.
9° ¶ Nono instatur sic:actus credendi magis dependet ab
habitu infuso ꝗ̄ ab habitu acquisito: ergo potentia magis
potest elicere actum secundum habitum infusum ꝗ̄ secun=
dum habitum acquisitum:ergo si potest cum solo acquisito
multo fortius poterit cum solo infuso. consequentia est no=
ta:quia si potest esse a solo acquisito a quo minus dependet
a fortiori potest esse a solo infuso a quo magis dependet.
Antecedens probatur: Tum quia habitus infusus se ha=
bet vt causa magis vniuersalis ꝗ̄ habitus acquisitus:quia
vnus ⁊ idem habitus acquisitus non respicit omnes arti=
culos:immo quot sunt articuli distincti tot sunt habitus ac
quisiti distincti: vt supra patuit. Sed vnus et idem habi=
tus infusus respicit ⁊ inclinat ad omnes articulos. vt supra
patuit. Tum etiam quia actus credendi est infallibiliter ve
rus vt precise est ab habitu fidei:ergo simpliciter magis de
pēdet ab habitu fidei īfuso ¶ Decimo instatur:quia intellect⁹
10° habēs duos habitus ex īperio volūtatis potest vti vno ad
agendū ⁊ non alio:patet in simili:quia idem intellectus ha
bens plures species intelligibiles ex īperio volūtatis pote
rit vti vna ⁊ nō alia: vt patet a doc. in sc̄do di. 9. ergo simili
ter in proposito habens habitum fidei acquisitū ⁊ habituz
fidei infusum poterit vti vno ⁊ nō alio:ergo sicut imperio
voluntatis potest vti habitu acquisito ad eliciendū actum
credendi sine habitu infuso ita econtra videtur ꝙ intellect⁹
imperio voluntatis possit vti infuso sine acquisito. ¶ Respō=
deo ad omnes istas obiectiones ꝓmittendo prius aliqua ꝓ
maiori intelligentia. Primo ꝓmitto ꝙ potentia hab. tuata
⁊ agens vel ſm solam inclinationem habitus vel etiam po
nendo habitum concurrere partialiter ad actum vt credo
esse verum: ſm intentionez doc. in primo d. 17. ⁊ in tertio. d.
27. sp̄ potentia est principale agēns ita ꝙ ipsa nō agente
siue actum eliciente:nullus habitus quantumcunqꝫ inten=
sus posset aliquo mō elicere actum:sed potentia agēte ipsa
pōt vti habitu ad agendum vel sequendo precise eius incli=
nationem. i. eliciendo illum actum ad quē talis habitus in=
clinat vel etiam vltra inclinationem vtendo illo habitu vt
cā partiali respectu actus:hoc patꝫ a doc. in primo. d. 17. po=
tentia cū sola cum obiecto:pōt elicere actum circa obiectū:
sed nō ita pfectū eliceret sine habitu sicut cū habitu agen=
do sp̄ equali conatu: vt probat doc. in primo. d. 17. ⁊ in ter=
tio. d. 27. ¶ Secundo premitto ꝙ potentia determinate
vtitur habitu acquisito ad eliciendum actus secundum illū
habitum:quia ille habitus est euidens non immediate sꝫ me=
diantibus actibus ex quibus generatur qui actus dūt-cui=
dētes terminatiue ex hoc ꝙ terminatur ad complexum. pu=
ta hoc aliqd̄ ens est trinum euidens ex terminis nō sic abso
lute intelligendo:quia si terminaretur ad complexū euidens
ex terminis. tunc ille actus nō esset actus credēdi:quia fides
de obiecto complexo non stat cum euidentia illius: vt patꝫ
a doc. in prolo. q. penul. ⁊ melius in tertio di. 24. Sed illō
complexum non est euidens ex terminis cū sit propositio
mediata: vt patet in prolo. q. prima que nata est fieri eui=
dens per aliam immediatam: vt patet a doc. vbi supra ⁊ q.
presenti arti. primo nec per actum fidei fit potentie euidēs
mediate. quia tunc potentia haberet aliam immediatam eui=
dentez ex terminis. ⁊ vltra actus fidei non stat cum euidē=
tia obiecti siue mediate siue immediate: vt patet a docto. in
tertio di. 24. Nec similiter hoc complexum aliquod ens est
trinum est euidens ex terminis euidentia experimentali: vt
patet. Dico tunc ꝙ hoc complexum aliqd̄ ens est trinum ꝓ
esse dr̄ euidens ex terminis pro quanto assentio illi ꝯplexo
affirmato ab aliquo cui indubitanter credo ꝓ quanto ergo
testis fide dignus asserit illud complexum esse verum pro
tanto assentio illi complexo. ⁊ sic complexum illud dr̄ eui=
dens ex terminis non absolute: vt supra patuit:sed dr̄ eui=
dens:quia assertum affirmatur esse verum prout constat ex il
lis terminis: ⁊ hoc modo illi termini habent aliquam eui=
dentiam connexionis:quia firmiter assentio illi complexo ex il
lis terminis:quia sic asserto ⁊ affirmato complexum ergo illō
non includit euidentiam connexionis terminorum absolu=
te:sed complexum vt assertum vt verum a testimonio fide
digno cui firmiter credo: vt sic includit euidentiam conne=
xionis terminorum que euidentia est a testimonio fide di=
gno. Et quia fides acquisita generatur ex frequentatis hu=
iusmodi actibus:ideo ipsa inclinat ad ea. i. complexa que
habent euidentiam ex terminis ⁊ euidentiam cōnexionis
terminorum modo preexposito. Quia ergo intellectus ex=
peritur se elicere multos act⁹ quibus firmiter assentit tali
complexo ⁊ tandem experitur per frequentationem actuū
elicere alios actus prompte faciliter expedite ⁊ delectabi=
liter:ideo experitur se habere talem habitum fidei acquisi=
tum ⁊ per consequens ſm inclinationem talis habitus eli=
cit actum credendi:quia ille habitus est generatus ex pluri
bus actibus assentiendi quos experitur in se:⁊ si nullus ac
tus assentiendi firmiter tali complexo non prefuisset in tali
intellectu ⁊ idem habitus quem nunc habet acquisitus ex
pluribus actibus esset immediate causatus a deo in illo in
tellectu intellectus ille non eliceret actum assentiendi illi
complexo:quia propter talem habitum non firmiter crede
ret: vt patet. Merito ergo dicit doct. ꝙ intellectus habens
tm̄ fidem infusam non eliceret actum credendi ſm inclina=
tionem illius:quia nunꝗ̄ firmiter assentiret huic complexo
deus est trinus ⁊ vnus:et hoc est. quia fides infusa non in=
clinat ad illa complexa que habent euidentiaz ex terminis
modo preexposito. nec per fidem infusam scit intellectus ta
le complexum esse assertum a deo nec ab aliquo teste fide
digno:ideo propter illam non elicit actum assentiendi:sed
bene propter habitum acquisitum elicit actum credendi:quia
multos precedentes causantes ipsum habitum prehabuit
quibus firmiter assentiebat illi complexo. ¶ Tertio pre=
mitto ꝙ habens fidem acquisitam ⁊ infusam quando elicit
actum fidei circa complexum verum:elicit ſm inclinationē

Nō ꝙ habens quo ꝓpō ista. s. aliquod ens ē trinū ⁊ vnū ē euidēs ex terminis.

vtriusqꝫ: sed quando elicit ſm fidem acquiſitam experitur ſe eli. cere ſm illam propter cauſam ſuperius dictaꝫ ſed qñ elicit ſm inclinationem fidei infuſe nullo modo experitur ſe elicere ſm eius inclinationem ſed tñ credit in vniuerſali ꝙ habens fidem infuſam quando elicit actum credendi ꝙ ſe eliciat ſm inclinationem eius.

Ad rõnes cõtra terti am conclu ſionem. ¶ Iſtis preſuppoſitis. Rñ= deo ad primam inſtantiam: concedo maiorem ad minorē di co ꝙ ꝗuis intellectus cum fide infuſa ſit ratio formalis ꝓ ducendi actum credendi ſi haberet obiectum ſuo modo pre ſens. ſ. complexum vt aſſertum ꝛ affirmatum tanꝗ verum a teſtimonio fide digno cui firmiter credo: tamen ad tale cõ plexum non inclinat fides infuſa. immo ipſa inclinat ad illõ verum vt eſt a deo verum cum ſic inclinet vt eſt participa= tio lucis diuine ꝛ pro quanto conformatur illi lumini.

Ad ſcdm. ¶ Ad ſecundum concedo. illam propoſitionem idem ma= nens idem ꝛc. ꝛ ſimiliter concedo ꝙ fides infuſa maneat eadem ꝛ ante acquiſitam ꝛ poſt acquiſitam. et concedo ꝙ acqſita nihil addit iſuſe: nec ē diſpoſitio ei⁹ ꝛ ſic concedo ꝙ ipſa infuſa ſemper inclinat ad actuꝫ aſſentiendi obiecto cõ plexo non tamen vt aſſerto ab aliquo teſtenatur aliter noto cui firmiter credo: ſed inclinat ad illud vt eſt immediate ab ipſo deo qui nec poteſt fallere nec falli cum in inclinãdo ad huiuſmodi actum conformetur lumini diuino vt dixi ꝛ quia non eſt notum intellectui hoc complexum eſſe immediate reuelatum a deo tanꝗ verum ideo non elicit actum ſm in clinationem fidei infuſe quando ſola ineſt. Et ꝗuis eliciat actum: ſm fidem infuſam quando elicit ſm acquiſitã tamē neſcit ſe elicere actũ ſm infuſam: quia tunc ſm illum actum aſſentiret ꝛ firmiter illi complexo vt immediate reuelato a

Ad tertiũ et qrtum. deo: ſed precise ſm illum actum aſſentit complexo vt aſſer= to ab aliquo teſtimonio fide digno. ¶ Ad tertium: patet reſponſio ex his que dixi ad ſecundum argumẽtum. ¶ Ad quartum admitto caſum illum. qꝛ eſt poſſibilis. ꝛ cũ poſtea infertur: ergo poteſt elicere actum ſm inclinationem fidei infuſe ꝛ non ſm acquiſitum. Dico primo ꝙ quãdo habet ac quiſitam cauſatam ex pluribus actibus vt dixi experitur ſe elicere ſm inclinationem illius ꝛ experitur ſe aſſentire com plexo affirmato vt vero a teſtimonio fide digno cui credo. ꝛ hoc quia prius firmiter aſſenſit illi complexo aliquibus ac tibus aſſentiendi precedentibus ipſum habitum ꝛ ipm cau ſantibus. Et ideo concedo quod quando elicit actum prio rem habitu acquiſito illo actu firmiter aſſentit comple o vt ſic teſtificato: ꝛ concedo ꝙ etiam elicit illum actum ſcdm in clinationem fidei infuſe: ſed hoc non eſt ſibi notuꝫ: vt ſupra patuit: ꝛ ſic concedo: ꝙ tunc non ineſt ex hypotheſi. itelligit ergo doc. ꝙ quando habet habitũ ſolum fidei infuſe ꝙ nõ eli cit actum precise ſcdm inclinationem illius. ideſt ꝙ illo ac= tu firmiter aſſentiat complexo ſecundum ꝙ eſt elicitus ſecũ dum inclinationem fidei. quia tunc aſſentiret illi complexo vt immediate reuelato a deo: ſed illo actu priore habitu ac quiſito aſſentit complexo vt teſtificato ꝛc. Si ergo potẽtia non eliceret talem actum nullum eliceret. ꝛ quando illũ eli

Ad qntuꝫ et ſextuꝫ. cit ad illum fides infuſa inclinat: ꝛ dico eodem modo ſicut quando concurrit infuſa cum acquiſita. ¶ Ad quintum: pa tet reſponſio ex dictis ad ſecundum argumentum. ¶ Ad ſextum. negatur ꝙ fides infuſa eque inclinet ad credenduꝫ ea que habent euidentiaꝫ ex terminis: quia non inclinat ad

Ad ſepti= mum. complexum vt teſtificatum teſtimonio fide digno alicuius creature rationalis vt ſupra patuit. ¶ Ad ſeptimum. Di= co idem eſſe de charitate ꝛ fide infuſa: ꝛ de hoc magis pa=

Ad octauũ tebit in tertio diſtinc. 26. ꝛ in primo diſtin decimaſeptima. ¶ Ad octauum. patet reſponſio: qꝛ bene concedo ꝙ intel= lectus poteſt immediate elicere actũ credendi alicui com= plexo prehabita cognitione illius complexi: qꝛ poteſt firmi ter aſſentire illi ex teſtimonio fide digno aſſerente illud vt verum: ſed ex hoc non ſequitur ꝙ poſſit immediate elicere ex ſola inclinatione habitus infuſi cum ille inclinet ad actũ

Ad nonũ. aſſentiẽdi complexo vt immediate a deo reuelato vel teſti= ficato: vt ſupra patuit. ¶ Ad nonũ. Dico ꝙ poſito ꝙ actus credendi magis dependeat ab habitu infuſo quo ad eſſe ab ſolutum non tñ vt eſt actus firmiter aſſentiendi obiecto cõ plexo teſtificato modo preexpoſito: immo vt ſic ſimpliciter dependet a potentia ꝛ habitu acquiſito vt ſupra patuit: et ideo aliquam conditionem ille actus habet ab habitu acq= ſito quam non habet ab habitu infuſo: ꝛ ſimiliter aliquã ha bet vt eſt ab habitu infuſo quam nõ habet ab acquiſito: vt

Cõtra qr= taꝫ ſiue qr tum dubiũ ſupra patuit. ¶ Quarto principaliter inſtatur: cõtra quar tam probando ꝙ ſi fides infuſa non inclinat ad aliquod fal ſum ꝙ nec etiã fides acquiſita poteſt inclinare ad aliqđ fal ſum quando ſimul concurrunt ad eũdem actum. Et arguo ſic. primo: idem actus credendi ſimul eſt ſecundum inclina= tionem vtriuſqꝫ fidei ſcilicet acquiſite ꝛ infuſe: aut ergo ille idem actus elicitur ab vtraqꝫ fide circa idem obiectum com plexum aut circa aliud ꝛ aliud. Si ſecundo hoc non videtur quia tunc non eſſet idem actus: non eñ eodem actu aſſenti tur pro ſtatu iſto diuerſis obiectis cõplexis ſiue diuerſis ar ticulis fidei. Si primo habetur propoſitum: quia tunc elicit ſimpliciter circa obiectum complexum verum. ꝛ tunc actus ille erit infallibilis prout innititur fidei acquiſite ſicut etiaꝫ quando innititur fidei infuſe. **Primo in ſtatur.**

¶ Secundo inſtatur: qꝛ act⁹ credendi dicitur verus ꝛ infallibilis non ex ſe formaliter cũ ſit incomplexus ꝛ in incomplexo nõ eſt veritas nec falſitas formaliter: ſed forte virtualiter de quo expoſitum eſt in pri mo ꝛ aliqualiter in ſecundo: eſt ergo infallibilis denomina tione extrinſeca eo ꝙ terminatur ad obiectum complexum formaliter verum ꝛ infallibiliter verum Sed eſt impoſſibi le ꝙ ſit idem actus numero ſecũdum inclinationem vtriuſqꝫ fidei. ſ. acquiſite ꝛ infuſe qui terminetur ad idem obiectum complexum: ergo ſi eſt infallibilis: quia elicitur ſecũdum in clinationem fidei circa hoc complexum deus eſt trin⁹ ꝛ vn⁹ ſequitur ꝙ erit eque infallibilis quando elicitur ſecundum in clinationem fidei acquiſite: quia ita inclinat ad idẽ obiectũ complexum formaliter verum ſicut fides infuſa. 2°.

¶ Tertio inſtatur. ꝛ preſuppono dictuꝫ doc. in primo diſtin. 17. ꝙ quã do ſunt due cauſe partiales concurrentes ad eundem actũ non erit ſubſtantia actus ab vna ꝛ intenſio actus ab alia ſi cut dicebat vna opinio ibi improbata: ſed ſimpliciter ab eo= dem eſt ſubſtantia ꝛ intenſio actus: ita ꝙ tam ab vna cauſa partiali eſt ſubſtantia ꝛ intenſio actus ꝗ ab alia partiali li= cet actus ſit perfectior ab vna ꝗ ab alia. hoc ſtãte arguitur ſic a ſimili. ſi actus aſſentiendi eſt tam ſecundum inclinatio nem fidei acquiſite ꝗ infuſe ꝛ ſimiliter intenſio eius ſecun= dum vtriuſqꝫ inclinationeꝫ ſequitur ꝙ etiam veritas ſeu in= fallibilitas actus que concomitatur actum erit ſm vtriuſqꝫ fidei inclinationem. 3°.

¶ Quarto inſtatur: quia actus creden di vt innititur fidei infuſe: ꝛ vt elicitur ſm inclinationem fi dei infuſe eſt neceſſario infallibilis: quia neceſſario circa ob iectum verum ꝛ vt innititur fidei acquiſite ſiue vt elicit ſcdꝫ inclinationem fidei acquiſite poteſt eſſe fallibilis: ergo ideꝫ actus credendi numero erit neceſſario infallibilis ꝛ non ne ceſſario infallibilis: quia neceſſario infallibilis vt innititur fidei infuſe ꝛ non neceſſario infallibilis: vt innititur acquiſi te fidei: hoc autem eſt inconueniens de vno ꝛ eodem actu. Sicut ſi idem ſimul produceretur a cauſa neceſſaria partia liter ꝛ ab alia libere ꝛ contingenter ꝛ diceretur ꝙ ſimul ha beret neceſſe eſſe ꝛ ꝯtingens eē. Sic in propoſito. 4°.

¶ Quin= to inſtatur. Et pono caſum ꝙ quis eliciat actum credendi huic complexo Deus eſt trinus ꝛ vnus ſecundum inclina= tionem vtriuſqꝫ fidei ꝛ ꝙ ille idem actus continuetur a potẽ tia circa idem obiectum complexum per horam: ꝛ ꝙ in me= dietate hore deperdatur habitus infuſus: puta per pecca= tum mortale ꝛ per aliam medietatem continuetur a poten tia precise ſecundum inclinationem fidei acquiſite: tũc que ro de illo actu an ſit infallibilis neceſſario an nõ. Si primo patet ꝙ non eſt infallibilis ex habitu infuſo: quia tũc fidei nõ põt inniti cũ ſit ãnihilat⁹ ex hypotheſi: ergo erit neceſſario infallibilis prout innititur fidei acquiſite. Si dicatur ꝙ non eſt neceſſario infallibilis deſinẽte habitu infuſo. Cõtra: qꝛ tunc ſequitur ꝙ manẽte precise eodem actu ꝛ circa ideꝫ ob iectum ſimpliciter erit mutatus de infallibilitate in oppoſi= tum eius quod videtur omnino inconueniens: vt patet in= tuenti. Sequitur ergo ꝙ idem actus credendi prout inniti= tur vtriqꝫ fidei erit neceſſario infallibilis. 5°.

¶ Reſpondeo ad omnes inſtantias premittendo aliqua. primo premitto ꝙ actus intelligendi dicitur habere veritatem ꝛ infallibilita= tem ab obiecto quando ab ipſo obiecto vt ſic depẽdet ſicut actus intelligendi hominem eſſe riſibilem eſt neceſſario ve rus ꝛ infallibilis eo ꝙ dependet ab obiecto neceſſario vero ꝛ infallibili quia eſt impoſſibile tale complexum poſſe falſifi= cari. aliquando eſt verus ſed non neceſſario: vt quando de= pendet ab obiecto non neceſſario vero ſed contingenter ve ro. ſicut actus intelligendi quo intelligo hominem eſſe albũ quod complexum poteſt aliquando falſificari. hoc idem dico de actu aſſentiendi quo aſſentit vero neceſſario vel vero cõ tingenter. **Multũ co pioſe et ſubtilit hic loqꝛ expoſi tor.**

¶ Secundo premitto ꝙ quando duo habitus in clinant ad idem obiectum complexum ſub eadem precise ra tione ex parte obiecti ita ꝙ ſit penitus idem obiectum ꝛ pre cise eadem ratio formalis in obiecto: tunc actus elicitus a potentia ſecundum inclinationem vtriuſqꝫ ſi erit infallibi= lis vt innititur vni habitui erit ſimiliter infallibilis vt inni= **Siſte hic do ſuenies qđ queris.**

titur alterius habitus patet: quia tota veritas et infallibilitas actus est a veritate obiecti complexi: patet: quia si haberem duos habitus inclinantes ad assentiendum alicui complexo necessario et evidenti ex terminis sicut hoc complexum est. totum est maius sua parte: tunc illi habitus inclinarent ad eliciendum actum evidentem circa tale complexum et sic actus assentiendi esset ita evidens prout innititur uni habitui sicut et alteri cum uterque inclinet ad idem obiectum complexum et sub eadem ratione a quo obiecto est evidentia actus. sic dico in proposito de actu credendi sive de actu assentiendi complexo vero. Tertio premitto quod obiectum fidei infuse (sive simul necessarium sive contingens: quia sunt articuli necessarii ut illi de trinitate et contingentes ut illi qui sunt ad extra) non ponitur illud obiectum verum precise: quia inclinat ad illud ut in se verum et evidens: quia tunc non esset fides: sed est obiectum verum: quia revelatum esse verum ab ipso deo immediate. Quis enim articuli fidei sint veri non tamen assentimus illis ut veris ex natura rei: sed assentimus quia firmiter assentimus alicui homini vel communitati fide digne firmiter asserenti illum articulum esse verum. Fides ergo infusa et fides acquisita precise inclinant ad actum assentiendi eidem vero sicut huic. verbum est incarnatum non tamen precise inclinat ad assentiendum sub eadem ratione formali: quia infusa inclinat ad actum assentiendi illi vero ut revelato a deo et asserente illud esse verum cui firmiter credendum est tanquam illi qui nullo modo potest fallere: nec falli. et ideo illi actui assentiendi ut precise innititur fidei infuse non potest subesse falsum. Sed fides acquisita inclinat ad illud idem verum sub alia tamen ratione: quia assentit illi non ex evidentia terminorum: quia tunc non esset fides: sed precise assentit illi: quia firmiter assentit alicui homini: puta apostolis vel ecclesie asserenti illud complexum esse verum: et quia tale testimonium ex natura sua posset aliquando errare vel decipere idem talis actus assentiendi prout innititur fidei acquisite non est infallibiliter verus. et ideo ut sic non repugnat posse subesse falsum: licet communiter non subsit maxime quando credit ecclesie asserenti que ut creditur regitur a spiritu sancto.

Differentia inter fidem acquisitam et infusam quo ad inclinationem ad actum.

¶ Istis premissis patet responsio ad obiectiones.

Ad primum contra quartum dubium. ad primam concedo quod idem actus elicitur secundum inclinationem utriusque fidei et circa idem obiectum materiale: quia circa idem complexum sed non sub eadem ratione formali: quia actus credendi ut est secundum inclinationem fidei infuse est id quo assentit complexo ut a deo revelato tanquam vero: et actus elicitus secundum inclinationem fidei acquisite est id quo potentia assentit eidem vero ut revelato a creatura cui firmiter assentit ut testimonio fide digno illud ut verum asserenti.

Ad secundum. ¶ Ad secundum patet responsio ex dictis in prima responsione ad primum argumentum: quia quamvis sit infallibilis. quia respicit tale obiectum aliter tamen ipsum respicit ut innititur fidei infuse et aliter ut innititur fidei acquisite: ut supra patuit.

Ad tertium. ¶ Ad tertium. concedo dictum doc. i. primo distin. 17. sed postea negatur similitudo quia intensio actus est intrinseca realiter actui et non potest produci aliquis actus in esse quin habeat suam intensionem: sed infallibilitas actus est precise: quia respicit obiectum ut sic a deo revelatum et verum: ideo non sequitur necessario entitatem actus: sed precise dicitur infallibilis: quia terminatur ad obiectum sub tali ratione consideratum.

Ad quartum. ¶ Ad quartum. concedo casum illum sive sit possibilis sive non: non curo et dico quod stante tali actu elicito et fide infusa est infallibilis: quia sibi non potest subesse falsum. Cum dicitur quod tunc fides non est cui actu innitatur. Dico quod hoc non refert: quia precise dicitur actus infallibilis pro quanto est elicitus secundum inclinationem fidei circa obiectum a deo revelatum. stante ergo illo actu circa idem complexum: ita quod obiectum complexum non mutetur semper stat infallibilis veritas actus cui non potest subesse aliquod falsum: quia ex quo fuit infallibiliter verus: quia circa obiectum complexum a deo revelatum ut verum sequitur quod non mutato obiecto et stante eodem actu quod semper erit infallibiliter verus.

Ad quintum et ultimum. ¶ Ad quintum et ultimum. Dico quod ille actus erit necessario verus circa idem obiectum non mutatum: quia ut innititur fidei infuse terminatur necessario ad obiectum verum: et ut sic non potest esse fallibilis. quia licet absolute possit esse fallibilis a fide acquisita tantum tamen concurrente fide infusa cum acquisita est necessario infallibilis que infallibilitas est precise ut innititur fidei infuse: ut supra expositum est: et sic patet responsio ad instantias. ¶ Alia dubia que etiam importarent nonnullas difficultates pro nunc omitto aliis subtilius indagantibus et forte melius intelligentibus Doctrinam Joannis Scoti etc.

Secundus articulus principalis.

De secundo articulo principali: ubi videndum est de cognitione perfecta et immediata an scilicet anima pro quocunque statu possit cognitione perfecta et immediata attingere trinitatem. Dicit quod licet notitia per se et propria et immediata possit distingui in intuitivam et abstractivam de qua supra habitum est. abstractiva perfecta trinitatis est notitia distincta et immediata que immediate attingit ipsam et non per aliud obiectum prius cognitum excludendo aliud in ratione obiecti cogniti non excludendo tamen aliud in ratione formali cognoscendi: quia sic communiter species intelligibilis est ratio formalis causandi huiusmodi notitiam abstractivam. Similiter intuitiva propria et perfecta et immediata est illa que distincte attingit ipsam trinitatem ut in se perfecte presentem et ipsa immediate attingitur excludendo omne aliud in ratione obiecti cogniti non tamen excludendo aliud in ratione formali sive aliud potens supplere vicem rationis formalis: et sic deitas est precise ratio cognoscendi ipsam trinitatem et ipsa sola ut comparatur ad intellectum divinum est ratio movendi ad notitiam intuitivam deitatis et trinitatis. Sed ut comparatur intellectui creato voluntas divina est ratio formalis movendi et in hoc supplet vicem obiecti sive rationis formalis obiecti visibilis: ut exposui in prologo. q. penultima. Et loquitur hic de notitia simplici tam abstractiva quam intuitiva. scilicet perfecta et immediata: et non loquitur de notitia complexa mediata et immediata ita quod illa dicitur incomplexa perfecta et immediata que terminatur ad obiectum incomplexum distincte et immediate modo preexposito. et illa dicitur complexa et immediata que terminatur ad complexum notum ex terminis: quia omnis propositio immediata est etiam per se nota: ut patet per ea que exposui in primo: dist. 2. parte. prima. q. 2. notitia vero complexa est illa que terminatur ad complexum non notum ex terminis. scilicet illa que terminatur ad conclusionem demonstratam. de hac complexa sive mediata sive immediata non loquitur in proposito. Sed intendit de incomplexa primo modo. scilicet immediata et perfecta tam intuitiva quam abstractiva. Et ponit hanc conclusionem. Anima non potest attingere ad notitiam dei propriam et immediatam ex perfectione sua naturali etiam pro quocunque statu nature concurrentibus etiam quibuscunque causis naturaliter motivis ipsius anime ad cognoscendum. Et idem diceretur de angelo. Et ratio est: quia omnis talis intellectio scilicet per se et propria et immediata requirit ipsum obiectum sub propria ratione obiecti presens: et hoc vel in propria existentia: puta si est intuitiva vel in aliquo perfecte representante ipsum sub propria et per se ratione cognoscibilis si fuit abstractiva. Deus autem sub propria ratione deitatis non est presens alicui intellectui creato nisi mere voluntarie. De presentia reali patet per illud Amb. super lu. in cuius potestate sans est videri in cuius natura non est videri: videtur si vult si non vult non videtur. optime dicit quod eius nature non est videri supple a creatura: quia eius natura non est naturaliter causa activa huius visionis. nec etiam aliqua natura creata que est naturaliter activa potest esse causa huius visionis vel perfecte presentie obiecti: quia non potest perfecte continere essentiam illam secundum entitatem suam: igitur nec secundum suam intelligibilitatem. Per idem etiam patet quod nihil creatum potest esse causa eius presentie etiam abstractive apud intellectum: quia non potest causare aliquod representativum proprium et per se divinitatis sub propria ratione cognoscibilitatis: quia tale representativum non potest causari nisi vel ab ipsomet cognoscibili vel ab aliquo perfecte continente ipsum sub ratione sue cognoscibilitatis. Et si igitur deus possit cognosci per aliquod representativum illud tamen non posset causari nisi immediate ab ipso deo illud voluntarie causante.

Pulchra et utilis declaratio ipsius Doct.

¶ Pro maiori intelligentia huius littere declaro aliqua. primo de causis motivis anime respectu notitie. De notitia intuitiva obiecti cause naturaliter motive sunt intellectus et obiectum in se presens vel aliquod ens creatum virtualiter continens perfecte entitatem obiecti. et iste tantum et proprie sunt cause naturaliter motive ipsius anime causantes naturaliter notitiam intuitivam obiecti. nulla enim alia causa videtur posse assignari nisi intellectus et obiectum in se presens vel aliquid creatum virtualiter continens perfecte ipsum obiectum cum notitia talis precise causetur ab intellectu et obiecto in se presente vel aliquo supplente vicem illius obiecti vel ipsum virtualiter continente. et hoc patet a doc. in primo di. 3. q. 7. et di. 8. q. 3. Sed cause naturaliter motive ipsius anime sive ipsius intellectus respectu notitie abstractive sunt intellectus et species intelligibilis obiecti que species intelligibilis vel est causata ab ipso obie

cto intelligibili siue immediate vt in intellectu angeli q̄
immediate potest recipere speciem intelligibilē ab ipso
obiecto ita ꝙ non requiritur aliud medium immediate
causatiuū: vt patet a Doc. i secūdo. d. 3. q. vltima. ⁊ . di. 9.
vel mediate vt i nobis pro statu isto: vbi obiectū sensibi
le extra nō imediate mouet itellectū causādo spēȝ sui i

Obiectū sensibile non imediate mouet intellectū.

telligibilē. sed tm̄ mediate pri⁹ cāndo spēȝ sēsibilē i aliq̄
sēsu exteriori q̄ causā imediate cāt alia spēs i ꝟtute ima
ginatiua q̄ dr̄ fātasma ⁊ illa imediate cum itellectu agēte
causat spēm itelligibilem obiecti. Uel illa spēs itelligi-
bilis est causata in nobis ab aliquo obiecto. remote ta-
men virtualiter cōtinente entitatem obiecti intelligibi
lis. Exēplum primi in nobis patet de albo extra qđ pri-
us causat speciem i organo visus. ⁊ species illa causat
aliam in organo imaginatiue que dicitur fantasma: ⁊ il-
la immediate causat speciē itelligibilem ipsius albi par
tialiter tamen: ⁊ sic in cognitione abstractiua quiddita
tis albedinis iste ponūtur cause naturales: ita ꝙ imedi
ate cause notitie sunt intellectus ⁊ spēs itelligibilis vt
alias ꝓbaui: et mediate sunt obiectum extra et species
obiecti i sensu exteriori ⁊ fantasma in sensu interiori ita
ꝙ iste ordinate se habent modo ꝑexposito. Exēplum se
cundi posito ꝙ obiectu .a. nec pro statu isto nec pro alio
habeat virtutem mouendi intellectuȝ ad sui notitiā abs
tractiuam sed ꝙ virtualiter cōtineatur in aliquo sensi-
bili et dicatur. b. tūc b. imediate mouet sensum exterio-
rem causando speciem sui sensibilem ⁊ illa causat aliaȝ
in sensu iteriori ⁊ illa causat speciem itelligibilē primo
ipsius. b. ⁊ post causat speciem intelligibilem .a. si potest
habere illam: vel si non potest tunc eadeȝ spēs itelligibil
.a. causat vna cum intellectu primo notitiaȝ .a. ⁊ deinde
notitiam. b et iste sole sunt cause naturales notitie abs
tractiue in itellectu nostro. ¶ Secundo nota ibi de pre

Presētia obiecti duplex.

sentia obiecti in se ꝙ aliud est loqui de presentia obiecti
reali et in se et non in ratione actu intelligibilis ⁊ aliud
de ꝑsentia obiecti vt actu itelligibilis quia ꝑmo modo
Deus est ꝑfectissime presens cum sit vbiqȝ per ꝑfectaȝ
presentiam sed non secundo modo: tūc secundo mō dici
tur presens quando actu potest mouere itellectū ad sui
notitiam intuitiuam loquēdo de ista presentia. Dico ꝙ
hec est duplex. s. quedam est formalis ⁊ motiua quando
. s. obiectum in se formaliter presens in ratione obcti
actu itelligibilis potest mouere itellectū ꝑtialiter cau-
sando notitiam sui intuitiuam in illo intellectu. Quedā
est presētia tm̄ formalis et nullo modo motiua: vt quan
do intellectui relatio realis est presens in ratione obie-
cti actu intelligibilis ⁊ tamen ipsa nullo mō potest cau
sare notitiam sui est tamē presens virtualiť . i ꝙ ipsa ꝟ-
tualiter continetur in alio potente causare notitiam sui
intuitiuam vt puta extrema absoluta illi⁹ relationis quā
do sunt presentia in se causant primo notitiam sui dein-
de relationis virtualiter cōtente. Et loquendo de ista
ꝑsentia virtuali. Dico ꝙ quoddam obiectum cōtinet ꝟ-
tualiter presentiam alteri⁹ in ratione obiecti intelligi-
bilis sic ꝙ non potest immediate facere obiectum virtu
aliter contentum esse presens intellectui i ratione actu
intelligibilis nisi prius sit in se presens in ratione obiecti
actu intelligibilis .i. nisi prius sit i se presens potēs ime-
diate causare notitiam sui intuitiuam nūq̄ posset fa
cere obiectum contentum virtualiter presens et sic nū
q̄ posset immediate causare notitiam intuitiuam con-
tenti virtualiter nisi prius vel simul causaret notitiam
sui intuitiuam. Et hoc modo obiectuȝ naturaliter mo-
tiuum per modum nature non potest facere aliud obie-
ctum virtualiter contentum esse presens potentie in ra
tione obiecti actu itelligibilis nisi prius fuerit in se pre
sens presentia obiecti actu intelligibilis. et sic non pōt
immediate causare notitiam intuitiuam obiecti virtua
liter contenti in aliquo intellectu nisi prius causaret no
titiā sui intuitiuā. Et sic sequitur ꝙ essētia diuina que
virtualiter continet omne obiectuȝ nō potest facere ali
quod obiectum contentum esse presens presentia obie-
ctiua alicui intellectui etiam diuino nisi prius sit in se ꝑ
sens presētia obiectiua eidem intellectui. nec potest im
mediate causare notitiam intuitiuam obiecti contenti i
aliquo intellectu nisi prius in eodem causaret notitiam
sui intuitiuam: vt alias exposui supra i quodlibet; ⁊ hic
et etiam patet a Doc. in ꝑmo. ⁊ i quodli. Dico secundo ꝙ
quoddam continet virtualiter presentiam alterius ob-
iecti sic ꝙ immediate potest facere illud contentuȝ esse
in se presens presentia obiectiua et tamen ipsum conti-
nēs nullo modo erit presēs presētia obiectiua. ⁊ tale cō
tinens est continens volūtarium ⁊ non per modum na-
ture. et sic voluntas diuina cotinet hoc modo omne ob-
iectum ita ꝙ in quocūqȝ itellectu excepto diuino potest
immediate causare presentiam obiectiuam cuiuscunqȝ
obiecti etiam essentie diuine non causando siue non fa-
ciendo se presentem tali intellectui presētia obiectiua:
et similiter potest immediate causare notitiam intuiti-
uam cuiuscunqȝ obiecti etiam ipsius essentie diuine nō
causando notitiam sui nec intuitiuam nec abstractiuaȝ
et hoc est quia est obiectum mere voluntarium. Et sic
dicimus ꝙ deus non sub ratione deitatis sed sub rati-
one qua est volens est obiectum mere voluntariū respe
ctu cuiuscūqȝ intellectus creati. sed respectu sui intelle
ctus est obiectum mere per modum nature. Dico vltra
ꝙ ipsa voluntas diuina non tm̄ continet omne obiectū
voluntarie causando presentiam realeȝ illius respectu
notitie ituitiue sed etiam potest immediate causare ꝑ-
sentiam cuiuscunqȝ obiecti qua obiectum sit prius pre
sentia obiecti intelligibilis abstractiue: quia potest im-
mediate causare speciem intelligibilem cuiuscunqȝ ob-
iecti etiam essentie diuine: vt patet in secundo. d. 3. q. 9.
potest etiam immediate causare notitiam abstractiuaȝ
cuiuscunqȝ obiecti non causando notitiam abstractiuā
sui cuȝ sit obiectū mere voluntarium. secus est de obie-
cto non voluntario sed naturali ⁊ mouente per modum
nature. quia tale non potest immediate causare speciem
intelligibileȝ virtualiter contenti in aliquo itellctū ni-
si in eodem intellectu simul vel prius causet specieȝ sui
siue mediate siue immediate modo preexposito: nec simi
liter potest immediate causare notitiam abstractiuam
virtualiter contenti nisi prius mediate vel immediate
causet notitiam sui. ¶ Deinde nota ibi. nec etiaȝ aliqua
natura creata q̄ est naturaliť actiua potest eē causa hui⁹
visionis et perfecte presentie obiecti: quia non potest ꝯ-
tinere in se ꝑfecte essētiam illam secundum entitatē su-
am: igitur nec secundum suam intelligibilitatem ꝓ pa-
tet. quia potēs virtualiter continere effectum ꝓpriū
alicuius cause potest perfecte cōtinere entitateȝ illius
cause. quia ex quo talis effectus sequitur ētitatem pro
priam non videtur posse imediate causari nisi vel a cau
sa propria et sibi adequata. vel ab aliquo perfecte con-
tinente entitatem illius cause: vt exposui in 2⁰. d. 2. Cū
ergo notitia propria alicui⁹ obcti siue ituitiua siue abs
tractiua precise sequatur entitatem obiecti sic intelligi
bilis. patet. quia illa notitia non potest esse notitia alte
rius obiecti: sed precise illius cuius est. statim sequiť ꝙ a
nullo poterit immediate causari nisi ab ipso obiecto vel
ab aliquo perfecte continente obiecti illius. Nec simi
liter ꝑsentia obiectiua perfecta. que tunc est quādo ob-
iectum actu potest intueri non potest immediate causa
ri nisi vel ab ipso obiecto vel ab aliquo ꝑfecte continen
te ipsum. Et intelligo sic ꝙ causare presentiam obiecti
respectu notitie intuitiue est facere obiectum tale esse
actu intelligibile intellectione intuitiua. i. ꝙ actu pos-
sit immediate causare notitiam illius intuitiuam: sic er-
go. a. posse causare perfectam presentiam. b. i ratione
obiecti actu intuitibilis nihil aliud est q̄ .a. posse imme-
diate causare notitiam intuitiuaȝ ipsius. b. que ponitur
propria ipsi. b. et sic ꝓpria ꝙ nullo mō pōt alteri compe-
tere. ⁊ sic seq̄tur ꝙ. a. perfecte cōtineret entitatem ⁊ in-
telligibilitatem ipsius. b. Quando ergo obiectum ime
diate dicitur causare presentiam sui in ratione obiecti
intuibilis tunc est ipsum. b. immediate posse causare no
titiam sui intuitiuam: quia vt sic presens est pars memo
rie perfecte vt exposui i ꝑmo. d. 2. pte. 2. q. 3. ⁊. d. 3. q. 7.
exponendo titulum. q. ⁊ hoc idem in secundo. d. 3. q. 8. ⁊
. q. 10. et. d. 10. sed si aliud potest causare presētiam obie
ctiuā modo predicto obiecti actu intuitibiľ hoc nihil ali
ud est q̄ posse actu causare notitiam intuitiuam illi⁹ ob
iecti. ⁊ per cōsequens perfecte continebit entitatem ⁊
intelligibilitatem illius obiecti. Cum ergo nulla crea-
tura possit virtualiter continere entitatem dei sequitur
ꝙ nec poterit causare presentiam obiectiuam eius mo-
do ꝑexposito nec eius notitiam. ¶ Deinde nota ibi. per
idem etiā patet ꝙ nihil creatum potest eē causa eius ꝑ-
sētie abstractiue apud itellectū. q2 non potest causare

aliquid qđ sit representatiuum proprium et per se diui-nitatis sub propria ratione cognoscibilis: quia tale re-presentatiuum non potest causari nisi vel ab ipsomet co-gnoscibili vel aliquo perfecte continente ipsum sub ra-tione sue cognoscibilitatis. propriuz representatiuum in cognitione abstractiua est species intelligibilis obie-cti propria: vt patet a doc. in primo. d.3.q.6. & in secūdo d.9. Hic tamen nota q̄ species intelligibilis ꝓpria ob-iecti est duplex. quedam dicitur ꝓpria formaliter & est il-la q̄ imediate est representatiua obiecti & imediate cau-satiua notitie obiecti. & sic oē obiectū potēs habere ali-quā speciem p̄cise ipm̄ repreſētantē dicitur habere pro-priū repñtatiuū formaliter quando actu repñtatur per illā. & illa imediate potest causare partialiter tamē no-titiā abstractiuam obiecti cui⁹ est. Alia est species ob-iecti ꝓpria nō formalis sed tm̄ ꝟtualis. & est quādo ob-iectum non habet ꝓpriā spēm: quia tamen scd̄m suā en-titatem ꝟtualiter cōtinetur i aliquo obiecto hñte ꝓpriā speciem. tūc illa species est ꝓpria illi obiecto cōtento: qꝛ tale ꝯtentū p̄cise natū ē cognosci abstractiue p illā q̄uis nō sit formalr̄ spēs illi⁹ ꝯtēta. Spēs ꝓpa & formalis ob-iecti vel cāt̄ ab ip̄o obiecto & hoc mediate vel imediate mō p̄expōsito. vel si ñ causat̄ ab ip̄o obctō: ñ p̄t tn̄ ab ali-quo cāri nisi ꝯtineat ꝟtualr̄ ētitatē obci ꝓpt cām supꝰ dictā qꝛ tal̄ spēs ē ita effect⁹ ꝓpꝰ obci sicut notitia in-tuitiua & hoc mediate vel immediate. Silr̄ loquēdo de specie secūdo modo. s. virtualiter illa nō p̄t causari nisi vel ab obiecto cui⁹ ponit̄ spēs ꝓpria formaliter cōtinēte ip̄m obiectū ꝟtualiter vel ab alio simul virtualiter cōti-nēte sic vtrūq̄ obm̄. s. obiectū cui⁹ ponit̄ spēs ꝓpria for-maliter & obm̄ cui⁹ ponit̄ spēs ꝓpria ꝟtualiter: qꝛ si. a. cō-tinet virtualiter. b. adequate. c. nō posset ꝯtinere virtua-liter. b. nisi etiā cōtineret virtualiter ipsum. a. Et sic pꝫ expositio hui⁹ l̄re. ¶ Ibi. Cōtra istud Doc. instat ꝓbā-do q̄ aīa possit naturaliter cognoscere ip̄m deū etiā di-stincte: & hoc tā abstractiue q̄ intuitiue. & ꝓbō est ista. Quicq̄d per se cōtinet̄ sub p̄mo obiecto naturali alicu-ius potētie ad illud potentia naturaliter p̄t attingere alioq̄n obm̄ primū nō esset adequatū potētie sed trāscē-dens in rōne obiecti. nūc autē ens qđ est primū obiectū naturale intellect⁹ verissime cōuenit ipū deo: igitur po-tentia hñs tale obiectū p̄t naturaliter in ip̄m deū vt in per se cōtentū. maior est nota & iam ꝓbata a doc. in ꝓlo. q.1. minor etiā est nota & ꝓbata a doc. in p̄mo. d.3.q.3. vbi vult q̄ ens qđ ponit̄ adequatū obiectū intellect⁹ p̄dice-tur in quid de deo hoc idē. d.8.q.2. ¶ Ibi diceret̄. Hic doc. rñdet huic rōni que etiā rñsio habita est in ꝓlo. q.1.

Obiectū p̄mū natu-rale dupli-citer.

Et dicit q̄ obiectū p̄mū naturale p̄t dupliciter intelli-gi. vno modo ad qđ potētia naturaliter inclinatur. alio mō qđ potētia p̄t naturaliter attingere. s. causando no-titiā eius. siue qđ p̄t attingere cōcurrēte cōcursu cau-sarum naturaliū modo ens in sua cōitate siue sit cōitas vniuocationis siue analogie nō curo modo: & si ponatur obiectū adequatū cuiuscūq̄ intellectus creati loquēdo de obiecto adequato p̄mo mō prout. s. ad qđ potētia ha-bet naturalē inclinationē: nō tn̄ de obiecto adequato. se-cūdo mō qđ. s. sit naturaliter attingibile ex cōcursu cau-sarū naturaliū: Imo sic loquēdo de tali obiecto attingibi-li naturaliter ꝓ quocūq̄ statu cuiuscūq̄ intellect⁹ crea-ti precise ens limitatū est obiectū adequatū: qꝛ precise p̄t attingi virtute cause naturaliter motiue intellect⁹. i. q̄ oē ens creatū p̄t naturaliter mouere & per modū nature potētiā cuius ponit̄ obiectū. Imo tale vt est pñs in rōne obiecti necessario mouet partialiter tn̄ ad noti-tiā sui & oīm virtualiter & essentialiter cōtentorū vt alās exposui in p̄mo di.3.q.7. Sed ens illimitatū & si moueat per modū nature intellectū ꝓpriū. & per ꝯñs sic dicat̄ ob-iectū eius naturale: tn̄ vt cōparatum intellectui creato nullo mō est obiectū naturale eius motiuū: qꝛ nō mouet per modū nature sed tn̄ libere. accipitur ḡ hoc obiectū naturale potētie nō prout naturale distinguit̄ ꝯtra sup-naturale: sed vt distinguit̄ cōtra voluntariū: & sic accipi-tur obiectū naturale potentie qđ mouet ꝑ modū nature ipsam potētiā: vel si nō possit mouere ꝓpter sui imperfe-ctionē saltē sufficit q̄ virtualiter cōtineat̄ in alio obie-cto qđ moueat potētiā per modū nature ad notitiā ipsi⁹ obiecti virtualiter cōtenti. Dicit ḡ q̄ loquēdo de obie-cto naturali isto modo oē ens creatum mouet naturali-ter intellectū creatū ad sui notitiā & virtualiter & essen-tialiter cōtentorū. vel si nō p̄t formaliter mouere saltē cōtinetur virtualiter in alio ente creato qđ mouet natu-raliter siue per modū nature ad notitiā virtualiter con-tenti: mouet dico ipsum intellectū creatū: saltē loquen-do de oī ente creato absoluto: qꝛ oē tale vel formaliter mouet per modū nature intellectū creatū: vel virtuali-ter cōtinet̄ in alio obiecto creato per modū nature moti-uo intellect⁹ creati ad notitiā illi⁹ virtualiter contenti.

Nota hic.

Et dixi de ente absoluto: qꝛ sunt alique relationes q̄ ter-minantur ad deū: & si sint entia limitata & per se intelli-gibilia tn̄ non possunt mouere intellectū ad sui notitiā: nec similiter p̄cise virtualiter cōtinētur in alio obiecto creato qđ possit per modū nature mouere intellectum creatū ad earū notitiā: quia etiā depēdet earū notitia a termino sicut etiā ab ipso dependēt in entitate. non pñt ḡ cognosci ex solo cōcursu causarū naturaliū cū ad earū cognitionē requirat̄ cognitio termini. mō de⁹ nō mouet intellectū creatū naturaliter. i. per modū nature nec ad notitiā sui nec ad notitiā cōtentorū in eo: sed vt sic p̄cise mouet intellectū ꝓpriū: vt magꝭ infra patebit pñti arti.

Opi. Tho-me de ob-iecto ade-quato in-tellectus.

¶ Ibi. Sed nec ens adhuc in tāta cōitate acceptū. Hic recitat opi. Tho. de obiecto adequato intellect⁹ huma-ni loquēdo de intellectu ex natura potentie. Et dicit q̄ obiectū adequatū intellect⁹ hmōi loquendo de obiecto adequato motiuo naturaliter nō est ens limitatū vt est cōe oī enti creato: sed est p̄cise quiditas rei materialis. Et ponit talē rōnem. potētia ꝓportionatur obiecto. tri-plex aūt ponit̄ potētia cognitiua. quedā oīno separata a materia & in essendo & in cognoscēdo vt intellect⁹ sub-stātie separate. Alia est cōiuncta materie & in essendo & in operando vt potētia organica sicut sensus. Tertia q̄ est forme habētis esse in materia sed ipsa nō vtit̄ mate-ria siue organo materiali in operādo. isti triplici potētie corrñdet triplex obiectū ꝓportionatū. p̄me quiditas se-parata oīo a materia. secūde singulare oīno materiale. tertie igit̄ corrñdet q̄ditas rei materialis. q̄ licet sit i ma-teria tn̄ nō cognoscit̄ vt i materia singulari. Et hec opi-nio fuit pertractata in p̄mo. d.3.q.3. & in quarto dist.45. vide ibi. ¶ Ibi. Sed si illud intelligeret̄. Hic Doc. im-probat opi. Tho. dicēs q̄ si opi. intelligeret de ꝓprio ob-iecto intellect⁹ hmōi vt est talis potētia. sequeret̄ q̄ in-tellect⁹ beati haberet ꝓ obiecto adequato quiditatem rei materialis: & tūc nullū imateriale posset naturaliter cognoscere: & sic vna aīa nō posset naturaliter cognosce-re nec seip̄am nec aliā cū nō cōtineat̄ sub q̄ditate mate-riali. vt pꝫ qđ est valde incōueniēs. vel si nō. nē maneret eadē potētia que mō. i. q̄ si intellect⁹ beati haberet aliđ obiectū q̄ quiditatē rei materialis: tūc sequeret̄ q̄ non esset eadē potentia hic & in patria: qꝛ eadē potētia semꝑ manēs eadē habet idē obiectū adequatū cū quecūq̄ po-tētie habeāt suū ꝓpriū obiectū & potētie distinguantur etiā per actus & actus per obiecta. si ḡ hic haberet vnū obiectū & in patria aliud tūc nō esset eadē potētia hic & in patria qđ est absurdū. ¶ Ibi. Nec valet dicere. Hic Doc. improbat vnā rñsionē Tho. ad rōnē cōtra opi. qui dicit q̄ intellect⁹ vt intellect⁹: licet nō possit attingere ad substātias separatas tn̄ vt eleuat̄ per lumē glorie p̄t attingere ad hmōi substātias & intellect⁹ beati est eleua-tus per lumen glorie. Hāc rñsionē Doc. improbat: quia nullus habit⁹ eleuās potētiā p̄t habere obiectū quod trāscēdat p̄mū obiectū potētie: qꝛ tūc ille habit⁹ nō eēt illi⁹ potētie: sed vel esset in se potētia vel faceret potē-tiā esse aliā ab ista si haberet aliud obiectū p̄mū. Et pa-tet hoc: qꝛ potētia prius q̄ intelligat̄ habere habitū ha-bet suū obiectū adequatū. pꝫ. qꝛ habit⁹ potētie quicūq̄ sit ille necessario p̄supponit potentiā & obiectū: qꝛ talis habitus potētie inclinat potētiā ad eliciēdū actū circa obm̄ circa qđ ponit̄ talis habit⁹ inclinari & sic potētia p̄-us hꝫ ordinē ad obiectū sibi adequatū: q̄ intelligat̄ ha-bere habitū inclinātē ip̄sam circa aliqđ obiectū: si ḡ ha-bit⁹ luminis glorie respiceret aliud obiectū q̄ obiectū ꝓpriū qđ hꝫ ex natura potētie: seq̄retur necessario vel q̄ talis habit⁹ esset potētia aliqua cognitiua hñs ꝓ obie-cto substātias sepatas qđ est absurdū: vel q̄ nō eēt ea-dē potētia q̄ nūc: qꝛ vt nūc ex natura talis potētie hꝫ p̄-cise ꝓ obiecto adequato quiditatē rei materialis. & tūc per illud lumē haberet aliud obiectū: sed distincta obie-cta arguūt distinctas potētias loquēdo de distinctis ob-iectis adequatis. vt pꝫ intuēti. Hec etiā rñsio est impro

bata in pmo.d.3.q.3.ꝛ in quarto d 45.vide ibi multa ad istā materiā pertinētia. ¶ Nūc Doc.assignat obiectum intellect⁹ ex natura intellectus: ꝛ etiā p statu isto assignat quale sit obiectū: loquēdo semp de obiecto motiuo intellect⁹ per modū nature vt supra dixi. Dicit ḡ q̄ obiectū naturale hic est naturalr̄ attingibile adeq̄tū itellectui nro: ꝛ si p statu isto sit q̄ditas rei materialis vel forte adhuc speciali⁹ q̄ditas rei sensibilis intelligēdo non de sensibili ꝓprie solū sed etiā de incluso essētialiter vel virtualiter in sensibili. vt exposui in pmo.d.3. vide ibi q. 3. ¶ Tn̄ obiectū adequatū intellectui nro ex natura potētie nō est aliq̄d speciali⁹ obiecto intellect⁹ angelici: q̄a quicq̄d pōt itelligi ab vno ꝛ ab alio. Et hoc saltē dꝫ cōcedere theolo. qui ponit istū statū nō esse naturalē nec istā impotentiā intelligēdi respectu multoꝝ intelligibiliū esse naturalē sed penalem. iuxta illud.15.de tri.c.28. Certe inq̄t oculis tuis interiorib⁹ lux illa monstrauit. ꝛ subdit. Que igiť causa cur acie fixa ipsā videre nō possis nisi vtiq; infirmitas. Et de hoc supra ibidē. O tu aīa mea vbi te sentis esse vbi iaceo: sequiť. agnoscis recte te esse in hoc stabulo quo samaritanus ille pduxit illū quē reperit multis a latronib⁹ inflictis vulnerib⁹ semiuiuū relictū. Tn̄ phūs qui statū istū diceret simplr̄ naturalē homini. nec aliū expert⁹ erat nec rōne cogente cōclusit diceret forte illd̄ esse obiectū adequatū intellect⁹ hmōi simplr̄ ex natura talis potētie qd̄ percipit sibi eē adeq̄tū p statu isto. Et sic poneret q̄ditatē rei sensibilis p obiecto adequato accipiēdo sensibile vt exposui in pmo.d.3. q.3. vide ibi multa singularia ¶ Ibi. Cōtra ista arguiť.

Quid est obiectū intellectus ſm Sco.

Hic Doc. arguit pbādo q̄ ens nō tm̄ limitatū: sed etiā illimitatū sit obiectū naturaliter motiuū intellect⁹ creati ꝛ ita ens vt est indifferens ad vtrūq;. s. limitatū ꝛ illimitatū erit obiectū adequatū naturale. s. per actionem cause naturaliter agētis. s. per modū nature agētis attingibile. Et sic intēdit pbare q̄ etiā essentia diuina sit naturaliter. i. per modū nature motiua intellect⁹ creati causando naturaliter notitiā sui. Et arguit sic. primo. eiusdē obiecti pmi accepti ſm totā suā indifferentiā ad potētiā quā pmo respicit acceptā ſm totā suā indr̄iam ē idē modus se habēdi in mouēdo. s. naturaliter vel nō naturaliter. Nūc aūt ens illimitatū mouet naturaliter aliquē intellectū vt diuinum. igiť simili modo mouet quēlibet intellectū: alia minor est ista. aliqd̄ ens mouet naturaliter aliquē intellectū causatiuū igiť quemlibet simili modo mouebit. Declaro prius maiorē anteq̄ inducam pbationē doc. Cū dicit eiusdē obiecti accepti ſm suam totā indifferentiā hic obiectū acceptū ſm suā indifferētiā nō accipiť pro illo cōceptu cōi. puta loquēdo de obiecto intellectus qd̄ poniť ens inquātū ens non accipiť ens pro cōceptu entis indifferēti ad omē ens: sed accipiť ipsum pro quāto includiť in oī per se intelligibili siue pro quāto cōprehēdit oē per se intelligibile: ita q̄ nō precise tale ens vel tale: sed vt includiť in oī ente. vt exposui in plo.q.1.ꝛ.d.3.pmi. vide ibi. Et potētia accepta ſm totā suā indifferentiā nō accipiť precise pro potētia in cōi: sed prout ipsa potētia includiť per se in oī potentia ꝛ vt cōprehēdit oēꝫ potētiā q̄ respicit illd̄ obiectū. tale obiectū sic acceptū ꝓut. s. icludit vel cōphēdit oē intelligibile habebit eundē modū mouendi potētiam quā primo respicit. Et breuiter ista maior stat in vna ꝓpositione doc. in prolo.q.3.ꝛ in secūdo.d.9. s. qn̄ extrema alicuius proportionis comparanť ad inuicē in rōne motiui ꝛ mobilis si aliq̄d vnū extremi est motiuum alterius extremi qd̄libet cōtentum sub illo extremo poterit esse motiuum contenti alterius extremi contenti sub extremo primo ꝛ adequato. Exemplū sint ista extrema. s. calor sit extremū motiuū: sed aliud extremum mobile sit calefactibile que dicuntur prima extrema. si calor in ratione motiui respicit primo calefactibile in rōne mobilis. statim sequitur q̄ si vnus calor contētus sub calore possit calefacere aliquod lignū per modū nature q̄ etiā quilibet alius calor cōtentus sub calore possit idē calefactibile calefacere. Et vltra sequitur q̄ si aliquod calefactibile contentum per se sub primo calefactibili potest calefieri ab aliquo calore q̄ qd̄libet calefactibile cōtentum per se sub primo calefactibili possit calefieri ab illo calore ꝛ eodē modo pōt calefieri: quia si vnum calefit naturaliter ꝛ reliquum: cum oīa participēt naturā primi extremi. Sic est in ꝓposito obiectum intellectus

Declaratio litere.

Nota hoc exemplū.

ex natura intellectus ꝛ ipse intellectus oīno indifferēs ad oēm intellectū sunt extrema prima proportionis in rōne motiui ꝛ mobilis: quia primū obiectum intellect⁹ est motiuū per modum nature ipsius intellectus: ꝛ intellectus est mobilis ab illo obiecto. sequitur q̄ si aliquod ens moueat vnū intellectum per modum nature q̄ etiā quodlibet aliud ens contentum sub obiecto primo eodē modo poterit mouere eūdem intellectum. Et similiter si aliquis intellectus natus est moueri ab aliquo obiecto quilibet intellectus contentus per se sub intellectu poterit moueri ab eodē obiecto. Et sic credo q̄ illa maior Doc. teneat virtute illi⁹ ꝓpositionis. Et maior sic declarata probatur a Doc. sic. primo inducendo de potentijs ꝛ obiectis earum primis siue adequatis ꝛ per se obiectis contentis sub illis primis. Secūdo pbatur. quia obiectum ꝓpriū ſm totā suā indifferentiā est adequatū obiectū ꝛ respicit potentiam ſm totum genus suum vt propriū extremum: ꝛ expone vt supra exposui de extremis proportionis. Aliquis igitur est modus proportionis ſm quem hoc extremū respicit illud: ille idē modus saluabitur inter quecūq; extrema particulariter cōtenta sub extremis istis primis quia particularia extrema ꝛ se respiciūt ſm hoc: quia includunt prima extrema: ꝛ ita se respiciunt eodem modo quo illa pma. ¶ Secūdo arguit probādo q̄ deus mouet intellectum creatū per modū nature ꝛ arguitur sic. Oīs actus pcedēs actum voluntatis est mere naturalis. i. elicitus per modū nature: sed actio essentie diuine etiā vt est obiectū mouēs intellectum creatū pcedit actū volūtatis igiť ꝛc. maior patet: quia tm̄ sunt duo modi agendi. vnus per modum nature: ꝛ alius p modū volūtatis: ꝛ nō sunt plures nec etiā modus agēdi indifferēs. s. q̄ nec sit p modū nature nec p modū volūtatis: vt extat pbatū a doc. in pmo.d. 2 parte.2 q.4.ꝛ.d.10. modus aūt agendi p modum voluntatis essentialiter competit soli voluntati: licet participatiue possit alijs conuenire illis. s. duntaxat q̄ subsunt imperio volūtatis. vt patet a doc. in pmo.d.2. Sequitur ergo q̄ nullū aliud agens pōt agere per modum volūtatis sic q̄ per naturā talis agētis possit cōpetere. Et si aliqd̄ ens aliud pticipatiue libere sicut aliq̄n intellectus imperio volūtatis elicit actū: tn̄ ille actus sic elicitus necessario est posterior actu volūtat; imediate elicito cū ille sit actus imperatus: vt exposui in plo. q. vlt. Sed si act⁹ sit simplr̄ prior actu voluntatis: ita q̄ nullo mō eliciať impio volūtatis ille simplr̄ erit elicit⁹ p modū nature. Probať minor. q2 essentia vt essentia est obiectū beatificū: nō aūt essentia vt volūtas vel vt volens igiť mouere ad actū beatificū cōpetit essētie rōne qua vt essentia est ꝛ per ꝯñs illa erit pōr actione volūtatis. cōfirmať. q2 si per impossibile deus nō esset volēs essentia sua naturaliter moueret intellectū ad vidēdū ipsam igiť ꝛ mō similiter mouebit cū nō moueat inquātū volēs sicut nec est primū obiectū inquātū volēs. ¶ Tertio arguit sic. obiectū oē gignit notitiā actualiter sui loquendo tn̄ de obiecto motiuo ꝛ pmo ꝛ formaliter: vel saltem cōtineť in alio ṽtualiter qd̄ mouet per modū nature ad notitiā cōtenti obiecti: siue obiectū formaliter hoc ē ex rōne sua formali gignat notitiā sui siue cōtineať in alio mouēte siue gignēte notitiā illi⁹ semp illa gignitio erit naturalis siue per modū nature elicita. ꝛ q̄ sit naturalis patet. q2 genitū hoc modo dr̄ proles ſm Augu.9.de tri. c.vlti. dr̄ aūt proles siue fili⁹: q2 per modū nature product⁹. est.n. de rōne prolis q̄ sit per modū nature supra patuit in pmo.d.3 ꝛ.10.ꝛ in tertio.d.8. igiť ista visio essentie cū dicatur ꝓles in intellectu beati naturaliť gignetur ab illa essentia. ¶ Quarto ꝛ vlti. arguit pbādo idē. Si voluntas necessario concurrat cum essentia in rōne principij motiui ad actum beatificū intellectus creati queto quis est ordo essentie ꝛ voluntas in mouendo: voluntas non potest dici ratio motiua prima ꝛ essentia secunda: quia virtute ei⁹ est mouēs. igiť opꝫ dare ecōuerso. s. q̄ essentia sit pma ratio motiua. patet. Tū q̄a essentia est perfectissima entitas tā formaliter q̄ originaliť nō sic volūtas. vt supra patuit. q.1.ꝛ.q.5.ꝛ in pmo d prima. q.2. di.8.q.3. est eīm origo oīm perfectionū ad intra. Tum quia ipsa poniť pncipiū magis vniuersale cū concurrat tam cū intellectu q̄ cum voluntate: ꝛ sic est cōe pncipiū respectu intellectus ꝛ voluntatis. ꝛ ideo essentia nō mouet nec ṽtute intellect⁹ nec volūtatiſ. Imo ma-

Tm̄ sunt duo modi agēdi libere. s. ꝛ naturaliter.

gis econtra. Tum specialiter: quia tā intellectus ꝙ voluntas hūt virtutem mouendi ab eēntia. vt pꝫ in locis preallegatis ⁊ sic essentia erit principale mouens. Sed prima ratio motiua in mouendo tenet suum propꝛiū modum mouendi. nos enim determinatur ad mouendum illud qḋ est secundum sed determinat ipm ad mouenduꝫ sicut videmus ꝙ actiuū naturalit̃ ꝗtum est de se necessario agit in illa tñ actione in qua subiacet volūtati nō necessario agit sed potest contingent̃ agere ⁊ non agere non quidem ex se sed ꝓpter contingentiā in voluntate ad agendū. Similiter si voluntas in agendo subiacꝫ principio naturaliter actiuo determinaret̃ ab illo ad determinate agendū. Cū ergo eēntia diuina sit prima ratio motiua ⁊ volūtas secunda: sequitur ꝙ actio volūtatis subiacebit actioni eēntie diuine ⁊ sic eēntia determinabit volūtatē ad sic deťminate agendū: ⁊ cum ipsa essentia vt eēntia agat mere nāliter ⁊ per modū nature: seqtur ꝙ illa q̄ simul erit a volūtate ⁊ eēntia erit mere naturalis ⁊ ꝑ modū nature elicita sicut est actio qua elicitur act⁹ beatific⁹. ¶ Jbi. Hic itelligendū est ꝙ motio. Hic Do. itēdit declarare ordīnē motionū ⁊ q̄ sit simpliciter pꝛīa motio. Et recitādo lrāꝫ exponā eā. Dicit ergo quasi ꝑmittēdo vnum. s. ꝙ motio omnino prima i entibus est necessario naturalis. quia omni motioni volūtatis est alia presupposita: patet: quia voluntas nullo modo agit nisi in precognitum. idest ꝙ nunꝙ elicit actū circa aliquod obiectum nisi illud sit precognitum nec similit̃ elicit actū volēdo aliquod cōplexum contingēs nisi termini saltem precognoscantur. ⁊ sic patet quomodo motio volūtatis ad actum necessario presupponit aliam motionem scilicet motionem ad actum intelligendi qui necessario presupponitur. ⁊ talis motio ad actum intelligendi necessario presuppositum motione volūtatis est simplr̃ naturalis: vt supra patuit i scḋa rōe. Et si aliqua motio i entib⁹ est nō naturalis maxīe motio volūtatis ē nō nālis: pꝫ: q2 sola volūtas ē libera ꝑ eēntiā ⁊ ꝑ modū libertatis mouꝫ siue agit. Jtē aliq̄ motio pt̄ itelligi esse ad terminū simplr̄ i finitū: aliqua aūt ad terminū finitū vel infinitū includentē finitū. ⁊ illa q̄ est ad terminū infinitū est simplr̄ prior: quia nō pōt infinitū ꝑexigere finitū. terminus infinit⁹ simplr̄ in diuinis pōt multipliciter intelligi. vel ꝑ intellectione actuali essentie diuine qua intellectus diuinus formaliter intelligit essentiā. vel ꝑ volitione. vel ꝑ essentia q̄ ponit̃ primus terminus formalis tā gñatiōis ꝙ̄ spirationis diuine. Terminus finitus simplr̄ sunt creature siue in esse obiectiuo siue in esse existētie. Terminus infinitus includēs finitū erit forte ipsum verbū tenēdo tñ ꝙ includit respectum ad creaturā de quo supra diximus. q. 8 licet hoc doc. improbet. vt ibi patet. Dicit ḡ ꝙ illa motio q̄ est ad terminū infinitū simplr̄ est prior: ⁊ sic motio q̄ est ad intra erit simplr̄ prior motione ad extra cū ꝑma sit simpliciter ad terminum infinitum. secunda tñ ad terminū finitum siue ad terminum infinitum includentem terminum finitum. puta si idea q̄ ponit̃ esse cognitum rei ponat̃ infinita participatiue que tamen includit terminum finitum. vel tenendo ⁊ melius ad propositū ꝙ intellectio creature qua deus intelligit ipsam creaturam ⁊ si sit in se formaliter infinita terminatur tñ ad creaturam finitam. ⁊ similiter volitio creature qua deus vult ipsam licet in se sit formaliter infinita terminat̃ tñ ad creaturam volitā finitam. ⁊ iste vltim⁹ modus videt̃ magis ad ꝓpositum Dicit ergo ꝙ motio q̄ est simplr̄ ad terminū infinitū est prior simplr̄. illa vero q̄ est ad terminū finitum est posterior. vt ꝓbat doc. subtilit̃ in scḋo. d. ı. q. ı. Jn isto ꝑmisso secundo de termino. s. finito ⁊ infinito nō fit aliqua cōparatio motionis per modū nature ⁊ per modum voluntatis: sed motio per modum nature que est ad terminū simplr̄ infinitū est prior motione q̄ est ad terminum finitū: ⁊ tñ vtraqꝫ per modū nature: quia motio ad notitiā essētie diuine in intellectu diuino est per modū nature: ⁊ similiter illa q̄ est ad genitū diuinū: sed motio per modū nature ad terminum finitum est motio ad creaturā in esse cognito. ⁊ hec secunda necessario ꝑsupponit primam. vt pꝫ a doc. in secundo. d. ı. q. ı. Similiter motio ꝑ modū voluntatis que est ad terminū simplr̄ infinitū. puta ad volitionē qua voluntas diuina vult essentiam diuinam siue ad spiritū sanctū est simpliciter ꝑor motione per modū volūtatis q̄ est ad esse volitū creaturarū si

Motio prima in entibus est necessario naturalis.

ue ad esse exñtie earū. ⁊ sic patet lrā. ¶ Jbi. Sic igit̃ loqui possum⁹. Hic intēdit ondere ordinē motionū in diuinis accipiēdo tñ motionē extēsiue ad intra: q2 simplr̄ loquēdo ꝓprie de motione ad intra nulla est motio. improprie tñ ⁊ extensiue ponit̃ nō motio sed quasi motio. nam vbi est motio ꝓprie ibi est receptiuū reale ⁊ realiter receptiuū alicui⁹ realiter distincti. vt pꝫ in creaturis. modo nec intellect⁹ diuinus nec volūtas diuina aliqd recipiūt nec quasi recipiūt cū ista sonēt imꝑfectionē. vt pꝫ a doc. in ꝑmo. d. 5. q. 2. tñ eo modo quo pōt ibi nominari motio suo mō noietur intelligēdo semꝑ excludere oēm imꝑfectionē vel quasi imperfectionē. Dicit ḡ ꝙ ꝑmum mobile motione naturali extensiue loquendo est intellectus diuinus: ⁊ ideo ꝑmū motiuū motione naturali est essentia diuina vt est primū obiectū intellectus sui. prima motio est naturalis motio intellect⁹ diuini a suo obiecto. ⁊ cū naturale mouēs moueat mobile inquātū pōt illud autē obiectū pōt mouere ad intellectionē actualē sui i ⁊ hoc in intelligētia ingenita illi⁹ ꝑsone in qua ꝑmo est essentia. ⁊ in intellectu paterno q̄ intellect⁹ vt in patre dr̄ ingenitus. i. nō cōicatus patri ꝑ ꝓductionē sicut cōicatur filio ꝑ gñationē. ⁊ spūi scō per spirationē. Sequit̃ ⁊ ad actualē motionē sui genitā. i. ꝙ essentia est rō mouēdi se motiōe naturali. s. cōicandi se filio genito: tūc eñ essentia mouet se i motione genita qñ ꝑ gñationē est rō cōicādi se genito. De quo ꝓlixe dictū est in ꝑmo. d. 5. q. 2. Sequitur. ad vtrāqꝫ mouebit licet ordine quodā q2 qḋ est alicui ꝑncipiū operādi opatiōe imanēte ⁊ ꝓducēdi ꝓductū distinctū quodāmō est prius ꝑncipiū operādi ꝙ̄ ꝓducendi. Et hoc satis patet a Doc. in ꝑmo. d. 2. pte. 2. q. 3. ⁊ in secūdo. d. ı. Cū dicit Doc. ꝙ essentia: vt essentia est primū motiuū intellect⁹ diuini ꝑ modū nature ꝑsupponit qḋ prius ꝓbauit. d. 5. q. ı. s. ꝙ simplr̄ ꝑma entitas in diuinis est essentia vt essentia que ponitur ꝑma in eē reali perfectissimo. ⁊ ideo seqtur ꝙ ipa sit simplr̄ primū obiectū motiuū intellectus diuini. Similiter quia intellectus diuinus est simplr̄ prior volūtate diuina. vt patꝫ. sequitur ꝙ ꝑmū mobile ab essentia diuina erit ipse intellectus. prima eñ motio essentie diuine ⁊ oīno prima est motio ad sui notitiā ⁊ illa nō potest imediate esse nisi in intellectu diuino. sequit̃ ꝙ ꝑmū simplr̄ mobile ab essentia diuina erit intellectus diuinus: ⁊ hoc loquēdo ꝑ se de motione essentie diuine ad opationē: cōparādo simpliciter opationē ad opationē: ꝑma opatio ⁊ simplr̄ prima est intellectio essentie diuine ⁊ illa est in itellectu diuino ab essentia ipsa: ḡ ꝑmū motiuū naturale est essentia diuina ⁊ ꝑmū mobile est intellect⁹ diuinus: sed comparādo ad ꝓductionē nō seqtur ꝙ intellectus sit prius mobile respectu notitie genite ꝙ̄ volūtas diuina respectu opationis siue volitionis: q2 volūtas prius mouet̃ quasi recipiēdo volitionē essētie diuine ꝙ̄ intelligat̃ ꝓductio notitie genite. Sed cōparādo ꝓprie ꝓductionē ad ꝓductionē prior est ꝓductio notitie genite q̄ est per modū nature ꝙ̄ ꝓductio spūs sancti q̄ est ꝑ modū volūtatis. ⁊ sic debet intelligi ista lrā doc. ¶ Jbi. Si dicas. Hic doc. instat ꝓbādo ꝙ etiā ꝓductio sit imanēs: sicut ⁊ opatio ponit̃ imanēs. vt patuit. q. 13. Rñdet ꝙ productio nō imanet quātū ad terminū operatio aūt oīo imanet: vult dicere ꝙ actio imanēs ꝓprie est illa cui non correspōdet aliqḋ ꝓductū vt terminus talis actionis. ⁊ sic opatio. s. intellectio vel volitio dr̄ actio imanēs: q2 ꝑ ipsam nō dr̄ aliqd habere esse ꝓductū: sed ꝓductio. puta gñatio diuina nō dr̄ imanēs: q2 ꝑ ipsam ꝓductū habet esse ad qḋ terminat̃. ⁊ sic distinguitur actio imanens ab actione trāseunte ꝭm vnū modoꝝ ponendi. de quib⁹ visum est supra. q. 13. vide ibi quō distinguitur actio imanēs a trāseunte. ¶ Jbi. Similiter essentia est naturale motiuū ad intelligendū qḋcunqꝫ intelligibile simplexꝫ sed non nisi prius illa essentia sit in oībus suis supposītis: nō quidē ꝙ sine hoc esset defect⁹ principij actiui: sed ex parte termini requiritur ordo. Hic nota primo ꝙ dicit ꝙ ipsa essentia mouet naturaliter intellectū ad notitiam omniū intelligibiliū incōplexorum: quia forte intellectio cōplexi etiā necessarij erit ab intellectu cōponente terminos. Sed de hoc erūt specialia dubia. Deinde dicit ꝙ non pōt imediate mouere intellectū diuinū ad notitiā creaturarū nisi prius sit cōicata trib⁹ ꝑsonis. hoc ꝓbatum est in secūdo. d. ı. q. ı. quia productio necessaria qualis est diuina ꝑsupponit̃ cōtingenti: ⁊ quāuis

Ordo motionū in diuinis.

Productio obiectorum incomplexorum in esse cognito est necessaria tamen secundum quid.

productio obiectorũ incõplexorũ in esse cognito sit etiã necessaria tñ est tñ ẽm quid ⁊ talis p̄supponit necessariã ẽm esse simplr non q̄ ex sui rõne p̄supponat illã: sed q̄n cõparant̃ adinuicẽ. s. pductio necessaria simplr ⁊ necessaria ẽm q̄d ad idẽ p̄ncipiũ pductiuũ vtriusq̃ ꝑ p̄us est necessaria simplr q̄̃ necessaria ẽm q̄d. q̄ ḡ lapis non pducat̃ in esse cognito ab essẽtia diuina nisi p̄us ipsa sit trib⁹ cõicata hoc nõ est ex defectu ipsi⁹ essentie: q̄si non possit pducere notitiã lapidis si prius nõ sit cõicata tribus. q2 si ꝑ impossibile nõ esset trib⁹ cõicata adhuc ipse esset ꝑfectissima rõ pducẽdi notitiã lapidis. Sed ordo iste prioris ⁊ posterioris est p̄cise rõne termini: q2 tam productio ꝑsone q̄̃ pductio notitie lapidis est ab eadẽ essentia vt a p̄ncipio formali pductiuo: ita q̄ nõ cõparantur isti termini adinuicẽ. s. ꝑsona ⁊ notitia lapidis vt causatũ ab alio sic q̄ pductio notitie lapidis necessario p̄supponat ꝑsonã vt rõnem formalẽ pducẽdi sed est simpliciter cõparatio vnius effectus posterioris ad alium priorẽ ita q̄ q̄n causa cõparat̃ ad duos effect⁹: vel quasi effectus sic q̄ vnũ imediatius respicit ⁊ aliũ mediatius nõ potest pducere mediatius nisi prius pducat immediatius ⁊ tñ si per impossibile imediati⁹ nõ esset: posset tñ pducere mediatius. ⁊ hoc vide clarius in secũdo. distin. p̄ma. q. p̄ma. ⁊ vide ibi dubia aliqua ad propositum.

❡ Sic igitur cõpleta est actio mere naturalis ⁊ ad terminũ oĩno p̄mũ. s. infinitũ qui est notitia essentie diuine in intellectu diuino: vbi motio p̄ma est elicere vel quasi elicere intellectionẽ in intelligẽtia paterna. i. in intellectu patris: ⁊ huic proxima. s. motio est gignere verbum. Hãc sequitur actio que nata est esse ad terminũ omnino primũ. puta ad essentiã primã cõmunicandã: q̄ licet nõ sit naturalis tñ est omnino necessaria. ⁊ hec est motio voluntatis: ⁊ hec quasi duplex. s. ad amare simplex ⁊ etiã ad amorem procedentẽ: ⁊ hec duplex motio voluntatis correspondet duplici motioni naturali que dicta est esse in intellectu ad intelligere ⁊ dicere. id est q̄ est talis correspondentia q̄ sicut motio ad intelligere est prior motione ad dicere respectu eiusdem intellectus. sic motio in voluntate ad amare est prior motione ad spirare. Et vltra sicut ad primam motionem in intellectu immediate sequitur prima motio in voluntate. i. q̄ sicut operatio voluntatis imediate seq̄tur intellectionẽ intellectus diuini: sic productio spiritus sancti immediate seq̄tur productionem verbi. ❡ Ibi Contra. actio naturalis in eodem precedit actionem nõ naturalem. Hic Doc. instat probando q̄ productio creature in esse cognito sit simpliciter prior omni motione voluntatis: cuius oppositũ dixit supra. quia dixit q̄ essentia diuina nõ mouet ad notitiam creaturarũ nisi sit prius cõmunicata tribus. ⁊ sic est necessario prior motio voluntatis ad intra q̄̃ motio essentie ad extra. Et arguit sic. Actio naturalis in eodem precedit actionem nõ naturalem. nunc autem per te actione naturali intellectus diuinus intelligit creabile. igitur ista actio precedit omnem actionẽ voluntatis: ⁊ ita spirationẽ sp̄us sancti. Maior patet. q2 supra dixit q̄ motio naturalis est oĩno p̄ma. seq̄tur q̄ si in eodẽ sint motio naturalis ⁊ motio libera: q̄ motio naturalis erit simpliciter prior motione nõ naturali. Et dicit in eodẽ operante: quia in alio ⁊ alio operãte põt esse ecõuerso: q2 deus ad extra simpliciter mouet per modũ volũtatis. ⁊ multe creature per modũ nature mouẽt vt ignis. Deinde dicit in eodẽ operãte ⁊ nõ in eadẽ rõne formali operãdi: q2 ĩpossibile est idẽ esse rõnẽ formalẽ mouendi per modũ nature ⁊ ꝑ modũ volũtatis. vt p3 a Doc. in p̄ino. d. 2. sed bñ idẽ operans põt habere duas rões formales operãdi. vnã ꝑ modũ nature: ⁊ aliã ꝑ modũ volũtatis. vt patet de eodẽ supposito hñte intellectũ ⁊ voluntatem. ❡ Rñdet Doc. ad hãc rõnẽ di. q̄ ma. est vera loquendo de eodẽ ordine ex p̄te termini. hic aũt est alius ordo ex p̄te primi termini ⁊ secũdi. ⁊ ideo naturalis in vno ordine seq̄tur nõ naturalẽ in alio ordine. p̄ma em̃ distinctio ordinis attẽdi᷑ ex p̄te terminorũ scd̃a ex p̄te p̄ncipiorũ quãtũ ad modũ p̄ncipiãdi. Pro intelligẽtia hui⁹ litere

Duplex ẽ ordo motionis naturalis in diuinis.

nota q̄ duplex est ordo motionis naturalis in diuinis q̄ p̄cise distĩguitur rõne terminorũ: sicut est motio essentie diuine respectu notitie sue ⁊ respectu notitie genite: ⁊ motio eiusdẽ respectu notitie creature que notitia est naturalis. vt supra patuit. Una tñ terminat̃ ad terminũ hñtem esse simplr ⁊ infinitũ vt illa q̄ terminat̃ ad notitiã essentialẽ: ⁊ similiter illa q̄ terminat̃ ad filiũ siue ad notitiã genitã: alia ꝟo terminat̃ ad esse cognitũ creature siue ad esse obiectiuũ: iste motiões dicũt̃ esse alteri⁹ ⁊ alteri⁹ ordinis rõne p̄cise terminoꝝ. q2 p̄ma ad terminũ simplr. alia ad terminũ ẽm q̄d ⁊ finitũ. Similiter in volũtate est duplex ordo mouẽdi per modũ volũtatis qui p̄cise distinguit̃ rõne terminoꝝ. vna est que terminat̃ ad terminũ infinitũ siue ad amorẽ infinitũ: vel ad amorẽ spiratũ. alia tm̃ ad esse vel tm̃ volitũ ipsi⁹ creature: vel ad esse existẽtie eiusdẽ. ⁊ sic hic ordo est duplex rõne terminorũ. nõ em̃ distĩguit̃ rõne p̄ncipiorũ. q2 est idẽ p̄ncipiũ. q2 eadẽ volũtas tam respectu p̄mi termini ĩfiniti. s. vel amoris essentialis vel amoris spirati. q̄̃ etiã respectu secũdi termini. s. vel esse voliti creature vel esse existentie ei⁹. Similiter est de essentia. q2 est eadẽ ⁊ idem p̄ncipiũ pducẽdi ꝑ modũ nature tã r̃spectu termini ĩfiniti. s. notitie essentialis vel notitie genite: q̄̃ etiã respectu secũdi termini. s. esse cogniti creature. ⁊ ideo iste ordo nõ distĩguit̃ penes p̄ncipia: cũ sit idẽ oĩno. Ad ꝓpositũ. si fiat cõparatio motionis ꝑ modũ nature: ⁊ motionis ꝑ modũ volũtatis adinuicẽ in eodẽ ordine. i. vt cõparant̃ ad terminũ infinitũ ⁊ p̄mũ simplr: tũc motio naturalis est simpliciter p̄or motiõe nõ naturali: siue motiõe ꝑ modũ volũtatis. ⁊ sic motio ad notitiã essentialẽ est p̄or motione ad amorẽ essẽtialẽ. vt supra patuit. Aduerte etiã q̄ motio essentie distĩguit̃ ẽm aliũ ⁊ aliũ terminũ: q2 vt cõparat̃ tñ ad oꝑationẽ est alia vt cõparat̃ ad notitiã genitã. ita q̄ p̄ma est ad terminũ quasi pductũ: secũda vero ad terminũ vere pductũ. Similiter dico de volũtate in qua distinguit̃ duplex motio ad intra. vna terminatur ad amorẽ quasi pductũ. ⁊ alia ad amorẽ vere pductũ. Et sic adhuc isti ordines motionũ p̄cise distinguũtur rõne terminoꝝ. Si ḡ fiet cõparatio in eodẽ operãte motionũ adinuicẽ in eodẽ ordine. s. motionis naturalis ad nõ naturalẽ cõparãdo illas tm̃ ad oꝑationẽ. patz q̄ motio naturalis est simplr p̄or motione nõ naturali: siue motiõe ꝑ modũ volũtatis. Et similiter si fiat cõparatio motionis naturalis ad motionẽ nõ naturalẽ in alio ordĩe. s. ad vere pductũ: tũc etiã motio naturalis est p̄or nõ naturali: ⁊ sic filius est p̄or sp̄ũ sancto. Si tñ motio naturalis vnius ordinis cõparet̃ ad motionẽ nõ naturalẽ: siue per modũ volũtatis alteri⁹ ordinis. vt puta motio naturalis ad pductionẽ ad motionẽ nõ naturalẽ ad oꝑationẽ. nõ seq̄tur q̄ motio naturalis in eodẽ operãte sit p̄or motione alia nõ naturali. ⁊ patz. q2 gñatio filij in diuinis nõ est p̄or imo posterior volitione diuina: qua volũtas patris vult essentiã diuinã. Sic in ꝓposito. q2 motio naturalis que est ad p̄mũ terminũ infinitũ. s. ad oꝑationẽ vtriusq̃ cã essentie diuine q̄ est eiusdẽ ordinis cũ motione ad operationẽ nõ naturalẽ est simplr alteri⁹ rõnis siue ordinis cũ motione naturali ad notitiã creature. idea nõ seq̄tur q̄ talis motio naturalis sit p̄or motione nõ naturali. Si vero motio naturalis q̄ est ad notitiã puta lapidis cõparet̃ ad motionẽ nõ naturalẽ q̄ est ad volitionem lapidis. tũc motio talis naturalis in eodẽ operãte est p̄or motione tali nõ naturali. p3. q2 cognitio lapidis ad quã est motio naturalis essentie diuine est p̄or volitione eiusdẽ: ad quã est motio nõ naturalis volũtatis diuine. Et sic p3 quõ motiones naturales in eodem operãte q̄ sunt alterius ordinis distinguũt̃ rõne terminorũ tñ. ⁊ similiter motiones nõ naturales in eodẽ operãte q̄ sunt alterius ordinis distinguuntur tñ per distinctos terminos. vt supra patuit. Et hoc est quod dicit. s. q̄ prima distinctio ordinum attẽditur ex parte terminorũ. vt supra patuit. ⁊ secũda distinctio attẽdit̃ ex p̄te p̄ncipiorũ quãtum ad modũ p̄ncipiãdi. s. distinctio motionũ naturalis. s. ⁊ libere attẽdit̃ penes p̄ncipia. q2 illa dr̃ motio naturalis q̄ est a p̄ncipio agẽte siue mouẽte per modũ nature. illa vero dr̃ motio libera q̄ est a p̄ncipio mouẽte per modũ voluntatis. ❡ Cõtra. ordo p̄ncipiorũ est p̄or ordine terminorũ. sicut ⁊ p̄ncipiũ termino. nã ꝑ p̄ncipiũ capit esse: siue pducit̃ siue cõcreatur. Cũ ḡ p̄ncipiũ ꝑ modũ nature sit prius p̄ncipio ꝑ modũ volũtatis. seq̄tur q̄ motio ꝑ modũ nature sit prior motione ꝑ modũ volũtatis. ⁊ sic terminus termino. Rñdet q̄ ista ꝓpõ. ordo p̄ncipiorũ est p̄or ordine terminorũ: est vera de termino totali q̄ vere pducit̃: sed nõ est vera de termino formali qui solũmõ capit esse ẽm q̄d. mõ q2 sp̄us sctũs capit esse simplr ꝑ motionẽ ꝑ modũ volũtatis: ⁊ similiter fili⁹ ꝑ modũ nature: bene

cõcedit q̃ motio p̃ modũ nature est ꝑoꝛ motione p̃ mo-
dũ voluntatis: sed qꝛ motio ad notitiã lapidis est tñ ad
terminũ ſm qd. ideo motio ad spiritũ sctm̃ p̃ modũ volũ
tatis est simplr ꝑoꝛ ista motione. ¶ Ibi. Completo toto
ꝓcessu originis respectu ꝑmi termini. s. essentie diuine
cõicande. Seqtur ordo alius respectu termini scdi. s.
essentie creabilis. Et quidẽ essentia diuina i isto scdo oꝛ
dine mouet ꝑmo ad itellectionẽ simplicẽ oĩs itelligibi-
lis. ⁊ hec itelligẽtia. i. itellectio actualis vt iã est in tri-
bus suppositis. Nõ aũt mouet ad distinctã notitiã veri-
tatis cuiuscũq; cõplexionis: qꝛ si moueret determinate
ad cognoscẽdã alterã ptẽ cõtradictionis in futuris cõ-
tingẽtib⁹. cũ naturale mouẽs necessario moueat. sequi-
Aduerte hic. tur q̃ itellectus diuinus necessario itelligeret hãc ptẽ
ꝯdictionis fore verã. ⁊ ita ⁊c. Aduerte tñ in hac lra. ꝑ-
mo cũ dicit q̃ essentia diuina mouet ad itellectionẽ sim-
plicẽ oĩs intelligibilis: ⁊ hec itelligẽtia vt iã est in trib⁹
suppositis. Si dicit vt iã essentia est in trib⁹ suppositis.
pꝫ supra. qꝛ essentia nõ mouet nisi vt in tribus. Si vero
accipit intelligẽtiã vt est actualis itellectio. sensus est
q̃ talis itellectio nõ terminaꝛ ad creaturas nisi ꝑus ip-
sa sit formaliter in trib⁹: qꝛ tñ est vna intellectio in deo
qua intelligit oĩa. ⁊ nõ diuersificaꝛ in se: sed tñ ſm aliã
⁊ aliã transitionẽ siue terminationẽ ad aliud ⁊ aliud obie
ctum. vt patet in ꝑmo. d. 39. nõ potest ergo itellectio di-
uina esse respectu creature nisi prius eadẽ intellectio di
uina sit formaliter in trib⁹ suppositis: siue personis. No
ta secundo. cum dicit ibi Doc. q̃ essentia nõ mouet ad di
stinctã notitiã veritatis cuiuscũq; cõplexionis. hoc inte-
rius declarabitur respõdẽdo ad quedã dubia circa hoc
dictũ. ¶ Ibi. Si queratur. Hic mouet dubium circa di-
cta pauloante querẽdo quare essentia diuina non eque
necessario mouet ad notitiã cuiuscũq; obiecti intelligi-
bilis. cũ idem videatur esse ordo cuiuscũq; itelligibilis
ad primũ intelligibile. ex quo enĩ essentia diuina poniꝛ
adequatũ obiectũ intellectus diuini in rõne motiui. vt
patuit in ꝑmo. q. pc. ꝓlogi. ⁊ di. 39. ⁊ supra i quol. ¶ Rñ
det Doc. di. q̃ naturalr mouet. ⁊ p̃ ꝯñs ad cognitionẽ
necãrio cuiuscũq; qd ẽ possibile naturalr ⁊ necessario co
gnosci hmõi est quodcũq; obiectũ simplex. ⁊ etiã quod-
cunq; cõplexum verũ necessarium. non autẽ tale est ali-
quod cõplexũ de existẽtia cõtingentis: quia nõ est natũ
esse determinatũ ad veritatem: cum repugnet cõtingẽ
ti vt cõtingẽs esse veritatis determinate. s. necessario.
¶ Et si queras quare nõ mouet necessario ad talem co
gnitionẽ de cõplexo habẽdã qualis possit haberi de eo.
puta quare cõtingens vt hmõi non est determinate ve-
rum. vt exposui de determinate vero. ⁊ per ꝯñs nõ pos-
sit vt sic cognosci: ex quo tñ suo mõ est cognoscibile: q̃re
essentia diuina nõ põt mouere ad hanc cognitionem: vt
qualẽcũq;. ¶ Rñdet dicẽs q̃ mouet ad cognoscẽdã sub
disiunctione: hoc fore vel nõ fore. puta mouet ad cogni
tionẽ hui⁹ disiunctiue. Antichristus erit futurus in tali
tpe. vel Antichristus nõ erit futurus in tali tpe. non tñ
mouet ad alterã partẽ determinate. puta non mouet in
tellectũ ad cognoscendũ determinate q̃ Antichristus
puta foret. qꝛ tunc vel intellectus diuinus posset erra-
re. puta si oppositũ posset euenire: vel si oppositũ nõ pos
sit euenire: tunc nõ esset verũ cõtingẽs. vt supra patuit.
Si enĩ moueret determinate ad cognoscẽdum alteram
partẽ illa necessario esset determinate vera. ⁊ sic Anti-
christũ fore esset simpliciter necessario. Sed an hoc con
cludat. s. si essentia diuina necessario mouet ad notitiam
huius Antichrist⁹ erit. ergo hec est determinate ⁊ ne-
cessario vera. hoc apꝑebit in dubijs circa hãc materiã.

Completo toto ordine motionis necessarie: seq-
tur motio cõtingẽs. illa nõ põt esse p̃ ꝑncipiũ naturalis
motionis. qꝛ illius nõ esset nisi necessario moueret. igiꝛ
oportet illi⁹ motiõis ꝑncipiũ esse volũtatẽ. Et fit hmõi
motio cõtingẽs ordinate. ꝑmo ad itra: qꝛ nisi ipa deter-
mineꝛ in se ad volẽdũ alterã ptẽ: nũq̃ determinabiꝛ ali
quid ad extra. ꝑmo igiꝛ determinat se ad volẽdũ hoc fo
re determinate. Scdo. ex hoc intellect⁹ vidẽs hanc de-
terminationẽ volũtatis: nouit hoc esse futurũ. ecõuer-
so igiꝛ est in motione necessaria ⁊ cõtingẽti. qꝛ in neces-
saria ꝑmũ ꝑncipiũ est naturale. ⁊ ideo ꝑmo determinaꝛ
ad ꝓpriã actionẽ. in cõtingẽte ꝑmũ ꝑncipiũ est liberum.
hui⁹ actio in ꝑmo ordine: seqtur naturalis. Cõpleta mo

tione cõtingẽti ad intra: seqtur motio ad extra. Illa igi
tur est tota cõtingẽs. ⁊ per ꝯñs imediata ipsius volũta
tis vt ꝑncipij. nullũ igitur itellectũ creatũ mouet essen
tia vt essentia: tanq̃ motiuũ per modũ nature: sed oẽm
intellectionẽ illius essentie quã nõ causat aliqd creatũ.
imediate causat volũtas diuina. ¶ In ista lra nota ꝑmo Expositio
q̃ licet motionis cõtingentis ꝑncipiũ sit voluntas. non litere.
tñ seqtur q̃ omne volitũ vel ꝓductũ sit cõtingens. imo
aliqd est simpliciter necessariũ. vt patet de amore essen-
tiali ⁊ spirato in diuinis que necessario sunt a volũtate
diuina. ⁊ ratio huius est assignata a Doc. in primo disti.
10. ⁊ apparebit infra. q. 16. nec similiter sequitur: est ꝓ-
ductum necessario. ergo per modũ nature. qꝛ ipũs san-
ctus est ꝓductus necessario: nõ tñ per modũ nature. vt
patet in primo dist. 10. ⁊ infra. q. 15. Secundo nota quõ
motio cõtingens fit primo ad intra: quia creatura prius
ꝓducitur in esse volito q̃ in esse reali. oĩa enĩ quecunq;
sunt volita: sunt ab eterno volita: ita q̃ ex tempore nihil
est volitum. De quo vide in primo. distin 39. ⁊. 40. ⁊ ꝓ-
lixius in. 45. nam voluntati diuine proponuntur termi
ni vel opposita sub disiunctione. ⁊ tunc ipa sola nulla ra
tione dictãte determinat de altera parte. Et de huius
modi determinatione vide Doc. in ꝑmo. di. 39. ⁊ q̃ expo-
sui. Tertio nota cũ dicit: q̃ intellect⁹ diuinus vidẽs de-
minationẽ volũtati; nouit hoc esse futurũ: qꝛ q̃riꝛ a quo
imediate causatur ista visio in itellectu diuino. Dico q̃
posita tali determinatione volũtatis diuine visio illius
determinationis causatur ab essentia diuina. de quo vi-
de que supra exposui in ꝑmo disti. 39. vbi Doc. expresse
dicit. q̃ imediate est ab essentia diuina: ⁊ hoc magis ap-
parebit in dubijs. Quarto nota cũ dicit in motione, ne-
cessaria primum ꝑncipium est naturale. hoc simpliciter
non debet intelligi: quia ad spiritũ sctm̃ est motio neces
saria: ⁊ tñ eius principiũ est liberũ. vt patet dist. 10. pri-
mi: sed intelligitur de motiõe necessaria que ꝓcise respi
cit principium ex sola natura principij: ita q̃ circũscri-
pto quocũq; extrinseco. necessario ꝓduceret quicqd ꝓdu
ceret. Sed volũtas diuina vñ volũtas: etiã vnde diuina
nõ vult aliqd necessario. ⁊ hoc ex rõne absoluta volũta
tis. Sed si vult aliquid necessario hoc est. quia ipsa vt
formaliter infinita comparatur ad obiectum formaliter
infinitum. ideo non potest non velle illud. vt patet a Do.
in primo distin. 10. ⁊ infra. q. 16. quando vero compara-
tur ad obiectum finitum vult illud contingenter ⁊ po-
test non velle. Sic principium naturale ex parte ipsi⁹ pri
cipij respectu cuiuscunq; obiecti ex sua ratione necessa
rio producit quicquid producit: ⁊ de isto necessario loq-
tur hic Doc. De hac differentia. s. necessarij quare vnũ
sit precise a principio naturali ⁊ aliud a ꝑncipio libero
patet infra. q. 16. Multo nota ibi: In cõtingente ꝑmum
principium est liberum hui⁹ actio in primo ordine. seq-
tur naturalis. i. q̃ accipiendo contingens vt ẽ a ꝑncipio
libero semper sequitur ꝑncipiũ mere naturale. ⁊ patet
qꝛ volũtas nõ ꝑt ꝯtingẽter velle lapidẽ vbi lapis prius
a principio naturali. s. eẽ itia diuina sit ꝓduct⁹ p̃ modũ
nature i eẽ cognito: nec similiter ꝑncipiũ liberũ põt po-
nere. a. in eẽ reali nisi ipsũ. a. sit pri⁹ positũ p̃ modũ natu-
re in eẽ cognito ab essentia diuina. Nota etiam ꝓ maio
ri declaratione instantie superius facte de ordine prin-
cipiorum ⁊ ẗminoꝝ q̃ ordo principiorũ vt comparatur
ad terminos accipientes simpliciter esse: principiũ per
modum nature est simpliciter prius pricipio per modũ
voluntatis: ⁊ sic motio vnius est simpliciter prior motio
ne alterius. ⁊ sic motio essentie diuine per modum natu
re ad productum realiter puta ad filium est simpliciter
prior motione voluntatis ad creaturam secundũ eẽ rea
le: ⁊ ſm esse volitũ. Si modo motio per modum nature
sit ad ẗminũ accipiẽtẽ eẽ ſm qd qꝛ ꝯmunicaꝛ siue ꝓdu-
citꝛ ſm qd. puta motio p̃ modũ nature ad eẽ ꝯgnitũ la-
pidis: qd eẽ ꝯgnitũ ẽ ꝓductũ siue lapidi cõicatũ ſm qd
qꝛ lapis vt sic hẽt tñ eẽ dimitutũ: loquẽdo de tali ẗmino
nõ seqtur q̃ motio naturaꝛ ad illum terminũ sit ꝑoꝛ mo
tione nõ naturali siue libera q̃ est ad terminũ simplr: vt
illa que est ad. s. s. vel amorem essentialem. Cõparando
ergo ꝑncipiũ p̃ modum nature ad ẗminũ capiẽtẽ simplr
esse per tale ꝑncipiũ: ⁊ similiter comparãdo pricipiũ li-
berum ad ẗminũ simpliciter. patet q̃ motio p̃ modũ na-
ture ẽ ꝑoꝛ motione libera: ⁊ sic fili⁹ necãrio est prior. s. s.
⁊ etiã creatura capiẽte eẽ reale. Si ꝑo ꝑncipiũ p̃ modũ

nature cōparetur ab terminum capiētem esse sm qd. s.
ad eē cognitum lapidis: ꝛ principium liberum cōparet
ad terminū habentē esse reale ꝛ simpliciter ꝛ hoc ad in-
tra: tūc modus principiandi libere est prior isto mō prin
cipiandi p modum nature. Si vero principium liberum
cōparet ad extra ad terminum capientem eē sm qd: pu
ta ad lapidē volitū vel capientē eē simpliciter reale pu-
ta ad lapidē in eē reali: tūc modus pncipiādi libere. ꝛ si-
militer motio eius libera est posterior mō pncipiandi p
modū nature isto scdo mō. ꝛ similiter motio eius est po-
sterior: vt patet.

Ad argumenta facta in isto articulo: quib⁹ pba
uit q essentia diuina pōt imediate mouere itellectū crea
tū ad sui notitiā. Sed ante rñsionē pmitto vnū q moue-
re aliū imediate ꝛ mouere aliū mediate pōt itelligi mul
tipliciter: mouere imediate aliū puta cū dico. a. imediate
mouet. b. ē sēs⁹ q. a. cāt aliqd qd imediate recipit i. b. ab
ipo. a. ꝛ sic ignis imediate mouz materiā ligni ad formā
substātialē ignis: qz i tali materia disposita imediate cau
sat formam ignis. Sed ignis calefacit lignū mediate. i.
mediante calore quem hēt. ꝛ sic mediāte alio calefacit.
id est mediāte actione alterius pcise. pōt etiam aliter i-
telligi mediate ꝛ imediate: sed iste modus sufficit ad p
positū. Cum dr de obiecto imediate ꝛ mediate motiuo.
nota bn̄: q i aut loqmur de notitia abstractiua: aut de in-
tuitia. De pria possum⁹ dupliciter loq. s. vel de abstractis
i nobis p statu isto: ꝛ tūc dico q nullū obctm imediate
mouz itellectū nrm ad sui notitiā. nec etiā imediate mo
uz ad spēz sui itelligibilē. Sed imediate mouz sēsū ex-
loqndo de obctō sēsibili: ꝛ p⁹ mouet pt⁹ fātastica. ꝛ vl-
timo fātasma pducit spēz itelligibilē: vt expositum sup
pr. i. i dubijs. Vel loqmur de abst. i itellectu soluto. Di
co tūc q nullū obctm mouz imediate talē itellectuz ad
sui notitiā abst. qz prio cāt spēz itelligibilē q postea ime
diate ptialiter cāt notitiā abst. obiecti. De hoc vide Do.
in scdo. d. 3 q 11. ꝛ i quarto d. 45. De itruitiua. dico q si ob
iectū sit motiuū formaliter q imediate mouet itellectū
quem potest mouere. Si vero non sit motiuum. saltē cō-
tinet in alio virtualiter qd mouet ad notitiam intuitiuā
illius. ꝛ tale sic virtualiter contētum non dr mouere me
diāte alio: qz mouens mediante alio nō dr virtualiter cō
tineri i illo: sicut ignis calefacit lignum mediante calo-
re non continetur virtualiter in calore: qz tunc esset eēn
tialiter iperfectior. Sed Doc. hic qn̄ loquitur de obiecto
imediate motiuo amoto oi impedimēto: sic accipit: q ta
le obiectū ex natura sua vn̄ precise talis entitas obiecti
ua actione ppria mouet intellectum ad sui: ꝛ oim virtua
liter vel essentialiter cōtētoꝝ notitiā. Et tale obiectum
dr ppriie imediate motiuum: qz vt tale est causatiuū sal-
tē partialiter notitie sui ꝛ oim contentoꝝ. Et hoc patet
in notitia intuitiua. In abstractiua ēt illud dicitur imedia
te mouere intellectū ad spēm intelligibilē: ꝛ oim contē
toꝝ qd ex natura sua potest illā causare. q modo nō ime
diate causet hoc non est ex natura obiecti: sed vel pter
ordinez potentiaꝝ: vel pter peccatū: vt patuit in pmo
dist. 3. q. 3. si cū esset pportionate presens immediate pos
set causare spēm intelligibilē: vt patet i scdo dist. 3. q. 11.
obiectum vero dr mediate mouere intellectū: qn̄ non ac
tione ppria cōpetente pcise tali obiecto vt tale obiectū
sed mouet actione alterius: ꝛ tūc dr mouere mediate. i.
mediante actione alterius pcise. Aduerte ēt q oē obie
ctum motiuum intellectus quodcūqz sit illud pōt moue
re ipsum itellectū vel mediate vel imediate. ꝛ intelligo
sic q obiectum motiuum imediate ex se formaliter ē pri
cipium imediate mouendi siue causandi notitiā sui ꝛ cō
tentoꝝ. Sed obiectum motiuū mediate tn̄ est illud qd
licet ex se formaliter nō sit principium mouēdi imedia-
te: tn̄ in se suo modo continet aliquam entitatem que sit
ratio formalis imediate mouēdi: ꝛ non cōtinet illā tn̄ p
accidens sicut ignis calorē: sed sic cōtinet illam q circū
scripto oi peraccidens adhuc inest. habens ergo talem
entitatē dr obiectum p se motiuum itellectus: iz media
te tn̄. Dico vltra q omne obiectū qd est motiuuz media
te modo pexposito alicuius itellectus: est ex se formali
ter ꝛ imediate motiuum itellectus sibi pportionati: cuz
tale sit maxime intelligibile: ꝛ q non moueat immedia-
te omnem intellectum. si alium potest mouere hoc nō est
ex imperfectione talis obiecti: sed qz motio ad extra sibi

repugnat: qz sibi repugnat agere necessario ad extra:
vt probat Doc. in primo dist. 8. q. vltima. ¶ His declara-
tis. Dicit Doc. ad pmam rōnem glosando ma. s. q est ve-
ra de obiecto imediate motiuo q habet eūdem modum
mouēdi. s. vel p modum nature vel libere. Et sic obiectū
cōparatum ad quēcūqz intellectū quez imediate potest
mouere. precise hēt eundem modum mouendi. patet: qz
modus mouēdi sequitur naturam obiecti: ꝛ sic si aliquē po
test per modum nature mouere ēt quemlibet aliū quem
immediate pōt mouere mouebit per modum nature.
Et similiter si aliquē intellectum quem mediate pōt mo
uere moueat p modum voluntatis: quēlibet alium quē
mediate mouet mouebit precise p modum volūtatis: et
sic patet ista propositio maio. Nunc aūt qtū ad primā
mi. essentia diuina est imediate motiua sui intellectus:
sed non intellectus creati. qz intellectus diuinus est pri
mum mobile oino. et ideo primo mouet a prima forma
motiua. qz non pōt imediate mouere nisi pmo mō motio
nis: ꝛ nihil aliud natum est sic moueri. Si igitur cōcludas
q eēntia diuina eodem mō mouet oēm intellectum con
cedatur quem imediate mouet: sed ille est solus intelle-
ctus diuinus: vt supra patet. Ad mi. s. q obiectū crea-
tum naturaliter mouet. Verum est de itellectu quem i-
mediate mouet. falsa aūt eēt si aliquem intellectū moue
ret mediāte actu volūtatis: quia illum non naturaliter
moueret: sicut si volūtas mea posset libere causare itel-
lectionez eēntie mee. Sed isto mō forte nō est de aliqua
volūtate ꝛ eēntia creata qz quelz essentia est imediate
motiua intellectus creati: ꝛ ideo motione naturali. nul-
la aūt volūtas est motiua ad intellectionē pfectam ali-
cui⁹ eēntie vt essentia est: qz nec pfecte continet eā emi-
nenter vel vnitiue: ꝛ qualitercūqz sit de obiecto creato
mouente intellectū naturaliter: patet prius q nō est ea-
dem rō de essentia diuina: qz ipsa nō est imediate moti-
ua alicuius itellect⁹ nisi primi. ¶ Nota aliqua i ista lra
Primo. de pmo mobili simplr ꝛ pmo motiuo simplr qd
mouet tn̄ per modū nature: vt supra patuit. ꝛ illa sunt
precise itellectus diuinus ꝛ essentia diuina vt essentia
ꝛ vt prior omni etiam attributo ꝛ etiam vt prior volun-
tate. Secundo q omne obiectum creatum mouet natu-
raliter intellectum quem immediate mouet. Sed tunc
est dubium de voluntate creata que etiam ponitur obie-
ctum intellectus ꝛ immediate motiuum. an modo mo-
ueat illum naturaliter vel libere. Dic vt dixi in 2°. vbi
adduxi opi. Ocham quam improbaui. Tertio nota cuz
dicit q quelibet essentia creata est immediate motiua i-
tellectus creati. ꝛ ideo motione naturali hoc non vide-
tur absolute verum: quia essentia relatiua nullo mō mo
uet intellectum ad sui notitiam. intelligitur ergo de om
ni essētia creata absoluta. quia omnis talis est immedi-
ate causatiua notitie sui ꝛ contentorum: vt patuit in p-
ma distin. 3. q. 3. vide que ibi exposui: vbi dixi q etiam
quantitas mouet intellectum creatum. ad sui notitiam
ꝛ adduxi ibi Docto. in 4° in materia de eucharistia. Et
nota cum dicit q nulla voluntas est motiua ad intelle-
ctionem perfectam alicuius essentie vt essentia est. quia
nec perfecte eam continet eminenter vel vnitiue: quia
hoc videtur concludere etiam de volūtate diuina q nō
possit causare notitiam essentie diuine cum proprie non
contineat eaz nec eminēter nec vnitiue. Sed dic ad hoc
dubium: vt supra dixi in quolibe. vbi de hoc sunt mote
singulares difficultates. ¶ Ad secundum dicit. q mo-
uere ad actum beatificum non est primus actus essen-
tie diuine. immo est proprie actus illius volūtatis. essē-
tia enim vt quodammodo prior voluntate licet sit obie-
ctum primum et immediatum illius visionis in ratione
terminantis: tamen non est obiectum immediatum in
ratione mouentis: sed tn̄ mouens remotum pro quan-
to mouet intellectum diuinum ad visionem precedē tēz
illud velle quo mouetur intellectus Michaelis ad vi-
sionem. Et non intelligas hic de mouente remoto quod
ēt attigit terminū pricipalē sicut dicim⁹ q mouens pri-
cipale dicitur mouens remotum respectu agentis istru
mentalis. de quo vide Doc. in 4°. dist. 1. q. 1 ꝛ similiter 2.
di. 3. Sed nec intelligitur de mouēte rmoto nō attigēte
tminū pncipalē: sed disponente ad ipsuz: qz visio eēntie
diuine vt in itellectu diuino non est dispō ad visionem
qua Michael videt eēntiā diuiam: qz si p ipossibile non
eēt tal visio adhuc Mich. posset videre eēntiā. sed itel

Ad rōnes factas in isto scdo articulo Scot⁹ rñ-det.

Exposito litere.

Mouere mediate ꝛ immediate ꝛc. multiplr

ligitur sic: ꝙ volūtas diuina nullo modo posset causare
visionē essentie diuine nisi essentia diuina fuisset prius
visa ab itellectu diuino per quā visionem eēntia est p̄ns
voluntati diuine: ⁊ vt sit eēntia dr̄ causa remota respe-
ctu causationis voluntatis diuine causantis visionē il-
lius in itellectu Michaelis. i. ꝙ ipsa causat naturaliter
aliqđ necessario req̄situm ad hoc: vt volūtas diuina pos
sit causare visionem in Michaele. ¶ Et ꝑ hoc patet ad
confir. ibi positam: quia si illa essentia non esset formali-
ter volens nihil oīno posset causare ad extra: quia nihil
posset causare nisi naturaliter: ⁊ quodcūq; extrinsecum
cum sit formaliter possibile non posset eē a necessario ni-
si cōtingenter. ⁊ sic idem esset simul contingens ⁊ neces
sarium. contingens q: ens simpliciter possibile: necessa-
rium q: ꝓductum a necessario. ¶ Ad tertiū. Dicit ꝙ es-
sentia non habet rōnem motiui ad visionem sui in itelle
ctu creato nisi inq̄tum presupponitur ipsam mouisse i-
tellectum diuinum ad visionem que presupponitur ipsi
velle diuino motiuo intellectus creati: non intelligit ꝙ
velle sit formaliter motiuum: sed ꝙ voluntas est motiua
mediante actu suo: vt alias exposui. Non igit se habent
eēntia ⁊ voluntas vt mouens supius ⁊ inferius ꝓprie lo
quendo: sic intelligendo ꝙ vtrūq; attigat ipsum motū: si
ue ipsum terminum recipiēdū in alio. Sed tm̄ volūtas
attingit intellectum creatum. tm̄ presupponit motionez
intellectus diuini ad ipsa eēntia: sine qua ipsa voluntas
non haberet illud velle quo mouet intellectum creatuz.
¶ Si arguitur contra hoc: quia voluntas vt voluntas
nō potest mouere nisi ad vidēdum volūtatem vt volun-
tas est. nō autem ad vidēdum essentiā vt eēntia: nūc aūt
videre volūtatē vt volūtas est: ⁊ non eēntiam vt eēntia
est: nō est videre btificū. probatio mi. quia idem est obie
ctum beatificū intellectus creati ⁊ diuini. Intellectus
autem diuinus non beatificat in vidēdo volūtatē vt vo
luntas ē: q: volūtas nō ē p̄mū obiectū intellect⁹ sui ⁊ nō
beatificatur nisi attingendo primum obiectum. proba-
tio ma. quia cum voluntas sit quasi posterior ipsa natu-
ra: quia proprietas non potest esse principium causandi
perfectam visionem essentie vt essentia que quodāmo-
do est prior et perfectior: iuxta illud Dam. c. 9. Totum
inquit in seipso comprehendens habet eē velut quoddā
pelagus substātie infinitum. ¶ Respondet ꝙ quia vo-
luntas est perfecte idē cum essentia. ideo potest esse prin
cipium motiuū ad videndum essentiam vt essentia est:
neganda est igitur illa ma. Uerū quidem est qđ ibi affir
matur. s. ꝙ volūtas potest esse principiū motiuum ad vi
dendum voluntatem vt voluntas. falsum autē est quod
ibi negatur. s. ꝙ non potest esse principium ad videnduz
essentiam vt essentia est. Ad proba. ma. dicit ꝙ priori-
tas illa est quasi prioritas fundamenti. sed illud funda-
mentum non solum est perfecte idem cum illo qđ intelli
gitur fundari in illo: sed etiam illud habet perfectionez
formalem formaliter infinitam: propter quod perfecte
idemptice ⁊ vnitiue cōtinet perfectionem fundamenti.
⁊ propter istam rōnem potest voluntas esse principium
cōmunicandi essentiam: quia ipsa est idemptice omnino
eiusdē perfectionis cum essentia. Hoc aliter non expo-
no hic cum iportet multa dubia: exponetur tamen forte
inferius exponendo aliqua dubia. ¶ Ad illud Aug. di-
cit Doc. ꝙ ibi loquitur Augu. de notitia que est verbuz:
⁊ illa duo requirit s. ꝙ sit naturalis similitudo obiecti: ⁊
ꝙ sit naturaliter genita ab obiecto. Et sic notitia essen-
tie causata a voluntate diuina in intellectu creato: et si
sit naturalis illius similitudo: non tamen est naturaliter
causata ab obiecto. Expono tamē literam recitando il-
Expō lr̄e. lam cum dicit. loquitur ibi de notitia que est verbum: de
quo satis patuit in primo dist. 27. Ubi cum dixisset nasci
tur ꝓles ipsa trinitatis notitia. i. ipsa notitia que gigni-
tur ab obiecto dicitur proles. Et subdit in fine capituli.
Est quedam imago ipsa mēs ⁊ notitia eius que est ꝓles
eius. ac de seipsa verbum eius ⁊ amor terti⁹. i. ꝙ mēs. i.
memoria fecūda que includit presentiam obiecti. (Se-
pe enim Aug. accipit mētem pro memoria que includit
obiectum presens: vt alias patuit) ipsa mens est quedā
imago passiue tamē: sicut etiam in deo accipitur imago:
cum dicit: faciamus hoīem ad imaginem ⁊ similitudinē
nostram. ⁊ notitia ipsius mentis: id est obiecti relucentis
in memoria est proles eius ⁊ est verbuz eius: ⁊ illa noti-
tia nascitur de ipsa mente: hoc est de obiecto relucente

in memoria. ⁊ amor tertius. i. ꝙ amor nascitur de prole
intelligendo sicut dicit Doc. in primo dist. 3. q. vltima: ꝙ
tertia pars imaginis dicitur esse a secunda pte: pro quā
to presupponit ipsam. Et in ꝓposito accipit mentem nō
tm̄ vt includit obiectum ⁊ intellectuz que pertinent ad
memoriā fecundā: sed etiam vt includit voluntatē ⁊ ob
iectum ipsius qđ est obiectum cognitum: ⁊ sic de eodem
obiecto cum intellectu dicitur nasci verbum ⁊ cum vo-
lūtate dicitur ꝓduci amor. de quo vide in primo dist. 3. q.
vltima. ⁊ in secūdo. d. 16. ⁊ distin. 24. Et ex hac auctori-
tate patet ꝙ nō quecūq; notitia actualis obiecti dicitur
verbum illius obiecti: sed illa sola que de ipso nascit tā-
q̄ proles: hoc est non tm̄ est similitudo naturalis eius: sz
naturaliter gignit ab ipso nascendo. ⁊ ideo actus volū
tatis non dicit ꝓprie nasci: q: nasci est a principio per mo
dum nature. notitia igitur actualis que ꝓducit imedia
te per volūtatem. non est verbum obiecti: q: etsi sit simi-
litudo naturalis obiecti: non tamen est naturaliter ge-
nita. i. per modū nature: sed tm̄ libere. Et ꝓpter illđ pos
set dici: ꝙ beatus nō hēt verbum de deo: q: ⁊ si illa visio
sit imago diuine essentie ipsaz naturaliter representās.
non tm̄ est imago naturalis naturaliter ab ipsa ꝓcedēs.
Sed illius eēntie est tm̄ vnicum verbuz: ⁊ hoc in solo i-
tellectu increato i quo solo potest esse notitia naturalis
ipsius obiecti naturaliter genita. Aduerte ꝙ non intel-
ligit ꝓprie genita imediate ab obiecto cuius ponitur no
titia ad hoc vt dicat verbum. sed sufficit ꝙ sit naturalis
similitudo obiecti genita imediate ab ipo obiecto ꝑ mo
dum nature: vel genita ab alio obiecto continēte virtua
liter ipsum cuius ponit notitia genita: dico ꝑ modū na-
ture. ⁊ sic notitia lapidis in deo: ⁊ si nō sit genita ab ipso
lapide. dicitur tm̄ verbum: q: est genita ab essentia ꝑ mo
dum nature ipsum lapidē virtualiter continente: ⁊ hoc
sufficit. ¶ Dat ēt aliā rn̄sionē ad illā auctoritatē Aug.
Cū dicit Aug. ꝙ oīs res quā cognoscim⁹ cōgenerat in
nobis notitiā sui. qđ vl' intelligit de re q̄ naturalr̄ cogno
scimur: hoc ē ex causis naturaliter motiuis itellect⁹ no
stri: illa quidem in seipsa vel in causis suis congenerat:
hoc est naturali fecunditate ⁊ necessitate causat in no-
bis tanq̄ naturalem similitudinem sui. ⁊ sic verbuz nō
gignitur nisi de memoria. nunc autem obiectum quod
fit cognitum per actum voluntatis non oportet preesse
in memoria. vel saltem non agit vt preexistens i memo
ria Sic igitur modo dicto saluatur proprie ratio verbi.
Et ista secunda responsio distinguitur a prima: q: hic
accipitur verbum prout precise genitum a causis natu
ralibus siue a memoria creata: que memoria requirit p̄-
sentiam obiecti: ita ꝙ obiectum actiue concurrat. ⁊ sic
accipit omnem rem vt precise extenditur ad creaturaz.
sed in prima ratione accipit rem etiam prout extēditur
ad essentiam diuinam. vt ibi patet. Sequitur vel si hoc
quod ait omnis res extendatur etiam ad essentiam diui
nam: tunc illud quod sequitur scilicet congenerat noti
tiā sui debet intelligi vel formaliter ꝓ obiecto naturali
ter motiuo vel equiualenter pro obiecto increato: quia
ipsum vel per se vel per aliquid idez sibi causat in nobis
notitiā sui que equiualet in perficiendo intellectum: ac
si eēt ꝓles naturalr̄ genita: q: ē silitudo naturalr̄ ducēs
in obiectū sicut si esset ab obiecto naturaliter expressa:
quia vt sic voluntas diuina perfecte supplet vicem ob
iecti cum sit perfecte idem illi obiecto ⁊ formaliter infi
nita. ¶ Hic videtur sequi: ꝙ essentia non est represen- **Correla-**
tatiua sui Micheli prius natura: q̄ visio eius causetur **rium.**
in Michaele. hoc patet: quia obiectum presens intelle-
ctui ex natura sua. siue quod est ratio representandi se i
tellectui in rōne obiecti actu intelligibilis dicitur actu
pertinere ad memoriam. Et etiam posito ꝙ actu nō per
tineat ad memoriam productiuam actus. tamen sequi-
tur ꝙ in re erit ratio representandi se per modum natu-
re. ⁊ sic si essentia vt essentia faceret se presentem intel
lectui creato faceret se presentem per modum nature:
⁊ per consequens necessario. ⁊ sic semper esset necessa-
rio presens in ratione obiecti actu intelligibilis. preci-
se ergo in eodem instanti quo causatur visio essentie i in
tellectu Michaelis fit presens ipsi i rōne obiecti visibi
lis: ⁊ talis p̄sentia est p̄cise a volūtate cāante huiusmodi
visionē: posset tm̄ volūtas diuina pri⁹ causare p̄sentiam
eēntie in rōne obiecti visibilis. i. facere ipsam pri⁹ p̄sen
tē itellectui creato q̄ causz visioez ei⁹: de facto tm̄ credi

tur ꝙ precise in eodem instāti sit presens quo causat vi-
sio eius: qꝛ eius presentia per prius non videtur necessa
ria. tunc enim presentia obiecti prior visione est necessa
ria quādo obiectum ptinet ad memoriam vt memoria ꝗ
vt sic est vere pductiua: vt exposui in primo dist.3.q.7.
in titulo q.4 in secūdo dist.3.q.9.4.20. Si ergo eēntia
vt eēntia non est sui: siue sue presentie repñtatiua: mul-
to magis non est repñtatiua alterius obiecti. naꝫ qꝺ est
causatiuum pñtie alterius per modū nature: multo ma
gis erit causatiuum pñtie sui p modum nature. imo est
simpl'r ipossibile ꝙ eēntia vt eēntia per modū nature sic
cātiua puta pñtie lapidis. et non simul vel pri⁹ sit p mo
dum nature sue pñtie causatiua. Sicut est impossibile ip
sam posse p modū nature causare notitiā i itellectu suo
respectu alterius obiecti: qui prius vel simul causet per
modum nature notitiam sui. Sic est impossibile ꝙ cau-
set in intellectu suo presentiam lapidis in ratione obie-
cti actu intelligibilis quia simul vel pri⁹ causet per mo
dum nature presentiam sui. Sed hoc idem est dicere re-
spectu intellectus creati. Si ergo non potest causare p̄
sentiam sui in intellectu creato: multo min⁹ poterit cau
sare pñtiam alterius. Tam ergo ipsa essentia ꝙ̄ alia ob
iecta secundaria contingenter repñtantur in intellectu
creato per actum volūtatis diuine. ita ꝙ ipsum repñta-
re siue presentiam causare in rōne obiecti actu intelligi
bilis non est precedens quomodocūꝗ ipsam intellectio
neꝫ obiecti qꝺ dicit' repñtari: 4 hoc de facto. licet de pos
sibili vt credo posset vt supra dixi ¶ Sed si queraf qua
re hec repñtatio quodāmodo prior actuali intellectiōe
illa tñ modo inueni' in memoria et in memoria diuina
nihil est pprie nisi obiectum qꝺ quasi tribuit actum pri-
mum: siue imediatum actui secundo. s. intellectioni ac-
tuali: illud autem sic actuās est pñtia cōpleta obiecti p̄-
mi. s. eēntie diuine. Et ptꝫ ꝙ proprie cōpleta pñtia obie
cti potētie si obiectū si motiuū est quādo obiectū est ac-
tu itelligibile. i. ꝙ actu pōt cāre notitiā sui i intellectu
cui est sic pñs: 4 vt sic pertinet ad actum primum imedia
tum actui secūdo: actus primus imediatus actui secun
do est quando est in potentia propinqua ad eliciendum
actum secundum: qꝺ tunc est quando obiectum est per-
fecte presens potētie: quia tunc habetur memoria per-
fecta que dicitur actus primus completus 4 immedia-
tus actui secundo. Sed actus p̄mus non imediatus ac
tui secundo est: quando principium operandi qꝺ semper
dicitur actus primus est tñ in potentia remota ad ope-
rādum. Et quādo obiectum non est actu presens intel-
lectui in ratione obiecti actu intelligibilis dicitur act⁹
primus remotus ab actu secūdo siue ab opatiōe. ¶ Ibi.
Cōtra. hic Doct. instat contra hoc quod dixit. s. ꝙ obie-
ctum secundariū nō est presens intellectui beato per es
sentiam vt essentia est: sed tñ per voluntatem diuinā.
4 arguit istitiue dicēs quō ergo beatus videt obiectuꝫ
secundarium in ipsa essentia si non est aliquo modo ibi re
presentatū: 4 non representatur sibi in voluntate: quia
voluntas non est speculum in quo videatur: licet per vo
luntatem manifestetur. s. causando visionem ei⁹. ¶ Re
spōdet. lapis videtur in essentia diuina non vt in specu-
lo in quo reluceat vt obiectū presens. s. in ratione intelli
gibilis actu: quia si in essentia vt essentia esset sic p̄sens:
sequeretur ꝙ necessario esset presens: 4 non posset sic es
set presens quin ipsa essentia vt essentia esset necessario
presens. sed ipsa essentia se sola 4 soli suo intellectui se
representat ante actum intelligendi. Sed lapis videt' i
essentia diuina vt obiectum secundarium in primo obie
cto. s. essentia diuina. non quidem motiuo ad intellectio
nem secundi: sicut mouet intellectum proprium. 4 sicut
intellectum nostrum mouet principium ad conclusionē:
sed ordine quodam primi obiecti 4 secundi terminantis
quodā alio. s. volūtate mouente ad ista duo obiecta ordi
ne quodam actum intellectus terminantia: vt supra pa
tuit.

Dubia cir ca scđm ar ticulum. In isto articulo occurrūt aliqua dubia. Primū i
hoc ꝙ si potētia itellectiua ex natura potētie nō eleuata
p aliqꝺ lumē nō haberet idē obiectū qꝺ habet vt eleua-
Primum dubium. ta p lumē grē: tūc nō eēt eadē potētia. ¶ Scđm in hoc.
obiectū adeq̄tū itellectui nr̄o ex natura potētie nō ē ali
Secundū. qd spāli⁹ obiecto itellect⁹ angelici. ¶ Tertiū ē i hoc ꝙ
Tertium. motio omnino prima in entib⁹ est necessario naturalis.

¶ Quartum in hoc ꝙ motio que est ad terminum infini 4.
cum est prior illa que est ad terminum finitum. ¶ Quin 5.
tum est in hoc. primum mobile motione naturali est itel
lectus diuinus: 4 primū motiuum motione naturali est
essentia diuina: 4 sic illud obiectum potest mouere mo-
tione naturali ad notitiam sui essentialem 4 ad notitiaꝫ
genitam. ¶ Sextum est ꝙ essentia diuina est naturale 6.
motiuum ad intelligendum quodcūꝗ intelligibile sim-
plex: sed non nisi prius illa essentia sit in tribus supposi-
tis. ¶ Septimum est in hoc ꝙ essentia: 4 si moueat ad di 7.
stinctam notitiam simplicium. non tamen mouet ad di-
stinctam notitiam veritatis contingentis: licet moueat
ad distinctam notitiam veritatis complexe necessarie.
¶ Octauū. eēntia mouet ad distinctā notitiā cognoscē- 8.
di sub disiunctione hoc fore vel non fore: 4 hec cognitio
nō est determinata de altera parte. ¶ Nonum est ꝙ mo 9.
tio voluntatis ad extra necessario presupponit aliam ip
sius voluntatis ad intra respectu eiusdeꝫ obiecti. ¶ De 10.
cimum est in hoc. obiectum mouens potentiam imedia-
te habet eundem modum mouendi respectu cuiuscūꝗ
potentie quam mouet imediate. 4 sic essentia diuina mo
uet naturaliter omnem intellectum quem imediate mo
uet. ¶ Undecimum est in hoc ꝙ quelibet essentia crea- 11.
ta est imediate motiua intellectus creati. 4 ideo motio-
ne naturali. ¶ Duodecimū est in hoc ꝙ nulla voluntas 12.
creata est motiua ad intellectionem perfectam alicui⁹
essentie vt essentia est: quia nec perfecte continet eam
nec vnitiue ¶ Tertiumdecimum est in hoc. essentia vt 13.
prior voluntate: licet sit obiectum primum 4 imediatuꝫ
visionis beati in ratione terminantis: tamen non est ob-
iectum immediatum in ratione mouentis: sed tñ mo-
uens remotum pro quanto mouet intellectum diuinum
ad visionem precedentem illud velle quo mouetur in-
tellectus beati ad visionem. ¶ Quartumdecimum est
in hoc: quia voluntas diuina est perfecte idem cum es- 14.
sentia: ideo potest esse principium motiuum ad viden-
dum essentiam vt essentia est. ¶ Quintumdecimum 15.
est ibi: quia voluntas diuina est formaliter ifinita. ideo
perfecte 4 vnitiue continet essentiam diuinam Et ista
dubia pro nunc sufficiant.

Cōtra pri mū p̄mo istatur. Contra primum instatur. primo supponendo. ꝙ
Doc. intendit de obiecto motiuo scilicet ꝙ si hic habe-
ret obiectum motiuum quod non haberet in patria: vel
si in patria haberet aliquod obiectum ad quod non pos-
set attingere e natura potentie: sed tñ per aliqueꝫ ha
bitum additum potentie. ꝙ tunc non esset eadem potē-
tia. Instatur sic. primo: quia potentia ex se nō potest at
tingere ad aliquod obiectum nisi eleuetur per aliquem
habitum: 4 ad aliud potest attingere ex se. 4 tamen nō
sequitur ꝙ non sit eadem potentia. antecedens patet:
quia attingit quidditatem vt quidditas est tñ per spe-
ciem intelligibilem: 4 tamen potest aliud obiectum at-
tingere ex se. patet: quia ex sua natura attingit ac-
tum rectum. Secundo diceretur ꝙ non possit imme-
diate attingere angelum nisi mediante aliquo lumine
supernaturali. ¶ Secūdo instatur sic. mouere per mo- 2°.
dum necessitatis 4 per modum voluntatis sūt modi ma
gis arguētes diuersitatem principij operandi: ꝙ̄ aliud
4 aliud obiectum: ita ꝙ vnuꝫ moueat potentiā: 4 aliud
non licet sit ex se motiuum: tamen nō potest mouere eā-
deꝫ potentiam. patet hoc. quia illi modi videatur repu-
gnantes. vnde Doc. in primo distin. prima q.4. dicit ꝙ
si voluntas nostra vellet finem de necessitate 4 ordina-
ta ad finem contingenter: non esset eadem voluntas:
sed essēt due voluntates. modo eadem voluntas vult
aliquid necessario 4 aliquid contingēter. patet a Doct.
in primo distin.10.4 infra. q.15. de volūtate diuina que
vult necessario essentiam diuinam 4 contingenter crea
turam. ¶ Tertio instatur sic. idem ignis potest produ 3°.
cere calorem in aliquo calefactibili: vt in alio nō potest
nisi p calorē sibi additum. patet: quia producit calorem
in seipso: vt patet a Doctore in quarto i materia de eu-
cha. 4 tñ non potest imediate calefacere lignū nisi me-
diāte calore: 4 tñ ppter hoc non negatur quin ignis sit ea
dem potētia respiciēs calefactibile: sic videt' dicēdū in
pposito ꝙ ꝙ̄uis itellect⁹ ex natura itellect⁹ non possit
attigere aliqꝺ obctm̄ nisi mediāte aliq̄ sibi addito. ꝙ ō
nino sit eadē potētia: lꝫ aliud obctm̄ ee natura sua pos-

4° sit attingere. ¶ Quarto. Si potētia dicitur diuersifica
ri ex hoc ꝙ vnum obiectū puta materiale ex natura po-
tentie potest attingere: ⁊ substantiam separatam nō po
test nisi per habitum supernaturalem sibi additum. Sic
videtur dicendum si ipsa nō attingat obiectum ex natu
ra potentie ſm totam suam entitatem ⁊ intelligibilita-
tem: cum tamen vt sic ponatur obiectum potentie. Sed
hoc non potest nisi mediante aliquo habitu. patet: quia
potentia habituata agens equali conatu intensiorem ꝓ
ducit intellectionem ꝙ non habituata: vt patet a Doct.
in primo dist. 17. ⁊ in tertio dist. 27. si ergo obiectum sit
intelligibile vt. 10. ⁊ ipsa non possit sic intelligere sine
habitu. ⁊ aliud intelligibile vt quattuor sine habitu pōt
intelligere. ergo ſm hoc videretur diuersificari: ⁊ tamē
5° non diuersificatur. ¶ Quinto instatur. certum est ꝙ est
idem intellectus hic ⁊ in patria nullo modo variatus: ⁊
tamen hic non potest attingere aliquod mere intelligi-
Rñsio ad bile sub ratione ꝓpria: vt patet a Doc. in primo dist. 3. q.
instantias 3. ¶ Respondeo premittendo aliqua. Primum est ꝙ cō
clusio Do. intelligit̄ de obiecto motiuo in se formaliter
vel de obiecto virtualiter vel essentialiter īclusō in alio
obiecto qḋ possit mouere ad notitiam sui ⁊ inclusorum.
Secundo premitto: ꝙ cōclusio intelligitur de perfectio
ne actus pertinente precise ad obiectum: quia bene ali-
quando obiectum minus perfectum intensiue intelligi-
tur intellectione intensiori: ⁊ hoc propter maiorem co-
natū potentie ꝙ intelligatur obiectū perfectius pro-
pter minorem conatum ⁊ attentionem potentie. Tertio
premitto ꝙ habitus non ponitur propter obiectum: sed
tm̄ propter potentiam: quia ipsam magis facilitat ad
Ad rōnes operandum. ¶ Istis premissis patet responsio ad instā-
ꝯ primum tias. Ad primam dico: ꝙ si obiectum eēt in se presens:
statim nullo alio addito posset attingere. Sed quātūq̄ nō
est in se presens. tunc ponit̄ species intelligibilis que fa
cit obiectū p̄sens: non in se sed in rep̄sentatiuo: vt expo
sui. Et sicut potest intelligere omne obiectum quando
est in se p̄sens: ita ipo absente potest illud īntelligere per
speciem. Et vltra dico: ꝙ omne obiectum motiuum ad
sui notitiam intuitiuam quando est in se presens potest
etiam causare: ⁊ hoc mediate vel immediate speciem in-
Ad scdm. telligibilem modo prius exposito. ¶ Ad secundum pa-
tet responsio quomodo concludit de voluntate creata ⁊
non concludit de voluntate diuina: vide que dixi in pri-
mo distin. 4. respondendo ad rationes Ocham contra
Ad tertiū Doct. ¶ Ad tertium. Dico ꝙ ignis vt ignis non respi-
cit omne calefactibile vt huiusmodi nisi mediāte calore.
Ad q̄rtum nec proprie seipsum calefacit. ¶ Ad quartum patet rn̄-
sio. Dico enim ꝙ obiectum perfecte presens causat ac-
tum perfectissimum quem potest ⁊ quantum est intelli-
gibile: loquendo de causatione pertinente ad obiectum.
Ad quītū ¶ Ad quintum. Dico ꝙ est eadem potentia hic ⁊ in pa-
tria: sed non eodem modo disposita: quia vt hic est alli-
gata ordini potentiarum: ibi non. vt patet a Doct. q. 14.
quoli. ⁊ in primo distin. 3. q. 3. ⁊ alibi sepe. ideo hic tātum
mouetur a sensibilibus. ibi vero etiam ab intelligibili-
bus.

Cōtra ſm Contra secundum instatur: ꝙ intellectus noster
istat̄ p̄mo. nō habeat precise idem obiectum motiuum quod habet
intellectus angeli. Et primo sic. sicut intellectus diui-
nus habet tm̄ essentiam suam pro obiecto adequato
motiuo: quia est formaliter infinitus: vt patet a Docto.
in pluribus locis: quia si haberet plura obiecta motiua
vilesceret. Sic videtur ꝙ intellectus angeli: ratiōe sue
supreme perfectionis habeat tātū seipsum vt motiuum
omnis intelligibilis aliter si haberet puta lapidem pro
obiecto motiuo: sicut habet intellectus noster: ꝙ tunc
2°. multum vilesceret. ¶ Secundo instatur: sicut intellect⁹
diuinus: quia infinitus habet aliquod obiectum ꝙ tātū
est immediate motiuum intellectus diuini. scilicet essen
tiam diuinam: que nullum alium intellectum immedia-
te mouet nisi diuinum: vt infra patet. q. 15. sic videtur ꝙ
saltem supremus angelus habeat aliquod speciale obie
ctum nullo modo motiuū saltem intellect⁹ humani. In
hoc enim attenditur perfectio potentie: quia habet ali-
quod perfectius pro obiecto. qḋ non habet potentia im
perfectior illud erit essentia angeli supremi. Et confir-
matur: quia talis intellect⁹ maxime appropinquatur in-
tellectui diuino: qḋ non esset nisi respiceret aliquid per-

fectius qḋ non respiceretur a potentia inferiore pro ob
iecto motiuo. ¶ Tertio instatur sic. essentia angeli supre 3°.
mi cōtinet perfectionem totius creature. ergo essentia
angeli ponitur adequatum obiectum illius intellectus.
antecedēs patet: quia ſm Doct. in quarto dist. 1. q. 1. gra
dus superior in entibus continet gradum inferiorem. Pri-
mo videtur ꝙ eminenter: quia in supremo angelo est p̄
fectio correspondens perfectioni omnis creature. ⁊ p̄fe
ctio etiam ſm quā excedit omnem creaturam: aliter nō
teneret supremum gradum in entibus creatis. Confir-
matur: q2 angelus supremus mensurat perfectiōaliter
omnem angelum īferiorem. ⁊ per cōsequens omnē aliā
creaturam: vt patet: q2 ponitur deus simpliciter prima
mensura essentialis ⁊ perfectionalis omnis creature. er
go propinquior essentia mensurat alias remotiores. pa
tet: quia sicut in genere animalis homo est mensura om
nium animalium. sic animal propinquās homini mēsu-
rat alia remotiora. patet ergo antecedens. ꝯn̄a probat̄:
quia essentia diuina ponitur adequatum obiectum intel-
lectus diuini in rōne motiui respectu oīm intelligibiliū:
vt patet a Doc. quia ipsa vt grad⁹ simpliciter suprem⁹
in entibus cōtinet omnia intelligibilia. ergo similiter es-
sentia angeli que sic continet oīa intelligibilia erit adeq̄
tum obiectum sui intellectus in ratione motiui. tale au-
tem nō ponitur respectu intellectus humani: quia mul-
ta obiecta inferiora īmediate mouēt intellectum huma
num. ¶ Quarto instatur sic. quia intellectus angeli ⁊ in- 4°.
tellectus humanus distinguunt̄ etiā genere saltem ꝓxi
mo. ergo oportet assignari aliud ⁊ aliud obiectum respe
ctu istius ⁊ istius intellectus. antecedens patet: quia es-
sētie ille distīguunt̄. ꝗ ⁊ potētie cū sint idē realiter suis
essentijs: vt probat Doc. in secundo dist. 16. consequen-
tia ptz: q2 iste potētie sic se habēt: ꝙ vna nō subordinat̄
alteri: sicut sensitiua itellectiue: sȝ magis vident̄ dispa-
te ⁊ cōtēte sub diuersis gn̄ib⁹. ꝗ videt̄ ꝙ necessario ha-
beāt aliud ⁊ aliud obiectū: cū distinguant̄ ꝑ diuersis ob-
iecta: sicut ptz de potētijs sensitiuis disparatis. ¶ Quin- 5°.
to instatur. potentia superior secundum perfectionem
habet aliquid pro obiecto motiuo quod non habet infe-
rior. Sed potentia angeli est essentialiter superior potē
tia intellectus humana. ergo ipsa habet aliquid pro ob
iecto quod non habet intellectus humanus. maior pa-
tet: quia sensus communis est potentia superior visu.
ideo respicit aliquid pro obiecto quod nō respicit visus.
et intellectus humanus est superior sensu cōmuni. ideo
respicit aliqḋ ꝓ obiecto qḋ non respicit sens⁹ cōis. er-
go ⁊c. minor patet: quia sicut essentia angeli est superi-
or: ita ⁊ potētia. ¶ Rn̄deo ad istas istātias premittēdo Ad rōnes
aliqua. Primo ꝙ aliud est loqui de aliquo ita perfecto ꝯ secūdum
formaliter cui ex sua perfectione formali repugnat sim
pliciter omnis imperfectio: et aliud de illo inter aliqua
entia perfectissimo: cum quo tamen stat aliqua imper
fectio: cum non sit sic necessario perfectum ꝙ excludat
omnem imꝑfectionē: licet multas necessario excludat
Secundo premitto ꝙ continere aliud contingit mul ti-
pliciter: aliquando continet sicut causa effectum: ⁊ ꝗ
dupliciter vel continet sic: ꝙ tota entitas simpliciter de
pendet a causa: sic ꝙ illa remota impossibile esset ab a-
lio dependere. ¶ Secundo quando sic continet. ꝙ ta-
men secundum suam entitatem ab alio etiam dependet
immo principaliter ab alio. Primo modo solus deus ꝯ
tinet omnem creaturam. Secundo modo cause secun-
de continent suos effectus: et non loquor hic de passio
ne subiecti que ponitur quasi effectus subiecti adequa
tus et idem realiter illi et sic subiecto remoto: passio nō Cōtinere
posset esse. ¶ Tertio premitto: ꝙ continere eminenter aliqḋ emi-
aliud potest dupliciter intelligi. vel ꝙ contineat aliud nenter du
secundum totam entitatem diminutam. vel ꝙ contine plicìter.
at scḋm totam entitatem perfectam. primo modo oīs
causa secunda equiuoca continet effectum. secūdo mo-
do causa prima continet eminenter omnem effectū. Et
proprie continere aliud eminenter non est ex hoc solo ꝙ
continens sit perfectius in se: sed ꝙ contentum etiam
dependeat a continente. Vel si etiam ponatur ꝙ conti-
nere eminenter sit ꝙ continens sit simpliciter perfecti⁹
ꝯtento: tūc sciendū est ꝙ quando dicimus: ꝙ continens
aliud eminēter pōt causare notitiā contenti non debet
ita absolute ītelligi. s. ꝙ tm̄ sit ꝑfectius illo: sed ꝙ etiā
ꝯtineat illud ſm totam suā entitatē: vt exposui in secū-

do distin. 3. q. 10 ⁊ etiam infra. q. 14. ¶ Quarto premitto ꝙ alique potentie dicuntur eiusdē rationis: quia sūt eiusdem speciei vt due potētie visiue in duobus hominibus: alique dicuntur eiusdem rōnis: quia licet distinguātur specie vt visiua in homine ⁊ visiua in boue: tamen cōueniunt in hoc conceptu quidditatiuo. s. potentia visiua: sic ꝙ vtraqꝫ est vera potētia visiua: licet vna sic essentialiter pfectior alia: qꝛ species sunt sicut numeri ex octauo metaphy. Et talique dicūtur eiusdeꝫ rationis sm genus: quia conueniunt in aliquo genere vt potentia visiua ⁊ auditiua: ⁊ tamen nullo mō conueniūt in aliquo cōceptu: puta auditiua vel visiua: quia tunc vel visiua eēt auditiua vel econtra. Vel vna esset vnum membrum diuisiuum respectu diuisi ⁊ esset ipsum diuisum. non dicuntur ergo eiusdem rationis sicut primo modo. Sic dico de sensu cōmuni: quia licet sensus cōmunis in homine ⁊ in asino differāt suo modo specie. tamē dicūtur eiusdeꝫ rationis pro quanto conueniunt in hoc conceptu qui est sensus cōmunis.

Intellectus hois ⁊ āgeli quō. sūt eiusdē rationis.

Hoc idem dico ꝙ intellectus hominis ⁊ intellectus angeli. posito ꝙ non sint eiusdem rationis: quia nō eiusdem speciei nec generis proximi: tamen dicuntur eiusdem: quia realiter conueniūt in hoc qđ est potentia intellectiua. Et hoc modo que ponuntur eiusdē rationis quicquid respicit ab vna ꝓ obiecto respicitur etiam ab alia. Et sic quantum ad hoc omnis potētia intellectiua habet idem obiectum adequatum. saltem loquendo de illa que est creata: sicut etiam omnis potētia visiua respicit idem pro obiecto adequato. Et ꝙ diuinus intellectus non habeat lapidem pro obiecto motiuo immediate hoc non est ex ratione intellectus: sed ex hoc ꝙ cum sit formaliter infinitus non potest moueri a creatura recipiendo ab illa aliquam perfectionem: quia tunc vilesceret. Dico etiam ꝙ licet lapis non possit īmediate ⁊ formaliter mouere intellectum diuinum. cōtinetur tamen virtualiter in primo obiecto adequato motiuo intellectus diuini. s. in essentia diuina. ¶ Istis premissis patet responsio ad instantias.

Ad pmūꝫ

¶ Ad primum negat similitudo: qꝛ intellectus diuinus: quia infinitus necessario excludit oēm impfectionem: ⁊ ideo repugnat sibi posse immediate moueri ab aliqua creatura ad sui notitiam. Sꝫ intellectus angeli est perfectionis finite ⁊ limitate cuꝫ qua stat multiplex imperfectio. ⁊ sic potest habere etiaꝫ lapidem pro obiecto motiuo: sicut etiā habet intellectus noster: vt patet a Docto. in secundo distinc. 3. q. 11. ⁊ cum arguitur ꝙ tunc vilesceret: dico ꝙ non est formaliter infinitus: ⁊ ideo non habet in se realiter omnem perfectionem: ⁊ per consequens potest perfectionem sibi competentem (loquendo de perfectione secunda) ab aliquo recipere. Est enim maioris imperfectionis dependere ab alio sm totum suuꝫ esse: sicut nunc dependet a deo: sicut etiam alie creature: ꝙ dependere sm aliquaꝫ perfectionem secundam quam recipit ab obiecto partialiter tamen ⁊ a causa minus principali.

Ad scdm.

¶ Ad secundum patet responsio quia intellectus diuinus est formaliter infinitus: ideo mouetur ab essentia sua respectu omniuꝫ intelligibilium. Sed non est sic de intellectu finito ⁊ limitato.

Ad tertiū

¶ Ad tertium. Dico ꝙ angelus nullam creaturam continet virtualiter vel eminenter sm totam entitatem illius: qualis cōtinētia requiritur ad hoc vt sit ratio causandi notitiam cuiuscumqꝫ contenti. immo pro nunc dico (non asserendo) ꝙ nulla creatura quantumcumqꝫ suprema continet aliam creaturam absolutam realiter distinctam sm totam suam entitatem: cum quelibet primo et principaliter sm totum suuꝫ esse: sic dependeat a deo ꝙ ipso per impossibile circunscripto esset impossibile ipsa aliquo modo esse. Et dicit Doc. in secundo disti. 2. q. 4. ꝙ genitum ab aliqua causa secunda tm̄ dependet ab illa in esse pro illo instanti in quo accipit esse ab illa causa: licet principaliter tamen a prima: sed in toto tempore sequenti immediate a deo. Licet ergo angelus. quia gradus supremus inter creaturas. aliquo modo contineat perfectionem illarum: nunꝙ tamen continet sm perfectionem totalem qualis continentia requiritur ad hoc vt possit causare notitiam perfectam contenti. Dico secundo ꝙ etiam casu illo posito. id est ꝙ essentia supremi angeli sic contineret omnem creaturam adhuc nō habetur intentum: quia licet ipsa essentia vt presens intellectui angelico in ratione obiecti actu intelligibilis causaret necessario notitiam sui ⁊ contentorum tamen non negaretur quin lapis contentus si esset in se presens tali intellectui possit ipsum mouere ad sui notitiam. Sicut etiam si illa essentia angeli esset presens intellectui humano causaret notitiam sui ⁊ omnium contentorum: tamen lapis si poneretur presens illi intellectui in ratione obiecti intelligibilis actu posset ipsum mouere. ⁊ sic patet ꝙ etiam illo casu posito licet sit impossibilis. ratio nihil concludit.

Ad q̄rtuꝫ

¶ Ad quartum. Dico ꝙ licet distinguantur etiam genere remotiori: qui tamen habent idem obiectum: sicut patet de sensu communi in homine ⁊ in boue: requiritur enim ꝙ distinguātur eo modo quo dixi supra: scilicet quando non conueniunt in potentia intellectiua: ⁊ talis distinctio arguit distinc. obiectorum primo motiuum: sicut patet de visiua ⁊ auditiua. modo intellectus humanus ⁊ intellectus angeli conueniunt in ratione formali intellectus.

Ad quītū

¶ Ad quintum patet responsio ex superius dictis. ⁊ sic patet solutio.

Tertio principaliter instatur contra tertium.

Cōtra tertiū īstatur primo.

Probando ꝙ motio omnino prima non sit motio naturalis. Et primo sic presupponendo: ꝙ mouere sequitur entitatem. Tunc sic. quāto ponitur ens motiuum perfectius simpliciter tanto ex natura rei primo natum est mouere quia sicut pfectius essentialiter ex sua rōne natum est esse prius imperfectiore: ita si est motiuum natum est prius mouere: ⁊ si est infinitū ⁊ presens mobili necessario mouebit illud. ponendo ꝙ necessario sit motiuum. Secundo suppono: ꝙ sicut intellectus diuinus ⁊ essentia diuina concurrunt: vt due quasi cause partiales ad intellectionem essentie diuine: sic eēntia diuina ⁊ voluntas diuina concurrunt ad volitionē essentie diuine. Tertio pmitto: ꝙ voluntas ex sua formali ratione est perfectior īntellectu: vt pꝫ a Doc. ī quarto dis. 49. ¶ Istis psuppositis arguit sic. volūtas si sola ponat motiua ad actū suū est ex sua ratiōe formali pfectius motiuū ꝙ intellectus diuinus. ergo volūtas prius mouet se ad actū suū ꝙ intellectus. antecedens patet ex tertio psupposito. Si dicat ꝙ intellectus diuinus est ita īfinitus: sicut volūtas. Dico ꝙ hoc nō soluit: quia semper voluntas ex sua ratione formali ponitur pfectior intellectū. Sicut etiā eēntia diuina ex sua ratiōe formali quidditatiua ponitur perfectior omni attributo: licet attributa sint formaliter infinita: sic ī proposito. consequentia probatur ex primo presupposito. s. ꝙ perfectius simpliciter est prius motiuum imperfectiore. Si dicatur ꝙ concurrit essentia cum voluntate. sed prius concurrit cum intellectu. ideo intellectus et essentia sunt prius motiuum. Dico etiam ꝙ hoc non soluit: quia hoc posito stat ꝙ totum principium motiuum sit pfectius. quia essentia est eadem vt concurrit cum vtroqꝫ. et tunc voluntas ex sua formali ratione ē perfectior intellectu ergo principium motiuum est perfectius vt includit essentiam et voluntatem ꝙ vt includit essētiaꝫ et īntellectū. Si dicatur ꝙ voluntas presupponit operationem intellectus. Dico ꝙ hoc non saluat. quia perfectius vt perfectius simpliciter non presupponit necessario imperfectius et maxime quando īperfectius non est de intrinseca ratione perfectioris. sicut nec infinitū presupponit necessario finitum: vt dicit Doctor. ¶ Secundo instatur sic. si motio naturalis necessario est prior motione per modum voluntatis: et in eodem operante sit vtraqꝫ motio. sequitur ꝙ ipsa erit simpliciter prior omni motione voluntaria: et sic productio filij in diuinis erit simpliciter prior omni motione voluntatis respectu volitionis essentie diuine. consequens est falsum. patet quia talis volitio est essentialis. et essentialia dicentia perfectionē sūt priora notionalibus vt patet a Doctore supra. q. 1. consequentia probatur: quia si motio naturalis in eodem ex se est prior motione volūtaria: sequitur ꝙ ex se erit prior omni motione voluntatis in eodeꝫ operante. Si dicatur ꝙ non est verum nisi de motione naturali eiusdem ordinis ⁊ de motiōe volūtatis eiusdē ordinis que respiciunt eundem terminum. Contra. quia motio ad notitiam genitam per modum nature et motio p modum volūtatis ad volitionem essentie diuine habēt eundem terminum: quia vtraqꝫ respicit essentiam diuinam: vt patet. eadem enim essentia est obiectum primum tam motionis que est ad notitiam simplicem sui et que est ad notitiam genitam: ꝙ motionis voluntatis que est ad amorem eēntialem ⁊ ad amorē spiratū si-

ue ꝑcedentem. ergo sequitur propositum. scilicet ꝙ mo
tio ad notitiam genitam cũ sit mere naturalis erit poste
rior motõe volũtatis: siue q̄ ē p modũ volũtatis respctũ
3° amoris essentialis. ¶ Tertio instatur sic. aliqua motio
per modum nature respectu eiusdez termini est simpli-
citer posterior motione per modum volũtatis que ē sim
pliciter ad idem obiectum. ergo motio naturalis in eo-
dem operante respectu eiusdem termini nõ est simplici
ter prior motione per modum voluntatis. cõsequentia
patet: antecedens probatur supponẽdo quod dicit Do.
in prologo q. vltima. ꝛ di. 38. 39. ꝛ. 45. primi. ꝛ infra pñ
ti. q. 5. ꝙ contingens determinum siue altera pars con-
tingentis determinate vera est immediate a voluntate
diuina sic determinate volente. et hec determinatio est
simpliciter prior cognitione eiusdem complexi cõtingẽ
tis. vt patet a Doc. in locis preallegatis. Ex hoc sequi-
tur ꝙ motio voluntatis que terminatur ad hoc comple-
xum contingens est prior motione intellectus ad notiti
am eiusdem cõplexi. ergo motio naturalis vt hmõ etiã
4° in eodem operante est simpliciter prior motione per mo
dum volũtatis. ¶ Quarto instatur sic. quia idem pater
in diuinis prius per modum voluntatis mouetur ad ge
nerationem filij. i. ꝙ prius vult illam generationem es-
se q̄ actu generet filium per modum nature. ergo mo
tio naturalis siue per modum nature in eodem operan-
te non est simpliciter prior motione per modum volũta-
tis. consequentia patet. quia consequens icluditur i an
tecedente. antecedens patet per Doc. in primo di. 6. q.
vnica. vbi ostendit quõ pater vult generare: vide ibi.
5° ¶ Quinto instatur sic. quando in eodem operante con-
currunt principium per modum nature. et principiuz p
modum voluntatis. et principium per moduz natnre ē
perfectissimum. immo formaliter infinitum et habet ob
iectum perfectissime presens circa quod natum est ope
rari per modũ nature. Et nullum extat impedimentuz
potest in eodem instanti quo ponitur principiũ sic pfe-
ctum perfctẽ operari operatione sibi conueniente circa
illud tale obiectum. et maxime quando obiectum ponit
alia causa partialis per modum nature imo necessario
statim agit per modum nature. Sed intellectus diuin⁹
ꝛ essentia diuina sunt huiusmodi: tam respectu cogniti-
onis essentie simplicis. q̄ respectu notitie genite: vt pa
tet. Si ergo tale principium per moduz nature ponitur
prius mouere scdm totum conatuz q̄ pncipiũ per modũ
volũtatis. sequitur ꝙ filius erit necessario prior oĩ actu
volũtatis. ¶ Respondeo ad instantias pmittendo ali-
Rñsio ad instãtias. Contra iitium.
qua. Primo quando est natura perfecta intellectua in
cludens intellectum ꝛ volũtatez semper volũtas ad h⁹
vt actum eliciat circa obiectum presupponit operõnez
intellectus circa idem obiectum incomplexuz. sic ꝙ est
impossibile illud obiectum posse velle nisi ab intellectu
eiusdem nature sit precognitum. Et hic nulla videtur
ratio assignanda nisi natura potentiarum. puta quia in-
tellectus est talis natura. ideo potest elicere actum cir-
ca obiectum absolute: etiam nulla operatione alterius
potentia premissa circa illud idem obiectum. ꝛ volũtas
e st talis natura ꝙ non potest elicere actum circa obie-
ctum nisi sit sibi presens vt actu cognitum. et sic motio
voluntatis circa obiectuz semper presupponit motionẽ
Quõ itel lect⁹ sit p̄or volũtate.
intellectus circa idem obiectum causãtis cognitionem
eiusdem obiecti. Ex hoc patet quomodo volũtas in o-
perando necessario sit posterior intellectu in operan-
do. non ꝙ intellectus in eadem natura sit ex natura rei
Nota diligenter.
in se prior voluntate. imo simpliciter in eodẽ istãti quo
est intellectus est etiam voluntas que sunt pfectiones
absolute nature. Sed intellectus dicitur prior volũta-
te in operando: quia prius necessario operatur q̄ volun
tas circa obiectum. Et quia motio intellectus circa ob
iectum ꝛ obiectum itellectum est necessario per moduz
nature: ꝛ simpliciter naturalis. ꝛ motio voluntatis tñ
libere. ideo in eadem natura in qua sũt iste potentie mo
tio per modum nature est simpliciter prior motione per
modum voluntatis. motio ergo per modum nature non
est precise ratione perfectionis pricipij actiui: sed preci
se dicitur naturalis: quia est a naturali principio neces-
sario ꝛ per modum nature mouente. ꝛ non videtur assi-
gnãda alia ratio: vt patebit infra. quest. 16. immo stat ꝙ
principium per modum voluntatis motiuum sit simpli-
citer perfectius, vt patet de voluntate respectu celi vl

ignis. patet etiam quando vtrunq̄ est in eodem operan
te: sicut in nobis voluntas est perfectior intellectu: vt
probat Doc. in quarto dist. 49. ꝛ tamen ipsa ex natura
sua presupponit operationem intellect⁹: ꝛ hoc nõ ē im-
perfectionis in voluntate: quia non habet actum circa
obiectum nisi precognitum. esset bene aliqualis imper-
fectio si intellectus posset habere actum circa aliquod
obiectum. circa quod non posset voluntas habere actũ:
quia sicut intellectus non habet actum circa obiectum
nisi actu presens in ratione intelligibilis actu. ita volũ-
tas non habet actũ nisi circa obiectum actu cognitũ. qz
aliter non potest sibi esse presens in ratione obiecti actu
amabilis. Secundo premitto ꝙ natura simpliciter sũ-
ma que est deus necessario est intelligens et volens: vt
subtiliter probatum est a Doc. in primo dist. 2. parte pri
ma. q. 1. ꝛ i illis preãbulis: ꝛ ipsa in agendo est simpliciter
independens et omnia alia in agendo ab ipsa depẽdẽt.
et sic est simpliciter primum effectiuũ ꝛ est impossibile
aliud esse prius eo: hec omnia sunt ostensa a Doc. in pri-
mo vbi supra. Ex quo sequitur ꝙ si est simpliciter primũ
motiuum. et non potest velle aliquid nisi precognitum a
suo intellectu: et nihil ad extra potest aliquid immedia-
te velle nisi prius velit essentiam suam: quia volitio essẽ
tie est simpliciter necessaria: vt patet hic ꝛ in primo dist.
10. et infra. q. 16. ꝛ volitio creature tñ cõtingens: vt p-
bat Doc. in primo dist. 39. ꝛ in secundo dist. 1. q. 1. ꝛ i quo.
q. 7. et presenti: et alibi sepe. ꝛ volitio contingens psup
ponit necessariam: vt probat Doct. in secundo dist. 1. q. 1.
Cum ergo volitio essẽtie sit simpliciter prima motio vo
luntatis diuine: et illa volitio necessario presupponit ex
natura talis potentie itellectionẽ eiusdem essẽtie. seqꝛ
ꝙ simpliciter pria motio est motio naturalis siue p mo-
dum nature. Et ex hoc patet rñsio ad primũ argumẽtũ Ad p̄muz
quia posito ꝙ volũtas in eadẽ natura sit ex ratione for-
mali pfectior itellectu. tamet ex hoc nõ sequit ꝙ agat
primo per modũ nature: quia hoc non procedit ex sola
pfectione. vt dixi supra. Tamẽ de facto volũtas ē eque
perfecta sicut itellectus diuinus ꝓpter infinitatem.
¶ Ad scdm. Dico ꝙ quãdo in eadem natura sũt due po
tentie. s. intellect⁹ ꝛ volũtas ꝛ perfecte ꝛ non ipedite. ꝛ Ad scdm.
circa idem obiectum. ita ꝙ opatio voluntatis necessa-
rio presupponit operationem intellectus circa idem ob
iectum. ꝛ similiter productio voluntatis necessario pre
supponit productionem intellectus circa idem obie-
ctum. Sic se habent ꝙ voluntas immediate potest ha-
bere actum circa obiectum cognituz: ita ꝙ operatio vo
luntatis tñ presupponit operatonem intellectus circa
idem obiectum. ꝛ si necessario operatur in eodem instan
ti quo habet obiectum presens siue actu cognitum ne-
cessario vult illud: aliter non esset perfecta potẽtia. Sic
similiter si ponuntur iste potentie vere productiue circa
idem obiectum p ximum. voluntas non potest esse actu
productiua circa essentiam nisi intellectus prius fuerit
actu productiuus. Et hoc est precise ex natura potenti-
arum. ꝙ sicut in operando voluntas precise presuppo-
nit operationem intellectus et non productionem ips⁹
sic in producendo necessario presupponit productionez
intellectus circa idem obiectum. Et ideo simpliciter p̄- nota hic q̄
ma motio per modum nature est operatio intellectus di ingeniose
uini circa eandez essentiam. et prima simpliciter motio loquit de
per modum voluntatis est operatio siue volitio volũta- motione i
tis diuine circa essentiam diuinam: ita ꝙ ista motio i or- tellect⁹ di
dine omnium motionum est secunda: licet prima sit per uini.
modum nature: et secunda per moduz voluntatis. Sed
secunda motio simpliciter intellectus diuini est genera
tio filij que est per modum nature: et est tertia in ordine
motionum. secunda vero motio per modum voluntatis
est productio spiritus sancti: et est quarta i ordine moti
onum. Tertia simpliciter motio intellectus diuini: siue
memorie diuine per modum nature est productio crea-
turarum simplicium in esse cognito siue iesse obiectiuo:
et hec est quinta motio in ordine motionum. Et tertia
motio simpliciter per modum voluntatis est productio
creaturarum in esse volito: et hec est sexta motio in or-
dine motionum. Quarta simpliciter motio etiam per
modum nature est cognitio intellectus diuini respectu
obiectorum volitorum. et hec est septima in ordine mo-
tionum. Quarta motio simpliciter per moduz volunta-
tis ē productio creaturarũ i esse realis exñtie: ꝛ ē octa-

us in ordine motionum. Et sic patet quomodo vna per mo
dum nature est prior alia per modum voluntatis: ⁊ vna per
modum voluntatis est prior alia per modum nature. Sim-
pliciter tamen prima ⁊ omnino prima est motio per modum
ad tertium nature. ¶ Ad tertium concedo: ꝙ aliqua motio per modu3
voluntatis est prior scilicet volitio complexi contingentis: ⁊
cognitio eiusdem est posterior. tamen motio per modum na
ture respectu terminorum complexi necessario est prior vo-
litione circa illud complexum. ⁊ hoc est quia voluntas non
presupponit cognitionem complexi contingentis: sed tm̄ co
gnitionem terminorum: vt dixi supra. Loquēdo ergo de mo
tione intellectus que semper presupponitur motioni ꝑ mo-
dum voluntatis semper illa est prior. reddendo singula sin-
ad quartū. gulis: vt supra patuit. ¶ Ad quartu3. Dico ꝙ illa volitio nō
est principium generationis filij qua pater vult illam gene-
rationem: sed est volitio qua pater complacet sibi generare
filium: et illa est prior tamē presupponit aliam sc3 cognitio
nem essentie: et etiam cognitionem generationis diuine. de
hoc vide Doct. in primo distin. 6. ¶ Ad vltimum patet re-
ad vltimū. sponsio ex dictis ad primū argumentū: quia hoc totum pro
cedit mere ex natura potentiarū: ⁊ nulla alia causa assigna
ri potest.

ꝯtra quar- Quarto principaliter instatur. cōtra quartum ꝓ
tū instatur
primo. bādo ꝙ motio qui ē ad terminum infinitum non sit necessa-
rio prior motione que est ad terminum finitū. Primo sic. mo
tio ad paternitatem in diuinis est prior motione ad genera
tionem filij. patet: quia essentia prius quasi originat pater-
nitatem in seipsa. vt patet a Doct. in primo dist. 28. ⁊ tamen
motio ad paternitatem est ad terminum saltem non infini-
tum: ⁊ motio ad filium est ad terminum infinitum. ¶ Secū
2°. do instatur sic. quia si motio que est ad terminum īfinitū sit
necessario prior motione que est ad terminum finitum: hoc
erit: quia quādo agens perfectum comparatur ad perfectu-
us ⁊ minus perfectum prius erit motio ad perfectius q̄ ad
imperfectius: quia imperfectius presupponit perfectius: et
non econtra. Si sic ergo sequitur ꝙ intellectus diuinus pri⁹
mouetur ad producendum perfectius in esse obiectiuo vl' in
esse cognito q̄ moueatur ad producendum imperfectius: ⁊
sic prius erit homo in esse cognito q̄ bos: ⁊ sic ordinate erit
motio ad aliud ⁊ aliud sm̄ magis ⁊ minus perfectum: et sic
essentia necessario prius mouebit intellectum suum ad noti-
tiam hominis q̄ aliorum animalium: quod videtur omnino
inconueniens. ¶ Tertio instatur: quia prius producitur ꝓ-
3°. prietas filij q̄ ꝯmunicetur essentia diuina spiritui sancto. er
go ista motio siue ꝯmunicatio termini infiniti ꝑsupponit ne
4°. cessario terminum non infinitum. ¶ Quarto instatur: quia
si possibile foret: infinitum causari a voluntate diuina conti
genter: tunc voluntas posset īmediate causare finitū: ⁊ post
5° infinitum: ⁊ sic poterit prius esse motio ad finitum q̄ ad in-
finitum. ¶ Quinto instatur: ⁊ quero quare motio ad termi
num finitum non potest esse prior motione ad terminum in
finitum: sed necessario posterior. aut hoc est: q2 repugnat mo
uenti ad terminum infinitum ⁊ finitum posse attingere ter-
minum finitum nisi prius attingat terminum infinitum. aut
ideo est quia repugnat termino finito posse produci: non pri
us producto termino infinito. aut ideo est: quia terminus fi
nitus in suo esse includit terminum infinitum. Sed nullū isto
rum est necessarium. De primo patet: quia si mouens habet
in virtute sua vtrunq3 terminum. ita ꝙ vnus terminus non
ponitur ratio formalis respectu productionis alterius ter-
ad rōes cō mini: quantum est ex natura talis mouentis. potest vnum si
tra quartū ne altero producere. ⁊ sic vnum prius alio: ⁊ sic prius termi
dubium. num finitum q̄ infinitum. De secundo patet: quia non poni
tur terminus finitus in aliquo genere dependere a termino
infinito. ergo non repugnat sibi posse produci: infinito non
producto per prius. De tertio etiam patet: quia finitum nō
includit in suo esse formali infinitum: vt patet. ergo ⁊c.
¶ Respondeo premittendo vnum: qđ erit solutio argumē
torum: scilicet ꝙ Doct. quando hic dicit: ꝙ motio ad termi-
num infinitum est prior motione que est ad terminum finitū
hoc dicit comparando infinitum simpliciter ad finitum sim-
ad primu3. pliciter quod est ens distinctum realiter ab infinito. q2 vult
ꝙ motio sm̄ voluntatem qui est ad essentiam diuinam ē sim
pliciter prior omni motione siue per modum nature: siue per
modum voluntatis que terminatur ad creaturam. ⁊ hoc in-
telligit: ⁊ non de motione ad intra: cum ibi nihil sit finitum.
¶ Respondeo tamen ad rationes. etiam absolute conclu-
sione intellecta. Ad primam dico: ꝙ non est aliqua motio ad
paternitatem cum nullo modo producatur: vt pat3 a Doc.

in primo disti. 7. 26. ⁊ 28. ⁊ posito ꝙ pullulet ab essentia: ta
men non est motio ad ipsum: ⁊ posito ꝙ sit aliqua motio vel
quasi motio: dico ꝙ illa erit ad terminum infinitum: quia es
sentia suo modo ꝯmunicaretur patri per talem motionem. ad secūdū.
¶ Ad secundum patet responsio: quia generatio filij neces
sario est ad terminum infinitum: quia ad essentiam que pro-
prie est terminus formalis generationis: vt probat Doc. in
primo dist. 5. q. 2. vel si ad filium vt ad terminum totalem:
tamen ipse filius includit essentiam vt terminum formalem
¶ Ad tertium pat3 responsio ex presupposito. ¶ Ad quar
tum patet similiter responsio. quia primo casus est impossibi ad tertium
lis. Secundo posito casu diceretur: ꝙ intelligitur de motio- ⁊ quartu3.
ne per modum nature. Tertio dicitur ⁊ melius ꝙ Doct. lo-
quitur de termino infinito ⁊ finito vt sunt duo effectus ordi
nate procedentes ab eadem causa: ꝙ tunc infinitum erit pri
us producibile q̄ finitum. ¶ Ad quintum. Dico ꝙ ratio ē: ad quintū
quia quando principium est productiuum per modum natu-
re alicuius infiniti ⁊ alicuius finiti: ita ꝙ tam finitum q̄ infi
nitum est precise ab eodem principio: ⁊ maxime quando pri
cipium nullo modo est impeditum prius necessario produ-
cit infinitum q̄ finitum: quia prius respicit infinitum vt ef-
fectum immediatiorem. si tamen per possibile vel impossibi
le illud infinitum non produceretur non repugnaret tali pri
cipio posse immediate producere finitum. nō est ergo ex re-
pugnantia principij productiui nec ex repugnantia termini
finiti: sed precise: quia productio termini infiniti nata est es-
se prior productione termini finiti: quando vtraq3 productio
comparatur ad idem principium productiuum: sicut duo ef
fectus. quorum vnus est immediatior cause ⁊ alius media
tior. Et de hoc satis dictum est in secundo distinctione pri-
ma questione prima. vide in dubijs.

Quinto principaliter instatur cōtra quintum du
biū. probādo ꝙ primū mobile motione naturali nō sit īnelle ꝯtra quītū
ctus diuin⁹ ⁊ primū motiuū naturale essentia diuina. Pro pmo instat
sic. Et ꝑsuppono vnū. s. ꝙ infinitū simpliciť nullo mō depen et nota bn̄
det ab alio nec quasi depēdet: sed est simpl'r ⁊ omnino inde has rōnes
pēdens. hoc pt3 a Doc. Tūc sic. omne mobile vel quasi mo- q̄m apparē
bile ab alio necessario depēdet: vl' quasi depēdet ab illo. S3 tes sunt.
intellectus diuinus nullo mō dependet: nec quasi dependet
ergo non est ab aliquo mobilis. ma. patet: q2 mobile ab alio
aliquid recipit: vel quasi recipit ab illo aliter non esset mo-
bile: ⁊ quando. a. recipit aliquid. a. b. tunc. a. in eo ꝙ recipit
a. b. dependet. a. b. ⁊ hoc patet a doc in primo distī. 30. mi.
patet: q2 intellectus diuinus est formaliter ⁊ simpliciter in
finitus. ¶ Secundo instatur. ꝓbando ꝙ intellectus diuin⁹
nullo modo sit mobilis ab aliquo: q2 tunc haberet rationē3 2°.
materie vel quasi materie. patet q2 tunc haberet rationē3
quasi receptiui ⁊ quasi passiui. Sed hoc simpliciter negať a
doc. in primo distin. 5. q. 2. vbi vult ꝙ essentia diuina in ge-
neratione filij non habet rationem nec materie nec quasi
materie: q2 hec sonant imꝑfectionem in essentia diuina. et
hoc idem sequitur in intellectu diuino. ¶ Tertio instatur: 3°
q2 si intellectus diuinus est primo mobilis vel quasi mobi-
lis respectu notitie essentie diuine: sequitur ꝙ quasi recipit
illam ab essentia diuina. Sed hoc est impossibile: q2 aut il-
la notitia est re distincta: aut rōne. alteru3 oportet dari: ali
ter idem omnino re ⁊ ratione indistinctum esset receptiuu3
et receptum. Sed talis notitia non distinguitur re. pat3: q2
est simpliciter eadem res cum essentia diuina. nec ratione:
q2 illa intellectio est prior omni actu collatiuo cum sit sim-
pliciter prima. ¶ Quarto instatur: q2 si intellectus diuin⁹ 4°
est mobilis ab essentia diuina ad notitiam genitam: tunc q̄
ro quomodo illa notitia genita est in intellectu: aut in īntelle Pulchre q̄
ctu absolute ⁊ ꝯmuni tribus personis: aut precise in intelle sita nota.
ctu patris: aut in intellectu filij. non primo: q2 tunc talis no
titia esset communis tribus ꝑsonis sicut ⁊ intellectus. non
secundo: q2 tunc ipsa formaliter denominaret patrem: sicut
etiam infert Doc. ꝓ inconuenienti contra Henri. in primo
dist. 2. parte. 2. ⁊ distin. 27. non tertio: q2 tunc intellectus ꝑ
supponeretur esse in filio: et sic filius haberet esse prius q̄
notitia genita: quod est impossibile cum filius ⁊ notitia ge-
nita tm̄ nomine differant: vt exposui in primo dist. 2. parte
2. q. 3. ¶ Quinto instatur: q2 tunc intellectus diuin⁹ posset 5°.
mutari. patet: q2 in eodem instanti q̄ est intellectus nō ha-
bet notitiam essentie. patet: quia ipsa notitia ex quo quasi
producitur ab essentia: vt supra patuit. questione. 13. pre-
supponit intellectum. si ergo in illo primo instanti quo in-
tellectus diuinus intelligitur: non intelligitur habere il-
lam notitiam et post intelligitur habere. ergo mutatur. ꝓ-
bo consequentiam: quia tunc transit de contradictorio in

contradictorium qui transitus non potest fieri sine mutatio
6° ne: vt patet a Docto. in primo dist. 39. ⁊ alibi sepe. ¶ Sex
to arguo. probando q essentia diuina non sit primum moti
uum. ⁊ primo sic. idem non potest esse principium quo et qđ
producendi. patet: quia principium quo est ratio formalis p
ducendi. Principium vero quod est illud in quo ponitur ta
lis ratio formalis: vt patet discurrendo in omnibus. Sed es
sentia diuina est principium quo producendi notitiam in in
tellectu diuino. ergo non mouet primo intellectum diuinum
⁊ tamen in illo priori in quo persona non intelligitur est ve
ra intellectio essentie diuine. ¶ Septimo instatur sic. Si es
7° sentia mouet intellectum diuinum ad sui notitiam. ergo mo
uet propter finem cum mouens per modum nature: si est p
se mouens moueat propter finem: vt patet secundo phys.
si ergo ipsa mouet propter finem: ⁊ finis primo mouet effici
ens: vel quasi efficiens. ergo essentia prius mouetur scilicet
a fine. ⁊ tunc quero aut a seipsa: aut ab alio. quocunq; dato
habetur q motio finis erit prior motione essentie diuine re
spectu intellectus sui. ⁊ sic motio ipsius per modum nature
8. respectu intellectus sui non erit simpliciter prima. ¶ Octa
uo instatur sic. Si essentia est primum motiuum per moduз
nature tam ad notitiam ingenitam q̃ ad notitiam genitam
aut est primum motiuum inquantum essentia et vt prior in
finitate: aut vt actu infinita aliud non videtur dandum. nõ
primo: quia tunc non haberetur notitia formaliter infinita:
quia a non infinito formaliter non potest formaliter esse in
finitum. non secundo: quia tunc essentia vt essentia non ẽẽt
primum motiuum. Tum etiam: quia essentia vt essentia ponit
primum subiectum theologie in se ⁊ non sub ratione infini
tatis: vt patet supra in prolo. questione tertia. ⁊ eo modo q̃
ponitur primum subiectum theologie in se ponitur obiectũ
9° intellectus sui. ¶ Nono instatur: quia quero quare non po
nitur sic primum motiuum per modum nature ipse intellect⁹
cum ipse ponatur ita causa intellectionis essentie sicut essen
tia. nam essentia et intellectus apud Docto. ponuntur duo
principia partialia actus intelligendi: vt patet in primo di
10 stinctione secunda. ¶ Decimo instatur sic: quia tunc seque
retur q si essentia est motiua per modum nature ad notiti
am sui essentialem q talis notitia erit similitudo naturalis
ipsius essentie per imitationem. ⁊ sic erit vere mensurabilis
ab essentia: sed hoc videtur esse contra rationem infiniti in
Ad rõnes tensiue. ¶ Respondeo ad omnes instantias premittendo
ɔtra quitũ aliqua satis necessaria. Primo: quia iste rationes vel saltez
plures videntur tenere ex illa vulgata propositione Doct.
scilicet qualis est ordo inter aliqua vbi realiter distin. talis
est vbi sola ratiõe distin. ⁊ sic si intellectus esset realiter disti
ctus ab intellectione diuine essentie esset realiter receptiu⁹
notitie ab essentia. cum ergo nõ realiter distin. eo modo quo
Profundis distin. eo modo recipit notitiam illam. hanc propositionem
sime locũ aliqualiter declaro vltra ea que supra exposui questio. pri
expositoꝛ ma. Et hanc expositionem pono saluo semper meliori iudi
hic. cio: nec intendo quouis modo contradicere nec verbis nec
intentioni Doct. nec hic nec alibi. Dico ergo q quando ali
qua comparantur adinuicem: que vt distincta realiter habẽt
talem ordinem realiter: illum eũdem hñt vbi distinguuntur
ratione vel ex sola natura rei. Et si sic comparantur duo fi
nita quibus formaliter non repugnat aliqua imperfectio:
puta quia subiecto accidentis non repugnat formaliter ista
imperfectio q sit receptiuum alterius: tunc quando subie
ctum ⁊ accidens comparantur adinuicem vt realiter distin
cta talem ordinem habent q subiectum est realiter recepti
uum talis accidentis ⁊ realiter perficitur ab illo. si ergo tñ
ratione distinguerentur talem ordinem haberent: scilicet q
subiectum saltem fm rationem esset receptiuum. ⁊ hoc est:
quia vt realiter distincto: talis imperfectio non repugnat. Sз
si ponatur subiectum formaliter infinitum intẽsiue cui vt sic
simpliciter repugnat omnis imperfectio si cõparetur ad ali
quid quod est denominatiuum illius ex natura sua: ita q il
lud sit realiter distinctum nunq̃ esset realiter receptiuũ. pa
tet: quia infinitum cui formaliter repugnat omnis imperfe
ctio non potest esse realiter receptiuum alterius realiter di
stincti. ergo si illud aliud non sit realiter distinctum: sed tñ
ratione: tunc non erit receptiuum scđm rationem: quia or
do inter aliqua scđm rationem precise accipitur inter illa p
comparationem ad realiter distincta inter que est talis or
do realis. Ex hoc sequitur: q intellectus diuinus nullo mo
do est receptiuus nec quasi respectu notitie essentie diuine:
quia si per possibile vel impossibile esset realiter distinct⁹ nul
lo modo esset realiter receptiuus illius: quia infinito intensi
ue realiter repugnat omnis imperfectio: et per consequens
nec modo est aliquo modo receptiuus notitie etiam sola ra

tione distincte. ¶ Si dicatur q Doct. multotiens applicat
hanc propositionem diuinis: vt patet questione tertia pro Instantia
lo. vbi dicit: q si attributa essent realiter distincta ab essen doctrialis.
tia q essent realiter causata. ergo vbi sola ratione distin. sal
tem intelliguntur scđm rationem causata. patet etiam su
pra questione prima ⁊ secunda. vbi hanc propositionem ap
plicat diuinis. Dico saluo meliori iudicio: q semper Doct. in
telligit si eis non repugnat imperfectio. nam in prolo. nõ ac solutio põ
cipit attributa vt formaliter infinita: quia vt sic si essent per derande.
impossibile realiter distincta repugnaret eis posse causari ⁊
realiter ab alio dependere: ergo vt sic repugnat etiam eis
saltem posse causari scđm rationem. fit ergo comparatio ab
solute comparando attributum absolute non vt infinitum.
Et similiter fit comparatio intellectus absolute sumpti cui
vt realiter distincto non repugnat hec imperfectio q sit rea
liter receptiuus. ergo vbi sola ratione distinguitur sic scđm
rationem erit receptiuus. Et sic posset de omnib⁹ aliis dici.
¶ Si tamen hec expositio non placet quam credo esse ve
ram. potest dici breuiter q vbi realiter distinguuntur. reali
ter vnum est receptiuum ⁊ se habet per modum materie. et
sic dicit imperfectionem: vbi tamen vnũ transit in perfectã
identitatem alterius sicut est in diuinis: tunc nulla in re ẽ
imperfectio: licet scđm nomen appareat aliqualis imperfe
ctio: quia non habemus vocabula propria quibus explice
mus quomodo intellectus diuinus dicitur mobilis ab essen
tia. ¶ Ex his patet solutio ad plures rationes. Ad primaз solutio ad
dico: q intellectus non dependet nec quasi ab essentia: quia tres instan
est perfecte idem ⁊ essentie et notitie quasi producte tenen tias.
do secundum modum exponendi propositionem. Et qđ di
citur in alio argumẽ. q Doct. negat in primo dist. 5. q. secun
da. essentiaз esse quasi materiã. Dico q non negat ibi p̃ se
quia si natura diuina esset realr̃ distincta a ꝓprietate: puta
a gñatione siue actiua siue passiua: q tunc eẽt vere materia
vt de qua generaret̃ fili⁹: ⁊ sic nunc sit quasi matũa respectu
generationis: q non distinguitur essentialiter a generatio
ne. Sed negat ibi absolute habere se quasi materiaз: q nec
eẽt vere materia si esset realiter distincta. Et ratio. q ipsa
essentia est terminus formalis generationis. ergo nullo mõ
nec materia nec quasi materia: vide ibi. Nec vult ibi q gña
tio siue actiua siue passiua denominent eñtiã: nec sint act⁹
actuantes ipsam. nec quouis modo informantes: sed sunt
actus ꝑsonales determinantes. non naturam: sed hypostaꝫ
ses. ⁊ sunt actus non ꝑficientes naturam diuinam: sed ra
tiones subsistendi in natura diuina. Et de hoc vide ꝓlixe
in primo distin. 5. q. secunda. ⁊ distin. 26. Si tñ teneantur
prima expositio ꝓpositionis vulgate. patet quid dicendũ:
q infinito intensiue repugnat simpliciter omnis ĩperfectio.
Et sic patet responsio ad tres primas instãtias. ¶ Ad q̃r Ad q̃rtum
tam. Dico q notitia genita potest multipliciter accipi: licet notitia ge
tñ improprie. Primo ꝓ constituto ex proprietate ⁊ eñtia nita multi
diuina: puta ꝓ constituto ex essentia ⁊ dictione passiua que pliciter.
dr̃ verbum siue notitia genita. Secundo pro ipsa ꝓprieta
te absolute. s. pro dictione passiua nam dictio passiua. gene
ratio passiua. verbatio passiua. ⁊ filiatio in re. idem precise
important ⁊ solo nomine vel sola ratione differunt. sicut fi
lius: genitum: verbum: notitia genita: que exposita sunt in
primo distin. 2. parte. 2. q. 3. Tertio modo accipitur notitia
genita: q notitia essentiali que dicatur genita. i. communica
ta filio per generationem ⁊ appropriata filio. Primo mõ.
pater: q nihil presupponit in quo sit formaliter: q est perso
na perfecta per se subsistens: ⁊ quamuis possit concedi: q
essentia mouet ad hanc notitiam. non debet tñ intelligi q
moueat quasi producendo illam in aliquo quasi receptiuo:
q repugnat supposito posse recipi vel quasi recipi. sed dicit̃
mouere accipiendo mouere ꝓ producere. et tũc sensus est.
mouet ad notitiam genitam. idest est ratio formalis ꝓdu
cendi notitiam genitam per se subsistentem: sed non sic de
notitia essentiali: cum dr̃ mouet ad notitiam eñtialem. in
telligitur tunc q mouet intellectum ad illam notitiam qua
si ipsam recipiendo. Si secundo dico: q talis proprietas ꝓ
mo est in essentia. non autem vt actus perficiens nec deter
minans. sed vt ratio subsistẽdi: vt supra dixi. Queritur aut
est in essentia absolute sumpta. Dico q est in essentia nõ vt
absoluta sumpta: nec etiã vt ipsa est in patre. sed in ipsa vt
communicata filio: q tunc intelligo communicari quando
ponitur terminus formalis generationis. non enim intelli
gitur communicari filio vt preexistenti: de hoc vide. doct. in
primo distin. 5. q. secunda in illis dubiis que ipse facit. Si
tertio modo accipitur. patз q illa notitia eñtialis est in tri
bus personis: tamen est appropriata filio ⁊ per generatio
nem sibi communicatur. ¶ Ad quintum. Dico q quam Ad q̃ntum

via in aliquo priori signo intellectus diuinus non intelligatur habere notitiam essentialem: et in aliquo signo posteriori intelligatur illam habere: tamen ex hoc non sequitur q mutetur. Cum probatur per hoc q transitus de contradictorio in contradictorium non est sine mutatione. Dico q non quilibet transitus facit mutationem: sed quando subiectum transit proprie a priuatione ad habitum: vel econtra. et priuatio prius est prior duratione habitu. Et de hoc vide Doct. in primo distinc. 2. parte secunda. q. 3. vbi similiter arguit: essentia diuina non habet generationem filii in aliquo priori signo et post habet. ergo mutatur: non sequitur: vide ibi responsionem et expositionem responsionis. Et clarius vide in primo

ad septum

dist. 59. vbi prolixe exposui illam propositionem Doct. qua sepe vtitur. scilicet transitus de contradictorio etc. ¶ Ad sextum de essentia diuina. Cum dicitur q essentia diuina nō potest esse primum motiuum: quia idem non potest esse principium quo et quod producendi. Dico breuiter: q quo et quod differunt adinuicem nec pono q essentia vt essentia sic abstractiue accepta moueat: quia vltimate abstracto non conuenit hoc adiectiuum mouere: vt patet a Docto. in primo distinc. 5. q. prima. Dico ergo q principium quod mouendi est deus qui mouet: et principium quo siue ratio formalis est deitas siue essentia diuina: vt patet in simili a Docto. in primo distin. 4. q. secunda. Secus postea de principio quo et quod notitie genite: quia principiū precise quo est essentia. et principium quod est aliquod suppositum: vel deus vt precise supponit pro supposito patris: vt exposui in primo disti. 4. q. 2.

Ad septimum.

¶ Ad septimum. Dico primo q illa propositio: scilicet omne agens agit propter finem. vera est quando proprie agit effectum qui vere est ordinabilis ad finem: quia tunc agit propter finem ipsius effectus: vt prolixe exposui in secundo distinc. 2. Dico secundo q primum agens per modum nature agit tm ex necessitate nature: etiam si propter nullum finem ageret adhuc necessario ageret: vt patet a Doct. in primo dist. 2. q. 1. in illis preambulis. modo essentia diuina vt essentia ponitur simpliciter primum agens per modū nature. Dico tertio q posito q essentia diuina ageret propter finem q tunc ageret propter se communicando notitiam sui intellectui suo qua vltimate beatificetur in ipso primo mouente. Cum dicitur q motio finis est prior motione propter finem. Dico q illa motio esset tm metaphorica: vt patet a Doct. in primo dist. 2. q. 1. et tūc talis motio esset tm amor naturalis quo essentia se amat. ¶ Ad octauum. Dico q est primum motiuū inquantum essentia: id est q ratio formalis mouendi est ipsa essentia: tamen actu non mouet nisi vt infinita. non q infinitas sit ratio mouendi: vt alias exposui. ¶ Ad nonum. Dico q ideo essentia diuina dicitur simpliciter primum motiuum: quia est mouens intellectum diuinum: et non mota: sed non sic est de intellectu: vt patet in primo dist. 3. q. 7.

Omne agens agit pp finē quo intelligitur.

ad octauū

ad nonum.

Contra sextū dubiū primo instatur.

Sexto principaliter instatur contra sextum. probando q essentia non moueat ad intellectionem omniū simplicium. Et primo instatur: quia si essentia diuina moueat intellectum diuinum ad notitiam omnium simplicium: sequitur q huiusmodi simplicia habebunt prius aliquod esse: quia non precise habent esse cognitum. Et quero tunc quod esse habent oportz dicere q esse obiectiuum: vt exposui in primo distin. 36. et in secundo dist. 3. q. 1. dist. 1. q. 1. Et tunc quero a quo habent illud esse: oportet dicere q ab essentia et intellectu: vt exposui in primo dist. 1. q. 1. in quibusdam dubiis. et sic essentia diuina prius mouebit ad esse obiectiuum simpliciū: et post ad notitiam eorum. Sed primo probo q non moueat ad esse eorum obiectiuū: quia causa naturalis causans per modum nature et non impedita causat effectum perfectum quantum potest causare: quia causat scdm totam suā virtutem. hoc patet a Doct. in primo dist. 3. q. 2. et dist. 8. q. vltima ergo si essentia cum intellectu mouent naturaliter ad esse creaturarum. ergo producit illa perfectius quantum potest producere. ergo producit in esse existentie ab eterno: quia esse eorum reale et existentie est perfectius esse q esse possibile tm. Nec est dicendum: q ipsa essentia cum intellectu nō possit producere: quia est infiniti vigoris intensiue: nec similiter dicendum est: q repugnet eis habere esse existentie ab eterno: quia probatum est in secundo dist. 1. q. 3. q non repugnat permanentibus posse causari ab eterno: et hanc positionem tenet ibi Doct. vt patet intuenti. ¶ Secundo instatur sic. Sicut se habet voluntas ad suum obiectum ita intellectus ad suum cum sint potentie circa idem obiectum et sub eadem ratione consideratum: vt patet in primo distinctione tertia

Diligenter aduerte circa has rationes.

1°

questione tertia. Sed voluntas diuina sicut potest producere omne producibile in esse volito: et ita et in esse existentie: vt ps ergo similiter intellectus diuinus et essentia. sicut potest producere omne producibile in esse cognito: ita potest illud idē producere in esse existentie. cum nō sint minoris virtutis q voluntas et eadem obiecta ex natura sua sunt producibilia in esse existentie: nec hic apparet ratio: quare magis voluntas q essentia et intellectus. ¶ Tertio instatur. Si essentia 3°
per modum nature producit hominem in esse obiectiuo. ergo instatur. et
producit ipsum perfecte in tali esse q̄tum potest. et tunc quero egregie.
aut potest ipsum perfecte producere: aut precise producit secundum perfectionem quam nunc habet in tali esse. si primo. ergo homo ab eterno habuit perfectius esse quidditatiue q de facto habuerit. patet: quia ab eterno produxit secundum totam virtutem suam. et tunc si habuit perfectius quidditatiue. ergo non fuit homo: quia gradus quidditatiuus additus speciei variat ipsam. Si secundo. ergo essentia precise producit hominem in tali esse secundum q homo fuit producibilis. ergo prius habuit esse producibile q fuerit in tali esse productum. et tunc quero in quo fundatur illud esse producibile non in se: vt patet. ergo in esse saltem obiectiuo precedente. et sic prius habuit esse obiectiuum q fuerit productum in tali esse quod est impossibile apud Docto. vt patet in primo distinctione trigesimasexta. et distinctione. 45. et in secundo distinctione prima questione prima. et infra in q̄l. et alibi sepe. ¶ Quarto istatur sic. Si essentia diuina producit per modum nature omnes terminos simplices in esse ob 4°
iectiuo. ergo ab eterno: et simul produxit illos: sed illi sunt infiniti. patet: quia infinitas indiuiduorum non repugnat in eadem specie: quia species ex sua natura potest esse in infinitis indiuiduis: vt patet a Doct. in primo distinctione secūda parte prima. q. vltima. et parte secunda. questione quarta et in quolibe. q. 2. ergo actu fuere producta infinita simul in esse obiectiuo et in esse possibili qd fundatur in esse obiectiuo. ergo et voluntas diuina potest simul velle infinita indiuidua esse in esse volito. ergo pōt simul velle esse infinita in esse existentie. et sic actu possunt esse infinita in actuali existētia. Si dicatur q repugnat simul esse actu infinita in esse existentie: quero vnde sit ista repugnātia: aut est ex parte voluntatis diuine aut ex parte creature. nō primo: quia voluntas diuina est infiniti vigoris. Tum etiam quia doct. in primo distin. 2. parte prima q. prima. ostendit quomodo ipsa potest simul causare infinita: ita perfecte simul infinita sicut quodlibet seorsum. nō secūdo: quia non repugnat ex parte creature quin actu sint simul infinita in esse obiectiuo et in esse possibili fundato in esse obiectiuo. ergo nec repugnat quantum ad eorum esse existentie: oportet enim assignare rationem diuersitatis q non facile videtur assignari posse. ¶ Quinto instatur sic.

Infinitas indiuiduorū non repugnat in eadem spē.

Et accipio rationem Docto. quam facit in primo distin. 8. 5°
q. vltima. probando q deus non causat aliquid ad extra per modum nature: quia tunc causaret effectum perfectissimū quem posset: et sibi non repugnat causare infinitum effectū. ergo causabit illum necessario. ergo omnia entia erunt illud vnum infinitum. Et ratio est: quia causabit omnia causabilia propter hoc q causat omnia causabilia que potest causare: et ita perfectissimum. et ita omnia illa erunt illud vnum causatum: et tunc omnia erunt vnum. vide ibi. Ex hoc ar Nota hoc
guo. essentia diuina est eque infiniti vigoris sicut voluntas argu.
diuina: ergo producit effectum perfectum quantum potest: et hoc in esse obiectiuo et sibi non repugnat posse producere infinitum in tali esse. ergo actu producit eum necessario sm vltimum virtutis sue producat. ergo actu erit infinitum eas productum in esse obiectiuo. ergo omnia entia in esse obiectiuo erunt precise illud vnum ens. quod videtur impossibile: ergo essentia diuina non est productiua per modum nature simplicium terminorum. ¶ Sexto instatur. pro 6°
bando specialiter q essentia diuina non moueat ad notitiā simplicium: quia quero aut notitia essentialis essentie diuine qua intellectus diuinus intelligit essentiam est de se omnium intelligibilium. id est q in suo esse perfectionalis includit q actu sit omnium intelligibilium: aut non. Si secūdo. ergo non est infinita: quia vt ostensum est in primo distinc. 2. parte prima. q. prima. et infra q. 15. quolibe. ad notitiam formaliter infinitam concomitatur q sit actu omnium intelligibilium. Si primo. ergo ipsa posita actu habetur notitia omnium intelligibilium. ergo non producitur notitia oium intelligibilium ab essentia diuina. illa enim notitia habetur ante productionem personarum. positis ergo obiectis intelligibilib9 statim mediāte illa notitia essentiali intelligunt ab intellectu diuino. q̄do ergo post productionem psonarum

7. causat ab essentia diuina notitia simplicium. ¶ Septimo in
statur. quia si essentia mouet ad notitiam obiectorum simpli
cium. ergo illa notitia erit naturalis similitudo illorum obie
ctorum. et hoc per imitationem: patz supra. q. 13. vbi habitu
est q notitia obiecti est naturalis similitudo obiecti per imi-
tationem: et tunc vltra sequitur q talis notitia depedeat de
pendentia reali ad obiectum actu existens: vt supra patuit.
8. q. 13. ¶ Octauo instatur sic. Si essentia mouet per modum
nature ad notitiam simplicium. ergo talis notitia in intelle-
ctu diuino fundat relationem rationis ex natura rei q quan
tum est ex parte fundamenti est relatio realis: vt supra pa-
tuit a Doct. q. 15. quol. ergo si illa relatio rationis terminare
tur ad obiectum actu existens et realiter distinctum esset ve
re realis: quia tunc extrema essent vere realia: et illa oritur
ex natura extremorum: vt patet supra. q. 13. ergo notitia di
uina includit relationem realem ad creaturam saltem quan
tum est ex parte talis notitie: et si obiectum cognitum esset
9. actu existens esset vere realis. ¶ Nono instatur. Si essen-
tia diuina mouet ad notitiam omnium terminorum simpli-
cium: aut mouet ad eandem precise que est essentie diuine.
aut ad aliam. non primo: quia tunc eadem notitia esset bis
producta. non secundo: eo q in intellectu diuino sit tm vna
notitia: vt probatum est primo distin. 2. parte prima. q. 1.
¶ Decimo instatur sic: quia tunc sequitur: q obiectum secu
10 darium habeat ee cognitu ab eterno: sed esse cognitum est re
latio rationis: vt patet a Doct. in pluribus locis: quero tunc
in quo fundatur: et forte non est dabile. et vltra. omnis rela-
tio rationis causatur per actum alicuius potentie collatiue
et hoc non per actu rectu: sed per actu collatiuum: sed illa ob
iecta habent simpliciter esse cognitum per actum rectum in
tellectus diuini: vt patet: et non per actum collatiuum quo
comparatur vnum cognitu ad aliud. ¶ Respodeo ad istas
instantias. Ad primam concedendo q huiusmodi intelligibi-
Ad rones lia sunt ab essentia et intellectu: quia ex quo producit notiti
otra sextu am illorum: sequitur q contineat ea virtualiter scdm totam
Ad primu entitatem eorum saltem obiectiua. et sic potest immo neces-
sario producit illa in esse obiectiuo et possibili. Cum instatur:
quia tunc produceret siue causaret ea in esse realis existen-
tie. negatur. Cum probatur: quia essentia est infiniti vigoris
ergo potest illa producere scdm esse existentie. Dico q non
sequitur nisi q possit producere perfectissime in esse obiecti-
uo: in esse possibili: et in esse cognito: quia non potest aliter p
ducere. oporteret enim probare: q possit producere in esse
existentie. et tunc bene sequitur q tunc produceret in perfe-
Quare est cto esse existentie sibi competente: sed non probatur q possit
q eentia di producere in esse existentie. Cu3 queritur vnde est repugna
uina no pt tia q no possit producere in esse existentie. dico q potest po
pducere ni repugnantia tam ex parte essentie diuine q ex parte ob-
ee existe. iecti producibilis. ex parte essentie est repugnantia: ex hoc
quod est causare aliud a se. quia ex hoc q causat: sequitur q
contingenter causat. id est non necessario simpliciter: ex hoc
vero q causat per modum nature: sequitur q simpliciter ne
cessario: et sic causaret necessario: et non necessario. vnde Do
ctor in secundo dist. 1. q. 5. dicit q est implicatio contradictio
nis: causare: et necessario causare: hoc idem in primo dist. 8.
q. vltima. modo essentia vt essentia si causaret tm per modu
nature et necessario simpliciter causaret. vt patet hic et su-
pra. Ex parte vero effectus est etiam repugnantia scilicet q
sit causatus simpliciter per modum nature: quia hoc inclu-
dit manifestam contradictionem: quia tunc idem eet possibi
le et necessariu. necessariu inquatu p modu nature et mere ne
cessario causatum. possibile inquantum habet ee causatum:
et sic idem esset necessarium et possibile: hoc totum patet a
doct. vbi supra. Et dicit causans per modum nature et necess
sario simpliciter ad differentiam secundarum causarum: q3
licet multe quantum est ex natura sua causent effectus su-
os per modum nature et necessario: non tamen necessario
simpliciter cum causent in virtute voluntatis diuine contin
genter causantis: vt patet a Doct. in primo dist. 2. parte pri
ma. q. 1. et patet quia causans simpliciter necessario a nullo
potest impediri: eentia vero diuina si causaret: causaret sim
pliciter necessario. ¶ Ad secundam instantiam concedo si-
Ad scdm lam similitudinem vt precise ille potentie comparantur ad
sua obiecta et non plus habetur nisi q sicut itellectus potest
producere in ee cognito: ita et voluntas pot producere i es-
se volito: et hoc modo proprie respiciut sua obiecta: quia po
tentie ille vt operatiue: hoc modo comparantur adinuicem
q sicut intellectus potest operari circa aliquod obiectu: pu-
ta intelligendo illud: ita volutas circa idem obiectum et sub
eadem ratione volendo illud. Si vero comparantur vt po-
tentie productiue: patet q hoc non conuenit etiam volunta
ti. vnde voluntas: quia tunc competeret omni volutati. mo
do voluntas creata non est productiua alicuius entis abso
luti preter actum volendi et nolendi. Tamen si accipiat vo-
luntas vnde infinita: et intellectus vnde infinitus: et ad intra
adhuc est vera comparatio: quia sicut intellectus potest ee
productiuus alicuius suppositi infiniti: ita volutas potest ee
productiua alicuius suppositi infiniti. et patet: quia produ-
cit spiritum sanctum. ¶ Si vero comparat ad extra adhuc
est aliqualis comparatio: q3 sicut voluntas pducit. a. in ee rea
li et ee existentie actuali: ita intellectus producit ide. a. in ee
reali et in ee existentie possibili tm et obiectiuo. quia. a. prece
dit ab eterno fm esse obiectiuum et possibile: et fm existenti-
am in ee obiectiuo et possibili ipsum ee reale actuale: et hoc
tam scdm ee eentie actuale q scdm ee existentie actuale: q
omnia patent in secundo dist. 3. q. 1. Sed quare intellectus
non pot pducere in ee reali actuali et in ee existetie actuali. Quare est
Et ego quero quare voluntas diuina no pot pducere crea- q itellect9
turam quantu ad ee eius obiectiuum et simpliciter possibile. diuinus no
Dico ergo: q3 intellectus est talis entitas et voluntas talis: pt pduce
io vnu conuenit vni qd repugnat alteri. Dico tamen q q3 in re in ee rea
tellectus agit mere per modu nature: et no posset producere li actuali e
aliud a se nisi causando illud. statz sequitur repugnantia. s. existetie. et vo
q causet p modu nature vt supra exposui. Voluntas vero agit luntas sic.
mere libere et contingenter ad extra: ideo conuenit sibi pos-
se causare aliud a se: quia vt sic causat possibile. ¶ Ad ter- ad tertium
tium. Concedo q essentia producit illud in tali ee scilicet ob
iectiuo perfectius quantum potest. Et cum queritur an pos
sit hominem producere i perfectiori esse obiectiuo. dico q no
potest perfectius producere: quia si homo in esse obiectiuo
et quiditatiuo haberet perfectius esse iam non esset homo:
vt supra patuit. Cum infertur: ergo producit hominem secu
dum quod est producibilis. Dico q esse sic producibile: aut Nota.
comparatur ad causam productiuam: aut ad ipsum produ-
cibile. primo modo concedo: et tunc sensus est: homo in ee ob
iectiuo est precise sic producibilis: secudum quod eentia di-
uina est ro producendi: et tunc non sequitur q prius fuerit in
tali ee pducibilis. imo ante ee eius obiectiuu3 nullo modo
erat producibilis: ita q ee producibile pcesserit: et hoc passiue
sic intelligendo. ideo essentia pt hominem producere in esse
obiectiuo sic sicut est producibilis. immo econtra sequitur.
ideo homo est producibilis in esse obiectiuo: q3 essentie diui
na pt eum sic producere. Sicut etiam de esse existentie. no
sequitur: ideo deus potest producere hominem in esse exi-
stentie aptitudinali: siue possibili siue obiectiuo: q3 sic prius
est producibilis in tali esse: sed econtra: ideo est producibi-
lis in tali esse existentie obiectiuo: q3 deus sic potest pduce
re immo magis sequitur: q3 essentia diuina actu pducit ho
minem in esse obiectiuo: ideo homo habet tale esse: et no eco
tra. Sed de existentia actuali aliter dr: q3 tunc ista non est Obiectio.
vera. ideo homo est producibilis in esse actualis existentie:
q3 voluntas diuina potest eum sic producere. immo econ-
tra sequitur: ideo voluntas potest producere hominé in ac-
tuali existentia: q3 homo est producibilis in actuali existetia.
prius. n. habet illud esse possibile per actum intellectus di-
uini9 et essentie diuine. Si dicatur esse ptingens siue ee possi
bile est a voluntate diuina: q3 prima contingentia est a vo- Solutio.
luntate diuina: vt patet a doc. in prolo. q. vltima. in primo
distinc. 2. q. 2. distinc. 8. q. vltima: distinct. 39. distinc. 44.
et 45. in secundo distinct. 1. q. prima. in quol. q. 7. et alibi
sepe. Dico q aliud est loqui de altera parte contingentie
determinate: puta q homo erit aliquando actu existens et
aliud est loqui q possibile est hominem aliquando existere.
primo modo attenditur contingentia voluntatis diuine: q3
ipsa actu suo determinat de altera pte illius disiunctiue. s.
homo erit aliquando existens vel non existens: sed secudo
modo hoc est simpliciter ab intellectu diuino cocurrente es
sentia diuina: et hoc patet expresse a doct. in primo distinct.
45. et vide que ibi prolixe exposui. et similiter in primo dist.
5. q. 4. de sinceris veritatibus. ¶ Ad quartum. concedo q Ad qrtum
essentia diuina actu producit infinita indiuidua in esse ob-
iectiuo et possibili et esse cognito: q3 quotquot sunt producibi-
lia siue quot sunt possibilia absolute et necessario ab eterno
fuerunt in esse obiectiuo et possibili producta: quia hoc to-
tum intellectus diuinus et essentia diuina agunt quicquid
agunt per modum nature et necessario. ¶ Cum infertur: q
etiam voluntas diuina poterit illa eadem producere in ac Aduerte
tuali existentia et simul in actu. et per consequens infinita in locum.
actu: q3 est infiniti vigoris sicut et essentia diuina. Dico pri-
mo q forte hoc non esset impossibile (quicquid philosophi

dicant) q: non apparet forte manifest a repugnātia: ꝙ actu sint infiniti homines. Certum est ꝙ nulla apparet repugnātia ex parte voluntatis diuine cum sit formaliter infinita: ⁊ contineat eminenter ⁊ virtualiter causalitates omnium secundarum causarum etiam infinitarum: vt patet a Doct. in primo dist. 2. q. 1. ⁊ dist. 8. q. vltima. immo quantum est ex parte sua potest simul producere infinitas species in actu: etiā eque perfecte infinitas sicut vnam illarum: vt patet a Doc. in primo dist. 2. q. 2. partis prime. Sed de hoc an sint possibilia infinita in actu simul: vide que exposui super distinc. 14. tertij. Dico secundo: ꝙ voluntas non potest simul producere infinita indiuidua in actuali existentia: quia talis infinitas simpliciter repugnat in entibus. ¶ Cum dicitur talis infinitas nō repugnat in esse obiectiuo: siue in esse possibili. dico ꝙ talia infinitas in eē possibili pōt dupliciter intelligi. primo ꝙ sint infinita indiuidua in esse possibili ⁊ in esse existentie non actuali sed possibili. idest ꝙ illa infinita indiuidua habentia ab eterno esse obiectiuū ⁊ possibile ꝙ sint simul possibilia in esse existentie. Secundo ꝙ illa infinita in esse possibili absolute ⁊ obiectiuo possint esse in actuali existentia non simul: sed successiue. primo modo est simpliciter impossibile: sed non secundo modo: quia voluntas diuina posset perpetuare successionem indiuiduorum in infinitum: quia sic sunt possibilia existere. Sed quare est impossibile primo modo: non videtur forte alia ratio assignāda nisi natura entis creati que non compatitur talem infinitatem simul in actuali existentia. Sicut etiam ꝙ albedo et nigredo sint compossibilia in eodem subiecto non videtur alia ratio assignanda nisi ratio terminorum. nam quecunque repugnant: suis rationibus formalibus repugnant: sicut etiam quecunque conueniunt: suis rationibus formalibus conueniunt: vt patet a Doct. in primo distin. 2. dist. 13. in secundo ⁊ in tertio dist. 1. q. 1. ⁊ in quol.

Quare est ꝙ volūtas diuina non pōt producere actu infinita indiuidua.

¶ Cum dicitur possunt esse infinita in actu in esse obiectiuo ergo ⁊ in esse existentie. Dico ꝙ in istis et multis alijs: licet sint rationes a priori non tamen nobis sunt note pro statu isto. tamen aliqua sunt compossibilia in aliquo scd'm esse diminutum ⁊ scd'm quid: que tamen non sunt compossibilia scd'z esse eorum reale ⁊ perfectum. ⁊ patet. nam albedo ⁊ nigredo etiam in summo sunt compossibilia in esse cognito in eodem intellectu: ⁊ similiter similitudo albedinis ⁊ similitudo nigredinis sunt compossibiles in eodem subiecto. scilicet in eodem intellectu. ⁊ tamen nigredo ⁊ albedo scd'm esse earū intensum non sunt compossibiles in aliquo subiecto: ⁊ quare de hoc non potest euidens causa a priori assignari: sic videtur dicendum in proposito: ꝙ bene possunt simul esse: immo de facto sunt infiniti homines simul in esse obiectiuo ⁊ in esse possibili: ⁊ similiter in esse cognito. ⁊ tamen est repugnātia ꝙ infiniti homines sint simul in actu in actuali existētia. Et hoc sufficiat. multe tamen congruentie ⁊ persuasiones possent ad hoc adduci quas breuitatis causa transeo pro nunc.

Aliqua eē possibilia in eē scd'z qd q̄ non sunt possibilia i eē reali.

¶ Ad quintum. Dico primo ꝙ ratio illa Doct. non concludit forte absolute: vt exposui in primo dist. 8. q. vltima. Tamen posito ꝙ ibi concludat. loquendo de esse existentie effectiue: tamen in proposito nullo modo concludit: quia quāuis producat albedinem infinitam in esse possibili. posito ꝙ albedo possit intendi in infinitum: tamen vt sic nullam perfectionem actualem includit. sed tm̄ potentialem. Sicut etiam licet simul sint producti infiniti homines in esse possibili ⁊ obiectiuo tamē scd'm esse actualis existentie nō possunt simul esse. sic videtur dicendum in proposito. Et vltra. ꝙ in tali eē obiectiuo nihil potest esse infinitum nec quidditatiue: quia si esset aliquas species infinita quidditatiue in esse possibili et obiectiuo illa posset produci in esse realis existentie: quod tamen est impossibile. non potest ergo esse aliquid intensiue infinitum in esse obiectiuo siue in esse cognito siue in esse possibili: cum sit esse diminutum ⁊ scd'm quid tm̄: vt patet a doct. in primo distinc. 36. q. vnica. ⁊ distinc. 35. ⁊ 39. ⁊ in secundo distinc. 1. q. 1. ⁊ in quolt. q. 14. ⁊ alibi sepe. Sed non est sic accipiendo rem in suo esse reali ⁊ actualis existētie.

ad quintū

¶ Respōdeo ad aliquas instantias que sunt contra notitiam. Ad primam que est sexta i ordine. premitto aliqua. primo: notitia deitatis que immediata ⁊ primo est suo modo causata a deitate vt obiecto: ⁊ intellectu vt potentia formaliter infinitis est formaliter infinita et est simpliciter idem essentie et itellectui: et est tm̄ vnica re: id est preter omne opus intellect' et est id quo intellectus diuinus est perfecte beatus: cū sit optima eius perfectio que consistit in actu secundo quo perfectissime coniungitur obiecto infinito beatifico. Et ex se est tante perfectionis: ꝙ ipsa nullo modo variata preter opus intellectus est non tantum essentie diuine sed omnium obiectorum intelligibilium. immo in infinitum infinitorum obiectorum relucentium tamen in sola essentia diuina: vt patebit infra. q. 15. articulo vltimo: siue articulo secundo principali. Secundo premitto ꝙ quando dicitur ꝙ eēntia diuina mouet ad notitiam omnium aliorum intelligibilium. ꝙ hoc potest intelligi multipliciter. primo ꝙ quot sunt intelligibilia incomplexa: tot sint notitie saltem preter opus intellect' distincte. ⁊ hic sensus non solum est falsus; sed simpliciter impossibilis: vt ostensum est in primo distinc. 2. parte prima q. 1. Secundo ꝙ tantum sit vna notitia omnium intelligibilium nec re nec ratione in se aliquo modo distincta: ita ꝙ nō referatur ad obiectū distincta aliqua relatione rationis: sed ipsa in se sola sine aliquo respectu primo sit perceptiua formaliter omnium obiectorum: ⁊ hic sensus est possibilis: quia non apparet manifesta necessitas: ꝙ deus includat aliquez respectum ad extra nec realem nec rationis: vt patet a Docto. in primo distinc. trigesima. ⁊ tunc quando dicitur ꝙ essentia mouet ad notitiam aliorum obiectorum: non debet intelligi ꝙ actu causet nouam notitiam: aliam ab illa que est eēntie diuine: aliam dico nec re nec ratione: sed quia causat obiecta secundaria que continēt in se virtualiter secundum totam eorum entitatē inclusiue quia facit ea actu itelligentia quibus productis in eē obiectiuo et actu intelligibilibus eadem notitia: que primo est eēntie: est etiam illorum obiectorum.

ad sextum

Essentiā diuinā mouere ad notitiā aliorū multipl'r.

Sed tunc est difficultas de contingentibus que immediate continentur in voluntate diuina ⁊ non in essentia vt essentia: vt patet questione presenti: quomodo tūc eēntia moueat intellectum diuinum ad huiusmodi obiectorum notitiam: quia in primo distinc. trigesimanona dicit expresse ꝙ huiusmodi notitia est ab essentia diuina. Dico ꝙ quamuis essentia vt eēntia non contineat immediate hoc contingens Antichristus erit tali hora. quia hec mere dependet a sola determinatione diuine voluntatis: tamen ipso contingenti iam posito ⁊ determinate volito: essentia continet illud quo ad eius notitiam: quia facit illud esse presens in sua essentia in ratione obiecti actu itelligibilis. ⁊ sic posito presente intellectui diuino in rōne obiecti actu itelligibilis ipse intellectus diuinus eadem penitus notitia ⁊ re ⁊ rōne indistincta qua cognoscit essentiam diuinam. cognoscit etiaz illa obiecta complexa contingentia. Et hoc patz a Docto. in primo dist. 36. vbi sic dicit ad literam. potest poni aliter ꝙ intellectus diuinus aut offert simplicia: quorum vnio est cōtingēs in re: aut si offert complexionem: offert eam sicut neutrā: ⁊ voluntas eligens vnam partem. scilicet coniunctionez istorum pro aliquo nunc in re: facit illud determinate esse verum. hoc erit pro. a. hoc autem existente determinate vero: essentia est ratio intellectui diuino intelligendi istud verum. ⁊ hoc naturaliter quantum est ex parte essentie: ita ꝙ sicut naturaliter intelligit omnia principia necessaria quasi ante actum voluntatis diuine: quia eorum veritas nō dependet ab illo actu ⁊ essent cognita ab intellectu diuino si per impossibile non esset volēs: ita essentia diuina est ratio cognoscendi ea in illo priori instanti nature: quia tunc sunt vera. non quidem ꝙ illa vera moueant intellectum diuinū: nec etiam termini eorum ad apprehendendum talem veritatē: q: tunc intellectus diuinus vilesceret: quia tunc pateretur ab alio ab essentia sua: sed sicut essentia diuina est ratio cognoscēdi simplicia: ita ⁊ cōplexa talia ⁊c. vide ibi. Ex qua littera: patet expresse quomodo essentia diuina ꝯtinet contingentia quo ad eorum notitiam. Et sic patet quomodo eadem notitia non producatur bis.

obiectio p̄ dicta ⁊ curiosa.

Solutio

Quō eēntia diuina continet ꝯtingentia.

¶ Tertio potest intelligi sic: ꝙ sit tm̄ vna notitia re penitus indistincta: sed ratione diuersificata a fm obiectorum distinctionem: ⁊ sic quot sunt obiecta intelligibilia tot sint respectus fundati in tali notitia. et terminati ad distincta obiecta: sicut etiam Doctor videtur tenere in primo distinct. 39. ⁊ tunc diuina eēntia intelligitur mouere ad notitiam horum obiectorū quatinus facit eandem notitiam esse actu illorum obiectorum. non ꝙ causet immediate illos respectus rationis: sed quia quasi causando illam notitiam causat illos respectus quatinus immediate causat fundamentum in quo fundantur illi respectus rationis ex natura fundamenti ⁊ actu causat illos quatinus actu cāt terminos illoz respectuum: qui termini tunc sunt in actu quando actu relucent in essentia diuina vt obiecta actu itelligibilia: quibus actu positis statim in notitia illa oriuntur ex natura fundamēti huiusmodi respectus: ⁊ terminantur ad illa obiecta secundaria. non vt in se: sed vt relucentia in essentia diuina: qui tamē respect' dicūr rationis pro quanto terminantur ad obiecta secundaria non habentia esse in se: sed vt tm̄ habentia esse obiectiuum ⁊ relucentia in essentia diuina: que vt sic nō habent esse reale actuale. nec existunt in existentia reali actuali ⁊ per

consequens dicunt habere esse rationis prout relatio ratio
nis dicitur omnis illa que distinguitur contra realem rela
tionem que proprie est inter extrema realia ⁊ realiter distin
cta: ⁊ oritur precise ex natura extremorum: vt expositum supra
q.13. non ꝙ sit relatio rationis: prout relatio rationis dicitur
Alia solu- illa que causatur per actum collatiuum alicuius potentie.
tio ad pri- ¶ Ista premissis patet responsio ad primam rationem: si-
mā rōnē et ue tenendo vnam viam siue aliam. Posset etiam dici ⁊ for-
melior. te melius ad euitandas aliquas difficultates: ꝙ notitia di-
uina qua intellectus diuinus intelligit omnia intelligibilia
ante actum collatiuum intellectus diuini est simpliciter ea-
dem respectu omnium intelligibilium: ⁊ omnino indistincta
re ⁊ ratione. potest tamen dici alia ⁊ alia pro quāto ipsa po-
test actu intellectus diuini comparare ad aliud ⁊ aliud ob-
iectum vt actu cognitum: ita ꝙ intellectus diuinus illa vna
⁊ eadem notitia omnino indistincta re ⁊ ratione intelligit
omnia obiecta: ⁊ ipsis postea intellectis potest intellectus
diuinus ipsam comparare vt cognitam ad alia ⁊ alia obie-
cta cognita: ⁊ tunc ipsa notitia vt cognita ab intellectu di-
uino est imediatum fundamentum fundans relationes ra-
tionis terminatas ad alia ⁊ alia obiecta cognita vt cognita
⁊ hoc modo potest intelligi distincta actu per aliam ⁊ aliam
comparationem. ⁊ potentialiter potest intelligi distincta: quia
ipsa vt cognita est potens potentia propinqua comparari
ad aliud ⁊ aliud cognitum. ⁊ ipsa vt actu non cognita ē po-
tens potentia remota comparari ad aliud ⁊ aliud obiectum
⁊ sic patet quomodo essentia diuina potest intelligi mouere
per modum nature ad notitiam oīm intelligibilium. ¶ Ad
ad septimū septimam instantiam. Dico primo ꝙ si intelligatur ꝙ notitia
lapidis in intellectu diuino sit similitudo lapidis i. se per imi
tationem. hic sensus est falsus: quia tunc aliquo modo imi-
notitiā la- taretur creaturam. Si vero intelligatur ꝙ sit similitudo na
pidis in in- turalis lapidis: vt precise relucentis in essentia diuina hoc
tellectu di- modo posset cōcedi: accipiendo tamē similitudinem decla-
uino esse si- rationis: quia sic est declaratiua ipsius lapidis vt in essentia
militudinē diuina relucentis. Tertio potest intelligi ꝙ ipsa sit primo et
lapidis. 3. immediate similitudo naturalis essentie diuine: ⁊ si esset rea
ꝑt itelligi. liter distincta ab ipsa ⁊ non esset formaliter infinita. tunc p-
fecte imitaretur essentiam: quia ab ipsa proprie in sua enti-
tate dependeret ⁊ haberet esse: ⁊ hoc modo proprie est esse
similitudinem per imitationem. respectu vero aliorum obie
ctorum relucentium in essentia diuina esset similitudo natu-
ralis per imitationē scḋm qd tm̄. cum nullo modo depende
ret ab illis. esset enim secundaria similitudo pro quanto eēt
declaratiua ⁊ manifestatiua taliū obiectorū: vt expositum ꝑ
mo distinc. 2. parte secunda. ⁊ dist. 27. ⁊ in secundo dist. pri-
ad octauū ma. q. 1. ⁊ supra in quol. q. 8. ¶ Ad octauum. Dico primo ꝙ
non habeo pro inconuenienti: ꝙ talis notitia fundet ex na-
tura rei relationem ad omnia obiecta secundaria quatinus
ipsa est fundamentum reale. ⁊ concedo ꝙ si ipsa notitia diui
na respiceret obiecta secundaria in suo esse reali ⁊ actualis
existentie. i. ꝙ terminaretur ad illa vt actu existentiam se-
tunc talis relatio esset vere realis: sed casus est simpliciter
impossibilis: quia tunc intellectus diuinus vilesceret. termi
natur enim precise ad obiecta secundaria quatinus ipsa p-
scḋa solu°. cise relucent in essentia diuina: vt supra dixi. Dico secundo
⁊ forte melius: ꝙ talis notitia nullam relationem includit
ad obiecta secundaria. ⁊ hoc ex natura rei: quia non appa-
ret aliqua ratio: ꝙ talis notitia infinita includat huiusmo-
di relationem: sicut apparet in notitia creata propter sui fi-
nitatem ⁊ limitationem. vt patet in simili a Doct. in primo
dist. 30. vbi ostendit quomodo omnis causa creata dicat re-
lationem realem ad effectum. ⁊ tamen causa prima nullam
ad nonū et includat relationem realem: vide ibi. ¶ Ad nonum patz re
decimum. sponsio ex supradictis. ¶ Ad decimum. Dico ꝙ tale esse co
gnitum si accipitur precise pro relatione rationis quod fun
datur in esse obiectiuo. ita ꝙ lapis primo producitur ab essē
tia diuina in esse obiectiuo: ⁊ post mouet intellectum diuinū
ad notitiam illius. ⁊ tunc dicitur lapis cognitus. ⁊ sic ipsum
cognosci si sit aliquid saltem rationis fundatur in esse obie-
ctiuo lapidis: ⁊ hoc sufficit. ¶ Alia dubia ab aliis subtili°
inuestigentur. sunt enim ibi nonnulle singulares instantie.

tertius arti- **De tertio principali dicit Doct. ꝙ anima ex na-**
culus prin- turalibus in quocunqȝ statu: vel angelus non potest cogno
cipalis. scere essentiam diuinam sub ratione propria mediate sic in-
telligendo. ꝙ per obiectum cognitum medium: vel in obie-
cto cognito medio cognoscatur ratio eius: quia nihil potest
Expō lre. per se distincte intelligi hoc modo mediate: nisi in illo medio
cōtineatur essentialiter vel virtualiter: ⁊ hoc perfecte: id est

scḋm totam rationē sue cognoscibilitatis. essentia diuina
sic in nullo alio continetur. igitur. maior exponitur primo: et
deinde probatur. Cognosci per medium cognitum proprie
loquendo est quando tale medium vt prius cognitum cau-
sat notitiam illius: ⁊ sic dicimus proprie loquendo: ꝙ cogni
tio demonstratiua cognoscatur per principia nō absolute sū
pta: sed vt cognita. Et similiter dicimus: ꝙ veritates conte-
te in aliqua scientia cognoscuntur per subiectum vt cogni-
tum: in quo continentur: vt patet in prolog. q. 3. An modo re
quiratur cognitio actualis an sola habitualis: de quibus su-
pra dixi in prologo respondendo ad rationes Greg. vide ibi
Si actualis ponitur: tunc sensus est: ꝙ veritas contenta co
gnoscatur per notitiam medij: scilicet subiecti: ita ꝙ notitia
subiecti est formalis ratio causandi notitiam veritatis con-
tente. Si habitualis sufficit: tunc sensus est: ꝙ veritas con-
tenta cognoscatur per subiectum vt habitualiter notum: ⁊ di
citur habitualiter notum: non per aliquem habitū: sed quā-
do est perfecte presens vel in se vel in aliquo representati-
uo in ratione obiecti actu intelligibilis: tunc est habitualiter
notum: quia est in potentia propinqua ad cognosci: non ta-
men actu cognoscatur veritas contenta nisi prius medium
continēs actu cognoscatur: quia necessario prius mouet ad
notitiam sui ꝙ̄ ad notitiam contentorum: ideo contentū nō
potest actu cognosci nisi simul vel prius actu cognoscat con
tinens. Et de rigore sermonis ly per: importat formalem ra
tionem cognoscendi: cum dico. a. cognoscitur per. b. notatur
ꝙ. b. sit formalis ratio cognoscendi. a. Cognoscere vero. a. in
b. cognito proprie nō notatur ꝙ. b. sit formalis ratio cogno-
scendi. a. sed magis notatur ꝙ. a. reluceat in. b. sicut dicim°
ꝙ imaginatum relucet in imagine. ideo cognoscendo imagi
nem alicuius ipsum dicitur cognosci in imagine cognita: quia
cognita imagine cognoscitur imaginatū: ⁊ tamen imago nō
ponitur ratio formalis cognoscendi imaginatum. Sed ali-
quando accipitur. a. cognosci in. b. vt in ratione formali co-
gnoscendi: sed non accipitur tunc ita de rigore sermonis. Do
ctor autem vt videtur accipit medium vt est formalis ratio
cognoscendi: quia illud proprie virtualiter vel essentialiter
continet entitatem secundum totam cognoscibilitatem illi°
quod sic cognoscitur. Exposita sic maiore de medio. probat
ꝙ tale mediū nō ꝯtineat virtualiter vel eēntialiter entitatē
talis cognoscibilis. ⁊ ꝓbatio eius patet in littera: ⁊ de hoc
vide que dixi in secundo distin. 3. q. 10. Et hic adducit ꝓba-
tionem maioris. dicens quia obiectum quodcunqȝ si moueat
ad aliquam notitiam. tunc ſm vltimum virtutis motiue mo
uet ad propriam ⁊ perfectam notitiam sui: igitur nec po-
test mouere ad notitiam simpliciter perfectiorem illa: ⁊ per
consequens ad notitiam proprias perfectioris obiecti. Hic
sunt duo. primum est ꝙ obiectum motiuum intellectus ad
sui notitiam producit illam perfectam quantum potest: quia
mouet ad illam ſm totam virtutem suam. precise ergo ſm
perfectiorem entitatem quam habet in se formaliter conti
net totam cognoscibilitatem sui. ita ꝙ non maiorem. patz
quia cognoscibilitas sequitur entitatem: ita ꝙ perfectior co-
gnoscibilitas: sequitur vel est entis perfectioris. si ergo conti
neret perfectiorem cognoscibilitatem necessario contineret
perfectiorem entitatem. Cum ergo precise moueat ad noti
tiam sui ſm totam virtutem: sequitur ꝙ precise causet co-
gnitionem perfectam quantum obiectum est precise cogno
scibile. ⁊ si caret perfectiorem necessario esset maioris per-
fectionis ⁊ entitatis. Secundum est ꝙ si. a. perfectū preci-
se vt duo non potest causare nisi notitiam correspondentē
perfectioni. a. vt duo: sequitur ꝙ ipsum a. existens precise
perfectionis vt duo non poterit causare notitiam perfectā
obiecti perfectioris puta vt quattuor: quia est impossibile.
a. continere cognoscibilitatem eius: nec per consequens en
titatem eius: et sic patet. ¶ Doctor instat primo contra
rationem probando ꝙ non sequitur: ꝙ si. a. continet notiti- Instantia
am. b. ꝙ propter hoc contineat entitatem. b. quia sufficit ꝙ doctoris.
eā contineat. virtualiter illud cuius est causa: ita ꝙ ad hoc
ꝙ sit causa: non oportet ꝙ contineat illud cuius non est cau
sa. nunc autem quicquid moueret ad distinctam et perfec-
tam notitiam essentie diuine. non propter hoc oportet ꝙ
esset causa illius essentie: sed tm̄ causa illius notitie: licet
igitur non contineat illam essentiam: vt probabitur: si ta-
men contineat illam notitiam vt puta ꝙ sit perfectius ea: si
cut substantia est perfectior accidente: hoc sufficit ad hoc ꝙ
moueat intellectū ad talem notitiam. videtur autem ꝙ illa
notitia possit eminenter contineri in substantia angeli vel
anime: cum illa substantia sit multo perfectior ꝙ̄ notitia: ⁊
multo imediatior ipsi obiecto. s. diuino imediatione essen-
tiali: sicut dicimus ꝙ vna essentia est perfectior alia essentia

liter:quis immediatioꝛ prime substantie de qua immedia=
Rñ̄o doct. tione vide Docto.in quarto distin.12. ❡ Rñ̄det Doc.dicēs
ꝙ nihil sufficienter continet continentia virtuali ipsam no=
titiam nisi contineat obiectum cognoscibile tanq̄ propriuȝ
representatiuum eius.scilicet formale vel eius representa
tiuum virtuale.species autem propria obiecti ꝛ si sit respe=
ctu eius diminuta in entitate:tamen continet ipsam primo
modo tanq̄ scilicet representatū per ipsam formaliter. Sȝ
quando non est representatiuum formale obiecti: opoꝛtet ꝙ
contineat virtualiter tale representatiuum propꝛium. Et
quando est representatiuum sicut obiectum cognitum:tūc
opoꝛtet ꝙ contineat aliud obiectum quod per ipsum de=
Expō no= tabilis. bet cognosci. ❡ Pro maioꝛi intelligentia huius litere nota
primo ꝙ in cognitione abstractiua representatiuum forma=
le dicitur propꝛie species intelligibilis que ponitur eius simi
litudo naturalis ꝛ per imitationem : vt supra patuit.q.13.
Obiectū p̄sens p̄ spēȝ itelligibilē nō ē rō formalis cau= sandi noti= tiā sui sed species. Sed propꝛie non dicitur representatiuum formale : ex hoc
solo ꝙ est similitudo naturalis obiecti: sed ex hoc ꝙ obiectū
est per ipsam presens in ratione obiecti:actu itelligibilis nō
ꝙ obiectum sic presens per speciem sit ratio formalis cau=
sandi notitiam sui sed simpliciter species ipsa:quia obiectū
vt sic presens non habet esse reale actuale:sed diminutū
ꝛ species tn̄ habet verum esse reale: vt patet a Docto.in pri
mo disti.3.q.6.ꝛ sic ponitur species esse formaliter rationē
formalem intelligendi obiectū abstractiue:ꝛ hoc modo dici
tur obiectum per ipsam esse presens potentie vt actu intelli
gibile.ipsa eñ species continet obiectum tm̄ formaliter: q̄a
ipsa est immediata causa cognoscendi obiectum. Si dica=
Instantia ad holcm. tur ꝙ etiam videtur ꝙ ipsum contineat virtualiter:quia con
tinet notitiam eius ergo ꝛ entitatem eius: vt patet p illaȝ
ma. Doct.s.ꝙ continens virtualiter notitiam alicuius vir=
tualiter continet entitateȝ eius.modo species est posterioꝛ
obiecto perfectione ❡ Ad hoc patet responsio: in secunda
dist.3.q.9.vide ibi singularia dubia: vbi specialiter mota est
hec difficultas de specie intelligibili essentie diuine in intel=
lectu angeli:ꝛ hoc non opoꝛtet aliter replicare Secundo
nota ꝙ representatiuū virtualiter in notitia abstractiua.est
illud quod habet i virtute sua posse immediate causare re=
presentatiuum formale.scilicet speciem intelligibilem illi⁹
obiecti. Si ergo a.continet propꝛiam speciem.b. virtualr̄:
sequitur ꝙ.a.continet virtualiter entitatem b.probatur:qꝛ
a.quando causat speciem sui siue mediate siue immediate
causat eam s̄m totam virtutem suam:ita ꝙ sicut.a. natum
est representari per speciem vt quatuoꝛ.si non est impeditū
producit eam perfectam vt quatuoꝛ:quia sic.a. precise est i
telligibile vt quatuoꝛ.ꝛ sic illa species tunc representat.a.
vt intelligibile vt quatuoꝛ:quando est tante perfectionis ꝙ
potest producere (partialiter tamen) notitiam abstractiuā
vt quatuoꝛ ipsius.a.quia tunc.a.est perfecte presens in ra
Nullū obie ctū p statu isto pōt cā re imedia= te spēm sui i intellectu tione obiecti actu intelligibilis.modo predicto. Et dixi me=
diate vel immediate:mediate quia pro statu isto nullum ob
iectum causat immediate speciem sui in intellectu.sed pri=
mo in sensu exterioꝛi: vt expositū supra.q.13.ꝛ in primo di.3.
q.3.ꝛ prima ꝛ secunda.immediate quia vt comparatur ad
intellectum solutum puta ad intellectum angeli potest im=
mediate causare saltem partialiter speciem intelligibilē:sui
vt patet a Doc.in secundo distin.3.q.11. Si ergo obiectum
precise causat immediate vel mediate speciem sui perfectā
quātum potest.sequitur ꝙ precise eris ipsum obiectum tan
te perfectionis quante requiritur ad causandum illam spe
ciem. ergo si causat perfectioꝛem speciem. necesse est ꝙ sit
maioꝛis perfectionis in se.aliter non posset eā causare. Se
quitur ergo ꝙ si causat speciem alterius obiecti que necessa
rio in propꝛio obiecto requirit tantam perfectionem:ꝙ non
poterit ipsam causare nisi contineat virtualiter vel eminē
ter perfectionem illius obiecti:et hoc s̄m totam eius entita
tem: vt expositū in secundo dist.3.q.10.patet ergo quomodo
representatiuum virtuale obiecti:aut continens virtualiter
representatiuum formale obiecti opoꝛtet ꝙ contineat vir=
tualiter totam entitateȝ obiecti.ꝛ sic si.a.posset causare spe
ciem propꝛiam essentie diuine que dicatur.b.ipsum.a. conti
neret virtualiter entitatem.b.quia species illa cum sit pro=
prium ꝛ formale representatiuum precise ipsius.b.ita ꝙ il=
la species nata est causare notitiam.b.ita perfectā ꝛ distin
ctam quātū.b.est cognoscibile abstractiue ab intellectu. se
quitur ꝙ species illa requirat tantam perfectionē:vel maio
rē in obiecto virtualiter continente ipsam quantā requirit
in propꝛio obiecto. Sed obiectuȝ propꝛium si immediate ꝓ
duceret ipsam produceret precise s̄m totaȝ virtutem.ita ꝙ
perfectius nō posset producere. Dicit ergo Doc.ꝙ nihil suf
ficienter continet continentia virtuali ipsam notitiam : nisi
contineat obiectum cognoscibile tanq̄ propꝛium represen
tatiuum eius.s.formale vel virtuale:idest ꝙ obiectum sic con
tinens notitiam necessario.vel est formale representatiuuȝ
obiecti.sicut ponitur spēs.vel virtuale:idest ꝙ possit causa=
re spēm propꝛiam obiecti:cui⁹ ē continere notitiam. Dixi
tm̄ de representatiuo formali vel virtuali in cognitione abs
tractiua obiecti. Eodem mō videtur dicendum in notitia
intuitiua:representatiuū formale obiectum notitia intuitia **Repñ̄tatiuū formale ꝛ virtuale quid.**
eius est illud qđ immediate p̄t causare notitiam intuitiuā
eius:qꝛ per illud tale obiectum est presens in ratione actu
cognoscibilis intuitiue.virtuale vero est qđ non immediate
causat notitiam nec est immediate causatiuuȝ eius:sed cō
tinet virtualiter aliud qđ est formale representatiuū eius
qđ immediate est ratio formalis causandi notitiam eius in
tuitiuam. Exemplum primi:lapis in se presens potētie:est
formale representatiuum sui.qꝛ vt sic presens est actu co=
gnoscibilis intuitiue ꝛ actu potest notitiam sui intuitiuam
immediate causare:vel si aliud immediate causaret notitiā
intuitiuam lapidis diceretur formale representatiuū eius
modo preexposito. Exemplum scđi. voluntas diuina non
causat immediate notitiam lapidis intuitiuam:tamen im=
mediate causat aliquid qđ continet virtualiter s̄m totam
eius entitatem:qđ causatum potest immediate cāre noti=
tiam intuitiuam lapidis:siue potest esse eius formale rep=
sentatiuum.tunc voluntas diuina ponitur precise repñ̄=
tatiuum virtuale ipsius lapidis.vsq̄ huc dixi de represen=
tatiuo formali vel virtuali:siue in notitia abstractiua siue in
tuitiua qñ.s.tale representatiuū nō ē representatiuū vt ob=
iectum cognitum:sed absolute.patet.qꝛ species intelligibi
lis non cāt notitiam obiecti vt cognita:nec similiter conti=
nens ipsam virtualiter cāt eam vt cognituȝ.ꝛ sic de alia.
Deinde nota ꝙ aliquando representatiuuȝ representat vt
cognitum.videlicet ꝙ ipm̄ vt cognitum cāt notitiam obie=
cti representati. ꝛ hoc modo tale representatiuū continet
aliud:qꝛ vt cognitum non representat se:qꝛ tunc vt cogni=
tum cāret notitiam sui qđ non est intelligibile. opoꝛtȝ ergo
qđ contineat aliud qđ possit cognosci per ipsum vt cogni=
tum. Siue loquamur de cognito abstractiue siue intuitiue.
Sed de repñ̄tatiuo non vt cognito non est necesse ꝙ aliđ
contineat. patet:qꝛ obiectum in se presens ꝛ motiuum:ad
sui notitiam dr̄ representatiuum sui.idest ꝙ vt sic est actu
intelligibile : et vt sic potest immediate cāre notitiam sui.
Et hoc est quod dicit. Et sic patet ista littera. ❡ Secun=
do principaliter arguit contra conclusionem. probando ꝙ **Arguit sco. scđo ꝯtra conclu sionem.**
angelus ꝛ anima possint cognoscere deitatem distincte ex
propꝛiis naturalibus.ꝛ arguit sic primo.illđ quod est ima
go propꝛia alicuius obiecti videtur posse distincte cognosci
illud cuius est imago.sic enim sensus visus distincte cogno
scit obiectum in speculo.nunc autem non solum angel⁹:sed
etiam anima est imago dei s̄m Aug.14. de tri. capitu.8.
vterq̄ autem potest cognoscere seipsum ex puris natura=
libus:sicut de ipsa anima de qua minus videt̄: vnde Aug.
14.de trinita.capitulo vltimo:quoniam semper se nosset
semperq̄ seipsam velle compꝛehendebatur:simul etiam se
sui meminisse semperq̄ seipsam intelligere et amare com=
prehenderetur quamuis non semper se cogitare discretam
ꝛc.ꝛ libꝛo.14.capitulo.4.vel.9.diximus mentem noscere
semetipsam. nihil enim tam nouit mens q̄ illud quod sibi
presto est:nec menti magis quicq̄ presto est q̄ ipsa sibi:ide
est ꝙ ipsa est sibimet perfecte presens in ratione obiecti ac
tu intelligibilis saltem loquendo de anima a coꝛpoꝛe solu=
ta. ❡ Secundo instat.per hoc ꝙ intellectus creatus btūs
potest naturaliter cognoscere suum actum beatificum:igr̄
per illum potest naturaliter cognoscere obiectum. conse=
quentia ista probatur. Tum qꝛ actus est naturalis similitu
do obiecti.immo videtur esse expꝛessioꝛ similitudo q̄ esset
species intelligibilis ipsius obiecti si poneretur. igitur obie
ctum potest distincte cognosci per ipsum:vt per naturalem
similitudinem sui. Tum qꝛ non videtur ꝙ actus possit co=
gnosci vt est huius obiecti nisi cognosceretur hoc obiectuȝ
sub ea ratione:sub qua ipsius est actus: sed actus est ipsius
obiecti sub ratione propꝛia ꝛ perfectissima obiecti : aliter
non esset actus beatificus. ❡ Respondet Doctoꝛ. Primo **Respōsio scoti.**
s̄m opi.aliquoꝛum.negando ꝙ anima vel angelus possint
ex suis naturalibus cognoscere se distincte nec similiter ac=
tum beatificum. Et hoc Doct.impꝛobat:qꝛ anima ꝛ ange=
lus ꝛ actus beatificus per se continentur sub obiecto pri=
mo motiuo intellectus tam anime q̄ angeli. ideo sequitur
ꝙ ex puris naturalibus possunt ista cognosci distincte ab in
tellectu tam aīe q̄ angeli. Secundo dat responsionem pro
pꝛiam concedendo vnū ꝛ negando aliud:cōcedit ꝙ ange=

lus potest seipsum distincte cognoscere:idest ꝙ potest essen
tiam suam sm̄ totum suum esse absolutum perfecte cogno
scere. Et hoc probauit in secūdo dist.30.q.8.supponendo ꝙ
obiectum actu intelligibile habet partialem causationez re
spectu intellectionis: ꝛ similiter intellectus aliam partialez
Et ex hoc arguit probando ꝙ angelus possit cognoscere se
ipsum per essentiam suam. ¶ Et primo sic.omnis causa p
tialis que est in actu sibi perfecto proprio sm̄ ꝙ talis causa
potest causare causalitate sibi correspondēte effectū: ꝛ quā
do est vnita alteri cause partiali in suo actu potest cum ea
perfecte causare:sed essentia angeli est de se in actu primo
correspondente obiecto:quia de se est actu intelligibilis.et
etiam de se est vnita intellectui : sicut obiectum in coniun
ctione vtriusqꝫ cause partialis.ergo potest immediate cum
alia causa partiali vnita habere actum perfectum intelle
ctionis respectu sue essentie. ¶ Preterea 2° in intellecti
bus habētib⁹ species intelligibiles.i.sic species virtute ob
iectorum cum intellectu causant intellectionem: in quibus
tamen obiecta habent esse diminutum : ergo si in se habent
tale esse absolutum ꝛ esse simpliciter.s.actu intelligibile pos
sent melius ꝛ verius causare eundem effectuz.quia quicqd
potest causari ab aliquo diminute tali in aliquo esse virtute
alicuius simpliciter:talis pōt ab illo simpliciter tali causari
sed essentia angeli vt in se est presens itellectui suo:q̄ essen
tia est simpliciter tale.s.actu intelligibilis in se : qualis ipsa
est sm̄ quid in specie intelligibili:igitur si in specie intelligi
bili vbi habet esse tale sm̄ qd potest causare intellectionem
multo magis hoc potest vt est in se sm̄ esse simpliciter. Et
vide que ibi exposui. Hoc idem dicendum est de anima: vt
patebit in 4°.distin.45. Sed negat aliud.s. ꝙ angel⁹ vel
anima possit cognoscere se sub illo respectu siue relatione
qua refertur ad ipsum deum sub ratione deitatis quia non
pōt naturaliter cognosci relatio nisi naturaliter precogno
scatur terminus:vt patuit in prolo.q.1.ꝛ penultima. ꝛ dist.
8.q.1.ꝛ sic sequitur ꝙ nō potest se cognoscere sub illa ratio
ne formali qua est imago:quia sic posset cognoscere relatio
nem qua refertur vt imago ad imaginatum. ꝛ sic oporteret
prius cognoscere ipsam trinitatem distincte ad quam termi
natur relatio imaginis:sed trinitatem naturaliter non pōt
cognoscere:vt patet ergo nec seipsum vt imaginem. Et pro
ista responsione videtur esse illud Aug.15.de tri.c.24: vel
7.qui vident inquit suam mentem ꝛ in ea trinitatem istam
scꝫ memoriam intelligentiam.i.actum intelligendi ꝛ volun
tatem.i.actum volendi (memoriam perfectam accipit pro
ut comprehendit intellectum ꝛ voluntatem cuꝫ obiecto: vt
patet in primo dist.3.q.vltima nec tamen credūt ea que in
telligunt esse imaginem dei. speculum quidem vident : sed
vsqꝫ adeo non vident per speculum: vt.s. ipsum speculuꝫ qd
vident sciant ipsum esse speculum.i.imaginem.i.ꝙ q̄uis vi
deant me.intelligentiam ꝛ voluntatem que sunt vere ima
go dei.non tamen vident eam sub illa ratione qua sunt ima
go dei:siue sub illa ratione qua referuntur ad imaginatuꝫ.
¶ Contra hanc responsionem arguit Doc.dupliciter. Pri
mo sic.relatio imaginis vel est idem cum essentia anime vel
angeli:vel saltem necessario consequens naturam eius: igi
tur per ipsam cognitam potest ipsa relatio cognosci. ante
cedens probatur:quia ipsa relatio dependentie essentialis
vel est idem nature dependenti:vel necessario consequitur
quia si contingenter adueniret nature natura posset esse si
ne illa dependentia ꝛ ita non essentialiter depēderet. ꝛ hoc
satis probatum est a Doc.in 2° di.1.q.5.vel.4.relatio aūt
imaginis videtur esse relatio dependentie imitantis ad illō
qd imitatur: vt exposui in primo dist.3.q.vltima.consequen
tia patet:quia si talis relatio est idem realiter nature:sequi
tur ꝙ natura ꝛ relatio sunt simpliciter vna res realiter ꝛ p
consequens cognoscens distincte naturam distincte cogno
scet illud quod est eadem res cum natura. ¶ Secundo sic.
potentia potest cognoscere quodcunqꝫ contentum sub suo
obiecto primo naturali.nunc aūt sub ente naturali limitato
qd est obiectū naturale intellectus creati continetur illa re
latio imaginis:quia ipsa non est infinita cuꝫ sit in fundamē
to finito ¶ Respondet Doct.ad primū ꝙ relatio non pōt
cognosci nisi cognoscatur vtrunqꝫ extremum:qñ igitur fun
damentum non includit terminū in ratione cognoscibilita
tis ipsum non est causa sufficiēs ad cognoscendū relationē
quia relatio in ratione sue cognoscibilitatis includit tā ter
minū q̄ȝ fundamētū.i. ꝙ fundamentum ꝛ terminus sunt q̄
precise ꝛ immediate mouēt intellectū ad notitiā relationis
oporteret ergo ꝙ fundamentum includeret virtualiter ter
minum relatiōis sm̄ totā suā entitatē:ad hoc vt esset cā suf
ficiens mouendi intellectum ad notitiaꝫ relationis.sicut de
us qui ponitur terminus relationis creature:pōt immedia
te mouere intellectū creatū ad notitiā relationis termina
te ad ipsam ꝛ fundate in creatura ipsa creatura nō concur
rente:quia ipse deus virtualiter continet totā entitatē fun
damenti:sic in proposito fūdamentuꝫ non est causa suffici
ens nisi contineat virtualiter totam entitatem termini.mo
do est impossibile ꝙ creatura contineat deum sub ratione
deitatis. Et cum arguitur ꝙ ipsa relatio necessario conseq
tur fundamentum. Ex hoc non sequitur ꝙ per ipsum possit
perfecte cognosci nisi esset entitas absoluta : ad cuius co
gnitionem non requiritur aliud cognosci in ratione termi
ni:qꝛ talis entitas absoluta pt̄ distincte cognosci quocunqꝫ
alio extrinseco non pertinente ad rationem formalez eius
ꝛ intrinsecam circūscripto. Sed non est sic de relatione : q̄
necessario includit terminum non vt aliquid sibi intrinsecuꝫ
et pertinens ad suum esse quidditatiuum:sed requirit qꝛ ipa
relatio est formaliter tendentia in terminum. ¶ Contra.
Hic probat ꝙ solum fundamentum sit sufficiens ratio co
gnoscendi relationem ꝛ arguit sic.qd includit aliud in enti
tate includit in cognoscibilitate.fundamentum illud inclu
dit relationem istam in entitate si necessario consequitur ip
sum.igitur includit ipsam ꝛ in cognoscibilitate. ¶ Rñdet
ꝙ non includit eam in entitate vt totalis causa:sed vt pri
ma causa supposita tñ alia causa.s.termino:qꝛ ꝛ ipsuꝫ fun
damentum illam aliam cām supponit. Similiter concedit
ꝙ includit eam in cognoscibilitate presupposita alia cā ei⁹
in cognoscibilitate.ꝛ hoc si simplr̄ simplr̄:si aliqn alicuiꝰ
tñ cognoscenti.s.angelo vel anime ꝛ hoc naturaliter siue
ex causis naturaliter motiuis non presupponitur obiectuꝫ
siue terminus esse naturaliter cognoscibilis : ꝛ ideo lꝫ fun
damentum sit huic naturaliter cognoscibile non sequitur re
lationem huic esse naturaliter cognoscibilem:qꝛ nec termi
nus eius est naturaliter cognoscibilis. Aduerte tñ ꝙ funda
mentum est cā illius relationis fundamentalis:qꝛ immedi
ate recipitur in ipso.ꝛ etiam causa suo modo immediate ef
fectiua:terminus vero:ꝛ si ponatur cā in ratione terminā
di:cum sit simpliciter impossibile ipsam esse actu ꝛ non esse
ad talem terminum cuꝫ ipsa sit formaliter tendentia in ter
minum tñ ꝙ terminus sit cā effectiua ipsius totalis siue p
tialis videtur satis dubium per ea que dixi supra. q. 11. nec
hoc expresse habetur a Sco. Sufficit ergo ꝙ relatio in sua
entitate ꝛ in cognoscibilitate dependeat a termino in ratio
ne precise termini cum ipsum necessario ad suum esse requi
rat : vnde si per possibile vel impossibile posset immediate
cāri ab alio q̄ȝ ab extremis adhuc necessario reqreret extre
ma ad suum eē pertinentia:qꝛ ex quo est formaliter ad aliō
si illud aliud non eēt nec ipsa eēt de hmōi materia prolixe
dictum est supra.q.11.in dubijs ibi positis. Ponitur ergo
fundamentum vt cā eius proxima vt ipsam terminās in ra
tione fundamenti.ꝛ ponitur alia cā terminus vt terminās
necessario eius dependētiam:qꝛ ergo necessario depēdet a
fundamento in quo ponitur:qꝛ est impossibile ipsam eē si
ne fundamento ꝛ similiter necessario dependet in suo esse a
termino.ideo quantum ad hoc ponitur fundamentum cā p
tialis:ꝛ terminus alia cā partialis non faciendo mentionē
de cā effectiua. Sed qꝛ teneo ꝙ causetur effectiue etiaꝫ ad
ad mentem doc.ꝛ ꝙ tñ effectiue a fundamento. hec dicere
volui. ¶ Ad secundum. Dicit doct. ꝙ ens limitatum et ad
se : vel si etiam est limitatum et ad alterum tamen limita
tum est naturale obiectum intellectus creati. Sed entitas
limitata in se que est eēntialiter ad alterum illimitatum nō
est naturaliter intelligibilis ab intellectu creato sicut nec
terminus sine quo ipsa intelligi non potest. modo relatio
creature ad deuꝫ licet sit in se formaliter limitata est tamē
ad terminum simpliciter illimitatum. et sic potest dici illi
mitata terminatiue. ¶ Dicit etiam doc. ꝙ licet iste rationes
probabiliter videantur saluare ꝙ absoluta entitas anie vel
actus beatifici posset naturaliter intelligi ab anima : licet
naturaliter non possit intelligi ab ea relatio ad terminum:
nec per consequens oporteat deuꝫ intelligi in ratione ter
mini illius relationis. Tamen rationes ille de anima et de
actu videntur habere aliam difficultatem. vnam commu
nem:qꝛ per illud quod est naturalis imago obiecti potest ip
sum obiectum cognosci:licet per hoc quod est imago nō co
gnoscatur relatio imaginis. Exemplum per specieꝫ albi in
oculo videtur album. licet non cognoscatur relatio illius
speciei ad album ita est de intellectu ponendo speciem in
telligibilem. Et ratio est quia relatio illa fundata in specie
sensibili vel intelligibili non est formalis ratio cognoscen
di obiectum sed illa forma in qua fundat relatio. Igitur in
proposito:licet non naturaliter intelligatur relatio anime

Nō pōt naturalit̄ cognosci relatio nisi termino naturaliter precognito.

Aduerte. quō fundamentum ꝛ termin⁹ dicūr diuerso respectu cāe relationis

vel actus beatifici ad deum: tamen q3 est tale fundamentum quod ex se est similitudo obiecti per ipsum poterit cognosci obiectum. ¶ Videt autem stare ratio prius facta de actu: q3 actus videtur esse formalis similitudo obiecti et actualior q̃ species intelligibilis si poneret respectu .s. essentie diuine. igitur si per speciem obiectum potest distincte intelligi vel cognosci magis vel eque poterit intelligi p actū. ¶ Videtur etiam stare aliud qd fuit ibi tactū: quia q actus intelligatur vt est obiecti et non intelligatur obiectū sub illa ratione sub qua terminat actum videtur esse contradictio: nunc autem ex naturalibus anima que beata est potest cognoscere ex natura sua actum beatificum vt est beatificus et per consequens vt est obiecti beatifici. quia et si nō habeat actum illum ex natura sua tamen super illū actum tam existentem potest reflecti et hoc virtute sua naturali. Qd pbo primo per illud .15. de trini. ca. 11. vbi dicitur. Qui dicit scio me viuere vnum aliquid se scire dicit. proinde si dicat scio me scire me viuere duo sunt. et sequitur: sic potest addere tertiū et quartum et innumerabilia si sufficiat. potest mq̃ virtute naturali si tñ sufficiat ad continuandum istos actus reflexos. Et hoc dicit: quia non posset hmōi actus cōtinuare nisi semper presupponēdo omnes alios premissos simul esse. puta si habeo centesimum actum reflexum simul habeo .99. precedentes et sic de aliis. et propter hoc dicit: si sufficiat ad continuandum in infinitum hmōi actus reflexos. ¶ Hoc pbatur secundo: quia si ad actum reflexiōis requiritur aliqd supernaturale pari ratione ad nouum actum nouum supernaturale: et tunc sicut in infinitum potest procedi in actibus reflexionis. sic in infinitum requiritur aliud et aliud supernaturale quo reflectatur. ¶ Confirmatur: quia actus tertius haberet se ad secūdum sicut reflexus ad rectum. si igitur posito actu recto nō potest anima reflecti super illum nisi virtute alicuius supernaturalis ad hoc eleuantis. pari ratione nec per tertium potest reflecti super secundum nisi per aliud supernaturale. ¶ Hoc pbatur tertio. quia intellectus actū quem habet potest percipere et experiri. et hoc sm propriam perfectionem illius actus et ex natura ipsius potentie: sicut quando video ex virtute potentie naturalis percipio me videre: et possem illud ex ratione virtutis visiue percipere si esset reflexiua sicut intellect⁹.

Rñdet ad instantias. ¶ Rñdet do. ad istas instātias pmittendo vnā distinctionē .s. q aliqd esse mediū in cognoscēdo potest itelligi dupliciter. Vno modo q sit medium cognitum sic q per ipsum cognitum cognoscatur aliud: sicut cognoscitur conclusio per principium. Alio modo q nō sit medium cognitum sed ratio cognoscendi solum: sicut species sensibilis in sensu est ratio sentiendi. primo modo nihil est medium cognoscendi obiectum illud nisi contineat in se cognoscibilitatem illius obiecti: sm quam istud cognoscitur p illud: quia si istud excedat illud in cognoscibilitate: tunc illd qualitercunq3 perfecte cognitum deficiet ab isto cognito in cognoscibilitate. Et hoc patet. quia si .a. cognoscitur per .b. vt cognitum. ita q .b. vt cognitum sit ratio cognoscendi .a. sine causandi notitiam perfectam et distinctam .a. sequitur q .b. continebit .a. sm totam ei⁹ cognoscibilitatem. patet. quia .b. vt sic est causa sue cognitionis et causat ipsam sm totam suam virtutem: et per consequens causat illam quātum est cognoscibile: vt supra expositū. Si ergo vt sic cognitum causat notitiam alterius quantum ipsum est cognoscibile: sequitur q cōtinebit cognoscibilitatem illius et p consequens entitatem. Sed non potest continere cognoscibilitatem obiecti perfectioris: patet quia tunc vt cognitum causaret notitiam perfectam illius quantum est cognoscibile. hoc autem est simpliciter impossibile. quia vt causat cognitionē sui causat perfectam quantum potest. ergo ad causandum illā requiritur tota eius perfectio et virtus. Si ergo ponatur causare perfectionē qualis est illa que est pfectionis obiecti nō poterit causare p pfectionē quā precise habet ad causandū cognitionē sui perfectā: ergo per maiorem perfectionem et per tantā pfectionē quāta requiritur ad causandum notitiam perfectā3 perfectionis obiecti. sed obiectū imperfecti⁹ non habet tantā perfectionem quāta requiritur: ergo si posset causare vt cognitū cognitionē perfectionis obiecti necessario contineret illud sm totā eius cognoscibilitatem. et per consequens sm totā eius entitatē et sic patet rō. ¶ Sed loquēdo de medio secundo modo qd scilicet est ratio cognoscēdi nō vt cognitū. dicit q aliquid potest esse mediū cognoscendi aliud licet cognoscibilitas sua propria deficiat a cognoscibilitate illius: dū tamen sit natū ducere in illud vt cognoscibile. et sic species intelligibilis hoc mō ponitur mediū cognoscendi: q3 potest esse ratio formalis cognoscendi obiectū cui⁹ est talis species: vt supra patuit. Et p hoc patet responsio ad primum: q3 licet anima sit imago dei tamē non est nata esse mediū3 cognoscendi deum scdo modo: q3 si vt cognita esset sic medium necessario contineret entitatem dei perfectam. Sed si ponitur medium tñ ponitur medium primo modo vt haberi potest ex auctoritate Augustini supra adducta. qui videt suam mentem etc. Mediū3 aūt cognoscendi secundo modo respectu istius medii vt cogniti est aliquod proprium formale representatiuū3 ipsius aīe et per illud cognoscitur anima sub propria ratione tanq̃ pfectissimum representabile per illud: et per consequens per illud non potest intelligi deus sub ratione sue intelligibilitatis: sed tñ in aliquo diminuto intelligibili imitante et participante intelligibilitatem eius. ¶ Per idem ad secūdum: q3 actus est similitudo cognita: et talis non sufficit ad cognoscendum illud cuius est actus sicut species intelligibilis in vno intellectu visa alii intellectui videnti eam non sufficeret ad perfecte cognoscendum obiectum cuius est. ¶ Contra. actus in illo intellectu cui inest est ratio perfecta attingendi obiectum tanq̃ presens per illu3 actum igitur ēt cui iste actus est presentialiter notus: ille per illu3 actum notum poterit attingere illud obiectum: q3 per illum actum et in illo habet idem obiectum sibi presens. ¶ Rñdeo. intellectus cui actus inest: per illum vt rationem primam attingendi attingit obiectum supposita tamen presentia obiecti propria. cui autem ille actus est cognitus nō habet illum: vt sibi propriam rationē attingendi. Sed ad hoc q habeat actum quo formaliter attingeret: oporteret habere alium actum: et cum hoc propriam presentiam obiecti. Nota q aliud est esse rationem propriam intelligendi siue causandi notitiam obiecti. et aliud est esse rationem propriam et proximam attingendi obiectum: quia primo modo ponitur causa actus intelligendi: secūdo modo ponitur precise ipse actus intelligendi: quia potentia habens illum formaliter attingit obiectum et actu per illum percipit obiectū in se. Et ideo posito q nunc habeam actum quo intelligo lapidem in se presentem si cognosco illum actum in me nō propter hoc cognosco obiectum cuius est: patet quia ille actus secundus non terminatur ad obiectum i se sed precise ad actum rectum quo intelligo obiectum in se. et ideo sola visio actus non sufficit ad videndum obiectum illius actus: quia oporteret videre obiectum per actum immediate ad ipsum terminatum: licet ergo actu recto immediate terminato ad obiectum videam obiectu3 quando est presens non tamen sequitur q per illū actum siue in me siue in alio videam obiectum: quia actus ille rectus et si sit similitudo obiecti cognita non tamen est ratio causandi notitiam distinctam obiecti cuius est. ¶ Ad aliud cum arguitur q anima ex natura sua potest reflecti super actum beatificu3 vt beatificus est: hoc posset negari: verum quidem est q potest reflecti sed non nisi virtute illius virtute cuius habz actum rectum. Nec plus probat auctoritas Aug. quia nō dicit q possit semper ex sola natura. sed si habet actum rectū pt reflecti super illum vel ex virtute illius per qd h3 actu3: et nō sequitur illud icōueniens de pcessu in infinitū: q3 idē supernaturale sufficit ad actum rectum et ad oēs reflexos: .s. ipsa voluntas diuina que causat actu3 rectum btificum. ¶ Ad idem etiam de sensu. patet: quia q percipio me videre esto q hoc non fit per potentiam visiuam: tñ non est per potentiam inferiorem sed per superiorem: cuius est cognoscere visionem.

In isto articulo sūt aliqua parua dubia. Primo in hoc q nihil potest intelligi per aliquid vt per mediū cognitu3 nisi tale mediū contineat illud virtualiter vel eētialiter sm totam eius cognoscibilitatem. Dubia circa istam. Quero primo quid intelligitur per medium cognitum: vt cognitum. aut intelligitur de medio cui inest cognitio propria. aut de cognitione qua cognoscitur. Primo instatur. Si primo: ergo non est ratio cognoscendi vt cognitum: sed est ratio cognoscendi vt precise entitas talis. Si secundo: contra quia talis notitia non est ratio causandi cognitionem alterius: quia tunc contineret illud secundum tota3 cognoscibilitatem: quod non videtur de cognitione maxime quando per medium cognitum cognoscitur substantia aliqua. ¶ Secundo instatur: quia cū accipitur per medium cognitum vt cognoscitur aliud. aut hoc vt accipitur reduplicatiue: et tunc sequitur q esse cognitū illius medii esset causa cognoscendi aliud: quod est falsum 2° quia vt sic habet tñ esse diminutum. aut accipitur specificatiue et tunc sensus est q tali medio vt sic cognito non repugnat q per ipsum aliud causetur. et tunc quero vt prius: q3 aut causat vt habet precise esse cognitu3. aut absolute: aut

vt est aliquod totum per accidens. quocunq3 dato sequitur
3° inconueniens. ¶ Tertio instatur: ꝛ accipio aliquod princi=
pium per quod vt cognitum cognoscitur cõclusio. puta ista
conclusio: homo est risibilis: per hoc principium cognitum
animal ratio nale est risibile. Tunc quero dicatur principiuʒ
a. ꝛ conclusio. b. notitia. b. a quo immediate causatur. aut a
notitia. a. ꝛ hoc non: quia talis notitia contineret conclusio
nẽ sm̃ entitatem suam totam. aut causatur ab. a. absolute:
ꝛ tunc. a. contineret totam entitatem. b. ꝛ per consequens
extrema ipsius. b. ꝛ sic contineret entitateʒ hominis qui po
nitur vnum extremum: qđ non videtur quia contineret seip
4° sum. aut causatur ab. a. includente tam principium ꝙ con=
clusionem ꝛ hoc est tm̃ vnum per accidens. ¶ Quarto sic:
quia ponitur deus sub ratiõe deitatis esse primum subiectũ
theologie in se vt primo notum: vt patet in prologo questio
ne. 3. ꝛ sic vt primo notus continet omnem veritatem in illa
scientia contentam: ꝛ sic per ipsum vt primo notum potest
causari notitia omnium veritatum contentarum in theolo=
gia in se. Tunc sic. ipse vt primo notus ponitur subiectum
theologie beatorum: ergo vt primo notus continet notitiã
omnium veritatum theologicarum respectu intellect⁹ bea
ti creati: ꝛ tunc mouebit necessario talem intellectum ad no
titiam non tm̃ sui sed ꝛ omnium contentorũ. patet: quia nõ
ponitur voluntas sic subiectum: vt supra patuit. ¶ Respõ
Ad rationes ꝯtra primũ dubium. deo premittendo vnum. q quando doc. dicit q per medium
cognitum cognoscitur aliud: sic debet intelligi q. a. si poni=
tur ratio formalis causandi notitiã. b. q nunꝙ poterit cau
sare notitiam. b. nisi prius sm̃ totam virtutem suam causet
in eodem intellectu notitiam sui perfectam. quia obiectum
motiuum per modum nature pri⁹ necessario mouet ad sui
notitiam perfectam: ꝙ ad notitiam alterius: quia non põt
a. causare notitiam. b. in intellectu. c. nisi. a. sit perfecte pre=
sens. c. ꝛ vt sic prius necessario causat notitiam sui perfectã
quantum potest: vt etiam supra exposui ꝛ non potest perfe
ctiorem causare: quia scđm totaʒ eius virtutem ꝛ perfectio
nem quam habet causat. perfectiorem causare non posset
nisi haberet in se maiorem perfectionem: ꝛ per consequens
non potest causare notitiã. b. in. c. si. b. est perfectius intelli
gibile ꝙ. a. nisi contineret totam intelligibilitatem siue to=
tam entitatẽ. b. cum ad perfectam notitiã. b. requiratur tan
ta perfectio. Dicitur ergo mediũ vt cognitũ causare notitiã
alterius ꝛc̃. quia per cognitionem ipsius medij argum⁹ de
cognitione alterius vel perfectioris vel imperfectioris: ꝙ
si. a. vt presens. c. causat necessario cognitionem sui perfe=
ctam vt. 4. ꝛ perfectiorẽ causare non potest. Si causat co=
gnitionem b. vt duo perfectã signũ est q. a. continet perfe=
ctionem. b. que requiritur ad cognitionem ipsius. b. Si ve=
ro. b. sit cognoscibile vt. 6. que cognitio requirit in causa p=
fectionem forte vt. 7. tunc talis cognitio non poterit causa
ri ab. a. quia tunc contineret entitatem. b. vt. 7. sed tm̃ ha=
bet perfectionem. vt. 4. quia non potest causare notitiã ni
si perfectam vt. 4. Hoc modo debet intelligi per mediũ co
gnitum. non q cognitio eius sit causa: nec q necessario req=
ratur: sed quia tale medium non posset causare vt obiectũ
notitiam alterius obiecti nisi prius causaret sui notitiam:
Sed non est sic de specie intelligibili: quia ipsa causat noti
tiam obiecti: ꝛ tamen non causat prius notitiã sui. Si etiã
dicatur q notitia obiecti virtualiter cõtinentis aliud est ra=
tio causandi notitiam illius: non requiritur tunc q talis no=
titia cõtineat virtualiter entitatem illius obiecti sed sufficit
q sit notitia perfecta talis obiecti virtualiter continẽtis ali
ud obiectum sicut etiam dixi in prologo. questione. 3. respõ
dendo ad rationes Grego. vide ibi. prima tamẽ responsio
videtur melior ꝛ magis ad propositum: scilicet q obiectum
sit notum habitualiter: ꝛ tamen non causat notitiam alte=
rius nisi actu sit prius cognitum: non q cognitio sit forma=
lis ratio causandi sed ipsum obiectum vt actu notum habi=
tualiter: idest vt presens intellectui in ratione actu intelli=
gibilis. vt exposui in prologo. vbi supra. ¶ Hoc premisso
Rñsio ad primũ scđm ꝛ tertium. patet responsio ad primum argumentũ. et similiter ad alia
sequentia. Cum dicatur in tertio argumento. Dico secundũ
primum modum q principium continet conclusionem. idest
q medium in tali principio: scilicet animal rationale conti=
net conclusionem idest inherentiam passionis ad subiectum
non enim intelligo q contineat subiectum sed sufficit q cõ=
tineat predicatum ꝛ inherentiam ipsius ad subiectuʒ: ꝛ hoc
modo est ratio cognoscendi huiusmodi inherentiam quam
virtualiter continet. Nam cum dico q principium continet
veritatem conclusionis nihil aliud intelligo nisi q continet
conformitatem siue inherentiam predicati ad subiectũ: vt
exposui in prolog. questiõe. 3. articulo primo: vide ibi singu=
larem expositionem. ¶ Ad quartum: patet responsio: q2 Ad q̃rtum
non ponitur deus vt primo notus esse ratio formalis conti
nendi omnem veritatem: ita qđ notitia illa contineat: sed
dz continere vt primo notus habitualiter id est vt perfecte
presens intellectui in ratione obiecti actu intelligibilis: tñ
in aliquo intellectu non potest immediate causare notitiã
alicuius contenti nisi prius causet notitiã suam intellectu
creato non causat notitiam sui ꝛ per consequens nec alte=
rius: sed voluntas diuina potest supplere vicem talis ob=
iecti: vt exposui in questione. 3. ¶ Secundo principaliter Dubiũ secundũ principale.
dubitatur: q2 Doc. videtur concedere q q̃n medium cogni=
tum continet aliquid virtualiter vel essentialiter q possit
causare notitiaʒ illius perfectam. Contra. primo: q2 causa Primo instatur.
effectiua siue equiuoca siue vniuoca continet virtualiter ef
fectum ꝛ tñ non omnis effectus cognoscitur per eam tanꝙ
per medium cognitum: patet de multis. nam per solem co
gnitum non cognoscunt̃ omnes effectus solis. Nec valet
dicere q sol non continet aliquem effectum scđm totam ei⁹
entitatem: q2 ad omnem effectum solis principaliter cõcur
rit cã prima. immo plus dependet a cã prima vt pʒ. Con=
tra. Tum quia non sequitur. Deus continet omnem effec=
tum scđm totam entitatem. ergo cognoscendo deuʒ sub ra
tione ꝓpria poterit cognoscere omnem effectum perfecte
non sequit̃: vt supra patuit. Tum etiam: q2 Deus continet
etiam passionem hõis. ꝛ tñ non cognito Deo potest imme
diate cognosci passio per subiectum cognituʒ. ꝛ hoc est: q2
virtualiter continet illam. ergo sic erit de sole. ¶ Secundo 2°
instatur: q2 voluntas diuina continet virtualiter omneʒ ef=
fectum ꝛ tñ p ipsam vt cognitam etiam perfectissime non
cognoscitur omnis effectus: immo nec potest cognosci: vt
patet de beatis perfecte cognoscentibus ipsam voluntatẽ
diuinam qui tñ possunt de nouo acquirere cognitionẽ mul=
torum vt patet a doct. in quarto dist. 45. ꝛ in scđo. disti. 3.
questione vltima. ¶ Tertio instatur: q2 homo continet eẽn 3°
tialiter omnia superiora ꝛ tñ homo cognitus non est ratio
cognoscendi omnia superiora perfecte: patet q2 superiora
sunt ratio cognoscendi hominem distincte: vt patet a doct.
in primo distinctione. 3. q. 2. aliter sequeretur circulus: quia
tunc idem respectu eiusdem puta. a. respectu. b. esset ratio
cognoscendi. b. ꝛ econtra. b. esset ratio cognoscendi. a. Silr
hoc idem videtur de homine respectu partium eẽntialium:
q2 homo continet eẽntialiter animam ꝛ corpus ꝛ tñ p ho= 4°
minem cognitum non cognoscitur distincte anima. non eñ
humanitas cognita causat notitiam distinctam ipsius aĩe.
¶ Quarto instatur: q2 paternitas in nobis continet eẽn=
tialiter omnem conceptum superiorem. ꝛ tñ ipsa cognita
non est ratio cãndi cognitionem superiorum. ¶ Respõdeo Ad rõnes ꝯtra scđm
Ad primaʒ concedendo de illo qđ continet scđm totam ei⁹
entitatem. Cum instatur de deo. Dico q sic debet intelligi
q quando obiectum continet plura virtualiter scđm totam Ad primũ
entitatem: q̃n causat notitiam sui per modum nature in ali
quo intellectu q etiam pt cãre notitiam oĩm virtualiter cõ
tentorum: immo amoto impedimento necessario causat. et
sic essentia diuina que necessario mouet intellectum diuinũ
ad sui notitiam etiam necessario mouet ad notitiam omniũ
contentorum. intelligitur ergo q̃n obiectum sub ratione ꝓ
pria immediate causat notitiã sui. Sed non q̃n illa notitia
causatur ab alio sicut causatur visio a volũtate diuina. Cuʒ
dz secundo de passione. Dico q ideo dz subiectum cõtinere
entitatem passionis ꝓ quanto continet scđm qđ ponitur cã
necessaria ꝛ immediata ꝛ precisa ipsius. Et dico si per im=
possibile deus non eẽt ꝛ homo eẽt adhuc contineret homo
suam passionem ꝛ ideo per hominem cognitum posset co=
gnosci passio. sed non est sic de sole: q2 si deus per impossi=
bile non eẽt et sol eẽt: sol non posset ꝓducere aliquem effe=
ctum cum talis effectus necessario depẽderet a prima cã:
tenendo ordinem essentialem sic. s. q sit impossibile scđam
cãm aliquid causare non concurrente prima causa. ¶ Ad
scđm. Dico q si voluntas diuina necessario moueret intel= Ad scđum
lectum creatum p modum obiecti ad suam notitiam q etiã
moueret ad notitiam omnium cõtentorum. Sed qr tm̃ mo
uet contingenter ad sui notitiaʒ non sequitur q cognoscẽs
voluntatem diuinam cognoscat omnia contenta. ¶ Ad Ad tertiũ
tertium. Dico q si homo posset immediate causare notitiã
sui distinctam posset etiam cãre notitiam distinctam omni=
um superiorum: sed talis notitia distincta non potest ha=
beri sine notitia superiorum. Dico ergo: q homine cognito
per speciẽ intelligibilem possunt omnia superiora cognosci
vel per eandem speciem vel per aliam et aliam sicut expo=
sui supra questiõe. 13. que tñ dependent a primo obiecto eo
modo quo exposui. ¶ Ad quartum. Dico q conclusio doc.

Ad quartum intelligitur de illo medio cognito quod est motiuum alicuius
intellectus ad sui notitiam: quia tunc potest mouere ad no
Dubium ter titiam contentorum. sed relatio nullo modo est motiua ad sui
tium principa notitiam. ¶ Tertio principaliter dubitatur de hoc quod di
le. cit q si fundamentum includeret terminum secundum suam co
gnoscibilitatem: q tunc includeret relationem secundum suam co
Contra primo gnoscibilitatem: quia pono q .a. includat. b. secundum cogno
instatur. scibilitatem .b. et tunc sequitur q possit causare relationis
notitiam sine .b. hoc autem est falsum: quia ipsa relatio est
formaliter habitudo ad .b. ergo non potest perfecte cogno
2º sci sine .b. ¶ Secundo instatur: quia idem videtur q si ter
minus includeret fundamentum secundum totam cognoscibilita
tem fundamenti q tunc cognito termino posset statim cogno
3º sci fundamentum quod non videtur ¶ Tertio: quia Deus sub
ratione deitatis ponitur terminus relationis creature: vt men
surabilis essentialiter ad ipsum vt ad mensuram. ergo co
gnito deo vt termino talis relationis necessario cognosce
retur ipsa relatio: nec valet dicere q talis notitia causaretur
a voluntate: quia ipsa non ponitur terminus talis relationis: nec
vt terminus continet ipsam relationem: quia terminatur ad
Responsio ad primum et secundum ipsam. ¶ Respondeo premittendo vnum q quando dicitur. q si fundamentum contineret terminum intelligitur sic q fun
damentum vt presens intellectui in ratione obiecti actu in
telligibilis necessario causaret notitiam sui perfectam et im
mediate post causaret notitiam termini contenti et post no
titiam relationis: et sic relatio illa non posset actu cognosci
non precognitis extremis. Et sic patet ratio ad primam cum
dicitur q tunc posset cognosci relatio sine termino si intelligi
tur sine termino causante vel concausante notitiam relationis
conceditur quia ipsa tamen esset causata a fundamento. Si ve
ro intelligatur sine termino vt precognito tunc negatur. quia
requiritur saltem terminus vt precognitus. ¶ Per hoc patet
responsio ad secundum. Concedo enim q si terminus contine
ret virtualiter fundamentum relationis q primo causaret
notitiam sui secundo notitiam fundamenti et tertio notitiam re
lationis: et q posset causare notitiam relationis sine fundamen
Ad tertium. to: vt concausante sed non sine fundamento vt saltem preco
gnito: et sic patet. ¶ Ad tertium dico q et si deus sub ratione
deitatis ponatur terminus relationis dependentie mensu
rabilis etc. Non tamen sequitur q causet notitiam sui. Nec requi
ritur ad hoc q cognoscatur talis relatio q notitia sit causa
ta a deo sub ratione deitatis. sed sufficit q voluntas diuina
in aliquo intellectu causet notitiam termini sub ratione pro
pria et notitiam fundamenti sub ratione propria et notitiam
relationis talis. et tunc bene verum est q relatio illa non po
test distincte cognosci extremis non precognitis licet non cau
santibus huiusmodi cognitionem: nec aliud requiritur vt pa
tet considerandi. et sic patet responsio ad istas instantias. ¶ Quar
Quartum dubium principale. to principaliter dubitatur de hoc q species intelligibilis est
medium cognoscendi obiectum licet cognoscibilitas sua pro
pria deficiat a cognoscibilitate obiecti dum tamen sit natum
Contra quartum dubium primo instatur. ducere in illud vt cognoscibile. Instatur primo: quia si spe
cies est ratio cognoscendi obiectum ergo est causa cognitio
nis illius. ergo continet entitatem obiecti siue eius cogno
scibilitatem quecunque sit illa. Sed est impossibile q imper
fectius simpliciter contineat perfectius: immo est impossi
bile q causatum immediate ab aliquo contineat illud. sed
lapis immediate causat speciem suam in intellectu angeli
si ponitur presens. immo essentia angeli immediate causat
speciem sui in intellectu suo: vt patet a Docto. in secundo.
distinctione tertia questione. ii. et sic species angeli contine
ret ipsum angelum. ¶ Secundo instatur sic: si causat noti
2º tiam obiecti aut causat notitiam abstractiuam perfectam
secundum q obiectum est intelligibile abstractiue perfecte
ergo non continet ipsum obiectum deficiendo a cognoscibi
litate eius: quia causat notitiam ita perfectam quantum ob
iectum natum est intelligi: aut non causat perfectam noti
tiam: ergo per speciem aliquam non haberetur distincta et perfe
cta notitia obiecti. Si dicatur q causat distinctam et perfectam
abstractiuam sed non intuitiuam. Contra. Tum quia species sen
sibilis in sensu exteriori causat intuitiuam et perfectam: et tunc
vt prius arguatur: quia si causat visionem perfectam quantum
ipsum obiectum est visibile: ergo sequitur q continet obiectum
visibile secundum totam suam visibilitatem: et sic non deficit
a visibili secundum eius visibilitatem. Si imperfectam causat
ergo sequitur q nunquam poterit haberi visio perfecta alicuius
visibilis cum visio tamen causetur a potentia et a specie in orga
no. Tum etiam: quia loquendo de abstractiua si per speciem
cognoscitur obiectum abstractiue quantum vt sic est cogno
scibile sequitur q saltem vt sic contineat totam eius cognosci
bilitatem et tamen species ipsa est simpliciter imperfectior ipso ob
iecto cum sit imitatiua ipsius. ¶ Tertio instatur: quia si con 3º
ceditur q species est ratio sic cognoscendi et per consequens vt sic
continet cognoscibilitatem obiecti quare etiam non conce
ditur q ipsum contineat vt cognita. videtur enim q ex quo ip
sa est presens ipsi intellectui et perfecte presens cum ipsum
actu informet q etiam prius causet cognitionem sui quam ob
iecti et sic poterit eodem modo dici medium vt cognitum
sicut etiam conceditur de aliis mediis vt cognitis vel sal
tem oportet assignare differentiam istorum. ¶ Respondeo pre
mittendo aliqua: primum illud quod proprie est ratio cogno Responsio ad rones contra quartum dubium. et
scendi aliud tanquam per medium cognitum sic virtualiter con
tinet illud q nullo modo continetur ab illo: immo omnino sibi
repugnat sic posse contineri: quia sic causans vt obiectum co
gnitum modo preexposito est essentialiter perfectius con
tento quod per ipsum cognoscitur tanquam per medium cognitum:
et hoc satis patet ex superius declaratis. Et ideo tale me
dium nunquam potest causare notitiam contenti nisi prius causet no
titiam sui perfectam quantum potest: vt supra patuit. Secundum
est q medium proprie non vt cognitum sed quod est ratio co
gnoscendi primo obiectum: cuius ponitur tale medium si
cut species intelligibilis: sic vel dependet in esse ab obiecto
primo vel saltem natum est dependere: quia enim species la
pidis causatur immediate ab ipso lapide in intellectu ange
li talis species dependet actu a lapide si vero talis species
causaretur a deo immediate adhuc eo modo representa
ret lapidem: sicut si esset immediate causata a lapide: vt pa
tet a doc. in primo et secundo et sic nata est contineri ab ip
so. Dico ergo q tale medium non dicitur continere obiectum in
se: nec secundum eius entitatem: nec secundum cognoscibilitatem cum
vel dependeat ab obiecto: vel sit natum dependere si ab alio
causetur. hoc enim ab obiecto q sit ratio sic cognoscendi: quia obiectum causando
id secundum suam entitatem causat etiam illud secundum conditiones consequentes
ipsum. Dicitur ergo diminute continere cognoscibilitatem
obiecti ex hoc solo q immediate est ratio causandi notitiam
obiecti abstractiuam. et in hoc: quia supplet vicem obiecti et per
consequens non sequitur q contineat obiectum secundum cogno
scibilitatem: immo ipsum obiectum continet suam cogno
scibilitatem abstractiuam etiam perfectam quantum ipsum
est sit cognoscibile: licet causet eam mediante suo effectu
dando sibi naturam talem q causet non cognitus notitiam
abstractiuam obiecti et etiam notitiam abstractiuam con
tentorum in tali obiecto. vt supra dixi. Non est ergo simile
de medio vt cognito et de isto medio. Multa alia dubia es
sent circa multa alia dicta in isto articulo que tamen cau
sa breuitatis pro nunc transeo.

¶ Questio Quintadecima.

Posito q beatus in pa
tria habeat verbum de creatura vi
sa in essentia diuina. ¶ Utrum re
spectu istius verbi creature intelle Titulus questionis exponitur.
ctus possibilis habeat se pure passi
ue. Hic non queritur si de obiecto be
atifico possit haberi verbum nec de
obiecto secundo modo viso in illo lo
co primo nec si aliud sit verbum ob
iecti primi et secundi: sed supponitur de obiecto secundario
haberi verbum. et queritur qualiter intellectus possibilis se
habeat in eius formatione. Incipiendo igitur a manifestio
ribus primo inquiretur de formatione verbi secundum mo
dum intelligendi quem nunc experimur. et secundo appli De articulatio questionis.
cabitur ad intellectionem in patria. ¶ De primo supposi
to q intellectio perfecta: puta diffinitiua de obiecto diffini
bili siue sit verbum illius siue non: saltem non est sine verbo
ipsius: et per consequens si quis actiue se habeat ad intellectionem
illam perfectam ipsum quodam modo actiue se habebit in
formatione verbi. de causa igitur intellectionis in nobis pro
statu isto tria sunt videnda. Primo q in parte intellectiua
est aliquod principium actiuum respectu intellectionis. Se
cundo. verum illud actiuum sit aliquid anime intellectiue
vel tantummodo sit obiectum representatiuum obiecti: quod
dicatur esse in anima pro tanto q sit in ipsa sicut accidens eius
vel representatiuum non autem sicut aliquid nature eius.
Tertio dato q sit aliquid anime inquiretur si est intellectus
agens vel possibilis. ¶ Prima conclusio probatur. s. q re
spectu intellectionis in nobis sit aliquod actiuum. Et ar
guitur sic. intellectio aliqua in nobis est noua vt experitur
quilibet: quia nunc experior me intelligere aliquid quod prius non
intelligebam. ergo intellectio noua et illa est forma absoluta

vt probatum est supra.q.13.arti.primo. omnis autē forma absoluta cū sit terminꝰ actiōis habet aliqđ principiū actiuū p̄ ꝗ accipit eē. igitur respectu nostre intellectionis noue est aliqđ principium actiuum. aliud est intrinsecum supposito intelligenti: vt patet secundo de anima cōmento.6. Hic duo sunt notāda: nota p̄mū de intellectione noua: quia accipitur hic intellectio noua que de nouo nullo alio presupposito habet esse ita ꝙ non dicitur precise noua propter nouitatē alterius sicut relatio intrinsecus adueniēs dicitur precise noua propter nouitatem alicuius absoluti ad qđ necessario sequitur: vt patuit supra questione.10.ꝛ 13. modo intellectio dicitur noua: quia stante obiecto ꝛ intellectu nullo alio posito potest immediate causari. loquitur ergo de nouitate immediata: ita ꝙ non precise dicatur noua propter nouitatem alterius ad qđ necessario sequat̄. Secundo nota de principio intrinseco siue de principio precise existēte in ipsa anima respectu intellectionis in nobis: quia hic loquitur tm̄ de intellectione abstractiua quia de intuitiua nō est presens q̄stio quia nunc experimur abstractiuam sed non intuitiuam: vel saltem est dubium de intuitiua pro statu isto. ꝛ de ista philosophus vel parum vel nihil loquutus est: sed forte in omnibus locis in quibus locutus est de intellectione nostra loquitur de abstractiua. respectu ergo istius ponitur principium intrinsecum actiuum: videlicet species intelligibilis que est subiectiue in intellectu possibili. si teneatur tamen ꝙ notitia talis causetur ab obiecto saltem partialiter tūc illa erit principiū intrinsecū. Sed in ꝓposito loquit̄ de p̄cipio intrinseco absolute: siue ex pte aīe siue ex pte obiecti sed post determinabit de vnoquoq;. Et ꝙ respectu intellectiōis in nobis sit principium intrinsecum actiuum. patet per philosophum secundo de anima tex.c.60. Differt autem supple in intellectu ꝛ sensu: quoniam hec quidem actiua operationis extra sunt vt visibile ꝛc̄. ꝛ sequitur. causa autem quoniam singulariū secundum actum est sensus. idest ꝙ sensus terminatur ad singulare actu existens. scientia autem vniuersaliū. hec aūt in ipsa quodammodo sunt anima: vnde intelligere in ipsa quidem est cum velit. sentire autem non est in ipsa. necessarium autem est esse sensibile. hec ille. Nota tamen pro intelligentia huius auctoritatis: quia non ponitur obiectū extra: puta visibile esse actiuum immediatum respectu visionis: immo est ipse sensus ꝛ species visibilis obiecti existens in organo visus. tamen sensibili actu extra nō existente ꝛ approximato potentie nunq̄ esset visio illius: quia visio perfecta necessario terminatur ad obiectum extra actu existens ꝛ in ꝓpria existentia presens: ꝛ ideo q̄uis sensus visus habeat in se speciem visibilis: nunq̄ posset causare visionem visibili non presente in propria existentia: ꝛ hoc modo dicitur ꝙ sensus non habet in se vnde possit sentire: quia dependet a sensibili extra: quod tamen sensibile dicitur causa remota sensationis: quia causat speciem sensibilem in organo sensus. ꝛ vltra requiritur presentia sensibilis vt possit haberi de ipso sensatio. Sed quia anima cognoscit obiectuꝫ abstractiue: ꝛ talis cognitio non requirit existentiam obiecti cum non terminetur ad ipsum inquantum existens: vt supra patuit questione.13. sed sufficit species intelligibilis existens in anima. ꝛ ideo anima intelligit cum vult: quia etiam obiecto annihilato habet in se omnia requisita ad intellectionē abstractiuam de qua est sermo nunc. Secus esset de intuitiua quam nō posset habere sine presentia obiecti in propria existentia: vt supra patuit questione.13. Sit igitur hec conclusio tanq̄ certa: scilicet ꝙ alicuius intellectionis noue principium actiuum sufficiens est supposito intelligenti intrinsecum. Et tunc arguitur vltra per diuisionem. vel illud principium pertinebit ad voluntatem vel ad partem sensitiuaꝫ vel ad partem intellectiuam vt distinguitur contra voluntatem ꝛ sensum. non potest nam primum saltem in prima intellectione: quia ipsa precedit omnem actum volūtatis. de hoc vide docto. in secundo distinctione. 42. Nec est dare secundum: scilicet ꝙ illud principium sit precise in parte sensitiua relinquitur igitur ꝙ sit in parte intellectiua Secunduꝫ scilicet ꝙ nō sit in parte sensitiua probatur. Primo sic. effectus equiuocus semper est minus nobilis sua causa equiuoca vt habetur super.13.gen. de quo vide Doc. in quarto di.12. Sed intellectio est simpliciter perfectior phantasmate ꝛ quacūq; ꝑfectione que est in parte sensitiua: quia itellectio est ꝓpria perfectio nature itellectiue que inquātū talis nobilior est tota sensitiua. ¶ Hic tamen aduerte ꝙ rō nō ita simpliciter concludit nisi recte intelligatur. nam intellectio actualis est etiā nobilior specie itelligibili ꝛ tamen equiuoce causatur ab illa. ꝛ similiter visio albedinis est nobilior ipsa ꝛ tamen equiuoce causatur ab ipsa saltem: vt a cā remota. similiter species intelligibilis est perfectior fantasmate: ꝛ tm̄ equiuoce causatur ab illo: vt patet questione presenti. ꝛ in p̄mo.d.3 q.8. Dico ergo ꝙ ratio bene concludit de cā totali equiuoca: sicut etiam ipse dicit in quarto.d.12. ꝛ nō sp̄ de partiali. si ergo poneretur fantasma vel aliquid existens in pte sensitiua totalis causa intellectionis ratio concluderet. ꝛ sic ratio debet intelligi.

Expō lre.

quomō cā equoca est nobilior suo effectu

¶ Secundo probatur idem. Angelus non sp̄ habet omnem intellectionem quam p̄t habere: quia cum possit intelligere quodcunq; intelligibile vel haberet vnicam que simul esset omnium intelligibilium vel haberet tot distinctas quot correspōdēt oibus intelligibilibus: quorum vtrunq; videtur eē impossibile: q2 primum poneret infinitam perfectionem illius intellectionis: immo videtur ꝙ infinitam: q2 nec intellectio diuina excederet eam quantuꝫ ad intellectionem obiectorum. scḋm videtur ponere infinitā perfectionem intellectus. s. ꝙ ita distincte cognosceret ōnia per distinctos actus simul sicut vnum obiectum p vnum actum. Sequitur igitur ꝙ cum possit quodcunq; intelligibile intelligere ꝙ possit habere aliquam intellectionem nouaꝫ. Sed in tali perfectionis est habere notitiam habitualē perfectaꝫ p quam intellectus sit in potentia accidentali tm̄ ad intelligendum. sicut expositum est in primo.d.3.q.6. vide ibi. vnde philosophus tertio de anīa loquens de intellectu possibili: dicit. cuꝫ aūt sic singula fiant sciens dr̄ qui scḋꝫ actum: hoc autem confestim accidit cum possit operari per seipsum est quidem igitur ꝛ tūc potentia quodammodo nō tm̄ similiter ꝛ āte addiscere. vult dicere ꝙ quando habet habitum per quem potest ex se operari: licet tunc sit in potentia aliqua non tm̄ essentiali que est ad formam siue ad principiuꝫ operandi sed tantummō accidentali ad operationē. ꝛ hec est dispositio perfectior eiusq; de potentia opādi exit in actum operandi. ¶ In ista littera nota aliqua: primum est de notitia habituali aliquando accipit̄ habitualis ꝓ habitu acquisito ex frequentatis actibus: de quo non est hic sermo. aliquando accipitur notitia habitualis propter quādam similitudinem ad huiusmodi habituꝫ primo modo dictum: quia sicut habens habitum acquisitum prompte ꝛ statim potest exire in actum sic habens notitiam isto secundo modo. Est ergo notitia hoc secundo modo principium perfectum productiuum notitie actualis ꝛ est memoria fecunda que includit presentiam obiecti vel in se: qñ est respectu notitie actualis intuitiua: vel in alio representatiuo vt in specie itelligibili respectu notitie actualis abstractiua. Et de huiusmodi notitia habituali loquitur sepe Doct. in p̄mo distinctione.2.parte.2. distinctione.6. ꝛ distinctione.27. et distin.3. questione.7. ꝛ alibi sepe. ita in presenti loquitur ꝙ esse de habituali in angelo ꝛ hoc tm̄ respectu notitie abstractiue: q2 habet in se species quiditatum intelligibilium: de quo vide doc. in secundo distinctione.3.q.10. ꝛ distinctio.9

Notitia hītualis multipliciter accipitur.

¶ Secundo nota de potentia essentiali ꝛ potentia accidētali siue potentia remota ad agendum siue propinqua. potentia essentialis est remota accidentalis propinqua. Et de hoc vide exposita in primo. distin.6. ꝛ distin.7. ꝛ in secūdo. distin.3. nec oportet hic multum immorari. Et q̄ło angelus possit acquirere cognitionem actualeꝫ nouam de obiecto prius habitualiter noto: vide doc. in secundo distinctio. 3.q.10. ꝛ q.11. ꝛ que ibi exposui. ¶ Hic recitat vnam opinionem que dicit ꝙ angelum posse habere nouam intellectionē est mere creditum: quia philosophi precipui hoc nō viderunt. Preterea hic etiam diceret ꝙ angelum ad quamlibet intellectionē quam habet moueret̄ immediate a deo. ¶ Contra hoc. licet forte philosophus qui posuit intellectionem angeli idem cum substantia angeli diceret consequenter intellectionem esse ab eo a quo est substantia. Et licet catholicus dicens intellectionem illam qua angelus intelligit se esse coeuam angelo et quasi propriam perfectionem consequentem naturam necessario: posset aliquo modo dicere illam immediate a deo iuxta illam propositionem probabilem: accidens proprium coeuum substantie eiusdem est: est a generante illam substantiam. tamen de accidente per accidens quod contingenter inest non videtur probabile dicere ꝙ hoc sit a generante. Et confirmatur: q2 licet deus possit immediate causare quamcunq; intellectionem in angelo: tamen si aliquam non causaret vt pote huius obiecti: sed derelinquat angelum sibi ꝛ ordini causaruꝫ naturaliter actiuarum: non videtur ꝓbabile ꝙ angelus nō possit attingere ad intellectionem huius obiecti: cum anima sic sibi ꝛ causis naturalibus relicta ad eius intellectionem possit attingere naturaliter lꝫ mediante sensu. Istud qđ dr̄ de philosopho videtur facere ad propositum nostruꝫ: quia si philosophus vidisset aliquā intellectionem nouam posse

competere angelo dixisset ipsum aliquando esse in potentia accidētali ad intellectionem: quia hec est dispositio perfectior eius quod aliquando est in potentia ad intelligēdum. igitur ille qui tenet siue per rationem: siue per fidem aliquā esse intellectionem nouam in angelo consequenter dicat angelum quandoqꝫ ad illam esse in potentia accidentali. sicut philosophus consequenter diceret ad illud: quod ipse tenet: magis autem concordat cum philosopho: qui tenēs aliquod antecedens: concedit consequens quod philosophus etiam concederet: si illud antecedens teneret ꝙ ille qui tenendo illud antecedens negat illud cōsequens: quia Aristo. illud non negaret concedendo illud antecedens. ¶ Tertio propositum probatur per auctoritates. 15. de tri. ca. 7. vel. 14. dicit August. Quod excellit in anima mens vocatur: ꝛ post: homo non secundum omnia que ad naturam eius pertinent: sed secūdum solam mentem imago dicitur. Et libro. 14. capitulo. 8. Imago ibi inuenienda in nobis est. quo etiam natura nostra nihil habet melius. ¶ Ex istis auctoritatibus ꝛ aliis similibus habetur ꝙ tota imago est in parte intellectiua accipiendo intellectiuam pro ea que transcendit sensitiuam. Sed imago includit parentem ꝛ prolem: vt patet. 9. de trini. capitulo vltimo et alibi multotiens. igitur in parte intellectiua est parens gignēs illam notitiam que est proles: ꝛ per consequens principium actiuum respectu intellectiōis. Qui igit͂ poneret phātasma vel aliquā formā talem in parte sensitiua esse rationem immediate gignendi notitiam actualem non saluaret: vt videtur rationem parentis in mente proprie accepta. ¶ Preterea August. 15. de trini. capitulo. 23. Memoria hominis et maxime illa quam pecora non habent id est qua res intelligibiles ita continentur vt non in eam per corporis sensus venerint habꝫ in hac imaginem trinitatis imparem quidem: sed tamen qualemcūqꝫ similitudinem patris. hoc exponit capitulo. 15. in fi. sic Hoc verbum nostrum de scientia nostra nascitur quēadmodum ꝛ illud de scientia patris natum est. ꝛ capitulo. 21. vel. 63. Memoriam inquit tribuens omne quod scimus.

¶ Ex istis habetur ꝙ illa memoria quam pecora non habēt hoc est proprie intellectiua pro tanto habet similitudinem patris. quia de ipsa vel de scientia que est in ea nascitur verbum nostrum sicut verbum eternum nascitur de scientia patris. satis expresse videtur in istis auctoritatibus velle ꝙ in parte intellectiua proprie accepta sit principium actiuū respectu intellectionis. ¶ Nota aliqua in ista litera. Primo de intellectione coeua angelo qua seipsum intelligit ꝙ non concomitatur necessario naturam eius ita ꝙ posita natura angeli necessario sequatur talis intellectio quia illa causatur in ipso angelo per essentiā ipsius angeli: vt patet a Docto. in secūdo dist. 2. q. 8. ꝛ vide que ibi exposui. ꝛ licet sit de facto illa intellectio in eodem instanti quo ponitur angelus esse. non tamen ponitur necessario: quia posset eē natura angeli sine tali intellectione non tm̄ per potentiam diuinam sꝫ etiam per potentiam naturalem: quia voluntas angeli posset intellectum angeli auertere a consideratione sue essentie ꝛ conuertere ad aliud obiectum. ꝛ quomodo possit hoc voluntas: vide que dicit doct. in secundo. dist. 44. ꝛ que ibi notaui. Et posito etiam ꝙ illa sit in eodem instanti. primo in quo angelus accipit esse adhuc esset causata ab ipso: quia nō est impossibile naturam tm̄ per instans durantem posse immediate ꝛ in eodem instanti causare actum aliquem et potest ex natura sua elicere: de quo vide doct. in secundo dist. 5. q. 2. q̄ questio est de reportatis parisius. Si tamē talis intellectio necessario concomitaretur naturam angeli sicut passio subiectum: tunc posset concedi ꝙ esset a causante naturā angeli. Et ꝙ dicit de accidente proprio coeuo substantie cuius est ꝛ necessario concomitante hoc non debet intelligi vt aliqui intelligunt de aliqua qualitate accidentali absoluta nec proprie de aliquo accidente absoluto: quia nullum tale necessario concomitatur substantiam cū omne tale sit vere separabile a substantia. vt patet a doct. in quarto dist. 11. Et si dicatur ꝙ ignis determinat sibi aliquem gradum caloris quo non posito non est substantia ignis. Dico duo: primum ꝙ calor in igne sic determinato causatur a substātia de hoc vide Doct. in quarto. distin. 11. ꝛ. 12. vel. 13. posito tamen casu ꝙ esset tale accidens necessario consequēs naturam substantie cuius est ꝛ hoc ex natura precise ipsius substātie potest concedi ꝙ tale accidens sit causatum a causante substātiam: si tamen non ponatur immediate generari a substantia illius accidentis. Secundo nota ibi. esse in potentia accidentali ad intellectionem est dispositio perfectior eius quod est in potentia ad intelligendum: non intelligitur ꝙ esse sic in potentia accidentali sit perfectius ꝙ̄ non esse: quia melius est esse in actu intelligens ꝙ̄ in potentia: quia ꝛ deus actu omnia intelligit ꝛ non est aliquo modo in potentia ad aliquam intellectionem producendam: intelligit ergo sic ꝙ loquendo de intellectu qui est in potentia ad intelligendum ꝙ tunc est in perfectiori dispositione ad intelligendum quādo est in potentia accidentali siue propinqua siue dispositissima: ꝙ̄ quādo est tantum in potentia remota: quia primo modo statim potest exire in actum cum vt sic habeat actu omnia requisita ad producendum actum sed secūdo modo non potest statim exire ad actum cum vt sic deficiat sibi aliquid necessariū ad hoc vt statim possit exire in actum. Tertio nota expositionem auctoritatum. prima cum dicit ꝙ homo secundū mētem tantum dicitur imago. Et sciendum ꝙ imago accipitur dupliciter: aliquando habitualiter aliquādo actualiter. que distinctio patet a Doc. in secūdo distinctione vigesimaquarta. imago actualiter includit memoriam perfectam actualem intellectionem et actualem volitionem. prima pars includit intellectum cum obiecto presente vel in se vel in aliquo representatiuo ꝛ etiam includit voluntatem: quia tunc representat patrem vt perfecte fecundum: quia ratione intellectus cum obiecto est productiuus filii ꝛ ratione voluntatis est spiratiuus spiritus sancti: ꝛ hoc patet a doct. in primo distinctione tertia questione vltima. 2. pars q̄ est actualis notitia obiecti representat filium. tertia pars que est actualis volitio obiecti cogniti representat spiritum sanctum et hoc dicitur imago actualis. Imago vero potentialis siue fundamentalis siue aptitudinalis est memoria fecūda que includit intellectum et voluntatem et obiectū actu presens in ratione obiecti intelligibilis et amabilis. ꝛ hoc totum dicitur imago fundamētalis et dicitur hoc totum memoria fecunda: quia statim potest exire in actum. siue in notitiam actualem obiecti et amorem illius que sunt postea due partes vltime actuales representantes filium et spiritum sanctum. secundo modo accipiendo imaginem imago dicitur mens id est memoria fecunda ꝛ perfecta modo preexposito. Et addit ꝙ imago includit parentem ꝛ prolem parens est mens que est productiua ratione intellectus ꝛ obiecti notitie genite. s. notitie obiecti q̄ notitia perfecta dr̄ proles siue verbū: vt patꝫ a Doc. in primo distin. 27. ꝛ ratione voluntatis est productiua volitionis obiecti que volitio adhuc dr̄ proles. Sicut ergo parens actiue se habet respectu prolis etiaꝫ loquendo de vtraqꝫ prole: vt patet a doc. i tertio dist. 4. Sic memoria fecūda est productiua prolis. Alie auctoritates. s. quo verbum nostrum nascitur de scia nostra accipiunt sciam pro scia habituali. s. pro memoria: vt patebit infra. ꝛ in primo. d. 6. q. 27. ¶ In isto articulo sunt aliqua dubia. primo in hoc. intellectio est proprie perfectio nature intellectualis vt intellectualis est que inquantum talis nobilior est tota aia sensitiua. ꝛ ita perfectio intellectus perfectior est pfectiōe sensitiue. ¶ Secundo dubitatur in hoc: si angelus haberet vnicam intellectionem respectu omnium intelligibiliū illa intellectio esset formaliter infinita. quia nec intellectio diuina excederet eam quantum ad multitudinem obiectorum. ¶ Tertio dubitat͂ in hoc. Si intellectus angeli ita distincte cognosceret oīa intelligibilia per distinctos actus sicut qōlibet eorum seorsum esset nimia perfectio in ipso angelo. ¶ Instatur contra primum probando ꝙ forma perficiens perfectius perfectibile non sit simpliciter nobilior forma q̄ immediate perficit imperfectius perfectibile. Et primo sic quia sequeretur ꝙ forma accidentalis esset perfectior forma substantiali. patet: quia substantialis perficit materiam ꝛ accidentalis perficit substantiam completam que est multo perfectior materia ergo. ¶ Secundo instatur: etiam loquendo in ordine formarum accidentalium ꝛ arguitur sic. causa equiuoca est perfectior suo effectu. hoc patet sepe a doc. sed phantasma causat speciem intelligibilem: vt patꝫ a doc. presenti questione. ꝛ in primo distin. 3. q. 8. ꝛ non causat nisi equiuoce: ergo phantasma est perfectius specie intelligibili: ꝛ tamen phantasma est perfectio sensitiue vt sensitiue: ꝛ species intelligibilis est perfectio intellectiue vt intellectiua est cum tm̄ in intellectu possibili immediate recipiatur ergo. ¶ Si dicatur ꝙ phantasma est causa equiuoca non totalis sed tm̄ partialis: ꝛ talis causa non est perfectior suo effectu. Contra: ꝛ probo ꝙ etiam causa equiuoca partialis sit simpliciter nobilior toto effectu. Et suppono primo dictum Docto. in primo distin. 17. ꝙ quando due cause partiales concurrunt simul ad aliquem actū ꝙ vtraqꝫ attingit actum secundum substantiam ꝛ intensionem actus: ita ꝙ talis actus ꝛ secundum substantiam ꝛ secūdum intensionem est ab vtraqꝫ causa ptiali. Suppono secūdo ꝙ vnus nō producit actū in virtute alterius. ꝛ hoc patet a Doct. p

Expō iste notabilis.

No. tertiū

Dubiū pri͂ circa pmū articulum notandū.

Dubiuꝫ secundum.

Dubiū tertium.

Cōtra pmum dictū instatur primo.

2°

tanti questione: et in primo dist.3.q.8.et distin.17. et alibi se
pe. Tunc sic. actus causatus aut secundum totum est ab vna
sicut ab alia aut tantum secundum partem. si primo. ergo
causa partialis equiuoca est perfectior suo effectu. Si secun
do hoc non videtur: quia vtraque precise attingit ipsum effe
ctum et secundum substantiam et secundum intensionem. Tum
etiam: quia pono quod effectus sit simpliciter indiuisibilis qua
lis est species intelligibilis et actus intelligendi. ergo sequi
tur quod phantasma quod immediate ponitur in sensitiua par
te sit nobilius aliqua forma immediate recepta in intellectu
3° possibili. ¶ Tertio instatur: quia forma non dicitur perfecti
or eo quod communicatur perfectiori perfectibili: patet hoc quia
communicari accidit sibi. Tum etiam: quia talis perfectior
esset tantum denominatione extrinseca: quia a receptiuo si
ue a subiecto perfectiori et non denominatione intrinseca de
qua est sermo: quia dicimus quod intellectio est in se formaliter
perfectior quam forma recepta in sensitiua parte aliter seque
retur quod relatio rationis que est subiectiue in subiecto perfe
ctiori esset simpliciter nobilior intellectione que immediate
ponitur in subiecto imperfectiori: puta quod relatio rationis sit
in natura angelica. intellectio sit in intellectu humano quod
non videtur. intelligitur ergo de perfectione intrinseca et for
4° mali. ¶ Quarto instatur sic quia si intellectio ideo est nobi
lior: quia in subiecto nobiliori siue quia est perfectio subiecti
nobilioris statim sequitur quod omnis intellectio perficiens eun
dem intellectum sit eque perfecta hoc non videtur verum: quia
vna intellectio est nobilior alia: puta illa que est perfectioris
5° obiecti. ¶ Quinto instatur: quia visio albi videtur simplici
ter nobilior notitia abstractiua eiusdem albi et tamen notitia
abstractiua est in intellectu: et visio in potentia visiua: ante
cedens patet. quia illa terminatur ad obiectum actu existens
et notitia terminatur ad obiectum non vt existens: ergo vi
sio erit simpliciter nobilior notitia abstractiua eiusdem albi.
6° ¶ Sexto instatur sic. si intellectio est nobilior: quia perfectio
nobilioris nature: sequitur quod intellectio quam habet intelle
ctus de lapide erit nobilior intellectione quam habet homo
de eodem lapide. consequens falsum: quia ille intellectiones
sunt eiusdem speciei. quia eiusdem obiecti. antecedens pa
tet: quia natura intellectualis angeli est multo excellentior na
7° tura intellectuali hominis. ¶ Septimo instatur sic. illa
operatio est simpliciter perfectior que est propinquior et
immediatior sue mensure perfectionali: quam illa que est remo
tior: sed albi visio actualis est propinquior et immediatior
ipsi albo vt obiecto mensuranti quam intellectio eiusdem ab
stractiua: ergo talis visio erit simpliciter perfectior intelle
ctione maior patet: quia perfectio mensurabilium est penes
accessum ad suam mensuram perfectionalem: vt patet etiam
a Docto. minor patet: quia visio immediate causatur ab al
bo et intellectio eiusdem remotissime ab illo causatur: vt su
pra patuit questione.13. ergo visio immediatius mensuratur ip
8° sum album vt mensuram suam quam intellectio eiusdem ¶ Oc
tauo instatur sic. Illa operatio est simpliciter nobilior et per
fectior que respicit idem obiectum sub nobiliori conditione
quam illa que respicit idem obiectum non sub illa conditione no
biliori. Sed visio albedinis respicit ipsam simpliciter in esse
realis existentie et vt singularis que singularitas sicut ad
dit perfectionem nature singularis: vt patet a Docto. in pri
mo dist.5.q.2.et in 2°. dist.7.et questione.11. ita cognitio sin
gularitatis videtur habere aliqualem perfectionem. et hoc
patet a Docto. in secundo distinctione.3. questione.11. intel
lectio vero eiusdem albedinis abstractiua non respicit eam
secundum suum esse realis existentie nec vt singularem que
sunt conditiones multo excellentiores quam habere esse tantum
obiectiuum siue possibile quod esse respicit proprie notitia ab
stractiua: vt patet a Docto. in questione.13. quolibet. maior pa
tet. quia actus specificatur ab obiecto: vt patet a Docto. in
primo. distinctione.5. questione.7. et presenti questione ini
mo actus capit nobilitatem ab obiecto: vt patet a Doct. in
primo. distinctione.3. questione.7. et quanto respicit ob
iectum sub conditionibus nobilioribus tanto nobilior dici
tur: vt patet a Docto. in tertio distinctione.27. vbi vult quod
amor qui respicit deum sub ratione deitatis sit perfectus: quia
respicit ipsum sub nobilissima conditione. Hoc idem in pro
lo. questione.3. vbi vult quod notitia theologica que respicit ob
iectum theologie sub perfectissima ratione et conditione sit
nobilissima et perfectissima ¶ Nono instatur sic. si intelle
9° ctio est perfectior absolute: quia est perfectio nobilioris na
ture. quero aut hoc intelligitur: quia immediate recipitur in
nobiliori natura aut quia perficit nobiliorem naturam: ali
ud non videtur dandum. Sed nullo istorum modorum: se
quitur propositum: ergo. non primo: quia vt supra dictum for

ma perfectior ipsa intellectione immediate informat natu
ram imperfectiorem: vt patet de forma substantiali. non
secundo patet: quia a natura ignobiliori potest immediate
causari effectus nobilior quam intellectio: patet quia ab igne qui est
imperfectior natura intellectuali immediate causatur sub
stantia que est perfectior omni accidente vt patet per philo
sophum.7. meta. tex. commenti quarti. Immo substantia se
parata a materia que est perfectissima inter omnes substan
tias creatas non potest immediate causare aliquam substan
tiam nec immediate transmutare materiam ad formam: vt
supra patuit questione.7. Non tertio: quia aliqua forma es
sentialiter et formaliter perfectior intellectione immediate
perficit naturam ignobiliorem. patet de anima intellectiua
que immediate perficit corpus organicum quod tamen est
imperfectius intellectuali natura. ¶ Decimo instatur sic. 10
Si intellectio est perfectior eo quod nobiliorem perficit naturam
sequitur quod illa operatio erit simpliciter perfectior que poni
tur perfectio nobilioris potentie: siue intelligatur quod subiecti
ue sit in nobiliori potentia siue quod sit immediate elicita a no
biliori potentia siue quod sit formaliter perfectiua nobilioris po
tentie. Sed quocunque istorum dato non sequitur quod opera
tio nobilioris potentie sit simpliciter perfectior operatione
ignobilioris potentie. probatur quo ad singulas partes: quia
aliqua est volitio potentie volitiue omnino ignobilior aliqua in
tellectione potentie intellectiue que potentia intellectiua vt
supponitur et probatum est in quarto dist.49. est formaliter im
perfectior potentia volitiua. quod autem aliqua intellectio sit perfe
ctior patet in multis: quia cognitio distincta vltimi finis est
simpliciter perfectior volitione lapidis. Tum quia terminatur sim
pliciter ad obiectum perfectius. Tum quia immediatius poten
tia intellectiua per illam coniungitur obiecto perfectissimo:
quam potentia volitiua volitione qua vult lapidem. modo sic imme
diate coniungi fini vltimo est singularis perfectio in opera
tione sic coniungente: vt patet a doct. supra.q.13. quolibet. art.1.
et secundo hoc idem in quarto. di.tc.et.49. intellectio ergo ta
lis siue accipiatur: vt est subiectiue in intellectu siue vt causa
ta ab intellectu: siue vt formaliter perfectiua intellectus est sim
pliciter perfectior ipsa volitione lapidis: siue consideretur inquan
tum est subiectiue in voluntate: siue inquantum causata a volun
tate: siue inquantum perfectiua voluntatis. Hoc etiam patet
a doc. in prologo.q. vltima. vbi concedit quod aliqua intellectio sit for
maliter nobilior aliqua volitione. Patet etiam: quia nolitio ob
iecti quam ponitur actus positiuus voluntatis, vt patet a doc. in
primo. d. prima.et.d.47.et in secundo. d.6.q.2.et.dist. 42.et in
tertio. d.30.et in quo. que nolitio ponitur formaliter perfectio
potentie volitiue: non est formaliter perfectior omni intel
lectione vt patet per multas intellectiones discurrendo.
¶ Posset etiam principaliter instari contra hoc quod dicit
in hoc dicto. s. quod natura intellectualis est simpliciter perfe
ctior natura sensitiua. quia licet sit verum vbi intellectiua et
sensitiua distinguuntur: tamen vbi eadem est anima in eo
dem posset multum dubitari sed hoc pretermitto pro nunc
alias forte declarabitur. ¶ Respondeo ad omnes instan
tias premittendo aliqua. primo quod doc. non loquitur hic de
quacunque perfectione simpliciter accepta sed precise de per
fectione secunda aduenienti nature habenti esse perfectum.
et sic non loquitur de perfectione que nata est esse pars es
sentialis alicuius sicut sunt forme substantiales que licet per
ficiant materiam tamen vltra hoc sunt partes intrinsece com
positi per se. de istis ergo non est sermo. sed precise est ser
mo de perfectionibus aduenientibus nature habenti esse
completo. Secundo premitto quod natura quelibet habet suam
perfectionem natam sibi competere: et hoc patet in omnibus
naturis dicentibus perfectionem: quod dico: quia aliquod ens
est ita vltimate imperfectum quod non ordinatur ad vlteriorem
perfectionem nature: vt patet de relationibus: vt dicit doc.
Et sicut est ordo in naturis natis perfici perfectione secun
da: ita videtur quod sit ordo in perfectionibus secundis: ita quod
natura perfectibilis perfectior nata est etiam habere per
fectionem respectu perfectiorem. vt patet discurrendo in
naturis. Et non loquor hic precise de naturis que specie
distinguuntur. quia vna potentia visiua specie distincta ab
alia circa idem obiectum non habens visionem specie distin
ctam: ita quod sicut vna est perfectior potentia essentialiter
et quidditatiue alia ita et visio vnius sit quidditatiue perfe
ctior visione alterius respectu eiusdem visibilis: potest ta
men esse perfectior intensiue sed de tali non est presens ser
mo sed est sermo de perfectione secunda essentiali et quiddi
tatiuaque specifice vel genere distinguitur ab alia. Est er
go sermo de naturis: siue specie siue genere distinctis natis
habere perfectionem eiusdem rationis sicut dicimus quod om

Nota sge nosã doctore declarationem.

nes potentie sensitiue conueniunt in hoc ꝙ nate sunt ha-
bere operationes sensitiuas vt vltimas perfectiones secun
das. Et omnes potentie intellectiue nate sunt habere intel
lectiones eiusdem rationis sic ꝙ conueniunt quiditatiue in
conceptu itellectionis. Et sic dicimus ꝙ potentia intellecti
ua que est perfectior omni potentia sensitiua nata est habe
re perfectionem secundam cuiuscunqꝫ potentie sensitiue: et
sic dato quocunqꝫ intellectu etiam infimo in natura intelle-
ctuali est perfectior essentialiter omni potentia sensitiua eti
am perfectissima ꝛ sic ille intellectus natus est habere per-
fectionem secundam excedentem omnem secundam poten-
tie sensitiue. ¶ Tertio premitto ꝙ perfectio secunda natu-
re mere intellectualis est essentialiter ꝛ formaliter perfecti-
or omni pefectione secunda nature sensitiue ꝛ non est sic ꝑ-
fectior: quia precise fundatur i tali natura sic perfecta: quia
tunc sequeretur ꝙ omnis perfectio fundata i tali natura nō
esset eque perfecta. immo si per impossibile intellectio funda
retur immediate in potentia visius ꝛ visio immediate funda
retur in intellectu: adhuc intellectio esset essentialiter perfe
ctior visione. Nec ꝑcise dicitur perfectior. quia causata a ta
li natura perfectiore: quia tunc quodlibet causatum imedia
te a tali natura esset eque perfectum. immo si esset immedia
te ab alio causata esset eadem que nunc: quia respectus ad
aliam ꝛ ad aliam causam non variat rationem formalē rei:
vt patet a doc. in pluribus locis. Nec precise dicitur perfe-
ctior: quia immediate perficit naturam perfectiorem: qꝛ tūc
relatio aliqua eēt eque perfecta que imediate perficit crea-
turam intellectualem. Est ergo perfectior formaliter. quia
precise talis entitas: ꝛ nulla alia causa videtur assignanda
manifestatur in illa perfectio qꝛ ē ꝑfectio nature ita ꝑfecte
Intelligit ergo doctor: ꝙ natura intellectualis vt huiusmo-
di nata est habere perfectionem secundam excellentiorem
omni perfectione secunda nata competere nature mere sen-
sitiue. ꝛ maxime illa perfectio secunda precipue est perfecti-
or qua natura nata est coniungi perfectissimo ꝯcēto sub ade

ad rōes cō tra pmū. quato eius obiecto. ¶ Istis premissis patet rñsio ad instan
tias. Ad pmā dico pmo ꝙ intelligitur de perfectione se-
cunda: que nō est nata eē pars essentialis alterius. Dico se
cundo ꝙ intellectio dicitur perfectior omni perfectione secū

ad secūdū. da nature sensitiue: quia talis entitas ꝛ non precise quia est
perfectio talis nature. ¶ Ad secundum dico: ꝙ species itel
ligibilis non causatur a phātasmate vt a causa totali: qđ re-
quiritur ad hoc vt cā equoca sit perfectior suo effectu. Cum
queritur a quo causatur. Dico ꝙ partialiter a phantasmate
ꝛ partialiter ab intellectu agente: vt infra patebit presenti.
q. ꝛ supra patuit. ꝛ in pmo. dist. 3. q. 8. Cum dicitur ꝙ secū-
dum totum esse est ab vtraqꝫ causa. admittitur sed non seor
sum sumptis sed simul concurrentibus: ita ꝙ alia nō causan
te effectus non erit. concluderet bene si precise ab vna. ita
enim ille effectus est a duabus simul sumptis ꝙ quacūqꝫ mi
nima entitate illius effectus assignata precise est a duabus
simul sumptis: licet tamen principalius ab vna ꝙ ab alia: vt

ad tertium satis patuit in pmo. dist. 3. q. 8. ꝛ patet presenti questione.
¶ Ad tertium cōcedo: ꝙ intellectio nō dr̄ perfectior ex hoc
solo ꝙ ꝯmunicatur nature perfectiori: immo sic cōmunicari
presupponit totam perfectionem illius qđ ꝯmunicatur ve-
rum tamē est: ꝙ eī⁹ perfectio aliqualiter manifestatur eo ꝙ na

ad quartū. ture perfectioris ponitur esse perfectio. ¶ Ad quartū: patꝫ
responsio ex supra dictis: quia precise non dicit̄ ꝑfectior: qꝛ

ad quintū. sic perficit. ¶ Ad quintū. Dico ꝙ notitia abstractiua est no
bilior quacunqꝫ sensitiua. Cum probatur ꝙ sensitiua termi-
natur ad exñs: dico ꝙ ex hoc solo non dicitur perfectior: qꝛ ꝑ
us dicit̄ intellectio formaliter perfectior ꝙ itelligat̄ ad aliō
emanare. ¶ Et cuꝫ dr̄ ꝙ est perfectionis obiecti hoc nihil ē
qꝛ intellectio est a perfectiori potētia: et vltra dico ꝙ ex sua
natura est perfectior: vnde etiā dico ꝙ quando ab eodem ꝑ-
cise obiecto causat̄ visio ꝛ itellectio vtraqꝫ habet ab obiecto
effectiue suā perfectionē sibi competētem sic ꝙ itellectio na
ta causari ab obiecto. a. necessario causatur vt perfectior ꝙ
causet̄ visio ab eodē obiecto ꝛ tunc obiectū illud est suo mo-
do illimitatū ad plures effectus quorum vnus necessario ē

ad sextum et septimū. perfectior alio. ¶ Ad sextū: patet responsio ex supra dictis
¶ Ad septimū dico ꝙ intellectio potest habere duplicē mē
suram vnā essentialem ꝛ aliā per similitudinem imitationis

intellectionis mēsura duplex. de prima vera est ꝓpositio: quia proprie mēsura essentialis
est mensura scđm quantitatem virtutis: ꝛ hoc modo in genere
operationum intellectio si nō est prima saltē est propinqui-
or prime ꝙ aliqua sensitiua. Et similiter si oēs operationes
ꝯparent prime operationi infinite in diuino intellectu sim-
pliciter est propinquior ꝙ aliqua sensitiua. Dico scđo ꝙ etiā
loquendo de mensurabili scđm similitudinem imitationis ad-

huc intellectio est perfectior similitudo naturalis obiecti se
cundum imitationem ꝙ sensitiua. Et cum dicitur ꝙ sensiti-
ua terminatur ad existens: vt existens: dico ꝙ precise habet̄
ꝙ tūc includit relationē realem mensurabilis ad ipsum obie
ctū: ꝛ intellectio quādo obiectū actu non existit includit tñ
relationē realem aptitudinalem siue potentialem mensura
bilis ad ipsum obiectū: ꝛ qñ obiectum actu existit includit a-
ctualem realem: tamen siue includat relationē realem siue
non intellectio ex sua natura est magis similitudo obiecti na
turalis secūdū imitationē ꝙ aliqua operatio potentie sensi-
tiue. Et de hac mensura prolixe dixi supra. q. 13. ¶ Ad octa
uum patꝫ rñsio ex supradictis: quia dicitur perfectior ex sua
natura intrinseca et non ex hoc solo ꝙ terminatur ad obie-
ctum sub conditionibus nobilioribus. bene tamē verū est ꝙ
si loquamur de operationib⁹ eiusdem generis: puta intelle-
ctionibus ꝙ illa intellectio est simpliciter perfectior q̄ termi
natur ad perfectius itelligibile siue ad idem itelligibile sub-
conditionibus ꝑfectioribus ꝙ alia que terminatur: vel ad i-
perfectius intelligibile vel ad idem sub conditionib⁹ impꝛe
fectioribus. ¶ Ad nonū patet responsio ex supradictis: qꝛ
scꝫ ex natura sua formali est perfectior. ¶ Ad vltimū. Dico
primo ꝙ forte omnis actus volubilis erit perfectior si tenet̄
ꝙ actus voluntatis ex natura sua sit perfectior. Dico scđo
ꝛ melius ꝙ aliud est loqui de potētijs partis intellectiue vt
intellectiue ꝛ aliud de potentijs intellectiue vt ꝯparātur ad
sensitiuam: qꝛ primo modo: si accipiatur itellectio perfectis
sima ꝛ volitio perfectissima. puta visio ꝛ fruitio eiusdē: frui-
tio ex natura sua est simpliciter ꝑfectior visione. Et hoc mō
dicit doc. in prolo. q. vltima ꝙ debet fieri ꝯparatio perfectis
simi in vna specie ad perfectissimum in alia specie. vide ibi.
sic est in ꝓposito. Ex his patet solutio ad omnes instantias

¶ Secundo principalr̄ contra secundum instatur: proban ad octauū. cōtra scđm dubiū istat̄ pmo.
do ꝙ posito ꝙ idem actus intelligendi sit omniū intelligibi-
liū etiam si intelligibilia essent actu infinita et simul eodem
actu intellecta ꝙ talis actus intelligendi nō esset infinitus
formaliter ꝛ intensiue. Et primo arguit̄. eūdem actū simul
eē pluriū obiectorū est simul habere plures respect⁹ ad illa
obiecta qꝛ plures terminationes siue transitiones super illa
obiecta. Sed idē habere plures respect⁹: siue rōnis: siue rea
les. ex hoc nō est perfectius intensiue. patet: quia si idē albū
includeret actu infinitas similitudines ad īfinita alba nō es
set infinitum formaliter. Sic dico in ꝓposito ꝙ eodeꝫ actu
intelligendi simul intelligerem infinita obiecta simul habe-
re infinitos respectus ad illa: ꝛ sic non seqtur ipsum eē ac-

2° tu infinitum intensiue. ¶ Scđo instatur ꝛ pono ꝙ actus in
telligendi diuinus nō sit in se formaliter infinitus: ꝛ ꝙ tñ il
le actus sit infinitoꝝ obiectorum non sequitur tunc. ꝙ sit in
finitus intensiue: qꝛ si sic tunc eius īfinitas depēderet ab ali
quo extrinseco: qđ est simpliciter impossibile. Confirmatur
qꝛ si actus intelligendi diuinus non esset obiectorum scđa-
rioꝝ adhuc esset formaliter infinitus: ꝛ patet de facto: qꝛ
in primo instanti quo terminatur ad essentiam est formali-
ter infinitus: ꝛ tñ in illo instanti non est ad obiecta scđaria:
vt supra patuit in 2°. di. 1. q. 1. ꝛ in ꝓlo. q. penul. ꝛ di. 39. et
alibi si ergo non diceretur formaliter infinitus ex hoc quod
esset ad obiecta īfinita. ¶ Tertio instatur ꝛ pono ꝙ sint in

3° finita obiecta eiusdem speciei vt puta actu infinite partes
eiusdem ꝯtinui que obiecta sint eque perfecta: ꝛ ꝙ eodē ac-
tu simul ꝑfecte intelligantur: sed ꝙ non sint intelligibilia: ꝙ
ro tūc aut ille actus ex hoc est formaliter infinitus. aut non
Si scđo habetur intentuꝫ. Si dicatur ꝙ debet itelligi de in
finitis obiectis specie distinctis. Contra: qꝛ doc. in primo.
di. 2. parte. 1. q. 1. in illis preābulis: vbi ꝓbat intellectum di
uinum esse formaliter infinitum: qꝛ intelligit actu infinita ꝛ
exemplificat ibi de infinitis partibus continui. ergo. Si pri
mo. Contra quia tanta perfectio precise requiritur ad co-
gnoscenduꝫ plura eque perfecta ꝛ eiusdem speciei sicut ad
cognoscendum vnum: patet. quia si idem calor produceret
duos calores tanta perfectio sufficeret ad producendum
duos gradus: ꝙ ta ad producendum vnum gradum: siue

4° vnum calorem. Sic in proposito. ¶ Quarto instatur sic.
Idem intellectus creatus eodem actu intelligendi finito
potest eque perfecte intelligere duo obiecta: ꝛ eque perfe-
cte duo sicut vnum illorum seorsum. ergo ꝛ infinita: quia si
cut patꝫ. quarto physicoruꝫ. tex. commenti. 55. Si duo cor
pora possunt simul esse in eodem loco. ergo ꝛ infinita. Et
similiter si idem corpus pt̄ simul esse in duobus locis: ergo
ꝛ in infinitis: vt patet a doc. in 2°. dist 2. ꝛ in 4°. di. 10. q. 2
ergo sic videtur in proposito. Ergo idē actus infinit⁹ potest
esse infinitorum obiectorum: antecedens patet. quia bea-
tus eodem actu perfecte videt se in essentia diuina: ꝛ per-

fecte videt aliam quiditatem. Et confirmatur: quia volun-
tas diuina pōt causare in me actum intelligendi quo eque p-
5° fecte videam duo obiecta. sicut vnū illoꝝ seorsum. ¶ Quin
to instatur: quia actus voluntatis est formaliter perfectior
actu intellectus: ꝛ tamen si aliqua voluntas simul eodem a-
ctu vellet infinita obiecta: ille actus ex hoc non esset forma
liter infinitus. Patet etiam de actu volūtatis diuine qui cō
tingenter transit super obiecta volita: ꝛ tamen ex hoc nō est
magis perfectus ꝙ transeat super mille: sicut super vnū: ali
ter adueniret sibi noua perfectio si transiret super plura: qđ
est impossibile. ergo erit simile de eodem actu itellect⁹ crea
ti. ¶ Sexto instatur sic. intellectus creatus eodem actu for
6° maliter finito potest intelligere distinctissime obiectum infi
nitum intensiue. ergo eodem actu potest infinita obiecta sꝫ
numerum ꝛ in se formalr̄ finita perfecte intelligere. dico eo-
dem actu finito. Antecedens conceditur a doct. ꝛ consequē
tia patet. quia non minor perfectio requiritur in actu quo co
gnoscitur infinitum intensiue ꝙ̄ infinitum scđm numerū. im
7° mo maior: quia simpliciter maior perfectio obiecti. ¶ Se-
ptimo instatur: quia si infinita perfectio est in actu intelligē
di qui ponitur esse infinitorum obiectorum simul. ergo si po-
natur idem actus intelligendi esse simul simpliciter scđm nu
merum: vt puta ꝙ sit actu infinitorum partium continui. a.
ꝛ infinitarum partium continui. b. ꝛ sic de alijs: vel ꝙ sit si-
mul infinitorum hominum: infinitorum equorum ꝛc. Tunc
ille actus adhuc erit perfectior: ꝛ sic perfectior infinito: qđ
8° est impossibile. ¶ Octauo instatur sic. intellectus angeli eo
dem actu perfecte potest intelligere. puta lapidē ꝙ̄tum est
intelligibilis. ita ꝙ intuitiue perfecte videt ipsum lapidē ꝙ̄-
tum est intuitibilis: ꝛ videt eodem actu finito. ergo eodem
actu finito videt simul infinitas partes lapidis cum sit diui
sibilis in infinitum: ꝛ tamen ille actus erit simpliciter finit⁹.
Antecedens patet: quia intellectus angeli potest intellige
re omne creatum ꝙ̄tum est intelligibile: ꝛ ꝙ vnico actu. pa-
tet. quia lapis ponitur vnum obiectum integratum ex omni
bus partibus eius. Consequentia patet: quia non intellige-
ret distincte ꝛ perfecte ipsum lapidem nisi simul perfecte in
telligeret omnes partes: quia totum non distincte concipit
9° nisi simul concipiantur partes illius. ¶ Nono instatur. Si-
cut idem obiectum simul potest intelligi infinitis intellectio
nibus. ergo idem actus potest esse infinitorum obiectorum.
Antecedens patet. quia si idem obiectū esset presens simul
infinitis potentijs intellectiuis intelligeretur. consequentia
patet. qꝛ non apparet maior ratio de vno ꝙ̄ de alio. ¶ De-
cimo instatur: quia actus intelligendi quo intellectus diui-
10 nus intelligit essentiam suam: est ita perfectus quando ter-
minatur ad diuinam essentiam solam: sicut quādo termina-
tur ad infinita obiecta: ꝛ si nullo modo intelligeret infinita
obiecta intelligibilia: adhuc esset formaliter infinitus: vt po
suit in primo dist. 2. q. 1. partis prime. Ergo ex his patet ꝙ
actus intelligendi in angelo etiam si esset infinitorum obie-
Rñsio ad i ctorum non esset infinitus. ¶ Respondeo ad omnes instan
stantias. tias premittendo aliqua. Primo aliquid dicitur esse infini-
tum formaliter etiam quocunqꝫ alio extrinseco circūscripto
stante sola ratione formali illius. Sicut essentia diuina: et
Infinitum breuiter omne infinitum intensiue: ꝛ sic intellectio intellect⁹
formalr̄ ꝛ̄ diuini: que est formaliter infinita: ꝛ necessario stante sola ra
simpliciter. tione formali illius omni alio circūscripto esset formalr̄ infi
nita. Ad tale tñ infinitum aliquid dꝫ concomitari necessario.
Sicut dicimus ꝙ voluntas diuina in se est formaliter infini-
ta etiam omni alio circunscripto: tamen ad ipsam concomi-
tatur ꝙ possit immediate producere: siue causare omne cau
sabile: : sic quasi ab effectu ad causam arguit̄ infinitas ei⁹.
puta voluntas diuina pōt imediate causare īfinita causabi
lia ꝛ simul: ꝙ̄ est actu infinita. sicut etiam arguit doc. in p̄mo
di. 2. Sic dico de itellectiōe diuina: qꝛ ex quo est formaliter
infinita ad ipsam necessario concomitatur ꝙ sit omnium in-
telligibilium. ita perfecte omniū sicut alicuius tñ: ꝛ sic quasi
a posteriori arguit̄: actus intelligendi est simul infinitorum
obiectorū eque perfecte sicut alicuius illorum: ꝛ si per possi
bile nullius obiecti esſꝫ ꝛ staret rō formalis intellectiōis: ad
huc esset formaliter infinita. Et pꝫ de intellectione diuina ꝙ̄
prius est formaliter infinita ꝙ̄ sit alicuius obiecti extrīseci.
¶ Secundo p̄mitto ꝙ intellectio obiecti habet specialr̄ ab
obiecto suam pfectionē p̄usꝙ̄ etiam ꝯcurrat actiue potētia.
vt exposui in 2°. di. 3. q. 10. Jta ꝙ obiectum. puta. a. est cau-
satiuū sue notitie. ita ꝙ talis notitia est precise a tali perfe-
ctione obiecti: ꝛ nullum aliud obiectum posset causare noti-
tiā illaꝫ nisi virtualiter contineret ipsum. a. scđm totam en-
titatem. a. vt exposui supra. q. 14. Et sic oportet ꝙ tale con
tinens sit necessario perfectum, non dico tñ intensiue. sicut

vnum album est perfectius alio. s. essentialiter ꝛ specifice: ꝛ
sic vnum indiuiduū ꝙ̄tumcūqꝫ perfectum non pōt cōtinere
aliud eiusdem speciei etiā imperfectissimum sm̄ totam suā
entitatem: vt pꝫ supra. q. 14. ergo nec sꝫ totam cognoscibi-
litatem: nec per consequens poterit causare notitiam illius.
Hec oīa patent supra. q. 14. ꝛ in 2° di. 3. q. 10. Continens er
go infinita indiuidua sm̄ totam eorum entitatem necessario
erit infinitum. Et hoc si eque perfecte continet simul oīa: si-
cut quodlibet seorsum: ꝛ per ꝯsequens potens causare no-
titiam infinitorū eque perfecte: sicut notitiā cuiuslibet seor
sum sumpti erit formaliter infinitum: cum qđlibet habeat p
prium cognoscibilitatem: sicut proprium entitatem. ¶ Ter
tio premitto ꝙ intellectio. puta lapidis sic est illius ꝙ ei repu
gnat ꝙ sit alterius obiecti: siue perfectioris siue imperfectio
ris: qꝛ vt sic nata est precise esse ab ipso lapide: vel a continē
te lapidem sm̄ totam eius entitatem. Si modo talis intel-
lectio simul esset etiā alterius lapidis: tunc hr̄et aliam perfe
ctionem sicut ꝛ illius alterius lapidis est intelligibilis pro-
pria intelligibilitate: ꝛ sic dico de alijs. Si ergo esset vnica i-
tellectio que actu esset infinitorū obiectorum eque perfecte
sicut cuiuslibet seorsum: ꝛ hoc sm̄ eorū totam intelligibilita-
tem: illa intellectio esset formaliter īfinita: patet: qꝛ. a. est i-
telligibile vt duo. b. est intelligibile vt tria siue. c. Posito ꝙ
sit intelligibile vt vnū: ꝛ. b. similiter: ꝛ. c. similr̄. ꝛ sic in infini
tum: adhuc actus intelligendi infinita huiusmodi eque per-
fecte simul: sicut quodlibet seorsum erit infinitus: qꝛ sic qđli
bet includit ꝓpriam intelligibilitatem ꝛ entitatē ita ꝙ vnuꝫ
non pōt cōtineri in alio sm̄ totam suam entitatem ꝛ intelli
gibilitatem: sed si ꝯtinet̄: necessario ꝯtinet̄ in pfectiori scđm
speciē. Et breuiter non est aliqua creatura ꝙ̄tūcūqꝫ pfecta
que ꝯtineat aliam absolutam sm̄ totā eius intelligibilitatē:
vt supra dixi. q. 14. Si ergo esset aliqua intellectio ꝙ̄ simul
eq̄ perfecte esset infinitorū obiectorū etiā eiusdem spēi esset
formalr̄ infinita: qꝛ quodlibꝫ includit suam ꝓpriā perfectio
nem ꝛ intelligibilitatem ꝯcomitantem perfectionē ꝓpriam
Et sic talis intellectio eēt eque perfecta. imo plusꝙ̄ eēnt in
finite intellectiones infinitorū obiectorū: vt pꝫ. ꝛ illa eēt ab
aliquo obiecto virtualr̄ cōtinente infinita obiecta sm̄ eorum
totam entitatē ꝛ intelligibilitatē: sicut patet de intellectio-
ne intellectus diuini. ¶ Quarto p̄mitto ꝙ si teneat̄ ꝙ itelle
ctio infinitoꝝ obiectoꝝ eiusdē spēi non sit formaliter infini-
ta: qꝛ forte vna non adderet alij intellectioni: si ille eēnt di
stincte. Sicut si eēnt infinite partes albi extensiue: ꝛ tñ to-
tum albū eēt tm̄ intensum vt vnū: ꝙ̄libet pars eēt tm̄ inten
sa sicut totū: ꝛ nō eēnt plures grad⁹ intensionis: ꝛ sic ꝙ̄uis
in toto sint infinite ptes inexistēs quaꝝ ꝙ̄libet sit intensa p
cise vt vnū: non seq̄tur ꝙ totū sit itensionis infinite: nisi for
te dicatur ꝙ si totū albū esset vnū p se resultans ex infinitꝭ
illis ꝙ tunc esset infinite intensum: qꝛ in sua entitate forma
li includeret īfinitos gradus: sed in ꝓposito albū hꝫ plures
partes tm̄ rōne quantitatis cui inest albedo matēia vt vnū
ꝙ̄ vt ꝯsideratur in se est oīno indiuisibilis. Si ergo essent in
finite albedines separate a quantitate: ꝛ ꝙ̄libet esset intensa
vt vnū ꝛ ille facerent vnā albedinē. ita ꝙ tunc esset vna al-
bedo illa forte includeret infinitatē intensiuā: qꝛ ꝛ infinitos
gradus intensionis: sic in ꝓposito de intellectiōe ꝙ̄ est oīno
indiuisibilis: vt pꝫ si essent infinite intellectiones respectu
infinitoꝝ obiectoꝝ eiusdem spēi quelibꝫ haberet ꝓpriū gra
dum intensionis. ꝛ si ille sic vnirentur ꝙ esset tm̄ vna. tunc
illa esset intensiue infinita qꝛ includeret infinitos gradus in
tensionis. mō si actu ponitur vna ꝙ̄ sit infinitoꝝ obiectoruꝫ
illa vr̄ eminenter continere infinitas intellectiones ꝙ̄ eēnt
infinitoꝝ obiectoꝝ. ꝛ hꝫ forte est ꝓbabile. Si tñ nec hꝫ tenea
tur. sed ꝙ illa intellectio sit formaliter infinita que est infi-
nitoꝝ obiectoꝝ specie distinctoꝝ: qꝛ intellectio nata esse ab
obiecto pfectiori essentialiter est pfectior illa ꝙ̄ nata est eē
tm̄ alterius obiecti essentialiter ipfectioris. ꝛ si sic esset vna
infinitoꝝ obiectoꝝ specie distinctoꝝ illa eminenter contine
ret infinitas intellectiones specie distinctas: ꝛ sic esset for-
maliter infinita. licet sit impossibile esse infinitas spēs: siue
simul: siue successiue. Tñ si aliqua vna intellectio ex se esset
formaliter obiectoꝝ ēt infinitoꝝ sm̄ spēm si essent illa eēt
formaliter infinita. Sicut ponitur ꝙ voluntas diuīa forma
liter infinita ex hꝫ ꝙ ꝙ̄tum est ex sua pfectione formali pos-
set esse simul ꝓductiua infinitaꝝ specieꝝ. ita ꝙ nō esset re-
pugnantia ex parte volūtatis: sed tm̄ ex parte spēꝝ: vt pꝫ
in p̄mo. di. 2. Utraqꝫ tñ via est sustentabilis recte intelli-
gendo. ¶ Quinto suppono et ꝙ doc. hic non vr̄ firmiter as-
serere ꝙ si intellectio angeli esset oīm obiectoꝝ possibiliū: ꝛ
sic infinitoꝝ ꝙ eēt formaliter infinita. Sed ꝙ esset equalis
pfectiōis cū intellectiōe diuina ꝙ̄tum ad aliquam intelligī

ad rõnẽ cõtra scdm.

bilium. ¶ Sed quicquid sit sustinendo q̃ esset formaliter infinita. Respondeo ad instantias. ¶ Ad primum dico q̃ qñ ponit intellectio eẽ infinitorũ obiectorũ nõ ponit ꝑ se ipsã includere infinitos respectus. imo illi respectus presupponunt intellectionẽ ſm totam eius perfectionẽ: sed diceretur formaliter infinita: vel q̃ eminenter cõtineret infinitas intellectiones infinitorũ obiectorum vel saltẽ per equiualentiaʒ cõtineret: ꝛ hoc modo ponit formalr īfinita etiã posito q̃ nullum respectum includeret: ꝛ etiã posito q̃ actu non terminaret ad obiectũ. Sufficit.n. q̃ sit talis entitas q̃ sit nata terminari ad infinita obiecta ꝛ etiã infinitorũ obiectoꝝ. ¶ Ad scdm dico q̃ intellectio diuina est ex se formaliter infinita. licet originatiue ꝛ fundamentaliter hoc habeat ab essentia diuina. ꝛ si nullius alterius obiecti esset. adhuc esset formaliter infinita. Ex tali tamen pfectione infinita necessario sequitur q̃ ipsa sit oĩm intelligibiliũ: ꝛ hoc est ex redundantia sue infinite pfectionis q̃ sit oĩm intelligibiliũ. ¶ Ad tertiũ p̃z quid dicendũ ex illis ꝓsuppositis. Si teneat q̃ sit infinitorũ obiectorũ eiusdẽ spẽi: ꝛ vt sic sit infinita. patet responsio. Si vero teneat q̃ requirat q̃ sit infinitorũ ſm speciẽ. tunc poneretur sic ſm Doc. q̃ actus intellectus angeli sit tñ vnus respectu oĩm obiectorũ: siue actu sint: siue successiue ꝛ tũc erit infinitus. ¶ Ad quartum dico primo q̃ forte hoc negaret q̃ eque perfecte duo simul sicut vnũ: vt exposui in primo di. 2. ꝛ in 2°. di. 3. quo eẽ finita non põt eque perfecte ꝓducere duos effectus simul. sicut quẽlibet seorsum. cum dr q̃ deus põt illũ causare. Dico q̃ ꝛ si ipse possit q̃tum in se est. tamẽ natura actus nõ est capax q̃ vnus ꝛ idẽ actus sit eque perfecte duorũ obiectorũ simul. sicut vnius tñ. Dico 2° q̃ cõcesso antecedẽte illo: negat tñ ꝯsequentia. s. q̃ simul possit esse infinitorũ: q̃ hic reqrit maior pfectio. cũ.n. ꝓbat p̃ simile de duobus corporib⁹ ꝛc. Dico q̃ non est simile: ꝛ hoc patuit in 2°. di. 2. q̃ ꝑ se reqrit tanta pfectio agẽtis ponẽtis duo corpa in eodẽ loco materiali sicut ponẽdo īfinita: q̃ hic tñ ponit penetratio dimẽsionũ. ¶ Ad quintũ dico primo q̃ si respectu actus volũtatis nõ ꝯcurrit obiectum. sed tñ volũtas q̃ tũc nõ est simile: q̃ ponit actus intelligẽdi depẽdere ab obiecto ꝓprio a quo h̃z suã perfectioneʒ. Dico 2° q̃ etiã talis actus qui eẽt infinitorũ obiectorũ esset infinitus: quia voluntas nõ est nata velle plura obiecta simul eodẽ velle eq̃ pfecte simul. sicut q̃libʒ seorsum q̃n requirat maior perfectio ꝛ in volũtate ꝛ in actu volẽdi. Si ṽo teneat q̃ obiectũ ꝯcurrit actiue ad actũ volũtatis. dico idẽ de actu volũtatis: q̃d dico de actu intellectus. ¶ Ad sextũ ꝯcedo antecedẽs: sed negat ꝯsequẽtia ꝓpt cãm superi⁹ dictã. Si ṽo posset ītelligere obiectũ infinitũ q̃tũ est intelligibile ꝛ tũc ꝯña eẽt ṽa: q̃ tũc illa intellectio obiecti infiniti eẽt formalr infinita: q̃ obiectũ esset intelligibile intellectione formalr infinita. ꝛ tunc talis intellectio esset ṽe ꝯprehẽsiua obiecti infiniti: vt alias exposui. ¶ Ad septimũ p̃z r̃nsio ex p̃dictis. ¶ Ad octauũ dico q̃ videt distincte lapidẽ vno actu. s. ſm totũ suũ eẽ q̃ditatiuũ: sed nõ videt actu infinitas partes lapidis. ita q̃ distincte videat ibi īfinita actu: ꝛ hoc simul siue vno actu: siue pluribus. successiue tamẽ põt videre: ꝛ hoc distinctis actibus. videt tamẽ ibi īfinitas partes inexistẽtes nõ tamẽ eque distincte simul sicut solum lapidem. Et de hoc erit sermo ꝓlixior. ¶ Ad nonũ p̃z responsio: q̃ nõ est sile: q̃ q̃ obiectũ videat ab alio nullã perfectionẽ formalr ẽt in obiecto. imo accidit sibi. sʒ q̃ idẽ act⁹ itelligẽdi sit pluriũ obiectoꝝ hoc ẽ perfectionis in actu: vt supra patuit in illis ꝓsuppositis. ¶ Ad decimum ꝛ vltimum patet responsio ex premissis: quia hoc est concomitanter q̃ sit omnium obiectorum. ¶ Tertio principaliter essent multe bone instantie cõtra t̃tiũ p̃ncipale: sed nolo omnia in dubium pro nunc reuocare: alias erit de hoc sermo.

De secundo primi principalis: certũ est q̃ ad actualẽ notitiã causandã cõcurrũt aliquid ipsius aie ꝛ obiectũ aliquo modo p̃sens in se: vel in aliquo representante. sʒ quorũ istorũ debet poni per se actualr respectu itellectionis auctoritates vident varie loqui: q̃ tamẽ doct. expsse tenet hic ꝛ in p̃mo di. 3. q. 7. q̃ vtrũq; ꝯcurrit: duo faciã. p̃mo recitabo auctoritates declarãdo eas ꝛ soluã singularim. 2° adducã opi. doct. p̃mo ad auctoritatib⁹ q̃ vident ꝓbare q̃ sola aĩa sit totũ actiuũ respectu intellectionis. pria est Aug. 12. sup gen. c. 20. Nõ putãdũ est inq̃t corpus aliq̃d agere in spiritũ quasi spũs corpori facienti materie vice subdat. oĩ.n. mõ p̃stantior est res que facit illa: de qua facit: nec vllo⁹ corpus prestantius spũ. imo spũs p̃stantior: corpore. Q̃uis igit una ꝓ esse incipiat in spũ tamẽ eandẽ imaginẽ nõ corp⁹ in spũ. sed spũs in seipso facit celeritate mirabili. Ista auctoritas tria includit. p̃mo q̃ corpus. i. res corporalis nõ agit in spiritũ agere in aliũ est ꝓducere aliq̃d q̃d recipit in illo in q̃d agit. sicut ignis agit in lignũ ꝓducẽdo calorẽ qui recipit in ligno siue agere in aliud est ꝓprie inducere aliquid productũ ab agẽte in illud in quod agit. ꝛ sic receptiuum habet vicẽ: siue rõnẽ materie receptiue: ꝛ sic h̃z rõnem passi. Si ergo corp⁹ ageret in spũ. tũc spũs aliquid reciperet ab ipso corpore. et sic spũs h̃ret rõnẽ materie receptiue: ꝛ sic diceret subdi corpori actiuo: ꝓ q̃to aliq̃d reciperet a corpe agente in illũ. 2° ibi. oĩ.n. mõ. Hic probat primũ. s. q̃ corpus non possit agere in spm: q̃ tũc corpus esset perfecti⁹ spũ. patʒ. q̃ oẽ agẽs p̃stantius est passo. Et hoc est q̃d dr q̃ res q̃ agit est p̃stantior illa de q̃ agit. i. in quã agit: ꝛ patʒ: quia actiuũ vt actiuũ est prestantius passiuo. 3° ostendit q̃o causat imago in spũ: et dicit q̃ nõ a corpore presente: sed a seipso spũ mirabili celeritate. i. subito: ꝛ sic patʒ q̃o intellectionẽ causat ab obiecto presertim corporali: sed ab ipsa aĩa. ¶ Secũda auctoritas est. 10. de tri. c. 5. Aĩa ꝯuoluit ꝛ rapit imagines corpoꝝ ex qua auctoritate videt velle q̃ ipsa aĩa sit actiua sue operationis: quã auctoritatẽ etiã exposui in primo di. 3. di. 7. ꝛ ibi multe alie auctoritates ꝛ rõnes ꝓ ista positiõe: q̃s vide ibi. ¶ Deinde adducit auctoritates ꝓbãtes obiectũ eẽ actiuũ. p̃ma ẽ Au. 15. de tri. c. 10. vel. 24. Formata q̃ppe cogitatio ab ea re quã scimus verbũ est q̃d in corde dicim⁹. Et ibidẽ ex ipa scia quã memoria tenem⁹ nascat verbũ. ꝛ c. 12. vl. 30 Verbũ ẽ similitudo rei note de qua gignit imago ei⁹. Pria auctoritas dr q̃ ipsa cogitatio: siue cognitio obiecti qua ipm scimus: siue itelligim⁹ est ṽbũ: q̃ cognitio est formata. i. causata ab ipo obiecto: ꝛ hoc verbũ siue cognitionẽ obiecti in corde dicim⁹. i. gignimus: siue ꝓducim⁹. Secũda accipit sciam habitualem. scʒ pro obiecto relucente in memoria. scilicet pro obiecto presente: vel in se: vel in aliquo representãte ipsi intellectui: ꝛ tũc dr verbũ teneri ĩ memoria: ꝛ ex ipa scia habituali. s. obiecto p̃sente intellectui nascat verbuʒ: siue notitia ipi⁹ obiecti. Tertia verbũ est silitudo ꝛ imago rei note. i. q̃ cognitio obiecti q̃ dr verbuʒ est similitudo naturalis ipsius obiecti p̃ imitationẽ: vt patuit supra. q. 13. Et cũ dr q̃ est similitudo rei note. i. est silitudo obiecti p̃sentis itellectui q̃d obiectũ sic p̃sens dr notũ habitualiter: de q̃ re nota. s. obiecto habitualr noto nascat ṽbũ: siue potẽtia actualis obiecti. Deinde adducit auctoritatẽ phi. prio ꝓ actiuitate obiecti. 2° ꝓ actiuitate potẽtie. de p̃mo dr doctor q̃ phs videt loq̃ ꝓ actiuitate obiecti: q̃ illõ vr eẽ p̃ncipiũ actiuũ p̃ q̃d aliq̃d reducit de potẽtia eẽntiali ad accñtalẽ. Hoc aũt ẽ aliq̃d ex pte obiecti: q̃ illud p̃ q̃d obiectũ est p̃ñs sub rõne actus intelligibilis p̃ʒ: q̃ dicimus q̃ lignũ est in potẽtia eẽntiali: siue remota: ad calefaciendũ ꝛ p̃ calorẽ receptũ est in potẽtia accidentali: siue ꝓpinqua. ideo calor est rõ formalis calefaciendi: q̃ sine calore nõ poterit calefacere ꝛ habito calore calefacit. Sic in ꝓposito de obiecto qñ intellect⁹ nõ h̃ʒ spẽʒ intelligibilẽ obiecti ẽ in potentia eẽntiali: siue remota ad intelligendũ obiectũ: q̃ vt sic nullo mõ p̃t ipm intelligere: sʒ habita spẽ intelligibili obiecti est in potẽtia accñtali. s. ꝓpinqua: ad intelligendũ ergo talis spẽs p̃ quã obiectuʒ est p̃ñs ꝛ tenẽs vicẽ obiecti est rõ formalis ipsi itellectui cãndi notitiã obiecti. ¶ Pro illo est illũd. 2. de aĩa q̃d prius est adductũ. s. vlĩa quodãmodo sũt in aĩa. vñ intelligere ĩ ipsa quidẽ est cũ velit. ac si diceret: ꝓ q̃ obiecta itelligibilia sũt p̃sentia aĩe. ideo ipsa est in potentia accñtali potens intelligere cum velit. Dicũt aũt obiecta vlĩa esse in aĩa p̃ spẽs intelligibiles obiectoꝝ que formaliter sunt in aĩa: vt patet a doc. in primo. di. 3. q. 6. Et accipiunt hic vlĩa in potẽtia remota. s. ꝓ ipsis q̃ditatibus: vt ibi expositũ est q̃ immediate representantur a spẽbus intelligibilibus: vt ibi dcm. ¶ Sed ꝓ actiuitate potẽtie vr aliquibus esse illud. 9. meta. q̃ speculatio est actio immanẽs. si aũt intellectio non est ab intellectu: sed tñ ab obiecto nõ esset ibi actio immanẽs: sed tñ transiens: p̃ʒ q̃ intellectio est formalr in intellectu: mõ si eẽt actiue ab obiecto. tũc trãsiret ĩ itellectũ. nõ.n. posset eẽ i obiecto itellecto. Ergo vr ex isto auctoritate phi. q̃ itellectio sit actiue ab illo itellectu ꝛ nõ ab ipo obiecto itelligibili. ¶ Ibi. De isto sr. doc. pri⁹ ponit itẽtionẽ suã: ꝛ post soluit rõnes: siue auctoritates ꝓ vtraq; pte. Dicit ḡ q̃ vtrũq;. s. intellect⁹ ꝛ obiectũ ꝯcurrit ĩ rõe p̃ncipii actiui respectu itellectiõis. Et h̃ vr h̃ri ex Au. 9. de tri. c. vlt. Vñ dico inq̃t tenendũ est q̃ oĩs res q̃cũq; cognoscim⁹ ꝯgenerat ĩ nobis notitiã sui: ab vtroq;.n. parit notitia. s. a cognoscẽte ꝛ cognito. i. ab obiecto cognoscibili ꝛ potẽtia cognitiua. Et. 11. de tri. c. 3. vl 5. ex visibili ꝛ vidẽte parit visio. ꝛ iʒ ibi subdit īformando sensus q̃ visio dr a solo imprimit corpe: q̃d vr ꝛ dr visio informatio sensus: q̃ ipsa informat sensum. Et dicit q̃ h̃ non

est contra:quia visio accipitur equiuoce.s.p actu videndi et pro specie sensibili rei in se:z illa spẽs a corpore causatur.vi sio vero vt est actus videndi causatur ab vtroqз. ¶ Deinde adducit rõoco pro conclusione:quia quando obiectũ est pre sens intellectui põt haberi intellectio actualis illius obiecti sed non põt haberi sine principio perfecte actiuo.igiẽ vel al terũ istorum est pfecte principium actiuum:vel ambo inte grant vnum principium perfecte actiuũ.ita q̃ vtrũqз sit prin cipium partiale actiuum.q̃ aũt neutrum sit principium per fecte actiuũ.pbatur primo de obiecto:quia aliqd obiectuз non est nobilius ipsa intellectione:sicut accidens sensibile:z principiũ perfecte actiuũ quando est equiuocũ necessario ẽ perfectius forma causata:vt patet in 4°.dist.12.z dicit per fectiua forma causata:quia pprie dicit causari totum z nõ forma informans:sicut dicimus album causaẽ z non pprie albedo:sicut intelligẽs causaẽ z nõ intellectio. modo nõ ẽ perfectius toto vt cõprehendit vtrunqз:sed pfectius forma informante causata. ¶ Scdõ pbatur idẽ:quia obiecto exi stente presente intellectui.si maior est conatus z maior intẽ sio ad intelligendum perfectior potest haberi intellectio:et hoc videtur:quia perfectius vestigium derelinquitur:igiẽ maior intensio voluntatis perfectiorem intellectionem ali quo° causat:qd non videẽ pbabile si solum obiectum esset causa actiua eius:qz illud semp videreẽ agere fm vltimuз potentie cũ sit agens naturale nõ liberũ per essentiã:sз nec liberũ p participationẽ: vt videẽ cũ nõ sit in eadẽ natura cũ voluntate. ¶ In ista ratiõe nota aliqua primo q̃ intellectio

Erpõ lre.

elicita in maiori conatu est perfectior sз intensiue.patet.quia subã z intensio actus est a causa actus:vt patet a doc.in pri mo dist.17.Ab eodem.n.est intẽsio z subã actus: mõ qñ cã agit maiori conatu.i.maiori virtute:tũc producit perfectio rem actuз:sicut patet qñ aliquis toto conatu figitur in visi bili.tunc pfectior z intensior visio causaẽ. 2° nota q̃ intelle ctus sibi derelictus semp agit equali conatu qñ obiectũ est eque presentata q̃ma. z nũ. conatus non est ab intellectu vt intellectus. sed hoc est a volũtate sic intelligendo q̃ põt firmare intellectũ in actu intelligendi z q̃to plus firmatur a voluntate tanto intensius z maiori conatu intelligit. Sз de hoc vide doc.in 2°.dist.42.vbi hanc materiam prolixe ex posuit. ¶ Tertio principaliter ostendit sic.opatio illa nõ est per se perfectio agentis quã ipm elicit mediante aliquo suo accidente precise per accidens.Exemplũ calefacere vẽ etiã calere nõ est p se pfectio ligni calidi:quia nõ cõpetit sibi nisi per calorem qui est accidẽs eius.illud a quo obiectũ alrõ ab sit est oĩs intellectui est eius accidens p accidens: qz qñqз contingenter inest qñqз non:igitur si solũ illud est principium actiuũ respectu intellectionis:intellectio non esset ppria per fectio intellectus vel hois.ptз.quia non inesset ipsi per ali qd sibi intrinsecũ:sed mere per extrinsecũ:quia tñ per ipm intelligibilem obiectũ que est ipsi intellectui tñ accidẽs per accidens:z sic esset multũ vilifacere naturã sua pfectam:que tñ dignificari debet q̃tum põt nisi appareat manifesta cõ tradictio:hic aũt nulla apparet contradictio. ¶ Ibi. Item 2° pbatur.q̃ nec totalis actiuitas cõueniat intellectui:quia actus intelligendi videtur propria similitudo obiecti:vide tur etiã sortiri speciem ab obiecto:licз nõ sicut a pricipio for mali intrinseco.tamẽ sicut a principio p se extrinseco. Vide tur etiã essentialiter dependere ab obiecto pp̃ter qd referẽ ad ipm 3°° relatiuorũ.hoc non videẽ verum si obiectũ esset tñ cã p accñs vel cã sine qua:ptз qz oĩa per accñs vel a cã si ne qua nõ nihil p se z eẽnalr depẽdet vt mẽsuratũ a mẽsura Et aduerte cũ dicit de similitudine obiecti debз intelligi de similitudine per imitationẽ.z illa:z tũc obiectũ est cã intelle ctionis vel sortẽ aliqd virtualr cõtinens illud sic intelligẽdo q̃ actus intelligendi imitaẽ essentialr obiectũ. Et de hoc sa tis dictũ est in.q.13.quol.z in pño di.3.q.7. ¶ Ibi. Conce do igiẽ auctoritates pri° adductas ad q̃scũqз affirmatiuas siue de intellectu:siue de obiecto:veruз quidẽ est q̃ vtrunqз istorũ aliquo° est actiuũ ad intellectionẽ.sed actiuũ partia le:z ambo aũt integrãt vnũ actiuum totale vt satis dictũ est in pño dist.3.q.7.z.8. Cetera vsqз ibi de 3°.primi principa lis patẽt ex dictis hic z in pño di.3.q.8.z.di.17.z alibi sepe

an intellectus agẽs vel possibilis sit causa intellectionis.

De tertio primi arti.principalis vidẽdum est an illud in parte intellectiua qd est actiuuз ad intellectionẽ sit intellectus agens vel potẽtialis. Hic doct.arguit pro vtra qз pte.z tãdẽ vẽ declinare q̃ vtrũqз sit partialr actiuũ.primo arguit p intellectu agẽte.qz intellect° potẽtialis recipit intellectionẽ. Si igiẽ cũ hoc sit actiu° respectu itellectionis:i pari rõne posset q̃ spẽs itelligibilẽ quã recipit eẽt actiu°:z ita nõ reqreret intellect° agẽs ad aliquẽ actũ i itellectu. ¶ Cõ firmaẽ illõ:qz actiuũ z passiuũ distingũt potentias in aĩa. ¶ Scdõ ad idẽ sic.phs.3.de aĩa distinguẽs intellectũ agẽ tẽ a potẽtiali sic ait. Est.n.intellectus hic quidẽ talis quo est oĩa fieri:ille aũt quo est oĩa facere. Ex hoc videẽ seq̃ q̃ itel lectus agens adequaẽ possibili in rõne actiui z passiui Est igiẽ actiuus ad oẽ illud cuius passibilis est receptiu° et per cõsequens est actiu° ad intellectionẽ. ¶ Preterea idẽ seq̃ẽ de itellectu agente. Est habit° quidẽ vt lumẽ:lumẽ oũt in tellectuale videẽ eẽ actiuũ pricipiũ cognoscẽdi veritates in telligibiles:fm illõ.12.de tri.c.15. Mens rebus intelligibi lib° naturali ordine dispõẽte cõditore subiecta sic ista videt in quadã luce sui generis incorporea:quẽ admodũ ocul° car nis videt que in hac corporea luce circũ adiacẽt. ¶ Preter ea ibidẽ seqẽ. Sẽper nobili° est agẽs patiẽte z pricipiũ ma teria:z subdit de itellectu agente.igiẽ ipassibilis est subã in actu.igiẽ vult q̃ itellect° agẽs est nobilior possibili:vẽ saltẽ nõ min° nobilis. Nũc aũt imago cõsistit in eo qd optimũ est: igiẽ itellect° agẽs ptinet ad nrãз imaginẽ: sз nõ pt ptinere nisi ad mẽoriã.ptз:sз cũ mẽoria hз cõseruare obiectũ vel spẽз obiecti:z exprimere vel gignere notitiã actualẽ ei°.pз q̃ itel lectui agẽti nõ põt cõpetere primũ:qz non est virt° receptiua: nec cõseruatiua.igiẽ sibi cõpetit scdз.s.exprimere notitiã. Sз p alia pte.s.itellectu possibili aẽ prio per illõ 3 ai.q̃ itellect° agẽs est sicut lumẽ. Ibi vult Cõmẽ.q̃ sicut lumẽ facit q̃dãs mõ potẽtia colorẽ actu colorẽ:sic itellect° agẽs facit de po tentia itelligibili actu itelligibile igiẽ act° eius terminaẽ ad obiectũ actu itelligibile:z hoc pcedit itellectionẽ. ¶ Cõfir maẽ per illõ.3.de aĩa.cõmẽ.18.vbi vult cõmẽ. q̃ si res hẽrent eẽ:eo mõ q̃ posuit Plato nõ oporteret ponere itellectũ agẽtẽ igiẽ nõ ponitẽ nisi vt per ipз fiat obiectũ actu vniuersale:sз hic pfectus actualẽ intellectionẽ. ¶ Preterea.2°.fm cõmen. intellect° agẽs ponitẽ vt per ipз trãsferaẽ obiectũ de ordine in ordinẽ:qd sic itelligi pt de ordie sensibiliũ ad ordinẽ itelli gibiliũ.z per cõñs de ordie corporaliũ ad ordinẽ spũaliũ:et q̃re ibi reqriẽ aliqd trãsferẽs pp̃riũ:rõ vẽ eẽ:qz vbi hз eẽ cor porale nõ hз rõnẽ agẽtis nisi i passũ corporale pp̃t hoc q̃ ta le agẽs reqrit passũ approximatũ localr: qz si nõ eẽt localr pñs eẽt tali agẽti q̃si nõ pñs: igiẽ nũq̃ aliqd corpale pt eẽ rõ imediate cãndi aliqd spũale:nec per cõñs trãsferẽdi ab il lo ordine ad aliũ ordinẽ. Et ista vẽ eẽ rõ Aug.12.sup gen.c. 29. Sed qñ obiectuз fit de actu intelligibili actu intellectũ nõ transfertur sic de ordine in ordinẽ igiẽ ibi non reqritur in tellectus agens. ¶ Confirmaẽ:qz ad hoc q̃ intellectũ fiat actu volitũ non reqritur talis translatio ab ordine in ordi nem:z hoc iõ:qz actu intellectũ est sufficiẽter pp̃portiona tum volũtati. Cũ igiẽ actu itelligibile hñs esse in mẽoria in tellectiua sit eq̃ sufficiẽter pp̃portionatũ intelligibile ad h.s. vt sit actu intellectũ.seqtur q̃ ibi nõ reqriẽ virtus trãsferẽs de ordie in ordinẽ. ¶ Preterea 3° intellect° agẽs eẽ per se actiuus ad intellectionem actualẽ:pari rõne vbicũqз pone retur potentiã esse actiuã ad pp̃riã operationẽ.z cũ hoc eẽt potentiã receptiuã talis operatiõis ibi eẽt distinguere po tentiam agentẽ z possibilẽ. vt pote voluntatẽ agentẽ z vo luntatẽ potentialẽ:fm cõeз opi.q̃ ponit voluntatẽ actiuã: et eẽt receptiuã volitionis. Et silr si sensus ponatur actiu° pp̃ter hoc forte q̃ sensatio vẽ nobilior ipo obiecto sensibili extra eẽt distinguendũ de sensu agente z possibili. Cũ igiẽ phs istã distictionẽ de agente z possibili nusq̃ ponit nisi in intellectu:seqtur q̃ ista distĩa nõ est pp̃ter illa q̃ cõiter in ueniuntur in oĩbus potentijs: z ita nõ pp̃ter agere z recipere actionẽ. ¶ Preterea 4°:vẽ esse cõtra illõ idẽ de tri.c.vi. A cognoscente z cognito pariẽ notitia:intellectus aũt agens nõ est cognoscens:sed solũ potentialis.igiẽ ab illo paritur intellectio. ¶ De isto arti.si prima via teneatur.s.q̃ intel lectus agens sit actiuus posset dici tã agens q̃ possibilis hз duas actiones ordinatas.sic intelligendo q̃ intellectus agens respectu illarũ actionũ.puta spẽi intelligibilis z itel lectionis actualis actiue se hз z potentialis respectu earũ mere passiue se hз:vt ipse inferius exponit.primo ergo expo nit de illis ad quas agens actiue se hз.prima ergo actio est facere de potentia intelligibili actu intelligibile. vel de po tentia vñ actu vñe.scda est facere de potentio intelli ctu ac tu intellectũ.prima.s.actio q̃ est vere realis(qz terminaẽ ad terminũ vere realẽ.s.ad spẽm intelligibilẽ q̃ est q̃litas abso luta)intelligitur sic q̃ virtute intellectus agentis de fan tasmate in fantasia gignitur species intelligibilis in intel lectu:vel aliqua ratio in qua actu relucet intelligibile:que breuiter loquendo dicatur species intelligibilis. Cũз dicit q̃ gignitur species intelligibilis de fantasmate nõ intelli gitur ly de vt de causa materiali:sed ly de intelligiẽ virtua liter.i.q̃ gigniẽ spẽs intelligibilis de fantasmate:qz fantaẽ

Modusq̃ tuẽr intellectũ agẽtẽ eẽ cãm intellectionis

ma continet eā virtualiter: partialiter tamē: vt expositū est
in primo. di. 3. q. 6. Et sic phantasma & intellect⁹ agēs sunt
due cause partiales integrātes vnam totalē respectu spe-
ciei intelligibilis: licet intellectus agens sit causa principa-
lis: vt patuit in primo. di. 3. q. 8 & hec gignitio speciei est ve
re realis: eo quod ad terminum realem scilicet ad speciē ve
ram. Et ad istam gignitionem realem representatiui. s. spe-
ciei intelligibilis: de representatiuo scilicet phātasmate di
citur concomitari quedam gignitio metaphorica: (que di-
citur metaphorica: quia non terminatur ad terminum rea-
lem: nec est a causa realiter agente) obiecti de obiecto scili-
cet intelligibilis de imaginabili. i. q̄ quādo realiter de phā-
tasmate quod est representatiuum obiecti habentis esse tm̄
imaginabile gignitur spēs intelligibilis que est representa-
tiua obiecti habentis esse intelligibile: tunc concomitatur alia
gignitio metaphorica. scilicet de obiecto imaginabili gi-
gnitur obiectum intelligibile. Pono exēplum: species albi
existens in virtute phantastica representat ipsum albū sin
gulare cum hoc & nunc: siue album existat: siue non: & tūc al
bum vt sic representatum habet esse tm̄ imaginabile: quia
tunc virtus fantastica cum illa specie representante que p
prie dicitur phantasma potest causare actum imaginandi
terminatum ad album sic representatum: causata vero specie
intelligibili albi ab ipso phantasmate & intellectu agente q̄
est species intelligibilis representat ipsum albū non vt sin
gulare: sed tm̄ in vniuersali: quia est representatiua quidita
tis non singularis: nec cum conditionibus singularibus: vt
patuit in primo. di. 3. q. 6. Tunc albū sic representatū habet
esse actu intelligibile: quia tunc imediate pōt causari actua-
lis intellectio terminata ad albū i vniuersali. Et sic pōt cō
cedi q̄ albū vt habet esse itelligibile gignitur de albo vt ha
bēte esse intelligibile: & ista gignitio dicitur tm̄ metaphorica
q̄a albū vt sic pñs phātasmati habet esse tm̄ sm̄ quid: & simi
lr albū vt pñs speciei intelligibili habet tm̄ eē sm̄ qd. Et iō
cōceditur q̄ gignitur intelligibile ab imaginabili metapho
rice nō q̄ imaginabile aliquo mō causet: sed ex hoc solo: q̄a
a phātasmate partialiter causat spēs intelligibilis vere reali
ter: & q̄a phātasma representat illud idē obiectū cū obiecti
cōditionibus materialibus: & sic habet esse imaginabile. Et
spēs intelligibilis repñtat in vniuersali & non sub cōditioni
bus materialibus: & tūc habet esse intelligibile. Et hoc est
qd̄ dicit ibi. Quod iō rōnabiliter dicit: quia tale esse obiecti
uum habet obiectū in repñtari quale habet representatiuū
correspondēs: & ideo translatiōe reali facta in representati
uo qñ de corpali gignitur spūale. s. de repñtatiuo singulari
gignitur representatiuū vniuersale. cōsimilis dr translatio
in obiect: de corporali ad spūale: vel de singulari ad vniuer
sale. Et vult dicere q̄ qñ vna species obiecti gignit de alia
specie eiusdem obiecti. eo modo quo species genita repre-
sentat obiectum et gignens representat q̄ etiam eodē mō
dicitur vnum obiectum gigni de alio. Cū ergo spēs in phā
tasia que dicit phātasma sit vere corpalis: q̄a informat or-
ganū corpale & spēs intelligibilis spūalis: q̄a informat ime
diate intellectū. & similiter phātasma repñtat corpale q̄a
obiectū cū cōditionibus corporalibus & spēs intelligibilis
repñtat vniuersale: siue naturā in esse q̄ditatiuo: sequitur q̄
qñ spēs spūalis gignit de corporali q̄ etiā obiectū represen
tatiuū p spēm spūalem dr gigni ab obiecto corporali: q̄a ab
obiecto vt repñtato a spē corpali. s. phātasmate. ❡ Scda
actio poneret per quā de potētia intellecto fieret actu itel-
lectū: vbi similiter intelligitur factio metaphorica ex parte
obiectorū correspōdēs factioni reali ex parte eoꝝ q̄bus tē
dit in obiecta: q̄a realiter spēm itelligibilē sequitur actualis i
tellectio. & sicut pma trāslatio de potentia ad actū: sic etiaꝫ
scda deberet fieri per intellectū agentē. tā ex parte obiecto
rū & hoc metaphorice q̄ ex parte illoꝝ i q̄b⁹ relucēt obiecta
& h̄ realiter p tāto. s. q̄ vtute itellect⁹ agētis de phātasma
te gigneret spēs itelligibilis: & sic metaphorice de potētia i
telligibile gigneret actu itelligibile. & 2° vtute spēi itelligi
bilis gigneret actualis itellectio: & sic metaphorice loquen
do i obiectis de potētia itellecto fieret actum itellectu. Et
Obiectum potētia intellectuꝫ & actu intellectum quid.
nota q̄ obiectū potētia intellectū accipitur p obiecto actu
imaginato: & actu intellectū accipitur p obiecto actu ab in
tellectu cognito. Est ergo realis gignitio pmo phātasmatꝫ
in q̄ relucet obiectū imaginabile: & 2° spēi itelligibilis i q̄ relu
cet obiectū vt itelligibile: & sicut de phātasmate realiter gi
gnit spēs itelligibilis. sic metaphorice de obiecto relucēte i
phātasmate gignit obiectū relucēs i spē itelligibili mō p̄ex
posito. Tertia actio realis ē gignitio actualis imaginatiōis
siue actualis act⁹ imagiñādi quo vtu⁹ phātastica actu ima-
ginat obiectū relucēs i phātasmate: & hic act⁹ gignit a vtu
te fātastica & fātasmate & i tali actu imaginādi. tūc obiectū
dicitur actu imaginatum: & vt sic dr potentia intellectū p
tentia. s. prima. Quarta est gignitio realis que est actua-
lis intellectionis obiecti relucentis in specie intelligibili q̄
potentia intellectiua actu intelligit obiectum & talis intel-
lectio cātur ab intellectu agente & spē intelligibili: & in isto
actu intelligendi obiectū hꝫ esse intellectū actu. & tūc obie-
ctum vt actu intellectum dr metaphorice gigni de obiecto
potentia intellecto. i. de ipso obiecto vt actu imaginato: q̄
vt sic dr potentia intellectum. Est tm̄ drña in prima actiōe
et scda: q̄ in prima dr pprie metaphorice gigni de intelli-
gibili in potentia intelligibile in actu: q̄ spēs intelligibilis
p quam obiectum hꝫ esse intelligibile in actu realiter gigni
tur a fantasmate: licet ptialiter: p qd̄ fantasma obiectū est
in potentia imaginabile. Sed in scda reali nō dicimus q̄
actualis intellectio p quam obiectum hꝫ esse actu intelle-
ctum gignatur ab actuali imaginatione p quam obiectum
hꝫ esse intellectum potentia: nec p ↄ̄ñs ita pprie dicim⁹ ob
iectum actu intellectum meta. gigni de obiecto potentia in
tellecto: sicut in prima. Sed q̄ tm̄ actualis intellectio obie
cti p̄supponit actum imaginandi esse idem obiectum dica-
mus: non tm̄ pprie q̄ intellectio actualis realiter gignitur
de actuali imaginatione. & sic obiectum vt actu intellectuꝫ
dr metaphorice gigni de obiecto potentia intellecto: q̄
sicut p actualem imaginationem tendit a potentia in obie-
ctum a potentia. s. fantastica. sic p actualem intellectioneꝫ
tendit ab intellecto in obiectum. Nota etiā quō ista differat
obiectū potentia intelligibile: obiectū actu intelligibile: ob
iectū potentia intellectū: obiectū actu intellectū. pmo mō
tm̄ relucet in fantasmate. 2° in spē intelligibili. 3° i actua
li imaginatione. 4° in actuali intellectione. pdō vt ↄparatur
obiectum potentia intelligibile ad obiectum actu intelligi
bile dr esse in potentia prima ad h̄ vt postea sit actu intelli
gibile vt vere obiectum nō relucet in fantasmate dr esse in
potentia remota ad obiectum actu intelligibile: & vt relu-
cet in spē sensibili existente in sensu exteriori dr in potentia
imaginabile: & vt relucet in fantasmate dr actu imaginabi
le: vt vero non relucet in aliquo sensu dr in potentia remo-
ta imaginabile. ❡ Ibi. Cōsimiliter posset poni duplex pas-
sio ordinata in intellectu possibili correspondens isti dupli
ci actioni intellectus agentis: quaꝝ prima esset receptio
speciei intelligibilis a fantasmate p primam actionem in-
tellectus agentis partialiter tñ: & secunda est receptio in-
tellectionis a specie intelligibili per secundam actionem in
tellectus agentis. Et sm̄ hoc diceretur q̄ ad memoriam
intellectiuam pertinet intellectus agens & possibilis agēs
quidem non q̄tum ad primam actionem que est facere de
potentia intelligibile actu intelligibile. immo illius actio-
nis terminus est memoria in actu: quia per illam actioneꝫ
est intellectus habens obiectum actu intelligibile sibi pre-
sens. vt sepe expositum est in primo distinctione. 2. 3. et in
secundo distinctione. 3. et supra in quolibe. in multis locis.
Sed q̄tum ad secundam actionem. quia cum memorie sit
exprimere actualem notitiam vel intellectionem: et intelle
ctus agentis secunda actio sit agere ad istaꝫ actionem: in
tellectus agens q̄tum ad secundam eius actionem inclu-
deretur in memoria: ita q̄ memoria prout est expressiua no
titie includit intellectum agentem & speciem intelligibileꝫ
integrantes vnam totalem causam notitie: sed intellectus
agens est principalis causa. Sed intellectus possibilis q̄n-
tum ad primam receptionem qua. s. recipit actu intelligibi
le sibi presens qd̄ tunc est quando recipit spēm intelligibilē
per quam dr obiectuꝫ actu intelligibile presens intellectui
possibili: tunc talis intellectio dr memoria: non tm̄ pductiu
ua: sed conseruatiua speciei intelligibilis que pertinet ad
memoriam actiuam. Et q̄tum ad secundam receptionē s.
actualis intellectionis dr intelligentia: quia tunc hꝫ actua
lem intellectionem qua actu intelligit obiectum & qua for
maliter dr intelligens. ❡ Et sm̄ hoc responderi posset ad
illa que videntur adducta in ↄtrarium p h̄ q̄ actio abstra-
hendi que est prima actio intellectus agentis est magis p
pria sibi q̄ scda que est cāre intellectionem: q̄ illa pt cōpe-
tere aliis potentiis. Cum dicit q̄ ppria actio intellectus
agētis ē abstrahere: ista abstractio obiecti nihil aliud est ni
si causare spēm p quam obiectum fit p̄sens in intellectu in
ratione actu intelligibilis: vt exposui. l. 2. dist. 3 q. 6. Et sic
dr transferre obiectum de ordine in ordinem: & hoc est pro-
prium intellectus agentis: nulla autem alia potentia trans-
fert obiectum suum de ordine in ordinem. sic intelligendo
de ordine corpalium ad ordinem spūalium. Licet. n. virtus
fantastica transferat obiectum de ordine sensibiliū ad ordi
nem imaginabiliuꝫ. ptꝫ q̄ cāndo fantasma obiecti. tunc ob
iectum est actu imaginabile: quod prius fuit potentia ima-

gmabile: tñ vtrobiqꝫ obiectū ē p̄sens cū ꝯditionibus materialibus ꝛ corporalibus: vt supra patuit: nunqꝫ tñ pōt cāre spēm ꝑ quā obiectū sit actualiter itelligibile: qđ vt sic dʒ habere esse spūale ꝑ quanto. s. nō est p̄sens sub ꝯditionib⁹ corporalib⁹: vt supra patuit. Et ꝙ nulla alia potētia sic trāsferat: ꝓbat ꝑ argumētū a fortiori: qa h̄ magis videt̄ ꝯpetere volūtati. cui tñ nō ꝯpetit: q̄ licet sm̄ aliquos causando actū suū per hoc metaphorice transferat obiectū suū de ordine intelligibiliū ad ordinē appetibiliū: tñ ista translatio nō reqrit volūtatē agētē: sic intelligēdo hoc est p̄parādo obiectū suū vt sit actu volibile: quia qn̄ obiectū est actu intellectū ē actu volibile. Sed nō ē sic qn̄ obiectū est actu imaginatū est actu intelligibile: nisi em̄ pri⁹ i itellectu possibili cēt causata species intelligibilis ꝑ quā est actu itelligibile nūqꝫ obiectū posset poni actu intelligibile: ēt quibuscūqꝫ aliis positis i potētiis sensitiuis tā interiorib⁹ q̄ꝫ exteriorib⁹. Et de hoc ꝓlixe dictū ē in. i. di. 3. q. 6. vbi ꝓbat̄ necessitas spēi intelligibilis respectu notitie abstractiue obiecti. ¶ Ille igit̄ auctoritates affirmāt qđ verū est de primo actu intellect⁹ agētis. Et si qñqꝫ dicat̄ ꝙ ꝓpter illū solū ponit̄ intellect⁹ agēs: verū ē vt talis ꝓ̄tus est ꝓpria intellectui: q̄a est ibi tñ potētia preparās obiectū ꝓpter scđm em̄ actū nō est ꝓprie in intellectu talis virt⁹ agēs. nā alie potētie possunt agere ad operationē p̄supposito obiecto. ¶ Hic tñ aduerte ꝙ hoc dictū nō est absolute intelligēdū: nō em̄ albū vt actu visuʒ a potētia visiua: est tūc actu imaginabile: quia necessario requiritur spēs albi in virtute fantastica representās ipsum i rōne obiecti actu imaginabilis. Sed hoc forte dicit ꝙ in virtute fātastica nō est ponēda aliqua virt⁹ actiua q̄ sit causatiua talis spēi ꝑ quā obiectū est actu imaginabile: sed causata specie sensibili in sensu exteriori statim illa causat aliā in virtute fantastica vt causa talis per quā obiectū est p̄sēs virtuti fantastice vt actu imaginabile. Si tñ teneat̄ p̄ma via ꝙ cōcurrat etiā virtus fantastica vt supra dixi. sic pōt sustineri eo mō quo exposui. ¶ Ibi. Si teneat̄ alia via. s. ꝙ illud solū qđ est actiuū ad intellectionē est intellect⁹ possibilis: et ꝙ intellect⁹ agens habet tñ actionē abstrahendi obiectuʒ tunc esset dicēdū ꝙ intellectus agēs nō pertinet ad memoriā: sed actio eius terminat ad memoriā: ꝛ hoc respectu sensibiliū: q꞉ t̄minat̄ ad illā formā ꝑ quā obiectū actu intelligibile relucet intellectui: ꝛ illa est forma cōstituens perfectā memoriam. Respectu autem mere intelligibilium puta spiritualium nullam actionem omnino haberet: ꝛ hoc si talia intelligantur non per speciem: sed si per speciem: tamē possunt eam causare virtute propria. Intellectus autem possibilis sm̄ hoc poneretur pertinere ad memoriam non tñ vt retinēs omne representatiuū obiecti actu intelligibilis: sed etiam vt exprimens actiue notitiam actualem. ¶ Et tunc ad illa que sunt adducta contra hoc posset responderi.

¶ Ad primum ꝙ potentia operatiua non est actiua sui obiecti. licet sit actiua sui actus circa obiectum. ꝛ ideo non pari rōne pōt intellectus possibilis causare speciem intelligibilem: sicut potest causare intellectionē illaʒ. Intellect⁹ agēs dicitur causare obiectum hoc modo. s. ꝙ facit obiectum esse actu intelligibile; ꝛ facit ipsum actu intelligibile quādo causat speciem intelligibilem obiecti: modo potentia mere operatiua: tunc obiectum scilicet causandi actum quo percipit obiectum non facit ipsum obiectum actu intelligibile. immo vt sic nec presupponit ipsum vt actu intelligibile. ꝛ ideo intellectus potētialis potest causare actualem intellectioneʒ circa obiectum actu intelligibile non causando speciem intelligibilem per quam obiectum est presens intellectui vt actu intelligibile. ¶ Ad confirmationem illaʒ diceretur ꝙ loquendo de potentia vt dicit respectum bene distinguitur in actiuum ꝛ passiuum. sed loquēdo de illa qđ subest respectui quod communiter intelligimus cum dicimus potentia: quemadmodum dicimus ꝙ calor est potentia calefactiua: sic non oportet ꝙ actiuum ꝛ passiuum distinguunt ipsaʒ: q̄a tunc voluntas esset due potentie. patet: quia eadem voluntas causat actum suum ꝛ sic dicitur actiua. ꝛ illa eadem recipit actum a se causatum: ꝛ vt sic dicitur passiua: ꝛ tamen in re est tñ vna potentia. sic dicendum est in proposito de intellectu. ¶ Ad aliud cum arguit̄ per Ari. ꝙ agens est quo oia facere. Intelligēdū est sic: facere oia actu intelligibilia Et hoc habetur ex eo qđ sequitur ꝙ lumen quodāmodo facit potētia colores actu colores: q̄a facit eos actu visibiles sic intelligendo ꝙ licet natura absoluta coloris q̄ est in gñe q̄litatis maneat eadē in tenebris: tñ vt sic nō ē visibilis intelligēdo de potentia ꝓpinqua. quia qn̄ oportet duas cās cōcurrere ad agēdū vna earū. s. secūda nō est ꝓpinqua potētia. s. p̄ma ꝯcurrēte. Ad h̄ aūt ꝙ color agat in visum reqrit̄ alia cā ad agendū. s. lumē. ideo tunc solū est color visibilis in potentia ꝓpinqua qn̄ est actu illuminatū. H̄ mō fantasma non p̄t gignere spēm intelligibilē: nisi concurrente actione intellectus agentis. Ille igitur intellectus facit oia actu intelligibilia: ꝛ hoc in potentia ꝓpinqua: q꞉ relucentia in spēbus intelligibilibus q̄ prius fuerunt in potentia remota: q꞉ tñ relucentia in rep̄sentatiuo materiali: et rep̄sentante ea sub rōne singularis. nō aūt dicit ꝙ agens est quo est oia facere actu intellecta. Cū igitur ꝯcluditur adeq̄tio intellect⁹ agentis in agendo ad possibilē in recipiēdo dēt inferri vniformiter de actiōe ꝛ receptiōe actu intelligibilis: nō de actione ꝛ receptione actu intellecti. i. ꝙ intellect⁹ agens facit oia obiecta actu intelligibilia cāndi spēs intelligibiles obiectoꝝ. ꝛ tunc intellectus possibilis respectu illoꝝ est receptiuus ꝑ quas obiecta sunt sibi p̄sentia vt actu intelligibilia. Sed q꞉ non facit ipā obiecta actu intellecta. s. cāndo intellectionem illoꝝ. ideo possibilis non recipit illa obiecta vt actu intellecta. i. non recipit ab intellectu agente actualem intellectionem illoꝝ cum illa causetur ab intellectu possibili ꝛ spē intelligibile. ¶ Ad tertiū veritas ꝑncipiꝫ vr̄ in rōnibus terminoꝝ. ille aūt rationes terminoꝝ vt actu intelligibiles et vl̄es relucent intellectui per actioneʒ lucis intellectus agentis. Sic igitur videt veritatē principioꝝ in luce intellectus agentis nō tanqꝫ immediate cānte illam visionem: sed mediate. s. cāndo rationes terminoꝝ in esse intelligibili ꝑ quas postea cātur actus videndi veritatē principioꝝ. i. ꝙ intellectus agens cāndo spēs intelligibiles terminoꝝ ipsi termini fiunt actu intelligibiles ꝛ p̄ntes intellectui possibili. ꝛ tunc intellectus possibilis vna cum spēbus illis cāt actualem intellectionem terminorū quib⁹ terminis cognitis statim habetur veritas ꝑncipiꝫ ꝯstituti ex illis terminis. Et de h̄ dictum est ꝓlixe in primo. di. 3. q. 4. de sinceris veritatibus. ¶ Ad quartum diceretur ꝙ agens in nobilius possibili precise vt respicit obiecta sensibilia. q꞉ precise respectu illorum est agens in intellectum possibilem intelligendo tñ de prima actione. s. faciente obiecta actu intelligibilia. et nō actu intellecta. vt supra patuit. ¶ Ibi. De isto arti. hic doct. vr̄ declinare magis ad hoc ꝙ intellectus agens sit actiuus notitie obiecti q̄ꝫ possibilis. ita ꝙ intellectus agens ꝛ spēs intelligibilis ꝑ se ꝓducunt actum intelligendi. possibilis vere p̄t dici actiuus tñ per accñs: q꞉ ꝑ speciem intelligibilem quam formaliter habet. Dicat ergo sic. De isto arti. hoc tenendum vr̄ ꝙ illam distinctionem Aug. 10. de tri. c. 14. memoria intelligentia. et voluntas compēdo ad illam Arist. in intellectum agentem ꝛ possibileʒ sicut sibiinuicem correspondent: ꝙ solus possibilis est intelligētia: q꞉ simul recipit actum intelligendi: et sic etiam cōiter Arist. loquitur de intellectu: vt est quo intelligimus siue recipimus intellectionem. etiaʒ possibilis pertinet ad memoriam inq̄ꝫtum memorie est recipere notitiam habitualeʒ. s. speciem intelligibilem sm̄ illud. 15. de trini. c. 10. scientia quam memoria tenemus. i. species quam recipimus. et sic loquitur Aristo. quandoqꝫ de intellectu possibili vt est quo scimus: siue vt est quo habemus scientiam per quam reducitur de potentia essentiali ad accidentalem. et illa scientia est propter speciem intelligibilem: vt supra dixi. Sed ad aliuʒ actum memorie qui est gignere notitiam actualem. patet ꝙ hoc competit adhuc intellectui possibili per accidens: quia quando forma actiua inest alicui subiecto sm̄ illam formam per accidens competit eidem. sicut lignum ꝑ accidens calefacit. Nunc autem illud quo obiectum actiue se habet ad gignendum intellectionem est forma intellectus possibilis scilicet ipsa species intelligibilis. igitur intellectus possibilis. saltem per accidens gignit. ¶ Sed si vltra hoc queras an conueniat actus gignendi notitiam ꝑ se ipsi parti intellectiue: p̄t teneri sm̄ predicta: vl̄ competere precise intellectui agenti: vel precise intellectui possibili. et sm̄ hoc iste vel ille diceretur ꝑtinere ad memoriam. Vel posset poni tertio modo actus gignēdi vtriqꝫ competere: sʒ agenti tanqꝫ principaliori. ꝛ possibili tanqꝫ minus principali: nec sequitur: si sint vna natura igitur non p̄nt habere respectu eiusdem cāūtatem principaliorem ꝛ minus principalem: patet. n. instantia de intellectu ꝛ voluntate: quaꝝ vna sm̄ multos est actiua principalior: ꝛ alia subordinata in aliqua actiōe: ꝛ tñ sunt vna natura. ¶ Sed ista instātia sm̄ aliquos nō est silis: q꞉ non vtraqꝫ potentia immediate attingit idē vt cātum: sed vna per operationem suam cātam mouet aliam ad suam operationem. Sed de hoc vide que exposui in. q. viii. ꝓlo. ꝛ in scđo. di. 25. Breuiter si non teneretur distinctio potentiarū: nec re absoluta: nec relatione reali: de quo in scđo. disti. 16. Sed tñ quidem absolutum quo-

quāmodo illimitatū est principiū imediatū multorū actuū ꝛ sic respectu alterius ꝛ alterius dicetur alia ꝛ alia potentia: tunc prima via probabilis videtur. ꝛ sic ꝑꝫ iste secūdus arti. qui tamē pro maiori parte est ꝓlixe expositus a doc. in primo. di. 3. q. 6. ꝛ. 7. ꝛ. 8. ꝛ vide que ibi exposui. ꝛ multa dubia ad expositionem huius articuli multum valentia.

Dubia circa istū articulū occurrētia.

In isto arti. sunt principaliter tria dubia. Primū est de obiecto intelligibili. scd̄m de intellectu. tertiū ē de vtroqꝫ simul. Primo instatur ꝓbando q obiectū sit totalis cā sui act⁹ intelligēdi: ꝛ primo sic ꝛ pono q eēntia diuina sit obiectū adequatū intellect⁹ diuini: si ipsa nō pōt imediate cāre notitiā sui in intellectu suo seqtur q sit imperfecta cā. ꝑꝫ. qꝛ illa dr̄ cā iꝑfecta q̄ nō pōt attingere opationē ad quā ordinaf: ꝛ hoc vt cā totalis. Mō essentia diuina est ꝑfectissima causa oīm. imo sup oēs cās. ¶ Scd̄o instaf sic q̄to obiectū ē ꝑfectius tāto ꝑfectiori mō opaf. ergo obiectū in īfinitū ꝑfectius opaf. hec ꝯsequentia ꝑꝫ in simili ꝑ doct. in primo. di. 2. pte. 1. q. 1. vbi arguit sic. cā superior ē ꝑfectior in causando. ergo in infinitū supior in infinitū est ꝑfectior ꝛ ꝑfecti⁹ erit. ꝑꝫ ergo ꝯsequētia. Sed si obiectū nō haberet totā opationē in voluntate sua. ita q imediate possit oēm sui notitiā ꝓducere nō operaf in īfinitū ꝑfecti⁹. ¶ Tertio istaf sic. Aliqd sic pōt supplere vicē obiecti q pōt imediate cāre notitiā illius obiecti vt totalis cā. ergo ꝛ ipm̄ obiectū poterit eē totalis cā illi⁹ notitie: antecedēs ꝑꝫ. qꝛ volūtas diuina pōt se sola imediate cāre in intellectu notitiā hominis ītuitiuā nō ꝯcurrēte intellectu meo. ꝑꝫ qꝛ ipsa pōt supplere vicē oīs cāe scd̄e vt ab oībus ꝯcedit theo. ꝯñtia ꝑꝫ qꝛ in hoc dr̄ supplere vicē alicui⁹ ꝓ q̄to pōt ꝓducere opationē natā ꝓduci a tali obiecto: vt ꝑꝫ a doc. in ꝓlo. q. 1. ꝛ vide q̄ ibi exposui. ¶ Quarto instaf sic. volūtas diuina pōt imediate vt totalis causa cāre visionē essentie diuie formaliter infinite in aliquo intellectu creato: ergo multomagis eēntia diuina poterit cāre vt totalis cā notitiā ītuitiuā sui in ītellectu creato: posito q ipꝫ possit imediate mouere: añcedēs ē notū. ꝯñtia ꝑꝫ. Tū qꝛ in h̄ volūtas ꝑfecte suppleret vicē illi⁹ eēntie. Tū qꝛ eēntia ē origo ꝛ fūdamētū oīs perfectiōis volūtatꝫ diuie: vt ꝑꝫ supra. q. 1. quo. ꝛ in. q. 7. ꝛ. l. 1. d. 8. q. 3. ¶ 5⁹. istaē sic. aliq̄ cā iꝑfectior ē totalis cā sue actiōis. ergo cā ꝑfectior erit totalis ꝓprie opatiōis: añcedēs ꝑꝫ. qꝛ ignis ē totalis cā generādi aliū ignē. similiē calor ē totalis cā cāndi calorē ī subiecto. ꝯñtia ꝑꝫ. Tū qꝛ actio ꝯsequif ētitatē: ergo qū entitas ē perfectior: ꝛ actio erit similiē. Tū qꝛ lꝫ do. in. 1. di. 3. q. 7. dicat q iō itellect⁹ creat⁹ nō pōt eē cā totalis act⁹ itelligēdi: qꝛ ē nat⁹ operari circa totū ens. ꝛ hꝫ totū ens ꝓ obiecto: tū ꝯcedit q agēs inferi⁹ pōt eē totalis cā: qꝛ limitatū ad operādū ꝛ circa determinatā materiā. Sic ī ꝓposito arguo de obiecto. puta lapide q pōt imediate cāre notitiā sui: qꝛ respicit ꝛ determinatā actionē ꝛ determinatū receptiuū. Si ergo aliq̄ cā iperfecta ē totalis cā sue actiōis multo forti⁹ obiectū ꝑfecti⁹ erit totalis cā sue operatiōis siue notitie sue. ¶ Sexto istaf sic. itellect⁹ ī rōe obiecti actu itelligibilis cāt notitiā sui ītuitiuā in seipo. ergo aliqd obiectū ē cā totalis sui act⁹ añcedēs ꝑꝫ. qꝛ itellect⁹ separat⁹ perfecte seipm̄ cognoscit per eēntiā suā: vt ꝑꝫ a doc in 2⁰. di. 7. q. 8. ꝯñtia similiē ꝑꝫ. qꝛ cū itellect⁹ sit simplex ꝛ oīno ex natura rei indistinct⁹ nō pōt distingui in duo. quoqꝫ vnū sit: vt potētia ꝛ aliud vt obiectum immo vel totum causat vt potentia: vel totuꝫ causat vt obiectum. si 2⁰ habet intentū. si primo ē ꝯtra do. q̄ vult q intellect⁹ nō sit totalis cā. ¶ 7⁹ instaf: obiectū vt totalis cā pōt imediate cāre spēm itelligibilē sui ī intellectu sibi ꝓportionato: h̄ ꝑꝫ a doc. pītī. q. q̄re ēt nō pōt imediate vt totalis cā cāre notitiā sui cū h̄ sit magis ꝓpria operatio ei⁹ q̄ cātio spēi itelligibilis Tū ēt qꝛ ex q̄ itellect⁹ mere passiue se hꝫ respectu spēi itelligibilis maxie qū illa cāf a mere obiecto intellectuali: siue spūali: vt ꝑꝫ pītī. q. Seqtur q ēt respectu notitie obiecti mere passiue se habebit: vel saltē ē assignāda rō diuersitatis. ¶ 8⁹ istaf sic. notitia obiecti ē sic ꝓpria operatio obiecti q vnitatē specificationē ꝛ distictionē hꝫ a solo obiecto. ergo talis notitia erit ab obiecto vt totali cā. añcedēs ꝑꝫ a Do. in. 2. di. 3. q. 7. ꝯñtia ꝑꝫ. qꝛ si talis notitia eēt ēt ab aliq̄ alio q̄ ab obiecto: tūc ab illo ita hēret vnitatē ꝛ distictionē. sicut ab obiecto. qd̄ ē falsū. ¶ 9⁹ aliqd obiectū ꝯtinet ṽtualiē aliquē itellectū. ꝗ pōt ī illo itellectu imediate cāre notitiā illi⁹ itellect⁹ vt totalis cā ꝛ h̄ ꝛ ī rōe obiecti actu itelligibilis: ꝯñtia ꝑꝫ: qꝛ aliē nō ꝯtineret ipꝫ vt totalis cā. añs ꝑꝫ: qꝛ forte supma eēntia create ꝯtinet itellectū humanū vł saltē ipe de⁹ ꝯtinet ¶ 10 instaf. intellect⁹ seipꝫ mouet vt potētialis cā ad notitiā sui. ergo ꝛ quēlibet aliuꝫ quē imediate pōt mouere mouebit vt totalis cā ad sui notitiā

añs ꝑꝫ. supra. ꝯñtia ēt ꝑꝫ ꝑ illā ꝓpōnem doc. s. q qū aliqd mouet aliud imediate qdlꝫ eiusdē rōnis sibi mō pōt mouere vide in ꝓlo. q. 3. ꝛ ī 2⁰. d. 9. ꝛ vide q̄ exposui circa illā ꝓpōnem. ¶ Scd̄o principaliter instaf ꝓbando q intellectus sit totalis cā intellectiōis obiecti. primo: qꝛ si intellect⁹ diuinus cū sit formalē infinitus nō sit totalis cā intellectiōis obiecti seqref q nō eēt infiniti vigoris: vt ꝑꝫ. ¶ Scd̄o voluntas ponif totalis cā sui actus ergo ꝛ intellect⁹: añs vf verū ꝯñtia ꝑꝫ: qꝛ intellectus intensiue nō est minoris ꝑfectionis q̄ volūtas. Tū ēt qꝛ vterqꝫ hꝫ idē obiectū ꝛ sub eadē rōne formali, ergo si volūtas est totalis cā circa idē obiectū: seqtur q siliē intellectus erit totalis cā. ¶ Tertio instatur: qꝛ q̄to potentia ē ꝑfectior tāto ꝑfecti⁹ opaf. ꝗ si aliq̄ est in infinitū ꝑfectior sequif q in infinitū ꝑfecti⁹ opaf: sed nō perfectius operef in infinitū si se sola ꝛ vt totalis cā nō opef circa obiectū. ¶ Quarto instaf intellect⁹ ē potētia perfectissima inter potētias ꝓductiuas creatas. ꝗ spāliter dꝫ hēre ꝓpriam opationem ꝛ sibi soli ꝯpetētē: sed si nō eēt totalis cā intellectiōis: tūc nō eēt ꝑfecta ꝛ ꝓpria opatio ipsius intellectus. ꝑꝫ: qꝛ illa opatio depēderet ab alio extrinseco sicut create ē ꝓpria opatio volūtatis diuie: qꝛ soli illi ꝯuenit et nulli alteri: nec totaliter: nec ꝑtialiē. sic in ꝓposito. ¶ Quinto instaf sic. Aliqs intellect⁹ creat⁹ virtualiter ꝯtinet aliqd obiectū. ergo pōt eē cā totalis illius. ꝯñtia ꝑꝫ. qꝛ ꝯtinēs virtualiē aliud pōt imediate cāre notitiā illi⁹. vt ꝑꝫ a doc. q. 14. ¶ Sexto instaf. Aliqd ens iꝑfecti⁹ ē cā totalis sue actionis. vt supra patuit: ꝗ a fortiori intellect⁹ erit cā totalis opatiōis ꝓpe. s. itellectiōis obiecti. Si dicaf vt dicit doc. in primo. d. 3. q. 7. q nō pōt poni cā totalis: qꝛ respiciat oē ēs ꝛc. ¶ Cōtra qꝛ volūtas siliē respicit oē ens. ꝛ tū sm̄ aliquos ꝛ forte sm̄ doc. ipsa ponif cā totalis sui act⁹. Et posito q nō ponaf cā totalis act⁹ volēdi: tū respectu act⁹ nolēdi vf q sit totalis cā: qꝛ obiectū nolitiōis est tm̄ ꝑuatio boni: vt ꝑꝫ a doc. in 2⁰. di. 25. Et sic talis ꝑuatio nullius est actia: vt ꝑꝫ ¶ Septio instaf sic. Intellect⁹ vt potētia mere itellectiua est cā totalis notitie sui. ꝑꝫ. qꝛ a nullo alio causaf. ꝑfecte. n. seipsum intelligit ꝑserti loq̄ndo de itellectu separato ergo saltē respectu sue notitie erit totalis cā. ¶ Octauo instaf sic. Intellectus pōt eē totalis cā notitie perfectioris. ꝗ ꝛ notitia iꝑfectioris. ꝯñtia ꝑꝫ per doc. in 2⁰. di. 18. Potēs ꝓducere ꝑfectius pōt ꝓducere iꝑfectius eiusdē rōnis. Si ꝗ intellectus pōt vt totalis cā ꝓducere notitiā sui q̄ est satis ꝑfectior notitia lapidis ꝛ tū est eiusdē rōnis: seqtē q a fortiori poterit vt totalis cā ꝓducere notitiā lapidis. ergo obiectum nō ꝯcausaret secū actiue. ¶ Nono instaf sic. Sicut se hꝫ potētia factia circa obiectū factibile. ita potētia operatiua circa obiectū suū. Sed potētia factiua circa suū obiectū se hꝫ vt totalis cā ita q obiectū nō ꝯcurrit aliquo actiue. h̄ ꝑꝫ discurrēdo in oīb⁹ factiuis. calor. n. q̄ est potētia factiua circa calefactibile mere actiue se hꝫ circa illud: sic q calefactibile nullo mō ꝯcurrit actiue. ergo siliē potētia operatiua circa suū obiectū. imo h̄ vf a fortiori ꝓpter perfectionē potētie operatiue. ergo obiectū nō ꝯcurrit actiue cū potētia. Et silitudo inter potentiā factiuā ꝛ actiuā. ꝑꝫ qꝛ vtraqꝫ respiciat obiectū circa qd̄ operatur. ¶ Decio ꝛ vlti. instaf sic. Si intellect⁹ diuin⁹ moueref a perfectissimo obiecto creato ad notitiā illi⁹: ēt posito q moueref vt a partiali cā vilesceret ergo ꝛ itellect⁹ supm⁹ creat⁹ si moueref ab obiecto iꝑfectiori se: tūc vilesceret. ergo talis intellect⁹ ꝛ si possit moueri ab obiecto perfectiori vel eq̄li. nō tū ab iꝑfectiori: qꝛ tunc vilesceret sicut intellect⁹ diuinus. Cōfirmaf: qꝛ intellect⁹ diuinus nō dr̄ vilescere qū moueф ab eēntia diuina: vt ꝑꝫ a doc. in ꝓlo. q. pe. ꝛ di. 39. ꝛ h̄ in quol. ꝛ h̄ est qꝛ moueф ab obiecto formaliter infinito. Sic vf dicendū in ꝓposito: ꝛ sic ꝑꝫ ista conclusio. ¶ Tertio principaliter instaf ꝓbando q intellectio obiecti nō sit ab intellectu ꝛ obiecto vt a duab⁹ causis partialib⁹ integrantibus vnā totalē. Et primo sic. qꝛ accipio perfectissimū intellectū creatū. puta intellectū supmi angeli: ꝛ accipio lapidē ꝓ obiecto actu intelligibili intuitiue. Tūc sic. si intellectus ille nō pōt cāre notitiā lapidis nisi simul concurrat lapis actiue ad hmōi intellectionem. seqtur q talis intellectus dependet a lapide respectu sue proprie operationis qualis est intellectio: qd̄ vf multū vilificare intellectū illū supmū. s. q nō possit ꝓpriā operationem elicere nisi in eliciēdo simul cōcurrat tale obiectū iꝑfectissimū in operatione ad talē potētiam. ¶ Scd̄o instaf: qꝛ si intellectio lapidis simul dependet a lapide ꝛ intellectu. ergo includit relationem dependentie essentialis ad intellectum ꝛ lapidem: ꝛ tunc quero: aut includit precise vnam terminatam ad intellectum ꝛ obiectum. aut aliam ꝛ aliā. non prima: qꝛ eadem relatio numero non respicit duos terminos eque

q intellectus sit totalis cā intellectiōis ꝓbaf.

p̄mo:nō 2ᵒ:qa tūc idē effect⁹ nūero plurib⁹ depēdētijs essē
tialibus simul dependeret qđ videt̃ ipossibile etiā apđ doc.
¶ 3ᵒ instat̃:qa tūc eadē itellectio eque eēt naturalis simili
tudo intellect⁹ sicut z obiecti.pt3.qa do.in p̄sti.q.ꝓbat obie
ctū eē cām actiuā intellect⁹:p h q intellectio est naturalr̃ a
potētia intellectiua sicut ab obiecto:qđ tū do.nō ꝯcedit.Et
q sequit̃ pt3:qa do.in p̄sti.q.z in p̄mo.di.3.q.7.ꝓbat ob
iectū ꝯcurrere actiue ad notitiā sui:p h q talis notitia speci
ficat̃ ab obiecto.Cū ergo magis itellect⁹ sit cā talis notitie
sequit̃ q illa notitia eq̄liter vel magis specificabit̃ ab itelle
ctu:qđ tū est falsū,7 nec a doc.ꝯcedit̃:cū sit idē itellect⁹ re
spectu oium itellectionū.ergo.Simulit̃ sequit̃ q notitia eq̄
depēdebit ab itellectu in rōne mēsurabilis.sicut etiā ab ob=
iecto:si talis notitia eq̄ causet̃ ab vtroq3.Pt3 h:qa doc.in
p̄sti.q.p h ꝓbat notitiā depēdere ab obiecto in rōne mēsu=
rabilis:qa causat̃ ab obiecto:siue q iđ obiectū est cā notitie
qa notitia depēdet ab illo vt mēsurabile:ergo cū itellect⁹ sit
eque vel magis cā notitie:sequit̃ q talis notitia erit eq̄ mē
surabilis ab obiecto.z tūc eadē notitia essentialiter refert̃
ad obiectū z itellectū:qđ ē ipossibile:vt supra patuit.¶ 4ᵒ
instat̃:z q̄ro si itellectio est necessario a potētia et obiecto:
aut iđ ē:qa repugnat itellectui posse illā ꝓducere:z hoc nō
qa intellect⁹ est valde ꝑfectior. ergo est tāte actiuitatis q
pōt eā ꝓducere aut qa obiectū vt necessario ꝯcurrit:z hoc
nō:qa posita cā sufficiēti alicui⁹ effect⁹ pōt poni effect⁹.mō
si intellect⁹ est ex se cā sufficiēs notitie.puta lapidis:seq̄tur
q lapide nō ꝯcurrēte actiue:q possit imediate ꝓduci ab in
tellectu:nec appet rō manifesta.s.q itellect⁹ nō sit sufficiēs
cā.¶ 5ᵒ instat̃:qa intellectio est actio imanēs vt supra pa
tuit.q.13.Ergo ad illā nō cōcurrit obiectū actiue:quia intel
lectio nō recipit̃ in obiecto.vt pt3.sed tm̄ in itellectu.Nec va
let dicere vt dicit doc.in p̄mo.distin.3.q.7.q quādo cōcur=
rūt due cause partiales ad eandē actionē immanētē qđ suf
ficit q recipiatur in vna earū.Sic est in ꝓposito:quia itelle
ctio recipitur in intellectu.Cōtra:qa quādo obiectū causat
intellectionē:aut agit actiōe imanēte:aut actiōe transeūte
nō primo.qa illā nō recipit:nō scđo:quia tūc intellectio eēt
actio transiēs:z sic eadē actio esset transiēs z imanēs:quia
vt esset ab obiecto esset transiēs z vt esset ab intellectu eēt
imanēs:qđ videt̃ omnino falsū3.¶ Sexto instat̃ sic.si intel
lectus z obiectū necessario cōcurrūt vt due cause partiales
aut concurrūt ex equo z eque perfecte:aut nō eque perfe=
cte:sed vna perfectius altera nō primo.Tū qa doc.hic z in
primo.distin.3.q.8.vult q vna sit principalis.Tum qa tunc
idem effectus indiuisibilis eque perfecte esset ab vna sicut
ab alia:z per consequēs cū sit indiuisibilis posita vna alia
remota adhuc effect⁹ ille eēt ab vna sola aliter non esset eq̄
perfecte ab vna sicut ab alia.sequitur secūdo:quia tūc effe
ctus haberet perfectius esse ab vna q̄ ab alia.ergo habe=
ret aliquam perfectionez ab vna quam non haberet ab alia
aliter non esset perfecti⁹:nec perfecti⁹ esse haberet ab vna
magis q̄ ab alia.Et si aliquam perfectionē haberet ab vna
quam nō haberet ab alia.tunc idem effectus numero non
esset a duabus causis partialibus vnam totalem integran
tibus:quia pono q intellectio illa sit causata eque imme dia
te a duabus illis causis.ita q tota sit a duabus z nō ab vna
sola.¶ Septimo instat̃:z pono q itellectio sit causata ab
intellectu z ab obiecto intensa vt duo z q obiectum semper
agat eque intense:z ſm totā virtutē:sicut dicit Doc.in p̄sti
.q.z in p̄mo.di.3.q.7.Obiectū eni p̄ns agit simpliciter to=
to conatu z ſm totam eius virtutem.Deinde pono q intel=
lect⁹ magis conetur circa illam intellectionem iam causa=
tam:quod est possibile:vt patet presenti questione:puta q
voluntas magis ac magis firmet eum in tali cognitione:cer
tum est tunc q illa intellectio fit intensior.ergo aliquis gra
dus intellectionis mere causatur ab intellectu z non ab ob
iecto:tunc vltra ergo ille intellectus potest vt totalis cau=
sa causare omnes alios gradus intellectionis precedētes.
probatur.Tum quia sunt eiusdem rationis cum gradibus
sequentibus.Tum quia si potest in gradum perfectiorem a
fortiori potest in graduz imperfectiorē vt pt3.ergo tota in=
tellectio potest esse a solo intellectu.Patet.quia ipsa ſm
omnem gradum potest esse ab intellectu.vt probaui.ergo z
ſm totum suum esse.hoc patet recte considerāti.
¶ Octauo instatur:z pono q lapis sit presens intellectui
angeli in ratione obiecti actu intelligibilis.Si intellectio la
pidis de nouo causatur in intellectu angeli:quod est pos=
sibile ſm Doctorem.in secundo.distinctione tertia.questio
ne vndecima.Quero a quo causatur:si ab intellectu so=
lo habetur propositum:si ab intellectu et lapide contra:
quia corpus non agit aliquid in alio nisi approximetur
illi localiter.hoc patet a doc.presenti questione.sed non pt
approximari localiter intellectui angeli cum ille intellect⁹
non sit in loco circumscriptiue.Tum etiam vr̃ mirabile q
corpus mere materiale possit cāre intellectionem q̄ est ma
re spiritualis.¶ Nono instatur:qꝛ si intellectio esset simul
ab intellectu z obiecto.tunc sequeretur q esset partim vni=
uoce ꝓducta z partim equiuoce.Uniuoce qꝛ ab obiecto:pa
tet:qꝛ ponitur naturalis similitudo obiecti.z equiuoce.qꝛ
ab intellectu.Sed hoc est incōueniens:q idem effect⁹ nu=
mero partim sit equiuoce ꝓductus z partim vniuoce.Se=
cus qn̄ idem effectus est a pluribus causis essentialiter or=
dinatis z totalibus:qꝛ tunc ſm alium z alium respectū ad
aliam z aliam cām dr̄ vniuoce z equiuoce ꝓduci:vt pat3 a
doc.in primo dist.3.q.8.Sed non sic videtur qn̄ partialiter
causatur ab vna z partialiter ab alia.¶ Decimo instatur.
Et pono q obiectum fiat ita perfectum q contineat cālita
tem potentie.hoc videtur possibile:qꝛ licet sicut dicit doct.
q quantumcūq3 obiectu3 intendatur nunq̄ erit formaliter
potentia.tū poterit cōtinere virtualiter potentiam:qꝛ si ob
iectu3 intenderet in infinitum.tunc virtualiter contineret
intellectum.ergo z causalitatem eius.ergo a solo obiecto
poterit causari notitia sui in intellectu illo quez virtualiter
continet.ergo non apparet ista necessitas.s.q intellectus z
obiectum necessario concurrunt ad causandum simul noti=
tiam obiecti.Et omnis pluralitas semper vitanda est vbi
non apparet manifesta necessitas ponendi talē pluralita=
tem.¶ Respondeo ad instantias contra primum.Ad pri=
mam concedo q essentia diuina est perfectissima causa.vel Ad rōnes ꝯ primum
quasi causa intellectionis tam sui q̄ omnium contentoꝝ:et
q perfectissime causat in suo tamen ordine causandi:et sic
inter omnes causas que tm̄ partialiter causant ipsa perfe=
ctissime causat sic q non est obiectum aliquod qđ ita perfe=
cte moueat ad notitiam sui z contentorum:sicut essentia di
uina.non aūt pertinet ad perfectionem essentie diuine:q
ipsa sit totalis causa notitie sue z contentorum respectu in
tellectus diuini qꝛ hoc sibi omnino repugnat.Sicut ēt poni
tur q ipsa perfectissime causat effectum in creaturis in suo
ordine causandi.s.qꝛ ipsa ponitur simpliciter prima causa.
et tū apud p̄hos non conceditur q ipsa sola possit immedia
te attingere ōnem effectum quem vt prima causa attingit,
concurrentibus secundis causis:vt supra patuit.q.7.Sic
dicendum est in ꝓposito esset bene imperfecta cā si perfe=
ctissime nō posset cāre notitiam sui z cōtentoꝝ vt obiectu3
actu intelligibile.loquēdo de mō cāndi ꝓprius obiecti vt ob
iectū est:qꝛ vt sic tm̄ natu3 est ꝑtialiter ꝯcurrere z nō vt to
talis cā.¶ Ad scđ3 ꝯcedo q q̄to cā ē ꝑfectior ꝑfectiori mō
causat:z si est infinita q̄tum in se ē infinite cāre:z sic per=
fectissime:z sic concedo q essentia diuia ꝑfectissime.immo
infinite mouet intellectū diuinū ad sui notitiam.Sed cū in=
fertur ergo vt totalis cā.negatur.qꝛ hoc nō ptinet ad ꝑfe
ctionem cāe obiectiue:qꝛ cā obiectiua ꝓprie tm̄ ꝑtialiter ꝯ
currit.vt supra dixi.¶ Posset tū dici vnico verbo.ad ista
duo argumenta q essentia diuina est cā totalis notitie sui
z alioꝝ:z hoc formaliter vel realiter.Nam ipsa p realē idē
titatem cōtinet intellectū diuinū:z ideo ipsa realiter h3 vñ
possit cāre oēm notitiā tam sui q̄ oim ꝯtentoꝝ.Esset bene
imꝑfectior si cū illa necessario ꝯcurreret ali⁹ intellect⁹ rea=
liter distinctus.¶ Ad tertiū ꝯcedo q eo mō quo supplet vi
cem obiecti q ipm obiectū si eēt in se p̄ns z posset immedia
te mouere intellectū eodē mō cāret notitiā sui z cōtentoꝝ.
Cum dr̄ q volūtas diuia ē se sola cāre notitiā eētie diuie
in intellectu meo.Dico q h ē hr̄e duplicem sensum.p̄io
q precise suppleat vicē obiecti vt obiecto.alio mō q sup=
pleat vicē obiecti simul z potentie:primo mō nō est veꝝ:qꝛ
obiectū vt obiectū nō est natū esse cām totalē notitie:z sic
nō ē h mō supplere vicē.2ᵒᵐ.cōcedo:qꝛ tunc ipse supplet
vicē essentie vt obiecti z intellectus creati vt potētie intui=
tiue:z h ideo est qꝛ ipsa ꝯtinet intellectū creatū ſm totā ei⁹
entitatem:z ꝯtinet ēt eēntiam ſm ꝑfectam identitatem:vt
supra patuit.Cū infertur ergo z essentia sic ē immediate
cāre notitiā illā vt totalis cā:ꝯcedo:si tū ē immediate mo
uere itellectū creatū:eius oppositū ꝓbatū est supra.q.14.
nec tū seq̄tur q tunc causet illā in rōne ꝓpꝛie obiecti vt ob=
iectum est.sed qꝛ ipsa essentia est obiectū actu intelligibile
formaliter ꝓductiuum notitie sui in intellectu creato:si tū
posset ipsum immediate mouere z cōtinet virtualiter ſm to
tam entitatem oēm intellectum creatū.tunc supplet vicem
intellectus creati Et sic eadē eēntia vt est obiectū actu in
telligibile:ē ꝑtialiter motiua ad sui notitiā z vt ꝯtinet vir=
tualiter intellectū supplet vicē potētie.Et p3 meli⁹:si essen
diuia cāret imediate notitiā lapidis in intellectu fortis non

supplerET vicem lapidis vt causa totalis quia lapis vt obiectū actu intelligibile non mouet nisi partialiter: eo ergo mō quo lapis natus esset mouere eo modo suppleret nec similiter suppleret vicē intellect⁹ fortis vt causa totalis: quia precise eo modo suppleret vicem potentie quo ipsa potētia nata esset causare: ⁊ quia nō esset nata causare nisi tm̄ partialiter: ideo eodē modo precise suppleret vicē potentie. patet ergo quomodo essentia causaret notitiam vt totalis causa quia tm̄ causaret supplendo vicē obiecti. ⁊ potētie eo p̄cise modo quo obiectum ⁊ potentia concurrunt. ¶ Ad quartū patet ex dictis ad tertiū. ¶ Ad quintū concedo q aliquod ens est causa totalis alicuius actionis: ⁊ tamē negatur q ens perfectius possit esse totalis causa sue intellectionis. Et rō diuersitatis potest assignari ex duobus. Primo: quia est aliquis effectus qui ex natura sua nō pōt esse nisi a duab⁹ causis partialibus vnam totalem integrātib⁹: vel ab alia causa perfecte virtualiter continente sm̄ totam entitatē vtrāq; causam partialem: ⁊ patet: quia filius sic est a patre ⁊ matre vt a duabus causis partialibus: quod est impossibile esse ab vna carū posset tamen esse immediate a deo: quia cōtinet virtualiter causalitatē vtriusq; cause. Sic videt dicēdū de actu intelligendi q sit talis entitas cui repugnet esse totaliter ab obiecto vel totaliter a potentia; sed precise cōpetit sibi esse ab vtroq; partialiter concurrēte vel ab aliquo continente virtualiter causalitatem vtriusq; vt dixi de prole. Secundo potest assignari rō quasi a priori: quia intellect⁹ cū sit potētia perfectior omni sensitiua necessario habet aliquam operationem sibi propriam ⁊ nullā habet nisi actū intelligendi qui actus si non esset effectiue a potentia illa nō diceretur operatio propria illius potentie. patet. quia tunc se haberet ad illam in pura potentia contradictionis: sicut calor in ligno non dicit operatio siue actio propria ipsius ligni cum tm̄ se habeat ad illum in pura potentia receptiua. Et vltra: quia intellectio obiecti: dicit etiam operatio propria illius. patet: quia illi soli conuenit: nam intellectio lapidis non cōuenit homini ⁊ non diceretur propria nisi aliquo modo esset ab illo causata vel saltem ab aliquo virtualiter continēte ipsum: patet ergo: quare intellectio nō potest esse nec a solo obiecto nec a sola potentia sed tm̄ ab vtroq; partialiter: ⁊ sic patet quomodo aliqua causa inferior pōt esse totalis causa sui effectus ⁊ tamen superior non poterit.

¶ Ad sextū. Dico p̄mo q quādo obiectū est distinctū p̄ter opus intellect⁹: q tūc partialiter ɔcurrit ⁊ potentia similiter partialiter. Dico secundo q quādo idē intellect⁹ seipsum intelligit q illa intellectio est partialiter causata ab intellectu ⁊ partialiter ab essentia cu⁹ ē talis itellect⁹: ita q illa essētia mouet intellectū suū ad sui notitiā ⁊ oium q p idētitatē ɔtinet: sicut etiā essentia diuina imediate mouet intellectum diuinū ad sui notitiā ⁊ omniū per idētitatē ɔtētorū ⁊ sic mouet in rōe obiecti etiā ad notitiā sui intellect⁹ sic videt dicēdū in ppposito. Et posito q nulla penit⁹ eēt distinctio preter opus intellect⁹ inter obiectū ⁊ potentiā: ita q idē penit⁹ indistinctū esset obiectū intelligibile ⁊ potētia itellectiua: tūc in isto casu diceret q idē vt obiectū actu intelligibile eēt realiter totalis causa notitie sue q̄ notitia realiter reciperet in ipso: ⁊ similiter vt potētia esset realiter totalis cā notitie q̄ recipet in tali potentia: nec tm̄ essent due cāe totales respectu eiusdē notitie: imo tm̄ vna i re licet rōe distinguerent: idē intellect⁹ vt realiter ɔsiderat⁹ est obiectū ⁊ potētia. ¶ Ad septimū. Dico p̄mo q forte obiectū nō pōt vt totalis cā imediate cāre speciem intelligibilē: quia etiā Doc. nō negat intellectū agentem in angelo: vt patet in secūdo di. 3. q. 11. ⁊ di. 9. De hoc alias dictū est. Dico secundo q posito q obiectū sit causa totalis speciei intelligibilis: loquendo de obiecto speciali: dico tunc q non est simile de intellectione obiecti ⁊ de specie intelligibili: quia itellectio ponit operatio propria intellect⁹ vt supra patuit: ideo necessario cōcurrit actiue ad illam sed species intelligibilis nō ponit operatio ppria intellectus: immo presupponit operationi ppria cū pertineat ad memoriā: ⁊ō se semper habet ex parte obiecti: ⁊ per ɔsequens bene imediate pōt esse ab obiecto vt a totali cā ⁊ nō a potētia. Sed postea eēt difficultas quō obiectū possit imediate causare spēm intelligibilē repñtātē naturā vniuersalē. Dictū est in secūdo di. 3. q. 11. ⁊ di. 9. ¶ Ad octauū respōsum est in secundo di. 3. q. 10. vbi ostēdi q q̄uis actus intelligēdi esset ab intellectu etiā vt a causa principali tamē vnitatē specificā habet precise ab obiecto. vide in illis dubijs que posui ibi. ¶ Ad nonū. Dico primo q nullū obiectū creatum continet virtualiter aliquem intellectum etiā infinitū: ⁊ hoc sm̄ totam eius entitatē: de quo satis dictū est supra. q. 14. ⁊ in secūdo. di. 3. q. 10. Dico scdo q h̄ posito. s. q

contineat virtualiter sm̄ totā entitatē adhuc nō supplebit vicem in rōne obiecti vt totalis cā vt supra exposui: ⁊ dic h̄ pariformiter sicut dictū est ad tertiū. ¶ Ad decimū: negat q si pōt seipsum mouere vt totalis cā q quēlibet aliqn̄ possit sic mouere. Et rō q2 qū seipsū mouet ad notitiā sui: illa notitia est ppria opatio realiter vniua ⁊ eiusdem rei l3 diuersimode ɔsiderate: sed qū mouet aliū intellectū: tūc ille ali⁹ si d3 habere illam intellectionē vt opationē sibi ppriam requiritur necessario q actiue se habeat ad illā vt supra dixi: et ponunt hic distincta p̄ter opus intellectus: ideo eadem opatio non pōt dici ppria vtriq; nisi vtrunq; actiue ɔcurrat et sic p3 rñsio. ¶ Scdo principaliter rñdet ad instātias ɔ scdm̄ principale. Ad primā dico sicut dixi ad primā ɔtra primum dubiū principale. ¶ Ad scdm̄ dico. Primo q obiectū saltem cognitio obiecti ɔcurrit ad actū voluntaria saltem partialiter: vt p3 a doc. in scdo di. 25. l3 non ita expresse affirmet: tm̄ hic vr affirmare ex h̄ qd dicit q fruitio in patria differt spē a fruitione in via: ⁊ hoc pp̄ter aliā ⁊ aliā p̄ntiā obiecti fruibilis: vt p3 in. 3°. di. 31. ⁊ in 4°. d. 49. qd nō eēt verū nisi obiectū actiue se haberet ad actū volūtatis. Cū dr de actu volendi: dico q si ille nō cāt ab obiecto volibili: tñ erit partialiter cātus a notitia actualis illi⁹ obiecti: ⁊ h̄ sufficit. Dico 2°. q tenendo q volūtas sit totalis cā sui act⁹ non est sile de intellectu ⁊ volūtate. Nō. n. doc. ɔcedit intellectū esse totalē cām actus intelligendi: q2 seqret excessiua pfectio in ipso intellectu: q2 ex hoc seqret q intellect⁹ ɔtineret virtualiter oīa obiecta intelligibilia: q2 ille intellectionē eā nō ponerent ɔtineri virtualiter in illis obiectis sed tm̄ i ipso intellectu. Si. n. obiecta ponerent cāe necessario ɔcurrentes ad eorū notitiā ⁊ intellectus posset notitiā illorū immediate vt totalis cā cāre: tūc seqret q intellectus virtualiter ɔtineret oīa intelligibilia: ⁊ sic posset esse infinite pfectionis: vt p3 in p̄mo di. 2. parte p̄ma. q. 1. ⁊ in. 2. di. 3. q. 10. Sed ponit doc. obiectū necessario ɔcurrere vt cā partialis q2 intellect⁹ respicit i m obiectū absolute: ergo si esset cā totalis ex quo ē ei potētia receptiua ⁊ sibimet optie p̄ns: tūc posset imediate cāre notitiā oīs obiecti ēt oino absentis vt patuit i p̄mo. di. 3. q. 7. S3 nō eēt sic de volūtate q2 ipsa nō respicit obiectū absolute sed tm̄ vt cognitū cū nō possit elicere actum circa aliqd obiectū nisi vt pcognitū: ⁊ ideo stante cognitione obiecti pōt volūtas eē imediata cā sue volitionis: ⁊ h̄ ē p̄ncipalis rō q̄re doc. ponit obiectū ɔcurrere actiue: ⁊ q2 sol⁹ itellect⁹ nō pōt eē totalis cā vltra alias cās a doc. assignatas minus tm̄ euidētes: imo magis psuasiōes p nūc nō ɔtracto sustinendo op. q volūtas sit totalis cā sui act⁹. ¶ Ad tertiū. Dico vt dixi ad p̄mū ɔ p̄mū dubiū p̄ncipale: ⁊ sic ɔcedo q intellectus diuin⁹ est cā pfectissima ⁊ pfectissime ⁊ infinite suo mō cāt notitiā eēntie suo tm̄ ordie cādē q potētie ɔuenit vt potentia intellectiua: ⁊ talis ordo est precise partialiter cāre. ¶ Ad q̄rtū ɔcedo q intellectio ē opatio ppria itellect⁹: ⁊ cū infert q nō eēt ppria nisi eēt totalis cā. Dico q opatio ppria pōt multipl'r itelligi p̄mo q precise illi soli cōueniat sic operari vt totalis cā operandi: sicut dicim⁹ q creare soli deo cōuenit. 2°. dr ppria: q2 talis operatio mō spāli ɔuenit: ⁊ sic cāre vere est ppria actio soli deo ɔueniēs vt p̄cise cāe p̄me ⁊ pfectissime: ⁊ hoc mō nulli alteri ɔuenit: pōt tm̄ ɔuenire causis scdis: nō tm̄ eodē mō l3 ponāt cāe ēt totales. 3° dr operatio ppria q̄ l3 sit a duab⁹ cāis partialiter ɔcurrētib⁹ ie tñ tm̄ vtrāq; cāe ppria sm̄ tm̄ aliū ⁊ aliū modū operādi: ⁊ sic itellectio dr ppria operatio intellect⁹: q2 soli intellectui ɔuenit sic operari in rōne potētie operatiue: ⁊ obiecto ɔuenit i rōe obiecti operatiui. Cōcedo ḡ q itelligere ē ppria operatio intellect⁹ sic q nulli alij ɔuenit sic operari i rōe potētie operatie: ⁊ tm̄ cū h̄ ēt stat q sit operatio ppria ipsi⁹ obiecti mō preitellecto. ¶ Ad q̄ntū. Dico p̄mo q null⁹ itellect⁹ creat⁹ ɔtinet virtualiter aliqd obiectū realiter distinctū: ⁊ hoc sm̄ totā ei⁹ entitatē vt exposui supra. q. 14. ⁊ in. 2°. d. 3. q. 10. Dico scdo q h̄ ɔcesso. q tūc pōt supplere vicē obiecti mō p̄expposito sup. ¶ Ad sextū p3 rñsio supra q̄re. s. itellectio necessario est tā ab obiecto q̄ a potētia: nec illa rō adducta p doc. ē precisa rō. q̄re itellect⁹ nō ponit totalis cā: s3 ē vna bōa ɔgruētia. vt p3 intuēti: s3 p̄ma rō assignata ē multū euidēs: vt p3 ibi. ¶ Ad septimū p3 rñsio supra. ¶ Ad octauū p3 silr rñsio. Et vltra dico q itelligit dictū doc. de effectu eiusdē rōis. s. eiusdē spēi q2 ignis ē nobilior forma substātiali aq. ⁊ tñ nō seqt q si pōt pducere formā substātialē ignis in aliq̄ materia q et possit pducere formā substātialē aq. Sic i pposito. nā notitia itellect⁹ differt spē a notitia lapidis. ¶ Ad nonum negat silitudo illa de potētia factiua ⁊ operatiua: q2 factia precise respicit passum vt receptiuū. ¶ Ad. 10. dico q diceretur intellect⁹ diuinus vilescere: q2 est formaliter infinit⁹: ⁊

Ad rōnes ɔ secundū

Nota hūc locū valde pp̄ter contentiosos.

ideo non posset recipere aliquid de obiecto etiā infinito rea
liter distincto:quia hoc esset imperfectionis. Sed nō est sic
de intellectu creato cum sit finitus ꝛ limitatus. Sed de hoc
alias patet. ¶ Ad instantias contra tertiū pncipale. Ad

Depēdere ab alio pōt īteligi multipliciter.

pmā dico ꝙ dependere ab alio in causando contingit mul
tipliciter. pmo ꝙ habeat virtutē ab alio ꝛ motionem: siue
causalitatem ab illo. Scdo ꝙ habeat ꝓpriam causalitatē: ꝛ
nō in essendo nec in causando ab alio depēdeat: sed tñ se so
lo non possit attingere effectum: vel quia talis non est na
tus esse pcise ab vno illorū. Vel qa effect⁹ est opatio ꝓpria
virtutis: vt supra dixi pmomō sonat īperfectiōe: sed nō scdū
domō. qa nec eēntia diuia vel intellect⁹ diuin⁹ diceret impr
fectionē cū sola essentia non possit causare intellectionē sui:
nec simul intellectus diuinus: vt su pra patuit. Sic in propo
sito. posito ꝙ angelus agat actiue partialiter tamē: ꝛ lapis
similiter. tūc talis intellectus respectu notitie lapidis esset
imperfectus ex hoc solo ꝙ causat effectū cōmunē: esset tamē
imperfectio in illo intellectu recipiendo nouam intellectio
nem partialiter ab ipso lapide: quia tunc se habet in poten
tia passiua receptiua respectu lapidis partialiter causantis
intellectionem sui in intellectu angeli. Dico secundo ꝙ non
est inconueniens ponere talem imperfectionem in angelo:
quia ex quo non est simpliciter illimitatus nec formaliter in
finitus non potest virtualiter continere omne intelligibile
sm totam eorum entitatē ꝛ ideo non est mirū: si ad cognitio
nem aliorū obiectorum a se recipiat aliquam perfectionem
vt a causa partiali ꝛ minus principali: esset tamen inconue
niens si intellectio quam angelus habet de seipso esset cau
sata etiam partialiter ab aliquo alio ente creato: quia tunc
non haberet ex sua naturali perfectione vnde seipsum pos
set cognoscere. ¶ Ad secundum dico ꝙ sunt plures depen
dentie particulares: sicut ꝛ plures cause partiales: ꝛ vna
totalis aggregata ex illis pluribus. Et cum dicitur ꝙ est
impossibile idem pluribus dependentijs dependere per ra
tionem doc. Dico ꝙ doc. loquitur de pluribus dependētijs
totalibus quibus totaliter dicitur a pluribus depēdere: nec
loquor de totalibus que sunt ad plures causas totales esn
tialiter ordinatas: quia de talibus loquendo idē potest plu
ribus dependentijs dependere: vt exposui in primo. di. 2. pr
te. 1. q. 1. vide ibi. ¶ Ad tertium dico vt dixi in scdo di. 3. q.
10. vel. 9. vbi exposui: quia intellectio habet vnitatem spe
cificam ab obiecto ꝛ non a potentia. Et cum probatur per
hoc: quia ro. ex hoc probat ꝙ est obiectū causa effectiua in
tellectionis: quia est naturalis similitudo. Dico ꝙ nō est cā
precisa ista ideo est naturalis similitudo: quia est causa ei⁹.
patet. quia si esset illa cognitio aliunde causata adhuc esset
naturalis similitudo: sed dicitur naturalis eius similitudo:
quia vt a se habet esse a tali obiecto vel ab aliquo supplen
te vicem illius dicitur naturalis eius imago ꝛ similitudo: et
non habet hoc ab intellectu cum sit idem intellectus oium
Hoc idē dico de alijs. s. mensura ꝛ specificatione: nec valet
ista cōsequētia. intellectio est causata ab aliquo particulari.
ergo est eius similitudo naturalis vel mēsurat ab illo: qa re
quirit nō simpliciter causari: sed sic cāri: vt supra dixi. ¶ Ad
quartū dico ꝙ quis itellect⁹ sit pfectior intellectiōe: nō tñ
seqr ꝙ possit eā causare vt totalis cā: nec similr seqr de ob
iecto posito ꝙ sit pfecti⁹ itellectioē: qr etiā āgel⁹ est pfectior
forma ignis: ꝛ tñ nō pōt eā causare. Dico ergo ꝙ rō ē: quia
talis itellectio ē operatio ꝓpria: tam potentie ꝙ obiecti.
ideo vnū illorū nō pōt esse totalis causa nisi cōtineret aliud
sm totam ei⁹ entitatez. ¶ Ad quītū dico ꝙ ē actio ima
nens eo modo quo exposui supra. q. 15. Cū qrit de obiecto.
aut agit actiōe imanēte: aut trāseūte. Dico ꝙ imanente:
quia agit ptialit intellectionē que est recepta i altera causa
ruz. Dicit. n. imanēs vt ꝯpat ad causā pncipalē. Potest et
ꝯcedi ꝙ actiōe trāseūte: qr illa itellectio nō recipit i obiectō. ꝛ
ꝯcedo ꝙ sm aliū ꝛ aliū respectū dr trāsiēs ꝛ imanēs. Trāsi
ēs qdē vt ꝯpat ad obctm i q̄ nullo mō recipit. Jmmanens
āo vt ꝯpat ad potētiam i q̄ recipit. Et hoc nō ē aliqmō icō
ueniēs. Et sic pz quō eadē intellectio dr trāsiēs ꝛ imanēs.
¶ Ad sextū dico pmo ꝙ posito ꝙ ꝯcurrat ex eq. non seqr ꝙ
possit eē ab vna sola. Cū dr eqz pfcte ē ab vna sicut ab alio.
Dico ꝙ si itelligit eq̄ pfctē ab vna sicut ab alia. i. ꝙ eq̄ depē
deat in eē ab vna. sicut ab alia ptialit tñ ab vtraqz cōcedit.
Si 2o itelligit eq̄ pfctē ab vna sicut ab alia. i. ꝙ sm totū eē
sit eqz pfctē ab vna sicut ab alia. Dico ꝙ nec ab vna: nec ab
alia ē sm totū eē sed ab vtraqz sil ꝛ totalit ab vtraqz sil sed
ptialit ab vtraqz seorsū. Dico 2⁹ ꝙ cōtingit vna cā ē pncipali
or alia. Et cū iferr ꝙ itellectio hēt aliquā pfctōnē a pnci
paliori quā nō hēt a min⁹ pncipali. Dico ꝙ h̄ non sequitur:
sicut etiam patet de eodem effectu numero qui dependet
a pluribus causis essentialiter ordinatis q̄ pfectius produ
citur a superiori ꝙ ab inferiori: ꝛ tñ totus effectus est etiā
ab inferiori: sic in proposito intellectio etiam in infimo gra
du pfectiua ꝓducit ab vna causa ꝙ ab alia vt pz. ¶ Ad
septimū dico primo ꝙ aliud est loq̄ de intellectiōe absolute.
et aliud de intensione eius: qr bene intellectio obiecti abso
lute dependet ab obiecto ꝛ potentia: qr ipsa nullomodo pōt
haberi sine obiecto ꝛ potentia. ꝛ concedo ꝙ stante intelle
ctione obiecti pōt intendi ꝛ non ab obiecto: qr obiectum pro
ducendo illam in primo instanti ꝓducit sm totam virtutē
et conatum ptialiter tñ: ꝛ potest intendi p maiorem cona
tum intellectus: qr quāto intensius ꝛ firmius figitur in obie
ctum tanto illa intellectio intenditur. an mō ab intellectu
an a voluntate imperante ꝛ firmante ipsum intellectum: vi
sum est in. 2⁰. di. 42. Concurrit ergo obiectum necessario
ad intellectionem ēt intensam loquendo de intensione ptis
nente ad ipsum. puta ꝙ intellectio nata est ꝓduci intensa
vt. 8. qn obiectum ꝛ intellectus agens toto conatu ꝛ et sm
totam virtutem. Modo pono ꝙ intellectus non agat sm
totum conatum ꝛ obiectum sm totum conatum. tunc intel
lectio ꝓducatur intensa vt sex. ita ꝙ intellectio intensa vt
sex est ab obiecto ꝛ intellectu: ꝛ principalius ab intellectu:
et post illa eadem intellectio intenditur precise p maiorem
conatum intellectus. Non. n. est necesse obiectum cōcurre
re ad omnem gradum intensionis ipsius intellectiōis. Ex
emplum patet in simili. Pono ꝙ voluntas eliciat actum
amoris cum obiectum amabile ꝛ in primo instanti non eli
ciat sm totum conatum ꝛ post ꝯtinet eundem sm totū ei⁹
conatum. patet ꝙ tunc precise intendit illuz actum. Pono
ēt ꝙ voluntas eliciat actum amoris sm totum conatu. non
tñ habituata: ꝛ post continuet eundem actum vt habitua
ta: puta ꝙ infundatur habitus q̄ concurrat actiue ad eundē
actum: tunc patet ꝙ ille idem actus vt elicitus a volunta
te vt habituata erit intensior ꝙ vt elicitus ab eadem nō vt
habituata: eliciente tñ vtrobiqz equali conatu. Sic videtur
dicendum in ꝓposito ꝙ aliquis gradus intensionis pōt esse
ꝓpter maiorem conatum intellectus. Cum infertur. si ali
quis gradus potest causari a solo intellectu. Ergo ꝛ quis
libet alius pcedens cum sint eiusdem rationis cū illo. Di
co ꝙ hoc non sequitur. Et patet in simili. Voluntas potest
non habituata elicere actum intensum vt. 6. ꝛ hoc sm to
tum suum conatum: ꝛ habituata potest ipsum ꝓducere vt
8. intensum. ergo voluntas pōt non habituata ꝓducere ac
tum vt. 8. patet. qr omnes gradus intensionis sunt eiusdez
rationis: ꝛ tñ hoc non sequitur. qr habituata pōt ꝓducere
actum intensiorem ꝙ non habituata: vt patet a doc. in pri
mo. d. 17. ꝛ in 3⁰. d. 27. Non valet ergo. pōt elicere aliquem
gradum. ergo quemlibet eiusdem rōnis. Et cum vltra pro
batur si pōt ꝓducere gradum pfectiorem. ergo ꝛ impfectio
rem eiusdem rōnis. Dico ꝙ aliud est addere gradum intel
lectioni pexistenti ꝛ aliud est ꝓducere ipsum. vt pfectiorez
Jntellectio. n. intensa vt. 8. includit necessario oēs gradus
pcedentes. Concedo ergo ꝙ si intellectus pōt ꝓducere in
tellectionem intensam vt. 8. sic ꝙ totam ꝓducere ꝙ ēt pote
rit ꝓducere impfectiorem si agit cum maiori conatu. Sed
modo negatur ꝙ intellectus ēt sm totum conatum possit
ꝓducere intellectionem obiecti intensam vt. 8. immo nec
vt. 6. qr tunc ꝓduceret totam intellectionem obiecto non
concurrente. Si dicatur ꝙ doc. concedit in scdo. d. 18. ꝙ si
cā potest ꝓducere effectum pfectum ꝙ pōt ꝓducere effectū
impfectiorem eiusdem rōnis. Dico ꝙ h̄ verum est ꝙ si itel
lectus meus potest vt totalis causa ꝓducere intellectio
nem lapidis perfecte vt. 8. ita ꝙ ꝓducat totum illum effe
ctum. ꝙ etiam potest ꝓducere intellectionem lapidis imp
fectiorem si agit cum minori conatu. ꝛ sic doc. intelligit. Di
co scdo ꝙ forte posset concedi ꝙ obiectum ēt concurrit ad
intellectionem sm oēm gradū: qr intellectio dependet cō
tinue tam ab obiecto ꝙ ab intellectu. Sed de h̄ non est ita
certum. ꝛ ideo prima responsio est probabilior. ¶ Ad octa
uum dico primo ꝙ qn doc. hic in presenti. q. dicit ꝙ corpus
non agit effectum nisi approximetur localiter ꝛc. quod nō
dicit sm intentionem ꝓpriam: si tñ intelligit de approximatio
tione locali circūscriptia. ita ꝙ passum sit etiam in loco cir
cūscriptiuo: qr expresse vult in secūdo. di. 29. ꝙ lapis possit
immediate mouere intellectum angeli ad sui notitiam: qui
tñ non est in loco circūscriptiuo. Dico secundo ꝙ corpus di
citur approximari localiter: non tñ circūscriptiue: qr nō pōt
passum in qd agit intellectionem sui esse in loco circūscriptiue
sufficit tñ ꝙ passum sit in loco naturali diffinitiuo qr rō pōt
in quacūqz distātia agere in intellectū: vt pz a doc. in. 2⁰. d.
ꝛ in. 4⁰. di. 45. Corpus etiam vt agit effectum corpales.

approximatur passo localiter. ita q oportet passum esse in loco circunscriptiuo: sed non sic est quando agit effectum spiritualem qualis est intellectio obiecti. Et hoc patz. quia si poneretur lapis extra vniuersum: ita q nullo modo esset in loco circūscriptiue vel q deus cōseruaret lapidem ⁊ nō in loco quod deus posset facere. vt supra patuit. q. 11. Patet q lapis posset mouere intellectū ad sui notitiam: ⁊ sic causare partialiter effectum spiritualem: non tamen corpus posset imediate vt causa totalis causare aliquem spiritualem effectū. Sed de hoc alis erit sermo. ¶ Ad nonum dico q non habeo pro incōuenienti q idem effectus ſm alium ⁊ alium respectum ad aliam ⁊ aliam causam sicut etiā patet de effectu producto a pluribus causis essentialiter ordinatis qui dicitur equiuoce producta causa prima: sed a causis remotioribus ⁊ vniuoce producta causa ꝓxima. vt patet de homine qui producit a deo a sole ⁊ ab homine sic in proposito. nō em̄ est maior ratio de pluribus causis totalibus essentialiter ordinatis q̄ de pluribus partialibus integrantibus vnam totalem. Dico secundo q intellectio est effectus equiuocus: tam respectu obiecti q̄ respectu intellectus. Cum dicitur q intellectio est similitudo obiecti naturalis. Dico q propter hoc nō sequitur q sit effectus vniuocus: quia requiritur q sit similitudo in natura. i. q causa ⁊ effectus sint eiusdem perfectionis specifice. modo obiectum ⁊ intellectio non sunt huiusmodi. Sz dicitur intellectio similitudo naturalis obiecti: quia quasi eius imago ponitur per imitationē cum per ipsam obiectum cognoscatur ¶ Ad decimā respōsionem quere alibi. Sunt etiam in isto arti. multe difficultates: sed iste pro presenti sufficiant.

Secūdus articulus ꝑncipalis. De secundo arti. principali. Dicit q intellectus beatus pōt habere verbum de creatura cognita in genere proprio: ⁊ ad formationem illius verbi ponendum est intellectum possibilem sic se habere tunc. sicut se habet nunc ad formationem verbi quod habet de obiecto nūc: quia ſm Aug. 7. de ciui. c. 30. Sic de⁹ res quas cōdidit administrat vt eas ꝓprios motus agere sinat igitur remanebit in patria naturalis actio que nata est cōpetere nature ſm suam perfectionē. Et hoc magis patuit in secūdo. d. 3. q. 11. ⁊ in quarto. d. 45. ⁊ 49. Nā beatus ſtāte actu perfecto beatifico potest perfecte cognoscere res in genere proprio: sic q talis cognitio pōt immediate causari ab intellectu beati ⁊ ab ipa creatura ⁊ terminari imediate ad ipsam creaturam in se ⁊ hoc non solū abstractiue per species inatas loquēdo de intellectu angelico: ⁊ hoc respectu quiditatū. ⁊ per species de nouo acquisitas respectu singularium. vt patet a doc. in secūdo. d 3 q. 11. Et similiter aīa beata pōt per species quas prius acquisiuit dū esset in corpore. ⁊ per species de nouo acquisitas in patria. sed etiā pōt intuitiue de nouo cognoscere creaturā in se. vt patet in secūdo. di. 3. q. 11. ⁊ di. 9. ⁊ in quarto di. 49. ⁊. 45. Modo cognitio perfecta creature in se est verbum eius perfectū. vt patet a doc. in ꝑmo. di. 27. q. 1. Uel saltem non est sine verbo. qꝛ si teneatur q verbū proprie est cū actu reflexo sup actū rectum ⁊ super obiectum cognitum actu recto: vt cū video me videre creaturā: tunc talis cognitio que dicitur verbum non erit sine actu recto. Tamen Doc. in ꝑmo. d. 27. Uult q cognitio ꝑfecta obiecti sit verbū. ¶ Sed de creatura visa in essentia diuina dubium est an intellect⁹ beatus habeat de ea verbū proprium q si sic consimiliter dicendum esset de intellectu possibili in formatione verbi de creatura visa in essentia diuina: sicut de visa in proprio genere dictū est. Sed posset dici q nō est ibi verbum de obiecto viso in essentia diuina. tum qꝛ habēs verbum imediate attingit obiectum cuius est verbū: lapis em̄ visus in essentia non imediate attigitur vt obiectū per actum visionis: quia sic videtur in genere proprio: sed ibi sola essentia diuina imediate attingitur: qꝛ ipsa sola ꝑmo mouet. ⁊ per ꝯñs ad seipsam attigēdā ¶ Hec litera est pōderanda. non em̄ essentia vt essentia mouet intellectū creatū. vt patuit supra. q. 14. arti. vlt. Sz tūc diceret ꝓprie verbū ꝓpriū essentie diuine: si illa imediate moueret ad sui visionem qua imediate attingeretur. ¶ Preterea verbum propriū alicuius gignitur de sciētia siue propria specie ipsius: quia accipiendo verbū ꝓ perfecta notitia obiecti abstractiua illa gignitur ab intellectu ⁊ specie intelligibili que species dr̄ scientia habitualis: sicut supra dictū est. si vero accipit verbū ꝓ visione: siue pro notitia intuitiua obiecti. tunc dr̄ gigni ab intellectu ⁊ obiecto in se presente: qđ obiectū in se presens potest etiā dici scientia habitualis: vt alꝭ exposui. Uult ergo dicere q verbū propriū obiecti gignitur de scientia ꝓpria illius obiecti accipiendo scientiā pro sciētia habituali altero predictoꝝ modorū. Nunc autem in memoria intellectus beati nō est sciētia propria vel species lapidis. pꝫ. quia intellect⁹ beat⁹ vt huiusmodi: nec habet lapidē in verbo in se presentē: quia tūc nō esset ei presens vt in verbo: nec habet speciē itelligibilem causantē notitiā absolute lapidis vt in verbo: qꝛ licet possit habere speciē intelligibilē lapidis causantē notitiā ei⁹ in genere ꝓprio nō tñ causantē vt in verbo: qꝛ vt in verbo nō est lapis natus sic cognosci. per illam em̄ solū cognoscitur in genere ꝓprio. ¶ Itē eodē actu videt essentia diuina ⁊ res in ipsa. sed de essentia visa nō habet intellectus videns verbum quia tunc videret illā immediate. igitur nec habetur verbum de re visa in ipsa essentia. ¶ Et nota q aliquid dicit imediate cognosci multipliciter sicut multipliciter dicitur aliquid imediate cognosci. Dicitur aliqđ mediate cognosci vel per mediū non vt cognitum: ⁊ sic obiectum cognoscitur per speciē intelligibilem tanq̄ per medium non cognitum. vt patet. Sic similiter cognoscitur essentia diuina per voluntatem suam tanq̄ per medium nō cognitum: sed per rationem formalem causandi notitiam claram essentie diuine: vel cognoscitur per medium vt cognitum. i. per obiectum vt necessario prius cognitum: sicut conclusio cognoscitur per principium. vt per medium cognitum. vt supra prolixe exposui. questione. 14. Sic per oppositū dicitur aliquid immediate cognosci: vel quando nō cognoscitur per mediū nō cognitum: sicut Franciscus qñ intuitiue videt in se: tūc imediate cognoscit: qꝛ nō cognoscit per aliud qđ sit ratio cognoscēdi: sed per rōnē propriā ⁊ imediatā. ita q talis notitia imediate causatur a Francisco ⁊ ab intellectu: ita q ibi nō requiritur aliqđ mediū nec vt cognitū: nec vt non cognitū. Et sic similiter essentia diuina imediate cognosci ab intellectu diuino. qꝛ ipsa imediate mouet intellectū suū ad sui notitiā. Dicit ergo doc. q essentia diuina nō videtur imediate ab intellectu beato: qꝛ tunc ipa imediate moueret intellectū illū: sed tñ videtur imediate accipiendo mediate ꝓ medio nō cognito. quia. s. videtur mediāte voluntate sua causante hmōi visionē vt patuit supra. q. 14. Nec etiā videt ab intellectu btō mediate accipiēdo mediate ꝓ medio vt cognito: qꝛ tūc tale mediū cōtineret illā virtualiter. vt patuit q. 14. Modo verbū ꝓpriū alicui⁹ obiecti reqrit q habeat eē per motionē illi⁹ obiecti. vt pꝫ supra. q. 14. Sig̃ beatus nō habet verbū ꝓpriū de essētia diuina: multominus habebit de lapide viso in eēntia: qꝛ sicut essētia vt essētia nō mouet imediate itellectū btm̄ creatū. multomin⁹ lapis ibi vis⁹ mouebit. ¶ Doc. nūc istat ꝯ has rōnes qb⁹ ꝓbauit q beat⁹ nō hꝫ vbū de creatura vt visa i eēntia diuia. Et ꝑmo cōtra ꝑmā sic. Et si ꝑ ꝑncipiū cognoscat cōclusio: tamē ipsa potest imediate cognosci ⁊c. pari ratione: licet eēntia diuia moueat ꝑus ad vidēdū seipm̄: tñ qꝛ ē motiuū illimitatū mouet 2° ad vidēdū creaturā i ēmio igit illi⁹ motiōis itellectus pōt videt creaturā vt obcm̄ imediatū. patet qꝛ ꝑus habita visione eēntie diuie potest itellectus imediate attigere obcm̄ secūdariū ⁊ sic firmari i cognitione illius. ¶ Cōtra secūdū sic. Ad gignēdū verbū ꝓpriū alicuius obcti sufficit memoria ꝑfecta: siue actualit: siue ꝑtualiter ꝯtinens illđ obcm̄ ⁊c. Et seqtur i lra. sicut nec i prima ratione q illa visio sit rei i ꝓprio ꝑo genere qꝛ visio i ꝓ ꝑo genere ē per rationē videndi acceptam a creatura. ¶ Cōtra tertiū motiuū: ille actus nō est ꝓpria cognitio hui⁹ obcti q pōt stare i itellectu. ⁊ tñ illo obcm̄ ōnino nō eē cognitū: nūc aūt visio eēntie diuine pōt stare eadē i itellectu bti. ⁊ tñ lapis nō videri ab ipo. igit ⁊c. Probatio ma. qꝛ ꝓximū formale in intellectu ad hoc vt obiectū sit sibi cognitū est ipse actus cognoscēdi illud obiectū sibi inherēs: ⁊ ꝓxima rō formalis nō videt posse inesse alicui sine illo cui⁹ est rō formalis: sicut albedo non pōt inesse alicui nisi illđ sit albū. ¶ Preterea pari rōne idē act⁹ visiōis esset ipsi⁹ essētie: ⁊ cuiuscūq creati visi in ea. ⁊ ita vn⁹ act⁹ finit⁹ posset esse infinitoꝝ obiectorū

Doc. istat ꝯ se.

possibilium videri in ipsa: qꝛ qua rōne nō repugnat vnū
actum esse duoꝝ vel triū obiectoꝝ: pari rōne nec quorū-
cūqꝫ obiectoꝝ. Itē nō pater necessitas illi⁹ cōsequētie:
si eadē est visio essentie diuine ⁊ lapidis: igit̃ si est verbū
lapidis est verbū essentie. ¶ Rūdet doc. ad istas instan-
tias. Ad p̄mā dicit ꝙ illō qd̄ cognoscit̃ ꝑ aliō bene pōt
imediate cognosci: sed nō sic si cognoscat̃ in illo. sicut in-
tellect⁹ diuin⁹ cognoscit creaturā ꝑcise in essentia diui-
na. ⁊ nō per illā creaturā vt obiectū imediatū: qꝛ tūc in-
tellectio ei⁹ vilesceret. ¶ Nota ꝙ cognosci aliqd̄ imme-
diate est cognosci illō in se. i. ꝙ cognitio terminatur ad
illō vt in se presens: posito ꝗ̄ ꝙ talis cognitio sit ꝑ aliō. s.
ꝙ sit causata ab alio: tñ terminatiue nō est ꝑ aliud. Sed
cognitio intellectus diuini qua cognoscit creaturam li-
cet sit ꝑ aliud. i. per causata vel quasi causata ab essētia
diuina. tñ talis cognitio nō terminat̃ imediate in crea-
turā. s. vt in se p̄ntem: qꝛ tunc nō cognouisset eā ab eter-
no cū nō fuerit in se presens ab eterno: sed ꝑcise cogno-
scit eā vt p̄ntem in essentia diuina. i. ꝙ nullo mō est p̄ns
intellectui diuino in rōne obiecti terminatiui: nisi ꝑcise
rōne essentie diuine per quā oīa obiecta secūdaria sunt
p̄ntia intellectui diuino. Nota etiā ꝙ intellect⁹ diuinus
dr̄ vilescere dupliciter. Primo cognoscēdo creaturam
mouet̃ ab ea recipiēdo cognitionē illi⁹ ab ipa. vt a cau-
sa partiali: qꝛ tūc intellect⁹ se haberet passiue respectu
illi⁹. Scd̄o vilescit qn̄ ei⁹ cognitio terminat̃ ad creatu-
rā vt in se: qꝛ tūc nō habet creaturā p̄ntem in rōne obie-
cti terminatiui nisi ꝑcise rōne creature: ⁊ sic p̄ntia talis
obiecti esset ꝑcise a creatura: qd̄ est incōueniēs. Aduer-
te etiā ꝙ essentia diuina dr̄ obiectū adequatū intellect⁹
diuini: ⁊ hoc tam in rōne motiui ꝗ̄ terminatiui. dicunt̃
tñ qꝛ in rōne motiui sola essentia sic mouet intellectū di-
uinū ad sui ⁊ aliorū cognitionē: ꝙ est īpossibile aliquid
aliō mouere etiā si illud aliō eēt p̄ns itellectui diuino ra-
tione ipsi⁹ essētie. vt exposui sup̄ di. 1. q. 1. secūdi doc. imo
nec aliqua ꝑfectio diuina vt attributū mouet intellectū
diuinum ad sui notitiā: sed sola essentia mouet. vt supra
exposui. Sed qn̄ ponit̃ obiectū adequatū in rōne termi-
natiui sic debet intelligi ꝙ nihil aliō pōt esse p̄ns itelle-
ctui diuino in rōne obiecti t̃minatiui l se ⁊ ex sua rōe: sꝫ
ꝑcise rōne essentie diuine. Sed tñ habita tali p̄ntia essē-
tie diuine: tūc vt sic p̄ns terminat notitiā sui: ita ꝙ lapis
ꝑcise relucēs in essentia diuina in rōne obiecti termina-
tiui terminat notitiā intellect⁹ diuini qua cognoscit la-
pidē: ⁊ hoc mō qd̄libet obiectū secūdariū vt relucēs in
essentia diuina habet ꝓpriā terminationē. Nō eñ intel-
lectio diuia dr̄ t̃minari ad lapidē ex hoc solo ꝙ t̃minat̃
ad essentiā. imo alio respectu rōnis terminatur ad lapi-
dem vt relucentē in essentia diuina. vt pꝫ in p̄mo. di. 39.
Et sic patet quō dr̄ essentia diuina obiectū adequatum
intellectus diuini. ⁊ hoc tā in rōne motiui ꝗ̄ terminati-
ui: qd̄ bene nota. Nota etiā ꝙ aliquid cognosci per aliō
pōt in ꝓposito dupliciter intelligi. Uno mō tanꝗ̄ ꝑ cau-
sam motiuā sicut passio cognoscit̃ ꝑ subiectū: qꝛ causat
cognitionē illi⁹. Alio mō nō tanꝗ̄ per causam i sed per
dispositionē ꝓpinquā: sicut cōclusio cognoscit̃ per p̄nci-
pia. vt pꝫ in p̄mo Meta. q. 4. Hoc mō cognoscit̃ cōclu-
sio ꝑ p̄ncipia: siue etiā ꝑ discursū syllogisticū. vide ꝗ̄ ibi
exposui. Nullo istorū modorū creatura pōt imediate co-
gnosci ab intellectu diuino: etiā posito ꝙ cognoscat̃ ꝑ
aliud isto duplici mō. Prim⁹ eñ modus cōcedit̃: vt pa-
tet in ꝓlo. q. penul. Secūdus modus oīno negat̃: qꝛ in-
tellectus diuinus nihil cognoscit per discursum. vt pꝫ.
Sed in creaturis qd̄ cognoscit̃ per aliō vtroqꝫ modo po-
test etiā imediate cognosci: nisi forte esset aliqd̄ dubiū
de relationib⁹ de quibus alias. ¶ Ibi. Consimiliter ꝗ̄
de visione quā beat⁹ habet in verbo de creatura. Uult
dicere ꝙ visio lapidis in essentia diuina nullo mō termi-
natur ad lapidē imediate. qꝛ tūc talis visio diceret̃ esse
in genere ꝓprio: quia visio que causatur a lapide in itel-
lectu beati: ⁊ similiter visio ꝗ̄ terminat̃ ad lapidē imme-
diate. i. ad lapidē vt in se p̄ntem vel vt in specie intelligi-
bili dr̄ visio in genere ꝓprio. Uiso ergo ꝗ̄ terminatur ad
lapidē vt ꝑcise relucentē in verbo: siue in essentia diui-
na in rōne obiecti terminatiui nō dr̄ terminari ad lapi-
dem imediate. vt supra exposui. ¶ Ad secūdam dat du-
plicem responsionē. Prima ꝙ essentia diuina nō est in
memoria creata beati aliquo ordine quo prius ꝗ̄ in in-
telligētia: qꝛ nō causat̃ aliqua forma in itellectu beato
representās illā essentiā. Sed p̄mū qd̄ causatur in intel-
lectu beato est ipsa visio: illa aut causat̃ ab ipsa intelli-
gentia. Uult dicere doc. ꝙ loquendo de memoria crea-
ta: talis memoria nō est in intellectu beati vt beati ⁊c.
Unde nota ꝙ bene intellectus aliqs pōt habere memo-
riā creatā respectu essentie. patet de specie intelligibili
in intellectu angelorū creata imediate a deo: quia ipsa
reꝑ̄sentat essentiā in rōne obiecti itelligibilis: nā ipsa
partialiter causat notitiā distinctā nō tñ essentie diui-
ne: sed etiā per ipām pōt haberi notitia oīm virtualiter
cōtentorū in essentia diuina loquēdo de notitia abstra-
ctiua tā essentie ꝗ̄ cōtentorū in ea. vt ꝓlixe pꝫ in scd̄o.
di. 3. q 9. Habēs ergo talē memoriā. s. specie itelligibi-
lē pōt gignere notitiā tā essentie ꝗ̄ cōtentorū. Sed ta-
lis memoria nō ponitur in intellectu beati. Beatus eñ
nō habet speciē intelligibilē essentie diuine. licet nō re-
pugnet. repugnāt tñ visio essentie ⁊ notitia abstractiua
eiusdē. Si vero ponat̃ memoria creata in intellectu btō
per quā posset haberi notitia intuitiua essentie diuine
sicut forte aliqui ponūt lumē glorie ꝑcedere ipsam vi-
sionē: tūc si illud tale posset partialiter causare visionē
essentie: posset etiā causare partialiter visionē oīm con-
tentorū in ipa essentia. vt alias exposui. Sed dicit doct.
ꝙ talis memoria ꝑor visione nō est in intellectu beati. ⁊
sic hic negat habitū luminis glorie. qꝛ nulla apparet ne-
cessitas ponēdi illud. ⁊ hoc loquēdo respectu visiōis ab-
solute: qꝛ sufficit sola essentia diuina: lꝫ posset poni quo
ad ꝑfectiorē visionē: qꝛ potētia habituata agēs equali
conatu ꝑfectiori mō imperat̃ ꝗ̄ nō habituata. vt patꝫ
a doc. in p̄mo. d. 17. ⁊ in tertio. d. 27. Dicit ergo doc. ꝙ
p̄mū qd̄ causat̃ ab intellectu beati: vt hmōi est visio essē-
tie: ⁊ talis visio causat̃ i ipsa intelligētia. i. ꝙ talis visio
ꝑtinet ad itelligētiā. mō itelligētia actualis: siue cogni-
tio actualis: siue intuitiua: siue abstractiua nō ꝑtinet ad
memoriā. vt pꝫ in p̄mo. di. 2. ꝑte. 2. q. 4. ⁊ d. 6. Et sic bea-
tus ꝑ illā visionē nō imediate gigneret notitiā lapidis:
nec essētia: qꝛ nō ꝑtinet ad mēoriā: sed ꝑcise ad itelligē-
tiā. ¶ Secūda rñsio est: ꝙ tā visio essentie ꝗ̄ lapidis tm̄
causatur a volūtate diuina cōtingēter: que volūtas li-
cet suppleat vicē obiecti: tñ nō ꝑtinet ad memoriā. Illō
eñ qd̄ ꝑtinet ad memoriā vt memoria est: nūꝗ̄ pōt cau-
sare notitiā alicui⁹ obiecti in aliquo itellectu. nisi prius
causet notitiā sui. vt supra exposui in secūdo. d. 9. ⁊ hoc
in quol. ⁊ in p̄mo. d. 1. ⁊ in ꝓlo. q. 3. Modo volūtas diui-
na nō vt cogita causat visionē essentie ⁊ cōtentorū: qd̄
si ꝑtineret ad memoriā nō posset nisi vt prius visa. Dicit
ꝗ̄ ꝙ visio essētie lapidꝫ cū sit a sola volūtate diuia: nullo
mō est ab aliq̄ mēoria. s. nec ipsi⁹ vidētis: qꝛ nihil tale po-
nit̃ ividēte ꝑus ipa visiōe ꝑtinet ad mēoriā. vt supra pa-
tuit: nec etiā ab aliq̄ alia mēoria. s. ab eētia vt eētia ꝗ̄
nullo mō pōt mouere intellectū creatū: nec ad sui visio-
nē nec aliorū vt supra pꝫ. q. 14. ¶ Ibi. Cōtra. itellectio
eētie diuine ⁊c ⁊ seqtur ⁊ tūc illa est verbū. s. itellectio
lapidis gignit̃ a visione eētie. ¶ Rūdet p̄mo ꝙ intelli-
gētia nō gignit pꝫ. qꝛ ipsa est finis potētie. vt supra pꝫ
in p̄mo d. 2. 6 27. Dicit scd̄o ꝙ vtraqꝫ visio est a sola vo-
lūtate diuina. ¶ Ad tertiū negat̃ ma. nisi intelligat̃ de
obiecto p̄mo. obiectū p̄mū pōt dupl'r accipi. p̄mo a quo
notitia eētialiter depēdet: ⁊ obiectū scd̄m a quo essen-
tialiter nō depēdet: vt ponit doc. in p̄mo. d. 1. q. 2. Scd̄o
accipit̃ p̄mū ꝓ obiecto adeq̄to: ⁊ hoc tā in rōne motiui
ꝗ̄ terminatiui. Si ergo intelligatur maior de obiecto
p̄mo p̄mo mō. pꝫ ꝙ est vera: qꝛ tūc si talis act⁹ posset eē:
⁊ obiectū nō esse cognitū: tunc non esset actus proprius
talis obiecti primi: quia tunc nō dependeret essentialit̃
ab illo. Act⁹ eñ ꝗ̄ essētialit̃ depēdet ab obiecto vt obie-
cto: siue vt habēte rationē obiecti actu itelligibilis ne-
cessario est ipsius obiecti: vt alias exposui. simil'r si talis
act⁹ posset eē respectu alicui⁹ obcti p̄mi. 2° mō. ⁊ tale
obctm̄ nō eēt cognitū. nō eēt act⁹ ꝓpri⁹ talis obcti p̄mi
p̄mitate adequationis: quia talis act⁹ nō posset esse tali
obiecto nō cognito. Sed loq̄ndo de obctō secūdario ꝑt
eē act⁹ tal' obcti. ⁊ tñ ipm̄ nō ēē cognitū: patet: nā est ta-
dē visio eētie diuie ⁊ lapidis. ⁊ tñ illo priori quo eētia
cognoscit̃ ab itellectu diuio nō cognoscitur lapis: ⁊ tñ
talis visio est actus ꝓprius lapidis: vt pꝫ de visiōe i in-
tellectu diuino qui eadem visione cognoscit essentiam
⁊ oīa ꝯtēta i ea: vt ꝓbat do. i p̄°. d. 2. ꝑte. 1. q. 1. ⁊ hꝫ de ne-
cessitate nature: ⁊ ex ꝑfcōne tal' cognitiōis: vt ibi exꝑo

Nota de-
claratione

Singula-
ris decla-
ratio.

Intelle-
ctus crea-
tus pōt ha-
bere meo-
riā creatā
de essētia
diuina.

Obiectū
primū du-
pliciter.

sui. Sic pōt esse eadē visio eēntie ꝛ lapidis in intellectu creato btō. ita ꝙ eadē visione pōt videre eēntiā ꝛ oīa relucētia in eēntia: sic tñ ꝙ volūtas diuina pōt causare visionē: ꝛ facere eā terminare ad essētiā: ꝛ etiā ad cōtenta in ea: ꝛ facere etiā ꝙ talis visio ꝑcise termineꝛ ad essentiā ꝛ nō ad cōtenta: ꝛ ad vnū cōtentū ꝛ nō ad aliō. qꝛ pt intellectui btō ōndere. a. nō ostēdēdo. b. ¶ Ad aliā instātiā aliq̄ dicūt sic ꝙ rñsio pōt hñi in tertio. d. 14. q. 2. Ibi pōt dici ꝙ ꝯclusio ista pōt ꝛc. Ideo ꝓcediꝛ totū argñ. s. ꝙ idē act⁹ finit⁹ pōt esse infinitoꝝ obiectoꝝ. Et si infераꝛ: igꝛ eadē erit visio itellect⁹ creati btī cū visiōe intellectus diuini cū vtraq̄ sit infinitoꝝ obiectoꝝ negatur ꝯña: qꝛ intellect⁹ btī hȝ visionē ꝑ accñs infinitoꝝ obiectoꝝ secūdarioꝝ: qꝛ illa ꝑ accñs intelligit. s. mediante essētia ōndēte sibi illa libere ꝛ ꝯtingēter ideo actus btī nullā ꝑfectionē accipit ab illis obiect̄: sed tota ei⁹ ꝑfectio est ab essētia visa illa libere ostēdēte. De hoc vide q̄ exposui sup tertio doc. di. 14. q. 2 vbi vide multa bona. ¶ Ad vltimā instātiā pȝ rñsio. ꝙ si visio essētie ꝛ creature sit idē act⁹ ꝙ realiter erit idē verbū essētie ꝛ creature lȝ ƀm aliū ꝛ aliū respectū nō sit simplr idē ꝟbū sicut eadē visio etiā ƀm aliū ꝛ alium respectū pōt diuersificari. Si ꝟo visio eēntie ꝛ visio lapidis sint duo act⁹ realiꝛ distincti: tūc bñ ꝓcediꝛ ꝙ nō erit idē ꝟbū realr lapidis ꝛ essētie. ¶ Ad argā p̄ncipalia cū rñsionib⁹ patēt in lr̄a: ꝛ ex his q̄ dicta sūt in p̄mo. d. 5 q. 7. ꝛ in. 2⁹. d. 3. q. 10. ꝛ alibi.

¶ Questio Decimasexta.

Deartículatio q̄stionis.

An libertas volūtatꝫ ꝛ necessitas nālis possint se cōpati in eodē respectu eiusdē act⁹ ꝛ obiecti. Hic sunt tria vidēda. p̄mo an in aliquo actu volūtatis sit necessitas. scd̄o si cum hoc stet ibi libertas. tertio si q̄nq̄ cū libertate possit stare nālis necessitas. ¶ De primo dicit ꝙ in actu diuine volūtatꝫ est necessitas simpliciter. ꝛ hoc tā in actu diligendi eē q̄ in actu spirandi amorē ꝓcedētē. s. spm̄ scm̄. Hoc sic pȝ. qꝛ de⁹ necessario est beat⁹. igꝛ necessario videt ꝯ diligit obiectū beatificū. Silr spūs scūs est deus: ꝛ ꝑ ꝯñs summe necessari⁹ in essēdo. igꝛ cū accipiat eē ꝓcedēdo: act⁹ ille quo ꝓcedit esse simplr necessari⁹. Et sic pȝ hec ꝯclusio a posteriori: siue quasi ab effectu: qꝛ amoꝛ diuine essētie est simpliciter necessari⁹: ꝙ ꝓductio illi⁹ erit simplr necessaria qꝛ nō pōt esse effect⁹ simplr necessari⁹ nisi ꝛ ꝓductio ei⁹ sit simplr necessaria: qꝛ si est possibilis. ꝙ ꝛ effect⁹ possibilis. hoc idē dico de spū scō. ¶ Deīde ꝓbat vtraq̄ ꝯclusionē per mediū sumptū a ꝑoꝛi: siue a causa: qꝛ voluntas infinita ad obiectū ꝑfectissimū se hȝ modo ꝑfectissimo se habēdi: volūtas diuina est hm̄oi: igꝛ ad summū diligibile se hȝ mō ꝑfectissimo quo possibile est aliquā volūtatē se habere ad ip̄m: sed hoc nō esset nisi necessario ip̄m ꝛ actu adeq̄to diligeret: ꝛ etiā amorē ei⁹ adeq̄tū spiraret: qꝛ si aliq̄d istoꝝ deficeret posset sine ꝯdictiōe intelligi aliquā volūtatē ꝑfectioꝛi mō se habere ad aliq̄d obiectū: qꝛ ille modus posset itelligi ꝑfectioꝛ: ꝛ ille modus nō includit ꝯdictionē: qꝛ nō est ꝯdictio ꝙ volūtas infinita habeat actū infinitū circa obiectū infinitum. ꝛ ꝑ ꝯñs actū necessariū ꝛ esse necessario: qꝛ si posset non habere talē actū circa tale obiectū posset carere sūma ꝑfectione: similiter si amoꝛ adequat⁹ obiecti ē spirabilis vt credimus maxīe cōpetit volūtati infinite esse p̄ncipiū spirādi illū. Et breuiter ista rō de amoꝛe p̄mo quo volūtas diuina amat essētiā diuinā. tenet supponēdo p̄mo ꝙ ille amoꝛ sit summa ꝑfectio volūtatis diuine: loquēdo de ꝑfectione q̄ cōsistit in actu scd̄o quo ꝑfectissime cōiūgiꝛ obiecto ꝑfectissimo siue quo imediate attingit obiectū formaliter infinitū. vt patuit in p̄mo. di. 2 pte. 1. q 1. i illis ꝓambulis exponēdo ꝓpōnem Phi. 12. Meta. ꝙ si intelligere p̄mi esset aliud a sciētia sua ꝛc. scd̄o ꝙ oīs ꝑfectio diuina est ibi simplr necesse esse: qꝛ si nō esset simplr necessaria: tunc nō repugnaret formaliter posse non in esse: ꝛ sic de⁹ posset carere aliqua ꝑfectione simplr: ꝛ sic posset esse nō deus. est ergo ibi amoꝛ diuine essentie simpliciter necessari⁹ cū sit ꝑfectio simpliciter ꝛ formaliter infinita. tertio si illud q̄d est formaliter ꝛ simplr necesse esse nō est originatiue: siue quasi originatiue a seipso: sȝ originatiue ab alio: tūc illud a quo est originatiue: sicut dat originato entitatem: ita ꝛ necessitatem necessario concomitantē etiā vt gradū intrinsecū ip̄am entitatē. Hoc patet. quia si. a. est originatiue ƀm suū totū eē a. b. si sit formaliter necesse esse hoc habebit ab ipso. b. a quo habebit entitatem illam: ꝛ tunc sequitur vltra ꝙ. b. necessario originat. a. patet quia. a. est necesse esse. ꝛ nō est necesse esse formaliter nisi per originationem per quam accipit originatiue tale esse. ergo eius originatio erit simpliciter necessaria. ergo voluntas diuina necessario elicit amorem diuine essentie. Posset etiam cōfirmari per hoc ꝙ voluntas formaliter ifinita est simpliciter necessario rectissima. ita ꝙ est impossibile ip̄am deficere ab aliquo gradu rectitudinis. Cum ergo respiciat obiectū formaliter infinitum: sequitur ꝙ diligit illud q̄tum ē diligibile: sed est diligibile amore infinito. ergo talis volūtas necessario diligit illud amore infinito: quia da oppositum. s. ꝙ possit ipsum non diligere amore infinito. ergo potest deficere ab aliquo gradu rectitudinis: quia ipsa tenetur ipsum diligere amore ifinito: ꝛ si sic. sequitur ꝙ absolute diliget deum necessario simpliciter: ꝛ hec confirmatio patet i p̄mo. di. 2. parte. 1. q. illa de vnitate dei. De ꝓductiōe spūs. s. q̄ est a volūtate: vt patet a docto. i p̄io. di. 10. Patet similr q̄uo illa ꝓductio sit simplr necessaria. De hoc plixe vide do. in p̄io. di. 10. ꝛ. 2⁹. di. 1. ꝛ supra in quol. q. 14. ¶ Deīn do. adducit quasdā ꝓbationes q̄ ꝯcludunt etiā de omni volūtate creata ꝛ sūt hꝛ̄ que ꝓbationes licet sint adducte in ꝑ. di. 1. q. 4. tamen h̄ etiā aliq̄liter ꝑtractātur: quaꝝ p̄ma est. Voluntas necessario vult illud in quo est ratio oīs boni: qꝛ non potest aliq̄d obiectum non velle in quo non est malitia aliq̄ nec aliquis defectus boni: quia obiectum nolitionis est tm̄ malitia: siue priuatio boni: vt patet a do. in. 2. di. 25: ꝛ di. 42. Finis aūt vltimus est hm̄oi quia ibi est rō oīs boni: aliter non esset finis vltimus. ¶ Secūda ꝓbō hꝛ ex dictis philo. 2. phy. Sicut p̄ncipiū i speculabilib⁹ sic finis in opabilib⁹: q̄ ꝓpō est plixe exposita. q. vi. plo. Et. 7. ethi in actionib⁹ ꝙ cui⁹ gr̄a est p̄ncipiū quēadmodum in Mathe. suppositiōes ꝛc. Vult dicere ꝙ finis i hm̄oi actionibus est p̄ncipiū: sicut petitiones sunt p̄ncipiū in Mathe. petitiōes ille sunt p̄ncipia ꝑ se nota. ꝛ hoc ponitur in p̄ncipio p̄mi lib. Eucli. Si ab equalib⁹ equalia demas remanētia sunt equalia. Sicut ꝙ petitiōes sunt p̄ncipiū in math. que mathematicalia sunt simplr speculabilia: sicut ergo petitiones sunt p̄ncipiū necessarium in mathematicis. sic finis est p̄ncipiū necessariū in operabilibus: siue agibilibus. Cū ꝙ intellect⁹ assentit necessario p̄ncipijs speculabilib⁹. vt patuit in p̄mo. d. 1. q. 3. ꝙ similiter volūtas necessario assentit vltimo fini in agibilibus. ¶ Tertia probatio est talis. Volūtas necessario vult illud cuius ꝑticipatione vult q̄quid vult: vltimus finis est hm̄oi. igꝛ. ꝓbatio ma. oīe variabile reduciꝛ ad aliq̄d inuariabile: ꝛ ita varietas actuū circa ea q̄ sūt ad finē ꝑexigit actū inuariabilē. ꝛ maxīe circa illud cius ꝑticipatione alia obiecta termināt actū qꝛ ille act⁹ videtur oīno inuariabilis. ꝛ ꝑ ꝯñs necessari⁹. minoꝛ ꝓbaꝛ per illud. 8. de tri. c. 5. tolle hoc tolle illud vide ip̄m bonū si potes: ꝛ ita deū videbis nō alio bono bonū: sed oīs boni bonū. ergo volūtas vult illō bonū necessario. ¶ Iste rōnes nō videnꝛ ꝓbare cōclusionē necessariā de quacūq̄ voluntate in communi: nec etiam videntur in se necessarie. p̄mū ꝓbaꝛ: qꝛ q̄n sūt due nature absolute ꝛ essētialiter ordinate ꝑoꝛ sine cōtradictione videꝛ posse esse sine posterioꝛe: nūc aūt istoꝝ triū q̄ sunt obiectū diligibile ꝛ ipsa app̄hensio vel visio illi⁹ obiecti in intellectu creato: ꝛ etiā ipsa volūtas creata: quodcūq̄ est absolutū ꝛ prius naturaliter actu diligēdi illud obiectū: ꝛ hoc loquēdo de dilectione in volūtate creata. igꝛ q̄dcūq̄ illoꝝ possit esse. imo oīa illa possint esse sine actu illo dilectionis nō cōcludit cōtradictionē: nec per ꝯñs oppositū est simplr necessariū q̄uō illud dꝛ necessariū cuius oppositū includit cōtradictionē. Cū dicit p̄mo ꝙ pri⁹ pōt esse sine posterioꝛi intelligiꝛ quādo ꝛ prius ꝛ posterius sunt entia absoluta ꝛ realiter distincta: aliter non cōcluderet: vt exposui in scd̄o. d. 12. q. 2. ꝛ etiā ꝙ posteri⁹ non necessario sequaꝛ essentialiter posito ꝑoꝛi. pȝ. da partes cōpositi ꝛ vnite realiter distinguunꝛ a toto: ꝛ sunt ꝑores essentialiter: ꝛ tñ nō possunt esse simul vnite sine cōposito. vt exposui in scd̄o. d. 12. q. 2. Modo obiectū fruibile est natura absoluta. vt patuit supra. q. 1. Visio etiā

ipsi⁹ obiecti est q̄litas absoluta: vt patuit supra.q.13. Et sił volūtas creata est natura absoluta. vt pz.i scđo.d. 16. ⁊ actus diligēdi est q̄litas absoluta. vt pz supra.q.23 Et tamē visio obiecti ⁊ ipsa volūtas creata sunt prius natura ipso actu diligendi: patet q2 act⁹ diligendi p̄sup ponit volūtatē elicietē ⁊ visionē obiecti ⁊ distinguit̄ rea liter actus diligendi a visione ⁊ volūtate: vt patet ergo potest esse visio obiecti sine actu diligendi ipsū obiectū Et addit. ⁊ hoc loquēdo de dilectione in volūtate crea ta. Hoc dicit ad differentiā dilectiōis in volūtate diui na: q2 licet voluntas diuina sit entitas absoluta ⁊ simili ter dilectio: nō tñ est realiter distincta a dilectione illa. An mō sit p̄us natura ip̄a dilectiōe. exposui.l.2.di.1.q.1. Et per hoc qđ dicit doc. q̄ q̄ñ sunt due nature absolute intelligit̄ q̄ de facto sūt realr̄ distincte: q2 nunq̄ dantur due nature absolute q̄n sint realr̄ distincte. Si ergo non includit ꝯdictionē esse visionē essētie diuine sine fruitio ne eiusdē: sequit̄ q̄ oppositū nō sit simpliciter necessariū scz q̄ stāte visiōe essētie diuine necessario fruat̄ ipsa: q2

Opinio Henrici.

vt patuit pōt nō frui. ¶ Hinc dr̄ ab Hen. q̄ ma. est vera de illis absolutis quoꝝ vnū nō dependet ab alio. Sicut patet de cōposito qđ dependet a partibus simul vnitis: nec ambo absoluta a tertio. In ꝓposito aūt visio ⁊ frui tio depēdent ab eodē.3.scz obiecto. Vult dicere q̄ q̄tum absolute fruitio nō depēdeat a visiōe. ⁊ per ꝯñs absolu te nō repugnet visionē posse esse sine fruitiōe: vt p̄cise cōparant̄ adinuicē: tñ vt cōparant̄. s. intellect⁹ ⁊ volū tas ad obiectū fruibile posita p̄ñtia talis obiecti intelle

Cōtra he ricum.

ctus necessario videt illud: ⁊ sił volūtas fruit̄ illo obie cto viso. ¶ Cōtra hoc arguit. Qđcūq absolutū p̄t de⁹ imediate causare: ⁊ tñ nō necessario: si causat illō p cau sam mediā pōt nō necessario causare: q2 illa causa me dia nō necessitat ip̄m ad causandū effectū illius cause medie: igit̄ licet ambo ista causent̄ a causa cōi: tñ secūdū nō solū cōtingēter causabit̄: sed etiā posito p̄mo adhuc

Expositio litere.

cōtingēter causabitur. ¶ Ista lr̄a sic exponit̄ p aliqua dicta. P̄mo q̄ deus qđcūq absolutū pōt imediate causa re sine quocūq alio absoluto extrinseco ⁊ realiter distin cto: q2 lz nō posset imediate causare cōpositū sine pti bus: q2 intrinsece depēdet ab illis: pōt tñ oēm effectum absolutū imediate causare sine oī causa secūda: q2 pōt supplere oēm causalitatē cause secūde: ⁊ sic pōt imedia te causare in volūtate fruitionē essētie diuine sine visio ne cōcurrēte vt causa secūda. Et posset illā cōtingēter causare: q2 q̄cq̄d causat ad extra cōtingēter causat. vt pz in p̄mo.d.2.di.8. Posset etiā imediate causare frui tionē illā nō causando p̄us visionē: sed tūc volūtas p il lā fruitionē nō fruit̄ obiecto fruibili: vt alr̄ plixe expo sui. Scđo p̄supponit q̄ visio essentie sit causa fruitiōis. causa tñ secūda ⁊ causa necessaria. vt pz. Dicit igit̄ doc. posito q̄ visio eēntie sit causa necessaria fruitiōis eiusdē nō tñ seq̄t̄ q̄ si de⁹ imediate causaret illā visionē: q̄ etiā causaret fruitionē: q2 de⁹ pōt cōtingēter causare visio nē nō causādo fruitionē. Si eñ necessario causaret frui tionē p̄us visiōe causata q̄ visio ponit̄ causa secūda effe ctiua fruitiōis: tūc causa scđa determinaret ⁊ necessita ret deū ad causandū: qđ est īpossibile. licet ḡ tā visio q̄ fruitio causent̄ a deo: tñ vtrūq cōtingēter causat ⁊ p̄t causare visionē nō causando fruitionē. ⁊ causata visiōe nō necessitat̄ ad causandū fruitionē. ¶ Preterea. potē tia q̄ necessario agit circa obiectū necessario continuat actū illū q̄tum pōt: volūtas aūt nō necessario cōtinuat actū circa finē in vniuersali apprehensum quātū posset cōtinuare: igit̄ nō necessario agit circa illū. Ma. pz exē plo de appetitu sensitiuo ⁊ videt̄ posse ꝓbari p rōnē: q2 illud qđ est intrinseca rō ipsi⁹ potētie necessario agendi. erit etiā rō sp necessario agēdi q̄tū est ex pte potētie: ⁊ ita sp cōtinuādi q̄tū ipsa potētia pōt cōtinuare. Mi. p bat̄. q2 volūtas viatoris posset q̄nq cōtinuare actū itel lect⁹ quo cōsiderat finē q̄ñ nō cōtinuat: sed vel cōuertit intelligētiā ad ꝯsiderationē alicui⁹ alteri⁹: vel saltē nō impedit q̄n obiectū aliud occurēs impediat cōsideratio nē illā. illa aūt cōsiderat: ōe nō cōtinuata circa illud ob iectū act⁹ volūtatis: ⁊ cōtinuata illa cōtinuaretur ista. Probatur eadē mi. p illud p̄mo Retrac. ⁊ etiā. 9.⁊.22. Nihil tā est in ptāte volūtatis q̄ ip̄a volūtas: qđ nō in telligit̄ q̄tū ad ēe ipsi⁹ volūtat;: sed q̄tū ad agere ei⁹. Nūc aūt in ptāte volūtatis est q̄ per ei⁹ imperium alia potētia habeat actū vel nō habeat: sicut q̄ intellect⁹ nō cōsiderat saltē illud obiectū sine cui⁹ cōsideratiōe pōt volūtas habere actū imperādi. igit̄ in ptāte volūtat; est q̄ ipsamet nō habeat actū circa illud obiectū determi natū. hoc nō intelligo sic q̄ ipsa possit volūtarie suspen dere oēm actū suū sed voluntarie pōt nō velle illud ob iectū: sed hz tūc aliud velle reflexū sup aliū actū: istō. s. volo mō nō elicere actū circa illud idē obiectū: ⁊ hoc be ne pōt ex se. aliñq̄ nō posset suspēdere oēm actum post deliberationē. Et est simile de actu volūtatis ⁊ intelle ctus quo ad hoc q̄ nō pōt suspēdere illā intellectionē q̄ necessaria est ad volitionē illā p quā suspēdit illā intel lectionē: sed pōt quācūq aliā suspēdere: ac nō pōt pro nūc suspēdere oēm volitionē: q2 nisi illā quā voluntaria suspēdit: sed pōt suspēdere quācūq aliā: ⁊ hoc nō neces sario req̄sitā. ¶ Sunt aliqua exponenda i ista lr̄a p̄mo

Expositio no.

ibi. potētia q̄ necessario agit circa obiectū necessario cō tinuat actū illū quātū pōt. hoc intelligit̄ de actione ima nēte q̄ ꝓprie nō hz esse permanēs: sed in cōtinuo fieri. vt pz supra.q.13. de intellectiōe ⁊ volitiōe ⁊ hmōi. q̄ tādiu sunt q̄diu cōtinuant̄ in eē. Et ideo si potētia necessario elicit actū: tūc obiectū necessario cōtinuat illū: sed loq̄n do de actiōe trāseūte nō est simile: q2 bene pōt effect⁹ ꝓ duci necessario: q2 tñ nō amplius cōtinuat̄ a tali cā. pz de igne ꝓducēte calorē in ligno vel formā substātialē in aliq̄ mā q̄ necessario ꝓducit effectū: ⁊ tñ ip̄m productū nō cōtinuat. intelligit̄ ḡ de actiōe imanēte: siue de ope ratiōe potētie. Et sic sił intelligit̄ illud qđ seq̄t̄. s. illud qđ est itrinseca rō ipsi⁹ potētie necessario attingendi. s. acti: e imanēte. erit etiā rō semp necessario agēdi q̄tū est ex pte potētie. Et dicit q̄tū est ex pte potētie: quia aliūde pōt eē defect⁹ ⁊ impedimētū. Scđo mi. ꝓbatur. Ista ꝓbatio stat in hoc: q2 si volūtas necessario vult vl timū finē in vniuersali necessario vult oīa req̄sita ad vo litionē finis: ⁊ p̄cipue si illa necessario req̄sita sunt i po testate volūtatis. Sed ad cōtinuādā volitionē finis ne cessario requiritur cōtinuatio cognitiōis finis: q2 sicut volūtas nō pōt elicere actū nisi circa p̄cognitū. ita non pōt illū cōtinuare circa idē obiectū nisi habeat obiectū p̄ñs actu cognitū. Cū ḡ sit in ptāte volūtatis cōtinuare actū cognoscēdi vltimū finē ⁊ nō cōtinuare. pz. q2 pōt imperare intellectui vt cōtinuet actū illū cognoscēdi ⁊ ip̄m firmare in tali cognitione. vt pz in scđo.di.4·. seq̄t̄ q̄ si ipsa volūtas vult necessario vltimū finē in vniuer sali q̄ etiā necessario cōtinuabit actū cognoscēdi illum finē necessario. s. firmādo intellectū in tali cognitione: cui⁹ oppositū experimur: q2 nō semp firmat intellectū in cognitiōe finis. pz. q2 aliq̄ñ cōuertit intelligētiā siue intellectū ad aliud obiectū. Et quō cōuertat. vide doc. in scđo.di.42. vel si actu nō cōuertit saltē nō īpedit q̄n obiectū aliud occurrēs impediat illā cognitionem. pa tet. quia si forti⁹ obiectū occurrit intellectui statim cau sat notitiā sui in intellectu. ⁊ sic impedit cognitionē al terius obiecti. Et quō hoc sit verū. vide q̄ exposui in se cūdo di.9. etiā in p̄mo di.3 q.6. tertio ibi exponēdo au cto. Aug. q̄ nihil est tā in ptāte volūtatis ⁊c. Hoc intel ligit̄ nō tñ de actu elicito volūtat;: sed etiā de actu ip̄a to. Et cū dicit q̄ in ptāte volūtatis est q̄ p ei⁹ imperiū alia potētia habeat actū vel nō habeat. Hoc nō intelli gitur de omni actu alterius potētie: q2 nō de actu p̄mo intelligēdi obiectū cū ille necessario p̄supponat̄: sed in telligit̄ vel quātū ad cōtinuationē act⁹ firmādo itelle ctū vel ip̄m auertēdo a ꝯsideratiōe obiecti. de quo dixi in 2°.di.9.⁊.di.42. Ultimo nota de suspensione actus voluntatis: aliq̄ñ eñ suspēdit actū absolutū. s. nullū a ctum eliciendo circa obctm̄. Aliq̄ñ suspendit actū volū tarie. ⁊ tūc non potest suspēdere nisi eliciendo aliū actū quo suspendit. Ut cum dico volo non amare Jo. ⁊ tunc volūtarie suspendo actū amoris. ⁊ hoc potest dupliciť ꝯtingere. s. vel actū amoris prius elicitum suspendere. ⁊ sic non ꝯtinuare actum amoris: ⁊ tunc volo non conti nuare actuz amoris vel absolute volo non amare: ita q̄ nullo mō volo elicere actum amoris. Et sic patet ista li tera. ¶ Ibi. Preterea necessitas agendi est ab illo qđ est p̄ncipiū per se cognoscēdi: q2 si illō nō necessario se hz. nec aliq̄d p illud necessario agit: passū autē bm̄ se est in potētia ꝯdictionis. Si igit̄ per te obiectū sit rō neces sitatis in volēdo: q2 ponis q̄ q̄cūq volūtas cōparata ad obiectū necessario vult ip̄m: nulla aūt volūtas vult ne cessario quodcūq obiectū: tunc videtur q̄ obiectum sit

p̃ncipale actiuũ respectu volitionis qđ eñ sic arguẽs nõ
concedit ¶ De secũdo p̃ncipali. Nunc doc. oñdit q̃ ille
p̃bationes non sunt necessarie: qđ etiã ostẽsum est in p̃=
mo. d. i. q. 4. ⁊ oĩa sunt ibi exposita: tñ p̃ iunioribꝰ adhuc
hic aliqualiter expono. Ad primam negaṫ maior. i. vo=
luntas necessario vult illud in quo est ratio oĩs boni: q̃a
q̃uis in obiecto sit ratio oĩs boni: q: infinitum: tñ ad ne
cessitatẽ actus requiriṫ q̃ potẽtia necessario tẽdat in il=
lud obiectũ: ⁊ hoc ponẽdo q̃ actus nõ causeṫ imediate
ab obiecto. vt patuit in secũdo. d. 23. Tenẽdo eñ q̃ vo=
lũtas sit elicitiua sui actus circa quodcũq; obiectũ: non
sequiṫ q̃ si respiciat obiectũ infinitũ q̃ necessario velit
illud. opꝫ eñ p̃bare q̃ necessario velit: quod tñ per illã
rationẽ nõ p̃batur. Sequitur ⁊ q̃cquid sit de voluntate
creata btã ⁊ de p̃fectione eiꝰ supnaturali q̃ tendit i ob=
iectũ illud (de qua erit sermo in quarto. d. 49.) tñ diceret
tur q̃ volũtas viatoris simpl'r cõtingenter tẽdit in illud
⁊ etiã q̃n est in vniuersali apprehẽsum (quia isti dicũt: q̃
licet volũtas viatoris cõtingitur velit vltimũ fundamẽ
tũ in particulari app̃hẽsum: tñ necessario vult ipsum in
vniuersali apprehẽsum. vt patuit in p̃mo. di. i. q. 4.) q̃a
illa app̃hẽsio nõ est rõ determinãdi volũtatẽ ad necessa
rio volẽdum illud: q: notitia obiecti nõ mouet necessa=
rio volũtatẽ ad aliq̃d volẽdũ saltẽ vt principalis causa.
vt exposui in p̃mo. d. i. q. 4. ⁊ pꝫ in secũdo. d. 5. ⁊ vide q̃
dixi in p̃mo. vbi supra r̃ndendo ad obiectiones Alfonsi
⁊ Ockam cõtra doc. Seq̃tur nec ipsa volũtas necessa=
rio se determinat illo posito. i. obiecto cognito: siue vlti=
mo fine actu cognito: sicut nec necessario cõtinet illud
positũ. i. vltimũ finẽ actu cognitũ. i. q̃ nõ necessario cõ=
tineat cognitionẽ vltimi finis vt supra patuit. patet g̃
quõ volũtas nõ necessario vult vltimũ finẽ in vniuersa
li app̃hensum. Et hoc mag; patuit in p̃mo. d. i. q. 4. Tñ
põt cõcedi q̃ volũtas nõ põt resilire ab obiecto: siue nol
le obiectũ in quo nõ oñditur aliqua ratio mali: nec aliq̃s
defectus boni: q: sicut bonũ est obiectũ huiꝰ actus q̃ est
velle. ita malũ vel defectus boni qđ pro malo reputaṫ
est obiectũ huius actꝰ qui est nolle. ⁊ nõ seq̃tur vltra nõ
põt nolle hoc igiṫ necessario vult hoc: q: põt hoc obie=
ctum: neq; nolle neq; velle. vt pꝫ hic ⁊ in p̃mo. d. i. q. 4.
Vult g̃ doc. q̃ volũtas nõ põt nolle bonũ: in quo nõ est
aliqua rõ mali. ⁊ hoc vel existẽt;: vel apparẽt;: q: nõ po=
test elicere actũ nolitionis: nisi circa obiectum nolibile.
Modo tale bonũ nullo modo est obiectũ nolibile: cũ so=
lũ malũ sit obiectũ nolibile: siue sit malum apparẽs. Et
nõ seq̃tur vltra q̃ necessario velit illud: q: licet bonũ sit
obiectũ volitiõis: ⁊ hoc siue verũ: siue apparẽs: siue p̃fi=
xũ: nõ tñ seq̃tur q̃ necessario velit illđ: sicut nec seq̃tur
q̃ necessario nolit etiã summum malũ: si illud esset pos=
sibile. ¶ Cõtra hoc põt argui. Hic doc. p̃bat q̃ volun=
tas necessario velit illud obiectũ: si nõ põt illud nolle. ⁊
arguit sic. si nõ põt nolle hoc obiectũ. hoc ideo est. q: ha=
bet in se aliquid cui repugnat illud nolle: tale aũt repu=
gnãs nõ põt esse nisi actu velle illud obiectũ. igiṫ illđ. s.
velle necessario sibi inest. Maior p̃baṫ. q: si vnũ incom=
possibiliũ repugnat aliud necessario inest. patet. q: si ne
gatio necessario repugnat affirmatio posita necessario
inest. Si eñ repugnat necessario homini nõ aĩal: neces=
sario aĩal inest homini. Et ideo bene dicit q̃ si vnum ne
cessario repugnat alterũ necessario inest. Minor p̃baṫ.
q: nulla inclinatio ad volendũ beatitudinẽ habitualis
vel aptitudinalis repugnat illi nolle actuali. q: cũ vno
actu posset stare possibilitas vel aptitudo ad oppositũ
actũ. vt pꝫ a doc. in p̃mo. di. 39. ergo velle actuali beati
tudinẽ videṫ repugnare nolle actuale beatitudinẽ: ⁊ p
p̃ñs si nolle beatitudinẽ necessario repugnat volũtati:
velle actualiter beatitudinẽ necessario inerit volũtati.
¶ R̃ndet q̃ illud repugnãs actui nolẽdi finẽ est ip̃a po
tentia volũtat;. cui ex sua formali rõne repugnat habe
re nolle respectu finis: q: finis nõ est nolibilis. sꝫ eñ vo
libilis. Licet eñ nolle actuale ⁊ velle actuale respectu
eiusdẽ obiecti repugnẽt adinuicẽ formaliter in eẽ simul
tñ nõ repugnat volũtati successiue. ⁊ hoc loquendo de
obiecto volibili ⁊ nolibili. Licet eñ volũtas non possit
simul velle ⁊ nolle lapidẽ: tñ successiue põt habere vtrũ
q; Sed vt volũtas cõparatur ad velle ⁊ nolle respectu
vltimi finis: nec simul: nec successiue p̃t habere vtrũq;:
q: nolle finẽ repugnat volũtati. Sicut etiã intelligere
repugnat lapidi ex sola potentia lapidis. Si dicatur q̃
tũc volũtas nõ erit libera respectu cuiuscũq; obiecti si
illud nõ põt nolle. Dico q̃ libertas volũtatis est in hoc
q̃ idẽ obiectũ põt velle vel nõ velle. De hoc vide q̃ dixi
sup secũdo doc. dist 6. q. i. q̃ aũt volũtas nõ possit nolle
finẽ p̃baṫ per Augu. in Enchiridion. Sic eñ beati eẽ
voluniꝰ vt miseri esse nõ solũ nolimus: sed nequaq̃ vel=
le possimꝰ. Sicut igiṫ repugnat ipsi actui volẽdi tende=
re in miseriã ita videṫ repugnare actui nolẽdi tẽdere in
beatitudinẽ. Ista auctoritas nõ cõcludit q̃ necessario
velimus beatitudinẽ vel q̃ necessario nolimus mise=
riã: q: volũtas sicut põt velle ⁊ nõ velle beatitudinẽ: sic
põt nolle ⁊ nõ nolle miseriã. Sed sic p̃cise itelligiṫ q̃ si=
cut btitudo est p̃cise obiectũ volibile: ita miseria obie=
ctũ nolibile. Et sicut est ipossibile volũtatẽ velle actua
liter miseriã: ita est ipossibile ipsam nolle actualiter btĩ
tudinẽ. Ibi. Vel forte ⁊ magis: q: nõ ita caret miseria
omni rõne volibilis: sicut caret beatitudo omni ratione
nolibilis. Si ergo s̃m Augu. nõ possum velle miseriam
que forte nõ caret omni rõne volibilis: a fortiori nõ pos
sum nolle beatitudinẽ que caret oĩ rõne nolibilis cũ in
ipsa non sit aliquis defectus boni: nec aliqua tñ mali.
¶ Ad alias duas rõnes patet r̃nsio hic: ⁊ clarius vide
in p̃mo. di. i. q. 4. ⁊ que ibi exposui. ¶ Ibi. De isto arti.
Hic doc. dicit duo. p̃mo q̃ volũtas creata nõ necessitaṫ
ex sua natura ad volendũ finẽ: nõ solũ absolute: sed nec
etiã posita apprehẽsione obscura illiꝰ obiecti: sicut mo=
do apprehendimus: sed an volũtas creata beata neces=
sitetur ad volendum finem: ⁊ hoc per aliquid supernatu
rale. puta per charitatem. licet doc. hic non soluat: tñ in
p̃mo. di. i. q. 4. soluit probando q̃ voluntas comprehen
soris eleuata per charitatẽ nõ necessario fruitur. vide
ibi. Secũdo dicit q̃ volũtas diuina necessario vult pro=
priã bonitatem: vt satis probatũ est in p̃mo. d. 10. q. vni=
ca. ⁊ vide que ibi exposui. ¶ Deinde querit an volũtas An volũ=
diuina necessario velit aliq̃d aliud a deo. Et ponit duas tas diuina
cõclusiones: p̃mittẽdo q̃ duplex est necessitas. s. imuta= necessario
bilitatis ⁊ ineuitabilitatis omnimode: siue determina= velit ali=
tionis necessarie. Prima excludit oppositũ posse succe q̃d aliud a
dere ei quod inest: hoc modo voluntas diuina vult quic= deo.
q̃d vult ad ext̃: q: oppositũ eiꝰ nũq̃ põt inesse. Ab eter=
no eñ voluit q̃cq̃d nũc vult: ⁊ qđ voluit ab eterno eẽ p
tali tẽpore necessario erit. s. necessitate immutabilitat;: Necessi=
quia ex quo determinauit illud fore: est impossibile op= tas multi=
positum inesse. s. ipsum non fore. licet enim quando ab plex.
eterno voluit esse. a potuisset oppositum velle. s. non es=
se. a tamẽ facta determinatione q̃. a. sit non potest oppo
situm velle. s. velle. a. non esse: quia tunc voluntas diui=
na mutaretur: quia est impossibile transire de contradi=
ctorio in contradictoriũ: sine mutatione: sed mutatio nõ
erit in obiecto prius volito ⁊ post nolito. p3: quia obie=
ctum nullum esse nouum habet modo mutari est aliquid
aliter se habere nunc q̃ prius se habuerit. vt patet. 5º
phy. ergo si. a. est nunc volitum esse: ⁊ post nolitum esse:
cum hic sit transitus a contradictorio in cõtradictoriuꝫ
erit aliqua mutatio: ⁊ non in. a. vt patuit. ergo in volun=
tate diuina que nunc aliter vellet q̃ prius voluit: quod
est simpliciter impossibile. s. q̃ aliquo modo mutetur: vt
patet in p̃mo. d. 8. q. vlti. Patet ergo quomõ voluntas
diuina quicquid vult immutabiliter vult. Sed de alia
necessitate. s. ieuitabilitatis: que est q̃ simpliciter neces
sario velit. ita q̃ nunq̃ potest velle oppositum pro quo=
cumq; instãti: sicut dicimꝰ q̃ pater in diuinis necessario
generat filium: quia est simpliciter impossibile ip̃m non
generare. Loquendo de hac necessitate voluntas diui=
na nihil vult ad extra patet. si eñ hoc modo vellet crea=
turam ⁊ hoc efficaciter: necessario eam vellet: ⁊ sic crea
tura necessario esset ab eterno. quia causa agens neces=
sario ⁊ non impedita statim ponit effectuꝫ ⁊ necessario.
Loquẽdo tamẽ nõ de volitiõe efficaci qua vult creatu=
ram existere in aliquo tẽpore: sed de volitione compla=
centie: qua complacet quiditatibꝰ cognitis: que sunt q̃=
dam participatio bonitatis diuine vult illas necessario
necessitate ineuitabilitatis: quia nõ potest non cõplace
re eis sic positis i eẽ cognito: q: vt sic h̃nt esse necessariũ
s̃m quid tamen: vt patet in primo. distinc 3. q. 4. in secũ=
do. distinc. 35. 36. 39. Et talis volitio non ponit creatu=
ram in aliquo esse reali. Alij uo articuli clari sunt hic
⁊ ex distinctione decimaprimi.

¶ Questio Decimaseptima.

De articulatio q̄stionis.

Circa questionem decimamsepti
mam queritur a doct. An
actus dilectiōis naturalis: ꝛ act⁹
dilectionis meritorie sint eiusdē
speciei. ¶ In hac q̄stiōe sunt tres
articuli p̄ncipales. Prim⁹ est q̄d
sit dilectio natural'. Secūdus q̄d
dilectio meritoria. Tertius est re
sponsio ad quesitū. ¶ De primo
dicit doc. ꝙ hic non intelligit dile
ctionem naturalem ipsum appetitum naturalem qui ni
hil aliud est nisi inclinatio nature ad bonū que est cecua
ipsi nature. immo forte non aliud ab ipsa natura. Unde
nota ꝙ inclinatio naturalis est tm̄ quedam tendētia na
ture non ad quodcunqꝫ bonū: sed precise ad bonum cō=
modi. vt patet a doc. in secūdo. di. 6. q. 2. ꝛ di. 23. ꝛ talis
inclinatio naturalis nullo modo est actus: siue operatio
elicita. vt subtiliter ꝓbat doc. in quarto. di. 42. q. 9. sed
est precise quedam inclinatio: siue tendētia nature p̄or
quocūqꝫ actu elicito talis nature: ꝛ est cecua nature: q2
talis inclinatio naturalis: vel est precise ip̄a natura: vel
īmediate necessario cōcomitās ipsam naturā. vt patet
a doct. in quarto. vbi supra. nec est aliud ab ipsa natura.
q2 talis inclinatio noh est aliqua res addita nature: sed
realiter est ipsa natura. vt pꝫ a doc. in quarto. vbi supra.
Et licet dilectio naturalis aliquādo accipiatur pro in=
clinatione naturali: siue pro appetitu naturali. In pro=
posito tamen hic non accipitur ꝓ tali inclinatione: quia
vt dixi. talis inclinatio nature nō est actus elicitus. ꝛ. q.
querit de actu elicito dilectionis naturalis: talis ergo
inclinatio potest dici dilectio habitualis: quia assimila=
tur habitui in hoc q̄d est precedens actum: ꝛ ꝑmanens
sine actu. ¶ Ibi. Actus autē dilectionis naturalis. hic
doc. declarat quot modis potest accipi act⁹ elicitus di=
lectionis naturalis. ꝛ primo. Omnis actus elicitus cō=
formiter naturali inclinationi potest dici actus inclina
tionis naturalis: sicut actus voluntatis elicitus quo di=
ligit se: siue esse suum: siue quo diligit bonum vt sibi cō=
modum dicitur actus dilectionis naturalis: quia elici=
tur circa illud idem obiectum: circa quod est naturalis
inclinatio. Secūdo accipitur actus dilectionis natura
lis vt precise distinguitur contra actum supernaturalē:
ita ꝙ actus supernaturalis dicitur ille qui precise cau=
satur a causa supernaturali. licet eñ voluntas habeat
naturalem inclinationem ad recipiendum quemcunqꝫ
actum positiuum tanq̄ꝫ perfectionem suam ꝛ in hoc nul
la sit supernaturalitas: si tñ actus ille sit tm̄ causabilis
a causa mere supernaturali dicitur supernaturalis: ex
sola comparatione ad agens supernaturale. Actus ve
ro qui immediate pōt causari a voluntate etiam cōcur=
rente voluntate diuina generali influentia: dicitur na=
turalis ex hoc solo ꝙ comparatur ad agens naturale: ꝛ
hec distinctio est satis clara a doc. q. 1. ꝓlo. Et nota ꝙ lo
quitur hic tm̄ de actu dilectionis naturalis: qui natura
liter potest elici a voluntate etiam contra vel preter in=
clinationem naturalē: sic ꝙ nullo modo sit elicitus ẜm
inclinationem naturalem. sicut voluntas ex seipsa po=
test habere actū vitiosum: tamen ille actus est elicitus
preter naturam vel contra naturam ẜm Dama. ꝛ ratio
est: quia actus vitiosus est tm̄ carentia boni. vnde pec=
catum siue vitium est formaliter quedam iniustitia que
deberet inesse actui q̄ñ elicitur: que iniustitia est tm̄ ca=
rentia rectitudinis: siue bonitatis que actui deberet in=
esse. Cum ergo inclinatio naturalis sit tm̄ respectu bo=
ni: sequitur ꝙ actus vitiosus non erit ẜm naturalem in=
clinationem. Et q̄d dicit: preter naturam vel cōtra na=
turam. dicitur eñ actus elici contra naturam q̄ñ natu=
ra precise inclinatur ad oppositum: sicut graue quiescit
sursum cōtra naturam: quia determinate inclinatur ad
oppositū: scilicet ad vbi deorsum. Sic in proposito. quia
voluntas inclinatur determinate ad bonum commodi:
si modo voluntas actu nollet bonum commodi: ille act⁹
diceretur contra naturam. Actus vero preter naturaꝫ
diceretur ille ad quem voluntas non haberet natura=
lem inclinationem: si tamen haberet naturalem inclina
tionem ꝛ determinatam ad oppositum illius actus: tūc
diceretur elici preter naturam: quia non conformiter
inclinationi naturali: nec contra ipsam inclinationem
naturalem. ¶ Ibi. Hoc secundo modo magis videtur
intelligi. q. quia sic procedit primum argumentum. i. ꝙ
titulus. q. debet magis intelligi de actu naturali distin=
cto ꝯtra actū sup̄naturalē: q2 act⁹ meritori⁹ ē act⁹ sup̄na
turalis. Queritur ergo hic an actus dilectionis natu=
ralis sit eiusdem speciei cum actu dilectionis superna=
turalis qualis est act⁹ dilectionis meritorie. Addit ta=
men ꝙ actus dilectionis naturalis primo modo acce=
ptus ꝓut. s. ꝯformiter elicit̄ iclinationi naturali ꝯtinet̄
forte sub actu dilectiōis naturalis sc̄do mō accepto. sal
tem vt in pluribus. Dicit vt in pluribus: quia non om=
nis dilectio primo modo accepta est in potestate volun=
tatis. patet. quia inclinatio naturalis est ad summā bea
titudinem in particulari. vt patet a doc. in quarto. dist.
49. q. ꝛ tñ voluntas ex se: siue ex puris naturalibus p̄t
nō ad illam attingere. ꝛ sic patet primus articulus.

Intellectus q̄stionis.

De secundo articulo principali. quia est de actu

dilectionis meritorie. hic doctor declarat q̄d sit actus
meritorius. Et hic articulus est satis clarus hic in lite=
ra. tamen sub breuitate aliqua in hoc articulo expono.
Dicit ꝙ actus meritorius est actus deo specialiter ac=
ceptus tanq̄ꝫ. s. dignus premio reddendo pro illo actu:
ꝛ dicit specialiter: quia omnia acceptat acceptatiōe ge
nerali diligendo ea ẜm bonitatem suam: ꝛ ordinādo ea
ad seipsum vt ad finem. Hic tamen nota cum dicit ꝙ di
ligit omnia ẜm bonitatem suam non debet intelligi: ꝙ
quia habent talem bonitatem. ꝙ ideo sic diligat: quia
voluntas diuina nullo modo mouetur ab aliquo bono
extra: nec aliquod bonum creatum est ratio diligibilita
tis respectu voluntatis diuine. vt patet a doc. in primo
di. 41. Immo omnia precise dicūtur bona: quia dilecta
ꝛ nō econtra. vt patet a doc. in secundo. di. 37. ꝛ in ter=
tio. di. 19. Dicitur ergo diligere creaturam ẜm bonita=
tem suam: quia vult creaturam habere talem vel talē
bonitatem: ex hoc eñ ꝙ vult lapidem esse in tali vel ta=
li perfectione dicitur lapidem diligere: ꝛ vltra non dili=
git bonitatem creature in se: ꝛ absolute. puta volendo
eam esse absolute: sed precise vult eam in ordine ad se=
ipsam vt ad finem. vult enim ab eterno lapidem esse in
tali vel tali bonitate: ꝛ vult ipsum ꝓpter seipsam. quia
enim voluntas diuina summe diligit se: siue essentiam
suam quicquid vult extra se: vult in ordine ad seipsam:
vt ad finem: non tamen semper attingendum per ope=
rationem. finis enim vltimus creature aliquando acci=
pitur pro fine attingibili per operationem: aliquando
vt est causa finalis: que distinctio exposita est supra. que
stione. 1. ꝓlogi. Dicit ergo doc. ꝙ actus sic generaliter
acceptus a voluntate diuina nō dicitur meritorius: sed
dicitur meritorius: ex hoc ꝙ sic specialiter acceptatur
in ordine ad aliquod bonum iuste reddendum pro eo et
hoc non ex natura actus: sed ex sola ordinatione volun
tatis diuine: nullus enim actus quātūcunqꝫ intensus ꝛ
ordinatus est ex natura sua meritorius vite eterne: sed
dicitur dignus vita eterna: quia voluntas diuina sic or=
dinauit scilicet ꝙ omnis actus elicitus a voluntate in=
formata charitate inclināte ad talem actum sit dignus
vita eterna. ita ꝙ talis dignitas in actu nihil aliud est
nisi acceptatio passiua voluntatis diuine: que ideo acce
ptat talem actum: quia sic ab eterno ordinauit accepta=
re Et de hoc prolixius patet a doc in primo. distin. 17. ꝛ
in tertio. dist. 18. ꝛ vide ibi que notaui. ¶ Sequitur: me=
ritoriū igitur addit super actum duplicem relationem
vnā ad volūtatē vt acceptantem: ꝛ aliā ad illud bonum
ad quod voluntas diuina acceptans ordinat. vnde, vo=
luntas diuina quando acceptat actuꝫ meritorium non
tm̄ absolute diligit bonitatem actus meritorij volendo
illā i ordīe ad seip̄aꝫ: sicut etiā vult bonitatē oīs creatu
re: vt supra dixi. sed special'r. Sicut vult siue acceptat
illum actum ordinādo illā ad p̄miū reddendum pro illo
actu persone elicienti talem actum. ¶ Sequitur ꝛ huic
relationi secunde. Similis est illa que importatur i hoc
quod est vti: vti enim est obiectum volitum ordinatum
ad aliud vt ad finem. tunc enim vtor obiecto cum volo
illud in ordine ad vltimum finem. sicut voluntas diui=
na apud quam quis meretur: dicitur supple mereri:
quia actum istum meritorium ordinat ad aliud vt ad p̄
mium scilicet reddendum pro tali actu. ¶ Ibi neu=
tra autem relatio importata per meritorium est realis:
quia non competit actui ex natura alicuius realis in

Inclinatio naturalis q̄d sit.

Actus elicitus dilectionis naturalis multipliciter.

Expositio lr̄e.

Act⁹ meritori⁹ q̄d.

Qualr deus dicat̄ diligere creaturā ẜm suā bonitatē.

Finis vltimus dupliciter.

Rl'ones ſm̄ quas actꝰ dr̄ meritoriꝰ ſūt rl'ationes rōnis.

actu: ſed tm̄ per actum voluntatis quo actus acceptatur Dicit doc. ꝙ iſte due relationes fundate in actu. ꝑ quas actus dicitur formaliter meritorius ſunt relationes rationis. de prima patet. quia actus acceptatur a deo. nam eſſe acceptatum. ſiue eſſe volitum dicit tm̄ relationem rationis. Sicut etiam eſſe cognitum. ex hoc enim ꝙ actus diuine voluntatis quo vult obiectum: terminatur ad ipſum obiectum. dicitur obiectum habere eſſe volitum: ⁊ talis relatio eſt tm̄ ens rationis: quia non oritur ex natura alicuius rei. Similiter ſecunda relatio que fundatur in actu in ordine ad premium: qua actus non dicitur abſolute acceptus: ſicut mediante prima. ſed qua actus dicitur acceptus in ordine ad premium eſt tm̄ rationis: quia preciſe ineſt actui per actum diuine volūtatis acceptātis actū in ordine ad premium. ¶ Ibi. Nō ſolū eſt intellectus. Deinde doc. declarat quomodo per actū voluntatis poteſt cauſari in obiecto relatio rationis: quia non in obiecto ex natura obiecti: quia tūc eſſet realis: ⁊ dicit ꝙ ſicut intellectus cognoſcendo obiectū cauſat relationem rationis in obiecto. ita voluntas volēdo obiectum ſiue acceptando cauſat relationem rationis. ⁊ hoc poteſt dupliciter intelligi tam in intellectu ꝙ̄ in voluntate. vno modo intellectus cauſat relationem rationis in obiecto cognoſcendo illud in ſe. ita ꝙ obiectum per actum cognoſcendi dicitur habere eſſe cognitum. ⁊ ſic obiectum vt cognitum habet relationem rationis ad actum cognoſcēdi ⁊ talis relatio rationis non eſt ibi cauſata per actum comparatiuum quo comparat vnum ad aliud: ſed ē cāta per actum rectum cognoſcendi qui terminatur ad obiectum. Et hoc eſt qđ dicit Doc. in primo. diſt. 35. ⁊. 36. ꝙ obiecta ſecundaria vt cognita abſolute dicunt relationē. ſ. rationis terminatam ad actum cognoſcendi ⁊ non econtra: niſi forte dicatur ꝙ actum cognoſcendi terminari ad aliud ⁊ aliud obiectū dicat etiā reſpectum rationis vt videtur tenere Doc. in primo di. 3. ⁊. 9. ſed de hoc alias: ſicut ergo intellectus cognoſcendo obiectum: dicitur obiectum includere relationem rationis per actum cognoſcēdi: que nihil aliud eſt niſi eſſe cognitum. Sic ſimiliter volūtas volendo obiectum ſiue acceptando dicitur tale obiectum habere relationē rationis: que eſt eſſe volitum ſiue eſſe acceptū. Et ſi dicatur ꝙ obiectum eſſe cognitum vel eſſe volitum eſt tm̄ denominatione extrinſeca ⁊ non intrinſeca. nam per actū cognoſcendi qui formaliter non eſt in obiecto cognito ſed in potentia cognoſcente dicitur obiectum eſſe cognitū vt patz a doc in quarto. d. 1. q. 1. vbi vult ꝙ creatura in intellectu diuino habet ſimpliciter ꝑfectius ⁊ verius eē ꝙ̄ in ſe. Dico ꝙ doc. nō negat ibi eſſe cognitū ꝙ ſit relatio rationis intrinſece denominās obiectū. ſed denominatiōe extrinſeca bene dicitur creatura habere ſimplr verius eē in intellectu diuino cognoſcente ꝙ̄ in ſe: quia dicitur eē in intellectu diuino per actū intellectus diuini: qui eſt formaliter infinitus. pro quāto ergo denominatiōe extrinſeca denominatur a tali actu infinito: dicitur denominatiōe extrinſeca habere ſimpliciter veriꝰ eſſe ꝙ̄ in ſe: vt ibi patet. Dico etiā ꝙ ſicut intellectꝰ poteſt cauſare relationē rōnis cōparādo vnū obiectum cognitū ad aliud obiectum cognitū: vt ſatis patz. ſic ſimiliter volūtas pōt cauſare relationem ratiōis comparādo vnum obiectū volitum ¶ Et addit doc. ꝙ ratio cōmunis: quare intellectꝰ ⁊ voluntas poſſunt cauſare talē relationem rationis in obiecto eſt rō immaterialitatis: quia ſ. ſunt potētie immateriales ⁊ non organice. Sz hec nō eſt ꝓciſa ratio: quia etiam alique potētie organice ſenſitiue poſſunt cauſare relationem ratiōis non tm̄ cognoſcēdo obiecta ſed etiā cōparando vnum ad aliud: vt patz a doc. in primo. d. 4. ⁊. 5. ¶ Deinde doc declarat. quomō relatio cauſata ꝑ actū voluntatis pōt dici relatio ratiōis: ⁊ quomodo non. pōt enim dici relatio ratiōis: vel quia cauſata a potentia rationali proprie accepta. vel quia cauſata a potentia rationali improprie accepta ſiue tm̄ participatiue. Primo modo relatio rationis dicitur tm̄ cauſari ab intellectu: qui ꝓprie dicitur potentia rationalis. Secūdo modo relatio cauſata per actum voluntatis poteſt dici rationis: pro quanto eſt a potentia rationali participatiue tm̄: que diſtinctio ſatis patet a doct. in primo. diſt. 2. Loquēdo vero de relationibus cauſatis per actum aliarum potentia non poſſunt dici relationes rationis: quia nullo modo cauſat ea potentia rationali nec proprie: nec participatiue. proprie tamen loquendo de relatione cauſata per actum voluntatis talis relatio non dicetur relatio rationis. ſed magis relatio voluntatis vt etiam alibi patet a doctore. ¶ Ibi vlterius meritoriū. Hic doc. declarat duas alias conditiones requiſitas ad actū meritoriū. Prima eſt ꝙ actus meritorius ad hoc vt dicatur meritorius connotat ſiue preexigit vnam relationē rationis ad voluntatem ipſius merētis. vt libere elicientem vel imperantem actum. ideſt ꝙ nullo modo aliquis actus volūtatis ſiue elicitꝰ ſiue imꝑatus poteſt eſſe meritorius: niſi includat hanc relationem: qua dicatur libere elici: ſiue imperari. ⁊ intelligo de actu imperato vel reſpectu ipſius voluntatis vel reſpectu alterius potentie. Exemplum primi cum voluntas actu ſuo imperat ſibi vt eliciat actum. ſicut volens triſtari de peccato imperat ſibi diſplicentiam ſiue nolitionem peccati: ita ꝙ talis nolitio dicitur actus imperatus: vt patet a doctore in quarto. diſtin. 24. q. 2. Exemplum ſecundi. vt cum volūtas imperat alijs potentijs vt eliciant actum circa obiectum. Dicit ergo ꝙ nullus actus voluntatis ſiue elicitꝰ ſiue imperatus nunꝙ̄ acceptatur a deo vt meritoriꝰ niſi ſit libere elicitus vel imperatus. nam hec eſt circunſtātia cauſe neceſſario requiſita ad actum moralem ſcilicet ꝙ actus moralis ſit libere elicitus vel imperatus vt patz a doc. in ſecundo. d. 40. ſed actum eſſe meritoriū ꝓſupponit ipſū actū prius eſſe perfecte moralem: vt patz a docto. in ſecūdo. di. 7. ⁊ in ꝓlogo. q. art. 3. ¶ Secunda conditio requiſita eſt ꝙ requirit relationē rationis: ſiue habitudinem ad formā ſupernaturalem qua acceptatur ipſa ꝑſona: vel potentia operans que ponitur eſſe gratia vel charitas: non enim actus alius acceptatur vt dignus premio: niſi perſona operans ſit accepta ſm̄ illud gene. quarto. reſpexit deus ad Abel ⁊ ad munera eius. prius ad Abel: ⁊ poſtea ad munera eius: quia non placet oblatio non dilecti: oportet ergo ꝙ actus meritorius includat hāc habitudinem ſiue relationem rationis ꝙ ſit elicitus a perſona non tm̄ libere eliciente: ſed vltra ꝙ talis perſona ſit grata ⁊ accepta deo. ⁊ hoc per habitum ſupernaturalem qui ponitur vt quidam decor in animo per quem eſt grata ⁊ accepta deo in ordine ad vitam eternā vt dicit doc. in primo. diſt. 17. Nota tamen ꝙ hanc ſecūdam conditionem non requirit actus meritorius neceſſario ⁊ abſolute quaſi ſit ſimpliciter impoſſibile actum eſſe meritorium niſi ſit a perſona grata per habitū ſupernaturalem: quia deus de potētia ſua abſoluta poſſet acceptare actum ⁊ perſonam elicientem actū in ordine ad vitam eternam ſine quocūꝙ habitu infuſo: vt clare patz a doc. in primo. diſtin. 17. ſed hec non poſſet de potētia ordinata. ¶ Ibi. Sed qualis requiritur habitudo actꝰ ad charitatem vt ſit meritoriꝰ. Deinde doc. declarat an actus dicatur meritorius ex hoc ſolo ꝙ libere elicitur a ꝑſona habēte charitatem: an vltra hoc requiratur aliud Et dicunt quidam ꝙ ſufficit primo modo: quia ſi perſona eſt grata quilibet actus talis ꝑſone erit gratꝰ. ¶ Cōtra hoc Doctor inſtat: quia perſona habēs charitatem pōt elicere actum peccati venialis: quia peccatū veniale ſtat cū charitate: per quā ſemper perſona eſt grata: ſi ergo quilibet actus eius eſſet meritorius vite eterne. tunc peccatū veniale eſſet meritorium vite eterne quod eſt abſurdum. ¶ Dicitur a tenentibus iſtam opinionem: ꝙ bene quilibet actus perſone grate non includens aliquid repugnās ad beatitudinem habendam eſt meritorius. modo peccatū veniale includit aliqđ repugnans ⁊ ſic non eſt meritorius: vult ergo iſta opinio ꝙ omnis actus non includens aliquam circunſtātiam mali ſi eſt a perſona habente charitatem ſemper eſt meritorius. ¶ Contra hāc reſpōſionem inſtat doc. probando ꝙ a perſona habente charitatem poſſunt eſſe multi actus non includētes aliquam circunſtantiam mali qui tamē nō ſunt vere meritorij. quia habēs charitatem pōt elicere actum indifferentē: qui. ſ. nec erit actu malus moraliter: nec actu bonus moraliter: patz: quia pōt elicere aliquem actum non ordinando ipſum: nec actualiter: nec virtualiter ad vltimum finem: vt cū quis pōt in loco ſecreto facere ſermonem aliquem: nec actualiter: nec virtualiter ordinando ad vltimum finem. talis actus nō erit moraliter bonus: quia non habet omnem circunſtantiam requiſitam: nec moraliter malus: quia non includit aliquam circunſtantiam mali: ſed erit actus tm̄ indifferens. ſ. nec bonꝰ nec

malus moraliter. ⁊ de tali actu vide que exposui super
secundo doc. di. 7. ⁊ tñ ille actus indifferens nõ erit me
ritorius: patet: quia ratio meritorij preexigit actum mo
raliter bonum: vt patet a doc. in secundo. d. 7. Et qđ di-
cit doctor actum ordinari virtualiter ad vltimum finem
hoc est virtute alicuius actus immediate ordinati ad il
lum. Exempli gratia: quis vadit ad ecclesiã vt dicat ali
quam orationem ordinando illam ad vltimum finem:
quando actu orat distractus aliqualiter non cogitãs de
fine dicit orationem que actu non ordinatur ad vltimũ
finẽ: quia nec actu cogitat de illo: tamen illa oratio dici
tur virtualiter ordinari ad vltimum finem quia tunc est
elicita siue prolata in virtute alterius actus immedia-
te ordinati ad vltimum finem. videlicet in virtute huiꝰ
actus quo proposuit velle facere orationẽ in ordine ad
deum: ⁊ de hoc vide doct. in quarto. d. 6. ¶ Dicit ergo
doc. ꝙ ad hoc: ꝙ actus sit meritorius non sufficit ꝙ ha-
beat charitatem inexistentem: sed vltra hoc requiritur
ꝙ talis actus eliciatur a voluntate ſm inclinationem
charitatis inexistentis: ⁊ charitas nunꝗ̃ inclinat nisi ad
actum moraliter bonum vt patere potest ex his que di-
cit doc. in secũdo. d. 7. ⁊ ꝙ hoc requirat actus meritoriꝰ
clariꝰ pꝫ a doc. i ꝓmo. d 17. ¶ De tertio pricipali s. an dile
ctio nãlis ⁊ dilectio meritoria differãt spẽ. ⁊ dicit ꝙ non
differũt specie: ⁊ hoc loquendo de per se dfis quã ipor-
tant per se ratio naturalis ⁊ ratio meritoria: non auteꝫ
per accidens: de differentia. s. aliqua concomitante: pu-
ta differentia obiectorum: vel aliqua tali intelligendo
etiam de differentia actus specifica in esse nature. vult
dicere. s. an rõ formalis qua actus dicitur naturalis: ⁊ ra
tio formalis qua actus dicitur meritorius differant spe
cie. i. an iste relationes differãt specie: quarum vna for-
maliter inest actui naturali: per quam dicitur actus na-
turalis: ⁊ alia inest actui meritorio per quam actus dici
tur formaliter meritorius. ex hoc patet ꝙ loquitur de ra
tione formali meritorij in se: ⁊ de ratiõe formali natura
lis in se: ⁊ non per accidens. s. de differentia aliqua con
comitante: puta de differẽtis obiectorum vel aliqua ta-
li: puta: quia ratio meritorij respicit ꝓ obiecto premiuꝫ
eternum ⁊ ratio naturalis non: vel quia ratio meritorij
respicit deum vt acceptantem. ratio naturalis non: vel
etiam: quia ratio meritorij respicit habitum charitatis
pro principio productiuo vel inclinatiuo: ratio actus na
turalis non: sed potest esse a sola voluntate vel a solo ha
bitu naturali: vel quia ratio meritorij respicit agens su
ꝑnaturale. ratio autem naturalis tñ agens naturale. ⁊
omnes iste differentie dicunt accidere rationi meritorij
⁊ rationi naturalis: ⁊ sũt extrinsece. non enim agens su
pernaturale vel premiuꝫ eternũ vel Deus vt acceptãs
formaliter denominat illam relationem rationis in qua
formaliter consistit rõ meriti. licet ergo agens superna
turale ⁊ naturale differãt specie ad inuicem: non tamen
sequitur ꝙ ratio per se meritorij que respicit agens suꝑ
naturale. ⁊ ratio per se naturalis que respicit agens na
turale: dicãtur per se differre specie sed tñ per accidẽs
denominatione extrinseca. ⁊ de tali dfia non loquit hic.
Et h̃ est qđ dicit Doc. ibi. Non auteꝫ per accidẽs de dif
ferẽtia. s. aliqua cõcomitante: puta de differentiis obie-
ctorum vel aliqua tali ⁊c. que differentia: vt aliquid ex-
trinsecum concomitatur rationẽ meritorij. Et ꝙ addit
ibi. intelligendo et de dfia actus specifici in esse nature
vult dicere ꝙ actꝰ dilectiõis naturalis precise acceptꝰ
ſm substãtiã ⁊ intensionem vt prior relatione qua dr na
turalis: que per accidens inest actui: ⁊ actus dilectiõis
meritorie precise acceptus ſm substãtiã ⁊ intensionem
actus. vt prior relatione: que inest illi actui per accidẽs
per quam dicitur meritorius: isti actus sic absolute con
siderati i suo esse nature. siue vt precise sunt due quali-
tates absolute nõ differũt specie. Sunt ḡ due cõclusio-
nes: prima est de ratiõibus formalibꝰ per se meritorij ⁊
per se naturalis: q̃ rationes insunt actibus. alia ẽ de ipsis
actibus absolute cõsideratis: ⁊ vult ꝙ nec actꝰ absolu-
te cõsiderati differãt spẽ: nec similit rõ ꝑ se naturalis: ⁊
rõ ꝑ se meritorij q̃ insunt actibꝰ differãt specie. Aduer
te etiam: ꝙ quãdo dicit ꝙ talis actus non differunt spẽ:
puta dilectio naturalis ⁊ meritoria vt sũt simplr eiusdẽ
obiecti: quia nulli dubiuꝫ ꝙ dilectio hoĩs ⁊ dilectio dei
differũt spẽ: tenendo ꝙ dilectio sit partialit ab obiecto:
vt videt tenere doc. in secundo. d. 25. loquitur ḡ de dile-
ctione eiusdem obiecti. s. ꝙ dilectio dei naturalis ⁊ dile-
ctio eiusdem meritoria nõ differuat specie. ¶ Ibi. Hec
conclusio sic intellecta ⁊c. Hic do. prio probat ꝙ actus
dilectionis non dicit distingui spẽ. nec per rationẽ natu
ralis: nec per rationẽ meritorij. i. ꝙ dilectio dei absolu-
ta que distinguit spẽ a dilectione lapidis naturali. non
dicit distigui specie per se ꝑ rationem meritorij: nec di-
lectio lapidis dicitur distingui specie a dilectione dei ꝑ
rationem naturalis: patet: quia forma absoluta non dis
tinguit formaliter specie per aliquã relationẽ. siue ꝑ ali
quem respectũ. Tum quia tunc respectꝰ esset de ratio-
ne formali ⁊ quidditatiua absoluti. qđ sepe improbatũ
est a doc. Tum quia diuersoꝝ gñm ⁊ non subalternatiꝫ
positorum: sũt diuerse spẽs differẽtes: sed dilectio ⁊ re-
spectꝰ ꝑtinent ad diuersa genera: patet: quia dilectio ẽ
qualitas absoluta. vt probatũ est supra. q. 13. ⁊ pertinet
ad genꝰ qualitatis ad qđ genus non pertinet respectꝰ.
¶ Ibi. Si istius rationis altera ꝓmissaꝝ negaretur: pu
ta: quia forte ista negaretur ꝙ actꝰ dilectionis sit quali
tas absoluta: cuius tamen oppositũ subtiliter est osten-
sum. q. 13. posito tamen ⁊ non concesso ꝙ actus dilectio-
nis non sit forma absoluta: sed respectiua realis tamen
adhuc dicit doct. ꝙ saltem iste due propositiones sũt ve
re scilicet ista. nulla res preter opus intellectus siue ab-
soluta siue relatiua dicitur per se distingui specie per so
lum respectum rationis siue per respectum non realem:
aliter respectus rationis esset de quidditate respectus
realis quod est impossibile. Et similiter ista est vera. ra-
tio meritorij. vt huiusmodi: non importat formaliter ni-
si respectum rationis: siue vnum: siue plures non curo:
quia precise dicit respectuꝫ rationis ad voluntatem ac-
ceptantem: ⁊ ad premium retribuendũ: vt supra patuit
Stat ergo ratio scilicet ꝙ nulla dilectio etiam posito ꝙ
tñ sit relatio realis potest distingui spẽ ab aliis per res-
pectum meritorij: siue per respectum naturalis. ¶ Ibi.
Diceretur ꝙ ⁊ si iste rões concludãt ꝙ nõ distiguitur
actus ab actu i gñe nature. i. ꝙ actꝰ dilectionis natura-
lis ꝓcise acceptus ſm substantiam ⁊ intensionem actꝰ:
⁊ actus dilectionis meritorie precise acceptus secundũ
substantiã ⁊ intensionem: qđ idẽ est dicere ꝙ in gñe na-
ture: isti actus sic accepti non differunt specie ab inuicẽ
tamẽ possunt distingui in genere moris: puta ꝙ dilectio
naturalis vt est actus moralis includens omnem circũ
stantiam requisitam ad actum moralẽ: vt sic distinguit
specie ab actu meritorio formaliter accepto: quia ratio
moralis cum dicat tñ circũstantias actus dicit precise
respectum ⁊ forte aliqua circunstãtia: vt circũstãtia fi-
nis. dicit tñ respectũ rationis: patet: quia ꝙ aliquis ve
lit hũc actũ ꝓpt hũc finẽ nõ videt dicet i actu nisi rõnẽ
voliti ⁊ per actum voluntatis ad talem finem relati: cũ
ergo relatio per quam actus dicitur moralis ⁊ relatio ꝑ
quam actus dicitur moralis: et relatio per quam actus
dicitur meritorius differant specie. sequitur ꝙ actꝰ mo
ralis differat specie ab actu meritorio. ¶ Ibi. Contra
hoc. Hic doctor instat: adhuc probando ꝙ actus dile-
ctionis naturalis vt perfecte moralis: non differat spe
cie ab actu dilectionis meritorie: vt perfecte meritorie.
Et anteꝗ̃ formem rationem declaro vnum dictum sci
licet quid dicatur proprium potentiale respectu forme
Dicitur proprium potentiale: respectu forme: quando
talis forma non est nata recipi: nisi in tali potentiali: nã
corpus organicum vel precise habens talia ⁊ talia orga
na: qualis habet corpus humanum est ita proprium po
tentiale: siue susceptiuum anime intellectiue: quod illa
non posset in alio corpore recipi. ⁊ breuiter dicitur pro-
prium potentiale forme specifice quod natum est face-
re cum tali forma per se vnum in genere. Dicit mõ doc.
ꝙ proprium potentiale ad formam specificam: non dis-
tinguitur specie ab illa: patet ista: quia qđ distiguit spe
cie ab alio est per se complete in aliquo genere sed qđ ẽ
proprium potentiale siue receptiuũ forme specifice nõ
est per se: ⁊ complettiue in aliquo genere: sed tñ reducti
ue. quia partes compositi essentialis sunt tñ reductiue
in genere: vt patet a doctore in secundo. distin. prima. q
vltima. tale ḡ potẽtiale non distiguit spẽ a forma speci
fica ad quã ẽ i potẽtia: ⁊ hoc pꝫ ꝑ exẽplũ do. Si aĩal eẽt
tñ ꝯstitutũ per formã animalis ⁊ non per formã speci-
ficã sub aĩali: illud nõ eẽt distinctũ specie ab aliqua spẽ
sub aĩali: quia esset propriuꝫ potentiale respectu forme

specifice: vult dicere: q ex quo animal est genus ad omnes species contentas sub animali: per consequens per aliam et aliam differentiam est contrahibile: ad aliam et aliam speciem: ita q animal est potentiale respectu differentiarum contentarum sub eo. si ergo animal precise constitueret aliquid sub animali per solam formam animalis: puta q tale constitutum precise includat formam animalis: et non aliam formam specificam contentam sub animali: tale sic constitutum non esset distinctum specie ab aliqua specie sub animali: quia illud tale esset in potentia ad formam specificam sub animali. sic est in proposito: quia actus perfecte moralis est proprium susceptiuum et potentiale ipsius meritorij. non est ergo immediate recipi: nisi in actu perfecte morali: vt patet a doc. in secundo di. 7. Si ergo actus meritorius: vt meritorius esset per se in aliquo genere: tunc actus moralis. vt moralis cum sit proprium potentiale respectu meritorij non posset distingui specie a ratione meritorij. ¶ Ibi. Diceret q tunc actus moralis. Hic Doc. adhuc arguit: probando q actus moralis acceptus in specie moris: vt. s. est actus virtutis moralis: non distinguatur specie ab actu meritorio accepto: vt est actus virtutis supernaturalis. s. charitatis: quod tamen est falsum q autem distinguantur specie isti actus: probatur: quia actus distinguuntur specie quorum habitus: qui vel inclinant ad huiusmodi actus vel sunt principia elicitiua eorundem actuum specie distinguuntur: hoc patet discurrendo quasi per omnes habitus specie distinctos sed habitus virtutis supernaturalis: puta charitas et habitus virtutis moralis. puta habitus amicitie distinguuntur specie: et hoc in genere moris s. inquantum sunt actus talium virtutum. s. q actus virtutis moralis acceptus in genere moris: siue vt est moralis distinguitur specie ab actu meritorio: quia actus meritorius est supernaturalis: et moralis est actus naturalis accipiendo naturale: prout est in potestate voluntatis: vt supra patuit. ¶ Respondet doctor q actus moralis: puta dilectio dei perfecte moralis: prout. scilicet includit omnem circunstantiam pertinentem ad actum moralem: est proprium potentiale respectu dilectionis meritorie: ita q ratio meritorij non est nata immediate recipi nisi in actu perfecte morali: sicut enim dilectio: vt nude accepta. i. vt caret omni circunstantia morali est proprium potentiale respectu omnis circunstantie pertinentis ad actum moralem: ita q est vere perfectibilis omni circunstantia morali. primo enim est perfectibilis circunstantia obiecti: et deinde vlterioribus circunstantijs requisitis ad actum moralem: sic talis dilectio perfecte moralis erit proprium potentiale actus meritorij siue rationis formalis: per quam talis dilectio perfecte moralis dicitur meritoria. et hoc clarius patebit infra. d. 18 arti. 1. et in secundo. di. 7. ¶ Et cum probatur q tales actus differant specie per hoc q virtutes illorum differunt specie. Dicit doc q ista propositio si habet veritatem erit vera de speciebus disparatis: siue de habitibus disparatis: supple quorum vnus non ordinatur ad perfectionem alterius. Sed in proposito: charitas ordinatur vt perfectio completiua habitus amicitie dei naturalis: non q charitas perficiat formaliter habitum amicitie cum immediate perficiat voluntatem: sed ex hoc dicitur perficere: quia inclinat ad actum meritorium: quia est completiua perfectio actus perfecte moralis. nam dilectio dei vt est a voluntate et ab habitu morali amicitie dei est bene perfecte moralis sed non meritoria. vt vero eadem dilectio est ab habitu charitatis: siue vt a principio inclinatiuo siue vt a principio elicitiuo est formaliter meritoria. licet ergo isti habitus differant specie: tamen actus non differunt specie ab inuicem: quia idem actus est ab vtroque habitu licet vt meritorius sit tantum a charitate. ¶ Ibi. Contra hoc, saltem actus vt est charitatis. siue meritorius. Hic doc. arguit probando q actus perfecte moralis saltem erit in specie vlteriori siue perfectiori: licet non sit in specie disparata: quia nunquam species disparata perficit aliam. Et vult dicere q sicut actus nude consideratus non est in specie disparata respectu actus moralis: cum sit perfectibilis omni circunstantia morali: tamen ille actus vt perfecte moralis videtur q sit in perfectiori specie. patet: quia vt nude consideratus precise est in specie actus: sed consideratus vt perfecte moralis est in specie moris. Sic idem actus perfecte moralis vt consideratus: vt perfecte meritorius: tunc erit in vlteriori et perfectiori specie: quia tunc erit in specie meritorij. ¶ Respondet doc. duobus modis. Primo modo concedendo rationem illam. q sicut dilectio naturalis vt perfecte moralis habet quandam perfectionem specificam: quam non habet nude considerata. sic etiam dilectio dei naturalis perfecte moralis: vt est meritoria habet quandam rationem siue perfectionem specificam. s. rationem meritorij. quam non habet considerata vt tantum moralis: et sic ratio meritorij erit ratio specifica completiua bonitatis moralis precedentis. non autem est ratio specifica disparata a bonitate morali precedente: quia tunc non esset perfectio illius bonitatis moralis. ¶ Secundo modo dicit doct. q ratio meritorij non est aliqua ratio specifica completiua actus moralis. patet: quia actus prius intelligitur perfecte moralis ante rationem meritorij: et per consequens ratio meritorij non pertinet ad perfectionem intrinsecam actus moralis. sed tantum addit respectum ad voluntatem acceptantem. Sed si meritorium non presupponat precise bonitatem actus moralem: sed bonitatem quam tribuit charitas etc. vult dicere doc q si actus puta dilectio dei: vt est elicita a charitate habet aliquam bonitatem intrinsecam priorem ratione meritorij quam bonitatem non habet habitus moralis: tunc talis dilectio ab habitu morali habebit q sit perfecte moralis: et a charitate habebit vlteriorem bonitatem intrinsecam: et per consequens actus perfecte moralis: vt est elicitus a charitate habet vlteriorem bonitatem specificam quam charitas sibi tribuit: et sic licet ratio meritorij non importet talem bonitatem vlteriorem: que est a charitate tamen preexigit eam: patet: quia ratio formalis meritorij est acceptari ad premium eternum: sed deus nunquam acceptat actum nisi vt elicitum a charitate: vt supra patuit art. 1. et in primo. di. 17. et sic ratio meritorij presupponit actum prius esse elicitum a charitate: et per consequens preexigit aliquam bonitatem in actu quam charitas sibi tribuit. et q preexigit vlteriorem bonitatem moralem: videtur probabile: quia aliter posset actus esse meritorius: qui tamen nullam haberet bonitatem: vltra bonitatem moralem. Aduerte tamen q tenendo q actus non habeat a charitate vlteriorem bonitatem: tunc posset dici q actus vt perfecte moralis non habens vlteriorem bonitatem esset vere meritorius: quia voluntas diuina posset illum acceptare in ordine ad premium eternum et ponendo q nullo modo esset a charitate: sed hoc de potentia dei absoluta: vt patet a do. di. 17. Sic etiam ponatur q non sit meritorium: nisi sit elicitus a charitate: vt est verum de potentia dei ordinata: vt patet art. 1. et in primo. di. 17. et in tertio. di. 27. adhuc non est necesse q talis actus elicitus a charitate habeat vlteriorem bonitatem moralem ad hoc: vt sit meritorius. quia sufficit q actus perfecte moralis sit elicitus a charitate: licet vt ab ipsa non habeat vlteriorem bonitatem sibi intrinsecam: et hoc patet a do. in primo. d. 17. et videtur probabile q sicut actus vt est ab habitu perfecte morali habet bonitatem moralem: ita videtur q vt est a charitate que est suprema virtus habeat aliquam vlteriorem bonitatem: propter quam deus acceptat illum actum vt meritorium.

¶ Ibi. Contra hoc. Hic arguit presens doctor probando q actus non habeat necessario vlteriorem bonitatem a charitate: patet: quia si de quo magis videtur inesse et non inest. ergo nec de quo minus: sed magis videtur quod actus non possit dici moralis nisi sit elicitus a virtute morali: quam q necessario habeat illam vlteriorem bonitatem vt elicitur a charitate. licet actus possit esse perfecte moralis sine habitu morali. quia ad hoc vt sit moralis sufficit q sit elicitus a sola potentia conformiter dictamini recto: vt subtiliter patet a docto. in prologo: questione vltima. et distin. 17. primi. Imo actus potest esse virtuosus: et si non sit generatiuus virtutis nec elicitus ab habitu virtutis: vt patet a docto. in quarto. distinc. 14. q. 2. sed sicut actus moralis potest habere eandem, bonitatem sine habitu morali sicut cum habitu morali: sic ille idem actus eandem bonitatem quam habet ab habitu charitatis poterit habere sine habitu charitatis: et hoc est quod dicit doc. ¶ Respondet q bene ratio probat q omnem illam rectitudinem posset habere: quia conformitatem eandem ad regulam que est dictamen verum: et ideo in moralibus haberetur eadem bonitas moralis: vel non est sine ea: et de hoc vide prolixe doct. in prologo. q. vlti. et di. 17. primi in secundo. d. 7. et d. 42. in tertio. di. 33 et 36. in quarto. dist. 14. q. 2. in quolib. q. 18. vbi prolixe pertractatur ista materia. Sed in proposito actus charitatis vltra re

ctitudinem: hoc est vltra conformitatez sui ad cognitionem directiuam habet propriam bonitatem ex hoc q̄ ē s̄m inclinationem charitatis: siue ex hoc q̄ est elicitus a charitate. immo esse s̄m illam inclinationem siue esse sic elicitum a charitate est actum habere propriam bonitatem charitatiuam s̄m quaz actus acceptatur a deo sed non est sic de virtutibus moralibus: quia tota rectitudo actus potest esse ex sola conformitate actus ad solam rationem rectam siue dictamen rectum ꝛ habitus moralis ponit̄ non propter rectitudinem actui dandaz: sed vt per ipsum voluntas actum rectum eliciat faciliter ꝛ delectabiliter. ¶ Ibi contra conclusionem que tenetur in solutione. q. Hic Doc. arguit probando q̄ dilectio naturalis vere differat specie a dilectione meritoria siue supernaturali: ꝛ arguit a simili: quia sicut cognitio naturalis de deo ꝛ cognitio supnaturalis ipsius que est a fide infusa vere differunt specie: sic ꝛ dilectio naturalis ꝛ dilectio supernaturalis: q̄ aūt ille cognitiones differant specie ꝓbat: quia illa cognitio cui potest subesse falsuz differt specie ab illa cognitione cui nō potest subesse falsum: hoc patet per philosophū. 6. ethi ca 3. q̄ vult q̄ suspitio ꝛ opinio quibus potest subesse falsum distinguātur specie ab habitu intellectuali cui non potest subesse falsum: qualis est habitus sciētificus: qui est determinate verus: cum ergo cognitiōi dei naturali possit subesse falsum: vt patet de actu fidei acquisite: de quo dictum est in tertio. di 23. ꝛ in quolib. q. 1 4. articulo primo quomodo fidei acquisite naturali potest subesse falsum. ꝛ fidei infuse non potest subesse falsum vide ibi.

¶ Rñdet doc. p̄mo negādo illud añs. s. q̄ actus fidei acquisite: ꝛ actus fidei infuse de eodē obiecto differāt specie. Imo nec aliq̄ñ differunt numero: patet: quia quis eodem actu potest firmiter credere deum esse trinū ꝛ vnū ex aliqua certitudine accepta ab aliquo testificāte illud ꝛ illud idem credere s̄m inclinationem fidei infuse: ita q̄ idem actus credēdi: simul pōt esse a fide acquisita ꝛ a fide infusa: ꝛ ille idem actus qui est a fide infusa posset dici supernaturalis quia est ab habitu supernaturali. ꝛ potest dici naturalis vt est a fide acquisita que est habitus naturalis. Et de hoc vide doc. i tertio. d 28 ꝛ i quolib q 1 4. arti. primo: ꝛ vide que ibi exposui: pōt ergo esse idem actus in re: ꝛ ille idem actus: vt est naturalis est potentialis ad illam ꝑfectionem quam recipit a fide infusa. modo propriuz potenti le non distinguitur specie a perfecto habente vltra illud potentiale propriam ꝑfectionem. vt supra patuit. ¶ Ad ꝓbationez añtis. Dicit Doc. vnum singulare. q̄ cognitio certa cui. s. nō potest subesse falsum: dz distingui spē a cognitione non certa: sed non quecumq̄ certa sed sola illa que habet propriā certitudinem intrinsecam: ꝛ hoc vel a se. s. formaliter: vel ab obiecto vt includitur in ipso supple virtualiter: vel ab aliqua per se causa. Exemplum: cognitio principij seipsa est certa vel ab obiecto. s. a principio qđ ē a se verum manifestū vel saltem est manifestum ex terminis qui sunt per se cā euidentie principij ꝛ includuntur i ipso. ꝛ quō hoc. vide doc in primo. d 2 q. 2. ꝛ di. 3. q. 4. sed conclusio est certa tm̄ ꝑ principium tanq̄ per cām sue certitudinis: talis ḡ cognitio sic certa hū distinguit̄ spē a cognitiōe. nō sic certa qualis est suspitio: ꝛ opinio que nō est cognitio certa aliquo istorū modorū. Sed i ꝓposito cognitio fidei infuse nullo istorū modorū est certa: sz tm̄modo est certa ab aliquo extrinseco. s. a deo reuelāte ꝛ infundēte tale lumē fidei. vt ꝑlixe pz a doc. in tertio. d. 23. ꝛ 24. ꝛ vide q̄ ibi exposui illud eīm lumē fidei infuse: q̄z est participatio quedā luminis diuini nō pōt inclinare i itellectū nisi in aliqđ determiate verū. ꝛ sic certitudo illa q̄ est in cognitiōe fidei infuse: est tm̄ ex quadā cōparatione ad qđdā extrinsecū infallibile. s. ad volūtatē diuinā reuelātē cui cognō illa ꝯformat̄. nō ē aūt ex ipa intrīseca ꝑfectiōe act⁹ cognoscēdi: q̄z eq̄ne ꝑfectus esset actus ꝗliū ad qđlibet intrinsecū sibi: si eq̄ intēse eliceretur ꝑcise s̄m fidē acquisitā. ¶ Ibi. Cōtra. saltē istā certitudinem habet a ꝑ se cā sua ꝛ hoc sufficit. Hic Doc. arguit ꝓbando q̄ cognitio dei q̄ est a fide infusa: ꝛ cognitio q̄ est a fide acq̄sita adhuc differāt spē: q̄z p̄ma cognitio habet certitudinē a ꝑ se cā. s. a fide infusa: q̄ nō inclinat nisi ad determinatū verū: vt supra patuit. secūda nō habet certitudinē ab aliqua ꝑ se causa: q̄z si aliqua esset eēt fides acq̄sita: sed illa ex rōne sua nō inclinat i determinate verum: quia fidei acquisite potest subesse falsū. vt supra allegaui. ¶ Rūdet doc. q̄ posito q̄ fides infusa siue sit cā elicitiua actus: siue tm̄ inclinatiua ad actū talis actus nō hēt maiorem certitudinez vt est elicit⁹ a tali fide: sicut si nullo mō esset elicitus: certitudo eīm nata est inesse intellectui de actu suo excludēs nō tm̄ deceptionē sed etiā dubitationē. ꝛ hoc nō ē nisi itellect⁹ ꝑcipiat illud a quo actus hēt q̄ sit certus: q̄z si nihil pōt ꝑcipe: vnde sit certus videt̄ q̄ possit dubitare. intellectus aūt nō ꝑcipit illud principiū certificās. Exemplū. non eīm habeo cognitionē certā de hac ꝓpositione. totuz est maius sua parte nisi percipiā terminos ꝛ vnionē terminorū: q̄ sunt causa talis certitudinis: sic in ꝓposito actus fidei infuse est certus nō ex hoc solo q̄ sit ab habitu: sz q̄z habitus inclinās ad talē actū est ab eo q̄ nō pōt fallere nec falli: nisi ḡ percipiā principiū dans certitudinem actui: nunq̄ habebo certitudinē de actu: sed tale principiū viator ꝑcipere nō potest. ¶ Ibi. Alia ꝓbatio añtis hec probatio ponitur supra in illa ratione patum post dictū phi. 6. eth. de suspitione ꝛ opinione ibi. ꝓbat̄ etiam añs de cognitione naturali sciētifica de deo de qua videtur manifeste q̄ differat spē a quacumq̄ credulitate de deo. Et hoc pz: q̄z si quis haberet notitiam certā ex euidentia rei: sicut habēs notitiā huius deus est tri. ꝛ vn⁹ q̄ cognitio est ex euidētia rei: vt pz a doc. in tertio. d. 24. tūc hēret notitiā certā ex euidētia rei. sz hñs notitiā huius de⁹ ē tri. ꝛ vn⁹ ex solo actu credēdi: talis notitia nullomō ē certa ex euidētia rei. ꝛ tunc tales notitie ex suis ratiōibus formalib⁹ spē distinguerent̄. Sed cū postea īfertur: ḡ similit̄ actus volūtatꝫ. s. naturalis ꝛ meritori⁹ distiguunt̄ spē: q̄z quādo cognitiōes ꝑuie differunt spē actus volūtatꝫ sequētes differūt spē: q̄z illa q̄ sunt eiusdem spēi non ꝑexigūt ꝑ se nisi aliqua eiusdē spēi. Dicit Doc. q̄ si tales actus volūtatꝫ necessario req̄rant cognitiones specie distinctas q̄ tunc tales actus possunt esse specie distincti: ꝛ hoc patet: nam fruitio in via ꝛ fruitio in patria preexigunt necessario notitias specie distinctas. Et ideo distiguūtur specie: vt exposui in tertio. d. 31. fruitio eīm i via ꝑexigit notitiam fidei ꝛ fruitio i patria preexigit claram visionem dei que notitie specie differunt: vt patet a doct. in tertio. dist. 31. ꝛ in secundo. dist. 25. ꝛ in quarto. dist. 49. ꝛ vide que ibi exposui precipue in tertio. Et qđ dicit quando volitiones necessario preexigunt notitias: hoc dicit tenendo opinionez quaz videtur tenere in secundo. d. 5. q̄ obiectū vel cognitio obiecti est partialis causa volitionis: ꝛ tunc si obiectuz est presens voluntati per actus intelligendi specie distinctos necessario causabit actus voluntatis correspōdentes specie distictos. Et de hoc vide que ꝑlixe exposui super tertio doc. dist. 31. sed i proposito dilectio naturalis dei: ꝛ dilectio meritoria nō necessario preexigunt tales notitias specie distinctas. patet: quia si quis naturale ratione sciens deum esse bonum eliciat actum fruitionis circa ipsum. ꝛ alter credens ipsum esse bonū eliciat actum fruitionis circa ipsum. nec prim⁹ act⁹ requiritur per se ad habendam dilectionem vt scientific⁹ nec secundus vt creditiuus: sed vterq̄ requiritur sub q̄daz ratione ꝯmuni. s. vt ostēsiu⁹ obiecti diligibilis: opz ergo addere q̄ tales volitiones necessario ꝑexigant notitias vt specie distinctas ¶ Consimiliter etiam posset dici ad aliaz probationem antecedentis de credulitate infusa ꝛ acquisita esto q̄ illi actus differant spē: hoc nō est per se iquantum sunt ꝑuij ad diligere. hoc est iquantum ꝑcedunt ipsos act⁹ diligendi non req̄ritur differētia specifica illorum. exempluz si alicui demōstratiue cōcluderetur hoc esse volendum ꝛ alteri dialectice siue ꝓbabiliter: tñ act⁹ quo iste volet hoc. s. demōstratū eē volendum. non differt specie ab actu quo alius vellet idem tm̄ probabiliter ostensum esse volendum: quia i illis cognitionibus inquantum sunt preuie non requiritur ista differentia specifica: licet in se differant specie. ¶ Aduerte tamen q̄ sunt actus specie distīcti qui necessario preexigunt intellectiones vt specie distīctas: vt patet de fruitione dei in se siue vt clare visi: et de fruitiōe eiusdez dei enigmatice cogniti: quia iste fruitiones non differrēt specie nisi obiectum esset aliter et aliter approximatuz voluntati scilicet per aliā ꝛ aliā notitiā spē distīctā. vt supra exposui i tertio. di 31. similiter volitiōes spē distīcte respectu obiectorum specie distinctoꝝ ꝑex-

igunt cognitiones specie distinctas: quia talia obiecta non sunt presentia voluntati: nisi per cognitiones specie distinctas: patet: quia cognitio specificatur ab obiecto: et quomodo exposui in primo. d. 3. q. 10. Sunt etiam aliqui actus voluntatis qui preexigunt notitias specie distinctas: qui tamen non differunt specie: sed non preexigunt necessario: quasi impossibile esset volūtatem habere actum circa idem obiectum nisi esset demonstratiue ostensum vel nisi esset probabiliter ostensum. vt patet in exēplis datis a Doc. Nec valet. notitie specie distinguūtur et sūt partialiter cause act⁹ volūtatis: ergo et act⁹ volūtatis spē distinguntur. quia effectus eiusdē rationis possunt esse a causis specie distictis: vt patet de mure genito ab alio mure et de mure genito a sole. et sic nō quecunque notitie specie distincte causant partialiter actus volūtatis: vt patet de notitijs positis in exēplis Doc. et tamē sunt alique notitie spē distincte: que necessario causant partialiter tamen actus voluntatis specie distinctos: vt supra dixi de notitia intuitiua dei et de notitia enigmatica ipsi⁹. Et quare alique notitie specie distincte causant actus voluntatis specie distinctos et quare alique non: non videtur assignanda alia ratio nisi quia sunt tales entitates. ¶ Ultimo loco soluendum est argumentum principale. Arguit sic Doc. probando quod dilectio naturalis et dilectio meritoria differant specie: quia eliciuntur a principijs diuersis specie: ergo differūt specie. añs patet: quia dilectio meritoria elicitur a charitate: et dilectio naturalis elicitur a voluntate siue ab habitu naturali: probatio cōsequentie: quia non est maior differentia in principiatis quam in principijs immo maior. patet: quia pluralitas principiatorū effectiue stat cū vnitate pricipij effectiui: plures enim effectus possunt esse ab eadem cā. sed pluralitas cārum arguit necessario pluralitatem effectuum. videtur ergo vel quod tanta sit distictio in causatis quanta in causis vel maior. ¶ Respōdet doct. primo sic. tenendo vnam opinionem de habitu. s. quod habitus ē cā actus non: fm substantiam vel intensionem actus: sed precise fm modum actus. puta quod actus sit prompte faciliter et delectabiliter elicitus: ita quod actus fm substantiam et intēsionem sit pcise a potentia: et modus actus siue sit vnus modus vel plures sit precise ab habitu. tunc posset concedi talem modū differre specie a substantia actus suo tamē modo. et hoc dicit: quia talis modus nō est proprie species: tamē eo modo quo posset pcedi species: differt specifice a substantia actus. Et ista responsio fm aliquos videtur habere probabilitatem loquendo de illo modo quē habitus attribuit actui. s. delectabiliter vel faciliter vel prompte vel expedite operari et talem modum habitus acquisitus attribuit actui. ille enim modus nō est ab habitu infuso. vt patet a Doc. in primo: d. 17. Vel si vltra hoc dicatur quod habitus aliquis puta virtutis tribuit virtuosis vltra modum supradictum recte vel virtuose agere: ita quod actus non tm̄ habeat ab habitu modum supradictum: sed etiam quod habeāt suam rectitudinem ab habitu. Sed an habitus sit cā substantia actus et intensionis: vel etiam quod sit cā rectitudinis in actu: vel quod tm̄ inclinet potentiam ad actum eliciendum. hec omnia prolixe tractantur a Doc. in primo. d. 17. Posito tamen quod habitus sit cā modi supradicti: et similiter sit causa rectitudinis in actu tamen nullus istorū modorū in actu. s. rectitudo actus et facilitas etc. potest esse ppri⁹ charitati vel actui meritorio: quia modus propri⁹ act⁹ meritorij inquantum meritorius dicit tm̄ actum acceptū volūtati diuine in ordine ad premium reddendū: nunc autem nihil aliud est actum acceptari a voluntate diuina in ordine ad premium quam voluntatē sic acceptare. i. quia voluntas diuina acceptat actum i ordine ad premium: ideo actus habet esse acceptatum. et per pñs esse acceptatum: qd ē modus actus meritorij est tātū a volūtate diuina sic acceptante: et per consequens talis modus: qui ē proprius actui meritorio: nō est cātus a charitate. et hoc patet: quia nulla res cāta potest eē ratio formalis voluntati diuine qua sic acceptet actū et hoc itelligendo vt ratio formalis mediat inter potentiam et actū: sicut habitus mediat inter potentiam et actum: tale enim medians inter potentiam et actū meritorium non videtur esse nisi charitas que tamen charitas non dat actui illum modum qui est sic acceptari. Alij vero modi supradicti non sunt proprij actui meritorio: quia etiam

pñt competere alijs actibus. Tenēdo ergo quod habit⁹ sit tm̄ cā modi ipsius actus: et modus proprius actus meritorij sit sic acceptari. sequitur quod charitas non erit causa actus meritorij: nec quantum ad substantiā actus nec quantum ad modum proprium. et sic negaretur illud añs. quo dicitur quod charitas est cā act⁹ meritorij. ¶ Potest igitur aliter dici. Ad argumentum concedendo aliqualiter. s. quod habitus supernaturalis: puta charitas et habitus naturalis: puta habitus amicitie dei acquisitus differant specie: et aliquo modo sūt cā actus: nō tm̄ semper sequitur: principia elicitiua differunt specie. ergo actus eliciti differunt spē et si est vera. est vera de principijs totalibus elicitiuis. quia ab illis hñt totaliter actus charitatem suam. et p consequens vnitatem suam et distinctionem. Et nota quod ista est semp vera. principia totalia elicitiua operationū siue actuum specie disticta: vt huiusmodi semp eliciūt actus spē distinctos: qz tales act⁹ specificantur ab illis pricipijs: et tamen ista non est semper vera cause totales specie distincte producunt effectus semper specie distinctos: vt patet a Doc. in primo. disti. 2. parte. 2. q. 4. vbi vult contra Auerroim. quod aliqua eiusdem speciei specialissime possunt esse a causa totali equiuoca: et a causa totali vniuoca. vide ibi. et quare hoc non videtur alia ratio assignanda. nisi quia tales entitates. De hoc tamē vide que prolixe exposui super secūdo docto. di. prima. q. vltima. Addidit etiam doc. quod illa est vera de principijs partialibus: dum tamen sunt principia disparata et per se requisita inquātum sunt disparata: qz si sint subordinata vel per se non requiratur quod sint disparata non oportet quod actus specie distinguantur. de pricipijs partialibus requisitis vt disparatis: patet exēplum de obiectis specie distictis: puta lapide et hoīe: quia ab illis sunt actus cognoscendi specie distincti: quia tales actus preexigunt necessario talia principia partialia inquantū disparata. De principijs vero partialibus subordinatis supra patuit de habitu charitatis et de habitu morali: similiter patet de voluntate et habitu qui sūt pñcipia partialis actus: tenēdo quod habit⁹ sit partialis causa actus: vt videtur tenere Doc. in primo dist. 17. et tamen voluntas et habitus concurrūt ad eundem actum: licet specie distinguantur: et hoc est quia habitus in causando actū subordinatur voluntati: quia voluntas vtitur habitu cum voluerit. in proposito charitas non est principium totale actus: nec partiale disparatum sed subordinatum voluntati: vt clare patet a Doc. in primo. dist. 17. nec similiter charitas est per se requisita non solum ad substantia actus: patet: quia actus dilectionis dei posset essē a sola voluntate sine charitate: vt patet a Doc. in primo dist. 17. et in tertio disti. 27. nec est rectitudo requisita ad actum inquantū meritorius: patet: quia dicitur meritori⁹. quia acceptatus: qd esse sic acceptatū est a voluntate diuina: vt supra patuit: sed tm̄ requirit vt quoddam preuium ad hoc quod act⁹ sit acceptabilis: sed nec requiritur tale preuium necessitate ordinis ēentialis causarum. puta quod actus nullo mō esset acceptabilis a deo. nisi preuis charitate in voluntate sed tm̄ requiritur vt preuia necessitate dispositionis voluntatis diuine que cōtingenter disposuit non acceptare actum nisi sit elicitus secundū inclinationē charitatis: vt patet in pmo dist. 17. Et addit quod pricipium distiguens pricipiatum specie ab alio principiato vel est per se principium illi⁹ i se. s. quatū ad eē illi⁹ pricipiati sicut obiectū cāt actū vl ē pricipiū ei⁹ fm illō fm qd distiguit spē sicut dictū ē supra de mō act⁹ tenēdo quod sit ab hitu. vl sic ē pricipiū dispositiue distiguēs: opz quod p se disponat ad hoc quod fm ordinē eēntialē cārū hoc vt distictū causet: p3 de organizatiōe corpis hūani que est talis dispositio ad aiam quod illa vt disticta spē ab aia sensitiua causet: sz nullū istorum ppetit actui p hitū charitatis: et sic patet argumentum.

¶ Questio Decimaoctaua.

Circa questionem. 18. querit Doc. An actus exterior addat aliquid bonitatis vel malicie ad actū interiorem. ¶ Ibi. Ista qstio. primo doct. declarat quō intelligat titulus. q. et dicit pmo quod nō itelligat de bonitate nāli act⁹ interioris. s. volūtatis et act⁹ exterioris. i. potētie sēsitiue: qz māifestū ē: qz aliq

est bonitas naturalis actus exterioris ⁊ actus interio-
ris: quia isti actus immediate eliciuntur a diuersis potē
tijs. s. interior a voluntate exterior a potentia sensiti-
ua: licet actus exterior aliquando eliciat a potentia sen
sitiua per imperium voluntatis. Secundo dicit ꝙ nō i-
telligitur questio de actu exteriori in vno supposito ⁊ de
actu interiori in alio supposito: nec etiaȝ intelligitur de
actibus illis in eodem supposito in diuersis temporibus
puta si aliquis nunc solum habet interiorem ⁊ alius siue
in alio tempore habeat exterioreȝ: sed intelligitur. q. de
illis actibus quando sunt coniuncti: puta quando in eo-
dem ex actu interiore sequitur exterior: vt cum quis vult
actu elicito aliquem offendere stante illo actu elicito im
perat actum exteriorem in potentia sensitiua quo actu
occidit: licet enim actus occidendi exterior sit posterior
actu elicito interiori: tamen dicitur coniūctus interiori
ex hoc ꝙ sequitur ad actum elicitum interioreȝ. Tertio
titulus. q. non est intelligendus de dubitatiōe bonitatȝ
⁊ malitie sm intensionem: sed sm extensionem. i. ꝙ non
queritur an bonitas actus interioris intendatur per ac
tum exteriorem sed precise queritur an bonitas moralis
vel malicia actus exterioris sit simpliciter alia a bonita
te vel malicia actus interioris: ita ꝙ sint due bonitates
vel malicie illorum actuum adinuicem distincte: qꝛ ma-
nifestum est ꝙ actus interior: puta dilectio alicuius ob
lecti per actum exteriorem circa illud obiectum causali
ter vel occasionaliter intenditur. vt cū quis amat formo
sam mulierem per actum exteriorem fornicationis sal-
tem occasionaliter actus amoris interior intenditur: ⁊
ideo titu. q. non intelligitur de bonitate vel malicia ac-
tus interioris sm intensionem: puta ꝙ actus interior sit
intensior ex actu exteriore sequente. ¶ Est igitur itelle-
ctus. q. iste in quo precipue hȝ difficultatem. an actꝰ ex-
terior quando in eodem supposito est cōiunctus actus i
terioris habeat propriam bonitatem moraleȝ distinctā
a bonitate morali actus interioris. ¶ In hac. q. sic itel-
lecta: tria sunt principaliter videnda Primo a quo ac-
tus habeat bonitatem moralem vel maliciam. Secun-
do an ab eodem habeat actus ꝙ sit laudabilis vel vitu-
perabilis: siue culpabilis. Tertio si est alia bonitas vel
laudabilitas in actu exteriori: ꝙ̃ in interiori. ¶ De pri-
mo. Hic Doc. declarat primo quid sit bonitas moralis:
vt per hoc cognoscatur quid sit malicia ei opposita: ⁊ secū
do declarat a quo actus habeat bonitatem moralem vel
maliciaȝ ei oppositā. Et licet iste articulus primus sit sa
tis clarus hic ⁊ spāliter ex his que dicit doc. in prologo
q. vltia: ⁊ di. 27. pmi ⁊ in scdo. d. 7. 40. ⁊. 42. ⁊ in tertio. di.
33. ⁊ 36. ⁊ in quarto di. 14 ⁊ vide que ibi exposui ꝑ terti
in. q. vltima prolog. ⁊ di. 7 secundi: tn̄ propter inexper-
tos in via doc. interpono hunc articulum. Dicit ergo ꝑ-
mo ꝙ bonitas moralis actus est integritas eorum oīm
que recta ratio operantis iudicat debere ipsi actui con-
uenire vel ipsi agenti in suo actu conuenire. i. ꝙ tūc actꝰ
dicitur bonus moraliter quādo sic elicitur vel imperatur
a voluntate sicut recta ratio dictat esse eliciendum sic ꝙ
actus dicatur bonus moraliter: vel quia habet oēs cir
cunstantias quas recta ratio iudicat actui ɔuenire. vel
dicitur bonus moraliter quando agens elicit actum sm
omnes circunstantias quas recta ratio ipsius agentis
iudicat conuenire ipsi agenti in suo actu. i. in eliciendo
ipsuȝ actum. ¶ Ibi hec descriptio declaratur. Hic doc.
declarat bonitatem moralem actus ꝑ cōparationeȝ ad
bonitatem entis siue entitatiuam ꝙ̃ dicitur bonitas essen-
tialis. ⁊ non accipitur hic bonitas entis: siue entitatiua ꝓ
ut est passio entis. sed accipitur pro ꝑfectione essentiali en
tis in se: ita ꝙ talis bonitas essentialis siue ꝑfectio: que
est integritas vel ꝑfectio essentialis entis in se importet
positiue negationem imꝑfectionis. ꝑ qđ excluditur imꝑ-
fectio ⁊ diminutio. i. ꝙ bonitas essentialis loquendo de
bonitate ꝑfecta entis importat entitatem positiuā ꝑfe-
ctam ad quā concomitanter sequitur negatio imꝑfectio-
nis: sicut bonitas essentialis primi entȝ dicit positiue en
titatem ꝑfectam ad quā cōcomitatur negatio oīs imꝑfe-
ctionis: nam negatio imꝑfectionis nō pōt necessario ali
cui inesse nisi ꝓpter entitatē positiuam: vt supra patuit in
ꝑmo. d. 3 q. 1. vide ꝙ̃ ibi exposui. sic pariformiter bonitas
entis secundaria ꝙ̃ est superueniens entitati essentiali est
integritas conuenientie vel integra conueniētia eius
cui debet cōuenire vel alterius sibi: ⁊ iste due conueniē-
tie connexe cōmuniter sunt. s. q̄n integra cōueniētia cō
uenit illi cui debet conuenire. sicut pȝ de sanitate ꝙ̃ dicitur
bona homini: quia sibi cōueniēs: ⁊ cibus dr̄ bonus quia
habet saporem sibi conueniētem: ⁊ ideo bonitas cibi est
conueniens sapori ad cibum: ita ꝙ ꝑima dr̄ sanitas bo-
na homini: quia conueniens sibi: ⁊ similiter sapor dr̄ bo-
nus cibo: qꝛ sibi conuenit. ita ꝙ cibus dr̄ denominatiue
bonus: quia habet saporem sibi conuenientem. ⁊ hec in-
tegra conuenientia dicitur conuenientia eius alteri cui de
bet conuenire: secunda cōuenientia alterius sibi: vt pȝ
ibi. Exemplum vtriusqȝ potest haberi ab Augusti. 8
de trini. c. 3. ⁊. 8. Bona inquit valitudo sine doloribus
⁊ lassitudine. hec pro prima conuenientia: quia valitudo
est bona homini quia est ei conueniēs. ⁊ subdit. ⁊ bo-
na facies hoīs dimēsa pariliter: ⁊ affecta hilaritate: ⁊ lucu
lenter colorata. h̄ ꝓ secūdo. vnde non dicitur hic bona fa-
cies hominis: quia ɔueniens hoī: sed dicitur in se bona fa
cies: quia habet omnia ɔueniētia ad bonā faciem: ⁊ hoc est
qđ dicit: vel alteriꝰ sibi. Si enim diceretur bona facies ho-
minis: quia cōueniēs homini cui debet ɔuenire. hec essȝ
prima cōuenientia. sed quia dicitur bona facies in se non
quia alteri ɔuenit sed quia ɔueniētia faciei cōueniūt si-
bi dicitur secūda cōuenientia: quia talis facies dicitur bo
na habendo illa que sibi ɔueniūt. ¶ Sequitur ⁊ est diffe-
rentia. Hic Doc. declarat aliqualē differētiam inter ꝑi-
mam integritatē siue conuenientiam integrā ⁊ secūdā.
de prima: quia illud qđ est ɔueniens alicui dicitur bonū e
hoc est illi ꝑfectio vl̄ bonitas sed nō dicitur denoīatiue
vel accidētaliter bonum in se. patet cū enim dicitur valitu
do est bona homini: quia conueniens homini: non dicitur
valitudo bona in se formaliter sicut accipitur in secūdo
mēbro. Unde de secundo membro dicit. Illud autē cui
aliquid conuenit dicitur denominatiue bonū eo ꝙ habet
illud qđ sibi cōuenit sicut facies hoīs dicitur in se deno-
minatiue bona: quia hēt oīa conueniētia faciei. ¶ Sequi
tur. ⁊ i pꝛio est denoīatio quasi forme a subiecto. patet:
quia valitudo denoīatur bona: quia ɔueniēs tali subiecto
puta hoī. sicut ars dicitur humana ex h̄ ꝙ cōuenit homini.
sic aliquid dr̄ bonū hoī: qꝛ bonū humanū: ⁊ sic valitudo
hoīs dicitur bonū hūanum: qꝛ ɔueniens hoī. Sed i 2ꝰ mē
bro ecōuerso est denoīatio subiecti a forma vt cuȝ dicitur
facies bona: quia itegritas faciei siue itegra ɔueniētia
ꝙ̃ est bonitas faciei denoīat ipsā facieȝ: ⁊ similr cū dicitur
hō est bonꝰ. sm illud bonū suum: puta quādo habet bo-
nitatē sibi ɔuenientē ⁊ sm illam bonitatem dicitur bonꝰ ita
ꝙ est ibi denoīatio subiecti a forma bonitatis. ¶ Sequi
tur. actꝰ aūt natꝰ est ɔuenire agenti ⁊c. Hic Doc. decla
rat q̄ō actꝰ potest dici bonꝰ duplr ⁊ quia est ɔueniens
hoī. puta actus debellandi hostē dr̄ bonus qꝛ cōueniēs
hoī debellāti: ⁊ sic denoīatur bonus quasi a subiecto: quia
ideo bonus: qꝛ cōueniēs tali subctō: ⁊ si actus debellā-
di hēt bonitatē aliquā sibi itrīsecā: tūc talis actꝰ erit bo
nꝰ denoīatiue tali bonitate: ita ꝙ ibi erit denoīatio sub-
ctia forma. Et hꝰ ē qđ supra dixit ꝙ iste due cōueniētie
ɔcualiter sūt cōnexe ⁊ precipue in actu morali qui dici
tur bonus: qꝛ cōueniens alteri: ⁊ dr̄ bonus: qꝛ habet ali
quā bonitatem intrinsecā qua formaliter dicitur bonus.
Et non tn̄ iste due cōuenientie sunt cōnexe in actu mo
rali. sed ⁊ sunt gn̄aliter connexe in actu naturali ⁊c. vult
dicere ꝙ actus non tn̄ dr̄ bonus bonitate accidētali si-
bi inherente qualis est bonitas moralis que est rectitu-
do actus sibi conueniens: sed etiā bonitate naturali sibi
conueniēte. Exemplum. actus dilectionis pōt intelligi
hr̄e duplicē bonitatē videlicet naturalē ⁊ accn̄talē. naȝ
dilectio vt est quiditatiue ens habet bonitatem siue ꝑfe
ctionem essentialem sibi conueniētem: puta. quia est ta-
lis entitas siue talis qualitas. ⁊ hec dr̄ bonitas natura-
lis siue essentialis: ꝙ̃ nihil aliud est nisi perfectio quidita
tiua actus. pōt etiā habere bonitatem accidētalem: pu-
ta rectitudinem ꝙ̃ est bonitas moralis. ¶ Ibi. Ista con
uenientia. Nūc doc. declarat quō bonitas essentialis di
catur ɔuenire: ⁊ dicit ꝙ ista ɔuenientia bonitatis essen-
tialis alicui vel est ex natura extremorū: puta cōparan
do lapidem ad hominem: quia lapis habet talem bonita
tem essentialem sibi ɔuenientem ⁊ homo: quia hō hēt
precise talem bonitatem essentialem sibi conueniētem.
⁊ hoc est qđ dicit: ex natura extremorum. Uel si talis cō
uenientia bonitatis essentialis: puta ꝙ talis bonitas cō
ueniat vni ⁊ talis alteri: debeat reduci ad iudicium alic

cuius intellectus adhuc erit cōuenientia naturalis. puta si aliquis actu iudicet lapidi talē bonitatem essentialē esse conuenientē ꝛ talē homini: adhuc talis cōueniētia bonitatis essentialis erit naturalis. pꝫ quia hoc precise erit cū intellectus sit mēsura cōueniētie. hoc est ad iudiciū illius intellectus: qui est mēsura toti⁹ nature. s. intellectus diuinus. iste quidē intellect⁹ sicut perfecte cognoscit quodcūq̄ ens: ita pfecte cognoscit cōuenientiā vel discōueniētiā vnius entis ad alterū: ꝛ qꝛ pfecte cognoscit Soꝛ. cōuenire cū Joan. in tali pfectione vel bonitate essentiali ꝛ in tali bonitate discordare ab asino: ideo pfecte iudicat talē bonitatē essentialem esse cōuenientē soꝛ. ꝛ Joan. ꝛ esse discōuenientē asino. ¶ Ibi. vlterius aliqḋ agens. In ista lr̄a vsq̄ ibi: sicut igit̄ pꝫ. plura dicit Doc. primo q̄ est aliqḋ agēs qḋ nullo modo iudicat de actu suo: an scilicet cōueniat sibi an alteri sit sibi cōueniens: nec illum habet in potestate sua: vt sunt omnia agentia sine cognitione: tam intellectiua: q̄ sensitiua: talia eīm agentia nullū penitus iudiciū habēt: sed in actibus suis vel ex solo impetu nature regulantur ꝛ agūt ꝑpter finē: vel regulatur a ṗma regula oīm que est deus: ꝛ hoc magis videt̄. vt patet a Doc in ṗmo. d. 2. q. 1 in ṗma rōne qua probat deū habere intellectū ꝛ volūtatem: ꝛ similiter in vltima. Secūdo sunt alia agētia que tm̄ agūt per cognitionē sensitiuā. ꝛ talia siue habeāt iudiciū de suis actib⁹: an. s. sint sibi ꝯueniētes: siue nō: tn̄ illi actus cū nō sint in potestate taliū agentiū: vltra bonitatē naturalē nullā aliam videtur habere. vt pꝫ de visione elicita a sola potētia visiua que ꝑter bonitatē naturalē sibi cōuenientē. puta q̄ est ꝑcise talis entitas nullā aliā videt̄ habere: ꝛ dico vt tm̄ elicita a potētia sensitiua: qꝛ si esset elicita a tali potētia ex imperio volūtatꝪ posset habere bonitatē vel malitiā moralē. vt infra patebit arti. 3°. ꝛ patuit supra in ꝓlogo. q. vlti. ꝛ in. 2°. dist. 4. ꝛ in. 3°. d. 33. Tertio sunt alia agentia. s. per intellectū ꝛ volūtatē: que habēt actus suos in ptāte sua: ita q̄ cōtingēter possunt illos elicere ꝛ nō elicere: ꝛ talia agētia possunt per intellectū iudicare de cōueniētia act⁹ ꝛ nō tm̄ de cōueniētia ṗmo mō supradicta. an. s. illi actus sint boni: qꝛ conueniūt tali agēti sicut valitudo est bona: qꝛ cōueniēs homini sed etiā de cōueniētia secūda: q̄ est integritas cōueniēs actui qua cōuenientia dicūtur formaliter boni: sicut facies dr̄ formalit̄ pulchra: qꝛ habet circūstātias sibi cōueniētes: talia ergo agētia nata sunt habere regulā intrinsecā rectitudinis in suo actu: ꝛ illa est potētia intellectiua q̄ iudicat de actu suo ꝛ de actib⁹ aliarū potētiarū. vt supra patuit. q. vlti. ꝓlogi. ꝛ in solis istis agētibus pōt esse actus bonus habēs bonitatē moralē: sed nō sufficit ad illā. s. bonitatē moralē q̄ in agēte sit potentia iudicatiua de cōueniētia sui actus: sed opꝫ q̄ actu recte iudicet de actu ꝛ scd̄m illū rectū iudicium actus fiat. Vult dicere q̄ nō sufficit ad bonitatē moralē actus: q̄ quis habeat potētiā iudicatiuā patet. qꝛ habēs talē potētiā si actu haberet cognitionē erroneā et eliceret actū cōformiter illi cognitioni: ille act⁹ nō esset rectus: ꝛ tn̄ haberet potētiā iudicatiuā: si etiā haberet cognitionē rectā ꝛ nō erroneā ꝛ actu non eliceret actū cōformiē tali cognitioni: adhuc act⁹ nō esset rect⁹: ad rectitudinē ḡ actus reqritur q̄ cōformiter eliciatur dictamini recto: siue cognitioni recte actu ꝛ formaliter dictāti: nō tm̄ de actu eliciēdo: sed de oī circūstantia requisita: ꝛ talis cognitio dr̄ vere practica: de qua ꝓlixe dictū est in ꝓlogo. q. vlti. ꝛ i ṗmo di. 17. Cōsimiliter tale agēs per intellectū ꝛ volūtatē talē actū elicit qualē h; in sua ptāte. Habet aūt in potestate sua talē actū qualem cognoscit ꝛ elicit: quia potestas liberi arbitrij vel formaliter vel cōcomitanter cōsistit in cognitione ꝛ electione: de quo libero arbitrio alr̄ patebit. Sic igitur patet quō bonitas moralis actus est conuenientia iudicatiua ꝫm rectā operationē operantis de qua conuenientia actus moralis vide que prolixe pertractat doctor in ṗmo. dist. 17. ¶ Ibi Quod aūt addebat̄ oīm eoꝝ que debēt cōuenire actui sic declarat̄. Nūc doc. declarat que sūt circūstantie necessario requisite ad bonitatē moralē act⁹. Et primo premittit vnum anteq̄ declaret circunstantiam obiecti vel finis ꝛc. Et dicit q̄ omne iudicium incipit ab aliquo certo. Primum iudicium de conuenientia nō potest presupponere aliquam conuenientiam dictatam ab illo intellectu: quia tunc non esset primum iudicium practicū. Sicut eīm ṗma cōuenientia actus dicitur esse primo dictata ab illo intellectu: ꝛ dicitur prima cōuenientia dictata a primo iudicio intellectus dictante: si esset alia conuenientia prior dictata illa non esset nisi a priori iudicio dictante: ꝛ sic primū iudiciū nō esset primum. Dicit ergo q̄ primū iudiciū de cōueniētia actus anteq̄ iudicet de tali conuenientia presupponit aliquod certū a tali potentia iudicatiua: nā iudicatū ꝛ illud certum est natura agētis: ꝛ potētia agēdi qua agit: ꝛ ratio quiditatiua actus: si eīm intellect⁹ vult iudicare an aliqua volitio sit cōueniēs volūtati: necesse est prius ipsum cognoscere naturam ipsius agētis: ꝛ potentiā volitiuā ꝛ actū volendi: nisi eīm ista cognosceret nō posset aliquo mō iudicare: an actus cōueniat tali agēti: sicut q̄ nō pōt iudicare voluntatē esse cōuenientē homini: nisi ꝑcognoscat tā holem q̄ volūtatē: sed ꝑcognitis natura operātis: ꝛ potētia eliciētis: ꝛ rōne q̄dditatiua act⁹ ex rōne q̄dditatiua istoꝝ ꝑcognita cōcludit̄ hūc actū: puta volitionē eē cōuenientē huic agēti. s. homini ꝫm istā potētiā. s. volitiuā. ¶ Alterius ex rōnib⁹ istoꝝ triū. Deinde doc. declarat quō intellect⁹ iudicat de circūstātijs actus cōueniētibus: puta de circūstātia obiecti finis: modi. tpis. ꝛ loci. ꝛ dicit q̄ habita cognitiōe operātꝪ: ꝛ potētie ꝫm quā q̄s opatur: ꝛ ipsi⁹ opationis siue act⁹: primo iudicat de circūstātia obiecti: q̄ est ṗma circūstātia reqsita ad actū moralē: habita eīm cognitione. puta act⁹ comedendi ꝛ agētis cui cōuenit sic comedere: ꝛ potētie ꝫm quā inest actus comedēdi: statim iudicat q̄ talis actus comedendi conuenienter trāsit sup cibū restauratiuū deperditi: nō aūt sup illud qḋ nō est natū esse nutrimētū: sicut lapꝪ vel aliqd hmōi. puta fenū: qḋ licet alij aīali esset nutrimētū: nō tn̄ homini: ꝛ hec est ṗma circūstātia act⁹: sic q̄ act⁹ trāseat sup obiectū cōueniens: ꝛ hoc ꝫm dictamen rōnis. Aliter talis cōueniētia obiecti nō diceret̄ pertinere ad bonitatē moralē. vt patet a Doc. in 2°. d. 7. Sequitur. Ista determinatio obiecti est ṗma determinatio q̄ pertinet ad gen⁹ moris: nō tāq̄ vltia determinans aliqd in illo gn̄e. s. moris. sed tanq̄ potētiale receptiuū determinationis moralis. Act⁹ eīm dr̄ bonus ex gn̄e ex hoc solo q̄ trāsit super obiectū conueniēs ꝫm iudiciū rōnis: ita q̄ tale obiectum sic conueniens nō est aliqua differētia determinās aliquid i genere moris: qꝛ est simpliciter primū presuppositū: ꝛ potentiale respectu aliarum circunstātiarum: ita q̄ nisi actus trāsiret super obiectū conueniens: nullo modo esset capax alicuius circunstātie moralis: puta finis ꝛc. Sicut si actus diligendi haberet pro obiecto malum culpe: talis actus nunq̄ posset esse bonus moraliter: qꝛ bonitas moralis necessario ꝑsupponit actum esse bonum ex genere: siue hr̄e obiectū conueniens. non eīm dilectio ꝫm rectā rōnem nata est trāsire super malum culpe: qꝛ malum non est diligibile cum sit priuatio boni. ¶ Ibi. In ista aūt bonitate specifica q̄ dicit̄ bonitas ex circunstātia: talis est processus. prima eīm bonitas videt̄ esse ex circunstātia finis: qꝛ ex natura agentis ꝛ actionis ꝛ obiecti precognita statim concluditur q̄ talis actus siue actio non debet competere tali agenti: nisi in ordine ad talem finem: ꝛ debet talis act⁹ eligi ꝛ apperi propter talem finem. Et addit q̄ ista circunstātia finis non est ipsius actus vt precise in esse reali positi: sed est ipsius actus vt voliti: ꝛ per actum voluntatis ad talem finē relati: immo nō minus est electio bona: que fit ꝑpter finem debitum: esto q̄ per actum illum elicitum extra non attingatur finis electionis q̄ si attingeretur: ꝛ hoc ꝓlixe patꝫ a Doc. q. vlti. prolo. ꝛ pꝫ lr̄a: de alijs circunstātijs. s modi: tēporis: ꝛ loci: licet Doc. in scd̄o. disti. 40. vbi etiā prolixe enumerat circunstantias morales: ponat circunstātiā cause efficientis: vt. s. actus eliciatur libere: de q̄ vide ibi. ¶ Contra hic doc. arguit probādo q̄ huiusmodi circunstātie non ptineāt ad bonitatem moralem: pꝫ: qꝛ bonum est q̄litas ex. 10. ethi. Virtus etiā est q̄litas: et pꝫ in predicamentis scd circunstātie sunt tm̄ relationes. ergo non ptinent ad bonum morale. ¶ Respōdet doc. q̄ ꝫm p̄hm. 7. phys. t. c. 17. Virtus oīs ꝛ malicia ad aliquid sunt: ꝛ p consequēs actum esse virtuosum vel moralem importat relationē: vel plures relationes. Dicit enim formaliter cōformitatem ad rōnem rectā. siue ad dictamen rectum: ita q̄ circūscripta tali cōformitate act⁹ nō esset bon⁹ moraliter ꝛ de hoc clari⁹ vide Doc. i ṗmo. d. 17. ꝛ hoc mō act⁹ ver

re moralis non est qualitas absoluta: sed dicit qualitas
a Phȝ pro quāto habet modū denominandi vel predi-
candi qualitatis sicut sanum vel pulchrum. Sed an ha-
bitus vel actus moralis sit quidā intiue relatio: vel sit
denominatiue. vide Doc. in pmo dist. 7. ¶ Ibi. Iuxta
secundā partē auctoritatis Dionysij. Auctoritas Dio-
nysij de diui. nomini. est q bonū est ex vna et tota causa
.i. q bonū morale est ex causa integra ex omnibus circū
stantijs. et hec est prima pars auctoritatis. Sequitur se
cūda pars. malum autem est ex particularibus defecti
bus: puta ex carentia circunstātie debite: vel ex positio
ne male circunstantie. Et hoc declarat Doct. et dicit q
actus vno modo dicitur malus moraliter malitia oppo-
sita priuatiue bonitati in actu. Exemplum. Si actus ca
ret aliqua circūstantia morali: quā natus est habere di
malus priuatiue: que priuatio circunstantie opponitur
priuatiue circūstantie actuali debite. Alio modo dicit
malus cōtrarie: et hoc est quādo non tm̄ caret circūstan
tia debita: sed includit positiue circunstantiam malam.
Nam sicut dare eleemosynā amore dei cum alijs circū-
stantijs est bonus moraliter: sic dare eleemosynā perso
ne indigēti nō ordinādo illā ad debitū finem est malus
priuatiue: quia est ibi priuatio debiti finis. Dare vero
tm̄ propter libidinem: vt propter finem: talis actus est
malus contrarie: quia includit circunstantiam finis ma
li que suo modo cōtrarie opponitur circunstantie finis
debiti. Et de istis malitijs priuatiue et contrarie. vide
Doc. in secundo dist. 7. et que ibi exposui. ¶ Ibi. Ex di
ctis de bonitate morali. Sequitur correlarie q in eodē
actu substrato potest esse multiplex bonitas moralis: qr
idem actus potest esse recte circunstantionatus non so-
lum multis circunstantijs particularibus: que non sunt
multe bonitates: sed integrant vnam bonitatem: sed et
potest esse complete circunstantionatus omnibus circū
stantijs pertinentibus ad vnā virtutem: et etiam omni-
bus pertinentibus ad aliam virtutem: et ita fm̄ dictami
na diuersa perfecta prudentie respectu multorum finium
propriorum. Nam quilibet habitus virtutis habet in-
telligere propriam prudētiam: cuc est quoddam dicta-
men rectum: siue cognitio practica dictās de actu talis
virtutis: ita quot sunt virtutes specie distincte in volū-
tate: tot possunt esse habitus prudentie specie distincti
in intellectu dictantis de actibus illarum virtutum: ex
quibus habitibus prudentie generatur prudētia in ho-
mine. s. habitus generalis prudentie cōmunis omni ha
bitui prudentie. Et de hoc vide Doct. in primo dist. 47.
Dicit ergo Doc. q idem actus potest elici a volūtate fm̄
inclinationem plurium virtutum: que virtutes inclināt
ad illum actum eliciendum vt cōformiter se habēt suis
dictaminibus proprijs: et sic vnum dictamen potest di-
ctari de tali fine: et aliud de alio fine: et sic de alijs: ita et
idem actus potest elici a voluntate ordinando illum ad
fines sic dictatos fm̄ q alia et alia virtus inclinat. Exē
plum. Vado ad ecclesiā ex iustitia: quia teneor per obe-
dientiam ex voto: vel vado etiā ex charitate ad deū vt
orem: vel vt exhibeam deo cultum latrie: vndo etiā ad
ecclesiam ex charitate fraterna vt edificem proximū: et
sic patet quomodo idem actus est elicitus ad alium et
alium finem fm̄ q alia et alia virtus inclinat. Et addit
q in quocūq actu sunt bono bonitate morali: siue vltra
etiam bono bonitate meritoria quāto currunt plura mo
tiua ordinate agendi tanto melior est. vt patet in exem-
plo supra posito. Consimiliter in eodem actu possunt cō
currere multe malitie: tot quidem quot sunt dictamina
de oppositis que deberēt inesse. vt pȝ. De istis habitib9
virtuosis quomodo simul possunt cōcurrere ad eūdem
actum. vide Doc. in quarto. d. 14. q. 2.

De secundo articulo principali in quo doc. decla
rat. An actus ab eodē habeat q sit laudabilis: siue vitu
perabilis: siue culpabilis. Et dicit q aliqd esse laudabi
le vel vituperabile: imo generalius premiabile et puni-
bile cōtinetur sub hoc cōmuni qd est imputabile: et illi9
cōmunis est vna ratio. hec. s. actū esse in libera potesta-
te agētis. Vult dicere q act9 ex hoc dr̄ imputabilis: qr
est in potestate agētis. i. act9 imputat agēti vel ad lau-
dem: vel ad vituperiū. vel premiū: vel ad penā ex hoc so
lo q est in potestate agētis: qr. s. agens pōt ipsum elice-
re vel nō elicere. Si cū nō esset in potestate agētis non
possit sibi imputari: nec ad laudē: nec ad vituperiū. Se-
quitur. Et licet ad istam potestatē cōcurrant intellect9
et voluntas: nunq̄ tm̄ fertur nisi in precognitū. vel forte
etiā tenendo q talis actus sit causatus a volūtate par-
tialiter et ab intellectu. i. ab actu intelligendi obiectum
siue ab obiecto cognito: tm̄ illa indifferentia qua actus
potest elici et non elici complete est a sola volūtate: quia
sola voluntas habet hanc indifferentiam siue indeter-
minationem: q potest eundem actum elicere. intelligē-
do diuisim in sensu. s. diuisionis et non compositionis. i. q
voluntas in eodem instanti quo intelligitur: prout actu
elicitiuo potest ipsum elicere et non elicere: non q con-
iunctim simul possit elicere et nō elicere: sed diuisim. i. q
in illo instanti quo elicit actum: et quo intelligitur prior
actu potuisset non elicere actum. Et similiter in illo in-
stanti quo actū non elicit potuit ipsum elicere: ita q est
simpliciter indifferens ad hoc. ¶ Hic tamen aduerte
q actus tunc dicitur esse in potestate voluntatis libere
precise in illo instanti quo illum elicit: quia in illo instā-
ti quo elicit actum: adhuc intelligitur prior actu elicito.
et per consequens in illo instanti quo elicit potest nō eli-
cere. Sed non est intelligibile q simul habeat actū elici
tum et non elicitum: nec q simul eliciat et non eliciat: nec
q cōiunctim pōt simul elicere vel nō elicere: ita q possi
bilitas eliciēdi et nō eliciēdi possit simul reduci ad actū. s.
q simul eliciat et non eliciat: sed bene in eodē instāti quo
vna possibilitas reducitur ad actum potuit alia reduci
si prima non reduceretur. Et de hoc vide prolixe Doc. in
primo distinctione. 39. et que ibi clare exposui. et aliqua-
liter in secundo distinctione. 25. Dicit ergo Doct. ista in-
quam indifferentia vel indeterminatio ad alteram par-
tem nō potest complete reduci: nisi in ipsam voluntatē
quia quecunq alia potentia actiua est naturaliter acti-
ua: et ita determinate vnius quātum est de se. idest vni9
partis contradictionis. Agens enim per modum natu-
re dicitur precise determinari ad vnum effectum: siue
numero: siue specie: sed dicitur determinari ad alteram
partem contradictionis: sic q vtraq pars non est in po
testate eius. puta q ignis approximatus passo posset ip
sum calefacere et nō calefacere: qr sic determinat ad ca
lefaciendū: q amoto omni impedimento de necessitate
calefacit: sed nō est sic de agente libero quia tale sic est
circa obiectum volibile: q amoto omni impedimēto po
test ipsum velle et non velle: ita q in illo instanti quo eli
cit actum volendi potest non elicere actum volendi: sic
q tale agens ex semetipso potest se determinare ad al-
teram partem contradictionis. vt patet nono metaphy
si. tex commen. 10. Aliter simul ageret cōtraria. Si enim
voluntas esset indeterminata ad velle et nolle circa idē.
nec q cōiunctim posset simul elicere vel non elicere: ita
q possibilitas eliciendi et non eliciendi possit simul edu
ci ad actum circa idem obiectum: vel ad velle et nō vel-
le: siue ad nolle et nō nolle: et non esset in potestate sua se
determinare ad alteram partem: tunc simul vellet obie
ctum et nollet: vel simul vellet obiectum et non vellet.
Sequitur. quia igitur actus eius sic indeterminate est
in eius potestate: supposita tamen intellectione: ideo ta
lis act9 per se est imputabilis agēti: vel ad laudē: vel ad
vituperiū: vel ad premiū: vel ad penā. Unde Aug. secū
do de libero arbitrio. Satis compertum est et c. Motus
inquit si culpe deputatur non est naturalis: sed volunta
rius: et accipit ibi motum voluntatis pro actu volūtatis:
quo volūtas mouetur in obiectū. Dicit ergo: q si tal mo
tus: vel actus deputatur culpe. i. si ei imputatur agēti ad
culpam: talis inquā motus non est naturalis: sed volun
tarius: quia si actus esset productus per modum natu-
re: et necessario nō posset agēti imputari ad culpam: sed
si imputatur ad culpam: vel ad laudem: erit voluntarie
productus. Sequitur. In illa auctoritate Augu. Mo-
tus inquam quo voluntas conuertitur: nisi esset volun-
tarius: et in nostra potestate positus nec laudandus eēt
hō: neq culpandus vt satis patet supra questōne 16. et
in secundo distinctiōne. 57. Et sic patet quō imputabile ad
laudem: siue ad culpam est in potestate agentis: ita q
imputabile duos respectus importat: Unum ad potesta
tem: siue dominium agentis: vt scilicet libere sit in ple-
na potestate ipsius agentis. Et aliud respectū importat
ad aliqd correspondēn actui vel agēti fm̄ iustitiā. et hoc propter
ipsum actū: ita q agēti p actū: qui est in potestate sua im-

putatur laus vel vituperium. Et addit ꝙ secundus respectus sequitur ad primum: quia enim iste est dominus sui actus: ideo actui ⁊ agenti debetur aliquid propter actũ: puta laus vel vituperium: vel premium: vel pena. Sequitur. Primus respectus. s. quẽ actꝰ importat ad agens manet non variatus per se in actu bono vel malo: quia tam actus bonus ꝗ malus non potest dici bonꝰ vel malus: nisi qa est in potestate agẽtis. Sed secũdus respectus ipsius actus variatur: nõ quidem formaliter secũdũ bonũ vel malum: sed presupposita differẽtia boni vel mali: que attenditur ẜm conuenientiam vel discõuenientiam aliquam dictam in primo articulo. variatur penes aliqua correspondentia ipsi ⁊ illi: quia aliud ⁊ aliud correspondet. nam actui bono moraliter correspondet laus vel premium: ⁊ actui malo moraliter correspõdet vituperium vel pena: ⁊ sic actus bonus moraliter imputatur agẽti ad laudem vel ad premium: ⁊ actꝰ malus moraliter imputatur agenti ad vituperium ⁊ ad penam. Sequitur. Actus autẽ neuter vel indifferens: qui .s. nec est moraliter bonus: nec etiam moraliter malus. vt supra exposui questione. 17. Talis actus si est in potestate agentis: adhuc erit imputabilis: vel vt quodam modo vituperabilis. i. dicitur talis actus imputari agẽti ad vituperium: ex hoc ꝙ potuit illum ordinate elicere ⁊ sibi dare rectitudinem qua esset moraliter bonus: vel si non sit imputabilis ad vituperium: saltem potest dici vt nõ laudabilis imputari: ⁊ hoc ꝑpter defectũ eius. s. agentis: qui potuit talem actum laudabiliter egisse. Et hoc patet ꝙ non ab eodem formaliter est actus bonꝰ bonitate morali ⁊ imputabilis: quia actum esse bonũ moraliter habet ex conuenientia regulam. s. ad dictamen rectum. siue ad prudentiam: ita ꝙ dicitur bonus moraliter: quia conformiter elicitur dictamini recto. vt supra patuit articulo primo. Et actus dicitur imputabilis ex hoc ꝙ est in libera potestate agentis. vt dixi supra. Sequitur. Laudabile aũt ⁊ vituperabile ambo ista important. s. ꝙ actus laudabilis importat ꝙ sit conformis dictamini recto: ⁊ quod sit in libera potestate agentis. et actus vituperabilis importat ꝙ sit difformis dictamini recto: ⁊ ꝙ sit in potestate agẽtis: quia licet laudabile ⁊ vituperabile formaliter dicãt hoc qd est imputabile cũ determinatione illius ad quod est imputabile. i. ꝙ laudabile non dicit precise imputabile quia pt esse ad laudem ⁊ ad vituperiũ: sed dicitur imputabile cum determinatione. formaliter dicit imputabile ad laudẽ vel ad premiũ: ⁊ vituperabile dicitur formaliter imputabile ad vituperabile ad vituperium: vel ad penam. Licet ergo dicãt formaliter imputabile cum determinatiõe ⁊c. Tamen materialiter connotant illud propter qd ipsum est ad hoc imputabile. s. laudabile connotat bonitatem moralem: propter quam actus est imputabilis agẽti ad premium: ⁊ vituperabile cõnotat malitiam: ꝑpter quã actus est imputabilis agenti ad penam. ¶ Ibi. De imputabili tamen distingui potest. Dicit doc. ꝙ imputabile potest dupliciter accipi. sicut etiam actus voluntatis potest dupliciter accipi. Uno modo pro actu volũtatis elicito. Alio modo pro actu volũtatis imperato in alijs potentijs. Loquendo ergo de actu elicito voluntatis dicit ꝙ omnis talis actus cum sit in potestate voluntatis est imputabilis: vel ad laudem ⁊ premium: si est elicitus conformiter regule recte: vel ad vituperium ⁊ ad penã. si est elicitus difformiter regule recte: vel non ad laudẽ si est indifferens: puta si est elicitus a voluntate: nec cõformiter nec difformiter regule recte. Et actus voluntatis elicitus est magis in potestate voluntatis ꝗ actꝰ imperatus: quia ad eliciendum talem actum voluntas nihil presupponit nisi cognitionem obiecti cum quis elicit actum. Sed executio actus imperati dependet a potentia sensitiua: que agit per modum nature: ⁊ aliquando actus imperatus in potentia sensitiua potest impediri impotentia ad actum illum ne eliciatur. Nota etiã ꝙ sicut actus volũtatis elicitus est per se pmo bonus vel malus moraliter. vt patet a doc. questione vltima prologi. ⁊ in secũdo distinctione. 42. ⁊ in tertio distinctiõe. 33. ita est per se primo imputabilis formaliter: ⁊ sic actus imperatus in alijs potentijs a volũtate est tñ materialiter bonus vel malus. vt patet a doc. in secundo distinctione. 42. ⁊ in tertio distinctione. 33. ideo non per se primo: nec formaliter: sed secundario ⁊ materialiter dicitur imputabilis. Et ratio est: quia virtꝰ vel malitia formaliter est ab actu volũtatis elicito. vt patet. ⁊c.

De tertio principali potest dici ꝙ actus dilectionis naturalis ⁊ meritorie non differunt specie: ⁊ hoc loquendo de per se differentia: quam important per se ratio naturalis: ⁊ ratio meritorij: non autem per accidens de differentia. s. aliqua concomitante. puta differentia obiectorum: vel aliqua tali: intelligendo etiam de differentia actus specifica. Nunc doc. declarat principale intentũ. s. quõ actus exterior imperatus a volũtate habet bonitatẽ moralem propriam aliam ab illa quam habet actus elicitus: ⁊ similiter habet ꝑpriam malitiam. Secũdo declaratur quomodo actus exterior bonus vel malus non habet propriam imputabilitatem. ¶ De primo probat doc. auctoritate ⁊ ratione quomodo actꝰ exterior imperatus habet propriam bonitatem vel malitiam aliam a bonitate vel malitia actꝰ interioris elicit. Auctoritas est Aug. 13. de trinitate. capitulo. 5. vel. 14. Mala inquit volũtate vel sola quilibet miser efficitur: sed miserior potestate qua desiderium male voluntatis impletur perfecto: quãuis ⁊ si male volẽdo miser esset: minus tamen esset si nihil eorum que perperã voluisset habere: potuisset. hec ille, Et patet ꝙ hoc non potest intelligi de miseria pene: quia desiderans ⁊ nõ potens habere quod desiderat plus habet de pena ꝗ ille cuius desiderium impletur. Intelligit ergo de miseria culpe cũ dicit: sed miserior potestate qua desiderium male volũtatis impletur: ⁊ sic actus malus exterior addit ad miseriam culpe: que prefuit in actu interiori. ¶ Secũdo probatur ratione supponendo quod dictum est in primo articu. ꝙ bonitas moralis est itegritas eoꝝ: q̃ ẜm rectã rationem operãtis dictantur debere cõuenire ipsi actui. Tunc sic quicunqꝫ actus formaliter habẽt aliam ⁊ aliã integritatẽ supradictã habẽt aliã ⁊ aliã bonitatẽ moralem: cum bonitas moralis sit talis integritas: sed actus exterior imperatus ẜm dictamen rectum siue ẜm rectã rationem habet aliam integritatem ab integritate actꝰ eliciti. Probaꝛ minor. quia recta ratio non dictat actui conuenire debere: quod impossibile est sibi conuenire. Nũc aũt actui exteriori ipossibile est cõuenire illud qd cõuenit actu iteriori: ⁊ hoc itelligẽdo de vtroqꝫ actu. vt in esse reali supple elicito: ⁊ de eo quod sibi conuenit in tali esse. Licet enim actui exteriori inquantum est obiectum volitum ⁊ non vt actu elicito a potentia exteriori posset aliquo modo competere denominatione quadam extrinseca: illud quod realiter conuenit actui exteriori: non tamen idem eodem modo cõuenit illi ⁊ isti: quia bonitas moralis conuenit formaliter ⁊ intrinsece actui interiori: ⁊ tñ extrinsece actui exteriori pro quanto actꝰ talis est volitus: sicut etiam obiectum cognitum ab intellectu diuino: puta lapis dicitur eternꝰ denominatione extrinseca: quia intellectio diuina qua lapis intelligitur est formaliter vita eterna. Sic in proposito: quia actus elicitus a voluntate formaliter bonus quo volũtas vult actum exteriorem: talis actus exterior denominatione extrinseca dicitur bonus moraliter: quia tñ bonitate morali formaliter inexistente actui interiori: tamen actus exterior denominatione intrinseca habet aliam integritatem sibi conuenientem: qua dicitur moraliter bonus. Et hoc patet: quia potentie operatiue. s. exterior ⁊ interior non sunt capaces eiusdem actus: immo nec eiusdem rationis: nec per consequens actus illi erunt capaces cõuenietie eiusdẽ rõnis. Si dicaꝛ ꝙ quãuis illi actꝰ sint alterꝰ rationis: tñ cõuenientie siue integritates: quibus dicũtur boni moraliter sunt eiusdẽ rõnis. Dicit doc. ꝙ hoc etiã cõcesso actꝰ exterior saltẽ habebit aliã cõueniẽtiã ⁊ integritatẽ numero distinctã ab illa que cõuenit actui interiori: ⁊ hoc sufficit ad ꝑpositũ. ¶ Cõtra ista instaꝛ. Nũc doctor tribꝰ medijs instat probãdo ꝙ actus exterior nõ habeat aliã bonitatẽ a bonitate actus interioris. ⁊ arguit sic. Primo eadẽ est veritas actꝰ intelligẽdi: ⁊ ipsiꝰ obiecti intellecti. pꝫ. qꝛ sicut veritas pncipij ẽ imediata: sic notitia talis pncipij erit imediata. ⁊ similiter sicut veritas ꝯclusionis est mediata: puta notitia eiusdẽ cõclusiõis erit mediata: siue veritas mediata. ⁊ sic pꝫ aññs. ꝗ pari rõne eadem est bonitas actus volẽdi ⁊ obiecti voliti. Cũ ꝗ volũtas actu elicito conformi recte rationi velit actũ exteriorẽ: ita ꝙ actus

exterior habet rationē obiecti voliti: ⁊ nō est bonus mo
raliter: nisi q̄r sic volitus: ⁊ per cōsequēs eadē erit boni=
tas moralis actus volendi. ⁊ obiecti voliti scilicet act⁹
exterioris. ¶ Cōfirmatur ista ratio. q̄r vbi vnū propter
aliū: ibi tm̄ vnū: sed actus exterior nō habet bonitatem
moralem: nisi tm̄ propter bonitatē actus interioris: igi=
tur est ibi tm̄ vna bonitas. ¶ Respōdet Doc. primo ꝙ po
sito ꝙ veritas actus intelligendi: que est formaliter ip=
sius actus intelligendi sit quoddam rectum. Alio modo
scilicet obiectiue. s. ipsius obiecti intellecti: ⁊ hoc inquā
tum obiectū habet esse in ipso intellectu. Uult dicere ꝙ
veritas actus intelligēdi q̄ est cōformitas ipsius actus
ad obiectū intellectū talis cōformitas siue veritas de=
nominat formaliter ⁊ intrīsece ipsi⁹ act⁹ intelligēdi: ⁊
q̄r talis act⁹ sic cōformis terminat̄ ad obiectū cognitū
obiectiue ⁊ denominatiue extrinseca denoīat ipm̄ obie
ctū: sicut visio denominat formal̄r ipsam potētiā visiuā
⁊ obiectiue siue denoīatiue extrinseca denoīat obiectū
.s. calorē cū d̄r color visus. Sic in ꝓposito pōt cōcedi ꝙ
eadē bonitas moralis denominat actū volēdi ⁊ obiectū
volitū vt volitū. s. actū exteriorē vt volitū: tm̄ alio modo
denoīat actū interiorē. s. actū volēdi. s. denominatione
intrinseca ⁊ formaliter: ⁊ actū exteriorē tm̄ obiectiue si
ue terminatiue: siue denoīatione extrinseca loq̄ndo sēp
de actu exteriori vt p̄cise volito: qui pōt h̄re esse valuū:
siue actu existat: siue non existat: loquendo tm̄ de actu
exteriori in esse reali: talis act⁹ habet aliā bonitatē: q̄r
etiā realiter habet aliā cōuenientiā ad rōnē rectā: ideo
eīn p̄cise ⁊ formaliter est eadē cōformitas: siue cōueniē
tia act⁹ interioris ⁊ exterioris ad rōnem rectā: vt supra
patuit. ¶ Ad cōfirmationē dicit Doc. ꝙ illa cōfirmatio
est ad oppositū: q̄r si act⁹ exterior h̄z cōformitatē ad rō=
nem rectā ꝓpter cōformitatē act⁹ interioris ad rōnem
rectā: sequit̄ ꝙ habet aliā cōformitatē ⁊ ꝓpriā: q̄r cōfor
mitas act⁹ interioris ad rōnem rectā formaliter ⁊ ime=
diate sibi inest: hoc est nō mediante aliquo alio actu: sed
cōformitas act⁹ exterioris formal̄r ⁊ tm̄ mediate: q̄r tm̄
mediāte actu interiori conformi sibi inest: ⁊ per ꝯn̄a illa
ꝓpositio est negāda vel exponēda. s. ꝙ vbi vnū ꝓpter ali=
ud ibi vnū tm̄. Si ḡ act⁹ exterior habet bonitatē ꝓpter
actū interiorē. Seq̄tur ꝙ habebit aliā: q̄r si esset simpl̄r
eadē: tunc eadē esset causa suiipsius. p̄z. q̄r bonitas me=
diata suo mō est causata ab imediata: ⁊ si tā mediata q̄
imediata est tm̄ vna: tūc idē est causa suiipsi⁹: vel si non
ponit̄ causa sed tm̄ mediū respectu bonitatꝫ exterioris:
ita ꝙ bonitas act⁹ interioris mediat inter rōnem rectā
⁊ bonitatē act⁹ exterioris: tūc si est eadē bonitas seq̄tur
ꝙ idē erit mediū respectu suiipsius: vel rō mediandi re=
spectu suiipsi⁹: q̄d est impossibile: ⁊ ponit multa exēpla
quib⁹ ostēdit q̄n aliq̄d est tale ꝓpter aliud: puta bonum
ꝓpter aliud: ꝙ illud habebit ꝓpriā bonitatē ⁊ aliā. p̄z in
actib⁹ intellect⁹: q̄r licet cōclusio sit vera ꝓpter veritatē
p̄ncipij tm̄ habet ꝓpriā veritatē: q̄r ꝓpriā cōformitatem
eius q̄d affirmatur ad existētiā rei: ⁊ ad ipsos terminos
ꝓprios cōclusiōis. Nā ista cōclusio homo est risibilis ha
bet ꝓpriā ꝯformitatē. s. p̄dicati: q̄d affirmat̄ de subiecto
ad existētiā rei. i. q̄r tale predicatū d̄r de tali subiecto si=
cut in re risibile cōuenit homini: habet etiā ꝓpriā cōfor=
mitatē ad terminos ꝓprios: q̄r sicut oratio habet alios ⁊
alios terminos: ita habet aliā ⁊ aliā cōformitatē. nō eīm
cōclusio est vera formaliter veritate p̄ncipij: sed est ve=
ra veritate mediata ⁊ demōstrata: ⁊ p̄ncipiū est verum
veritate imediata ⁊ indemōstrabili: ⁊ per hoc exemplū
patēt etiā alia exēpla sequētia. ¶ Ibi. Si dicas ꝙ veri
tas nō cōuenit alicui extra intellectū: sed tm̄ actui intel
lectus vel obiecto vt est in intellectu: ḡ a simili bonitas
moralis nō conuenit actui exteriori vt extertus elicito
sed p̄cise vt obiecto act⁹ volēdi: ita ꝙ nullo mō est bon⁹
nisi q̄r actu volitus. ¶ R̄n̄sio. ꝯn̄a negari posset iuxta il
lud. 6. metaphy. nō est falsum ⁊ verū quidē in rebus: vt
q̄d quidē bonū verū: q̄d aūt malū falsum sed i mēte. Ali
ter posset negari aīis: q̄r si itellect⁹ aliquis sit regula in=
tellecti: sicut est de itellectu diuino exēplāte ⁊ regulāte
creaturā: illud pōt dici verū: nō tm̄ vt est actu cognitū:
sed etiā vt est in se: q̄r s̄m esse suū in se est exēplatū ⁊ cō=
formis exēplari: puta q̄r lapis sic est in re sicut intelligit̄
ab intellectu diuino ⁊ tūc est veritas lapidis exemplati
ad suū exēplar: q̄d est itellectus diuin⁹: vel act⁹ intelle=
ctus diuini: vel esse cognitū ipsi⁹ lapidis: q̄d circa cogni

tū est idea lapidis: siue exemplar ipsi⁹: s̄m q̄d exēplar ꝓ
ducit lapidē in esse reali. De quo vide Doc. in p̄mo. di. 35.
non ꝙ sit idea respectu actualis existētie: q̄r idea nō po=
nitur respectu cōtingētis. vt ꝓbat Doc. in p̄mo d. 3 ,. sed
ponit̄ p̄cise respectu entis in esse possibili vel obiectiuo:
puta idea hois est esse cognitū ipsi⁹ hois in suo esse quid
ditatiuo: ⁊ tunc volūtas diuina cōtingenter ꝓducit ho
minē in vero esse esse reali: sicut in suo esse obiectiuo re=
lucet in ꝓpria idea: siue ꝓprio esse cognito: ita ꝙ idea si=
ue esse cognitū hois terminat̄ ad esse quidditatiuū hois
q̄d est ens possibile ꝓduci in esse reali: ⁊ sic p̄z quō veri=
tas siue cōformitas que est exemplati ad exēplar ime=
diate fundat̄ in ipso exemplanti: nō vt precise cognito:
sed vt habente esse absolutum. ¶ Secundo principali=
ter arguit: quia sicut non est alia malitia actus interio=
ris ⁊ exterioris: ita nō est alia bonitas. p̄z de malitia que
formaliter est tm̄ carentia iustitie debite s̄m ansel. de
conceptu virgi. lib. i. capi. 7. ergo iustitia debita actui: q̄
est rectitudo actus est tm̄ in actu voluntatis: ita ⁊ iniu=
stitia que est carētia talis rectitudinis erit p̄cise in actu
volūtatis. ¶ R̄n̄det Doc distiguēdo de iustitia habitua
li ⁊ actuali. habitualis est habit⁹ v̄tutis. ita ꝙ accipitur
hic iustitia habitualis non pro iustitia habituali proprie
sumpta: que est virtus ad alterum. de qua quinto ethi.
que diuiditur in iustitiam habitualem punitiuam ⁊ pre=
miatiuam: que iustitia habitualis habet sub se multas
species. de qua vide Doc. in tertio. d. 34. ⁊ in q̄rto. d. 14.
q. 2. Sed loquitur hic de iustitia habituali: accipiēdo iu
stitiaꝫ habitualē pro omni habitu v̄tutis moralis natu
raliter acquisito. Accipitur etiam a Doc. iustitia habi=
tual pro habitu sup̄naturali. s. pro charitate: de qua pa=
tet a Doc. in 2°. di. 6. q. 2. ⁊ specialit̄ in 4. di. 14. q. 1. Ali
quādo accipitur pro iustitia originali habituali: que etiā
dicitur habitus sup̄naturalis: vt patet a Doc. in 2°. dist
29. Sed hic in proposito accipit iustitiā habitualē omni
bus modis supradictis. Iustitia vero actual est tm̄ re=
ctitudo actus: que rectitudo nihil aliud est nisi quedam
cōformitas: vel ad rectam rationē naturalem: vel ad re
ctam rationē sup̄naturalem: de quibus regulis vide Do
cto. in. 4. di. 14. q. 2. ⁊ actus per talē rectitudinē: siue cō
formitatē dicitur moraliter bonus: ita ꝙ talis cōformi=
tas que ē iustitia actualis immediate fundatur in actu:
vt patet a Doc. hic ⁊ in. 2. di. 34. ⁊. 37. ⁊ in. 4. di. 14. q. 2.
Sed iustitia habitualis imediate fundatur in volunta=
te. Nota etiam ꝙ duplex est rectitudo actus actualis:
Una tm̄ naturalis ⁊ in se ⁊ quātum ad regulā: vt ōnis
rectitudo actus: que precise est s̄m dictamen naturalē.
Alia potest dici supernaturalis non ꝙ insit actui super=
naturali: sed quia inest a regula supernāliter acquisita
vt cum quis elicit actum dilectionis trinitatꝫ cōformē
fidei infuse: que dictat deum eē diligendū inq̄tum est
trinus ⁊ vnus. Dicitur ⁊ aliquando rectitudo sup̄natu
ralis ⁊ dispositiue meritoria: vt quādo actus est a chari=
tate: si tm̄ charitas producit in actu aliquā realitatē que
sit dispositio ad hoc vt actus accepteturad premiuꝫ vt
videtur probabile: vt supra patuit. q. 17. ⁊ rectitudo su=
p̄naturalis istis duobus modis: licet sit naturaliter cau
sata: ⁊ quantum ad h̄mōi causationē possit dici natural̄
tm̄ quia est ab habitu sup̄naturaliter causato potest dici
sup̄natural̄. Est etiā rectitudo mere sup̄naturalis ipro
prie tm̄ qualis est acceptatio passiua qua act⁹ acceptat̄
a diuina volūtate in ordine ad p̄miū eternū. Sed in ꝓpo
sito nō accipit̄ rectitudo actus vltimo ⁊ penultimo mo=
dis sed bene aliis medijs. Nota etiā ꝙ rectitudo actus
est duplex. quedā est p̄cepta vel p̄cepto diuino: vel p̄ce=
pto legis nature. Exēplū p̄mi. Honorare parētes loco
⁊ t̄pe ⁊ instāte necessitate est act⁹ p̄ceptus: ita ꝙ opposi
tū faciēs peccat mortaliter. Exēplū secūdi. Colere deū
est p̄ceptū legis nature stricte sumptum. vt p̄z a Doc. in
tertio. d. 32. Alia rectitudo nō est p̄cepta: sicut vouere
castitatē nō est p̄ceptū: sed tm̄ cōsiliū. Aduerte etiaꝫ ꝙ
ꝓprie loquēdo p̄uatio rectitudinis p̄cepte debere inesse
actui semꝑ est pctm̄ mortale. Aliq̄n ē pctm̄ veniale q̄n
talis rectitudo nō est p̄cepta debere inesse. Aliq̄n recti
tudo act⁹ nō est p̄cepta debere inesse actui: ⁊ tm̄ p̄uatio
rectitudinis: puta orare amore dei cū alijs circūstātijs
nō semꝑ obligat ⁊ tm̄ si orē ꝓpter manē gloriā p̄mo ⁊ p̄n
cipalit̄ erit pctm̄ mortale: q̄r ⁊ si ista circūstātia. s. amo=
re dei nō semꝑ sit p̄cepta: tm̄ circūstātia opposita cōtra=

ris: que est alius finis est simplr prohibita. Multa alia possent dici que breuitatꝫ causa trãseo. ¶ Ad propositũ applicãdo dico ꝙ si accipiaꝛ iustitia hitualis ꝓ hitu morali siue ꝓ hitu supnãli: ⁊ hoc formaliꝛ loquẽdo dico ꝙ sicut talis iustitia est formaliter in volũtate: ita ⁊ priuatio talis habitus erit formaliter in voluntate: quia priuatiue opposita nata sunt inesse eidem successiue. Iniustitia vero actualis que est carentia rectitudinis opponitur priuatiue iustitie actuali: siue rectitudini actuali: ⁊ sicut talis rectitudo actualis imediate fundatur in actu: ita iniustitia actualis ⁊ carẽtia rectitudinis actualis immediate fundatur in actu ⁊ mediate in potẽtia cuius est actꝰ. sic ergo actus exterior potest esse rectus formaliter. i. potest habere rectitudinem propriam sibi formaliter inherentem: que dicitur iustitia actualis: ita potest habere carentiam talis rectitudinis: que dicitur iniustitia actualis: ⁊ sic actus rectus: siue exterior siue interior nõ dicitur rectus formaliter a iustitia habituali: potest enim esse rectus etiam ꝙ nõ sit ab aliquo habitu generatus. vt patet a Docto. in primo. di. 17. ⁊ in. 4. di. 14. q. 2. Et cum dicit hic ꝙ stante iustitia habituali potest haberi actus peccati venialis: vel actus indifferẽs. Hic specialiter loquitur de iustitia que est charitas: cũ qua stat actus indifferens: qui. s. nec est formaliter malus: nec formaliter bonus. Et similiter actꝰ peccati venialis. vt patet a Doc. supra. q. 7. ⁊ in primo di. 17. Dicit etiam ꝙ idem actus manens siue cõtinuatus per horam si est rectus: quãdiu manet eius rectitudo manet: ita ꝙ idem actus manens non potest mutari a recto in non rectum. patet. quia inrectitudo non posset inesse nisi per alium actum: cui ꝓcise inesset talis rectitudo: nec simpliciter actui recto continuato per horam põt inesse rectitudo pro vna parte puta priori puta pro medietate hore: ⁊ pro alia parte non rectitudo: quia vt dixi non posset fieri non rectus nisi mediante alio actu cui rectitudo inesset. ⁊ hoc patet a Docto. in secundo distin. 28. vbi dicit ꝙ quando quis actu vitat peccatum pro toto illo tpe quo vitat peccatũ nõ põt peccare: quia nõ posset peccare nisi per alium actum. ¶ Quãdo igitur dr ꝙ iustitia non est nisi in voluntate: verum est de iustitia habituali: que quidem iustitia est rectitudo ꝓpter se seruata: seruatum enim proprie conuenit habitui vel magis extendendo: verum est de iustitia actuali primaria: que est imediata conformitas actualis ad rationem: qualis est tñ in actu voluntatis elicito: ⁊ talis iustitia dicitur propter se seruata: quia voluntas illã propter se seruat: hoc est tenet illam in actu suo: quoniã illa iustitia recta elicit. idest ꝙ volũtas elicit vnum actum rectum illa iustitia: quia talis iustitia est formaliter rectitudo actus. Si autẽ sit sermo de iustitia actuali secundaria: siue mediata que formaliter est in actu exteriori imperato: talis iustitia non est subiectiue in voluntate: sed tñ causaliter pro quanto scilicet imperat talem actum exteriorem: ⁊ ita de ista adhuc potest aliqualiter saluari distinctio illa iustitie: quia illa est rectitudo voluntatis: nõ vt voluntati formaliter inherens: sed voluntatis vt imperantis: est etiam propter se seruata tanꝙ̃ effectus volũtarie positus. ¶ Ex isto sequuntur quedam correlaria per que etiam declaratur propositum. Primum ꝙ manẽte eadem iustitia habituali: tot sunt iustitie actuales quot sunt actus eliciti conformiter inclinationi iustitie habitualis ⁊ vnus potest esse intẽsior alio: si vnus actus eliciatur cum maiori conatu ꝙ̃ alius. ¶ Secundũ. quot sunt actꝰ mali tot sunt malitie actuales. patet: qr actus sicut natus est habere bonitatem siue rectitudinem: ita ⁊ carentiã illius que dicitur malitia actualis. ¶ Tertium. malitie eo modo differũt quo bonitates opposite que deberent inesse: quia priuationes ꝓcise distinguũtur: sicut habitus oppositi adinuicem distinguũtur. Et hinc patet ꝙ non solum distinctio vitiorum philosophice loquendo: que vitia formaliter priuatiue opponũtur bonitatibus moralibus traditis a philosopho: sed ⁊ patet distinctio peccatorum theologice loquẽdo: nec dicũtur tñ distingui per distinctionem cõuersionis: scilicet per aliam ⁊ aliam conuersionem ad creaturam. vt aliqui dicunt: quia illa nec per se constituit nec etiam distinguit peccatum vt peccatum: sed talis distinctio accipitur sm rationem ꝓpriam huius priuationis que est formalis ratio distinguendi vnam malitiam ab alia priuatiue: sicut ⁊ bonitas opposita est ratio distinguẽdi positiue: ⁊ hoc magis patet a Doc. in secundo dist. 34. Apparet ergo quõ vnũ peccatũ est grauius alio peccato: quia actus eo modo quo debet habere bonitatem maiorem siue in specie: eodem modo si caret tali bonitate maiori debita: ille actus est peior priuatiue: ⁊ si habeat cõditionẽ aliquam positiuã repugnantem illi bonitati: tũc est peior contrarie. Apparet etiam quomodo peccata possunt continuari in infinitum in damnatis: nec tñ natura eorum nec habilitas aliqua corrumpitur. ⁊ hoc clare ostensum est in secundo distin. 34. vide ibi. ¶ Ibi. Quid ergo adimit peccatum additum peccato. Dico vt dicit Doc. in secũdo distin. 34. ꝙ formaliter adimit iustitiam actualem cui formaliter opponitur: non ꝙ adimat illã: sic ꝙ prius infuerit: sed que deberet inesse. vt ibi prolixe expositũ est. ¶ Ad aliũ de auersione. Dicit doc. ꝙ auersio ab vltimo fine potest intelligi. vel ꝙ sit actualis auersio: qualis est nolitio finis siue odium dei: ⁊ dicitur auersio formalis: quia sicut amor dei imediate ⁊ formaliter conuertit ad deum: sic odium dei imediate auertit a deo. si tamẽ tale odiũ sit possibile. De quo vide doc. in secundo dist. 9. q. 1. ⁊ distin. 43. Loquẽdo de tali auersione patet ꝙ est tñ actus voluntatis imediate ab ipsa elicitꝰ. Alio modo potest intelligi auersio mediata siue virtualis que potest poni acceptatio alique voluntatis incompossibilis volitioni finis: saltem efficaci vel cõsecutioni finis: sicut quãdo volũtas vult omnino aliquid inordinatũ: ⁊ deordinans a cõsecutione finis. puta aliquid contra preceptum diuinũ: sine cuius obseruatione nõ est possibile consequi finem: vt quãdo vult aliquid cõtra precepta secũde tabule: ⁊ quõ hec auersio dicaꝛ virtualis. vide Doc. in secũdo distin. 35. ⁊ que ibi exposui. ⁊ isto etiam modo intelligendo auersionẽ auersio est actꝰ solius volũtatis. Tertio modo largius potest dici auersio quecũqꝫ malitia separans a fine efficaciter volendo vel cõsequendo: ⁊ talis malitia potest esse in actu voluntatis imperato: quia cũ imperare actum sit malũ nõ stat voluntatẽ efficaciter velle finem vltimum: nec etiam ipsum posse efficaciter consequi: ⁊ hoc tertio modo auersio potest esse actus alterius potentie imperatus a volũtate: vt actus fornicandi qui imperatur a voluntate cõtra preceptum dei qui precipit non fornicari. Et de huiusmodi materia: scilicet conuersionis ⁊ auersionis. vide prolixe Doc. in secundo dist. 35. ⁊ quomodo specialiter potest esse peccatum in actibus aliarum potentiarũ. vide in secũdo dist. 42. ¶ Sequitur in littera. Sicut igitur referibilitas vel quasi ordinabilitas ad finem potest dici conuersio: sic inordinabilitas potest dici auersio. qñ igitur accipitur ꝙ nõ est nisi vna auersio in actu interiori ⁊ exteriori: verum est duobus primis modis intelligẽdo. imo non est talis auersio nisi in actu interiori: ⁊ si sic intelligatur ꝙ auersio sit formalis ratio in peccato: negãdum est. imo sufficit illa inordinabilitas actus imperati: que posset dici auersio tertio modo dicta. Qđ etiã additur ibi de libidine si libido intelligatur esse improba voluntas. hoc est immoderatum velle: libido non est formaliter in omni peccato: sed vel formaliter vel causaliter concurrit ad peccatum. Si igitur libido vel cupiditas debet esse conuertibile cum peccato oportet extẽdere ista non tñ ad actum interiorem voluntatis imoderatum: sed etiam ad actum imperatum ⁊c. Et quia tota ista litera vsqꝫ in finem satis clara est ex his que dixi supra. Ideo aliter non expono eam.

¶ Questio Decima nona.

Circa questionem decimamnonã querit Doct. an in Christo vnitas nature humane ad verbũ sit sola dependentia nature assumpte ad personam verbi. ¶ In hac questione sunt tres articuli principales. Primus quis modus vnitatis sit hic ponendus. Secũdus est qualiter ipsa vnitas sit possibilis quantum est ex parte persone assumentis. Tertius est qualiter sit possibilis quantum est ex parte nature assumpte. ¶ Licet hec questio quãtum ad omnes articulos sit subtiliter pertractata a Docto. in tertio distinctione. 1. questione. 1. ⁊ ibi sit per me prolixe exposita: tamen quia aliqua pauca vltra ea que

dicta sunt in tertio. addita sunt. Pro clariori intelligē-
tia adhuc hanc questionē ordinoīe exponam incipiēdo
a primo articulo. De primo ergo articulo in quo Doc.
ostendit. ꝙ vnio nature humane: qua. s. natura humana
realiter vnitur verbo siue que vnio terminatur ad ver-
bum in vnitate persone est tm̄ relatio ⁊ dependētia qua
natura humana dicitur formaliter depēdere ad verbū
vt ad suppositum terminans talem vnionē: ac per hoc
suppositās siue sustētans humanā naturam in vnitate
suppositi. Dicit ergo Doc. ꝙ naturā humanā personali-
ter esse vnitam verbo: est tm̄ credidū. vt patet Joan. p̄-
mo. verbum caro factum est. vbi sm̄ August. caro poni-
tur pro homine. ⁊ est sensus: quia natura de nouo est vni-
ta verbo in vnitate suppositi: sequitur ꝙ verbum factū
sit homo. ⁊ quomodo hoc vide Doc. in tertio. Ex hoc er-
go ꝙ natura humana est sic vnita verbo: statim infertur
ꝙ ibi est ordo siue dependentia nature humane ad ver-
bum. probatur. quia omnia vnita vel est per informatio-
nem: vt patet in composito per se vbi forma substantia-
lis per se vnitur materie informando illā. similiter pa-
tet in composito per accidens: vbi forma accidentalis
vnitur subiecto informādo illud: vel est vnio per aggre-
gationē: sicut in aceruo lapidum: vbi plura sūt vnita in-
terque nec est aliqua informatio nec aliqs ordo nec ali-
qua depēdentia: ⁊ hoc est minima vnitas. vt patet a Do-
ctore in primo. distin. 2. parte. 2. q. 1. vel est vnio ordinis
. s. prioris ad posterius vel ecōtra: quia vbicūqꝫ est ordo
ibi prius ⁊ posterius: ⁊ relatio ordinis pōt multipliciter
accipi. vt exposui sup tertio Doc. di. 1. q. 1. arti. p̄mo. Et
addit Doct. ⁊ ne inquit sit altercatio de ꝑsonalibus vel
essentialibus. puta de attributis diuinis. vel de ꝓprietati-
bus notionalibus: vel alijs que dicūtur vnita in deo: et
quō dicanť vnita vide Doc in p̄mo distin. 5 q. 2. ⁊ alibi.
Intelligit ergo Doc. de vnione que est inter realiter di-
stincta. Ad ꝓpositū applicando dicit ꝙ vnio nature hu-
mane ad verbū nō est per informationē. pꝫ. qꝛ si natura
humana informaret verbū: tūc verbū esset ꝑfectibile a
natura humana: ⁊ sic eēt in potētia receptiua ad aliquā
formā qđ est impossibile cū ois imꝑfectio formaliter re-
pugnet vbo. nec similiter verbū est act⁹ siue forma infor-
māns naturā humanā: qꝛ tūc ex verbo ⁊ natura humana
fieret aliqđ tertiū cōpositū: ⁊ sic vbū haberet rōnē ꝑtis
respectu talis cōpositi ⁊ esse partē repugnat īfinito. vt
ꝓbat Doc. in p̄mo di. 8 q. 2. Et similit vbū diceret ꝑfi-
ci perfectione cōpositi qꝛ ois pars vt pars alicuius to-
tius participat perfectionē illi⁹ totius. vt pꝫ a Doc. in
pluribus locis. Seqreť etiā ꝙ natura humana ⁊ diuina
essēt ibi cōfuse. vt pꝫ a Doc. in tertio. di. 1. q. 1. Nec simili-
ter talis vnio nature humane ad vbū est tm̄ per aggre-
gationē quasi verbū ⁊ natura humana nullā vnionem
habeat adinuicē nisi tm̄ aggregationis: nā hoc mō ver-
bū hꝫ vnionē ad naturā meā: vel pater ad naturā assum-
ptam ⁊ generaliter quodcūqꝫ distinctū ad aliud simpli-
citer distinctū: ⁊ talis vnio nullo mō sufficit ad vnitatē
ꝑsone. ¶ Restat igiť tertia vnio. s. ordinis. ordo aūt est
posterioris ad prius: ⁊ hoc stricte loquēdo de ordine: qꝛ
cōiter loqndo est etiā ordo p̄oris ad posteri⁹. vt patet a
Doc. in p̄mo di. 30. Sed in ꝓposito accipit ordinē vt di-
cit relationē posterioris ad prius. patet aūt ꝙ verbū nō
habet rōnē posterioris respectu nature cū sit necessario
eternū. Sequitur. ergo cū talis vnio nature ad verbum
dicat per se relationē ordinis: ꝙ natura assumpta habet
per se ordinem posterioris ad verbum vt ad prius: ⁊ ita
dependētiam: ita ꝙ talis vnio ordinis nature ad verbū
est tm̄ vnio dependētie qua natura humana dependet
ad verbū: quia ois relatio per se ordinis posterioris ad
prius est relatio dependētie. ¶ Ibi probať etiā cōseqn-
tia. s. ꝙ vnio nature humane ad verbum sit dependētia
siue relatio dependentie; quia omnis relatio realis non
mutua nec equiparantie vel est quedā dependentia vel
requirit dependētiam relati ad illud ad qđ refertur: ⁊ di-
cit nō mutua: quia relatio cause ad causatū est mutua: ⁊
illa nō dicit dependentiam aliquā in causa: licet relatio
causati ad causam dicat depēdentiam in causato: ⁊ di-
cit nec equiparātie qualis est relatio equalitatis vel si-
militudinis: qꝛ non semper relatio huius similitudinis
notat dependentiā vnius ad aliud. vt patet de duob⁹ al-
bis perfectissimis. vt dicit Doc. in p̄mo. di 30. cōtra opi-
nio. Henri. cōmuniter ergo ois relatio realis nō mutua

nec equiparātie: vel est quedā depēdētia realis: qualis
est in ꝓposito. s. vnio nature humane que realiter est re-
latio depēdentie vel requirit dependētiam relati ad il-
lud ad qđ refertur: sic relatio creature ad deū que requi-
rit creaturam realiter depēdere ad deū ad quē refertur
mediāte relatione dependētie. Cū ergo vnio nature hu-
mane ad verbū sit relatio real a patet. qꝛ aliter nō fuis-
set realiter vnita verbo. vt patet a Doc. in tertio distī. 1.
nec est relatio mutua patet. qꝛ verbū nō refertur reali-
ter ad naturā cū nō sit aliqua relatio realis dei ad crea-
turā. vt ꝓbat Doc. in p̄mo dist. 30 nec est ꝓprie equipa-
rantie: qꝛ relatio equiparātie ꝓprie sumpta semꝑ est mu-
tua. vt patet de equalitate: similitudine ⁊ hmōi. ergo re-
latio realis. s. depēdentie: qꝛ talis vnio est vere causata
a tota trinitate. vt patet a Doc. in tertio dist. 1. ⁊ non est
incōueniens relationē realem extrinsecus aduenientē
posse imediate causari. vt ibi patet. talis vnio vt causa-
ta que est quedam depēdentia realis includit per realē
identitatem aliam relationem dependentie formaliter
terminatā ad deū: ⁊ hoc mō vnio vt causata dicitur for-
maliter quedā depēdentia. Sed talis vnio vt cōparať
ad verbum sustētificans naturā humanam: tunc ꝓprie
nō diciť dependentia ad verbum: ita ꝙ ipsa diceť depē-
dere ad verbum vt ad suppositum sustentans ipsam: sed
requirit naturā humanam dependere ad verbum vt ad
sustentans ipsam. patet ergo quō vnio nature humane
est relatio realis dependentie. ¶ Ibi. Ulterius qualis
sit illa dependētia nature ad verbū ⁊c. Nunc Doc. de-
clarat que dependentia sit talis vnio: ⁊ breuiter dicit ꝙ
non est depēdentia causati ad causam: ita ꝙ cum dicitur
natura humana vnitur verbo in vnitate suppositi: non
notatur naturā humanam depēdere ad verbum vt cau-
satum ad causam: quia vt sic tā natura humana ꝙ vnio
sunt causata a tota trinitate. ¶ Secundū declarandum
in isto articulo est ꝙ ratio formalis terminandi istā de-
pendentiam nō est aliqđ cōmune tribus personis: quia
tūc tota trinitas terminaret istā vnionem: ⁊ sic natura
humana simul fuisset assumpta a trib⁹ quod est falsum.
¶ Ibi. Hic dicitur. hic recitat opi. Uarronis libro ter-
tio. q. 1. quā hic improbat: sed prolixius in tertio distin. 1.
q. 1. ⁊ dicit Uarro ꝙ licet sit aliquid cōmune toti trinita-
ti quod est ratio terminandi istam vnionem: quia tm̄ alio
modo est in vna persona ꝙ in alia: qꝛ in patre est a se: in
alijs personis a patre: pro tanto illud cōmune posset eē
ratio terminandi in vna persona ⁊ nō in alia. ¶ Contra
hoc instat Doc. qꝛ in habendo illđ qđ est cōmune trib⁹
personis nō est aliqua distinctio nisi pertinēs ad originē:
puta ꝙ prima persona habet illđ a se. secūda a p̄ma. ter-
tia a p̄ma ⁊ secūda. Sed ista differētia non facit ꝙ vna
persona terminet dependentiam nature: ⁊ nō alia: quia
illa differentia esset oīno eadem. si nulla persona fuisset
incarnata: siue quelibet: siue solus pater fuisset incarna-
tus pater: qꝛ semꝑ pater haberet illud cōmune a se ⁊ fi-
li⁹ a patre ⁊ spūs sanct⁹ a patre ⁊ filio. Et ꝑterea talis
differentia esset tm̄ rōnis: vt patet. sed relatio rōnis nō
est ratio formalis terminādi realem depēdētiā. patet a
Doc. in tertio distin. 1. ¶ Ultimo dicit Doc. ꝙ ratio for-
malis terminādi istā dependētiā nature est entitas ꝑso-
nalis ꝑsone vbi siue ꝓprietas ꝑsonalis. ⁊ hoc ꝓbat Doc.
qꝛ ratio formalis terminādi istā depēdentiā realem est
aliqua entitas realis. vt patꝫ. ⁊ nō est aliqua entitas cō-
munis trib⁹ ꝑsonis: quia tūc tres ꝑsone simul termina-
rēt. ergo est aliqua entitas ꝓpria ꝑsone verbi si verbum
terminat: vel ꝓpria persone patris si pater terminaret:
sed talis entitas ꝓpria vbi est tm̄ ꝓprietas ꝑsonalis: pu-
ta filiatio si vbū cōstituať in esse ꝑsonali ꝑ relationē: vl
si per absolutū. de quo in p̄mo dist. 26. tale absolutū con-
stituens personam vbi eēt rō terminādi. Et nota vnam
rōnem quā facit Doc. in tertio. dist. 1. q. 1. probādo ꝙ for-
la ꝓprietas personalis sit ratio formalis terminandi ta-
lem vnionem ¶ Ibi. Cōtra. hic Doc. intēdit inferre ꝙ
si ꝓprietas ꝑsonalis esset ratio formalis terminādi istaꝫ
vnionem ꝙ tunc ꝓprietas personalis patris ⁊ ꝓprietas
filij essent eiusdem rōnis cuius oppositū ꝓbatum est in
p̄mo. dist. 7. ⁊ plixi⁹ di. 13. ꝙ aūt sequatur pꝫ: quia vnio
nature humane ad patrem esset eiusdem rationis cum
vnione nature humane ad verbū. ergo ⁊ termini essent
eiusdem rationis. ⁊ per consequens rationes formales
terminādi. qꝛ vnio nō esset eiusdē rōnis nisi etiā rō for-

maľ tminādi esset eiusdem rõnis. ❡ Dicit Do. q̄ diceretur ad hoc argumētum. sicut diceretur de cõmunitate eius qđ est persona in diuinis: quia si ponaľ aliqua communitas realis persone ad tertias personas possit concedi communis ratio terminandi eadem non tñ ꝓprie. Vult dicere q̄ si ab vltimis constitutiuis personarum posset immediate abstrahi aliqua realitas realiter communis illis. tunc ratio formalis terminādi istam dependentiam esset cõmunis tribus: tamē vna ꝑsona non terminaret nisi per rationē formalem ꝓpriam sibi. sed persone diuine siue ꝓprietates personales non conueniunt in aliqua realitate communi contrahibili: licet in aliquo conceptu abstracto ab illis: vt patet a Doc. in ꝓmo dist. 26. ⁊ ideo tales ꝓprietates nõ sunt eiusdem rationis. ita q̄ conueniant in aliqua realitate communi. immo vt sic sunt simpliciter. ⁊ primo diuersa: vt patet a Doc. in ꝓmo dist. 7. 13. ⁊. 26. non sunt tamen primo diuersa in aliquo conceptu cõmuni abstracto per intellectum: vt patet a Doc. in primo dist. 26. ⁊ vide que notaui super primo distinc. 25. ⁊. 23. ⁊ hoc mõ non poneretur talis concept⁹ cõmunis ratio formalis terminādi cum ratio formalis terminādi talem dependentiam sit entitas realis: vt supra patuit. ⁊ talis cõceptus communis non est in se entitas realis: sed bene primo mõ posset poni ratio formalis terminandi cõmunis: sꝫ non esset ratio formalis terminandi alicui persone nisi vt facta sibi ꝓpria: sicut natura humana est ratio formalis generandi sibi simile que est cõmunis omnibus indiuiduis hominis: ⁊ tamen sorti non esset ratio formalis generandi sibi simile nisi vt facta ꝓpria sorti puta per hecheitatem contrahentem talē naturam ad sortem. sic similiter si esset talis realitas communis tribus personis. i. tribus proprietatibus personalibus illa esset ratio formalis terminandi talem dependentiam communis illis tribus: sꝫ non esset ratio formalis terminandi verbo diuino nisi vt facta sibi propria ꝑ aliqđ ꝯtĥēs ipsā ad ꝟbū. sꝫ hoc sit īpossibile qꝛ hoc esset iꝑfectionis in verbo diuino: nam quicquid est in diuinis ex natura rei est simplr̄ in vltima actualitate: ita q̄ nullo mõ est contrahibile siue determinabile: vt patet a Doct. in ꝓmo dist. 2. parte. 2. q. 1. ⁊ dist. 5. q. 2. ⁊ alibi.

De secundo articulo principali videndum ē quo modo sit possibile ex ꝑte termini. i. quomõ hoc subsistēs incõmunicabile. s. verbum diuinum vt tale pōt terminare dependentiam. ⁊ arguit sic. non repugnat verbo diuino posse terminare talem dependentiam. ergo pōt simpliciter terminare. patet cõsequentia: qꝛ sic repugnātia dicit incõpossibilitatem: ita non repugnantia dicit possibilitatem. probaľ aiïs: quia si terminare dependentiam talem sibi repugnaret: aut hoc esset: quia verbū est subsistens siue persona absolute loquendo. aut quia est ꝑsona diuina: aut qꝛ est hec persona. i. aut repugnat persone inq̄ntum persona: aut inq̄ntum diuina: aut inq̄ntuꝫ hec ꝑsona: non videľ aliđ membrum dandum: ꝓpter qđ repugnet verbo posse terminare talem depēdentiā: sꝫ ꝓpter nullum istorū repugnat verbo diuino. ⁊ arguit sic. Inde pendēti non repugnat terminare depēdentiam: ⁊ si hēt ꝓpriam indepēdentiam non repugnat sibi esse terminū ꝓprium dependētie. sꝫ verbuꝫ quantum ad entitatē suā etiā ꝑsonalem est indepēdens: ⁊ hoc indepēdentia sibi ꝓpria loquēdo de indepēdentia que sibi cõuenit rõne entitatꝭ ꝑsonalis: q̄ entitas ē ꝓpria ꝟbo. ꝓbaľ ista minor. quia cui formaliter repugnat omnis imperfectio ei formaliter repugnat omnis dependētia: ⁊ qđ est formalis ratio repugnantie respectu vnius. i. omnis imperfectionis: est etiā respectu alterius. s. omnis depēdentie: ⁊ ecõtra. s. qđ est formalis ratio repugnātie respectu oīs dependentie erit etiaꝫ respectu omnis impꝑfectionis: quia omne dependens necessario includit imperfectionē: qꝛ limitationem ⁊ omne impꝑfectuꝫ includit necessario aliquam depēdentiam. Sꝫ verbo diuino ratiōe ꝓprietatꝭ ꝑsonalis repugnat formaliter oīs impꝑfectio: quia nihil poniľ in diuinis ex natura rei quī sibi ꝑcisissime cõsiderato repugnet oīs impꝑfectio. qꝛ si sibi nõ repugnet ꝙ aliqua impꝑfectio possit sibi cõpetere: ⁊ posita per possibile tali impꝑfectiõe in ꝓprietate ꝑsonali adhuc talis ꝓprietas ꝑsonalis maneret ī diuinis: qꝛ est ibi necesse eē: ⁊ nõ maneret nisi vt intrinsica deo. s. ꝑ realem idēptitatem: ⁊ ꝑ cõsequens possibile esset aliquā imperfectionem esse intrinsecam deo: quod est impossibile: quia enti infinito formaliter simplr̄ repugnat oīs impꝑfectio. ❡ Ibi. Cõtra istam rõnem Doc. instat ꝯtra hāc rõnem vt magis declareľ: quā etiā rõnem facit in 3° dist. 1. q. 1. Et ꝓmo instat cõtra maiorem. ꝓbando q̄ ista non sit vera. s. indepēdenti non repugnat terminare dependentiam. ⁊ arguit sic. Si indepēdenti nõ repugnat posse terminare depēdentiā igiľ tali indepēdenti posset cõuenire posse terminare depēdentiā talem: puta si est independens indepēdentia opposita depēdētie puta accidētis ad subiectum. dicľ enĩ talis indepēdentia vt comparaľ ad talem depēdentiam sibi oppositā. Sed cõsequens est falsum: vt patet in multis. ꝓmo in substātia ⁊ accñte. nam oīs substātia est independens indepēdentia accñtis ad subiectum. i. indepēdentia opposita dependētie accñtis ad subiectum: ⁊ tñ non sequiľ q̄ oīs substātia possit terminare depēdētiaꝫ cuiuscūq; accñtis ad subiectum: pꝫ quia lapis non potest terminare depēdentiam sapiētier qꝛ si posset: posset esse formaliter sapiens: qđ est impossibile. Secundo patet de dependentia totius ad partes: qꝛ simplici cum nõ sit totum nec pars sicut angelus: repugnat dependere dependētia qua totum dependet ad partes: ⁊ tñ non pōt terminare depēdētiam totius: quia tunc esset pars illius totius. Tertio patet de dependentia causati ad causā: qꝛ angelus est independens a quocumq; causato vt causa: qꝛ immediate creatur a deo. nõ tamē pōt terminare dependentiā omnis causati. Quarto patet de proprietate personali diuina que cū sit oīno indepēdens: seq̄tur q̄ possit terminare oēm dependentiam creature ad deum vt causati ad causam: ⁊ hoc ꝫm quancumq; rationē causalitatis puta efficientis: vel finalis: vel exemplaris ⁊ hmōi: qđ tamē est manifeste falsum: qꝛ ꝓprietas in ꝑsona non est formalis rõ causandi: sed aliqđ cõe tribus: vt patet in scđo dist. 1. q. 2. et si nõ ē ratio cāndi nõ erit ratio terminādi: quia qđ est ratio formalis terminādi dependentiam causati ad cām est etiā ratio formalis cāndi. vt patuit supra. q. 8. ❡ Ibi. Respõdeľ igiľ ad maiorē. Ex quo Doc. dedit multas instātias cõtra illam maiorē: hic dicit nõ ꝫm opi. ꝓpriam: vt patebit q̄ illa maior nõ est simplr̄ vera: quia sola independētia non est rõ formalis terminādi depēdētiam: sed oportet addere scilicet q̄ ratio independentie habeat realitatem: siue ꝓmitatē eēntialem respectu illius qđ dependet ad ipsam. patet: quia dependentia posterioris essentialiter ad pri⁹ eēntialiter: oportet etiā addere q̄ ratio formalis independentie habeat aliquam ꝑfectionē respectu dependentis: quia sicut depēdēs vt depēdēs necessario dicit iꝑfectionē respectu illi⁹ ad qđ depēdet: ita terminans dependentiam dependētis necessario dicit ꝑfectionem respectu dependentis. ⁊ maior sic intellecta videtur habere veritatem aliter non. (Nota tñ q̄ hec non est precisa ratio veritatis illius maioris: vt infra patebit.) maiore isto modo concessa minor sumpta videtur neganda scilicet q̄ ꝓprietas personalis habeat prioritatem eēntialem respectu creature. ⁊ q̄ dicat ꝑfectionē respectu illius. de primo patet: quia ordo eēntialis ē per se inter essentias: distinguēdo essētiā ꝯtra ētitatem hypostaticam: ⁊ q̄ tñ inter essentias. s. specifice distinctas sit ꝑ se ordo eēntialis. s. ꝑ se posterioris essētialiter ad prius per se essentialiter. probaľ per phm̄. 8 met. tex. cõ. 10. vbi vult q̄ forme. i. quiditates rerum se habeāt sicut numeri inter quas est proprie ordo eēntialis. De secūdo patet: quia entitas hypostatica non ē simpliciter ꝑfecta vel simpliciter ꝑfectio: prout dictū est supra. q. 5. per idem ergo negaretur mi. qꝛ si aliquid esset ratio repugnantie respectu cuiuscūq; impꝑfectionis ipsum esset ꝑfectio simpliciter. igiľ entitas hypostatica non est. si ꝑfectio simplr̄: sequiľ q̄ ipsa nõ est formalis rõ repugnandi omni imperfectioni ⁊ ꝑ ꝯñs nec per ipsaꝫ habet persona formaliter ꝓpriam independētiam: ⁊ sic patet īprobatio maioris ⁊ minoris. ❡ Ibi. Ad ista ⁊c. Hic Doct. respondet ad instantias factas cõtra maio. et primo ad primam que est de substantia ⁊ accidente premittendo multa que valent ad solutionem ad illas instantias. Dicit ergo sic primo q̄ dependētia potest dupliciter accipi. vnomodo formaliter scilicet pro ratione formali ipsius dependentie que est formaliter relatio. Alio modo materialiter pro natura dependente que formaliter denominatur tali dependentia que est relatio.

Primo modo dicit Doct. distinctio dependentie forma-

liter accepta requirit in termino rationē formalem terminandi aliam ⁊ aliam: vel eandem quasi illimitatā virtualiter. scȝ vel eminenter cōtinentē tales ratiōes formales distinctas. i. ꝙ si sunt due dependentie specie distincte necessario sunt ad terminos specie distinctos. i. ꝙ ratio formalis terminandi vnam necessario distinguitur specie a ratione formali terminandi aliam. patet de duabus dependentijs specie distinctis causati ad causā que terminātur ad causas specie distinctas: siue ad eādem causam ſm aliam ⁊ aliam rationem terminādi specie distinctam: vel si tales dependentie specie distincte habent eundem terminum ſm eandem rationem formalem terminandi talis ratio formalis ⁊ si non sit specie distincta: virtualiter tamen siue eminenter cōtinet rōnes formales specie distinctas que immediate possunt correspōdere illis dependentijs specie distinctis in ratione formali terminandi. Exemplum: dependentia qua calor dependet ab igne in ratione causati: ⁊ qua vermis depēdet a sole specie distinguitur. ⁊ vna terminatur ad solem ⁊ alia ad ignem: ita ꝙ sol terminat dependentiaȝ vermis causati ab ipso ſm aliam rationē formalem specie distinctam ab illa ſm quam ignis terminat dependētiaȝ caloris ab eo causati. Si vero calor ⁊ vermis essent immediate causata a deo: si ille dependentie distinguūtur specie: deus immediate terminaret dependentiam illarū ſm aliam ⁊ aliam rationē spē distinctam ⁊ non in eo formal'r ɔtēptā: sȝ tm̄ virtualiter qȝ virtualiť cōtinet caliditatem solis respectu vermis ⁊ causalitatem ignis respectu caloris. Sed loquendo de distinctione secūdo modo. s. dependentie materialiter sumpte que distictio est ſm naturas dependentes. dicit ꝙ talis distinctio nō requirit distinctionem nisi eorū que dependent. patet qȝ natura hominis ⁊ natura asini distinguūtur specie ⁊ nō dicuntur distingui per aliqua extrinseca sicut dependētie primo modo accepte. Et addit ꝙ iste nature depēdētes adinuicem distincte: puta vel specie vel genere: quādoq; sunt eiusdem ordinis: quando scilicet immediate vel eque mediate dependēt ad idem: quādoq; sunt alterius ordinis: qñ scȝ vnū depēdet mediate ⁊ aliud imediate. Exemplū primi: quādo sunt eiusdem ordinis impediati vt substantie etiam genere distincte dependent in ratione causati ad deum causantem ⁊ non tm̄ substantie: sed etiaȝ omnia accidentia realia absoluta que omnia dicuntur dependere dependentia eiusdem ordinis immediati. s. causati ad causam. Idem patet de omnibꝰ accidētibus que dependent ad subiectum dependentia eiusdem ordinis immediati: qȝ subiectuȝ immediate terminat dependentiam accidentis sibi inherentis. Comparando tamen dependentiā accidētis ad substantiam ad quam vltimate dependet: ⁊ comparando dependentiā substātie ad deū: vtraq; depēdētia dr̄ depēdētia ordinis imediati. sȝ vna sit causati ad causā qualis est substātie ad deum. alia est inherentis ad subiectum cui inheret: qualis est accidētis ad subiectum cui inheret. si vero vtraq; comparetur ad deum. s. substātie causate a deo ⁊ accidētis ad subiectum. prima dependentia dicitur dependentia eiusdem ordinis immediati. ⁊ secūda est eiusdem ordinis mediati que scȝ est accidentis ad deū: licet enim dependentia accidētis ad subiectum vt precise comparatur ad subiectum cui inheret: sic dependentia eiusdem ordinis imediati. tñ vt comparatur ad deum dr̄ depēdentia eiusdem ordinis tm̄ mediati. nō enim deus imediate terminat dependentiam accñtis in rōne subiecti: terminat tamen mediate: qȝ ex quo causat substātiā q̄ imediate depēdet ad deū: ⁊ substātia in rōne subiecti imediate terminat depēdentiā accidentis: ideo dicimus ꝙ accidēs depēdet ad deum dependentia ordinis tm̄ mediati: ⁊ hoc est qđ dicit. ¶ Sequitur. Licet igitur ista ꝓpositio sit falsa: independēs tali dependentia potest qualēcūq; depēdentiam terminare. Et ista ēt independens indepēdentia tali potest talem depēdentiam cuiuscūq; depēdētie terminare: vñ videtur ista probabilis: ꝙ independens tali dependentia pōt alicuius depēdentie talem dependētiam terminare: vel priorē. ⁊ hoc vel imediate vel saltem mediate ⁊ ista probabilior simpliciter: independens pōt cuiuscūq; dependentie: vel saltem alicuius depēdētie aliquam depēdentiam terminare. Et istaȝ duaȝ ꝓpositionum veritas apperet. Si ista ēt nota: ꝙ quecūq; entitas quacūq; alia vel est ꝑ se prior vel posterior: et

ista videtur haberi ex cōnexione entium ⁊ vnitate eorum siue vniuersi que vnitas est ordinis ſm phm̄. 12. meta. videretur enim illa entitas incōnexa cum alijs que non hēret per se ordinem prioris nec posterioris. ¶ In hoc lr̄a sūt quattuor ꝓpositiones: due false ⁊ due vere. prima falsa est ista: ꝙ indepēdēs tali depēdētia puta causati ad cām vel accñtis ad subiectum pōt qualemcumq; dependentiam terminare. patet instantia: qȝ lapis est independēs dependentia accñtis ad subiectū: ⁊ tñ non potest terminare dependētiā cuiuscūq; accñtis: quia nō accñtis spiritualis. Similiter angelus est independēs dependentia causati ad causam respectu omniū inferioȝ: ⁊ tamē non potest terminare dependentiam cuiuscūq; causati inferioris: vt patet: quia tunc esset causa cuiuscūq; inferioris qđ est falsum. Secunda falsa est ista. Independēs tali dependentia potest talem dependentiam cuiuscūq; dependentis terminare. patet per instantias immediate predictas. Tertia propositio vera est ista. ꝙ independens tali dependentia potest alicuius dependentis terminare vel priorem. ⁊ hoc vel immediate vel saltem mediate: hec patet. nam lapis est independens dependentia accidentis ad subiectum: ⁊ licet non possit terminare dependentiam cuiuscumq; accidentis: quia non spiritualis: potest tamen terminare dependentiam alicuius corporalis puta alicuius coloris vel quantitatis. Similiter deus est independens independentia accidentis ad subiectum: ⁊ licet non possit terminare dependentiā alicuius accidentis nec corporalis nec spiritualis: quia non potest esse subiectum accidentis: potest tamen terminare mediate dependentiam accidentis: patet: quia terminat dependentiam substantie vt causate ad causam: que substantia potest immediate terminare dependentiam accidentis; que dependentia causati ad cām ē prior dependentia accidentis ad subiectum: pōt etiam terminare dependentiā priorem depēdētia accidētiȝ ad subiectum. Sicut patet de depēdentia que ē ſm ordinē essentialem quiditatū que est quodāmodo mēsurati ad mensuram: et illa est prior dependentia que est effectus ad causam. licet ergo angelus non terminet immediate dependentiam lapidis vt causati: quia non causatur ab eo: terminat tamen mediate: quia terminat dependētiam lapidis vt quiditatiue mensurati: et hoc immediate: et per consequens terminat mediate dependentiam lapidis causati licet non ab eo causati: ac ꝑ ɔñs ēt dr̄ terminare depēdētiā accñtiȝ imediate depēdētiȝ ad lapidē ⁊ hoc est quod dicit scilicet vel terminat dependentiā priorem depēdētia accñtis ad subiectū: ⁊ hoc mediate vel imediate. nā dependētia causati ad causam est prior dependentia accñtis ad subiectum: ⁊ terminans imediate talem terminat imediate ꝑorem: ⁊ dependentia quiditatiua mensurati ad mēsurā est prior dependētijs causati ad causaȝ: ⁊ terminans imediate taleȝ dicitur etiā terminare dependētiam prioris depēdētia accñtis ad subiectum. ⁊ hoc mediate: qȝ imediate terminans depēdentiam mensurati ad mensuram terminat mediate dependentiā illius causati ad causam vndecūq; causetur. Quarta ꝓpositio ⁊ probabilior est ista: simpliciter independens potest cuiuscūq; dependentis vel saltē alicuiꝰ dependentis dependentiā terminare. Hec ꝓpositio habet duas ptes. prima nō videtur vera scilicet ꝙ simpliciter independens possit terminare dependentiā cuiuscūq; dependētis siue ꝑorem: ⁊ hoc mediate vel imediate. patet: qȝ proprietas diuina ꝑsonalis est simpliciter independens: qȝ nullo mō dependens. ⁊ tamen nō potest terminare dependentiam alicuiꝰ accñtis ad subiectuȝ: nec dependentiam causati ad causam: nec dependētiaȝ mensurati quiditatiue ad mensuram: qȝ tale terminans dicit formaliter ꝑfectionem: sed ꝓprietas ꝑsonalis diuina nullam ꝑfectionē formaliter dicit nec imperfectionem. Secūda tñ pars illius ꝓpositionis disiūctiue ē vera de omni independenti simpliciter ꝙ pōt alicuiꝰ depēdentie terminare dependentiā. ⁊ sic ꝓprietas ꝑsonalis diuina que est simpliciter independens potest saltē terminare dependētiā nature cōicabilis ad suppositū diuinū: siue esse rationē formaleȝ terminandi talem depēdētiam: quia sic terminans nō requirit aliquā ꝑfectionem formaliter: vt patet in 3°. dist 1. Sed sufficit ꝙ tale terminans sit simpl'r incōicabile: ⁊ sic pȝ veritas ꝓpositionis pro scđa parte. contra quā nō videtur posse afferri aliq̄

instantia: quia non videt posse inueniri aliquod simpliciter independens qui possit terminare aliquam dependentiam. Et qd addit ꝙ veritas duarū ꝓpositionum vltimarū eēt nota. si eēt notū ꝙ q̄cūq; ētitas q̄cūq; alia: vel ē ꝑ se p̄or vel posterior. patet: quia ex hoc ꝙ. a. ē per se siue essentialiter prius. b. statim sequit ꝙ eo modo quo. a. est per se prius. b. puta vel in ratiōe cause vel in ratione mensure q̄ditatiue: vel in ratiōe subiecti: vel in ratione suppositi: potest terminare talem depēdentiam talis posterioris eēntialiter. q2 ergo independens siue depēdentis tali ſm tertiam ꝓpositionē: siue simpliciter independens est eēntialiter: siue sit per se prius aliquo ente l aliquo ꝑ se ratiōe prioritatis manifeste. Sequitur ꝙ possit terminare depēdentiam alicuius. Et quod tal s per se p̄oritas ꝛ ꝑ se posterioritas sit ī ētib⁹: p3 ex ꝯnexione ētiū ꝛ vnitate eorū i vniuerso q̄ vnitas ē ordis. s. p̄oris ꝛ posterioris. nā illa ētitas nō videt hr̄e vnitatē: siue connexionem cū3 alijs que non habet ordinē cum alijs: nec ꝑ se p̄oris nec posterioris. ¶ Ex his declaratis p3 rn̄sio ad istātias supradictas: cū ergo p̄mo arguit. Si idepēdens pōt terminare depēdentiam. igitur independens tali dependentia pōt terminare talem dependentiam. ¶ Respōdet Doct. p̄mo negādo consequentiam: q2 antecedens pōt esse verū consequēte existente falso. nam hoc consequēs si est falsum: hoc erit ꝓpter aliquid annexum sue dependentie: puta q2 ta'ts independentia est limitata: ꝛ per cōsequens tale independens erit limitatum: ꝛ ideo pōt habere aliquam impfectionem annexā ꝓpter quam tale indepēdens non potest terminare talē dependentiam. licet eī lapis respectu sapientie sit idependens depēdentia accidentis ad subiectū. tamē non potest terminare depēdentiam sapientie: ꝛ hoc mediate vel immediate: q2 est indepēdens limitatu3. Sed hec ratio non tenet de indepēdenti simpliciter: q2 in tali nulla est imperfectio. ꝛ ideo bene stat: ꝙ independens simpliciter pōt terminare saltē aliquam dependentiam vt supra patuit de proprietate personali diuina de qua minus videtur: quia ꝛ si nullam imperfectionem includit tamen non dicit aliquam perfectionem formaliter. Secundo dicit illam cōsequentiā deficere: quia non oportet: ꝙ talis independentia concludat tale3 terminationem nisi indepēdētia simpliciter acciperet in antecedēte: sic ꝙ independentia simpliciter ꝛ omnimoda cōcluderet posset terminare oēm dependentiam. Si enim sic argueretur independens simpliciter ꝛ oīno terminans omnē dependentiam cuiuscūq; dependentis: ergo pōt terminare talem ꝛ talem dependentiam. talis cōsequētia valeret. sed tale aīs non fuit sic acceptum: sed solūmodo fuit acceptu3 ꝙ indepēdens oīno posset aliquam depēdentiam terminare. precise eīn dicit in illa ratione qua ꝓbauit non repugnare verbo posse assumere naturam ꝛc. Dicit eīn sic indepēdenti non repugnat terminare depēdentiā. ꝛ si hēat ꝓpriam independentiam non repugnat sibi esse terminū proprie dependentie ꝛc. Nota etiam qn̄ arguit sic: in illa consequentia. indepēdens simpliciter ꝛ oīno potest terminare oēm depēdentiam. ergo dependens tale potest terminare talem dependentiam. ly dependens tale: non debet accipi pro quocumq; independente tali: quia sic consequens est falsum: stante tali antecedente vero. patet de lapide respectu sapiētie. Sed debet accipi in consequente pro eodem indepēdenti simpliciter ꝛ omnimode ipsum restringendo ad talem indepēdentiam: vt sit sensus. ergo indepēdens simpliciter ꝛ oīno acceptum: tn̄ ſm talem indepēdentiā potest terminare talem dependentiam: quia si potest oēm terminare. sequit ꝙ etiam talē possit terminare. ¶ Tertio dicit: ꝙ cōsequens illius p̄me consequētie posset cōcedi ſm intellectū prius positum. s. ꝙ independens tali dependētia alicuius taliter depēdētis pel prioris dependentia depēdētia pōt terminare dependentiā: vt supra patuit. Tenendo ḡ consequentiā valere: ꝛ consequēs eē verum ſm sensu3 vltimo loco dato: singillatim rn̄det ad instātias. Et primo ad instantiā de lapide: ꝛ dicit ꝙ substātia lapidis pōt saltem terminare dependentiā illius accidentis qd est natū sibi cōuenire: ꝛ tūc debet inferri sic: indepēdens pōt terminare dependentiā aliquā: sed indepēdens dependentia accidētis ad subiectu3 potest terminare dependentiam alicuius accidentis. s. sibi conuenientis ꝛ non repugnantis. Et si aliqua natura non est susceptiua accidētis: sicut natura diuina. Illa tamē potest terminare aliquam dependentiam priorem: vt supra patuit. ¶ Et per idem dico ad instantiam de toto et partibus: q2 simplex: qualis est angelus saltem pōt terminare dependentiam priorem q̄ sit illa que est totius ad partes: quia saltem potest terminare dependentiam puta ignis vt mensurati quidditatiue ad mensuram quidditatiue. Siue illam qualis est inter minus nobile essentialiter ad magis nobile essentialiter. ¶ Ad aliam instātiam de causato ad causam. patet: quia licet angelus nō possit terminare dependentiam puta lapidis causati ab eo: ꝛ hoc immediate. potest tamen illa mediate terminare. patet: quia potest terminare aliam priorem. scilicet illam que est ſm ordinem essentialem quidditatiū. ¶ Ad quartam instantiam de proprietate diuina personali: dicit ꝙ tale independens simpliciter potest terminare aliquam dependentiam puta illam que est nature communicabilis ad suppositum omnino incommunicabile aliter non videtur habere connexionem cum alijs entibus qualis in proposito. scilicet loquendo de proprietate diuina non potest esse nisi prioris per se ad posterius: sed non oportet ꝙ possit terminare qualemcumq; dependētiam: quia non illam que requirit in termino perfectionem simpliciter: qualis est dependentia causati ad causam. Independens enim omnino ꝛ terminans dependētiam causati ad causam. siue mensurati quidditatiue ad mensuram quidditatiuam est perfectum simpliciter: ꝛ perfectum simpliciter est necessario ꝛ omnino independēs: quia omnis dependentia necessario includit impfectionem: ꝛ non tm̄ perfectum simpliciter est omnino indepēdens: sed etiam illud qd nullam perfectionem dicit formaliter. si tamen sibi repugnet omnis impfectio est omnino independens: quia omnino independens: ꝛ si non includat aliquam perfectionem. necessario tamen excludit omnē imperfectionem. ꝛ si tale esset aliquo modo dependens: tunc non excluderet necessario omnē imperfectionem. ꝛ tale independens est proprietas personalis diuina. ¶ Ibi per hoc excluditur responsio ad maiorez que responsio exponebat illam maiorem scilicet omne īdependens potest terminare dependentiam. Siue sic. īdependēti non repugnat t̄minare dependentiā ꝛc. Cū dicitur ꝙ ad hoc vt dependens t̄minet requiritur ꝙ sit prius essentialiter. dicit Doc. ꝙ prioritas essentialis est duplex. quedā est ratione essētie qualis est cause ad causatum ꝛ mensure ad mensuratum. ꝛ hec prioritas est ꝓprie essētialis. quia respicit essentias. Alia est prioritas essentialis extendendo prioritatez essentialem ad prioritatez per se. ꝛ hoc respectu cuiuscunq; entitatis: siue quidditatiue siue hypostatice. et hoc modo proprietas personalis in diuinis potest dici prior essentialiter: vel magis propriē per se prior quocumq; causato. non ꝙ entitas personalis diuina possit terminare dependentiaz causati: siue esse ratio terminandi: vt supra patuit. Sed dicitur per se prior: quia entitas omnino independens est per se prior omni entitati dependenti: qualis est entitas causati. Et isto secundo modo accipiendo prioritatem. necesse est vt omne terminans dependentiam sit prius eo quod dependet. non autem primo modo accipiendo prioritatem. id est ꝙ non est necesse ꝙ omne terminans dependentiam sit prius dependente prioritate primo modo accepta: nisi tn̄ quando est dependentia causati ad causam: vel aliqua similis dependentia: puta causati posterioris ad causatu3 prius. sicut sol terminat depēdentiam vermis causati ab eo: quia sol est pri⁹ causatus verme: vel ꝙ talis dependentia sit vnius cause ad aliam causam: sicut est in causis essentialiter ordinatis vbi secunda dependet a prima in causando: et sic prima terminat dependentiam talem. vel ꝙ sit dependentia mensurati ad mensuram scilicet mensurati quidditatiue siue mensurati secundum perfectionē ad mensuram perfectionalem. ꝛ sic terminans dependentiam aliquo istorū modorū necessario includit perfectionem. ¶ Et cum dicitur ꝙ tm̄ īter essentias est ordo essētial'. dicit Doc. ꝙ depēdentia eēntialis pōt dupliciter accipi. Uno mō est simpliciter essētialis que requirit vtrūq; extremum dicere essentiam. Sicut est dependentia creature vt causate ad deum vt causam. Alio modo dependentia dicitur essentialis tm̄ ratione fundamenti pro quanto fundatur in essentia. Sed non dicitur essen

talis rõne eminẽtie ẽ in ꝓposito .s. depẽdẽtie nature ad suppositum. ¶ Ibi. Et cũ addit in alia respõsiõe ad maiorem: ꝙ terminãs depẽdentiã oportet esse ꝑfectũ: hic dat duas respõsiões .s. ꝙ perfectio dicit equiuoce: sicut ⁊ entitas. nam entitas videt conuenire equoce entitati quiditatiue ⁊ hypostatice: ita dicit quedam ꝑfectio qditatiua ⁊ qdam hypostatica: tamẽ ꝓprie loquẽdo ꝑfectio tm̃ entitati qditatiue cõuenit ⁊ non hypostatice: qꝛ talis entitas non est ẽm quã aliqd formaliter ꝑficit. Sed ẽm quã aliqd respicit ꝑfectionẽ vel saltem determinat ad ꝑfectionem receptam. Vult dicere ꝙ entitas ꝑsonalis non est ꝑfectio qua aliqd perficitur. sed est entitas determinatiua suppositi ad perfectionem: nam suppositum diuinũ per ꝓprietatem. dicit hře talem ꝑfectionem puta deitatẽ: qꝛ e ꝯo ꝓprietas est actus non ꝑficiens deitatem: sed actus tm̃ ꝑsonalis per quam constituitur aliqd in esse ꝑsonali: per hoc dicit determinare suppositum ad ꝑfectionẽ nature quam hẽt. ⁊ de hoc vide prolixius Doc. in ꝓmo disti. 5. q. 2. ⁊ distic 25. ⁊ que ibi exposui. Nota tamẽ ꝙ quãdo dicit Doc. ꝙ entitas conuenit equoce entitati qditatiue ⁊ hypostatice. hoc tm̃ non videtur verum. Tum qꝛ cõceptus entis est cõceptus vniuocus cõmunis. cuicumqꝫ enti etiam vltimis differentiis: vt patet a Doc. in ꝓmo distic. 3. q. 3. Tum etiã qꝛ ab vltimis cõstitutiuis ꝑsonarũ diuinarũ est cõceptus cõmunis dictus in qd de eis: vt patet a Doc. in ꝓmo disti. 26. ⁊ vide que exposui sup disti. 23. ⁊ 25. ꝓmi. ergo multo fortius conceptus entis erit vniuocus entitati qditatiue ⁊ hypostatice. ¶ Respõdeo ꝙ Doc. forte intelligit ꝙ entitas realis vt entitas. accipiendo entitatem pro aliqua realitate non cõuenit vniuoce entitati qditatiue ⁊ hypostatice. Dico scđo ꝙ aliud est ꝑdicari vniuoce: ⁊ aliud est eẽ predicatum vniuocũ: vt patet a Doc. in ꝓmo disti. 3. q. 3. ⁊ in tertio disti. 7. Nam ꝑdicari vniuoce dicit cõceptum cõmunem qditatiue inclusum in illis de qbus predicatur. predicatum vero vniuocum dicit bene conceptum cõmunem: sed non qditatiue inclosum. Et hoc modo põt dici predicari equoce: qꝛ recedit a vera predicatione vniuoce dicta. Sed qꝛ videt ꝙ concept⁹ entis includatur qditatiue in vltimis cõstitutiuis diuinarũ ꝑsonarum. qꝛ si ab illis (vt dixi) potest abstrahi aliquis conceptus commonis in quid de eis. multo fortius potest abstrahi conceptus entis dictus in quid. ideo dico ꝙ debet sic intelligi ꝙ entitas realis pro vera re cui vere conuenit: perfectio tm̃ conuenit equiooce entitati realꝫ quiditatiue ⁊ hypostatice. ¶ Ibi. Secuodo potest propositum sic declarari. Hic Doct. adducit aliam rationem qua probat ꝙ non repugnat verbo diuino posse terminare dependentiam nature humane in vnitate persone. Et arguit. aliqua est in entibus dependentia nature communicabilis inq̃tum communicabilis ad suppositum cui commuoicatur. ergo in illa dependentia status est ad aliquod incommunicabile vt terminans talem dependentiam. antecedens patet de quacumqꝫ natura cõmunicabilis supposito siue per se: siue per accidens. nam substantia quecumqꝫ loquendo de substantiis per se: nata est habere proprium suppositum. ⁊ sic ita ꝙ inter naturam ⁊ suppositum proprium est realis idemptitas. ⁊ ꝑ consequens talis natura non dicitur per se depẽdere ad proprium suppositum: quia dependentia realis semper est inter distineta realiter. Nota tamen ꝙ accipiendo suppositum proprie nature in creaturis pro vltima ratione ⁊ completiua suppositi que dicit tm̃ negationem: vt patet a Doct. in primo distinctio. 2. parte. 2. que. 1. ⁊ in tertio distinctio 1. q. 1. ⁊ in presenti. q. talis negatio non potest realiter idemptificari nature. Debet ergo sic intelligi ꝙ suppositum proprium nature. id est ꝙ natura perfecte singularis ad quam immediate concomitatur negatio ad communicari alteri supposito. si in eodem instanti quo actu est singularis alteri supposito non cõmunicatur est idem realiter natore absolute. ita ꝙ natura humana si actu nõ est cõmunicata alteri supposito dicit complete ⁊ vltimate suppositũ ꝓpter negationẽ dependentie actualis ad aliud suppositũ que imediate concomitatur: ⁊ hec .s. natura humana ratione talis hecheitis ad quaꝫ nata est concomitari talis negatio realiter idẽptificatur nature humane: vt est ꝓbatum a Doct. in secũdo dist. 3. q. 1. ⁊ 6 ⁊ vide que ibi exposui: de hoc etiã vide que exposui super tertio disti. 1. q. 1. talis ergo natura cõmunicabilis proprio supposito non dependet realiter ad illud propter realem idemptitatez. Sed si talis natura nata habere proprium suppositũ cõmunicatur supposito alterius nature siue extrinseco realiter depẽdet ab illo: sicut communicabile realiter dependet ad illud cui cõmunicatur. patet: quia ex quo tale cõmunicabile non intelligitur per se stare: sed alteri communicari: statim sequitur ꝙ vere dependet ad illud cui communicatur. quia scilicet communicatur supposito extrinseco. ⁊ hec est probatio consequentie que dependet ex illo aotecedente: ex hoc quia si natura non nata habere proprium suppositum. i. non nata habere aliquod singulare eiusdem oature ad quod immediate concomitatur negatio ad cõmunicari alteri: quia actu per se existit. sicut natura accidentis que nullo modo nata est habere proprium suppositum: quia tamen nata est habere ꝑ accidens suppositum substantie: quia realiter communicatur illi. sequitur ꝙ dependet ad illud: sicut cõmunicabile ad aliqđ incõmunicabile. ergo oatura communicabilis nata per se habere propriuꝫ suppositum: si actu cõmunicetur supposito extrinseco non minus realiter dependet ad illud. ⁊ si tale suppositum extrinsecum terminat in ratione suppositi dependentiam nature communicabilis vt commuoicabilis. multo fortius suppositũ diuinum poterit terminare dependentiam nature humane communicabilis. patet: quia solum suppositum diuinum necessario est incommunicabile: quia est suppositum per aliquam eotitatem positiuam que necessario sibi inest per quam est necessario incommunicabile: vt patebit in tertio articulo ⁊ etiam patet in tertio distinc. 1. q. 1. ⁊ vide que ibi exposui. Sed suppositum creatum dicitur vltimate suppositum per aliquam negationem. scilicet per negationem actualis dependentie que sibi nõ inest necessario: vt exposui super tertio distinctio. 1. q. 1. ⁊ ideo suppositum creatum non est necessario incommunicabile. Cum ergo soppositum creatum per diuinam potentiam possit terminare dependentiam alterius nature in ratione suppositi. nam natura lapidis posset vere suppositari in aliquo supposito puta nature humaneꝫ vt patet a docto. in tertio distinctio. 1. multo fortius suppositum nature diuine poterit in ratione suppositi terminare dependentiam nature communicabilis puta nature humane. et sic patet ista secunda ratio. ¶ Ibi diceretur. Hic Doctor instat contra istam secundam rationem: duabus rationibus. ⁊ vna confirmatione. Dicit ergo sic: ꝙ nulla natura potest dependere ad ipsum scilicet verbum diuinum vt ad suppositum extrinsecum: quia non potest informari per accidẽs aliqua natura: sicut suppositum substantie informatur accidẽte: ⁊ pro tanto est suppositum per accidens nature accidentis. ¶ Secundo diceretur ꝙ dependentia accidentis ẽ per se ad singularẽ substantiam. non autem ad suppositum vt suppositum scilicet quantum ad illud quod suppositum addit vltra rationem singularis. quia illud non videtur esse nisi negatio. negatio autem nõ est ratio terminandi dependẽtiaꝫ. ¶ Confirmatur: quia natura singularis assumpta a verbo: eodem modo terminat depẽdentiam accidentis: sicut terminaret si nõ esset assũpta: sed assumpta non habet rationem propriam suppositi: igitur quando non est assumpta ratio suppositi oon est ratio per se terminandi: nec potest dici ꝙ quia est assumpta dependentia accidentis quod sibi inheret terminatur ad personam assumentem: quia dependentia accidẽtis est inherere: accidens autem nature assumpte non inheret persone assumenti. ¶ Ad primum respondet Doc. ꝙ accidentis ad subiectum est duplex habitudo. vna vt forme ad informabile. ⁊ sic dicit imperfectionem in subiecto: quia potentiam receptiuam. Alia est habitudo q̃ est dependentie accidentis ad subiectum. ⁊ talis habitudo tm̃ preexigit prioritatem essentialem in subiecto: ⁊ hoc non est imperfectionis in subiecto: hoc secundo modo natura humana dependet ad verbum: ⁊ quantuꝫ ad hoc est bona similitudo nature ad verbum: sicut accidentis ad subiectum. ⁊ hoc clarius patuit in tertio. dist. 1. q. 1. ¶ Ad scđm Doctor primo premittit quid sit substãtia que dicitur suppositum. talis enim est simpliciter incommunicabilis ⁊ vt quo: ⁊ vt quod. Sicut prolixius exposui super distinctione secunda parte secunda que. 1. ꝓmi Do. siue talis substãtis vt suppositũ. dicit negatio

neni duplicis depēdētie ad aliud suppositū.s. actualis ⁊ aptitudinalis: vt clare expositum est in tertio distin.⁊.q.1. Deinde Doc. dicit ꝙ licet dependentia accidentis aliqualiter terminet ad substantiam singularem que est cōmunicabilis. tamen non terminatur vltimate nisi ad singularem substātiam incōmunicabilem: quia dependentia que est in cōmunicari: siue qua dependens cōmunicatur alteri nō videtur habere statum nisi ad incōmunicabile. i. ꝙ talis dependentia non vltimate terminatur nisi ad incōmunicabile: quia si est dependentia ad singularē substantiam cōmunicabilē cum illa sit ratio essendi ei cui cōmunicatur: non est dependētia adhuc terminata ad vltimate nisi ad illud cui cōmunicabile cōmunicatur. Vult dicere ꝙ ex quo singularis substantia suo modo intelligitur cōmunicari ꝓprio supposito. (patet: quia est ratio essendi illi: quia totum esse positiuum suppositi creati est a substantia singularis: vt supra patuit.) Sequitur ꝙ non poterit vltimate terminare dependentiam accidentis: cum sit etiam cōmunicabilis ⁊ quasi dependens ad suppositum ꝓprium: licet non proprie dependens: vt supra dixi. cum ergo suppositum sit simpliciter independens ad aliud. siue simpliciter incōmunicabile: solum illud vltimate terminabit depēdentiam accidentis. Sequitur nec tamen intelligo: ꝙ cōmunicabile terminans dependeat ad incommunicabile: ⁊ propter hoc cōmunicabile non vltimate terminat: sed illud ad qđ ipsum dependet: quia non est verum substantiam singularem cōmunicabilem dependere ad suppositum substantie: sed est ibi vera idēptitas singularis cōmunicabilis ⁊ suppositi: sed pro tanto qđ depēdet ad singulare cōmunicabile vltimate depēdet ad incōmunicabile: qꝛ cōmunicabile est alicui incōmunicabili ratio essendi: ita qđ dependet ad illud qđ est alicui ratio essendi: depēdet vlterius ad illud cui ipsum est ratio essendi. incōmunicabile autē non sic est ratio essendi alicui. ⁊ ideo qđ dependet ad ipsum: non oportet vlterius depēdere ad aliquid quasi habens esse per ipsum. Non igitur vltimate terminatur dependentia accidentis vt cōmunicabilia nisi ad suppositum substantie: vt incommunicabiliter subsistens ⁊ sustentans ipsum: ⁊ est ista. s. dependentia ad aliquid extra totum genus dependentie talis que est in communicari: quia est ad incommunicabile. Nota plura in ista litera. primo in hoc quod dicit ꝙ substantie singularis et suppositi est vera idemptitas realis. suppositum non debet intelligi pro illa negatione actuali ad aliud suppositum: quia illa potest non inesse: ⁊ patet de facto in natura humana singulari supposita in verbo que actu dependet ad illud: ⁊ per consequens non est ibi negatio actualis ad aliud suppositum: ⁊ sic non est idemptitas realis. Debet ergo sic intelligi. scilicet ꝙ substantie singularis ⁊ suppositi: est vera idemptitas pro quāto negatio illa: non dicit aliquam realitatem positiuam distinctā a substantia singulari: vel pro tanto dicitur vera idemptitas: quia singularis substantia nō supposita actu in alio supposito necessario est in se supposita: vt patuit in tertio. d. 1. Nota secundo: ꝙ ratio suppositi vltimate non est aliquo modo ratio essendi alicui: cum sit pura negatio: ⁊ posito etiam ꝙ diceret entitatem positiuam: adhuc non est ratio essendi simpliciter. sꝫ tm̄ ratio essendi tale. scilicet essendi suppositum: quia suppositum habet vltimate eē positiuum suppositabile per talem entitatem positiuā. sicut etiam suppositum vltimate constitutum per negationem habet esse suppositabile negatiuū per negationem additam. Nota tertio. ꝙ terminans dependentiā alicuius: si tale terminans est communicabile ⁊ dicitur communicari alicui cui est ratio essēdi simpliciter non vltimate terminat dependentiam: sed illud cui communicatur: ⁊ per consequens substantia singularis ꝗuis terminet dependentiam accidentis non tamen vltimate terminat: quia communicatur suo modo proprio supposito cui est ratio essendi: quia tale suppositum non habet aliquod esse simpliciter positiuum nisi substātiā singularē quā includit: ideo tale suppositum vltimate terminat depēdētiā accñtꝫ. Si ēt substātia singularꝫ posset depēdere ad suppositū alia sbā nō vltiate ēminaret: qꝛ ad aliud dependeret: ⁊ hec est vna ratio quia nō vltimate terminaret. Est alia ratio supra dicta: qꝛ posito ꝙ nullo modo dependeat ad suppositum: quia tamen cōmunicatur illi non vltimate terminat: sed tm̄ illud cui cōmunicatur. Nota etiam ꝙ dependentia vltimata terminat ad illud extra totum genus accidentis: quia tm̄ terminatur ad suppositum substantie: ⁊ sic patet ista litera.

¶ Ibi Et cum arguitur ꝙ ratio suppositi vltra substātiam singularem non addit nisi negationem: modo negatio non terminat dependentiam accidentis. ¶ Respondet Doc. dicens: si hoc verum sit. i. posito ꝙ ratio vltimata suppositi sit negatio (hic dubitatiue loquitur: licet expresse teneat hoc in 3°. dist. 1. q. 1. ⁊ iudicio meo posset etiam sustineri ꝙ esset entitas positiua. de qua vide que exposui super tertio Doc. dist. 1. q. 1.) quia tamen talis negatio immediatius inest substantie singulari ꝗ͂ dependentia accidentis terminetur ad substantiam singularem: ideo dependentia accidētis vltimate terminatur ad substantiam singularem actu incōmunicabilem per talem negationem: ⁊ ideo suppositum substantie vltimate terminat depēdentiā accidētis. Et qđ dicit de negatione imperfectionis: hoc dicit propter affirmatōnē oppositam. ¶ Ibi Et cum dicitur negatio nō est ratio terminandi dependentiā accidentis. Respondet ꝙ vltimate terminare dicit duo. s. terminare absolute ⁊ terminare sic ita ꝙ nihil vlterius terminat: rō ergo terminādi absolute est aliquod positiuum: quia scilicet substantia singularis: sed ratio terminandi sic scilicet vt terminatio sit vltimata est illa negatio. ¶ Ad cōfirmationē illam posset dici ꝙ accñs nature assumpte ⁊c. Hic Doc. aliter non respondet ad ꝯfirmationem: tamen respōsio patet ex supradictis: quia accñs duo dicit respectu subiecti scilicet habitudinem forme ad subiectum informabile ⁊ talis hītudo dicit inherentiam accidentis ad subiectū. alia est hītudo accñtis vt dependentꝫ ad substātiam 2ᵒᵒ verbum: vt suppositum nature humane terminat dependentiam accidentis sed non primo modo: qꝛ non informatur aliquo accidente. ¶ Ibi. Tertio secundum aliquos declaratur propositum sic. Hic doctor recitat duas rationes ⁊ pro ista positione scilicet ꝙ nō repugnet verbo terminare depēdentiā nature humane ꝗ͂ rū pma est. Varro. l 3 d 3. q. 1. quia. s persona diuina eminēter ꝯtinet pfectionē oīs suppositi cāti ⁊c. scđa ē tho. lib. 3. scripti. d 1. q. 9. qt. s. ꝗꝫ natura creata ē in potētia obedientiali respectu persone diuine ergo ⁊c. Sed quia iste ratiōes cū suis improbationibus patent in litera. et multo clarius prolixius libro. 3 dist. 1. q. 1. ⁊ vide que ibi clare exposui: ideo hic aliter non expono. ¶ Ibi. Cōtra conclusionem istius articuli. Hic Doctor arguit probādo ꝙ verbum non possit terminare dependentiam nature humane: quia tunc sequeretur ꝙ essentia diuina immediate terminaret: quia proprietas verbi ⁊ essentia diuina sunt simpliciter idem: ergo si vnum terminat et reliquum. ¶ Respondet ꝙ distinguuntur formaliter: vt est probatum in primo distin. 2. parte. 1 q. 1. licet ibi non dicat assertiue ꝙ distinguuntur formaliter: sed ꝙ sunt nō idem formaliter: tamen rationes ille ita videntur concludere de distinctione formali: sicut de non idemptitate formali: vt patet intuenti: hanc tamen distinctionem formalem expresse asserit in eodem primo. di 8. q. penul. respondendo ad quoddam argumentum. Sed in proposito talis distinctio formalis proprietatis: ⁊ essentie sufficit ad hoc vt vnum sit formaliter ratio terminandi talem dependentiam ⁊ non aliud. realiter tamen loquendo proprietas non est realiter ratio terminandi quin et essentia cum sint penitus eadem res realiter. sed non eadem res formaliter: ⁊ quomodo in eadem re realiter possint esse plures formalitates: vide Doct. in primo distinc. 8. q. penultima ⁊ que ibi notaui. Et addit Doct. ꝙ hec ratio videtur efficax contra ponentes identitatem realē ⁊ formalem essentie ⁊ proprietatis: sed ꝙ tm̄ ratione distinguantur: quia vnio realis est ad terminum realem. tamen tenendo etiam ꝙ tm̄ ratione distinguantur posset responderi ad rationem per fallaciam amphibologie: vt dicit Doct. in tertio distinc. 1. q. 1 ⁊ quomodo hoc vide que ibi exposui. ¶ Secundo arguitur contra conclusionem: quia ad relatiuum vt relatiuum non dependet aliud a suo correlatiuo: igitur ad verbum vt verbum non dependet natura humana. patet: quia solus pater in diuinis est correlatiuum verbi.

Essētia, diuina ⁊ filiatio distinguunt̄ formaliter.

¶ Respondet Doctor. primo. negando antecedens: quia aliud est dependere ad relatiuum: vt correlatiuum ⁊ aliud est depēdere ad ipsum relatiuum nō vt correla-

tiuum: quia bene ꝑmo modo solus pater est correlatiuū filij: et si hoc modo natura hūana depēderet ad verbum vt correlatiuum ipsa natura hūana esset verbi correlatiuum. sed bene secundo mō. quia vt sic dependet ad verbum qđ est relatiuum: sed tm̄ correlatiuū respectu p̄ris. Secūdo respōdet q̄ natura assumpta dependet ad verbum: sed nō ꝓpter vt ad relatiuū: sed vt ad incōmunicabile subsistēs: et sic negāda est cōsequentia. s. igit̄ ad verbum vt verbū nō dependet natura humana: q2 nō intelligitur depēdere ad verbū vt correlatiuū siue vt est relatiuum: sed dependet ad verbū vt est precise ꝑ suppositum siue incommunicabile subsistens.

Terti⁹ articul⁹ principalis. De tertio articulo principali qui erat de possibili ex parte nature assumpte. Et in isto articulo querit ꝑmo Doc. An ꝑsona creata vltra naturā singularē dicat aliquā entitatem positiuā, an tm̄ negationē. et arguit ꝑmo tribus ratiōibus et vna confirmatione: q̄ ꝑsonalitas ꝓpria dicit formaliter aliqđ positiuū. Deinde arguit ꝓbando. q̄ non dicat positiuum duabus rationibus. Et deinde respondendo declarat quomō ꝑsona dicit negationem duplicis depēdentie. s. actualis et aptitudinalis que oīa non tm̄ sunt clara hic in lr̄a: sed specialiter notaui et exposui sup dist. 1. q. 1. tertij. Et vide ibi multas difficultates et multa notabilia. ¶ Ad oēs ratiōes que ꝓbant: q̄ ꝑsona dicat entitatē positiuam: q2 negatio non est ꝓpria alicui nisi per aliqđ positiuū ꝓpriū. Dicit Doc. q̄ negatio ad dependere ad aliud suppositum pōt inesse alicui simpliciter et necessaria: et talis nunq̄ inest nisi ꝑ aliquod positiuum ꝑ qđ affirmatio opposita negationi repugnat. Sicut dicimus q̄ negatio lapidis necessario inest deo per aliqđ positiuum cui repugnat affirmatio. Sic similiter negatio depēdentie actualis ad aliud suppositum necessario cōuenit ꝑsone diuine: et hoc ꝑ aliqđ positiuum cui simplr̄ repugnat affirmatio opposita negationi. depēdere eīm ad aliud suppositū simplr̄ et necessario repugnat ꝑsone diuine et nō nisi ꝑ aliquā entitatē positiuam in persona diuina que est ꝓprietas ꝑsonalis. et ideo negatio depēdētie ad aliud suppositū simplr̄ et necessario cōuenit ꝑsone diuine: et ideo talis negatio non est ꝓpria ꝑsone diuine nisi ꝑ aliqđ positiuum sed quādo negatio nō inest necessario: et tunc est quādo affirmatio opposita nō repugnat simplr̄ et necessario: talis negatio non requirit aliqđ positiuum proprium ꝓpter qđ insit. patet. nā negatio albedinis ad lapidē non inest necessario: q2 affirmatio opposita nō repugnat simpliciter necessario ipsi lapidi: quia tūc lapis nō posset eē albus: talis negatio pōt dici ꝓpria nō simplr̄: sed tm̄ ꝭm qđ: quia quādo lapis actu nō est albus: tūc negatio albedinis actu inest sibi: et tunc quādo inest actu. pro illo tūc pōt dici ꝓpria. Sic dico ad ꝓpositū: q̄ negatio depēdentie actualis ꝑsone create ad aliud suppositum nō inest necessario p3: q2 affirmatio opposita. s. actualis dependentia ad aliud suppositū nō necessario repugnat p3: q2 natura humana singularis actu depēdet ad suppositū diuinū: q2 ergo talis negatio depēdentie actualis nō necessario inest: ideo nō ē ꝓpria simplr̄: s3 tm̄ ꝭm qđ: q2 qñ actu inest actu non depēdet ad aliud suppositum. De hoc etiā vide que notaui sup ꝑmo Doct. dist. 3. q. 1. et sup tertio. di. 1. q. 1. ¶ Ibi. De secūdo igit̄ in tertio articulo principali. Hic Doc. tribus vijs arguit: probādo q̄ repugnet nature humane posse depēdere ad personā extrinsecā vt sustentātem ipsā. Et ꝑma via sumit̄ ex hoc q̄ est natura substātialis. Secūda ex hoc q̄ non pōt hēre aliqđ intrinsecum quod sit sibi rō taliter dependēdi. Tertia. ex hoc q2 intrinsece siue idēptice hēt rōnem non depēdendi tali depēdentia. ¶ Ex ꝑma via arguit sic: natura substātialis nō est nata dare supposito nisi esse simplr̄: sed natura dependens ad suppositum alienum presupponit in eo eē simpliciter: q2 esse nature proprie illius suppositi q̄ pri⁹ conuenit sibi q̄3 ista natura dependens ad ipsum. ergo. Maior probatur: q2 natura substātialis est entitas simpliciter sicut accidentalis est entitas ꝭm quid: et qualis est aliqua entitas formaliter tale eē tribuit. Sicut igit̄. etc. ¶ Rñdet Doc. cōcedēdo q̄ natura substātialis dat esse substātiale: et est ꝑmum esse substātiale suppositi illius nature. sed qñ cōmunicat̄ supposito alteri⁹ nature: licet dicat esse substātiale simplr̄ et esse simplr̄ cōmunicatum illi supposito. tamen non est esse primū illius suppositi: quia esse primum suppositi diuini et intrinsecū est esse nature diuine. respectu ergo cui⁹ suppositi natura substantialis non presupponit aliqđ esse simpliciter: sed tm̄ respectu suppositi alteri⁹ nature. ¶ Ex secūda via arguitur sic. omne dependens habet intrinsece aliquid qđ est sibi ratio dependēdi. patet ista inductiue in dependētia causati ad causā in quocūq3 gn̄e. nam causatū effectiue habet in se aliquā entitatem que est sibi ratio formalis dependendi ad causam: patet etiā rōne: quia nisi i isto sit aliqua rō dependendi que non est in illo non magis istud dependet q̄3 illud: natura autē mea non dependet a verbo tali depēdentia: igitur nec illa assūpta magis dependet nisi habeat aliquā rationem dependentie sibi intrinsecam. probatio maioris istius rationis sic: nō dependens nō fit depēdens. nec ecōuerso nisi sit aliqua mutatio. mutatio aūt non habet proper se termino nisi aliquā formā absolutā. Si igitur natura fit de nouo dependens aduenit sibi aliqua forma absoluta que sit ratio dependendi: talem etiam amittit vt terminum a quo mutationis si fiat de actu dependente non dependens: probatio minoris scilicet q̄ natura humana habeat aliqđ absolutum nouum intrinsecum quod sit sibi ratio dependendi: tum quia si illud non haberet posset deponi a verbo: nullo absoluto corrupto in ea. Si autē haberet aliqđ absolutum quod esset sibi propria ratio dependēdi: oportet illud corrumpi quando ipsa fieret non depēdens: siue quando deponeret̄ a verbo: quod tamen est inconueniens. Tum quia nature eiusdem rationis competit similis ratio dependendi: et ad similem terminum vel eundem terminum quando non est nisi vnicus terminus natus terminare talem dependentiam: sed natura assumpta a verbo et mea sunt eiusdē rationis: et mee nō competit aliquid quod sit ratio taliter dependendi ad verbum: quia tunc mea violenter subsisteret i ꝓpria ꝑsona.

¶ Rñdet Doc. distinguēdo de ratione dependentie: q2 aliquid pōt sic esse ratio dependētie q̄ ipso posito concomitat̄ necessario dependentia actualis: et hoc mō entitas creature est imediatum fundamentū dependētie actualis ad deū: ita q̄ ipsa posita in actuali existētia necessario cōcomitatur actualis dependētia ad deū: quia ipsa creatura quantū ad totū suū esse ꝓ quocūq3 instanti a deo dependet: quia pro quocūq3 instanti accipit totum suum esse a deo: vt clare patuit a Doc. in 2°. di. 2. q. 1. et in quol. q. 12. et ibi vide aliqua singularia que ibi notaui. posito etiā q̄ lapis sit causat⁹ a secūda causa: tamen tm̄ dependet ab illa pro illo instanti quo accipit esse: lz principaliter a deo dependeat: tamen pro toto tēpore sequente illud ꝑmū instans immediate depēdet a deo: vt patet a Doc. in 2°. di. 2. q. 4. Secundo aliquid potest eē ratio dependendi. ita q̄ licet ad ipm̄ positū ꝯcomitetur necessario dependentia aptitudinalis. non tamen necessario cōcomitatur dependētia actualis. et hoc mō ē dependentia causati ad causam secundam a qua actu depēdet quando causatur non tamen necessario patet: quia posset immediate causari a prima causa et nullo modo a secunda. tamen ex quo illud causatum habet talem entitatem cui non repugnat posset causari a causa secūda ideo ipso posito necessario habet dependentiam aptitudinalem ad cām scđam. Ad propositum: maior ꝑme rationis est vera loquendo de depēdentia siue de ratione dependendi indifferenter scilicet primo vel secūdo modo: puta quia est talis natura ideo ad ipsam concomitatur necessario dependētia actualis vel aptitudinalis. quia etiam est talis natura potest sic vel sic dependere: siue actu siue aptitudine siue necessario siue contingenter: et sic concedo q̄ quia natura humana est talis ētitas ideo non repugnat sibi dependentia actualis ad suppositum diuinum. ¶ Ibi. Secunda probatio Dicit Doct. breuiter: q̄ quia natura de non dependente actu fit depēdēs actu: hoc contingit propter aliquod nouum sibi pro illo nouo quo actu dependet: siue quod est ratio dependēdi intelligatur ipsa dependentia formalis que est vnio realis ad verbum. hoc modo conceditur q̄ talis vnio realis siue dependentia est entitas noua immediate fundata in natura assūpta: si autem intelligatur aliquid nouū absolutum aliud a natura assumpta: in qua immediate fundatur talis dependentia: negatur hoc: et i tertio distinctione prima. quest. 1. improbatur subtiliter a doctore vide ibi. Et cū ꝓbat̄ ꝑ hoc q̄ oīs mutatio habet pro

Nō depēdētie multiplex.

per se termino formã absolutã. Respondet doc. negando illã propositionẽ. & patz instantia: quia mot⁹ est ad vbi vt ad terminũ. vt patz 5° phy. & tñ vbi nõ est forma absoluta. Et si dicatur q̃ s̃m phm 5° phy. t.c.10. ad relationẽ nõ est mot⁹ doc. remittit se ad ea q̃ dixit in 3° di.1.q.1. vbi glosat illã ppõnem phi: & ibi vide clarã expositionẽ quã ibi feci sup isam. Doc. ¶ Ibi. Minor principalis rõnis. Ista mi. est ista natura humana nõ hz nec hẽre pt aliqd tale intrinsecũ qd sit sibi rõ dependendi tali dependẽtia dicit q̃ illa minor nõ est vera eo mõ quo maior est vera. s. intelligendo indifferenter de rõne formali dependendi vel fundamẽtali: & h necessario fundãte actualiter vel saltẽ aptitudinaliter. hz eñi natura assumpta rõnem formalẽ dependẽdi s. ipsam dependentiã & rõnẽ fundamentalẽ. Immo ipsa natura hũana est proxima rõ formalis depẽdẽtie. lz nõ necessario ↄsequatur ipsaz naturã talis depẽdẽtia actualis: sed tñ aptitudie accipiẽdo tñ aptitudinẽ nõ p inclinatione naturali: quia vt sic tñmõ inclinatur ad pprũ suppositũ. vt pz in 3°. d.1.q.1. sed prout aptitudo dicit nõ repugnãtiam. ¶ Ad vltimã pbationẽ scde vie dicit doc. q̃ lz natura assumpta & natura mea hẽant similẽ aptitudinẽ ad depẽdẽdũ. nõ tñ opz q̃ si vni actu dependeat ad suppositũ diuinũ: q̃ siliter & altera: vt patz de accñte actu coniuncto subiecto: & de separato vt in eucharistia.

¶ Questio vigesima.

Circa. q. vigesimã querit doc. An sacerdos obligat⁹ ad dicẽdũ missaz p vno obligat⁹ et ad dicẽdũ missã p alio sufficienter soluat debitũ dicẽdo vnã tñ missaz p ambob⁹.

Expõ lre circa titulum. q.

¶ Ibi. Hic pmittẽdũ est vnũ. Hic doc. pmittit. pmo vnũ necessariũ. s. q̃ missa pt dupliciter valere: vno mõ virtute meriti ipsius sacerdotis: puta quando sacerdos existens in gratia offert illud sacrificium pro aliquo vel aliquibus: tunc deus acceptat illud p quanto offertur a sacerdote existente in gratia: & si quis sacerdos cum maiori deuotione celebrat vel pro se vel p alio magis meretur: & hoc est quod dicitur communiter q̃ missa valet aliquando virtute meriti operis operantis: siue virtute meriti personalis sacerdotis offerentis. Secundo valet virtute sacrificij & hoc operis operati: siue ipsius sacrificij: & est idem dicere missam valere virtute sacrificij: & ipsã valere virtute meriti generalis ecclesie in cuius psona p ministrum cõem offertur sacrificium: & si hoc mõ missa nõ valeret: sequeretur hoc inconueniens. s. q̃ missa mali sacerdotis qui in illo actu non meretur psonaliter: sed demeretur: quia celebrans in peccato mortali mortaliter peccat: talem missa nulli valeret in ecclesia quod est inconueniens: iuxta illõ Jo.6. panis quez ego dabo caro mea est p mundi vita. qñ cunq₃ .n. xp̃s vt summus sacerdos offert panis quẽ dat. i. caro eius est mundi vita. qñ ergo sacerdos offert illõ sacrificium sp offert in psona xp̃i siue in persona capitis ecclesie quod est xp̃s: & tunc dr valere virtute meriti opis opati. s. ipsius xp̃i.

Missaz valere virtute sacrificij quid.

¶ Hoc premisso ad solutionez huius. q. tres articuli sunt vidẽdi. Primus. si missa dicta pro duobus tãtũ valet cuilibet: sicut si pro eo solo diceretur: & hoc loquẽdo de merito psonali sacerdotis celebrãtis. Secũdus e. si missa dicta p duob⁹ tãtũ valet vni: sicut si pro eo solo diceretur: & hoc loquendo de merito generalis ecclesie offerentis. siue de merito ipsi⁹ sacrificij. Terti⁹ est si sacerdos obligatus ad dicẽdum missam: pro vno obligatus etiam ad dicendum missam pro alio sufficienter soluat debitum vtriq₃ cui obligatur.

Declaratio. q.

De primo arti. Hic Doc. premittit. Primo q̃ inter opera meritoria oratio habet magis rationẽ meriti applicabilis alteri: quia ipsa de ratione sui formaliter loquendo est placatiua dei & recõciliatiua rei deo: & hoc illi⁹ rei p quo ipsã orãs specialiter offert. licet eñi sint aliqua opa magis meritoria facta i charitate q̃ orõ: puta dilectio dei in se a dilectio pximi in ordine ad deum: tñ aliqd opus factũ in charitate ex sua ratiõe formali est magis placatiuũ dei & recõciliatiuũ rei: sicut est oratio quia quia formaliter orat deũ vel pro se vel pro alio. Aliqua tamẽ opa facta in charitate sunt virtualiter magis placatiua. sicut dilectio dei intensa in se. Et est simile de deletione culpe formali & virtuali. dicitur eñi culpa deleri formaliter per penitẽtiam: & dicitur aliqñ deleri virtualiter puta per intẽsam dilectionẽ dei: vt patz a doc. in quarto. di.14.q.2. In proposito. ergo meritum sacerdotis celebrantis & specialiter orõ ipsius i triplici gradu põt valere alicui. Primo specialissime: & sic sp valet orãti quñ

Primus articulus.

Expõ lre.

Deletio culpe duplex.

Meritũ sacerdotis celebrantis

in gratia. Sic tñ intelligendo: q̃ talis orõ sit actu elicita cũ debitis circũstãtijs: vel q̃ sit elicita in virtute alicui⁹ act⁹ prius debite circũstãtionati: quia tunc talis act⁹ elicitur a volũtate hñte charitatẽ s̃m iclinationẽ ipsi⁹ charitatis: vt patz a Doc. in 2° di.7. & act⁹ elicit⁹ a charitate semp est meritori⁹ vt patz a Doc. in pmo. di.17. & supra in quol. q.17. & hoc est qd dicit Doc. q̃ oratio semp valet orãti qñ est in gratia: quia tũc habz motũ animi bonũ & elicit opus bonũ. Iste motus animi. i. bona intẽtio: & illud opus elicitũ s̃m intẽtionẽ bonã nõ sunt ita meritoria alteri p quo qs orat: sicut ipsi⁹ orãtis

potest valere tripliciter.

patz: quia charitas magis iclinat ad actũ meritoriũ respectu illi⁹ in quo est q̃ respectu alteri⁹: & hñs charitatẽ magis tenetur velle sibi bonũ meritoriũ q̃ alteri: vt satis pz a Doc. in 3°. di.29. & vide q̃ ibi exposui. & hoc est qd dicit hic. nec põt iste ordinata volũtate sic illud op⁹ alteri dare q̃ non sit sibi meritũ: quia magis tenetur ex charitate diligere seipsm q̃ aliũ nã pma radix meriti p⁹ ↄsistit i affectiõe iustitie nõ vt moderatiua affectiõis ↄmodi. i. q̃ pma radix meriti p⁹ ↄsistit i dilectiõe dei i se & pp se: vt pz a do. i di.18. & vide q̃ pluries ibi exposui. & sicut tenetur q̃libz diligere deũ gratuite p aliqñ: vt pz a do. di.27. tertij. Seqtur q̃ & tenetur actu reflexo velle se diligere deũ: & q̃o hoc vide do. i 3°. di.28. & 29. & magis tenetur se velle diligere deũ meritorie q̃ pximũ velle diligere deũ: vt patz in 3° di.29. Sequitur ex hoc q̃ quilibet tenetur magis velle sibi que ad dilectionem dei in se in hac vita: & ad perfectã fruitionem in alia acquirendam valeret: et per consequens magis tenetur velle actum bonum a se elicitum esse sibi meritum q̃ alteri. imo forte non posset dare alteri priuando se illo quin esset peccatum. secundum ergo perfectam charitatem debet actum bonum: primo velle esse sibi meritum & magis velle esse sibi meritum & post alteri. & ideo multi ex ignorantia peccant: dicentes volo: q̃ tale opus meum factum in charitate precise valeat pro te. Secũdo. oratio celebrantis potest intelligi valere generalissime: et hoc modo valet toti ecclesie: sic intelligendo q̃ orans non debet aliquẽ de ecclesia excludere suppie a merito orationis: sed ex intentione habituali debet velle valere omnibus de ecclesia: & de hoc vide que notaui in tertio dist.28. & 30. Tertio. oratio celebrãtis põt intelligi valere quodãmõ medio inter modum specialissimum & generalissimum: puta q̃ quis velit eam valere: nõ tñ sibi qui est modus specialissimus: nec tñ toti ecclesie qui est modus generalissimus: sed specialiter velle valere alicui de ecclesia. i. q̃ q̃uis velit orationem sibi valere: & etiam toti ecclesie: adhuc potest illam orationem specialiter valere alicui persone determinate in ecclesia: ita q̃ talis oratio valeat illi persone. non tñ: quia est membrum ecclesie pro qua ecclesia offertur talis oratio: sed q̃ etiam valeat sibi specialiter: quia specialiter offertur pro illa persona: siue quia determinate applicatur illi persone: aliter in ecclesia frustra essent speciales orationes assignate: alia pro viuis: alia pro mortuis: & iterum pro viuis alijs & alijs puta benefactorib⁹ amicis & alijs. vt patet in orationibus in missali romano p diuersis assignatis personis: vel statibus vel congregationibus: frustra inquã essent iste specialiter assignate: quia pl⁹ non valerent illis q̃ generaliter cuicunq₃ in ecclesia. Habz ergo articulus iste difficultatem specialiter intelligẽdo hoc tertio modo. ¶ Istis premissis Doc. affirmatiue ponit vnã conclusionem que talis est. Bonum quod debetur merito orãtis applicato duobus: nõ tãtũ valet vni soli q̃tum valeret si illi soli applicaretur. Siue sic loquendo precise de merito celebrantis quod non applicatur ecclesie: a ec sibi oranti: sz quod precise applicatur alteri: sicut dictũ est de merito tertio modo: siue de merito medio modo: tale meritũ misse applicatum duobus non tantum valet vni soli: q̃tum si illi soli applicaretur: & patet. certum est q̃ meritum ipsius celebrãtis est finitum: & per consequens scdm plenam iustitiam sibi debetur bonum finitum. puta si tale meritum si intẽsiue vt quatuor sibi precise correspondet bonum intẽsiue vt quatuor: & si bonum esset vt sex: tunc scdm plenam iustitiam non esset adequatum illi merito: sed excederet. Tota ergo vis istius articuli. An bonum quod adequate debetur merito celebrantis sit precise tantum bonum vni quando missa celebratur pro illo: sicut quando celebratur pro duobus: et patet q̃ si totum meritũ celebrantis est applicatũ vni totũ bonũ correspondẽs adequate illi merito debetur illi soli: & si totũ meritũ celebrãtis esset eque applicatũ duobus sicut vni sicut ari: sequitur q̃ minus bonum deberetur duobus q̃ vni. patet: quia vni debetur bonũ: vt q̃tuor (vt dixi) & si ẽt alteri sit applicatũ deberetur sibi bonũ vt quatuor. & non pcise idem bonũ qd deberetur primo: quia idẽ bonum numero nõ põt simul esse in pluribus. ergo erit aliud bonum vt quatuor debitum vni: & aliud bo-

Conclusio doctoris.

Vis hui⁹ articuli.

num vt quatuor debitum alteri:ꝛ sic ista duo bona cōiuncta simul sunt maius bonum ꝙ vnum solum seorsum sumptū: quia illa plura cōiuncta sunt bonum vt octo:ꝛ vnum eorū est tm̄ bonum vt quatuor:ꝛ per consequens missa plus valeret dicta pro duobus ꝙ pro vno tm̄:sed dicta pro duobus valet vt octo. ergo dicta pro vno tm̄ valebit vt octo: quod est contra presuppositum:q̄a suppositum est ꝙ missa tm̄ valeat vt quatuor:ꝛ posito ꝙ vni valeret vt octo: tunc vt dicta pro duobus valebit vt.16.ꝛ pro tribus vt.24.ꝛ sic ascēdendo. ergo nunꝙ̄ tātum valebit dicta pro vno illi vni quātum valet dicta pro pluribus:qḋ tm̄ est impossibile.s.ꝙ valeat pluribus ꝙ̄ vni:loquendo de bono quod adequate correspōdet merito celebrātis:quia si magis bonum correspōderet dicta pro pluribus:tunc bonum non esset adequatū merito misse:ꝛ hoc est qḋ dicit Doc. in hac ratiōe ꝛ cōfirmatione sequente. ¶ Ibi. Diceretur ad ma. Hic recitat vnam responsionem Prepositiui qui dicit:ꝙ merito equali tam ꝑm intēsionē ꝙ̄ ꝑm extēsionē debet bonū equale.s.itēsiue ꝛ extēsiue. Sed in proposito quādo quis simul ꝓ duob⁹ eque deuote orat:sicut pro vno:licet sit meritum equale ꝑm intēsionem:tamē est maius ꝑm extensionem:quia pluribus applicatur ꝛ ideo debetur bonum eque intensiue. ¶ Ibi. Similiter respōdetur ad primam ma. vbi dictum est ꝙ merito certi gradus correspondet bonum determinatum ad certū gradum. Dicit ꝙ verum est vniformiter accipiendo vtrobiꝙ̄.s.ꝑm intensionem:vel vtrobiꝙ̄ ꝑm extensionem:sed licet meritum ad plures extendatur:ꝛ per consequēs premium pluribus debeatur:non tamen oportet ꝙ intensiue minuatur licet pluribus communicetur. licet ergo sit maius extensiue quando pluribus communicatur:ꝛ minus extensiue quādo paucioribus:tamen intensiue non minuitur nec augetur quia si esset bonum communicatum decem:essent decē bona equalia ꝑm intensionem. Hoc declaratur primo sic:quia bonum spirituale proportionatur spiritui.i.eodē modo se habet sicut spiritus.cum ergo spiritus sit vbiꝙ̄ totus ꝛ nō communicetur per partes cum sit indiuisibilis. ergo similiter bonum spirituale communicatur sine sui diuisione:ꝛ ita non diminuitur:licet pluribus cōicetur. Hoc etiam ostendit exemplo:vbi tm̄ minus apparet ꝙ̄ in ꝓposito.s. de bono spirituali.nā aliq̄ corporalia:de quib⁹ min⁹ videt̄ ꝙ̄ de spūalib⁹ q̄ nō min⁹ ꝯmunicant̄ si pluribꝰ cōicent̄.ꝑ3 de lumine cādele simul illuminātis plura illuminabilia ꝛ eq̄lr̄: sicut illuminaret qḋlibet istoꝝ ꝑ se.ꝑ3 etiā in voce q̄ eq̄liter simul imutat auditū multoꝝ audiētiū.sicut imutaret vnū illoꝝ solū. ¶ Confirmat̄.tertio missio ꝑ auctoritatē q̄ habetur de cōse. dist.5.capitulo nō mediocriter:ꝛ quotatur ibi Hieronym⁹: vbi inter alia sic habetur.cū pro centum aiabus psalm⁹ vel missa dicitur nihil min⁹:ꝙ̄ si ꝓ vna qualibet ipsorum diceretur accipitur. ¶ Dicit Doct.ꝙ iste responsiōes ꝛ rationes non impediunt propositum:quia vtraꝙ̄ minor istarum rationum est vera simpliciter:tam scḋm extensionem ꝙ̄ scḋm intensionem:ita ꝙ pro equali merito non debetur scḋm strictā iustitiam bonum numerosius:sicut nec bonum intensiue:q2 plura equalia equiualent vni omnino maiori intensiue:ꝛ hoc in omni retributione iusta et cōmutatione. Si ergo merito equali non debetur maius bonum scḋm intēsionem:nec per consequens plura bona equalia scḋm extēsionē:quia sicut ista si facerent vnum bonum facerent vnum maius altero illorum:ꝛ ita illa plura bona sunt maioris valoris scḋm iustitiam ꝙ̄ alterum illorum. ¶ Hoc cōfirmatur:quia alioquin qui vellet orare pro omnibus animabus in purgatorio:intēdens ꝙ singulis valeret: loquendo de merito medio modo eque valeret cuilibet:sicut si oraret pro vna.ꝛ tunc scḋm ordinatam charitatem deberet quilibet orare pro quocunꝙ̄: quia deberet impetrare bonum pluribus:dū tamen hoc posset per eundem actum sine diminutione boni alicuius eorū. ¶ Dices ad hanc cōfirmationem ꝙ per modum satisfactionis non tantum valet pro vno:quia pena debita non relaxatur nisi aliquid equiualens soluat̄:ꝛ ideo si vni anime in purgatorio debeatur vt quatuor ꝛ alteri alia vt quatuor:tunc ꝑ meritum correspondens pene vt quatuor:nō pot est satisfieri duabus animabus nisi per aliud ꝛ aliud meritum. ¶ Contra. Hic Doct. arguit. probando ꝙ non concludat de bono scilicet ꝙ meritum valeat ad bonum:ita vni sicut pluribus: ꝛ ita pluribus sicut vni:quia tūc quis sicut aliquo merito potest impetrare alicui primam gratiam scilicet baptismalem ita eodem merito potest omnibus peccatoribꝰ eandem impetrare:quia hic non requiritur pene solutio:sed dei placatio etiam impetratio boni ab ipso:vt patet de peccato remisso per baptismum. ¶ Item sicut plures pene equiualet vni maiori:ꝛ ille pene non relaxantur nisi per plura opera satisfactoria:vel per vnum opus maius intēsiue. Sic similiter videtur cum plura opera meritoria:si simul essent vnita esset vnum maius intensiue quolibet eorum seorsum sumpto.ita debentur eis vel plura bona vel vnum maius intensiue.imo magis videtur ꝙ si plures pene non delentur nisi per plura opera satisfactoria vel per vnum maius et non delentur precise per vnum opus satisfactorium adequatum illi pene multo fortius vni operi meritorie cui scḋm strictam iustitiam correspondet sibi precise bonum vt quatuor ꝙ non debeantur tali operi plura bona equalia:quia illa opera si essent vnum:essent maius bonum intensiue:ꝛ sic secundum strictā iustitiam tale bonum excederet opus meritorium. ¶ Ibi. Confirmatur tertio:quia voluntas non videtur efficacior vt est causa meritoria ꝙ̄ vt est causa elicitiua vel imperatiua: vt intelligatur ista ratio dicitur voluntas causa elicitiua respectu actus vel imperatiua quando actus scḋm substantiam et intensionem vere elicitur a voluntate vł imperatur et hoc vel vt causa totali:vel vt a causa partiali principali: tamen quia hoc modo est principalis causa actus vt compatatur ad habitum:tenēdo ꝙ habit⁹ sit partialis causa act⁹: de quo dictū est in primo distin.17. Et dicitur causa meritoria:non ꝙ imediate causet actū meritorium formaliter ꝑ3 quia rō meritorij que est acceptatio passiua actus a diuina voluntate in ordine ad premiū eternū est a solo deo:vt patet supra.q.17.ꝛ in primo di.17. sed dicit̄ causa meritoria quia ipsa habens charitatem:vel producit actum ꝑm inclinationem charitatis:ita ꝙ actus vt sic ꝓductus dī disposi tio immediata ad sic acceptari:vel q2 simul cum charitate producit aliquam entitatem in actu vltra substantiamꝛ intensionem ꝛ bonitatem moralem actus q̄ charitas cēt immediata dispositio ad hoc:vt actus sic acceptetur:vt supra patuit.q.18.pro quanto ergo ꝓducit illam dispositionem: vel primo vel secūdo modo dī causa meritoria. Hoc declaro arguit sic a fortiori. Si voluntas vt cā elicitiua non cāt equalem effectum simul in pluribus:sicut in vno solo cāret ergo nec multominus vt cā meritoria: cum vt cā elicitiua sit simpliciter magis causa:ꝛ ꝙ sic nō causet vt elicitiua.patet:q2 amicitia non est eque intensa ad qḋcunꝙ̄:sicut esset ad vnum:vt ꝑ3 octauo ethicoꝝ capitulo sexto. nec sił voluntas eque ꝑfecte intense simul imperat plures operationes potentiaꝝ inferioꝝ:sicut si vnam solam imperaret. sic consimiliter videtur: ꝙ voluntas minus bonum intensiue mereatur qn̄ pluribus meretur. ¶ Ibi. Et si dicas ꝙ voluntas tunc meretur minus bonum intensiue pluribus qn̄ deuotio minuitur ex distractione circa plures. Sed si deuotio sit equalis:non oportet ꝙ minus bonum mereatur multis ꝙ̄ vni ¶ Contra. Distractio non necessario concurrit ex hoc ꝙ pro pluribus celebratur:quia non oportet celebrantem pro multis tunc de eis actu cogitare. Sed sufficit ꝙ añ recollegerit istos pro quibus intendit specialiter orare:ꝛ intētionē suam talem deo obtulerit.ex tunc enim si tm̄ in cōmuni memoriam eorum habeat.hoc sufficit:quia deus oblationem ꝛ deuotionem suam pro illis acceptat: pro quib⁹ celebrans prius ordinauit se velle offerre:ꝛ in isto casu verum est ꝙ propter multitudinem attentio actualis ad singulas minuitur:quia non est ad eos nisi in cōmuni.non eñ potest esse attentio actualis eque intēsa circa plures:sicut circa vnum.non oportet tm̄ deuotionem que est motus mētis in deum minui si simul sit pro pluribus. Exemplum.nō minus deuote celebrat quis de omnibus sanctis ꝙ̄ de vno sancto.quia ꝛ si minus distincte attendat ad quemlibet tm̄ attentio ad totam communitatem sufficit ad deuotionē nō tm̄ equalem:sed maiorem ꝙ̄ sufficeret attentio ad vnū eorum nisi forte ad illum in quo eminenter est illud qḋ est materia deuotiōis ad omnes qui est solus deus trinus. sic qn̄ oratur ꝓ multitudine siue communitate indigente vt impetretur sibi bonum quo indiget maior compassio ꝑt haberi:ꝛ ita maius desiderium impetrandi illud quo indiget ꝙ̄ si ꝓ vno indigente oraret:ꝛ ita non minuitur ibi deuotio.lic3 minuatur attentio actualis ꝛ distincta.non ergo minus bonum tunc impetratur singulis propter diminutionē3 deuotionis:sed propter hoc solum ꝙ merito suo correspōdet aliquod bonum certum:ꝛ hoc inꝗuocunꝙ̄ eodem gradu scil3 reddendum illi cui valet specialissime: vel illis quib⁹ valet generalissime:vel etia3 illi vel illis quibus valet medio modo: et per consequens in isto tertio gradu in quo loquimur si est maior extensio siue applicatio ad plures erit minor intentio vnicuiꝙ̄:quia minus bonum intensiue vnicuiꝙ̄ illorum plurium ꝙ̄ vni tm̄. ¶ Ibi. Ad illa in contrarium:nunc Doctor soluit instantias factas contra conclusionem. Ad primam de spiritu ꝛ de bono spirituali concedit Doctor sic

multitudine: quo ad hoc: q sicut spiritus non est divisibilis in plures partes cum non habeat quantitatem molis: ita nec bonum spirituale: concedit etiam q sicut idem spiritus numero non potest esse in pluribus corporibus: ita nec idem bonum spirituale potest esse in pluribus potentiis voluntatis. Et ultra sequitur q si plures spiritus sive plures anime possent esse in una anima illa esset perfectior qualibet earum: ita plura bona spiritualia erunt maius bonum intensive quam unum solum: et sic argumentum nihil concludit. ¶ Ibi. Contra. saltem bonum spirituale non communicatur per partes cum non habeat. ergo si virtute huius misse debetur bonum utrique tanquam unum totale premium illud non reddetur per partes: sic q una pars detur uni et alia pars alteri: et per consequens illud totum bonum eque perfecte reddetur pluribus: sicut uni soli. ¶ Respondet Doct. q licet unum bonum spirituale quantumcunque intensum non sit realiter divisibile in plura bona cum non habeat partes et partes: potest tamen intelligi dividi in plura bona secundum equivalentiam: puta si sit bonum intensum ut octo: et sint quatuor bona intensa ut duo: illa quatuor bona equalia bono ut octo: quia in illis sunt tot gradus bonitatis quot sunt in illo uno bono. In proposito. tanto merito debetur adequate tantum bonum: illud in se dividi non potest: sed tamen illi bono equivalere possunt plura bona minora: et ita ipsum potest dividi non in se: sed in valore dum pro ipso diversa bona minora distincta redduntur: et sic posito q quis celebret missam pro decem: et merito celebrantis correspondeat adequate bonum intensum ut viginti: tunc reddentur decem bona illis decem que equivalent bono intenso ut viginti: et si meritum mille multiplicaretur uni: tunc illi redderetur bonum ut viginti.

¶ Ibi. Contra exempla ista prius posita instatur per alia exempla: quia non eque possum portare duo equalia sicut unum. ergo nec similiter merito misse correspondent plura bona equalia sicut unum: quia sicut plura pondera equalia faciunt pondus maius excedens virtutem ferentis: ita plura bona equalia faciunt maius bonum excedens bonum adequatum merito. ¶ Si dicatur: q licet in movendo localiter non eque potest agens in plura et in pauciora: quia non eque perfecte potest movere localiter plura pondera equalia quam pauciora: tamen in alterando potest simul plura passa eque tamen approximata: ita perfecte alterare sicut unum illorum. ¶ Dicit Doct. distinguendo de motu: quia aliquis est

motus duplex.

motus talis secundum quem necessario totum corpus quod movetur: simul secundum omnes sui partes movetur: hoc est non prius una pars quam alia: sicut est motus localis: quando enim aliquod corpus localiter movetur omnes partes simul moventur. quando enim celum movetur in illo tempore in quo incipit motus omnes partes celi simul moventur. et de hoc intelligitur illud philosophi quinto meta. t. com. 8. scilicet. continuum est illud cuius motus est unus per se. unus autem cuius indivisibilis. indivisibilis autem secundum tempus. Si enim moveretur una pars continui alia non mota: solveretur continuitas. patet: quia si aliquod corpus moveretur localiter et simul omnes partes non moverentur localiter. sed una pars precise moveretur localiter: certum est q non posset moveri nisi divideretur ab aliis partibus: et sic solveretur continuitas. alius est motus quo non est necessario totum secundum omnes partes simul moveri: ut est motus alterationis. patet: quia aliquod corpus prius alteratur secundum unam partem quam secundum aliam. prius. n. calefit secundum unam partem quam secundum aliam. Sequitur mobile etc. Hic etiam distinguit de mobili quo ad adequationem virtutis moventis: quia quoddam est unum mobile numero: quod sic adequatur virtuti moventis q simul non posset movere maius aut aliquod mobile minus mobili adequato et tale potest simul moveri. sic intelligendo q si mobile adequatum sit ut. 8. et sint duo mobilia: quorum utrumque sit ut quatuor posset agens utrumque movere: quia illa duo simul

Est differentia inter motum localem et alios motus

sumpta non excedunt mobile adequatum. Sequitur. Est ergo aliqua differentia inter motum localem et alios motus: quia semper totum continuum secundum se totum est mobile adequatum moventi: ita q non aliqua pars eius sine alia est mobile adequatum. si enim aliqua pars continui esset mobile adequatum moventi: tunc per se posset moveri localiter q non contingeret nisi solveretur continuitas: ut supra patuit. Sed in motu alterationis aliqua pars ipsius mobilis potest esse mobile adequatum moventi tante virtutis: sic q simul non movebitur nisi tanta pars. patet: quia ignis non simul alterat totum aerem: sed primo et adequate alterat tantam partem: qua alterata successive possunt alie alterari. Sequitur sed utrobique imo in omni motu generaliter verum est: q ab isto movente nihil simul movetur nisi suum mobile adequatum: vel quod includitur in illo: et dico inclusum in illo vel realiter: sicut aliquid eius: vel equivalenter: sicut minus quod etiam minus non est pars maioris potest dici includi in eo: ut infra patebit: et sic illud quod potest dici simul movere illud mobile tanquam adequatum: non potest simul aliud mobile maius movere: nec etiam cum isto adequato aliquod aliud. potest tamen simul movere duo mobilia: que simul iuncta non excederent mobile adequatum: et de talibus inadequatis verum est q non minus movet plura quam pauciora: quia non minus movetur mobile sibi simpliciter adequatum quam mobile minus ipso: quia tunc illud non esset omnino adequatum: intelligo adequatum non sic scilicet q movens secundum totum conatum sui possit illud movere. Sed sic q cum quantocunque modico conatu potest ipsum movere: tale mobile omnino subiaceret tali moventi et mobile omnino subiacere moventi: potest dici ipsum mobile omnino adequari passive ipsi agenti. Et sic celum secundum philosophum 2° celi. t. c. 71. est mobile adequatum intelligentie: que et si non posset movere maius tamen posset minus. Vult ergo Doc. q habens mobile adequatum ut octo: ita q intelligatur sibi adequari sic q etiam minimo conatu possit illud movere: tunc non posset maius movere et potens movere ipsum eque faciliter totum movet: sicut et quamlibet partem eius in eo realiter contentam: quia ponitur q totum sit adequatum moventi etiam secundum minimum conatum: et per consequens totum est eque mobile: sicut quelibet pars eius. Si etiam pars mobilis accipiatur pro mobili minori quod non sit pars mobilis adequati: ad mobile adequatum est eque simul mobilis sicut mobile minus: non sic intelligendo q si mobile adequatum sit ut octo: et mobile minus sit ut duo: quod non est realiter pars eius possit utrumque eque simul movere. Sed sic debet intelligi: q si mobile adequatum sit ut octo

declaratio littere.

tunc sint tria mobilia: quorum duo sint ut sex et aliud sit ut duo q eque simul movebit illa tria. sicut unum illorum. quia illa tria simul sunt mobile adequatum etiam respectu minimi conatus. ¶ Ibi. Ad exempla illa nunc doc. respondet ad illa exempla de voce et de lumine. et dicit q passum proportionatum agenti potest quelibet pars eque perfici: ita saltem q una non minus perficitur si alia perficiatur quam si sine illa perficeretur. probat quia. n. totum est proportionatum agenti: ideo pluralitas partium que includuntur in isto toto non impedit perfectionem actionis in omnes: sicut nec talis pluralitas impedit perfectionem actionis in totum includens eas. Sed si uno passo proportionato adderetur aliud passum: illud non oporteret eque simul perfici ab agente. Sicut si tale passum separatum a passo proportionato non simul reciperet actionem agentis. Et accipit in exemplis. lux enim et sonus: et similia quantum est de se multiplicat se spherice: et dicit quantum est de se: quia forte propter impedimentum non possent se multiplicare spherice. passum ergo tale proportionatum tali agenti quantumcunque sit parvum tamen includit partes cum tale passum sit sphericum: et ille que sunt partes eiusdem sphere circumstantis lumen eque illuminabuntur hoc est tam illuminabitur medium secundum unam partem eiusdem sphere circa candelam: sicut secundum aliam: et sic totum illud sphericum eque simul illuminatur: sicut quelibet eius pars: et omnes partes illius sphericii eque simul illuminantur: sicut quelibet seorsum sumpta propter rationem supra positam. Sed si accipiatur alia sphera remotior a lumine candele ambiens primam spheram illa non eque illuminatur sicut prima. Si dicatur q hoc ideo est: quia est remotior. nam si esset eque propinqua eque simul illuminaretur: in proposito persone quibus applicatur bonum misse sunt eque presentes. Respondet doct. q duo mobilia sive passa eque approximari eidem moventi sive agenti necessario includit illa mobilia ut partialia contineri realiter vel equivalenter in uno mobili adequato: quod semper est imaginari sphericum circa centrum ipsius moventis. Vult dicere q talia mobilia eque approximata si esset possibile q simul illuminarentur non se haberent ut duo mobilia adequata: quia hoc esset impossibile: sed se haberent ut duo mobilia partialia realiter vel equivalenter contenta in uno adequato: ut supra expositum est. Sed in proposito illi duo pro quibus oratur non sunt partes unius nec realiter nec equivalenter: quod sit susceptivum adequatum boni reddendi virtute orationis: sed utrumque per se susceptivum adequatum. ¶ Ad auctoritatem Hiero. glo. ponit ibi duplicem responsionem. que responsiones clare sunt in littera: vide ibi in Doc.

De secundo articulo principali tria sunt principaliter videnda. Primo. si in potestate sacerdotis sit applicare certe persone bonum quod debetur ecclesie vel alicui in ecclesia virtute sacrificii. Secundo. si sacerdos potest illud bonum applicare pro libito voluntatis sue. Tertio. si valet isti eque quando applicatur sibi et aliis: sicut si sibi soli applicaretur: et hoc tertium est principale intentum in. 2° articulo. ¶ De primo sc. Hic doc. vi

Dic. doct. q sacerdos potest applicare virtute sacrificii certe persone.

det expsse tenetur q sacerdos pōt aliquo mō applicare virtutem sacrificij certe psone: et per ꝯsequens bonū correspondēs virtuti sacrificij siue bonū correspondens merito qd habetur virtute sacrificij quod bonum debetur ecclesie: potest certe persone aliquo modo applicare. et hoc probat duabus auctoritatibus que patent in litera. probat etiā quadam congruentia. nam vbi in domo aliqua aliquod bonum est distribuendum diuersis sm eorum exigentiam vel indigentiam: rationabile est q dominus domus non imediate singulis distribuat: sed tale distributio alicui vel aliquibus certis ministris in domo ꝯmittatur. eque ergo vel magis debet esse ita in domo dei que est ecclesia q scz bonum ibi virtute sacrificij communicandum: non solum deus distribuat siue applicet: sed aliquis minister in ecclesia. nulli autem magis cōuenire potest in ecclesia: q̄ sacerdoti sacrificium offerenti: cui sicut conuenit determinare intentionem suam pro quo specialiter offeratur. sic conuenit sibi dispensatoríe vel dispositiue determinare cui reddatur bonum quod impetratur virtute sacrificij: ex quo enim potest sacrificiū offerre pro certa persona. ita videtur q bonum quod debetur virtute sacrificij possit applicare certe persone dispositiue. tamen communicando illud. solus enim deus effectiue cōmunicat tale bonum: sed sacerdos distributiue. ex hoc q producit quandam dispositionem ad tale bonum ꝯmunicandum: que dispositio est oblatio sacrificij pro certa persona: quia credendum est q deus ordinauerit dare aliquod bonum virtute sacrificij illi persone pro qua sacerdos offert illud. ¶ Ibi. Ad illa que probant &c. nunc Doct. soluit duas rationes factas in principio articuli quibus probat partem negatiuam. quarum prima est scz quia instrumentum non habet virtutem applicandi actionē vel effectum actionis: et patet: quia instrumentum proprie loquendo de instrumento nullo modo attingit effectum principalis agentis. vt patet in quarto dist. 1. q. 1. et. 4. et vltra: q2 principale agens vtitur instrumento: et nō econtra: ideo principali agenti cōuenit applicare effectum qui habetur actione instrumenti. Sed sacerdos in ecclesia respectu boni quod debetur virtute sacrificij est tantum instrumētum: quia hoc conuenit sibi precise ratione ordinis. ¶ Respondet Doc. q licet bonum quod impetratur virtute sacrificij non impetretur virtute meriti personalis sacerdotis: sed virtute meriti ecclesie in cuius persona fit oblatio et ob cuius gratiā oblatio acceptatur: et ideo quo ad hoc scilicet tale bonum sic impetrandum sacerdos: licet sit mere organum: tamen ratione ordinis habet gradum notabilem in ecclesia propter quē sibi conuenit offerre et oblationis virtutem determinare. et in hoc non est precise organum: sed minister et dispensator. ¶ Secundo sic arguit: quia bonum quod nō debetur isti nō habet iste ius alij assignandi vel applicandi. patet: quia tale non est in sua potestate. Sed bonum quod debetur virtute sacrificij non debetur sacerdoti inquantum celebrans: q2 vt sic est tantum nuntius offerens petitionem ecclesie: et bonum quod debetur virtute sacrificij non debetur sibi. patet: quia eadem esset virtus sacrificij si ipse esset in mortali pctō. ¶ Dicit Doct. q etiam si bonum reddendum virtute sacrificij non debeatur sacerdoti pro se: debetur tamen ecclesie scz eius distributionem: quia ipse ex ordine suo: etiam nuntius sponse ad sponsum: scilicet ecclesie ad Christum offerens petitiones specialiter pro determinatis personis: et ita dispensatore vel dispositiue determinans eis illud quod pro talibus petitionibus debetur. Et vult breuiter dicere Doct. q

declaratio litere.

meritum sacrificij tantum ecclesie pertinet: ita q oblatio sacrificij dicitur precise meritoria pro quanto talis oblatio fit in persona ecclesie: et sic bonū correspondens tali merito est bonum debitum ecclesie: et sacerdos celebrās non est causa nec effectiua nec dispositiua respectu meriti ecclesie: nec aliquo modo causa respectu boni vel debiti ecclesie: quia tale bonum precise debetur ecclesie pro quanto oblatio sacrificij fit in persona ecclesie: quia enim deus acceptat ecclesiā vt sponsam: ideo acceptat oblationem sacrificij factam in persona ecclesie: pro qua oblatione obligat se deus ex sua tamē mera volūtate velle dare tantum bonū. Tñ sacerdos. quia minister ecclesie potest dispensatiue siue dispositiue bonum debitum ecclesie specialiter applicare certe persone vel certis personis: et quantum ad huiusmodi dispensationem non dicitur sacerdos precise instrumentum ecclesie: sed minister et dispensator boni debiti ecclesie virtute sacrificij: siue virtute oblationis sacrificij: quam talis sacerdos offert in persona ecclesie: quia ergo habet specialem gradū in ecclesia scilicet gradum sacerdotalē: quo in persona ecclesie potest offerre sacrificium: ideo dispensatorie potest etiam applicare illis personis pro quibus in persona ecclesie offertur sacrificium bonum quod debetur ecclesie virtute talis oblationis facte in persona ecclesie. ¶ Ibi. De secundo in isto articulo. An scilicet possit pro libito distribuere bonum debitū virtute sacrificij: ita scilicet q hoc bonum specialiter reddatur illi cui ipse specialiter applicat virtutem sacrificij: siue illi pro quo offert sacrificium. Diceretur q non. Nota q in isto articulo Doct. dubitatiue loquitur. ex vna parte videtur tenere: q sacerdotes in ecclesia non habentes curā nec capellaniam: et huiusmodi q possint applicare bonum ad libitum: et ex alia parte videtur tenere: q non ad libitum: sed tantum ad beneplacitum dei: quia ipse plus est dator illius boni. Et cōtra hoc secundum arguit Doct. quia tunc sacerdos nullam applicandi bonum alicui posset habere auctoritatē: quia celebrans non potest habere certitudinem determinatam de voluntate diuina: cui ipsa velit dare bonum reddendum virtute sacrificij: quia nec regulariter hoc deus reuelat: cui scilicet in speciali velit dare tale bonum. ¶ Ibi. Potest ergo dici. Hic Doc ponit duas conclusiones. prima est q vbi habetur doctrina certa de applicatione talis boni. Ibi applicatio est sic facienda: ita scilicet q si contrarium fiat forte nec ei cui applicatur valet: et applicanti nocet: quia peccat. cum aūt oratio possit vt dictū fuit in principio primi articuli alicui tripliciter applicari: scilicet specialissime generalissime et modo medio inter ista: scilicet specialiter: licet non specialissime. Sic in proposito: bonum quod debetur ecclesie potest tripliciter applicari: scilicet specialissime generalissime: et specialiter. primis duobus modis tale bonum semper intelligitur applicatum: nam oblatio sacrificij facta a sacerdote in persona ecclesie est meritoria boni debiti ecclesie: et virtute talis oblationis bonum debetur ecclesie: et tale bonum semper intelligitur applicatum toti ecclesie. secūdo ipsi celebranti. tertio illis pro quibus sacerdos in persona ecclesie offert sacrificiū: non q idem bonū numero detur toti ecclesie et celebranti et alijs. Sed sic debet itelligi: q qñ sacerdos celebrat et offert sacrificium in persona ecclesie. debet illud offerre pro tota ecclesia et pro se et pro alijs: et tunc de᷒ ꝯmunicat bonū debitum toti ecclesie: et aliquod ipsi sacerdoti et aliqd alij persone pro qua offert. Prima ergo applicatio et scda respectu boni debiti ecclie semper est determinata: et tertia applicatio videtur aliqñ determinata ex institutione ecclesie. aliquando nō. primo modo videtur ista determinatio esse ex hoc. ecclesia in diuersis parochijs instituit diuersos sacerdotes qui tenentur officiare ecclesias et celebrare specialiter pro suis parochianis: sic q eis applicent non tm̄ bonum ecclesie: vt supra dictū mō specialissime nec generalissime: sed spāliter: sed etiam quod debetur merito personali non specialissime nec generalissime: sed tm̄ specialiter siue in mō medio. et sic patet littera. Dicit ergo doc. sic isti quorū orationes et oblationes sunt sic determinate certis personis non possunt eas pro libito alijs applicare: q2 facerent iniustitiam subtrahendo debitum illis quibus tam sunt obligati: et intelligo si applicarēt alijs specialiter sicut ipsis et hoc alijs quibus non eque obligantur. ¶ Si quidem illa applicatio modo medio pt habere multos gradus. Exempli gratia. ponātur tres et sit ipsa plus valet illi cui fit in priori gradu: puta si quis sic intendat: q quantum pōt oblatio valere alicui alij ab offerente tm̄ valeat ipsi. a. et tunc post ipsum. a. quantum valere potest alicui altero valeat ipsi. b. et post. b. ipsi. c. et hoc siue p. a. intelligatur vna sola psona siue multe: pro quibus vult in eodem gradu orare. Esto igitur q ex ordine ecclesie vel ex beneficio tenetur quis offerre medio mō: et hoc in primo gradu pro vno non preiudicat tm̄ illi si medio modo in secundo gradu applicat virtutem oblationis alij: et sic de quibuscunqꝫ gradibus: q2 nunq̄ applicatio facta in gradu posteriori sibi abstrahit aliquid illi cui facta ē in gradu priori. ¶ Cui autem fieri debet applicatio et in quo gradu dubium est. An scilicet curatus debeat prius applicare oblationē suo parochiano: q̄ patri vel matri. Dicit Doct. q de lege nature videtur magis obligari parentibus: et illi legi preiudicare non potest positiua obligatio: nec quisq̄ recipiens obligationem debet velle sibi sacerdotem obligari contra rectum ordinem legis nature: et ita interpretandum est q obligans sacerdotem nunquam voluit sacerdotem sibi sic obligari quin sacerdos possit libere reddere semper patri et matri illud in quo eis tenetur. Posito etiam q pater et mater sint parochiani alterius sacerdotis: qui tenetur pro eis offerre sacrificium: sicut pro alijs parochianis. Adhuc videtur dicendum: q magis teneatur patri et matri. quia ius nature sic obligat: loquendo tamen de iure nature large sumpto: vt patet in tertio distinc. 37. ¶ Scda conclusio est: q loquendo de alijs sacerdotib᷒ nō

pōdera q doc. dubitatiue loqui

prima cōclusio doc

obligatis mō supradicto: tales ⁊ si magis possint ꝓ suo libito applicare bonum ⁊c. debent tamen applicationem suam conformare beneplacito summi sacerdotis quantum possūt de illo verisimiliter concipere quod difficile quādoq; est cōcipere in speciali de hac persona vel illa. probabilius tamen ꝯcipitur magis in cōmuni: puta parentibus: benefactoribꝰ principibus. ⁊ prelatis: iuxta illud apostoli prime ad Timo. secundo capitulo. Obsecro ergo. primo ⁊c. pro mortuis etiā iuxta illud secundi Machab. duodecimo. Sācta ergo ⁊ salubris est cogitatio pro defūctis exorare. Et adhuc sic sistēdo in ꝯmuni dubium est quibus debet offerens medio modo applicare sacrificium: ⁊ hoc in gradu priori ⁊ quibus in gradu posteriori. nam in aliquibus est maior indigentia: sicut in mortuis qui non possunt pro se mereri q̃ in viuis: ⁊ in peccatoribus q̃ in iustis: qui per propriam gratiam quam habēt possunt mereri non sic peccatores ⁊ magis indigēti videtur iustum prius subuenire. tamen ex alia parte videt̄ maior vtilitas: vtilius est enim viatori gratiam augeri. ⁊ ex consequēti merita q̃ mortuo solam penam remitti: videtur etiā quis magis obligatus fratri suo existenti in charitate q̃ peccatori: qui nec deum diligit nec a deo diligitur: sicut iustus ac timens deum timore filiali. Tutius ergo videtur applicationem facere generalē talem: videlicet. Digneris domine oblationem istam specialiter acceptare pro illis pro quibus nosti me teneri: specialiter offerre: ⁊ in illo gradu in quo nosti me teneri pro illis. Et si in speciali determinetur ab aliquē: puta ad patrem vel matrem: vel aliquos puta ad benefactores particulares: tutius est: ꝙ fiat applicatio sub hac cōditione: si tibi placet. Et iste modus applicandi debet intelligi fieri non tm̄ a celebrantibus non obligatis: sed etiā a celebrantibus obligatis. ¶ Ibi. De tertio in isto articulo dici potest: ꝙ scilicet missa non tm̄ valet virtute sacrificij applicata pluribus in eodem gradu ⁊c. Dicit Doct. ꝙ bonum debitum virtute sacrificij plus valet applicatum petro: q̃ si applicaretur sic petro ⁊ alijs. ⁊ loquor de bono debito ecclesie non specialissime nec generalissime. sed tantum specialiter: siue medio mō accepto. Et ꝙ plus valeat soli petro: ⁊ simul petro ⁊ alijs probatur eisdem rationibus: quibus in primo articulo principali probatum est de bono debito merito personali ipsius celebrantis. ¶ Ibi. Sed hic est quoddam dubium speciale scilicet an meritum qd̕ est virtute sacrificij sit infinitum: ⁊ per consequēs bonum debitum tali merito sit autem infinitum. Dicit Doct. primo ꝙ bonum correspondens merito ecclesie non correspondet precise bono contento in eucharistia: id est ꝙ bonum debitum merito ecclesie non est precise tantum bonum quantum est christus contentus in eucharistia: quia loquendo de tali bono equale est etiā quādo eucharistia seruat̄ in pixide. quia vt ibi ita perfecte christus continetur: sicut quando eucharistia est in manibus sacerdotis: ⁊ tunc bonum debitum ecclesie virtute sacrificij nō plus valet ecclesie quando sacerdos offert sacrificium in ꝑsona ecclesie q̃ quando eucharistia seruatur in pixide. Secundo dicit ꝙ vltra bonum contentum in eucharistia quod est expresse correspondet ecclesie aliud bonum quod sibi debetur virtute oblationis sacrificij indistincte loquendo de oblatione siue scꝫ intelligat̄ ipsa consecratio: siue perceptio sacramenti: siue oblatio vel operatio aliqua sacerdotis in ꝑsona ecclesie. Et addit ꝙ nūq̃ talis oblatio est deo accepta ⁊ ordinata ad bonum reddendum ecclesie nisi sit offerentis accepti: ⁊ per consequens existentis in gratia: ⁊ hoc probat multis auctoritatibus. Ex hoc sequitur ꝙ oblatio facta ab existente in peccato mortali non est meritoria: nec deo accepta: nec ad aliquod bonum ordinata a deo reddendum nec sibi nec ecclesie: quia tunc talis offerens non mereretur: sed magis demereretur. ¶ Ex istis patet ꝙ sicut eucharistia non precise ratione rei contente plene acceptatur: sed oportet ꝙ sit oblata sic vꝫ a sacerdote potestatem habente specialiter offerendi: vtrum sacrificium: vt minister ecclesie: nec etiam plene acceptatur oblata: supple vt sit meritoria nisi ratione bone voluntatis alicuius offerentis non autem precise ratione ipsius voluntatis celebrantis: quia hoc pertinet ad meritum personale non ad virtutem sacrificij nec etiam eucharistia siue oblatio acceptatur immediate ratione voluntatis ipsius christi offerentis: quia christus ⁊ si hic offeratur vt contentus in eucharistia: non tamen hic immediate offert sacrificium: vt patet ad hebreos. 9. Christꝰ semel oblatus est supple a seipso offerente. quia scilicet obtulit se ipsum patri in morte: alioquin videretur ꝙ celebratio vnius misse equiualeret passioni christi si idem esset offerens immediate ⁊ oblatus: certum est autem ꝙ missa nō equiualet passioni christi: quia talis passio oblata a christo quo ad sufficientiam fuit meritoria etiam pro infinitis: ⁊ quo ad efficaciā fuit singulariter meritoria quo ad predestinatos: vt patet a Doct. in tertio dist. 19. immo missa specialꝰ valet pro quāto ibi est specialior commemoratio oblationis quam christꝰ obtulit in cruce iuxta illud luce. 22. Hoc facite in meam commemorationem: quia fit missa tam representando illā oblationem in cruce: q̃ per eam obsecratio vt scilicet per eā videlicet obsecrationē deus acceptat sacrificium ecclesie. obsecratio etiam ꝯmuniter fit per aliquid magis acceptum ei q̃ rogatur q̃ sit sibi supplicatio obseruantis: si enim supplico pro salute anime patris: vt hoc mihi facias suppono tibi magis acceptam esse salutē eius q̃ supplicationem meam: vnde propter illam acceptam vellem supplicationem meā acceptari ⁊ propter vnumquodq; tale ⁊ illud magis. primo posterio. tex. com. 5. ¶ Sic ergo patꝫ ꝙ eucharistia oblata acceptatur non ratione voluntatis christi vt offerentis hoc est instituentis oblationem ⁊ dantis sibi valorem ⁊ acceptationem: tamen non equiualeret: nec acceptaretur vt passio christi: ⁊ ita esset meritum finitum: cui correspondet bonū debitum virtute sacrificij. Ex quo ergo meritum quod habetur virtute sacrificij siue ratione voluntatis generalis ecclesie offerentis sacrificium siue ratione voluntatis christi offerentis ⁊ instituentis tale sacrificium: tale meritum est finitum: ⁊ per consequens certi et determinati gradus. Sequitur ꝙ bonum correspondens tali merito secundum strictam iustitiam erit finitum et certi ac determinati gradus: siue loquendo de bono applicato specialissime: siue generalissime: siue specialiter: et per consequens patet ꝙ bonum debitum virtute sacrificij specialiter: siue medio modo plus valet petro. si sibi soli applicetur q̃ sibi valeat si simul sibi ⁊ alijs applicetur. Et quod dicit de merito passionis christi non vult Doct. ꝙ meritum passionis christi sit formaliter infinitum etiam acceptatum cum omni circumstantia ad suppositum diuinum: vt subtiliter probat Doctor in tertio distinctione decimanona. Et hoc loquendo intensiue: tamen extensiue potest esse infinitum pro quanto deus potuit acceptare illam passionem pro infinitis personis: vt patet. Siue ergo tale meritum sit intensiue finitum vel infinitum vel etiam extensiue adhuc passio christi oblata ab ipso est simpliciter magis meritoria q̃ eucharistia ēt oblata ab ipso christo. ¶ Addit etiam Doc. ꝙ talis oblatio precise acceptatur a deo rōne volūtatis ecclesie militantis: ⁊ non triumphantis. ¶ Contra. Si est solius ecclesie militātis: ergo si nullꝰ viator esset in gr̃a virtus sacrificij esset nulla. Rn̄det doct. ꝙ si sic esset virtus sacrificij minime valeret ecclesie: tn̄ nō sic ē: q: nunq̃ erit ecclesia militans sine aliquo qui sit in charitate ⁊ hoc ex ordine dei: iuxta illud Luce. 22. igitur rogaui ꝓ te petre: vt nō deficiat fides tua. ¶ Arguit etiam: q: si acceptaretur rōne voluntatis ecclesie militantis. Seq̄retur ꝙ si vnus solus esset in gr̃a ꝙ bonum debitum ecclesie eq̄retur merito ꝑsonali illius existentis in gr̃a: patet q: si meritum personale sit vt octo ipsius celebrantis existentis in gr̃a: bonum correspondens erit vt octo. cū ergo bonum debitum ecclesie sit ratione bone voluntatis existentis in gratia videtur sequi ꝙ tale bonum equetur merito personali illius solius existentis in gratia. Dico ꝙ non sequitur: q: deꝰ magis acceptat illam oblationem que fit virtute sacrificij q̃ acceptet opus personale. ¶ Deinde mouet aliam difficultatem scilicet quomodo ad meritum istud concurrit motus illius qui nihil cogitat de oblatione cuiusmodi est aliꝰ a celebrante nec assistens sibi. Respondet ꝙ et si non sit in eo motus actualis: tamen sufficit motus virtualis vel habitualis quo vult deū acceptare partes ecclesie. Propter ista argumenta dici pt̄ sicut dicitur respondendo ad argumentum principale huius questionis in fine. ¶ Secundo dicitur ꝙ istud meritum est ad meritum passionis christi nō ꝙ tunc christus mereatur: sed quia quando passus est meruit ꝙ istud meritum esset ad meritum illud applicabile. Tertio dico ꝓ prima instantia ꝙ nunq̃ erit ecclesia militans sine aliquo qui sit in charitate ex ordinatione dei: iuxta illō dictum christi. Luce. 22. Ego rogaui pro te petre: vt non deficiat fides tua.

nota hic.

De tertio articulo principaliter quod erat si sacerdos soluat debitum simul dicendo missam pro pluribus quibus obligatur. Et primo Doc. declarat quot modis potest sacerdos se obligare. primo potest obligare missam ex sola liberali promissione: secundo ex stricta obligatione loquendo de liberali promissione. dicit ꝙ est in potestate promittentis tm̄ promittere quantum voluit et ad tm̄ se obligauit et non plus sine ad tm̄ quantum voluit precise

Quot modis pt sacerdos se obligare.

verbi gratia quis nullo modo obligatus ad dicendum missam. si dicat alicui pro quo non tenetur celebrare. puta ex aliquo beneficio recepto ego intendo applicare meritum misse tibi talis obligatio est mere liberalis. et in isto casu tamen se obligavit quantum voluit se obligare: si tamen iste intellectus possit sine mendacio stare cum verbis que habentur: extra de spon. c. ex literis: ubi glosa in fine dicit secundum promissionem sit interpretatio: quia liberum fuit et licitum stipulatori verba lata concipere: et tunc si reddat sicut intendebat in promittendo solvit debitum. Secundo modo loquendo de stricta obligatione etc. primo declarat per quid intelligit strictam obligationem: et dicit quod non intelligit strictam obligationem que est per conventionem legalem qualis est inter vendentem et ementem nec per conventionem que est per aliquam commutationem scilicet spiritualis in temporalem: quia illa videtur simoniaca: nec valet dicere quod sacerdos commutaret pro aliquo temporali suum laborem temporalem: quia non est verisimile quod aliquis vellet sibi tantum dare pro labore corporali in illo actu: ut patet. Dicit ergo quod eleemosyna liberaliter offertur cum mendicatione orationis et accipiens eleemosynam tenetur secundum iustitiam orare pro mendicante suam orationem: et tunc secundum iustitiam liberaliter tamen (accipiendo. scilicet liberaliter sine conventione et commutatione) obligat se ad orandum pro benefactore: vel si talis recipiens beneficium sit particularis persona vel si sit communitas aliqua: tunc vel prelatus illius communitatis recipientis beneficium obligat se pro tota illa communitate ipsi benefactori: vel ipsam totam obligat. vel ipsa tota se tota obligat: et quelibet istarum obligationum potest esse stricta: licet non sit secundum commutationem huius pro illo: puta misse pro beneficio: quia tunc esset simonia. Hoc exposito ponit duas conclusiones. prima quod aut verba obligationis quibus se intelligat ad dicendum missam si sunt certa et simpliciter determinata: puta ad hunc intellectum scilicet dicendo: obligo me ad dicendum missam pro isto benefactore una cum aliis pro quibus teneor: tunc dicendo missam pro illis pluribus solvit debitum. Secunda conclusio est quod obligans se ad dicendum missam pro aliquo: ita specialiter sicut potest sacerdos specialius pro alio a se celebrare: hoc est quantum potest et meritum personale et virtutem sacrificii alicui alii specialius applicans: et quo ad hoc dicit Doc. quod sic obligans si pro aliquo uno non potest pro duobus satisfacere: et hoc si obligans sacerdotem ad dicendum missam intendat eum sic obligare. Et posito etiam quod sacerdos sic dicat: ego dicam pro te unam missam: pro se tantummodo supradicto. scilicet quod applicet sibi bonum misse: quantum potest sibi applicari adhuc tenetur dicere missam tamen pro isto quia verba obligationis si obligatio est licita sunt accipienda secundum intellectum quem habet ille cui fit obligatio: ut patet in secunda. q. v. c. quacunque. quacunque arte verborum quis iuret: deus ita accipit sicut ille cui iuratur intelligit. et dicit de obligatione licita: quia si obligaret eum ad illicita: tunc obligatus non tenetur servare: et sic exponendum est illud: extra de iureiurando. c. veniens. ¶ Ibi. Sed que est communis intelligentia habenda de talibus verbis: puta cum quis dat eleemosynam sacerdoti: dicens. do tibi hanc eleemosynam ut dicas mihi unam missam: an per huiusmodi verba per se intendit obligare sacerdotem ad dicendum illam missam pro se tantum. Dicit doc. sic videtur inquantum obligans districte sacerdotem ad celebrandum per se intendit obligare eum ad illud quod est sibi utilius. Dum tamen illum ad illud liceat ipsum obligare: nunc autem quod maximum bonum quod debet virtute meriti personalis: et etiam virtute sacrificii ipsius loquendo de bono specialiter: sive medio modo applicando prout distinguitur contra bonum applicandum specialissime et generalissime prout in primo et secundo articulis expositum est: medio modo alicui applicandi totum reddatur isti est isto utilius quam quod non totum reddatur et hoc licet: quia non est contra charitatem quod unusquisque bonum spirituale sibi procuret quantum potest sine preiudicio alterius: ergo iste si intendit sacerdotem obligare. scilicet quod totum illud bonum sibi debeatur: non autem sibi deberetur totum: si simul pro altero celebraretur: sicut declaratum est in primo articulo quantum ad illud quod debetur merito personali: et in secundo art. quantum ad illud quod debetur virtute sacrificii. Si ita esset. tunc celebrans pro duobus non solveret debitum isti. ¶ Ibi. Sed nunquid in casu aliquo speciali satisfaciat iste qui tenetur ad unam missam pro eo si celebrat simul pro eo et alio. Hic recitat unam opinionem que dicit quod ubi est rationabilis consuetudo qualis est quod anniversaria celebrentur in ecclesiis in quibus corpora sepeliuntur et in quibus ipsi mortui dum vixerunt perceperunt ecclesiastica sacramenta. Si ergo contingat plura anniversaria concurrere satis fit illis multis per unam missam: quia iste non obligatur ad impossibile vel omnino ad inconveniens illi ecclesie in qua ministratur: cuiusmodi esset ibi eodem die plures missas pro mortuis solenniter celebrare. secus est de pauperibus religiosis et sacerdotibus non curatis nec collegiatis: tales. n. tenentur ad singulas missas propter singulas obligationes: nec excusaret eos consuetudo de non celebrando plures missas eodem die: quia tantum licet eis ad illa se obligare de quibus fuerint certi quod possint complete solvere. ¶ Ibi. Aliter dici potest. Hic doc. expresse videtur tenere quod non possit satisfieri in una missa solenni simul pluribus anniversariis: et hoc si illa missa sit obligata uni anniversario: quia tunc tenetur satisfacere secundum intentionem obligantis. ut supra patuit. Dicit tamen quod ille qui obligavit sacerdotem ad anniversarium potest cedere iuri suo: ut sacerdos non teneatur celebrare missam tantum pro se: sed quod etiam sic possit celebrare pro aliis: et tunc in isto casu potest sacerdos obligatus ad dicendum missam pro uno etiam simul satisfacere pro aliis ex cessione illius obligatio. Et addit quod si aliquis nesciens modum illius ecclesie intendit simpliciter obligare ad tantum ad quantum obligavit sacerdotem simplicem non curatum: non videtur quod iste satisfiat nisi sibi reddatur tantum in ecclesia collegiata. scilicet propria missa quantum teneretur reddere sacerdos non curatus. quia consuetudo specialis est isti incognita: et licite ignota: quia ille non tenetur scire consuetudines speciales ecclesie. si tamen sciret tales consuetudines et cederet iuri suo: ut supra dixi: tunc posset satisfieri pro eo et aliis: si igitur vult sacerdos propter suam consuetudinem sibi notam alicui exprimat eam ignoranti illam: et si consentiat quod secundum illam consuetudinem sibi satisfaciat bene quidem: quia tunc satisfacit sibi et aliis secundum consuetudinem illius ecclesie in eadem missa. Si vero non consentiat: tunc non satisfacit. ¶ Quod ergo allegatur rationabilis consuetudo tanquam satisfaciens. Dicit Doctor quod licet absolute possit esse rationabilis consuetudo scilicet quod in eodem die in hac ecclesia non dicatur missa solennis pro mortuis: nisi una: tamen in casu aliquo scilicet quia iustitia requirit pro singulis obligationibus singulas missas dici: tunc non potest esse rationabilis consuetudo ut una tantum dicatur: quia eque requiritur iustitia in ecclesia collegiata: sicut a simplici sacerdote nisi ille cui sacerdos tenetur: velit cedere iuri suo saltem implicite acceptando pro se consuetudinem illius ecclesie quam non debet presumi acceptare nisi talis consuetudo sit sibi nota. ¶ Et cum dicitur quod non tenetur ad impossibile vel ad inconveniens: dicit quod si est consuetudo in hac ecclesia approbata factum est simpliciter inconveniens hic plures missas dici mortuis eodem die: isti non licet se obligare aliquibus obligationibus ex quibus sequeretur secundum iustitiam debere plures missas dici. Si ergo obligatus est ad unam missam illo die non obliget se ad aliam: quia esset inconveniens in hac ecclesia: et licet sit rationabilis consuetudo de una misse: tamen non stat absolute esse rationabile quod simul satisfaciat aliis: ut supra dixi et patet tota littera sequens usque in fine. q.

Prima conclusio doc.

Secunda.

nota hic quod modo in una missa solenni non potest satisfieri pro pluribus anniversariis

¶ Questio Vigesimaprima.

Circa questionem vigesimam primam sive ultimam querit Doct. An ponens mundi eternitatem possit sustinere aliquem ultra bene fortunatum.

¶ Questio ista non querit de quocunque modo ponendi eternitatem: sed precise de modo ponendi philosophi: an scilicet cum illis principiis philosophi que ponuntur octavo physicorum propter que ponit mundum esset eternum posset stare aliquem esse bene fortunatum: non potest autem aliquarum positionum compossibilitas videri vel repugnantia nisi utraque positio videatur. Hic ergo primo videndum est de positione ponentis aliquem esse bene fortunatum et specialiter illa que tangitur in libris de bona fortuna que dicitur fuisse Aristote. secundo videndum est de positione huius mundi eternitatis que habetur ex octavo physicorum et multis aliis locis. Tertio patebit si est inter istas positiones repugnantia. ¶ Quantum ad primum sententia philosophi de bona fortuna ad duo reduci: primo an bona fortuna sit: et quomodo sit. Secundo propter quid sit: sive propter quam causam sit. primum istorum requirit tria. Primo: an fortuna sit. Secundo an bona fortuna. Tertio: an aliquis sit benefortunatus. ¶ De pri-

Titulus questionis exponitur.

Declaratio q.

mo habetur succincte veritas in tribus conclusionib⁹. Prima est affirmatiua z communi conceptui plurium consona scilicet q aliquid euenit a fortuna. z hoc philosophus nõ probat. sed supponit manifestum esse z consonum communi cõceptui plurium z talem philosophãdi modum habuit communiter Arist. quia supponit semper communiter concessa sicut patet: ponens locum esse immobilem: sicut communiter omnes concipiunt: licet hoc inquirendo per rationem videatur difficile; vt patet quarto physico. tex. com. 41. vbi vult in fine textus q locus sit vltimum continentis immobile primo: vbi aliter non probat locum esse immobilem: sed supponit vt concessum cõmuniter: z quomodo illa diffinitio loci intelligatur. vide doc. in scdo. di. 2. q. 6 de loco angelorum. Hoc etiam modo ponit tempus esse idem numero vbique quia cõmuniter omnes hoc concipiunt. si autem non: nõ erit. vult dicere q si motus factus: puta in vna hora sit vn⁹ a numero: ita z tempus mensurans illum motum erit vnum numero. Hoc ergo modo philosophandi poterat philosophus accipere tanq̃ cõmuniter concessum q aliquid euenit a fortuna. manifestum est enim q agenti a proposito aliquid euenit preter intẽtionem: z illud dicitur fortuitum siue effectus fortuitus: z talis effectus sic eueniẽtis fortuna est cã: qualis autem causa sit patet secundo physi. tex. cõ. 52. vbi phũs declarat q fortuna est causa per accidens eorum que eueniũt in minori parte actione agentis a proposito. z accipitur hic in minori parte pro quanto eueniunt preter intentum agentis a proposito: vt prolixe patet a Doc. in primo. dist. 2. q. 4. vnde phũs secundo physicorum. tex. cõ. 22. Manifestum itaq; q fortuna causa sit sm accidens in his. s. z eorum que in minori sunt sm propositum eorum que propter hoc sunt. i. que sunt propter finem: vbi circa idem z intellectus z fortuna est: idest q agens a fortuna est agens per intellectum: sicut z agens a proposito est agẽs per intellectũ diceretur tamẽ: q agens per intellectum z a proposito est causa per se effectus quẽ intẽdit: agẽs vero per intellectu; z a fortuna est tñ causa per accidẽs effectus qui euenit preter intentionem agentis per intellectum z a proposito.

Secunda conclusio. ¶ Secunda conclusio est q fortuna nõ est aliqua cã per se distincta a natura z intellectu siue proposito: immo eadẽ voluntas que respectu effectus intẽti est per se causa talis effectus respectu effectus non intenti dicitur esse fortuna. intẽtũ quidẽ euenit a proposito. z ideo causatur voluntarie. nõ intẽtũ euenit preter propositũ z iõ causaĩ fortuite: vult dicere q eadem voluntas dicitur agẽs a proposito z agẽs a fortuna: dicitur agens a proposito respectu effect⁹ intẽti: z hoc mõ est per se ca secũda talis effect⁹: respectu vero effect⁹ qui euenit preter ei⁹ intẽtionẽ dicitur agẽs a fortuna: z sic est causa tñ per accidẽs: fortuna ergo q̃ est causa per accidẽs nõ distinguiĩ per se a voluntate: quia eadẽ voluntas diciĩ z agẽs a proposito z fortuna. põt tamẽ distingui per accidẽs prout volũtas cõparatur ad effectum intentum distinguitur a seipsa vt cõparata ad effectũ non intentum quia primo modo dicitur voluntas agens a proposito z causa per se effectus. Secũdo modo dicitur fortuna z causa per accidẽs effect⁹. falsa est ergo positio paganorum imaginantiũ fortunam esse quãdã deã cui tanq̃ cause per se attribuunt effectus quos videmus fortuite euenire: z forte propter istũ intellectum malum paganorum reprehendit Aug. seipsum primo retra. c. primo. non mihi inquit placet totiens appellasse fortunã zc. catholici aũt potius debẽt talia attribuere prouidentie diuine saltẽ generaliter prout. s. voluntas di⸗ uina generali influentia influit in omnẽ effectũ. ¶ Tertia

Tertia conclusio conclusio est q fortuna nõ est causa totalis. hoc est q nihil sic euenit a fortuna quin etiam eueniat ab aliqua causa per se intẽdente. i. q omnis effectus fortuit⁹ habet aliquã causam per se intẽdentẽ talẽ effectũ. licet eñ inuentio thesauri sit effectus fortuitus: vt cõparatur ad fossem fodiẽtẽ terrã vt inueniat fontẽ: quia talis thesaurus non erat intentus a fosse: tamẽ inuẽtio thesauri est effectus per se intẽtus ab aliqua causa superiori iuxta illud pla. in thimeo. nihil est cuius ortum non precessit legitima causa. z Augu. quinto de ciui. tex. cõ. 9. dicit. Cicero concedit nihil fieri si causa efficiens nõ precedat z hoc rationabiliter concessit: quia quod non est a se non potest habere esse nisi a causa efficiẽte: z ibi requiriĩ aliqua causa per se siue intẽdens: q: a sub intentione cause vniuersalioris cadũt plures effectus: z ita sub intentione cause prime cadunt omnes: sed quãdo alicui⁹ effectus nõ apparet causa proxima per se siue intẽdẽs: tũc ille dicitur effectus fortuitus vel casualis: vt. s. cõparaĩ ad illã cãm primã: z sic intelligẽdũ illud Augusti. de uca. quõnib⁹ in principio: vbi dicit fortasse nihil aliud in rebus casum vocamus. nisi cuius ratio secreta est. Et hanc opinionem. tangit philosophus in isto libro capitulo. 2. Sicut inquit a fortuna nihil dicendum est fieri: sed nos alia existente causa: propter non videre. hoc est: q: non videmus cam. s. causam aimus fortunam esse causam zc. ¶ Ibi. secundum in ista particula. nunc doc. ostendit secundu; principale in primo articulo qd erat: an sit bona fortuna: z dicit q hoc explicatur in vna conclusione z duplici distinctione. Conclusio est h̃ bonam fortunam esse est communiter concessum: z hoc ostendit: q: manifestum est q aliciu agenti a proposito siue effectum intendenti euenit preter intentionem aliqd bonum: z ita cum bona fortuna dicatur bonus effectus fortuitus: vl magis proprie: licet minus vsitate bona fortuna di cã boni effectus non intenti ab agente a proposito. z illa duo sine se inuicem esse non possunt. i. q bona fortuna includit q sit cã per accidens effectus boni: et q talis effectus bonus sit preter intentionem agentis a proposito: z q: hoc causari videmus ideo bonam fortũam esse manifestu; est. hanc diuisionẽ quasi vocis in significationes: puta q bona fortuna vel accipitur pro causa effectus boni non intenti vel pro ipso bono effectu nõ intento: tangit philosophus in libro de bona fortũa capitulo primo. cãm frequenter aimus ipsam cẽ. cã autem alienum a nomine: causa eñ z cuius est ca aliud est: idest q causa z effectus sunt aliud z aliud: z sic bona fortuna vt accipitur pro cã per accñs effectus boni nõ intenti est aliud a bona fortuna: vt accipiĩ pro effectu bono nõ intento.

¶ Ibi. Alterius autem: nunc ponit duplicem distinctionẽ bone fortune positam a philosopho in libro de bona fortuna: q̃ duplex distinctio accipitur penes effectus bone fortune: nec per se. nec per accidens est ab agente a proposito: et per consequens non est proprie fortuna. sed casus. vt patet secundo physicoru; tex. com. 59. 60. z. 61. vide ibi. alio mõ bona fortuna est in his que sunt in nobis ex natura cui preter cognitionem suam acciderit aliqd bonum operari bene fortunatu; animus sint. ratione eñ habens impetum bonũ ex hoc adipiscens dĩ benefortunatus: vel etiam iuxta idem vnum preter rationem: z in exequendo illud adipiscens aliud bonum non intentum dĩ in hoc habere bonam fortunam: z hoc modo accipitur proprie bona fortuna. s. q̃ est respectu eorum que sunt in potestate nostra: siue respectu eorum q̃ sunt ab agente a proposito preter intentionem: sed improprie siue causatiue accipiĩ bona fortuna etiam respectu eorum: que non sunt in potestate nostra z proprie respectu talium dĩ casus. Secunda distinctio bone fortune secundum effectus est penes per se z per accidens: ita q effectus bonus preter intentum communiter effectus per se bone fortune z malum non accipere dĩ effectus per accidens bone fortune: vult dicere q bona fortuna proprie z per se est prosequi bonum non intentum. Fugere autem siue declinare malum non intẽtum: hoc est tñ per accidens. ¶ Ibi. Tertium in hoc articulo. Nunc Doc. declarat tertium principale in isto primo articulo quod erat an aliquis sit benefortunatus: z dicit q hec declaratio stat in quadam diuisione p̃mi membri: primum est q nullus dĩ benefortunatus eo q simul sibi bene accidit fortuite. Secundum q nullus dĩ benefortunatus ex hoc precise q sibi semper fortuite bene accidit: q: siue intelligatur sic q cum omni proposito suo annexum est aliquod bonum fortuitum: siue sic q cuicunq; proposito suo. s. cuicunq; effectui intento annexum est aliquod fortuitum ipsum est bonum: z dicit q neutrum istorum semper accidit sine speciali miraculo z hoc non solum intelligẽdo vniuersaliter absolute: puta in omni actu intento annexum sit fortuitum zc. sed z in tali actu. puta in actu militari vel negociatiuo non semper in actu militari intento vel negociatiuo annexum est bonum fortuitum sine speciali miraculo. Tertium membrum aliquis dĩ benefortunatus: q: sibi vt in pluribus benefortunate accidit. vnde sm philosophum primo ethico. cap. 9. Nam inquit vna quidem hirundo non facit ver. nec vna dies eodem modo beatum z felicem: nec vna dies nec exiguum facit tempus zc. Similiter vnus actus z vnus euentus effectus fortuiti non facit hominem dici benefortunatum: sed qñ accidit ei vt in plurib⁹ vnde dicit Aristo. in libro de bona fortuna insipientes existentes diligunt multa: idest multa intendunt. z ideo quando habent actiones per se intentas ad quas preter eorum intentiones euenerunt vt in pluribus bona dĩr bñfortũati.

¶ Ibi. Sed est ne aliquis vir benefortunatus. dicit q hoc põt dupliciter intelligi. sicut etiam supra dictum est. vno mõ vt cuilibet intento ab eo per se sit semper annexu; aliquod bonum per accidens. Alio modo sic vt sit talis q quicunq; est annexum sibi aliquod fortuitum tale fortuitum sit be

Fortũa bona duplex.

num ⁊ dicit docto. ꝙ neutro modo aliquis dicitur benefortu
natus sine speciali miraculo: quia nullus potest esse quin in
actione sua alijs causis contingentibus concurrentibus pos
sit aliquod malum per accidens concurrere: quia in potesta
te sua non est concursus aliarum causarū scilicet vt fodiēs
fodiat buffonem vel ad serpentem nisi deus faceret ex mira
culo concursum causarum specialium ad hoc: sed vt in plu-
ribus potest aliquis esse bene fortunatꝰ ⁊ hoc loquēdo quā
tum ad bona similia coniuncta similibus propositis siue in-
tentis: vt quando euenit victoria coniuncta volūtati bellan
di aliquando quantum ad dissimilia bona dissimilibus pro-
positis: vt quando voluntati bellandi euenit sanitas coniū
cta ⁊ voluntati mercandi euenit victoria q̄ in inimicum. vo-
luntas eīn mercandi ⁊ voluntas bellandi sunt dissimilia ꝓ
posita siue intenta ⁊ sanitas ⁊ victoria sunt bona dissimilia
In quibus bona fortuna cōsistit. similibus propositis ⁊ sic est possibile aliquem vt in pluribꝰ
esse bene fortunatum: vt patet per experientiā. ¶ Sed in
quibus consistit bona fortuna. Aristoteles dicit primo rhe
torice sue ꝙ in duobus scilicet in assequendo bonum preter
intentum: ⁊ fugiendo malum: vt si quis non incidit in latro-
nes. Alio modo distinguitur bona fortuna sm Arist. in lib.
de bona fortuna q. s. bona fortuna dicit̄ respectu eorum q̄
in nobis sunt: vt quando aliquis intendit vnū per se ⁊ aliud
euenit. Alio modo respectu eorū que non sunt in nostra po
testate: vt si aliquis sit nobilis ⁊ pulcher ⁊ diues nascat̄ ⁊c.
Et ista distinctio fortune est in fortunā proprie dictā: ⁊ mi
nus proprie dictam: que magis dicitur casus: quia nō est ab
agente a proposito: quia non est talis euentus in potesta-
te nostra. ¶ Sed quis est causa essendi bene fortunatum:
quod est secundum principale in primo articulo principale.
⁊ hoc de bona fortuna improprie dicta que non est in pote-
state nostra. Non inuenio aliquid intrinsecum in homine ꝓ
pter quod debeat dici bene fortunatus isto modo: sed hoc
accidit sibi ex concursu causarum extrinsecarum qui potest
esse ex deo disponente sm theologos: licet non sm Aristo.
sicut si aurum sit ibi ⁊ aliquis intendens fodere ipsum inue
niat: hoc est ex concursu causarum extrinsecarum: ⁊ non est
alia causa: nisi quia ipse est magis dispositus vt causa vni-
uersalis moueat ipsum ad hunc locum magis q̄ ad alium.
Sed causa quare ad propositum illius sequit̄ bonum ⁊ nō
ad propositum alterius. Ari. in libello de bona fortuna inq
rit causam intrinsecam quam dicit esse impetum. ¶ Sed si
tu dicas tu queris causam vbi non est causa effectus fortu
tus nō hʒ cām. Dicēdū ꝙ notū fuit Ari. ꝙ sicut illud qđ eue-
nit in pluribꝰ hʒ cām vt in pluribꝰ vniformiter: ita qđ euenit
in paucioribus: ⁊ difformiter habet reduci ad causam vni-
formiter agentem ⁊ per se. Causa autem intrinseca ⁊ proxi
ma huius euentus fortuiti sm Ari. in predicto libello est im
Bona fortuna quid. petus. dicit eīn sic. Est ergo bona fortuna sine ratione na-
tura. benefortunatus eīn est sine ratione habens impetum
ad bona: ⁊ hec adipiscens: hoc autē est nature. i. anime eīn
inest tale nam quo impetu ferimur sine ratione ad que vti-
q̄ bene habebimus. Et si quis interroget ab operante qua
re sic facit: nescio inquit sed placet mihi simile patiens his
que a deo aguntur: ⁊ eīn a deo vecti sine ratione, impetum
habent ad operari aliquid. Et vult dicere ꝙ aliqui habent
velle ad quod sequitur bonum aliquod preter intentum ex
impetu ⁊ sine ratione: ⁊ causa huius īpetus est natura. Et
istam diuersitatem hominum accipit Ari. per experientiā.
ꝙ eīn iste impellatur ⁊ iste non cum sine ratione eius cui im-
pellit̄: hoc accidit: non potest esse ratio. ergo causa est natu
ra: sed illa differentia vel diuersitas non ponit differentiā
specificam in natura: sed indiuidualem. ꝙ eīn agens extrin
secum vniformiter agens moueat istum ad bonum et non
alium eiusdem rationis existentem: non potest esse nisi pro-
ter aliquid intrinsecum in vno quod non est in alio: hoc aūt
non potest esse ratio vt dictum est: nec aliquid consequens
speciem: quia illud vniformiter inest. est ergo aliquid perti-
nens ad indiuiduum: ꝙ autem non sit ratio. patet: quia
vbi plurimus intellectꝰ ⁊ ratio ibi minima fortuna: vbi aūt
plurima fortuna ibi minimus intellectus sm Ari. nec etiā
voluntas: quia similis potest esse actus voluntatis in vtro
q̄ ⁊ tamen vnus assequit̄ effectum fortuitum: ⁊ alius non
assequitur. ergo illud intrinsecum est impetus a natura ꝓ-
ueniēs. ideo dicit bene fortunatū. bene natū: quia in eo est
dispositio qua a superiore motore impellitur ad propositū
sm que eueniunt sibi commoda. ¶ Sed illa dispositio natu
ralis est ne dispositio ex parte anime vel corporis. ¶ Re-
spondeo si Arist. intellexit ꝙ anime differunt sm gradus
naturales in nobilitate et perfectione: tunc esset dicendū
ꝙ anima nobilior haberet talem impetum sicut brutum no
biliꝰ habet nobiliorem estimationem: ⁊ nobiliorem instin-
ctum naturalem ad assequendum commodum suum: sed
non credo Ari. sic intellexisse scilicet ꝙ iste impetus sequat̄
aliquē ex nobilitate anime: quia dicit vbi minimus intelle-
ctus ibi magna fortuna: vnde dicit ꝙ talē non expedit cōsi-
liari. non ergo hoc conuenit intellectui ex sua perfectione:
sed quia habet nobiliorem impellentem sicut nauis male
regibilis melius frequenter nauigat: sed non ꝓpter seip-
sam: sed habet bonū gubernatorem. In corpore ergo ista
dispositio est consequens complexionem determinatam.
¶ Sed est dubitatio qualiter natura est causa istius im-
pulsus ad volendum aliquid ad quod sequatur commodū Bona dubitatio.
preter intentionem operantis: ⁊ si sicut grauitas est causa
descensus deorsum in graui. tunc enim fortuitum non esset
a fortuna: qꝛ in natura est aliqua dispositio inclinans ad h.
licet non sufficienter motiua. ¶ Item probo ꝙ omnia eēnt
a fortuna si ex hoc dicatur quis benefortunatus: quia ha-
bet dispositionem qua impellitur ad volendum aliquid ad
quod sequatur commodum sine ratione ⁊ consilio: quia in
actibus humanis consiliandi nec prius consiliatur nec con-
siderans prius consideret: aliter esset processus in infinitū
patet: quia si ante considerationem esset consideratio: ⁊ an
te illam alia ita ꝙ ante omnem considerationem semp alia
et prior tunc esset procedere in infinitū in considerationibꝰ
hoc idem patet de actibus consiliandi. In primis ergo ac-
tibus: puta in prima consideratione non habetur impulsus
a ratione cogente ad eliciendum tales actus: patet si pri-
mus actus eliceretur a ratione siue mediante consideratio
ne: tunc primus actus non esset primus actus: quia illa cō
sideratio esset prior ⁊ tales actus eliciūtur sine ratione di-
cuntur esse a fortuna qđ videtur inconueniens. ¶ Secun-
do arguit contra hoc qđ dicit philosophus. s. ꝙ aliquis ha-
bet impetum sine ratione. Contra. qꝛ non est bona fortūa
sine actu voluntatis: qꝛ fortuna est effectus contingens cō
sequens effectum agentis a proposito. i. ꝙ effectus fortui
tus: est effectus non intentus ab agente a ꝓposito: sed an-
nexus effectui intento ab agente a proposito: sed agens a
proposito intendit effectum actu elicito voluntatis: sed vo
luntatis non potest velle aliquid non preostensum a ratio-
ne. ergo talis impulsus ad volendum aliquid ad quod seq̄
tur commodum: siue ad qđ sequitur effectus non intentus
non est sine ratione. ergo effectus fortuitus erit a ratione.
¶ Tertio. Arguit probando ꝙ forma siue effectus fortui
tus semper sit a ratione. patet: quia si natura impellit ali-
quem ad volendū ⁊ non ratio: ergo non esset fortuna siue
effectus fortuitus: illud qđ sic euenit: sed magis esset casꝰ
siue effectus casualis: patet: quia hec est differentia inter
fortunam ⁊ casum: quia fortuna est ab agente a proposito
siue ab agente per cognitionem: ⁊ casus non est ab agente
a proposito: vt patet secundo physico. tex. c. 59. 60. ⁊ 61.
¶ Ibi respondeo igitur. Hic doc. primo recitat vnam opi
nionem que est Henri. quodli. 6. questione. 10. quam nō te
net. nam Henricus videtur velle ꝙ prima intellectio siue
volitio immediate fit a deo: ita ꝙ deus immediate mouet
intellectum ad primam intellectionem immediate causan
do illam in tali intellectu: ⁊ similiter immediate mouet vo-
luntatem ad primam volitionem circa obiectum immedia-
te causando illam in tali voluntate: non causando illam ꝑ
extensionem obiecti tanq̄ per causam mediam. et dicit ꝙ
hec est sententia Anselmi de casu diaboli. ca. 12. qui dicit ꝙ
angelus non habuit primum actum a se. Sed doc. hoc im
probat: quia angelus sicut habuit secundū actum a se: ita
ad primum. patet: quia ad primum actum volendi non re-
quiritur nisi voluntas vt principiū immediate elicitiuum et
intellectus preuius ostendens obiectum circa quod volun
tas elicit actum. ¶ Contra hic doc. adducit vnam rōnem.
Hen. qua probat ꝙ voluntas angeli non potuit elicere pri
mam volitionem. quia aut habuit illam volendo aut nō vo
lendo: non secundam. patet: quia nullus elicit actum volē-
di non volendo illum. non primum. patet: quia tunc esset ꝓ
cedere in infinitum in actibus volendi: quia si elicit actum
volendo illum. ergo prius habet alium actum quo vult ac-
tum volendi. ⁊ tunc quero de illo alio. aut elicit illum volē-
do ⁊ per consequens vult illum mediante alio actu volen-
di: ⁊ sic tunc procedere in infinitum: ergo prima volitio erit
immediate causata. ¶ Respondet doc. ꝙ habendo intelle-
ctum ostendentem obiectum ⁊ habendo voluntatem prius
natura simul tamen tempore habuit velle. ⁊ cum queritur
aut habuit volendo aut non volendo: si intelligatur ꝙ ha-
buit volendo. i. mediante alio actu volendi: patet ꝙ non: qꝛ
tunc esset ꝓcedere in infinitum: si vero intelligatur ꝙ ha-

buit volendo accipiendo volendo libere .i. q quando voluntas elicit illum actum. Sic libere elicit q quando elicit illum potest non elicere: et in hoc consistit voluntatis libertas: q modo elicit primum dictum volendi volendo illum. Et de hac materia vide prolixius doc. in secundo. di. 5. q. 2. que ponitur addita: et etiam. di. 25. ¶ Dico ergo. nunc doc. solvit rationes prius factas dicens q ista conclusio est exponenda que ad aliquid scilicet q bene prima intellectio non est a ratione sive non est ab intellectu prius cognoscente: et per consequens potest aliquo modo dici a casu. sed loquendo de prima volitione dicit q illa est a ratione ostendente: dicit ergo doc. sic: q ista conclusio est concedenda quo ad aliquid scilicet primam intellectionem non esse a ratione: sed quo ad aliquid a casu: quia intelligens ad prius intelligendo intelligat. prima ergo intellectio non est a ratione ostendente obiectum prius: ergo est a casu quodammodo: quia secundum Aug. lib. 3. de lib. arbi. non est in potestate nostra quin visis tangamur. et ideo est illud est fortuitum casuale pro quanto scilicet non est in potestate nostra nec ab agente a proposito: licet enim prima intellectio sit immediate causata ab intellectu et obiecto: ut patet a doct. in primo di. 3. q. 7. et in quol. q. 15. et per consequens habeat causam determinatam intendentem illam eo modo quo nam potest intendere effectum suum: et ut sic non possit dici effectus casualis vel fortuitus tamen aliqualiter potest dici casualis vel fortuitus pro quanto talis prima intellectio nullo modo est ab agente a proposito sive ab agente per cognitionem intendente talem cognitionem. ¶ Et si arguas. prima intellectio si sit fortuita omnia consequentia erunt fortuita. Dico q non sequitur: quia habita prima intellectione et volitione potest aliquis ratiocinari de agendis: et ita que sequuntur illam deliberationem non erunt fortuita: sed a ratione deliberante. ¶ Sed si queras prime intellectiones sunt ne simpliciter fortuite. Dicendum q non: quia sunt ab obiectis fortius moventibus secundum phantasmata magis impressa cessantibus impedimentis et sic prima intellectio habet causam naturalem motivam in nobis: quia tamen non est a ratione deliberante non est imputabilis homini nisi interpretative: quia in potestate hominis fuit facere obiectum fortius movens ex frequenti consideratione ex qua fortius imprimitur phantasma tale in memoriam: et per consequens fortius movet et prius cessante impedimento: prima ergo intellectio non est in potestate nostra sed prima indifferentia qua potest quis se determinare ad volendum vel non volendum hec est a voluntate non ab intellectu: quia intellectus ab obiecto naturaliter movetur ab intellectu naturaliter moto voluntas naturaliter moveretur: et sic homo esset unum bonum brutum. voluntas igitur non movetur necessitate naturali: sed habita prima intellectione in potestate eius est convertere intellectum ad considerandum hoc vel illud: et hoc vel illud velle vel nolle: et sic prima volitio omnino est a nobis nec est ita a casu sicut prima intellectio. ¶ Ad secundum dicendum q Arist. videtur dicere in libro predicto q ille impetus vel impulsus ad velle aliquid ad quod consequitur commodum. non est sic a ratione q talis sciat sic reddere rationem quare hoc facit dicendum ergo q illud velle habet a ratione ostendente obiectum volitum: sed non a ratione consiliante ostendente causam quare hoc facit distincte. sed hoc ab impetu. ¶ Ad tertium dicendum q licet natura sit mediata causa illius eventus fortuiti. non tamen immediata: sed voluntas unum intendens licet sit aliud eveniens preter intentum quod dicitur fortuna non casus. Sed de causa extrinseca huiusmodi eventus fortuiti secundum Ari. videtur dicendum q non natura est causa eius: quia natura est determinata ad unum saltem unitate eiusdem ordinis et connexionis. eventus autem fortuiti non videntur habere connexionem nec ordinationem ad alia. ergo natura non est causa sufficiens et completiva eventus fortuiti. ¶ Item tunc sequeretur q fortuna esset causa per se. Item nullus dicitur bene fortunatus: quia impellitur ad volendum aliquid ad quod consequi bonum nisi illud bonum adipiscatur: sed illud bonum adipisci non potest nisi cause intermedie concurrant ad hoc. cum ergo natura non potest esse causa sufficiens huius concursus natura non sufficit. ideo sequitur q est aliqua causa extrinseca contingens.

¶ Sed que sit illa causa extrinseca secundum Aristo. est ne celum vel intelligentia movens celum mediante celo vel deus ipse immediate movens. Dicendum q si nihil sit effectus fortuitus nisi illud ad quod causalitas celi potest se extendere tunc non est necessarium causam inquirere nisi celum et moventem celum. et hoc videtur probabile: quia nihil fortuitum videtur in homine nisi illud ad quod causalitas celi se extendit mediate vel immediate. Sed primum non credo esse verum: quia aliquid est in homine ad quod causalitas celi non potest se extendere sicut est volitio nisi occasionaliter movendo appetitum sensitivum secundum cuius inclinationem apta est voluntas inclinari: celum ergo quia non potest volitionem attingere nec etiam causas ad eius causationem pertingere: ideo aliquid est in homine ad quod celi causalitas non potest attingere. ¶ Et si diceretur. et forte verum est: q nullus effectus fortuitus est in voluntate et continetur volitioni per accidens: sed tamen causalitas celi ad omnia alia se extendit: et sic non oportet aliam causam extrinsecam ponere nisi celum et intelligentiam moventem celum et deum moventem mediate. ita q si Aristote. videtur dicere q talis principium sit deus debet glosari verum est mediate. Alia que sequuntur clara sunt.

FINIS.

¶ Finiunt Commentaria eximij Docto. Reverendissimi. P. Fratris Francisci Lychetti de Brixia ordinis minorum regularis observantie ac totius Seraphici Francisci ordinis Generalis Ministri Dignissimi: super Quodlibeta Jo. Scoti. Impressa p Joannem de Papia Impensis Joannis Granion i ex Impositione Ven. P. Fratris Bapiste de Castiliono Mediolanensis provincie Mediolani nec non cura et sollicitudine eiusdem Patris. Anno domini. M.D.XX die vero xij. Mensis Aprilis.

¶ Fratris Francisci Flauij de Carticeto or. mi. re. obser. ad omnes eiusdem ordinis professores carmen.

Fecerat omnipotens duo lumina magna polorum
Conditor, in nostra religione deus.
Franciscum patrem atq; ducem / qui luce diurna
Dirigeret nostros ad loca sancta pedes.
Et Scotum, vt tenebris nocturnas pelleret vmbras
Errorum, nimio sydere vbiq; micans.
Sed dudum, heu, tantis eadem fulgoribus orba
Religio, extinctam luxit vtramq; facem.
Donec respexit tandem lamenta, Lychetto
Reddidit inq; vno lumen vtrumq; deus.
Huic debes Francisce tuum, Franciscus & ipse
Q; regit empyrei pastor ad astra gregem.
Huius & ingenio stygijs eductus ab vmbris
Huic debes quicquid Scote, decoris habes.
Te prius horrebat, nitidum modo cerne; Lychetti
Gymnasium meritis Parisiense fouet.
Ille tuos soluit nodos obscuraq; pandens
Sensa facit clara lucidiora die.
Ergo pro tanto sit munere summa Tonanti
Gratia, sint nostro tempora longa patri.

Ad fratrem Ant